

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thronus Dei Maria Deipara

Spinelli, Pietro Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1696

Maria Deipara Thronvs Dei De Virginis Beatissimæ Deiparæ mariæ
laudibus Præclarissimis, Sub typo Divini throni in Apocalypsis cap. 4
adumbrate: Deque pietate, ac devototione, qua eadem Deiparaq à ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46853)

I

MARIA DEIPARA THRONVS DEI DE VIRGINIS BEATISSIMÆ

DEIPARÆ MARIÆ LAUDIBUS PRÆCLARISSIMIS,

*Sub typo Divini throni in Apocalypsis cap. 4. adumbrata: Deque pietate, ac devotione, qua eadem
Deipara à nobis colenda est.*

AUCTORE
PETRO ANTONIO SPINELLO NEAPOLITANO
E SOCIETATE IESU.
PROOEMIUM

AD VIRGINEM SANCTISSIMAM DEIPARAM

Mariam operis nuncupatio.

Eiusdemque supplex, ac demissa invocatio.

I quo tempore de septem Principibus Angelorum divino throno astan-
tibus (qui tamen Angelorum primi, administratorij certè, Apostolo *Hebr. 1.*
teste, sunt spiritus,) scribere institueram, vereri merito poteram ad tam
sublimem, & à nostris sensibus maximè remotam tractationem aggredi;
propterea quod ab eorum, de quibus scripturus eram similitudine, ac
imitatione, quam longissimè abessem; ac tum pro eorum sanctitate, atque
præstantia, tum pro mea tenuitate, seu infantia potius, ad eorum orna-
menta, vel animo concipienda, vel verbis explicanda, & vitæ integritatem, & ingenij soler-
tiam, & eloquentiæ ubertatem mihi deesse intelligerem: quanto mihi timendum est ve-
hementius, Virgo sanctissima, quæ ipsius Dei Mater, & Angelorum omnium es Regina, ne
maximam subeam temeritatis notam, si inopiæ, & imbecillitatis meæ conscientia admoni-
tus ad tuas laudes præstantia singulares, magnitudine immensas, multitudine innumera-
biles coner accedere? Quippe quæ, (ut Patrum verbis utar) *a ea puritate nites, qua maior sub*
Deo nequit intelligi: quæque b Mater Dei cum sis, dignitatem obtines propemodum infinitam, c ideo
quæ ne si omnes quidem toto orbe dispersæ lingua in unum coeant, tuas laudes oratione consequi pos-
sent cum ipsa omnium encomiorum leges excedas, d cui prædicandæ neque hominum lingua, neque
Angelorum est satis: e Tanta siquidem tua est perfectio, ut soli Deo cognoscenda reservatur: f ut pro-
pterea solus Dei sit te pro dignitate laudare. Quo circa quamvis nihil optassè ardentius,
quam ut de te aliquid, ac de tuis amplissimis laudibus scribendo conarer attingere, meam-
que erga te pietatem, atque observantiam testarer litteris, ad quod excitabar, tum quodam
desiderii impetu, atque amoris erga te incensè stimulis: tum etiam pia quadam beneficio-
rum recordatione non solum in genus humanum universum, sed in me ipsum abs te colla-
torum, præsertim quod tu, Virgo Beatissima, è mundi me fluctibus, ac procellis, in tran-
quillissimo, ac tutissimo Religionis Societatis Iesu filij tui portu collocasti: à scribendo
tamen & retrahebar conscientia multiplicis imbecillitatis, atque exilitatis meæ, & retarda-
bar reverentia tui, & Ozæ Sacerdotis, quod ad Dei Arcam temere manum extendere, &
declina-

*a Ansel. de
Concept.*

Virg. c. 18.

*b D. Tho.
p. 1. q. 25.*

c ar. 6. ad 4i

*d Damas.
orat. 2. de*

Assumpt.

*e Epipha.
orat. de*

*laud. Virg.
e S. Berna.*

Senen. 10.

2. serm. 52.

art. 3. ca. 8

*f Andr.
Cret. orat.*

1. de dorm.

1. Reg. 6.

A

declina-

PROOEM. AD DEIPAR. SANCTISS.

2

declinata in sustinere ausus esset, subito interitu deterrebar, ne tuas, Virgo sanctissima, quæ
 ipfius Divinæ Sapientiæ vivens Arca fuisti, laudes ingenij mei culpa, contaminata lingua,
 atque anima culparum sordibus inquinata deterrerem: *neque enim est speciosa laus in ore pec-*
catore. Quo factum est, ut animus meus ab hoc de te scribendi desiderio omnino conquies-
 ceret, præsertim cum multi, & præstantes viri non solum superioribus seculis, sed hac no-
 stra etiam ætate præclarissima de tuis Laudibus, plenissimaque volumina egregie edide-
 rint, Quoniam verò dum opus de septem Principibus Angelorum in conspectu Dei astā-
 tibus, quod dudum inchoaveram, molior, visionemque illam explico, quam S. Ioannes nar-
 rat sacræ Apocal. cap. 4. ubi typis quibusdam & symbolis Divina Maiestas, & Cælestis Au-
 læ amplitudo, atque apparatus describitur; dumque etiam, atque etiam mecum cogito, ac
 inspicio attentius, an eorum typorum aliquo ipsa Virgo Deipara, quæ secundum Christu,
 curiæ illius es omnium præcipua, expressa sis: reperire mihi sum visus sub Divinæ sedis,
 thronivè mystico illo typo potissimum adumbratam, atque significatam te esse: quam rem
 dum multorum Patrum auctoritate, ac testimoniis, qui hoc te nomine reuerenter appellat
 confirmare nitor, rationumque momenta ad idem probandum expendo, in illis explican-
 dis tanta se obtulit laudum tuarum vbertas, tanta præstantia, vt in iustum volumen excre-
 scerent Hinc itaque factum est ut quasi voce quadam experges factus, nihil habuerim anti-
 quius, quam vt animum ad tuas laudes enarrandas adicerem. Sed quia huic operi perficien-
 do propter ea, quæ commemoravi, imparem me sentio; ex alia verò parte nova illa occasio-
 ne excitatus gestit animus laudes tuas efferre; liceat mihi idem tibi, quod devotus Bernar-
 dus filio tuo in suo iubilo dicebat,

Bernard.

*Cum dignè loqui nequeam,
 De te tamen nō sileam.
 Amor facit vt audeam,
 Cum de te solum gaudeam.*

*Amor tuus dulcissimus,
 Et verè suauissimus,
 Plus illi gratissimus.
 Quàm dicere sufficimus.*

Verba
 sunt Eph
 ram in ora
 de Deipa
 ra quibus
 vultur Ec
 clesia.

Bernar.
 ser 1. de
 Aduentu.

Idcirco ad tuam opem in hac de te tractatione mihi confugiendum existimavi, ut tuis
 auspicijs, atque præsidijs, opus hoc ad optatum finem perducatur. Vt igitur dignum ali-
 quid de te eloqui possim, dignare me seruum tuum humilem laudare te Virgo sacrata: tuo enim
 patrocinio fultus, tui auxilij ipe erectus, tuo præsidio confirmatus, immensum laudu tua-
 rum Oceanum perexigua mei ingenij cymba ingredi non dubitabo; & te duce, quæ maris
 es Stella, hanc nostram disputationem facilem habituram cursum mihi facile pollicetur.
 Ea porrò omnia in hanc formam redacta, non quod tuo nomine digna sint, sed profectò,
 ut ex tuo nomine dignitatem aliquam consequantur, non alij, quam tuo nomini, Augustis-
 sima Cæli Regina, dicare volui, ac consecrare, & in claritate, ac splendore eiusdem tui no-
 minis apparere. Spectabis ergo, Virgo Mater Beatissima non donum per se tenuissimum,
 tuisque meritis omnibus ex partibus impar, neque offerentis indignitatem, ac demerita, sed
 benignitatem eam, quam tibi dilectissimus filius tuus, idemque Deus noster cumulatis-
 sime, atque abundantissime est elargitus, qua munera qualiacunque, etiam exigua, facili vul-
 tu aspicere non dedignaris, Meque licet multis nominibus tanto patrocinio indignum, perge
 tamen, Virgo Beatissima, solita tua charitate in omni vita ad extremum vsque spiritum
 foueri, ac tutari; & tandem à Dæmone hoste sæuissimo protegere, & hora mortis suscipere
 dignare, ut in suum Regnum per te me recipiat, qui per te datus est mihi Iesus Christus
 filius tuus qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum Amen.

SEDIS

SEDIS SEV THRONI MULTIPLEX

in Sacris præsertim litteris vsurpata significatio, & quibusnam Sedes, Thronive Dei nomen tribuatur.

CAPUT PRIMUM.

De Virginis Deiparæ Laudibus amplissimis sub Divini Throni symbolo Apocalypsis cap. 4. adumbata tractaturus, ut res ordine progrediatur, primum breviter ostendam, quid Throni nomine significari, quibusque divini Throni nomen in divinis oraculis tribui soleat: Deinde Virginem sanctissimam eodem Apoc. cap. 4. per Dei sedem, Thronum vè jure optimo subintelligi, & Patrum auctoritate, & argumentorum vi, ac pondere fustus demonstrabo: atque huc nonnulla, quibus Deiparæ quædam continentur laudes, derivare pro mearum virium tenuitate conabor: Demum rationem, qua idem Thronus à nobis reverenter sit adeundus, pietatem nimirum, qua Deiparam venerari debemus, uberius indicabo. Itaque quod in re tanta fieri necesse est, ejusdem Virginis ope, cuius auxilio divina oracula multò magis, quàm hominum ratione, & ingenio indagantur, suppliciter, obnixque implorata, ut nobis de se rudi quidem ingenio & exili oratione loquentibus, præsto esse non dedigneretur; rem ipsam exordiamur.

Thronus
multis mo-
dis sumi
potest.

Thronus, sive Sedes, sive solium, vel cathedra (quibus vocibus eadem fere est subiecta notio) multa tum apud sacros, tum etiam apud profanos auctores metaphoricè significant. Quia enim in Throno dum sedent Reges sui imperii maiestatem præferunt; Iudices, qua populis ius dicunt, potestatem exercent; Præceptores quoque, ac Magistri suam inde doctrinam auditoribus tradunt: & quia in sede identidem quiescere solemus, sive ad reficiendas vires labore defatigatas, sive ad quippiam attentius mente pervestigandum, ex quo illud Philosophi prodijt: *Sedendo, & quiescendo animus fit prudentior.*

Arist. 7.
physic.
sex. 10.
Thronus
significat
imperium.
Hierony.

Hinc factum est, ut Thronus primò significet imperium, ac dominium cum auctoritate coniunctum. Hinc metaphoricè notioni ad stipulatur Hieronymus, is enim epist. 140.

ad Principium in illud Psalm. 44. *Sedes tua in seculum seculi: Thronum, inquit, Christi, intelligo imperium eius, iuxta illud, De fructu ventris tui ponam super thronum tuum.* Præterea Christus Dominus Psalm. 109, Mar. ult. Heb. 1. & alibi sæpe ad dexteram Patris sedere dum dicitur, ea metaphora significatur regnare, omniumque Iudex esse supremus tanta cū dignitate, ut in eodè Throno cum Patre sit. Quare Leo serm. 1. de Ascen. cū ageret de Christi natura humana. *Neque ullis inquit, sublimitatibus modū suæ profectionis habitura, nisi æterni Patris recepta consensu illius gloria sociaretur in Throno, cuius natura copulabatur in filio: qua de re plenius S. Tho. 3. par. q. 58. Et quidè sedere ad dextram Dei idem esse quod regnare, indicat Apostolus 1. Corint. 15. ubi alludens ad illud Psalm. 109. *Sede à dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedū tuorum,* de Christo sic infert, *Oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius.* ubi *Regnare*, dixit pro eo quod David dixerat *sedere*, & Luc. 1. Gabriel Angelus ad beatissimā Virginem de Christo sic loquitur, *Et dabit illi Dominus Deus sedē David Patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternū.* Lucifer enim Thronum imperii cū insolentius, atq; ambitiosius appeteret Isa. 14. dicebat in corde suo: *In cælum ascendā, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendā super altitudinē nubium, similis ero Altissimo.* In eadem quoque significatione sumitur, & illud Apoc. 2. *Scio ubi habitas, ubi sedes est Satana,* hoc est ubi suam tyrannidē, & dominium Satanas veluti ex Sede exercet; & ubi à scelestissimis hominibus colitur, illos ad omnē nequitiam incitando. Ex quibus omnibus perspicuè liquet per Thronum, imperium, & dominium significari. Thronus 2. Secundo Thronus, iudicantis auctoritatem, & iudiciariam significat potestatem, ut patet Prov. 20. *Rex qui sedet in solio iudicii, dispersit omne malum intus in suo.* Hinc Christus Iesus Matt. 25. cū de iudicio futuro verba face-*

Psalm. 132.

Psalm. 109.
Mar. ult.
Hebr. 1.

Leo.

S. Thom.

1. Cor. 15.
Psalm. 109.

Luc. 1.

Isa. 14.

Apoc. 2.

Thronus
iudiciaria
potestatem
significat.
Prover. 2.
Matth. 25.

ret: Cum venerit, inquit, Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, &c. & Ioel 3. Ascendat gentes in vallē Iosaphat, quia ibi sedebō, ut iudicē omnes gentes in circuitu. & Matth. 19. in præmiū pollicetur Apostolis iudiciariā potestatem super thronos exercendā illis verbis: Vos qui sequuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim iudicātes duodecim tribus Israhel. quare Gregor. hō. 29. in Euang. Sedere, inquit, iudicātus est: stare vero pugnātiū, vel adiutiū. Stephanus ergo in labore certaminis positus, statem videt, quā adiutorem habuit: sed hūc post Ascensionem Marcus sedere scribit: quia post Ascensionis suæ gloriā Iudex in sine videbitur. Ita ille. Ideo ad ambitionē retundendā Ecclesiastici 7. dicitur: Noli: quarere à Domino ducatū, neq; à Rege cathedrā honoris, hoc est (ut explicat Lyranus) potestatem iudicandi.

Tertio significat doctrinam, seu Magisterij auctoritatem, hinc Hieronymus lib. 4. in Mar. cap. 23. explanans illud, Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei. Per cathedrā, inquit, doctrinā legis intelligit: ergo & illud quod dicitur in Psal. 1. In cathedra pēsilentia non sedit, & cathedrā vendentiā colūbas euerit, doctrinā debemus accipere. Sic Hieronymus, & Christus Dominus cū inter homines docuit, crebrō sedisse commemoratur, sic Matt. 5. in monte discipulos, & Luc. 9. de navicula turbas docebat.

Quarto significat Thronus sessionem ipsam corporis, nimirum in certo quodam situ quietem, & ab incessu, motu, & cessationem: atque ex hac ratione intelligi quoq; posset non tantum corporis, sed & animi quietem, cupiditatum, ac perturbationū tranquillitas, consilium, prudentia, sapiens ac matura cōfessio, quemadmodū probat Pierius ex vulgato illo, Romanus sedendo vincit, hoc est sapientia, & consilio hostes debellat. Idem quoq; Pierius li. 43. Sedis hieroglyphicum perennitatis, æternæq; quietis symbolum tum pluribus cōfirmat, tum in primis nummo quodam antiquo, in quo erat Romæ simulachrū in sede cum anulis, cuius inscriptio, Roma æternitas: hoc enim de Romano imperio sibi veteres illi Quiritēs pollicebantur, de quibus Poëta ex persona Iovis!

His ego nec metas rerum, nec tempora pono: Imperium sine fine dedit.

Quamvis idem Poëta, ut anithad vertit Augusti. ser. 29. de verbis Domini, quod adlatio-

ne ex persona Iovis promiserat semper mansurum; veritate ex persona sua non tacuit periturum, cum alibi dixit:

Non res Romana, perituraq; Regna.

Quæ de Throni significatione attulim⁹ cōfirmari possunt auctoritate S. Tho. 3. par. q. 58. art. 2. ubi explicat quomodo Christo cōveniat sedere ad dextram Patris, docetq; sessionis nomine duo posse intelligi, quietem videlicet & præterea regiā, vel iudiciariā potestatem: utroq; autem modo Christo competere ad dextrā Patris sedere; uno quidem modo in quantum, inquit, æternaliter manet incorruptibilis in beatitudine Patris, quæ eius dextera dicitur: alio modo in quantum Patri conregnat, & ab eo habet iudiciariam potestatem: sicut ille, qui confidet Regi ad dextram, affidet ei in regnando, & iudicando.

3. Ex his omnibus facillē colligitur quid per thronū Dei intelligendū sit, cum enim præpotens Deus in sua divina natura corporis nō ebra non habeat, Thronus illi non nisi metaphorice convenire potest: significat igitur Thronus Dei divinæ naturæ excellentiā, qua in se ipso Deus ab æternitate, & immobilitate quiescit, ac supremum eiusdē in res creatas omnes dominium, & iudiciariā auctoritatem: quæ omnia cū stabili quiete, & æternitate possidet, ita ut nihil supremæ eius potestatem aliqua ratione concutere, vel labefacta e queat. Hinc Psal. 46. Regnabit Deus super gentes, Deus sedet super sedem sanctam suam, &c. & Psal. 28. Sedebit Dominus Rex in æternum, id est, dominabitur in omnem æternitatem, in pacifica, ut vulgo dicitur, possessione. Quare Dionysius Areopagita c. 9. de Div. nom. cum de divino statu, seu sede inquit: Quid vero, inquit, de divino statu, siue sede dicamus? Quidnam aliud, nisi Deum in se manere, & constanter in una eademq; natura, qua sit immobilis, fixum esse, ac firmiter locatum? eodēq; modo, & in eodē agere? atque per id quod ipsi immutabile est, & quod ipsum immobile est, ab omni sui mutatione, ac motu omnino solutum esse, & liberū atq; id ratione quadam, qua essentiam superat. Is enim omnium & status, & sessionis auctor est, qui omni sessioni, atque statui antecellit, in eodē omnia constans, dum ex suorum bonorū quiete, atque cōstitutione immota servatur. Hæc Diony. Areopagita. Quare Deus sæpe à sanctis Prophetis in throno residens cōspectus est; ita 3. Reg. 22. à Michæa, & Ezech. 1. Dā. 7. & ut reliqua omittā Ita. 6. Deus ipse visus est inper solū excelsū & elevatum, quod expendens Chrysostomus hō.

Ioel 3.
Matth. 19.
Gregor.
Marc. ult.
Eccles. 7.
Thronus doctrinam significat.
Hieronym.
Matth. 23.
Psal. 1.
Matth. 21.
Matth. 5.
Luc. 9.
Thronus à motu cessationem significat.
Pierius.
Virg. lib. Æne.
Augusti.

Virg. Georg.
S. Thom.
Thronus Dei quid significet.
Psal. 46.
Psal. 28.
Dionysius Areopag.
3. Reg. 22.
Ezech. 1.
Dan. 7.
Isa. 6.
Chrysost.

in hæc verba, querit cur cum dixisset, solium excelsum, adiecit, & eleuatum, & responderet per hoc diuinæ dignitatis eminentiam declarari: *Excelsum enim respectu inferiorum dici: Eleuatum vero significare sublimitatem in se, ipsius natura diuina incomprehensibile etiam secluso quocumque respectu, quam nec cogitatione concipere, nec verbis eloqui quisquam potest.* hæc ex Chryostomo. Iam verò tametsi Dei sedes ita accipiatur, pleraque tamen sunt, quibus in diuinis oraculis, & apud Patres, sedes Dei nomen tribuitur: & vt omittam beatissimam Virginem, quæ singulari quadam ratione Dei thronus appellatur, quod toto hoc opere uberior ostendemus, cælum ipsum sedes Dei appellatur, quemadmodum Psal. 10. *Dominus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius: & Isa. 66. ait Dominus, Cælum sedes mea, terram autem scabellum pedum meorum.* Quod S. Stephanus Actor. 7. cum Iudeis loquens addicit. & Christus Dominus Matth. 23. agens de iuramento, idem repetit: *Qui iuratis, inquit, in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum.* Matth. 5. *Ego autem dico vobis, non iurate omnino neque per Cælum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius: quæ verba explicans S. Augustinus libr. 1. de sermone Domini in monte ca. 17. Non oportet, inquit, opinari quod dictum est, cælum thronus Dei est, terra scabellum pedum eius, quod sic habeat Deus sollocata membra in cælo & in terra, vt nos cum sedemus: sed illa sedes Dei iudicium significat, & quoniam in hoc vniuersi mundi corpore maximam speciem cælum habeat, & terra minimam, tamquam praesentior sit excellenti pulchri: maxime vis diuina, minimam verò ordinet in extremis, atque infimis, sedere in cælo dicitur, terramque calcare. Spirituualiter autem sanctas animas cæli nomine significat, & terra peccatrices: & quoniam spirituualis, omnia iudicat, ipse autem à nemine iudicatur, conuenienter dicitur sedes Dei: peccator vero, cui dictum est, terra es, & in terram ibis: quia per iustitiam meritis digna tribuentem, in infimis ordinatur, & qui in lege manere noluit, sub lege puniatur: congruenter accipitur scabellum pedum Dei, hæc tenus Augustinus.*

Verum quia Isa. 40. ubi vulgata editio habet: *Quis mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit? Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Septuaginta interpretes legunt: *Quis mensus est manu aquam, & cælum palmo? & quis cælos omnem terram pugillo: Querunt Athanasius, &*

Hilarius, si Deus cælum palmo, terram pugillo metiatur; quomodo dicatur cælum sedes Dei esse, & terra scabellum pedum eius & respondet S. Athanasius libro de unita, & sempiterna substantia Trinitatis, per hoc incomprehensibilem diuinitatis virtutem significari, ipsamque uniuersa implere, & continere exterius & interius, & ubique præsentem esse. Hilarius verò libr. 1. de Trinitate, sermo Dei, inquit, etiam si ad opinionem religiosa intelligentia proficit: tamen plus significationis introspicitur sensu continet, quam exceptus auditu: nam conclusum palmo cælum, rursum Deo thronus est: & terra Dei pugillo contenta, eadem & scabellum pedum eius est: ne in throno, & scabello secundum habitum confidentis protensio speciei corporea possit intelligi, cum id quod sibi thronus, & scabellum est, rursum illa ipsa infinitas potens palmo, ac pugillo apprehendente concluderet: sed vt in his cunctis dignitatibus creaturarum Deus intrâ, & extrâ, & supereminens, & internus, id est circumfusus, & infusus, in omnia nosceretur, cum & palmo, pugilloque continens potestatem natura exterioris ostenderet, & post pauca. Atque ita totus ipse intrâ, extrâque continens neque infinitus abisset à cunctis, neque cuncta ei, qui infinitus est, non inessent. Hæc ex Hilario.

Angeli Dei sedes dicitur Gregorius libro 2. moralium capit. 21. super illud Micheæ ad Achab 3. Reg. 22. *Vidi Dominum sedentem super solium suum: Solium Dei: (inquit Gregorius) Angelica sunt potestates, quarum mentibus altius praesidens, inferius cuncta disponit.* Richardus, ledem Dei Apocal. 4. interpretatur esse Angelos sanctos Augustinus in Psal. 98. *Cælum Dei, quod sedes Domini dicitur, mentes Angelorum sunt.* & Glossa interlinearis, totum excelsum Dei Isa. 6. Angelos esse dicit, in quibus Deus ledet, & per quos iudicia decernit. Cæte rum inter Angelos sedes Dei appellatio interdum tribuitur ipsis Cherubim, qui secundum ordinem supremæ hierarchiæ efficiunt atque ita Psal. 79. *Qui sedes super Cherubim manes: festare coram Ephraim: similiter & Psal. 98. Psal. 98. Qui sedet super Cherubim moueatur terra: & Isa. 37. Domine exercituum, Deus Israel, qui sedes super Cherubim tu es Deus solus omnium regnorum terra. & Daniel. 3. Benedictus es, qui intueris abyssos, & sedes super Cherubim: nam & in Arca Exod. 25. Dei iussu ex utraque parte oraculi extant duo Cherubim auei, qui expandentes alias, utrumque latus propitiatorij, quo opertienda*

rienda erat Arca, tegebant, & inde Deus optimus se locutorum ad Moysen supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erant super Arcam testimonij, promisit, ac proinde quasi supra Cherubim sedere dicebatur.

Epiphanius. Hinc est quod aliqui, ut Epiphanius sermo ad laud. Deip. Deiparam ipsam appellant thronum Dei Cherubicum. Nec solum ipsi Cherubim sedis Dei nomine insigniuntur, sed & tertius ordo supremæ hierarchie à Dionysio Areopagita cap. 6. cœlest. hierar. & à sacris Doctoribus thronorum nomine, quod latine sedem sonat, peculiariter vocatur, à divina videlicet in eis perfectissima inhabitatione; *Ipsi enim throni* (inquit Gregor. hom. 34. In Euang.) *tanta diuinitatis gratia replentur, ut in eis Dominus sedeat.* & per eos sua iudicia decernat. unde & per Psalmistam dicitur, *Sedes super thronum, qui iudicas aequitatem.* Sic Gregor. Potro de sacro thronorum ordine videndus est. Thō. 1. part. quæstio. 108. art. 5. ad 6. ubi ex doctrina Dionysij cap. 7. cœlest. hier. vult ordinē illum Angelicū, Thronos appellari per convenientiā, ut loquitur S. Thomas, ad materiales sedes, in quibus ex eodē D. Thoma, quatuor præcipuè spectantur. Primò situs, quia sedes elevatur super terrā. Secundo firmitas. Tertio suscipere sedentē, ita ut in ea deseri possit, eique esse vicinā. Quarto figura sic superius aperta ad excipiendum sedentem; quæ omnia quomodo Thronis Angelicis accommodentur cap. 4. ubi etiam explicabimus.

Animam iustæ sedes Sapientia dicitur. Anima quoque iusti sedes dicitur Sapientia, quod plerique confirmant ex Sapientia cap. 7. ubi enim editio vulgata de divina Sapientia habet illud, *in animas sanctas se transfert,* alia littera inquit Hugo Cardinalis in Isa. 66. legit, *Anima iusta thronus est Dei.* Quare Augustinus in Psal. 121. super ista verba: *Quoniam illic sederunt sedes in iudicio.* id tanquā ex sacris litteris acceptum assertit: *Dicitur est,* inquit, *alio loco anima iusti thronus Sapientie, id est in anima iusti sedet Sapientia tanquam in sella sua, tanquam in throno suo,* & inde indicat quicquid indicat. sic Augusti. & Gregor. hom. 35. in Euang. hunc locum sic citat: *Salom. aut, anima iusti sedes est sapientia,* & Ildefonsus ser. 2. de assumpt. eandē sententiā ex scriptura se proferre assertit. & S. Bern. ser. 27. in Cantica, cum ostendere vellet, animam iusti esse cœlum ex illō Isa. 66. *Cœlum mihi sedes est,* illud, inquit, *Cœlum potius sedes Dei est, de quo alibi apertius scriptura commemorat, Anima (inquiens) iusti sedes est Sapientia,* sic Bern.

Et verò iure optimo sanctorum animæ Dei sedes nominantur. Primò (& est ratio Bernardi) quoniam cum cœlum Isa. 66. Sedes Dei vocetur, sancti vero cœlum sint, qui cum Apostolo 2. Cor. 10. in carne ambulantes non secundum carnē militant; & illud eiusdem Philip. 3. opere ac virtute clamant, *Nostra conuersatio in cœlis est,* seu ut ex græca voce πολυτεμα significantius ad rem nostram vertit Tertulianus libro 3. contra Marcionem, & legit interdum sanctus Hieronymus, & Cassianus collat. 3. c. 6. *Mancipatus noster in cœlis est;* ipsi quoque Sancti sedes Dei iure dici possunt. Huc accedit illud Bern. loco citato, animam sanctā esse cœlum. *Quoniam habet, inquit, solem, intellectum; Lunam si dem: astra, virtutes: vel certe sol, iustitia, cœlus, aut feruens charitas; & Luna continentia.* Quomodo enim claritas luna non nisi à sole est: sic ab ipsa charitate seu iustitia, continentia meriti nullum est; & quomodo stella in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus qua sape in prosperis non apparet, eminet in aduersis. Illud sane cautela est, hoc necessitas: ergo virtus est sydas. & homo virtutum, cœlum. Hactenus S. Bern. Secundo, quemadmodum Regem in throno sedentem omnes observant, & colunt; ita in anima iusti, in qua singulariter resplendet, Deus colitur, & adoratur. Quare de magno Antonio sanctum Paulum Eremitarum primum alloquente, Hieronymus in vita eiusdem. Pauli sic scribit: *Ant. quasi Christum in Paulo videns, & in pectore eius Deum venerans, ultra respondere nihil ausus est.* Tertio cum ex Psal. 88. *Iustitia, & iudicium preparatio sedis Dei sunt:* meritò iusti, qui à iustitia cœlenda huiusmodi nomē invenerūt, Deo sedē præparantes, sedis Dei nomine decorantur. Hinc Patres viris iustis sedis Dei nomē attribuunt, & ut plerisque præterea, Ambrosi Andr. Cæsariensis, & Arietas super Apocalypsis c. 4. sedem Dei interpretantur Sanctos: quoniam in eis residet, & quiescit Deus, & Origines homil. 1. Genes. *Quod, inquit, dicit, Cœlum mihi sedes est, ut sciamus, quia in his, quorum in cœlis conuersatio est, Deus requisit, & residet: in his autem, qui adhuc terrenum propositum gerunt, ultima pars eius providentia inuenitur. Quod in pedum appellatione figuratiter inuenitur, Ex quibus si qui forè studium, ac desiderium sumpserint fieri cœlestes perfectione vita, & altitudine intellectus, efficiuntur etiam ipsi sedes Dei & mox; Sed & illi quorum thesaurus in cœlo est, cœlestes dici possunt: etiam sedes Dei: quoniam ibi est*

Sap. 7.
Bernard.
Isa. 66.
2. Cor. 10.
Philip. 3.
Tertul.
Hieronym.
Cassian.
Anima iusti, Cœlum
Hieron.
Psal. 88.
Ambros.
Andr. Cas.
Arietas.
Origines.
Isa. 66.

est cor eorum, ubi est thesaurus eorum. hæc Origenes, & August. lib. 1. de serm. Dom. in monte ca. 17. ut supra diximus, tractans illud: Cælum thronus Dei est, spiritualiter, inquit, sanctas animas cæli nomine significat Idem in Psal. 121. super illud: Quia illic sederunt sedes in iudicio: Cælum, inquit, mihi sedes: qui sunt isti, nisi iusti? unde facti sunt Cælum, quia iustificati: quomodo peccator factus est terra, cui dictum est, Terra es, & in terram ibis: sic iustificati facti sunt cælum, portauerunt Deum, & de ipsis Deus coruscabat miracula, tonabat terrores, pluebat consolationes.

Idem August. in Psal. 98. super illud, Quis sedes super Cherubim, moveatur terra: Cælum, inquit, non hoc quod oculis nostris suspicimus, valde pretiosum est Deo: Cælum Dei, anima sancta sunt: Cælum Dei, mentes omnes servorum eius sunt, de quo dictum est cælum mihi sedes. Nec silentio prætereundum est, ecclesiam peculiari quadam ratione de sanctis mulieribus ac de virginibus præcipuè idem in Officio Ecclesiastico canere ad eas ex persona Christi, Veni electa mea, & ponam in te thronum meum: fortasse propter puritatem virginem, aut continentiam, seu vidualem, seu coniugalem, quæ maximè mulierum præclarum est ornamentum; fortasse etiam propter devoti scemine sexus cognomentum ab Ecclesia mulieribus merito inditum: devotio enim animam peculiari quadam ratione efficit, ut thronus sit, in quo sedere, ac conquietere dicatur Deus.

7. Ecclesia item ipsa, quæ cæterus est quidam, & congregatio fidelium, Dei sedes dicitur, quare Augustinus lib. 13. contra Faustum ca. 13. Ecclesiam Christi, quæ omnibus apparet,

& eminet, vult apud Ierem. cap. 17. prædici: & esse sedem gloriæ exaltatam, de qua apud Apostolum, Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Atque ita Beda, Abbas Ioachim, & Rupertus sedem Dei, Apoc. 4. interpretantur Ecclesiam triumphantem, vel militantem.

Denique thronus divinæ Sapientiæ in columna nubis esse percipitur Eccl. 24. Ego, inquit, in altissimis habitans, & thronus meus in columna nubis. Per columnam porro nubis Deus in deserto filiis Israël ducatum præbès, eoque ab ætæ solis protegens ad terram promissionis perduxit, & in eadem columna nubis Psal. 98. loquebatur ad eos. Dicitur porro sedes Sapientiæ esse in columna nubis, propter sublimitatem, qua à terra altius elevatur: & quoniam inde multa admirabilia mysticè operatur, fulgura scilicet ad illuminandas hominum mentes; tonitrua ad corda obdurata concutienda; gratiarum pluvias ad irrigandas fidelium animas, quare Dan. 7. cum nubibus cæli veniebat filius hominis, & Psal. 103. Qui ponis nubem ascensum tuum. Nec illud prætereundum ex supra dictis initio capitis ipsam Dei maiestatem, & potentiam per Dei thronum significari, ut ait Carthusianus super Apoc. cap. 1.

Cum igitur Dei thronus tam multa in sacris litteris significet, totque Patrum sententiarum multis aptè conveniat: reliquum est, ut illud accuratè per vestigemus, quam ratione Virgo Deipara in 4. illo Apocalypsis capite divinæ sedis, seu throni typo adumbrata intelligatur.

Ierem. 17.

Beda. Abb. Ioach. Rupert.

Eccles. 24. Columna nubis Dei thronus dicitur.

Psal. 98

Dan. 7. Psal. 103. Dei Maiestas thronus Dei appellatur Apoc. 1.

Apoc. 4.

PRIMUM ARGUMENTUM

QUO MYSTICO DIVINÆ SEDIS, SEU THRONI TYPO, CVIVS S. Iohannes in Apocalypsi cap. 4. meminit, Beatissimam Virginem Deiparam subindicari, ex prolatis in eam rem sanctorum Patrum, sanctarumque litterarum testimoniis comprobatur.

CAPVT II.

S Y M M A R I V M.

Virginem Deiparam aliquo symbolo intellectam in visione Apoc. 4. num. 1. Throno eburneo Salomonis & throno sapphirino Ezechielis, quæ etiam aliis in locis sacrarum

litterarum, ubi mentio fit de Dei throno seu sedulo, Virginem Deiparam adumbrari, quæ omnia sigillatim examinantur à n. s. & deinceps.

QVO FACILIOR nobis earum rerum sit explicatio, quas ad sanctissimam Virginem

ginem Dei genitricem ex hoc, quem huic operi præscripsimus, Apocalypsis loco, pertinere existimamus. præcipue autem, quod divina sedis, thronivè nomine adumbretur; præstiterit primum celeberrimam illam visionem à S. Ioanne in sacra Apocalypsi c. 4. & 5. descriptam in summam brevem coactam, & huc translata, sub unum velut aspectum dare lectoribus. Deinde diligenter disquirere, atque investigare, num S. Ioannes in ea visione eandem Virginem Deiparam præstiterit; an aliquo typo, & quoniam subindicaverit; sic enim fiet, ut his in ipsa fronte accuratè perspectis, commodius quivis cõsequi possit, quæ prima quasi subtegmina ducamus huiusce nostræ disputationis; quæ deinceps è suis initiis subtextâ consequenter, eodem filo ad finem usque pertere meditemur; ut, quo ad eius fieri possit, singula congruenter unum in corpus quam aptissimè coalescant, & media primis, mediis extrema respondeant.

Et sanè cum S. Ioannes in sua Apocalypsi librum illi admirabilem sigillis septè obsignatum ab Agno resignari vidisset, perspicuè prævidit haud dubiis rerum futurarum significationibus varium pro tempore Ecclesiæ statum, & maxime memorabiles utriusque, temporis eventus, & prosperos, & adversos, ex ordine notari, ut quodque sigillum resignasset Agnus. Cuius ad hæc enarranda aggredereur divinæ maiestatis vim, atque amplitudinè adorandam, singulasque cælestis curiæ partes (ante cuius conspectum hæc fieri divinitus sibi sunt patefacta) aliis, atque aliis appositis typis accuratè, diligenterque; est executus, atque ob oculos prope modum posuit. Scribit enim vidisse se positam in cælo sedem, Deumque similem aspectui lapidis iaspidis, & sardinis illi insidentem? & circa sedem, iridè similem visioni smaragdinae, vidisse viginti quatuor seniores stolis albis amictos, multis claros insignibus, sedem, seu thronum circumfusos, è quo fulgura micabant, voces, ac tonitrua personabant: vidisse lampades septem ardentes ante thronum, qui sunt (inquit ipse) septem spiritus Dei: vidisse in conspectu sedis mare vitreum simile crystallo: Quatuor verò illa animalia senis alis prædita, plena oculis ante, & retro (quorum primum leoni, secundum vitulo, tertium homini, quartum simile aquilæ volanti dicitur) trisagii hymnum cõtinenter concinentia in medio, & in circuitu throni fuisse testatur. In capite postea quinto narrat in dextera sedentis in throno fuisse librum conscriptum in-

tus, & foris, sigillis septem signatum, quæ nemo aperire, nemo ne respicere quidem poterat, deinde vidisse se in medio throni animalium, & seniorum Agnum statem tanquam occisum habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt (inquit ille) septem spiritus Dei missi in omnem terram ab Agno porro apertus est liber, quo recluso seniores, & quatuor animalia suppliciter coram Agno procumbentes, canticum novum in eius laudem concinuerunt: multitudo quoque Angelorum, qui stabant in circuitu throni & animalium, & seniorum, & erant millia millium, & omnis creatura in cælo, & super terram, & sub terra, & in mari Agnum pateriter collaudarunt. Hæc summa est illius visionis; quæ enim ad singulorum sigillorum reclusionem S. Ioanni sunt ostensa fuisse sequentibus capitibus ab eodem describuntur.

2. Hac porro visione Deus optimus, ex sacra Apoc. interpretibus, quatenus Ecclesiæ suæ summa providentia paternè prospicit, eamque sua sapientia administrat, se exhibuit; ideoque maiestas eius ex nobilissima curia, qua magnificentissimè stipatus erat, indicatur. Eaque recensentur in primis, quibus divina eius in homines providentia declaratur, cuiusmodi est eius pulchritudo, iustitia, misericordia. Iaspis enim divinæ naturæ pulchritudinem, quæ iustorum est præmium, quo ad bonum allicimur: Sardius, propter rubrum colorem, divinam iustitiam, qua à malo deterremur: Iris verò Dei misericordiam præferebat. His accedunt, & alia, quæ supra commemoravimus, viginti quatuor nimirum seniores, septem Angeli divino throno astantes, & reliqua, quibus quodammodo quasi administris ad suam providentiæ, vel manifestationem, vel executionem utitur. De quibus omnibus quoniam, vel divinum thronum circumstare, vel aliqua alia ratione ad illum spectare dicuntur, nobis infra à cap. 14. & deinceps sigillatim quid significant, quæve ratione ad Deiparam pertineant, quam per hunc thronum significari existimamus, diligenter, & copiosè agendum erit; hic verò satis sit ea attigisse.

Deiparam in visione Apoc. 4. non fuisse à S. Ioanne prætermisissam, sed à aliquo symbolo subintellectam.

His cognitis, sentio sanctissimam Virginem in hac visione, ubi tam accuratè singula cælestis auriæ partes describuntur, à S. Ioanne minime prætermisissam, sed symbolo aliquo intelligi.

Apoc. 4.

Visio cap. 4. & 5. Apoc. breviter consensur.

Apoc. 5.

Explicatur Scopus narrata visionis Apoc. 4.

B. Virginis aliquo symbolo Apoc. 4. intelligi.

quo indicatam. Neque enim verisimile videtur à B. Ioanne, qui tam multa cœlestis aulæ, tamque præclara spectacula fuisset diligenter persecutus, solam Virginem fuisse præteritam, & eam Virginem, qua secundum Deum nihil in terris habetur illustrius, & in quam ipse Virgo scriptor egregius singulari pietatis, & obleruatiæ studio ferebatur. Multa porò sunt, quæ nos in hanc sententiam adducunt. Primum in hac visione, vt supra dixi, Deus optimus, vt Ecclesiæ suæ prouidens ostenditur, eaq̃e quibus eius prouidentia, vel manifestatur, vel exercetur, receduntur, præcipuè quoque cœlestis aulæ partes receduntur. Hinc lectissimi quique Sancti veteris & noui testamenti per viginti quatuor seniores, quatuor Euangelistæ per quatuor animalia, septem Principes Angelorum throno Dei astantes per septem lampades significati ponuntur; & reliqua, à quibus ne nimis longū faciam, supersedeo. Sed Beatissima Virgo cœlestis Ierusalem pars est longè præstantissima, quippe quæ præ omnibus puris creaturis principem apud Christum Regem obtinet locum; & cum corporis, tum animi similitudine omnium proximè ad eundem Christum accedit; in qua ipsum Dei Verbum caro factum est. Et quod ad efficientiam, & progressionem spectat diuinæ in homines, & Ecclesiam suam prouidentia, nemo est qui ignoret, ipsam Virginem apud Christum iure materno primas pro Ecclesia, eiusq̃; membris intercedendi partes agere: cum Mater sit iustorum, peccatorum Aduocata, Mater item misericordia, per quæ Deus suam in homines vberimè effudit misericordiam; hac verò misericordia, Dei prouidentia, cuius propriū est misereri semper, & parcere, præcipuè ostenditur, qui etiā omnipotentia suā parcendo maximè (vt ait Ecclesia,) & miserando manifestat: per Deiparam etiam tot, tantaque suæ Ecclesiæ quotidie beneficia largitur: quod cum inconfesso sit apud omnes, nos in præsentem id pro certo supponimus infra suo loco, vt Virginis laudes magis celebremus, copiosius ostensuri. Quare in mystico hoc Sanctæ Ecclesiæ corpore, cuius caput est Christus; ipsa collum, quod cæteris membris eminet, & per quod omnis à capite virtus deriuatur in membra appellatur: vt iure optimo Apoc. 12. quemadmodum ait Bernardus, *sub eius tanquã mediatrici pedibus luna, qua nonnunquam propter susceptū à sole splendore Ecclesiam huius temporis à Christo sole iustitia suis radice illustratur*

significat, constituta legatur. Quod idem animaduertit S. Anton. 4. part. tit. 17. c. 20 §. 2. vbi de Virgine explicat illud Eccl. 24. *In Ierusalem potestas mea, hoc est in Ecclesia: Quoniam Ecclesia, inquit, iure sub pedibus est Virginis, nõ tantum sub eius patrocinio, verum etiam sub eius est dominatione, ac potestate. Ergo cū sit pars secundū Christū omnium nobilissima, per quam Deus suam prouidentia, & in homines misericordia peculiari ratione exercet, præcipuè cõmemoranda videbatur.*

Secunda ratio

Secundo quemadmodum in sacris litteris veteris testamenti, & Ecclesia vniuersa, & singuli eius status, & præcipuè quædam personæ, quæ ad Ecclesiæ fundamenta petinere videbantur, variis figuris, ac Prophetarum vaticiniis prænunciatur. (Hinc Domini præcursor Ioannes Baptista, hinc Apostoli duodecim, & pleraque alia præmonstrata sunt,) & quemadmodum etiam in nouo-testamento in sacra Apocalypsi non tantum ea, quæ ad futurum militantis Ecclesiæ statum, verum etiam, quæ ad cœlestem Ierusalem spectant, ipsi etiam duodecim Apostoli, & præclariore quædam personæ quatuor scilicet Euangelistæ, septem spiritus ante Deū astantes, & alia eiusmodi sub variis imaginum integumentis, ac symbolis, vt à Prophetis fieri solet, describuntur: ita & Virgo Deipara, quæ ratione maternitatis Christo filio est cõiunctissima, quæ in Ecclesia ad Christi œconomia omnium maximè pertinet, quæ totius cœlestis patriæ decus est, & ornamentum longè præclarissimum; in veteri quidem testamento ita mysticis præfigurata miraculis, & oraculis est prænuntiata prophetis, vt à Hieronymo in Micheæ c. 6. Vaticinium dicatur Prophetarum, quod ipsum pleriq̃; quos in c. 17. afferemus, affirmant Patres, & præsertim Bernard. utrobique plurimas de Virgine affert figuras, plurimas prophetias. Ergo & in sacra Apocalypsi, qua & noui testamenti arcana continentur, & augustissima Dei Ecclesiæ suæ prouidentis maiestas cum tota sua cœlesti curia typicè describitur, ipsam etiam suis typis adumbratam esse, nemo inficari poterit.

Hieron.

Bernard.

Tertio inter huius visionis symbola aliud quod aptissimè congruere Virgini demonstratur, vt ex sequentibus perspicuum fiet, igitur eo symbolo subindicatam eam esse confitendum est. Cæterum expectandū nõ erat, vt Deipara Virgo disertis verbis quasi proprio nomine hic exprimeretur; cum & ipse Christus nõ nisi sub

Tertia ratio

B agui

lica-
Scopi
rata
onis
c. 4.

Joan. 7.

Missale
Roma-
num.

Apoc. 12.
Bernard.

virginis
quo
ubelo
oc. 4.
elligi.

*B. Virg. euv
proprio. no
mine Ap.
4 non ex
p. masur.
d. 100. 4.
p. 3.*

*Iris ali-
qua ratio-
ne B. Vir-
ginis si-
gnificat.
Genes. 9.
Beda.*

*Apoc. 4.
Ambros.
Iris mise-
ricordia di-
vina sym-
bolum.
Thronus
Apoc. 4. B.
Virginis est
symbolum.
Pet. Dam.
Apoc. 19
Bernard.
Apoc. 4.*

agni symbolo in hac visione nominetur: tota enim fere hæc visio, quæ à cap. 4. Apoc. ad octavum vsq; excutit, ostensa est Per illustres significationum notas, & rerum nobis notarum imagines, quibus varia, quæ S. loanni aperite volebat Deus, adumbrantur. hinc mentio sedis seu throni, similitudinis lapidis sardidis, sardinis & smaragdi, sedis, septem lampadum ardentium, viginti quatuor seniorum, quatuor animalium, maris vitei, libri signati, Agni habentis cornua septem, & oculos septem & aliorum huiusmodi typorum. Quare satis est si Deipara sub aliquo typo subintelligatur. Hæc autem posito, tum illud inquirendum restat sub cuius rei symbolo significata sit, & sanè non incongruè per iridem thronum ambientem posset quispiam dicere illam adumbratam: Iris enim cum in signum fœderis post diluuium data hominibus, divinam misericordiam significare solet: at B. V. mater est misericordiae, & velut signum, seu prænuncia fuit misericordiae per Christum filium eius hominibus præstitæ. Quod si Beda in Apoc. 4. per iridem in circuitu throni Sanctos significari existimat, quod Ecclesiam suam in recessione vndiq; relictam; multò magis id in B. virginem convenire nemo est, qui dubitet, atq; adeò per iridem significari posse. Verù et si nõ inferior, per iridem Virginem intelligi posse: hic tamen Apocalipsis 4. in idis nomine divinam misericordiam cum Ambrosio, & aliis significatam censeo; cum præsertim, & alio typo apertissime Virgo ipsa subintelligi possit. 4. Mea igitur sententia est Beatiss. Virginem per Dei sedem, quæ græcè θρόνος Apoc. 4. legitur significatam esse: quod diuenter explicandum, probandumq; in hac disput. suscepi, atq; ea est sententia Petri Damiani in serm. de Nat. Virg. vbi illud, *Ex vox de throno exiit.* Apoc. 4. explicat de Virgine prodidisse, & Bernard. de Virg. qui habetur tom. 2. suor. oper. explicans illud Apo. 4. *De throno procedebant fulgura,* &c. pariter de Virgine intelligit, vt dicemus infra, & videtur esse valde consonum sententiæ complurium Patrum, quos in hoc capite tabo, qui eam Dei Thronum absolute appellant præsertim quia Thronus nõ quilibet sedem, sed magnificentius quoddam solium significat, id, quod rectè advertit Augustin. in Psalm. 121. super illa verba, *quia illic sederunt sedes in iudicio,* verba Augustini sunt: *Sedes dicit quas graeci θρόνοι appellant. θρόνους graeci fellas dicunt sanquam honorabiles.* sic Augustinus.

Nos autem quatuor præcipuis argumentis hanc sententiam hoc ordine confirmabimus. Primò ostendemus sanctis Deiparam à SS. Patribus thronum Dei simpliciter appellari, & in sacris litteris per thronum figurari. Deinde propterea, quod in divinis oraculis, vel etiam apud Patres nonnulla in rebus creatis propter sui excellentiam throni Dei nomine, vt cæ. di. xi, nuncupantur; horum etiã appellationem præcipua quadam ratione in sanctissimã Virginem cadere demonstrabimus. Ad hæc cum Angelorum ordo, qui throni appellantur, per convenientiam (vt verbis utar S. Thom. par. 1. q. 108. a. 5. ad 6. ex Dionysio c. 7. de coelesti hier.) ad materiales sedes explicetur, quæ de hac convenientia pluribus ibi persequitur S. Thomas, excellentiori ac perfectiori ratione Beatissimæ Virginis convenire probabimus; ac proinde Dei throni nomine singulari quadam ratione præ reliquis appellandam; deniq; quæ in sacra Apocalypsi de hac Dei sede, seu throno dicuntur (quæ ad duodecim fere reuocantur capita) Beatissimæ Virginis peculiariter ita congruere, vel aptari, vt per illam Dei sedes non obscure significari videatur. Sed antequam ad nostræ sententiæ confirmationem progrediamur, expedienda est quædam difficultas. Dicit enim quispiam, esto per Dei sedem in hoc loco Ap. 4. à Petro Damiano, & Bernardo B. Virgo intelligatur; ab aliis tamen interpretibus, & numero pluribus. & auctoritate non imparibus in eum Apocalyp. locum sedes Dei aliis modis explicatur. Primò enim sedes Dei ex Ambrosio, Andrea Casariensi, Areta, & Anselmo, sunt Sancti, in quibus tanquam in throno refidet Deus. Secundo ex Ruperto, in apoc. c. 1. sunt Angeli ex Richardo & Angeli, & Ecclesiæ Doctores, atq; Pastores. Tertio ex Beda, Abbate Ioachimo, atq; Ruperto, est Ecclesiã triumphans, vel militans. Quarto deniq; ex Lyrano, & S. Antonio p. 1. histor. tit. 16. ca. 1. §. 2. est auctoritas, & potestas Dei Ecclesiæ regentis. Ad huius nodi explicationem constituendum est ex August. lib. 12. confess. ca. 18. & seq. quem S. Thom. 1. par. q. 12. arti. 10. sequitur, nullum esse inconueniens, etiã secundum litteralem sensum in divinis litteris plures eiusd. litteræ esse sensus, propter Dei, qui auctor est sacrae Scripturæ, infinitatem, qua omnia simul suo intellectu comprehendit. Quare etiã si omnes illæ quatuor interpretum sententiæ veræ essent; nõ propte-

*Throni
nomen
virginem
exprim.
quatuor
rationum
genibus
comproba-
tur.*

*S. Thomas
Dionysius.*

Obiectio.

*Pet. Dam.
Bernard.
Apoc. 4.
Sedes Dei
ex Sanctis
varie sum-
mitur.*
*Ambros.
And. Cas.
Areta.
Anselm.
Rupertus.
Richard.
Beda.
Abb. Ia.
Rupertus.
Lyranus.
S. Anton.
August.
S. Thomas
Obiectio
ref. S. scri-
ptura plu-
res posse es-
se sensus
litterales.*

propterea minus vera redderetur interpreta-
tio illa, qua B. Virgine per thronum intelligi
dicimus. Ad hæc quamvis in hunc locum Apo-
calypsis non ita multi auctores per Dei thro-
num Virgine significari dicant, nullus tamen
id negat & præterea innumeri ferè Patres do-
ctrina, & auctoritate præstantes, quos mox af-
feremus, Virgine sanctissimam Dei thronum
reuerenter appellat, siue cum de ea sermo-
ne faciunt siue cum alios diuinarum literarum locos,
vbi throni diuini mentio fit, exponunt: quare
eorum sensum, & interpretationem aptissimè
huic etiam loco Apocalypsis accommodare
licebit, præsertim cum firmis rationibus ipsi
afluatur. Accedit quòd si Sancti, siue singuli
per se se, siue omnes in vniuersum siue doctores,
& Pastores, siue ipsi Angeli, siue Ecclesia ipsa,
vt existimant allati auctores, per hanc sedem
significentur: hoc ipsum de beatiss. Deipara
multò magis affirmare necesse est, quæ præ
cæteris est sanctissima, vt cap. 5. dicemus, & ex
Theologorum doctrina, omnes prærogatiuas,
quæ in cæteris Sanctis reperiantur (modo sexui
non repugnent) ipsa in se vna cõplectitur, præ-
sertim cum in Ecclesia militanti dñi videret, &
nunc post mortem in triumphanti, secundum
Christum, primum dignitatis locum obtineat.

5. Verum si rem totam accuratius expendamus,
quamquam non incongruè ea omnia, quibus
sedis Dei nomen ab Auctoribus illis tribuitur
aliis in locis sacrarum literarum saltem al-
legoricè per Dei sedem significari possint: hic
tamen Apoc. 4. aliquid aliud, nimirum B. Vir-
ginè adnotat existimamus: cum enim Sancti,
& Angeli, Doctores item, & Pastores, Ecclesia
quoque ipsa militans, & triumphans per alios
typos in hac visione commodius indicentur.
Certè aliquid aliud per Dei sedem accipi debere,
fitendum est; præsertim cum sanctis, Virgine
in ea visione: vt supra ostendim⁹, prætermis-
sæ esse nulla ratione credibile sit; neque quiequã
fit, quod subintelligi aptius possit. Sancti verò
præcipui tum veteris, tum noui testamenti in vi-
ginti quatuor seniotibus significantur: quatuor
Euangelistæ in quatuor animalibus; reliqua verò
animarum sanctarum multitudo in mari vitreo, vt
bene docet Pererius in illum locum Apo. & in
hos omnes sunt reliqui Doctores, & Pastores.
Quod verò ad Angelos spectat, septem quidè
Angelorum principes per septem lapides arden-
tes exprimentur; reliqui autem Angeli c. 5. de-
scribuntur sub nomine multitudinis Angelo-

rum, qui erant millia millium: neque vlla ratio
vrget, cur iterum in eadem visione sub typo
throni poni debuerint. Deinde licet Dei maie-
statem per Dei thronum alibi in sacris literis
significari vltro cõcedamus, in hoc tamen ca-
pite aliquid à Deo distinctum indicari existimo.
Cum enim hæc Dei sedes cum quodam veluti
apparatu, & emphasi, quasi aliquid peculiari
atimaduersione dignum cõmemoretur, super
quam sedere dicitur De⁹, similiter vigintiqua-
tuor seniores, quatuor animalia, & reliqua, quæ
sedem ambiunt, quæ celebrant, seu aliqua ra-
tione cõmendant, diligenter describat S. Ioan-
nes: hoc sanè sedis apparatu non tam potesta-
tem, maiestatemq; diuinam, quæ à Deo non di-
stinguitur, quàm rem aliquam ab insidente Deo
seiuinctam significare voluit, quæ videtur sen-
tentia interpretum illorum quos supra citauimus,
variè Dei thronum in hoc loco accipientium,
tanquam aliquid à Deo diuersum; & ita Ap. c. 21.
filius mulieris amictæ sole, raptus scribitur ad
Deum: & additur, *Et ad thronum eius*, quasi ali-
quid ab eo diuersum, vt c. 31. dicemus plenius.
Et Ap. 19 post voces cælitium de damnatione
Babylonis Deū collaudatium, *Et vox de throno
exiit dicens: Laudè dicite Deo nostro omnes serui
eius, & qui timeis eum pusilli, & magni*, quæ ostē-
ditur thronus à cælitibus post quorum laudes
loquitur, & ab illis omnibus seruis Dei pusillis,
& magnis, quos inuitat ad Dei laudem distin-
gui: immo etiam ab ipso Deo, quem vox ipsa
de throno prodiens appellat Deum nostrum,
præsertim quod Apoc. 21. post vocem aliam de
throno prodeuntem subiicitur statim: *Et dixit,
qui sedebat in throno: Ergo sedens in throno ab
ipso throno distinguitur, quare thronus vide-
tur fuisse creatura rationis particeps, quippe
quæ loqui inducitur. Deo præ cæteris proxima:
reliquis Angelis, & Sanctis, quos ad Deū laudā-
dum excitat, superior: & hæc aptissimè dici
esse Deipara, vt docet Petrus Damianus ser. de
Natiu. Virg. Hanc tamen ratione c. 33. plenius
expendemus. Atque hæc de sententiis eorum,
qui aliter hunc locum sunt interpretati. Reliqui
est vt probemus meritò hoc loco Deiparam per
thronum Dei significari. Cæterum illud præ-
monendum videtur, quod ad ea omnia quæ in
toto hoc opere pertractabimus, cõducit, licet mystico
in hac materia, vbi de sanctissimæ Virg. præ-
rogatiuis agitur, ex scripturæ locis etiam in sen-
su mystico argumētum ducere. Quod etiam do-
ctè animaduertit noster Franciscus Suarez tẽ-
teria.*

Apoc. 22.

Cap. 32

Apoc. 19.

Cap. 33.

Ex scri-

ptura sen-

tons. etia

in sensu

toti hoc opere

pertractabimus,

cõducit, licet

mystico

in hac ma-

teria.

B. Virgine
per Dei
thronum
Apoc. 4.
potius quã
quiduis a-
liud ex-
primi.

Pererius.

2. in 3. parte, disp. 4. sect. 2. cum Ecclesia ipsa huius scripturæ loca B. Virgini accommodet, & à Patribus, qui de Virgine scripserunt, passim id fiat, vt videre est apud Sanctos Bernardum, Bonauenturam, Bernardinum Senensem Carthusianum, Hugonem & alios, qui in Cati-
 Born. Sen. ca scripserunt, quos habes apud nostrum Martinum de Rio in Commentariis in Cantica.

Bernard.
 Bonaven.
 Born. Sen.
 Carthuf.
 Hugo.
 Mar. de Rio.
 B. Virgini.
 thronum
 Dei appel-
 lant au-
 thoritate
 Patrum
 probatur.
 Bernard.
 Senens.
 Psal. 131.

Eccles. 24.

Damasc.
 lib. 3 de fi-
 do orthodox.
 Coloss. 1.

6. Quod igitur sub typo diuinæ sedis, vel throni Beatissima Virgo subintelligatur; primū argumentum fit ex auctoritate S. S. Patrum, qui de laudibus eiusd. agentes inter alia præclara, illam Dei thronum appellant: etenim Deus ipse in eius anima ab instanti immaculatæ Conceptione perpetuè ac perfectè sededit per copiosissimam gratiā, cuius fuit, etiam ante filii incarnationem plenissima, teste Angelo, qui eā, & gratia plenam, & inuenisse gratiam apud Dominum asseruit: imò S. Bernardinus Senensis tom. 3. serm. 11. art. 2. cap. 1. illud Psalmi 121. *Surge Domino in requiem tuam*, explicat de beatis jubilantibus, & Dominum exhortantibus obuiam ire suæ genitrici in assumptione, & sic ait: *Vocant Beati Virginem gloriosam requiē Christi, non tantum quia in ea nouē mē- sibus requieuit, sed etiam quia plus per quietum amorem requieuit in ea, quā in tota alia creatura rationali: sicut Ecclesi. 24. ipsa B. Virgo testatur: Et qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo.* Ita S. Bernardinus. Cæterum præter hanc perfectissimā inhabitationem in eius anima per gratiam; in eius præterea vtero ex castis (inquit Damascenus) & purissimis sanguinibus eiusdem Virginis sibi carnem animatam anima rationali, & intellectuali construxit, atque nouē mensibus Christus Dominus. (in quo, Coloss. 2. *complacuit omnī plenitudinē diuinitatis habitare corporaliter*), in eodem vtero permansit, quem virgineo partu editum Deipara vberē de cælo pleno lactauit, & infantem toties ipsa in sinu fouit, atque in ulnis gestauit, & ad hanc Virginis dignitatem declarandā iam inde ab Apostolorum temporibus ipsa cū filio inter eius brachia resedēte depingi solet: quod à S. Luca Evangelista, & ab aliis consequenter factum, imagines Virginis ab ipsidem depictæ quæ in Ecclesia religiosè asseruantur, perspicuè testantur. Hæc merito S. S. Patres eam, vt dixi, Dei thronum absolute appellant, non tantum eo tempore, quo in terris Christū gestauit, sed etiā nunc ipsi in cælo regnanti hoc nomen tribuendum docent, quod ex subiectis auctoritatibus perspicuum fiet.

PATRYM TESTIMONIA DEIPARAM
 Thronum Dei appellantium.

IN primis Ecclesia in quadam antiph. in die Natiuitat. B. Virg. sic canit: *Natiuitatem hodiernam perpetua Virginis Genitricis Dei Mariae solemniter celebremus, quæ celsitudo Throni processit: quasi diceret, quæ natiuitate Virgo illa processit, quæ est THRONVS celsissimus: vel processit celsitudo illa, quæ est THRONVS: vel illa, quæ summum est THRONI fastigium.*

Offic. Eccl.
 in die Nat.
 Deipara.

In Litanis Deiparæ, quæ Laureti decantari solent, Sænes sapientia appellatur.

Quia significat illud, quæ celsitudo.

S. Iacob. Apostolus in Liturgia, quam 6. Synodus vniuersalis canon. 32. allegat, & habetur de consecratione dist. 1. c. Iacobus, *Deus noster, inquit, tuum vterum THRONVM fecit.*

throni processit.
 Lit. Lanr.
 S. Iacobus.
 Methodus.

Methodius orat. in hypapantem Domini Virginem vocat SEDREM gloriosam, Deoque dignam; quæ solis mentis oculis conspicui possit.

S. Athanasius in sermo. in descriptionem B. Mariæ, & S. Ioseph apud Metaphrastem, & refertur à Surio die 27. Decembris tom. 6. vbi S. Athanasius mysteria scrutatur loci, in quo Deipara Christum peperit, & inter alia sic ait: *Parua illa domus Ecclesie figuram continebat, præsepe verò altaris: & mox: Dominus, inquit, Iesus Pontificis formam in se gerebat, THRONVS autem Dei per Virginem Mariam figurabatur, hæc ille.*

Athanas.
 Metaphr.
 Surius.

Ephrem sermo. de laud. Virg. eam salutando: *Aue, inquit, THRONVS Creatoris mei gloriosissime* Epiphani. serm. de Laud. Deip. Deipara, inquit, etiam cælorum virtutes in stuporem conuertit: *Obstupuerunt omnes Angeli, Cherubim, ac Seraphim, & exhorrescebant: Spectabant Virgine, Cælum, & THRONVM, & formidabant, dum conspicerent eum, qui principio caret, descendentem à Throno Cherubico, in VTERO VIRGINIS SEDERE* Et iterum: *Aue gratia plena, quæ thronū Cherubicum diuinitatis fulgore superas: & iterum; Stupendum inquit, miraculum in Cælis ALTER THRONVS CHERUBICVS. Et iterum: THRONVS, inquit, es diuinitatis, quæ Coruscantem in Cælo, & in terra solem habes Christum: supra verò idem Epiphani. Anna, gratia. interpretatur. & grauidæ effecta Cælum, & THRONVM CHERUBICVM peperit sanctam puellam Mariam: illa enim reperitur esse Cælum, Templum, & THRONVS, & iterum: Thronum cruciformem, & cælestē eam vocat; Dico, inquit, illā esse Cæli, THRO-*

Ephrem.

Epiphani.

B. Virgo vocatur thronus cherubicus.

THRONVM SIMVL. & Crucem, extendens enim sanctas vlnas Domini portauit THRONVS CHERUBICVS, crucifirmitis. & caelestis. sic Epiphani.

Hieron. Hieronymus libr. aduersus Heluidiu, beatissimam Virginem non tantum filij, qui in castis suis visceribus resedit, sed propter singularitatem, & copiosam praer omnibus puris creaturis gratiam, Dei templum, & Spiritus sancti Sedium appellat.

Chrysof. Chrysostomus in sermo. de Virg. inter titulos, quibus sanctissimam Virginem salutat: Aene inquit, THRONVS.

7 Augustinus libr. de Assumpt. initio, Sola, inquit, meruit Deum, & hominum parturam suscipere, facta THRONVS Dei, & aula Regis aeterni: secundum quod nos docuisti per sanctos tuos Patriarchas, Prophetas, & Apostolos, figuris. & sermonibus, quibus credimus, & certi sumus, quia nunquam sefellisti, qui nec fallere, nec felle nonisti.

& infra de beata Virg. THRONVM, inquit, Dei thalamum Domini, domum, atque tabernaculum Christi dignum est ibi esse, ubi ipse est. ita Augustinus.

Ildefonsus. Ildefonsi. serm. 3. de Assumpt. de hac ipsa solennitate agens: Hodie, inquit, audiuit illam vocem blandientis sese maiestatis, qua dicitur, Veni electa mea, & ponam super te Thronum meum, quia concupit Rex speciem tuam, ad quam suam vocem credimus, quod gaudens, & exultans soluta est beata illa anima, & perrexit ad Dominum, ubi facta est ipsa THRONVS, qua fuerat in caelo templum diuinitatis. idem serm. 2. de Assumpt. THRONVS, inquit, beatissima Virginis preparatus ante mundi constitutionem, in die Assumptionis caeliorum, glorificatur etiam ab Angelis: nec immerito, quoniam, & ipsa facta est THRONVS Dei, & Thalamus, in cuius vtero veniens sapientia Dei Patris, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.

Helych. Helychi homilia 2. de laud. Virgini, inquit, omnis gratia animi lingua salutat Virginem, & post pauca: Alius Dei THRONVM appellat, alius templum maius caelo, alius CATHEDRAM non inferiorem Cathedra Cherubica, alij arcem, arcem Nos latiore, longiore, & illustriorem.

Andr. Creten. Andreas Cretenensis orat. 2. de dorm. Virg. THRONVM excelsum eam appellat.

Damasc. Damascenus orat. 2. de dorm. Tu, inquit, es SOLIUM illud Regium, cui assiterunt Angeli Dominum, & effector em insidentem cernentes. & oratio. 2. de Natiuitat. manus Virginis Deum gestantes, & genua vocat THRONVM Cherubi-

nis sublimiorem, quibus manus dissolutae, & genua debilia confortantur.

Bruno sermone de Annunciatione eam THRONVM Dei appellat.

Georgius Nicomed. orat. de oblat. Deip. THRONVM gloriosum vocat.

Rupertus libr. 5. in Cant. initio illud: Ego dormio, & cor meum vigilat, de Deipar. explicans, & ad eam sermonem dirigens, O caelum, inquit, Dei, unica SEDES Domini.

Bernardus in sermone quodam de beata Maria, & habetur tom. 2. suorum operum. loannes, inquit, in Apocalypsi de THRONO ait, scilicet. de MARIA, procedebant fulgura, & voces, & tonitrua, quia Mater filij Iesu Christi parabolat, a-nigmata, legalia, mirifica gesta, dicta, opera audius ebibit, fidelius credidit, syncerius, luculentius-que alijs edidit, haec Bernardus.

Bonauentura in speculo B. Virg. cap. 5. Caelum est, inquit, Maria, cum qua caelesti puritate, caelesti claritate, caelestibus alijs virtutibus abundauit: tum quia SEDES Dei altissima fuit, teste Propheta, Dominus in caelo parauit sedem suam, & cap. 8. cum Virgine loquens. Tu, inquit, es THRONVS ille indeficiens, THRONVS in aeternum, THRONVS filij Dei, de quo Pater per Prophetam ait, THRONVS tuus sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in aeternum, & verum in aeternum. ita Bonauentura.

S. Bernardinus Senensis tom. 3. concion. serm. 11. art. 3. cap. 1. citat illud Psalmi, quod Propheta in persona Domini loquens dicit: & Thronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in aeternum, & testis in caelo sicut THRONVS siquidem Dei filij, inquit ille, Mater illius est, qua in conspectu eius sicut sol fulgens est, quantum ad gloriam animae, & sicut luna perfecta in aeternum, quantum ad gloriam corporis sine defectu: proinde gloria resurrectionis fidelis est testis & art. 2. ca. 2. citat pro assumptione illud 2. Reg. 3. quomodo iurauit Dominus Dauid, & vt eleuetur thronus eius super Iudam, & Ierusalem. THRONVS, inquit, iste, in quo sedit. & requieuit Dauid manu fortis, & vultu desiderabilis Iesus Dei filius, fuit gloriosa Virgo Maria, quae eleuata fuit ad altitudinem Regni, vt de ea dici possit, quod non solum dominatur a Dan usque Bersabea sed dominatur a mari gratiae, usque ad mare gloria, & a flumine influxuum diuinorum, usque ad terminos orbis terrarum super omnem creaturam regnans. sic S. Bernardinus, & infra: Hac exaltatio Virginis prauisa fuit Isai. 6.

2. Reg. 3.

Psalm. 78.

Isa. 6.

Vidi Dominum sedentem super SOLIUM, quia immobiliter requieuit super Virginem gloriosam Mariam excelsum quidem, & eleuatum ratione dignitatis latissima. hucusque S. Bernadinus.

Atque hæc de multorum Patrum testimonij, qui Deiparam Dei thronum absolute prædicant: reliquum est, vt ex sacris literis ea proferamus, quibus Virgo beatissima per Dei thronum ex sanctorum Patrum sensu significatur.

DEIPARAM DEI THRONVM IN sacris literis sapè significari.

Virgo in throno Salomonis eburneo significatur. 3. Reg. 10. Anselm. libr. de cõ cop. Virg. cap. 3.

8. ET primùm quidem complures ex Patribus eam in celebri illo Throno eburneo auro fuluo nimis conuestito à sapientissimo Salomone facto figuratam dicunt; candor enim soliditatè, & pretium eboris B. Virginis puritatè; quæ, vt ait Anselm. maior sub Deo nequit intelligi. & virtutum eius soliditatem, ac priuilegiorum inestimabile pretium: aurum verò fuluum nimis, charitatis eius ardorem eximium ostendebant: quibus ipsa velut præclara quædam sedes veri Salomonis Christi Domini, qui est pax nostra, tot admirabilibus insignibus decorata est, cui quidem rectè illud de hoc throno quadrat elogium: Non est factum tale opus in vniuersis regnis. Thronum hunc eburneum de B. Virgine explicant Bonauentura in spec. B. Virg. c. 2. Thronus, inquit, Salomonis est Maria. grandis omnino in gratia, & in gloria. & Lyran. in expof. moral. 3. Reg. 10. & S. Antonius 4. part. tit. 15. c. 44. 6. 7. & Petr. Dam. egregium serm. de hoc throno Salomonis habuit in Natiui. beatæ Virginis, vbi illum Virgini eleganter accommodat, & subiicit: Fecit inquit, THRONVM, vterum videlicet intemerata virginis, in quo SEDIT illa maiestas. Hanc sessionem filij, & probauit, & cognouit Pater. ipso dicente: Tu cognouisti sessionem meam. & Thronus tuus Deus in seculum seculi, & Thronus iste sicut sol in conspectu tuo. & post pauca: Et vox de THRONO exiit, dicens. Laudè dicite Deo nostro omnes sancti eius: & ex THRONO, inquit, hæc est, ex Virgine, laus Angelorū prorumpit, & hominum, quia dum hic restituitur, ille refarcitur, virique gratiarum debent deuotionem. Nost quidnam dicat, qui sedet in throno? Ecce non a facio omnia, scilicet THRONVS, in quo sedet Dominator Dominus, in quo, & per quem non solum omnes, sed omnia renouantur

3. Reg. 10.

Bonauen.

Lyran. S. Anton. Petr. Dam. 3. Reg. 10. Psalm. 138. Psalm. 44. Psalm. 88. Apoc. 19.

Apoc. 21.

Hactenus Petrus Damianus; Qui postea reliqua in throno illo à Salomone facta de Virgine luculenter exponit; & inter alia, explicans quàm grandis sit: Quid, inquit, grandis Virgine Maria, quæ magnitudinem summam Diuinitatis intra sui ventris clausit arcanum? Accende Seraphim, & in illius superioris natura superuola dignitatem, & videbis quicquid minus est, minus Virgine, solumque opus eius: Sed supergredi.

9. Neque solum in throno illo Salomonis Dei matrem figuratam voluit Auctores grauiissimi, sed crebrò etiam in Prophetis. vbi de folio, seu throno Dei habetur mentio significatam docent. Nam Isaia 6. per SOLIUM excelsum, & eleuatum: super quod Dominus ab Isaia sedere cõspicitur, beatam Virginem intelligit S. Bernardinus loco citato: & ad hoc respiciens Damascenus orat. 2. de dom. Virgin. Virginem alloquens. Tu, inquit, es SOLIUM illud regium, cui asserunt Angeli, Dominum, & effectorem insidentem cernentes. nisi malis Damascenum spectare ad thronum apud Danielem cap. 10. Aspicebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, mille millium ministrabant ei, & decies milies centena milia assestant ei. Andreas Cretensis ad eundem Isaia locum respiciens oratione 2. de dom. B. Virg. eam THRONVM excelsum appellat.

S. Bonauentura in spec. B. Virg. cap. 7. Dominum illam, in cuius folio Dominus sedere visus est ab Isaia. vult esse B. Virginem, in cuius mentis folio Dominus requieuit; & exclamat Bonauentura, O verè beatissimum, & verè stabilissimum SOLIUM: Hoc solium excelsum est in intellectu, eleuatum in affeetu, excelsum quoque inter homines eleuatum super homines: excelsum est gratia, eleuatum in gloria. In SOLIO mentis Maria Dominus sedet, & domus corporis Maria plena erat maiestatis eius. hæc ex Bonauentura.

Isaia etiam 16. habetur. Preparabitur, inquit, in misericordia SOLIUM Agno dominatori terra, & sedebit super illud in veritate. Hoc solium diuinæ misericordiæ est B. Virgo, vt ait Bonauentura in spec. B. Virg. cap. 8. & Pelbartus de Temesuar in stellario virginis lib. 12. part. 2. art. quomodo autem Dei misericordia per Virginem conferatur, plenius dicemus in cap. 16.

Illud etiam Ierem. 17. SOLIUM gloria altitudinis

Petr. Dam. 3. Reg. 10.

Virgo in folio excelsi Isaia 6 figuratur.

S. Bernardinus Damascenus.

Danso.

Andreas Cret.

Bonauent.

B. Virgo solium est in misericordia Bonauent. Pelbart. de Temesuar.

Cap. 16.

B. Virgo so- tudinis à principio, locus sanctificationis nostra, **luna glo-** expectatio Israel Domine: licet Lyranus leuem, **ria.** 17. de celo empyreo altissimo, ubi Deus se
Lyran. videndum exhibet sanctis; Gloſſa verò in-
Gloſ. in- terlinearis letem. 14. & Lyranus ibidem de
terlo. templo Salomonis. Auguſtinus etiam libr. 17.
Lyran. contra Fauſtum cap. 13. de Eccleſia, ut iupe-
Auguſt. ritioni capite dixi, in eihg. inter Galatinus ta-
Cap. n. 7. men libr. 7. de arcana catholice veritatis cap.
Galatin. 18. illa omnia de ſanctiſſima Virgine ad lite-
 ram eleganter ſic interpretatur. Per SOLVM,
 inquit, Gloria gloriſam Virginitatem Matrem Meſ-
 ſia intelligit arbitror, qua cum ſi in celſiſſi gloria
 ſuper omnes choros Angelicos exaltata, recte di-
 citur SOLIVM aliuuans. (id eſt ſedes Dei altiffi-
 mi, ſuper quam diuina ſedit maiestas) dicitur
 vero SOLIVM gloria, quia ſicut ſedes orna: a ac
 regio more parata ſedens magnificentiã. ac
 maiestatem indicat: ita Deus in B. Virgine ſten-
 ſurus erat gloriã ſuam & claritatem; ipſe enim
 Chriſtus eſt lux vera, qua illuminat omnem ho-
 minem, additur SOLIVM gloria à principio (id eſt
 ab initio immaculata Conceptionis, qua fuit ſine
 vllis labo peccati.) hæc ex Galatino. Quod
 autem de beata Virgine id intelligendum ſit,
 probat non ſolum ex dictis, & præterea aucto-
 ritate cuiuſdam Rabbi Hakados magnæ apud
 Hebræos auctoritatis, quem Hebræi
 honoris cauſa appellant Rabbi Hakados, id
 eſt, magiſtrum noſtrum ſanctum, dicens
 Matrem Meſſie eſſe ſEDEM, quam Deus con-
 ſtruxit, ut in ea ſederet Rex Meſſias ad offen-
 dendam omnibus mortalibus maiestatis ſuæ
 gloriã: ſi detiam id confirmat Galatinus ex
 verbis illis: expectatio Israel Domine, quæ ibi
 proximè ſubneſcuntur; vera enim expectatio
 Iſraë non erat, niſi Meſſias, qui ex matre ſua
 ſanctiſſima proditurus erat.

10. Thronus quoque ſapphirinus Ezech. 1.
 quid aliud, quàm beatam Virginem præſigni-
 ficabat? Sic enim legimus: & ſuper firmamen-
 tum quod erat in manibus capiti eorum, nimirum
 quatuor animalium, quaſi ſpectus lapidis ſap-
 phiri ſimilitudo THRONI. & ſuper ſimilitudinem
 THRONI ſimilitudo quaſi ſpectus hominis de-
 ſuper: Per firmamentum enim plerique An-
 gelos; per thronum verò ſapphirinum aliqui,
 ut S. Antonius 4. part. ti. 15. cap. 44. § 7. & Pe-
 trus Galatinus libr. 7. de arcana cap. 18. B. Vir-
 ginem ſuper choros Angelorum euectam acci-
 piunt, & S. Bonauentura in ſpec. B. Virg. c. 11.
 Iſſa, inquit, eſt THRONVS ILLE SAPPHIRINVS,

quæ, ſicut in Ezech. legitur, ſuper firmamentum
 Angelicum exaltatus eſt. Dicitur autem B.
 Virgo ſimilis ſapphirus propter intemeratæ
 virginitatis gloriã, & omnimodam purita-
 tem: tota enim erat cæleſtis: Sapphirus enim
 ex Plinio libr. 37. cap. 9. cærulei, id eſt, cæleſtis
 coloris eſt, & aureis punctis collucet: Beatiffi-
 ma verò Virgo quidni cæleſtis; quam ſol ve-
 ſtit; ſtellæ coronant, ſub curus pedibus luna
 ipſa ſubiicitur? In hoc verò ſapphirino thro-
 no conſpicitur quaſi aſpectus hominis, id eſt,
 Chriſtus Dominus ex Virgine cõceptus, in
 cuius vtero nouem menſium ſpacio, tanquam
 in ſede pretioſiſſima, reſedit.

Apud Ezechielem præterea capit. 44. de
 porta orientali ſic habetur, Porta hac clauſa
 erit, non aperietur, & vir non tranſibit per eam,
 eritq; clauſa Principi: Princeps ipſe ſEDEBIT in
 ea, vel ut veniunt leptuaginta, & legit Ambro-
 ſius de inſtitut. Virg. cap. 6. & erit clauſa, qua
 Dux ipſe ſEDEBIT in ea: Porta iſta orientalis
 clauſa ex contentu eccleſiæ, & Patrum iſtam
 ſanctiſſimam Deiparam ſignificat, in qua ex
 Ambroſ. libr. citat. cap. 7. ſedit Chriſtus corpo-
 rahter, & ex qua exiit; erat verò ad Orien-
 tem, quoniam verum lumen effudit, & genuit
 nobis Orientem; de quo Zaharias, Ecce vir
 oriens nomen eius, peperitq; ſolem iſtititiæ.
 Idem Ambroſius capit. 8. De Chriſto, inquit,
 dicitur eſt ad Eccleſiam, Quoniam confortauit
 ſeruos portarum tuarum, & ſuam portam confor-
 tare non potuit? ſed confortauit profecto, & ſer-
 uauit intactam, quam ſemel clauſi ſanctus, &
 verus, qui habet eluem Dauid qui claudit, &
 nemo aperit. Hæc ex Ambroſio. Hieronymus
 verò in Apologia ad Pammachium pro libris
 aduerſus Iouinianum cap. 4. agens de beata
 Virgine: Hæc eſt, inquit, Porta Orientalis, ut
 ait Ezechiel ſemper clauſa, & lucida, aperiens in
 ſe, vel ex ſe proferens ſancta ſanctorum, per quem
 ſel iuſtitia, & Pontifex noſter ſecundum ordinem
 Melchizedech ingreditur, & egreditur: qua enus
 enim clauſa erat, viſidem perpetuam virginita-
 tem indicabat, ita enim canit Eccleſia, & do-
 cet Hieronymus loco citato, & in Ezechiel.
 44. Origines homilia 2. ex varijs in Iſaia
 tom. 3. Ambroſius locis citatis, Auguſtinus
 ſermone 2. de Natiuitat. Dom. Chryſoſto-
 mus orat. de Annunciat. Epiphanius orat. de
 laud Virg. Andreas Cretenſis orat. 2. de dorm.
 & orat. de Annunciat. Chryſippus homil.
 de Deipara. Damalcenus libr. 4. de fide
 ortho.

Plin.

Apo. 17.

Ezech. 44

B. Virgo

porta o-

rientalis.

Sapientia

interpr.

Ambroſ.

Ambroſ.

Ambroſ.

Zachar. 4

Hieron.]

Ezech. 44

Origen.

Ambroſ.

Auguſt.

Chryſoſt.

Epphan.

Anat.

Cret.

Chryſip.

Damaſc.

orthodoxa cap. 17. & orat. 1. de Nativ. Virg. & alii complures Et licet per eam Princeps, id est, Christus transierit: perpetuo tamen, etiam in ipso partu, fuit causa: ipse enim Christus, ut eleganter ait Augustinus, *Virginis filius, & Virginum sponsus, attulit matri fecunditatem, sed non abstulit virginitatem*; immo causam perpetuæ virginitatis refert Propheta, iuxta septuaginta Interpretum versionem citatam, quæ inquit, *Dux iste sedebit in ea. Deum enim, ex Bernardo, huiusmodi dicebat natus, quæ non nisi de Virgine nasceretur, talis congruebat, & Virginis partus, ut non pareret nisi Deum*: In hac porta Orientali sedere dicitur à Propheta ipse Princeps: ergo in sanctissimæ Deiparæ utero virgineo, tanquam in throno magnificentissimo, sibi que gratissimo resedit ipse Christus Princeps Regum terræ. Apoc. 1.

Aug. lib. 1. de s. ad Catech. memos. c. 4. n. 7. Interp. in Ezech. 44. Bern. serm. 2. super miss. serm. 4. de Assum. Apoc. 1. Dan. 3. B. Virgo thronus Regni Dei.

Lyran. Colloq. 4.

11. Daniel 3. tres pueri in fornace quasi ex uno ore Deum collaudantes in hymno inter alia sic Domino concinebant: *Benedictus es in templo sancto gloria tua & superlaudabilis, & supergloriosus in secula, Benedictus es in throno Regni tui, & superlaudabilis, & superexaltatus in secula*. Lyranus in hunc locum, illud: *Benedictus es in templo sancto gloria tua*, explicat de humanitate sanctissima Christi, in quo ex Apostolo Colloq. 1. *inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*; Illud verò *Benedictus es in throno Regni tui, hoc est*, inquit Lyranus, *in Virgine, quæ ex speciali modo coniuncta est Deo ratione maternitatis, & dicitur proprie ipsius thronus, quia in gremio eius sedit quando recepit munera à Regibus* Matth. 2. sic ille.

Matth. 2. Psal. 32. 70. Interp. B. Virgo firmis. m. Hieron. Genebrar. Felix. Sanctes Pag. Hugo Card. Sap. 8. B. Virgo di. Lyran. lan/en.

Psal. 32. ubi in vulgata ex septuaginta *egimus, de preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram*. S. Hieronymus ex Hebræo vertit: *De firmisimo solo suo prospexit*: ita etiam Genebrardus, & Felix, ac sanctus Pagninus de habitaculo *Sessantis* sua. Hoc autem habitaculum, quod ex Hebræo dicitur *solium*, explicans Hugo Cardinalis inter alias significationes interpretatur de B. Virgine, quam dicit Deum præ aliis parasse ad habitandum: de qua respexit super omnes, qui habitant terram, id est, super omnes peccatores. 12. Porro illa Sapientie verba ca. 18. *Cum, B. Virgo di inquit, quietum silentium contineret omnia, & cecit rega nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sedes, teni sermo tuus de Cælo à regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram profliuit*: hæc (inquam) Sapientie verba, quæ

Lyran. & Iansenius ad litteram intelligunt de præcepto, quo Ægyptiorum primogenita viciata sunt interfecta in exitu Israël de Ægypto; Ecclesia tamen in missa, & in officio ecclesiastico in festis natalitibus Domini, ad Christi natiuitatem, quæ circa noctis mediâ contigit, refert: in quo tenet omnipotens sermo Dei, id est, Christus Dominus Verbum Patris, caro factum de Virgine utero aduenit: licet enim filius Dei dicatur, non tantum verbum, sed etiam sermo, ut docet Augustinus in Ioan. 17. tract. 108. in illa verba: *Sermo tuus veritas est, & Cyprianus lib. 2. contra Iudæos ca. 5. & alii*: tamen sermo valde accommodatè dicitur de verbo incarnato, tum quia sermo apud nos solet dici ipsum verbum vocale, ni mirum verbum mentis voce conuersum, & expressum tum quia videtur significare orationem ex planibus vocibus compositam, ita Christus Dominus meritò Dei sermo appellatur: est enim verbum Patris nostra humanitate vestitum ex duobus constans natura. Cui autem dæmon fortis armatus custodierit atrium suum, & in alto silentio, ac pace essent omnia, quæ possidebat, cumque densissima peccatorum, & præsertim idololatricæ tenebræ uniuersum orbem terrarum (si vix unum ludææ angulû excipias) occupassent; ipse Christus, omnipotens sermo Dei, media iam nocte, (ut veritas figuræ responderet) natus est de sacratissima Virgine, quam meritò cælum, ut cap. seq. dicemus, & de eius utero virgineo, quæ Regalis Sedes Sapientis vocat, & ad profligandas æreas potestates, ac diripienda vana fortis, fortior ipse, & durus debellator profliuit: de Christo enim recens nato, ut cap. 23. pluribus ostendemus, intelligitur illud Isaia 8. *Voca nomen eius accelera, spolia detrahite, festina pradari, quia antequam sciat puer vocare Patrem suum, & matrem auferetur fortitudo Damasci*: Et illud Isaia 11. *Et delebitur in fons Isa. 11. ab ubere super foramine aspidis*: Idem quoque de Christo infante prædixit Sibylla Cumæa apud Virgilium Ecloga 4.

Offic. Ecel. in Antiph. Dom. 4. Dom. infr. ob. Nat. & in miss. infra ob. Epiph. August. in Ioan. 17. Cyprian.

Christus sermo Patris dicitur. Luc. 11.

Act tibi prima puer nullo munuscula cultu. & c. Et infra: *Occidet, & serpens, & fallax herba veneni, Occidet, Affyrium vulgo nascetur amomum. Hoc autem de Christo oraculum ex Sibylla Cumæa esse desumptum, dixit Constantinus in oratio ad sanctum Cetum ca. 20. apud Eusebium, & probat Augustinus libro 5.*

Christus adhuc infans dæmonis regnum eruit. Isa. 8. Sibyll. Cumæa. Virg. Eclo. 4.

de Civitat. cap. 27. ex illo eiusdem Eclogæ.

Vltima Cumas venit iam carminis ætas.

offic. Eccl.

Huius enim sanctiss. *Virginis parvus, ut canit Ecclesia, exitus salutis exordium.* Et interfectio primogenitorum Ægypti, in qua liberati sunt filij Israël de ergastulo Ægyptiorum, figura fuit liberationis nostræ ex dura dæmonis servitute in Christi adventu perficiendæ; ideo illud Sap. 18. ad utramque significandum meritò referri potest.

Deipara vocatur excelsus thronus

Exponitur introitus missæ in Dominica infra oct. Epiph.

Hebr. 1. Agg 7.

13 Ecclesia quoq; Deiparam thronum Dei excelsum eleganter appellare videtur in Dominica infra octavam festi Epiphaniæ, cum Magistella duce intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre eius, hoc est in eius ulnis, tanquam in præclarissimo throno residentem: eo enim die Ecclesia missæ introitum sic auspiciatur: *In excelsò Throno vidi sedere virum quem adorat multitudo Angelorum psallentes in unum.* Per hunc vero thronum excelsum satis patet Deiparam accipiendam esse, in cuius sinu Magi, nomine Ecclesiæ, Christum qui ab Angelis adoratur, & videntur; & ipsi pari et adorant. Postquam enim Verbum caro factum est, Angeli jugiter adorant virum, hoc est Christum, qui Deus est, & homo; quem, cum primum carnem suscepit, omnes iussi fuerant adorare; teste Apostolo ad Hebr. 1. *Et cum iterum, inquit, introducit primogenitum in orbem terra, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Quod cernens Ecclesia in altitudine temporum impletum, tanquam rem quandam novam, diuq; cunctis gentibus desideratam, tota laetabunda in dicto Missæ introitu in hanc exultationis vocem prorumpit, eaq; de causa omnes ad Dei laudem, & obsequium excitat versiculo illo Psal. 99. qui ibi subnectitur. *Lubilate Deo omnis terra, seruite Domino in latiss.* Quin etiam hac voce *Viri* Christus à Magis adoratus non tantum verus homo assertus, verum etiam in ea ætate, quamvis infans, & in matris gremio reclinatus, *Vir* tamen fuisse certum sapientia, & gratiæ plenitudine perfectissimus prædicatur, iuxta illud de Christi conceptione Iere. 31. *Femina circumdabit virum:* Quod autem thronus ille sit Deipara, illud argumento est; quia Ecclesia virum hunc in excelsò throno ab Angelis adoratum, non aliter his Epiphaniæ diebus est conspicata, quam per Reges Magos; Magi vero non alibi, quam inter brachia matris cum qua puerum invenerunt, quæq; ut supra dixi, ab Ecclesia *celstundo*

throni dicitur; & celsissimus Dei thronus, jam *Natiuitas* tum fuisse c. 7. & 8. à nobis ostendetur. Quibus *B. Virg.* consonat versiculus ille psal. 95. ex versione *Psal. 95.* qua utitur Platinius Romanus: *Adorate Dominum in aula sancta eius, quem versiculum Ecclesia in Officio Epiphaniæ toties usurpat; quam eòim ibi excelsum thronum; hic aulam Dei sanctam nominat. invitavit enim nos, ut cum sanctis Magis Dominum adoremus in matris sinu, quam David appositissima metaphora, propter eius dignitatis amplitudinem, ac sanctimoniam, Aulam sanctam Dei vocat. quare Ecclesia à David edocta in quadam solemnium* *Officium Ecclesiæ.* *Ambros.* *August.* *Deus qui virginalem aulam ecclesiæ, in qua habitaret, eligere dignatus es; & SS. Patres Ambrosius Augustinus, & alij, quos cap. seq. afferemus, Dei genitricem aulam Dei appellare consueverunt. Quod autem Ecclesia verba illa: In excelsò Throno vidi sedere virum: de Magis, qui Christum in matris gremio viderunt, intelligat, ex eo colligitur: tum quia hoc mysterium per eos dies ab Ecclesia recolitur; tum etiam, quia Ecclesia agere videtur de celebri Christi apparitione, & adoratione, quæ sanè per Magos est illi delata. *In* *Leo.* *Magis namque, inquit Leo sem. 2. de Epiphaniæ vocationis nostræ, fide q; primitias agnoscimus, & quem in festiuitate Natiuitatis Virgo peperit, in festiuitate eius declarationis mundus agnouit. ita sanctus Leo: quo circa, & ipsum Epiphaniæ nomen ab apparitione est inditum. Neque enim Ecclesia verba hæc de pastorum adoratione pronunciat, qui eum inter duo animalia inueniunt positum in præsepio, throno minime excelsò, quin etiam adeo humili, & diuerso ab eo, in quo eius gloriam, ut ait Joannes cap. 22. inter Seraphim olim conspexerat* *Ioan. 12.* *Isai. in cap. 6. lux prophetiæ, ut Abacuch idipsum spiritu prænoicens in stuporem, pauo* *Isa. 6.* *rem q; adductus exclamaret, iuxta versionem septuaginta, quam Ecclesia de mysterio præsepis, ubi à Pastoribus est inuentus, legit: Domine, inquit, audivi auditum tuum, & timui, co. si de* *In officio* *ma. in die Cir-* *malum innotescit? quo circa non ab re aliqui* *cume. sta-* *meditantur Christum Dominum qui in die* *nis.* *Natiuitatis pastores Iudaorum primitias, (sic enim eos vocat Fulgentius sem. 3. de Epiphaniæ) Sinagoga nomine ad eum venientes quasi familiariter, ac domesticè in incunabulis præsepis jacens admiserat, in die tamen Epiphaniæ Magos gentium primitias veluti iolennes**

C

Psal. 99.

Ierem. 31.

Matth. 2.

In officio

lennes earum legatos quodammodo honorificentius excipere voluisse; quippe qui throno omnium, quos siue in caelis siue in terris habebat, magnificentissimo insidens, inter brachia nimirum matris, se eis adorandum exhibuit. Et hoc quidem complures Patres expressè testantur, Ambrosius serm. 1. de Epiphania, Mater, inquit, partu molli blanditur gremio, eum adorandum Magis ingerit. Chrysostomus homil. 8. in Matth. Inuenerunt, inquit, Magi puerum cum Maria, quae eum in suo gremio collo-

Ambros.

Chrysost.

cauit. his astipulatur Hilari. Arelaten. homil. 1. de Epiphania, Eusebius Emisenus in cap. 2. Matth. Puer, inquit, in sinu matris oras, & Euthym. in Matth.

Hilar. Arel.
Euseb. E.
miss.
Euthym.

2 Quando, inquit, ingressi sunt Magi, Virgo Christum super genua habebat.

Ex quibus omnib. liquido apparet Deiparam thronum Dei ab Ecclesia, & Patribus appellari, & per Dei thronum in sacris literis aptè significari.

SECUNDVM ARGVMENTVM,

QVAE THRONI DEI NOMINE INTERDV M CENSENTVR,

Beatissime Virgini Deipara peculiari ratione tribui.

CAPVT III.

S Y M M A R I V M.

Deipara est Coelum. num. 1.

Quomodo figuretur per columnam nubis. n. 5.

1
Secunda ratio, qua Virgi. throni Dei nomen conuenire probatur.

Secundum argumentum quo probamus per thronum De beatissimam Virginem significari illud est; quod eorum nomen, quibus throni Dei interdu m tribuitur appellatio, B. Virgini singulari ratione conueniant; ut per antonomasiam thronus Dei appellanda videatur; quod in hoc capite sic demonstrare conabimur. Sedes Dei, ut c. 1. dicebamus, appellatur interdum caelum; Angeli quoque sancti, iustorum animae, & Ecclesia ipsa Dei thronus vocatur: columna item nubis diuinæ Sapientiae thronus dicitur; sed B. Virgo, vel iisdem nominibus in diuinis oraculis, & à sanctis Patribus appellatur, vel eminentiori modo ea continet, ob quæ hæc omnia sedes Dei dicuntur, quod si diuina maiestas interdum throni Dei nomine significatur, profecto inter puras creaturas in Deipara maiestas Dei potissimum relucet: ergo ipsa singulariter præ omnibus est thronus Dei.

DEIPARA SIGNIFICATVR per Cælum.

B. Virgo dicitur Cælum.

In primis ipsa Virgo sanctissima sæpe dicitur à Sanctis, Cælum, propter suam eximiam celsitudinem, claritatem, firmitatem, incorruptionem, amplitudinem, puritatem, propter suam caelestem in terris conuersationem, & supra reliqua, præstantiam; & quia Christum

solem iustitiæ nobis detulit. Simul etiam quia veluti caelum in hæc inferiora, multa in nos bona suis precibus, & meritis influit, atque impetrat: quin etiam instar caeli mentem habuit omnibus diuitiarum, honorum, & deliciarum cupiditatibus superiorem: hæc enim sunt, quæ in mortalium animis veluti terreni vapores, & exhalationes in inferiori regione ventos, ac perturbationum procellas gignunt; ad caelestem tamen regionem minimè pertingunt. S. Iacobus Apostolus in sua liturgia ad Deiparam: Tuum, inquit, uerum thronum fecit, & tuum uentrem lassorem, & ampliozem caelis reddidit. Et idcirco Bern. ser. 2. super Salus Regina, Virginem per firmamentum dividens aquas ab aquis, quod Genes. 1. initio creasse scribitur: Deus significat ostendit his verbis: Et opera manu eius annunciat firmamentum; Fiat, inquit firmamentum & uisitat aquas ab aquis. Omnibus firmamentu firmius firmamentum tu Domina; quæ eum, quæ caeli capere non poterant, cepisti, & concepisti; portasti, & non defecisti; genuisti, & luisisti, pauisti, māmasti, & educasti. Tu in medio aquarum diuisisti aquas ab aquis, affectus uide licet aeternorum ab affectibus temporalium. Posuit Deus in hoc firmamento solem, & Lunam, Christum, & Ecclesiam, & stellas, prærogatiuas gratiarum multas sic Bern & Epiphani. ser. de laud. Deipar. cum dixisset uterum Virginis esse caelum septem circulis constans, illisque capaciorem, ita subiicit: Dico, inquit, illam esse caelum, thronum simul, & crucem, extendens enim sanctas uenas Christum portauit. & infans Gabriel saluans Virginem, Aus gratia plena; quæ est

S. Iacobus

Bernard.

Virgo Dei.

para per

firmamen

tum signi

ficatur.

Genes. 1.

Psalm. 18.

Epiphani

- est splendendum caelum, quae habet radium de caelo lucidis facibus coruscantem, utpote solem Christum haec Epiphanius, S. Athanasius sermone in descriptionem sanctissimae Mariae, & S. Ioseph apud Metaphrastem, & habetur in Surio tom. 6. die 25. Decembris, loquens de virginitate Deiparae post partum: Non conquinatum fuit, inquit, secundum illud Caelum, nisi, conmaculatum vnae Mariae Dei capax effectum. Methodius oratione in hypapantem, Deiparam vocat eius, qui loco comprehendi non potest, caelum varè comprehensibile.*
- Chryf. ser.** Chrysoctomus serm. de Annunt. B. Virg. inducit Deum mittentem Gabrielem ad Deiparam his verbis: *Vade, inquit, ad alterum thesaurum. COELUM, quod est in terra & in alio sermone de B. Virgine, illam in hunc modum salutat: Ave Caelum, Proclus Episcopus Constan. de Deipara: Haec, inquit, Ancilla, Mater, Virgo, & Caelum. Augustin. serm. 18. de Sanctis: Quis dicit, inquit, dicam si Caelum te vocem, aliorum es, si Dominam Angelorum, per omnia esse probaris. Hesychus homil. 2. de B. Virg. loquens cum Christo: Si tu, inquit, es gemma, meridò illa est arca, & quis sol existis, necessariò Virgo vocabitur caelum ita Hesychus.*
- And. Cres.** 2. Andreas Cretensis oratione in Annunciationem Virginis: *Salve, inquit, Caelum, soli gloria caelestis tabernaculum: imò vocat eam domicilium Caeo praestantius. Damascenus orat. 1. de Natiuit. Hodie, inquit, exterrera natiuitate caelum Deus condidit, caelo illo longe diuinius: nam qui in illo solem effecerat, ex hoc iustitia sol ortus est. & orat. 2. de Natiuit. agens de Virgine: Cuius, inquit, venter caelum est. & orat. 2. de dorm. Virgo immaculata cum esset animatum caelum, in caelestibus tabernaculis collocatur. Rupertus lib. 5. in Cantica initio, vocat eam: Caelum Dei, veram sedem Domini. Quod Vir. S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 4. §. 2. docet caelum sit appellari firmamentum, & cap. 22. §. 9. ex sedes Dei, phicat illud Isai. 66. Caelum mihi sedes est, & simili terra scabellum pedum meorum: Calum, inquit, est Virgo quo ad animam totam caelestem, plenam claritate, & sideribus virtutum, in qua propter maximam eius puritatem requiescit Deus, & in corpore eius terreno humili, & fructifero, tanquam in scabullo steterunt pedes eius: id est, humanitas Christi in ventre eius assumpta, ibi sol maximus iustitia Christus Deus noster, & quem cali capere non poterant, suo gremio con-*
- culo B. Virg. cap. 5. Caelum, inquit, est Maria, tum quia caelesti puritate, caelesti claritate, caelestibus aliis virtutibus abundauit: tum quia sedes Dei altissima fuit, teste Propheta, qui dicit, Dominus in caelo parauit sedem suam. haec Bonauentura. Idem confirmatur ex iis Patribus, qui dicunt vterum Virginis caelo capaciorem; quos cap. 13. afferemus, ubi de supernaturali capacitate Virginis ad excipiendum Deum agemus. Apostolus verò 1. Corinth. 15. quodammodo eam caelum appellare videtur, cum primum hominem dicit de terra terrenum, secundum autem, id est, Christum, de caelo caelestem, quem Galat. 4. dixit factum ex muliere: ergo mulier haec, ex qua formatus est secundus homo caelestis, mysticum quoddam est caelum, quamvis non ignorem Apostolum in sensu litterali Christum appellare caelestem ratione Verbi, quod de caelo descendens, humanae naturae in vtero Virginis Deiparae est, vntum. Ad haec Sapientiae 18. Deipara non obsecu. è caelum esse indicatur illis verbis: Cum quietum silentium continerent omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de caelo à regibus sedibus, durus debellator in mediam exterminis terram profiliuit, quod de Christi quoque natiuitate intelligi posse diximus capite superiori, ac proinde quemadmodum vterus Virginis regales sedes, ita ipsa Deipara caelum ibi nominatur. Quo circa Ambrosius de Instit. Virg. cap. 5. Isaias, inquit, exultans dicit, Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus: unde hoc munus non de terra vsique, sed de caelo vas sibi hoc, per quod descenderet Christus elegit, & sacrauit templum pudoris. Ita Ambrosius de Virgine, quam vocat caelum. Et sanè sicuti caelum sole, luna, & aëtis, quae cunctis sunt conspicua, ornatur; illud tamen caeli dignitatem magis commendat, quia Deus, quamuis vbique locorum sit, peculiaritamen ratione in caelis esse dicitur, vt propterea Christus nos sic orare docuerit, Pater noster, qui es in caelis. Ita tot inter ornamenta, Deiparam nihil æquè decorat, atque ipsum Deum in se concepisse, & habuisse. Propterea mulier illa Apocalyp. 12. (quae Deiparam in sensu saltem allegorico significat, vt cap. 31. dicemus) apparuit veluti signum magnum in caelo, ad cuius ornatum sol, quo amicitur, & luna, quam calcat, & stellae, quae eam**

Apostolus
Virginem
caelum esse
indicat.

Cap. 13.

1. Cor. 13.

Galat. 4.

Sap. 18.

Cap. 26
nu. 22.

Ambros.
Isa. 7.

Apoc. 12.

Cap. 31.
1. & 2.

coronant, certatim concurrere videntur: id tamen, quod eam in primis commendat, & quod in ea erat præcipuum, nimirum Deum in se concepisse, & hoc non ex virili opera, sed virtute Spiritus sancti, tanquam quid ineffabile, periphrafi illa, *habentis in utero*, exprimitur; sic enim legitur, *Signum magnum apparuit in Cælo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim, & in utero habens*, hæc ibi. sic enim illud (*habens in utero*) ponderat S. Bernardus Seneusis tom. 3. ser. 1. de nomine glorioso Mariæ art. 1. c. 3. Quod ipsum indicari videtur Cant. 4. cum dicitur:

Cant. 4.

Quam pulchra es amica mea, oculi tui columbarum, absq; eo quod intrinsecus latet: filius enim, qui intrinsecus in utero latuit, pulcherrimam reddidit B. Virginem: ex hoc enim vera Dei genitrix est effecta, quæ est dignitas quædam infinita, quemadmodum c. 5. dicemus.

Cap. 5. Damascen. P sal. 44.

*Quare Damasc. orat. 1. de Natiuitate. Hæc scæmina, inquit, summo Regi Deo tanquam simbriis aureis circumamictam virtutum elegantiam offeri Spiritus sancti gratia coronatam, cuius gloria ab intus: Dei enim genitricis gloria interna est, nimirum fructus ventris. sic ille. Illud porro quod sequitur: *Clamabat percutiens, & cruciabat, ut pariat, in sensu tantum mystico aptatur Deiparæ; significat enim antiquorum Patrum, & ipsius Virginis, antequam Christum conciperet, vehemens desiderium, quo Dominicæ Incarnationis desiderio flagrabant, illaq; summis animi clamoribus à Deo efflagitabant:**

Agg. 2. Genes. 49.

ideo enim Christus Agg. 2. dicitur, desideratus cunctis gentibus, & Gen. 49. Desiderium collium aeternorum: si enim de Christi pativitate in sensu historico loquamur, Virgo sanctissima quæ admodum absque carnis voluptate Christum concepit, ita absque ullo dolore illum peperit, iuxta illud Isa. 66. Antequam parturiret peperit, quod Isaia testimonium ad hoc confirmandum affert Damascenus lib. 4. de fide c. 15.

B. Virgini magis quàm Angelis Throni Dei nomen congruit,

Præterea si Angeli, in quibus Deus requiescit, propter naturæ præstantiam, & peculiarietatem throni, qui sunt tertius ordo supremæ hierarchiæ, propter similitudinem, ut diximus, ad materiales sedes: & Cherubim propter scientiæ, quæ præditi sunt, plenitudinem (sic enim eorum nomen interpretari licet) sedes dicuntur Dei: Quanto magis hoc nomine præ illis appellabitur Deipara, quæ omnibus Angelis pu-

ritate præcellit, quæ ut dicunt S. Iacobus, & S. Chrysostomus in liturgia: Et honoratior Cherubim, & gloriosior incomparabiliter est Seraphim, in qua Deus præstantissimo modo, non in anima tantum, sed in utero etiam singulariter requieuit, in qua, ut in sequentibus videbimus, excellentiori quadam ratione Thronorum Angelicorum proprietates invenire licet, quæ sapientiæ, & scientiæ plenitudine omnibus Cherubim antecellit. Quocirca Bernardus de Virginis cælesti super omnes Sapientia ser. in Apoc. 12. Luce, inquit, Maria sole perhibetur amicta, quæ profundissimam divinam Sapientiam, ultra quam credi valeat penetravit abyssum; ut quantum sine personali unione creatura condito patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. & ab Epiphanio, & Hesychio locis citatis vocatur: aliter thronus Cherubicus: & à Damasceno orat. 1. de Natiuitate. Thronus Cherubinis sublimior, & Epiphanius ser. de laud. Virg. Angelos confertens cum Virgine respectu Christi illos vocat scabellum pedum Christi: Exercitus, inquit, qui sunt scabellum pedum Christi procedentes, nec contingere possunt; hæc verò labra labris coniungens incomprehensum salutabat. sic ille. S. Augustinus ser. 14. de Natu. Dixit, inquit, Angelus Maria, Dominus tecum, plusquam mecum: ita est Dominus tecum, ut sis in corde tuo, fit in utero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam, Cæterum de sanctissimæ Virginis cum Christo familiaritate, qua Angelos longè superat, uberior agemus c. 8.

4. Quod si anima iusti sedes Dei dicitur Sapientiæ 7. Patres item Ecclesiæ, & Doctores à Richardo sedis Dei nomine significari dicuntur; quanto magis Deipara sanctissima per Dei sedem intelligenda est, quæ inter iustos principem apud Christum obtinet locum? & propterea Ildesofus serm. 2. de Assumpt. probare volens Deiparam esse thronum Dei, Si enim, inquit, anima cuiuslibet iusti sedes est Sapientia, teste scriptura, multo magis huius beatissima Virginis anima, quam Spiritus sanctus sic implevit, etiam ante Conceptionis horam, ut saluaretur ab Angelo, Ave Maria gratis plena, quam postea filius Dei sic replevit, sicq; possedit, ut in ea Verbum caro fieret. De qua Anselmus in invocatione Matris Virginis, Sancta, inquit, & inter sanctos post Deum singulariter sancta. Si ergo Sancti thronus Dei dicuntur, ipsa verò est singulariter Sancta.

S. Iacob.
S. Chrysost.

Bernard.

Epiphanius.
Hesychius.
Damascenus.
Epiphanius.

Augustinus.

Cap. 38. B.
Virgo magis quam anima iusta thronus Dei nuncupari debet.

Ildesofus.

Anselmus.

62

Et singulariter quoque erit thronus Dei, quare Petrus Damianus serm. de Assumpt. Sanctam sanctarum vocat, & Andreas Creten- sis de dorm. Virg. O sancta inquit, & sanctio- rior. & omnis sanctitatis sanctissime thesan- re. Damascenus orat. 2. de dorm. Cernere, in- quit, mihi visor hanc sanctis sanctiorem, & sacra sacratiorem, pijs pietate prastantiorem, Bernardus serm. de aquæ ductu, ut pro- baret magnam vim, & efficacitatem precum Eccles. 35. Virginis, citat illud: Oratione susti penetrat ca- habetur o- los, & subdit: Et quis iustus si non Maria iusta, ratio hu- de qua sol iustitia oritur est nobis: S. Bernardus militantis tom. 3. serm. 11. art. 3. cap. 1. Sicus, inquit, filius se penetrat Maria est sanctus sanctorum; ita constas quod Mater, qua ipsum portauit, est sancta sanctorum, Prouerb. in qua erat ille preciosus thesaurus, tabernaculu 15. oratio- Dei, thronus Dei, atque thalamus Dei, hæc S. Bernardus. Et quoniam de sanctis virgini- bus, necnon interdum de alijs sanctis mu- lieribus illud peculiariter canit Ecclesia ex persona Christi: Veni electa mea, & ponam in te thronum meum. S. Ildesonus serm. 3. de As- sumpt. eadem verba B. Virgini à Deo dicta existimat in eius Assumptione. Et sanè po- tiori iure id dici potest Deiparæ, quæ Virgo est virginum, & virginitatis primiceria, quod fusc ostendemus cap. 32. & inter sanctas mulieres mulier per antonomasiam quan- dam dicitur Genes. 3. & mulier fortis Prou- 31. & à Christo mulier sæpè est compellata. Accedit eodem quod omnia omnibus sanctis concessa dona: id quod cap. 5. ostende- mus (modo sexui non repugnent) præstan- tissimo modo reperitur in Deipara, tum propter eius singularem dignitatem, qua est Dei genitrix: tum etiam propter similem quo- dammodo rationem, qua S. Thom. 1. par. q. 108. art. 5. docet, superiores Angelos per ex- cessum continere inferiorum perfectiones, ergo etiam ipsa Deipara excellentius, quam alii Sancti thronus Dei appellabitur. Iam verò si Ecclesia sedis Dei nomine insigni- tur, quidni beatissima Virgo sic appelletur, quæ olim in Ecclesia militante, & nunc in triumphante secundum Christum præstan- tissimum est Ecclesie membrum, & sum- mum in cælis præ Angelis, & Sanctis adepta est locum? Quare honorificentissima illa, quæ in Canticis de Christi sponsa, hoc est Ecclesia, dicuntur elogia, beatissimæ quo- que Virgini congruere, tanquam sponsæ,

præ cæteris Christo dilectissimæ, non tantum per accommodationem: sed etiam in sensu aliquo à Spiritu sancto intento, docet Andr. Cretenensis orat. 2. de dorm. Virg. Te, inquit, Canticorum liber prædescribens, mysticè significa- uit. Idem quoque tradunt omnes fere, qui Cantica interpretantur: præsertim Honorius Augustodon, qui circa annum 1120. claruit: in libro, quem inscripsit, Sigillum Mariæ, Gulielmus Parisiensis in Comment. Cant. Rupertus Tuitiensis in Cant. & lib. 7. de glo- ria Trinitatis, & processione sancti Spui- tus cap. 13. Dionysius Carthusianus in Cant. Aponius, qui ante 800. circiter annos floruit libr. 2. in Cant. qui etiam in fine Cantico- rum, infelicem pronunciat, qui hoc non credit.

5. Iam verò thronus Dei dicitur esse in co- lumna nubis: nam Eccles. 24. divina Sapien- tia de se ipsa ait: Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis. Et quidè thro- nus hic divinæ Sapientiæ in columna nubis aptissime de B. Virgine dicitur: quem admo- dum Hugo in illum locum, & in Ha. 66. ex- plicat: Divina autem Sapiencia attribuitur, seu appropriatur filio Dei, iuxta Apostolum 1. Cor. 1. vbi Christum dicit Dei virtutem, & Dei sapientiam, de qua appropriatione ex August. lib. 15. de Trinit. cap. vii. S. Thom. egregie 1. par. q. 39. art. 7. & 8. Cum verò Dei Verbum ex virgine carnem assumens in eius utero resederit, cuiusque vlnis deferri volue- rit, meritò ipsa peculiaris est divinæ Sapi- entia thronus. Hic porro thronus esse di- citur in columna nubis, quæ solis ardorem temperat, terramque irrorat, atque fecundat. Et quemadmodum ad tenebras depellendas fulgura, & ad obdurata hominum corda con- cutienda, tonitrua subinde existunt ex nubi- bus, ita Virgo sanctissima hæc omnia my- sticè operatur in iis qui eius amore, ac de- uotione tenentur; quemadmodum facile quivis ei aptare poterit. Dicitur etiam nubes non quidem terrestris, & pondere gravis, vel obscura, sed levis, iuxta Ha. cap. 19. Ecos Ha. 39. Dominus ascendet super nubem levem, & ingre- dietur Ægyptum, & commovebuntur simula- cra Ægypti à facie eius, est etiam nubes luci- da, iuxta Psalm. 77. & deduxit eos in nube diei: Psalm. 77. quæ omnia de Virgine accipienda esse do- cent Patres; Nubem enim levem, Haia 39. de Virgine intelligunt Chrysostomus ora- tione

Ambros.
Hieronym.
Procop.
Gaz.
B. Virgo
quomodo
dicitur
nubes le-
uis.
Ambros.
Est leuis.

Cap. 23.
Chryso.
Heſych.
B. Virgo
dicitur
nubes dei
Psalm 77
Epiphani.

Proclus.
Hieron.

Virgo fi-
guratur
per nube-
culam.
3. Reg. 18.

tionem in Annuntiatione: Ambrosius serm. 5. in Psal. 118. & de infir. Virg. cap. 13. Hieronymus, & Procopius Gazus in Ita. 19. Nubes quidem, quoniam ex Ambrosio, pluit in terras gratiam Christi, & quia pluit in nobis pluviam spiritualem, temperamentum flagrantiae corporalis, ut corporis omnes restinguantur ardores, atque interna mentis humescat: Hac pluvia, inquit Ambrosius, Eva restrinxit appetentiam, hoc unguentum factorem hereditariis erroris absterfit. Leuis est haec nubes, quae, ex eodem Ambrosio, & Hieronymus, nullo humani seminis pondere est prae gravata, Leuis etiam ex Ambrosio, quia leuavit hunc mundum de graui fauore peccatorum, qua remissionem peccatorum visio gestabat: denique eleuauit Ioannem in uero constitutum, qui ad uocem eius exiit, & infans exultauit in gaudio prius sensus deuotione, quam spiritus infusione uitalis animatus: haec ad uerbum ex Ambrosio. Quomodo autem Christus super hanc nubem leuem ascendens simulacra Aegypti deiecerit, ca. 23. exponemus. Beatissimam quoque Virginem nubem uocant Chrysippus hom. 2. de Deiparae, inquit, nubes pluuia, potum animis sanctorum exhibentis, & Heſychius hom. 2. de Deiparae. Nubem eam dicit pluuia incorruptas continentem. De nube uero diei, de qua Psal. 77. Epiphanius serm. de laud. Virg. Ave, inquit, gratia plena, Nubes columna similis, qua Deum habes, qui populum deduxit per desertum. & iterum O B. Virgo nubes, inquit, es lactea, qua fulgur de caelo lucidissimum ad illuminandum mundum deduxisti, Christum: nubes caelestis, qua donatum spiritus sancti in se ipsa reconditum deduxit in mundum, & umbram spiritus sancti in uniuersam terram ad producendum fructum dei fructum cum impetu demisit. haec Epiphanius. Proclus Episcopus Constantinopol. de Deiparae. Haec, inquit, uero leuis nubes, qua super Cherubim sedentem in corpore suo gestauit. Hieronymus in illum Psalmum: Certe, inquit, nubem leuem debemus sanctam Mariam accipere: pulchre dixit in nube dies: nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. Ita Hieronymus. Haec est nubecula illa parua 3. Reg. 18. quasi uertigium hominis, propter suam insignem humilitatem, quae ascendebat de mari, id est ex parentibus, in hoc procelloso, & amaro seculo degentibus: sed altior, & leuior ipso saeculo: in qua uertigium hominis, id est Christi, qui ex ea carnem suscepit, apparuit;

& grandem, atque optatissimam toti populo attulit pluiam: ipsum scilicet Christum, de quo Isa. 45. Rorate caeli de super, & nubes pluant iustum. Haec est nubes, quae solem ipsum uertit, scilicet Dei filium, carne sua, iuxta illud Ezech. 32. Solem nube tegam, & uicissim ab eo gloria fuit uertita, iuxta illud Apoc. cap. 12. Mulier amicta sole.

Quare Bernardus serm. Signum magnum, cum ad beatissimam Viginem loqueretur de Christo. In te, inquit, manet, & tu in eo, & uertis eum, & uertis ab eo: & uertis eum substantia carnis, & uertis illo te gloria sua manifestatus, uertis solem nube, & sola ipsa uertis. Georgius uero Nico. orat. de Praesent. Virg. uocat illam nubem in qua sedens is, qui ingreditur super nubes caelestes, destruxit simulacra, quae colebantur ab Aegyptiis. At uero dicitur columna nubis, & in Altissimis; in Altissimis quidem tum propter caelestem eius adhuc in terris degentis conuersionem, tum etiam propter iumentam Virginis dignitatem, atque praesentiam ab his terrenis longe seiunctam, & super omnia euectam; ut in sequenti uocibus ostendemus. Columna autem propter rotundam, atque exactam, nec non omni ex parte praecipuo artificio diuinitus elaboratam, atque omnibus numeris absolutam, uirtutum, & donorum omnium perfectionem, uitaque sanctimoniam, cuius patrocinio per mundi huius desertum, ad caelestem Ierusalem deducimur. quare Andr. Cretensis orat. 2. de Deiparae. O columna, inquit, uiuifica non carnalem per lucem deducens Israel, qui fugatur, sed spirituales, qui deducuntur ad inerrantem lucem cognitionis diuinitus illuminans facibus. O nubes tota lucida, & mons umbratus non adumbrans ingratis populum Iudaorum, sed delectum Dei populum, genem sanctam matris tuae sedis illustratam. Et deo Hieron. in Psal. 77 (ut dixi) de ea exponit illud Et deduxit eos in nube diei. Propterea S. Bernardinus tom 3. serm. 11. art. 1. capit. 3. uult Deiparam figuratam in columna nubis, quae protegebatur, & obumbrabat populum, Et aliquando, inquit, praecedebat, aliquando sequebatur, aliquando super sequebatur, ut mystice patrocinia multiplicata beatae Virginis intendantur, erga populum electorum, & omnium Christianorum. haec S. Bernardinus. Sanè columna illa nubis Exod. 12. filiis Israel in deserto ad terram promissionis contendentibus non solum Virgo est

Ezech. 32.
Apoc. 12.

Bernard.

Georg.
Nico.
B. Virgo co-
lumna
nubis in
altissimis,
& quare
columna.

Andr.
Cret.

Hieron. 1.
Psalm. 77.
S. Bernar-
dinus.

Exod. 12.
viam

columna
ostendens
locum ca-
strorum.
Num. 9.

viam ostendendo ducem se praestitit, & à solis ardore protegit; verum etiam statione sua locum castrorum ostendebat. Num. 9. quæ omnia spiritualiter Virgo operari solet in suis devotis. Quando ergo ad loca, in quibus peccandi sunt occasiones, incitaris, sanè ille non est locus tibi à Virgine ostensus; cum ibi sit mysticè scorpio, dipsas, & serpens flatu adrens, de quibus Deuter. 8. Virgo enim ea loca ad castrametandam nobis ostendit; quæ animæ quieti, ac profectui sunt opportuna, quo circa eius consilium attendente mente excipiendum, eius sequenda vox est, vt nos admonet

Deut. 8.

Bonavent

Bonaventura in spec. B. Virg. cap. 3. Maria est nobis columna nubis, iuxta illud Psalmi, Deaucti eos in nube, quia tanquam nubes protegit ab

Psal. 77.

astu divina indignationis; & ab astu diabolica tentationis, sicut dicitur in Psalmo, Expandit nubem, &c. Maria quoque est columna ignis in no-
cæ seculi huius illuminans mundum, citatque illud Bernardi, Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, quid nisi caligo involvens, um-

Maria est
columna
ignis.

bramortis, ac densissima tenebra relinquantur. hæc ex Bonaventura de Virgine, quæ dicitur columna nubis, & ignis, & quemadmodum Exo. 14. in vigilia matutina respexit, inquit, Dominus super castra Ægyptiorum per columnam ignis, & nubis, interfecit exercitum eorum, & subvertit rotas curruum, ferabanturq; in profundum: Ita Deus per Deiparam tamquam per fenestram cæli, & per mysticam columnam ignis, & nubis, respiciens dæmonis vires, & potentiam penitus evertit, quod fufius c. 22. & sequentibus ostendemus.

Bernard.
Exod. 14.

Cap. 22.
Dei maie-
stat in Vir-
gine ostenditur.

Quod si denique dicas in Dei sede plerumque Dei maiestatem, auctoritatemque significari: hoc quidem negari non potest; attamen in nulla pura creatura ita relucet Dei gloria, atque maiestas; divina item attributa, præsertim potentia, sapientia, & bonitatis, sicut in Virgine Deipara, vt propterea S. Bernardinus tom. 3. conc. 61. art. 6. ca. 4. dicit, Deiparam appellari Psal. 8. Dei magnificentiam, quod fufius ostendemus ca. 15. vbi proprius erit huius rei tractandæ locus.

S. Bernard.
Psal. 8.
Cap. 15.

**TERTIVM PRÆCIPVVM ARGV-
MENTVM QUOD DECEM PROXIMIS CAPITIBUS CONTINE-**

tur, quò quatuor illa propter quæ Throni Angelici ex Dionysio Areopagita hoc nomen sunt adepti, longè præstantiùs in Deipara inveniri demonstratur,

**GRATIAE MAGNITVDO VIRGINI DEIPARAE DIVINITVS IN SV A
immaculata Conceptione collata, & de Gloriosissimo iuxta,
ac Suavissimo nomine Maria.**

C A P V T I V.

Tertiaria-
tio, qua ex
compara-
tione thro-
norum
Angelico-
rum Virgo
Dei thro-
nus a strui-
tur.
Dionys.

TERTIVM principale argumen-
tum, quo ostendimus beatif-
simam Virginem per Dei thro-
num intelligi, sit ex iis, quæ sa-
cri Doctores de tertio ordine
supremæ hierarchiæ, qui Thro-
ni dicuntur, scribunt; præcipuè Dionys. c. 7 de
Cœlesti hierarchia, vbi eorum proprietates ex
eorundem nomine sic investigat: Thronorum,
inquit, summorum, & excelso-
rum nomen decla-
rat id, quod ab omni terrena humilitate sine ad-
mixtione secretum est, quod ad superiora divino
studio fertur, nec in infimis vllis rebus habuit:
sed totis viribus in eo, qui verè summus est, immo-

biliter firmiterq; hæret: diuinumq; aduentu sunt
vlla motione, atque materia recipi: ac Deū por-
tai, officio seq; ad ea, quæ diuina sunt, capienda pro-
pensum est: hæc Dionys. Ex cuius doctrina col-
ligit S. Thom. 1. par. q. 108. art. 5. ad 6. Thro-
norum Angelicorum ordinem per conue-
nientiam (ut ipse ait) ad materiales sedes ex-
poni: in quibus quatuor docet considerari
posse, primò situm, quia eleuantur à terra; & throni
throni ita eleuantur, vt rationes rerum im-
mediatè in Deo cognoscant, secundò firmi-
tatem; in sedibus enim quis firmiter sedet:
sed hic è conuerso ait euenire, ipsi enim thro-
ni firmantur per Deum, tertio quod sedes su-
scipiat

S. Thom.
Quatuor
in quibus
throni
Angelici
materia-
libus sedib;
assimilan-
tur.

scipiat sedentem, & in ea deferri possit; ita & throni Deum in se ipsis familiariter suscipiunt, & eum quodammodo ad inferiores ferunt. Ex quo S. Thomas artic. 6. ad 1. & 2. deducit, nomine thronorum designari in illis habitationem Dei, & propinquitatem ad eundem; nihil enim sedenti propinquius, quam sua sedes, quæ ad figuram sedis, quæ est superius aperta, ad accipiendum sedentem: ita & throni sunt per promptitudinem aperti ad suscipiendum Deum, eiq; se simolandum, hæc ex D. Thom. Ex hac Dionysii, & S. Thomæ doctrina huiusmodi argumentum conficitur: Quatuor illa, quæ materialibus sedibus insunt, nimirum situs, seu eleuatio à terra, Firmitas, Excipere sedentem, & Figura; ex quorum similitudine Angelorum ordo, qui throni dicuntur ex Dionysio Areopagita, & S. Thomæ, nomen hoc inueniunt; eximia quadam ratione, & excellentius, perfectiusque præ omnibus puris creaturis in Deiparam conueniunt; ergo ipsa singulariter præ aliis præstantissimi modo Dei thronus est appellanda Antecedens per singulas partes exactis litteris, & SS. Patribus breuiter probari possit, cum ea contineat, quæ apud Catholicos ab que controversia sunt receptissima. Verum quoniam in horum probatione pleraque quæ ad Virginis dignitatem celebrandam faciunt, continentur, constitutum verò nobis est, ut initio dicebamus, huius disputationis occasione de Virginis laudibus aliquid perscribere: nemo sit, qui meretur, si in his accurandis confirmandis aliquantum imporemur, ut ad hæc capita non nullas ex amplissimis Virginis laudibus reuocare possimus. Et quod attinet ad situm altissimum huius diuinæ sedis, Beatissima nimirum Virginis, illud statuendum est primò; præstantiam unius creaturæ supra aliam, & propinquitatem eiusdem ad Deum sumendam præcipue ex præstantia in donis supernaturalibus, in habitu nimirum gratiæ, & ex præstantia in visione beatifica, quod patet ex S. Thomæ 1. par. quæst. 109. artic. 4. ubi docet, Torum ordinem prælationis primò, & originaliter esse in Deo; participari autem à creaturis secundum quod Deo magis appropinquat: maximam verò perfectionem, & perquam maximè Deo appropinquatur, vult esse in creaturis scientibus Deo: vnde infert in solut. 3. Ange-

lum, qui est inferior ordine naturæ, præesse etiam dæmonibus illis, qui superiores eo sunt ratione naturæ. Hæc ex sancto Thoma.
 2. Hoc constituto sic argumentari licet: situs throni esse debet, ut ab humo se attollat: & quoniam Deus. Job 11. *Excelsior caelo dicitur*, & à sublimitate naturæ Altissimus per antonomasiam sæpe appellatur, ut Plat. 90. *Qui habitat in adytis Altissimus*. & Psal. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster, quis in altis habitauit*; deo Dei Iohann. 11a. 6. *excelsum dicitur, & eleuatum*, & Ecclesiast. 24. de diuina Sapientia cum dixisset: *Ego in altissimis habitauit*: inde infert altissimam sedem. *Ei thronus*, inquit, *meus in columna nubis*. At beatissima Virgo dignitate, & meritis tuam amplitudinem super omnes puras creaturas ita exulit: ut illas omnes multis spatibus antecellat. Ergo quod spectat ad rationem situs, quam sublimissimè est erecta; ac proinde hæc prima sedis conditio cumulatè in illa repetitur. Minor huius argumenti, B. Virginem super omnes puras creaturas, siue Angelos spectes, siue homines, cellissimum locum ad prætam, præter alios, docet Ecclesiast. in Antiphona illa, quæ ait, *Natiuitatem B. Mariæ soleniter celebramus, quæ consuetudo throni processit*: ubi vocat eam in abstracto, *cellissimum throni*; nimirum thronum cellissimum, vt cap. 2. dixi, de quo pulchrè S. Bernardinus Senensis tom. 3. serm. 2. art. 1. cap. 2. ubi docet Virginem gloriosam ad culmen triplicis dignitatis euectam, vt scilicet eius regnum sit altissimum, latissimum, & sempiternum, & quidem de altitudine eius explicat illud Plat. 8. *Eleuata est magnificentia sua super caelos*, vult enim B. Virginem fuisse singulariter magnificentiam Dei, & super caelos, id est, super Angelos inuictos, eleuatam, de latitudine verò, & firmitate eius regni S. Bernardinus fusiè probat, de quo nos alibi agemus. Sed licet hoc apud catholicos satis sit exploratum; liber tamen in honorem Virginis quid de hoc ex sacris litteris senserint Patres, & Theologi in medium afferre. Sanè triplicem Virginis statum, seu triplicem gratiæ eius perfectionem cum S. Thomæ 3. par. quæst. 27. artic. 5. ad 2. spectare possumus. Primum in immaculata sui Conceptione, secundum in eius ab Angelo annunciatione, cum Dei filium in ca-

Throni conditiones allatae Virgini magis quam Angelis tertie hierarchie conueniunt.

Virginis sublimitas super omnes puras creaturas.

S. Thom.

Job 11.

Psal. 90. Psal. 112. Isa. 6. Eccles. 24.

Cap. 2. n. 6

Psal. 8.

S. Thom.

stis suis visceribus concepit : Tertium in sui glorificatione, cum ad Dei dexteram est assumpta.

Virginis gratia in inflati Conceptionis omnem gratiam omnium Angelorum & hominum superat. Primaratione maternitatis Dei.

S. Thom.

Damasc.

3 Age nunc in singulis videamus gratiæ præstantiam, quæ in Virgine invenitur, & quidem in immaculata sui Conceptione beatissimæ Virgini à præpotenti Deo infusam esse ampliozem gratiam, quàm ea sit, ad quam pervenerunt Angeli, & pro meritorum diversitate perveniunt homines, Probatum prius ex fine, ad quem erat prælecta, & ex privilegio in sua conceptione ei collatis; cum enim Virgo sanctissima ad singularem, & eximiam dignitatem Matris Dei, propter quam Christo secundum humanitatem propinquissima erat futura, esset prædestinata: ideo, ut ait S. Thom. 3. par. q. 27. artic. 5. Maiorem præ cæteris gratia plenitudinem obtinuit: & quamvis in sua Conceptione adhuc non esset Christo coniuncta per maternitatem: divina tamen prædestinatione ad aliam ordinem habebat, ad quam in sua Conceptione per gratia plenitudinem disponebatur: vult enim S. Thom. loco supra citato ad 4. in Conceptione, seu (ut ipse dicit) in sua sanctificatione: Virginem habuisse perfectionem, inquit, gratia quasi dispositivam, per quam reddebatur idonea ad hoc quod esset Mater Christi. ita sanctus Thom. Quod satis indicare videtur Damascenus orat. 1. de Nativitate. Exultate, inquit, montes, hoc est, ratione prædita natura, quæque ad spiritualis contemplationis fastigium assurgitis: siquidem clarissimus Dei mons paritur, mons (inquam) ille, qui collem omnem, ac montem, id est Angelorum & hominum sublimitatem exuperat: ex quo citra ullam manuum operam corporeo modo excindi voluit lapis angularis Christus, una persona distinctas nature copulans, divinitatem mirum, & humanitatem, Angelos, & homines, Gentiles, & carnalem Israël in unum spirituales Israël. sic ille. & infra ad Virginem sermonem dirigens. Tota spiritus thalassus es, gratiarum pelagus. Tota pulchra, tota Deo propinqua: ipsa namque Cherubinos superans, ac supra Seraphinos evecta, propinqua Deo extitit. O miraculum omnium miraculorum maxime novum, mulier Seraphinis sublimior effecta est. hæc Damascenus. Et huius Deiparæ sublimitatis rationem pulchre reddit in orat. 1. de dorm. Virg. Omnium, inquit, bonorum insitium, medium, & finis: secretas item, ac vera confirmatio in illa seminis experte Conceptione in

illa divina in habitatione, in illo denique à labe omni remoto Partu posita fuit. hæc Damascenus: quia dicit, omnia quæ initio Virgini collata fuere, propter futuram Dei maternitatem ei data sunt; fuit enim Paradisus spiritualis, cælestis, omnibus delicijs refertissimus, secundo Adæ cælesti, quemadmodum Paradisus ille terrestris primo Adæ fuerat præparatus. Ex quo bene colligimus, ut scholasticorum verbis utar, iuxta nostram modum intelligendi prius secundum rationem Virginem esse prædestinatam, ut esset Mater Dei, quàm ut tanta ei gratia decerneretur, quæ tanta fuit in Conceptione, quanta eam decebat, quæ futura erat Dei mater.

4 Et propterea Bonaventura in specu. B. Virg. cap. 3. applicat ei illud Eccles. 1. Omnia flumina (scilicet gratiarum) intrant in mare. id est in B. Virginem: id verò quod sequitur, in mare non redundat: Aliqui exponunt, quia hæc gratiarum flumina Matris Dei dignitatè ad quam erat ipsa electa, non excedunt. Ita Suarez tom. 3. in 3. par. disput. 18. sect. 4. & disp. 1. sect. 3. ubi egregiè id explicat: pulchre enim hoc expressit Bernardus serm. signum magnum, agens de corona duodecim stellarum in capite Deiparæ: Dignum, inquit, planè stellis coronari caput, quod & ipsis longè clarius micans, ornet eas potius, quàm ornetur ab eis. Ambros. lib. 2. in Lucam, agens de magnitudine fidei à Deo beatissimæ Virgini tributa, qua ante incarnationem Angelo nuncianti credidit se virginem parituram, eam rationem reddit, quæ, & reliquis Deiparæ virtutibus, quibus à Deo cumulatifsimè ornata fuit, optimè congruit: Nèc mirum, inquit, si Dominus redempturus mundum operationem suam inchoavit à Matre: ut per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum haberet ex pignora. sic Ambros. Bernardus hom. 2. super missus est: Proinde inquit, factus hominum, ut homo fieret nasciturus de homine, talem sibi ex omnibus debuit deligere, imò condere Matrem: qualem & se decore sciebat: & sibi noverat placituram. & Damascenus orat. de Nativ. Virg. ad sanctos Ioachim, & Annam: Vos, inquit, Angelis superiores: ac nunc Angelis dominantem filiam extulistis: quoniam in ipso eius ortu, seu Conceptione ante annunciationem Angelis gratiæ magnitudine præstabat, postea verò eorundem Domina est effecta. Deinde in immaculata Concep-

Virgo prius ratione electa, ut esset Mater Dei quanto maiorem gratiam, quam habuit. Bonavent. Eccles. 1.

Suarez.

Bernard.

Ambros.

Bernard.

Damasc.

Ex mag-

D Dei

gratia im-
maculata
Conceptionis, & au-
xiliorum
nullum
peccatum
actuale
commisit
Concil.
Trid.

S. Thom.

S. Thom.

August.

Bernard.

Plenitudo
gratia in
Deipara.
S. Thom.

Dei auxilio, ac providentia est consecuta, vt non solum à peccato originali immunis fuerit; verum etiam (ex sacro Conc. Trident. sess. 6. can. 23.) nullum vnquam actuale peccatum, ne veniale quidem, commiserit; imò nec committere potuerit; cum tamen reliqui, vt habet idem Tridentinum sess. 6. capit. 11. quantumuis sancti, & iusti in leuia saltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata, aliquando cadant: Tantam (inquam) gratiam est adepti, vt fomitis motus inordinatos B. Virgo nullos vnquam senserit; vt omnes Theologi cum S. Thoma art. 6. docent: imò non tantum in Annunciatione, quod concedit S. Thomas; sed in ipsa etiam Conceptione, vel (vt alij dicunt) prima sanctificatione totaliter ei fomes fuerit extinctus, quod cum Alesii 3. par. q. 9. membr. 2. artic. 5. sentiunt plerique præsertim qua ab originali culpa eam præseruatam existimant: quæ omnia vt perfectio, & connatur ali quodam modo fiant, magnam gratiæ intentionem, & perfectionem requirunt, vt colligitur ex D. Tho. 3. par. q. 27. artic. 6. ad 1. Ergo ex hoc privilegio ab instanti immaculatae Conceptionis Virgini concessio, ad quod nullus sanctus in præsentia vita peruenit, inferre licet, maiorem tunc illi gratiam tributam fuisse, quam vllus vnquam sanctorum aliquando habuerit. Equidem tota hæc gratiæ perfectio respondet dignitati illius, quæ in Matrem Dei præelecta iam fuerat. quod confirmatur auctoritate August. lib. de natura, & gratia c. 36. de Virgine agens: *Inde, inquit, scimus quod ei plus gratia collatum fuerit ad vincendum arani ex parte peccatum: quod concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum.*

5 Quare Bernardus epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses: *Fuit, inquit, proculdubio Mater Domini ante sancta, quam nata. & mox: Ego puero, quod & copiosior sanctificationis benedictio in eam descendit, qua ipsius non solum sanctificaretur: sed & vitam ab omni deinceps peccato euolueret immunem, quod memini alteri in natis mulierum creditur esse donatum: & post pauca: Sanctus igitur ortus, quoniam immensa prodiens ex utero sanctitas, sanctum fecit illum.* hæc Bernardus, Qui ex hoc quod nunquam in vita peccarit, colligit copiosorem, & immensam Virgini gratiam, ad huc in Matris utero existentis. Sanctus verò Thomas opusc. 8. docet Virginem plenam fuisse gratia quantum ad tria,

Primo quantum ad animam. Secundo quantum ad redundantiam gratiæ animæ ad corpus, de quo concepit filium Dei. Tertio quantum ad refusionem in omnes homines, quorum salutem iuvat: & de prima plenitudine dicit eam in anima habuisse omnem plenitudinem gratiæ, Primo ad vitandum omne peccatum; & assert auctoritatem allegatam ex Augustino in lib. de natura, & gratia. Secundo ad omnium virtutum opera exercenda, & ideo datam vult in exemplum omnium virtutum. S. Bernardus tom. 3. serm. 11. artic. cap. 1. Mons, inquit, domus Domini, isa. 2. eleuabitur super omnes colles, quia Virginitas altitudo sublimissima est super summos: latissima super cunctos: & firmissima, & concussa, vt moueri non possit. His consonat, quod sicut præcursor Domini dictus est Ioannes, quod gratiam sonat, quia Christum Iesum, per quem gratia, & veritas facta est Ioann. 1. & de cuius plenitudine nos omnes accipimus, præcurtebat; & venerat ut testimonium perhiberet de lumine, digito Christum demonstrans: ita non sine diuino consilio Mater Virginitas vocata est Anna; quæ, vt notat Epiphanius sermone de Laud. Virg. & Damascenus orat. 1. de Natiui. gratiam pariter sonat; vt intelligeremus Deiparam, quam Anna erat paritura, futuram gratia plenam, & quæ inueniret gratiam apud Deum, quod illi Gabriel dixit; & quia Christum gratiæ fontem nobis attulit, quodammodo gratiam in omnes deriuauit, vt ait S. Thomas 3. part. q. 27. artic. 5. ad 1. Sicut ergo Ioannes gratiæ Christi plenitudinem significauit, ita Anna ubertatem gratiæ Virginitatis indicauit. Confirmatum hoc ipsum est admirabili ratione, qua Deipara secundum carnem est concepta; quippe quæ ex parentibus senibus, ac diuturna sterilitate laborantibus, assiduis precibus, ieiunijs, ac voto nuncupato prolem à Deo expetentibus, tandem Angelo eam illis prænunciante, singulari Dei munere progenita est, quod ex sanctis Patribus capitul. 8. fusiùs ostendimus. At verò in veteri testamento tamen aliqui viri Dei beneficii, cuius perfecta sunt opera, ex sterilibus parentibus exorti scribantur: nullam tamen aliam mulierem ex sterilibus primo partu editam legitur; vt ex ipso conceptionis modo eius præstantia indicaretur.

6 Secundo probatur, nam hoc ipsum in Secunda fonda-

August.

S. Bernardus
isa. 2.

S. Anna.
ubertatem
gratia Vir-
ginitatis in-
dicauit.
Ioann. 1.

Epiphanius
Damascenus

Luce 1.

S. Thom.

Cap. 8. in
13.

Secunda
fonda-

ratio ex fi- fundatione templi à Salomone extructi non
gura tēpli obleurè figuratum est: de quo legimus 3. Re-
Salomonis gum cap. 5. *Præcepit*, inquit, *rex*, nimirum Salo-
3. Reg. 5 mon, *ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos*
in fundamentum templi, & quadrarent eos: &
 quamvis, quanta fuerit horum lapidum ma-
 gnitudo ibi non exprimitur, illam tamen col-
 ligere licet ex fundamentis domus suæ à Salo-
 mone exædificatæ, de quibus 3. Reg. 7. *Funda-*
menta, inquit, *de lapidibus pretiosis, lapidibus ma-*
gnis decem, suo oculo cubitorum, cubitus autem, ut
Villalpan. probat noſter Villalpandus in Ezechielem, cō-
Magnitu- tinet ex noſtris palmis duos, & ſemis; quare la-
do lapidū pides erant viginti quinque, ſive viginti palmo-
pretioſ. rum. Et ſanè fundamenta Virginis, nimirū vir-
in funda- tutes, & privilegia, quæ in cōceptione imma-
mentum culata accepit, ſuere nobiliſſima, omni lapide
templi. pretioſo ornata, inſtar cœleſtis Jeruſalem, cu-
Apoc. 21. jus fundamenta legimus Apoc. 21. duodecim
Cant. 6. eſſe lapides pretioſos: Virgo enim dicitur pul-
1. Cor. 3. chra, & decora ſicut Jeruſalem Cant. 6. eigo in
 pretioſis lapidibus eſt fundata: & quamvis 1.
 Cor. 3. luſti quod templum Spiritus ſancti
 dicantur; B. tamen Virgo peculiari quadā rati-
 one per antonomāſiam templum Dei dicitur,
 Off. Eccl. vt teſtatur Eccleſia in pluribus Antiphoniſ:
Magnum, inquit, *hæc dicitis myſterium: Templū*
Dei factus eſt uterus noſcens virum.
 7. Cū igitur Beatiffima Virgo Maria ſingu-
 lari ratione verè templum Dei animatum à
 Chryſoſtomo, & alijs Patribus, quos capite
 ſequenti citabimus, vocetur; & in illo templo
 8. Salomonis (vt Patres dicunt) præfigeretur;
 ſequitur in eius fundamenta, quæ in imma-
 culata conceptione ſunt iacta, lapides pretio-
 ſos inæſtimabilis magnitudinis, & pretii eſſe
 poſitos; quorum tanta eſt dignitas, atque pre-
 tium, ne in cultu quidem faſtigiatorum, nedum
 fundamentorum adhiberi conſpiciamus in ali-
 iſ communium hominum ædificijs. Huius-
 modi porro lapides pretioſos in fundamentis
 iactos dicimus immenſitatem gratiæ iuſtifi-
 cantis, & heroicas ac pretioſiſſimas virtutes
 infulas: Dona item Spiritus ſancti, & privile-
 gia ſingularia; quæ omnia tunc Virgini in tā-
 to, & tā intenſo gradu ſuere collocata, vt neque
 in Angelis, neque in perfectiſſimis viris ullo
 unquam tempore in ea intenſione invenire li-
 ceat, vt capite vigefimo primo vberius dice-
 mus. Quòd ſi ſpectemus ea, quæ in templi ædi-
 ficationem præparavit David, quàm multa
 quàm magnifica, quàm pretioſa fuerint; faci-

lè intelligemus, quæ Deus in ſanctiſſimam
 Virginem templum ſuum animatum congef-
 ſerit. Nam de templo ædificando 1. Paralip. 22
 David dicebat: *Ecce ego in paupertate mea præ-*
paravi impenſas domus Domini auri talenta cen-
tum millia: argenti mille millia talentorum, avis,
& ferri non eſt pondus. Omnemque 1. Paralip.
 29. *pretioſum lapidem, & marmor parium a-*
bundantiſſimè. Quòd ſi aurum, & argentum ad
 calculum noſtræ pecuniæ revocare velimus,
 centum millia auri talenta, mille ſexcentos o-
 ſtoginta tres milliones ſcutatorum, vt vocant
 pecuniæ Romanæ: argenti verò mille millia
 talentorum, mille quadringentos quadragin-
 ta milliones ſcutatorum conſiciunt, ut docet
 noſter Villalpandus in Ezech. tom. 2. Appara-
 tabul. 1. de numiſmatis, & Ponderibus pag. 426
 & tabula 2. Idq; probat libro 2. de ponderi-
 bus, & numiſmatis diſput. 4. cap. 13. & ſeque.
 pag. 408. Rationem porro tam magnifici appa-
 ratus reddit ipſe David 1. Paral. 29. vbi de
 templo conſtruendo ſic loquitur: *Opus namq;*
grande, neque enim homini præparatur habitatio
ſed Deo. ita de eximia Virginis conceptione ni-
 hil mirum eſt, ſi tam glorioſa prædicentur; ne-
 que enim homini præparabatur habitatio, ſed
 Deo.
 8. Tertio probatur in Pl. 96. *Glorioſa*, inquit
 David, *dicitur ſunt de te Civitas Dei. & quam ali-*
am (inquit Damascenus oration. 1. de dorm.
 Virg.) *Dei incireſcripti, & pugillo omnia conti-*
nentis, Civitatem intelligimus, quam eam, qua
verè ac modo naturam ſuperante Dei verbum, &
Deum citra ullam circumſcriptionem ſuſcepit, de
qua glorioſa ab ipſo Domino dicta ſunt. Omnia e-
nim in virgine (vt ait Germanus Patriarcha
 Cōſtantinopolitanus orat. de Zona Virginis)
 ſunt admirabilia & vires natura excedentia, in
 qua Deus ſuam exercuit potentiam, Fecit enim
 in me magna qui potens eſt ita Germanus, & An-
 dreas Cretenſis orat. 2. de dorm. Virg. *Quid e-*
nim ex ijs, qua ſunt longè maxima non in ea pro-
ceſſit: cū maxima virtutis abundantia, atque ita
in huius myſticæ civitatis fundatione canitur
ab ipſo David Dei potentia, atque bonitas, &
ſimul torius orbis læritia in Pl. 47. cū ait,
Magnus Dominus, & laudabilis nimis in civita-
te Dei noſtri in monte ſancto eius, fundatur exal-
tatione univerſa terra, mons Sion, lacera Aquil-
onis, Civitas Regis magni, ad quod Eccleſia
alludit eū ait, conceptio tua Dei Geni-
trix gaudium annunciauit univerſo mundo.

2. Paralip.

1. Paralip.

Villalpan.

1. Paralip.

Tert. ratio quod fundamenta Virginis in montibus ſanctis. Plalm. 96. Damafce. Germ. Pa.

And. Cre.

Plalm. 47

D e De

Offic. Eecl.
Pfal. 86.

Diligit
Dominus
portas Sion
Pfal. 86.

Eccles. 24.

S. Thom.

Pfal. 115.

Quarta
ratio ex
auctorita-
te Sancto-
rum.
S. Gregor.
Virgo dici-
tur mons
Domini
in virtute
montium.

De fundamentis porro huius Ciuitatis in Pf. 86. dicitur: *Fundamenta eius in montibus sanctis*: nimirum fundamenta, & initia gratiæ, & priuilegiorum Virginis, in Conceptione eiusdem iacta esse in culmine sanctitatis, ad quam alij sancti perueniunt: & ratio subditur: *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula iacob*. istam nimirum Uirginis Conceptionem, quæ veluti ianua est ad reliquum vitæ Virginitatis spatium; diligit super reliquos Sanctos, qui comparantur ad Virginem, ea proportione, quam tabernacula, quæ sunt habitacula, quæ loco mutari possunt, habent ad Ciuitatē stabili firu fundatam. Neque id mirum, quia, vt in eodem Psalmo habetur: *Homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus*: quasi dicat illud Ecclesiastici 24. *Qui creauit me requiescit in tabernaculo meo*: maternitas enim Dei, ad quam erat prædestinata, radix fuit immensæ gratiæ, quam accepit in ipsa Conceptione, vt etiam indicat S. Thomas 2. par. quæstio. 27. artic. 5. in corp. & ad 1. Verum si portatum nomine, quod numero multitudinis exprimantur, vtramque portam, & eam, qua in hanc vitam ingredimur, hoc est Conceptionem; & eam, qua è vita egredimur, hoc est mortem, significatam velimus; sanè Deus nullius alterius puri hominis vtramque portam diligit; cum altera earum, qua in peccatis concipimur, odio digna sit; & pretiosa tantum in conspectu Domini sit mors sanctorum eius; At verò Deiparæ per Sion significatæ, & ambas portas diligit; & eam, qua absque labe per conceptionem in vitam est ingressa, & eam, qua ex hoc mundo rectâ in cælum per mortem est egressa.

9. Quartò hoc ipsum auctoritate Sanctorum confirmatur, qui magnitudinem gratiæ Virginis ante annuntiationem prædicant. S. Gregorius in 1. Reg. cap. 1. de B. Uirgine docet vaticinatum Isaiam, cum cap. 2. dixit: *Et erit preparatus mons domus Domini in vertice montium*; vnde colligi potest plenitudinem gratiæ, quæ in alijs fuit vertex, & culmen, B. Virgini fuisse basim, ac fundamentum: *Mons quippe* (inquit Gregorius) *in vertice montium fuit beatissima Virgo Maria, qua omnem electâ creaturâ altitudinem electiōnis suâ dignitate intranscendit. An non mons sublimis Maria: qua, vt conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Datusæ crexit?* sic Gregorius. Loquitur

aurem de gratia B. Virginis prius quàm Christum conciperet, cui attribuitur Damascenus ora. 1. de Natiu. *Virgo, inquit, mons est ille, qui collem omnem, ac montem, id est Angelorum, & hominum sublimitatem exuperat: mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo*. ita Damascenus. S. Epiphanius sermone de laudibus Virginis, *Auo, inquit, gratia plena, qua Cherubicum thronum diuinitatis fulgore superas*. Bernardus sermone *Signum magnum, in eo, inquit, quod tam reuerenter, atque officiosissime ab Archangelo salutata est, vt iam in regali solio supra omnes cælestium ordinum regionum exaltatam carere videretur*. Idem Bernardus hom. 2. super misus est. *Quam verò aliam, inquit, requirebat Salomon cum dicebat. Aliam fore teum quis inueniet? quod est dicere, si etia de manu femina pendet, & nostra omnium salus, & innocentia restituitio, & de hoste victoria, sic enim legerat Deum promississe, & ita videbatur congruere, vt qui vicerat per feminam, vinceretur per ipsam, foris omnino necesse est, vt prouideatur, qua ad tantum opus posse esse idonea. At ne hoc quæsisse preterito despondendo, subâit prophetando, Procul & de vltimis finibus pressum eius, hoc est non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, sed de cælo, nec de cælo proximo terris premium foris huius mulieris, sed à summo cælo egressio eius hæc ex Bernardo. Sophronius inter opera Hieronymi sermone de Assumptione Beata, & gloriosa Virgo Maria quamuis dudum incomparabilis esset vniuersis, qua sub cælo sunt virginibus, vt decantior posset eo se suscipere diuinitatis admixtionem salua utraque natura, tamen cum gratia repletur, cum Spiritu sancto perfunditur, cum virtute altissimi obumbratur, sit pressior meritis celsis, sublimior fastigijs, pulchrior sanctitate, gloriosior suorum prærogatiuis meritorum, ita vt nullis iam visibus sit ipsa eademque mancipanda, nisi diuinis. hæc ille. B. Laurentius Iustinianus sermone de Natiuit. S. Mariæ, illam, inquit, profectò adhuc in Matris utero decubantem, admanit verbum, sibi que in genitricem legit, vtpote superabundanti iam benedictione præuentam, iamq; sancti Spiritus magisterio deputatam, & vix plus amatam, quàm vllum Angelum, vel hominem: sed gratia, vt docent Theologi, responderet amori, quo Deus prosequitur creaturam amatam, & est quasi obiectum eius: ergo maior illi gratia in matris, vtero infusa est, quàm haberent Angeli, & bea-*

Damasc.

Epiph.

Bernard.

Prou. 31.

Sophron.

B. Laur.

Iust.

S. Vincent. & beati. Idem docet S. Vincentius serm. 1. de Nativitate B. Mariæ, & affert illud Psal. 42. *Fluminis impetus lassificat Civitatem Dei*: hinc est quod prius, quàm cõciperet filium Dei, ei ab Angelo dicitur: *invenisti gratiam apud Deum* & in salutatione vocatur *Gratiâ plena*, non tãtùm qualis futura esset in filii cõceptione, sed qualis tunc esset: hac enim gratiæ plenitudine digna effecta est, ut Christum cõciperet, eiusque dignum esset tabernaculum. idque satis ostenditur ex græco verbo *κχαρῶς*, quod est præteriti temporis, & à latino interprete vertitur, *Gratiâ plena*, idque de gratia, qua tunc plena erat ante Christi cõceptionem, quamvis quia eum mox cõceptura erat, id accipiant Ambrosius in hunc locum, Augustinus in Enchir. c. 16 Sophronius de Assumptione, Chrysologus ser. 142. Beda hom. 3. de B. Virgi. Rupertus lib. 6. in Cantica. His astipulatur S. Athanasius hom. de Deipara. ubi rationem, cur Deipara *Gratiâ plena* ab Angelo saluteretur, reddidit his verbis: *ita quoque Spiritus sanctus descendit in Virginem cum omnibus suis essentialibus virtutibus, qua illi per rationem principatus divini adfuit, imbuens eam in gratia, ut in omnibus gratis ea esset, eum, quod ad impletionem Spiritus sancti omnibus gratis abundaret.* Hæc Athanasius. Hoc item exponens Sophronius ser. de Assumptione (qui sub nomine Hieronymi citatur à D. Thom. 3. p. q. 27. art. 5. in a: gum sed contra) ait igitur Sophronius: *Bene dicitur gratia plena, quia ceteris per partes præstatur, Maria vero se totam simul infudit gratia plenitudo.* Quod etiam ab aliis solet dici. Chrysologus enim ser. 143. super illud, *Ave gratia plena* Singulis, inquit, *gratia se est largita per partes, Maria vero simul se totam dedit gratia plenitudo.* Omnes (inquit Evangelista) de plenitudine eius accipimus, ita Chrysologus. Et Ildesonus serm. 6. de Assum. Cateris, inquit, *elocit ex parte gratia datur, huic vero Virgini tota se infudit plenitudo gratia,* idem etiam habet Petr. Damianus ser. de Assumpt. 10 Sanctus Hieronymus epistola ad Fabiolam de 42 mansionibus. *Quadragesima dua* inquit, *mansiones, per quas Israeliticus populus venit ad Iordanem, sunt quadragesima dua generationes Abraham usque ad ipsum Christum; in quo numerus sacramentorum vorus currit. Hebraus qui de terra transire festinat ad cælum & Aegypto saculi develtæ terram repromissio nis ingreditur: nec mirum si in*

huius numeri mysterio perveniamus ad regna cælorum; sub quo Dominus, atque Salvator à primo Patriarcha pervenit ad Virginem, quasi ad Iordanem, qua pleno gurgite fluens Spiritus sancti gratis redundabat. hæc Hieronymus. Idem in Psal. 18. hanc Virginis supra reliquos Sanctos præstantiam non obscure indicat, cum Mariam in Psalmo solem appellatam etiam ante Christi incarnationem docet, ut quemadmodum inter stellas omnes sol magnitudine, splendore, & efficacia longè illis præcellit; sic & Deipara inter sanctos gratiæ immensitate, & virtutum prærogatiuis, & beneficiorum magnitudine cunctis præstet, verba Hieronymi hæc sunt: *in sole posuit tabernaculum suum, in sole in vero sancta Maria Virgini; Maria interpretatur stella maris; lumen solis magis lucet, quàm stellarum, sol iustitia Dominus (ut ait Prophetas) Orietur vobis sol iustitia, quod est Christus; illuminavit sol iste stellam, id est, Mariam, ut esset sicut SOL, ideo posuit tabernaculum suum in sole quando corpus assumpsit ex utero suo.* ita Hieronymus. Petrus Damianus sermone de Assumpt. B. Virgin. exponens illud Cant. 3. *Quasi virgula fumi ex aromatibus myrrha, & thuris, & universi pulveris pigmentarii; Uniuersus, inquit, pulvis pigmentarius in Virgine protectus est quando in ea virtutum conuentus reuerendum sibi thalamum consecrauit, & si ceteris per partes spiritus adfuit, Maria tamen tota plenitudo gratia pervenit: ideo à Sophronio serm. de Assumptione vocatur hortus deliciarum, in quo sunt constituta omnium florum genera, & odoramenta virtutum, & S. Thomas opusc. 8. in salutatione Angelica docet meritò ab Angelo Gabriele B. Virginem reuerenter salutata illis verbis: *Ave gratia plena,* quia excedebat Angelos in plenitudine gratiæ, etiã priusquàm Verbu ex ea carnem fumeret, quæ magis est in B. Virgine quàm in aliquo Angelorum. ita S. Thomas.*

DE PRAECLARISSIMO AC MELLIFLUO nomine Maria.

QUINTA ratio ducitur ex etymologia sanctissimi nominis Maria, quo Deipara cum nasceretur Angeli admonitu à parentibus est appellata, tum ad præclarissima munera declaranda, propter quæ à præpotenti Deo in mundi totius utilitatem erat præordinata, tum ad eius singularem præstantiam indicandam, quam in Conceptione acceperat.

Pet. Dam. in Ps. 18.

Malach. 4.

Pet. Dam. Cant. 3.

Virgo dicitur virgula fumi.

Sophron.

S. Thom. Virgo maiori gratia ornata, quæ Angeli etiam ante incarnationem.

Ambrosi. Augustin. Sophron. Chrysol. Beda. Rupert. Athana.

S. Thom. Sophron.

Chrysol.

Luc. 1. Ildesons.

Pet. Dam.

Hierony. Num. 33.

Virg. Iodami dicitur ab Hieronymo.

D 3 & ad

Nyssen. & ad quam erat postea evahenda: quod elegantius expressit Nyssenus orat. de Natiu. Dom. Anna, inquit, filiam vocavi Mariam, ut ipso etiam nomine restaretur munus acceptum à Deo; quod repetit Nicephorus lib. 1. c. 7. & Chrysologus serm. 142. *Ante causam*, inquit, *dignitas Virginis annuntiatur ex nomine, nam Maria hebraeo sermone, latine Domina nuncupatur.* sic ille. Verum ut hoc altius intelligatur, ostendam primum multiplicem huius sacri nominis notionem, illudque iure optimo Deiparæ inditum, deinde eiusmodi nomen longè ante in orbe præfiguratum, ac præcognitum fuisse; quin etiam ipsis Deiparæ parentibus ab Angelo præsignificatum, postremò afferam in medium eiusdem nominis virtutem, ac potentiam dignitate amplissimam, efficacitate præstantissimam.

Maria quid significet, & quot modis sumatur.

Ambros.

Epiphani.

Hieron.

Ergo Maria, quemadmodum ex Patribus, quos afferemus animaduertunt non pauci, multa significat, & ut omitam illud Ambrosij de Instit. Virg. cap. 5. vbi *Speciale*, inquit, *Maria Domini hoc nomen inuenit, quod significat Deus ex genere meo.* sic ille. Certè apud Hebræos nomen est dissyllabum, & pronunciatum Miriam. cuius posterior syllaba iam, mare significat; prior verò iuxta multiplicem, (ut Hebræi loquuntur) radicem, ex qua deduci potest, multa quoque sonat, nos hac in re quid S. Epiphanius, & S. Hieronymus Hebraici sermonis peritissimi, quos reliqui omnes sequuntur, tradiderunt, in medium afferemus. Epiphanius ora. de laud. Virg. Mariam, inquit, interpretari solemus Dominam, atque etiam spem, peperit enim Dominum, qui est spes totius mundi, nempe Christum: rursum nomen illud Maria interpretatur *in mari*; Myrrham verò (dicit aliquis) quod ego etiam aio, de immortalitate, eo quod paritura esset gemmam immortalitatem in mari, hoc est in mundo; Mare autem dicit uniuersum mundum, cui Virgo serenitatem, & tranquillitatem contulit, dum portum peperit Christum. Rursum itaque præclara puella Maria nomen interpretatur illustrata, utpote quæ illustrata sit à filio Dei, & cunctos usque ad terminos terra credentes Trinitati illuminauerit. hæc tenet Epiphanius. S. Hieronymus verò in lib. de nominibus hebraicis in Exodo eorum etymon tradens. Maria, inquit, illuminatrix mea, vel illuminans eos, aut smyrna maris, vel stella maris; & in Matthæo, Mariam, inquit, dicimus sonare stellam maris, siue amarum ma-

re: sciendum quod Maria sermone Syro Dominam nuncupatur. sic Hieron. Ad quæ reuocari fere possunt, quæ de hoc sacro nomine alij quoque Patres locupletissimè tradidèrunt. Quocirca, reliquis omissis, quadruplex huius nominis videtur præcipua notio; valet enim idem quod Domina maris, idem quod stella, seu illuminatrix maris, idem quod smyrna græcè, latine myrrha maris, denique idem atque amarum mare.

12. Et ut à posteriori dictione, quæ est mare, Nomen ducatur initium, quæ in qualibet ex illis quatuor notionibus inuenitur, ea quidem interdum reddi potest in recto casu, cum nimirum amarum mare dicimus, interdum in obliquo, cum Dominam, vel stellam, vel myrrham maris efferimus: quòd si priori modo sumatur sanè Deipara ipsa mare merito nuncupatur, primum propter plenissimam gratiarum omnium, ac sancti Spiritus charismatum vbertatem, ac copiam; Cùm enim congregationes aquarum Deus Genes. 1. appellat Maria, cumque Spiritus sancti dona in sacris litteris sæpe, sed præsertim Ezech. 36. nomine aquæ mundæ, & Ioan. 7. fluminum appellatione significentur, profectò Deipara Spiritus sancti donis vberissimè affluens, Mare iure optimo vocatur, quod eleganter Albertus Magnus supermissus est docuit. Congregationem, inquit, aquarum vocavi Dominam Maria: locus autem omnium gratiarum vocatur Maria. & Bonauentura in specul. cap. 3. Maria, inquit, mare est gratiæ affluendo, eique idem Bonauentura, ut supra dicebamus, aptat illud Eccles. 1. Omnia flumina intrant in mare, hoc est, omnia gratiarum genera Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, & reliquorum Sanctorum in B. Virginem influunt. Damascen. orat. 1. de dorm. propterea Deiparam vocat abyssum gratiæ. Carthusianus lib. 3. de laud. Virg. art. 39. Maria, inquit, interpretatur mare, quia sicut nullus valet gustas maris dinumerare, sic misericordiam, gratia excellentiam, gloriamque Maria nullus valet exprimere. hæc ille. Eadem docet S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 14. §. 2. & profectò quemadmodum Deus per hoc Deiparæ pacatissimum quidem mare, nec vili vnuquam procellis obnoxium, nullo reciprocaionis æstu exagitatam ad nos leniter aduigare dignatus est, ita & nos per compendiosum eiusdem maris cursum accedere propecerimus ad Deum, ut per eam nos recipiat, qui per

Nomen Maria per mare significatur.

Genes. 1. Ezech. 36. Ioan. 7.

Albert. Mag.

Bonauent. specul.

Damascen.

Carthus.

S. Anton.

per

per illam datus est nobis. Deinde Virgo sanctissima Mare, & quidem amarissimum dici potest, propter eos, quibus Christo in cruce patienti compassa est dolores, magnitudine immanes, multitudinem innumerabiles, quos expendens Ieremias Thren. 2. sub typo deusa- & tara à Chaldeis Ierusalem, Deiparam sic affatur: Magna est volut mare contritus tua, qui medebitur tui? & Bonaventura loco citato de nomine Deiparæ agens. Maria, inquit, amara est filio compatendo; quod etiam fofius profequitur S. Antoninus loco citato. Demum idem Bonavent. Deipara, inquit, mare est amarum diabolum submergendo, quem admodum mare rubrum amarum fuit Aegyptiæ in ipso submersis. O quam amara, & timenda est Maria demonibus. Unde Bernardus, non sic timens hostes, visibiles quasi castrorum multitudinem copiosam sicut aërea potestates Maria vocabulum patrocini- nium, exemplum, fluunt, & pereunt sicut cera à facie ignis vbiq; inueniunt huius nominis recordationem, deuotam inuocacionem, soliciam imitationem sic Bonau.

13 At si reliquas Mariæ interpretationes, quib. in obliquo Mare dicitur, intueamur, cum Dominam, vel Stellam, vel Myrrham maris eam interpretamur, per Mare humanam naturam, cui Deipara opem affert, intelligi existimamus, quem admodum dicebat Epiphanius loco citato, & Ildesons. ferm. 1. de Assumpt. cum enim mare sit amarissimum, & ventorum turbinibus vndique expositum, ideo humanæ naturæ conditionem peccatorum felle vitiatam, cordis mœrore circumfusam, acerrimis dæmonum tentationibus, variisq; huius vitæ calamitatibus, quasi ventorum flatibus vndiq; exagitata rectè indicat. At verò Virgo beatissima cum Dei sit parens non tantum est hominum Domina, verum etiam eorum amaritudinem in dulcedinem vertit, illosq; tanquã maris stella in turbulentissimo huius vitæ mari degentes illuminat, & ad portum dirigit, ac serenitatem eis affert, & tanquam myrrha incorruptionem eisdem suis precibus confert, quod Epiphanius, cuius verba supra attulimus luculenter docet, eiq; consentit Ambrosius lib. de inffit. Virg. c. 5. vbi de nomine Mariæ agens, Venit, inquit, Dominus in amaritudine humana fragilitatis, ut conditionis amaritudo dulcesceret Verbi celestis suauitate, & gratia temperata. sic ille.

14 Verum ad priorem huius etymologiæ

dictionem, quæ multa sonat, accedentes, quam ratione Deipara Domina, stella, & myrrha maris dicatur; tamen breuiter id attigerimus, aliquantò vberius ostēdemus. Et quod spectat ad nomen Domine, præter Epiphanius, & Hieronymum supra citatos, omnes ferè Patres hanc etymologiam afferunt. Chrysologus ferm. 142. Maria, inquit, hebrao Chrysof. sermone, latine Domina nuncupatur. Vocat ergo Angelus Dominam, ut Dominatoris Genetricem trepidatio deserat seruitutis, quam nasci, & vocari Dominam ipsa sui germinis fecit, & impetrauit auctoritas. hæc Chrysologus. Eucherius etiam lib. 2. Instructionum: Maria illuminata, siue stella maris; genuit enim mundi lumen; sed sermone Syro Domina appellatur. eadem verba habet Isidorus lib. 7. etymolog. cap. 10. & Beda lib. 1. in Lucam cap. 3. Damascenus verò lib. 4. de fide: Itaque, inquit, Gratia (nam hoc sonat Anna vocabulum) Dominam parit, id enim Maria nomine significatur: nam reuera Domina facta est omnium creaturarum, cum conditoris omnium effecta est mater. sic ille. & Arn. Carnoten. tract. de laud. Virg. Maria, inquit, lingua syriaca Domina dicitur: Christus Dominus, Mar a Domina: & licet ipsa se Christo profiteatur Ancillam, hoc seruitutis genus omni regno sublimius esse intelligit: Constituta quippe est super omnem creaturam, & quicumque læsæ curuat genua Matri quocumq; prois supplicat, & filij gloriam cum matre non tam communem iustico, quam eandem. sic Arnoldus. His consentiunt Bonaventura in speculo cap. 3. & S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 14. qui Mariæ nomen Dominam sonare volunt. Quod autē ipsa non tantum nomine, sed re ipsa Domina ac Regina sit omnis, cum sit vera Dei genitrix, sequenti capite fusè ex Patribus ostēdemus.

15 Quod verò ad nomen stellæ maris pertinet, Hieronym. non tantum in lib. de nomin. Hebr. vt supra diximus, verum etiam in Psalm. 12. id docet illis verbis: In sole posuit tabernaculum suum: in sole, in vtero Sanctæ Mariæ Virginis: Maria interpretatur stella maris; lumen solis magis lucet, quam stellarum: sol iustitia Dominus, vt ait Propheta, Orietur vobis sol iustitia, quod est Christus: illuminauit sol iste stellam, id est Mariam, vt esset sicut sol, ideo posuit tabernaculum suum in sole, quoniam corpus assumpsit ex utero suo. sic Hieronymus. Hanc eandem stellæ maris interpretationem in nomine Mariæ agnoscunt Eucherius, Isidorus, & Beda

nomina Domina significat.

Chrysof.

Eacher.

Isidorus Beda.

Damasc.

Arnoldus Carnoten.

Bonavent. S. Anton. Cap. 5.

Hieron.

Maria stella maris.

Psal. 18

Maria sol

Malach. 4

Eucher. supra

Thren. 2.

Bonavent.

Bernard.

Epiphanius Ildesons.

Ambros.

Maria

Hdef.

suprà citati. Ildesonus quoque serm. 1. de Assumpt. ipsa, inquit, stella maris, quam hodie eorum suis recipit sedibus, appellatur; quia secundum verbum hebraicum MARIA, ita interpretatur. Hinc agere dilectissimi, ut lucifer ille, qui nescit occasum, oriatur in cordibus vestris, dum in hoc seculo estis. Nam mare prorsus seculum est. Stella autem beata Virgo Maria, de qua ortus est ille, per quem illuminatur omnis mundus: Hinc securus accedit ad laudem Virginis, & illumina mini, quoniam ipsa est per quam vera lux in mare huius seculi refluxit. hæc ille. Sed luculenter

Bernard.

Bernardus Virginis studiosissimus homil. 2. super missus est. Maria, quod interpretatum maris stella dicitur, & Matri Virgini valde conuenienter aptatur, ipsa namque aptissime sideri comparatur, quia sicut sine sui corruptione sidus suum emittit radium, sic absque sui lesione Virgo parterit filium, nec sideri radium suam minuit claritatem, nec Virgini suam filius integritatem. ipsa

Mum. 34.

est igitur nobilis illa stella ex iacob orta, cuius radius uniuersum orbem illuminat, cuius splendor, & præfulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes quam corpora, fruuet virtutes, excoquit vitia: ipsa (inquam) est præclara, & eximia stella super hoc mare ægnum, & spatiosum necessario subleuata, micans meritis, illustrans exemplis. Quisquis intelligit in huius seculi profluuiio magis interprocellas, & tempestates fluctuare, quam per terram ambulare, ne aueriat oculos ab huius sideris fulgore, si non vis obrui procellis. Si insurgat venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum respice stellam, voca MARIAM: si iracundia, aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concussit mentis, respice ad Mariam; si criminum immanitate turbatus, conscientia sceleritate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipras absorberi tristitia, desperationis abisso, cogita Mariam. In periculo, in angustiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, & ut impetres orationis eius auxilium, non deseras conuersationis eius exemplum. ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsa tenense non corruis, ipsa protogentis non metuis, ipsa duca non fatigaris, ipsa propicia peruenis, & sic in temetipso experieris; quia nomen Virginis MARIA, id est, stella maris. Idem Bernardus serm. de Natiu. Virg. Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, mare utique

Magni & spatiosi, quid nisi caligo inuoluens, & umbra mortis, & densissima tenebra relinquuntur? hæc Bernardus. Sanctus etiam Thomas opusc. 8. Conuenienter inquit, vocatur Maria illuminata in se, & illuminatrix in alios quantum ad totum mundum, ideo assimilatur soli, & Luna. & infra: dicitur Maria stella maris; sicut nauigantes ad portum diriguntur per stellam maris, ita Christiani diriguntur ad gloriam per Mariam. sic S. Thom. Denique Ecclesia in celeberrimo illo hymno sic Deiparam reuenter salutat.

S. Thom.

Officium
Ecclesia.
Aeum.

Aue maris STELLA,
Dei Mater alma; & MOXI
Solue vincla reis,
Profer LVMEN caecis,
Mala nostra pelle,
Bona cuncta posce.

16 Certe, cum stellæ maris nomen Deiparæ multipliciter conuenire satis patet: primum siquidem Ecclesiam suæ doctrinæ luce colustrauit; quod cap. 17. diligenter ostendemus, eamque propterea Doctoium aureolam atlectam inferemus. Deinde præclarissimarum virtutum fulgore, atque exemplis ut dicebat Bernardus, adeo coruleat, vt ad sui imitationem prouocet uniuersos, cuius vita incipit, ut canit Ecclesia, cunctas illustrat Ecclesias; de eius porro heroicis virtutibus copiosè cap. 21. de earumque imitatione cap. 37. agemus. Denique sicut stella maris, quam Polarem appellamus; eis, qui nauigant in eis maris procellas, ac tytes, etiam ionis lumine subiato, cursum præmonstrat, eosque dirigit; ita sanctissima Virgo in tenebricoio vitæ huius Oceano iactatos, & scelerum tenebris undique circumfutos, modo ad eam subinde respiciant, eamque precibus inuocent, certum tenere cursum docet, & ad portum salutis appellere, quod eleganter Bernardus, Epiphanius, ac sanctus Thomas, quos supra attulimus, docent. Illud quoque minime prætereundem S. Antonium 4 part. tit. 15. cap. 14. §. 2. præ ostendere, quomodo Deiparæ congruant ea, quæ de stella maris, quam Polarem vocamus, tradunt Astrologi: hæc enim in cauda Virgæ minoris sita, omnium stellarum, quæ videntur proxima Polo, loco Poli, qui minimè visui patet, sumi solet; est enim ex ipsa Cœli substantia, non secus atque aliæ stellæ. Et quoniam hic ver-
tex, ut verbis utar Poetæ, nobis semper sublimis,

Cap. 19.

Bernard.

Cap. 21.
Cap. 37.

S. Anton.

Virg.

Virgil.

mis, ea stella in nostro hoc hemispherio de-
gentibus nunquam occidit; magnetem, fer-
rumque magnete oblitum ad se attrahit, Nau-
tas dirigit, & circa eam reliquæ stellæ assidue
moueri videntur: ita Deipara sanctissima
Christo omnium est proxima; eius vitæ con-
uersatio tametsi in terris degeret, tota erit cœ-
lestis; reliquis omnibus, Sanctis, quàm longis-
simo interuallo præcellit; lapidea, ac ferrea
peccatorum pectora sua virtute trahit, in hoc
mari nauigantes dirigit; & ut verbis utar

Bernard.

Bernardi sermone 2 de Pentec. ad illam sicut
ad medium sicut ad arcam Dei, sicut ad verum
causam sicut ad negotium seculorum respiciunt,
& qui in Cælo habitant, ut resarciantur. &
qui in inferno, ut eripiantur, & qui præcesserunt,
ut propheta fideles innemantur, & qui sequuntur, ut
glorificentur. Franciscus quoque Mayro longè
ante sanctum Antoninum in sermone de
creatione animæ B Virginis, plurimas stellæ
maris conditiones Deiparæ eleganter accom-
modat, docetque quemadmodum circa Pô-
lum septem vertuntur stellæ, ita Deiparam ad
dexteram sibi confidentem, septem Angelos
ante Deum astantes circumambire; quod v-
berius cap 26. expendemus, ad rigoremque
Astrologorum examinabimus illud de septem
stellis Polum ambientibus.

Mayro.

Nomen quoque MARIÆ idem est, quod
myrtha maris. Myrtha verò cum propter a-
maritudinem sibi insitam corpora à lue, ac
mortalitate præseruet, & veteres demortuo-
rum corpora ea condite consueuerint; ideo
apud sacros Doctores christianæ mortifica-
tionis symbolum est; quæ tametsi in uauis,
vilissima est contra peccatorum luem. Deipa-
ræ verò hæc notio dupliciter aptari potest:
primò ratione sui; quia, ut supra demonstraui-
mus, mare quoque appellatur; & quamvis ipsa
ab omni peccatorum corruptione libera sem-
per extiterit, ad Dei tamen gloriam, & ad imi-
tationem filii mortificationem egregie coluit,
quod cap. 21. ostendemus. Deinde myrtha di-
ci potest, respectu nostri; quibus ipsa ex Epi-
phanio, quem supra citauimus, incorruptio-
nem suis precibus, & meritis impetrat.

Cap. 26.

Maria
myrtha
maris.

Denique amarum mare, quod erat vltima
notio huius sacri nominis satis explicatum
est ex his, quæ supra de Mari dixerimus.
& multo 17. Sed ostendamus iam nomen hoc Ma-
riæ aliquando præfiguratum, & multo anti-
cipatius præcognitum, ac ipsi Deiparæ parentibus

Cap. 21.
Epiphan.

Maria no-
men præfi-
guratum,
& multo
ante præ-
cognitum.

præfiguratum, quod erat secundo loco de
hoc sacro nomine tractandum. Et quidem

Exo 15. Maria Prophetissa soror Moyfis præ-
stantissimi videlicet Prophetæ, ac Iudæorum
Ducis, ac legislatoris, soror quoque Aaron,
summi Sacerdotis, mulier ex Clemente Alex-
andrino libr 4 Stromat. sapientia insignis, de
merso Pharaone cum Ægyptus in mari ru-
bro sumpto tympano reliquis mulieribus cum
tympanis, & choris, post eam egressis præci-
nabat: *Cantemus Domino gloriosa enim magni-
ficatus est equum, & ascensorem eius desecit in
mare: quo circa eam Deiparæ typum gestisse*
non tantum re, sed ipso etiam nomine docent
complures Patres, Nyssenus libr. de Virgin. Nyssenus.
cap. 6. Chrysológus sermo. 146. S. Antoninus Chrysolo-
4. part. tit. 15. cap. 14. § 2. quin etiam eam in gus. S. An-
veteri testamento Virginem fuisse docent
Nyssenus, Ambrosius, & Chrysológus locis ci-
tatis, quippe quæ non à marito, sed à fratre
de Civitat. cap. vltim prima in nouo testamen-
to prophetissa fuit; Prophetissam enim eam
Isaias cap. 8. per prænotionem Spiritus ex Ba-
filio, & aliis quos c. sequent. citabimus, appel-
lat: quæ inchoata humani generis liberatione
in incarnatione, iam in utero suo peracta, in-
telligensque prostratum Pharaonem inferna-
lem veluti præclara Tympanistris, quo no-
mine vocatur ab Augustino sermone 17. de
natali, exultauit in Spiritu, Deoque gratias
agens cecinit: *Magnificat anima mea Dominum, Luc. 1.*
& quæ sequuntur. Quare Aponius libro 6. in Aponius.
Cantica illam in veteri testamento, hanc in
nouo viginis Principes facit: *Quæ, inquit,
capere Ecclesia genas mirandas efficerent. grita-
tem seruando.*

Exod. 15.

Clemente
Alexan-
drinus.

Nyssenus.
Chrysolo-
gus. S. An-
tonin.

Nyssenus.
Ambrosi-
Chrysolo-
gus.

August.

Isa. 8.
Basiliu

August.

Luc. 1.

Aponius.

Maria no-
men apud
Ebn. eos

quoque ce

certè apud

Galatinu.

Galatinu.

Galatinu.

Sibyl. orac.

18. Neque Deus optimus nomen hoc so-
lùm præfigurari, verùm etiam euulgari voluit:
& ut omittam Rabbi Hakados Iudæorum
doctissimum apud Galatinum libro 7. de ac
canis cap. 13. qui in responsione 7. ad Antoni-
num Contiolem, contendit Mariæ Martis Ebn. eos
Messiæ nomen contineri Isaia 9. illis verbis: *quoque ce*
Ei multiplicabitur eius imperium, certè apud
Ethnicos non omnino ignotum illud fuisse
multa restantur: in primis Sibylla Erithræa 14. 9
libr. 8. oraculorum cum multa de Christo va-
ticinaretur, de eius matre illud adiecit.

E

Et

Et brevis egradiens *MARIÆ* de Virginis aluo.

Exorta est noua lux.

Plinius Et Argonautæ cum templum excitassent longè nobilissimum, oraculumque consulissent, cui nam dicari deberet, hæc ab eo ipso accepisse scribit *Cedrenus* in compendio.

*Afsidua virtute decus sublime parate,
Atque unum (sic mando) Deum, qui cuncta gubernat*

Cælesti residens folio colite, atque timete.

Illius æternum, atque ante omnia sæcula Verbum

*Nescia Virgo viri nostras emittet in auras,
Quod veluti igniferus impulsa sagitta procellis
Edomitum reddet diuino munere mundum.*

*Huius cui *MARIÆ* nomen sanctissima mater*

Agnoscat templum proprium sibi rite dicatum.

Quod quidem oraculum veteres illi æreis litteris in marmore impressis in ianux frontem expositum posteritati transmissere, sed veritatis ignari *Cacodæmonis* impulsu *Rhexæ*, quam *Deorum* matrem fabulabantur, illud consecrarunt, quod postea *Zenone* Imperatore ad veræ Dei genitricis cultum est traductum, hæc ex *Cedreno*. Cuius narratio probatur etiam auctoritate *S. Procopii* inclyti Christi martyris, qui in persecutione *Diocletiani* coram *Flabiano* Iudice, cum fidei Christianæ rationem redderet, ut Christi incarnationem *Ethnicorum* testimonio confirmaret, ex ipsorum *Annalibus* quandam profert *Iasonis* Argonautarum principis historiam de templo ab eo in arce Atheniensi posito, quod ab oraculo delphico Dei genitricis consecrandum acceperat, ubi nomen *MARIÆ* ab eodem oraculo prædictum aperte habetur, quemadmodum susè dicemus *tract. de Templ.*

Zeno Imper.

S. Procopii M.

Tract. de Templ. Deip. Metaphraste. Surius.

Damascenus.

Damascenus præterea in oratione de iis, qui in fide decesserunt de nostris mysteriis, quæ aliqua ratione *Ethnicis* cognita fuere, nonnulla proferens, subiicit in hunc modum: *Alii*, inquit, *Verborum ex Virgine*, atque aded nomen ipsius enunciarunt; *MARIA* enim, ait quidam, nomen puella. sic *Damascenus*.

19. Neque verò silentio prætereundum est quod annum Domini circiter 1220. Honorio III. Pontifice Maximo. & *Friderico* II. Imperatore, ac *Ferdinando* Castellæ Rege contigisse narrat *Rodericus Sanctius* in sua historia hispanica part. 2. cap. 40. *Huius*, inquit, *gloriosi Ferdinandi Regis* tempore (vt scribit *Martinus Consentinus*) quoddam mirabile ad *Catholica* nostræ fidei defensionem accidisse fertur. Nam cum apud *Toletum* quidam *Iudaus* gratiæ ampliandi vineam suam rupem comminuisset, in medio saxi concauitas reperita est, ubi liber erat folia lignea habens descriptus tribus linguis, *Hebrais*, *Græcis* & *Latinis*, scriptus vero quasi unus psalterii videbatur. Hic liber de triplici mundo diserebat, ab *Adam* usque ad *Antichristum*. Principium verò tertii libri incipiebat à *Christo*, sic exordiens. In tertio mundo filius Dei nascetur in mundo ex *Virgine* *MARIA* patieturq; pro hominum salute, hæc ille, qui hæc historiam ex *Martino* Polono desumpsit in suo *Chronico* expurgato cap. 187. ubi etiam addit, *Iudæum* illum cum sua familia ad *Chnifum* conuersum, eam citat *Canisius* libr. 2. de *B. Virg.* cap. 7. Ex quibus satis patet longè ante *Deiparæ* natiuitatem eius nomen literis consignatum. Hoc quoque *Deiparæ* nomen à parentibus non casu, neque humano consilio, sed *Angelo* eis illud significante cum eius conceptionem illis prænuñciauit, impostum testatur liber de *Natiuitate* *Virginis* inter opera *Hieronymi*, & indicat *Ambrosius* de instit. *Virg.* cap. 5. Id expressè affirmat *S. Antoninus* 4. par. tit. 15. cap. 14. ante fete. *S. Antonini* sicuti nomen *Isaac* diuinius prædictum est *Abrahæ* *Genes. 17.* & nomen *Ioannis* *Baptistæ* ipsi *Zachariæ* *Luc. 1.* ita hoc singulare amoris, & diuinæ providentiæ signum aliis concessum, non est *Deiparæ* denegatum, vt rectè animaduertit *Suarez* 3. par. tom. 2. disp. 7. sect. 1. nam ut sapienter *Ambrosius* libr. 2. in *Lucam*, *Habent*, inquit, *hoc merita Sanctorum, ut à Deo nomen accipiant*, quod multis exemplis probat, præsertim cum hoc nomen *MARIÆ* post nomen *Iesu* tantam habeat contra *Satanæ* tentationes, & mundi pericula virtutem, ut omnes expetitur, & infra dicemus, tantam significationem mysticam, vt diximus, tantam etiã suauitatem, vt meritò à *Bona Ventura* in *speculo* cap. 3. dulcissimum, ab aliis mellifluum appelletur.

Novum de Iesu, ac Deiparæ ualentiūm Roderici Sancti.

Canisius

Deiparæ nomen ab Angelo imposuit.

Ambrosius

S. Antonini

Genes. 17. Luc. 1.

Suarez. Ambrosius

Bona Ventura

20. Reliquum est, vt de huius sacri nomi-

Plato. nis præstantia, atque virtute aliquid differamus, quod tertium erat ex iis, quæ de eo dicenda propolimus, atque illud initio statuitur, quod Plato in Cratylō, & complures Philolopi animadvertunt, sapientis esse nomina rebus imponere, quæ rerum naturis congruant, eaque de causa sacri Interpretes Adamum, utpote sapientissimum, & naturarum omnium apprimè gnarum, Gen. 2. nominibus suis cuncta animantia appellasse tradunt.

Genes. 2. Cum ergo sacrum hoc nomen Mariæ ex sua etymologia, ut vidimus, mysticus sit refertissimum, totque ac tanta significet, illudque divino consilio Virgini sanctissimæ facit impositum, consequens est Deiparam vndeque perfectissimam nominis sui notionem adæquare, eiq; se ipsa egregiè respondere, atque adeo ex ipso etiam nomine illius præstantiam rectè colligi. neque illud mysterio vacare videtur, quod Viegas in Apoc. c. 12. cōm. 2. sect. 1. obleruauit, quemadmodū Dei nomen hebraicè est tetragrammaton, seu quadrilitterum, derivatum ab esse, de quo Hieronymus epistol. 128. & 136. ita & nomina Iesu, & Mariæ hebraico idiomate esse pariter tetragrammata, seu quadrilittera, quod ad eorum dignitatem ipectare videtur. Et nomen quidem Iesu, quod Iesuaq; hebraicè à salute deducitur, Sanctes Pagninus hebraicè sermonis peritissimus in suo hebraico dictionario in radice Iasaph ex quatuor literis, Iod, Scin, Vau, & Ghain constare docet, quamvis alii, inter quos est Bellarminus in exercitatione Grammatica hebræa super psal. 34. vers. 7. Ieho Suagh pronunciant, & quinque literis scribendum contendunt. At verò Mariæ nomen à multiplici radice, ut diximus, deductū citra omnem controuersiam apud hebræos quatuor literis nimirum Mem, Res, Iod, & Mem cōiunetur: puncta. n. quæ apud eos vocè vocalium subeunt, inter literas non connumerantur. Quod si Dei nomen tetragrammaton, ineffabile propter eius reuerentiam apud Hebræos erat, certè & Deiparæ nomen non abique magna reuerentia efferendum est, quod satis docuit S. Gerardus Episcopus in Hungaria, & martyr, qui Hungaros ita instituit, ut nomen hoc minime pronunciarent, sed Dominam vocarent, quòd si eius nomen protulissent, statim flexis genibus, & demissis capitibus se se inclinarent, ut est in eius vita apud Surium die 24. Septembr. qui vsus in

reliquis Christiani orbis prouincijs inoleuit, cuncti enim nostram Dominam eam vocant, & ad eius nomen reuerenter caput aperient, quin etiam non desunt, qui velint Archangelum Gabrielem ob Virginis reuerentiam initio salutationis à proprio Deiparæ nomine abstinuisse, postea tamen cum præ humilitate Deipara turbata esset in sermone eius, subiiecisse, *Ne timeas Maria.* Canisius quoque libro 1. ca. 1. inter alia, quæ ad nominis Mariæ commendationem affert: Hebræi, inquit, inter arcana sua celeberrimum ducunt, unam inter creaturas longè perfectissimam esse, ipsi Miratō hoc est principem facierum appellant, quia semper stes ante faciem summi Imperatoris, & eius habeat ad ipsius præsentiam benemeritos introducendi. *Animaduersum est autem ab eruditis, MARIA nomen cum illo (Miratō) haud perperam conuenire, cum numerus, & literis collectis respondeat, & supputanti summam efficiat 999. nō genitorum nonaginta nouem.* hæc Canisius. Et hæc eadem ex Georgio Veneto in harmonia mundi canon. 1. tom 5. affert Viegas loco citato, id quod huiusmodi doctorum auctoritate allatum sic explico.

Quemadmodum numerus bestiarum Apocal. 17. est sexcenti, & sexaginta sex, senarius enim in sacris literis est numerus laboris, ad quem Antichristi sectatores perueniunt, triplicatus autem insignem laboris imperfectionem non tantum superficiale, sed solidam, & æternam, veluti trina dimensione constantem indicat, & quemadmodum nomen sanctissimum Iesu, ex Beda in commentarijs in Lucam, græcè numerum habet octingentorum octoginta octo, quod eius literas supputanti satis liquet, & ipsa Sibylla prædixit in cōsmine apud Siftum Senentem in bibliotheca sancta, libro 2. V. Sibylla: numerus enim octonarius ad resurrectionem, & gloriam spectat, triplicatus autem ostendit solidam resurrectionis gloriam, atque æternam, ad quam Christus suos perducit: ita numerus nominis Deiparæ nongentorum nonaginta nouem magna præfert dignitatē, nongentarius enim ex ternario, qui diuinis performis conuenit, numero perfectissimo ter repetito constat, & Angelorum ordinibus propter sanctissimæ Trinitatis honorem ex Dionysio cap. 6. cœlestis hierarchiæ, est attributus, quare indicat Deiparam totam cœlestem, & Anglicā, quæ tamen si Angelis longè præfert,

E 2 inter

Canisius.

Viegas.

Apoc. 17.

Iesu ac
Maria nomina mysticis re-
fertur.

Beda.

Bibliotheca sancto-
rum.

Dionys.

inter res tamen creatas ad eximiam Deiparæ puritatem, & sublimitatem declarandam nihil est Angelis magis accommodatum; triplicatus autem novenarius hanc Deiparæ præstantiam in signem, & solidam ostendit.

Exod. 15.

21. Quod si Deiparæ nomen græcè, vel latinè vertatur, totidem litteris cum nomine Iesu constat, Septuaginta enim Exod. 15. græcè nomen istud reddidit Μαρία sex litterarum, & indeclinabile cum accentu in ultima: eodem etiam modo illud vertit sanctus Lucas Evangelista in suo Evangelio, (quamvis in Actis Apostolorum illud declinet.) At *magis* græcè si diphthongus solvatur, quem admodum facit Sibylla in sua Actostichide, quam refert Augustinus lib. 18. de Civitat. ca. 23. sex litteris constat. Apud Latinos verò

August.

S. Anton.

utrumque nomē quinque litteris effertur, quibus sanctus Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 14. §. 4. & sequentibus, & capit. 22. §. 9. multa mysteria aperit, inter quæ vult iis litteris quincuplicem Deiparæ dignitatem indicari, quarum qualibet ab ipsidem litteris inchoatur, quod fuscè ipse probat, ut nimirum Deipara sit Mater uniuersorum, Arca fœderis, Regula viatorum, laculum inimicorum, scilicet infernalium, Advocata peccatorum. Quàm illustre verò Deus factum Mariæ nomen reddiderit, illud quæ virtute ac efficacia in cunctis hominum necessitatibus præditum effecerit, complures Patres non minùs piè, quàm vetè docent. Chrysologus sermone 146. cum commemorasset Mariam Prophetissam Virginem sororem Moysis, quæ transito mari rubro cæteris mulieribus præiunxit, de nomine Deiparæ hoc profert elogium. Nomen hoc Prophetia germanum est, hoc renascentibus salutare, hoc virtutis in signe, hoc puaritia decus, hoc iudicium castitatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: merito ergo maris Christi nomen est hoc maternum.

Method.

Bonauent.

Ruth 4.

hæc Chrysologus. Methodius orat. in hypapantem; tuum, inquit, Dei genitrix nomen divinis benedictionibus, & gratis omni ex parte refertur. S. Bonauentura in speculo B. Virg. c. 8. eam alloquens: Quia Dominus, inquit, nominatus sum, sius famosissimus famosissimè est tecum, ideo & tu es famosissima. & nominatus sum tecum Tu bene signata es per illam Ruth, de qua legitur sic. Sic exemplum virtutis in Ephraim, & habeat celebre nomen in Bethlehem, id est, in Ecclesia. O celeberrimi nominis Maria, quomodo

do possit nomen tuum non esse celebre, quæ etiam deuotè nominari non potest sine nominantis vilitate, testatur tuus Bernardus dicens: O magna, ô pia, ô multam laudabilis Maria, tu nec nominari potes, quin accendias, nec cogitari quidem, quin recreas affectus diligentium te, tu nunquam sine dulcedine diuinitus tibi in sua pia memoria portas ingrediens. Maria ergo, fraires, optime signata est per illam famosissimi nominis feminam Iudith, de qua scriptum est. Nec erat, qui de ea loqueretur verbum malum. hæc Bona-

Bernard.

Iudith. 8.

Iudith. 8.

22. Quin etiam Dei genitricis nomini illud verè congruit, quod eidem Iudith sub typo Deiparæ dictum est in reg. mus cap. 13. libr. Iudith. Benedicta es tu fili a Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram. Benedictus Dominus, qui creauit cælum & terram, qui te direxit in vulnere capitis Principis inimicorum nostrorum, quia hoc die NOMEN tuum ita magnificauit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternū: pro quibus non peperisti anima tua propter angustias, & tribulas omem generis tui: sed subuenisti ruina ante conspectum Dei nostri, & dixit omnis populus fiat: fiat. Idiota in libr. contempl.

Idiota.

Virg. Mar. cap. 5. ad eandem Virginem sermonem dirigens, de hoc nomine eleganter in hunc modum loquitur: Vocabitur tibi nomen nouum, ô beatissima Virgo MARIA, quod os Dominus silicet, filius Dei, qui est os patris per Angelum, nomen nominauit, videlicet, gratia plena. Postea minus latè verò nomen MARIE expressit dicens: Ne timeas Maria, MARIA dedit enim tibi Virginis Maria tota super sancta Trinitas nomen, quod post nomen super benedicti filii tui est super omne nomen, ut in nomine tuo genuflectatur, uti manifestè patet, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur huic sanctissimi nominis gratiam, gloriam, & virtutem. Non enim est in illo alio nomine post nomen super benedicti filii tui tam potens adiutorium, nec est vllum aliud nomen datum sub cælo hominibus post dulcè nomen Iesu, ex quo tanta salus hominibus refundatur, quia super omnia sanctorum nomina, respicit lapsos, sanat languidos, illuminat cæcos, penetrat dueros, recreat fessos, vngit agnostas, & iugum diaboli extrudit. Fama tui sanctissimi nominis, clarissima Virgo, MARIA, prius clausa fuit, quæ adiu in mundo morata fuit, seu post assumptionem tuam in Cælum divulgata fuit per omnia mundi climata: nam in prædicatione Apostolorum, in

Naria ne-

men infig-

ne, & sa-

lutare, &

iusq; ni-

lum minus lau-

Acti-

Effi-

nomi-

Mar-

Ter-

omnem

omnem terram exiuit sonus tui sanctissimi nominis, & manifestum toti mundo factum est. Tanta virtutis, & excellentie est tuum sanctissimum nomen, Beatrix Virgo, ut ad invocationem ipsius caelum videat, terra lateatur, Angeli congaudeant, daemones contremiscant, & infernus conturbetur. Tanta est virtus tui sanctissimi nominis, & semper benedicta Virgo MARIA, quod mirabiliter emollit,

Proner. 10 & penetret duritiam cordis humani. Ideo scribitur lucerna Domini spiraculum hominis, quia in vestigat omnia secreta mentis, sic etiam dicere tibi possumus, lucerna Domini, id est, MARIA, quia doctrix, & magistra maris interpretaris, spiraculum hominis, quia peccator per te respicit in spem venae, & gratiae, qua inuestigat, id est, inuestigat re facit omnia secreta mentis, id est, abscondita cordis. O misericordissima Virgo MARIA, ego sceleratissimus peccator talis sum, & talis me feci, quod nomen meum praefusione non ausim nominare, quia nomen Christi habebam, sed nunc peccatoris. Ideo adiuuare me digneris, piissima Virgo MARIA, ut Christianus re, & nomine euadam, & sic perseverando, gratiam, te & tuum, filium Regem aeternum laudandi, obtineam in vitam aeternam. Amen. haec tenus Idiota.

Canisius Non immerito igitur nosse Canisius lib. 1. de beata Virgine cap. 1. de hoc nomine agens: Si illum aliud, inquit, venustum, praclarum, & gratiosum nomen ulli contigit mortalium, quod scribi, legi, decantari, pingi, sculpiq; mereatur, id MARIA nomen videri potest, dignum sane quod in omnium oculos, aures, & mentes incurrat, magnaq; cum reuerentia, & privatim, & publice nominetur sic ille: & sapientia pia fidelium consuetudo hoc sacrum nomen depictum in Templis, & in domibus religiosè veneratur.

23. Ceterum de praestantissima huius sancti nominis in cunctis tentationibus virtute, atque efficacia, pulchre Bernardus hom. 2. super missus est, quem supra fuisse citauimus: sed ea, quae huc spectant non inutile erit repetere. Si insurgant, inquit, venti tentationum: si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca MARIAM: si iracundia aut auaritia, aut carnis illicebra nauticam conuulerit mentis, respice ad MARIAM: si criminum immunitate turbatus, conscientia facilitate confusus, iudicij terrore, ba-
Bernardus rathro desperationis incipias turbari, et ab sorberis, & tristari: in periculis, in angustiis in rebus dubijs Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, haec Bernardus.

Cui consonat illud, quod habet S. Brigitta lib. 1. reuelatio. cap. 9. ubi Deipara haec de suo nomine eidem reuelavit. Filius, inquit, meus quantum etiam honorauit nomen meum audi. Nomen meum est MARIA, sicut legitur in Evangelio. Hoc nomen cum Angeli audierunt gaudent in conscientia sua, & reuerentur Deo, qui per me, & mecum talem gratiam fecit, & quoniam videns ipsi humanitatem filij mei in Destate glorificatam illi, qui in purgatorio sunt ultra modum gaudent, tanquam aeger in lecto jacens, si audierit ab aliquibus verbis solari, & quod ei placet in animo, quod statim exultat. Angeli etiam boni audito hoc nomine, statim appropinquant magis iustis, quibus dati sunt ad custodiam, & gaudent de profectu eorum, quia omnibus hominibus Angeli boni dati sunt ad custodiam, & Angeli mali ad probationem non sic quod ipsi Angeli separentur à Deo, sed anima sic seruiunt, ut non relinquunt Deum, sed inquierunt in conspectu eius, & tamen in stant, & inuitant animam ad agendum bonum. Omnes etiam Daemones reuerentur hoc nomen, & timent, qui audientes hoc nomen, MARIA, statim relinquunt animam de unguibus quibus tenebant eam. Sicut enim aures quae in pradam unguis, & rostrum habet, si audierit sonum aliquem relinquit pradam, & cum nihil operis sequi videt, statim reuertitur ad eandem: sic Daemones audito nomine meo, statim relinquunt animam, quasi terri, sed iterum aduolant, & reuertuntur ad eam, quasi sagitta velocissima, nisi aliqua emendatio subsequatur. Nullus etiam tam frigidus ab amore Dei est; nisi sit damnatus, si inuocauerit hoc nomen hac intentione, ut nunquam reuertatur veli ad opus solium, quod non discedat ab eo statim diabolus, & nunquam amplius reuertitur ad eum, nisi resumpserit voluntatem peccandi mortaliter. Tamen quandoque permittitur ei turbare eum propter maiorem remunerationem eius, sed non possidere. haec ibi.

Quocirca iute optimo de hoc Deiparae nomine illud Psalm. 68. de Ciuitate Ierusalem, quae eiusdem Virginis typus est, pronunciarum intelligo. & qui aliquant nomen eius habitabunt in ea: quasi qui hoc nomen pie venerantur, & colunt sub tutissimo Deiparae patrocinio, tanquam in munitissima urbe, inhabitati sint, quod exemplo Rachelis puella Rachelis Iudaeae confirmatur, quae beatissima Mariae dea ad nomen magna cum laetitia audire gestiens, & cursum ad eiusdem nominis reuerentiam theudens e-
Psalm. 68. fiam per leemoinas erogare solita, tandem miro modo Deiparae ad Christi fidem Deiparae ope est conuersa, & conuersa.

cunctisque difficultatibus superatis sanctimonialium Monasterium est ingressa. quod uberioris ex Thoma Cantipratensi lib. 2. apum cap. 29. part. 14. referemus tractatu de miraculis Deiparæ.

24. His omnibus subjiciam exemplum quoddam idoneis testimoniis egregiè confirmatum. accidit enim anno Domini 1173. tempore Theodorici Flandriæ Comitis in Monasterio S. Bertini apud Urbem S. Audomari in Archiepiscopia Belgij Provincia, sub Leone dicti Cœnobij Abbate, cuius rei monumentum extat in tabula affixa basi à regione facelli beatissimæ Virginis Mariæ, quo exemplo aperte declaratur quantum Virgini sanctissimæ cordi sit pietas, ac religio erga eius nomen: hoc porro exemplum cum apud Vincentium Beluacensem in speculo historiali lib. 7 c. 116. ponatur, totidem verbis mihi referendum duxi; quo, nulla re addita, vel dempta, maiori sinceritate illud lectori proponatur; sic autem habet. *Quidam*

*Quinque
rosæ Mariæ
laudes, ac
nomen in-
dicantes à
Ioseph Mo-
nachi ca-
pito post o-
bitum pro-
grediuntur.*

Archiepiscopus Cantuariensis Ecclesia olim à Curia Romana reuerens in Abbacia S. Bertini, qua est apud S. Audomarum, hospitatus est; & die crastina auctus in capitulum sermonem adificationis cum fratribus habuit, quo finito eis indicavit, quia cum esset apud Beneuentum audisset: à quodam viro religioso, qui de partibus Ierosolymitanis erat, quod in illa terra quinque psalmos incipientes à singulis litteris nominis Beatae Mariæ in honore & memoriam ipsius frequentare multis consueverant, scilicet Magnificat, Ad Dominum cum tribus laudibus, Retribue, in conuertendo, Ad te leuauit, singulis Aue Maria promittentes: erat autem ibidem in Conuentu S. Bertini quidam Monachus, Ioseph nomine qui hoc vigilanter audiuit, & quotidie post matutinas prædictos psalmos in honorem B. Mariæ decantare cepit. Accidit igitur, ut quadam nocte surgentibus fratribus ad vigilas ille frater Ioseph nomine non interesset choro psallentium; Superior vero chororum circumiens cum laterna, ubi eum non inuenit, ad lectum cuius eius perrexit, ibique eum defunctum reperit, conuocati autem fratres accurrant stupentes, & lugentes, vultumque et discooperientes, inuenerunt quinque flores rosarum; unus egre diebatur de ore, & lingua eius, duo de oculis; duo de auribus. Latentes pro tali miraculo tulerunt eum in chorum, & facie discooperita cum recentibus rosis diligenter inuenientes, in rosa, qua de ore exibat, inuenerunt scriptum MARIA: Inuenerunt ergo illum per septem dies, donec tres Episcopi conuenirent, quorum unus

fuit Atrabacensis Episcopus, qui fuit Abbas Cisterciensis, & multi alij Clerici, & Laici, qui viderunt magnalia Dei. hæc Vincentius. Carcerum qua ratione in illis rosis initium quinque psalmodum, quos Ioseph recitare solebat, descriptum fuerit, narratur plenius in Speculo exemplorum, distinct. 9. num. 119. ubi hoc ipsum Iosephionis factum ex libro exemplorum beatæ Virginis describitur: cum enim reliqua quæ supra ex Vincentio retulimus posita essent, hæc tubjiciuntur: Superior, inquit, eius monasterij, qui frater Iosephionis erat in nocte S. Andreae anno 1173. ubi cogitauerat dictum Iosephionem ad matutinas cantandas in choro non adesse, sumpta laterna iuit in dormitorium, ubi eum præcedenti Vespre viderat in dormituum; cumque venisset in dormitorium ante fratris sui lectisterium inuenit eum in lecto sed mortuum; vultuque ex ore eius rosam mira pulchritudinis excreuisse, similem quoque rosam vultu ex quo bet oculorum suorum, atque aurium exortam. Super rosam autem in ore radicatam habebatur inscripta prima littera nominis MARIA, atque primus versus huius psalmi Magnificat: super rosam autem in dextro oculo radicatam littera A, primus quoque versus psalmi. Ad Dominum cum tribularer habebatur inscriptus, super rosam sinistro oculo R, & primus versus psalmi Retribue: super rosam dextra auris littera I, atque primus versus psalmi. In conuertendo: super rosam sinistra auris littera A, atque primus versus psalmi. Ad te leuauit. Cum autem his admirabilibus visis stuperet Superior, cum magno timore ad chorum cucurrit, visaque fratribus nunciavit. Cumque fratres ad spectaculum conuenissent, viso miraculo, miro timore conterriti, monachum ante dictum attingere verebantur; sed mox miserunt nunciū, & intinabant: Episcopo sub cuius stabant domino, qui vesperens gratias Deo, ac beatæ Mariæ matri eius, multum ex auidio miraculo est gaudius, eo quod sic Deo & gloriosæ Mariæ eius deuotè seruies solent remunerari. Episcopus quoque induit Episcopalis solennem processionem cum facibus, cum crucibus, atque iheribulis ordinauit, sicque cum conuenit, atque Clericorum solemnem Collegio venit ad lectum Iosephionis monachi iam mortui: eandem autem rosam de ore iam dicti monachi, qua trahentis manum facile subsequebatur, atque cum suo v. gore, & decore incorrupta manebat, fecit in crystallo quodam formose artificiosè, ac reuerenter inclusam super altare reponi, ubi ad miraculi euidenciam ab omnibus possit videri,

*Speculo ex-
emplorum*

casto

cetera verò rosa mox educta aruerunt, atque pri-
stinam pulchritudinem amiserunt. Episcopus verò
suscepit corpus ante summum altare, quod in
honorem beatae Mariae fuerat consecratum, hono-

re debito sepeliuit; ubi ad declarandam clemē-
tiam Virginis, & deuoti ministri eius meritum o-
stendendum, plura postmodum miracula conti-
gerunt. haec in speculo exemplorum.

**GRATIÆ IMMENSITAS, QVAM VIR-
go Deipara in sua ab Angelo Annunciatione cum Filium Dei concepit est conse-
cuta: multiplex etiam gaudendi ratio ab eodem Angelo voce illa AVE, ei
significata, varij quoque typi, ac nomina, quibus eiusdem Deiparae,
qua Dei Mater est, dignitas exprimitur.**

C A P V T V.

S V M M A R I V M.

- Deiparam omnium Dominam, ac Reginam esse. nu. 5.
- Vocem AVE in saluione Angelica idem esse, quod gaudē. nu. 11.
- Parti typi, ac symboli Deiparae qua mater Dei est, sunt autem quae sequuntur. nu. 22.
- Paradisus voluptatis. nu. 23.
- Civitas Dei. nu. 25.
- Domus Sapientiae. nu. 26.
- Aula Dei. nu. 28.
- Thalamus Sponsi. nu. 29.
- Liber grandis, nouus, & ob signatus. nu. 29.
- Ferculum Salomonis. nu. 30.
- Mors Dei. nu. 31.
- Medium terra. nu. 32.
- Fons hortorum, & puteus aquarum viuentium. nu. 33.
- Fons lucis. nu. 37.
- Caelum Domini. nu. 37.
- Sanctuarium Dei. nu. 37.
- Tabernaculum sui creatoris. nu. 37.
- Tabernaculum fœderis. nu. 37.
- Templum Domini. nu. 38.
- Sacrarium Spiritus sancti. nu. 38.
- Sanctissima Trinitas nobis Triclinium. nu. 38.
- Mensa panum propositionis. nu. 40.
- Vrta aurea. nu. 41.
- Arca Testimony. nu. 42.
- Eximia Deiparae tum corporis anima pulchritudo. nu. 52.

quam in sua Conceptione ei tributam dixi-
mus; verum etiam præter illam, prærogatiuam
quandam eximiam, & immensum gratiæ au-
gmentum in hac filii Dei Conceptione illi col-
latum intelligemus. In primis sanctus Tho-
mas 1. part. quæst. 25. art. 6. agens, num Deus
possit meliora facere ea, quae faciit, in solutione ad
4. docet, B. Virginē ex hoc, quod est Mater Dei
habere quandam dignitatē infinitā, ex bono infi-
nito, quod est Deus, & ex hac parte non posse ali-
quid fieri melius ea, sicut non potest aliquid melius
esse Deo hęc D. Thomas Albertus Magnus a-
pud sanctū Antoninum 4. part. tit. 15. c. 20 §. 9.
Nō potest, inquit, intelligi maior gratia participā-
ri creatura, quam esse Mater Dei. Idē habet Bo-
nauentura in 1. sentent. dist. 44. in expos. text.
in fine: Virginē, inquit, quo ad conceptiōnē prolis,
& quia fuit Mater Dei, quo nihil nobilius cogita-
ri potest, sic tantam habuisse bonitatis dignitatē
quod nulla mulier amplius capere potuit: si enim o-
mnes creatura, quācumque ascenderent in gra-
dibus nobilitatis, essent præsentēs, omnes deberent
reuerentiā Matri Dei, sic Bonauent. qui in hoc
sensu in speculo B. Virg. c. 5. Ipsa, inquit, est, quā
maiorē Deus facere non posset, maiorē minūm
facere posset Deus, maiorē cælum posset facere Deus,
maiorē matrē, quā Matrem Dei, non posset facere
Deus. Ita Bonauent. & verò quam incompre-
hensibilis à nobis sit tanta Dei genitricis digni-
tas, mox pluribus ostendemus. Hinc oritur
ratio, quare Virginis excellentiam nec oratio-
ne explicare, nec mente omnino consequi pos-
simus: etenim vocabula, quæ in sacris litteris
ex rebus nobis notis ad eius dignitatem me-
taphoricè declarandam adhibentur, per par-
tes Virginis præstantiam utrunque signifi-
cant: atque ita per Nardum odoriferam eius
humilitatem; per Altare thymiamatis, oratio-
nis sublimitatem, atque fragrantiam; per
Candelabrum aureum, charitatis feruentissi-
mæ pretium inestimabile: per virgulā sumi ex-
imiam

S. Thom.
Materni-
tas Dei est
quandam
dignitas
infinita.
Alb. Mag.
S. Anton.

Bonauent.

Quod si de gratia in Annunciatione Virgi-
ni Deiparae collata loquamur, quando ve-
ra Dei genitrix est effecta, & ratione materni-
tatis habet actu singularem conjunctionem
cum filio gratiæ auctore, tantamque gratiæ
plenitudinem obtinuit, ut verbis utar sancti
Thomæ 3. part. quæst. 27. art. 5. in corp. & ad 1.
ut eum, qui est plenus omni gratia in se recep-
it, eumque patiēdo, quodammodo gratiam
in omnes detrauit; facile ex hoc non solum e-
ius supra omnes puras creaturas præstantiam

Luc. 1.
Gratiæ B.
Virginis in
Annun-
tiatione
collata,
S. Thom.

universis aromatibus, Virtutum omnium plenitudinem, cum imitanda boni odoris sanctitate coniunctam; & sic per alia symbola alias Virginitatis prerogativas exprimeret conamur; i-
Cant. 6. deo Soli, Lunæ, stellis, Auroræ, Cætrorum aciei ordinatæ, & sexcentis aliis in farris litteis assimilatur propterea dicitur. *Quasi cedrus exaltata sum in libano, Quasi cyressus in montibus Sion;* & similia quæ in plurima, quorum tamè nullum per se, neque omnia simul Virginitatis excellentiam exequant. Quod pulchre animaduertit S. Bernardinus Sensis tom. 3. serm. 1. de nomine Virginitatis: *Sicut Deum ipsum, inquit, non uno tantum nomine nominamus, sed multis, ut sic eius incomprehensibilitatem enūtemus; sic gloriosam Virginitatem multis nominibus designamus; & non se lucem, nunc solem, & huiusmodi nominare solemus, ut si ad sublimitatem eius cognoscendam aliquantulum perstringamus, ita ille:*
2. Vnum est, quod Virginitatis dignitatem præcipue commendat, & est magnum illud nomen, **TREOTOCOS**, hoc est **DEIPARA**, quod tanto studio Sacrum Concilium Ephesinum contra Nestorij impietatem defendit. Sed ut hoc perfecte à nobis cognoscatur. Deus ipse, cuius Mater est, comprehendendus esset. At verò quia Deus clarè quidem videtur per lumen gloriæ, ab ipsomet tributum, potest; comprehendit tamen, ut docent Theologi cum S. Augustino epist. 109. & cum S. Thoma 1. par. q. 12. art. 7. ne à Beatissimam potest, nisi à se solo: idèò Deiparæ excellentia plenè à nobis cognosci nequit. Hinc S. Bernardinus Sensis tom. 2. serm. 5. 1. ut 3. c. 1. de B. Virg. *Tanta, inquit, fuit perfectio eius, ut soli Deo cognoscenda referretur, iuxta illud Eccles. 1. Ipse creauit illam in Spiritu sancto vidit, dinumerauit, & mensus est; scilicet, ipse Deus solus.* ita ille. Idem tom. 3. serm. 12. art. 2. cap. 2. loquens de Virginitatis assumptione: *Porro, inquit, soli B. Virgini, & filio suo nota sunt in plenitudine delicta, amplexuum mutuum, quod eundem habet filium, & sponsum.* hæc S. Bernardinus: propterea à Damasceno orat. 2. de dorm. Virg. dicitur vitæ thesaurus, abyssus gratiæ, quasi nobis veluti abyssus impenetrabilis, & non comprehensibilis. & Andreas Cretensis orat. 1. de dorm. B. Virg. *Quam, inquit, Deo tantum est laudare pro dignitate, qui quas nouit rationibus in ea fecit miracula.* idem Andreas. *Si quid, inquit, quod nos superat in ea diuina operata est gratia, nemo mi-*

retur intruens ad nouum, & inestimabile, quod in ea per actum est mysterium ab omni infirmitate infinitus exemplum. Augustinus super Magnificat tom. 9. cum de hoc mysterio ageret: *Dubium, inquit, non est celestium gaudiorum, & æterna dulcedinis quàm miram, atque incredibilem suauitatem Virgo ipsa concepit, quâdo illud æternum lumen cum toto maiestatis sua fulgore in eam descendit, & quem non capit mundus totum se intra viscera Virginitatis collocauit: audacter pronuncio quod nec ipsa plenè explicare potuit, quod capere potuit; sed Spiritu sancto uocante didicerat, sic sua per humilitatem tegere.* hæc Augustinus. **Rupertus** lib. 3. in Cant. 4. **Rupertus** verba illa: *Quam pulchra es amica mea, oculi tui columbarum, ab; q; eo que à spiritibus latet, Virginitatis pulchritudini soli Deo plenè cognita, quæ nos latet, sic accomodat: Igitur, inquit, oculi tui columbarum; & hæc uera pulchritudo est absque eo quod intrinsece latet, quod solus in te Deus; nobis autem quia inexpectatum, idcirco ineffabile, imò incogitabile est: si enim Apostolus raptus ad tertium cælum audiuit arcana uerba, quæ non licet hominibus loqui; quâto magis tu, Regina cælorum, per sepe celestibus intersuisti: quippe quam circumsteterunt obstrictum uice gloriam Deo concinentes Angeli, & inter hæc didicisti, vel assequuta es aliquid, quod latet, & latere nos debet.* hæc **Rupertus**. **Anselmus** de excell. Virg. cap. 2. *Hoc solum, inquit, de sancta Virgine prædicari, quæ Dei mater est, excedit omnem altitudinem, quæ post Deum dicitur, uel cogitari potest; & altissimum quid habet ad contemplandum, & rummandum mens humana.* ita **Anselmus**. **Bernardus** nomil. 4. super missus est: *Quid est, inquit, & uirtus altissimi obumbrati tibi? qui potest capere capiat: quis enim, exceptâ fortassis illâ, quæ hoc sola in se felicissimè merui experiri, intellectu capere, ratione discernere possit, qualiter splendor illa inaccessibilis uirginitatis, esse uisceribus infunderit, & uilita, inaccessibilem accedere ad se ferre potuisset, de portuncula eiusdem corporis, cui se animâ contempserat, reliqua massa umbraculum fecerit; & fortasse propter hoc maximè dictum est obumbrabit tibi; quia te, nimirum in sacramento erat, & quod sola per se Trinitas in sola, & cum sola Virgine uoluit operari, soli datum est nosse, cui soli datum est experiri.* hæc **Bernardus**. Idem habet **S. Bernardinus Sensis** tom. 1. conc. 6. **S. Bernardus** art. 2. cap. 22. cuius uerba infra afferam.

Virginitatis maxima dignitas Deiparæ nom. ne significatur

Con Ephes. Augustin. D. Thom. Maternitas Dei dignitas à nobis incomprehensibilis. S. Bernardinus. Eccles. 1.

Damasc.

Andr. Cret.

Augustin.

Rupertus.

Luc. 2.

Anselm.

Bernard.

Luc. 2.

Gratia

nitudo Vir-
gini ex ma-
ternitate
Dicōcessa
 citur, quod sicut ratione unionis hypostaticæ
 debetur humanitati Christi summa gratia, &
 gloria; ita ratione maternitatis Dei multa suo
 modo, & secundum ordinem diuinæ sapien-
 tiæ Virgini debentur, præsertim magna quæ-
 dam gratiæ plenitudo, & ita S. Thom. 3. part.
 quæst. 27. art. 5. in corp. *Beata*, inquit, *Virgo*
Maria propinquissima Christo fuit secundum hu-
 manitatem, quia ex ea accepit humanam natu-
 ram, & ideo præ ceteris maiorem debuit à Chri-
 sto gratiæ plenitudinem obtinere, & quæst. 7. art.
 10. explicat plenitudinem gratiæ Virginis fuisse,
 quia scilicet, habebat gratiam sufficientem
 ad illum statum, ad quem erat eleuata à Deo.
 ut esset Mater unigeniti eius. Quare Cyprian-
 ferm. de Natiuit. Christi: *Vi matri*, inquit, *plen-*
itudo gratia, ut *Virgini* abundantior gratia de-
 batur. & Epiphanius ferm. de laud. Deiparæ:
Quomodo, inquit, *Virgo* inuenitur esse cælestis
 sponsa, & mater, quæ donorum ante nuptialium
 nomine Spiritum sanctum accepit, dotis uero gra-
 tia Cælum una cum Paradiso. Et Augustinus
 lib. de natura, & gratia c. 36. inde inferit plus
 gratiæ Virgini collatum ad omne peccatum
 vincendum, quia nimirum concipere, & pa-
 rere meruit Christum. Idem initio libri de As-
 sumptione Virginis: *Huius*, inquit, *dignitatis*,
 & gratiæ effectum nec cor concipere, nec lingua
 ualeat exprimere: & mox: *Ineffabilis sanctifica-*
tionis gratia quantum in corpore ualuerit Virginis,
 illi soli notissimum, qui de ipsius naturæ naturam
 suscepit, quam conasit: & mox. *De tanta*, in-
 quit, *sanctitate loqui totum ut est, impossibile est*
 omni lingua humana. hæc Augustinus Simili-
 ter & D. Thomas 3. par. q. 27. art. 4. impo-
 cabilitatem B. Virginis. & art. 5. plenitudi-
 nem gratiarum in eadem; & art. 6. sanctifica-
 tionem eius in utero inde deducit, quia futu-
 ra erat Mater Dei. atque ita Anselmus de
 Concept. Virg. cap. 18 *Decens erat*, ut ea pari-
 tate, quæ maior sub Deo nequit intelligi, *Virgo illa*
 niteret, cui Deus Pater unicum filium suum,
 quem de corde suo aequalem sibi genitum, tanquæ-
 se ipsum diligebat, ita dare disponebat, ut natura-
 liter esset unus, idemque communis Dei Patris, &
 Virginis filius; & quam ipse filius substantialiter
 facere sibi Matrem diligebat, & de qua Spiritus
 sanctus uolebat, & operaturus erat, ut conciperetur,
 & nascereetur ille, de quo procedebat. hæc
 Anselmus, cui consonat Bernardus epistol. 174
 Decuit, inquit, *Reginam Virginum singularis*
privilegio sanctitatis absque omni peccato ducere

vitam, quædam peccati mortisque pareret per
empiores, natus uita, & iustitia omnibus obti-
neres. Idem ferm. de Aqua ductu: Ne steteris in-
quit, uel inter Angelos Virgo sancta, sublimius
aliquid tuo sibi ministerio propinandum terra si-
tionis prestola:ur. Paululum cum pertraxeris eos,
inuenies quem diligit anima tua. Paululum, in-
quam, non quia non incomparabiliter superomi-
neat, sed quod inter eum, & ipso: medium n hil
inuenias, & ita Intuere quomodo usque ad An-
gelos plenitudine gratia, super Angelos autem su-
peruentione Spiritu sancto Maria peruenit: &
mox, Magnum est Angelis ut minister sit Doctri-
ni: sed Maria sublimius quædam meruit, ut sis
Mater, tantoq; excellentior facta munere singula-
re, quando differens ut pra ministeris nomen acce-
pit. ita Bernardus. Idem sermone signum mag-
num: iam in eo, inquit, quod tam reuerenter, at-
que officiosissime ab Archangelo salutata est, ut
jam in regali solo supra omnes cælestium ordi-
nes legionum exultatam cernere uideretur, &
paulo minis adoraturus feminam, qui solebat ab
hominibus hætenus æquanimiter adorari, excel-
lentissimum nobis Virginis nostra meritum, & sin-
gularis gratia commendantur. Idem homil. 4 su-
per missus est: Si iuxta Salomonem, inquit filius
sapientia gloria est Patris, quando magis gloriosum
est. matrem ipsius esse sapientia. ita Bernardus.
B. Laurentius Iustinianus sermone de Assumpt. B. Lau.
Tanti, inquit, dignitate ceteris est effecta excellen-
tior, quando propinquior erat Verbo, S. Bernardi S Bernar-
nus tom. 3. conc. 61. ait. 2 c. 4. Mater Domini
nostri Iesu gloriosa Maria tanto melior est An-
gelis effecta, quanto præ omnibus creaturis hære-
ditauit, ut obtineret dignissima matris nomen. un-
de Propheta ait: Eleuata est magnificentia tua
super caelos Deus, magnificentia enim Dei dicta
est Virgo Maria. hæc S. Bernardinus. Damasc.
cenus orat. 1. de dorm. cuius uerba præcedenti
capite etiam citauimus. Omnium, inquit, bono-
rum initium, & medium, & finis, securitas item,
ac uera confirmatio in illa seminis experte con-
ceptione, in illa diuina in habitatione, in illo de-
nique à labe omni remotio partu posita fuit ita
Damascenus: & Basilius Selencie Episcopus
oratio. de Annunciat. Si Petrus, inquit, ob id
beatus appellatur, Regniq; caelorum clauis ser-
titus est, quod Christum Dei filium palam con-
fessus esset, quomodo ea super omnes beata prædi-
canda non est, quæ illum parere promeruit, quem
ille confessus fuerat. Si Paulus electionis uas co-
gnominatus est, propterea quod uenerabile Chri-
sti

Can. 3.

Prouer. 10

B. Lau. Iu-

Tanti, inquit,

dignitate ceteris

est effecta excellen-

tior, quando propinquior

erat Verbo, S. Bernardi

S Bernar-

nus tom. 3. conc. 61. ait. 2 c. 4.

Mater Domini

nostri Iesu gloriosa

Maria tanto melior est An-

gelis effecta, quanto præ

omnibus creaturis hære-

ditauit, ut obtineret dignissima

matris nomen. un-

de Propheta ait: Eleuata est

magnificentia tua

super caelos Deus, magnif-

icentia enim Dei dicta

est Virgo Maria. hæc S. Bernar-

dinus. Damasc.

cenus orat. 1. de dorm. cuius

uerba præcedenti

capite etiam citauimus. Om-

nium, inquit, bono-

rum initium, & medium, &

finis, securitas item,

ac uera confirmatio in illa

seminis experte concep-

tionem, in illa diuina in ha-

bitatione, in illo de-

Properea quod venerabile Christi nomen ubique
errarum circumferret, & promulgaret; quale
nam vas censenda est Deipara Virgo, qua non
manua, ut urna illa aurea, sed caelestem panem,
qui fidelibus in cibum, & potum exhibetur, utro
complexa est? hæc ille.

**Nulli gra-
tia donum
pura crea-
tura con-
cessum est,
quod Vir-
gini non
fuerit col-
tum.**
Bernard.

Eccles. 24. Ex hac Dei maternitate deducitur etiam
illud, apud omnes Theologos receptissimum;
Nolum gratiæ donum alicui puræ creaturæ
esse concessum, quod simili, vel perfectiori
modo non fuerit Virgini collatum, nisi sexui
repugnet; quare gratiæ omnes virtutes, & pri-
vilegia in sanctis divisa, in una Virgine con-
gregata inveniuntur. Hinc Bernardus epist.
174. Quod itaque vel paucis mortalium constat
fuisse collatum, fas certe non est suspicari tanta
Virgini esse negatum, per quam omnis mortalitas
emerfit ad vitam. Idem super illud (In plenitu-
dine sanctorum decemio mea) omnium ordi-
num sanctorum charismata singulatim esse
affert in Deipara, cuius verba capite sequenti
afferemus. Idem serm. 4. super Salve Regina,
explicans de Virgine illud Cant. 4. Mille clypei
pendent ex ea, omnis armatura fortium: Non est
dubitium, inquit, te benedictam, intellectam,
& affectam, & actum super omnes mortales Deca-
logum habuisse, & observasse; unde pro suis
mille clypei ex te pendere dicuntur; decalogus e-
nim si ex cognitione in affectum delatetur, quasi
denarius quadratur, & parit centenarium, sed
denarius solidus in operationem deductus millo-
narius est, & non solum clypei pendunt ex ea, sed
& omnis armatura fortium: Nihil est enim vir-
tutum, quod ex te non resplendeat, & quicquid sin-
guli habuerunt Sancti, in sola possedisti. Lectulus

Cant. 4. es Salomonis, de quo in Cantico, in lectulum Sa-
lomonis, sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis
Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctis-
simi. sic ille. Et Bonavent. in speculo B. Virg. c.
3. 6. & 7. idem eleganter, & optime probat, &
c. 3. Maria, inquit, dicitur mare propter affluen-
tiam, & copiam gratiarum; unde scriptum
est Eccles. 1. Omnia flumina intrans in mare,
dum omnia charismata sanctorum intrans in
Mariam, flumen gratiæ Angelorum, Patriarcha-
rum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum,
Confessorum, & Virginum intrans in Mariam,
quid mirum si omnis gratia in Mariam confluit,
per quam tanta gratia ad omnes defluxit: unde
Eccles. 24. ipsa optime dicere potest illud Eccles. 24. in
me omnis gratia via, & veritas, in me omnis
spes via, & virtus. ita Bonaventura, Ipsa e-

Cant. 3. Est lectulus
Salomonis.
Bonavent.

Reslef. 2.

Eccles. 24.
Leon. 14.

nim Mater est eius, qui est via, veritas, & vi-
ta. Bernardus serm. Vginum magnum, duode-
cim prerogativas gratiarum quibus singu-
lariter Maria adornatur; de quibus dixerat.
Dignum plane stellas coronari caput, quod & ip-
sis longe clarius micans ornet eas potius, quam
ornetur ab eis. hæc Bernardus. Albertus Ma-
gnus super missus est: Congregationes, inquit,
aquarum vocavit Deus Maria, locus autem o-
mnium gratiarum vocatur MARIA: sic Alber-
tus, ad quod ipsum ante Albertum allu-
se videtur Petrus Chyrollogus serm. 140.
cuius verba cap. 27. afferemus. idem Alber-
tus in lib. de B. Maria Virg. cap. 69. 70. &
71. dicit, principium ex terminis per se no-
tum esse, Virgini perfectius collatas esse
omnium Sanctorum gratias. quod refert, &
probat S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 16. §. 2. &
Franciscus Suarez 3. par. tom. 2. disputat. 1.
sect. 2. hoc intelligit ex terminis Matris, & Filij,
qui sit Deus, & principium omnis gratiæ,
quod pulchre Methodius orat in hypapan-
tem explicat: Euge, euge, inquit, qua debitorum
illum habes, qui omnibus mutuatur, Deo enim
universi debemus, tibi autem etiam ille debet, pro-
inde qui dixit. Honora Patrem tuum & matrem
tuam, ut is decretum à se promulgatum observa-
ret & alios excederet, omnem matri & gratiam,
& honorem impendit. sic Methodius. Petrus
Damianus serm. de Natiuit. B. Virg. ei ac-
commodat, ut diximus cap. 2. Thronum Sa-
lomonis eburneum, qui 3. Reg. 10. dicitur fuisse
grandis: Quod grandissus, inquit Damianus, Vir-
gine Maria, qua magnitudinem summa divinita-
tis intra sui ventris conelust arcum? Attende
Seraphim, & in illius superioris natura superuo-
la dignitatem, & videbis quicquid maius est, mi-
nus Virgine, solumq; opificem opus illud super-
gredi.

5 Hæc etiam maternitas Dei, quæ est su-
prema quedam coniunctio cum persona Ver-
bi infinita, non est tantum coniunctio carna-
lis, ut bene animadversit Suarez disput. 1. sect.
2. sed etiam spiritualis: Quia licet (ut ipse ait)
media conceptione carnis su facta; tamen ad Deum
ipsum aliquo modo terminatur: quam coniun-
ctionem Sanctus Thomas par. 2. quæst. 103.
art. 4. ad 2. vocat affinitatem ad Deum, & pro-
pterea docet maximam reuerentiam (quæ
appellatur hyperdulia) excellentiorem qui-
dem quam aliis Sanctis deberi B. Virgini.

DEI.

Bernard.
Apostol.
Stella duo-
decim in
capite Vir-
ginis divi-
cim pre-
rogativa.
Al. Magn.
Pet. Chyrol-
logus Cap. 27.
S. Anton.
Suarez.
Method.
Pet. Dam.
Cap. 2.
3. Reg. 10.
Materni-
tas Dei
catur
nitas ad
Deum
Suarez.
S. Thom.
Virgo hy-
perdulia
adora nō

DEIPARAM OMNIVM DOMINAM, ac Reginam esse.

Ad ratione maternitatis ad bona filij, est omnium Dominus, eam habere singulariter ex Athanasio, Damasceno, Anselmo, & alii; quos mox citabimus, ideoque esse Regnam, ac Dominam omnium: nam & David Psalm. 44. sic eam vocat, cum dicit: *Assistit Regna a dextris tuis in vestitu deaurato circumcincta varietate*: quae verba de B. Virgine interpretantur Athanasius, & alij, quos capite sequenti citabimus: quod ipsum nomen Mariae indicat, quae significat Dominam, quem admodum ex Hieronymo de nominibus Hebraicis in Mathæo, & aliis superiori capite diximus; & praefigurata est in Sara, quae antea vocabatur Sarai; quod idem sonat, quod Dominam, vel Principem mea: sed postea à Domino mutata si est noem Genes. 17. & vocata est, Sacra id est Dominam, vel Principem absolute absq; addito pronominis (Mei) quasi universaliter Dominam, & Principem: & propterea ab Ecclesia salutar: *O gloriosa Dominam uem; Salus Regina. Aue Regina Caelorum, & Dominam Angelorum*: Hinc est quod Cant. 3. in serculo Salomonis, quod, ut infra dicam, Deiparam adu- brabat, Ascensus erat purpureus, significat enim Virginem sanctissimam ad regiam dignitatem, & potestatem (cuius insigne, inquit Ambrosius in Luc. 23. est purpura) censuram, ideo Basilus, & Chrysostomus in suis Liturgiis crebro eam Dominam nostram vocat. Methodius orat. in hypapantem docet sacrum Mariae caput à Deo coronatum esse Ephraem orat. de B. Virgine: *Reginam omnium*; & iterum; *Dominam Principem, atque Reginam praestantissimam, & per quam benedictam dominarum Dominam purissimam, & mox: Reginam, ac Dominam cunctis sublimem: & iterum; Reginam supernorum Cuius, & Dominam Angelorum eam appellat*. Athanasius serm. de B. Virg. *Quia ipse Christus, inquit, Rex est, & Dominus; Mater, quae eum genuit, & Regina, & Dominam verè coniesur Nazianzenus in Tragedia de Christo patente, sic eam affatur.*

Maria est Regina Psalm. 44. Maria po- men idem sonat quod Dominam. Hieronym. Maria in Sara figuratur. Genes. 17.

Offic. eccl. Cant. 3.

Basil. Chrysost. Method. Ephraem.

Athanas.

Nazianz.

Andr. Greg. Damase.

enim rerum omnium conditarum Dominam esse: Ha est cum Creatoris mater existit. & infra: Si proprie, ac verè Dei genitrix & Dominam, quae omnium creaturarum dominatrix, Ancilla, & mater omnium conditorum effecta. Idem orat. 1. de Natiuit. ad Sanctos Ioachim, & Annam: *Vos Angel's superiorem, at nunc Angelie dominantem filiam in lucem extulistis, & orat. 2. de Assumpt. Oportebat Dei matrem, ea qua filij erant possidere, atque ab omnibus rebus conuictis, ut Dei matrem, & ancillam adorari*. Petrus Chrylologus sermo. 142. *Maria, inquit, hebraeo sermone, latine Dominam nuncupatur: nasci, & vocari Dominam ipsa sua germinis, id est Christi filij fecit, & impetravit auctoritas, & sicut Epiphani haer. 57. ait: Si Christus Leonis catulus, profecto etiam Genitricem eius leonam dixerim: Unde infert Virgini non contigisse secundum partum: ita si Christus est Rex, profecto mater eius est Regina*. Deiparae porro auctoritatem apud Christum esse maximam indicat Athanasius in sermo. de Deipara, ubi ait: *Eam esse Reginam secundum sexum femininum, quali dicat, teneri omnes eius reuerentiam exhibere, tanquam omnium rerum Reginae, & potestatem impetrandi à filio maximam habere, qualem habet regina vxor, vel mater Regis, quod ex Athanasio animaduertit Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 2. sect. 2. propterea Augustinus serm. 3. de sanctis: *Iustificere, inquit, debet notitia humana hanc verè fateri Reginam Caelorum pro eo quod regem peperit Angelorum*. & infra: *De te, inquit, quicquid dixerò muner laus est, quam dignitas tua meretur: & mox. Si Dominam Angelorum vocitem, per omnia te esse probabis*. Germanus orat. de oblat. Deip. in- trodudic Zachariam excipientem Virginem Primam à parentibus Deo in templo oblatam, & spiritu prophetico futuram matris Dei in ea dignitatem agnoscentem, eique dicentem: *Ades dum Dominam omnium terrarum genarum: ingredi in gaudium Domini tui, & infra, illud psalmi 82. contra eos, qui Virgini obloquebantur, sic accommodat: *Erubescant, inquit, & deficiant, & poreant, & cognoscant, quia nomen est tibi Domina*. Anselmus de excell. Virg. cap. 9. *Mariam iure materno, ait, caelo, terraq; cum filio suo esse praesidentem, & capit. 7. *Scilicet, inquit, Virgo dario habentis vna spatio in latitudinem Regni caelestis n' coniura seque post filium omni creatura & cuiusq; terrarum, & infernarum perenni;****

Chrysost.

Epiphani.

Athanas.

Suarez. August.

Germanus

Psalm 82.

Anselm.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

- Bernard.** iure dominaturam. Bernardus sermo. Signum magnum, agens de humilitate Virginis, & de eius exaltatione: Merito, inquit, facta est nobilissima prima, qua cum prima esset, omnium se se nobilissimam faciebat: merito facta est omnium Domina, qua omnium ex se exhibebat ancillam: merito den que super Angelos exaltata est, & c.
- Rabbi Haccados.** hęc S. Bernardus. Rabbi Haccados magno apud Iudæos opinionis ad petitiones Antoni Consulis Matrem Messie Dominam abfoluit, ac rursus omnium prophetarum Dominam, & magistram fore docet. S. Thomas opusc. 8. de plenitudine gratie Virginis, quam dicit esse totius sanctissimę Trinitatis nobile triclinium: & ideo, inquit, conuenienter Maria syriacę, Domina, interpretatur.
- Petr. Dam.** Petrus Damianus. eum de Natiuit. Fecit, inquit, in te magna qui potens est, & data est tibi omnis potestas in celo, & in terra. Bonauentura in speculo capit. 3. Virgo, inquit, reuera est Domina celestium, terrestrium, & infernorum: & illud Esther 15. quę duas famulas secum habuit cum ad Assuerum adiuuit, eleganter exponit de natura Angelica, & humana, quę Virgini famulantur. Idem in speculo capit. 8. explicat illud Ecclesiast. 24. In Ierusalem potestas mea, id est, in Ecclesia militante, inquit, & triumphante potestatem habet mater potentissimi Creatoris, Rupertus libro 3. in Cantic. 4. ad Deiparam tanquam ad præcipuam sponsam, & amicam pertinere vult illud: Coronaberis de cubilibus leonum, & de montibus pardorum: & subiicit: ita, inquit, coronaberis o Virgo, ut in celo Regina sanctorum: & in terra regina sis regnorum: item predicabitur de te, quod sis mater Christi: ac proinde Regina Caelorum, totum iure possidens filij regnum. Ita Rupertus. sanctus Antoninus 4. par. titul. 15. cap. 22. §. 9. Maria propter Christum imperatrix, & monarcha est mundi, & cap. 20. §. 2. de Deipara interpretatur illud Ecclesiast. 24. Et in Ierusalem potestas mea, id est, in Ecclesia, quoniam luna, inquit, quę Ecclesiam significat Apoc. 12. sub pedibus est Virginis, non tantum sub eius patrocinio: verum etiam sub eius est dominatione, ac potestate. S. Bernardus Senensis tom. 1. concil. 61. artic. 1. capitul. 7. probat Dei genitricem hæreditario iure omnium, quę sunt infra Deum, habere regale dominium, & inclitum obtinere principatum: quoniam Christus Dominus eius filius in primo, inquit, instanti sua conceptionis monarchiam totius promouit, &
- obtinuit vniversi, & tom. 2. concil. 3. artic. 3. capit. 1. probat B. Virginem esse Reginam, & Dominam Cæli, & capitul. 2. dominari etiam Dominis omnibus; omnium quoque factum esse patronam, & Aduocatam. Idem ait Idiota lib. 1. contempl. de Virg. ca. 1. ideo in coelis eam habere singularem aliquem splendorem, vel aliquid aliud, quod sit velut insigne regie dignitatis, & diadema regni in cap. seq. demonstrabimus.
- 8 Et quod miraculo non caret hanc Virginis excellentiam cum concepit Deum significasse videntur Druides apud Gallos sapientissimi, qui multis annis ante Christi Incarnationem Carnuti Vrbe Gallie Lugdunensis, aram posuerunt hoc titulo insignem. VIRGINI PARTURÆ, vbi nunc magnificentissima in Deiparę honorem est extructa Basilica. Egyptij item ante Christi aduentum, Virginem in lecto, & infantem in præscipio collocare, & adorare soliti fuere, ex Ieremia Propheta, qui apud eos exulauit admonitione, quod tracta. de templ. Deip. vberius demonstrabimus. Imo, vt bene probat Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 22. sect. 2. Deipara ab initio seculi tam in ecclesia triumphante, quam in militante aliquo modo adorata fuit; verisimile enim putat eam ab Angelis Beatis, in Verbo clarę cognitam, quoniam ad eorum statum pertinebat cum perpetuo futura esset Domina eorum, & Regina, & videtur colligi ex D. Thoma 3. part. q. 30. art. 2. ad 3. si solutio cum ratione expendatur. Certè S. Brigitta in suis reuelationibus in sermone angelico cap. 4. dicit Angelos diuinitus ab initio eam futuram cognouisse, eamq; dilexisse, ac de ea gauisos esse. S. Vincentius serm. 2. de Natiui. Virg. agens de eius conceptione ait: non creditis, inquit, quod fuerit sicut in nobis, qui in peccatis concipimur, nascimur, & nutri-mur: sed statim postquam corpus Virginis fuit formatum, & anima creata, tunc fuit sanctificata: ideo fit festum de eius conceptione, quia facta est lux sanctificationis in ea, & statim Angeli in Cælo fecerunt festum Conceptionis. hęc S. Vincentius, quoniam scilicet Virgo in eius Conceptione præuidebant eam Dei genitricem futuram.
- Ad hęc quando concepit filium singulare gratia augmentum gratiæ, & singularem perfectionem sanctificationis præter omne meritum à immenso Deo accepit propter præsentiam diuini Verbi ex ea carnem sumeatis, iuxta illud Angelis, consecutus Spiritu

Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te: & de hoc augmento in conceptione filii nullus sine temeritate, ut ait Suarez disput. 18. sect. 4. dubitare potest: quare Beda hom. de Visitatione: Quis, inquit, dicere, quis asstimare sufficiat, qua tunc gratia spiritum Dei generis repleuit: cum tanta in matris praeconiosis lux domi caelestis emisit.

S. Bernardus. 9. S. Bernardinus Senensis tom. 1. concil. 61. art. 1. cap. 12. hoc ipsum eleganter sic explicat: Quod Deus, inquit, generet Deum, nulla requirebatur in Deo dispositio, cum et ex natura conueniret, ut per viam naturae intellectus produceret Verbum per omnia sibi aequale. Sed quod famina conciperet, & pareret Deum, est, & sui miraculum: oportuit enim, ut sic dicam, scem nam eleuari ad quandam aequalitatem diuinam per quandam quasi infinitatem perfectionis, & gratiarum: quam aequalitatem creatura nunquam experta est: unae (ut credo) ad illam abyssum imperscrutabilem omnium charismatum Spiritus sancti, qua in B. Virgine descendit in hora diuinae Conceptionis intellectus humanus, vel angelicus nunquam potuerunt attingere, & cum Virgo dicebat: Quomodo fiet istud, &c. Angelus respondit se tantum mysterium ignorare, dicens: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: quasi dicat, quod à me quare ignoras aeterna sapientiae Doctor, qui sibi ipsum hoc Altissimum mysterium reseruauit, te per illuminatissimam experientiam edocebit. hanc d.

Offic. Eccl. Bernardinus. & ideo Ecclesia in quadam oratione, sic dicit: Omnipotens sempiternus Deus qui Gloriosa Virginis matris Mariae corpus, & animam, ut dignum filii tui habitaculum effici mereretur Spiritu sancto cooperante preparasti, &c.

Andr. Cret. Et Andreas Cretensis orat. 2. de dorm. respiciens ad praecelatissima dona, quibus Deipara ornata fuit, eius pulchritudinem tantam fuisse dicit, ut Deus illam desideraret: quod significatur Psalm. 44. Et concupiscet Rex decorem tuum: verba And. ad Deiparam haec sunt: Tu es terra, qua est verè desiderabilis, Rex enim desiderauit gloriam tua pulchritudinis, & amauit diuitias tuae virginis, & in te habitauit, & inter nos fixit tabernacula, & per te Deo, & patri nos reconciliauit, quare meritò Vincentius libr. de laud. Virg. ut refert Canisius libr. 5. de Deipara c. 30. citans ex Fulgentio de B. Virgine: Tali ergo, inquit, ac tanta persona, nihil tantum ad honorem cumulum accedere maius posse, quam ut Dei filium Virgo conciperet, & Virgo mater eideret. & S. Bernardi-

nus Senensis tom. 2. concionum sermo. 51. artic. 3. capit. 1. dicit, B. Virginem actu illo fidei, & obedientiae, quo Angelo Christi Incarnationem annuncianti assensit, & assentiendo se se condignè disposuit, ac de congruo meruit, ut esset Mater Dei, plus meruisse, quam meruerunt omnes Angeli, & Sancti in omnibus actibus suis, quia scilicet (ut explicat Suarez disput. 18. sectio. 4. eo actu meruit saltem de congruo eam dignitatem, cui excellentior gratia, & gloria quodammodo debebatur: verba S. Bernardini haec sunt: Si quis, inquit, considerat virginis consensus ad tantum mysterium finalem terminum, claudet intelliget quod omnis dignitas, & perfectio inclusa in hoc, quod est esse matrem Dei, tam mente, quam carne comprehendatur in eo: quod quidem transcendit in merito in infinitum, quicquid aliud sub Deo homine cogitari, vel dici potest. Si igitur terminus tam ineffabilis fuit suo merito proportionatus, oportet quod meritoria perfectio huius consensus fuerit perfectioni sui termini proportionata. Ex his igitur colligi potest Quamuis Virgine Beatam in conceptionis filii Dei con- ratione sensu plus meruisse, quam omnes creaturas, tam Virgo suo Angelos, quam homines in cunctis actibus, mori- consensus bus, ac cogitationibus suis: nempe omnes, qui me- in Annun- ciatione plus me- nant: hac autem Virgo in illo admirando consensu ruerit meruit totalem fomitem eximiam, dominium, Angelis & primatum totius orbis, plenitudinem omnium omnibus, gratiarum, omnium virtutum, omnium donorum, & hominibus. omnium beatitudinum, omnium fructuum spiri- tus, cunctarum scientiarum interpretationes ser- monum, spiritus prophetia, discretionones spirituum, operationes virtutum: meruit fecunditatem in virginitate, maternitatem filii Dei: meruit quod sit stella maris, porta caeli, & super omnia, quod Regina misericordia nuncupetur, ac talis nominis consequatur effectum, unde meritò Prouer. ult. de Pròu. 31. ipsa B. Virgine Salomon ait: Mulier filia congregauerunt diuitias, ut supergressa es uniuersa: haec tenet S. Bernardinus.

10. Et S. Augustinus serm. 18. de Sanctis ad August. illa verba: Ecce ancilla Domini. O salix, inquit, obedientia, de qua dictum est: melior est obedientia, quam sacrificium. Haec est omni sacrificio gra- uior, haec voluntas cunctis hostiis acceptior, propter Virginitatem hanc beatam eam dicent omnes generationes. Ita Annunciatio Augustinus. Adde tot, tantaque diuinitus tione, in hac admiranda filii Dei conceptione eam 1. Reg. 16.

accepisse, vt Virgo humillima, Spiritu sancto
vigente, ne tot, tantisque beneficijs ingrata
videretur; Deum magnificans, in hæc verba
prioru perit: *Eccc enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes, quia fecit in me magna, qui
potens est; de quo Augustinus super Magnificat,
tō. 9. Fecit, inquit, mihi magna, magnū fuit, vt
Virgo sine virili semine filium conciperet, & ma-
ter fieret sui plasmatoris fecit mihi: quod enim
in ea ad omnium salutem factum est, hoc privile-
gio dilectionis ad eius gloriam, singulariter est
ordinatum, & ideo dixit, magna, quia myste-
rium incarnationis Verus super omnia constat
esse ineffabile.* hæc Augustinus.

S. Antonin Hinc est quod S. Antoninus 4. par. tit. 15.
cap. 17 §. 1. Forid inquit, in ipso conceptu, vel
partu sibi datum est ad horam, ut videret myste-
rium huiusmodi, ut in patria, sicut Paulus vidit

B. Virgo in Deum in rapto, & pro illa hora fuisse fides, & vi-
torum in so. ita S. Antoninus, qui citat Albertum hoc
hac vita colligentem ex verbis Bernardi homil. 4.
vidit Deū super missus est, vbi ait: illi solum datum est nos-
per essen- se, eius solum datum est experiri, & infra: quate-
niam: nus qui tantum Patri est notus, sit & illi. ita

Cyprian. Bernardus & confirmatur ex Cypria. serm. de
Natiuit. vbi de Virgine ait in hunc modum:
Virgo, inquit, carnis, & mentis integritate insi-
gnis: spiritus al. & corporali, intus, & extra Christi
prejensia fruebatur, sic Cyprianus: & certe p. e.
ac probabiliter affirmari potest, interdum
in hac vita Virginem eleuatam fuisse ad vi-
dendum clarè diuinam essentiam breui tem-
pore præsertim post diuini verbi in eius ve-
tero Conceptionem, quemadmodum colligi-
tur ex citatis auctoribus; & præterea
in CHRISTI gloriosa Resurrectione, post
illam Dominicæ Passionis procellam, &
solitudinem illius tridui, in quo eius ani-
ma doloris gladio est transfixa, quando ei
omnium primæ, vt capit. 11. ostendemus,

Cap. 11. CHRISTUS ab inferis rediuitus apparuit;
hoc enim dignitati, & statui B. Virginis erat
valde consentaneum. Neque enim privile-
gia Virginis omnia expressè ponuntur in sa-
cris litteris, sed satis fuit declarari Matrem
Dei, ex quo reliqua conijcere, & colligere
licet, præsertim cum plerique de Paulo, &
Moysè affirmant vidisse eos Deum per essen-
tiam, quod concedit S. Thomas 1. par. q. 22.
art. 11 & complures ex Patribus idem astu-
unt: ergo Virgini id non erat denegandum.

S. Thom. Hoc quoque de Virgine affirmat Ioannes
Randin.

Raulinus tom. 2. serm. de Sanctis serm. 46. & Raulin.
citat Linconiensis lib. 4. Angelicæ hierar-
chia cap. 6. Idem docet Suarez in 3. par. tom. 4.
2. disput. 19. sect. 4. & citat Dionysium Car-
thulianum super Dionysium Arcopagitam
de cælesti hierarchia art. 8. & Gerlonem al-
phab. 15. tit. 8. & alphab. 88. tit. 9. & alios.
Kuperius 3. in Cant. in illa verba: *Oculi tui
columbarum, vult Virginem perfectius ad ter-
tium cælum rapram vidisse arcana, quam
Paulum & Bernar. serm. de B. Virgine, qui Bernar.
habetur tom. 2. fuorum operum: Credenatim
est, inquit, Christum frequenter matrem suam
ad montem myrrha, & ad collem thuris sublimas-
se, in cellam vniuersam occultasse, sui prout nouit,
& voluit gloriam despicam, & super cælestem re-
uelasse no. etiam hæc eibi. Dionysius vero Car-
thulianus Virginis studiosissimus in 1. sen-
tent. distin. 16. q. 2. huic quæstioni sic respon-
det Dicendum est, quod præsertim Virgo
quamdiu vixit in corpore adhuc mortali, fuit
uictric, quamuis certissima credatur interdum
rapta in diuinas gloria Dei, usque ad summam
Trinitatis visionem, per speciem multo vtiq; cla-
rius: & (vt puti) multo frequentius, ac diuini-
us quam Ysaïus, aut Moyses: reducitur tamen ab
huic modo contemplatu, ambulabat per fidem,
& fuit uictric, ac promeruit, & profecit in ex-
ercitijs, adibusq; virtutum, & sic eruit in gra-
tia: & vti in sermone de Assump. ione sanctus fa-
cietur Hieronymus, nouis quorsus cretabitur ar-
doribus, ad filij quoque sui clarissimum, & in-
sistentem inuicem affectuosissimè suspirauit, hæ-
ctenus Carthulianus.*

*Vocem Ave initio Saluationis Angelica idem
esse quod Gaudet multiplicem quoque in An-
nunciatione gaudens rationem
Deiparam habuisse.*

11 Sed, & præstantiam, quam in filii Con-
ceptione affecta est Virgo beatissima
non obscurè indicatam existimo in noua illa
saluatione: *Ave gratia plena, Dominus tecum,
benedicta tu in mulieres à S. Gabriele;*
Quam Irenæus lib. 5. contra hæreses capit.
25. vocat, *Archangelam Demurgi*, hoc est, om-
nium officijs) noua legatione officiosis-
simè et allata, & totius sanctissimæ Trinitatis
nomine pronuntiata, Diuinoque consilio à S. Luca in sua Evangelica historia ad
Virginis præconia mortibus declaranda
litteris

*Maxima
Dei para
excellens
in salu-
tione ang-
lica in-
ca. 11.
Irenæus.*

Ambros. litteris consignata; eam enim Ambrosius lib. 1. in Lucam Benedictionis novam formulam appellat, eamque nunquam lectam, nusquam antea competam, soli Mariæ servatam fuisse tradit. Quod ipsum ex Ambrosio, Beda in comm. in Luc. & ante Ambrosium Origenes homil. 6. in Luc. observarunt. Quare de hac salutatione Sophronius in sermone de Assumptio *Non simplex*, inquit, *vel consueta fuit ista saluatio: sed omnia admiratione digna: siquidem venerationis fuit dolatio, oblatio muneris, famulus obsequij.* Idem habet Chrysologus sermone 140. Petrus verò Damianus sermo. 3. de Nativitate Virginis: *O novum*, inquit, *et inauditum Angelica salutationis obsequium: plenam appellat gratia, quia ipse ad eam descendebat, per quem omni mundo collata est gratia.* Et Ephraem in oratione de Deipara, hanc Angelicam salutationem præclara, & exquisitis epithetis celebrat in hunc modum: *Keple*, inquit, *os meum gratia dulcedinis tua o Domina, et illumina mihi mentem o gratia plena: move linguam meam, et labia ad laudes tibi alacriter, laetisq; animo decantandas, et præferam dulce illud melos Angelicum longe celebratissimum, quod Angelus Gabriel in Nazareth servula habitus ad te Virginem, matremq; Dei mei integerrimam, clemens cecinit, salutationem (inquam) maxime congruentem, atque decentem, et dignissimam mundi salutem, cunctarumq; animarum medelam, atque tutelam: hæc ille. Bernardus homil. 2. super missus est. Iniungitur, inquit, *nova legatio Angelo Gabrieli, et novam virgo professa virtutem, novo salutationis honoratur obsequio: antiqua excluditur maledictio mulierum: novam nova mater accipit benedictionem.* hæc Bernardus, & B. Laurent. Iustinianus: *Merito*, inquit, *Angelus ad Virginem mittitur, ut novam gratiam novi partus, nova salutatione differeret.* Ex quibus omnibus cur Angelus Gabriel nova salutandi ratione in hac sua ad Virginem legatione sit usus, plures rationes cuilibet colligere non erit difficile.*

12. Et ut huius salutationis reliqua verba in præsentia omittam, cum ea alibi in locis huius operis fere expendantur; de primo tantum, quod est, *Ave*, aliquid mihi dicendum existimaui, & sanè vox illa, *Ave*, initio salutationis ab Angelo posita, veri, ac solidi gaudii causam Virgini adesse significavit; quod Angelus verbis, quæ subiecit, numero paucissimis; sensu tamen ingenium Deiparæ præ-

coniorum plenissimis, satis declaravit, cum eam gratia plenam, & cum qua Dominus singulari ratione esset, quam etiam inter mulieres benedictionis primas consecratam pronunciauit: quæ tamen enim Græca vox *Χαρη* apud Lucam, & *Salve* significet, & *Ave*; Latini tamen iam inde ab exordio nascentis Ecclesiæ non absque divino nutu vertere manserunt *Ave*; quod ex Festo de verborum significatione idem est, quod *Gaudere*: quo indicarent Angelum Gabrielem tantæ legationis nuncium, Evangelii initia auspiciatum fuisse à voce lætitiæ, quæ tum sanctissimæ Virgini, tum etiam toti naturæ humanæ (cuius personam in Christi incarnatione Virginem gessisse auctori est sanctus Thomas 3. par. quaest. 30. art. 1. Jobventura erat nam & in Christi ortu Angelus hoc ipsum mysterium Pastoribus annuncians, eiusdem lætitiæ meminit illis verbis: *Ecco Evangelio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: & Deipara de hoc eodem mysterio agens, ingenti lætitiæ perfusam testatur cum diceret: Et exultavi spiritus meus in Deo salutari meo.* Atque in hunc sensum complures Patres ex gratiis, & latinis illud, *Ave*, accipiendum docuerunt. Basilius enim homilia de humana Christi generatione: *Maria*, inquit, *edocta, et iussa est ab Angelo GAUDERE*; similiter, & Nyssenus in homil. de humana Christi generatione: huius annunciatum ab Angelo ad Virginem gaudii, eleganter meminit illi opponens dolorem denunciatum Euzæ: *Tunc ad Virginem*, inquit, *missus est Gabriel, qui ei divinæ voluntatis arcanum aperiret, his autem sanctissimis verbis usus est, Ave gratia plena Dominus tecum: contraria hæc est oratio illis vocibus, quas prima mulier audivit, tunc enim illa doleribus propter peccatū damnata est, nunc autem in hac per GAUDIUM dolor expellitur: in illa molestia partum præcesserunt, huic partum LÆTITIA præannunciat.* hæc Nyssenus, & Euthymius in proœmium Lucæ: *Eva*, inquit, *iussa est habere maiorem, Maria autem Gaudium in æteri contrarium.* & Andreas Cretensis orat. de Annunc. Decuit, inquit, *lætiis ut præconijs Gabriel Reginam salutareret, qua et lætitiæ organum, et immensi Gaudii est Gematrix.* ipsum verò *Ave*, salutis consilium, & immensi Gaudii præconiū vocat. Iustinus martyr præclarissimus, & antiquissimus in colloquio cum Triphone iudæo. *Homo*, inquit,

Luc. 1.

Festus.

S. Thom.

Luc. 2.

Luc. 3.

Basilius.

Nyssenus.

Gen. 3.

Euthym.

Andr.

Cret.

quit, natus de Virgine, ut per quam viam fraude serpentis subintravit inobediencia, per eandem sequeretur venia. Cum enim integra virgo esset Eva, conceptio verbo serpentis inobedienciam mortemq; peperit. At Virgo Maria postquam concepit filium cum gaudio adferente sibi Gabriele Latium nuncium respondit, fiat mihi secundum verbum tuum sic ille. & Procopius Gazeus in Gen. 3. Gabriel, inquit, orationem inchoauit per Ave, & causam Latitia subdit, cum ait Dominus tecum: Eva peccando tristitiam à serpente, traxit, quoniam in peccatores transfudit: Maria gaudium, & salutem toti mortalium generi obnunciavit: humaniq; generis in peccationem, in quam deuenerat fugauit.

Procop. Gaz.

Qua formula vsus sit in hebraea lingua. Luc. 1.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Marc. 14.

Matth. 28.

Tob. 5.

Neque verò illorum sententiæ astipulor, qui Angelum hebraicè cum Virgine loquentem, salutatione hebraeis consueta, quæ verbis illis, Pax tibi continetur vsum fuisse affirmant; quam S. Lucas græcè scribens per verbum *χαιρε*, expressit. In cuius rei confirmationem asterunt interpretem Siriacum euangelii S. Lucæ, qui illud *χαιρε*, Pax tibi, vertit. Cæterum plures faciendi iunt tot, tantiq; Patres citati, qui initio Angelicæ salutationis Gaudium, atque læticiam virgini significatam disertis verbis affirmant: quamuis enim in illa salutatione hebraeorum, Pax tibi, is, qui salutatur gaudere, & bono esse animo iubeatur; tamen S. Lucas, qui in cap. 24. sui Euangelii Christi, salutationem post resurrectionem hebraicè similiter cum Apostolis loquentem græcè vertit, Pax vobis; quemadmodum S. Ioan. c. 20. sui Euangelii, si Angelus in Virgine hebraico idiomate annuncianda, eadem salutandi formula vsus esset, vtrique non, Ave, sed, Pax tibi, græcè redditorus fuisset; nam & S. Marcus cap. 14. & Græcus S. Matthæi interpres ca. 26. eodem verbo *χαιρε*, Christum à Juda, & à Christo sanctas illas mulieres Matth. 28. salutatas ponunt. Ex quibus duplicem salutandi formulam apud Hebræos in vsu fuisse colligi potest: quarum alteram, quæ apud Græcos *χαιρε*, apud Latinos, & ve, redditur, Angelus in Virgine annuncianda vsurpavit: quod magis confirmatur ex libro Tobie cap. 5. vbi in editione vulgata latina (nam in textu græco Tobie nulla salutationis formula habetur) legimus salutationem Archangeli Raphaëlis ad Tobiam seniore cæcum verbo precantis ei gaudium in hunc modum factam: *Saluatus*,

inquit, cum, & dixit, Gaudium tibi sit semper. Et quamuis vox illa, Ave, seu, gaude, precantis, seu optantis esse possit, & affirmantis; in hac tamen salutatione Angelica ad Virginem, quemadmodum animaduertit Salmeron tom. 3. tractat. 5. Maldonatus, & Toletus in Luc. capitu. 1. annotat 45. & alii, non est precantis, sed affirmantis id, quod iam tunc Virgo beatissima habebat, & prænunciantis illud, quod mox cum iustissime acceptura erat, Gabriel enim cælestis Paranympus gratiæ plenitudinem, qua ob meritum Incarnationis in eius utero gerendum iam prædita erat, admiratus, prius quam sua legatione fungeretur, Virgini sanctissimæ gratulandum, & honorificentissimis verbis, ac studiosè quæsitis (quasi lægum eius præconia nulla oratione consequi posset) sibi eam officiosissime salutandam existimauit. Ergo veluti Dominam seruis, ac Dei spontam, veramque Dei matrem mox futuram Dei nuncius, ac minister illis verbis: *Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres* reuerenter alloquitur: quibus verbis brevi quodam compendio eius doctes, ac laudes vtrouque completi conatus est. Hinc factum, vt Virgo humillima, & in oculis suis parua in hac insolida, & perhonorifica salutatione, qua tanta de se præconia ab Angelo prædicari audiebat, turbata sit: nam & turbata dicitur non in Angelo, cuius visioni, vt cap. 26. dicemus, assueta erat, sed in sermone eius: cogitabat quælis esset ista saluatio, quemadmodum iectè docuit Origenes homil. 6. in Luc. Chrysostomus oratione de Natiuit. Sancti Ioannis Baptistæ. S. Bonauentura in meditationibus vitæ Christi cap. 4. Lycianus in Lucam, Lyrano, & Græcus quidam Interpres in catena S. Græci Thomæ. Vnus tantum B. Laurentii lusti interpreti in sermone de Annunciat. verba audiendumus: *Turbata, inquit, est non ex Angelico sibi aspectu, quasi insolito: quippe qua rugier visitabatur ab Angelis: sed ob excellentiam diuini præsentis, quod propria merita præcellere videbatur. Consuevit namque humilitas sicut semper stare sub se ita difficile fidem accommodare iis, qui supra eam esse consentur. hæc ille. Bernard. v. c. 10. hom. 4. supermissus est; pulchre docet Virginitatem turbatam, non tamen perturbatam. Quod turbata, inquit, est, verecundia fuit virginis: quod non perturbata, fortissimè: quod tacuit,*

& co.

Et cogitavit prudentia: cogitabat autem qualis esset ista saluatio. Sciebat prudens Virgo, quia saepe Angelus sarana transfiguratus se in Angelum lucis, & quia humilis erat, & simplex, nihil tale penitus a S. Angelo sperabat. ita Bernardus. Et ceteri Angelus ille apud Danielem cap. 10. quem Cassianus collat. 8. cap. 13. & Theodoretus, ac Peteria in Danielem existimant fuisse Gabrielem cum se Danieli videndum obrulisset, tantum ei, eiusque comitibus terrorem incussit, ut hi in locum absconditum aufugerint. Danielis verò, qui admirabilibus Dei & Angelorum apparitionibus affluens erat, species (ut eius verbis utar) immutata est in eo, & emarcuit, nec habuit quicquam virum, & audiens Angelum jacebat consternatus, & vultus eius hærebat terræ, at Virgo beatissima propter eximiam animi fortitudinem nihil tale passa legitur.

Rationes
quare Vir-
gini gau-
dium in-
annuus.

15 Ceterum Virgini Deiparæ multiplex erat causa gaudendi, ut propterea Angelus verbum illud Ave, quod est, Gaude, in sua salutatione sibi præmittendum existimavit, non tantum ob ea, quæ subiecit, quia videlicet gratia plena, quia Dominus cum illa, quia benedicta inter mulieres, verum etiam ob ea, quæ mox adiecit. Invenisti gratiam apud Deum, ecce concipies, & paries solum Altissimi; & Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Si quidem invenit, inquit Bernardus homil. 3. in missus est, gratiam, quam ipsa quærebat, & nullus ante ipsam invenire potuit, Dei videlicet, & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem. Ita Bernardus, & de suis castis visceribus ipsa per Saram figurata (cujus nomen Dominam sonat, genuit nobis filium Dei, verum nostrum Isaac, hoc est, iuxta nominis etymologiam, risum, & vniuersæ terræ gaudium. Quare Augustinus sermone 18. de Sanctis, *Eua, inquit, luxit, Maria exultavit, Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portavit, quia illa peccatorem, ista edidit innocentem.*

August.

Ad hæc Deiparæ gaudendum erat propter eximias prærogativas, charismata, atque privilegia, quæ præpotens Deus non tantum supra omnem cursum naturalem, verum etiam supra omnem communem ordinem supernaturalem in eam singulariter contulerat, quæ ipsamet cum agnosceret, ingentis gaudij materiam sibi atulisse affirmavit, cum dixit; *Ecce exultavit Spiritus meus in Deo salutari meo,*

quia respexit humilitatem Ancilla sua, ecce enim ex hoc Beata me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens est.

16 Gauderebat præterea, quoniam maledictio in humanum genus per Eam inuicta, moeror item, atque ærumnæ in benedictionem, gaudium, atque lætitiæ per eius partum erant commutandæ. Hinc Augustinus loco citato: *Per cuius partum, inquit, mutatur natura protoplastorum, deletur, & culpa: & infra Causam inualescentis errati miraculum noui partus euecit, & Eua plantam Maria cantus exclusit.* Quin etiam à miseris, & maledictionibus, in quas propter peccatum filij Adam inciderunt, immunis extitit; omnes enim in peccatis concipimur, omnes fomitem peccati, & seuientem membrorum legem patimur, ab omni culpa veniali omnino cauere non possumus; omnes in terram, de qua sumpti sumus, reuertimur; feminis verò in poena illud irrogatum est, ut in dolore pariant filios, neque illud silendum est, sterilitatem in veteri lege communi Iudæorum opinione adeo probro habitam, ut quemadmodum testatur sanctus Hieronymus in Isaia cap. 57. & Sanctus Augustinus quæstio. 42. in Exod. maledicta censeretur sterilis, quæ semen non faceret in Israël. hoc est (inquit Bernardus homil. 3. super missus est) opprobrio & contemptui habebatur, tanquam inutilis, & infructuosa. At verò Deipara singulari Dei privilegio ab his omnibus libera fuit; quippe quæ originalem culpam nulla ratione contraxit, fomite peccati omnino caruit, nulla culpa actuali, quamuis leuissima, inquinata est: & licet, ut filio suo similis esset, eas quas Theologi pænalitates vocant, quæ nullam inuoluunt culpæ imperfectionem, sed magnam meritum præbent materiam, subierit; ideoque mortem obierit, eius tamen corpus non vidit corruptionem, cum post triduum, ex Damasceno oratione 2. de dormitatione gloriosa, resurrexerit, & anima, & corpore nunc assumpta regnet in Coelis. appositè igitur Damascenus loco citato Deiparam cum Eua confert his verbis: *Eua, quæ serpentis suggestioni assensum præbuit, parius dolore, & mortis sententia damnatur, & in infernorum collocatur penetralibus. Hanc autem verè Beatam, quæ Dei verbo aures præstitit, & Spiritus sancti operatione repleta est, atque ad Archangeli spiritualem salutationem sine voluptate, & virili consortio Dei filium concepit, & sine dolore aliquo peperit, ac*

Quod exi-
mys dona-
ta fuerit
privilegiis
Deipara
Eua ma-
ledictione
in benedi-
tionem
conuertit.
August.

Hieron.
August.

Bernard.

Deipara
anis malo-
dictionis
expers.

Damasc.

totam se Deo consecrauit, quomodo mors deuora-
ret? quomodo inferi susceperent? quomodo corrup-
tio inuaderet corp^o illud, in quo vita suscepta est?
Huic rōta plana, & facili ad cœlum parata est

Bernard. via. hæc Damascenus. Quod autem ad muli-
rum maledictionem illam spectat, de ea Ber-
nardus ho. 3. super missus est, ad eandem cō-
uersus Virginem eam sic alloquitur: *Benedicta*

*tu in mulieribus, quia illam generalem maledi-
onē euasisti, quia dictum est, in tristitia paries fili-
os. & nihilominus illam, quia secutum est Maledi-
ctā sterilis in Israël. Ac singularem consecuta es
benedictionem ut nec sterilis maneat nec cum do-
lore parturias* sic Bernardus. Enim verò quem

admodum ipsa absq; carnis delectatione filis
concepit, ita absq; doloris sensu eundem pe-
perit. iuxta Isaia vaticinium cap. 66. *Antequā*

*parturires, peperit, hoc est ante partus dolores
filium enixa est: quem Isaia locum ad hoc de-
monstrandum affert Damasc. lib. 4. de fide ca.
15. De hoc etiam eleganter Augustinus loco
citato: præsum, inquit, illud Eua infelicitatis e-
logium, quod dicitur, in dolore paries filium, quia i-
sta in lætitia Dominum peperit: Duo siquidem
quàm longissimè inter se distra coniunxit: nã
& Genitricis dignitatem obtinuit, qua sterili-
tatis opprobrium eo tempore tantopere for-
midatum euasit, & virginalem pudicitiam nō
amisit; quin & virginitatis vexillum voto conse-
cratum extulit, ut innumera postea virginum e-
xamina eius exemplo virginitatem Deo dicarint
ac proinde inter conjugatas, Virgo, inter virgines
verò de Spiritu sancto fecunda exiit. Neque ve-
rò illud tenuis læticia materiam eidē præbuit, quod
cum tartareo, ac truculento dracone, eiusquē semi-
ne inimicitias a Deo Gen. 3. positas contemtor e-
xercuit, quod noxium eius caput plane contritura e-
rat, iuxta illud Ecclesia. *elogium ante multa an-
norum (a. 31) decanatum quemadmodum capi,
24. dicemus Gaude Maria Virgo cunctas hæreses
sola interemisti in vniuerso mundo.**

17. Nec verò silentio hoc est prætereundū;
nonnullos, ex quibus est noster Franciscus Co-
sterus in meditationibus super Aue maris
stella, & Barrada libro septimo capite septimo
in voce illa. Aue, initio salutationis Angelicæ
posita, existimare diuino nutu factum esse vt
interpres initio salutationis Angelicæ hac vo-
ce, Aue, poti^o quàm illis, Gaude, vel lætare, quæ
tamen idē significant, vsus sit. Cū enim vox
hæc Aue, opponatur huic voci, Eua. (scribitur
namque) idem, sed transpositis, immò eti-

am inuersis litteris) per hoc veluti anna-
gramma quoddam inuersum indicari vol-
unt Deiparam, cui ab Angelo dictum est
Aue, oppositum eorum malorum, quæ in
terrarum orbem Eua inuexerat, intulisse, at-
que ad eō Eux maledictionem, in Benedi-
ctionem, mœrorem in gaudium, ærumoas
in consolationem, miseriam in foelicitatem
mortem in vitam; peccatum in gratiam, pœ-
nam in gloriam per Christum, quem ipsa
nobis ex suis castis visceribus edidit, foelici-
ter commutasse: quin etiam per hanc Angeli
salutationem inchoatam ab Aue, (quod est
Eua inuersum) dum sanctissima Virgo Mater
Dei efficitur, significari videtur in vete-
ris Eux locum, quæ hominibus exitio fuit,
Mariam humano generi maximè saluta-
rem subrogari. Quare Bernardus sermone
in signum his verbis eleganter expressit.
*Sic nimirum trudentissimus, & clementissimus
Artifex, quod quassatum fuerat non confregit,
sed vtilius omnino refecit: ut videlicet nouis
nouum formaret Adam ex veteri, & Eua
transfunderet in MARIAM.*

18. Hinc factum est, vt ex vna parte aliqua
quidem analogia, sed longè dissimilis inter E-
uam, & Deiparam inueniatur, ita vt Eua ab
Epiphanio (vt dicemus) iudicatur figura Dei-
paræ: nam quod illa in naturali hominum
propagatione exhibuit, hoc Deipara multò
melius, multoq; præstantius in supernaturali
filiorum Dei procreatione efficit: illa enim ex
Adam formata facta est in adiutorium simile
ipsi Adæ, & dicta est cunctorum Mater viuē-
tium, cū tamen cunctorum morientium ex
Ruperto lib. 3. de Trin. capit. 26. potius dicen-
da esset mater, ex hac verò formatus est Chri-
stus nouus & cœlestis Adam, eumque pari-
endo facta est mater verè viuēntium, eorum
nimirum, qui in spiritusalem vitam denuo na-
scentur, cui carnem ex suis visceribus præben-
do facta est ei in nostra redemptione, in adiu-
torium & ad humani generis salutem, quem-
admodum cap. 17. dicemus, multifariam est
cooperta. Quocirca Epiphanius hæres. 78.
*Beata, inquit, mater Dei Maria per Eua signifi-
ficatur, quæ per anigma accepit, vt mater viuē-
ntium diceretur: illa enim mater viuēntium vo-
cata est etiam postquam auisus terra es, & in
terram reuertoris: post transgressionem ab illa E-
ua omnis hominum generatio deducta est in terra
hic autem verò à Maria hac visa mundo geni-*

**Deipar. de
demonis,
& hæreti-
ca prauita-
te triumphauit.**

Genes. 3.

Cap. 24.

Costerus.

Barrada.

**Aue mu-
tati nomen
Eua.**

Bernard.

**inter Eua
& Deipa-
ram quæ-
dam analo-
gia est
dissimilis.**

Rupert.

Epiphani.

ta est ut viventem gigneret, & fieret Maria mater viventium: Eua datum est operire corpus sensibile propter nuditatem sensibilem, Maria vero datum est à Deo, ut pareret nobis Agnū & ex gloria ipsius Agni fieret nobis salutis à velle sapientia per virtutem ipsius indumentum incorruptibilitatis. hæc ille.

Inter Eua
& Deiparam
antithesis.
Damasce.
19 Ex altera vero parte inter Eua, & Deiparam magna invenitur antithesis; cum in illius prævaricatione, superbia, imprudentia (quam Damascenus orat. de dorm. incauta simplicitate verbis serpentis nimium credulam vocat) Gulae delectatio, perfidia, & inobedientia appareant, ac in Virgine sanctissima dum incarnationis mysterium cum Angelo tractat, oppositæ virtutes, nimirum humilitas, prudentia, quæ ad peccandum induxit vitium Adam, per quem ex Apostolo Rom. 5. peccatū in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo o. mnes peccaverunt: Hæc carnem, in qua redempti sumus, subministravit Christo, per quem homines (ut verbis utar Apostoli loco citato) reconciliationem, abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vitam regnabunt, quod si Eua à serpente vincitur, eiudem serpentis caput per Deiparam conteritur, quo circa de hæc inter Eua, & Deiparam antithesi egregiè Patres omnes loquuntur. Irenæus lib. 5. c. 19. Sicut Eua seducta est per angelicum sermonem (id est, diaboli) ut effugeret Deū, sic Maria per angelicum sermonem euangelizata est, ut portaret Deum, & suasa est obedire Deo, uti Virginis Eua, Virgo Maria fieret advocata: & quem a modum astrictum est morte genus humanū per Virginē, solvitur per Virginem aqua lance distipata: virginalis inobedientia per virginalem obedientiam Tertullianus libro de carne Christi c. 17. Quod Eua credendo serpenti deliquit, Maria Gabrieli credendo deluit. & Epiphanius loco citato, Eua mortis causa facta est hominibus, Maria vero causa est vitæ, per quam genita est nobis vita, & per hanc filius Dei advenit in mundū, & ubi abundavit peccatum, ibi superabundavit gratia, & unde illata est mors, illuc processit, & vita, ut vita pro morte fieret, & qui per mulierē nobis vita factus est, mortē ex muliere inductam excluderet, & quoniam illic Eua cum adhuc es-

set virgo per inobedientiam transgressa est, & contrario per Virginem obedientia gratia facta est, annunciatio advenit in carne de Cælo, & vita æterna. hæc Epiphanius. Idem oratione de Deipara: Angeli, inquit, accusabant Eua, nunc verè Mariam gloria prosequuntur; quæ multarum infirmitatem verè gloriosam reddidit; quæ lapsam Eua erexit; & Adam de paradiso delectum in cælos misit, quæ paradisum clausum aperuit, & per latronem rursum Adamum complantavit. sic ille. Et Chrysippus oratione de Deipara introducit dæmonem dum videt nos per mulierem reuocatos ad filiorum adoptionem, quam initio habebamus, hæc seccum loquentem: Mulier mecum efficit, ut in genus humanum tyrannidem occuparem, & mulier me à tyrannide deturbavit: Antiqua Eua me erexit in alium, Nova deiecit. hæc ille. Sophronius in sermone de Assumpt. Maria, inquit, verè gratia plena, per quam largo sancti Spiritus imbore superfusa est omnis creatura; & ideo (inquit) benedicta tu in mulieribus, id est, plus benedicta, quam omnes mulieres: ac per hoc quicquid infusum est male ditionis per Eua, totum abstulit benedictio Mariæ. hæc Sophronius Bernardus sermone 2. Pentecost. Misus est, inquit, coluber venosus à diabolo, ut venenum per aures mulieris in ipsius mentem transfunderet, & sic transfunderet in totius posteritatis originem. Misus est inserim Gabriel Angelus à Deo, ut verbum Patris per aurem Virginis in ventrem, & mentem ipsius eructaret, ut eadem via intraret, & antidotum qua venenum intraverat. sic ille. Hieronymus in epist. 22. Mors per Eua, vita per Mariam. Augustin. serm. 18. de Sanctis cum multa in hanc sententiam præclare differuisset, quæ alibi citabimus, subdit: Mater generis nostri poenam intulit mundo: Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo: pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia compensatur. & lib. 3. de symb. ad catec. cap. 4. Per feminam mors, per feminam vita; illa poculum a serpente propinatum libenter accepit, & viro tradidit, ex quo simul mereretur occidi; hæc gratia cælesti de super infusa, vitam protulit, per quam caro mortua possit resuscitari: Ecclesia quoque in quodam hymno canit.

Quod Eua tristitia abstulit,
Tu reddis almo gremio.

Denique Nyssenius homilia de humana Christi generatione, quem supra citavimus, idcirco Angelum ab Ave, quod est, Gaude, suam

Chrysp.

Hieron.
Augustin.

Nyssenius.

suam salutationem auspicatum testatur, vt
 Virginem Beatissimam Euzæ opponeret; pri-
 mum enim verbum contra Euam à Deo pro-
 nunciatum Genes. 3. fuit illud: *Multiplicabo a-
 rumnas tuas*, quoniam initium fuit mortis: at
 sanctissimæ Virgini, quæ initium exitit vitæ
 primum verbum, quod ei dicitur merito est A-
 ue, seu Gaude. Quod ipsum insinuat Procopi-
 us Gazeus supra allatus. & hæc in præsentia
 dicta sint; hanc enim ipsam de Deiparæ cum
 Eua comparationem c. 27. vberius expèdemus
 Quæ verò malâ in sua prævaricatione Eua ad-
 miserit, Tertullianus in lib. de habitu muliebri
 cap. 1. cum muliere loquens paucis verbis ita
 complexus est: *Tu es diaboli ianua; tu es arboris
 illius resignatrix; tu es diuina legis prima deser-
 trix; tu es que eum suafisti, quem diabolus ag-
 gredi non valuit; tu imaginem Dei hominem tam
 facile elisisti; propter tuum meritum, id est, mortē
 etiam filius Dei mori habuit.* hæc Tertullianus.
 Cui consonat Chrysologus serm. 79. *Mulier
 inquit, mali causa, peccati auctor, via mortis, se-
 pulchri utulus, inferni ianua, lamenti necessitas
 tota, ob hoc nascuntur lachrymis, mancipantur
 mæroribus, gemitibus addicuntur, & in lamentis
 tantum sortes sunt, quantum viribus inueniuntur
 infirma.* Hæc autem omnia per Deiparam
 vt satis liquet, emendata sunt. Hinc est, quod
 Bonauentura in specul. cap. 8. dicit: *Coruum
 Genes. 8. fuisse infidelem, quoniam emissus non
 rediit, Columbam verò fidelem sic & Eua infide-
 lissima mediatrix perditionis, Maria fidelissima
 mediatrix salutis fuit inter summū Noë, & mun-
 dū spirituale diluuiō submersū.* ita Bonauentu-
 ra. Ex quibus omnibus, si rem ipsam per vo-
 ces significatam spectemus, merito dicitur E-
 ua mutari in Aue (id quod litterarum inversio
 significat) ad quod spectans Ecclesia in hym-
 no illo, cuius initium est *Aue Mariæ stella* sic
 canit.

Procopius Gazeus.

Cap. 27.

Tertullian.

Chrysolog.

Genes. 1.

Epiphani.

Aue quo- modo idē

*Suimans illud Aue
 Gabriels ore
 Funda nos in pace
 Mutans nomen Eua*

Neq; hoc est nouum apud Patres, vt ex lite-
 ris in hunc, aut illum modum vel exaratis, vel
 dispositis sacra interdum mysteria colligant;
 vt videre est apud Epiphanium hæres. 62. Sa-
 bellianorū vbi de *α & ω* eleganter philosopha-
 tur & quædam infert scitu non iniucunda, quæ
 apud eundē loco citato videri possunt.

nōnulli quandam notionem, seu deductionē
 afferunt ad pietatem, & ad sensus varietatem
 magis, quā ad loiidam veræ etymologiæ tru-
 tinam accommodatā, vt scilicet ab A quæ parti-
 cula est priuatiua, & V A, quod miseriam tum
 apud Græcos, tum etiā apud Latinos sonat, de-
 rivetur, ita vt Aue idem sit, quod abique uæ; at
 que adeo hac voce in fronte salutationis ab
 Angelo posita Deipara ab omni uæ aliena si-
 gnificetur. ita S. Bonauentura in speculo B. V.
 c. 2. *Personemus*, inquit, illud *Aue*, quo *inuitata
 est nostra redemptio, ab omni uæ merito V. Maria
 in principio salutationis dicitur. Aue utique ab-
 sque uæ, à quo fuit immunissima. & infra. Omnes
 dicimus ei Aue, omnes oremus, ut propter suū dul-
 cissimum Aue, nos oret liberari: ab omni uæ, per
 Dominum nostrum Iesum Chr. filium suum.* hæc
 Bonauentura. Idem etiā habet S. Antonin. 4 p
 tit. 15. c. 13 §. 4. Ceterū rationem hanc, si vo-
 cem ipsā spectemus, vltro concedimus iuxta
 exactam etymologiæ notionem minimè esse
 deductā; uæ enim cum diphthongo, Aue au-
 tem abique ea scribitur: deinde apud Latinos
 A, tametsi in nonnullis vocibus, vt pote Amēs
 hoc est sine mente, Auius, sine via, particulæ
 priuatiuæ munus exerceat, vniuersitatem nō
 est particula priuatiua, sicut apud Græcos. La-
 tinæ verò vocis deductio ex græco idiomate
 petenda non videtur, siquidem, vt monet He-
 ronimus lib. de traditionibus Hebraicis in Ge-
 nesim. *Nemo*, inquit, *in altera lingua, quempiā
 vocans etymologiam vocabuli sumit ex altera
 & ideo Hebraicum nomen, non Græcam, verum
 Hebraicum habere debet rationem.* ita Hiero-
 nymus, ex altera verò parte huiusmodi vo-
 cum accommodationes quantumuis ex pere-
 grina lingua delumptæ, si in illa ipsa re fun-
 damentum habeant, & ab auctoribus graui-
 bus usurpentur, reici nequaquam debent: sci-
 mus enim Hieronymum in fine libri secundi
 aduersus Iouinianum etymologiam Romæ,
 quæ à Romulo denominationem sortita est
 ex Græca tamen, atque Hebraica lingua af-
 fere: siquidem ad ipsam Romanam apostro-
 phem faciens: *Roma* inquit, *aut fortitudinis
 nomen est apud Græcos, aut sublimitatis, iuxta
 Hebræos, serua, quod diceris, virtus te excelsum
 faciat, non voluptas humilē.* Quin etiā Sibyl-
 ta ex Palladio in Lusacia c. 118. Romæ, quæ
 mille, & ducentis annis pulcherrima fuerat,
 & frequentissima, deuastationem per Go-
 thos illatam prædicant, & ad eius Lati-
 num

Bonauent.

S. Anton.

etymologi- a ex altera lingua quomodo potest.

Hieronym.

Epiphani. apud eos cum sena Cyro. Basilio. Am. Cap. Aug. Gre.

Latinum nomen, Græca tamen significatione alludens: *Fiet*, inquit, *πόμνη hoc est vicus, non Roma.* & Nazianzenus orat. 42. quæ est 2. in Sanctum Pascha, quamvis doceat nomen Pascha apud Hebræos Transitus significare; commendat tamen eorum explicationem, qui eiusdem nominis etymon è Græca lingua petentes, illud ἀπό τῆς παύσεως, quod est pati, deducunt; ideoque ab eo quod Christus passus est, Pascha appellatam existimant. verba Nazianzeni cum de nomine Paschæ ageret hæc sunt. *Hoc Pascha*, inquit, *ab Hebræis iuxta eorum linguam nominatur (quæ vox transitum sonat) historica quidem ratione propter Israëlitarum ex Aegypto in Chananæam Regionem fugam, & migrationem: sin autem spirituales sensum spectemus, propter nostram ex his inferioribus ad superiora, atq; ad promissionis terram progressionem, & ascensum, quod verò in multis scriptura locis accidisse comperimus, ut vocabula quædam ab obscuriori sensu, ad apertiorum; atque à duriore sono ad elegantiorum, commodioremque immutata sint; idem hic quoque contigisse animadvertimus, quidam salutiferæ passionis nomen hoc esse arbitrati, ac deinde per littera χ in ψ & χ in κ mutationem, hanc vocem ad linguam Græcam accommodantes, hunc diem Pascha nominarunt. Atque hæc vox postea consuetudine, atque usu confirmata est; multitudine videlicet hoc verbum, ut magis pium calculo suo comprobante, hæcenus Nazianzenus. Neq; hic contendendo Pascha ab eo, quod est pati, derivatum; cum Hieronymus in cap 28 Matt. Phise inquit, non à passione, ut quidam arbitrantur; sed à transitu nominatur. sic ille. Sed id solum ostendo, eiusmodi nominum derivationes, atque accommodationes à Patribus interdum usurpari Epiphanius hæresi 29. nomen Iesu, quod est Hebraicum, non tantum Saluatorem, sed etiam medicum significare ex Græca etymologia docet, quod etiam Cyrillus Ierosolymitanus catechesi 10. & Basilus in asceticis tradiderunt, & nos c. 20. aliquid de hoc dicemus. & Ambrosius lib 1. de Abraham cap. 3. cum Augustino lib. quæst. super lib. ludic. 37. & Gregorio lib. 30. Moral. cap. 13. mysterium numeri trecentorum Gedeonis commilitonum ζ qui tamen Hebræi, & in libro Hebraica lingua conscripto recensentur) inuestigat, ex τ littera, quæ apud Græcos crucis figuram exprimit, & hunc numerum significat, atque hæc quidem omnia eo spectant, ut*

ostendamus Patres interdum ex peregrina lingua aliquot mysteria scrutatos esse.

21 Et sanè si in hac voce rem ipsam penitus introspeciamus, dum Deiparæ dicitur Ave, quod est Gaude, seu lætare, omois planè uæ, seu miseræ immunis ostenditur: neque enim aliter perfectè gaudere posset, ideo enim Tobias oculis captus cum S. Raphaël in sua salutatione gaudium ei precatus esset, respondit: *quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video.* Sed si quispiam quærat à quonam uæ seu miseria libera, & immunis fuerit. Respondendum videtur à tribus præcipuè miseris eam alienam fuisse, nimirum à uæ culpæ originalis, à uæ cuiuscumque culpæ actualis, quamvis leuissimæ, & à uæ fomitis peccati, quem perpetuò extinctum habuit, ut c. 7. dicemus, quare non in congruè ab iis, qui singula huius salutationis verba festis B. Virginis accommodari docuerunt, quemadmodum & nos alibi diximus huiusmodi Ave, seu Gaude Conceptioni immaculatæ peculiariter accommodari posse tradunt; soli enim Virgini inter puros homines in sua conceptione lætandum est, cum singulari Deipriuillegio caruerit originali culpa, quæ aliis luctum meritò affert propter multiplices eius ærumnas, ac miseras, quas S. Iob tragico quodam stylo c. 3. libri sui sub variis metaphoricis vberius persequitur, & deplorat, quemadmodum plerique Interpretes cum Gregorio in illum locum tradiderunt.

Quo uæ, seu miseria carnis B. Virgo. Tob. 5.

Maria concepta sine originali.

Cap. 7.

TYPI ALIQVOT, SEV SYMBOLA, quibus Deiparæ Virginis præstantia, qua Dei mater est significatur.

DEINQUE ad Deiparæ dignitatem aliqua 22
 Ex parte declarandam, quam ex Conceptione filij Dei est adeptæ, qui in eius utero ex purissimis ipsius sanguinibus carnem suscepit, sacris litteris, ipsa Virgo in sacris litteris, & à SS. Patribus variis typis, ac nominibus metaphoricis ductis, tum ex rebus, quæ in usum hominũ veniunt, tum ex rebus Deo consecratis appellatur, seu significatur. Quare Bernardus serm 3. Bernardus super Salve Regina plura nomina, quibus Deipara nominari solet, recenset his verbis. *Non solum Cælum, & firmamentum Dominæ verum intelligitur, sed aliis nominibus con-*

G 2

nonien-

uenienter appellatur, & rerum vocabulis designatur, ipsa Tabernaculum Dei, Templum, Domus, Atrium, Cubiculum, Thalamus, Sponsa, Filia, Arca diluuii, Arca testamenti, Vrna aurea, Manna, Virga Aaron, Vellus Gedeonis, Porta Ezechielis, Ciuitas Dei, Caelum, Terra, Sol, Luna, Stella matutina, Aurora, Lucerna, Tuba, Mons, Fons, Hortus, Liliu[m] conuallium, Desertum; ipsa est terra promissionis lacte, & melle manans. Stella maris; Nautis quoque, via in mari, Sagena, Vinea, Ager, Arca, Horreum, Stabulum, & Praesepe, Subingale, Apotheca, Aula, Tarris, Castra, Aces, Populus, Regnum, Sacerdotium, Onispascua, Paradisus, Palma, Rosa, Fluuus, Portus, Columba, Columba, Vestis, Margarita, Candelabrum, Mensa, Corona, Sceptum, Panis, Oleum, Vinum, Arbor, Virga, Cedrus, Cypressus, Platanus, Cinnamonum, Balsamum, Myrrha, Ihus, Oliua, Nardus, Crocus, Fistula, Calamus, Storax, Soror, & Mater est; & ut breuiter concludam de hac, & ob hanc, & propter hanc totus munus factus est, & hac gratia Dei plena est, & per hanc homo redemptus est, Verbum Dei caro factum est, Deus humilis, homo sublimis, huc utque Bernardus. Similia encomia apud complures leguntur de Deipara, vt videre est apud Andream Cretensem, Epiphanium, & alios. Nos aliqua hic commemorabimus, additis Patrum testimonii, quieam ita vocare solent, adiecta interdum breui explicatione, quod etiam ad ea, quae in vniuerso hoc opere dicentur conducet, cum crebro de his, quae Virgini tribuuntur, ipsarum variis occasionibus mentio fit faciendae; quare, & lectorem huc remittimus

Typi quibus Mater Dei exprim.

Typi vero, seu symbola, quibus Deipara quatenus mater Dei est, exprimitur, quaeque in praesentia explicanda suscepimus, haec sunt.

- Paradisus voluptatis.
- Ciuitas Dei.
- Domus Sapientia.
- Aula Dei.
- Thalamus sponsi.
- Liber grandis, nouus, & obsegnatus.
- Ferculum Salomonis.
- Mons Dei.
- Mensum terra.
- Fons hortorum, & puteus aquarum viuentium.
- Fons lucis.
- Caelum Domini.
- Sanctuarium Dei.

- Tabernaculum sui Creatoris.
- Tabernaculum fiederis.
- Templum Domini.
- Sacrarium Spiritus sancti.
- Sanctissima Trinitatis noble trichinium.
- Mensa panum propositionis.
- Vrna aurea.
- Arca testimonij.

PARADISVS VOLVPTATIS

IMPRIMIS Deipara dicitur, PARADISVS VOLVPTATIS Gen 2, quam Deus omnibus gratiae voluptatibus cumulauit, quaeque iummam hominum voluptatem, ac delicias nobis protulit, ideo sanctus Iacobus in sua Liturgia Virginem sic affatur: Tibi, quae es templum sanctificatum, PARADISVS spiritualis, &c. vniuersa creatura gratulatur. Ephraem oratione de Deipara ad eandem: Ave, inquit, PARADISE deliciarum, totiusq; amantatis, & immortalitatis: Ave lignum vitae gaudium, & voluptas. Chrysoippus oratione de Virgine: Ave, quae es HORTVS Patris. Andreas Cretensis oratione de Annuntiatione Deiparam dicit esse: Intellectualem visum salutis nostra ligni PARADISVM, quae ipsius Horti Eden colonum, Christum (inquam) Dominum intra se habet figuris in ea a umbratum, qui ineffabili quadam potentia fluminis instar viuiparum vicium tuum egressus, quatuor velut intus per Euangelium suum orbis faciem irrigauit ita Andreas. Iuem: Gaudet, inquit, sancta terra virginea, ex qua nouus Adam formatur, qui veterem Adam seruat. Damascenus orat. 2. de doima. Vug Hodie, inquit, Eden nouus Adam PARADISVM suscepit animatum, in quo sublata est condemnatio, in quo plantatum est lignum vitae, in quo operata sunt nostra nuditas. Idem oratione 1. de doima. In hoc PARADISO, inquit, non patuit serpentis aditus. haec Damascenus. Proclus Episcopus Constantinopolitanus de Deipara: Hac, inquit, spiritualis est secundi Adam PARADISVS. Ambrosius in psalmum primum: Inter multa, inquit, ligna, quae erant speciosa ad aspectum, & bona ad escam, etiam lignum vitae terra produxit in medio PARADISI, vt caetera ligna eius viriditate florent. Quid esse hoc lignum dicimus, nisi per quod nobis salus venit? & lignum hoc TERRA produxit, quia eum Virgo generauit, quae erat terra, & mox. IESVS est lignum vitae. lignum sapientia plantatum in vtero Virginis voluntate Patris. haec Ambrosius. Rupertus libr. 4. in Cant. pulchre ea, quae de Paradiso terrestri in sacra Genesi scribuntur, Virgini

Virgini accomodat, & fusè prosequitur; quomodo nimirum Virgo sit nouus Paradisus celestis à Deo plantatus, & quo modo in ea formauerit hoiuicem, & ex ea cunctarum germina gratiarum, & cunctarum exemplaria virtutum produxerit; Christum quoque, qui est lignum vitæ, & fluuius, ex ea egressus sit, qui lætificat Ciuitatem Dei, qui inde diuiditur in quatuor Euangelia. Bernardus sermone 2. de Aduentu, cum Deiparam per virgam significari probasset, subiicit, eam esse lignum vitæ: *ò verè, inquit, LIGNVM VITÆ quod solum fuit dignum portare fructum salutis: hæc ibi.* Sanctus Bonauentura in Litanij Beate Virginis, eam ARBOREM VITÆ FRVCTIFERAM vocat, fortasse ad Arborem vitæ in Paradiso voluptatis alludens. Idem in speculo beate Virg. Cap. 5. agens de gratia Deiparæ, quæ spiritualibus delictis eam tanquam Paradisum repleuit, sic ait: *Gratia mentem, & animam Maria fecit deliciosam delictis spiritualibus tanquæ Dei viui spirituales PARADISVM, iuxta illud Ecclesiastici; Gratia sicut Paradisus in benedictionibus, verè Paradisus Dei fuit in benedictionibus multiplicium delictiarum spiritualium, de quibus etiam B. Bernardus ait: Quid ni delicias dixerim decus virginitatis, cū munerè fecunditatis, in signo humilitatis, distillantem caritatis fauim: misericordia viscera, plenitudinem gratia prerogatiua gloria singularis. hæc Bonauentura.*

Bernardus

Bonauent.

Eccles. 40.

Bernardus

Petr. Dam.

Genes. 2.

Deipara

delictis affluit.

Cant. 8.

*Altissimus, in quibus ipse reperit puritatem? nunquid in constellatione, vel semillatione stellarum quædam alia conuertuntur? in sanguinem, alia cadunt de celo, alia in tenebras obscurantur? nunquid in aere, vel igne, vel aëni? Nequaquæ, quia nõ in igne Dominus; non in commotione Dominus; non in spiritu Dominus si verax est ille, qui curru igneo, & equis igneis est assumptus in Cælum Nunquid in aquis, ubi furans, & tortuosus leuiathan immoratur, aut in terra, qua sub maledicto Adæ spinas emittit, & tribulas? Non est LOCVS VOLVPTATIS, nisi uterus Virginis. Ex hoc egreditur humanitate, quia vestitus cilicio nostra mortalitatis visibilis humanis oculis apparuit, & de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens, diuinitatis hamum inuenit, quem carne operuit virginali, ut draco magis illeceus ad carnem ferrum diuini numini subsentiret. hucusque Damianus. Sanctus Chrysostomus oratione in Annunciatione introducit Deam mittentem Gabrielem ad Virginem, eiq̃ue dicentem: *Vade ad PARADISVM meam ratione pradam. Et Sophronius de Assumptione: Verè inquit, Virgo HORTVS DELICTARVM, in quo constituta sunt vniuersa florum genera, & odoramenta virtutum, sicque conclusus, ut nesciat volari, neque corrumpi ullis insidiarum fraudibus. Fons itaque signatus sigillo totius Trinitatis, ex quo fons vitæ manat, in cuius lumine omnes vidèbimur lumen, cuius perfecta emissio vteri superiorum ciuium omnium est Paradisus, hæc ille. Quid tu ergo Deipara sit paradisi, cuius emissiones sunt Paradisi, hoc est, quæ nobis Christum genuit, qui est nostra beatitudo; quod infra vberius declarabimus.**

CIVITAS DEI.

Hæc est Ciuitas Dei psalm. 47. nimirum filij Dei qui inter tres diuinas personas peculati quadam ratione Deus noster ob assumptam humanitatem dicitur; & ita Bernardus sermone 2. de Assumpt. vocat illam, CASTELLVM Iesv. Georgius Nicom sermone de oblatio. vocat CIVITATEM DEI animatam. Chrysostomus loco citato ex persona Dei ad Gabrielem Archangelum: *Vade, inquit, ad animatam Ciuitatem (id est Virginem sanctissimam) de qua loquitur Propheta: Gloriosa ciuitas sunt deus Ciuitas Dei: sic etiam appellatur à S. Antonino 4. part. tit. 15. cap. 3. §. 1. & 2. Est enim Deipara CIVITAS summa, à Deo singulariter munita, pulcherrima, omni virtutum, & gratiarum genere tanquam spiritualibus diuitijs amplissimis.*

Qua Virgo.
& hamo
captus da-
mon.

Chrysost.

Sophron

Virgo dici-
tur Ciui-
tas Dei no-
stri.
Psalm. 47.
Bernardus
Georg.
Nico.
Chrysost.

DOMVS SAPIENTIAE.

Virgo dicitur Domus sapientia.
Proverb. 9. Iudaeus. Bernard.
Pet. Dam.
Hieron.
And. Cret.
Georg. Nic. Bonauen. Psalm. 92.
Genes. 28.
Cap. 7.
Isa. 2.
Ezech. 43.
Cap. 7. Bonauen.
Per Virginem dona Spiritus S. quaram. Prov. 9.
Isa. 11.

Hæc propter Verbi inhabitationem cum carnem suscepit dicitur Domus, quam sapientia ædificauit sibi, in qua excidit columnas septem, immolauit victimas suas; miscuit vinum, & proposuit mensam Proverb. 9. De Deipara enim id explicat Iudaeus ser. 3. de Assumpt. & Bernardus sermone 9. ex paruis. *Quid est, inquit, in ea septem columnas excidere, nisi ipsam sibi dignum Habitaculum fide, & operibus preparare.* Petrus Damianus sermone de Natiuitate similiter de Virgine exponit, quam dicit esse Domum columnis septem sustentatam, septem scilicet donis Spiritus sancti dotatam. Hieronymus in Isa. 3. & lib. contra Heluidium, vterum Deiparæ vocat sacri ventris hospitium, cuius nouem mensibus habitator fuit Iesus Andreas Cretensis orat, in salutatione Angel. consecratum vocat Regis Palatium, vnicum illius, qui nusquam capitur, habitaculum. Georgius Nicom. orat. de oblat. Domum gloriosam vocat. Similiter Bonauentura in speculo c. 8. de ea vult dici psalm. 92. *Domum tuam decet sanctitudo Domine.* Et Patriarcha Iacob. Genes. 28. de eadem pronunciauit: *Non est hic aliud, nisi Domus Dei, & Porta Cæli, de quo nos fatus c. 7.* Ad hanc domum in monte Domini, atque ad eam ab omni fluuio- rum inundatione, & hostium incursione tutam nos inuicem inuitare debemus iuxta illud Isa. 2. *Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad Domum Dei Iacob:* de qua Domo pulchre Ezech. 43. *Hæc est lex Domus in summitate montis, omnis finis eius in circuitu sanctum sanctorum est;* omnia enim Virginis sanctissima sunt, quod vberius cap. 7. ostendimus. Nec illud prætereundum, quod Bonauentura docet in speculo cap. 6. agens quo modo per Virginis preces ad septem Spiritus sancti dona, quibus hæc Domus fulcitur aspirare possimus; sic enim ait: *Spiritus sanctus Mariam per Domum conuenientissimè signauit, quam sibi sapientia increata cum septem columnis septem donorum Spiritus sancti excellentissimè ædificauit. Quisq; ergo columnas Spiritus S. ceperit desiderare, ipse formam colunarum in ista Domo poseri inuenire, quæ pro columnis huiusmodi debet cum magnis desiderijs, & precibus conuenire. Similiter quicumque septiformem Spiritus S. gratiam adipisci desiderat, ipse florem Spiritus S. in virga querat; Per virgam enim ad florē, per florē ad spiritum in ipso requiescentem peruenimus. Per Mariam ad*

Christum accedimus, & per Christum gratiam Spiritus sancti inuenimus, propter quod ben. Mariam alloquens B. Bernardus, ait, Per te accessum habeamus ad filium, & benedicta inuentrix gratia, Genitrix vita, Mater salutis, ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis. huculque Bonauentura.

27 Eadem Virgo sanctissima ob eximium puritatis candorem, & insignem virtutum soliditatem ac pretium inæstimabile ab omnium asperitate, & obscuritate tersum, atq; politum psal. 44. sub domorum eburnearum nomine exprimitur, à quibus prodierunt vestimenta Messæ, id est sacratissima Christi humanitas vestimenti nomine significata, vt videre est Isa. 63. illis verbis: *Quare rubrum est indumentum tuum?* vt Tertullianus exponit lib. 4. contra Marcionem, & apud Apostolum Philip. 2. *Habitu inuentus vt homo:* habitum enim hic significare vestimentum docet Augustinus lib. 83. quaest. 73. quod plenius cap. 8. ostendimus. Hæc (inquam) Christi humanitas sub vestis metaphorâ omnium gratiarum virtutumque præstantia, quasi pretiosorum aromatum odore redolens ex Virgine est deprompta, ait enim David in spiritu ad Christum; *Myrrha, & gutta, & castia à vestimentis tuis à domibus Eburneis, quare mirum non est, si hæc vestimenta ita sua uolentia domibus eburneis, id est Virgini, à qua sunt desumpta, & in quam diu fuerit reposita, tantam omnium virtutum fragrantiam impertierint.* illud quoque quod sequitur: *Ex quibus (nimirum domibus eburneis) delectauerunt te filia Regum in honore tuo;* optimè ijs, quæ de Virgine dicimus, congruunt: quasi dicat; Animas fideles, præferim Virgines, per filias Regum significatas, in his domibus, hoc est sub exemplo, & patrocinio Deiparæ degentes, delectatione, ac voluntate castissima ipsi Messæ placituras, in eius honorem sua omnia dirigentes. De magnitudine porro huius Domus. Methodius oratione in hypapante cum Virgine loquens: *Celeberrimè,* inquit, *Propheta nos erudiens, quam prorsus sus incomprehensibilis, ait: Quam magna est Domus Dei, & ingens locus habitationis eius; magnus, & non habet finem; excelsus, & immensus.* hæc ille.

AULA DEI.

28 **H**æc est Aula Dei amplissima, de qua *Virgo dicitur Aula Dei. Beata*

Bernard.

Domus eburnea Maria.

Isa. 63. Tertull.

Philip. 2. Augustin. Cap. 8.

Psalm. 41.

Method. Barnab.

Officium *Beata Maria Virginis in qua habitares, eligere dignus es.* in hac Aula iubemur adorare Deum Psalm. 95. ubi eodem legitur: *Adorare Dominum in atrio sancto eius:* in Psalterio Romano, ex cuius versione in Breuiario de sumptis sunt fere Antiphonæ, & versiculi; habitus: *Adorate Dominum in Aula sancta eius,* quod in versiculis Officii Epiphaniæ crebrius canitur, quare Ambrosius de instit. Virg. cap. 7. Dei Aulam eam vocat, *Mirum non est,* inquit, *praeter ceteros Ioannem locutum fuisse mysteria divina, cui praesto erat Aula caelestium Sacramentorum.* Idem epist. 79. *Aulam Regis aeterni,* & epist. 82. in fine Aulam regalem nominat. Arnobius in Plat. 14. eam virginem Aulam dicit. S. Fulgentius sermone de sancto Stephano, Christum ait trabea carnis indutum, de Aula veri virginis egressum. Et Augustinus serm. 17. de Natali Domini virginalem Aulam, & in lib. de Assump. Aulam Regis aeterni vocat. Anselmus de excel. Virg. in cap. 1. & 3. appellat Aulam, in qua Deus corporaliter habitaturus erat Chrylippus homil. de Beata Maria loquens cum Christo, *Surge Domine in requiem tuam; tua enim requies est virgo, & uter uter tua requies, quae tibi Cubile efficitur, & habitatio, ita Chrylippus. Bonaventura in speculo Beatae Virginis cap. 8. Maria, inquit, singulariter tam corpore, quam anima, est Aula Domini, & Ecclesia in quadam oratione sic Deum precatur, Omnipotens sempiternus Deus, qui gloriae Virginis Mariae corpus, & animam, ut dignum filij tui HABITACULUM effici mereretur, Spiritu sancto cooperante preparasti, &c.*

Thalamus Sponsi.

29 **H**æc Psalm. 18. est Thalamus Sponsi, ex quo ipse Christus, tamquam Sponsus proceffit, & ita illam appellat Augustinus sermone 2. de Annunciatione, & sermone 14. de Nativitate Domini. Epiphanius sermone Psalm. 18. de Laud. Deiparæ, & de ea exponit locum psalmi citatum. Chrysostomus oratio. in Annunciatione. Deum loquentem Gabrieli inducit his verbis, *Abi, inquit, ad Thalamum Divinae humanitatis meae; ubi ad cubiculum ortus mei secundum carnem.* Augustinus tractatu primo in primam Ioannis, illius Sponsi, inquit, Thalamus fuit uterius Virginis, quia in illo utero virginali coniuncti sunt duo, Sponsus, & Sponsa, Sponsus, Verbum, Sponsa, Caro, quia Verbum

Caro factum est. sic ille Proclus Patriarcha Constantinopolitanus de Deipara, *Hæc, inquit, Thalamus est, in quo Verbum humanam carnem sibi desponsavit.* Thalamum appellavit Bernardus sermone de Adventu Anselmus de excellent. Virginis capit. 1. & Andreas Cretensis in oratione in salutationem Angelicam, *Gaude, inquit, Thalamus, in quo sibi Christus humanitatem Sponsam aduenxit.* Sanctus Antoninus 4. part. tit. 15. c. 21 § 1. Vterum virginalem Thalamum Sponsi vocat Cyprianus serm. de Christi Natiu. loquens de Deipara, *Spiritus sanctus, inquit, sanctimonia Thalamum honorabat.*

Proclus.

Bernard. Anselmus.

S. Anton.

LIBER GRANDIS, NOVVS,
& obfignatus.

Hæc est liber grandis Isa. 8. quin etiam novus iuxta septuaginta, in quo scriptum est stylo hominis, *Velociter spolia detrahe, cisò pradare.* De quo Andreas Cretensis oratione 2. de dorm. loquens cum Deipara, *Tu es, inquit, Liber verè viuis eius, qui in te tacite fuit inscriptus. Verbi paterni, unico calamo spiritus. Tu sola verè es novus Testamenti volumen à Deo scriptum, quod Deus ante fecit cum hominibus.* Ita Andreas. Et Damascenus oratione 2. de dorm. vocat eam volumen novum, in quo ineffabiliter Deus Verbum sine manu scriptum fuit Idem oratione 1. de Natiu. *Hoderno dicitur, qui omnia efficit Deus Verbum, quod Pater è pectore eruènti, Librum novum condidit Dei lingua à spiritu, tanquam calamo quodam in ipso consecrandum; qui quidem homini litterarum perito datus est, nec tamen ab eo legitur: Neque enim Ioseph Mariam cognovit, neque ipsius mysterii potentiam.* hæc Damascenus Georgius Nicomed. in oratione de oblat. Deiparæ, ad ipsam illud Isa. 29. reicit: *Eam, inquit, indicavit Liber obfignatus, quem nullus, legit sciens litterarum; præter eum, qui obfignatus est serva vii supra rationem, cum charta significavit purissima, in qua Verbum sine scriptis impressum scilicet frandis chyrographum.* hæc Georgius Ephrem. in Ephrem oratione de laud. Deiparæ, ad legis tabulas spectans, vocat eam tabulam scriptam, legem mortalibus afferentem, & chartam divinissimam Eusebius Cæsariensis lib. 7. de demonstr. Euangel. cap. 3. *Novus, inquit, Liber de Adventu Dei, qui continet natalia Christi filij prophetis Maria, S. Antonin. 4. p. tit. 15. cap. 5. S. Antonin beatam*

30 Virgo liber scriptus Isa. 8. est Christus. Andr. Cret.

Damasc.

Georg.

Nico.

Ephrem.

Euseb.

S. Antonin

Ysa. 8.

beatam Virginem dicit esse librum illum gra- dem Isaiæ 8. ubi scriptum est Verbum incar- natum: Illam autem prophetissam, quæ Isai. loco citato dicit concepsisse filium, cui non est inditum: *Accelera spolia deirabra, festina prada ri, Deiparam Virginem esse ex Basilio in Isai. 8. & Nazianzeno, & aliis dicemus cap. 23.*

Basilii Nazianz. Cap. 23.

FERCULVM SALOMONIS.

30 Virgo Ferculum est Salomonis Cant. 3.

Hec est Ferculum, seu vehiculum, in quo Regia magnificentia gestabatur Rex Salomon, quod ipse Salomon Cant. 3. *Fecit sibi de lignis libani, columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, media charitate constravit propter filias Ierusalem.* De Virgine enim id explicat Andreas Cretensis oratione secunda de dorm. Honorius in sigillo, & Gulielmus Peryte apud Martinum del Rio in Cant. 3. Ideo Georgius Nicom. in orat. de oblat. vocat eam vehiculum (id est, Ferculum Regium) similiter & S. Antonius 4. part. tit. 15. cap. 44. §. 7. Merito autem Deipara in hoc Salomonis ferculo adumbatur, quam verus Salomon Christus sapientia Patris, & pax nostra fecit sibi, hoc est in proprium usum construxit, ut in eius corde spiritualiter corporaliter autem in eius utero, atque vltis dignissimis gestaretur, ligna vero libani, ex quibus ferculum illud constabat, erant, ex glossa interlineari: *Fortia, celsa, speciosa, odorifera, impubilia, atque candida.* Et his quidem lignis singula res, heroicae, atque eximiae Deiparæ virtutes, quarum aliquas in cap. 21. attingemus, quibus eius spiritualis structura constabat, significatur. Virginitas enim virtutes erant ad omnem hostium impetum sustinendum fortes, proteritate sua caelo proximæ, spirituali pulchritudine de coræ ad sui dilectionem, vel ipsum Deum, qui concupit speciem eius, allicientes; boni exempli odore flagrantes; contra omnem cariem atque putredinem diuinitus ita munite, ut essent prorsus inamissibiles. quod non nisi peculiari Dei privilegio obtineri potest. Denique puritate sua, atque candore omnibus conspicua, & illustres. Columnas porro argenteas, quibus pondus structurae Ferculi innititur, septem fuisse opinari licet, si numerum spectemus earum, quas Prouerb. 9. Sapientia excidisse scribitur, cum sibi domum edificauit, easque sancti Spiritus dona nitidissima intelligemus, quas ex D. Thoma 2. p.

Anat. Oret. Honorius. Gulielmus Mart del Rio. Georg. Nico. S. Anton. Cant. 3.

Glossa interl.

Cap. 21.

Psal. 44.

Prou. 9.

S. Thoma.

2. q. 68. art. 1. dantur, ut quis promptius moueatur à Spiritu sancto, quæ dona repercussa argenti instar sonum edunt auribus gratissimum hæc autem dona tribulationis igne in Deipara illustriora sunt reddita, iuxta illud psalm. 11. *Argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum sepius.* Huius terculi reclinatorium fuit aureum, & per illud accipi potest tum Deiparæ uterus, qui regio decore tanquam auro fulgebat, in quo nouem mensibus Christus est reclinatus: tum etiam ipsa anima Virginis, in qua per gratiam perpetuò resedit Christus, & flagranti charitate tanquam auro fuluo nimis rutilat. Ascensus est purpureus, siquidem virtute sanguinis Christi, cuius efficaciam præstantissimo modo Virgo est consecuta, meritorum suorum verticem in sublime supra omnes erexit: quare cap. 8. de ea dicitur, *Qua est ista, qua ascendit de deserto delitit affluens inuixa super dilectum suum.* Fuit quoque Ascensus eius purpureus, quoniam ad altissimam in caelis sedem ascendit non absque labore, atque sui mortificatione, ut cap. 12. dicemus, plurima pro Christo patiendo, cuius animam iuxta Simeonis vaticinium in Christi morte doloris gladius ita petransiit, ut Bernardus, & complures alii, eam plusquam martyrem appellare non dubitent, quemadmodum cap. 21. ostendemus, quin etiam, ut ex quadam reuelatione refert S. Bonauentura in meditat. vitæ Christi cap. 3. *Nullam gratiam, donum, vel virtutem habuit Virgo sanctissima à Deo sine magno labore, continua oratione, ardenti desiderio, profunda deuotione, multis lacrymis, & multa afflictione, excepta gratia, qua primum in uero sanctificata fuit.* hæc ibi. Denique Ascensus purpureus indicat regiam dignitatem, cuius potestatis insigne est purpura, ad quam dignitatem fuit euecta, facta Regina Coelorum, & Angelorum, ac reliquorum omnium Dominum. Media denique huius ferculi charitate constravit propter filias Ierusalem, interna enim misericordiae viscera huius Virginis tanta erga omnes dilectione flagrant, ut charitate constata sint, ita ut nemo sit, qui se abscondat à calore eius. *Non enim* (inquit Bernardus ferm. 1. de Assump.) *dubitare potest, omnino in affectum charitatis transisse Maria viscera, in quibus ipsa, qua ex Deo est charitas, nouem mensibus corporaliter requiescit, præcipue tamen erga filias Ierusalem, eos nimirum, qui ad cõsolationem*

Psal. 11.

Cap. 8.

Cap. 12.

Cap. 12.

Bernard.

Cap. 21.

Bonauent.

Cap. 12.

Bernard.

cõsolationem

& quoniam quadruplex potissimum est aqua vsus, sicut extinguere; foedes abluere, irrigare hortos; cibos denique decoquere. Sane Deipara aquam illam viuentem, hoc est, Christum Dominum ex suo utero protulit, in eoq; diu gestaunt, seruauit ac demum virgineo nixu inde eum in omnium utilitatem fudit, per quem tanquam per aquam vehementissimus nostræ concupiscentiæ ardor refrigeratur; putridissimæ criminum nostrorum maculæ eluuntur; cor nostrum quod Psal. 101. veluti fœnum aruit ad germinandum, flore quæ ac fructus producendos fœcundatur; opera denique nostra insulsa illa quidem, ac cruda, nec digna, quæ diuinis epulis inferuntur, ita excoquantur, vt vel ipsi Deo gratissimi saporis sint. Hinc ergo fit, vt Deipara, ex qua talis aqua scaturit. *Fons hortorum, ac puteus aquarum viuentium*, iure optimo dici possit. Quod si aquæ viuæ nomine Spiritus sanctus intelligatur, quo typo eum Christus Dominus Ioan. 7. illis verbis expressit. *Qui credit in me flumina de ventre eius fluent aqua viua*; quod Evangelista exponens subiicit, *Hoc autem dixit de spiritu, quem accipientes erant credentes in eum*, quandoquidem sancto etiam Spiritu, vt est in eius sequentia, quadruplex ille aquæ effectus tribuitur; dicitur enim *in afflu tēperies*, lavare sordida, rigare arida, fouere frigida & quodammodo decoquere; in Sap. 9. per Spiritum sanctum correctæ sunt semitæ eorum, qui sunt in terris, & quæ Deo placent didicerūt homines, rectè quoque hac ratione Deipara, quæ, vt infra dicemus, ab ecclesia, & à Patribus Spiritus sancti Sacramentum appellatur, & cuius meritis, ac precibus, quemadmodum cap. 28. ostendemus, in homines eiusdem Spiritus sancti gratia copiosè, ac veluti perenniter denuatur, fontis, ac putei nomine censerit, ac nuncupari poterit.

Hinc SS. Patres, cum ratione Christi, qui ex eius utero prodijt, tum etiam ratione Spiritus Sancti Charismatum, quæ eius intercessione abundè in nos promanant, fontem eam appellant. Methodius in hypapantem, Deiparam sic affatur, *Salus humanitatis filii Fons, salus humanitatis umbraculum*. Sanctus Epiphanius oratione de Deipara. *Aqua, inquit, gratia plena qua sitientes perennis fontis dulci edime satias*. Sanctus Ephraem orat. de laud. Deip. ipsam fontem gratiæ & totius conuolationis appellat. Chryostomus,

Psal. 101.

Ioan. 7.

Officium Eccles. Sap. 9.

Cap. 28.

Maria fons à sanctis Patribus nuncupatur. Basil. h. d. 2.

Epiphani.

Ephraem.

Chryost.

Aue, inquit, quæ es Puteus semper viuentis aquæ. Sophronius inter opera Hieronymi sermone de Assumptione, agens de Deipara sic, inquit, exiit Christus ex Virgine, vt esset, sicut Ezechiel faretur porta omnino clausa, vnde canitur in eisdem Cantica de ea, *Hortus conclusus, Fons signatus, Emissiones sua Paradisus; verè hortus deliciarum, in quo consita sunt vniuersa florum genera, & odoramenta virtutum; si q. conclusus, vt nescias violari, neque corrumpere illa insidiarum fraudibus.* Fons itaq; signatus sigillo totius Trinitatis, ex quo fons vita manat, in cuius lumine omnes videbimus lumen, quia iuxta Ioannem, ipse est, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; cuius profusa emissio vniuersa superiorum cœlium omnium est Paradisus, hæc Sophronius. Ilde fontis ieremone quarto de Assumptione, eam Fontem signatum, & Puteum aquarum viuentium vocat. Damascenus oratione secunda de dormit. Sepulchrum Deiparæ alloquens: *Vbi est, inquit, Fons ille, ex quo vita orta est* Rupeitus in Cantica, Deiparam ait esse Fontem hortorum, id est fontem Ecclesiarum. Sanctus Bernardus tom. 1. concione 6. art. 2. cap. 1. Deiparam docet esse Fontem hortorum, & Puteum aquarum, cuius non deficiunt aquæ Iai. 58. propter gratiarum plenitudinem, quæ est in Virgine; Quo circa Deipara merito figurata dicitur in fonte illo Paradisi, qui Genes. 2. irrigabat vniuersam superficiem terræ, & ex Paradiso diuiditur in quatuor capita, & Cantic. 4. dicitur. *Fons signatus*, tum propter perpetuam virginitatem, vt omnes hęc Patres obseruant, quos capit. 32. afferemus: tum quia nullus in ea cattareo serpentis patuit aditus, quemadmodum animaduertit Sophronius verbis citatis; de quo nos capit. 7. Deipara quoque in somnio illo Masdochæ per Esther figuratur; dicitur enim Esther *Esther 16. 10. Paruus fons, qui creuit in flumem, & in lucem solemque conuersus est, & in aquas plurimas redundauit. Esther est, quam Rex accepit uxorem, & voluit esse Reginam hinc factum est, vt à Damasceno term. 1. de Natiuitat. & ab alijs vocetur Fons lucis, de quo infra cap. 21. quæ re intelligi quoque potest figurata in aquis illis, quæ totæ 15. appellantur Fons solis; Iosue. 1. qui etiam Hieronymus in epist. ad Fabiam in Iordane fluuio significatam Deiparam vult. *Quadragesima duo, inquit, mansiones, per**

Sophron.

Ezech. 44. Cant. 4.

Psal. 101. Ioan. 1.

Ildefont.

Damasc. Rupertus.

S. Bernard.

Isa. 58.

Genes. 2.

Cantic. 4.

Cap. 32.

Cap. 7.

Esther 16.

Damasc. Cap. 21.

Iosue. Hieron.

quas

qua Israeliticus populus venit ad Iordanem, sunt quadraginta dua generos ones Abraham ad Christum. & mox sub quo numero Dominus, atque Saluator à primo Patriarcha pervenit ad Iordanem, qua pleno gurgite flens aquis spiritus sancti re iundebat. sic Hieronymus.

Aquaductus 35 Huc accedit, Deiparam merito Aquaductus gratia sum celestium gratiarum vocan Ecclesiast. 24 ubi ex eius persona hæc dici intelliguntur: sicut & quaductus ex iudi de Paradiso, dixit, rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo præsentes fructum. Quare Bernardus integram sermonem de Aquaductu habuit, ubi Deiparam esse Aquaductum diuinarum gratiarum elegantè ostendit, & post multa: Propterea, inquit, tan tempore humano generi fluente gratia defuerunt, quod nec dum intercederet, ut quo loquimur tam desiderabilis Aquaductum, sic ille.

Hinc humani generis hostis æquè infestissimus, ac callidissimus sub Holofernis persona Iudith 7. Aquaductum ad Bethuliam capiendam obstruere nititur, nimirum, ut fideliem animam in suam redigat potestatem ad Deiparæ perfugium, ac clientelam aditum præcludere conatur, cui tamen fortiter, ac strenuè resistere debemus.

Deiparam quoque significavit Cisterna illa iuxta portam Bethlehemi sita, cujus aquam 2. Reg. 23. David cum esset in præsidio contra Philistæos casti amertatus concupivit, allatamq; à tribus viris fortibus, qui in Philistinorum castra irruerant, libavit Domino; Atque id satis appositè interpretatur Methodius orat. in hypapantem, ubi Deiparam his verbis alloquitur: Tu Bethlehemitica illa Cisterna, quam velut vasa reseruitur David desideravit, ex qua immortalitatis posulum cunctis emanavit, sic ille. Et verò sicut Cisterna aquarum est receptaculum subterranæ, & amplum, quod aquam de celo pluvia excipit; eamque purissimam servat; pari etiam ratione Deipara uberes celestium donorum imbres, & immensam gratiæ copiam in sua anima, quasi in vase, humilitate profundissimo & capacitate amplissimo excipit, & absque ullo peccati pulvere, ac cæno resinæ, omnesque eius participes sua intercessione efficit. manet verò illa iuxta Bethlehem, quæ domum panis sonat, quia panem de celo verum, quo vescimur, nobis ditulit, huc referri potest illud quod observat S. Antonius 4. part. tit. 15.

2. Reg. 24. David cum esset in præsidio contra Philistæos casti amertatus concupivit, allatamq; à tribus viris fortibus, qui in Philistinorum castra irruerant, libavit Domino; Atque id satis appositè interpretatur Methodius orat. in hypapantem, ubi Deiparam his verbis alloquitur: Tu Bethlehemitica illa Cisterna, quam velut vasa reseruitur David desideravit, ex qua immortalitatis posulum cunctis emanavit, sic ille. Et verò sicut Cisterna aquarum est receptaculum subterranæ, & amplum, quod aquam de celo pluvia excipit; eamque purissimam servat; pari etiam ratione Deipara uberes celestium donorum imbres, & immensam gratiæ copiam in sua anima, quasi in vase, humilitate profundissimo & capacitate amplissimo excipit, & absque ullo peccati pulvere, ac cæno resinæ, omnesque eius participes sua intercessione efficit. manet verò illa iuxta Bethlehem, quæ domum panis sonat, quia panem de celo verum, quo vescimur, nobis ditulit, huc referri potest illud quod observat S. Antonius 4. part. tit. 15.

Deipara quare per Cisternam significatur.

cap. 2. Deiparam figuratam esse in Bersabee Salomonis matre, cuius nomen idem est, quod puteus septimus, propter gratiarum omnium, quæ aquarum nomine significatur, plenitudinem septimi putei numero expressam, quæ in Dei parente continetur, quamvis vulgata legat non Bersabee, sed Bethsabee, quod idem est, quod Domus iuramenti, quod Deiparæ tam facile accommodatur.

36 Quantum verò huic sacro fonti debeamus, facile quis intelliget, si perpendat, non solum eius aqua nostratum animarum hortos irrigari, verum etiam ex eo fonte nostrum Paraditum emanasse, quod pulchre Cantico 4. significatur illis verbis: Hortus conclusus, sicut sponsa Hortus conclusus, sicut sponsa. Emphronius I. m. de Assumptione. Cuius inquit, emissio usque superiorum civium omnium est Paradisus, idque iure optimè Virgo enim sanctissima ex tuo virginico utero Deum protulit, & hominem Christum Dominum, in quo, ut docent Theologi, omnis nostra beatitudo, quam in celis expectamus, tum essentialis, tum præcipua accidentalis continetur, iuxta illud Ioan. 10. Per me si quis intraverit, Ioan. 10. saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pasca inuenerit. Atque ex eadè sicut cui rationi tamen Limbam subeunt diceretur à Christo, Luc. 23. Hic mecum eris in Paradiso, quod ibi Paradisus sit, ubi Christus clarè suæ divinitatis visionem præbet. Nostra quoque beatitudo torrentis metaphora aptè significatur, Psal. 38.

37. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

38. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

39. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

40. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

41. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

42. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

43. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

44. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, hic autem torrens ex eo fonte profluxit, propterea enim Plalm. 126. David mercedem nostram quam post somnum mortis expectamus, circumscindere videtur per fructum huius ventris: Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini sicut merces, fructus ventris, quod cap. 15. expresse expendemus: quamvis illud (fructus) apud septuaginta sit genitivus casus, & idem valet ac si diceret, Hæreditas Domini est merces, quæ est ipse fructus ventris, hoc est Christus filius matris suæ, huc spectasse videtur Bonaventura cum in Litanis B. Virginis eam deliciarum Dei DAVITERAM, & cel. sic curis PANCERNAM vocat. Quo circa eum de Christo sanctissimæ Virginis filio eamque hæc.

Ex Deipara: nomen novissimum Paradisi. Ant. 4. Sophroni.

Psalm. 38.

Psalm. 126.

Cap. 15. 70. Interpratio.

Bonaventura.

Offic. Euseb.

*Se nascens de utero secium,
 Conuescens in edulium,
 Se moriens in precium,
 Se regnans dat in primum.*

Ideo & nos eidem Deiparæ immortales gratias agamus, habeamusque hoc nomine, quod Christum nostrorum scelerum pretium, nostræ refectiois cibum, nostræ gloriæ præmium ex suo sacratissimo utero in omnium utilitatem protulerit. quod S. Antonius 4. par. tit. 15. cap. 17. §. 4. agens de Misericordia, quam Deipara hominibus exhibuit, non minus piè, quàm verè his verbis docuit: *Maximum etiam effectum misericordia nobis impendit, quia nobis miseris, & captiuis. & mendicis famelicis in viaticum; laborantibus in primum; infirmis in medicamentum. & cum ipso dedit nobis regnum caelorum. & omne bonum.*

S. Anton.

Cant. 4.

Hæc S. Antonius: quæ cum ita sint, exclaimare possumus, ac Deiparæ dicere: *Hortus conclusus; fons signatus, Emissiones tuæ Paradisus.*

FONS LUCIS.

37
 Virgo dicitur Fons lucis.
 Epiph. 10.
 Epiph. Helychius
 Chrysipp.
 Damasc.
 Method.
 Cap. 21.

HÆC est fons lucis, de quo Esther 10. *Paruus, inquit, Fons, qui crevit in fluvium, & in lucem, solemque conuersus est, & in aquas plurimas redundauit.* & ita eam vocant Epiphanius oratione de laudibus Virginis, Helychius homil. 2. de S. Maria; & Chrysippus homil. de Deipara; & Damascenus orat. 1. de Natiuitate Virginis. Methodius oratione in hypapantem. Epiph. oratione de Deipara, quorum verba cap. 21, vbi de hoc plenius agetur, referemus.

COELVM DOMINI.

Virgo Coelum Cæli Domini.
 Psalm. 113.
 S. Iacob.
 Chrysost.
 Epiph.

HÆC est Psal. 113 dicitur: *Coelum Cæli Domini, Coelû enim appellatur à S. Iacobo in Liturgiâ à Chrysostomo serm. de laudib. Virg. & Epiphano serm. de laudib. Virg. & ab aliis vt diximus ca. 3. vbi copiosè ostendimus, qua nam ratione Deipara coelum appelletur.*

SANCTVARIVM DEI, TABERNACULVM SUI Creatoris, Tabernaculum foederis.

Exod. 15.
 Eccles. 24.
 Virgo dicitur Sanctuarium Dei

HÆC est Sanctuarium Dei Exod. 15. Tabernaculum sui Creatoris Eccles. 24. Tabernaculum foederis Exod. 31. factum iuxta exemplar in monte monstratum: *Quando (vt*

verbis vtat Bernardi) *Patribus caelitus promissum, & mysticis praefigurata miraculis, oraculis ac Tabernaculis fuit praenunciari prophetis S. Athanasius serm. Tabernaculum de Deipara dicit: Verbum in ea suum Tabernaculum posuisse Andreas Cretensis sanctissimum Verbi omnium Creatoris Tabernaculum eam appellat. Chrysostomus orat. de Annuntiatione Sanctuarium Dei paratum vocat, & Exod. 10. Habitaculum diuino Verbo dignum. Damascenus orat. 1. de Natiuitate vocat viuum, & statio- ne præditum Dei Tabernaculum, de quo Psal. 45. Sanctificauit Tabernaculum suum Altissimus. Idem orat. 1. & 2. de dormit. eam Tabernaculum illud vocat, ex quo vita principium duxit. Similiter & Georgius Nicom. orat. de oblat. vocat Tabernaculum, quod est capax essentiae immaterialis, quod nostrum, quod ceciderat, erexit Tabernaculum. Augustinus lib. de Assumpt. D. Thomas 3. par. q. 27. art. 2. argum. sed contrâ, de Virgine exponit Psal. 45. Sanctificauit Tabernaculum suum Altissimus, & Psal. 18. In sola posuit Tabernaculum suum. Anobius in Psal. 14. Damascenus verò oratio. 1. de dorm. vult eam figuratam in Tabernaculo Abraham; loquens enim cum Virgine: Nam Tabernaculum, inquit, Abraham te apertissime indicabat: etenim verbo diuino in ventre tuo tanquam Tabernaculo habitantis, humana natura subiecit panem, hoc est sui primicias, ex puris tuis sanguinibus obtulit à diuino igne quodammodo coctas, panemque efficitas, atque in diuinis personis existentes, & ad veram corporis animati anima rationali, atque intellectualem substantiam venientes. ita Damascenus. Idem orat. 1. de Natiuitate. Cedat, inquit, illud spiritus Tabernaculum, quod Moyses in deserto ex pretiosa, atque omnis generis materia construxit, atque etiam ante istud Patris Abrahami Tabernaculum visuo, & ratione prædico Dei Tabernaculo. Hoc enim non actionis duntaxat, ac potentia diuina conceptaculum fuit, verum essentia ratione ipsiusmet personae filij, ac Dei. sic Damascenus. Huic Tabernaculo optime conuenit illud, quod de Ecclesia dicitur Isa. 4. Et Tabernaculum erit in umbraculo dei ab aestu, & in securitatem, & absconsonem à turbis, & à pluuia: In Deipara enim tutissimum perfrugium habemus ab aestu tentationum, omniq; alia periculorum procella, iuxta illud Psal. 26. Quoniam abscondit me in Tabernaculo suo, in die malorum protexit me in abscondito Tabernaculi sui.*

TEM-

TEMPLUM DOMINI, SACRARIVM
Spiritus sancti sanctissima Trinitatis
nobile ericlinium.

modum Virgo sanctissima sanctitatem consecra-
tur, sanctumque, & admirabile, ac summo Deo di-
gnum Templum existit. Idem orat. 1. de Natiuitate
Virg. Templum Dei sanctum, quod Princeps Sa-
lomon (id est, Christus) construxit, & habitauit,
non auro & inanimatis lapidibus ornatum, virum
auri loco spiritu fulgens, pro lapidibus autem pre-
tiosis margaritam ingentis pretij Christum ha-
bens: quin etiam orat. 2. de dorm. Virg. Sepul-
chrum euidem Deiparæ vocat, Diuinum tem-
plum. Petrus Damianus serm. 3. de Natiuitate.
Hodie prodijt ex utero matris, qua Templum fieri
meruit diuinitatis. Anselmus inuocatione
Virginis, Templum misericordiæ vocat cum
Augustino serm. 2. de Assumpt. Bernardus
serm. 1. de Assumpt. Nec in mundo dignior locus
fuit virginis uteri Templo, quo Maria Dei fi-
lium suscepit. S. Antoninus 3. part. tit. 21. c. 4. §. 1.
accommodat Virgini illud Psal. 47. Suscepimus
Deus misericordiam tuam in medio templi tui,
id est, Virginis Deiparæ: & quoniam templum
locus est immunitatis, & venerationis, ac ob-
lationum, hinc infert peccatores magnam in
Virgine immunitatem sperare, eamque vene-
rari, ac per eam suas oblationes Deo offerre
debere S. Brigitta lib. 3. reuelatio. c. 6. habet
quomodo Virgo dicatur, Templum Salomonis,
eidemque applicat proprietates illius tem-
pli, vide superiori capite quomodo virtutes
Virginis præclarissimæ per lapides pretiosos,
& expensas ingentes in templo Salomonis
factas adumbratur. Et quemadmodum in
templo Salomonis duo erant altaria, ut ani-
maduertit Augustinus serm. 225. de tempore:
In illo, inquit, quod foris erat animalium eade-
batur sacrificium, in illo vero altari, quod intus
erat Thymiamatis offerabatur incensum: ex
quo colligit Augustinus Deum à nobis (qui
mysticè templum Dei sanctum ex Apostolo
1. Cor. 3. esse debemus) duplex sacrificium
querere, unum ut simus casto corpore, aliud
ut mundo corde, ut in exteriori altari, id est,
corpore nostro afferantur opera bona in cor-
de odore iuauitatis redoleat cogitatio sancta,
& in illo altari iugiter quotidianus ignis arde-
bar, quod ignem charitatis, quem in corde ha-
bere debemus, significat, hæc ex Augustino.
Ita in Virgine sanctissima, quæ templum
fuit Domini, duo hæc altaria perfectissimè
inueniuntur, unum Thymiamatis, in quo per
orationem intus, alterum sacrificiorum;

Pet. Dam.

Anselm.

Augustin.
Bernard.

S. Anton.
Psal. 47.

S. Brigitta
3. Reg. 6.

Augustin.
1. Cor. 3.

7. Reg. 6. 3° Hæc per Templum Domini 3. Reg. 6.
Virgo est figuratur, & ita eam vocat Ecclesia in
Templo Antiphona: Magnum, inquit, hereditatis myste-
rium, Templum Dei factus est uterus noscens vi-
rum, & alibi, Templum Domini, Sacrarium Spi-
ritus sancti: quæ verba desumpta sunt ex He-
rionymo lib. aduersus Heluidium, ubi eam
Templum Domini corporis, & Sacrarium
vocat Spiritus sancti: Et in hymno ex Sedu-
lio.
Domus pudici pectoris,
Templum repente sic Dei.
S. Jacob. S. Jacobus in Liturgia vocat Templum san-
Epiphani. ctificatum. Epiphanius serm. de Deipara: O B.
Maria Cælum, Templum, & thronus diuinita-
tis: & iterum Templum appellat impollutum.
Chrysof. Chrysofotomus in sua Liturgia animatum Dei
Ambros. Templum nominat. Ambrosius epistol. 82.
vocat corporale Dei templum, in qua corpo-
raliter habitauit plenitudo diuinitatis. Ger-
man. Patriarcha Constantinopolitanus ora-
tione de oblat. Deipar. In templo intuemur, in-
quit, quemadmodum Templum Domini anima-
tum templo in animo dicitur. Augustinus ser-
17. de Natiuit. Domini loquens de Incarna-
tione sic ait: Per fidem Christus in templum pu-
doris, hoc est sanctissimam virginem intrauit Cy-
rillus Alexandrinus homil. 6. contra Nesto-
rium Templum indissolubile: similiter & Geo-
rgius Nicom. orat. de oblat. Virg. quasi dicant,
non erat dissolubile, quale erat templum Sa-
lomonis, de quo intelligebant Iudæi illud: sol-
uite templum hoc, à Christo tamen prolatum
de templo corporis sui. Petrus Chrysolog. ser-
144. Virgo, inquit, factum est magnum Deitatis
Templum, quæ erat pusillum humanitatis hospi-
tium. Ildesontus in sermonibus de Assumpt.
vocat eam serm. 1. Dei Templum, in quo pro
salute hominum omnium Deus homo immo-
latus. & sermo 3. Templum Diuinitatis. &
serm. 6. meritò Domini Templum, Spiritus
sancti sacrarium, & appellatur, & creditur. &
serm. 9. Tabernaculum gloriæ, Templum cæ-
lestis. Andr. Cretensis in salutationem Angeli-
cam, illam magnificum diuinæ gloriæ Tem-
plum, Hesycius serm. 3. de Deipara Tem-
plum Cælo maius appellant. Damascenus
lib. 4. de fide orthodox. cap. 15. Ad hunc, inquit,

S. Jacob.

Epiphani.

Chrysof.

Ambros.

German.

Patriarch.

Augustin.

Cyrl. Alex.

Georg.

Ioan.

Pet. Chry.

Ildesontus

Andr. Cret.

Hesycius.

Damasc.

in quo per sui mortificationem se ipsam extra Deo immolabat igne charitatis flagrantissima semper succensa. Hinc est quod Cant. 3. Deipara comparatur *virgula fumi ex aromatis* *bus myrrha. & thuris*, quæ mortificationis, & orationis sunt symbola, quemadmodum cap. 21. plenius dicemus. Sanctus Antoninus loco citato Mensam panum propositionis, & reliqua, quæ in templo erant Deiparæ virtutibus eleganter accommodat, quod nos cap. 21. afferemus.

39 Illud tamen silentio minimè prætereundum; Deiparam non tantum ratione filij Dei, qui ex eius utero carnem suscipere, in eoque nouem menses degere est dignatus, Dei templum, & sanctuarium appellari; verum etiam ratione Spiritus sancti, de quo filius Dei in Matris utero ex sacris litteris conceptus dicitur, quod Angelus Virgini præsignificauit illis

verbis: *Spiritus sanctus superueniet in te*, peculiari ratione Sacrarium Spiritus sancti, & Sedem Spiritus sancti reuerenter nominari; si enim ex Apostolo 1. Corint. 6. membra ipsa iustorum templum sunt Spiritus sancti, qui est in eis: quin etiam à S. Thoma 3. part. q. 25. art. 6. organa eiusdem Spiritus sancti per eos operantis esse perhibentur; quanto potiori iure Deiparæ corpus Templum, & Organum sancti Spiritus, & insuper eam, in cuius utero Christi corpus Spiritus sancti virtute est formatum, eiusdem Spiritus sancti Sacrarium dicemus unà cum Ecclesia in quadam Antiphona. & Ildesonso serm. 3. & 4. de Assumpt. quare Hieronymus libro contra Heluidium, qui Deiparæ perpetuam virginitatem negabat, contra hanc eius impietatem sic exclamatur: *Tu Templum Domini corporis succendisti, tu contaminaisti Sacrarium Spiritus sancti?* & in eodem libro eam vocat Sedem Spiritus sancti, & S. Cyprianus in serm. de Christi Natiuit.

Nec recesserat, inquit, à venerabili pectore matris Spiritus sanctus ad verbum Gabrielis elapsus; possidebat Domum suam, & Templum, quod sibi consecrauerat adornabat, seruabat Sacrarium suum, & sanctimonia Thalamum honorabat. hæc Cyprianus. & Bernardus sermone 4. de Assumpt. *Qua*, inquit, *vel Angelica puritas diuinitati illi audeat comparari; qua digna fuit Spiritus sancti Sacrarium fieri, & Habituaculum filij Dei.* Ildesonus serm. 6. de Assumpt. *Qua*, merito, inquit, *Domini Templum, Spiritus sancti Sacrarium, & appellatur, & creditur.*

Quoniam verò, ut Saeni loquuntur Theologi, sanctissimæ Trinitatis opera ad extra sunt indiuisa, idcirco corporis Christi conceptio licet Spiritui sancto, qui est amor Patris, & Filij tribuatur, cum opus fuerit ex maximo Dei amore; & licet solus filius sit incarnatus, à tota tamen sanctissima Trinitate. ut docent Theologi cum S. Thoma 3. part. q. 32. art. 1. & 2. in utero Virginis peracta est. Quare Ecclesia in quadam collecta ait: *Patrem aeternum gloriosa Virginis corpus, & animam, ut dignum filij sui habitaculum esset mereret Spiritu sancto cooperante preparasse*, eaque de causa Deipara teste S. Thoma opusc. 8. dicitur: *totius Trinitatis nobile Triclinium*. quo titulo eam compellat S. Bonauentura in laude B. Virginis rhythmica, quæ in tomo 2. opusculorum habetur, idque singulari ratione præ aliis iustis. Nulli enim sanctiorum asseribi potest, quod Gabriel Angelus soli Deiparæ tribuit. *Virtus*, inquit, *Altissimi obumbrabit tibi. Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, Spiritus sanctus superueniet in te.* quare Bernardus serm. 3. super missus est, in illa verba: *Dominus tecum*, docet, non solum In, sed etiam Cum Maria, fuisse Dominum Patrem, cuius filium concepit, & Dominum filium, quem carne sua induit, & Dominum Spiritum sanctum, de quo concepit, qui cum Patre & Filio, eius uterum sanctificauit. Idemque Bernardus serm. 3. de Annunciatione affirmat, Deiparam gratiâ plenam, singularem, & generalem gratiam accepisse: *Sola*, inquit, *generalem gratiam singulariter accepisti, nam sola præ omnibus gratiam inuenisti Singularem, quod sola hanc inuenisti plenitudinem. Generalem, quod de ipsa plenitudine accipians uniuersi sic Bernardus.*

Mensa Panum Propositionis.

Hæc est illa Mensa panum propositionis Exod. 15. quæ Levit. 24. dicitur: *Mensa purissima*; fuit enim Virgo sanctissima instar illius mensæ omni puritate mundissima ex lignis setim, virtutibus mirum præclarissimis constans: cur autem eximie Virginis virtutes lignis setim comparentur, infra. ubi de Arca, dicemus: fuit etiam auro purissimo inaurata, charitate videlicet seruenti fulgida, duplici cinæta corona, altera quam vocant auream, quæ gloria essentialis, quæ in Dei clara visione, & amore est posita, significatur, quam in celo

caelo Deipara prae omnibus puris creaturis maximam est assecuta: altera vero, quae aureola nuncupatur, quam triplicem cumulatissimè Deipara est adepta Virginitum nimirum aureolam, Doctorum & Martyrum, vel aliquid Martyrum aureola praestantius propter gladium doloris, qui in Christi passione eius animam pettrantibus, de quibus cap. 6. vberius

In hac mensa repositus est panis vivus nostris necessitatibus propositus: qui de caelo descendit: super panes vero ponebatur divino iussu thubus lucidissimum quod Christi divinitatem in cuius honorem adoleri solet, significabat. Ideo Deipara à Patribus Mensa panis propositionis dicitur, quam Methodius in hypapantem vocat, *Alatre animatum panis vita*, id est, sanctissimae Eucharistiae Epiphanius sermone de laud. Virg. eam dicit Fidei Mensam intellectualem, quae panem vitae nobis superditavit. Georgius Nicomed. orat. de oblat. Virgin. Mensam, quae porrat vitam, in qua vitae nostrae panis propositus Ambrosia pavit eos, qui illius fuerunt participes Damascenus orat. 1. de dorm. Virg. illam vocat Mensam, ex qua ille panis vitae, ac coelestis pullulavit, & orat. 2. de dorm. animatam mensam appellat. Quoniam vero contra nostrorum hostium saevitiam tantam praesidii nobis est repositum in Christi corpore percipiendo, quod in sacrosancta Eucharistia continetur, & de hac mensa Deiparae fuit de sumptum: idcirco merito David de ea Psal. 22. pronunciat: *parasti in conspectu meo Mensam adversus eos, qui tribulant me*. Neque enim panis hic supersubstantialis Eucharistiae in Deipara tanquam in mensa fuit solum aservatus, verum etiam ex eius substantia sancti Spiritus opera fuit confectus. Caeterum quibus typis corpus Christi in sanctissima Eucharistia exhibitum ex Deipara in Incarnatione desumptum fuisse significetur capite 8. vberius ostendemus.

VRNA AVREA COELESTE
Manna continens.

41 Hæc Exod. 16. est Vrna aurea in Arca foederis asseruata suavissimum illud coeleste Manna continens, ita illam appellant Epiphanius serm. de lau. Virgin. Andreas Cretensis serm. de dormit. & orat. de Annuntiatione, *Salua sis*, inquit, *Vrna aurea, qua eum fers, qui dulce Manna reddit ac mel à petra ingrato Ysraëli elicuit*. Et Basilus Seleucia:

Episcopus orat. de Annunt. Virgo non Manna, ut illa vrna aurea, sed coelestem panem, qui fidelibus in cibum, & potum exhibetur, vtero complexa est. Ephrem orat. de laud. Virg. eam nominat vinam pulcherrimam, quae verum Manna gestat, similiter & Georg. Nicom. orat. de oblat. Virg. & Damasc. orat. 2. de dor. qui in orat. 2. eam dicit dulcem Mannæ vrnam.

ARCA FOEDERIS, SEU ARCA
testimoni.

42 Hæc est Arca foederis, seu Testimonii quae Exodi 25. sic dicta est, quod in ea tabulae legis, per quam Deus Exod. 34. cum Iudæis foedus percusserat, & in qua restatum erat, quid ab iisdem fieri vellet, asseruarentur, iure autem optimo Deiparam hoc symbolo adumbratam docent plerique SS. Patrum, cum mirificè in illam quadrent, quae de foederis Arca scribuntur; quod prius, quam à nobis demonstraretur, afferendi sunt Patres, qui eam per Arcam significatam volunt. Et quidem Ecclesia in quodam hymno de ea sic canit:

*Beata mater munere,
Cuius supernus artifex,
Mundum pinguilo continens,
Ventris sub Arca clausus est.*

Methodius orat. in hypapantem vocat eam Arcam animatam nostri legislatoris Dei. Athanasius serm. de Deipara, eodem nomine eam appellat. Ambros. serm. 81. Deiparam Arcam foederis, in qua tabulae testamentierant comparat. Ephrem orat. de Deipara, Arcam veram eam nominat. Epiphanius serm. de Deipara: *Aue*, inquit, *gratia plena, gloria Arca spiritualis*. Chrysostomus in Liturgia Deiparam, sic alloquitur: *Omnium Deus incarnatus in te sacrosancta Arca, ut dixit iustus David*. Andreas Cretensis orat. 2. de dormit. inuitat omnes ad Deiparae venerationem: *Ecce enim*, inquit, *Dei gloria noua Arca, in qua est Vrna aurea, & virga Aaron, qua germinavit, & tabula Testamenti, & rursus: Tabernaculum legis exemplar accepit Arcam supermundanam, cuius figura erat Arca legalis*. Idem orat. de Annunc. ad Deiparam: *Salua sis*, inquit, *noua gloria Arca, in qua Dei spiritus delapsus quiescit, Arca, in qua noua sanctificatio gloria*. Hesychius Presbyter Ierosolymitanus homil. 2. de Deipara afferens verba illa Psalmi: *Surge in requiem tuam tu, & Arca sanctificationis tuae*. Si tu, inquit, & loquitur eum Christo, *es gemma, & illa est Arca*. Georgius Nicom.

Ephrem.
Georg. Nicom.
Damasc.

Arca foederis dicitur Dei-

para.

Exod. 25.

Exod. 34.

Offic. Eccl.

Method.

Athanas.

Ambros.

Ephrem.

Epiphani.

Chrysost.

And. Cret.

Hesych.

Psal. 132.

Georgius Nicom.

Cap. 6.

Ioan. 6.

Method.

Epiphani.

Georg. Nic.

Damasc.

Psal. 22.

Cap. 8.

Virgo dicitur Vrna aurea.

Exod. 16.

Epiphani.

And. Cret.

Basil Seleucia Ep.

- Georgius.** Nicomediensis orat. de oblat. Deipar. Arcā sanctificationis eam vocat. Ildesons. serm. 1. de Assumptione agens de Virgine: *Arca*, inquit, dicitur noui testamenti, in qua *verus Deus* versatus non in figura, & in anigmata, sed in veritate.
- Damaso.** 43. Damascenus carmine de Annuntiatione eam appellat *viuam Dei Arcam*, quam prophetarum manus non tangit. Idem orat. 2. de dormit. sic ait: *Hodie sacra, & animata Arca Dei uiuentis, qua suum in utero concepit creatorem requiescit in templo Domini, quod nullus est exstructum manus, & Dauid exultat eius parens & in eo choros ducunt Angeli, & quæ sequuntur. & infia. Iubilemus in Arca Domini toto animo, & muri cadent Ierichuntini contrariarum inquit, potestatum infesta munitiones: & orat. 1. de Natiuit. Agnoscat, inquit, Arca undiq; auro confecta, & Manifer a illa Vrina aurea & Candelabrum, & Mensa, ac denique vetera omnia qua nihil habent, quod cum hac (id est cum Deipara) comparari possit: etenim exemplaris adu- brationis typo ornata sunt; hoc est, vt rectè animaduertit Billius in illum locum Damasceni Arcam, Vinam, Candelabrum, & cætera eiusdem generis eo nomine in honore fuisse, quod Virginis sanctissimæ typum gerebant. Bernardus serm. de B. Virg. qui habetur tom. 2. suorum oper. vult Arcam fæderis significasse Arcam gratiæ sanctitatem Mariæ. Lyranus in morali expositione super Exod. cap. 25. singula, quæ in arca erant B. Virginis accommodat. Bonauentura in Speculo cap. 9. ad Deiparam refert illud 3. Regum 8. *Intulerunt Sacerdotes Arcam fæderis Domini in locum suum.* Idem Bonauentura in Speculo cap. 2. de Deipara explicat illud Psalm. 131. *Surge in requiem tuam, tu & Arca sanctificationis tua.* S. Bernardus Senensis tom. 3. serm. 17. articulo 1. capi. 3. Deiparam vult esse Arcam sanctificationis cui consentit S. Antoninus 4. parte. tit. 15. ca. 2. & cap. 14. §. 4. B. Laurentius Iustinianus sermo de Natiuit. Virg. *An non, inquit, Maria testamenti Arca verissima diuinis manibus fabricata, auro vestita mundissimo, virtutum gemmis ornata, ac imputribilibus lignis spiritualiter facta, testamenti tabulas, frondentem virgam, & suauissimum in se manna continuit?**
- Forma arca B. Virg. figurabat.** 44. Quod verò ea, quæ spectabant ad Arcam aptissime in Deiparam vniuersa conueniens, facile ostenditur ex iis, quæ in sacris litteris Exod. 25 præsertim Exodi. 25. c. de Arca habentur, quæ

quidem omnia ad capita ferè septem reuocari possunt. Primum Arca eorum omnium, quæ in veteri testamento diuino imperio fabricata, & in Tabernaculo, vel in Templo collocata sunt, cuiusmodi fuere Mensa panum propositionis, Candelabrum aureum, Altare thymiamatis, & similia, præstantissimum quid fuisse sanè videtur; quippe quæ dignissimum, hoc est sancta sanctorum adepta locum. Secundò, constructa erat ex lignis setim, quæ in Arabiæ deserta enascuntur, & quidem pulcherrima sunt fortissima, imputribilia, leuia, atque candida, teste Hieronymo in Isaïæ cap. 41. & Hieron. in Iosé cap. 3. Tertiò, deaurata erat auro mundissimo intus, & foris. Quartò, Corona aurea illi inerat per circuitum. Quintò, annulos habebat quatuor aureos in angulis, vectesque duos de lignis setim auro conuictos, quibus ferebatur. Sextò, operiebatur Arca Propitiatorio, seu oraculo de auro mundissimo; si autem dicebatur, quod cum inde cum Moyse loqueretur Deus, oracula, seu responsa diuina reddebat, ac populo propitius reddebat. Septimò duo quoque Cherubim (qui ex Hieronymo in Ezechielis cap. 10. plenitudinem scientiæ sonant) aurei productiles ex vtraque parte oraculi versis vultibus se mutuò aspicientes, expansis alis vtrumque latus propitiatorij tegebant; & quoniam inde supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim responsa dabat Deus, propterea super Cherubim federe dicebatur Psalm. 79. *qui sedes super Cherubim.* Idem Psalm. 98. & Isaï. 37. Erant præterea in Arca, teste Apostolo Heb. 9. Vrina aurea, & Virga Aaron, quæ fronderat & tabulæ testamenti, seu legis Dei digito scriptæ.

45. Atque hæc quidem omnia mysticè in Deipara sanctissima cumulatissimè reperiri, quamuis inficiari possit nemo; nos tamè pro instituti nostri ratione simplici dumtaxat explicatione, ac locorum, quibus copiosè hæc probamus, significatione, qua ratione Deiparæ accommodari possint breuiter ostendemus. Principio quidem Deipara cum in diuina prædestinatione inter omnes puras creaturas dignitate sit prima, quod c. 14. vberius demonstrabitur, & multiplicibus donis, ac priuilegiis præ cunctis sit euecta, quod ex hoc cap. & superiori, ac sequenti liquiddè apparet; præstantissimum quoque locum, tum in militati, tum etiam in triumphanti Ecclesia consecutam perspicua

Cap. 2. Bernar. d. spieus consecratione conuincitur, de quo c. 12. quo circa Bernardus serm. 1. de Assumpt. Nec in terris locus dignior vteri virginis templo, in quo filium Dei Maria suscepit: nec in caelis regali solio, quo MARIAM hodie Mariæ filius sublimauit.

Ligna setim v. r. tuis sunt Deipara.

Secundò ligna setim pretiosa, ac imputribilia, ex quibus Arca constabat, Deiparæ virtutes heroicas illas quidem, & in summo, ex quibus virtutibus spiritualis eius animæ structura conficitur, nobis ob oculos ponunt: in iis porro virtutibus eminentissimis Deiparæ etiam dum erat in vita, omnes puras creaturas longè præibat: Angeli enim, vt verbis vtar S. Antonini 4. part. tit. 1. c. 17. §. 4. habent virtutes inamissibiles, sed non meritorias præmij essentia. Viatores homines sancti habent virtutes meritorias, sed amissibiles, (quod intellige de iis, qui in gratia non sunt confirmati, qui tamè à peccatorum ventralium putredine non suere immunes) Beata autem Maria habuit cum Angelis virtutes inamissibiles, & cum Sanctis viatoribus meritorias, & sic etiam excellentius cunctis eas habuit. Ita S. Antoninus. Accedit eodem quòd omnis corruptionis, atque spiritualis putredinis culpæ, quamuis leuissimæ expers omninò, immunisque sic fuit, vt lignis setim incorruptibilibus constare merito dici posset. De Virginis verò virtutibus præclarissimis c. 21. vberius differemus.

Cap. 21. Galatin. Quòd si ligna setim ad corpus etiam Deiparæ referre velimus; dicimus cum Galatino lib. 7. de arcanis c. 4. & 12. per ea ligna imputribilia significari sanctissimæ Virginis corpus non vidisse corruptionem; siquidem post mortem tertia die animæ iterum vnitum in caelum commigravit: quin etiam Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 2. sect. 2. ex sententia omnium, qui de B. Virgine scripserunt, affirmat, Deiparæ corpus fuisse in sua specie, & textu maximè perfectum: quia enim ex illo corpore Christi corpus formandum erat, ad Dei prouidentiam pertinuit accommodare medium finis, & materiam aptam præparare: Deinde debebat Christum, eiusque Genitricem non solum moribus, sed etiam corporis perfectione, & affectibus esse inter se quàm simillimos; hæc enim similitudo, & ad conciliandum amorem, & ad maiorem perfectionem pertinet; quod S. Brigittæ reuelatum est lib. 1. cap. 50. & 51.

S. Brigittæ Corpore Christi, 46 Ad rogabit quispiam, cum quadruplex

fit ex Philosophorum, ac Medicorum sententia humani corporis constitutio, quàm complexionem vocant, phlegmatica nimirum, cholericæ, melancholicæ, & sanguineæ, quodnam ex his temperamentum Christi corpus

sanctissimum ex virginis sanguinibus Spiritus sancti opera formatum, sortitum sit, vt hinc Deiparæ etiam complexionem, quæ ex diuina prouidentia Filio quàm simillima præparabatur, intelligamus. Ad quod respondendum videtur Christum Dominum sanguineæ complexionis temperamento præditum fuisse; tum quòd hæc constitutio omnium optima est, cum calore, & humido abundet, quibus, teste Aristot. lib. de long. & breu. vitæ c. 3. & Galeno in Aphorism. commen. 13. vita potissimam continetur, ac fouetur: tum quòd plurimum sanguinis, quem pro nobis funderet, habere voluit: tum denique quòd hæc etiam ratione nos magis amauit, seq̃ue nobis magis amabilem reddidit, quæ duo huic complexionis peculiariter tribuuntur. Quare in Canticis cap. 5. sanguineæ complexionis color ei tribuitur, quo se sorori sponsæ castissimo amore, cuius ibi fit mentio, eum diligenti, maximè amabilem exhibebat, sic enim legitur. *Qualis est dilectus tuus ex dilecto* (hoc est dilectissimus) *o pulcherrima mulier! Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus*: Quòd licet mysticum puritatis, & charitatis colorem præcipuè significet, corporalem etiam speciosi præ filiis hominum spõsi constitutionem satis nobis indicat. Cuius rei figura præcessisse videtur in Dauid, qui 1. Reg. 17. congressurus cum Goliath non abre-

Aristot. Galenus.

Cant. 5. t. Reg. 17. Adolecens fuisse visus, & pulcher aspectus, quo nobis ob oculos poneret Christum, cuius Sachana hoste læuissimo, eumque sua morte superandum ex amore, quo nos prolequebatur, cuius symbolum erat rubicundus ille color Dauid, processisse. Hinc multi, teste Suarez loco citato, colligunt Deiparam propter optimam corporis complexionem cum magna animi moderatione coniunctam nunquam in verum, ac proprium morbum incidisse: quare Sophronius in epistola synodica, quæ habetur in 8. Synodo act. 11. dicit: Virginis corpus ab omni contagione fuisse liberum, eiusque carnem immaculatam, & purissimam vocat. Et hoc ipsum confirmatur ex similitudine, quam habet cum Christo: etenim Christus non habuit

Suarez.

Sophron. & Synodo

Basilius.
Athanas.
S. Thom.
Caietan.

mo:bum, ex D. Basilio in regulis brevioribus interrogato 177. & Athanasio lib. de Incarnatione Verbi, & S. Thoma 3. par. q. 14. art. 4. Idque egregie docet Caietanus tom. 2. opusc. c. 13. de spulmo B. Virginis. *Dissonum*, inquit, *ratiōi est B. Virginem agnitūdem aliquam p̄ssam esse quia similis debebat credi filio per omnia quantum fas est.* ita Caietanus. Idem habet, & Galatius lib. 7. cap. 10. quicquid dicat

Salatin.
Abusilens

Abulensis quæst. 13. in cap. 12. Levit. vbi absque fundamento contrarium ex parte sentit.

Virginis
charitas
par aurum
arca ex-
primitur
Cap. 9.
Cap. 21.
Missale
Remanum

47 Tertio, aurum mundissimum, quo Arca intus, & foris circumtectā erat, ardentem Virginis caritatem indicat, qua Deum intus & ximos foris prosequabatur, de qua cap. 9. & 21. vel etiam vitam intus contemplativam, & foris activam significat; in vtraque enim Deipara egregie enituit, de quo cap. 21. ut propterea in eius Assumptione euangeliū legatur, vbi Martha, & Maria Magdalena virtutū huius vitæ typus commemorantur, vel etiam sanctitas Deiparæ innuitur, quæ interiori, & exteriori cultu Deum venerabatur; de ipsa enim

Psal. 44.

Psal. 44. *Omnis gloria eius filia regis ab intus, extrā verò proximos bono vitæ suæ odore, & exemplo edificabat, ideoque balsamum aromatizans dicitur, de quo cap. 21. vtrumque enim vero spiritali corde esse debet, ut sicut anima consistamus, & corpore, ita internas animi virtutes cum externis actionibus bonis iungere satagamus, quo solidus internæ sanctitatis fructus externis actibus admixtus hominem omni ex parte absolutum ostendat. Vel denique eximiam Deiparæ pulchritudinem, tum animæ, tum corporis nobis ob oculos ponit, de cuius pulchritudine aliquantō plenius mox agemus.*

Cap. 25.

Quarto, corona aurea in circuitu, quæ est Regiam insigne, ipsam, cum sit vera Dei genitrix, Sanctorum omnium, & Angelorum Reginam, ac totius mundi Dominam ostendit, quod supra in hoc capite demonstravimus. 48 Quinto, Annuli quatuor aurei cum vectibus duobus auro conuestitis significant Deiparæ promptitudinem, qua facili à Spiritu sancto movebatur, maiorem certè quàm animalia illa Ezechiel. 1. quæ ubicumque erat impetus spiritus, illuc gradiebantur: si enim ex Apostolo Roman. 8. *Qui spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei:* quanto magis Virgo beatissima in cunctis suis actionibus maiorem Dei gloriæ semper spectabat, & Dei spiritu agebatur,

Aurea co-
rona sum-
mmum, Vir-
ginis im-
perium.
Aureis
annulis
Mariæ
prompti-
tudo affi-
milatione.
Ezech. 1.
Rom. 8.

quæ Dei erat singulariter filia, sponsa, ac Parens? nec incongruè dici potest per quatuor annulos, & duos vectes, & per aurum, quo vectes erant circumtecti, septem sancti Spiritus dona significari, quibus anima ex D. Thoma p. 12. quæst. 68. promptus ex impetu Spiritus sancti ad opera virtutum movetur. Dubitari enim à nemine potest, quin his septem donis præ cunctis cumulativè perfusa Deipara fuerit, ut non incongruè Bernardus, atque alij columnis illis septem, quas Sapientia excidit Prover. 9. cum edificavit sibi domum, septem dona Spiritus sancti significari existimant, quibus Deipara cum produceretur, prædita fuit.

Sexto, Propitiatorium aureum est ipsa Deipara, quæ mortalium omnium Patrona charitatis auro rutilans Deum contra hominum scelera iuste successum placare, ac propitium reddere neutiquam cessat. Quare Methodius oratione in hypapantem sic eam affatur. *Tu propitiatorium, per quod Deus humanam naturam indutus mortalibus apparuit.* S. Ephrem oratione de laudibus Virg. ipsam Propitiatorium universæ terræ vocat. & Andreas Crentensis oratio. 2. de dormit. eam commune Propitiatorium, & commune reconciliatorium appellat: ceterum de hoc fusc. cap. 16. ubi per eam Dei misericordiam in nos effundi ostendimus, compluresque eius rei typos afferemus. & c. 30. ubi eam Aduocatam, ac Mediatricem ad intercedendum Sanctorum testimonijis, multisque exemplis demonstrabimus.

49 Septimo, duo Cherubim ex auro productiles, qui erant in Arca, plenitudinem scientiæ, quam Cherubim nomen importat, in Deipara ostendunt. *Maria enim (inquit Bernardus serm. Signum magnum) iure Solo prohibetur amicta, quæ profundissimam divinam Sapientiam, ultra quam credi potest, penetravit abyssum, ut quantum sine personali unione creatura conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa.* hæc ille. Dionysius Carthusianus super illud Cant. 5. *Ego dormio, sed cor meum vigilat, sapientiam Deiparæ infusam vocat splendidissimam, & exuberantissimam.* Et S. Bernardus tom. 2. serm. 51. art. 1. cap. 2. *Tanta, inquit, sapientia clarissimè à Deo super infusa est Virgini, quod hæc septem perfectè intelligebat secundum quosdam. Primo, naturam creaturam rationalem. Tertio, naturam creaturam spiritualem. Quarto, naturam incremiam divinalem. Quinto, omnia, quæ*

S. Thom.

Bernard.

Prover.

Propiti-

torium

aurum

Maria

S. Ephrem

And. Crent.

Cap. 16.

Cap. 30.

Cherubim

sciencia ple-

nitudinem

in Deipar-

ostendunt.

Bernard.

Apost. 12.

Dionys.

Carthus.

S. Bernard.

arum.

Isa. 7.

Cap. Sing.

quæ

quæ erant fugienda, & spernenda. Sexto, omnia, qua erant sequenda, & amplectenda. Septimo, per quem modum, & ad quantum gradum omnia essent odiosa, vel diligenda. hæc S. Beatus dicitur.

Offic. Eccl. Neque hoc cuiquam mirum videri debet: si enim S. Ioannes Euangelista in ultima coena super pectus Domini recubens *fluens Euangelij*, ut in eius festo canit Ecclesia, de ipso sacro Dominici pectoris fonte potavit: quanto maiorem sapientiae copiam habuisse existimanda est Deipara, quæ novem mensibus Christum in utero gestavit, & totos triginta tres annos eius doctrina est imbuta; quemadmodum c. 9. dicemus: quocirca & Apostolorum, Euangelistarumque Magistra fuit, de quo cap. 19. Ad hæc cum Lyrano in morali expositione Exod. 25. dici potest duos Cherubim assistentiam Angelorum Beatæ Virgini famulantium significare: qua verò ratione Angeli omnes, & peculiariter septem illi præcipui, qui diuino throno assistunt, Deiparam venerentur, eique reuerenter obsequantur cap. 26. exponemus.

Cap. 25. Denique Manna, virga Aaron, & tabula legis, quæ in Arca erant reposita Christum Dominum, qui in utero Virginis novem mensibus fuit, adumbrant, Christi enim Corpus, quo suavissimè vescimur, per Manna dulcissimum, eiusdem Anima, in qua teste Apostolo

Coloss. 2. sunt omnes thesauri Sapientiae & scientiae absconditi per legem, Diuinitas verò per virgæ dominij symbolum aptè exprimitur. Vel etiam dici potest in tribus illis tria quoque præclarissima quibus Deipara prædita est, significari; in Manna enim Deiparæ misericordiam dulcissimam, qua materno affectu apud filium homines defendit, atque excusat, de qua nos cap. 26. commodè indicatur. In legis tabulis diuinæ legis seruandæ studium, atque amor, quo ipsa ad eò tenebatur, ut cum Dauid

Psalm. 30. dicere possit: *Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*, quod nonnullis exemplis cap. 37. ostendimus. In virga denique Regia potestas, ac dominium enitet, quo à filio cunctis est prælata creaturis; hæc etiam virga, Isai. 30. percussus pauebit Assur, hoc est eius potestate tartarei draconis caput conteretur, de quo cap. 24.

Cap. 24. Quod si cætera, quæ de Arca fœderis in diuinis litteris leguntur, expendamus, ea quoque Deiparæ congruere inueniemus, ex

ijs nonnullatantum recensebimus.

Primò quidem de Arca 3. Regum 8. habemus illatam eam fuisse à Sacerdotibus in locum suum, in Salomonis templum, mirum intra sancta sanctorum, quod Bonauentura in speculo B. Virginis eius Assumptiõni accommodat, qua Deipara super omnes Angelorum choros dignissimo loco à summo Sacerdote Christo Domino est collocata, cui consonat illud psalm. 131. *Surge Domine in requiem tuam, & Arca sanctificationis tuae*, per hanc autem Arcam sanctificationis à Christo in requiem æternam exceptam Deiparam intelligunt Chrysostomus, Andreas Cretensis, Hesychnius, Damascenus, Georgius Nicomediensis, Bonauentura, S. Bernardinus, & S. Antoninus locis supra citatis: ut propterea illud Apocalyp. 11. *Et apertum est Templum Dei in Cælo, & visa est Arca testamenti eius in Templum eius*, de Deipara rectè explicari possit, quemadmodum c. 20. dicemus.

Secundò ex propitiatorio Arcae Deus responsa se daturum pollicitus est Moyfi Exod. 25. & 1. Regum 14. Saul consulere volens diuinum oraculum, Sacerdoti dicebat: *Applica Arcam Domini & Deus per Deiparam hominum Aduocatam nostras preces exaudit*, ut capit 50. dicemus, & per eam suæ misericordiae responsa reddidit, de quo cap. 16.

Tertio in deserto filij Israël cum ad terram promissionis contenderent Numer. 9. *Ad imperium Domini profecti erant, & fidebant in bernaculum, & tentoria*, & Num. 10. *Profecti sunt de monte Domini viam trium dierum, Arca autem fœderis Domini præcedebat eos per dies tres prouidens castrorum locum*: ita & nos ad Imperium Domini omnes nostras actiones componamus, Deiparam verò tanquam Arcam Dei inuocemus, ut sua intercessione nobis locum manendi prouideat, nosque in hoc anticipati ad Cælum itinere dirigat.

51. Quotò cum filij Israël transituri essent Iordanem, ut ad terram promissionis peruenirent, Sacerdotibus, qui Arcam fœderis portabant, Iordanem ingressis, diuisæ sunt squæ Iordanis, & populus per arenam alueum transiit: eodem modo aquæ tribulationum huius mundi Deiparæ patrocinio ita diuiduntur, & extenuantur, vt inoffenso pede diuino auxilio sulti per eas transire valeamus.

conuersus
B. Virg. 46.
commodatur.
3. Reg. 8.
Bonauent.

Psalm. 131

Chrysof.
Cretensis
Hesychnus
Damasc.
Georg. Nicom.
Bonauent.
S. Bernardinus.

S. Antonin.
Apo.
11. Cap. 20
Exod. 21.
1. Reg. 14.
Cap. 30.
Cap. 16.

Numer. 9.
&
10.

Exod. 14.

dicebat Moyses: Surge Domine, & dispensur inimici tui, & fugiant qui oderunt te, à facie tua: cùm autem deponeretur aiebat: Revertare Domine ad multitudinem exercitus Israel: Quæ **S. Bernard** verba explicat S. Bernardinus Senensis tomo 3. serm. 11. art. 1. c. 2. de Deipara, quam vult in Arca Moysi præmonstratam. *Hic enim, inquit, verbis Num. 10. mysticè innuitur, quod quando elevata fuit Virgo gloriosa ad cælestia regna, Demons potentia imminuta est, & dissipata: unde pro illa dici potest illud Ecclesiastici: Superborum, & sublimium colla propria virtute calcas. hæc S. Bernardinus, cui addere possumus verba illa Moysi, cùm deponeretur Arca, ostendere Dei misericordiam ad nos cum hac mythica Arca reuertit.*

Iosue 6. Damasc. Sexto, muri Ierichuntini Ios. 6. Arca Domini circumlata clangentibus tubis corruerit, quod Damascenus orat. 2. de dor. his verbis de Deipara exponit: *lubilemus in Arca Domini Dei toto animo, & muri cadent Ierichuntini, contrariarum, inquit, potestatum infesta munitiones.*

2. Reg. 5. Septimo, Arca Dei à Philistæis capta 1. Reg. 5. Idolom Dagon evertit, ei que caput ac manus præcidit. Azotios, reliquosque populi Dei hostes percussit, & multis plagis affecit, quod mysticè fit cùm per Deiparam demonis caput, viresque atteruntur, ut eos, qui Deiparæ pietatè exercent, ab hostibus seruet incolumes, quod multis exemplis c. 20. planum fiet.

Cap. 20. Octavo, percussio Ozæ super temeritate, qua extendit manum ad Arcam Dei, ut teneret eam 2. Reg. 6. nobis satis indicat quanta cum reuerentia Deiparam tractare debeamus, ad quod spectat Damascenus carmine de Annunc. cùm Deiparam appellat: *Virgam Dei Arcam, quam profanorum manus non tangit.*

6. Reg. 6. Nonò 1. Reg. 6. de vicis Bethsamitibus, ed quod vidissent Arcam Domini, percussit Dominus de populo septuaginta viros, & quinquaginta milia plebis, ut intelligamus quamlibet in Matrem Dei irreuerentiam, tametsi aliis videatur levis, non futuram in multam, quod compluribus exemplis in tractatu de Miraculis aperte ostendimus.

DEIPARÆ EXIMIA TVM CORPORA, sicut anima pulchritudo.

Quæ de Deiparæ præstantia exposuimus symbola, ea sunt, ut ipsius, & corporis, & anime pulchritudinem satis nobis indicare videatur; quare operæ pretium duxi in præ-

sentia de vtraque Virginis forma, aliqua in medium afferere: & quamquam pulchritudo, formaque corporis exterior bonum est cadu- **Pulchritudo de dæmon Dei.** c. 20. de qua quidam sic cecinit.

Forma bonum fragile est, quantumq; accedis ad annos **Ovid.**

Fit minor, & spatio carpitur ipsa sua.

Quæ etiam ex B. Etio lib. 3. de Confolat. profs. 8. triduanæ febris igaiculo potest dissolu- **Berlin.** u; eaque de causa à Nazianzeno orat. 31. Tè- **Nazianz.** ponis ac morbi ludibrium appellatur; Dei ta- **Augustin.** men donum est, quod ex August. lib. 15. de **Augustin.** Ciuit. Dei c. 22. Quamuis sit temporale, car- **Augustin.** nale, & infimum bonum, propterea tamen **Augustin.** illud Deus largitur etiam malis, ne magnum **Augustin.** bonum videatur bonis, quo fit, ut eiu. modi **Augustin.** Dei quale quale donum in Deipara quoque **Augustin.** extitisse Patrum complures constanter affir- **Augustin.** ment. & rationum monumenta persuaideant, **Augustin.** quod ex iis, quæ dicemus planum fiet.

Et ut inde ducatur initium, unde pulchritu- **S. Anton.** dinis ratio petitur, ea ex Alberto apud S. An- **S. Anton.** tonin. 4. par. tit. 15. c. 11. in debita corporis qua- **S. Anton.** titate, & qualitate, in eleganti membroru dis- **S. Anton.** positione, & proportione, & in coloris venu- **S. Anton.** state sita est: quibus omnibus cum Deipara, **S. Anton.** ut dicemus, prædita egregiè fuerit, consequens **S. Anton.** etiam est, eam præstanti corporis forma, & in- **S. Anton.** signi pulchritudine ornatam pariter fuisse. **S. Anton.** Iam huius rei Patrum testimonia afferamus. **S. Anton.** Nazianzenus in Tragedia, Christus patiens, **S. Anton.** sic cecinit ex persona Nuntii:

*Eheu, pudicas inter, & pulcherrimas, **S. Anton.** Atque venerandas prima, Virgo eadem, & parvam **S. Anton.** Maria.*

Et rursum ex persona Chori.

*O Virgo, forma quæ nitore cæteras **S. Anton.** Præis, pusilla nobilis, quæ basilans **S. Anton.** Infantem in utero (ut tu refers) tuo Deum, **S. Anton.** Thesaurum eodem basilasti maximum.*

S. Ephrem oratione de Deipara eam Vir- **Ephrem.** nam pulcherrimam vocat, quæ cæli manna **Ephrem.** gestat. Epiphanius oratione de Laudibus Vir- **Ephrem.** gin. ad eam sermonem dirigit his verbis: *Quæ **Ephrem.** solo Deo excepto cunctis superior existis, Formosior **Ephrem.** es ipsi Cherubim, & Seraphim, & omni exerci- **Ephrem.** tu Angelico. Andreas Cretensis oratione de dormi- **Ephrem.** tit. Deiparam sic alloquitur: *Eximia pulchri- **Ephrem.** tudo, à Deo sculpta statua, rectè descripta, Vultu **Ephrem.** Archetypi Image. Georgius Nicom. orat. de ob- **Ephrem.** latione Deiparam sic affatur: *O pulcherrima **Ephrem.** pulchritudo omnium pulchritudinum; O Dei **Ephrem.** geni-***

genitrix pulcherrimum omnium summum ornamentum.

Richardus de sancto Victore in Cantica cap. 26. docet amoris ignem, & interio rem candorem, exterius in Virgine lucere, ut quæ puritatem Angelicam habuit, vultum etiam Angelicum haberet; ei que accommodat illud

Cant. 4. **Albertus Magnus.** **Carthusianus.** Quæ admodum, inquit, corpus Christi quod Deus supernaturaliter per se ipsum formavit est perfectissimum, atque pulcherrimum in natura, quod fieri potuit secundum statum via: sic corpus Virginis ad hoc immediatè ord natum fuit pulcherrimum secundum statum via, quod natura

per se operans facere potest, idè dicimus: quod sicut Christus fuit speciosus forma præ filiis hominum sic Virgo pulcherrima fuit inter filias hominum, & quod ipsa habuit summum, & perfectissimum, quod potuit esse in mortali corpore femineo secundum statum via, operante natura. hæc

Albertus Bona ventura in Litanis eam his verbis inuocat: Sancta Maria foeminarum pulcherrima. Idem in speculo cap. 14. cum ageret de fructu Virginis, id est Christo, quem (ut eius verbis utar) ait non solum esse delitiosum odore, sed delitiosiore specie, & deco-

Leuit. 24. citat illud **Leuit. 4.** Sumisq; dia primo fructus arboris pulcherrima Primus dies, inquit, animam illuminans est fides; & certè si sumera debemus fructus arboris pulcherrima, arbor pulcherrima est Maria: pulchra quidem in solis oris pulchrior autem in floribus cordis, pulcherrima vero in pulcherrimo fructu ventris, de quo **Bernardus infer sic:** Si, inquit, fructus illi mortis non solum suavis fuit ad vescendum, sed etiam, teste

Genes. 2. scriptura, delectabilis aspectu: quanto magis huius visus fructus viuificè decorem debemus inquirere illum (inquam) in quæ desiderant Angeli prospicere. Pulcher utique fructus Christus est, qui speciosus forma præ filiis hominum est: si autem plenius cognoscere volumus fructus huius pulcherrimam, requiramus ipsam pulcherrimam eius matrem, & dicamus illud **Cantic. 5.** Qualls est dilectus tuus ex dilecto ò pulcherrima mulierum?

& ecce ipsa respondens statim dicit, Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus: ipse candor lucis æternus. Candidus quidem est divinitate, rubicundus autem humanitate:

Psalm. 44. candidus quoque conuersatione, rubicundus seu passione. Ecce quam pulcher fructus: propter hæc bona de ipso ait **Augustinus,** pulcher in caelis, pulcher in terris, pulcher in Patre Verbum, pulcher in Matre Caro, & Verbum, hæc autem pulcherrima arbor Maria non solum habet pulcherrimum fructum ventris, sed etiam pulcherrimos habet fructus matris, de quibus **Apostolus ad Galatas,** Galat. 4. scribens ait: Fructus autem spiritus est charitas gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo fides modestia, continentia, castitas. hæc tenus **Bona ventura.**

54. **Dionysius Carthusianus** libr. 1. de laudibus. Virg. antic. 35. A planta, inquit, pedis usque ad verticem capitis nihil penitus fuit in Virgine, neque in corpore, neque in anima indescens, reprehensibile, indecorum, imò totum fuit diuina Sapientia circino formatum, pulcherrimè circumcisum ab omni superfluitate, plenissimè, ac speciosissimè operatum. Nempe, sicut Christi humanitatem propter personalem cum Deo unionem decuit omni perfectione natura, & gratia in termino excellentia præfulgere, ita ipsius genitricis personam post unigeniti sui humanitatem oportebat in omnibus sic ornari. quoniam post hypostaticam in Deo conuersionem non est alia tam vicina, ut vnio matris Dei cum Deo filio suo. hæc **Dionysius.** Idem art. 36. existimat Virginis sanctissimæ cultum splendore quodam illustratum, eiusque carnem suauem odorem spirasse. Virgo, inquit, quo abundantioribus diuinorum charismatum infusionibus suis præuenia, eo fulgebatur, hæc ipsa exuberantia magis in eius resulso vultu, & corpore ac visu, & quo quotidie in omni gratia, ac virtute, & in omni luce contemplationis Theorica, & spirabat mystica Theologia splendore, in puritate interna, suauem, & sanctitate Angelica excellentius profecit, eo interior illa, ac diuina sinceritas luminosa euidenti in eius facie apparebat, atque, ut quidam etiam magni Doctores dicunt, visibiliter radiabat. Addit etiam **Carthusianus,** Cur non putetur, inquit, credibile, quod virginæ eius caro dulcem sit sortita odorem? Hoc ipsum de Deiparæ pulchritudine docet sanctus **Antoninus** 4. part. tit. 15. cap. 12. vbi cum multa de eius pulchritudine disseruisset, agit de eius colore in cute, & in capillis, ac oculis, cuius verba hæc sunt: **Beata Virgo ex Alberti sententia in colore cutis in capillis,** fuit alba, & rubra mixtum, in capillis autem, & oculis nigra, & temperata, sicut & eius filium speciosissimum credimus coloratum. **Ratio S. Antonini** ea est, quoniam nobilissimus color est albus,

Augustinus

Galat. 4.0

Carthusianus

Vultus

Deipara

fulgebatur,

corpus

eius odor

suauem,

spirabat

mystica

Theologia

splendore,

in puritate

interna,

suauem,

sanctitate

Angelica

excellenti

us profecit,

eo

interior

illa, ac

diuina

sinceritas

luminosa

eui-

denti in

eius facie

apparebat,

atque, ut

quidam

etiam

magni

Doctores

dicunt,

visibiliter

radi-

abat. Addit

etiam

Carthusianus,

Cur non

putetur,

inquit,

credibile,

quod

virginæ

eius caro

dulcem

sit sortita

odorem? Hoc ipsum

de Deiparæ

pulchritudine

docet sanctus

Antoninus 4. part.

tit. 15. cap. 12.

vbi cum multa

de eius pulchri-

tudine disseruisset,

agit de eius colore

in cute, & in

capillis, ac

oculis, cuius

verba hæc sunt:

Beata Virgo ex

Alberti sententia

in colore cutis

in capillis,

fuit alba, &

ruba mixtum,

in capillis autem,

& oculis nigra,

& temperata,

sicut & eius

filium

speciosissimum

credimus

coloratum.

Ratio S. An-

tonini ea est,

quoniam

nobilissimus

color est

albus,

Galenus albo, & rubro, qui à Galeno in complexionem temperatam constituitur, corpori bene disposito convenit, & hic fuit in Virgine, de cuius filio **Canis.** 5. dicitur, *Dilectus meus candidus, & rubicundus*; quamquam si mysticè, id de anima intelligatur, candor designat puritatem, Rubor autem charitatem, quæ virtutes puras, & charitas fuerunt in Virgine in summo. **Capilli** verò Deiparæ, ex Alberto, & Constantino medico fuere temperatè nigri: quoniam perfectissima corporis humani dispositio, quæ prædita fuit Deipara, exigit cerebrum calidum, & siccum; à calore enim oritur velocitas apprehendendi; à siccitate verò firmitas retinendi; ex tali autem cerebri dispositione color niger in capillis, & in oculis oritur: oculi porro nigri sunt clariore ad videndum, ac proinde nobiliores, propter sensuum utilitatem. quare in Canticis, ubi spiritualis pulchritudo per exteriorum compositionem deturbatur, sic habemus cap. 5. *Comæ ut sicut elata palmarum, nigra quasi coruus.* hæc ex sancto Antonino, & Alberto iisdem fere verbis; quamvis Epiphanius apud Nicephorum, quem infra afferemus, velit colorem Beatæ Virginis fuisse triticeum, capillos verò flavos.

Abulensis. 55 Abulensis quoque paradoxo 2. capit. 101 Deiparæ pulchritudinem astruit ea ratione; *Quoniam pulchritudo, inquit, attestatur super bonam complexionem, quæ est signum & causâ efficiax boni ingenii, eum phantasmata rectè disposita intelligimus subserviant.* Recentiores quoque hoc idem de pulchritudine Virginis affirmant, & rationibus confirmant **Canisius** libro primo de beata Virgine, cap. 13. Suarez tomo 2. in 3. part. disputata sect. 2. Barrada libr. 6. cap. 5. Denique sancta Brigitta in serm. Angel. cap. 13 *Quemadmodum, inquit, Deus & Angeli de Virginis anima venustate gratulabantur in Cælis, ita etiâ gratissima eius corporis pulchritudo omnia eam cernere cupientibus, utilis fuit, & consolatoria in terris.* & libro 5. post interrogat. 9. Christus Dominus singula suæ genitricis membra laudibus extollit, & mysticè eorum pulchritudinem declarat, & libro 1. cap. 51. Matri suæ hæc dixisse scribitur: *Angeli considerant alter alterius pulchritudinem, & pulchritudinem omnium animarum, & omnium corporum admirantur: sed anima tua pulchritudinem vident esse super omnia, quæ creata sunt, & corporis tui honestatem excellere omnes homines, quæ creata sunt, & sic omnes Angelos, & om-*

nia, quæ creata sunt, excellit pulchritudo tua. hæc ibi.

56 Ceterum insignem corporis Deiparæ delineationem, ac formam Epiphanius Presbyter Constantinopolitanus accuratè nobis ob oculos ponit apud Nicephorum, libr. 2. histor. cap. 23. Epiphanius autem fides merito haberi potest; is enim in græcis auctoribus excurrendis magno se studio usum affirmat, ut de vita Deiparæ non tantum credibilia, sed vera etiam, ac firma proferret teiectis quibusdam malæ fidei auctoribus; Nicephori verba ex Epiphanio hæc sunt; *Sacratissima Deipara mores, formæque & statura eius modus talis (inquit Epiphanius) fuit, erat in rebus omnibus honesta, & gravis, pauca admodum, eaque necessariis loquens, ad audientium facili; & per quam affabilis, honorem suum, & venerationem omnibus exhibens, statura mediocri (quamvis sine que eam aliquantulum mediocrem longitudinem excessisse dicant.) decenti dicendi libertate admodum, ut homines omnes vsa est sine risu, sine perturbatione, & sine iracundia maxime. Colore fuit triticum referente, capillo flauo, oculis acerbis, subflauis, & tanquam oleæ colore pupillas in eis habens; supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra; Nasus longior, labia florida, & verborum iuauitate plena; & acies non rotunda, & acuta, sed aliquantulo longior; Manus simul, & digiti longiores: erat denique fastus omnis expertus, simplex, minimeque vultus fugiens, nihil molitius secum trahens, sed humilitatem præcellentem colens, Vestimentis, quæ ipsa gestauit, coloris nativi contenta fuit, id quod etiam nunc sanctum capitis eius velamen ostendit, & ut paucis dicam, in rebus eius omnibus multa diuinitus inerat gratia. hæc Epiphanius apud Nicephorum: cui consonat Cedrenus in compendio historiæ; Anselmus quoque eadem habet. Et verò imago Deiparæ à S. Luca coloribus expressa, quæ Romæ in S. Maria Maiore piè colitur huic Epiphaniij descriptioni mysticè congruere videtur.*

57 Huc etiam ipse præstat Maiestas gloriæ, quæ Deipara cum adhuc inter mortales degeret, ostensa dicitur magno Dionysio Areopagitæ, de quo Carthusianus in 1. sentent. dist. 16. quæst. 2. cum de missione Spiritus sancti ageret, quærit utrum huiusmodi gloriæ manifestatio in Deipara diuinitus facta appellari possit: vidualis sancti Spiritus missio, atque hæc subiicit: *In opusculo, inquit, quod de laudibus e-*

Maria pulchritudo
creaturæ
omnes an
peccellit.
Canisius
Suarez
Barrada
S. Brigitta.

Deipara forma & mores. Nicephorus Epiphanius

Carthusianus Dionysius Areopagita

Dionysius Areopagita

Cedrenus Anselmus

Summa 3 Virg. in ortu maiestatis. Carthusianus

lectiss.

laiffima Maria edidimus & scripturis fide dignis retuli, & probavi, quod Divinus Dionysius quadam vice terram sanctam intrauit, & Ioannem accessit Apostolum rogans, ut eum ad sanctissima Virginis Christi fera praesentiam, & conspectum introducere dignaretur, quo facto illustrissima, ac honestissima Virgo in tanto splendore sublimitate, & gloria ostensa fuit magno Dionysio, quod praestupore ruens in terram defecit: & reuersus ad se dixit: Nisi ex ratione, & fide cognoscerem invisibilem Deum, non aliam putarem Deitatem, quam Virgineo hanc sublimen. An vero apparitio, ac manifestatio illa, que utique facta fuit ad declarationem eximia sanctitatis, dignitatis, ac gratia praclarissima Virginis, debeat dici visibilis missio Spiritus sancti, disputantibus desero: Mihi tamen videtur, quod immo, & forsitan, ut pie credendum censetur frequenter ita offensa est, atque circumdata lumine copiosissimo improvide inuenta praesertim cum & alia quadam viri (que sexus persona sic circumdata luce superna ut visibili inardum inuenta, ac visa legantur. hanc Carthusianus, qui in ser. 2. de Nat. Virg. citat Epistolam Dionysij Areopagite, ubi hoc totum narrat. Hanc vero Epistolam, quod ad hanc, quae tractamus, faciat hic totidem verbis ascribendam duximus.

SERVVS, ET NOVISSIMVS
uncius Dionysius electissimo vasi caelestis Pauli Praeceptoris, & Principi. S.

NON credidi (confiteor) coram Deo, Princeps mi maxime extra Deum summum, & optimum esse, haberi etiam, neque ab hominibus posse percipi, quam ego ocula non tantum mentis sed corporis vidi perspexi, at que proprijs oculis intuitus sum Deiformem, atque supra omnes caelicos spiritus sanctissimam Matrem Christi Iesu Domini nostri, quam mihi benignitas Dei, & clementia Saluatoris, & gloria maiestatis Deiformis Virginis Matris eius. Quoniam enim a Ioanne vertice Euangelij, & Prophetarum, qui in corpore habitans quasi sol fulget in caelo, ductus fui ad Deiformem praesentiam altissima Virginis, tantus me immensus diuinus splendor circumfulsit exterius, & plenius irradiavit interius; tanta etiam in me omnium odoramentorum super abundantis fragantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posset totius, ac tanta felicitatis insignia sustinere. Defecit cor meum, defecit spiritus meus tanta gloria maiestate oppressus. Te-

stor qui aderat in Virgine Deum, si tua diuina mente concepta non me docuissent, hanc verum Deum esse credidissent, quoniam nulla videri posset maior gloria Beatorum, quam felicitas illa, quam ego infelix nunc, tunc vero felicissimus degustaus. Gratias ago summo, atque optimo Deo, diuinaque Virgini, & eminentissimo Apostolo Ioanni, & tibi Ecclesia vertici, atque Principi triumphanti, qui mihi talia clarissime, & clementissime praestitisti. Vale. haecenus Epistola Dionysij, de cuius auctoritate an sit Dionysij, non est nostrum in praesentia decernere, sanè Epistolae Dionysij Areopag. ad Ioan Apostolum meminit Adrianus. Papa in 2. Epistola ad Carolum cap. 36.

58 Nunc ad alia, quibus Deiparae pulchritudo demonstratur accedamus: & in sacris quidem literis saepissime tum Deipara ipsa, tum etiam ea, quae Deiparae typum gerunt à pulchritudine commendantur; quae tamen spirituales animae eius pulchritudinem praecipue significant, corporalem tamen eiusdem speciem, atque decorem nobis etiam indicant. nam teste Ambrosio lib. 2. de Virginitate, ipsa corporis Deiparae species simulachrum fuit mentis figura probitatis: satis igitur erit locus ostendere, praesertim Cantorum, in quibus sub typo sponsae Deiparam peculiariter intelligi ex Patrum sententia alibi diximus. Igitur Cant. 1. ex persona Deiparae pronunciat: *Nigra sum, sed formosa filia Ierusalem*: quae verba Ecclesia saepe in officio eiusdem repetit, rursus dicitur: *Pulcherrima inter mulieres*. Cant. 1. & 5. rursus Cant. 1. *Pulchra sunt gena tua sicut turturis, collum tuum sicut montis*; & iterum: *Ecce tu pulchra es amica mea: Ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum*. & Cant. 2. *Surge amica mea, & mox: Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora*. Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea quam pulchri es, singulaeque corporis sponse partes, oculos, capillos, dentes, labia, genas, collum, vbera praeclearis quibusdam symbolis ex Instituto commendat, denique concludit: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*. Cant. 6. *Pulchra es amica mea, & suavis, & decora, sicut Ierusalem*; & iterum: *Pulchra ut luna*. Cant. 7. *Quam pulchri sunt gressus tui, & iterum: Quam pulchra es, & quam decora charissima in delictis, eiusque statua, vbera, guttur peculiariter extollit: quare Psal. 44. *Astis Regina à dextris tuis*; de qua mirum non est si subijcitur infra: &*

Pulchritudo Deiparae

Ambrosio

Cant. 1.

Cant. 1. & 5.

Cant. 2.

Cant. 4.

Cant. 7.

Psal. 44.

COM-

Bonauent. *concupiscit ex decoram tuum.* Bonauentura in speculo c. 3. illud Sap. 7. quod de deuma Sapientia effertur; *est enim hac speciosior sole,* de Deipara dici posse affirmat. Idem c. 14. quem admodum supra diximus. illud Leuitic. 24. *Sumetis fructus arboris pulcherrima,* Christum intelligit Deiparæ pulcherrimæ fructum.

Ad hæc Deipara in typis quibusdam insigni decore, ac pulchritudine præditis, quos in hoc capite eidem accommodauimus, figuratur; hoc est Genes. 2. in Paradiso ad eod pulchro, ut à voluptate nomen acceperit: In ferculo eiusdem Salomonis, Cant. 3. In arca auro mundissimo intus, & foris circumtectâ: In Throno eiusdem Salomonis eburneo, de cuius magnificentia, & pulchritudine 3 Regum. 10. pronuntiatur, *Non est factum tale opus in uniuersis Regnis.*

Maria 59 Hæc ipsa Deiparæ pulchritudo confirmatur ex similitudine perfectissima, quam habuit cum Christo; quem ex Psalmo 44. fuisse *speciosum forma præstans hominum.* utpote à Spiritu sancto formatum, omnes docet; Chrysostomus hom. 18. in Matth. Augustinus, & Cassiodorus in Psalmo 44. Ambrosius lib. 1. de Virg. Hieronymus libr. 1. in Matth. Bernardus serm. 1. in festo Assumpt. inter genitum autem, & generantem similitudo intercedit, nisi ex aliquo accidente impediatur; & hæc est ratio

Alberti Magni verbis supra allatis, & Caietani tomo 2. opusc. 13. de psalmo B. Virg. Quin etiam perfectio complexionis naturalis, qua Deipara, ut supra diximus cum de Arca ageremus, fuit prædita, idem ostendit; & est ratio **Abulensis.** Abulensis loco citato; ex optima enim complexionem, & membrorum dispositione oritur corporis pulchritudo.

Ex his rectè inferimus mulieres illas, quæ in diuinis oraculis à pulchritudine laudantur, typum gessisse pulchritudinis Deiparæ. eiusmodi fuit Gen. 12. *Sara uxor Abraha pulchra nimis.* & Genes. 24. *Rebecca decora nimis, uxor Isaac pulcherrima, & incognita viro.* & Gen. 29. *Rachel Virgo decora facie, & venusto aspectu.* & 1. Regum 25. *Abigail uxor Nabal mulier prudentissima, & speciosa.* & Iudith vidua elegantis aspectu nimis, cui Dominus, Iudith 10. ad Holofernem debellandum contulit splendorem: & hanc, in illam pulchritudinem ampliauit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. & Regina Esther Assueri vxor, de qua sic legimus c. 2. *Erat formosa valde, & incredi-*

Esther, 2.

bili pulchritudine, omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur. & Iob 42. de filiabus Iob, *non sunt inuenta, inquit, mulieres speciosæ, sicut filia Iob in uniuersa terra, quæ ipso nomine præferebant aliqui ad uenustatem pertinet, prima enim dicebatur Dies, altera Casia, tertia Cornu stibij.*

60 Cæterum eximia Deiparæ pulchritudo tanta cum morum, actionumque grauitate, ac honestate erat coniuncta, tanta ex ieiunijs, & assidua contemplatione erat sui corporis moderatio; tantus sanctitatis odor, qui ex ea fragrabat, ut accedente singulati Dei dono, ut ait sanctus Thomas, ipsam intuentes ad pudicitiam excitarentur; quod complures grauissimi Patres affirmant. Ambrosius in libr. de Institut. Virg. cap. 7. loquens de Deipara. *Tanta, inquit, erat eius gratia, ut non solum in se uirginitatis gratiam seruaret, sed etiam his, quos uideret, integritatis insigne conferret; uisitauit Ioannem Baptistam, nec immerito mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodam sua presentia, & integritatis unguentis dormi Mater exersuit.* Aletius 3. part. iux theologix quæst. 9. num. 2. art. 5. *Beata Virgo, inquit, suo aspectu concupiscentia motus extinxit.* Sanctus Thomas in 3. part. dist. 3. quæst. 1. artic. 2. quæst. huncula 1. ad 4. *Gratia, inquit, sanctificationis in beata Virgine non tantum repressit in ipsa motus illicitos, sed etiam in alijs efficaciam habuit, ita ut quamuis esset pulchra, à nullo unquam potuit concupisci.* Bonauentura in tertio dist. 3. art. 2. quæst. 3. Iudæorum quorundam assertionem docet, Virginem tamen pulcherrimam, à nullo tamen uero concupitam. Idem docet Gabriel in 3. dist. 3. quæst. 2. art. 3. dub. 1. Henricus de Hostia apud Cathusianum lib. 2. de laud. Virg. art. 2. *Maria, inquit, plena gratia optima compagine naturalis, singularissima pulchritudinis corporalissimæ, & morum in exteriori etiam eius effigie gratia diuinitatem copiose, efficaciterque lucebat, quod eius aspectus carnalium astus extingueret, peccatorum corda compungeret, mundanorum hominum desideria ad celestia eleuaret.* sic ille. Gerson quoque, in serm. de Concep. Virg. idem cum S. Thoma docent.

61 Cæterum Cathusianus uerba illa Cantic. 2. *sicut lilium inter spinas,* ad hæc, quæ dicimus, confirmanda eleganter in eum locum Canticorum artic. 8. exponit, uultum reliquas foeminas pulchras ueluti spinas pungeret intuentes, Deiparam uero sicut lilium

sua

sua

sua

sua

sua

sua

Cant. 2. sua pulchritudine nemini offensionis fuisse; verba Carthusiani hæc sunt: *Quamuis fuerint multe Virgines sanctæ, tamen respectu Virginis beatissimæ, quasi spina fuisse videtur, in quantum aliquid culpa habebant: quæquam in se fuerint munda, non tamen fuit in eis fomes prorsus extinctus, fuerunt & aliæ spina, quæ ex earum incultu concupiscentia pinguentur. Porro Deipara Virgo ab omni culpa fuit prorsus immunis, fuit fomes in ea plene extinctus, & iam intensa castitate erat repleta, quod inuentum corda sic penetravit sua inestimabili castitate virginica, quod à nullo potuit concupiscentia, imò potius extinxit ad horam illorum libidinem. hæc Carthusianus. His omnibus libet adiungere miraculum quoddam de beatissima Virgine admirabili pulchritudine, cuiusdam clericici transtulimus. **4.** *Clericus quidam illo- rum in Promptuario miraculorum Beatæ Virg. exemp. 79. habetur; nos autem ex Speculo exemplorum distinctio. s. §. 69. huc ydem planè verbis transtulimus.* **4.** *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, &c. Item Cant. 7. Quam pulchra es, & quam decora, charissima in delicijs tuis, &c. Cuius præ petitioni mater misericorditer annuens, per Angelum ei mandavit, quod tali hora sibi appareret: sed tamen sciret inconueniens, & indignum esse oculis, quibus eam videret, postea terrenum aliquid cernere: Cum autem responderet clericicus se non curare si post eius visionem fieret cæcus, tamen Angelo disparente cepit anxie cogitare, quia si visum penitus amitteret, eum mendicare de cætero oporteret, excogitavit ergo consilium uno oculo clauso, alterum ianctum ad eam videndam aperire. Apparente autem sibi B. Virgine tempore assignato, inestimabilem claritatem, & pulchritudinem vidit, & cupiens plenius eam videre etiam oculum, quem reclinuerat clausum aperuit: sed visio tunc repente disparuit. Cum ergo oculo, quo eam viderat, esset orbatus, altero saluo manente, ipse lachrymans eo quod oculo peperisset, se caput vehementer arguere dicens: *Vim totius fuisse oculum, ut eam videret plenius: Cum autem denud Dominam nostram insistentem exoraret, ut se adhuc semel ostenderet, quia propterea eam residuum oculum libenter amitteret, iterato piissima Virgo Maria ei apparuit, & sua visione ineffabiliter eum consolata, & residuum oculum sibi servavit, & prius amissum restituit. hæc ibi.***

62. Sed iam de spirituali Deiparæ pulchritudine, quæ illi corporæ longè præstat, aliqua breuiter perstringamus. Cum enim hic animæ decor in virtutum omnium splendore, ac diuinæ gratiæ præsentia sit positus, cumque nos toto hoc opere præsertim c. 13. & 21. de Deiparæ gratiæ immensitate, de quæ eius heroicis virtutibus agamus, non est cur in præsentia, pluribus hac in re immoietur; nonnulla tamè attingemus. Et verò omnis animæ formositas, ac pulchritudo ex Deo oritur, qui per gratiam in anima mansionem facit, quod eleganti similitudine Augustinus tractatu 32. in Ioann. explicat: *Sicut animus, inquit, facit decus in corpore, sic Deus in animo. & mox: Decus ergo corporis animus, decus animi Deus.* Quantum verò hæc interior animæ pulchritudo cæteris humanis rebus antecellat Gregorius libro ultim. moral. in illud lob 42. *Non sum inuicentia mulieres speciose, sicut filia lob in uniuersa terra.* pulchritudine declarat his verbis: *Electorum quippe anima omne humanum genus, quod in terra secundum hominem conuersatur, sua pulchritudinis decore transcendunt, quantoque se exterius affingendo despicunt, tanto se verius intus componunt.* Hinc est enim quod sancta Ecclesia quæ electorum pulchritudine decoratur psal. 44. dicitur concupiscit Rex speciem tuam, de qua paulo post subditur: *Omnis gloria eius ab intus, nam si foris gloriam quareret, intus speciem, quam Rex concupisceret, non haberet.* sic Gregorius.

63. At verò Deipara diuina gratia, & singularibus eius donis præcunctis puris creaturis cumulatifsimè est ornata, ut propterea Cant. 1. & 5. pulcherrima mulierum appelletur: quoniam ex Alano, & Hilgino in Cantica ipsa priuilegijs spiritualibus præ cæteris est ornata: ea enim sacrarum litterarum testimonia, quæ supra ad corporis Deiparæ pulchritudinem ostendendam attulimus: Mulieres quoque quæ pulchritudinis Deiparæ typum gerere diximus, animæ eius formositatem præcipuè nobis ob oculos ponunt. Quare Rupertus libro tertio in Cantico. in illud cap. 4. *Quam pulchra es amica mea oculi tui columbarum;* septem Deiparæ virtutes in septem corporis membris significatas esse animadvertit; propter quas à sponsa laudatur, & formola ab Angelis, & hominibus iure optimo reputatur: *O pulchritudo, inquit, admirabilis, quam sic ammiratur, & collaudat pulcherrimus auctor pulchritudinis; septem*

Anima pulchritudo rebus omnibus preferenda. Cap. 18. Cap. 21.

Augustin.

Gregorius

Psalm. 44.

Anima B. Virg. pulcherrima. Cant. 1. & 5. Alanus. Hilgino.

Rupertus. Epi. 55. Psal. 209.

draconis consideravit, oculos, capillos, dentes, labia, genas, collum, & ubera, & pro singulis dilectis singula decernit digna collaudationis capitula, laudatur in oculis simplicitas, in capillis cogitationum suarum munditia, in dentibus innocentia, in labijs doctrina; in genis verecundia; in collo humilitas, in uberibus tuis admiranda cum fecunditate virginitas. hæc Rupertus quæ singula fufius ipse explicando persequitur. Ideo Augustinus ierimone sexto de tempore de Deipara in hunc modum loquitur. Videamus, quæ est illa Virgo tam sancta, ad quam Spiritus sanctus venire dignatus est, quæ tam speciosa, quam Dominus elegit sponsam, quæ tam copiosa, cuius renovationem totius orbis exceperat, quæ tam casta, ut possit Virgo esse post partum: Hæc est immaculata concubiniu, fecunda partu, Virgo, & casta perpetua. Hæc est sponsa Christi, gentium Magistra, sic Augustinus. Bernardus homilia 3. super missus est. Merito, inquit, concubitus Rex decorem virginis: Pecerat enim quidquid longè antea præmonita fuerat à Patre suo David, dicente sibi: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obtinere populum tuum, & domum Patris tui: & si hoc feceris, concupiscet Rex decorem tuum, Audiuisti quippe, & vidisti, non ut quidam, qui audientes non audiunt, & videntes non intelligunt, sed audiuisti, & credidisti, vidisti, & intellexisti, & inclinasti aurem tuam ad obedientiam, & cor tuum ad disciplinam, & oblita est populum suum, & domum Patris sui, quia nec populum suum augere proli successione, nec demum patris sui relinquere curavit heredem, sed quidquid honoris in populo, quidquid de paterna a domo rerum terrenarum habere potuisset, omnia arbitrata est, ut stercora, ut Christum lucrifaceret. Nec sefellit eam intentio, quando & Christum sibi filium vendicavit, nec propositum pudicitia violavit. hæc Bern.

64 His subijciam piam quandam Idiotæ contemplationem deius, per quæ formositas Deiparæ significatur, quam in lib. contemplationum de B. Virg. cap. 3. ponit: Speciositas, inquit, tua, beatissima Virgo Maria, designatur per septem speciem, quæ in sacra scriptura invenitur, est namq; species olivæ, de qua scribitur. Quasi olivæ speciosa in campis est species columbæ, de qua canitur, Vidi speciosam sicut columbam: est species libani, de qua dicitur, Species eius ut libani: est species Cæli, de qua legitur, Species Cæli cum visione gloria, est species ignis in nocte, de qua scribitur, Operibat Tabernaculum quasi species ignis: est species arcus, de qua scribitur, Vidi

arcum, & benedic eum, qui fecit illum, valde enim speciosus est, est etiam species solis, de qua scribitur, Est enim speciosior sola. Species olivæ consistit inter cetera in viroris amantiss, sic tua species, O beatissima Virgo Maria, consistis inter alia in fide, sinceritate, & sicut viror pacifera olivæ delectat oculum corporis, sic fides tua, quæ pacem inter Deum, & hominem reperit, delectat oculum mentis. Species columbæ consistit in simplicitate, pulchritudine oculorum mutatione, & varietate circa collum, sic tua species, o beatissima Virgo Maria, consistit in humilitate, pulchritudine sanctorum cogitationum, & doctrina varietate, quæ in cello intelligitur, quia doctrix fuisse Doctorum, & magistra Apostolorum, unde & beatus Lucas, cui inter ceteros Evangelistas descriptio Domini incarnationis attribuitur, Evangelij seriem à te Maria didicisse traahitur. Species libani consistit in continua virgullorum fecunditate, & delectabilium florum candore, & significat, o gloriosissima Virgo Maria, candorem tuæ fecundæ virginis, quia tu es de qua dicitur, Egre ditur Isa, virga de radice Jesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini. De tua autem supereminenti virginitate iusto dici potest, quod scribitur, Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. Species cæli est in visione gloria, & significat in te sanctissima Virgine Maria contemplationis sublimitatem, de qua cæli describitur, Species mulieris exhilarat speciem visioni, per quod intelligitur quæ possit altitudinem contemplationis acceptam esse, & placentem in conspectu divina pulchritudinis. Species ignis consistit in ardore, & splendore, in te autem, o beatissima Virgo Maria, fuit ignis charitatis ardenti, & splendens ante Deum, & nos miseros peccatores protegens, & sicut tu Regina Virginum nominaris, sic charitas illa tua Regina virtutum appellatur, quia virtus nomen amittit, quæ charitati non famulatur. Arcus cælestis fit ex radijs solis in humida nube, & significat incarnationem filij, cui super benedictis in coetone enim sol iustitia, qui est splendor Patris ingressurus in mundum ascendit super nubem locum, id est, sibi univise mundissimam carnem sine pondere peccati, quod factum est in tua carne in tuo virginali utero, & sic facta est visibilis imago solis iustitiæ cum profusionis gratiarum plenitudine, ut sit visibilis imago solis cum sit arcus, sed non nisi in die profusionis pluita. Species solis consistit in splendentium radiorum emissionem, & significat

Augustin,

Bernard. Psalm. 44.

Luc. 8.

Philip. 3.

Idiotæ.

Septem

speciebus

pulchritu-

do Deipa-

ra figura-

tur.

Eccles. 24.

Cant. 2.

Cant. 3.

Eccles. 43.

Num. 9.

Eccles. 43.

Sap. 7. Maria & cetera

Dicitur columba

Species libani Mo

Eccles. 41

Species cæli

visione gloria

Eccles. 41

Species ignis

ardenti

Species arcus

caelestis

in 19

in 19

in te Advocata nostra virgine Maria largā gratia effusionem in omnes, qui ad te se convertunt, qua es sole speciosior, & emissionē gratiarum fecundior. Tua ergo spes, Virgo Maria, in corporis castitate, in conscientia puritate, in exteriori conversatione, & in divinorum contemplatione consistit. Munda igitur cor meum immundum, & inquinatum, o piissima Virgo Maria, & tuis precibus mihi obtine speciē spirituales, per quam in servitio tuo, & super benedicti filii tui placeam tibi in vitam sempiternam. Amen hac vique Idiota.

Ex his omnibus, quæ hactenus hoc capite differimus aliqua ex parte conjicere licebit, altissimam dignitatem, quam Virgo in sua Anuntiatione cum filium Dei cōcepit est assecuta.

ALTITUDO GLORIÆ, AD quam Beat. Virg. Deipara in sua Assumptione est euecta.

CAPVT VI.

SVMMA RIVM.

Deipara super omnes sanctos chorum facit separatum. num. 4.

Deipara magno exco. flu. omnes sanctos superat in gloria. num. 7.

Deipara plus gratia, & gloria ipsa una obtinuit quam reliqui Sancti, & Angeli simul. num. 11.

AM vero in eius gloriosa Assumptione quis explicare queat præcellsum gloriæ gradum supra omnes puras creaturas, ad quæ Virgo sanctissima est proveccta? Quis illas inquit Bernardus, astimes gemmas? quis stellas nominet, quibus Maria regium diadema compactum est? & ser. 1. de assumpt. Nec in terris locus dignior usuri virginis templo, in quo solum Dei Maria suscepit: nec in caelis regali solio, in quo Mariam hodie Maria solum sublimavit. Et mox. Quis cogitare sufficiat, quàm gloriosa hodie mundi Regina processerit & quanto deuotionis affectu tota in eius occursum celestium prodierit legionū multitudo, quibus ad thronum gloria canticum sit deducta, quam placidum, quam serena facie, quam diuini amplexibus suscepta a sileo, & super omnē exaltata creaturam, cum eo honore, quo tantā Mater digna fuit; cum ea gloria, qua tantum de-

cuit filium: & iterum: Christi generationem, & Maria assumptionem quis enarrabit? quantum enim gratia in terris, tantum & in caelis obtinet gloria singularis: quod si oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, qua præparauit Deus diligentibus se, quod præparauit genti se: & (quod omnibus est certum) diligentē pra omnibus qui loquatur? hæc S. Bernardus.

Et S. Bernardus tom. 3. serm. 1. art. 1. cap. 1. agens de sanctitatis eminentia supra Angelos, & Virgines, quam Deipara adhuc viuens est adeptā, illud Genes. 7. Multiplicata sunt aqua, & eleuauerunt Arcam in sublimē à terra, B. Virgini accommodat: Multiplicatio, inquit, aquarum in Arca denotat gratiarum plenitudinem in Maria, qua eleuauerunt Arcam, in qua saluatum est uniuersum semen generationis electa in sublimē à terra; id est, ab omni terrenitate, & amore infesto; dixit autem (in sublimē) quia ad hanc puritatem, & mundiciam nulla pura creatura ascendit, nec Angeli, nec Virgines: nam Angeli habent mundiciam tantum in mente, Virgines mente, & carne: sed gloriosa Virgo Maria cum quadam vniuersaque perfectione super omnem creaturam est eleuata in sublimē hæc S. Bernardus. Ex magnitudine porro gratiæ magnitudinem gloriæ rectè colligimus: sanè S. Elisabeth post ingentia, & innumerabilia dona Virgini in Verbi Incarnatione collata, quando vera Dei genitrix est effecta, quorum aliqua superiori capite pro tenui nostra facultate attingimus; adhuc alia nec communia, nec vulgaria, vt ex verbis, & modo ipso dicendi constat, eidem diuinitus conferenda prædixit: siquidem Spiritu sancto repleta exclamauit voce magna, & inter alia ei dixit: Beata qua credidisti, quoniam perseverauerit ea, qua dicta sunt tibi à Domino. quæ in eius saltem assumptione magna ex parte cōpleta esse nemo est, qui abingat. Verum, vt ad capita quædam hæc reuocemus; ostendam primò Beatissimam Virginem omnes, siue Angelos, siue Sanctos in gloriæ beatitudine excedere: secundò eam in celo chorum per se separatam super omnes constituturē. tertio gloriæ eius magnitudinem esse immonsam, quatiò denique ipsam vnā plus gloriæ assecutam, quàm omnes simul Sanctos, & Angelos. Ex quibus omnibus perspicuè apparebit huius diuini Throni sublimitas inestimabilis.

2 Et quod attinet ad primum de fide est sanctissimam Virginem Deiparam Beatitudinis.

S. Bernardus
dicitur.

Genes. 7.
B. Virgo
per Arcam
Noe figurata,
eleuatur à
multitudine
gratiarum
qua per
aquas signifi-
cantur

Luc. 8.

Virginis
gloria superat
gratiam Sancto-
rum, &
Angelorum
omnium.

Virginitas
gloria in
Assumpti-
one nobis
inexplen-
bilis,
Bernard.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

- dijs, ac gloriæ perfectione omnes Angelos, & Sanctos superare: & quoniam, ut docent Theologi, gloriæ magnitudo respondet gratiæ, hinc inferitur, gratiæ intentione omnibus fuisse superiores: deo Bernard. loco citato: *Quantum gratia in terris adeptæ est præceteris, tantum obtinuit in cælo gloria singularis.* Probat, id quod diximus ex consensu Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum afferentium Virginem in cælo dignissimo præ omnibus locis ad dexteram filij collocatam, *Quod, inquit S. Bernardus tom. 3. serm. 11. artic. 2. mysticè figuratum fuit 3. Reg. 2. ubi scriptum est: Quod surrexit Rex Salomon in occursum matris suæ, & adoravit eam, & sedit super thronum suam, post usq; est thronus matris Regis, quæ sedit ad dexteram eius: ubi contemplare mirificam oblationem, quia surrexit Salomon in occursum matris suæ; mirificam adorationem, quia adoravit eam: Altissimam sublimationem, quia postius est thronus matris Regis, immediatissimam consuetudinem quia sedit ad dexteram eius. Surrexit igitur gloriosus Iesus in occursum suæ dulcissimæ matris. hactenus S. Bernardus hoc ipsum adumbratum est in Esther, quam Assuerus Eitner 2. adamat plusquam omnes mulieres, & posuit diademata Regni in capite eius, quod de B. Virgine explicat Bonaventura in speculo B. Virg. cap. 5. & S. Bernardus loco citato cap. 2. de quo fufius cap. 12. dicemus. Hoc David Psal. 44. prædixit illis verbis. *Assit Regina à dextris tuis in vestibus deaurato circumlata varietate.* quod explicans S. Bernardus tom. 3. serm. 11. art. 3. *Nem sicut, inquit, benedictus Iesus sedet à dextris Patris, id est in potioribus bonis paternis; sic ista Virgo gloriosa in potioribus bonis filij sui Iesu iuxta ipsum in throno sublimata consedit.* ita S. Bernardus. Eundem Psalmi verticillum de gloria Virginis intelligunt Athanasius Georg. serm. de Deipara, Georgius Nicomed. orat. de obiit. Deiparæ, Petrus Damianus serm. de Assumpt. & Ildefonsus serm. 1. & 2. de Assumpt. Hinc voces illæ Ecclesiæ. *Exaltata est sancta Dei genitrix super choros Angelorum ad cælestia Regna. Maria Virgo assumpta est ad athercum thalamum, in quo Rex regum thronato sedet solio.* & Prouerb. 31. post multa præconia illius mulieris fortis, quæ B. Virginem adumbrant, adicitur *Sulra filia congregauerunt diuitias, Tu supergressa es vniuersas.* & Ecclesiæ 24. vana metaphora, quæ Ecclesiæ Virgini in eiuſdem missa, & officio accom-*
- modat, idem significatur, cum ex persona Deiparæ sic dicitur: *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi Cypressus in monte Sion, quasi palma exaltata sum in caues, & quasi plantatio rosa in Iericho, quasi oſua spiciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.* Harum enim arborum comparatio in Deiparæ præ reliquis omnibus Angelis, ac Sanctis sublimitas, atq; exaltatio, quam in cælo est. Osecuta, memò adumbratur: quippe quæ suis virtutibus, atq; proprietatibus, Deiparæ præstantiam aliqua ex parte exprimit, & ut de singulis aliquid dicamus.
- Cedrus arbor enodis, suo odore serpentes fugat, liquore autem incorruptionem à verminibus tribuit, atque in miram proceritatem attingit: nam & in Cypro Insula, nedum in monte Libano ad centum triginta pedum altitudinem assurgere, crassitudinis vero ad trium hominum complexum, testatur Plinius libro 16. capite 40. Ita Deipara abique vli peccati nodo, vel carnis rebellionem fuit; cuius memoria & pia invocatio ab hominibus qui ad eam confluunt, tartareos serpentes expellit, & à peccati putredine tuerur, ac feruat, atque in immensam meritorem altitudinem, & magnitudinem excreuit: Dicitur porro exaltata in Libano, hoc est in Christi meritis; ascendit enim ut habetur Cantic. 8. *enixa super dilectum suum:* Libanus enim candidum sonat: at Christus Sapientiæ 7. *Candor est lucis æterna.*
- Cyprius arbor item proceræ, & odorifera sanctitatis Deiparæ sublimitatem nobis proponit; quæ suæ conuersationis exemplo suauitatem odoris circumquaque effundens omnes mirificè recreat, atque oblectat. Dicitur autem (in monte Sion) quod speculum sonat ex qua tanquam ex loco editissimo Virgo Beata longè, lateque omnia speculatur, atque peripicit.
- Palma victoriæ symbolum, sublimis, recta & inflexibilis, nullo curuescit pondere, quin etiam, quanto maiori premitur onere, tantò magis in altum obnititur, dactylos miræ duccedinis, ac suauitatis fructum affert, his omnibus, & Deiparæ victorica significatur, quam, ut capite 22 & sequentibus dicemus, de venenato dracone multipliciter reportauit, & quia hæc palma in Cades (quod sanctitate sonat) exaltata dicitur, editissimæ sanctitatis eius. culmen nobis ob oculos ponit, ut pro-

B. Virg
cur Leon
assimila
tur.

Eccles. 24

Plinius

Cantic. 8
Sapient. 7Deipara
assimila
tur Cypr
so.

Palma

Cap. 22

ut pro-

Cant. 7. ut propterea Cant. 7. ei dicitur: *Statura tua assimilata est palma; inuictissimam etiam eiusdem constantiam indicat, quæ nullo tentationum, vel tribulationum, quas in filij vita, & passione ingentes, atque innumeras pertulit, incuruata est. quin etiam, iuxta illud Apostoli ad Rom. 5. Tribulatio in ea patientiam operabatur: Christum denique fructum ventris sui suauissimum, ac vtilissimum mundo edidit.*

Deipara cur rosa assimilatur. Plantatio rosæ, quæ quamuis inter spinas, florum ramen est pulcherrima, & in Iericho (quod lunam sonat) in maiorem assurgit magnitudinem, ibique rosas odoratas affectu gratiores, candore, & robore insignes, Deiparæ in hoc mundo (qui per lunam inconstantem significatur) & inter spinas hominum peccatorum degentis pulcherrimam eius præ omnibus venustatem, dignitatis item & gratiæ suauolentiam cum puritate vitæ, charitatis ardore, morum quæ suauitate coniunctam nobis exhibet. Damascenus orat. 1. de Natiu. Deiparam alloquens: *O Rosa, inquit, quæ ex spinis hoc est Iudæis, orta es, ac diuina fragrantia cuncta perfudisti. Ad hæc sicuti Ius lenitatis est signum Gen. 9. ita & rosa hyemis inclementiâ, atque asperitate depulsâ, & commutatâ temporum serie in vere quasi lætitiæ prænançia enascitur, & novam mundi temperiem è cælo aduenisse indicat; sic & Deiparæ mysticæ rosæ ortus Christum iustitiæ solem prope diem in eius utero incarnandum, qui peccati frigore expulso, suo calore omnes ad germinandum foueret, indicabat: ut, merito Deiparæ illud Eccles. 50. aptetur: *Quasi arceus effulgens inter nebulas gloria, & quasi flos rosarum in diebus vernis.* Præterea auctore Hieronymo in 1061 3. & Epistola ad Deme-*

Damasc. triadem, sicuti lilium signum est castitatis, ita rosa pudoris, ac vetecundiæ virginalis, quem admodum in mulieribus commendat Nazianzenus oratione de laudibus Gorgoniæ, & Columella lib. 10. Rosam florem pudicitæ plenam appellat: merito igitur Deipara virginali pudore insignita rosæ assimilatur.

Eccl. 50. **Oliua.** Oliua misericordiæ typus, eaque in campis posita, sanctissimæ Virginis celsissimam misericordiam in campis, hoc est omnibus, expositam ostendit, cuius symboli explicationem cap. 16. fultius persequemur, ubi de Virginis misericordia erit sermo.

Eccl. 24. **Cap. 16.** **Platanus.** Platanus iuxta aquas exaltata semper est

virens latissimè patulis diffusa ramis, vnde & nomen inuenit: καλὸς enim latum significat, vmbra suâ refrigerium à solis æstu viatoribus præstat in plateis, hoc est in viis latis, ubi maior est vmbrae necessitas, ex quo facile ostenditur quantum spei, atque perfugij in sanctissimæ Virginis vmbra, atque præsidio temper virenti, ex proxima, & vberissima diuinæ gratiæ aqua, nobis sit ponendum, siue cum à nostro formis ardore, atque tentationibus verge-mur, siue cum ab ira præpotentis, Dei qui est sol iustitiæ, pro peccatis nostris iustè affligimur.

3 Hanc Deiparæ super reliquos Sanctos præstantiam indicat corona præcellentissima Virginis ex stellis confecta; aliqui enim Sancti lapidibus coronantur pretiosis, iuxta illud Psal. 20. *Posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso*: at Virginis corona dicitur ex stellis compacta Apoc. 12. *Et in capite eius corona stellarum duodecim.* Mulierem porro illam sole amictam, atque cororâ stellarum duodecim redimitam Virginem significat ex sanctorum Patrum auctoritate, saltem in sensu mystico, & allegorico, dicemus c. 31. quæ ergo stella magis fulget quolibet lapide pretioso, tantò gloria Virginis aliorum sanctorum gloriam excedit, atque superat. Hanc Deiparæ gloriam, qua omnes cælites longo interuallo antecellit, pleno ore omnes Sancti docent; aliquos afferendos duxi.

S. Iacobus in Liturgia: *Dignum est, inquit, ut te verè beatam dicamus Deiparam honorabilior, quam Cherubim, & gloriosior, quam Seraphim, quæ sine corruptione Deum peperisti.* S. Ephrem oratione de laudibus Virg. *Inmemorata, inquit, Deipara Regina omnium, sublimior cælicolis, honoratior Cherubim, sanctior Seraphim, & nulla comparatione ceteris omnibus superis exercitiis gloriosior.* Nazianzenus in Tragedia de Christo patiente, sic cum Deipara loquitur.

— o puella gratia
 Equanda nullis, Mater, & Virgo supra.
 Omnes decora virgines, & maxima,
 Qua sola vincis cœlitum omnes ordines.
 Epiphanius orat. de laud. Virg. Mariam dicit sublimiorem Angelis esse factam, adeoque ab ipsis Angelis adorari, & solo Deo excepto cunctis superiorem existere. Idem Andreas Cretensis orat. de dorm. Virg. Ildesonus Ildesonus serm. 3. de Assumpt. admirationem illam Angelorum

Virginis :
 corona è
 stellis præ-
 tiosior,
 quam san-
 ctorum la-
 pillis.
 Psal. 20.
 Apoc. 12.

Cap. 31.

S. Iacob.

S. Ephr.

Deipara
 super om-
 nes Ange-
 lorum cho-
 ras exal-
 tata.

Nazianz.

Epiphani.

And. Cre.

Ildesonus

Cap. 3.

gelorum

gelorum in Canticis: *Qua est ista, qua ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrris & thuris, & uniuersi pulueris pigmentarum: dicit profectam non de virginitate sola, quæ fuit singularis in Maria, sed de immentitate gratiæ, quia uniuersæ virtutes in ea resperebant ex incendio diuini amoris suauitatem odoris: Et beate, inquit, in modum virgula fumi ex aromatibus, quia facta est rosa in hoc ostium Dei, odoramens de se spargens usque ad cælos, non qualiacunque, sed uniuersi pulueris pigmentarij. hæc ex Ildesonso. Quæ eadem fere ad verbum habentur in Sophronio inter opera Hieronymi sermo de Assumptio Chrysothomus in sermone, qui legitur infra octauam Natiuitatis Virginis de ea agens: *Quidnam, inquit, illa sanctius: non Propheta; non Apostoli; non Martyres; non Patriarchæ; non Angeli; non Throni; non Dominationes; non Seraphim; non Cherubim; non denique aliud quicquam inter creatas res visibiles, aut inuisibiles manus, aut excellentius inueniri potest: eadem Adilla Dei est, & Mater: eadem Virgo, & Mater: vis ma cogno, care quanto Virgo hæc præstantior sit cælestibus potentijs: illa cum timore, & tremore assistunt faciem velantes suam: hæc humanum genus illi offert, quam genuit, sic Chrysothomus. Basilii Seleucis Episcopus oratione in Deiparæ Annunciationem de ea agens: *Qua dona, inquit, offeremus ipsi non indignat quippe qua tanta sit, ut uniuersa, qua mundi ambitu continentur cum illius dignitate comparari non valeant: Si enim Apostolus Paulus de alio Sancto verè asserit, quibus dignus non erat mundus: quid de Dea parente Virgine cogitare nos par est, qua uniuersos martyres suo splendore tantum excedit, quantum sol reliqua astra. Damascenus oratione 2. de dorm. Virg. agens de ea: *Videtur mihi videre hanc sanctis sanctiorem, & sacris factissorem, & pijs magis piam: dulcem manna urnam, aut (ut verius dicam) fontem super aliquem lectum recumbentem in aruina, & inclita Civitate Davidis, & iterum: Omnes, inquit, res creatas superat, omnibus dominatur operibus super cælos cælorum: exollitur incomparabiliter. Anselmus de excell. Virg. capit. 4. *Tota, inquit, christianitas nouit, qua illum super omnes cælos exaltatam, & angelicis choris prælatam certissime credit. & capit. 8. Deus, inquit, eam cuncta secum creaturæ perennitate dominaturam in throno gloria sua collocavit. Bernardus sermone signū magnū: *Hæc, inquit, super omnes Angelorum******

choros, super Cherubim quoque, ac Seraphim exaltatam nefas est dubitare. & sermone 1. super missus est: *Nonne tuo, imò veritate iudicio, illa qua Deum habuit filium super omnes etiam choros exaltabitur Angelorum? Quarticus sermone de Assumpt. ex persona Christi ad Virginem. Nullus, inquit, mihi plus ministrans in humilitate mea, nulli abundantius administrare volo in gloria mea: nec satis glorificatus uiuor, donec tu glorificeris. Rupertus libro 3. in Cantic. 4. *Veni, inquit, coronaberis: ita coronaberis, ut in Cælo Regina Sanctorum, & in terris Regina sis reguorum. S. Bernardus tom. 3. sermone 11. artic. 2. cap. 3. de Assumptio. Virginis agens: *Tota, inquit, Trinitas uniuersa, & concordis voluntate hanc inestimabilem Virginem ostendit esse suam sponsam incommunicabilis charitatis Cæli Reginam inattingibilis dignitatis: mundi Dominam imparcipabilis potestatis: electorum omnium genitricem piam inefficabilis pietatis: omnium Dei hostium conculcatricem triumphantissimam insuperabilis strenuitatis: omnium cælestium thesaurorum dispensatricem largissimam pro sua complacencia voluntatis. hæc S. Bernardus.***

DEIPARÆ SVPER OMNES SANCTOS
chorum facit separatum.

4. **Q**uod verò spectat ad secundum, Deipara Deipara iam licet super omnes euectam, per super omnes chorum facere ab alijs distinctum, manentes Sancti fit ex Patribus habetur: quamuis enim Sancti chorum in pro meritorum varietate ad diuersos Angelorum choros assumantur; Beatissima tamen Virgo quoniam dignitatem obtinet altioris ordinis, & statum seruorum excedit; ideo supra omnes incomparabiliter est collocata, & per se chorum facit seorsum & ab alijs Sanctis, & Angelis distinctum, & docent Theologi; & Angelorum, ac Sanctorum Domina, ac Regina verè prædicatur: ideo 1. Cor. 15. 1. Cor. 15. Apostolus agens de diuersitate gloriæ eorum, qui sunt in cælo: *Alia, inquit, claritas solis, quod Christo, alia claritas luna, quod Deipara, & alia claritas stellarum, quod reliquis Sanctis accommodare possumus, & ut omittam claritatem Christi solis iustitiæ, & lunæ claritate Eccles. Eccl. 43. sic habetur: *Vas, inquit, castrorum in excelso in firmamento cæli resplendens gloriæ: qua autem proportione luna stellarum lumen superat, nec aliqua ex illis ei comparari potest, ea Vir-**

Sophron.
Chrysoth.

Basilii
Seleucis
Episcopus,

Hebr. 11.

Damasc.

Anselm.

Bernard.

ea Virgo incomparabiliter aliorum Sancto-
rum gloriam excedit: quin etiam Virgo san-
ctissima non tantum lunæ, sed etiam soli al-
similatur: etenim Cant. 6. dicitur *electa ut sol*,
qui sicut similem non habet, ita nec similem
habet Deipara, neque est habitura, ideo sepa-
ratum chorum facit.

Damasce. Damascenus orat. 1. de dorm. Virg. *Dei ma-*
tris, inquit, & *seruorum Dei infinitum est discrim-*
men: sic Damascenus: tantò melior Angelis
effecta, quantò differentius præ illis nomen
hæreditauit; sicut enim Pater æternus nulli
Angelorum, sed soli Christo dicit, *Filius meus*
es tu, ego hodie genui te: ita sola Virgo inter cre-
aturas hæc venissimè eidem Christo dicit, *Fili-*
us meus es tu, ego genui te.

S. Bernard. Ideo S. Bernardinus tom. 3. ser. 3. de glor.
nom. Mariæ art. 2. c. 1. *Certudinaliter*, inquit,
tenendum est, quod ipsa sit supra omnem puram
creaturam in gloria exaltata, tamquam per se
implens, & continens unum integrum, ac tota-
lem statum: cui secundum rectam rationem alte-
ra persona congruè non potest addi, quia nullatenus
hæcet filium Dei, nisi unam solam naturalem
matrem habere, sed ratio naturalis ex gratuita
lege dicitur, quod mater Regis omnium est in sede
regia super omnes ministrorum ordines collocan-
da: ita S. Bernardinus. idem habet sermo. 11.

Fulbertus. Fulbertus Carnotensis Episco-
pus ad Virginem; *Tu in cælestibus*, inquit, *Re-*
gnis prælata es cunctis virginum choris, Tu in illa
beatorum felicissima regia primi ordinis dignita-
tem adeptæ, & post pauca, Te ipse Rex Regum,
ut matrem veram, & decoram sponsam præ o-
mnibus dil. gens amoris amplexu sibi associat. S.

S. Antonin. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 20. §. 15. dicit Vir-
ginem esse exaltatam super omnem puram
creaturam in quarta hierarchia, & ex Alberto
affert aliquas rationes ad hoc probandum,
Plus enim, inquit, *distat Virgo à Seraphim in di-*
gnitate, & gloria quam Seraphim à Cherubim,
sed Seraphim per excellentiam dignitatis ordi-
nem habet superiorem ad Cherubim, ergo Virgo
erit super hierarchiam Angelorum. Item plus im-
proportionabiliter differt Dominus à seruo, quam
seruus à seruo, sed omnes Angeli sunt administra-
torii spiritus, id est serui, & tamen inter eos diuer-
si ordines sunt, sed B. Virgo est Domina Angelo-
rum, ergo & improportionabiliter est supra Sera-
phim, & supra omnem hierarchiam Angelorum
exaltata hæc S. Antoninus ex Alberto Ma-
gno. Gerson tract. 4. super Magnificat, *Vir-*

go, inquit, *sola constituit hierarchiam secundam*
sub Deo Trino, & uno, Hierarchia primo, &
summo, apud quem Hierarchiam humanitas filii
sola sublimata sedet à dextris virtutis Dei per
unitatem suppositi. Idem docet Gabriel Biel
serm. 27. qui est de Assumptione.

Hæc porro Deiparæ super omnes tum San-
ctorum ordines, tum etiam Angelorum cho-
ros exaltatio, qua chorum ab iis facit sepa-
ratum, colligi potest ex modo diuerso ab a-
liis, quo Deipara ex hoc deserto subuecta es-
se scribitur ad suum in cælo thronum, ete-
nim Cant. 8. ascendisse dicitur *innixa super*
dilectum suum, Elias namque 4. Reg. 2. curru
igneo, & equis igneis subleuatus est, quoniam eo
saptu elementarem regionem transgressurus
minimè erat, sed, ut verbis utar Gregorii

Gregorius
homil. 29. in Euangelia, *In cælum æreum su-*
bleuatus est, ut in secretam quandam terra regio-
nem repente duceretur, ubi in magna iam car-
nis, & spiritus quiete viueret, quousque ad finē
mundi redeat, & mortis debitum solui. Lazarus
verò quondam mendicus Luc. 16. quoniam
in beatitudine post Christi passionem inter
Angelos locum habiturus erat, ab ipsi-
smet Angelis, veluti curru altioris ordinis,
quàm erat Eliæ currus, portatur in sinum
Abrahæ, qui erat tunc Limbus Patrum; in
quo animæ sanctorum detinabantur, donec
Christus in sanguine testamenti sui emitte-
ret eas de lacu, in quo non erat aqua. At ve-
rò Virgo beatissima, ut verbis utar Leonis

Zach. 9.
sermo. 11. de Ascensione, quamvis alio spe-
ctantis, quia super omnium creaturarum cæ-
lestium dignitatem euehenda, supergressu-
ra angelicos ordines, & ultra Archangelo-
rum a titudines eleuanda; nec vllis sublimi-
tatibus modum suæ prouectionis habitura,
nisi ad æthereum thalamum, ut canit Eccl. 12.
in quo Rex regum stellato sedet solio, assumpta,
ad dexteram filii collocaretur; idcirco subli-
miori virtute, quæ Angelos excedit, subuehi-
tur, Et *deliciis affluens ascendit innixa super*
dilectum suum.

5. Hæc eadem Deiparæ super omnes An-
gelos, & Sanctos exaltatio non obscure præ-
significata videtur in eiusdem Præsentatio-
ne, cum primum à parentibus in templum
adducta, Deoque solemniter ex voto obla-
ta, atque consecrata est, tunc enim quinde-
cim templi gradus, ad quos quindecim illi
Psalmi Cantici graduum spectabant, non

Cant. 8.

dilectum suum

4. Reg. 2.

curru

4. Reg. 2.

Gregorius

homil. 29.

In cælum æreum su-

bleuatus est, ut in secretam quandam terra regio-

nem repente duceretur, ubi in magna iam car-

nis, & spiritus quiete viueret, quousque ad finē

mundi redeat, & mortis debitum solui.

Lazarus

Luc. 16.

quoniam

in beatitudine post Christi passionem inter

Angelos locum habiturus erat, ab ipsi-

smet Angelis, veluti curru altioris ordinis,

quàm erat Eliæ currus, portatur in sinum

Abrahæ, qui erat tunc Limbus Patrum; in

quo animæ sanctorum detinabantur, donec

Christus in sanguine testamenti sui emitte-

ret eas de lacu, in quo non erat aqua. At ve-

rò Virgo beatissima, ut verbis utar Leonis

sermo. 11. de Ascensione, quamvis alio spe-

ctantis, quia super omnium creaturarum cæ-

lestium dignitatem euehenda, supergressu-

ra angelicos ordines, & ultra Archangelo-

rum a titudines eleuanda; nec vllis sublimi-

tatibus modum suæ prouectionis habitura,

nisi ad æthereum thalamum, ut canit Eccl. 12.

in quo Rex regum stellato sedet solio, assumpta,

ad dexteram filii collocaretur; idcirco subli-

miori virtute, quæ Angelos excedit, subuehi-

tur, Et deliciis affluens ascendit innixa super

dilectum suum.

5. Hæc eadem Deiparæ super omnes An-

gelos, & Sanctos exaltatio non obscure præ-

significata videtur in eiusdem Præsentatio-

ne, cum primum à parentibus in templum

adducta, Deoque solemniter ex voto obla-

ta, atque consecrata est, tunc enim quinde-

cim templi gradus, ad quos quindecim illi

Psalmi Cantici graduum spectabant, non

Beate Vir-

omnium

Sanctorū

gloriam

supergressa.

Hierony. sine mysterio ascendit, de quo Hieronymus in lib. de ortu, seu Natiuit. B. Mariæ, sic scribit: Cum trium annorum circulus volueretur, & ablactationis tempus completum esset, ad templum Domini Virginem eius parentes cum oblationibus adduxerunt: erant circa templum iuxta quindecim graduum Psalmos, quindecim ascensionis gradus: in horum atque vno B. Virginem Mariam paruulam parentes constituerunt, cumq; ipsi vestimenta, qua in itinere habuerant, exuerent, & cultioribus, ex mora, vestibus se, & Maudioribus induerent, Virgo Domini sanctos singillatim gradus sine ducentis, & leuantia manuum ita ascendit, ut perfectæ aetati in hac duntaxat causa nihil deesse putaret. Iam quippe Dominus in Virginis suæ infantia magnum quid operabatur, & quanta futurus esset, huius miraculi indicio pramonstrabat. hæc Hieronymus. Quindecim enim illi gradus templi ex S. Antonino 4. part. tit. 15. cap. 6 § 2. quindecim beatorum status in templo cælestis gloriæ infra Deum significabant, Nouem videlicet Angelorum ordines, & sex Sanctorum gradus, Patriarcharum scilicet, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, atque Virginum; quorum omnium perfectionem eam transgressuram hoc quindecim graduum ascensu demonstratum est, quemadmodum animadvertit S. Antonin. loc. cit. & S. Vincentius ser. 1. & 2. de Natiuit. B. Mariæ, & alii, & in huius rei confirmationem S. Vincentius. & S. Antoninus citant illud Prover. 31. *Multa filia congregauerunt diuicias (virtutum scilicet dignitates) sed tu, o Virgo beata, supergressa es vniuersas.* Quod si de eius super sex Sanctorum ordines sublimatione loquamur, rectè de hoc illud Eccl. 34. ex persona Deiparæ (quod eidem ab Ecclesia in Missa, & officio accommodatur) intelligi potest. *Et in plenitudine, inquit, Sanctorum detentio mea: Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi Cypressus in monte Sion: Quasi Palma exaltata sum in Cades, & quasi Plantatio rosa in Iericho. Quasi Oliua speciosa in campis, & quasi Platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis.* quibus verbis indicat Virgo sanctissima, quicquid præclari in aliis Sanctis est sparsum, in se plenissimè, cumulatissimeq; inueniri collectum; de quo egregiè Bernardus in illa verba: *Et in plenitudine Sanctorum detentio mea. Meritò, inquit, in plenitudine sanctorum detentio sum, cui nec fides defuit Patriarcharum,*

nec spiritus Prophetarum, nec zelus Apostolorum, nec constantia Martyrum, nec sobrietas Confessorum, nec castitas Virginum, nec fecunditas Coniugatorum, nec puritas Angelorum. hæc ille. ideoque statim ducta similitudine ex illis sex arboribus, quæ ibi subnectuntur, & in suis quæque locis propter earum, siue proceritatem, siue vtilitatem, siue suauitatem, siue pulchritudinem peculiariter celebrantur, quomodo ipsa in cælesti Ierusalem exaltata, sex Sanctorum ordines sic supergressa demonstrat, verùm quomodo his arboribus Deiparæ præstantia exprimat, supra exposuimus, quæ verò ratione iidem sex arborum generibus, eiusdem exaltatio supra sex ordines Sanctorum indicetur; singillatim quamuis diuerso modo piè accommodant S. Antoninus 3. part. tit. 3. cap. 3. & Iacobus de Voragine serm. 6. de Assumpt.

6. Quod autem spectat ad eiusdem Deiparæ super Angelos exaltationem, nemini mirum esse debet si Virgo sanctissima omnium Angelorum ordines multis gradibus transcendit. Cæteri namque sancti pro meritum varietate, ut diximus, ad diuersos Angelorum choros efferuntur: At vero sanctissima Virgo cum omnes Angelicorum ordinum proprietates, & officia maiori cum charitatis excellentia ipsa vna obtineat, omnibus Angelorum deliciis, & prærogatiuis vberissimè affluens (quod S. Antoninus loco citato cap. 2. pluribus ex Alberti doctrina egregiè persequitur) & præterea actum aliquem præstantissimum, suoque modo Deo quam simillimum; & ut Alberti verbis utar, Deiformem habuerit. propterea non tantum ad Angelorum ordines ascendit, verùm etiam super omnes illorum choros incomparabiliter est euecta, sic, ut chorum ipsa perfecte distinctum efficiat. Atque ut id, quod probandum suscepimus planius fiat; dicam breuiter de singulorum ordinum officis, atque excellentia, ut cum analogia quadam nobiliori modo ea in Virgine reperiri ostenderimus, tandem ad actum illum, quo Angelos longè excedit, deueniamus.

Et primò quidem Angelorum munus Angelis est homines custodire, sic tamen, ut singuli Angeli singulos homines custodiant, ac tueantur: At v. c. d. sanctissima Virgo cum omnium communis sit Domina, & mater, ad quam suorum seruatorum, & filiorum cura

S. Antoninus.
Iacobus de Voragine.

Virgo sanctissima omnium et ordinum Angelicorum proprietates excellentius in se habet. S. Antoninus. Albertus Maganus.

pertinet, custodit, vt rectè ait S. Antoninus, vniuersaliter singulos, & singulariter vniuersos.

Archang. Secundò, Archangeli ciuitatibus præstant: At virgo sanctissima omnes vbiq; ciuitates, omnesq; Ecclesias tutatur, atque defendit;

Cant. 1. vt non immeritò ipsa de se dicat Cant. 1. *Posuerunt me custodè in vniuersis* id est ecclesiis, nullaq; vrbis est, quæ tot magnificentissimis templis in tantæ patronæ honorem excitatis sese sub eiusdem Virginis patrocinio, fideq; esse non profiteatur, ac prædicet.

Principatus. Tertio, Principatus Prouinciis, & Regnis præficiuntur, sed Virgo regna omnia, & ipsam vniuersalem Ecclesiam suo præsidio complectitur, & tutatur. Quare luna, quæ ex

Gregor. Bernard. Gregorio hom. 29. in Evangelia, & Bernardo serm. signum magnum, propter lumen à Christo sole iustitiæ acceptum Ecclesiam significat, à S. Ioanne Apoc. 12. sub Virginis pedibus, id est patrocinio, conspicitur, ideoq; periclitanti mundo sæpè visa est suis

Apoc. 12. precibus succurrere, vt capit. 16. vberius dicemus, cum de eius misericordia differemus, & capit. 30. cum eam Aduocatam omnium ostendemus.

Cap. 16. Quarto, Potestates ex secunda hierarchia dæmones coercent; quod singulariter B. Virgo præstat, ideo Ecclesia sic eam precatur, *Tu nos ab hoste protege*, ipsa enim tartarei serpentis caput contriuit Gen. 3. quod cap. 22. & seqq. ostendemus. *Hæc enim virga*, (quæ Virginem significat) percussus, vt dicitur Isa. 30. *pauebit Assur*, id est dæmon, eamq; ita venterentur; ac timent dæmones, ex reuelatione eiusdem Virginis apud S. Briggittam lib. 1. reuelationum cap. 9. vt eius audito nomine statim animam, quæ eorum vnguibus astricta tenebatur, relinquunt, verum nisi aliqua sequatur emendatio, quasi sagitta velocissima reuertuntur ad eam, & lib. 6. earundem reuelationum S. Briggittæ cap. 21. Christus Dominus præclara dixisse scribitur de Virginis virtute supra dæmones.

Cap. 22. Quintò, Virtutes, quæ sunt quintus Angelorum ordo, miracula supra naturam operantur, At B. Virgo *miraculorum abyssus*, & *officina* dicitur, præsertim à Damasceno orat. 1. de Natiuit. quod cap. 20. multis exemplis ostendemus, & cap. 30. magis perspicuum fiet, omnibus enim in locis, in omnibus temporibus, ac penitus, & in quibuslibet morbis

Cap. 20. opitulatur, tanquam vniuersalis omnium patrona, eiusque templa, vbiq; miraculorum gloria illustrantur, & in dies noua eriguntur, vt de ea dici possit illud Iob. 29. *Gloria mea Iob. 29. semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.*

Cap. 30. Sextò, dominationes præcipiunt de agendis, sed B. Virgo mater Dei verè est Dominamina mundi, & Angelorum Regina, ut capite præcedenti plenius demonstrauimus, imò ipsum nomen, Maria, Syriacè Dominam sonat.

Cap. 5. Septimò, Throni, qui & sedes Dei dicuntur, sunt ex prima hierarchia, in quibus Deus familiariter inhabitat, At Virginem sanctissimam præ omnibus Angelis Dei thronum dici, in qua peculiari ratione Deus inhabitauit, toto hoc opere probamus. Quæ tamen de hoc sancti Patres dicant, & quibus figuris ipsa in Dei throno adumbretur, vide quæ peculiariter dicta sunt cap. 2.

Cap. 2. Octauò, Cherubim, plenitudinem scientiæ sonant, At in Virginis utero Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei Coloff. 2. requieuit, & Deum, quem ne ipsi quidem Seraphim propter emicantem inde splendorem liberè intueri audent, sed alis faciem obducunt, vt ex Isaiâ adnotauit Chrysostomus homil. 60. ad populum Antiochenum, ipsa Virgo familiariter in se excepit, & cum eo agit, & quis dubitat Deiparæ oculum ad diuina perspicienda longè clariorem esse ipsis Cherubim, & Seraphim? Quare Bernardus sermo. signum magnum, propterea sole vestitari dicit vult, *Quoniam, inquit, diuina sapientiæ, ultra quam credi potest, penetravit abyssum, vt quantum sine personali vniõne creatura condito patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa.* Rupert. in illud Cant. 1. *Introduxit me Rex in cellaria sua, ex persona Virginis, Et quæ sunt, inquit, illa cellaria Regis Dei? Nimirum sacra mysteria quacumq; continentur in scripturis sanctis. Nihil enim à me abscondit, sed omni dulcedine sua me inebriauit. Qui enim verbum suum quod erat, & est in corde suo mihi totum infudit, quomodo non etiam cum illo mihi omnia donauit?* Hæc Rupertus.

Cap. 5. Nonò, Seraphim ardentes, & charitate (quæ vinculum est perfectionis) incensi, ac Seraphim^m iacendentes merito dicuntur, sed Virgo sanctissima maiori charitate æstuat, vt iure ei aptetur illud Cant. 5. *Dicite dilecto meo, quia Cant. 5. amore*

Cap. 5. Nonò, Seraphim ardentes, & charitate (quæ vinculum est perfectionis) incensi, ac Seraphim^m iacendentes merito dicuntur, sed Virgo sanctissima maiori charitate æstuat, vt iure ei aptetur illud Cant. 5. *Dicite dilecto meo, quia amore*

opitulatur, tanquam vniuersalis omnium patrona, eiusque templa, vbiq; miraculorum gloria illustrantur, & in dies noua eriguntur, vt de ea dici possit illud Iob. 29. *Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.*

Sextò, dominationes præcipiunt de agendis, sed B. Virgo mater Dei verè est Dominamina mundi, & Angelorum Regina, ut capite præcedenti plenius demonstrauimus, imò ipsum nomen, Maria, Syriacè Dominam sonat.

Septimò, Throni, qui & sedes Dei dicuntur, sunt ex prima hierarchia, in quibus Deus familiariter inhabitat, At Virginem sanctissimam præ omnibus Angelis Dei thronum dici, in qua peculiari ratione Deus inhabitauit, toto hoc opere probamus. Quæ tamen de hoc sancti Patres dicant, & quibus figuris ipsa in Dei throno adumbretur, vide quæ peculiariter dicta sunt cap. 2.

Octauò, Cherubim, plenitudinem scientiæ sonant, At in Virginis utero Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei Coloff. 2. requieuit, & Deum, quem ne ipsi quidem Seraphim propter emicantem inde splendorem liberè intueri audent, sed alis faciem obducunt, vt ex Isaiâ adnotauit Chrysostomus homil. 60. ad populum Antiochenum, ipsa Virgo familiariter in se excepit, & cum eo agit, & quis dubitat Deiparæ oculum ad diuina perspicienda longè clariorem esse ipsis Cherubim, & Seraphim? Quare Bernardus sermo. signum magnum, propterea sole vestitari dicit vult, *Quoniam, inquit, diuina sapientiæ, ultra quam credi potest, penetravit abyssum, vt quantum sine personali vniõne creatura condito patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa.* Rupert. in illud Cant. 1. *Introduxit me Rex in cellaria sua, ex persona Virginis, Et quæ sunt, inquit, illa cellaria Regis Dei? Nimirum sacra mysteria quacumq; continentur in scripturis sanctis. Nihil enim à me abscondit, sed omni dulcedine sua me inebriauit. Qui enim verbum suum quod erat, & est in corde suo mihi totum infudit, quomodo non etiam cum illo mihi omnia donauit?* Hæc Rupertus.

Nonò, Seraphim ardentes, & charitate (quæ vinculum est perfectionis) incensi, ac Seraphim^m iacendentes merito dicuntur, sed Virgo sanctissima maiori charitate æstuat, vt iure ei aptetur illud Cant. 5. *Dicite dilecto meo, quia amore*

Cap. 9.
Hildefonsus

amore languet. At de eximia Virginis erga Christum dilectione copiose agemus cap. 9. Hic solum asteram Hildefonsus sermo. 1 de Assumpt. Beatam Mariam, inquit, velut ignis ferrum, Spiritus sanctus toram decexit, incanduit & igniuit; ita ut in ea Spiritus sancti flamma videatur: nec sentiat nisi tantum ignis amoris Dei hxc Hildefonsus.

B. Virgo habuit a-
liqua Dei
formem.
quia Deū
genuit.

7. Verum his omnibus prætermisissis, quæ aliqua ratione communia Virgini sanctissimæ cum aliis, aliqua saltem ex parte esse possunt, in quibus tamen omnes excedit; illud est, in quo omnes Angelos, atque Sanctos singulariter longo intervallo superavit, quodque illam Deo proximam constituit, quia actum habuit suo modo Deo quàm simillimum. Verbum enim Patris nusquam Angelos, sed semen Abraham, idque in utero eiusdem Virginis Deiparæ apprehendit: ideo B. Virgo (ut ait Albertus apud S. Antonium 4. par. titu. 15. cap. 4. §. 8.) habuit actum Deiformissimum: in summo enim actu, quo scilicet Deus Pater Deum filium genuit, Deum suo modo ipsa est imitata: nam & ipsa Deum, & hominem generavit. Hanc autem maternitatis Dei dignitatem non minus pie, quam eleganter S. Bernardinus tom. 1. conc. 61. art. 1. c. 2. explicat cuius verba superioris capite attulimus.

Albertus.

Hinc est, quod Virgo Beatissima tanquam vera Dei genitrix dignitatem quandam, ut capite superiori probauimus, obtinet infinitam; & super omnes Angelos, & Sanctos proximè ad Christum accedens eorum ab illis omnibus facit separatum. De quo pulchre Bonaventura in speculo cap. 2. Maria, inquit, Deus præparauerat magnam gloriam in celo, ut sicut fuit grandis in merito, ita esset grandis effectus in premio: unde ipsa est Thronus ille grandis, de quo dicitur: Facit Rex Salomon Thronum de Ebre grandem: Thronus vero Salomonis est Maria grandis omnino in gratia, & in gloria. & infirmitate: Maria Deus præparauerat non solum magnitudinem, sed multitudinem honorum in Cælo, ita ut nullus Angelus, nullus Sanctorum ei æquari possit in multitudine, & congregatione bonorum

S. Bernard

coelestium: iuxta illud: Multa sita congregauerunt diuitias, ut sola supergressa es uniuersas, si filias istas intelligamus animas sanctas, vel intelligentias angelicas, nunquid non supergressa est diuitias omnium, cum ipsa sit Primitia Virginum, Speculum Confessorum, Rosa Martyrum, Regi-

Bonauen.

strum Apostolorum, Oraculum Prophetarum, Filia Patriarcharum, Regina Angelorum. Quis enim de diuitiis omnium horum defuit? Hierony- mus enim ait, Mariam si diligenter aspicias, nihil virtutis est, nihil spectositatis, nihil candoris, & gloria, quod in ea non resplendeat. hæc tamen Bonaventura.

3. Reg. 10.

Nec solum in animæ beatitudine, quam Theologi essentialem appellant, quæ in fruitione Dei, ut clarè visi, & amati est posita, Deipara supra omnes Sanctos, ut diximus, ad chorum separatum est euecta; verum etiam in gloria, tum animæ, tum corporis accidentali, quæ essentialem consequitur, eiq; commensuratur, reliquis Sanctis longo intervallo antecellit; & gloriam enim animæ accidentalem pertinent variæ reuelationes, quæ Beatis extra Verbum (ut Theologi loquuntur) fiunt, multarum item rerum impetrationes, & gaudia, & pleraque huiusmodi, quibus præ cæteris Beatis Deipara plenè, cumulateque abundat. Idem quoque de corporis gloriosi dotibus omnibus, impassibilitate nimirum, subtilitate, agilitate, & claritate; quas, ut animaduertit Suarez to. 2. in 3. par. disp. 21. sect. 4. tanto excellentius ipsa habet, quanta perfectiori animæ beatitudine perfruitur. De quibus Bonaventura in speculo cap. 6. Si omnium, inquit, Beatorum corpora his quatuor dotibus Deus glorificauit, quanto magis corpus Maria, quod ipsum glorificatorem omnium genuit, qua in hac vita ornata extitit ut virtutibus qua cum dotibus, corporis similitudinem habent: fuit enim clarissima per sanctitatem, subtilissima per humilitatem, agillissima per pietatem, impassibilis per patientiam ita Bonaventura. Triplicem quoque Aureolam excellentiùs, quàm alii est adepta. Aureola enim (ut verbis utar S. Thom in 4. p. dist. 49. p. 1. c. 1. quæst. 5. art. 5. quæst. 1. & 3. est privilegiarum reuoluntaria, quodam premium respondens præuilegiata uictoria circa opera perfectionis, in quibus homo maxime est conformatus secundum perfectam uideam. Porro Aureola tribus hominum statibus, Virginitatis scilicet, Doctoribus & Martyribus tribuitur, Et sanè in eadem Aureola specie iuxta meritum ex parte ipsius operis, ob qua Aureola confertur, varietatem excellentior uni, quàm aliter confertur. D. Thoma Ex quibus rectè colligimus Aureolarum Deiparæ supra reliquos Beatos, quibus ex competunt, præstantiam singularem, quod sigillatim suis locis in

Proser. 31.

hoc

Cap. 32. hoc opere planum fiet: de Virginitatis enim eius Aureola cap. 32. & de Doctorum Aureola, quam habet cap. 39. plenius differemus: de martyrij verò aureola cap. 11. ostendemus eam in hoc genere consecutam esse aliquid veluti insigne suæ eximie fortitudinis, & charitatis, quod vel Aureola appellatur, ut multi loquuntur: vel aliquid Aureola eminentius, quod alij magis verè, ac propriè diei existimant.

Deipara fructum continentie centesimum, qui virginibus deputatur, est consecuta; qui ut cap. 32. ex Theologorum sententia dicemus, est præmium quoddam accidentale ab Autea, & Aureola distinctum, quatenus homo à carnali vita, ut loquitur S. Thom. in 4. p. distin. 49. q. 5. art. 2. in quandam vitam spiritualem per continentiam transit: ex quo colligere possumus præstantiam fructus centesimi supra alias Virgines in Deipara: quippe quæ propter suam eximiam puritatem, ac sanctitatem tota spiritus aliiis Virgibus multis spatiis antecedit, ad eò ut ipsa, Cælum, quod à terra, terrensque quàm maximè est separatum, mentè appelleretur, quemadmodum cap. 3. ostendimus.

Adhuc ratione maternitatis Dei, quæ omnium est Domina, atque Regina, ut fusè superiori capite sanctorum Patrum testimonijs ostendimus, existimat Suarez tom. 2. in 3. par. disput. 21. sect. 4. Deiparam habere in corpore singularem aliquem, & admirabilem splendorem, vel aliquid aliud, quod sit veluti insigne Regiæ dignitatis, & diuinæ maternitatis, ac principatus, & dominij in omnes Beatos. & hoc certè confirmatur ex doctrina Bonaventuræ in speculo cap. 6. ubi eleganter id probat ex figura Esther 2. de qua ibi sic legitur: *Ducta est itaque ad cubiculum Regis Assueri, & adamasit eam Rex plusquam omnes mulieres, habuitque gratiam, & misericordiam eorum eo super omnes mulieres: & posuit diademata Regni in capite eius. Ista Esther Regina Beata Virgo Maria ducta est (inquit Bonaventura) in cubiculum Regis aeterni in Assumptione in cubiculum quo eius aeterna gratiam veri Regis habens super omnes mulieres, id est super omnes intelligentias Angelicas, & super omnes beatas animas, ut sit in Maria gratia super gratiam omnium beatorum: nam re vera in capite eius Rex Regum diadema Regni posuit tam impræcibibile, tam detestabile, tam mirabile, quod hoc omni lingua*

inenarrabile, omni ingenio inscrutabile est. hæc Bonaventura. Quo circa Methodius in hypapantem docet sacrum Mariæ caput à Deo coronatum esse: de quo Rupertus libro 3 in Cantic. 4. de illa exponit: *Coronaberis de cubilibus Leonum, & montibus Pardorum: Coronaberis, inquit, ut in caelis Regina Sanctorum, & in terra Regina sis regnorum.*

DEIPARA MAGNO EXCESSU Omnes Sanctos superat in gloria.

Sed quærat quispiam, etiam si Deipara christum supra omnes Angelos, & Sanctos distinctum constituat, quoniam tamen excessu illos superat? quod erat tertium ex iis, quæ in hoc capite tractanda proposuimus. Respondet deo excessum esse maximum. & licet hoc colligi possit ex iis, quæ dicemus cap. 12. ubi multis rationibus Christo proximam eam esse in gloria ostendemus, nunc tamen immensitatem gloriæ eiusdem Virginis supra Angelos, & Sanctos sic demonstramus. Virgo in præfenti vita innumeris actibus meritorijs ad immensum gratiæ cumulum peruenit; siquidem in Conceptione acceperat gratiæ plenitudinem supra omnes Sanctos, & Angelos, ut cap. 4. probauimus: sed B. Virgo operabatur ex tota virtute gratiæ, & simul etiam auxilij, seu motionis diuinæ, & ex toto conatu, absque ullo somitis impedimento, ideo actum saltem æqualis intensiõnis cum habitu gratiæ, ex qua proficiscebatur, eliciebat: sed actus amoris Dei eliciti à charitate sunt meritorij augmenti eiusdem charitatis, & per consequens gratiæ, & gloriæ secundum totam latitudinem graduum, ita ut si actus sit ut sex, mereatur sex gradus augmenti gratiæ, ergo gratia per hos actus fiebat saltem duplo maior. Hi verò actus in tota vita B. Virginis fuisse innumeri: siquidem omnibus, & singulis actibus humanis, quos in præfenti vita habuit post gratiam in immaculata Conceptione acceptam, meruit augmentum gratiæ, charitatis, & gloriæ, & habuit perfectissimos actus, tum vitæ contemplatiuæ, tum actiuæ, præsertim in obsequio erga Christi personam, eundem sequendo usque ad crucem, cui materno supra quam dici potest compatiebatur affectu: nec somno interrumpatur eius meritum, ut rectè S. Bernardinus tom. 2. serm. 21. art. 1. & tom. 3. sermo. 4. de B. Virg. artic. 1. cap. 2. & nos c. 21. ubi

Methodius.
Rupertus.
Cant. 4.

Virginis gloria quæ in gratia Sanctorum & Angelorum gloriam excodat.
Cap. 12.

S. Bernardinus.

Cap. 21. ubi in omni actu meruisse ostendemus; ergo in
 immensum excreuit habitus gratiæ, cui nunc
 correspondet gloria, quæ est gratiæ consumma-
 mata. Accedit quod in Deipara beatissima ex
 diuino privilegio nulla unquam fuit ad bo-
 num faciendum difficultas, nulla ad malum
 procliuuitas; ac proinde ad omnem sancti Spi-
 ritus impulsu abique ulla contradictione
 celerimè agebatur: si enim ex Apostolo ad
 Roman. 8. *Quicumque spiritu Dei aguntur, ij
 sunt filij Dei.* & Ezech. 1. *Animalia illa, ubi
 erat impetus spiritus, illuc gradiabantur, & ibant,
 & reuertebantur in similitudinem fulguris co-
 ruscantis, cuius velocitatem mente vix assequi
 possumus; quanto magis de sanctissima Vir-
 gine id asserendum est; ut propterea Deipa-
 ram per Rotam illam cap. 1. Ezechielis ele-
 uatam, & volubilem à spiritu vitæ signifi-
 cam velit S. Bernardinus tom. 3. sermone 21.
 artic. 1. capit. 1. his verbis: *Secundo eleuata
 fuit B. Virgo per excellentiam conuersationis desi-
 gnatam in eleuatione Rosa, de qua Ezech. 1. scri-
 ptum est. Apparuit rota super terram iuxta ani-
 malia habens quatuor facies, & aspectus rota-
 rum, & opus earum quasi visio maris: & sequi-
 tur, Cum eleuarentur animalia de terra, eleua-
 bantur simul & rota: & additur, Spiritus enim
 vitæ erat in rotis. Per illa quatuor animalia my-
 stice doctrina Euangelica denotatur, per rotam
 verò illam, qua quatuor facies habet, Virgo beata
 merito indicatur, qua quatuor virtutes habet, se-
 cundum quas vita ætterna regitur, & omnimoda
 perfectione ad Euangelicam conformatur, &
 quoniam hæc virtutes licet uniantur in gratia,
 distinguuntur tamen in operatione sua, ideo plu-
 raliter dicit, quod rota illa eleuabatur, quia vir-
 tutes in ea fuerunt in summo perfectionis tam ad
 agendum, quam ad patiendum, & hoc in tanta
 incomprehensibilitate intellectus humano, ut me-
 ritò dicatur, quod aspectus rotarum, & opus ea-
 rum quasi visio maris: Nam inastimabiliter su-
 peraus omnem obedientiam, & actionem Mar-
 tyrum, & Confessorum, nam in omnibus fuit
 pondus difficultatis ad bonum, & pronis ad
 ipsum malum, in Virgine Beata nullum fuit omni-
 nò retardatum, proinde rota volubilis fuit se-
 cundum omnem Spiritus sancti nutum, huc ui-
 que S. Bernardinus. Nec illud silentio præter-
 eundum; Deum optimum tanti fecit in ro-
 tis hanc volubilitatem, seu facilitatem, qua à
 Spiritu sancto facillè moueri se sinebant, ut
 Ezech. 10. cum rotæ multa præclara haberent, quæ E-
 zech. cap. 10. recedat, ammirum, colla, manus,**

pennas, oculorum multitudinem; ab hac ta-
 men volubilitate nomen eis indidit: *Ei Rotas,*
 inquit, *istas uocauit volubiles audienteme,* ita
 Ezech. cap. 10. *Etenim,* inquit Guarricus ser. **Guarri-**
 4. de Assumptio. *ipsa Virgo voluntatem Patris
 in tantum faciebat. ut de ipsa prædiceret Pater
 Isa. 62. Vocaberis uoluntas mea sic ille.* **Isa. 62.**
 8. Adde alias rationes, quibus in Virgine gra-
 tia minicè augebatur; puta in suscipiendis
 Sacramentis, quæ ex opere operato efficacia
 fuere: & eò magis, quò maiore studio, ac dis-
 positione ad ea accedebat. Nam & Sacramen-
 tum baptismi à Christo Domino accepit,
 quemadmodum teste Euthymio in Ioan. 3.
 scriptum reliquere aliqui temporibus Aposto-
 lorum proximi: & sacrosanctam Eucharistiam
 quotidie, ut pie creditur, post filij Ascensio-
 nem iumebat. Adde, ut supra dixi, gratiæ plen-
 tudinem in filij Conceptione ob admirabi-
 lem præsentiam diuini Verbi, & in aduentu
 Spiritus sancti in die Pentecostes, & reliqua,
 quæ non minus verè, quam eruditè persequi-
 tur Franciscus Suarez 3. par. tom. 2. disput. 18
 & 21. Confirmatur etiam ex immenso amore,
 quo Deus Virginem diuigebat. Unde Ansel-
 mus de excell. Virg. cap. 4. *Est ne putatis, in-
 quit, ulla mens hominis, qua modum hunc dile-
 ctionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit,
 queat penetrare: & infra: Potestne, quaso, ullus
 hominum, aut Angelorum istius amoris immen-
 sitatem penetrare, uel dignitatis honoris illius
 quicquam cogitatu percipere comparabile? & i-
 deo vicissim B. Virgo immenso amore Deum
 prolequebatur. Bonauentura in speculo cap. 6
 Quid mirum si præ omnibus diligit, qua præ
 omnibus est dilecta.* **Beatus**

Cæterum hic meritorum cumulus in Dei-
 para mirum in modum est auctus ex diutur-
 na, quam post filij Ascensionem traduxit vita,
 in qua & sacrosanctæ Eucharistiæ perceptio-
 nem, & actus illos meritorios, à quibus nun-
 quam cessabat, quam sæpissime iterauit. quod
 Deipara ipsa S. Brigitiæ libro 6. Revelatio-
 num cap. 61. his verbis indicauit. *Ego post A-
 scensionem filij mei, longo tempore vixi in mundo,
 & hoc voluit Deus, ut uisa passentis meo, &
 moribus meis, plures anima conuertentur ad eum
 Apostolo Deo, & alij electi roborarentur: & etiã
 naturalis dispositio corporis mei hoc exigebat,
 quod diuinitus viseret, ut corona mea augetur.
 Nã omni tempore, quod post Ascensionem filij mei vi-
 xit, uisitas loca, in quib' ipse pass' est, & mirabilia
 sua*

Rom. 8.
Ezech. 1.

S. Bernar-
dinus.
B. Virgo
in Rotæ
Ezechie-
li signifi-
catur.

Ezech. 10.

sua offendit sic quoque passio sua in corde meo fixa erat, quæ siue comedebam, siue laborabam quasi recens erat in memoria mea, sic etiam sensus mei abstracti erant à mundanalibus, quod iugiter quasi novis desiderijs inflammabar, vixissim quæ doloribus excitabar: verumtamen si dolorem temperabam, & gaudium meum, quod nihil omitebam de his, quæ erant Deo sic quog; inter homines conuersabam, quod nihil præter virtutum tenuit de his, quæ delectabilia hominum erant, attendebam, imò nec iurabam. hæc apud S. Brigittam.

Quam diu vixerit B. Virgo. Petrus de Natalib. Ildesons. Quam Argeli, inquit, desiderabant, & cælum ipsum de eius ascensione querebatur.

Secundo, Euodius apud Nicephorum lib. 2. histor. capitul. 6. Virginem ad annos ætatis quinquaginta novem peruenisse scribit, quæ ferè eodem loco sequitur ipse Nicephorus. & cap. 21, vbi Virginem vult obijisse anno ætatis sexagesimo: quam communem esse opinionem refert S. Antonius 1. part. histor. titu. 6. cap. 3. §. 1. eanque probat Driedo lib. 3. de dogmatibus sacre scripturæ tractat. 3. cap. 4. vbi duodecim vitæ annos post Christi Ascensionem eidem Virgini tribuit.

Tertio, alij Deiparam vixisse volunt annos sexaginta tres, quam vulgi esse opinionem scribit noster Franciscus Tumanus libro 3. pro epistolis Pontificum cap. 16. quod confirmari videtur ex corona eiusdem Virginis ex globulis peccatorij confecta, & ex libro 7. reuelat. S. Brigittæ cap. 26. vbi Deipara dixisse scribitur, se post filij Ascensionem quindecim annis in mundo vixisse. Hæc videtur sententia Eusebij in Chronico, vbi anno à Christi natiuitate 48. asserit Deiparam in cælum assumptam: sed decimoquinto ætatis suæ anno illum peperit, ergo sexagesimum tertium agebat cum in cælum est assumpta, huius sententiæ est Dionysius Carthusianus libro 4. de laud. Virg. artic. 6.

Quarta denique sententia est eorû, qui Deiparam ad septuaginta duos annos vitam produxisse affirmant, supponunt enim ex cõmuni

sententia, eam in Christi Ascensione quadagesimum octauum vitæ suæ annum egisse: siquidem decimoquinto ætatis anno Christum peperit, quibus si addas triginta tres, quos Christus vixit, summam efficiat quadraginta octo annorum: ac deinde viginti quatuor annos in teris transigisse. Hæc sententia est Cedreni

in compendio histor. in Tiberio: Tractis, inquit, sanctam animam Domino, ac filio, & Deo suo annos nata septuaginta duos, vixit ergo viginti quatuor annos post Christi ad Cælum ascensum. hæc ille. Idem sentit Epiphanius Presbyter Constantopolitanus in vita Virginis, & quidem apud Anselmum opusc. de forma, & moribus B. Virg. qui omnes viginti quatuor annos post Christi Ascensionem Virgini tribuit, & hæc quidem sententia hoc firmissimo argumento probatur: nam Virginis dormitionij Dionysius Areopagita cap. 3. de diu. nomin. se inteluisse testatur cum Apollolis, & selectissimis Apollolorum discipulis, Hierotheo, Timotheo, & alijs. Sed Dionysius Areopagita conuersus est ad Christi fidem ab Apostolo Paulo anno domini quinquagesimo secundo, quærat post Ascensionem decimus nonus, vt optime probat Cardinalis Baronius tom. 1. Annal. ad annum Christi 52. ex libro actû Apostolorum: & verisimile est aliquot annis in Christiana fide se probasse; ergo saltem ad illud tempus circiter Deipara vixit. Quòd autem Dionysius Areopagita ea quæ cap. 3. de diuin. nomin. scribit, de dormitione Virginis intelligat, probatur ex consensu Patrum Græcorum, sic enim illum exponunt Damascenus orat. 2. de dormit. Iuuenalis Patriarcha Constantinopolitanus, Historia Euthymica, quam vna cum Iuuenali refert Damascenus loco citato, Andreas Cretensis, Metaphrastes, Glycas, Epiphanius Presbyter Constantopolitanus, Michaël Syngeus Maximus in scholis ad Dionysium, & egregie id probat Baronius ad annum Christi 48. contra Hilduinum, qui locum illum Dionysij de sepulchro dominico accipiendum arbitratur: & eodem modo rejicitur Mattheus Galenus in præfatione ad Areopagitam, qui de actibus Ioannis Evangelistæ ea exponit; & Ioannes Scotus, is qui Dionysium in latinum conuertit, qui in præfatione ad Carolum de CHRISTI corpore, verba illa Dionysij interpretatur, quasi Dionysius cum Apostolis Christum post Resurrectionem aspexerit;

Cedreni.

Epiphani.

Dionysius Areopag. cum alijs dormitione B. Virg. interfuit. Baronius.

Damasc. Iuue. Cat. Cõsi. Hist. Euthym. Ana. Cret. Metaphr. Glycas. Epip. Pres. Constant. Mich. Syng. M. Baronius.

Scotus.

quod

quod falsum esse conuincitur, cum Dionysius longe post Christi Ascensionem, vt diximus, Christi fidem suscepit. Cæterum quod Deipara ad septuaginta duos vitæ annos peruenit, ex recentioribus docet Cardinalis Baronius ad annum Christi 48. Canisius libr. 5. de B. Virg. capit. 1. Suarez tom. 2. in 3. par. disput. 2. lectio. 21. Barrada libr. 6. cap. 14. in hoc inclinat: Castro in vita Deiparæ cap. 20. num. 17. Et confirmari potest ex Metaphraste, qui in oratione de vita, & obitu Deiparæ, eam testatur proeclatâ ætate ad multam senectutem peruenisse, cui consentit Glycas libr. 3. Annal. & citat Andream Cretensem. Quæ sententia mihi maximè probatur, sic enim diutius fideles initio nascentis Ecclesiæ sua præsertia, & doctrina corroborauit, & plura sibi merita comparauit

*Baronius.
Canisius.
Suarez.
Barrada.
Castro.
Metaphr.
Glycas.*

*Virginis
gloria im-
mensitas
Patrum au-
toritate
probatur.
And. Cret.
Ildesons.*

Chrysostr.

Pet. Dam.

Hierony.

10 Sed de immensæ gloriæ Virginis cumulo Patrum dicta afferamus & præter illos, quos supra citauimus, quorum plerique hoc quoque locupletissimè probant; Andreas Cretensis orat. de dorm. Virg. O sancta, inquit, & sanctis sanctior, & omnis sanctitatis sanctissima thesaurus. Ad hunc gloriæ cumulum immensum respiciens dicebat Ildesonsus serm. 2. de Assumptio. Sicut incomparabile est quod gessit, & ineffabile donum, quod percepit: ita inestimabile, atque incomprehensibile præmium, & gloria, non dico inter ceteras sacras virgines, verum etiam ultra omnes Sanctos, quod promeruit. Chrysostr. in Liturgia eam vocat: incomparabiliter gloriosorem, quam Seraphim. Petrus Damianus serm. de Assumpt ostendit rationem, cur Virgo dicatur: Pulchra vt luna: Virgo, inquit, inter animas sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & cuncta merita singulorum, & omnium titulos antecedit: & quantumlibet alia stella reluceant: Luna tamen magnitudine præminet, & splendore: sic utramque naturam Virgo singularis exuperat immensitate gratia, & fulgore virtutum deinde affert rationem cur etiam dicatur: Electa vt sol. Quoniam sol, inquit, lucidius incandescens, ita sibi siderum, & luna rapit positionem, vt sint quasi non sint, & videri non possint: similiter & virga lessa veri præuia luminis in illa inaccessiblei luce prælucescens, sic virorumque spirituum hebetat dignitatem, vt sint quasi non sint: & comparatione illius nec possint, nec debeant apparere. Hoc ipsum prius significauit Hieronymus in Prologo ad Sophoniam Prophetam, vbi in com-

mendationem mulierum commemoratis aliquibus ex veteri testamento; Taceo, inquit, de Anna, & Elisabeth, & ceteris sanctis mulieribus, quarum velut siderum igniculos clarum Maria lumen abscondit. sic Hieronymus. Idem habet Basilius Seleuciæ Episcopus oratione de Annunciatione: Virgo, inquit, vniuersos martyres suo splendore tantum excedit, quantum sol reliqua astra. Bernardus sermone signum magnum; lute inquit, Maria secleribus tur amissa, qua profundissimam diuinam Sapientiam, ultra quam credi valeat, penetravit abyssum: vt quantum sine personali vnione creatura conditio patitur, luci illi inaccessiblei videatur immersa: illo nimirum igne propheta labia purgantur, & illo igne Seraphim accenduntur: longe verò aliter Maria meruit, non velut summam tangi, sed operiri, magis vndique & circumfundari: & tanquam ipso igne concludi. Candidissimus sanè, sed & calidissimus huius mulieris amictus, cuius omnia tam excellenter tractata noscuntur, vt nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem, vel minus lucidum: sed ne tepidum quidem aliquid, vel non feruentissimum liceat suspicari. huc vtque Bernardus. Bonauentura in speculo B. Virg. cap. 6. Ecce inquit, quam gloriosum gloria Maria prouilegium, quod ipsa in gloria gloriosissima est post Deum: gloriosum gloriam Maria prouilegium est, quod quicquid post Deum pulchrius quicquid dulcius, quicquid incandius in gloria est hoc Maria hoc in Maria, hoc per Mariam est. Gloriam omnium gloria Maria prouilegium est, quod post Deum maior gloria nostra. maior nostrum gaudium de Maria est: vnde Bernardus, summa gloria est, & Maria post Dominum te videre, haecenus Bonauentura. Meritò ad Virginem Dauid Psalm. 44. Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebes: quasi dicat: non tantum communes vici, sed præcipui in Ecclesia Dei, quod cap. 17. pluribus ostendemus, & peculiariter de Angelis quanta Virginem reuerentia prosequantur cap. 26. dicemus.

*Basilius
Seleucia
Episcopus
Bernardus*

Bonaue

Psalm. 44

Cap. 17.

Cap. 26.

DEIPARA PLVS GRATIÆ, ET gloria ipsa vna obtinet, quam reliquis Sancti, & Angeli simul.

11 Ad extremum circa quartum, quod in-
do proposuimus, dico, valdè probabile
esse B. Virginem non solum multis gradibus
gratiæ, & gloriæ excedere, vt diximus, quem-
libet

*Virginis
gloria est
vniuersi
Sanctorum*

libet Angelorum, & Sanctorum: verum etiam ipsam vnam plures omnino gradus gratiae, & gloriae adeptam, quam sint in omnibus Angelis, & sanctis; etiam si collectiue in vnum veluti aceruum cogitatione conferatur, quod nosse Barrada libro 6. cap. 16. & Suarius tom. 2. disput. 18. sect. 4. optime probant, ad quos Lectorem remitto. Solum hic afferam rationem Suarii; qua dicit B. Virginem non minus meruisse quolibet actu suo meritorio, quam supremum Angelum actu illo perfecte libero, quo meritum consummauit: & cum totum meritum supremi Angeli non sit minus perfectum, quam sit totum meritum cuiuslibet hominis, saltem regulariter loquendo, sequitur B. Virginem quolibet actu suo plus meruisse, quam singulos Sanctos toto tempore vitae suae: sed actus meritorij B. Virginis in tota sua vita, in qua perpetuo rebus diuinis, vel propter Deum ex frequentissimo amore intendebat, fuerunt innumerabiles; & propterea semper actus sequens, quia fiebat ex intensiori habitu aucto per actum praecedentem ex toto conatu, erat duplo perfectior, quam actus ille praecedens, ut supra ostendimus; ergo gratia beatissimae Virginis exsuperat omnium Sanctorum collectiue. haec ex Suario. Hanc sententiam nonnulli confirmant exemplo Regis, cuius mater plures opes possidet, quam omnes simul famuli: atque ita Damascenus orat. 1. de dormit. *Des matris*, inquit, *Et sanctorum Dei infinitum est discrimen.* exemplo item fluminis magni, qui plus aquae in se continet, quam vasa omnia, quae in vrbem aliquam reperiuntur; Christus vero mari assimilatur, Virgo flumini, Sancti vero vasis. Quare Eccl. 2. 4. Virgo dicere poterat: *Ego quasi irames aqua immensa.* Confirmatur etiam Cant. 6. vbi dicitur: *Pulchra es amica mea, suavis, & decora, sicut Ierusalem: quasi vellet eam gratiae decore exequare Ierusalem caelestem, quae Angelis constat, & hominibus.* Sed dicit quispiam; Virgo sanctissima pars est quaedam Ecclesiae, quamuis praestantissima, ergo non videtur excedere reliquas omnes partes collectiue sumptas. Ad quod respondemus concedendo Deiparam partem esse Ecclesiae, sed talem, quae vnuerfas alias inferiores simul acceptas admirabili sua gratia, atque praestantia excedat; eiusque praesit, cuius rei exemplum habemus in naturalibus; Coelum enim pars est orbis, sed quae reliquas

partes simul sumptas dignitate, atque magnitudine vincat, & simul illas contineat: ex Astrologis enim, ut videre est apud P. Clauium in sphaeram sacrobosci in c. 1. in fine, & apud Franciscum Maurolycum, a centro mundi vique ad conuexum Saturni, sunt semidiametri terrae 22612. ab eodem tamen centro mundi ad conuexum firmamenti intercedunt semidiametri terrae 45225. quare crassities solius firmamenti superat omnium simul inferiorum crassitiam: sed si spectemus ambitum, inuenimus adhuc solum firmamentum reliquos omnes orbis, & elementa ipsa in vnum posita magnitudine longe excedere: ita & in proposito de B. Virgine: hinc est quod Cant. 7. singula membra B. Virginis in Sulamite adumbratae describuntur, & assimilantur rebus quibusdam sua magnitudine absque comparatione excedentibus, communem hominum mensuram: *Collum enim tuum inquit, sicut turris eburnea, Oculi tui sicut piscinae in Nesebon, Nasus tuus sicut turris Libani, qua respicit contra Damascum, Caput tuum ut Carmelus, Statura tua assimilata est palma, quae inter arbores maxime est procerat, & c. 8. Vosra mea sicut turris: quoniam quae proportione Carmelus caput hominis cuiuslibet, & innumerabilium simul hominum magnitudine superat, ita caput Deiparae mysticae, & spirituale excedit alia particularium Sanctorum capita mystice accepta; & idem de aliis membris est intelligendum. Ideo in reuelationibus S. Brigittae in sermone Angelico capitul. 5. vocatur Deipara, minor mundus, quoniam ipsa vna complectitur ea, quae diuisim in alijs mundi partibus sibi inferioribus continentur, in qua, ut ibi dicitur, plures virtutes fuerunt, quam in omnibus generibus rerum quae in totius orbis amplitudine inueniri possunt. Certè S. Bernardinus Senensis hoc affirmat satis aperte tomo 1. conc. 51. art. 2. c. 10. citans illum ex Hieronymo. *Ceteris quidem partibus praestatur, Maria vero tota simul se infudit gratia plenitudo, qua fuit in Christo, quamquam aliter, & aliter.* & addit, *Nam in Christo fuit plenitudo gratiae sicut in capite influente, in Maria vero sicut in collo transfundente, ex quo, inquit S. Bernardinus, patet, quod excepto Christo tanta gratia Virgini à Domino data est, quanta vni creaturae pura dari possibile esset.* Idem tom. 2. sermone 52. artic. 3. cap. 1. dicit B. Virginem quando consensit in conceptione filij Dei,*

P. Clauium
Francisco
Maurolyco.

Cant. 7.

S. Brigitta

S. Bernardinus.

Hieronym.

Tota simul plenitudo gratiae
in Deipara infusa.

M

plus

plus meruisse, quam omnes creaturas, tam Angelos, quam homines in cunctis actibus suis: quem locum fuscè capite præcedenti retulimus, & tom. 1. sermone 61. artic. 3. loquens

Esther 7.

de Virgine, *Hic est, inquit, hortus ille Assueri, qui regia manu, & cultus constitus erat. In hoc orto factum est concubium grande pro nuptiis, & coniunctione Esther, quam adamavit Rex Darius super omnes mulieres, & posuit diademam regni*

Esther 2.

super caput eius, & voluit eam esse Reginam: istud est diadema speciei, & gloria corona, qua Virgo super Angelos coronatur, ut intra Trinitatis gloriam ipsa sola amplius sit electa, ac plus sanctissima Trinitatis dilgat gloriam, capiat sentiat, ac fruatur, quam omnis alia pura creatura simul sumpta: de cuius gloria post filium participant universi, & eodem serm. 61. art. 2. cap. 3. Tantum inquit, differt gloria Virginis à gloria omnium

Bernard.

Beatorum, quantum sol à ceteris luminariis cæli, & quodammodo sicut cetera luminaria irradiantur à sole sic tota cælestis curia à gloriosa Virgine latificatur, & decoratur. Quamobrem Bernardus sermone de Assumptio, in hac sententiam, ita affirmat: Itaque gloriosa Virgo dum caelos ascendit, etiam superiorum gaudia Civium copiosis augmentis cumulavit. hæc sanctus Bernardinus, & capite præcedenti citat etiam S. Bernardum dicentem: Maria præsentia totus illustratur orbis, ut ipsa tam cælestis patria clarius rutilet virginea lampadis illustrata fulgore, & capitul. 2. dicit: Virginem super omnes inferiores ordines tam hominum, quam Angelorum simul sumptorum impropotionaliter esse prælatam: & quicquid est gloria in omni inferiore glorificata natura, tam angelica, quam humana, multò præcellentius esse in Virgine matre Dei. Idem tom. 3. sermone 11. articulo 2. capitul. 1. Virginem beatam, inquit, vocant Requiem Christi Psalm. 131. non tantum, quia in ea novem mensibus requievit, verum etiam, quia plus per quietum amorem requievit in ea, quam in tota alia creatura rationali. sic S. Bernardinus, Et Petrus Damianus ioprà citatus,

Pes. Dam.

Virgo, inquit, inter animas Sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & suæcæta, singulorum, & omnium titulos antecedit, ubi non tantum singulorum, sed etiam omnium addere non dubitavit.

Inimicitias 13. Hanc sententiam confirmant pleræque gloria bea ex auctoritatibus suprà allatis, illæ præterea, ista Virgo quæ gratiam Virginis dicunt esse immanentis adiutricem. Ita Epiphanius orat. de laud. Virgin.

Damascenus orat. 2. de dormit. Virgin. *Virgo, bratur, nem pretiosum thesaurum, qui vitam suscepit, a Epiphanius byssum gratia appellat. Hidesonius sermone 2. Damasc. de Assumptione. Sicut est, inquit, incomparabile, quod gessit, & ineffabile, quod percepit: ita est incomprehensibile premium, quod meruit.*

Andreas Cretensis oratione de dormit. *Tantum dicit præesse gloriam Virginis, ut quia nec discerni possit, honoretur silentio. & infra: Quæ habes, inquit, cum alijs non comparabilem appellationem, quæ excepto Deo solo es omnibus alior. idiota libro 6. Sanctorum, inquit, omnia privilegia, à Virgo, omnia habes in te congesta, nemo equalis est tibi, nemo maior te, nisi Deus. S. Anselmus de excell. Virgin. capitul. 8. Immanitate, inquit, gratia, ac gloria, & felicitatis tuæ considerare cupienti, à Virgo, sensus deficit, lingua fauiscit. Bernardus sermone 4. de Assumptione testatur ineffabile esse privilegium meritorem Maria: & supra dixerat: Plenum Aqueductum, quia Virgo gratia plena, ut accipiant ceteri de plenitudine Aqueductus, sed non plenitudinem ipsam. hæc ex Bernardo, S. Bonaventura in speculo Virg. capit. 7. in fine applicat B. Virgini illud Ecclesiast. 42. Gloria Domini plenum est opus eius: Hoc enim opus, inquit, plenum est dominica gloria, quia supra omnem puram creaturam resultat, & relucet plenissimè in Maria: nam præter assumptam à verborum naturam, nullum est opus, nulla est creatura, in qua tanta divina gloria materia reluceat, sicut in Maria: Anselmus de Conceptione Virgin. capit. 18. Decens erat, ut ea puritate, quæ maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret. Quod Dionysius Carthusianus lib. 1. de laudibus Virg. articulo 14. dicit, verum esse, non quia Deus absoluta potentia non possit maiorem præstare gratiam alteri: sed quia neque decet, neque fiet; tum quia eius sanctitatis magnitudinem apud plenum in hac vita præterenti apprehendere non valeamus, etiam si loquamur de sanctitate, quam in terris adeptæ est: Incomprehensibilis enim (ut ait sanctus Ambrosius) incomprehensibiliter operabatur in matre: tum quia post unionem hypostaticam nihil præstantius potest homini conferri, quam ut Desparens existat: tum qui ampliolem alicui imperari neque decet, neque, consingit, & turis: Quo-*

And. Cr.
Idiota.
S. Anselm.
Bernard.

Bonavent.
Ecclesiast.

Anselm.
Dionysius Carthus.

Ambros.

Caribuf. *niam Maria sanctitas, iuxta praedicta, infinita est: hęc ex Dionysio Carthusiano. Idem etiam eodem libro art. 8. Palam, inquit, est Christum sine mensura omnis gratia plenitudinem sortitum: huic plenitudini, gratiaq; infinita Maria vehementer appropinquat. Hęc ille B. Laurentius Iustinianus sermone de Assumpt. Merito quicquid honoris, quicquid felicitatis habebatur in singulis, totum abundat in Maria. Hoc idem confirmari potest Petri Comestoris scholasticę historię Magistri versibus, quos refert S. Antoninus 3. p. histor. titul. 18. cap. 8. quibus Virginis dignitatem, naturę ingenio minime explicabilem, sic praedicat.*

Si fieri posset quos arena pulvis, & vnde, Vndarum gutta, rosa, gemma, lilia, flamma, Aethera, caelicola, nix, grando, sexus uterque, Venorum, penna volucrum, pecudum genus omne, Sylvarum rami, frondes, avium quoque penna, Gemma, ros, stella, pisces, aënes, & arista, Et lapides, mōtes, conualles, terra, dracones, Lingua cuncta forent: minime deprimere possent, Quae sit, vel quanta Virgo Regina Maria: Quae tua sit pietas, nec littera, nec dabitur aetas.

Nec tamen propterea aequalem facimus gratiam B. Virginis cum gratia Christi, quae longē superat B. Virginis, & omnium aliorum gratiam, etiam si in vnum coaceruentur, Christo enim Ioan. 3. *Non est datus spiritus ad mensuram, & de plenitudine eius ipsa Virgo, & nos omnes accepimus.*

14 Denique ad gloriam Virginis d. clarandam dico cum Suarez tom. 2. disput. 2. sectio. 3. & 4. probabile esse illam videre in Verbo quicquid omnes Angeli, & homines puri:

item quicquid videt Deus scientia visionis, *videns* ijs exceptis, quae singulariter ad Christum, & *Deipara.* ad interiores animae eius cogitationes pertinent, quas sine manifestatione ipsius Christi non existimat à Virgine cognosci: & praeterea ob filij Dei generationem sanctissimam existimat Suarez, Virginem habere singularem, & admirabilem splendorem, vel aliquid aliud, quod sit velut insigne diuinæ maternitatis, & regiae dignitatis in omnes Beatos: ipsam enim esse omnium Reginam iam capite superiori probauimus. Ex hac maxima altitudine Deiparae inferitur, ipsam longē perfectius, quàm Angelos supremæ hierarchię rationes rerum cognoscere in Deo. cum Virgo à nullo Angelo, nec Sancto (quippe qui inferiores sunt ea) illuminetur, imò ipsa illuminet eos, vt c. 33 dicemus.

Atque hęc de situ altissimo huius diuini Throni beatissimæ (inquam) Deiparae, quae supra puras creaturas ad eò exaltata est, vt merito Bernardus sermone 4. de Assumpt. *Bernard.* Et ipse, inquit. *caelestis curia principes in consideratione tanta nouitatis clamant non sine admiratione. Quae est ista, quae ascendit de deserto delictis affluens: nec enim partes inueniuntur delicti, vel in nobis, quos in Cruisate Domini laticat fluminis impetus, qui a vultu gloria, voluptatis gloria potatur.* Ideoq; à S. Ioanne Apocal. 12. sub typo mulieris amictæ sole, lunam sub pedibus, in capite verò coronam stellarum duodecim habentis, appellatur signum magnum in caelo, vt capit. 31. dicemus. Quae *Cap. 31.* ita se à nostræ mentis oculis subduxit, vt vix ad tantæ maiestatis sublimitatem admiratione sublati pertingamus: igitur quam ne admiratione quidem possumus intueri, dejectis oculis humili saltem veneratione celebremus; & exacta prima parte tertij argumenti, ad alteram quæ est de firmitate huius diuini Throni transeamus.

VIRGINIS PURISSIMÆ DEIPARÆ PERPETUA
impeccabilitas, quam Dei beneficio est consecuta: ex qua huius Diuini

Throni perpetua in Deo firmitas
apparet.

CAPIT. VII.

SUMMARIVM.

Deipara nullum admisit peccatum actuale.

numero 3.
Deipara non contraxit peccatum originale.
numero 4.

M 2

Sym-

ritatis; estque verè, ac propriè p. peccatum: ita vt ex S. Thoma 1. p. q. 89. art. 1. inducat, vt loquuntur Theologi, maculam secundùm quid & reatum pœnæ temporalis, estque dispositio ad mortale: quæ commemorare placuit propter eam, quæ dicturi sumus. Sed Virgo sanctissima ab omni labe peccati tum originalis, tum actualis, siue mortalis, siue venialis, diuino priuilegio perpetuo fuit immunis: ergo nulla unquã ratione à Deo fuit diuisa, sed semper in eo firmata.

DEIPARA NULLVM ADMISIT peccatum actuale.

3 **V**irginem autem purissimam nullo unquam peccato inquinatam fuisse, breuiter ostendamus: & priùs quidem de actuali, tũ de originali: neque enim animus est ex professo hãc instituire disputatione, sed ea tantùm, quæ ad propositũ à nobis tractationem facere videbuntur, attingere, vt liquidò appareat, Virginem hanc: sedis firmitatem non detulisse, imò in hoc non solum homines, verùm etiam Angelos superasse.

Quod igitur spectat ad peccatum actuale, tum mortale tum veniale, apud Catholicos factis constat, Virginem sanctissimam ex speciali Dei priuilegio nullã aliquãdo culpam, ne leuissimam quidẽ, commississe, quicquid dicant hæretici, quibus illud Ambrosij epist. 5. adit. Romanæ rectè congruit: *Claudat, inquit, ora sua perfidia, obmutescat, ne matrem Domini aliquo audeat temerare conuicio.* Contra quos egregiè scripsit Canisius noster in eo opere, quod de B. Virgine Maria edidit lib. 1. c. 10. & alij complures, licet enim, vt h. b. et facium Concilium Tridentinum sessi. 6. cap. 11. in hac mortali vita quantumuis Sancti, & iusti in leuia saltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, Virgine tamen ex speciali Dei priuilegio omnia venialia vitasse, est de fide quod testatur sacrum Concilium Trident. sessi. 6. cap. 23. cùm dicit *Ecclesiam de Virgine id tenere & Vega lib. 14. in Tripentin. capite 8. affirmasse definitum in Concil. Claremontano sub Vibano 11. & S. Thomas 3. parte quæst. 27. artic. 4. id probat.* Primò, quia si aliquando peccasset, non fuisset idonea Mater Dei. Secundò, quia, si cut honor parentis redundat in prolem Pro- uerb. 17. ita ignominia matris redundaret in filium. Tertio propter singularem affinitatem, quam habuit ad Christum, qui ab ea car-

nem accepit: *quæ enim conuentio Christi ad Be- lia? 2. Cor. 6.* Quarto, quia singulari modo Dei filius, qui est Dei sapientia in ipsa habitauit non solum in animæ, sed etiam in uero; & tamen Sap. 7. dicitur: *In maluelam animam non intrabit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis:* & ideo concludit S. Tho. Virginem nullum peccatum actuale, nec mortale, nec veniale commisisse, vt sic in ea impleatur, quod dicitur Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea, macula non est in te:* hæc ex S. Thoma.

Augustinus in lib. de natura, & gratia ca. 40. De sancta, inquit, *Virgine Maria propter honore Domini nullam prorsus eum de peccatis agitur, habere uolo questionem, inde enim scimus, quod ei plus gratia collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum, quod cõpere ac parere meruis eum, quem constat nullum habuisse peccatum.* ita Augusti. cuius locum ita legendum animaduertit Iansenius capit. 50. Concordiæ ex quodam antiquo codice catenæ aureæ.

Bernardus Epistol. 174. multa in hanc sententiam dicit, & inter alia: *Decuit, inquit, Reginam Virginum singularis priuilegio sanctitatis absque omni peccato ducere vitam, quæ dum peccati, mortisq. pareret peremptorem, munus uita, & in ista omnibus obtineret.* sermone 2. de Aff. Absis, inquit, *vt propriè quicquam inquinamenti domus hac aliquando habuisse dicatur, vt in ea proinde scopa Lazari quareretur.*

S. Bonauentura in 3. distin. par. 1. quæst. 1. *Congruebat, inquit, Aduocatum generis humani, vt nullum haberet peccatum: congruebat, vt Virgo ita uinceret Diabolum, vt nec ei succumberet ad modicum, congruum etiam fuit, vt sic esset immaculata mente, sicut intemerata carne.* Et hæc satis sint ad hoc confirmandum: siquidem Patres, & Scholastici cum D. Thoma in 3. par. quæst. 27. & in 3. sentent. abundè in laudem Virginis hanc veritatem confirmant, ubi etiam aliquorum Patrum dicta, qui interdum aliquid in contrarium dicere videntur, explicant, & in nostrum sensum interpretantur.

DEIPARA NON CONTRAXIT peccatum originale.

4 **Q**uod uerò spectat ad originale peccatum, nos supponimus ex communi omnium fere Theologorum nostri æui consensu, Virginem sanctissimam ob originali labe fuisse præseruatam; & hoc ita apud eos receptũ, vt nequaquam ex instituto, & accuratè hæc

2. Cor. 6

Sap. 7.

S. Thomas

Cant. 4.

Ratio S.

Augustini

Iansenius.

Ratio Ber-

nardus.

Ratio Be-

nauentur.

S. Thomas

B. Virgo

originale

peccatum

non con-

traxit.

Virgo nec originali, nec actuali peccato inquinata

Virgo ne veniale quidem commisit.

Ambros.

Canisius. probatur ex Conciliorum auctoritate.

Concil. Trident. sessi. 6. idem ra nonibus fundatur. Vega.

Conc. Clar. Rationes S. Thoma. Proue. 17.

quæstionem mihi tractandam, sed potius Lectorem ad Theologos remittendum præterea: aliqua tamen, quæ nostræ disputationi visa sunt opportuna, afferre operæ pretium existimaui. Itaque dicemus, B. Virginem, quia Mater Dei futura erat, singulati privilegio, & copiosa gratia ita occupatam fuisse, atq; præuentam; vt originale peccatum minimè contraxerit, sicut ex S. Thom. 1. p. q. 6. art. 3. & ex August. lib. 12. de Ciuitate cap. 9. *Deus Angelos (verba sunt S. Augustini) cum bona voluntate id est cum amore casto, quo illi adhaerent, creauit: simul in eis condens naturam, & largiens gratiam, quod idem de Adamo docet S. Tho. 2. p. q. 95. art. 1. ita in eodem instanti, quo animâ Virginis creauit, gratia iustificante ex vi passionis Christi præuise, eam repleuit; nec permittit eam contrahere peccatum originale; sic enim decebat dignitatem Dei, qui futurus eius erat filius, sic etiam decebat dignitatem talis Matris. Et hanc Virginis Conceptionem dignissimam, vt in Antiphona eius festi dicit Ecclesia solemnî ritu ex instituto Ecclesiæ celebramus, nimirum Conceptionem ipsam, eo, quod sancta fuerit, vt pluribus probat Suarez 2. tomo in 3. par. disp. 3. sect. 5. ex Extrauagantibus Sixti IV. de reliquis, & ueneratione Sanctorum, ubi Pontifex in Extrauaganti, Cum præcella, Dignum inquit, quin potius habitum reputat vniuersos Christi fideles, Omnipotenti Deo de ipsius immaculata Virginis Conceptione mira gratias, & laudes referre, & instituta propterea in Dei Ecclesia Missas, & alia diuina officia dicere, & vt illis intersint, indulgentius, & peccatorum remissionibus mutare. hæc ibi; & plurimas indulgentias concedit in hac festiuitate, ea ratione, quæ ibi scribitur, piè colentibus, quas constitutiones sacrum Concilium Trident. sess. 5. obseruandas præcepit. Adde in Ecclesia, teste Suarez loco citato, instituta esse, & approbatam religionem in honorem immaculatae Conceptionis, cuius regulam, & institutum probauerunt Alexan. VI. Iulius II. Leo X. concedendo priuilegia, vt videre est ex cõpendio Mendicantium verb. excommunicatio. §. 18. & verb. Conceptio. §. 10. 12. & 13.*

S. Thomas August.

S. Thomas.

Suarez

Sixti IV

Concili. Trident.

Conceptio Virg. antiquissimū Fest. christianorū

liqua B. Virginis festa antecedit, & quamuis à Damasceno orat. 3. de Natiuit. Virginis natiuitas dicatur festorum anteambulo, & mysterii Christi præludium. Oportebat enim, inquit, prius palatium parari, atque ita Regem ad esse: & quamuis Petrus Damianus in serm. de Natiu. Virg. nationem eiusdem appellat primam festiuitatem Christianorum, id tamen dixerunt, quia tunc nondum erat per vniuersam Ecclesiam institutum festum Conceptionis. Sanè S. Vincentius serm. 2. de Natiu. Virg. Angelos statim celebrasse festum Conceptionis affirmat his verbis, Non credatis, inquit, quod fuerit sicut in nobis qui in peccatis concipimur, nascimur & nutriamur: sed statim postquam corpus fuit formatum, & anima creata, tunc fuit sanctificata: ideo fit festum de eius sanctificatione quia facta est lux, scilicet sanctificationis in ea & statim Angeli in caelo fecerunt FESTVM conceptionis, ita S. Vincentius.

6. Possè meam sententiam auctoritate plurimorum Patrum, qui apertis verbis docent, Virginem ab originali peccato præseruatam confirmare, ita enim docet Damascenus pluribus in locis, Cyrillus Alexandrinus, Ildeson. Idiota, B. Laurentius Iustinian. & alii, sed peculiariter Petrus Damianus ser. de Assumpt. Caro, inquit, Virginis ex Adam sumpta, maculas Adæ non admisit, sed singularis est: inuenta puritas in candorem lucis aeterna conuersa est. Ildesonius antiquissimus auctor natus anno 610. doctif. & Deiparæ studiosissimus in lib. de perpetua uirginitate, & parturitione S. Mariæ sic ait: B. Virgo Maria nisi in uero matris sanctificata fuisset, minimè eius natiuitas colenda esset. Nunc autem, quia auctoritate totius Ecclesiæ dignè ueneratur, constat eam ab omni peccato originali fuisse: per quam non solum maledictio Eua matri soluta est, uerùm etiam benedictio omnibus condonata. nullus ergo quando nata est delictis subiacuit, nec originale peccatum in uero sanctificata contraxit. hæc ille, quod testimonium Ildeson. ad uerbum asserti Vincentius Beluac. in spec. hist. lib. 6. ca. 65. & lib. 7. cap. 22. qui paulò ante tempora S. Thomæ scripsit, nam speculum historiale absoluit anno 1244. vt videre est lib. 31. spec. hist. cap. 105.

Cõfirmare similiter possè auctoritate P. P. qui simpliciter ab omni eâ culpa liberâ prædicat vt August. Cyprian. Ambr. Hieror. Sophron. Richard. &c. quor. alior. quoq; qui Virginem immaculatam, incontaminatam, Angelis puriorem

Dama.

Pe. Dam

S. Vincent

Authore

Patris

immo

lata

is con

primo

Dama

Cyprian

Idiota

B. Laurent

S. A

Iustin

Pat. Da

Ildeph

Beluac.

August.

Cyprian

Ambr.

Sophron

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

Richard

riorem appellant; eorum etiam, qui per Virginem destructum originale peccatum, & dæmonis imperium affirmant. Verum huiusmodi locos cum pluribus Scholasticis, & Academicis diligenter citat, & expendit Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 3. sect. 5. & Canisius lib. 1. de B. V. & alij ex Theologis, ubi etiam auctoritates in contrarium allatas dissolunt, & reuelationes nonnullas diuinitus factas referunt, quas cum nonnullis casibus aduersis, qui contingere ijs, qui Virginem in originali conceptam docuerunt; vide apud Cornelium Schulingium in Bibliotheca Ecclesiastica circa expositionem missalis & breuiarij tom. 2. in festo Conceptionis. Nos breuitati studentes hæc omnia in præsentia omitimus. Nonnullas reuelationes de hoc festo afferemus Tract. de f. s. t. ubi de festo Conceptionis. Aliquas solum rationes, nec non figuras huius mysterij ex sacris literis petitas afferemus.

7 Prima ratio sit, peccatum originale à nobis in conceptione nostra contractum verè est peccatū, & mors animæ; & qui illud habet Dei est inimicus, filius iræ, seruus & captiuus satanæ, vas immundum & abominabile, & verè dicere potest: *Ecce in iniquitatibus concepit me, & in peccatis concepit me mater mea;* quod si in eo decedat, nunquam Deū videbit. Quare S. Augustin. tract. 44. in Ioan. agens de cæconato, & quomodo per peccatum originale efficiamur, ex Apostolo, *filij iræ, inferi: Si, inquit, filij iræ, filij vindictæ, filij pœnæ, filij gehennæ.* ita Augustinus. Quo posito ex dem rationes, quas supra attulimus, quibus S. Thom. 3. p. q. 27. art. 4. negat Virginem commisisse aliquid veniale, proportionem quadam probant etiam caruisse originali: siquidem tot mala, & abominationes secum affert originale, vt ne tantillum quidè temporis dicendum sit Virginem sub satanæ dominio, & filiam iræ, Dei inimicam, & abominabilem fuisse: etenim sicuti ibi dicebat S. Thom. Virginem si peccatum veniale commisisset, non futuram fuisse dignè idoneam matrè Christi, & ignominiam matris in filium redundare, quod ipsum habet Bonauent. in 3. dist. 3. p. 1. art. 2. q. 3. ad 3. Idè proportionem suam dicere possemus, si originale contraxisset. & Cordubensis l. 1. q. theol. q. 49. ait Virginem potius eligere debuisset carere originali peccato, quàm esse matrem Dei; quia si præcisè hæc considerentur, magis est detestanda culpa, quàm carentia cuiuscunq; boni, ergo Deus, qui Virgine

ad tantam dignitatem euexit, credendus est illam etiam ab hac foeditate præseruasse. & Suarez lo. cit. sect. 5. affirmat maiorem maculam esse originale peccatum, quàm aliquid veniale; illud enim fecit hominem subditum dæmoni, & nosfer Azor l. 4. c. 33. q. vlt. simpliciter vult grauius, & deterius esse originale peccatū, quod à Deo separat, quàm veniale.

Secunda ratio; regula est Augustini l. 5. contra Iulianum cap. 9. cum qui grandioris ætatis peccatum actuale non commisit in infantili ætate, nec originale contraxisset; sed Virgo sanctissima ex Concilio Tridentino, vt dixi, & ex ipso Augustino nullum actuale commisit; ergo nec originale contraxit.

Tertia ratio, certum est Virginem ex peculiari priuilegio potuisse à labe originalis peccati præseruari, quod ij etiam, qui contrarium sentiunt, vt Caietanus opusc. de Concept. c. 3. vlt. fatentur: sed hoc maxime matrem Dei decebat, iuxta illud Psalm. 92. *Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudine dierum;* quod de Virgine sanctiss. per Domum Dei significata, vt c. 6. dixi, intelligendum existimat Bonauentura in speculo cap. 8.

8 Et sanè vnum ex præcipuis priuilegijs, quæ quis optare posset, illud est, vt creatus ierit in gratia, & perpetuè in illa perseverauerit; ergo dicendum est hoc priuilegium non fuisse Virgini denegatum; præsertim cum Angelis sanctis fuerit concessum; & Adam ipse creatus fuerit in gratia, licet per peccatum eam amiserit, & per pœnitentiam iterum recuperauit. Nullū autem gratiæ donū puræ creaturæ concessum est, quod Virgini non fuerit collatum vt c. 5. fusè ostendimus. Nec est dicendum Deum noluisse; cum enim Deus futurus esset eius filius, eam honorasse piè credendum est. De quo Augustinus loquens de Assumptione Virg. in l. de Assumptione: *Lex, inquit, honorem Patris præcipit, prius est credere singulari saluatione eam in morte, & speciali gratia honorasse:* Idem ex paritate rationis dicendum videtur in Conceptu, quod à peccato originali liberata sit, & Hippolytus orat de sanctificatione: *Qui dixit, honora patrem, & matrè, vt decretū à se promulgatū obseruaret, omnem gratiā matri, & honorè impendit.* Quarta

Quarta ratio, & est Mayronis l. 2. de Conceptione Virginis, Spiritualis virginitas pro. vt & creaturæ rationalis in eo posita est, vt non corpore & quàm per peccatum (quod est spiritualis formatio) à Deo recesserit, & in Satanæ dominium tran-

Bonauent.
Cordubens.
Originali
peccatum
maior est
macula,
quam veniale.

Suarez

Azor.

Secunda
 ratio Au-
 gustini.

Concil.
 Trid.

Tertia ra-
 tio.

Caietan.

Psalm. 92.

Augustin.

Hippolyt.

Quarta

ratio Ma-

yronis

tran-

transierit; per peccatum verò originale cor-
rumpitur virginitas animæ, quæ per illud verè
efficitur inimica Dei, & serua dæmonis, &
quamuis per gratiam præcedens corruptio tol-
latur, dignitas tamen virginea non reparatur,
licet enim per gratiam homo non sit peccator;
non tamen tollitur, quin possit dici peccato-
rem fuisse, sicut etiam in virginitate corporea
S. Mariæ Aegyptiacæ, quæ etiam si magna
gloria persuatur, & in resurrectione habitura
fit corpus integrum (vt ait Mayro) non tamen
aureolam virginitatis. Hoc posito, Christus tot
miracula natura fecit, vt in matre carnis inte-
gritatem non solum post partum, sed etiam
ante partum, & in partu suo seruaret, quæ ta-
men longè inferior est virginitate spirituali,
voluit etiam sepeliri in monumento nouo, in
quo nondum quisquam positus fuerat. quan-
to magis existimandum est, spirituales Ma-
tris virginitatem voluisse, vt in eius anima dæ-
mon nunquam habitauerit. Quare Cyprianus
de operibus Christi Cardinalibus de Nat. Chri-
sti, vttramque virginitatem animæ, & corporis
in Deipara agnoscit; loquens enim de Virgine,
Illud, inquit, *vas electionis plurimum à cæteris
differens natura comunicabat, non culpa.* & mox,
*Vnde & matri plenitudo gratia debebatur, & Vir-
gini abundantior gloria, quæ carnis, & mentis in-
tegritate insignis, spirituali, & corporali; intus,
& extra Christi presentia seruebatur.* sic Cypri-
anus. & Damascenus orat. 1. de dorm. Gratia,
inquit, *abyssum inuenit Virgo, quæ duplæ Vir-
ginitatis nauem incolumem seruauerat, animamq;
non minus, quam corpus Virginem custodierat.*
Et Sophronius inter opera Hieronymi de As-
sumpt. Ideo, inquit, *immaculata, quia in nullo
corrupta.* & S. Bonauentura. Quicquid dicat de
Conceptione Virginis, eius tamen doctrina,
dum in Virgine negat veniale peccatum, im-
maculatam etiam Virginis Conceptionem
confirmat, nam in 4. sent. distin. 3. art. 2. quæ est.
1. *Congruum, inquit fuit, vt illa, quæ placuit Al-
tissimo aded, vt fieret eius sponsa, & Mater filij
Dei unigeniti, sic esset immaculata mente, sicut
insemerata carnis.* Ex quibus videmus omnes
tanti facere virginitatem animæ in Deipara
cùm tamen hæc virginitas per peccatum et-
iam originale amittatur. Et certè Deipara fi-
guratur in Rebecca, quæ præparata erat filio
Abrahæ, Rebecca enim dicitur fuisse hebraicè
Alma, quod significat non tantum virginem,
sed neque viro cognitam, & ita Virgo sanctis-

sima anima, & corpore nulli cognita ad con-
cipiendum Christum accessit. Quod si Augu-
stinus lib. de Assumpt. probans Virginis assump-
tionem. hoc argumento vitur: *Si voluit, in-
quit, integrâ matre virginitatis seruare pudore,
cur non voluit incorruptam à putredine seruire?*
Et nos ex paritate rationis inferemus, cur non
magis voluit incorruptam ab originalis labis
seruare pudore, & foetore Quare Eccles. 24. *Ecl. 24.*
Balsamum non mixtum odor meus, applicatur
Virgini, in qua nullius labis foetore admixtus
vnquam fuit. Similiter & ei accommodare
possumus illud quod de diuina sapientia dicitur
Sap. 7. *Speculum sine macula: semper enim*
Deipara speculum fuit maxime tersum, atque
politum nulla macula inquinatum.
9 Quinta ratio, sicuti de Christo omnium
Redemptore Hebr. 7. dicitur: *Talis dicebat, vt*
nobis esset Pontifex sanctus innocens, impollutus,
segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis fan-
ctus, &c. Sic proportione quadam Virgo san-
ctissima, quæ futura erat apud Christum Ad-
uocata omnium vniuersalis, vt e 30. dicemus,
& per quam opprobrium à nobis tollendum
erat; congruum fuit, vt nulla labe, ne originali
quidem inquinaretur. Discrimen tamen ma-
ximum est inter Christum, & Virginem; Chri-
sto enim hanc sanctitatem ex vi conceptionis,
qua de Spiritu S. conceptus est, & ex vi suppo-
siti diuini conuenire: Virgini autem singulari
priuilegio ex vi meritorum Christi esse con-
cessam dicimus: cui rei optimè accommodan-
tur verba Vlpiani in l. Princeps. ff. de legibus:
Princeps, inquit, legibus subditus non est, Augustus
verò licet sit subditus, Princeps tamen eadè priuile-
gia illi concedit, quæ ipse habet. Hinc est, quod
Ecclesia in festis Virginis Lectiones, & Episto-
las ex ijs, quæ in sacris literis de diuina Sapien-
tia dicuntur, sumere solet; vt intelligamus pro-
portione quadam pleraq; ex ijs Virgini, singu-
lari Dei priuilegio esse cõcessa. Et verò in ma-
gnam hoc gloriã non tantum Christi eius filij
omnium Saluatoris cedit, vt dicemus, sed etiã
Angelorum, quorum ruinæ per Virginem re-
parantur, quicq; tali Regina in omnè æternita-
tè gloriabuntur. Quare (vt diximus) ex S. Vin-
cen. statim ac Virgo concepta, ac sanctificata
est, festũ Conceptionis celebrarunt ipsi Angeli
in cælis; imò hoc ad eximiam etiam hominũ,
ex quorum genere est, gloriã pertinet. Adde
homines peccatores ad eã omni puritate con-
spiciam & ab omni peccato alienam magnã
fidu-

Mayro

Cyprian.

Damasc.

Sophron.
Hieron.
S. Bonaue.

Genes. 34.

Aug.

Ecl. 24.

Sap. 7.

Hebr. 7.

Quinta
ratio, apud
Aduocata
est nobis
Cap. 30.

Cõceptio
nis Chri-
sti, & Ma-
riae distri-
men.

Sur. Cõp.
in l. Prin-
ceps ff. de
legibus.

Immacu-
lata Vir-
gis conce-
ptio in
Angeli-
bus
& hinc
nam glo-
riã ei hæc
S. Vincen.

fiduciam in suis peccatis concipere. & vis huius rationis colligitur ex Bernardi verbis supra citatis ex epist. 174 & ex Bonavent. in 3. p. dist. 3. art. 2. quæ st. 2. *Hoc inquit, congruebat Advocatum generis humanæ, ut nullum haberet peccatum, quod suam conscientiam remorderet: unde audiri narrari, quod ipsa eisdem persona revelavit, quod non reprehendebat eam cor suum in omni vita sua. Congruum erat, ut Beata Virgo Maria, per quam aufertur vobis opprobrium, vinceret diabolum, ut nec ei succumberet ad modicum. Quare de ipsa exponit tam Bernardus, quam Augustinus illud, ipsa contoret caput tuum: si ergo suggestio est caput diaboli, nulla suggestio ingressum, vel locum habuit in mentem Virginis. hæc Bonaventura: ex quo ipse concludit, Virginem ab omni mortali, & veniali immunem fuisse, verum ea dem fere congruentiæ inferunt, ut dixi, ab originali quoque præservatam.*

S. Brigitta Accedit etiam S. Brigitta, cui reuelatum fuit, Virginem conceptam fuisse sine peccato originali, ut videre est in eius reuelationibus lib. 1. c. 9. & lib. 6. c. 49. & 55. Idem quoque affirmat Mechtildis in suis reuelationibus lib. 1. c. 10. Sed antequam ad figuras, quæ ex diuinis oraculis idem confirmat, progrediamur, duo, quæ præcipue obijci possunt, quæ que nonnullos ex antiquioribus Scholasticis, præfertim S. Thomam, & S. Bonaventuram erga Virginem pietate maximè affectos permouerunt, ut negarent eam ab originali fuisse immunem, diluenda sunt. Primum est uniuersales factarum literarum, & aliquorum Patrum locutiones, quibus omnes ex Adam per feminalem, ut dicunt Theologi, generationem propagati, originale peccatum contrahere affirmantur exempli gratia ad Rom. 5. *Omnes in Adam peccauerunt, & similes. Secundum quia sequeretur Christum non fuisse Virginis Redemptorem, nam ex 2. Cor. 5. Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Atque que ut cauendum, ut ait Bonaventura in 3. dist. 3. art. 1. q. 2. *nedum matris excellentia ampliat, filij gloria minuat.**

Cæterum, primum nihil obstat, quia ex privilegio dicimus in huiusmodi uniuersalibus locutionibus Virginem non comprehendij; & sicut sacrum Concilium Tridentinum sess. 5. declarat se sub sua definitione uniuersali de peccato originali, in qua citat locum illum ad Rom. 5. non comprehendere Virginem sanctissimam: ita declarandij similes sacrarum li-

terarum locutiones dat facultatem. Similes etiam locutiones sunt de peccatis venialibus, cum dicitur: *In multis offendimus omnes* Jacob. 3. & tamen beatissimam Virginem ex sacro Concilio Tridentino sess. 6. can. 23. certum est nullum actuale commississe, atque aded non includi in illis. & sicuti ex Dei maternitate colliguntur multa priuilegia à D. Thō. & alijs, quæ matrem Dei decent, ut sanctificatio in utero, extinctio fornicis, saltem in Annunciatione, confirmatio in gratia, & reliqua: cur non etiam hoc quod, ut vidimus, matrem Dei misericè decet, aliqui quoque ex Patribus eodem modo explicari possunt. Et certè si S. Bern. & S. Bonavent. & S. Thom. uniuersali Ecclesiæ instituto hoc festum celebrari tanto fidelium consensu vidissent, haud dubium, quin obuijs, ut dicitur, ulnis hanc sententiam complexuri fuissent: nam & S. Thom. cuius verba infra afferemus in 1. sen. dist. 44. q. un. art. 3. ad 3. expressè puritatem Virginis dicit esse maximam, quia à peccato originali, & actuale immunis fuit. & Bernardus in illa Epistola 174. ea quæ de peccato originali in Virginis conceptione dixit, vult absque præiudicio esse dicta; auctoritati, atque examini Romanæ Ecclesiæ omnia referens.

11 Secundum quoque facile diluitur; dicimus enim Virginem verè fuisse redemptam, quia nisi præservata esset, contraxisset peccatum originale: duplex enim est modus redemptionis ex Dionysio c. 8. de diu. nom. & August. in illud Psal. 85. *Eruisti animam meam ex inferno inferiori.* & Bern. in Cant. ser. 22. Primus liberando hominè ab hostibus captum. Secundus præueniendo jam capiendū, ne capiatur, iuxta illud Psal. 123. *Redemisti seruum tuum de gladio maligno, id est, seruasti ne occideretur;* & hic secundus modus est maioris gratiæ, & cæteris patibus, maioris potestatis. Et ideo ad maiore Christi gloriam facit, quod matrem nobilissimo modo redemerit, & non permisit illam inquinari, ex qua carnè suscepturus erat: hæc enim præservatio ex vi passionis Christi ad æterno præuila facta est. Nam Apoc. 13. *agnus dicitur occisus ab origine mundi.* & 1. Pet. 1. De sanguine huius Agni dicitur. *Illum præcognitū quidem ante mundi constitutionem, manifestum autem nouissimis temporibus, ut omnia bona ante Christi aduentum præstita, eiusdem Christi meritis in diuina mente præcognitis tribuenda esse intelligamus.* Quare S. Bernardinus

Jacob. 3.

S. Thom.

Bernard.
Bonauen.
S. Thom.

Bernard.

Diluitur
secundum,
quoniam
Virgo fuit
redempta
Dionysio
August.
Psal. 85.
Bernard.
Psal. 123

Apoc. 13.
1. Pet. 1.

89
Christum Senensis tom 2. conc. 1. art. 3. cap. 3. Primogenitam Redemptoris filij sui Iesu, eam fuisse, & plus pro ea redimenda, quam pro omni creatura venisse dicit.
Virginitatem Symbola, et figuræ ex sacris literis deprompta, quibus Deipara Conceptio immaculata variis modis præsignificatur.

12
Ex variis Hæc expeditis, ostendamus ex variis epithetis virgini attributis, vel ex locis scripturæ, quæ Virgini accommodantur, addita aliqua brevi declaratione uincula Virginitatis sine peccato conceptam: quæ ad hanc veritatem illustrandam plurimum lucis afferre possunt.
Virgo est Primò, Virgo est Paradisus cœlestis secundum Adæ præparatus, ut dixi cap. 5. Cui Paradisus inquit Damascenus tom. 1. de Assumpt. Damasc. non patuit serpenti aditus, sicut patuit Paradiso terrestri. At verò patuisset serpenti aditus, si Virgo contraxisset originale peccatum; ideoque Virgo dicitur Hortus conclusus: immò etiam fons signatus, non tantum propter virginitatem, sed quia à serpente veneno suo illa infici non potuit. Quare Sophronius serm. de Assumpt. de Virgine agens: Verò, inquit, Hortus deliciarum, in quo consistunt universa florum genera, & odoramenta virtutum, sicq; conclusus, ut nesciat violari, neque corrumpi ullis insidiarum fraudibus: fons itaque signatus sigillo totius Trinitatis, ex quo fons vita manat, in cuius lumine omnes vidabimus lumen: & infra: Hæc est Hortus conclusus, fons signatus, ad quam nulli potuerunt aoli irumpere, nec penetravit fraus inimici, sed permansit sancta mente, & corpore, multis donorum privilegij sublimata, ita Sophronius.
S. Andr. Apost. Et, ut rectè dicebat sanctus Andreas Apostolus Egæx Proconsuli, & habetur in eius passionis descripta à Presbyteris Achaicæ: Sicut primus Adam ex terra immaculata formatus, ita & Christus ex Virgine immaculata, quod clarè habetur apud Abdiam in gestis S. Andreæ lib. 4. Sicut Adam, inquit, formatus ex terra antequam esset maledicta: ita & secundus Adam ex terra virginea nunquam maledicta.
Abdias. Secundò, Deus Genes. 3. priusquam primis parentibus poenas irrogaret, eùm malediceret serpenti dixit: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, semen tuum, & semen illius, & ipsa inimicitias conteret caput tuum, & tu insidiasaberis calcaneo eius: quo in loco voci illi (muieris) præfigitur articulus tum in hebræo idiomate, tum etiam in greco, quod in latina lingua, quæ huiusmo-

di articulus non utitur, minime fieri potuit: articulus autem, ut plenius ostendimus in lib. 1. de septem Angelis cap. 6. & ut dicunt hebraicæ linguæ pentite Canisio lib. 1. de Beata Virgine Maria cap. 2. designat hoc loco non qualemcumque, sed certam quandam mulierem, id est, Virginem gloriosam, Dei consilio selectam ad procreandum semen illud benedictum, id est, Christum, quod uberius cap. 22. ex Cypriano & alijs probabimus. Et huius mulieris, quæ Redemptorem partura erat cognita, maximum fuit primis parentibus post peccatum in illa tantum afflictione lo amen: his autem verbis perpetuæ inimicitia inter hanc mulierem, & serpentem diabolum futura denunciantur. At si Virgo contraxisset originale, tanè eo tempore, quamvis breuissimo, non habuisset cum dæmone inimicitias, sed ei fuisset subdita, quod præ aures per horreolent, hanc perpetuam Deiparæ cum serpente rartateo inimicitiam ostendit Thronus Salomonis eburneus, quo Deipara significatur: Eburnum enim est os elephantis perpetuam cum serpente gerentis inimicitiam ex Haignino, ut infra dicemus.

Tertiò, hæc quoque mulier benedicta caput serpentis contitura prædicatur: caput verò serpentis rectè intelligitur peccatum originale, fuit enim origo, & radix aliorum, & in unoquoque nostrum per originale diabolus non iecus, ac serpens capite immisso illi abitus per alia peccata nititur. Scio aliquos legere: ipse, id est, Christus, conteret caput tuum: sed vulgata cum Augustino, & alijs legitur: Ipsa, id est, Virgo sanctissima; verùm in idem recidit, ut cap. 22. dicemus: Ipsa enim per Christum caput tartarei diaconis obtinuit: sic ergo Virgo originale contraxisset, quo modo serpentis caput contitura diceretur? quare eleganter de hoc quidam cecinit?

Ergo Dei matrem scident contagia culpa?
 Hoc caput est anguis, sic teres illa caput?
 Ut mentò in ludis, quæ Holofernis ferocissimi hostis caput præcidit, & in Iahel, quæ Silaræ caput clavo transfixit, eam figuratam dicant. Et verò serpens Virginis calcaneus, id est, conceptionis, insidias moliturus dicitur, sed venenatum dentem huic calcaneo figere non valuit, quin potius caput ei conterendum præ-nunciatur. Quod ut intelligamus, sciendum est, calcaneum iuxta Philosophos partem esse illam pedis, quam inter gradiendum naturæ ductu

calceato ducta primū in terra sistimus, cum sit velut
Virginitas basis, cui ad perpendicularum totum corporis
sed frustra pondus innititur, & ideo pro initio alicuius
& quare. motus sumi potest: atque ideo in materia, de
 qua agimus, pro Virginis Conceptione, qua
 primū in orbem terrarum gressum posuit,
 seu cūm primum esse cepit, cui terpens anti-
 quis sicut & reliquis filiis Adæ per peccatum
 originale insidiari nitebatur, iuxta illud Iob.
 3. *Exspectat lucem, & non videat, nec ortum sur-*
gentis Aurora, ut infra fusiū dicam; sed illam
 mordere neutiquam potuit: siquidem calcea-
 mentis diuinæ gratiæ egregiè munita, atque
 copiosè præuenta ita processit, ut ipsemet
 sponsus, qui calceamenta contulerat, quasi
 admirans tum gressus, quibus animi generosi-
 tas indicatur, tum calceamentorum venusta-
 tem, dicat in Canticis: *Quam pulchri sunt gres-*
sus tui in calceamentis filia Principis? quod de
 Deipara exponit Ambrosius de institut. Virg.
 cap. 14. Hæc autem Deipara calceamenta cœ-
 lestia fuere: nam Apoc. 22. *Mulier illa armata*
sole, quæ Deiparam significat, sub pedibus ha-
 buisse dicitur lunam, quæ calceamentorum
 vicem subbat, ac proinde calceamenta hæc
 excelsiora fuere, quam ut eo venenatis denti-
 bus terpens possit assurgere: quippè qui in sua
 maledictione Genes. 3. accepit, ut super pectus
 suum graderetur, humi reptans, & terram
 comederet cunctis diebus vitæ suæ, id est, ho-
 mines terrenis rebus inhiantes. Et sicut in be-
 nedictione Aser D. uter. 33. dicitur. *Ferrum,*
 & *as calceamentum eius,* & Ezech. 16. ad Ierusa-
 lem: *Calceas te jansimo,* seu, ut alij vertunt,
 hyacintho, quod eundem sensum facit: ita cal-
 ceamenta Virginis non minus fortia calcea-
 mentis Aser fuerunt ad noxium serpentis ca-
 put conterendum, nec minus decora & specio-
 sa calceamentis illius Ierusalem ianthinis, seu
 hyacinthinis, coloris violarum & cœlestis
 propter cœlestium rerum desiderium, quo in
 suis affectionibus per pedes significatis, iam
 tunc erat ornata, & quidem pulcherrima fue-
 runt hæc Virginis calceamenta ad rapiendum
 sponsi sui oculos, quorum typus fuere sanda-
 lia Iudith, quæ vel Holofernis insensissimi
 Iudæorum hostis oculos rapere potuerunt.
 Gen. 47. 14. Quartò, Gen. 47. uniuersa terra ægypti
 Pharaoni tributum persoluebat, excepta terra
 sacerdotali, quæ immunis ab ea conditione
 fuit: ita quamuis reliqui homines originale
 noxam contrahentes, dæmoni quodammodo

tributum pendant, excipitur Virgo sanctissima
 veluti terra peculiaris summi Sacerdotis Chri-
 sti, quæ immunis ab omni tributo fuit propter
 sacerdotem Christum ex ea gignendum.

Quintò, huius Virginis typus fuit Arca foe-
 deris Exod. 25. ut dixi cap. 3, quæ erat ex li-
 gnis setim impubilibus, ideo nulla unquam
 carie, vel putredine peccati etiam originalis
 affecta fuit.

Sextò, eiusdem Virginis typus fuit mensa
 panum propositionis, ut cap. 5. dicebamus
 ex lignis pariter setim impubilibus conste-
 cta, auro purissimo vestita Exod. 25. quam
 Dominus Leuit. 24. vocat mensam purissimam
 super quam reponendi erant panes propositionis, &
 super panes thui lucidissimum. quia Virgo, in cu-
 ius utero fuit Christus panis vitæ, qui etiam est
 thus propter diuinitatem, mensa fuit non tan-
 tum pura, sed purissima, ab omni scilicet im-
 puritate quam remotissima, iuxta illud Ansel.
 m de Concept. Virg. cap. 18. *Decens erat, ut*
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.
Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Exod. 25.
Virgo est
Arca foe-
deris ex li-

gnis setim.
Est mensa
panū pro-
positionis
purissima.
Cap. 5.
Exod. 25.
Leuit. 24.

super panes thui lucidissimum.
Exod. 25.
Leuit. 24.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Decens erat, ut
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.

Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Decens erat, ut
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.

Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Decens erat, ut
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.

Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Decens erat, ut
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.

Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Decens erat, ut
Virgo ea puritate niteres, qua maior sub Deo ne-
quit intelligi: quod explicans S. Thom. in 1 sent. 8. Thom.
dist. 44. quæst. un. art. 3. ad 3. expressè dicit, in 3 sent.

Virginem etiam ab originali peccato puram
fuisse, verba D. Thomæ hæc sunt: Puritas, in
quit, intenditur per recessum à contrario, & ideo
potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius catolice
esse potest in rebus creatis, si nulla contagione pec-
cati inquinatum sit, & talis fuit puritas B. Vir-
ginis, qua peccato originali & actuali immunis
fuit, fuit autem sub Deo in quantum erat in ea po-
sentia ad peccandum, hæc S. Thom. qui etiam
in opusc. 8. dicit: Excessisse Angelos quantum
ad puritatem, quia non solum erat pura in se, ve-
ram etiam alijs puritatem procurauit, fuit etiam
pura quo ad culpam, & quantum ad triplicem
pœnam mulierum, ita D. Thomas. At si contra-
xisset originale, in hoc esset Angelis inferior.

Anselmus
m de Concept. Virg. cap. 18.

Esther 15. figuratur in Esther quo a puero sustentatur.

16 Ostaud, Esther 15. Affuerus ipsi Esther (quæ figuram Virginis gessit in multis, ut sæpe in hoc opere ostendemus) dixit: *Non morieris, non enim pro te, sed pro omnibus lex hæc constituta est; Accede igitur, & tange sceptrum; & festinus exilius de solo sustentans eam volis suis.* Hæc à Deo Virgini dicta pie cogitare possumus, lex enim originalis peccati pro alijs fuit, & non pro ipsa, quam videns casuram in illud, nisi iuaretur, festinus ecurrit gratia sua, sustentans eam ne caderet, sceptrumque tangendum porrexit, quia ex vi crucis, & passionis Christi præservata est. Ideo Bonaventura in 3. sent. dist. 3. art. 2. quæst. 2. citat sententiam quorundam dicentium, alios post casum erectos, Virginem verò quasi in ipso casu sustentatâ ne caderet: & propterea rectè Psal.

Bonavent.

Psalm. 45.

45. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum altissimus, Deus in medio eius non commovebitur.* cuius ratione statim subjicit David: *Adiuabit eam Deus manne diluculo;* mane quidem adutus fuit S.

Luc. 1.

Virgo adiuta mane diluculo.

Psalm. 45.

Ioannes Baptista, & Ieremias in vtero sanctificati: sed Virgo sanctissima mane, & diluculo, in ipsa scilicet Conceptione, quam impetus fluminis diuinæ gratiæ lætificauit, & infra eodem Psal. 45. *Posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terra,* quia ex Richardo Victorino lib. 2. de Emmanuele cap. 29. In Virgine nullum fuit internum bellum, sed summa pax. Item Deus arcum dæmonis contriuit, confregit arma, & scuta combussit igni, ne Virgini inquam nocere possent.

Iob. 3.

S. Thom.

Dæmon non ortum quidem Virginis vidit.

17 Nonò, Iob. 3. *Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis Auroræ,* quod de nocte peccati originalis intelligit S. Thom. 3. part. quæst. 28. art. 2. ad 2. cum Bonaventura in speculo B. Virg. ca. 9. & sic explicat: *Expectet, inquit, lucem, id est, Christum, & non videat, nec ortum surgentis Auroræ, id est, Virginis, qua in suo ortu, seu natiuitate à peccato originali fuit immunis.* Sed aliorum iudicio illa vox (Oritus) in hoc proposito magis congruit ipsi conceptioni, qua verè Deipara cæpit esse, & dicitur ortus in vtero iuxta

Bonavent.

Matth. 2.

S. Thom.

ta Bonauenturam in 3. dist. art. 1. q. 3. ad differentiam natiuitatis ex vtero, sicut etiam Matth. 2. de Christo adhuc in vtero Virginis: *Quod enim in ea natum est; &c.* Alioquin si sola Virginis natiuitas fuisset sine peccato, nihil peculiare de Virgine dictum esset, cum S. Thom. 3. part. quæst. 27. art. 6. concedat, Sanctos Ioannem Baptistam, & Ieremiam in vtero sanctificatos, atq; adeò sine peccato natos: mirum

autem esse non debet, dæmonem Virginis Cõceptionem expectasse inam & Christum omnis sanctitatis fontem, ut in citata auctoritate explicat S. Thomas, expectare non est veritas: *Habet enim fiducia* Iob. 40. *quod Iordanis fluuius ita sanctus, insuat in os eius.* & Apocal. 12. *Stabat draco ante mulierem sole amictam, qua erat paritura, ut cum peperisset doueraret filium eius; sed frustra expectauit, siquidem contritum est caput eius ab hac muliere.* Et certe de muliere fuit, quæ Virginem significabat, dicitur Prou. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna eius;* quia quando alij tenebras patiuntur culpæ originalis, ipsa nunquam fuit extincta, & erat nubes diei, Psal. 77. *id est, tota lucida, de Virgine enim illud explicat Hieronymus in illum Psalmum, & propterea à Cyrillo homil. 6. in Nestorium dicitur, lampas inextinguibilis, quod sæpe diuina gratia, & charitate fuerit accesa.*

His adde dæmones vehementer exhorrescere hanc myticam Auroram, hoc est, Deiparam, non secus, ac nocturni aduiterij, qui suis sceleribus noctis tenebras præterdunt, & eius quæ corporeis oculis intuemur, Auroræ lucem reformidant, atque odio prosequuntur, ea enim appetente, atq; aduentante, ne in suis maleficijs deprehendatur, quàm occisimè diffugiunt, fescq; proripiunt, quod de illis egregiè cecinit S. Iob. cap. 24. *Si subito apparuerit Aurora, arbitrantur umbrâ mortis; quæ verba B. Virg. Auroræ quam simillimæ, & dæmonibus, qui eius lucem totis viribus excreantur, ac fugiunt, eleganter accommodat S. Bonauentura in speculo c.*

9 *Quod si dæmones huius sacratissima Auroræ lucem tantopere pertimescunt; qui fieri potuit, vt eius potuinde potestatem aliquando acceperint? At acceperint vique eamq; sub suam ditionem profectò pertraxissent, nedum in Deiparam aspirassent, si originali laabe, vel momento temporis aspersa, imbutaq; fuisset, cui quidem rei, quemadmodum dicebamus, re-lamat illud eiusdem Iob vaticiniû cap. 3. *Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis Auroræ.**

18 Decimo, Prouerb. 9. *Sapientia inquit, adificauit sibi domum, excidit columnas septem; hæc domus est Virgo (vt cap. 5. diximus) quam peculiari ratione sapientia Dei sibi adificauit columnis septem suffultam, septè scilicet donis Spiritus sancti, vt ait Petrus Damianus, & ratio est, quia hæc domus à Sapientia sibi adificata est, in proprium usum adificata est, & pro-*

Iob. 41. Apoc. 11. Psal. 77. Hieron. Cyril. Gen. Cap. Bonauent. Iob. 3. Petr. Da. ter

ter hęc dona Spiritus sancti in quibus tanquam si missis columnis fundata erat, longē ab ea fuit omnis originalis culpa. Hęc præterea Domus Isaie 2. dicitur esse in monte, scilicet virtutum celsitudine; Venite, inquit, & ascendamus ad montem Domini, & ad Domum sanctum sanctorū est, quia beatissimæ Virginis, quæ est Domus Dei in montis summitate, finis seu terminus à parte ante, vt Scholastici loquuntur, qui est Conceptio, & finis à parte post, nimirum felicissima eius dormitio, & in circuitu, id est, tota eius vita, & actiones, sanctum sanctorum, id est, sanctissima, & purissima: fuere, hęc porro sanctitas à Christo provenit, nam Sapientia est, quæ ædificavit sibi hanc Domum, & excidit columnas septem.

Gen. 28. Et Patriarcha Iacob Genes. 28. evigilans è somno, in quo seclatū illam à terra in cœlum vsque protensam viderat, quæ Deiparam adumbrabat, vt cap. 16. dicemus, rectē de loco hoc pronunciauit: Non est hic aliud nisi Domus Dei. & Porta Cœli: At si Virgo beatissima originali labe fuisset, vel ad breuissimum temporis spatium iuginata, verē aliquando fuisset Domus dæmonis, ac proinde fuisset aliquando aliud, quàm Domus Dei, cuius contrariū Iacob illis verbis significasse videtur. Deiparā verò peculiari ratione Domum Dei dici cap. 1. ostendimus.

Et quod rem nostram propriis attingit, subiicit Iacob: Non esse ibi aliud, quàm Portam cœli; Porta autem, qua in hunc mundum omnes ingredimur, Conceptio est: Deipara verò, quemadmodū cap. 3. diximus, propter insignem sanctitatem, & cœlestes, quibus fulgebatur, prærogatiuas, cœlum merito appellatur, vt intelligamus ergo non modò vitam eius reliquam exiisse cœlestem, sed Conceptionem quoq; à labe peccati, ac tenebris quàm remotissimā, omniq; gratiæ splendore conspicuā; non dubitanter affirmatur eius Conceptio nihil aliud esse, quàm Porta Cœli. At si Deipara originale peccatum contraxisset, quamuis postea per gratiam expiata esset conceptio eius, tantum abest, vt Porta Cœli vniquam tempore appellari posset, vt etiam Porta Inferni merito appellanda esset, quò originale peccatum pondere suo ferret; quò è, nisi Christi gratia eluatur, animam eo infestam pertrahit. Cæterum Deiparam Portam Cœli iure optimo appellari in cap. 16. ex sanctorum Pa-

trum restitutionis perspicuum fiet. 19. Undecimò, in Canticis præter ea, quæ huc usque attingimus, pleraque sunt, quæ Virginis Conceptioni immaculatæ accommodari possunt; cuiusmodi est illud Cantic. 2. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter spinas, scilicet enim Virgo omni spina originalis reatu caruit; & ut ait Petrus Damianus lect. 3. de Natiuit. Virg. De spinosa progenie Iudaorum nata candescebat munditia virginea castitatis in corpore, flammescibat autem ardore gemina charitatis in mente, fragraba & passim odore boni operis, tendebat ad sublimia inuentione continui cordis. Spinæ enim, inter quas liliū esse dicitur, & ex quibus rosa originem ducit, Deiparæ prosapiam Patres interpretantur, ex qua ipsa nihil asperum, nihil horridum contraxit; sed tota foavis, atque amœna, non secus, ac liliū & rosa extitit: quare Sedulius lib. 2. de Virgine sanctissima sic cecinit:

Et velut in spinis mollis rosa surgit acuis,
Nil quod laici habent, matremq; obscurat honore.

Sic Eva de stirpe sacra veniente MARIA,
Virginis antiqua facinus nova Virgo piavit,
Sic spina rosam, genuit Iudæa MARIAM;
Et Adā de S. Victore Deiparam sic affatur:
Salve verbi sacra parens,
Flos de spina, spina carens,
Flos spinæ Gloria.

Nos spinatum, nos peccati,
Spina sumus cruentati,
Sed tu spina nescia.

Quin etiam cum rosa ante peccatū ex Basil. hom. 3. hexameron, & Ambr. 1. hexamerō, c. 11. spinis careret, postea ex spinis nascens asperitatem tamen nullam habet. verba Ambr. sunt: Surrexerat ante floribus immixta teneris, sine spinis rosa & pulcherrimus flos sine ulla fraude vernabat postea spina floribus gratiam sepsit ita ille. Quod in Deiparam optimè quadrat, quæ post originale peccatum ex humani generis spinis asperitatem nullam contraxit.

Nec reticendum illud quod ii, qui plantarum naturam investigant, de vi, atq; efficacia lili, qua aduersus serpentes, eorumque venena pollet, literis prodiderunt; cum ad illustrandum hunc typum, quo Deiparæ conceptio, immaculatā per liliū adumbrari diximus, maxime faciat Plin. 1. 21. c. 19. Radices, inquit, liliis multis modis floribus suum nobilitatuerunt contra serpentium ictus ex vino, & contra fungo-

Cant. 2. Est liliū inter spinas
inter spi-
nas
Pet. Dam.
Sedulius

Adam de S. Victore.

Basilius, Ambrosius

Plinius

¶ 3 fungo-

Dioscorid. *serpentes venena. hæc ille.* Dioscorides vero libro 3. cap. 90. ubi agit de lilio: *Folia, inquit, herba illa serpentum morsibus subueniunt, eadem cocta in aqua ignis adustionibus. Et cum aceto condita vulneribus.* quod ipsum de lilio confirmat Petrus Andreas Matthiolus lib. de Plantis cap. de lilio pag. 570. additque semen lilij potum aduersari ijdem serpentium morsibus. & Guglielmus Rouilius in historia generali plantarum lib. 15. pag. 1496 hæc eadem refert, quæ Plinius & Dioscorides. Idem quoque Dioscorides lib. 1. cap. 1. de alia lilij specie, quæ latine iris; Italice verò, lilium celeste appellatur, radicem eius cum aceto potam venenatorum animalium morsibus mendedocet: & Petrus Matthiolus in commentis addit eandem radicem in puluerem contusam cum aceto potam universaliter aduersus omnia venena conferre.

Lilium
vim ha-
betur con-
tra venenata ani-
malia.
Quod filium, & præsertim eius radix tantam contra venenata animalia vim habet; qui sciet poterit, ut serpentes seuum dentem lilio insigant, eique virus suum infundant? paritque ratione cum Virgo Deipara Cantic. 2. lilio inter spinas comparetur, quemadmodum Petrus Damianus loco citato, & Epinrem sermone de laudibus Virginis tradiderit. (quippe quæ filium ignendo universis venenis antidotum protulit præsentissimum) quis originali veneno à serpente primum infuso, & per Adam in posteros transfuso, eam aliquando infectam dicere audebit? simili quodam modo ratiocinatione, qua Matth. 5. Dominus vitur: *Si sal, inquit, euauerit, in quo salitur, id est, ex Augustino libro 1. de sermone Domini in monte cap. 6. Si vos, per quos condendi sunt quodammodo populi, miseritis Regna cælorum, qui erunt homines, per quos à vobis error auferatur?* Adde quia si Virgo est lilium, Radix huius lilij (cui nominatum antidotum contra serpentes inesse traditur) eiusdem respondet conceptioni, quæ totius vitæ veluti radix est, & principium. Ex quo facile colligimus ipsam, quæ delecta erat ad gignendum eum, qui demonum venena curaturus aduenerat, omnis veneni singulari Dei privilegio in Conceptione expertem fuisse, id quod in lilij typo non obsecuro expressum videtur: ideoque inter sacratissima mysteria vitæ Deiparæ (cuius precibus, & meritis nos ad regna cælorum à Deo perducere solemni ora-

Matth. 5.
August.
Offic. Eccl.
tione precatur Ecclesia) Conceptio eius ab eadem Ecclesia populo Christiano celebranda proponitur: fideles enim ad Deiparæ opem confugientes, per hanc Conceptionem, tanquam per mysticam lilij radicem, à veneno peccati contagione liberam contra tartarei serpentis ictus, ac tentamenta remedium à Deo sibi impetrandum existimant. Nec illud significatione vacat; Radicem hanc lilij ex vino, ut dicebat Plinius, venenatis morsibus auxiliari: vinum enim in sacris literis plerumque Christi sanguinem significat in torculari crucis ex corpore Christi, qui est vitis vera; expressum, in quo omnis Sanctorum intercessio nititur. Nam ex sacro Concilio Tridentino sess. 25. c. de sanctorum inuocatione ad sanctorum orationes, operumque confugium ob beneficia impetranda à Deo per filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor & Salvator est; quem, inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

dem Ecclesia populo Christiano celebranda proponitur: fideles enim ad Deiparæ opem confugientes, per hanc Conceptionem, tanquam per mysticam lilij radicem, à veneno peccati contagione liberam contra tartarei serpentis ictus, ac tentamenta remedium à Deo sibi impetrandum existimant. Nec illud significatione vacat; Radicem hanc lilij ex vino, ut dicebat Plinius, venenatis morsibus auxiliari: vinum enim in sacris literis plerumque Christi sanguinem significat in torculari crucis ex corpore Christi, qui est vitis vera; expressum, in quo omnis Sanctorum intercessio nititur. Nam ex sacro Concilio Tridentino sess. 25. c. de sanctorum inuocatione ad sanctorum orationes, operumque confugium ob beneficia impetranda à Deo per filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor & Salvator est; quem, inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.*

Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

inquit Apostolus ad Rom. 3. *Proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Hinc est, quod Ecclesia ab ipso Christo Ioan. 14. c. doctæ; collectas omnes, quibus per Deiparæ, vel sanctorum intercessionem Dei misericordiam implorat, concludit clausula illa nobis suavissima, & apud Patrem efficacissima, *Per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum.* Ad hæc eius conceptio ab Ecclesia vniuerso mundo gaudium annunciasse canitur quoniam ex ea ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster; eiusdem quoque Conceptionis votius solemnitas pacis incrementum, ut tribuat ab ipso Deo per Iesum Christum suppliciter flagitamus: quale porro gaudium hæc Conceptio nobis annunciasse potuisset, si Deipara in mœiore, & tenebris peccati originalis à diuinæ gratiæ luce aliena fuisset concepta? cum quilibet originali labe inquinatus, quando meritis Christi non iustificatur, illud Tob. spiritualiter vitare possit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non vido?* similiter quale pacis incrementum per Conceptionem eius sperare possemus, si in ipsa Conceptione Deipara contra Deum inimicitias, & bellum (quæ in peccato originali necessario inuoluuntur) gessisset? Maneat igitur huius sacratissimi lilij radice, qua Deiparæ Conceptio significatur, omni veneno caruisse, & inuocatum venenatis morsibus per Christum potenter auxiliari. Huius autem gaudij, quo in Virginis Conceptione mundus est perfusus, meminit David Psal. 47. Agens enim Deipara,

Cap. 14. para, ubi ille Psalmus, vt c. 14 dicemus conuenit, sic ait: Fundatur exultatione & in uerba terra Mons Sion latera Aquilonis Ciuitas Regis magni: quomodo autem fundata dicitur ad latera Aquilonis contra daemoneis insultus cap. 24 ostendemus.

Cap. 24. Cant. 4. Duodecimo, huc spectat illud Cantic. 4. Est turris quod Ecclesia dicitur: sicut Turris David colli David cum humis suis, qua adfonsa est cum propugnaculis, propugnaculis uel clypei penueni ex ea omnis armatura fortissim. Virgo enim in corpore mystico sancta Ecclesia per collum tubi Christo capite significatur, vt cap. 10 dicemus: Hoc porro collum assimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Cap. 16. affimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Cap. 24. Cant. 4. Duodecimo, huc spectat illud Cantic. 4. Est turris quod Ecclesia dicitur: sicut Turris David colli David cum humis suis, qua adfonsa est cum propugnaculis, propugnaculis uel clypei penueni ex ea omnis armatura fortissim. Virgo enim in corpore mystico sancta Ecclesia per collum tubi Christo capite significatur, vt cap. 10 dicemus: Hoc porro collum assimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Cap. 24. Cant. 4. Duodecimo, huc spectat illud Cantic. 4. Est turris quod Ecclesia dicitur: sicut Turris David colli David cum humis suis, qua adfonsa est cum propugnaculis, propugnaculis uel clypei penueni ex ea omnis armatura fortissim. Virgo enim in corpore mystico sancta Ecclesia per collum tubi Christo capite significatur, vt cap. 10 dicemus: Hoc porro collum assimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Cap. 24. Cant. 4. Duodecimo, huc spectat illud Cantic. 4. Est turris quod Ecclesia dicitur: sicut Turris David colli David cum humis suis, qua adfonsa est cum propugnaculis, propugnaculis uel clypei penueni ex ea omnis armatura fortissim. Virgo enim in corpore mystico sancta Ecclesia per collum tubi Christo capite significatur, vt cap. 10 dicemus: Hoc porro collum assimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Cap. 24. Cant. 4. Duodecimo, huc spectat illud Cantic. 4. Est turris quod Ecclesia dicitur: sicut Turris David colli David cum humis suis, qua adfonsa est cum propugnaculis, propugnaculis uel clypei penueni ex ea omnis armatura fortissim. Virgo enim in corpore mystico sancta Ecclesia per collum tubi Christo capite significatur, vt cap. 10 dicemus: Hoc porro collum assimilatur turri inexpugnabili cum suis propugnaculis adificata, que non tantum ab hostium incursu propugnari & defendi potest, & ideo ab originali culpa expugnari non ualuit sed etiam omni armorum genere, quibus fortissimi milites uentur, ita est instructa, vt inde ad oppugnandos & debellandos hostes abunde fideibus armis suppeditari possint; mille enim clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, neque hoc est nouum in Virgine, nam Psalm. 44. de Regina a dextris Dei, ubi in septuaginta dicitur, assistisse in vestibus deauratis circumdata uarietate, & Hieronymus uertit: Fascijs aureis uestibus esym scutulatis ducitur ad Regem: quia adhuc tenera in uero matris ueluti fascijs aureis charitate circumdata erat, in uestibus scutulatis, scutulatis scilicet distinctis, quibus quasi tenuis munita a iaculis originalis culpa laedi non potuit. Hac tuus mae puritatis ab omni ingredine quam remotissima fuit: propter hunc eum candorem dicitur Psalm. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt resilla Regum in honore tuo & Cant. 7. Collum tuum sicut turris eburnea: quibus uerbis Rupertus in hunc locum docet fortitudinem Deiparae pulcherrimam indicari: fuit enim intar turris eburnea, aspectu amabilis Deo, & statuta fortis, ac diabolo terribilis, & inaccessibilis. Hailgrinus uero in eundem locum obliuatur in turri significante fugam muerorum, in ebore uero praeter candorem castitatis, & firmitatis constantiam, indicari perpetuam Virginis cum daemone pugnam, Ebur enim est os Elephantis, qui naturalem cornu dracone habet inimicitiam, haec ex illo.

Et macula non est in te, recte in Conceptionem immaculatam cadit; praesertim si uerba, quae praecedunt, expendamus: dicitur enim, Vadam ad montem myrrhae, & ad collem thuris, & statim subiicitur: *Tota pulchra es, &c.* Quasi dicitur, mecum reputabo praestantiam Christi, qui est uelut mons myrrha propter humanitatem amantem diuini passionis sponte expostam: est enim collis thuris, quod in Dei honorem incenditur propter diuinitatem, & ubi Christi dignitatem infinitam considerauero, non dubitanter pronunciebo de Maite, quod omni culpa etiam originali vacet, dicamque *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* talem enim finem mater abique omni protus macula decebat, cui propterea aptari solet illud, quod de diuina sapientia effertur Sap. 7. *Speculum sine macula.* Quare idcirco, qui ante aliquot annorum saecula uixit in contemplatione Virginis cap. 2. *Tota, inquit, pulchra es Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto; & macula peccati, siue mortalis, siue uenialis, siue originalis non est in te.* haec ille.

Nec quemquam moueat, quod in ynnhae attribuat montem, thuri uero collem, qui monte est inferior. Theodoretus enim in illum locum, per myrrham Christi mentem, per thur autem eundem gloriam accipiens, (quod pariter ad explicandum, quod uolumus esse accommodatum istum) id ad mysterium profundissimum tanta Christi humilitatis in atrocissima, ac ignominiosissima passionis suscepta referendum. cenet his uerbis. *Quarendum est igitur cur montem de morte loquens dixerit, Collem autem de gloria, quia illud tam excelsum, atque arenatum est, ut ab homine animo, & cogitatione nequeat comprehendi, ut autem ad gloriam rediret, & clarificaretur ea gloria, quam habuit antequam mundus fieret, id uero nec magnum, nec laboriosum, sed facile admodum fuit haec Theodoretus: simili quoque ratione si per thur diuinitatem Christi intelligamus dicere possumus in Christi crucis mysterio cognoscendo maximam difficultatem passos iudeos pariter, ac gentiles: ideoque Apostolus 1. Corinth. 1. *Pradicamus Christum crucifixum.* iudeis quidem scandalum gentibus autem stultitiam: ipsis autem uocatio iudae, atque Graecis Christum Dei uisum, atque sapientiam & cap. 2. *Loquimur Dei sapientiam, quae in mysterio abscondita est;* hinc est quod myrrha accommodatur monti & thuri autem collis.*

Decimo tertio, illud etiam Cant. 4 quod S. Thomas loco citato uirginis sanctificatio accommodat, *Tota pulchra es amica mea,*

Quomodo dicitur.

Vadam ad montem myrrhae, & ad collem thuris.

Sap. 7. Idcirco.

Cant. 4. Theodor.

1. Cor. 1.

Dant. 6. Virginis sanctitas in Conceptione auctoris Sanctorum culmen exaguit.

Psalm 86. Psal. 146.

Isa. 37.

Psalm 86. Luc. 1.

Cap 14. Prou. 8.

Novum altare Domini Idaria. Machab. 4.

S. Thom. Prouer. 17.

21. Decimoquarto, Cantic. 6. Pulchra es amica mea, suavis, & decora sicut Ierusalem, cuius Ierusalem fundamenta Psal. 86. In montibus sanctis esse dicuntur; in culmine videlicet aliorum Sanctorum, inde enim quo sancti peruenire, in conceptione incepit Virginis sanctitas, cuius ratio ibidem assignatur: Diligit enim Dominus portas Sion, id est Virginis conceptionem; qua Virgo veluti per portam ingreditur mundum; super omnia tabernacula Iacob, plusquam alios sanctos: quem locum capit. 4. vberius expendimus, & ad rem præsentem rectè referri potest, & Psal. 146. ut intelligamus has portas, id est, Conceptionem Virginis, non superabiles, & nulla culpæ labe frangendas habetur: Quoniam confortauit portas portarum tuarum, ne hostis perire possit, de qua Civitate Isa. 37. in figura Virginis dicitur: Hæc dicit Dominus de Rege Assyriorum, non intrabit Civitatem hæc, & non iacet ibi fugitum: neque enim lagittam peccati originalis eum permisit Deus in Virginem accuari, cuius arcum contritum diximus ex Psal. 45. Adde inter alia, propter quæ Virgo dicitur Civitas Dei, & Ancilla Dei, illud est, quia nullum alium Dominum vnquam agnouit, quem tamen habuisset si originale peccatum contraxisset: quomodo ergo tanta dignitate Virginem priuabimus? & hoc beneficium agnoscit Virgo in illis verbis, quæ ut cap. 14. dicemus, eidem accommodantur Prou. 8. Dominus possedit me in initio viarum tuarum, quia sine vlla rebellionem, vel contradictionem perpetuè Deus illam possedit.

Decimoquinto, Machab. 4. legimus Iudam Machabæum cum alio altari holocaustorum, quia contaminatum fuerat à gentibus, ne forte illis esset in opprobrium, vti noluisse, sed acceperunt lapides integros & adificauerunt altare novum secundum illud, quod fuit prius, quanto magis Dei filius noluit in matrem accipere eam, quæ per peccatum fuisset contaminata, ne in eius opprobrium cederet; nam, ut ait Sanctus Thom. 3. part. quæst. 27. art. 4. Sicque gloria filiorum patris eorum, Prou. 17. Ita per oppositum ignominia matris ad filium redundaret, & ideo negat Virginem peccasse venialiter, eadem procius ratione infero, neque contraxisse originale, sed omni nouitate gratiæ novam sine vlla venustate veteris Adæ Christo filio fuisse præpa-

ratam tanquam aliara sanctissimum & animatum, sic enim eam vocat Methodius in Method.

Decimo sexto, Apocal. 13. Factum est prælium magnum in celo Michael & Angeli eius præliabantur cum dracone, & uraco pugnavit, & Angeli eius. & non prævaluerunt, neque locus inuentus est eorum amplius in celo. hæc Apocal. verba Sancti Prosp. opusc. de dimidio temporis cap. 3. Scholasticè item cum Magistro in 2. sentent. distinct. 6. & S. Thom. 1. part. q. 63. artic. 8. ad prælium illud, quod olim in celo empyreo gestum est, cum Lucifer inde est deiectus, referunt, quin etiam idem patres qui ea de prælio, quod in Ecclesia, quæ, cœlum, quoque dicitur, sub mundi finem tempore Antichristi futurum est, intelligunt, fatentor etiam simile prælium sub Angelorum creatione commissum fuisse, cui certè verba hæc aptissime accommodantur. Qui posito, cum Lucifer superbia elatus ad multa aspiraret, sed peculiariter suum Thronum super astra collocare, & in monte testamenti sedere affectaret, in eoque verba pronunperet quæ apud Isaiam cap. 14. ex eius periora sub typo Regis Babylonis pronunantur. In caelum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in latribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Sanctus Michaëli diuini honoris propugnator accerimus, indignissime id, vt par erat, letens, vnâ cum suis Angelis (quemadmodum ex Apocal. cap. 12. dixi) illum cum eius affectis è celo turpissime deturbauit. Quoties, si tot, tantæque inter Angelicarum legionum agmina contentiones, concertationesque extiterent, ne Satanas momento quidem temporis suæ ledis fastidium super astra poneret, ne è in monte testamenti sederet, qui credi poterit, eundem postmodum S. Michaëlis virtute iam prostratum, atque è cœlo deiectum, permissum, vel tantillo temporis spatio in loco multo sublimiori, quam super astra solium suum statuere, & in longo præclarissimo testamenti monte consistere, hoc est in ipsa Virgine Deipara, quam non tantùm Dominam excelsum super sidera, vt canit Ecclesia, sed inter puras etiam creaturas etiam longè celsissimam in superioribus capitulis factis demonstrauimus, & montem Dei iacratissimum, euidem Thronum esse

Ab origi-
nalis pu-
casi labo-
omniu
Deipara
Apoc. 12.
S. Prosper
Mag. sic
S. Thom.
E. P.
sua
pro
con
sa
tia,
ven
qui
naq
pecc
Con
Tri
S. T.
Luc
lre
Apocalit
8.
Offic. Eccl

esse animatum capitulo quinto ostendimus. At verò super eam solum suum collocasset utique Satanas, in eaque confederet, si illam in eius Conceptionis primordiis originaria labe asperiam in suum ius potestatemque redegitset. Et hæc de gratia, qua Deipara ab originali peccati labe immunis fuit.

DEIPARA SINGULARITER

formata in gratia in sui Conceptione.

B. Virgo 22 **Q**uoniam autem attinet ad confirmationem Deiparæ in gratia, certum est eam in ipso Conceptionis suæ immaculatæ articulo talia gratiæ, & virtutum dona, atque habitus perfectissimo, atque heroico modo accepisse, talia quoque auxilia specialia, & actualia cum singulari Dei protectione ex eo tempore illi contributa fuisse, ut speciale privilegium nulli hominum, quantumvis sancto, concessum habuerit, infallibiliter vitandi omnia peccata etiam venialia, ut testatur Sac. Conc. Trident. 6. can. 23. & hoc est, quod docet S. Thom. 3. part. quæst. 27. artic. 6. ad 1. cum dicit B. Virginem à Deo in matrem electam ampliorum sanctificationis gratiam obtinuisse, quæ à Ioan. Baptistam, & Ieremiam sanctificatos in utero Cuius signum, inquit, est quod B. Virgini præstitum est, ut de cætero non peccaret, nec mortaliter, nec venialiter, aliis autem sanctificatis creditur præstitum esse, ut de cætero mortaliter non peccarent, divina eos protegens gratia. ita S. Thom. Item in 3. dist. 3. q. 1. artic. 2. q. 3. in corp. in prima, inquit, sanctificatione Virginis gratia collata fuit ad bonum efficaciter liberum arbitrium inclinans, quamvis non esset sufficiens ad tollendam flexibilitatem liberi arbitrii in malum, quam etiam homo in primo statu habuit: in secunda vero sanctificatione gratia superaddita fuit, qua ita potentiam liberi arbitrii implet, ut in contrarium stetit non posset, non quidem tollendo naturam libero arbitrio, sed defectum: sicut materia cæli ex eo, quod subsistit forma, qua omnem privationem ab eo excludit, non est in potentia ad corruptionem. & in solut. 2. docet: Tantam gratiam ei fuisse infusam quando concepit filium Dei, ut oblata sit ei potentia peccandi. Ita S. Thomas, qui, ut ait Suarez, videtur vellem Virginem in prima sanctificatione datum, ut nunquam peccaret: sed in filii Conceptione

ne additum esse, ut nec peccare posset, & certè verba S. Thomæ hoc indicant, & sanè nihil aliud sibi vult S. Thomas quam comitem in prima sanctificatione Virginis fuisse ligatum, & in conceptione filii Dei omnino extinctum, ut habetur 3. par. q. 27. art. 4. ad 1. de quo mox agemus: hoc tamen non impedit, quin ex mente S. Thomæ etiam in prima sanctificatione fuerit confirmata in gratia, ad hoc ut nunquam, ne venialiter quidem, peccaret, ad quod satis est accepisse à Deo infallibiliter hoc privilegium, quod concedit in Virgine art. 6. ad 1. Nam & alii sanctificati in utero apud S. Thom. eodem loco veniuntur confirmati in gratia ne peccent mortaliter: quare licet B. Virgo liberè implet præcepta, tamen in sensu composito ex mente S. Thomæ cum illa gratia, & auxiliis peccare non poterat, quod sua proportione commune est cum aliis confirmatis in gratia, quibus conferuntur non peccare mortaliter: sed in Virgine fuit excellentius, quia erat privilegium ad vitandum etiam omnia venialia collectivè, & hoc privilegium dixit Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 4. sect. 4. esse idem cum confirmatione in bono: addit tamen Suarez, Virginem non fuisse minus impeccabilem in prima sanctificatione, quam fuerit post secundam sanctificationem, quam adeptæ est cum concepit Dei filium: nisi dicas post incarnationem fuisse magis impeccabilem, quia iam actu habebat dignitatem matris Dei, cui velut ex natura rei debita erat hæc gratia confirmationis: ante incarnationem verò Deus perfectioni suæ sapientiæ, ac providentiæ veluti debebat illam Virgini conferre, quam in matrem suam prædestinaverat. Ita ex Suarez. Hanc porro Virginis confirmationem in gratia licet in modo eam explicandam non omnes conveniant, in re tamen eam affirmant non solum Doctores, qui sine originalilabe eam conceptam existimant, sed ij etiam, qui secus sentiunt, eamque confirmant ex consensu & traditione Ecclesiæ, ut ait Suarez sect. 3. quare hoc modo intelligit plenitudinem gratiæ Virginis, & extrationibus item, & Patrum testimonis, quorum aliqua supra attulimus: Ecclesiæ præterea cum Virginis Conceptionem, & Nativitatem celebrat, arbitratur eam tunc habuisse sanctitatem, quæ non poterat amitti, solemnè enim rita eam sanctitatem veneratur, quæ est per-

S. Thom.

Suarez.

Virgo fuit impeccabilis ab instanti. 148 Conceptionis.

Suarez.

Offi. Eccl.

Virginis
impecca-
bilis va-
rie signifi-
catur.
Exod. 25.
Psal. 45.

petuo duratura. Hanc Virginis impeccabilitatem ligna fetim ob impurabilitatem tantopere celebrata significabat, ex quibus constabant atca foederis, & metula patris Exod. 25. quae Virginem, ut dixi capit 5. adumbrabant. Quam impeccabilitatem Regius Propheta Ptal. 45. illis verbis praedixit: Deus in medio ejus non commovebitur, & quasi reddendo rationem subjicit: Adjuvabit eam Deus mane die luculo, nimirum statim initio; quo indicat auxilium oportuno tempore, nimirum in ipso puncto immaculatae Conceptionis eidem Virgini concessum.

Virginis
ex impecc-
cabilitate
praestantia
Clemens
Alexand.
Nazianz.

Ex quibus praestantiam sanctissimae Virginis intelligere possumus, siquidem Clemens Alexandrinus lib. 1. paedag. cap. 2. Optimum, inquit est, nullo modo peccare perire, quod quidem esse dicimus. & Nazianzenus orat. 4. Eum, inquit, vita statum, qui omni profusus peccato vacent, Deus supra humana naturam modum constituit. Et tamen singulari privilegio Virgini hoc communicare voluit.

Virgo An-
gelis &
Sanctos in
impecca-
bilitate
superat.

23 Ex dictis infero, ut initio hujus cap. dicebamus, a Virgine, quod quidem pertinet ad hanc firmitatem, qua proximè Deo semper adhæsit, non solum homines sanctitate praeclearis, sed etiam Angelos omnes, antequam illi beatitudinem consequerentur, longè fuisse superatos: nam licet aliqui insignes Sancti confirmati fuerint in gratia, ut poie Apostoli in die Pentecostes; omnes tamen originale peccatum contraxerunt, & a venialibus etiam post confirmationem in gratia non si ère immunes, ex Tridentino Concil. sess. 6. cap. 11.

Trident.
Concil.

Angeli quoque Sancti dum erant in via, ut Theologi scholastici loquuntur, antequam per beatitudinem confirmarentur in bono, licet non peccaverint ex dono gratiae efficacis, & perseverantiae à Deo ipsis collato, ut ex Augustino colligitur 12. de Civitate cap. 9. & Gregorio lib. 34. moral. capit. 37. tamen non dicuntur confirmati, ut colligitur ex S. Thoma 1. part. q. 95. art. 1 ad 3. & ex Alberto, ut dicimus, sicuti fuit Virgo sacratissima, quae non tantum ex singulari benevolentiae studio, quò eam Deus prosequabatur, sed etiam quia futura erat Mater Christi immaculata, amplissimam firmitatem, ac in Deo stabilitatem, seu confirmationem in gratia per dona specialia copiosissima ab ipso Deo est adeptà. Huc spectat, quod ex Alberto Magno dicitur S. Antoninus 4. part. tit. 15, cap. 44 § 7.

August.
Gregor.

S. Thom.
Albert.

Ratio Al-
berti in
impeccabi-

vbi probat charitatem Virginis fuisse magis inextinguibilem, ut ipse dicit, charitate Seraphim his verbis: Inextinguibilem, inquit: habuit Beata Maria super Seraphim, quod sic probat Albertus Magus inextinguibile est quod non cessat, nec potest modo cessare, nec unquam potuit cessare, quàm quod non cessat, nec potest cessare, sed tamen potuit aliquando cessare, sed charitas Seraphim, si non potest modo, potuit tamen aliquando cessare, scilicet in prima eorum conditione. quod patet per exemplum Luciferi, qui secundum B. Gregorium supremus fuit de ordine Seraphim, qui à charitate sibi collata cecidit de caelo: sed charitas B. Mariae nunquam potuit cessare, quod ostenditur per hoc, quia charitas non potest cessare, nisi per mortale peccatum, sed nunquam potuit peccare mortaliter, quia in utero sancti secuta, antequam posset peccare per ipsam sanctificationem ista fuit confirmata in gratia, & charitate, quod postea peccare non potuit etiam venialiter, unde nec amittere charitatem, quod tamen potuerunt Seraphim agere, & de facto aliqui amiserunt, scilicet Lucifer cum suis, ergo Beata Maria in hoc omnes excellit. huc usque S. Antonius ex Alberto Magno. Quid tamen addat donum confirmationis in gratia Virgini in tanta plenitudine collatum, ut ne venialiter quidem peccare potuerit, supra donum perseverantiae efficacis Angelis sanctis concessum, cum quo in sensu composito infallibiliter non poterant à gratia finaliter excidere, non est huius loci docere, videndi sunt Theologi in 1. 2. & Suarez lib. 3. in primam partem cap. 10.

FOMES IN DEIPARA A SVA
Conceptione extinctus.

24 Circa fomitem verò quando in Virgine fuerit extinctus suppono ex 1. 2. F. n. tem, seu concupiscentiam esse appetitum sensitivum iustitia originali, vel simili dono, supernaturali non cohibitum seu refrenatum, quatenus inordinatè, & absque rationis consensu sensibilia interdum appetere potest, quae concupiscentia aliquando ab Apostolo appellatur peccatum Rom. 7. quod habitas in me peccatum, non quod verè in renatis sit peccatum, sed quia ut docet sacrum Concilium Tridentinum sess. 5. Ex peccato est, & ad peccatum inclinat quod docuerat Augustinus lib. 1. de nuptiis & concupiscentia cap. 23. & est relicta in baptizatis ad agoniam: Qui

Fomes
quid sit
& quomodo fuerit
in Virgine
extinctus
Rom. 7.
Concil.
Trident.
August.

enim legitime contraxerit coronabitur. Hæc eadem concupiscentia à Magist. sent. in 2. dist. 30. dicitur: *Lex membrorum*; juxta illud Rom. 7. *Invenio in membris meis aliam legem repugnantem legi mentis meae*; dicitur, *languor natura*. Et tyrannus quod idem docuit Augustinus ser. 12. de verbis Apostoli, ubi de hac concupiscentia loquens: *Ego, inquit, quicquid in me rebellet aduersus mentem meam, & litiget mecum delectatione contraria omnino interficere volo. Et si forte adiuuante Deo non consentiam, nolo habere cum quo litigem, multum est mihi optabilis inimicum non habere quam vincere*. hæc Augustinus.

His præmissis omnes Theologi consentiunt, in Virgine ex diuina gratia, & peculiaribus auxilijs, nunquam fuisse actum fomitis, cum dicat aliquid indecens, & inordinatum præueniens rationem. ut propterea Richardus Victorinus lib. 2. de Emmanuele c. 29. illud Plal. 45. *Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terra*. de Virgine explicet: *Quia est, inquit, terra ista, de qua bella omnia sine tenus auferuntur, nisi illa de qua idem Propheta, Veritas de terra orta est, de hac terra omnis pugna tollitur, in hac pax plena reparatur, & c. 13. In ceteris, inquit, Sanctis magnificum habetur quod à vitijs non possint expugnari; in Virgine mirificum videtur, quod à vitijs non potest ipsa, vel in moisco impugnari*. hæc ille.

Fomes 23 Difficultas tamen est quomodo fuerit sublatus. quæ in re S. Thomas 3. part. quæst. 24. art. 3. in corp. & art. 4. ad 1. cum Richardo à S. Victore cum Alberto, & Bonauentura: dicit, fomitem in Virgine per abundantiam gratiæ in prima sanctificatione acceptam, & perfectius per diuinam providentiam sensuualitatem ab inordinato motu prohibentem remansisse ligatum: sed quando Christum concepit, tunc omnino fuisse extinctum. Ratio eius est, quia non deicit aliquem à fomite totaliter liberari, donec Christus carnem sanctam acciperet, sicut ante Christum nullus hominum ad gloriam beatitudinem est admissus. At verò contrarium sentit Alesis in 3. part. quæst. 9. memb. 2. artic. 5. ubi docet in prima sanctificatione purgatam Virginem à fomite, ita quod nihil in persona sua remansit purgandum. Cum Alesis consentit Scotus, Gabriel, Almagnus, Mayo, qui in sermone de B. Virgine dicit fomitem in Virgine solum fuisse

extinctum, sed etiam ut perfectam eius extinctionem indicet, fuisse aut eradicatum. consentit etiam Suarius tom. 2. in 3. part. disput. 4. sect. 5. & Barrada lib. 6. cap. 3. & hæc sententia mihi maxime probatur; Dignitati enim Deiparæ magis congruit: si enim Deus optimus fomitem in Virgine impedire voluit in actu secundo, ut Theologi loquuntur, cur reliquisset in actu primo? qui sonat aliquid imperfectum, & de se, nisi impediatur, ad malum inclinatur, quo carere optabat S. Augustinus, ut dixi. Nam ex D. Thoma in 2. dist. 32. quæst. 1. art. 1. ad 4. simpliciter loquendo, melius est homini fomitem carere, quam ipsum habere, sed quo ad aliquid, & quantum ad aliquem statum hominis expedit, ne in superbiam elatus cadat. Præterea juxta illud Anselmi cap. 18. de Concept. Virg. *Deest Virgini ea puritate nitere, quæ maior sub Deo niquis intelligi*. Deinde Virgo in sua immaculata Conceptione accepit virtutes per se infusas, & septem dona Spiritus sancti, in quibus tantquam in septem columnis firmissimis Proverb. 9. *adificata est*; accepit præterea virtutes morales, & per accidens infusas valde perfectas, ut recte probat Suarez disput. 4. sectio. 2. quibus appetitus sensitivus intrinsecè perficitur, & adjuncta Dei providentia per sua auxilia, ut concedit sanctus Thomas artic. 3. perfectissime ordinabatur. Hinc infero fomitem omnino fuisse extinctum. Quod si contentas aliquid aliud requiri, illud dicimus ab initio collatum Virgini, ut iste tyrannus, & hæc concupiscentia, de qua Apostolus ad Rom. 7. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentijs ejus*, in Virgine non solum non regnari, sed ne habitaret quidem, ut animaduertit Richardus loco citato. Ad hæc, in sententia illorum, qui negant Virginem cum originaliabe conceptam, multò magis hoc affirmandum est, ut sicuti ex Domo Sarcæ eiecta est ancilla Agar cum filio; ita à Virgine peccatum originale cum filio suo, qui est fomes, diuinitus sit exclusum. Atque hoc tantum abest, ut Christi dignitati aliqua ex parte deroget, ut efficaciam meritum eius, & charitatem erga illam, quam sibi in matrem elegerat; magis commendat: sicuti enim anima Virginis peccatum originale non contraxit ante Christi Incarnationem, non

Mayro.
Suarius.
Barrada.

August.
S. Thom.

Suarez.

S. Thom.

Rom. 7.

Richard.

Notandum exemplum Genes. 20. Fomitio extinctio in Virgine non derogat Christi excellentiam

zamen sine meritis Christi, idem de carne Virginis ab omni fomine ab initio liberata dicitur: nec est idem de perfectione gloriæ, quæ spectat ad terminum, in quo primus omnium Christus in anima, & corpore constitui debuit. hæc autem fomitis extinctio est perfectio accommodata viatorum, atque ad eam communicabilis.

DVBITATIVNCVLA, AN DEIPARA IUSTITIAM ORIGINALIEM HABUERIT.

Nam Dei para habuerit iustitiam originale Suarez.

26 **V**LTERIUS quærat quispiam, num fomes in Virgine fuerit extinctus per donum iustitiæ originalis hoc autem petit quæstio illa, num Virgini in sua immaculata Conceptione tributa fuerit iustitia originalis, de quo agit Suarez disp. 4. Sect. 6. & Barada libr. 6. cap. 3. & citant nonnullos graves auctores, quorum aliqui solum indicant alii expressè sentiunt, Virgine habuisse iustitiam originalem.

Ad quod breviter dico. Iustitiæ originalis tres fuisse effectus ex D. Thom. 1. par. quæst. 95. artic. 1. v. scilicet per eam ratio subdatur Deo, rationi autem vires inferiores, & corpus animæ. Virgini verò datum fuit donum originalis iustitiæ, non ex vi suæ originis, sed ex singulari privilegio quo ad præcipuos, & quasi formales effectus eius, qui sunt, subdere rationem Deo, & potentias inferiores rationi atque ita per hoc donum fomes extinctus fuit. Quantum vero ad mortem, & similes poenaltates, quæ de se non inclinant ad malum, quas etiam Christus assumpsit, ut docet D. Thom. quæst. 27. artic. 3. ad 2. has Virgo habuit, ut filio esset similis, & ne caret magno merito ex eandem perfectione, ut pluribus explicat Suarez. Atque hæc dicta sunt de Virginis stabi in Deo similitate.

VIRGO SANCTISSIMA DEIPARA PRÆ ALIIS PVRI creaturis Deum in se excepit, atque ad homines detulit, eique maximè vicina fuit, tum ante Christi incarnationem, tum præcipuè in ipsa incarnatione, cum ex ea Christus Dominus corpus suum, quod in cruce pro nobis est immolatum, & in sanctissima Eucharistia nobis exhibetur, suscepit.

CAPVT VIII.

SVMMARIVM.

Deipara sanctitas ante Christi Incarnationem, & quomodo Deo ex voto consecrata fuit in templo num 6

Deipara cum Christo vicinitas in Incarnatione, & de mirabili mysterio Incarnationis numero 13.

Christi humanitas sacratissima vestimenti metaphorâ significatur.

Corpus Christi quod in Eucharistia exhibetur, in Incarnatione ex Deipara formatum numero 19.

S. Thom. Dionys.

TERTIA Thronorum Angelicorum ad materiales sedes (ut loquitur S. Thom. convenientia in eo posita est, teste Dionysio c. 7. cæl. hiera. & S. Thom. 1. part. quæst. 103. art. 5. ad 2. & art. 6. quia sedes suscepit sedentem, qui

in ea deferi potest, nihilque sedenti vicinior est sua sede: quod quidem in Thronis, qui sunt, tertius ordo supremæ hierarchiæ, ut explicant locis cit. Dionys. & S. Thom. reperitur. Hoc verò totum singulari ratione præ omnibus puris creaturis, quamvis Virgini Deiparæ inesse ita in confesso sit apud omnes, ut probatione non egeat; atque ad eam ex hac parte sedis Dei nomen illi singulari ratione inieciprimo sit tribuendum: nihilominus tamen eum hoc eximias Deiparæ laudes contineat, in eiusdem honorem in præsentia accuratè id mihi ostendendum existimavi. Pro eius declaratione illud præmitto; Thronos Angelicos ad eam familiariter ex Divo Tho. 1. part. quæst. 103. art. 6. suscipere Deum, ut in eis inhabitare dicatur immò hæc inhabitatio divina, ita in nomine Thronorum importatur, ut S. Thomas 1. part. quæst. 109. art. 1. ad 3. investigans rationem, quare cum demones de singulis ordinibus Angelorum, etiam Throno

S. Thom. Virgo habuit originale iustitiam, quo ad præcipuos effectus. S. Thom. S. Thom. Dionys. S. Thom. S. Thom. Cur dantur Thronis nomen nunquam tribuitur. Thro

Thronorum ceciderint, nunquam tamen illis potest casum Thronorum nomen, sicut nec Seraphim, vel Dominationum, tribuatur: sed aliorum aliquorum tantum ordinum. (Nam Lucifer Ezech. 28. dicitur Cherub. quod à scientia deducitur, & ad Ephes. ult. Demones dicuntur, Principes, & Potestates; quæ nomina à Principatu, & potentia derivantur.) S. Thomas, inquam, ad hoc respondet: Quoniam in nominibus Seraphim, Thronorum, & Dominationum importantur ea, quæ opponuntur peccato; nomen enim Seraphim ab ardore charitatis, Thronorum verò ab inhabitatione diuina imponitur, nomen autem Dominationum quandam libertatem importat: ideo Angelis peccantibus, huiusmodi nomina non tribuuntur. hæc tenet ex D. Thoma. Ex quibus illud ad mores inferamus, nobis non magno opere gloriantium esse de scientia, cuius plenitudinem sonat nomen Cherubim: neque de potentia, ac fortitudine, vel super alios principatu, quæ omnia non tantum in sanctis Angelis, sed etiam in Dæmonibus reperiri possunt; & mulandam verò nobis esse charitatem, nec non Deum in nobis inhabitationem, & libertatem illam, qua teste Apostolo Galat. 4. Christus nos liberavit, quæ non nisi Sanctis Angelis conueniunt. his positis.

2. Excipere in se Deum familiariter, sic ut inhabitet, eundemque præterea ad alios deferre, nec non Christo esse vicinum, B. Virgini præcipua quadam ratione præ omnibus conueniunt, quod sic ostendimus. In primis in Virgini anima per copiosiores gratias, quam in reliquis creaturis, quæ rationis participes sunt, Deus non solum familiarissimè est exceptus, verum etiam mansionem perpetuam fecit ab instanti eius conceptionis immaculatæ, & in eius postea utero ex ea carnem suscipiens, novem mensibus reledit Christus Dominus, in quo Colos. 2. Inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Præterea Apoc. 7. Agnus, qui Christus significabat, in medio huius Throni id est Deiparæ esse scribitur: ita ut Virgo ipsa, teste Ildelfonso serm. 2. de Assumpt. & S. Bernardino Senensi tom. 3. serm. 11. art. 2. cap. 1. verè dicere poterit illud Eccles. 24. Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, quod idem teste Ildelfonso serm. 2. de Assumpt. cecidit David Psalm. 86. Homo natus est in eo, & ipse fundauit eum Altissimus, in Virgine porto inhabitauit Deus

absque ulla repugnantia, & contradictioe non modò voluntatis omnino Deo subiecta, sed absque ulla, vel minima formis rebellionem ut capite præcedenti diximus. Ideo ex Andrea Creteni orat. de dormit. Virg. & Damasceno orat. 2. de Natiuit. Beatissima Virgo est mons Sion, mons coagulatus, mons pinguis, mons ille Psalm. 67. In quo beneplacitum est Deo habitare in eo, ideo Dominus habitabit in finem. Ideo Bernardus hom. 3. super Missus est: Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum, nec tantum Dominus filius tecum, quem carne tua inuicis, sed Dominus Spiritus sanctus, de quo concepit, & Dominus Pater, qui genuit, quem concepit, Pater (inquam) tecum, qui filium suum fecit & tuum. Filius tecum, qui ad eandem in te mirabile sacramentum, mirò modo, & sibi referat genitale secretum, & tibi seruat virginalè signaculum: Spiritus sanctus tecum, qui cum Patre, & filio Augustinus tuum sanctificauerunt, ita Bernardus. Et Augustinus serm. 14. de Natiuit. eleganter docet, quod famulatum magis esse cum Virgine sanctissima quam cum Angelis: Dixit, inquit, Angelus Maria, Dominus tecum, plus quam tecum, ita est gelio Dominus tecum, ut sis in corde suo, sis in utero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam: Proceda formosus de utero tuo tanquam sponsus de thalamo suo: Procedat princeps ex Aula regali, ita ut virginitatem tuam non faciat violari. & D. Thomas opusc. 8. sanctissimam Deiparam Angelos in familiaritate diuina superare testatur: Et ideo (inquit S. Thomas) hoc designans Angelus dixit (Dominus tecum) quasi dicat, ideo exhibeo tibi reuerentiam, quia in familiarior es Deo quam ego: nam Dominus est tecum, Dominus (inquit) Pater cum eodem filio, quod nullus Angelus, nec aliqua creatura habuit, Luc. 1. Quod enim nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei: Deus filius in utero, Isai. 49. Isai. 48. Exulta, & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël: Aliter ergo Dominus cum beata Virgine quam cum Angelo, quia cum ea, ut filius, tu Angelo ut Dominus: Dominus Spiritus sanctus, sicut in Templo, unde dicitur Templum Domini, Sacrarium Spiritus sancti, quia concepit de Spiritu sancto, Luc. 1. Spiritus sanctus superuenit et in te, sic ergo familiarior est cum Deo Virgo quam Angelus, quia cum ipsa Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus sanctus, scilicet tota Trinitas: unde cantatur de ea. Trinitas nobile vicinium, hæc S. Thomas.

Isai 6.

3 Alij quoque Patres ex comparatione Seraphim duabus alis apud Isaiam cap. 6. faciem velantium, Deiparæ dignitatem, & cum Deo præ Angelis familiaritatem ostendunt,

Chrysof.

Chrysofomus enim in sermone de beata Virgine: *Vs cognoscere, inquit, quanto Virgo hac præstantior sit celestibus potentij. Illa cum timore, & tremore assistunt faciem velantos suam Hec humanum genus illi offeri, quem genuit: per hanc & peccatorum veniam consequimur.* ita Chrysofomus.

Epiphani.

& Epiphanius sermone de Deipara, probans eam transcendere Seraphim, ac Cherubim: *Hec enim auertuntur, inquit, cum nequeam spiritalem ignem diuinitatis fixis oculis inuerti; Hac autem aperta oculis fixè intuens incomprehensibilem, & somni experiem oculum Christi cum desierit, & osculo salutabat: Exercentes Angelorum (qui sunt scabellum pedum Christi) procidentes, nec videri possunt, nec contingere, hac verò labra labris coniungens incomprehensum salutabat. O Virgo incomprehensi mysterij ferens miraculum, quasi iam ter optata in orbi prædicasti; Virgo sublimior Angelis facta est, Superior ipsi Cherubim, & Seraphim, placens Christo Regi, à Deo in honore habita tanquam ancilla digna, & Mater, hæc Epiphanius.*

Method.

Methodius oratione in hypapantem ad calculum illum, seu carbonem ignitum, quo Isaiæ labia mundata sunt, spectans; quem unus de Seraphim non est ausus contingere, sed forcipe (Isaiæ 6. cap.) accedit de altari, sic ad Deiparam ait: *Tu purificantis carbonis forcipis, & Georgius Nicomediensis oratione de oblatione Deiparæ, de ipsa agens: Eam, inquit, forcipis expressit Propheticus, qui carnem ferebat, & labra expurgabat, qua Seraphico custodiebatur, sic ille. Christus enim charitate ardens, purgationem peccatorum faciens, per calculum illum adumbratur, ut docet Theodoretus in Isaiæ caput 6. & Basilus, & Cyrillus, & Damascenus oratione prima de Natiuitate; Carbo enim ignitus unionem Dei, qui per ignem significatur in humanitate, absque naturarum confusione ostendit. Christus autem (ait Cyrillus) est Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. & Damascenus loco citato Christum vocat diuinitatis carbonem: Quem, inquit, ut labia nostra tangeret, obsecrabat, ut hac ratione purgati, ipsum cum Patre, ac Spiritu laudemus clamantes Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sa-*

Theodora.

Basilus.

Cyrillus.

Damasc.

Method.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

Greg. N.

baob: licet autem Seraphim (inquit Theodoretus) omnium Angelorum sint supremi, neque tamen manu diuinum corpus attingunt, rem sanctiorem quarunt, forcipe accipiunt; At verò Christus Dominus à Deipara in suo virgineo utero exceptus ab ea tanquam forcipe immediatè ad nos purgandos delatus est. Propter hoc etiam ab Andrea Cretensi oratione de Annunciatione Virginis dicitur: *Salue Seraphica mystici antracis sibiula quod maximam eius cum Christo vicinitatem indicat.*

4 Deinde beata Virgo Deum non tantum excepit, sed etiam portauit, si enim iustis dicitur ab Apostolo. *Coniuncta. o. Glorificate, & portate Deum in corpore vestro,* quanto magis hoc Virgini conuenit, propter uberiorem eius præ reliquis gratiam, & quia singulariter de suis sanguinibus conceptum gestauit in utero, de qua in Euangelio extollens vocem illa mulier verè dixit Christo, *Beatus venter, qui te portauit,* quod Ecclesia idem idem repetit illis verbis, *Beata viscera Maria Virginis, qua portauerunt aterni patris filium.* Ipsa toties infantem Christum in gremio fouit, in ulnis sacratissimis gestauit, cumque adhuc in utero existentem detulit in montana Judææ ad sanctificandum Joannem Baptistam: ejusdem Domini Præcursorem. Quare Hieronymus Epistola 7. *Sic Ioannes Baptista, inquit, ad introitum Maria exultauit, & iussit, Audiebat enim verba Domini per os Virginis personantis.* Ideo sanctus Gregorius Thaumaturgus oratione de Annunciatione de Deipara, *Sola, inquit, ferens, qui verbo portat omnia, & Methodius oratione in hypapantem, Tu cuncta continens, & comprehendens incomprehensio, tu illius gestatrix, qui verbo suo portat uniuersa, propterea, ut dixi cap. 5. figuratur per Ferculum illud Salomonis magnificentissimum, in quo cum magna maiestate Salomon deferebatur, de quo Cantic. 3. *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis libani, columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, meo charitate construxit propter filium Ierusalem, cuius ferculi structuram loco citato explicauimus. Ad hoc ferculum respiciens Georgius Nicomed. orat. de Præsentium Vehiculum, quo veclum Verbum cum carne aduenit, propterea etiam, ut cap. 3. diximus, appella-**

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

And. Cr.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

Theodor.

appellatur Cælum, à Patribus, non tantum propter celestem puritatem, & excellentiam, sed etiam quia sol iustitiae Christus Dominus, qui tabernaculum suum in ea posuit, cum infuit à diuinorum honorum vberitate ab ea veluti in suo tabernaculo, Stantquam ab amato celo delatus omnes in unum, &c. I. facit &

sublime euecta, vic. 4. s. & 6. ostendimus, Christo quoque præ reliquis magis em vicina Sanctus quoque Thomas 3. par. q. 27. art. 1. ad 1. Virginem probatuisse gratia plenissimam. Quia inquit, Christo ductore gratia propinquissima, hoc ipsum indicat illud, quod in corpore mystico sanctæ ecclesiæ ipsa colli locum tenere dicitur, vt cap. 16. patebit, quod

S. Thom.

Cap. 16. Bernard.

Bernar. in Psal. Ignatius Maria Christifera

Isai. 29. Virgo est nubes laeuis. Ambros. Hierony. Procopius Gazetus.

S. Antoni.

And. Cre. Psalm 67. Virgo curriples. multiplex.

Damaso.

B. Virgo multa Sa. ex docibus nixa legis similia facit. Luc. 1.

Virgo Christo vicinissima.

solis bonis cumulatilime reperit. Hinc Bernardus sermone 7. in Psal. Qui habitat, de Deipara, sic ait: Magnus ille Ignatius discipulus quem diligebat Iesus auditor in pluribus, quas ad eam conferpsi epistolas. Christifera consulari; egregius planè vicinus dicitur, & commensalio honoris immensi. Nempe cui seruuere regnare est, Gestari hunc non onerari est seà ornari. ita Bernardus.

¶ Hec est (Isai. 29.) nubes illa leuis super quam Dominus ascendit, & ingressus est Aegyptum, & à facie eius commota sunt simulaera Aegypti: de Virgine enim nubem hanc leuitem interpretatur Ambrosius de infir. Virg. cap. 13. Hieronymus, & Procopius. G. zeus in Isai. 19. super quam Dominus ascendens eius visus, vt ait Procopius, Herodianam tabiem fugiens, cum iuxta Isaiæ vaticinium commotata sunt, & conuulsa simulacra Aegypti, in Aegyptum est delatus, de quo puer S. Antonius 4. part. tit. 15. cap. 2. §. 1. cur autem B. Virgo dicatur nubes leuis, c. 3. diximus. Andreas verò Cretensis orat. 2. de dorm. alludens ad illud Psalm 67. Currus Dei. locum illi bus multus flex, inter alia ad B. Virginem; Tu es ille docetis millo milibus multiplicatus Dei currus, qua milia nullum locupletum ad iuxisti ad eum in carne totum. Similiter à Damasceno orat. 1. de Natuit. Beatissima Virgo currus Dei multiplex appellatur eorum, qui diuinæ gratiæ copiis affluunt.

Hinc est, quod Virgo sanctissima, quia Mater est Christi plerique fecit similia Sacerdotibus noua leg. s; qui Dominicum corpus in augustissimo Eucharistiæ Sacramento conficiant, & tractant. Nam verbis illis: Ecce Ancilla Domini, &c. Verbum Patris humana carne in suo utero vestit, in quo veluti in pretiosissima, ac nobilissima pixide sacrum illud corpus nouem mensibus circumgestauit: Natum postea manibus tractauit, aliusq; videndum, adorandum, osculandum, & tenendum exhibuit. Denique Christo vicinissimam esse ex eo patet; cum enim Christus sit altissimus, ipsa, quæ præ cæteris omnibus est in

capiti vicinissimum esse constat. S. Bernardus serm. in Apocal. 12. ex Deiparæ cum filio vicinitate & familiaritate probat eisdem intercessionem apud filium efficacissimam. Amplectamur, inquit, Maria vestigia, fratres mei, nec amittimus donec benedixerit & nobis; potens est enim, nempe velle est medium inter vorem, & arcem; Mulier inter solem, & lunam; Maria inter Christum, & Ecclesiam constituat: seu forte martiris non tam velle oportum vore, quam amicitiam sole mulierem: magna quidem iam latitudo seumira omnino vicinitas; Quo modo enim in tam vubementi seruire tam fragilis natura subsistit & intia. Quam familiaris ei facta est Domina, quam proximo, imo quam inima heri meruisti; quam inuenisti gratiam apud Deum? in te manet, & tu in eo & vestis eum, & vestis ab eo: vestis eum subianis carnis, & vestis ille te gloria sua manifestans, vestis solem nube, & sole ipsa vestiris. huc vtque Ber. Bernardus S. h. Bernardus Senensis tom. 3. §. Bernardus serm. 1. de glorio nomine Mariae ait 2. ca. dicitur. p. 1. agens de Virginitate ad Christum, animaduertit B. Virginem comparati stellæ polari, quæ polo est vicinissima; per vultumque autem polarem immobilem intelligi vult filium Dei, qui principium, & finis est omnium, cui B. Virgo (vtiple ait) fuit vicinissima quadrupliciter. Primo, in incarnatione per carnem identitatem, quia eadem caro, qua fuit cur. Virginis Matris; facta est caro filii Dei, ideo illi dictum, Dominus tecum. Secundo, in conuersatione. Si quidem eum lactauit, ei que ministrans; eius absentiam sustinere non potuit, nam & dolens eum quassuit, & in Templo inuenit. Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

DEIPARÆ SANCTITAS ANTE Christi incarnationem: & quomodo Deo ex voto consecrata in Templo.

¶ CETERVM, vt virginis beatissima miam

Cap. 16. Bernard.

B. Bernardus S. h. Bernardus Senensis tom. 3. §. Bernardus serm. 1. de glorio nomine Mariae ait 2. ca. dicitur. p. 1. agens de Virginitate ad Christum, animaduertit B. Virginem comparati stellæ polari, quæ polo est vicinissima; per vultumque autem polarem immobilem intelligi vult filium Dei, qui principium, & finis est omnium, cui B. Virgo (vtiple ait) fuit vicinissima quadrupliciter. Primo, in incarnatione per carnem identitatem, quia eadem caro, qua fuit cur. Virginis Matris; facta est caro filii Dei, ideo illi dictum, Dominus tecum. Secundo, in conuersatione. Si quidem eum lactauit, ei que ministrans; eius absentiam sustinere non potuit, nam & dolens eum quassuit, & in Templo inuenit. Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

Virgo stel-

la polari,

qua polo

est vicinissima

quadrupliciter.

Primo, in incarnatione per carnem identitatem, quia eadem caro, qua fuit cur. Virginis Matris; facta est caro filii Dei, ideo illi dictum, Dominus tecum. Secundo, in conuersatione. Si quidem eum lactauit, ei que ministrans; eius absentiam sustinere non potuit, nam & dolens eum quassuit, & in Templo inuenit. Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

Virginis Matris; facta est caro filii Dei, ideo illi dictum, Dominus tecum. Secundo, in conuersatione. Si quidem eum lactauit, ei que ministrans; eius absentiam sustinere non potuit, nam & dolens eum quassuit, & in Templo inuenit. Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

Secundo, in conuersatione. Si quidem eum lactauit, ei que ministrans; eius absentiam sustinere non potuit, nam & dolens eum quassuit, & in Templo inuenit. Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

Tertio, in passione fuit vicinissima per compassionem, quia reuidentibus discipulis non recessit, stabat enim in cruce iuxta Iesum. Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

Quarto, in assumptione gloriam, sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

sic B. Bernardus.

S. Bernardus.

nam præ reliquis ad Deum propinquitatem ostendamus, non secundum animam solum, verum etiam secundum corpus, quæ ad quaduplicem hanc, cuius meminit S. Bernardus, vicinitatem ferre iuocari potest: de vnaquaque illarum, quod multiplices eiusdem Virginis laudes complectantur, aliquantò uberius mihi agendum duxi. Et quidem positus ijs quæ de immentitate gratiæ, præ se ferunt quam in immaculata sua Conceptione, tum in filij Dei admirabili Conceptione, denique in sua gloriosa Assumptione, est adeptæ, de qua cap. 4. 5. & 6. disserimus; ex quibus eius præ alijs omnibus cum Deo vicinitas facillè intelligi potest; nonnulla præterea, quæ hoc ipsum perspicuè demonstrant, asseramus.

Maria vicinitatem ad Deum antelucationem

Et prima sanè Virginis cum Deo vicinitas spectari potest tum ante diuini verbi incarnationem, tum etiam in ipsamet. Incarnatione: & de vtraque quidem in præsentem capite agemus. Quod autem spectat ad vicinitatem qua Deo proxima fuit ante filij incarnationem, ut rem totam ex suis inijs retexamus, Deipara semper Virgo antequam conciperetur à sanctis iocachim. & Anna eius progenitoribus iam senibus, & diuturna sterilitate laborantibus (de quorum egregia pietate cap. 18. vberius agendum) multis precibus, lacrymis, & que ieiunij, voto etiam nuncupato consecrandi in Templo ad diuinum obsequium, quam suscepissent prolem; fuit ipsi Deo promissa, vbi verò est in lucem edita, & ablactata, sanctissimi eius parentes voti reuiliusq; reddendi memores, Trimulam ad Templum adductam, atque sua etiam sponte se ipsam offerente in Deo dicarunt, vbi que eam dimiserunt non educandam tantum, quem admodum complures virgines, quæ in Templo degebant; sed etiam veluti sacratissimum munus Deo ex voto redditum, atque oblatum; vt iuxta illud Psalm. 91. *Plantæ a in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri floretet, eoq; in loco cunctis virtutibus præ alijs omnibus, quæ ibi degebant enituit, vt ipsi merito dicatur illud Proverb. 31. *Mulier filia congregauerunt diuitias, in supergressa es vniuersas; & Ecclesia ex eius persona in quodam Responsorio: *Congratulamini mihi, quia cum essem paruula placui Altissimo. Cæterum de præclarissimis Deiparæ virtutibus, quæ dum esset in Templo, emicabant copiosius cap. 21. agemus. Quoniam autem erat Deo singulari-***

Cap. 18.

Psalm. 91.

Proverb. 31.

Cap. 21.

ter consecrata, & omni virtutum genere insigniter exornata hinc factus est, vt in singulari privilegio in ipsis templi adytis, atque in sanctis sanctorum, quæ reliquis inaccessa erant fuerit educata, vt mox videbimus, cibusque ei coelitus ab Angelo allatus, vt cap. 26. iunius ostendemus, id quod complures Patres, quos mox citabimus, asserunt, ipsa verò omnium mortalium prima virginis perpetuæ votum Deo obtulit cum in Templum esset præsentata, vel, quod magis mihi probatur, iud in ipso instanti suæ immaculatæ Conceptionis nuncupauit, tunc enim, & usus rationis ei est acceleratus, & simul id Deo gratum esse cognouit, quod plenius cap. 32. vbi de eius virginitate agemus, probabimus. Atque hinc in eius desponsatione inter Sacerdotes oram dicunt difficultatem cum ex vna parte virgines omnes, quæ in Templo vivebant, iam ad nubilem ætatem peruissent, nuptiæ tradiderent ex alia verò parte Sacerdotes egregiam Virginis sanctitatem non ignorantem, & virginis votum ab ea editum ex ipsa cognoscentes, eamque ex parentum voto, & suo consensu Deo dicatam esse scientes, taic, ac tantum donum Deo consecratum homini desponsare non audebant; quapropter Deum conuulerunt, atque eius iudicio diuinitus sunt admoniti, vt Iosepho ex tribu iudæ viri intro gressimo, atque sanctissimo desponderetur: qui Virginis sanctitatem adeò colebat, atque suspiciebat, vt licet postea eam in vtero concepit cereret nihil tamen sinistra de ea opinari sit ausus, vt docent Origenes hom. 1 in diuersis. Hieronymus in Matth. Chrylogus serm. 145. Theodoretus in Matth. 1. Bernardus hom. 2. in Misit est, quamuis iustinus in Dialogo cum Triphone, & alij contrarium sentiant, de quo nihil in præsentem statuto. Cæterum S. Ioseph noiens eam traducere, voluit occultè demittere eam, donec ab Angelo totius mysterij certior factus, eam deinceps tanquam Domini sui matrem obseruauit, atque reuerentus est, ei que fideliter ministrare studeat, cui hoc etiam nomine plurimum omnes debemus. Quocirca in reuelationibus B. Gertrudis libr. 4. cap. 12. sic legitur: *Cum in celo nominabatur B. Ioseph, cui eras desponsata mater virginis. Omnes sancti capita sua reuerenter ob honorem eiusdem inclinabant, & nudi oculorum amice ab illo blandiebantur, ipsius dignitatis congaudentes hæc ibi*

Cap. 21. Maria matrem primam virginem

Cap. 31

Origenes Hieronymus Chrylogus Theodoretus Bernardus iustinus

S. Gertrudis

Cap. 21.

Verum

Verū in clat̄e laudes, & eximia merita S. Ioseph, qui ipsonus Virginis Deiparæ fuit, & Pater Christi est reputatus, maiora sunt, quā ut breui digressionē comprehendi possint; inde illa alius pro dignitate iusto volumine pertractanda relinquamus. de eius tamen integerrima virginitate agemus in tractatu de Virginibus sect. 2. Illud tamen minimē prætermittendum, quod Deiparæ lib. 7. reuelat. S. Brigitæ cap. 25. eidem reuelauit. Pro certissimo, inquit, scire debes, quod Ioseph antequam desponsauit me, intellexit in Spiritu sancto me uouisse uirginitatem meo Deo, immaculatamque esse cogitatione, uerbo, & opere. Quis ea intentione desponsauit me, ut seruiret mihi habendo me pro Domina sua, & non pro uxore. Ego autem in Spiritu sancto scivi certissimè, quod uirginitas mea perpetuo permaneret illa, licet ex occultis dispensatione Dei uirō desponsabar: sed postquam consensu nuncio Dei Ioseph uident uerum meum Spiritu sancto uirginitatem insinuescere, expaui uerhemer, nec suspicatus contra me aliquid sinisterum, sed recordatus dicta Prophetarum prænuntiantium filium Dei nasciturum de Virgine, reputabat se indignum tali seruire Mauri, donec Angelus in somnis præcepit sibi non sibi uirginitatem mihi in seruire. hæc ibi. Cæterum ad ea, quæ diximus Patrum testimonio confirmanda ueniamus; omnis illis, quæ alibi à nobis ex instituto pertractari significauimus.

S. Brigitæ.

B. Virg. ad huc in fani Deo est dicata.

Euodius. S. gnat. us Niciphor.

Grego. Nazian.

Grego. Nyssen.

7. Euodius primus post S. Petrum Antiochenus Episcopus à S. Ignatio in Epistola ad Antiochenos beatissimus appellatus in Epistola quadam, quæ inscribitur, Lumen; apud Nicephorum lib. 1. cap. 3. inter alia sic ait: Maria trimula cum esset in Templo est præsentata, & ibi in sanctis sanctorum traiecit annos undecim, deinde uirō Sacerdotum manibus Iosepho ad custodiam est tradita, apud quem dum mensis egisset quatuor ab Angelo Gabrielis latum illud accepit nuntium, sic Euodius. Gregorius Nazianzenus in Tragædia, quæ inscribitur, Christus patiens; hæc ex persona Deiparæ ad Christum cecinit.

Simul atq; nata sum, patris, tui ut arbitor,
Ex mente summa, me meus nutrit pater,
Non inter illos, quos colunt homines, lares;
Sed me sacra mater adis destinat.

Gregorius Nyssenus hom. de Christi natiuitate ex arcana quadam historia plura referens: Virginis, inquit, Mater cum esse sterili matrem à Samuelis imitatio, supplicem Deum orat

pro fecunditate: quod si mater euaserit se quodcumque peperit, ei dedicaturam; quam uirum cum siliam suscepisset, eam uocauit Mariam, ut ipso etiam nomine testaretur acceptum munus à Deo: Illa igitur cum iam grandis scilicet esset, nec uere matris amplius inuigilet, eucis ad templū Deo reddidit, & studiosè promissum exoluit. Sa. 1. Reg. 1. cerdotes autē quandis paruula fuit ad Samuelis similitudinem in sanctis adibus educarunt: sed cū iam adoleceret, consulebant quidnam agerent de sacro illo corpore, ne Deū offenderent: etenim natura legi illam subijcere, ut cuiusdam in matrimonio collocata seruiret, absurdissimum uidebatur. Instar enim sacrilegij fuisse: si muneris Deo sacrati, dominus homo fieret, legibus, n. erat constitutum, ut maritus dominaretur uxori. Mulierē rursum inter Sacerdotes in Templo uersari, nec lex nec grauitas permittebat. Deliberantes igitur in hac sententiam diuinitus conuenerunt, ut eam conuubij nomine cuiusdam desponderent, qui tantē ad custodiā eius dumtaxat esset idoneus. Ad hoc autem munus aptissimus inuentus est Ioseph ex eadem Tribu, & patria, quæ erat Virgo, huc usq; Nyssenus. Metaphrastes oratione de uita, & dormitione Deiparæ citat Nyssenum, eademque priorius refert, eui consentit Nicephorus libro 1. eccles. histor. cap. 7. qui Deiparam ait iuxta uotum à parentibus in Templo Deo consecratam, tertium iam tum agentē ætatis annū: Et Sacerdotes, inquit, tum eam tanquam sanctius quoddam donarium susceperunt, & puellam in sacrario fruendam esse iuxta, ad antiqui illius Samuelis similitudinem: itaque illa, u. res in acta, & sacrosancta in templi sanctiore loco, & ad ipsas uiuebat. hæc Nicephorus. S. Epiphanius hæc 79. contra Collyndianos, agens de Conceptione Deiparæ ab Angelo parentibus prænuntiata, citat historiam Mariæ, & traditiones, & adiecit, Virginem per preces, & omnem diligentiam secundum promissionem patri, ac matris datam esse. Idem serm. de laud. Virg. hæc 78. Virginem ait secundum promissionem uelut Isaac dispositam.

1. Reg. 1.

Quaratione Deiparæ est desponsata.

Metaphrastes. Nicephorus.

S. Epiphanius.

Hieronymus.

8. Hieronymus in libro de natiuitate Mariæ tom. 9. eadem refert, quæ Nyssenus, & alii, & addit S. Ioachim pro suscipienda sobole oranti ab Angelo prædictum: Anna uxor tua pariet tibi filiam, & uocabis nomen eius Mariam: hæc et, ut uouisti, ab infantia sua, Domino consecrata, & Spiritu sancto replebitur adhuc ex uero matris: ubi Hieronymus natiuitatem Deiparæ narrasset, subiijit.

P

Cam.

Cumque trium annorum circulus volueretur, & ablationis tempus completum esset, ad templum Domini Virginem cum oblationibus adduxerunt: & post pauca: Voto suo perfecit Virginem intra septem Templi cum alijs virginibus ibidem educandam dimiserunt, ipsi vero Domum regressi sunt: Virgo autem Domini cum aetate processit, & virtutibus proficiebat, quoties namque ab Angelis frequentabatur, quoties diuina visione fruebatur. Cuius autem Virgo ad quartumdecimum annum peruenisset, & denunciatum esset, ut Virgines, quae hoc impleverant tempus, domum reuertentur, & nuptiis traderentur: sola Virgo Domini Maria hoc se facere non posse, respondit dicens: se quidem, & parentes suos Domino seruicio mancipasse, & in super seipsam Domino virginitatem vouisse; pergit postea Hieronymus de scriberet, quomodo Pontifex antequam factus opus esset, primorum consilio Dominum consuluit, cuius oraculo is de domo Dauid est electus cuius virga ad altare allata storem geminasset. & in eius cacumine spiritus Domini in specie columbae confidisset; sicque ostensus est Ioseph grandaeuus, cui commendari, & desponsari debebat Virgo. Idque factum est. haec ex Hieronymo. Andreas Cretensis oratione 1. de doct. Deiparae, refert parentes Deiparae steriles enixè Deum pro foecunditate rogasse, & crebra sacrificia facienda curasse, diuinumque responsum, ac promissionem accepisse. & post pauca de eius praesentatione. Potest, inquit, inter alia summam recenseri Virginis aduentus ad Dei templum, quomodo sit puellorum munus Deo dedicatum, quomodo in adytis tanquam in aureis uicta thalamis immortalis, non autem communem cibum sumebat. haec Andreas.

Andr.

Cret.

Parentes

Deipara

steriles cum

precibus à

Deo impet-

trant.

German.

Patriar.

9 Germanus Patriarcha Constantinopolitanus vir sanctissimus in orat. de praesentatione Deiparae, S. Annam Zachariae Sacerdoti Ioannis Baptistae parenti narrantem introducit, quomodo sterilis cum esset filiam suscepisset, cum enim plurimas preces Deo se obtulisset diceret, suumque conjugem quadraginta dierum ieiunio hoc idem à Deo flagitasse: Hoc quoque, inquit, adieci, quoniam tibi Domine donum gratiarum actionis omnino & maneat in tuo Sanctuario: anquam sacrum donarium, & munus pretiosissimum, quod tibi datum est à te, qui es perfectissimus dator pretio-

ssimorum munerum. & mox: hinc ergo eo ablato vota mea reddo Domino, quae distinxerunt labia mea, & locutum est os meum in afflictione. Non Regi terra meam offerens filiam, sed Deo caelesti, & Regi decantam. Accipe deinceps o Propheta meam à Deo datam filiam, & introducā plantam in loco sanctuarij in promptu Dei habitaculo. & infra: Zacharias puellam lacus tenens, eam prompto, & alacri animo introducit in sancta sanctorum, & iterum: Manu autem puella de cetero in sanctis sanctorum, seu in Templis penetralibus, Ambrosiam nutrimentum per Angelum accipiens usque ad secundam aetatem. Idem Germanus initio illius orationis sic habet: Vbi non sapē, sed semel solum in anno Sacerdos ingreditens peragebat cultus mysticos, illuc Mater Domini, ut ibi perpetuo maneret à suis adducitur parentibus, & ut esset in sacris gratia adytis. Quis vidit, aut quis audiuit fecerunt, quae adduceretur in intima sancta sanctorum, ad qua vix patet aditus hominibus, ut in his habitet. & versetur? & mox: Inuenimur, quemadmodum Propheta Zacharias eam suam manu accipit, & adducit in adyta, non dicens eius parentibus; Non faciam hanc rem maxime nouam, neque puellam introducam in sancta sanctorum, ut in eis habuit affidē, in qua semel in anno iustus sum intrare. Nihil tale dixit Propheta Zacharias, sed ut qui praesens fuerit futurum, quoniam erat Propheta, eam expectans, sicut qui post eum fuit Simeon illius filium, eam us quoque excipit prompto, & alacri animo. haec Germanus. Geotgius Nicomediensis oratione de oblat. Deiparae eadem fere habet. quae Nyssenens, & Germanus, & inter alia ait: Deiparam Angelus circumcirca spirantibus, & collatantibus a parentibus in Templo oblatam, Zachariam vero prophético spiritu affluam Virginis aduentu esse latatum: Atque cum ea versante (ut solebat) in adytis, vidisse Angelum sermocinantem, eique praebentem alimentum. & infra, cum praeselata de Virgine dixisset, subiicit: Tu autem o homo admirabilem, & nouam in Templo viuendi rationem audiens Virginis, noli de eo dubitare, noli examinare ratione ea, qua non potest capere cogitatio. & infra: Oportebat non in sanctis sanctorum Tabernaculi, sed in ipso caeli in prima aetate educari eam, qua his conspecta est lactior. & puritate antecellens, haec ille, qui pleraque alia in laudem Deiparae persequitur. Damascenus lib. 4. de

German.

In sacris
templis ad
Deipara
educata.Geotgius
Nicomediensis.

Damasc.

fide cap. 19. *Quemadmodum*, inquit, *præsa illa Anna cum sterilitatis morbo laboraret, per orationem, ac promissionem Samuelem procreavit: eodem modo hæc etiam per orationem, & promissionem Deo genitricem à Deo accepit, ut ne hic quæq; cuiquæ ex illustribus matronis cederet.* & infra: *Adducitur Despara in Templum, atque in domo Dei plantata, atque per spiritum saginata, instar oliæ frugifera virtutum omnium domicilium efficitur.* Pantaleon Diaconus in Encomio S. Michaëlis apud Metaphrastem, & habetur in Surtio 29 Septembris: *Idem, inquit, Zacharias vidit Gabrælem in sanctis sanctorum cibum de caelis afferentem ad Desparatrem. Metaphrastes præterea, quæ habet in oratione de ortu, & vita Desparæ (ubi, ut supra dixi, eadẽ quæ Nyssenus supra citatus narrat) in Commentario de S. Joanne Baptista, hæc addit: Zacharias, inquit, senex, & Sacerdos cum Saluatoris nostrum matrem utris gestans vidisset, & sic ab ea saps in Templum introduci, & eum esse Deum minime ignorasset, propterea ei conce- dit, ut ingrediat in sancta sanctorum, cum cognovisset eam esse Desparæ, & ut ille staret, largitur propter excellentiam, sic Metaphrast. Genig. Cedrenus in compendio historiarum Dei genitricis, inquit, in Templum deducta à parentibus anno atatis sua tertio, undecim annos nata parentes amisit: neque verò unquæ Templo excedebat sed si quæ re opus haberet ad solam Elisabetham ibat cognatam. & Templo vicinam Literas hebraicas superstito etiam num loachimo diuicis.*

Psalm. 91.

Pantaleo.

Surtius.

Metaphra.

stet.

Nyssenus.

Georgius.

Cedrenus

Objectio.

nova satis

fit.

Iosephus

Hebr.

Leuit. 27.

Hebr. 9.

Iosephus

tra Appionem: *In adyrum, inquit, id est sancta sanctorum soli principes sacerdotum ingrediebatur propria sola amissa, & lib. 8. antiqui. cap. 2. idẽ indicat, & Philo de legatione ad Cajum testatur quibuslibet etiam Sacerdotibus, imò & ipsi Pontifici si duobus anni diebus, aut eadem die ter, quaterve in intimam sacraam ingredi vellet, sub pœna capitis esse interdictum. idem docet in lib. de Monarchia.*

Hebr.

Philo.

Et ad primum quidem facile respondetur, in Templo Ierosolymitano, ut auctor est Iosephus lib. 8. de bello Iudaico cap. 6. fuisse proprium loco religionis causa mulieribus destinatum, qui muro discernebatur. & in hoc peculiaris locus virginibus ad orandum erat assignatus, quemadmodum Origenes, Basilii, Nyssenus, & alij complures, quos cap. 32. afferemus, testantur: & quidem de atrio mulierum Villalpandus in tom. 2. par. 2. in cap. 24. Ezech. lib. 4. cap. 69. negat in primo Templo Salomonis hujusmodi peculiare atrium mulierum fuisse, lege tamen vel consuetudine mulieres à porticu Sacerdotum prohibitas: in secundo verò Templo, Zorobabelis lib. 3. cap. 28. in cap. 40. Ezech. ex Rabinorum sententia vult fuisse atrium mulierum in tabulato quodam, in quo ex superiori parte molieres, ex inferiori verò viri spectabant: itaque iuxta hoc atrium ad orandum mulieribus destinatum domicilia quædam fuisse; in quibus mulieres diuino cultui dedicata, & Virgines præstitim illæ, quas parentes diuino obsequio deuouebant, Educabantur. Talis erat Anna prophetissa vidua, quæ Luc. 2. *Non discedebat de Templo, jejunijs, & obsecrationibus seruiens nocte, ac die, quare Ambrosius lib. 1. de virginibus, cum probaret in testato veteri aliquos virginatatem coluisse, subiicit: Nam etiam in Templo Ierosolymis fuisse legimus Virgines deputatas, quo in loco Ambrosius spectare videtur ad illud 2. Machab. cap. 3. ubi sic legimus: Virgines, quæ conclusæ erant procurrerant ad O-niam, alia autem ad muros, quadam verò per fenestras aspicebant, quod de virginibus, quæ in Templo clausæ morabantur, intelligitur, quicquid Lyranus dicat, qui de virginibus, quæ domi suæ custoditæ erant, accipiendum existimat, videntur enim per fenestras domicilij sui in Templum, quæ ibi gererentur, prospicere. nam Exod. 38. Labrum æneum cum basi sua à Moyse factum describitur,*

Mulieres

Templo Ie-

rosolymita-

tano habi-

labant.

Iosephus

Hebr.

Origenes.

Basilii.

Nyssenus.

Cap. 32.

Villalpa-

ndus.

Luc. 2.

Ambrosi.

2. Mach. 3.

Lyranus.

Exod. 38

De speculo mulierum, qua excudebant in ostio tabernaculi, & septuaginta vertunt, de speculis jejunantium apud ostium tabernaculi: ideoque Hieronymus l. 1. adversus Iovinianum: De speculis, inquit, mulierum jejunantium, quasi de purissimo corporibus virginum Lucie in tabernaculo funditur. & Rabbi de Aben-zana, mulieres illas dicit, spreta mundi vanitate, specula Domino obtulisse; quas certè non fuisse paucas illud indicat; nam instar exercitus ad ostium tabernaculi orantes, & jejunantes excubabant, & inter peccata filiorum Heli 2. Reg. 2. & hoc commemoratur quod dormirent cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi. & 4. Reg. 11. Joas Rex infantulus educatus est cum nutrice à Josaba sorore Ochozæ, eratque cum ea sex annis clam in domo Domini, Josaba enim erat uxor Joiadæ Pontificis, & cum sua familia in domo Domini degebat: quin etiam apud Josephum lib. 5. de bello Judaico cap. 22. recensentur quædam turres fornicæ, quasi in illis fornicæ morarentur. Maneat ergo in Templo fuisse mulierum domicilium prope atrium illud Templi, ad quod mulieribus ad orandum patebat aditus; & in hoc fuisse Deiparam educatam: & hæc est sententia Patrum, quam Ecclesia amplexa est, cum solempne festum Præsentationis Deiparæ in Templum celebret die vigesimaprima Novembris, quod eruditissimè contra Hæreticos probat Canisius lib. 1. de B. Virgine cap. 12. idem confirmant Cardinalis Baronius in apparatu ad tomum primum Annalium, Suarez tom. 2. in 3. par. disp. 7. initio. Espencæus lib. 3. de continentia cap. 7. Battad. tom. 1. lib. 6. cap. 6. & tom. 2. lib. 3. cap. 40. Serarius in c. 3. lib. 2. Machab. Castro in historia Deiparæ cap. 3.

11. Quod ad secundam, verò difficultatem spectat, dicimus ex capite illo 27. Leuit. duplicem colligi oblationem hominis Deo ex voto factam, alteram qua id quod offerebatur, pretio redemptio poterat, de qua hæc ibi legitur: Homo, qui votum fecerit, & sponderit Deo animam suam, sub estimatione habet pretium, & hac ratione tam masculi, quam foemine Deo oblationem redimebantur pretio, quod ibi pro varia, tum masculorum, tum foeminarum ætate diversum quoque præsentitur. Alteram verò, qua id, quod offerebatur, in divini cultus usum perpetuò dicebatur, nec redimi poterat, de qua in fine eiusdem capituli sic habetur: *Omne quo ad*

Domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager non venditur, nec redemi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum sanctum sanctorum erit Domino, & hoc modo Anna mater Samuelis 1. Reg. 1. votum nuncupavit dicens: Domine exercituum si dederis servam tuam sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vite ejus: id eoque ubi ablata est eum, adduxit in domum Domini, ut maneret ibi jugiter, quem admodum ibi legitur. & eadem ratione aliqui, quos sequitur Lyranus Iudi. cap. 11. existimant filiam Iephthæ hoc modo Domino fuisse consecratam: Per observationem (inquit Lyranus) virginis viuentis in oras omnis ac jejunijs, & pijs operibus, sic fuit sacrificata, non per mortem corporalem, sed per mortem esulem, & spiritualem divinis obsequijs est deputata, eo modo, quo Religiosi dicuntur mundo mortui. hæc Lyranus Eodem quoque modo parentes Deiparæ ante eius conceptionem, prolem quam suscepissent divinis obsequijs perpetuò mancipandam per votum obtulerunt, quemadmodum Nyllenus, & alij Patres satis aperte indicant, ideoque susceptam suam ubi est ablata, ad Templum adductam ibi eam spontè etiam iussu se Deo offerentem dimiserunt.

Hinc factum est, ut Sacerdotes templi adeò fuerint perplexi cum Deipara ad ætatem nubilem pervenisset, quid de ea fieri oporteret, quippe quæ ex parentum voto, & sua quoque voluntate Deo fuerat in perpetuum consecrata: quare Patres eam appellant divinam donarium, & ipsa insuper suam Deo virginitem obtulerat, quo circa Sacerdotes communicato ea de re consilio, Domini voluntatem consulentes, Virgæ divinius florentis, & Colombar, ut ait Hieronymus supra citatus, in eius fastigio confidentis indicio, Iosepho spectatæ, & notæ probitatis viro ex eadem tribu Iudæ eam desponderunt, id quod non solum indicat Nyllenus, Metaphrastes, & Nicephorus, quos supra attulimus: qui addunt eam desponsatam Iosepho, qui ad custodiam eius dumtaxat electus idoneus, verum complures alij, quos non citabimus, qui forte Ioseph in sponsum Deiparæ electum tradunt. Solum verò nomen apud eos divina voluntas signo aliquo manifestata accipienda est, quo indicatur is, qui eligitur, de quo eleganter Dionysius cap. 9. de Ecclesiast. hierarch. agens de electione S. Matthei Actor. 1. Videtur in hi. inquit, scripta divina, sortem qua divinitus Mar-

Rabbi Aben-zana

2. Reg. 2.

4. Reg. 11.

Iosephus Habr.

Canisius. Baronius. Suarez. Espencæus. Barrada. Serarius. Castro.

Idem in antiqua lege 2. ex redimibile. & redimibile.

1. Reg. 1.

Iudic. 11.

Lyranus

Mariano

Virginis

Hierony

Nyllenus

Metaphr

Nicephor

Dionysius

Actor. 1.

Epiphanius. Epiphanius, Hieronymus, Nicephorus, & alii) disertis verbis asserunt, Deiparam in sanctis sanctorum in templi adytis, & penetralibus enutritam: ita in supra allatis testimoniis Eudodius apud Nicephorum; ipse Nicephorus, Andreas Cratenus, Georgius Nicomedienensis, Pantaleon, Metaphrastes, & Germanus: qui addit eam ad intima sancta sanctorum, quae summo Sacerdoti semel in anno patebant, inductam; horum auctoritate permotus Barrada tom. 1. lib. 6. cap. 6. dicit horum Patrum sententiam, si sit tantum opinio, reiiciendam esse; non autem si sit maiorum traditio. *Quod se tradisse, inquit, esse, responderemus sibi Pontifici licuisse ingredi sancta sanctorum ex lege, ex privilegio vero utamur Virgini Deipara. Quod Divo quoque Iacobo concessum scribit Hieronymus, recep. ity. Ecclesia in Breuiariis Lectionibus. Iacobo, inquit, vni licebat ingredi in sancta sanctorum, si Iacobo, cur non Virgini: in qua virgines fulgorem tantum emittebant, ut testamenti altera Arca sancta sanctorum dignissima videretur.* haec Barrada. Castro in historia Deiparae cap. 3. num. 14. hanc difficultatem versans, ait nulli licuisse, cum res diuina solemniter ageretur, ingredi in sancta sanctorum, praeterquam summo Sacerdoti semel in anno, transacto vero illo tempore licuisse iis, qui essent sanctitate insignes, quod probat Leuit. 16. vbi habetur: *Nullus hominum sit in tabernaculo quando Pontifex sanctuarium ingreditur, ut roget pro se. & domo sua, & universo casu filiorum Israel, donec egredietur.* Confirmat quoque exemplo S. Iacobi Apostoli, cui soli ex Hegeippo lib. 5. apud Hieronymum de viris illustribus in Iacobo, licebat ingredi sancta sanctorum, quod etiam attestatur Epiphanius haer. 29. ex Clemente Eusebio, & aliis scribens, permissum esse Iacobo semel in anno ingredi ad sancta sanctorum, nihil ergo mirum si permissum sit Virgini purissimae in aetate tenera Deo consecratae, quae coelestis cuiusdam sanctitatis speciem praeter reliquis sanctis conspicuum omnibus praebat, in iisdem sanctis sanctorum orare. haec Castro.

Ex quibus omnibus liquido apparet, Virginem sanctissimam etiam ante Christi incarnationem singulari ratione non tantum secundum animam per copiosissimam gratiam praeter ceteris Deo coniunctam, verum et ipso etiam corpore Deo singulariter in

templo consecratam; quod parentura Aeternum precibus, ac voto Deus eam ipsis concessisset, vitam quoque purissimam in ianuis, ac sacrosanctis Templi adytis usque ad desponsationem traduxisset: quo factum existimo, ut Ancillae Dei nomine peculiari ratione, tum in responsione ad Angelum, tum etiam in suo cantico apud S. Elisabeth iure optimo seipsa appellaret: quod nomen dignissimum per antonomasiam singulari ratione ei est tribuendum, non tantum quod Deus optimus eius animam ab instanti immaculatae eius Conceptionis admirabilibus donorum praerogatiuis, ac privilegiis in seum peculiarem Thronum, & in Templum sibi sacratissimum consecraret, ac ornaret; verum etiam quod a nullo unquam alio fuerit possessa; idque absque ulla profus carnis, vel spiritus rebellionis, seu contradictionis; quod de aliis hominibus in peccato originali conceptis, qui in membris suis legem repugnantem legi mentis suae inveniunt, dici nequaquam potest. Atque haec de vicinitate Deiparae cum Deo ante incarnationem.

DEIPARAE CVM CHRISTO IN INCARNATIONE VICINITAS & de admirabili eiusdem incarnationis mysterio.

AT vero vicinitas, quae eidem Virgini beatissimae cum Deo in Verbi incarnatione intercessit, ea fuit, ut omnem nostri intellectus capium superet, nullisque verbis a nobis plene explicari possit; quin etiam ipsi eidem Virgini peculiari sancti Spiritus praesidio opus fuit, cum Verbum Patris in tuo virgineo utero excepit. De quo pulchre S. Damascenus orat. 2. de dorm. Virg. in hymnis, quos ab Apostolis in eius dormitione editos scribit; inter alia admiratione digna, quae Apostoli in mysterio incarnationis laudibus efferebant; in quibus Dei bonitas, ac potentia elucebant recenset, & hoc: *Quoniam auctore facto, inquit, virginis corpus, quod ex materia concretum est, a quo ad suam naturam accedit, immutabilis clava Deitatis ignem consumendi facultate praeditum exceperit, a quo auri instar purior deitatis existerit.* ita Damascenus, qui orat. 1. de Natu. Deum inquit, diuinitatis suae rore ita conseruauit, ut ab consummatione ignis diuino minime absumeretur, nam hoc quoque

que Moysi rubus præfigebatur. sic Damascenus. Eidem quoque difficultati similiter respondet

Bernard.

Apoc. 12.

Exod. 3.

Luc. 1.

Damasc.

Dan. 3.

Mysteriū

Incarnati-

onis in

die Annū-

ciationis

dignitate,

plurique

solemnit-

atibus an-

tecellit.

Mayra.

Num. 28.

Solemnita-

tem Nati-

uit. trans-

cedit.

Secundo transcendit solemnitate Oblatione

quando fuit presentatus in Templo, sanctior enim

fuit virtus virginalis quam Templum Salomon-

is. Tertio solemnitate Transfiguratoris, quia

ibi de nouo fuit solum corpus illustratum, in

carnatione vero anima Christi fuit illustrata

intellectu aliter sublimiori lumine gloria. Quar-

to, solemnitate consecrationis sui corporis, &

calicis sanguinis, quia in consecratione panis &

calicis non fuit Diuinitas Verbi ex vi verborum, sed so-

lumen ex concomitantia in Annuntiatione auicem

fuit diuinitas ex vi incarnationis, quoniam scilicet

huiusmodi hypostati, & unita si Verbo. Quin-

to, solemnitate humana Redemptionis, qua cele-

brata fuit in morte Christi, quia mors ista non

fuisse sufficiens pro redemptione humani gene-

ris, nisi humanitas illa fuisset diuino Verbo uni-

ta, unde valorem idcirco habuerunt Christi

actiones ad nos reuocandum. Sexto, solemnita-

tem infernalis expiationis, quia in infernum

non descendit nisi anima cum diuinitate: At in

beata Virginis utero fuit huius diuinitas cum

corpore & anima. Septimo, solemnitate Resur-

rectionis, quoniam in hac unita fuit anima Chri-

sti cum corpore: At in incarnatione unita est di-

uinitas cum humanitate, cuius unitate extre-

ma, si præcisè eorum naturam spectemus sunt no-

biliora. Octauo, solemnitate Ascensionis, sicut

enim humanitas tunc ascendit ad dexteram Pa-

tris, quod localiter, ita nunc humanitas ascendit

personaliter, quia assumpta ad personam filii. At

verè natus est cum quibus in Regem assumitur,

Presenta-

tionis in

Templo.

Transfigu-

rationis.

Institu-

onis sanctis-

simi Sa-

cramenti

D. Tho. 3.

par. q. 26.

art. 1. ad 1.

& art. 2.

Solemnita-

tem pas-

sionis.

Spolatio-

nis limbis-

Resurre-

ctionis Do-

minica.

Ascensionis

Pentecostes

D. Thom.

par. q. 33.

art. 7. ad 1.

& ad 4.

Malach. 3.

quod cum in utero Virginis peracta, tran-

scendit primo solemnitate Dominice natiuita-

tis, quæ quidem Natiuitas est magna solemnitas,

propter incarnationem hominam, quia si ista

non præcessisset, Deus homo natus non fuisset

Et HOMOFACTUS EST: & ad illa Euangelii

ET VERBUM CARO FACTUM E. T.

Idque

Symbol.

Ioan. 1.

Idque iure optimo, quamvis enim Deus optimus in omnibus suis erga humanum genus beneficijs omnium animi, tum corporis demissione colendus sit: in eo tamen, in quo inclinavit caelos, & descendit, in quo semetipsum expandiuit formam terri accipiens, singulari quadam totius corporis demissione tantum, ac tam singulare beneficium agnoscere par erat: quod vel ipsius Satanae admonitu comprobatur sic legimus in speculo Exemptiorum dist. 3. exemplo 75. *Quidam monachus quatuor vice stetit in choro cum cantaretur, incarnatus est de spiritu & c. & cum alij fratres inclinarent, ipse stetit cum erecto collo, & se non inclinavit: Apsit Diabolus dans ei alapam ascens: O monache ingratus, quomodo sic stas erecto collo? cur non inclinas te cum fratribus? non ne anima, quod cantatur, quod Deus propter te factus est homo? Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum inclinarem, sic ibi.*

*B. Virgo
perfectiori
modo, quam
alia multe
res puerum
in utero
habuit.
Abulensis.*

15 Adhanc quoque Deiparæ cum Christo ratione Incarnationis vicinitatem spectat, quod nulla alia mater tam diu fecerit, in naturali animatum in utero habuerit, sicuti Deipara Christum; quod eleganter explicat Abulensis paradoxo primo, ca. 21. & sequentibus, ubi Deiparam valis nomine aptissime appellari pluribus demonstrat, quod Christum ex suis sanguinibus de spiritu sancto conceptum, ac perfectissime organizatum, & anima rationabili animatum ab ipso instantu Incarnationis in suo utero sacratissimo novem integris mensibus gestaverit, cum in aliarum matrum foetibus anima rationalis ex Philosophorum sententia non ante corporis organizationem infundatur; quæ quadraginta circiter dierum spatio efficitur, quemadmodum colligitur ex Aristotele lib. 7. de historia animalium, cap. 3. & pluribus ex Augustini Epist. ad Hieronymum docet S. Thom. in 3. dist. 3. quæst. 5. art. 2. ex quo aliud tubi fert Abulensis cap. 25. *Fuit, inquit, corpus Dominicum sub valde parva quantitate formatum, cum fuit perfecte organizatum; ita quod nullum unquam corpus humanum fuit in aliqua regione, quod tam parva quantitate existeret, cum perfecte organizatum esset. sic Abulensis, quod intelligendum existimo respectu quantitatis perfectæ, ad quam per augmentum homo pervenit, nam maiorum hominum maiorem quantitatem corpora habent in prima animatione;*

Aristotel.

*S. Thom.
Abulensis
Christi corpus
iustis
nima quæ
sitate for
matum.*

Christus autem in perfecta astate, inquit S. Tho.

S. Thom.

3. part. quæst. 3. q. 5. art. 2. ad 2. *habuit decemtem & mediocrem quantitatem cui proportio nabitur quantitas, quam corpus eius habuit in tempore quo aliorum hominum corpora animantur; Minorem tamen habuit in principio sua conceptionis, in qua tamen posset ratio animati corporis conservari, cum in tali quantitate quorundam parvorum hominum corpora animantur. hæc d. Thomas. Itaque ex Suarez tom. 2. dist. 1. lect. 2. corpus Christi formatum est in minima quantitate, quæ tali corpori poterat esse naturalis, considerata eius complexione, & dispositione; deinde novem mensium nutritione in utero matris pervenit ad maximam suæ complexioni accommodatam, & in hoc differt ab alijs. Propter hanc vero exiguam in Incarnatione corporis parvitatem respectu magnitudinis ad quam pervenit, de Christo in figura David illud dici potest: ipse est quasi terrerrimus ligni: vermiculus Nati, in tecto antiochæ loco citato, quem assert S. Thomas in 3. sent. dist. 3. q. 5. art. 2. ad 3. Mas, qui quadragesimo die ab utero emittitur, apparet cum membris iam iode dilectis magnitudine formicæ majusculæ: quantulus ergo fuit Christus Dominus in instantu suæ conceptionis, cum deinde quadragesimo die per nutritionem ad quantitatem illam quadragesimorum dierum spatium alijs foetibus proportionatam pervenerit.*

16 At dicet quispiam; cum mysterium hoc Incarnationis Dominicæ adeo eximium hæc die in sacratissimo Deiparæ utero gestum prædicetur; quid cause est, quod Ecclesia maiori solemnitate Christi Domini natiuitate, quam eius Incarnationem, ut omnibus est perpicuum, celebret? imò Dominicam incarnationem sub Virginis Annuntiatæ festo recolat?

Ad quod responsio in promptu est; quam etiam assert Suarez in opere de Religione lib. 2. de divino cultu, cap. 3. *Quoniam, inquit, quamvis festum Incarnationis si secundum se spectetur, summa dignitatis, & lætitiæ inter omnia, quæ ad humanitatem Dei pertinent, esse videatur; tamen quod ad nos non videtur donum illud perfecte collatum usque ad Virginis partum, & ideo quo ad exteriorum lætitiarum solemnitas illa Natiuitatis festivitas celebratur, & ob eandem causam festivitas illa præcipue ad Christum, hæc vero ad Virginem referri videtur, ut in Ecclesiastico Officio cernere licet. hæc Suarez.*

Quia

Festivitas Quin etiam hæc solemnitas ab Ecclesia
Dominica Virgini adeo tribuitur, ut in Concilio Tole-
Matris tano X. cap. 1. per antonomasiam festivitas
qua fit. Dominicæ Matris appelleret, cuius ratio
Conc. To- ibi subiicitur: Nam quid festum, inquit, est Ma-
let X. tris, nisi Incarnatio Verbi? cuius festum ita debet
Bonauent. esse solenne, sicut est, & eiusdem Natiuitatis Ver-
 bi, hæc in Concilio Tolerano. Quamvis S.
 Bonaventura quàm pià hanc esse omnium
 diuinarum personarum solemnitate, ipsius
 item Virginis, & Angelorum, ac hominum, in
 libro Meditationum vitæ Christi cap. 4. agens
 de Christi Incarnatione, pulchre ostendat his
 verbis: Hodie, inquit, est solemnitas Dei patris,
 qui nuptias fecit filio suo in desponsatione huma-
 na natura, quam hodie filius sibi uniuersè insepa-
 rabiler: Hodie est, & solemnitas nuptiarum filii,
 & dies natalis eius in utero, sed postea erit ex u-
 tero: Hodie est solemnitas sancti Spiritus, propter
 hoc opus mirificum, & singulare ipsius Incarna-
 tionis, quod à eadem attribuitur; & hodie incepti
 ostendere benignitatem singularem humano ge-
 neri. Hodie est solemnitas gloriosæ Domina nostra,
 quæ à Patre in filiam, à Filio in matrem, & à Spi-
 ritu sancto in sponsam est recognita, & assumpta:
 Hodie est solemnitas totius curiæ celestis, quia
 inchoatur eorum reparatio: Hodie est multo
 magis solemnitas humana natura, quia eius sa-
 lus incepta, & redemptio, & totius mundi recon-
 ciliatio, & sublimata est, atque deificata, hæc
 Bonauentura.

Quæ omnia eò spectant, ut ex magnitudi-
 ne mysterii Incarnationis in utero uirginis
 thalamo ex eiusdem sanguinibus peracti; & ex
 Deiparæ in tanto mysterio omnium sacratis-
 simo cum Christo coniunctissima vicinitate,
 eiusdem Virginis præstantiam utconque
 coniciamus. & sancti intima Virginis in Incar-
 natione cum Deo coniunctio, ex iis, quæ ex
 Sanctorum doctrina subiiciemus, adhuc magis
 apparebit.

Petr. Da- 17. Petrus Damianus sermone de Natiuitate
manus. Virginis hanc Deiparæ vicinitatem se-
 cundum carnem, cum ex ea Verbum caro
 factum est, ita ut verè Dei genitrix extiterit,
 eleganter explicat: docet enim Deum esse
 in rebus omnibus, primò per essentiam, se-
 cundò esse in bonis per operationem, ut
 scilicet bona operentur, tertio in plerisque
 bonis per illuminationem rerum futurarum:
In Virgine Sed in Virgine, inquit, fuit quatio speciali mo-
quomodo do, scilicet per identitatem, quia idem est, quod

illa Hic taceat, & contremiscat omnis natura,
 & vix audeat aspiciere tanta dignitatis, & dig-
 nationis immensitatem. sic Petrus Damianus.
 Sanctus Bernardus homilia tertia super Mis-
 sus est: Cum, inquit, Deus sit cum omnibus San-
 ctis propter concordiam voluntatis, specialiter ta-
 men cum Maria, cum qua utique tanta ei con-
 sensio fuit, ut illius non solum voluntatem, sed et-
 iam carnem sibi coniungeret, ac si de sua Virginis-
 que substantia unum Christum efficeret, vel po-
 tius unus Christus fieret; qui & si nec totus de
 Deo, nec totus de Virgine, totus tamen Dei, & to-
 tus Virginis esset, nec duo filii, sed unus virusque
 filius hæc Bernardus Sanctus Bernardinus lo-
 co citato: Virgo, inquit, fuit vicinissima filio Dei
 per carnis identitatem, quia eadem caro, qua fuit
 Virginis matris, facta est caro filii Dei. sic san-
 ctus Bernardinus nec immeritò, si enim La-
 ban ad Iacob nepotem ex sorore dicere licuit,
 Gen 29. Os meum es, & caro mea. & Genes 37. Gen 29.
 Iudas de Ioseph, Frater enim noster est, & ca Gen 37.
 ro nostra: quantum magis hoc, dicere poterat
 Virgo sanctissima de filio suo, qui ex san-
 guinibus purissimis ipsius solius sine viri
 concietate, carnem suscepit. Quare Augustinus
 libro de Assumpt. cap. 5. Caro, inquit, Iesu caro
 est Maria; & multo specialius quam Ioseph, Iu-
 da, cæterorumque fratrum eius, quibus dicebat;
 Frater enim, & caro nostra est; caro enim Chri-
 sti quamvis gloria resurrectionis fuerit magni-
 ficata, & potenter super omnes cælos ascensione
 glorificata; eadem tamen carnis mansi, & manet
 natura, qua suscepta est de Maria. hæc Augusti-
 nus. Ex quo colligit Suarius tom. 2. in 3. Suarius
 part. disput. 2. sect. 2. substantiam carnis à
 Christo ex Maria assumptam nunquam fuisse
 omnino dimissam, nec actione continua
 caloris naturalis resolutam; sed eandem o-
 mnino fuisse conseruatam Verbo Dei v-
 nitam; quod ex temperatissimo cibo, quo
 utebatur Christus, & ex speciali providentiâ,
 & voluntate Christi factum fuisse existimat
 Suarius.

CHRISTI HVMANITAS SACRATIS-
 sima vestimenti metaphora signifi-
 catur.

ATHANASIUS sermone de Deipara: Ex Athanas.
 carne, inquit, eius, scilicet Virginis, Humani-
 & ex ossibus eius, veluti ex vetori Adamo nouus tas Christi
 iste Adam, ut vicem eius expleret, custam sibi v. stitit
 finxit,

fuerit
 Christus
 per identitatem.
 Bernard.

S. Bernar.

Augustin.

Suarius
 Christus
 carnem ex
 Virgine ac-
 ceptam sem-
 per rati-
 onis.

Christi hu- finxit, nimirum istam incarnationem, eamq; se-
manitas mel indutum perpetuo gestat. ita Athanasius; qui
sub nomi- sanctissimam Christi humanitatem Verbo
ne indu- hypostaticè unitam appositiflima indumen-
menti. ti ex Virgine desumpti metaphora exprimit;
Methodi. quod etiam complures faciunt, præsertim
 Methodius oratione in hypapantem, ubi lo-
 quens cum Virgine Mariâ matre Dei: Tu, in-
 quit, es propitiatorum, per quod Deus huma-
 nam naturam indutus mortalibus apparuit. Et
Ephrem. Ephrem oratione de Deipara; Deus, inquit,
 creator tuus in virginali tuo utero sine femine
 carnem induis. Ex quo etiam intima Christi
 cum Matre in Incarnatione coniuuctio ele-
Ambros. ganter indicatur, quare Ambrosius sermone
 13 de natali, agens de vellere, de quo Psa-
Psal 71. lmo 71. Descendens sicut pluvia in vellus, quod
 Deiparam præfigurabat, quemadmodum ca-
Cap. 32. pite 32. ostendemus. Recte inquit, Maria com-
 paratur velleri, de cuius fructu salutaria populus
 vestimenta texuntur. Vellus plane Maria est, si-
 quidem de molle sinu Agnus egressus est, qui in
 ipse Matris lanicium, hoc est carnem gestans, mol-
 li vellere cunctorum operit vulnera populorum:
 omne enim peccati vulnus Christi lana suffundit-
 tur, Christi fouetur sanguine. Et sanitatem reci-
 piat Christi indumento vestitur. sic Ambrosius
Epiphani. Et Epiphanius hæres. 78. conferens Euam
 cum Beatissima Virgine: Eva, inquit, est texens
 vestes sensibiles propter Adam, quem denudauit
 ipsi enim datus est hęc labor, quoniam per ipsam
 nuditas inventa est: ipsi datum est amicare corpus
 sensibile propter nuditatem sensibilem, Mariæ
 verò datum est à Deo, ut pareret nobis Agnum
 Et Quem. Et ex gloria ipsius Agni Et Ovis factum
 est nobis velut à vellere in sapientia per virtutem
 ipsius indumentum incorruptibilitatis: quibus
Ambros. verbis Ambrosius, & Epiphanius significant
Epiphani. Christi corpus esse velut indumentum Verbi
 hypostaticè unitum, & ex vellere Matris con-
 textum, ac simul esse indumentum, quo no-
 stra nuditas operitur.

Tertullia. Hinc est, quod Tertullianus libro quarto con-
Isai. 67. tra Marcionem illud Isaiæ 67. Quare rubrum
 est indumentum de Christi humanitate intelli-
Augu. 83. git. Et in libro 83. quaestionum, quaest. 73. il-
Philip. 2. lud Apostoli Philip. 2. Habitu inuentus ut ho-
 mo habitum vestem exponit ex voce χιματι
 quæ ex textu Græco habetur. Quocirca Da-
 uid, ut capite 5. diximus, sub eodem vesti-
 mentorum simbolo Messia humanitatem
 omnium virtutum fragrantiam spirare docet

Psal. 44. loquens cum eodem: Myrrha, in-
 quit, gutta Et casia à vestimentis tuis. Hinc
 mirum non est, si Apostolus Roman. 15. cum
 Christianos contra carnis vitia, & opera
 tenebratum arma exhortatur, ut induant ar-
 ma lucis: hoc autem fieri docet, si Christi vir-
 tutes in se expriment, id, quod eadem indu-
 menti metaphora explicat illis verbis: indui-
 mini Dominus nostrum Iesum Christum, Et car-
 nis curam ne feceritis in desiderijs Christum au-
 tem, induimus in Baptismo, juxta illud Galat. 3.
 Quicunque in Christo baptizati estis, Christi
 induistis; & per imitationem, Colos. 3. Expol-
 iantes vos veterem hominem cum actibus suis, in-
 duimini novum. Et Ephel. 4. induite novum ho-
 minem, qui secundum Deum creatus est in iusti-
 tia. quoniam etiam Christi benignitatem intueri
 licet, qui non tantum se ad imitandum nobis
 præbuit, sed sua pretiosissima infiniti valoris
 merita nobis communicavit, ipsaque veluti ve-
 ste induit, & se totum nobis tradidit, juxta il-
 lud ex Ecclesia:

Se nascens dedit socium,

Conveicens in adulterum,

Se moriens in pretium.

Se regnans dat in præmium.

Quod eleganter præfiguratum ac præfi-
 guratum cernimus. Regum Decimo octa-
 vo in Ionatha Regis Saviis filio, cujus anima
 ea dilectione conglutinata est animæ David,
 ut suas vestes, suaque arma tum deservit, ut
 vocat) tum etiam offensiva ei tradiderit; sic
 enim de Ionatha legitur: Diligebat enim eum
 quasi animam suam, nam expoliatus se Ionathas
 tunica qua erat indutus, & deus eam David, &
 reliqua vestimenta sua, usque ad gladium, &
 arcum suum, usque ad baltheum. hæc ibi. ex
 his, quæ differunt factum est, ut nonnulli
 pallium ab Elia cum discederet Eliseo reli-
 ctum, in quo postea Jordanem Eliseus divisit
 sanctissimam Eucharistiam, in qua Christi
 corpus veluti indumentum Verbi continetur
 in ultima cæna institutam, & à Christo suæ
 Ecclesie relictam, intelligendam velint, per
 quam aquæ tribulationum mundi dividuntur
 & superantur: licet nihil obftet, quo minus
 per hoc idem pallium Beatissima Virgo Ma-
 ter Dei quoque alia ratione significari possit
 ut capite 28. dicemus: sed qua ratione hæc
 Christi vestis ex Deipara sit contexta, Proci-
 Episcopus Constantinopolitanus sic describit,
 loquens de ea: Hæc, inquit, vellus mundissimum
 societis

caelesti pluuia madens, ex qua pastor ouem induit: Hac Ancilla est. & Mater, Virgo, & coelum. Hac sola pons est, per quem Deus ad hominem descendit. Hac admiranda illius oeconomia TELA, ex qua, & in qua ineffabili modo quoddam admirabilis illius unionis tunica confecta est, cuius quidam textor e uisit Spiritus sanctus. Ne trix uirtus ex alto obumbrans, lana uelusta, villosa, Adami pellis subtegmen impolluta Virginis caro radius ceterioris, immensa gestantis gratia, Artifex, Verbum per auditum illapsum: Quis uidit? Quis audiuit? alia? inire uisus? Deum uterum inhabitat; quem Caeli non capiunt, uenter complexus est Virginis. haec Proclus.

stus enim est liliu[m] conuallium. haec ex Sancto Ambrosio. Eadem fere ad uerbum habet Ildesonus sermone 1. de Assumptione. Andreas Cretensis oratione de Annuntiatione: Tu, inquit, uere benedicta, cuius uenter aceruus quidem area, quoniam fructum benedictionis spicam immortalitatis, Christum, inquam, sine seminantie, ac coloni opera perfectissime produxisti. & iterum: Benedictus, ex quo uitalis ille panis, corpus inquam Dominicum producit, & immortalitatis calix salutaris panis exhibetur. ita Andreas S. Epiphanius sermone de laudibus Deiparae ad eandem sermonem dirigens: Ave, inquit, elibanus intellectuus; qui ignem, & panem uita calidum mundo in esum attulit, de quo Saluator mundi Christus ait: Accipite, & comedite, Hoc est corpus meum, quod pro uobis frangitur in remissionem peccatorum. Est (charissimum) uirtutibus plena mensa uirginea, optimis cuiuscunque cibis abundans, quibus terra fruatur. & infra: O Virginem, inquit, stupendum Ecclesia thesaurum, qui adeptus est ingens mysterium, Virginem, inquit, appellat uerum sacerdotem pariter, & altare; qua quidem mensam ferens dedit nobis caelestem panem Christum in remissionem peccatorum. haec Epiphanius. Ideo Bonaventura in Litanis B. Virginis uocat eam deliciarum Dei dapiferam. Methodius in hypapantem ad sanctissimam Eucharistiam spectans, eam altare animatum panis uita appellat: ideo significatur Exod. 25. per mensam panum propositionis, quemadmodum cap. 5. ex auctoritate Patrum diximus. panes enim illi propositionis cum thure lucidissimo illis superposito, Christum, qui est panis uita nostris usibus propositus, quique uerus est Deus, cui thus offertur, adumbrant. ideo & Virgo sanctissima uera Dei. Mater est, & dicitur. Damascenus orat. 2. de dormit. Virg. uocat eam mensam animatam. & oratione prima de dormitione appellat mensam, ex qua ille panis uita, ac caelestis, ille nullis agricola manibus ex cultu fructus corporeo modo pullulauit. & mox, loquens cum Virgine: Nam tabernaculum, inquit, Abrahamae te apertissime indicabat: etenim uerbo Domino in ventre tuo tanquam tabernaculo lo Abrahamae habitanti humana natura, subcinericium panem, hoc est sui primitias ex puris tuis sanguinibus obtulit a diuino igne quodammodo coctus, panemque effectas, atque in diuina ipsius personae existentes, & ad ueram corporis animae ani-

Ildesonus
And. Cret.

Epiphanius
Virgo est
elibanus
intellectus
in quo
coctus est
panis uita
Luc. 22.
Virgo dicitur
mensa
panis
propositionis.

Deipara
est dapifera.
Methodius.
Exod. 25.

Damascenus

Virgo in
tabernaculo
Abrahamae
figurata.

CORPVS CHRISTI, QVOD IN Eucharistia exhibetur, in Incarnatione ex Deipara formatum.

Christi corpus
quod est in
Euchar.
ex Virgine
accipitur.

19 CVM ergo Christi corpus sanctissimum ueluti uestis quaedam ex Virgine tanquam ex uellere fuit contextum, & eadem carnis substantia, quae aliquando fuit Virginis, nunc sic in Christi corpore, quod in sacrosancto Eucharistiae Sacramento sub speciebus panis, & uini nobis sumendum proponitur; ideo & de hoc aliquantulum accennans in praesentia a nobis agendum erit, ut intelligamus hoc etiam nomine nos Virgini Deiparae plurimum debere, quod ex suis purissimis sanguinibus, & in eius utero tanquam in clibano diuini amoris igne ualde succenso, uirtute sancti Spiritus formatus sit hic panis uita, qui de caelo descendit. Quocirca Cant. 7. Virgini dicitur: Venter tuus sicut aceruus tritici uallatus liliis, quia scilicet in suo utero uirgineo, cuius summa, ac perpetua puritas, ut ait Alanus in Cautica, per liliorum septum indicatur, hunc panem uita concepit, qui est cibus solummodo iustorum, non secus ac triticum alimonia est, non quidem brutorum animalium, sed hominum ratione praedictorum. De utero autem Virginis locum hunc Cantecorum interpretatur Ambrosius de Institut. Virg. capite 14. In eius enim utero, dicit fuisse granum illud tritici cadens in terram: De quo, inquit, aceruus factus est, quia granum illud mortuum plurimum fructum attulit, & hoc quidem granum omnes homines perpetua caelestium munerum esca saturauit. dicente Dauid: Cibauit eos ex adipe frumenti: in hoc etiam grano dicit fuisse liliu[m]: Christi

Ioh. 6.
Cant. 7.
Virgine.
uenter
aceruus
tritici.
Alanus

Ambrosius

Psal. 80.
Cant. 2.

Method. *ma rationali, atque intell. Anali substantiam venientes. hæc Damascenus. Imò Methodius loco citato ad Virginem. Tu, inquit, verè omnis sacrificij pinguedo, quon iam scilicet Christi, qui in Missæ sacrificio inveniunt offeritur, nobis ex suis visceribus protulit; & merito omnis sacrificij pinguedo asseritur. Siquidem (ut verbis utar Leonis serm. 8. de Passi.) omnes differentias legalium hostiarum una corporis, & sanguinis Christi implet oblatio.*

S. Leo. *20 Hæc est enim, mulier illa Evangelica, quæ, ut ait Bernardus sermone 2. de Natali. Acceptum fermentum abscondit in farina satis tribus, Christus enim eius filius in vna persona Verbi triplicem habuit substantiam; nimirum diuinam, & substantiam animæ rationalis; substantiam item corporis, ut ex Augustino 13 de Trinitat. cap. 12. docet S. Thomas 3. part. quæst. 1. art. 1. quorum fermentatio, seu unio admirabilis absque naturarum confusione in eius utero est celebrata: ibi enim Deus homo factus est; id quod fuit permansit, quod non erat assumptum; non commixtionem passus, neque diuisionem. Verùm audiamus ipsam Bernardum loco citato, ubi loquens de unione admirabili Verbi æterni cum anima, & carne. Hæc sunt, inquit, Evangelica illa farina, quæ pariter fermentantur, ut sit panis Angelorum, quem manducet homo, cor hominis confirmans. Fel. x. mulier benedicta in mulieribus, in cuius castis visceribus superueniente igno sancti Spiritus coctus est panis iste: felix, in quam, mulier, quæ in hac tria farina immisit fidei sua fermentum: siquidem fide concepti fide peperit. Nec mireris quod fide eius mediantia unum dixerim Verbum carni, quandoquidem, & carnem ipsam de eius carne suscepit. Sane ne hoc quidem presenti expositioni obuiare potest, quod de cælesti Regni dicitur similitudine. Neque enim indignum videtur si calorum Regnum fides Maria comparatur, quæ & reparatur, hæc enim Bernardus. Hæc est etiam illa mulier, quæ Prouerb. 31. facta est quasi nauis in situ oris, de longè, id est de cælis, per vitæ huius pelagus portans panem suum; illud enim de longè) distantiam indicat inter Verbum Dei, & humanam naturam, quam sibi hypostaticè uniuert in utero huius benedictæ mulieris. scilicet verò panem hunc vocat SVVM, quia sola absque vii opera illum concepit, quem apud Bethlehem, quæ domus panis, interpretatur, per partum suum virgineum, tanquam*

ex nauis in omnium vtilitatem exposuit; quo in sanctissima Eucharistia patemur, nutrimur, ac vires ad laborandum in Domini vinea, & ad confligendum cum nostris hostibus reficimur, iuxta illud Psal. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.*

21 Et quoniam diuinissimum Eucharistiæ Sacramentum sub speciebus non tantum panis, sed etiam vini in vitima cœna à Christo Domino est institutum, iuxta illud Zachar. 9. Quid bonum, & quid pulchrum eius; nonne fermentum electorum, & vinum gemmans Virginis: (hæc sub vnaquaque specie totus Christus continetur.) Ad utramque speciem exprimendam Cant. 7. in Virginis utero non tantum triticum, ut diximus, sed etiam vinum contineri affirmatur: Umbilicus, inquit, tuus sicut crater tornatilis nunquam inuicem poculis, de quo Ambrosius de Instit. Virg. c. 14. Verè, inquit, alius ille Maria crater, tornatilis, in quo erat Sapiencia, quæ miscuit in cratera vinum suum, in deficientem cognitionis pia gratiam, ditantiæ sua plenitudine subministrans. In quo Virginitas utero simul aceruus tritici, & Ulij floræ gratia germinabat, quoniam & granum tritici generabat, & lilium. Et S. Hieronimus ser. 1. de Assumpt. eadem mutatur ex Ambrosio: Verè, inquit, alius Maria tornatilis fuit, quia in eo Sapiencia se infudit, quæ in cratera illo vinum miscuit. sic Hieronimus, quem citat Vincentius Beluacensis in speculo historiali lib. 7. c. 121.

Ad hoc etiam spectare videtur Andreas Cretensis orat. 2. de dormit. cum vocat eam Sapientiæ, quæ non potest exinaniri, crateræ vitæ, cui nihil potest a uferri, penarum: quibus verbis Ambrosius, Hieronimus, & Andreas Cretensis indicant Virginem Deiparam non tantum esse hunc craterem, de quo Cant. 7. verum etiam esse craterem illum, de quo Prouerb. 9. ubi Salomon eum dixisset, Sapientiæm aedificasse sibi domum in columnis septem, & immolasse victimas suas; subiicit iuxta versionem septuaginta: *Miscuit in cratera vinum suum. & mox: Misit seruos cum excelsa predicatione conuocans ad craterem. Ex quo magis etiam confirmatur id quod dicebamus, de utero Virginis prodijisse tanquam ex cratera Christi sanguinem, qui sub speciebus vini in Eucharistia sanctissimè profertur. Nam S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. locum hunc Prouerb. 9. legit iuxta Septuaginta, & de Dominico facti-*

Bernard.
Math. 13.
Virgo est mulier,
quæ ferme in farina abscondit.
Augustin.
S. Thomas.
Ecclesia in Antiphona.
Bernard.

Prouerb. 31.
Virgo est nauis in situ oris de longè portans panem.

Zach. 9.
Cant. 7.
14. c. 3.

Virginitas

Ala

And. Cret.

Ambros.

And. Cret.

Cant. 7.

Prouerb. 9.

Cyprianus

sacrificio, ubi sub speciebus panis, & vini Christus immolatur, luculenter exponit.

Assimilatur ergo Virginis umbilicus crateri, qui plenus est vino, qui quantumcunque ex eo hauriatur, exhausti nequit, propterea quod sanguinis Christi in incarnatione ex Virginis viceribus acceptus ex vi verborum sub speciebus vini contactus: licet sub illis etiam integer Christus sit, quod ut magis appareat, singula expendamus, & quomodo Virginis accommodentur, ostendamus.

Umbilicus in hoc loco commemoratur, quia sub umbilico concipitur, fovetur, & alitur foetus, Crater autem vas est capacius, quo ad vinum propinandum, & in libationibus, & solemnioribus epulis veteres utebantur, quare Poeta:

Crateras magnos statuant, & vina coronant.

Tornatilis verò exactam, ac omnibus numeris absolutam rotunditatem, quae est figurarum capacissima, ostendit quare huius umbilici amplitudinem, & perfectionem indicat. Tornatilis etiam fuit Deipara ex Alano in Cant. 7. quia sine angulo, & ruga, sine acceptione personarum omnibus, quod est in se, salutem proponat: significat etiam in externa conversatione eam omnino leuigatam, ac mundam fuisse.

Poculorum autem nomine id, quod in poculis continetur, per metonymiam accipi debet, sicuti apud Poetas:

Poculaque inuomis Acheloi miscuit vnus.

In his poculis vinum illud germinans Virginis, & cor hominis letificans continetur, ieu, quod idem est, in illis continetur mixtam, ut ex septuaginta legit Ambrosius loco citato, Hebraicè enim habetur Mazeg, quod est vinum aqua mixtum: nam ex iacri Concilio Tridentino sess. 22. cap. 7. Christus in vitima cena aquam vino miscuisse creditur, & ideo in Missa idem ex præcepto Ecclesiae faciendum præscribitur. Illud porro (nuncquam indigens poculis) id est temper plenus poculis, copiam indeficientem ostendit, quae omnibus sitientibus abundè hoc vinum exhibetur, nec vnquam exhauritur, quod singulare & admirabile est in venerabili Sacramento Eucharistiae, quantumcunque enim sumatur, nunquam abumitur, iuxta illud quod canit Ecclesia:

Sumit vnus, sumunt mille.

*Quantum isti, tantum ille,
Nec sumptus consumitur.*

Et S. Andreas Apollitius Aegæ Proconsuli: S. Andr. Ego, inquit, omnipotenti Deo immelo quotidie Apost. immaculatum Agnum in Altari, cuius carnes posteaquam omnis populus credentium manducauerit; Agnus, qui immolatus est, integer perseuerat, & vnus.

B. Virgo est vnus.

22. Propter hoc vinum suauissimum, æquè atque odoratissimum, quod in cratere umbilici Virginei fuit productum, nedum conseruatum ipse Christus à S. Elisabeth appositissima metaphora ab arbore desumpta fructus

Luc. 1.

ventris Deiparae appellatur: ipsa verò Virgo Eccles. 24. Eccles. 24. assimilatur viti: Ego quasi vitis honoris, & honestatis: quod de Virgine legit Ecclesia in Missa vigiliæ Assumptionis. Damas. c.

Damas. c.

Damas. c. orat. 1. de Natiu. Vineæ, inquit, vberima (id est Deipara) Jex Anna pullulauit, atq; vniam suauissimam protulit nectar mortalibus fundentem in vitam æternam. & Chrystippus homil. de Deipar. hoc idem eracommodat, cum eam his verbis salutat: *Aue Vitis vnas pulchras producens.* & Ildefonsus serm. 1. de Assumptio. *Mater Domini quasi vitis fructificauit suauitatem odoris, & protulit cunctis gemibus fructus honestatis, & gratia.* sic ille.

Chrystipp.

Quomodo

Flores autem illius fructus esse dicuntur flores Virginitatis, & honestatis, id quod purissimam Virginis in Christi conceptione integritatem ostendit, quam etiam liliorum vallum in aceruo titici significare diximus: quomuis enim in textu Græco pro voce illa (honestatis) legamus πλετος, id est diuitiarum, ac si dicat, flores mei fructus sunt, qui honorem proferunt, ac diuitias: Latina tamen editio vulgata habet honestatis, ex quo verbo duplici ratione, Deiparae virginitas significari videtur: primum, quia ad honestatem pertinet ex D. Thoma 2. p. q. 145. art. 4. turpes voluptates rationi contrarias repellere: Virginitas verò a deo honestate delectatur, ut carnis voluptates non tantum rationi dissonas, quas rejicere constitutus est munus; sed ne licitas quidem in vsu coniugij admittat: quocirca hæc summa virginitatis honestas honori merito coniungitur, quod homines a deo honore dignos efficiat, ut eos Angelis

flores Virginitatis sunt fructus.

S. Thom.

ipsis perquam similes reddat, ut cap. 32. dicemus. Deinde, quia flos symbolum est virginitatis, sicut & fructus symbolus esse potest fecunditatis: Cum ergo flores Deiparae fructus honoris

Cap. 32.

honoris dicantur, & honestatis, his verbis virginitas eius fecunda, & fecunditas virginea omni honore prosequenda, omniq; honestate conspicua ostenditur: Etenim in arboribus flores simul cum fructibus, qui ex ipsidem emanant, & in quos ipsimet flores transeunt, existere nequaquam possunt; sed erumpente fructu decidit flos. quandiu autem flores vigent fructus nondum aduenere: ita & in cæteris mulieribus virginitas cum fecunditate eodem tempore esse nequit: At verò in sola Deipara super omnem naturæ cursum hæc duo coniuncta reperiuntur. Quocirca ipsa vna merito dicere potest flores suos esse pariter, & fructus: nam eleganter quidam cecinit:

Sannaz.^o in Templo Mergellino Neapoli. *Parvus, & integritas discordes tempore longo, Virginis in gremio fœdera pacis habent.*

Quemadmodum verò vitis in hyeme ijs, qui exiguam rerum naturalium habent peritiam, videtur arbor despecta, & arida; suo tamen tempore frondescit, florumq; suaueolentiam ac fructum mittit gratissimum, vinum nimirum; quod, ut quidam extulit Iudic. 9. *Latificat Deum, & homines*: ita Virgo beatissima Dominiæ passionis tempore *stabat iuxta crucem lachryuosa à ludæis despecta*, quibus ob vnici filij necem omnino arida videri poterat: Verùm Christo mox resurgente Deiparæ præstantia, & odoris eius suauitas, nec non fructus ventris vtilitas toti mundo innotuit; præsertim cum filius eius in sacrosancto Missæ sacrificio sub specie vini in Dei honorem, & hominum vtilitatem offerretur; & hac ratione huius sanctissimæ vitis vinum, ut ille dicebat: *Deum latificat, & homines.*

Cant. 1. Sicuti autem Virgo Deipara viti comparatur, ita & Christus, qui Cant. 1. propter passionis amaritudinem *fasciculus myrrha* appellatur; propter Eucharistiæ tamen sanctissimæ mysterium statim à sponsa assimilatur: *bothro Cypræ in vineis Engaddi* propter vnam perfectissimam, vel quæ in Cypro Insula crescit, qualis etiam nascitur in vineis Engaddi, vel quæ nascitur in vineis Engaddi, & ex Cypro frutice odorata prope nascente, eius odorem, saporemq; gratissimum refert; & hic quidem bothrus in passione calcatus, in crucis torculari expressus, in calice sacrosanctæ Eucharistiæ propinatus ex Virginis vite germinauit, ac prodijt: quare ex Virgine etiam illud nobis e-

ditum non sine gratiarum actione agnoscere, ac prædicare debemus.

2. Propter hanc ergo coniunctionem inter mysterium incarnationis, & Eucharistiæ in officio sanctissimi Sacramenti Hymni terminantur strophæ illa: *Gloria tibi Domine qui natus es de Virgine* & in Missa eiusdem. Præfatio illa: *Quia per incarnati Verbi mysterium adhibetur*; & in ipso cantu modulatio eadem, qua in festis vtmur beatæ Virginis præscribitur in Gloria in excelsis, & similibus.

Propterea S. Bernardinus Senensis tom. 1. s. Bernardus, serm. 61. art. 1. cap. 10. probat ex Virgine totam Ecclesiam militantem ornari, ac decorari: *Quoniam, inquit, de carne Virginis benedicta, & in parte corporis eius excelsa consistit; perficitur, & terminatur totum decus; ac pondus Sacramentorum Ecclesiæ: certum est enim quod omnis institutio Sacramentorum, & omnia alia sacramenta tanquam in vltimum finem, & ad illud tum Sacramentum omnium Sacramentorum excellentissimum quod est Eucharistia, ordinantur: quæ quidem conficitur, & consecratur dum panis in corpus Christi conueritur, &c.* hæc S. Bernardinus, qui addit carnem illam de Virgine descriptam ita nobilitatam, & tanto vinculo unitam Verbo Dei, ut in Christi morte separari potuerit à propria forma, id est ab anima, non tamen à Verbo. Hinc est, quòd iure suo Virgo beatissima, quæ per Mensam panum propositionis, ut suorum dixi Exod. 25. figuratur, inuitat ad Eucharistiæ, ac propterea ei accommodare possumus verba illa, quæ à diuina Sapiencia dici scribuntur Prouerb. 9. *Venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis*: licet enim Sacramentum illud sit panis, & vinum diuinæ Sapienciæ, hoc est corpus, & sanguis Christi Verbo hypostaticè vnita, nihilominus tamen est etiam panis suus, id est Deiparæ: de ipsius sanguinibus acceptus, in suis visceribus conceptus; & similiter est vinum, quod miscuit ipsa; & illud Eccles. 24. *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me*, inuitantur enim à Virgine illi, qui eam concupiscunt, qui scilicet peculiari reuerentia, & affectu eam prosequuntur; & à generationibus meis implemini, id est à filio meo, quem genui, explete vestrum desiderium in sanctissima Eucharistia, per quam tot bona in Ecclesia communicantur. Quare ardenti fame, ac desiderio huius cœlestis cibi diligenter præparemur, ac disponamur ad illum

illum dignè sumendum : etenim, vt ipsa Virgo in suo Cantico monuit : Esurientes impleuis bonis, vt sic ex eo repromissum fructum reportemus. & vt verbis vtar Leonis ser. 20. de Pat. In id quod sumimus transsumus. Quare meritò Chrysofotomus in sua Liturgia ante sumptione Eucharistia, huius Virgins opem implorat, vt dignè communicet: hæc enim verba in quadã oratione recitanda præscribit : Et intercessione immaculate Domina nostra Deipara, & semper Virgins Maria dignum me fac, vt sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum in remissionem peccatorum in vitam æternam. ita Chrysofotomus.

Leo.

Chrysof.

Qui commanicant Virgins deuotione in se excitent, quantum Virgins debeat.

Genes. 41.

24. Qui igitur erga Virginem peculiari amore flagrant ad excitandum & acuendum ex hac enim parte erga Virginem deuotionis sensum, cum ad sanctissimam Eucharistiam percipiendam accedunt, cogitent in Christi corpore quod sumunt esse substantiam illam, quæ fuerat Virgins, ex qua Christi corpus formatum, & postea ex eiuſdem Virgins substantia auctum, quam diu ianguine in vtero Matris, quantum fuit, quæ substantia olim Virgins, nunc hypostaticè est vnita Verbo Dei; & sic etiam Virgini gratias agant, ex qua tantorum bonorum vberitas ad nos emanauit. Sic enim Iosephum filium Iacob Patriarchæ Genes. 41. vt iunctum huic vitæ mortali pernecessarium in futurum sterilitatis septennium conseruandum curaret Pharaon in tantam dignitatem euexit, vt supra omnes eum constituerit, ei quæ suum anulum, stolam bylſinam, & torquem aureum dederit, atque super curum suum secundum ascendere fecerit, clamante præcone, vt omnes coram eo genu flecterent, & præpositum esse scirent vniuersæ terræ Egypti: nec quicquam abique Ioseph imperio fieri voluent, eum quæ lingua Egyptiaca Saluatorem mundi appellãnt, quando magis Deiparæ debet vniuersus orbis, quæ panem vitæ. qui de cælo descendit, quo à morte æterna liberamur, non in solùm septennium, sed in omnem ætatem: nec vni tantùm Egypto, sed nationibus omnibus in Ecclesia, & perpetuò permanſurum ex suis sanctissimis viscibus concepit, & lacte postea nutrit, vt meritò Deus eam de mundo optimè meritam in tantam sublimi dignitatem, vt vni Deo sit secunda, Deamnam quæ mundi & dispensatricem diuinarum gratiarum eam

constituerit. Quare B. Laurentius Iustinianus sermone de Natiuitat. Virgin. agens de sanctissimo Christi corpore, quod in Eucharistia Sacramento nobis proponitur: Hoc, inquit, Exod. 16. Manna quod in vtero Maria repositum, ubi quæ exposuit, a quo appositum est, frequenter vitæ ad salutem: vtri huius venerare pudicitiam, & arca huius mysticæ gratiam contemplare; quæ talis excepti munus, talem quæ genuit prolem, quæ te corporis sui manna resciret, inebriaret cruore, passione redimeret morie saluaret. hæc ille.

B. Laur. Iustinian.

Exod. 16.

IN OMNI VITÆ CVRSV VIRGO Deipara filio familiariter proxima, cum quæ eximia erga Christum charitas.

CAP. IX.

DE secunda porro vicinitate, quæ Deiparæ in conuictu, seu conuersione cum filio intercessit, multa, eaque præsertim dici possent, quis enim non videt ad Virgins sanctitatem augendam, eiuſdem quæ dignitatem nobis declarandam, non parum contulisse eius intimam, ac familiarem cum Christo Dei, suo quæ pariter filio tot annorum conuictum in eadem domo, in eadem mensa, in suauissimis, crebris quæ colloquijs? vt non immento Franciscus Mayo in sermone de creatione animæ Virgins dixerit ei conuenire illud Sap. 8. Generositatem eius glorificat contubernium habens Dei; loco enim vocis, contubernium, græcè habetur *συνδουλία*, quod idem est, quod conuictus; ac si diceret, ipsa habens contubernium, & conuictum cum Deo hoc celebrat tanquam veram generositatem.

Y Virgins cum filio conuersatio.

Mayo.

Sap. 8.

De hoc Bernardus homil. 1. super Missus est: Maria, inquit, Matrem se agnoscent, Maternitatem illam, cuius Angeli cum reuerentia ornant, cum fiducia suum nuncupat filium, dicens fili quæ fecisti nobis sc? & mox: Et erat subditus illis, quæ quibus? Deus, cui Angeli subditi sunt, cui principatus, & potestates obediunt, subditus erat: Maria, nec tantum Maria, sed etiam Iosepho propter Mariam. Mirare suo filio benignissimam dignitatem, siue Matris excellentissimam dignitatem: vtrinque stupor, vtrinque miraculum, & quod Deus scæmina obtemperet, humilitas sine

Bernardus.

Luc. 2.

sine

sine exemplo; & quod Deo sœmina principetur, sublimitas sine socio. sic ex Bernardo. Quo etiam spectasse videtur Ildefonsus sermone 1. de Assumptione, ubi cum plurima, quæ Deipara Christo exhibuit obsequia, numerasset; subiicit: Ergo qui cuncta pascit, cœlestia, & terrestria simul regit, hunc sacratissima Virgo lacte carnis aluit, & nutriuit: ad cuius deinde nutum uniuersi reguntur, sub eius disciplina, vel arbitrio infans Deus versatur. & mox:

Luc. 2. *B. Virgo gladio passionis Christi vulnerata est in anima. O sanctissima omnium sœminarum, quæ cum Deo tale, tantumq; consubernium habuit in terris, & ecce hodie exaltatur apud eum, quem genuit, ut permaneat sine fine gloriosa in cœlis. ita Ildefonsus Et Epiphanius hæc. 78. Erat, inquit, Maria affectatrix læsu cum ipso semper existens. Augustinus item lib. de Assumptione: Abiq; dubio, inquit, omni opere ministratrix extitit, quæ hunc in utero gessit, paritq; profuam aluit, & fons, in præsepio reclinauit, & à facie Herodis in Aegyptum fugiens abscondit, & omnem infantiam eius matris affectu ita prosequuta est, ut usq; ad crucem, in qua filium iam virum perfectum vidit pendentem, ab eius indubitanter misterio non recesserit, consequuta non solum gressibus pedum, tanquam pro amore filij, verum etiam imitatione morum, tanquam pro reuerentia Dei. Maria ergo ministra Christi spiritualium operum qualitatibus, sicut deuotissima extitit, ita absque dubio religionis fide, & vera creatulitate charitate secutrix fuit, ita Augustinus.*

Bernard. *Bernardus sermone Signum magnum: Toties Maria filium audiuit non modo turbis loquentem in parabolis, sed & discipulis seorsim Regni Dei mysteria reuelantem: vidit miracula facientem, vidit deinde in cruce pendentem: vidit exspirantem, vidit resurgentem, vidit ascendentem. Idem etiam tomo. 2. in sermone de B. Virgine. Maria Virgo, inquit, sanctissima, quæ Saluatorem genuit, peperit, & aluit, quæ iugiter eius aachasti lateri, quæ comes indiuia nullo serd absuit itinere, quæ intentia præ cæteris inuigilauit verbo, & operi eius, sola Saluatoris actuum insignia operum opera, mill sua prædicationis genera, inaudita contra mundum, & peccatum, & tatarum zambulum diuina seueritatis acerrima eloquia, quo eis aut in: erfuit specialius vidit, secretus audiuit, & agnouit, propensus reuincit, & Apostolis, al: uigis Discipulis locupletius edidit, diligenter reuincit, melius inaudit fidelius iradidit: hinc est, quod de ea legitur in Euangelio: Maria autem*

Luc. 2.

conseruabat omnia uerba hæc conferens in corde suo. Hæc in eius laudibus legitur: Multa filia congregauerunt diuitias, tu supergressa es uniuersa licet enim in parabolis loqueretur ad turbas, licet omnia Apostolis nota faceret ut amicis, quædam tamen credendum est præ cæteris matrem suam, quemadmodum dilexisset, uacillam propensius et ualuisse, quædam ei secretius intinuisse, frequenter eam ad montem myrrha. & ad colles iherus sublimasse, in cellam uinariam occultasse, suis preuenouit, & uoluit gloriam Desicam. & super celestem reuelasse nouitatem: unde Ioannes in Apocalypsi, De throno aut procedebant fulgura, voces, & contrua, quia Mater filij Iesu Christi parabolis, & nigmata legalia, & mirifica gesta, acta, opera audiuit ebibit, fidelius credidit, sincerius, luculentiusq; alijs edidit. hæc tenus Bernardus.

Et quidem ex sacra Euangeliorum histotia Maria fati hoc constat, quare laborum. & in eom participi modorum omnium, quæ Christus Dominus laborum in toto uite sue cursu pro humani generis salute subire dignatus est, ipsa in primis participes fuit: etenim simulatq; ue in uirginis uteri sui claustris eum excepit, nihil itineis labore retardata est, quo minus ad montana abiret cum destinatione, ut Ioannes adhuc in utero matris existens ab originali labe expiaretur; deinde Bethlehem uenit, ut illic cum Ioseph sponso profiteretur, ibi in summa rerum omnium egeitate, illum peperit, pannis inuoluit, reclinauit in præsepio, ab ubere de celo pleno lactauit: deinde in eius circumcissione sanguini, & lacrymis infantuli intumè compatiata est: à Magis, qui cum muneribus ex Oriente, stella duce, aduenerant, una cum filio inuenta est, eundem quadragesimo die detulit ad Templum, deditq; hostiam secundum legem (quæ quidem erat pauperum oblatio) par tanturum, aut duos pullos columbarum, tunc à Simeone viro iusto suam animam gladio transfigendam audiuit: con: filio etiam in Aegypto plures annos in medio hominum indolorum cultui in primis deditorum exulauit: mox cum filius annum ageret duodecimum, ac Matre inficia remansisset in Templo, dolens studiosè, ac sollicitè eum qua fuit, ac triduo qua situm inuenit: in Templo in medio Doctorum; postmodum simul habitauerunt in Nazareth usque ad trigessimum eius annum, quo quidem tempore prædicationem aggressus est: sed neque tunc eum dimisit; imò in nuptijs Cana Galilæe erat cum filio. & Ioan. 2. Ioan. 2.

Matth. 12. Cum eodem descendit Capharnaum, ibiq; cum eo mansit: eundem in predicatione prosequutus, ut videre est apud S. Mattheum c. 12. quocirca cum Christus Dominus à ludæis conuersionem, calumniam, subfannationum, ac maledictorum probri impetebatur, in Matrem etiam sepe presentem suo modo uerba redundabant.

Virginis in Christi charitas eximia. 3. Ceterum cum de corporali Virginis sequela, qua Christum cum uiueret, est profecuta, dixerimus, non uidetur alienum si quid de euidem charitate subtexamus, qua tanquam glutine ita Deo semper vicina fuit, atque coniuncta; ut peculiari ratione Deo dicere potuerit: *Adhæsit anima mea post te*, hæc maxime flagrat Virgo sanctissima ab instanti lux immaculatae Conceptionis, quæ iugiter actibus mentis insignibus, usque frequentissimis incrementum capiens, in immensum excreuit. Et quidem charitas virtutum regina, per aurum metallorum pretiosissimum & per ignem elementorum nobilissimum, calidissimum, & actuosissimum; & per solem planetarum præstantissimum, qui omnibus astris lucem impertitur (quo Apoc. 12. hæc beatissima Mulier amicta dicitur) significari solet; hunc est quod huiusmodi, & aliis symbolis Virginis charitas exprimitur: Candelabrum Templi aureum, in quo septem erant lucernæ oleo instructæ, & ardentes Exod. 25. tum ratione tutantis auri; tum ratione ignis flagrantis Virginis charitatem septem donis sancti Spiritus præclarissimis instructam, & oleo diuinæ gratiæ in singulis repletam adumbrabat; quæ non solum obsequium Deo exhiberet, sed etiam proximis exemplo, & doctrina prælucebat: quin etiam sicut aurum electum in igne magis probatur; ita charitas Deiparæ in tribulationibus, & præsuris ne minimum quidem retardabatur, sed indes illustrior euadebat; de qua merito Cant. 8. *Aque multa non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruant illam*, poterat enim ipsa uerissime illud Apostoli ad Rom. 8. usurpare: *Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an angustia, &c.* Quare Patres eam candelabrum templi aureum uocant, ita Epiphanius oratione de B. Virgine, & Georgius Nicomedensis oratione de oblatio. Viug. Damascenus uero orat. 1. de dormit. eam uocat Candelabrum, ex quo lumen illud sempiternum,

& inaccessum prodiit: ideo Ephrem de laudibus Virgin. Lucernam eam uocat clarissimam, & Andreas Cretensis oratione in Annunciatione Virginis: *Benedicta, inquit, tu inter mulieres, quam Zacharias uir diuinitus aureum seu candelabrum septem uidit lychnis ornatum, nimirum septem illis sancti Spiritus donis clarum, & lucidum, hæc Andreas.*

Ephrem.
Andr.
Cret.
Zach. 4.

4. Quare Virginis charitati flagrantissimæ illud Cant. 8. iure quidem optimo accommodari potest: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus amulatio: Lampades eius lampades ignis, atque flammaram: opera enim Virginis, seu cor ipsius Virginis (utrumque enim per lampades intelligere possumus) dilectionis igne maximo ardebant, flammæ euomebant, splendoremque foras mittebant, illo nempe igne accensa, quem Dominus Iesus eius filius misit in terram, & uoluit vehementer accendi; non quales lampades extinctæ, oleoque defectæ in uirginibus fatuis inuentæ sunt; sed quales habuisse describuntur prudentes uirgines obuiam sponso exeuntes: huiusmodi lampadibus præ reliquis uirginibus maxime ornatis, uirginum omnium prudentissima in Abigail 1. Reg. 25. prudentissima pariter, & speciosa præfigurata, Christo filio, & sponso occurrit. Ideo ex Bernardo sermone 2. de Assumptione, de Deipara dicitur illud Prouerb. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna uisus.* & Cyrillus homil. contra Nestorium Deiparam uocat lampadem inextinguibilem.*

Cant. 8.
Charitas
Virginis
fortissima

Luc. 12.
Matth. 25.

1. Reg. 25.
Bernard.
Prouer. 31

Hanc Virginis charitatem eximiam significauit etiam Exo. 25. aurum mundissimum, quo iussus est Moyse de aurare arcam intus, & foris, & aurum illud præcipuum, quo 3. Reg. 10. Thronus Salomonis eburneus (in quo, ut diximus cap. 2. sanctissima Virgo describitur) conuersus erat, quod non commune aurum, sed saluum nimis dicitur. Hanc etiam Virginis charitatem significabat coccum illud non semel, sed bis tinctum, ad rubrum colorem magis exprimendum, cuius frequentissimus erat uisus in cortinis Tabernaculi, & uestibus Sacerdotum Exod. 25. & alibi sepe, eandem etiam indicabat mulier illa amicta sole planetarum nobilissimo, & maxime omnia calefaciente. Quare Bernardus sermone Signum magnum. *Candidissimus, inquit, sed et calidissimus huius mulieris amictus, cuius omnia tam excellenter irradiata*

Exod. 25.
3. Reg. 10
Marsach
uitas præ
clarissima

Exod. 26.
Bernard.

noscuntur, ut nihil in ea, non dico tenebrosum, sed obscurum saltem, vel minus lucidum, sed ne tepidum quidem aliquid, aut non fervens simit

S. Bernard 2. sermone 51. art. 1. cap. 2. *Mens Virginis, inquit, in ardore dilectionis continuè tenebatur.*

Psal. 44. Sed quid mirum hanc Reginam à dextris Regis attitisse in vestitu deaurato Psalm. 44. *charitate scilicet ornatam, cum in eodem psalmo fimbriæ vestimenti eius dicantur aureæ: fimbriæ porro sunt extrema pars vestis iuxta terram, quæ in Virgine nulla terrena macula inquinat, sed aureæ erant, quia non solum in magnis operibus, quæ ex se spiritalia sunt, cuiusmodi sunt oratio, contemplatio, &c. Dei paræ charitas tanquam in vestitu deaurato fulgebat; sed etiam minora opera, quæ corporis necessitati deseruiunt, cuiusmodi sunt cibum capere, dormire, manibus laborare etiam pariter aurea, plenissima scilicet perfectæ charitatis, & ab omni terrena rerum studio vacua iuxta illud Apostoli*

1. Cor. 10. 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud aliquid facitis, omnia in gloriam Dei facite, quod egregiè de Virgine aduertit S. Antoninus 3. par. tit. 31. cap. 3.*

S. Antonin *Triplex amor Virginis erga filium.* Verùm triplicem amorem Virginis erga filium omni sapientiæ, & virtutibus ornatum considerare possumus, naturalem scilicet, acquisitum, & supernaturalem, quemadmodum adnotauit S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 21. §. 14.

S. Thom. *in Christi amor perfectissimus.* Et naturalis quidem erat maximus: etenim amor parentum in filios talis, tantusque esse solet, ut S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 9. ex sententia Aristotelis in 8. Ethic. cap. 12. dicat, hominem quamuis ratione obiecti magis debeat diligere parentes, ratione tamen sui naturaliter magis diligere filium, quippe sibi coniunctiorem, & veluti partem sui. hinc factum est, ut Deus optimus eximium, quo suos complectitur, amorem, matris comparatione explicat Isa. 49. *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa obliuisci fuerit, ego tamen non obliuiscar tuam eademque metaphora delictarum, quibus nos pascit, suauitatem Isa. 66. illis verbis, expressit: Ad ubera portabimini, perinde ac si diceret, veluti mater vos pascam, & enutriam, ac terrenum viræ mortalis iter quasi maternis in vlnis infantium more portati, nullo vestro labore, maxima cum volu-*

Isa. 49. *Et naturalis quidem erat maximus: etenim amor parentum in filios talis, tantusque esse solet, ut S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 9. ex sententia Aristotelis in 8. Ethic. cap. 12. dicat, hominem quamuis ratione obiecti magis debeat diligere parentes, ratione tamen sui naturaliter magis diligere filium, quippe sibi coniunctiorem, & veluti partem sui. hinc factum est, ut Deus optimus eximium, quo suos complectitur, amorem, matris comparatione explicat Isa. 49. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa obliuisci fuerit, ego tamen non obliuiscar tuam eademque metaphora delictarum, quibus nos pascit, suauitatem Isa. 66. illis verbis, expressit: Ad ubera portabimini, perinde ac si diceret, veluti mater vos pascam, & enutriam, ac terrenum viræ mortalis iter quasi maternis in vlnis infantium more portati, nullo vestro labore, maxima cum volu-*

Isa. 66. *illis verbis, expressit: Ad ubera portabimini, perinde ac si diceret, veluti mater vos pascam, & enutriam, ac terrenum viræ mortalis iter quasi maternis in vlnis infantium more portati, nullo vestro labore, maxima cum volu-*

ptate conficietis. Hunc etiam amorem naturæ vel ipsi animantibus rationis expectibus erga suos foetus adeo vehementer indigit, ut ad eos alendos, educandos, ab omni iniuria tuendos, & si fortè abducti fuerint, recuperandos, nihil non suscipiant laboris, nihil non aggrediantur: quin etiam ea de causa ferociores effectæ, vel aperto mortis discrimini sese obicere non vereantur. Nam ex iis, propter quæ bruta inter se quoadquæ dimicant, vnum illud est, ut prolem suam defendant. Narrat Albertus Magnus lib. 8. de animal. cap. 2. vbi de hoc agit, Coruum abba, qui ex Apuleio ab Ethnicis Appollini erat dicatus, Miluum interficere solebat, is enim dum corui pullos ex nido conatur abripere, à coruo tamen viribus impari, deprehensus vagibus, & rostro interficitur. Idem etiam scribit, Turtur pro-pullis morti se exponere contra autem quandam rapacem ex genere Milui parui quem latine aut appellari Glanem, cui dum rapere conatur Turturis pullos è nido, Turtur fortiter obstitit, & accidit interdum, ut in eo certamine ab aue illa rapacissima concideret. Omnium sermone conteritur illud de Pellicano, quod ex aliorum sententia S. August. Pal. 101. & S. Gregorius in eundem psalmum referunt, qui seipsum grauius vulnerat, ut extinctos pullos sanguine suo perfusus in vitam reuocet. Quare Deus Osee 13. iustitiæ suæ seueritatem contra peccatores sceleribus obstrictos hac similitudine declarat: *Occurram eis quasi Vrsi raptis catulis, & dirumpam interiora reboris eorum.* Ad hæc Aristoteles lib. 9. Ethic. cap. 7 quem citat S. Thomas 2. 2. q. 26. art. 10 in 2. argum. & sequitur idem S. Thomas in illum locum Ethicorum. *Matres, inquit, magis sunt amantes filiorum, quam patres, laboriosior enim est generatio matrum, & magis sciunt qui ipsarum sunt filii, quam patres, sic ille.* Quæ cum ita sint, rectè colligimus amorem Deiparæ Matris erga filium, quem genuerat, lactauerat, & multis laboribus enutrierat, existisse maximum, quippe cuius natura nobilissima, & optimè constituta nullis prauis, vel priuatis cupiditatibus retardata, suo pondere erga eiusmodi filium ardentissime ferebatur. Quare S. Bernardus Senensis tom. 3. serm. 2. de glor. nom. Mariæ art. 1. cap. 2. agens de amore naturali Virginis ad Christum: *Similitudo, inquit, & propinquitas est cau-*

Albertus Magnus Amoris naturalis exemplum aliquo

S. Augustinus Gregorius

Osee

Aristoteles S. Thomas

S. Bernardus

sa

Eccles. 19. In naturalis amoris: unde Eccles. 13. scriptum est: Omne animal diligit sibi simile, & sic omnis homo proximum sibi similem, profecto inter filium, & quamcumq; aliam matrem tanta propinquitas, & similitudo non fuit, quia Christus totus fuit de sola substantia matris, gatur inter nullos tam a delectio, hæc S. Bernardinus.

6. Quod si de Virginis Deiparæ erga Christum amore, ut vocant acquisito, quatenus à charitate, quæ est virtus theologica, distinguitur, agamus, quamvis ad nonnullos illius actus præclarioris auxilium Dei speciale requiratur, sanè & hic extitit summus, cum ea quæ Virginem sanctissimam ad eiuſmodi filium diligendum permouebant, maxima planè fuerint: & ut prætereamus in præsentia rationem, qua Christus ut Deus diligibilis est ex charitate supernaturali, de qua infra, certè quod spectat ad bona tum animi, tum corporis, quæ honestissimum amorem inter homines conciliare solent, ea in Christo cumulatissimè inueniebantur, ac Matrì suæ optimè cognita erant, atque perspecta, ideoque atq; altissimo amoris vinculo ei iungebatur, Nam animo sapientissimus, sanctitate maximè conspicuus, optimis mibrum ornamentis præditus, matrì vsq; ad eò obsequentissimus, ut tamen si Deus esset, & vniuersorum Dominus, cui Angeli famulantur omnes, non matrì tantum, sed propter matrèm etiam Ioseph fabrico matrìs sponſo subditus esse non dedignaretur.

7. Iam corpore ex psal. 44. Speciosus forma fuit præ filiis hominum: quæ quidem verba, & si de pulchritudine diuinitatis intelligantur à Basilio in illum psalmum, à Cyrillo lib. 5. super cap. 112. 13. & à Gregorio, alijsq; de pulchritudine gratiæ, Sanctus tamen Chrysoſtomus hom. 18. in Matth. Augustinus item, & Cassiodorus in eundem psalmum de pulchritudine corporis explicant: & certè Christum fuisse forma pulcherrimum astrouit Ambrosius libr. 1. de Virg. Hieronymus lib. 1. in Matth. Bernardus ferm. 1. in festo omnium Sanctorum: præterea Matrì erat facie quàm simillimus, complexionem item, ut cap. 5 diximus; præditus sanguinea, quæ hominem alijs magis amabilem, eumq; magis ad alios amandum promptum reddit. Quare iure optimo Cant. 5. vbi sub sponsæ typo Deipara Christi pulchritudinem per singula membra describens, eiuſq; colorem, caput, comas, ocu-

los, genas, labia, ventrem, crura, & guttur, exquisitis similitudinibus commendans, concludit tandem dilectum suum totum esse desiderabilem, ac si diceret, & animo, & corpore longè amabilissimum. Non me latet huiusmodi membrorum commendatione spiritua-

lem Christi pulchritudinem nobis significatam. Nam quemadmodum ex Ambrosio lib. 4. de Virgin. in Deipara ipsa corporis species simulacrum fuit sanctitatis, & figura probitatis, ita & membrorum Christi pulchritudo specimen interioris pulchritudinis nobis exhibebat.

8. Ad hæc, maternum erga filios amorem multa, ut satis patet, accendere solent, si nimirum filius sit vnicus; si diu, multumq; desideratus; & precibus enixè à Deo impetratus; si multorum honorum hæres; si eius consuetudo temporis præsertim diuturnitate roborata, iucundissima sit; si vicissim à filio mater ipsa vnice diligatur. At hæc omnia Deiparæ erga filium amorem acquisitum mirificè augebant; Christus enim vnicus genitrici suæ à toto terrarum orbe, per tot annorum spatia summis votis, ac precibus expectatus, & concupitus, ut propterea Gen. 49. desiderium collium aeternorum, & Abac. 2. Cunctis genibus desideratus appelletur, quem Pater Heb. 1. Constituit heredem vniuersorum, de quo Gabriel Angelus ad Virginem: Dabit ei Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in aeternum, & regni eius non erit finis, cuius erat consuetudo dulcissima, quam Deipara tot annos gustauerat suauissimè, Christi eò quod exemplo Apostoli Petri confirmatur, suæudo qui Christi consuetudinem tantisper ex dulcissima pertus in ea verba prorupit Ioan. 6. Ad quem ibimus? verba vita aeterna habes, de Christo enim quatenus homo est dici potest id, quod de diuina Sapiencia pronunciat Sapien. 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius, nec taedium conuictus illius, sed lætitiã, & gaudium. Nullus denique filius matrem ita dilexit, & coluit suam, tot, tantaq; matrì contulit beneficia, tantaq; pro ea sustinuit, sicut pro matrè sua Christus.

Neque tantum Deipara filium amore summo complectebatur, verum etiam maxima cum Christo eidem cum illo amicitia intercessit; siue humana amicitia, ut Theologi dicunt, virtuosa maxima, peculiaris sit virtus ab alijs distincta, quod Henrico Gandauenſi quod l. 10. q. 12. & Pa-

Ambros.

Virginia erga Christum amor flagrantissimus.

Gen. 49. Abac. 2. Hebr. 1. Luc. 1.

Christi eò quod exemplo Apostoli Petri confirmatur, suæudo qui Christi consuetudinem tantisper ex dulcissima pertus in ea verba prorupit Ioan. 6.

Sap. 8.

Deipara cum Christo eidem cum illo amicitia intercessit; siue humana amicitia, ut Theologi dicunt, virtuosa maxima, peculiaris sit virtus ab alijs distincta, quod Henrico Gandauenſi quod l. 10. q. 12. & Pa-

Albert Magi. Amm. natural. exempla aliqua.

S. Aug. Gregor.

O. ca. 11.

Arifto. S. Thom.

S. Bern.

Paludan. ludano in 2. dist. 27. q. 1. placet, siue fundetur in aliis virtutibus, in quod propendet S. Thom. Thomas 2. p. q. 23. art. 2. ad 1. eumque sequuntur Caietan. & Capreolus 3. sent. dist. 27. q. vnic. inter parentem verò, & filium amicitiam propriè consistere posse docet Aristot. Aristot. 8. ethic. cap. 7. & 14. & 9. ethic. cap. 1. neque h'c agimus de ea amicitia ad Deum, quæ ex D. Thoma 2. p. q. 23. art. 1. in charitate supernaturali continetur, de qua mox dicemus; sed de amicitia, ut ita dicam, acquisita. Quæ verò ad huiusmodi amicitiam constituendam requirit Aristoteles in 8. ethic. quem refert S. Thomas loco allegato, ea fere numerantur, ut nimirum si amor benevolentie erga rem amatam, quo ei bonum velimus, sitque amor mutuus, fundatus super aliquam communicationem bonorum, ut pote in communione sanguinis, cuiusmodi est inter consanguineos, vel in communione virtutis, qualis est inter viros probos, denique ut amor mutuus utriusque amico sit cognitus, est enim amicitia (inquit Aristot. 8. ethic. cap. 4.) *Redamatio non latens*. At verò hæc omnia in Deiparæ cum filio amicitia plenissimè extitisse ex iis, quæ toto hoc capite à nobis differuntur, perspicuè apparet.

Amori nō plus iusto indulgentium siue naturalis, siue acquisitio.

9. Illud verò silentio præter eundem non est; in hac dilectione, & amicitia, tum naturali, tum etiam acquisita, qua parentes erga filios afficiuntur, illud eis magnopere curandum esse, ne plus iusto huic amori, & amicitie indulgentes rectæ rationis fines transgrediantur, & diuino amori filiorum præponatur, vel opponatur, vel propter eos nimium animo discruciemur, & à rebus spiritualibus auocemur, quod nonnullis infelicitè euenire solet, ut propterea Christus Dominus Luc. 14. *Si quis non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, &c. non potest meus esse discipulus*, & de amicis in veteri proverbio habemus, *Amicus vsque ad aras*. Quare intersapientissimi Pythagoræ monita, & hoc recenseatur, *Arctum annulum ne gestato*, hoc est, ne erga eos, quibuscum agis, nimius sit amor, qui te angat, & excruciet. At Virgini beatissimæ hoc neutiquam timendum erat, cum eius in filium amor non eam à Deo auelleret, sed quantumcumque exerceceret, magis, magisque ipsam cum eo coniungeret, cum enim filium amabat, Deum suum diligebat, nec poterat tantum

eum diligere, quin maiori dilectione dignus esset.

10. Supernaturalis denique amor charitatis, quæ est virtus theologica, longè superat quemcumque amorè naturalem, vel acquisitum, cum nullus parens pro filio ea fecerit, vel passus sit, quæ Martyres, & sancti Confessores hac charitate supernaturali incensi pro Christo passi sunt, vel fecerunt, ut videre est in Abraham, qui vnguentum suum Isaac Dei iussu in holocaustum eidem offerre volebat, & in Matre septem Machabæorum, quæ cap. 3. fortiter eos hortabatur ad vitam pro Deo lege ponendam, & in innumerabili Martyrum, ea Confessorum multitudine, qui omni tormentorum genere superiores extiterunt, vel sua omnia ut stercorea arbutantes nudi nudum Christum sunt secuti.

Hæc porro charitas in Deiparæ erga Christum omnino erat immensa, charitas enim respondet gratiæ, qua Virgo plena erat, & superplena, de cuius magnitudine in superioribus fusè egimus, ideo etiam charitate supernaturaliter plenissima, ut propterea meritò affectus illi castissimi amoris sponsæ erga Christum sponsum, qui in Canticis describuntur, præcipuè Virgini sanctissimæ applicentur, ut puta Cant. 2. *Dilectus meus mihi, & ego illi, inter vbera mea commorabatur*; quæ significat, omnibus contemptis, illi soli vivo, & in intimis mei pectoris penetralibus collocari, & Cant. 3. *Dilectio dilectio, quia amore languet*, & id genus reliqua, vel elogia; vel præconia innumerabilia, quæ in Canticis, Psalmis, aliisque sacrarum literarum libris leguntur. Quod si ex persona seruorum Dei Augustinus lib. 9. confess. cap. 1. dixit, *Sagittaueras tu Domine cor nostrum charitate tua*, Quid de Matre Deidicendum erit? audiamus Bernardum serm. 29. in Cant. *Sagitta electa est amor Christi, quæ Maria animam non modo confixit, sed etiam pertransiuit, ut nullam in pectore virginis particulam amore vacuum relinqueret, sed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret, & esset gratia plena*, hæc Bernardus & Hugo de sancto Victore, cuius verba refert S. Thomas opusc. 3. *Quia in corde Virginis amor Spiritus sancti singulariter ardebat, ideo in carne mirabilis faciebat, in tantum quod de ea nascetur Deus, & homo* Luc. 1. *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei*, sic Hugo apud S. Thomam. *Quod si diligentius perscrutemur*

Virginie supernaturalis in filium amor immensus. Gen. 21.

2. Machab.

D. T. Secun. quia eius amoris gratia go. h. d. T.

Cant. 2.

Cant. 3.

Augustin.

Bernard.

Isa. 49.

S. Bern.

Hugo.

S. Thom.

Luc. 1.

Virginie

emur

in filium
ob caritate
multa un-
tribant.
mur ea, quæ Virginis animam ad eximium erga filium amoris ardorem inflammabant, invenimus septem præcipuè capita, quæ hanc dilectionis flammam nutriebant, ac mirum in modum propagabant.

Primò qua
Christi in-
finita bo-
nitas.
Primò igitur Virgo sanctissima Christum filium summè diligebat, ut Deum in finitè bonum, & objectum summè diligibile; sub qua ratione omnia diuina attributa, quæ ad sui amorem nos alliciunt, complectimur, quorùm verò Deipara majori sapientia, majorique rerum diuinarum cognitione erat prædita, & profundius res diuinas, ut alibi diximus, penetrabat, majori etiam quam ceteri in Deum charitate ferebatur.

D. Thom.
Secundò
quia Christi
us etiam
in homo
erat omni
amore di-
gnissimus.
D. Thom.
Secundò, cùm charitas supernaturalis ex D. Thoma 2. p. q. 25. art. 1. non solum ad dilectionem Dei, sed etiam proximis se extendat, idcirco Deiparæ charitas ad filium ardentissimè ferebatur, non solum qua Deus, sed etiam qua homo erat, & quo ad animam, & quo ad corpus, præsertim quia humanitas illa sanctissima Verbo erat hypostaticè unita, quod singulare erat dilectionis incentiuum: quod si ex D. Thoma 2. p. q. 26. art. 6. ad 4. proximi, qui majori bonitate pollent, magis sunt diligendi ex charitate propter maiorem propinquitatem cum Deo; quanta charitate diligenduserat Christus, qui ut homo omni gratia, sapientia, reliquis, virtutibus, quæ eum omni ex parte amore dignissimum redderent, cumulatissimè erat ornatus: hinc est, ut beatissima eius mater, quæ hæc omnia probè nouerat, immenso eum amore prosequeretur. Quate

Anselmus
Anselmus de excell. Virg. cap. 4. Ex amore, quo se amant bonus filius, & bona mater, aliquatenus, inquit ipse sentiens, si quomodo consequere valeamus amorem huius bonæ matris erga verè bonum, & unicum filium suum, & istius boni filij sui erga verè bonam, & dulcissimam matrem suam. ita Anselmus. S. Bernardinus tom. 3. serm. 2. de glorioso nomine Mariæ artic. 1. cap. 3. In Christo, inquit, fuerunt omnes conditiones, propter quas mater amat filium, & habuit eas in summo: erat quippe Dominus Iesus Christus præ cæteris omnibus potentior, sapientior, generosior, formosior, atque maior; quæ omnia elegantè ex sacris literis explicat, & confirmat.

S. Bernard.
inuis.
Tertio, Deipara filium suum ardentissimè amore complectebatur, non tantum ut Deum summè diligibilem, & ut hominem

Tertio, qua
summa in
bonitate.
omni dilectione dignum; verum etiam ut suum insignem beneficium, à quo innumera, & animæ, & corporis beneficia creationis nimirum, redemptionis, & similia acceperat, quæ tametsi communia sibi essent cum alijs, in iisdem tamen diuino munere reliquis se præcellere, ac præstantiori quadam ratione se illorum ab eodem filio participem esse factam agnoscebat. Hinc Bernardus ser. 4. de

Ampt. Ceteras quoque virtutes, inquit, Singulares profusus inuenis in Marta, qua videbatur esse communis. Nam si S. Paulus præclarissimus Christi Apostolus in eundem Christum, cui se multis nominibus ad eum debere profitebatur, tanto amore exarserat, ut constanter afferret ad Roma. 8. Nullius creatura
vi, aique conatus posse se ab eius charitate separari, quin etiam ad Philipp. 2. Propter eminentem scientiam Iesu Christi omnia existimabas detrimentum esse, & omnia arbitrabatur in stercore, ut Christum lucrifaceres. cuius rationem reddit ad Galat. 2. In fide, inquit, vincto filij Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Quanto ergo majori Christi charitate flagrabat Deipara, quæ hæc filij beneficia diligentiori examine perpendebat, & ut de uno, vel altero exemplum afferam, agnoscebat enim non solum se à Deo creatam, verum etiam in ipsa creatione pluribus, maioribusque donis, ac prærogatiuis, quam ulla pura creatura, & his quidem in præcellenti gradu cumulatam, Participatione redemptam se quidem à Christo nouerat, attamen nobiliori modo, quam alij, quippe quæ ab omni mortalis, venialis, & originalis peccati labe præseruata, torquæ bonis per hanc redemptionem exornata fuerat. Quocirca in suo Cantico Deum communem totius humani generis saluatorem propter singulares in eo ipso redemptionis beneficio prærogatiuas, suam peculiarem appellare non dubitat. Et exultauit spiritus meus in Deo Salutari meo; non tantum quod redemptionis beneficium, ac si in se unam esset collatum, magnificeret (id quod Chrysostomus in verba illa citata ad Galat. 2. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me exemplo Pauli ab omnibus faciendum esse animaduertit: Vnusquisque enim nostrum non minus, inquit, gratus agat Christo, quomodo si ob ipsum solum advenisset: neque enim recusaturus erat ob unum tantum exhibere dispensationem ita Chrysostomus. Verum etiam singulari iure id poterat

R. 3 De ipa

ficia com-
solerat.
Ampt. Ceteras quoque virtutes, inquit, Singulares profusus inuenis in Marta, qua videbatur esse communis. Nam si S. Paulus præclarissimus Christi Apostolus in eundem Christum, cui se multis nominibus ad eum debere profitebatur, tanto amore exarserat, ut constanter afferret ad Roma. 8. Nullius creatura

Rom. 8.
vi, aique conatus posse se ab eius charitate separari, quin etiam ad Philipp. 2. Propter eminentem scientiam Iesu Christi omnia existimabas detrimentum esse, & omnia arbitrabatur in stercore, ut Christum lucrifaceres. cuius rationem reddit ad Galat. 2. In fide, inquit, vincto filij Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

Philipp. 2.
Galat. 2.
Quanto ergo majori Christi charitate flagrabat Deipara, quæ hæc filij beneficia diligentiori examine perpendebat, & ut de uno, vel altero exemplum afferam, agnoscebat enim non solum se à Deo creatam, verum etiam in ipsa creatione pluribus, maioribusque donis, ac prærogatiuis, quam ulla pura creatura, & his quidem in præcellenti gradu cumulatam, Participatione redemptam se quidem à Christo nouerat, attamen nobiliori modo, quam alij, quippe quæ ab omni mortalis, venialis, & originalis peccati labe præseruata, torquæ bonis per hanc redemptionem exornata fuerat.

L. 16. 1.
Quocirca in suo Cantico Deum communem totius humani generis saluatorem propter singulares in eo ipso redemptionis beneficio prærogatiuas, suam peculiarem appellare non dubitat. Et exultauit spiritus meus in Deo Salutari meo; non tantum quod redemptionis beneficium, ac si in se unam esset collatum, magnificeret (id quod Chrysostomus in verba illa citata ad Galat. 2. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me exemplo Pauli ab omnibus faciendum esse animaduertit: Vnusquisque enim nostrum non minus, inquit, gratus agat Christo, quomodo si ob ipsum solum advenisset: neque enim recusaturus erat ob unum tantum exhibere dispensationem ita Chrysostomus. Verum etiam singulari iure id poterat

Chrysost.
Galat. 2.
Quocirca in suo Cantico Deum communem totius humani generis saluatorem propter singulares in eo ipso redemptionis beneficio prærogatiuas, suam peculiarem appellare non dubitat. Et exultauit spiritus meus in Deo Salutari meo; non tantum quod redemptionis beneficium, ac si in se unam esset collatum, magnificeret (id quod Chrysostomus in verba illa citata ad Galat. 2. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me exemplo Pauli ab omnibus faciendum esse animaduertit: Vnusquisque enim nostrum non minus, inquit, gratus agat Christo, quomodo si ob ipsum solum advenisset: neque enim recusaturus erat ob unum tantum exhibere dispensationem ita Chrysostomus. Verum etiam singulari iure id poterat

R. 3
De ipa

Luc. 2. Deipara predicare cum nobiliori modo præcæteris omnibus redemptionis beneficium fit consecuta: quare in eodem Cantico rationem suæ exultationis reddidit: *Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius.*

Maternitas Christi maximū beneficiū. Cap. 20. 13 Quartò, hunc Deiparæ erga Christum amore præter beneficia illa, de quibus diximus cum alijs communia, augebant singularia, eaque eximia privilegia, de quibus jam in toto hoc opere, sed præsertim cap. 20. quæ præcæteris in se unam ab eodem Christo munificentissimè collata experiebatur: & (ut reliqua taceam) de maternitate Dei, in qua præcipuè eius dignitas, atque præstantia sita est, quæque veluti radix est, & origo innumerabilium donorum, quæ larga manu in eam sunt congesta, aliquid obiter in medium afferam. Sanè ipsemet filius eam sibi in Matrem delegit, & in tantum dignitatis culmen euectam ijs cumulavit donis, quibus creaturas omnes longo præcederet intervallo: quid ni ergo in eum singulariter præcæteris ardentissimo feratur amor? hoc porro in Virginem beneficium à Christo profectum pulchrè ob oculos ponit illud Prou. 9. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem, &c.* quod Bernardus serm. 9. ex paruis sic explicat: *Christus Dei virtus, & Dei sapientia, qui Deus erat, de sinu Patris ad nos veniens edificavit sibi domum, ipsam scilicet Matrem suam Virginem Mariam, in qua septem columnas excidit, ipsam dignum sibi habitaculum in fide, & operibus præparando*

Prouer. 9. Bernard. hæc ex Bernardo & psalm. 96. *Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. Ideo Sophronius inquit, facit eam, ut ipse fieret per eam.* & Ildesofus serm. 7. de Assumpt. *Lacta eum qui talem fecit te, ut ipse fieret in te.* quod pulchrè expendit Anselmus loco citato, ubi sermonem ad Virginem dirigens: *Et tu, inquit, o beatissima feminarum, in quam fluxit tam copiosa, & supereminens gratia omnium gratiarum, quid enim animi, quæso geres ad eum, qui tibi hæc magna fecit? unde sicut ipsa dixisti ab omni generatione beata dici meruisti.* hæc Anselmus. Qui tandem eo capite concludit in hæc verba. *Superat ergo omnes omnium rerum creaturarum amores, Christum & dulcedines magnitudo amoris istius Virginis in superat deos filium suum, & dulcedinis immensitas, quæ exultabat, & liquebat anima eius in eundem Dominum Deum suum. & infra: Quo, vel quali*

Psalm. 96. Sophron. *hæc ex Bernardo & psalm. 96. Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. Ideo Sophronius inquit, facit eam, ut ipse fieret per eam.* & Ildesofus serm. 7. de Assumpt. *Lacta eum qui talem fecit te, ut ipse fieret in te.* quod pulchrè expendit Anselmus loco citato, ubi sermonem ad Virginem dirigens: *Et tu, inquit, o beatissima feminarum, in quam fluxit tam copiosa, & supereminens gratia omnium gratiarum, quid enim animi, quæso geres ad eum, qui tibi hæc magna fecit? unde sicut ipsa dixisti ab omni generatione beata dici meruisti.* hæc Anselmus. Qui tandem eo capite concludit in hæc verba. *Superat ergo omnes omnium rerum creaturarum amores, Christum & dulcedines magnitudo amoris istius Virginis in superat deos filium suum, & dulcedinis immensitas, quæ exultabat, & liquebat anima eius in eundem Dominum Deum suum. & infra: Quo, vel quali*

Luc. 2. *gaudio replebatur tota substantia eius, quædam eum, quem tantopere diligebat quem creatorem, & dominatorem omnium rerum esse sciebat, secum agentem, secum edentem, se quacumque nosse volebat dulces assatus docentem haberet, quis caperet? hæc Anselmus.*

Amor Vir- *ginitatis in ergo omnes omnium rerum creaturarum amores, Christum & dulcedines magnitudo amoris istius Virginis in superat deos filium suum, & dulcedinis immensitas, quæ exultabat, & liquebat anima eius in eundem Dominum Deum suum. & infra: Quo, vel quali*

gaudio replebatur tota substantia eius, quædam eum, quem tantopere diligebat quem creatorem, & dominatorem omnium rerum esse sciebat, secum agentem, secum edentem, se quacumque nosse volebat dulces assatus docentem haberet, quis caperet? hæc Anselmus.

14 Quintò beatissima Virgo præcipua erga Christum Dominum charitate ferebatur non eo iocundum nomine, quo eum suum benefactorem, ac singularem benefactorem, ut diximus, agnoscebat, verum etiam ut eius Mater, & ut ejus vicissim quodammodo benefactrix, cui ipsa aliquid contulerat ex suo, carnem nimirum, ex suis purissimis sanguinibus, quod Deiparæ cordi ad eum infixerat Deus: ut vel ipsum Mariæ nomen id præferret, ac indicaret, si nominis Mariæ etymologiam ab Ambrosio in lib. de Instit. Virg. cap. 5. allatam sequamur: *Vbi speciale inquit, Maria Domini hoc nomen inuenit, quod significat Deus ex genere meo: & ratio quidem maternitatis, si spectemus consanguinitatis vinculum, ad alliciendum erga filium a morem magnam habet efficacitatem, quemadmodum supra de amore matrum naturali dicebamus, charitas verò supernaturalis perficit ipsam inclinationem naturalem, teste Valentia 22. disp. 3. q. 4. pun. 5. ut propterea S. Thomas 2. q. 26. ordinem charitatis, quo ducit ordine proximos diligimus ex naturali inclinatione, & ex Aristotelis doctrina fere colligat, Cæterum dilectionem quam mater quælibet in gratia existens filium charitate supernaturali prosequitur ex S. Thomæ quæst. cit. inuestigamus, is artic. 6. ad 2. cum docuisset eos, qui majori bonitate sunt præditi magis etiam diligendos ex charitate, quam alios minus bonos. Quoniam illi, inquit, sunt Deo propinquiores, in articulo tamen septimo multis rationibus astringit, eos qui nobis sunt propinquiores intentioni affectu ex charitate diligere, quam alios, tametsi probitate meliores, & art. 9. consanguineo propter conjunctionem naturalis originis magis diligendos, quam eos, qui alia civili conjunctione nobiscum communicant, ex quo matris erga filium dilectionis vim intelligimus. Quod si in eadem maternitate non tantum consanguinitatē cum filio, sed etiam beneficentiæ rationem erga eundem attendamus, profectò id etiam amore erga filium misericè conciliat, cum beneficium erga eum, in quem confert beneficium, propensiori dilectione ferri soleat, quam erga eum*

Mariae ratione consanguinitatis Christi si amantissimum.
Ambrosii.
Valentia S. Thom. Aristot. S. Thom. Maria ad rem summo Christi amantissimum.
Amoris præcipua.

S. Thom. eum, à quo beneficium recipit; quocirca S. Thomas quæst. cit. ait. 9. in corpore, & ad 2. concludit, filium, & si sub ratione principij naturaliter magis diligit patrem; ratione tamen maioris coniunctionis ex Arist. 8. Ethic. 2. Patrem naturaliter magis diligere filium tãquam partem sui, & art. 12. in corpore, & ad 2. ex Arist. 9. Ethic. cap. 7. vult benefactores magis amare eos, in quos beneficium contulerunt, quàm amari ab ijs, licet amor erga benefactorem sit ei magis debitus; sanè Arist. lib. 2. moral. ca. 14. Curnam, inquit, pater filium magis amat, quam filius patrem: virum (vt nonnulli inter multos aiunt) quod pater beneficus erga filium sit, quodque filius de patre benemeritus, & eius factio sit. hæc Aristoteles; qui alijs etiã rationibus id confirmat ibi, & S. Ethic. c. 2. ex quo vulgatum illud axioma manauit: *Amorem magis descendere*; vt propterea ex hoc etiam capite Deiparã in Christum amor non exitum, vt dicebamus, acceperit incrementum.

Methodius Quare Methodius ratione in hypapantem Tu admirabilem, inquit, incarnationem, quam aliquando non habuit, Deo mutuaam dedisti. Euge euge Mater Dei, & Ancilla, qua debituorem illum habes, qui omnibus sub fenore mutatur, Deo nãq; vnuerſi debemus, tibi verò ipse debet. ita Methodius. Et S. Bernardus Sensus tom. 3. term. 11. art. 2. ca. 2. O stupendum, inquit, miraculum, & inaudita alitudoinis fastigium, vt à muliere Dei filius quodammodo recognoscere videatur suum esse humanum. ita S. Bernardus.

S. Bernar. 15. Sextò, quia Christus totus erat Virginis, etenim quã homo est patre caret, atque ita Virgo vtromque amorem simul patris, & matris filio debebat; & vicissim Christus amorem, quem filij vtrique parenti debent, exhibet soli matri, quod pulchre Anselmus libro de excellent. Virg. cap. 4. docet: *Amorem, inquit, quem pater, & mater singula debent filio suo, debet hæc felicissima matrum sola filio suo; amorem etiam quem debet filius simul suo patri, & matri, ille filius verè Virginis sue debet soli matri: nam sicut alij filij nascuntur ex patre, & matre, ita filius eius natus est ex ea sola matre; excedit itaq; omnes amores parentũ in filios, aut filiorũ in parentes amor istius matris in filiũ suũ, & istius filij in matrem suam hæc Anselmus.*

Amor v- Septimò, virgo ipsa tota erat Christi, qui erat vnig. ritus: quando enim plures sunt filij, matris amor in plures diuiditur, non sic autẽ in Virgine, cuius filius erat illi vnicus: amor

verò vnici filij magnus esse solet; propterea David 2. Reg. 1. suum in Ionatham amorem exitum vnici filij à matre dilecti similitudine declarat: *Sicut, inquit, mater vnicum amat filium suum, ita ego te diligebam.* Quare Plutarchus lib. de amicitia, naturam eius, cui vnica filium dedit, amorem colligere, cui verò plures filios contulit, amorem diuidere: quia verò Virgo mater tota, vt dixi, erat Christi, & Christus totus Virginis, meritò verba illa Cant. 2. vt forpare poterat: *Dilectus meus mihi, & ego illi.*

16. Et hæc satis de septem illis capitibus, quam veluti septem amoris fontes copiosissimam erant, ex quibus ingens ille charitatis Deiparæ fluuius igneus erga filium magna vi manabat: vel septem erant annuli, quibus arctissimo dilectionis vinculo eidem filio deuinciebatur. Concludam septem horum capitum disputationem illis Bernardi verbis: *Quid mirum si MARIA pra omnibus diligit, quæ est pra omnibus dilectam* nam eadem septem capita, quæ quasi totidem incendia Deiparam sanctissimam ad Christi amorem tantop. r. inflammaban, si proportionem quadam ex parte Christi erga Deiparam fumantur, rationes dici possunt, quibus ille genitricem suam immenso amore iam inde præuenerat, quippe qui in eam, vt in singulare opus suæ omnipotentia, quam præ cunctis ab æterno præelegerat, suæ thesauros bonitatis effuderat, ac tot, tantisque beneficijs, ac peculiaribus priuilegijs cumulauerat, vt in ea præ cæteris pnis creaturis suæ diuinitatis attributa relucere, quãque in matrem, ex qua sine viri consortio carnem sumeret, delegerat, & sic de reliquis capitibus philosophari licebit; quæ omnia exitum Christi in eam amorem testabantur.

17. Post ascensionem verò Domini absentia dilecti, quæ in alijs interdum obliuionem gignere solet, Virginem propter exitiam, qua Christum protequebatur, dilectionem nouis amoris lacibus erga dilectum incendebat, quod pulchre Cant. 3. exprimitur, vbi dilectã sponsum non inueniens, absentia eius impatiens, ait: *In lectulo meo per noctes quasuis, quem diligit anima mea, quasuis illum, & non inueni: surgam, & circuibò ciuitatem, per vicus & plateas, quærã quem diligit anima mea: quasuis illum, & non inueni: inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem; Num quem diligit*

2. Reg. 1.
Plutarch.
Cant. 2.
Bernard.
Summit
Christi et
ga matre
amor.
Amor quæ
Iesum B.
Virgo post
ascensio. &
est præse
entia.
Cant. 3.

Cant. 5. anima mea vidisti? & Cant. 5. Angelis sponsi sodalibus sub nomine filiarum Ierusalem Deiparae sepe inuisentibus, ipsam identidem dicere solitam pie meditari possumus cum

Guarricus Guarrico sermone 2. de Assumptione. *Aduro vos filia Ierusalem si inueneris dilectum meum, ut nunciatis et quis amore languet. de quo*

Sophron. Sophronius sermone de Assumptione: *Cogitate inquit, & perpendite quantum afficiebatur B. Virgo doloribus post Christi ad caelos ascensum; & considera: quo cruciabatur amore, quo desiderio aestuabat haec Virgo, dum uoluere animo cuncta, qua audierat, qua uiderat qua cognouerat: quanto indestinenter cremabatur ardore per amoris; quanto mouebatur repleta Spiritu sancto caelestium secretorum incantamentis; quia & si diligebat Christum ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente; nouis tamen quotidie inflammabatur praesentia absentis desideriorum affectibus: tanto siquidem ualidius, quanto diuinitus illustrabatur in uisitationibus quam totam repleuerat Spiritus sancti gratia, quam totam intenuerat diuinus amor; ita ut in ea nihil esset mundanus quod violaret affectus, sed ardor constantis & ebrietas perfusi amoris eius, qui illius erat, & Dominus, & filius fortassis ergo praesentio amore in loco, quo sepulchrum dicitur habitasse eam credimus, quatenus pijs pasceret interitus amor obuius, non quod iam uenientem quaereret cum mortuus sed ut suis consolaretur aspectibus. & quem genuerat manus compledebatur amplexibus. Amor Christi desiderium pariebat, desiderium uero gliscens quasi nouis reparabatur ardoribus. hactenus ille. Et Carthusianus serm. 1. de Assumpt. B. Virg. hoc ardens eius desiderium uidendi Christum eleganter explicat: Non sic, inquit, Iacob Patriarcha affici potuit ad uidentum filium suum Ioseph cundum, ac dominantem in Aegypto; quantum afficiebatur piissima mater. & Virgo ad conspiciendum unicum suum filium IESVM gloriosissimum, atque regnantem in caelo, nempe quo intensius ardentius, incomparabiliusque amauit unigenitum suum secundum uerbum, que ipsius naturam, eo praecordialis anhelabat ad facialem eius inuicium, ad immediatam, ac inuicem uisionem, ad beatissimam uisionem. praesertim quia eius suauitatem gloriose, ac frequentissime eras experta, per quod ad plenarium gustum accendebatur ualidius, iuxta illud, quod increata sapientia loquitur: Quis edunt me adhuc esurient. **Eccles. 2. 4.** haec Carthul. 18. Quinctiam Deipara sancti-*

ssima propter innumerabiles, eosque eximios actus meritorios, a quibus toto vitae uae tempore ne momento quidem destitit, ea diuinae charitatis capiebat incrementa, ut eius anima tandem huius amoris aestu, atque magnitudine e corporis vinculis soluta, ad filium, quem intimis cordis uisceribus dilexerat, euolaret; & qua uis nonnullos apud Ambrosium, & Beadam in cap. 2. Luc. & apud Isidorum in lib. de uita, & morte Sanctorum dixisse legamus, B. Virginem martyrio affectam decelsisse; id tamen, quem admodum citati Auctores affirmant, nulla historia, nulla traditione, nullo probabili fundamento inquit; gladius enim, qui eius animam, iuxta Simeonis vaticinium pertransiuit, non pro corporali gladio, sed metaphorice pro acutissimo dolore, quo in Christi passione transfixa fuit, tumendus est, teste Sophronio sermone de Assumpt. & Idem Iunio serm. 2. de Assumpt. Beda in Luc. 2. Damasceno lib. 4. c. 15. Anselmo cap. 5. de excels. Virg. Ruperto in cap. 19. Ioan. Euthymio in cap. 2. Luc. Bernardo sermone Signum magnum Virgo enim, quem admodum cap. 3. diximus, praefigurata est in altari, quod Deut. 27. edificandum iussit de lapidibus, quos ferrum non tetigit; & in Templo Salomonis, in quo malleus, & securus, & omne feramentum non sunt audita cum edificaretur ita cum e uita excederet Deipara, ferrum gladii non eam tetigit. Quare eam nullis tyrannorum tormentis, quin etiam nullo dolore correptam nullo tentatam morbo, sed uiamoris erga Christum eximij ex hac luce migrasse complures grauissimi Patres astruunt, Damascenus orat. 2. de dormit. Piusquam dolorem sensisset, peperit; & abique dolore suis eius quoque ex hac uita excessus. Simeon Metaph. ph. istas oratione de uita Deiparae: Cum rursus, inquit, dixisset, Fiat mihi Domine secundum uerbum tuum, emisit tanquam in formosissimum, & in eum amicis deponi filij manibus. Idem habet Nicephorus lib. 2. hist. cap. 21. Albertus Magnus in suo Marial; Beata Virgo, inquit, pra amore, & sine dolore mortua est. & Carthusianus lib. 4. de laudibus Virg. arti. 3. Ad intuitum, inquit, dilecti filii cum incomparabili aspirauit ardore, diuinarum quoque rerum contemplationi eras profundissime iuncta iuncta ergo pra spiritalis suauitatis affluensissima experientia, & seruenissima dilectione separabatur sine poena a corpore, hoc ipsum exreuelatione

B. Virg. e
mora si
ex hac lu
de migra
ni.
Ambros.
Beda.
Isidorus.
Luc. 2.
Sophron.
Iunio
Beda
Damasc.
Bernard.
Deut. 27.
Damasce
Metaph.
Nicepho.
Alb. Mag.
Carthu.
siuauit.
Ma
le
Ma

3. Brigitta. tione ipsius Deiparæ apud S Brigittam lib. 6. reuelat. cap. 62. confirmatur: *Parauit, inquit Deipara. me ad exitum circumiens omnia loca more meo, in quibus filiis meis passus fuerat: cumq; quadam die animus meus suspensus esset in admiratione diuina charitatis, tunc anima mea in ipsa contemplatione repleta fuit tanta exultatione, quoad vix se capere poterat, & in ipsa consideratione anima mea à corpore fuit soluta: & sanè quemadmodum Moyses quamuis centum viginti annorum esset, vegetus tamè, & incolumnis, cuius oculus non caligauerat, nec dentes moti erant, iubente Domino Deut. 24. mortuus est: quid ni Deipara similiter nullo morbo confecta obierit, cum hoc mortis genus innocentia ac puritati Deiparæ mirificè congruat, quæ absque libidine concepit, & omni concupiscentia motu semper caruit, & ex filij morte longè maiores perpessa fuerat cruciatus.*

19 Quam autem ratione absque morbo vi amoris Deipara obierit, Suarez qui hoc tenet tom. 2. in 3. part. disput. 22. sect. 1. rectè explicat: *Fieri, inquit, potest, ut mens tanta efficacia, & intensione in his actibus amoris, & ardentissimi desiderij, & altissima contemplationis occupetur, ut veluti distissimas corpus, ita ut paulatim eius dispositiones remittantur, ac deficient, ac tandem ob carnis defectum non possit anima in corpore conseruari.* hæc Suarez.

Ad hæc de Deiparæ charitate non interrupra illud affirmat Suarez loco citato sect. 2. eam ne in obitu quidem, cum à via transijt ad patriam charitatis actum intermisisse: sed vel eundem, quem in terra viuens vsque ad mortem liberè exercuit in termino viæ maiori quadam perfectione, & necessitate continuasse; si actus amoris in via, & in patria possunt esse eiusdem rationis: vel si sunt diuersi Deiparam ab actu amoris viæ immediatè absque vlla intercapedine transijisse ad actum amoris patriæ: neque enim in obitu corporis dolore, vt diximus, vel sensuum perturbatione impediatur: sed quo magis ad exoptatum terminum accedebat, eò vehementius diuina charitate flagrabat vsque ad primum non esse hominis, vt verbis Philosophorum vtar, in quo Deum videre, eumq; beatifica charitate diligere cæpit. hæc ex Suarez.

20 Ex his omnibus rectè intelligimus, cur ac Ecclesia Virgini gloriosæ accomodetur illud, quod de diuina sapientia profertur Ec-

cles. 24. *Ego mater pulchra dilectionis, timoris agnitionis, & sanctæ spei: quibus verbis trium illarum virtutum, quas theologicas appellant, quæque reliquis præstant, & simul timoris Domini, qui est initium sapientia mater exprimitur, quod scilicet ei familiarissimæ fuerint non secus, ac filia cum matre: imò quod eius precibus eas à Deo alijs impetret, atque in alijs illas gignat. Primo autem loco Mater dicitur pulchræ dilectionis, quæ reliquis theologis antecellit; de qua pulchrè Bernardus serm. 29. in Cant. vbi cum dixisset amoris sagittam animam Virginis pertransisse, vt nihil in ea amoris vacuum relinqueret. subiungit: *Aut cerid amoris sagitta pertransiuit eam, scilicet animam Virginis, vt veniret amor vsque ad nos, & de plenitudine illi omnes acciperemus, & fieret Mater charitatis, cuius pater est charitas Deus parturiens, & in sole ponens tabernaculum eius, vt scriptura impletur, qua dicit: Dedit in lucem genitum, vt sis salua mea vsque ad extremum terra: hoc enim impletum Isai. 49. est per Mariam, qua in carne visib. lem edidit, quem inuisibilem, nec de carne, nec cum carne suscepit.* ita Bernardus. Huiusmodi porro dilectio, cuius mater Eccles. 24. dicitur Virgo, pulchra est, seu bona; Græce enim καλλῆ habetur, quod & bonum, & pulchrum significat: tum quia charitas est, quæ pulchram & bonam reddit animam, ita vt ei dici possit illud Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea,* inde enim pulchra, quia amica, solus enim Dei amor, teste Nazianzeno in carmine de virginitate, formosum reddit amantem: tum etiam quia carnis dilectio, quæ deformem reddit animam, iuxta illud Osee 9. *Facti sunt abominabiles sicut ea qua dilexerunt,* procul esse debet ab ijs, qui Virgini sanctissimæ Matri pulchræ dilectionis placere student. *Talis enim quisque est (inquit Augustinus tract. 2. in epist. Ioan.) qualis eius dilectio est; terram diligit? terra es, Deum diligit? quid dicam? Deus eris.**

Atque hæc de Virginis in conuictu cum filio vicinitate, eiusdemq; charitate excellenti, qua ei perpetuò & inseparabiliter adhæsit.

*
*

S VIRGI-

Eccles. 24.

Bernard.

Psalms. 118.

Isai. 49.

Eccles. 24.

Quid sit dilectio pulchra

Cant. 4.

Nazianz.

Osee 9.

Augustin.

VIRGINIS DEIPARÆ FI-
lij Passione vicinitas, & de gladio do-
loris, qui eo tempore ipsius ani-
mam pertransi-
uit.

CAPVT X.

Virginis
cum Chri-
sti passione
vicinitas.
Ioan. 19.

ERTIA Virginis vicinitas
cum Christo spectatur in eius
passione: eo praesertim tem-
pore, quo fortitudine plusquã
vili stabat, vt ait Ioannea, iu-
xta crucem Iesu, eiq;

materno
compatiebatur affectu, quando & ipsius a-
nimam, iuxta Simeonis vaticinium doloris
gladius pertransiuit. Quod pulchre expendunt
complures ex Patribus, quorum aliquos af-
ferre non grauiabimur, vt intelligamus quantũ
ex Christi cruciatibus, cui patienti, ac morien-
ti afficit, animo dolorem hauserit, quantumq;
ei corde compassa fuerit, si quidem hoc etiam
ad eximiam Virginis laudem spectat: Etenim

Luc. 1.
Virginis
iuxta cru-
cem dolo-
res Patri-
um assimoni-
is expli-
cantur.
Metaphra-
stis. Et ha-
bitur a
pud Surinũ
lib. 10. 4.

erit (inquit Simeon Metaphrastes orat, de
vita, & dorm. Deiparæ) inter Virginis magnalia,
& praclara, si ostenderimus eam fuisse perpetuũ
versatam cum filio, & ei semper assensisse; & ne in
tempore quidem rerum aduersarũ, nec in passio-
ne fuisse ab eo separata, quando & Discipuli, &
amici, & omnes noti, alij quidem, ipso omnino re-
lictõ, se in pedes coniecerunt: Alij vero cum paulu-
lum expectassent, negauerunt, ita Metaphrastes:

Ephremi.

Ephrem igitur in lamentatione Mariæ:
Stans, inquit, apud crucem purissima Virgo, Sal-
matoremq; in ligno suspensum suspiciens, plagas
repuzans, inueniens, & ctauos, & quorelas, colaphos,
& siccellationem cum grauidis suspirijs, cum fle-
nti ingenti, exclamauit: Mi fili dulcissime, & quæ
sequuntur pathetico affectu descripta.

S. Ambro.

S. Ambrosius de Iustit. Virg. cap. 7. Si abas,
inquit, ante crucem Mater, & fugientibus viris
stabat intrepida, spectabat pijs oculis filij vulnera,
per qua sciebat omnibus futuram redemptionem,
stabat non degeneri Mater spectaculo, qua nõ me-
sueret peremptorem, & pendebat in cruce filius,
mater se persequentihus offerebat. hæc Ambros.

Sophroni.

Sophronius inter opera Hieronymi sermo-
ne de Assumpt. Beata, inquit, Virgo Dei geni-
trix, quia in ea parte passa est, qua impassibilis ha-
betur: ideo (vt ita fatear) quia spiritaliter, &
atrocius passa est gladio passionis Christi, plus quã
martyr fuit: vnde constat quia plus omnibus dile-
xit, propterea & plus doluit, in sanctum, vt animã

eius totam pertransiret, & possideret vti doloris ad
testimonium eximia dilectionis: qua quia mens
passa est, plus quã martyr fuit. Nimirum & eius
dilectio amplius fortis, quã mors fuit, quia mar-
tem Christi suam fecit. ita Sophronius.

Et Ildesonus serm. de Assumpt. Venerabi-
lis, inquit, Virgo candidior inter martyres dignè
pradicatur, eo quod si corpora martyrum pro Do-
mino supplicia pertulerunt, nihil minus hac ad-
mirabili Virgo in anima passa est, teste Domino
comprobatur: ait enim Simeon, vel Dominus ad
eam, Team ipsius animam pertransiuit gladius.
Quod si gladius vsq; ad animã peruenit, quando
ad crucẽ fletus fugiens, ubi dicitur, cum videret
Dominũ pendente: etiam plus quã martyr fuit, Virgo pla-
quia in animo nõ minus amoris, quã mortis est: quã mor-
talis gladio vulnerata: parata enim fletu, si non tyri nunc
deseret manus percussoris: Beata Dei genitrix ipse patre,
plus quã martyr mater est, quia nimio amore
vulnerata, testis exitus Saluatoris, & pro matris
in animo cruciatum sustinuit passionis, hæc Ildes-
onius.

S. Paulinus in epist. ad S. Augustinum, quæ S. Pauli
est 8. inter Augustini epistolæ explanatione
quærens illorum verborum Simeonis: Et tuam
ipsius animam pertransiuit gladius, hæc ait: Nõ
quid Simeon de passione Maria, qua nusquã scri-
pta est, hoc propheta se credendum esse: An vero de
materno eius affectu, quo postea in tempore pas-
sionis assistens cruci, qua hoc erat fixum quod
ipsa pepererat, mater norum viscerũ dolore confi-
xa est: & animam illius illa, qua eus secundum
carnem filium ipsa spectante confoderat, crucis
rhombus penetrabat. Video enim in Psalmis de
Ioseph' ita dictum esse: Humiliauerunt in compe-
dibus pedes eius, ferrum pertransiuit animam eius;
sicut in Euangelio dixit Simeon: Et tuam ipsius
animã pertransiuit gladius. Non a: carnem, sed
animam, in qua pietatis affectio continetur, &
doloris acutus quasi gladius operatur, cum aut
aliqua carnis sua iniuria afficitur; vt Ioseph, qui
non mortis, sed iniuriarum perculsi passiones, in
seruum venditus, & in reum vincula eius, & car-
ceri datus: aut cum affectionis interna tristitia,
vel dolore cruciatur, vt in Maria sic Paulinus.
Cui quaestioni respondens Augustinus Epist.
59. Tribulationem, inquit, gladius nomine signifi-
cata esse, credibile est, quo materna anima vni-
nerata est doloris affectu. Ipse fuit gladius in ore
persecutorũ, de quo hinc in Psalmo dicitur: Et gla-
dius in ore eorum. Ipsi enim erant filij hominum,
quorum dentes, arma, & lingua eorum
gladius acutus hæc Augustinus.

Damaſc. *Verum ipsa B. Virgo* (inquit *Damaſcenus* lib. 4. fide orthodoxa cap. 15.) quos in partu doloris effugerat, passione tempore sustinuit, ut qua pro materno suo affectu, viscera sibi lacerari senserit. & dum eum, quem Deum gignendo nō rat, ut fontem ac facinorosum morte affici conspiceret, intemis cogitationibus tanquam gladio discerperetur, atq; ita intelligendum est illud: Et tuam ipsius animam doloris gladius pertransiit: verum resurrectionis gaudium mororem hunc excepit. hęc *Damaſcenus*.

Anselmus. *Anselmus de excellent. Virg. cap. 5.* verū inquit, pertransiit animam tuam gladius doloris, qui tibi amarior fuit doloribus cujusvis corporis passionis. Quicquid enim crudelitatis inflictiū est corporibus martyrum, leve fuit, aut potius nihil comparatione tua passionis, qua nimirum sua immensitate transfixit cuncta penetrabilia sua, tuigūta benignissimi cordis intima. Et utique pia Domina non crediderim te potuisse illo pacto stimulos tanti cruciatus, quos vitam amiteres, sustinere, nisi ipse spiritus vita, spiritus consolationis, spiritus felicet dulcissimi filij tui, pro quo morientor quebaris, te inuis doceret, non esse mortem eum absummentiam, sed magis triumphum omnia ei subijcientem, quod in ipso fieri coram moribundo videbas hucusque *Anselmus*.

Bernard. *Bernardus sermone Signum magnum.* Martyrium, inquit, Virginis iam in *Simonis* prophetia, quam in ipsa *Domnica* passionis historia commendatur; Verē tuam, o *Beata Mater*, animam gladius pertransiit: alioqui non nisi eam pertransiens, carnem filij tui penetraret. Et quidem postea quam emisit spiritum tuus ille *iesus* (omnium quidem, sed specialiter tuus) ipse plane non attigit animam crudelis lancea, qua ipse (nec mortuo parcem, cui nocere non posset) aperuit latius: sed tuam vitę, animam pertransiit, ipse nimirum anima jam ibi nō erat, sed tua plane in deo nequibat aucti. Tuā ergo pertransiit animā vis doloris, ut plusquā martyrem non immerito predicam⁹, in qua nimirū corporea sensus passionis excesserit compassionis affectus. hucusq; *Bern.*

Bernard. *Idem Bern. de lamentatione Virginis Marie:* Nec lingua, inquit, poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia viscera *Mariae*. Nunc soluis *Virgo* cum usura, quod in partu non habuisti a natura Dolorem, patientia filium, non sensisti quem milles replicatum filio moriente passa fuisti. & infra de lacrymarum ram *Dei*. *Dei* parę vestigijs, quę in monumento adhuc para vesti extate dicebantur; Rigabat, inquit, felicibus la-

crymā corpus exanime filij, & monumentum, in quo posuerunt eum, modo mirabili madidabat, ubi & ejus lacryma adhuc apparere dicitur in: cuncta doloris intimi, qui animam ejus tanquā gladius acutus pertransiit. & mox: Non credo plene enarrari, vel meditari posse dolorem Virginis, nisi tantum fuisse credamus, quantum unquam dolere potuit de tali filio talis mater.

3 *Simeon* *Metaphraſtes* loco citato afferens ea, quę ibi dicit se ex grauissimis Auctoribus accepisse: Mater, inquit, passionis tempore sic in alijs superabat mulierem, ita hic quoq; videtur Plusquam Mulier, quę ab illo id est *Christo*, minime recedit, sed propius sequebatur, nihil timans quod esset formidabile, non quod tantum matris vinceretur visceribus quam potius diuino induceretur iudicio, adeo ut duas alias *Marias* hor-sata sit, ut secū versarentur. & infra: Sic autē una quoq; ingressa est in atrium *Anna*, & *Caipha*, cer-

nis unumquodq; eorum, quę gerebantur, & apud *spālandie* filij crucia-tis manens dum iudicaretur, una autem proficiscens dum abduceretur ad mortem eorumq; qui tibus con-ibant, egressus, & ingressus consideras, & omnium stantia. ora attendens, ut scire: quānam in eum ferretur sententia in cruce quoq; una aderat, & ideo licet considerare cujusmodi illa esset, quę hac difficilia cernebat, & molestas, illusiones flagella alas pur-pura amictum, corona impositionē, conuulsiōem tra-ductionē. & infra enumerat, quę ipsa p̄sente gesta sunt in *Caluarie* *Mōte*: Quomodo sanguinis, inquit, guttus effluentibus non acerbiores lacrymarum aqua ductus fuerēt ex *Mariae* oculis? Quomodo illum tulit videre in cruce stensum, ipsam, & eos qui aderant aspicientem a spectu benignissimos? Quid verō irrisiones? Quid impia trans-euntium scommata? Ingratorum subsannationes? probra eorum, qui circumstant? Quę quidem omnia eā transuerberabant profundē, quā ulli clausi, & innumerabilibus quidem plagis sauciabatur stimulus autem confodiebatur innumerabilibus. Hoc verō erat ei molestissimum, quod ad illum quidem accedere, & eū alloqui stitebat, repellebatur autem a multitudine canum eā circumdantiū, postea verō cum parricida illi negligerent custodia, Tunc verisimile est *Dei* parām sibi data facultate ad eum accessisse, & antemeritos quidem eius pedes, & impressas ei plagas libenter deoscula-tam, & sanguine miscens lacrymas, oculos, & *Christi* la-teris astruuisse. & infra ex sententia quorundam virorum piorum dicit *Dei* parām sangui-nem, & aquam ex *Christi* latere exeuntē haurisse reuerenter, & diligenter ita *Metaphraſtes*.

Et aquam servasse dicitur. Quod quidem habet Nicephorus lib. 1. hist. c. 39. qui addit, vasculo illa excepisse.

Metaphr. Nicophor. Neque alicui mirum videri debet id quod Metaphrales venisimile existimat, Deiparam nimirum Christi de cruce pendens pedes exoculata esse, nam & hoc ipsum affirmat Nazianz.

Nazianz. in Tragedia; Christus patiens, ubi Deiparam inducit Christo hæc dicentem.

Per hos sanctos pedes, quos osculor, Materno amore se nunc misereat mei.

Neque enim Christi Dñi crux utque adeo præalta fuisse videtur, quin ad eius pedes exoculandos pissima mater pertingere potuerit:

Bonauent. *Opinio enim est,* inquit Bonauent. in meditationibus vitæ Christi c. 77. *Crucem Domini, ut dicitur in historijs, quindecim pedes habuisse in altum, & noster Iacobus Greterius lib. 1. de S. Cruce c. 7. Crucem fuisse quindecim pedum, testatur fuisse traditionem, cui periversioni tempore & publico consensu corroborata, ait non videri temerè contradicendum. & profecto cum Christus illam sibi bajulauent, non videtur majoris fuisse longitudinis: quare hominis statura proceri, & in hac cruce extensi (cujus crucis in altum erectæ, pars infima foraminis, quod adhuc in Calvarie loco videtur, erat infixa,) pedes faciliè osculari quis poterat.*

Greterius. *Euthym.* in Matt. 27. *Verisimile est,* inquit, *tunc Dei Matrem propinquius cruci assistisse, quam reliquas mulieres, in viscerum inflammatione Iudaorum vincante timorem.* hucusque Doctorum de Virginis dolore testimonia

Joan. 19. In quibus duo in Virgine Deipara, quæ patienti filio compatiebatur, præcipuè eluxere. Primum dolor ejusdem maximus, alterum in eo dolore perferendo admirabilis Virginis fortitudo, animique constantia, de quibus accuratè nobis in hoc, & proxime sequenti capite agendum erit.

Euthym. *De quibus agenda.* Et quidem dolorem Deiparæ sanctissimæ in filij passione, cui præsens atque, fuisse vehementissimum, faciliè intelligemus si animum referamus ad virtutem illam, quæ commiseratio, seu compassio super aliena miseria, dicitur, de qua S. Thom. 2. 2. q. 30. ubi eam dicit vocari misericordiam: sed habet compassionis nomine uti, quod affectum animi dolentis super alieno malo, de quo in præsentia agimus, magis exprimitur videatur. hæc porro compassio (ut idem S. Thomas dicit) ex amore proficitur, quo aliquis amicum tanquam se ipsum reputans ejusdem miseriam apprehendit, de eaque dolet tanquam de sua: unde Aristot. lib. 9. Eth. c. 3. inter amicabilia ponit condolere de malo amici sicut de proprio, hic autem dolor in voluntate à ratione regulatus, regulans etiam similem motum doloris in appetitu sensitivo virtus est, quam appellamus misericordiam, estque potissima inter virtutes, quæ ad proximum pertinent, quippe quæ defectibus aliorum subvenit. hæc ex D. Thom. Quare Apostolus omnis pietatis magister inter alia, ad quæ fideles hortatur ad Rom. 12. *Gaudete,* inquit, *cum gaudentibus, & flete cum flentibus* & Bernar. serm. 10. in Cant. Duo ipsorû ubera prælatis præsertim vult esse necessaria: *Congratulationem,* ut ipse dicit, *cum gaudentibus, & compassionem cum lugentibus.* & inter cæteras virtutes d. Job ore Dei laudati, compassionis virtus illi non debeat, ita enim de se ipse testatur c. 30. *Flebam quondam super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi:* quæ verba expendens Greg. lib. 10. mor. c. 26. docet: *Plus esse nunquam compati ex corde quam dare, quia vir sanctus apud omnipotentem Deum aliquando magis datum nouerat mentis esse, quam numerus,* ita Gregor. ubi enim facultas deest proximum à miseria subleuandi, animo saltem eidem compati debemus. Idem Gregor. Tanso, inquit, *que perfectior est, quanto ejus pietas alienos perfectius sentit dolere.* & de ipso Christo Apost. Heb. 4. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris;* Quare Augustinus lib. 14. de Civ. c. 9 Probat laudabilem esse aliquam tristitiam, quando scilicet procedit ex sancto amore & ejusmodi est hæc, de qua loquimur compassio.

De quibus agenda. Verum ut ad compassionem animi veniamus, quæ Christi passionem prosecuta est Virgo sanctissima; sciendum est, Christum Dominum mulieribus se ad mortem euntem plangentibus, ac lamentantibus dixisse non flere super ipsum, sed super te, & filios suos, illæ enim quomodo ex pia quadam commiseratione mouerentur, ignoscentes tamen mysterium Dominicæ passionis ac resurrectionis, falsè putabant eum non sponte, sed coactum mori, ut qui se à Judæorum manibus non posset defendere, & hunc flentem ex falsa existimatione profectum prohibet Christus, quod indicat S. Leo serm. 10. de pass. *Istum,* inquit, *plangentem sibi Dominus Iesus designatur imped. quia non docens luctum triumphum, nec lamentationem*

Dolor Virginis in Christi passione maximus. De virtute compassionis super aliena miseria Thom. Cur Christus suus mulieribus se ad mortem euntem dixit non flere super me, sed super te, & filios suos, illæ enim quomodo ex pia quadam commiseratione mouerentur, ignoscentes tamen mysterium Dominicæ passionis ac resurrectionis, falsè putabant eum non sponte, sed coactum mori, ut qui se à Judæorum manibus non posset defendere, & hunc flentem ex falsa existimatione profectum prohibet Christus, quod indicat S. Leo serm. 10. de pass. Istum, inquit, plangentem sibi Dominus Iesus designatur imped. quia non docens luctum triumphum, nec lamentationem

Aristot. *Rom. 12* *Bernard.* *Cant. 4* *Job. 30.* *Gregor.* *Heb. 4.* *August.* *Cur Christus suus mulieribus se ad mortem euntem dixit non flere super me, sed super te, & filios suos, illæ enim quomodo ex pia quadam commiseratione mouerentur, ignoscentes tamen mysterium Dominicæ passionis ac resurrectionis, falsè putabant eum non sponte, sed coactum mori, ut qui se à Judæorum manibus non posset defendere, & hunc flentem ex falsa existimatione profectum prohibet Christus, quod indicat S. Leo serm. 10. de pass. Istum, inquit, plangentem sibi Dominus Iesus designatur imped. quia non docens luctum triumphum, nec lamentationem*

Cur Christus suus mulieribus se ad mortem euntem dixit non flere super me, sed super te, & filios suos, illæ enim quomodo ex pia quadam commiseratione mouerentur, ignoscentes tamen mysterium Dominicæ passionis ac resurrectionis, falsè putabant eum non sponte, sed coactum mori, ut qui se à Judæorum manibus non posset defendere, & hunc flentem ex falsa existimatione profectum prohibet Christus, quod indicat S. Leo serm. 10. de pass. Istum, inquit, plangentem sibi Dominus Iesus designatur imped. quia non docens luctum triumphum, nec lamentationem

Veritatem & infra: *Eugendum vobis planè est filia*
Ierusalem non de Saluatore credentium, sed de
impetato. Et temeritate peruentum, ego cruce
volens pator, mortem in me quam sum pe-
tempurus admittere ibi. At verd à fidelibus
rectè de tua passione, & resurrectionis gloria
sentientibus, qui animo reputant quanta pro
nobis benignissimus Dominus perpeti sit
dignatus, hunc compassionis affectum
Christus exigit, nam & inter pios animi affe-
ctus, qui à Spiritu S. dimanant, etiam iste re-
centetur: Zach. 12. iuxta versionem Septua-
ginta, quam Ecclesia ad nocidum in Missa de
passione vsurpat. Effundam, inquit, super do-
num David, & super omnes habitantes Ierusa-
lem spiritum gratia, & miserationis, & aspici-
ent in eum, quem confixerunt, & plangent eum plan-
ctum quasi super unigenitum, & dolebunt super
unigenitum, & dolebunt super eum, ut dcleri
soles in morte primogeniti: in illa die erit plandus
magnus in Ierusalem, & Threno 3. Ieremias in
peritiona Christi hortatur animam fidelem
ad gratam memoriam amaritudinum, quas
in passione pro nobis gustauit: Recordare, in-
quit, pauperatis, & transgressionis meae, ably. 111,
& fella: Peccata enim nostra, quae expianda
suscipit, vocat sua: sicut & in Psal. 21. Longè
à salute mea verba utiolorum mororum, & sta-
tim subnectitur responsio eiusdem animæ fi-
delis: Memoria memor ero, & sabesset in me a-
nima mea: ac fidiceret, prae compassionem ex ta-
lium recordatione de ficiat, & David in Psal.
68. qui est de passione Domini, in persona ite
Christi cum Patre loquentis: In conspectu, in-
quit, suos omnes qui iribulant me, impropiè
aspexerunt cor meum, & miseriam, & sustinuit
qui simul mecum conuulsiatetur, & non fuit, qui
consolaretur, & non inueni. Quibus verbis con-
queritur de Iudæis tum quia in suis cruciati-
bus impetantes ei insultabant: tum etiam,
quia affectum compassionis animè exhib-
ebant. & d. Thom. 3. part. q. 46. art. 6. ad 3.
loquens de Christi doloribus, quibus cor-
pore debemus. Ex inuidentia, inquit, patiens
augetur dolor in eo, inquantum apprehendit nocu-
mentum illarum, ut magis euadit, unde et-
iam & alii magis sunt reprehensibiles, si non
compassionem recundum illud. Isa. 57. Iustus au-
tem perit, & non est qui recogitet in corde suo,
hac d. Thomas.

Sanctorum
exemplis

S 1. Quare Sancti omnes in passione Domini
 contemplantione tanto compassionis
 sensu afficiebantur, ut plerumque in lacry-

mas soluerentur. De S. Francisco narrat S. Be.
 nauent, in eius vita c. 1. Dum, inquit, unâ die
 rum sic sequatur ad orare, apparuit ei Christus
 Iesus volute crucis confixus, ad cuius confectum
 liquefacta est anima eius, & memoria passionis
 Christi, visceribus coram ipso adeo in profunditate
 dulcetur, ut ab illa hora cum Christi crucifixio
 veniret in mentem, via posset à lacrymis & ge-
 mitibus exoritur contineri. & c. 2. Cum lacrymo-
 si oculis Franciscus ascendere in Dominicam crucem
 com. & c. 13. in impressione sacrorum stigma-
 tum: Cum, inquit, compassiua dulcedine Francis-
 cius in eum tranformatus, qui ex charitate
 nimia voluit crucem signi, vno Des apparuit inier
 alas vntu deraph. in effigies homini crucifixi &
 infi. Latrabatur quidem in gratioso aspectu, quo à
 Christo sub specie Seraphim cecebat se conspici
 sed crucis affixio compassiua doloris gladio ipsius
 animam pertransibat. hæc ex, Bonav. Et lib. 1.
 Chron. s. Franc. c. 86. narratur quod S. Fran-
 cisus semel alta voce plerans à quodam in-
 terrogatus quid haberet, inquit, deborem ire
 per totum mundum sine recedendo plangendo
 passionem Domini mei. S. Bonav. sæpè medita-
 tionem passionis Domini ad excitandum er-
 ga Christum compassionem vehementer
 commendat, de quo ipse in meditationibus
 vitæ Christi cap. 74.

S. Bernardus serm. 43. in Cant fasciculum
 myrtha ex amaritudine Domini sibi ad u-
 bera mentis suæ collocarat. vide Cælium li.
 8. c. 10. & 11 vbi de quodam Daniele Religio-
 scribit, illum à Domino sibi apparente donum
 obtinuisse lacrymarum dum recedatetur
 passionis Domini, atque ita quando de eadem
 passione cogitabat aut loquebatur mox lacry-
 mæ erumpabant & in lib. qui inscribitur Spe-
 culum humanæ salutis c. 43. refertur de quo-
 dam relig. os, qui scire cupiebat obsequium
 aliquod Deo gratissimum, & à Christo in spe-
 cium magnam crucem baolantis adiuuit, ut
 se iuaret in grati crucis potidere perficendo.
 hac quidem ratione. Is ordo, inquit, per ere
 bram recordationem, & compassionem in ore per
 deuotam gratiarum actionem, in auribus tuis
 per penitentiam, in oculis in auditionem, in dorso per
 carnis tue assiduam macerationem hæc ibi.

6. Ex his omnibus rectè intelligimus, com-
 passionis virtutem erga filium dicitur patien-
 tem, inter reliquas passimæ Virginis virtu-
 tes fuisse non vulgarem, immò multis Sancto-
 bus superasse reliquorum omnium Sancto-
 rum

qui Christum
stabat in
re pectus
compassio-
banier.
S. Francis
set exento
plum, ex
Bonav. d.

Christi. S.
Franc.

S. Bonav.
exemplis.

S. Bernap.
di exento
plum.
Cant. 1.
Calarius
Exemplis
cuiusdam
Danielis

Hic libor
aditus est
Par. sis
anno 1506
Aliud ex-
emplum

Compassio-
nis affe-
ctus
Virgino-
maior,

quam re-
Sanctoru-
Bernard.
Rom. 11.
S. Bernar.
Apoc. 12.
S. Bernar.
Albera.
Mag. apud
S. Anton.
Cap. 19.
Gratissi-
mum est
Virgini
dolores re-
colere,
quibus pro
Christo est
affecta.

rom erga ea, quæ comiseratione sunt digna,
& præsertim erga Christi cruciatus compas-
sionem, quippe quæ plus omnibus illum di-
stigebat, & pietatis virtute, quæ alienis mise-
riis compatitur, reliquis omnibus longè præ-
stabat. Quare Bernardus sermone signum
magnum, probans Virginem propter animi
compassionem maximam, meritis dici mar-
tyrem: *Non miremini, inquit, fratres, quod Ma-
ria martyr in anima fuisse dicitur, miretur qui
non meminerit se audisse Paulum inter maxima
gentium crimina memorantem, quod sine affe-
ctione fuisset, longè id fuit à Maria visceribus,
longè sit à seruis eius, ita Bernardus, & S. Ber-
nardus in sermone 61. articul. 2. cap. 2. Tantus, inquit, fuit dolor Virginis, quod si in
omnes creaturas, quæ pati possunt, disperderetur, &
omnes subito interirent. hæc ille, quomodo au-
tem hoc intelligi possit, non est nostrum lon-
gius persequi.*

Quoniam verò Deipara hoc eximio charita-
tis actu, quo ingenti animi dolore filii passio-
nem, ac mortem est prosecuta, præclarissi-
mum & inenarrabile præmium, ut Theolo-
gi dicunt, essentiali, & martyrii quoque Au-
reolam, ut cap. proximo dicemus, est confe-
cuta: de circulo inter duodecim eius privilegia
per duodecim stellas significata, quæ Apoc.
12. in corona mulieris igne amictæ visæ sunt,
meritò S. Bernardus sermone signum mag-
num; hunc eius dolorem numerat, quem
martyrium cordis vocat. & Albert. Magnus
in lib. de laud. Virg. apud S. Antonium 4.
par. tit. 15. c. 20. vnde decimum privilegium Dei-
paræ illud fuisse dicit, quia passio Christi fuit
eius singulariter communicata: *Quoniam sola,
inquit, Beatissima Virgo habuit eo tempore fi-
dem, & compassionem crucifixi Dei, & hominis,
& ex compassione patientis per se passionem. Nos
quoque c. 19. inter duodecim Deiparæ privi-
legia, & hoc reponimus.*

7. Hinc est, quod Deiparæ gratissima est fi-
delium pietas, qua dolores eius, quibus pro-
pter Christum affecta est, religiosa commemo-
ratione recolunt, cum propter illos, & in-
figent maternæ pietatis laudem, & eximium
in coelo præmium sit adepti, id quod multa
satis testantur: primum complures imagi-
nes, quæ in Ecclesia visuntur, in quibus Dei-
param in speciem morientis septem vitæ
Christi mysteria ambiunt, & vulgò septem
Virginis præcipui dolores appellantur, è qui-

bus septem gladij & cor Virginis ve-
ctæ petere apparent, quo significatur Matris
anima doloris gladij iuxta Simeonis vaticini-
um transfixa, secundò inter mysteria Ro-
sarij in honorem Christi, eiusque Genitricem
instituti, secunda Angelicorum salutatio-
num quinquaginta mysteria passionis Chri-
sti, quæ eadem materia fuerit compassionis
Deiparæ complectitur. Tertio, religiosissimi
Seruitarum ordo, qui hoc præclaro no-
mine gloriantur, quod se beatissimæ Dei ge-
nitricis seruos ipso etiam nomine profitean-
tur, atras vestes, quas Deipara per visionem
primis eius ordinis institutoribus per quietem
præmonstravit, in huius virginis memo-
ris honorem induendas, elegit, quamvis non-
nullæ aliæ Religiosorum familiæ, ut pote
Montis Olivæ, & aliæ candentibus vesti-
mentis in honorem puritatis eiusdem Deipa-
ræ utantur.

Sed qualis, quantusque in Virgine fuerit
huiusmodi compassionis effectus, & ex com-
passione dolor, atque afflictio, id ex amore,
& conjunctione ad eundem, & ex intima
rerum cognitione, quæ ad commiserationem
maximè permouere solent, atque ex ipsius
Christi cruciatuum magnitudine, & atroci-
tate eximitari debet. Ut enim maxima sunt
eiusmodi cognitio, & amor erga eum, cui
condolemus, atque compatimur, & præter-
ea tormentorum atrocitas, quam in eodem
cernimus, ita maximè augetur dolor, qui ex
amissione, vel læsione personæ, quam dili-
gimus, & ex compassione erga eandem pro-
ficiscitur, ut non immeritò in alienæ miseræ
compassione amor erga eum, cui compati-
mur, mensura sit doloris. quare Augustinus
lib. 2. c. de Civitate capit. 26. *Ex carum, in-
quit, personarum amissione, quæ nobis necessitu-
dine aliqua sunt coniuncta, tantum necesse est
uratur dolor, quantum habet amor. sic Augusti-
nus. Hinc est, quod Græci amorem dixerint
γλυκύνωρον: hoc est, dulce amarum, quod
nimium amorem erga rem amatam aliqua
doloris amaritudo propter eiusdem amissi-
onem, vel læsionem plerumque consequi Deipara
soleat.*

8. At verò quod spectat ad amorem Virgo erga filium
sanctissimum multis nominibus summa chari-
tate Christum filium suum prolequebatur: patiebatur
nam si 2. Reg. 18. *Anima Ionathæ conglutinata 1. Reg. 10.
est anima David, & dilexit eum Ionathas quasi* Luc. 2.
animam

*animam suam quanto maiori amore Deipara erga filium ferebatur, ut superiori cap. diximus; adeo ut nec triduum tantum illius duodecimis absentiam absque dolore ferre poruerit. Quare ipsa ad se habet illam, le quid fecisti nobis sic, ecce pater tuus, & ego dolentes, quare habemus te praesertim quia, huius filius eius erat unicus; ac proinde ex illius morte maximus erat dolor iuxta illud Ierem. 6. *Luctum vnguenti* Zach. 12. *fuit tibi plantum amarum, & Zach. 12. Et dolerunt super eum sicut dolerit solat in morte primogeniti.* Quocirca Augustinus in libri, *Meditationum c. 7.* nostra peccata signatum commemorans, propter quae Christus acerbitimos pertulit cruciatus, post multa cum Christo loquens, concludit: *Ego poma dulcedinem, tu felles gustas amaritudinem mihi ridens congasides. Eua: tibus ploratis compatiatur Maria haec ille.**

Præterea amor Deiparae erga filium erat amor mulieris, quæ ad dolorem sentiendum est mollior; & quia simul erat Virgo, adhuc amoretat tenerior, præsertim quia ex virgineo pudore, ac modestia nunquam forte ad illum vtque diem suis oculis contuita erat, aliquem flagellii caedi, vel in crucem tolli, quod primum in filio exerceri vidit; & ideo tantam res in solida compassione digna, & in filio respecta, maiori commiseratione, ac compassione eius piissimum animum afficiebat. hic vero amor Deiparae mirum in modum exercebat, quando filium in tanta crucis acerbitate positum vidit ipsius memoriam, de eaque sollicitum curam eius, gestillit. Cum nimirum illam præsentem (inquit Hieronymus contra Heluidium) *de cruce Dominus iam viduam, ut Matrem commendabat Ioanni dilecto discipulo, quem et reliquos in obsequium, & in solitudinis solatum.*

Compaf. 9. illud vero animaduersione dignum videtur, hanc erga Christum amorem, qui in martyribus proprios eorum cruciatus leniebat, vel etiam magna ex parte leuabat, in Deipara dolorem, qui ex Christi compassione proficisceretur, mirum in modum auxilise, quanto enim auctior fuit amoris multitududo, tanto maior facta est doloris accessio, sicuti namque valde amarum est eius, quem diligis, atrocissima propriis oculis spectare tormenta, quod Deipara in Christi Domini passione est experta; sic dulce est pro eo, quæ ducis, aspera, ac dura pati, quod Sanctis mar-

tyribus accidebat: quare Apostoli, tamen si à Iudeis casti ibam Act. 5. *gaudentes & conspectu concili, quoniam digni habui sum pro nomine Iesu contumeliam pati.* & S. Agatha latissima; & gloriantur ibat ad carcerem & quasi ad epulas inuitata agonem suam Domino commendabat; Sancti item Marcus, & Marcellianus, quorum anniuersaria die 18. Iunii recolitur, cum essent ad stipitem alligati pedibus clavis eonfixis; Nunquam inquit, tam succundè epulasti sumus quam hac libenter Iesu Christi causa perferimus, in cuius amore nunc fixi esse cepimus, utinam tam diu nos hac pati sinat, quam in hoc corruptibili corpore vestis erimus. Sancto autem Tiburtio Chromatii præfecti filio, cuius festum in diem vndecimam Augusti incidit, præter super quas Christi causa à Fabiano Iudice incedere cogebatur, flores videbantur; & sexcenta alia huiusmodi martyrum exempla proferti possent. Hoc ipsum indicat S. Leo sermone 1. de Sancto Laurentio: *Flammis, inquit, sua crudelitatis superari charitatis Christi flamma non potuit, senior fuit ignis, qui forte vsit, quam qui inuis accendit.* & Gregorius horum 3. in Euangelia cum ageret de S. Felicitate septem filiorum martyrum matre. Neque, inquit, filias, quos carnem suam esse uouerat, sine dolore poterat morientes videre, sed erat vis amoris, interius, qui dolorem vincebat carnis, sic ille.

10. Quod si ad ea, quæ Deipara in filio agnoscebat, quæque ad commiserationem eam peculiariter excitabant, animum conuertamus, ea sanè multa fuerunt; quæ nemo magis, quam ipsa Virgo sanctissima cognouit; ad huc enim caput spectat, Christi, qui patiebatur, dignitas infinita; eius in humanum genus, & in eos ipsos, à quibus indignum in modum tractabatur, amor eximius, & beneficia præclarissima; eiusdem etiam sanctitas, & innocèntia, quod commiserationem augere ex D. Thoma supra diximus: nemo magis, quam Deipara intumè perpendebat grauissimam Dei offensam, quam patrabant ipsi, qui per summam impietatem Christo necem inferebant; quod Virgini ob eximiam in Deum charitatem dolorem afferebat maximus. Et quemadmodum Virgo sanctissima per suam, quæ in eo præcipue commendatur, misericordiam, præclara innumeraque in nos miseros, licet indignos, pietatis lux beneficia confert, quanto magis, erga huiusmodi

Ag. 5.

S. Agatha virgo, & mart. SS. Marc. & Marcell. mart.

S. Tiburtius mart.

S. Leo.

Gregor. S. Felicitas cum septem filijs mart.

Virginis animum plurima ad commiserationem exercenda.

S. Thom.

Hieron.

Ioan. 19.

Compaf. 9. Virgini amor an. gebas.

filium dilectissimum omni ratione divina, & humana sibi conjunctissimum, & propter tot acerba, quæ innocens pro nobis patiebatur, commiseratione dignissimum, compassionis affectum exhibuit. Cum enim esset mater, quæ sola sine viri consortio eum genuerat, nullum mors filij magis tangebatur, quam ipsam. neque matrem Christi se ostendisset, nisi ad talem tantumq; filium, cuius crudeli carnificinæ præfens interfuit, maternum compassionis habuisset affectum. Hac enim ratione in celebri illo Salomonis iudicio 3. Regum 3. cum duæ mulieres de infante vivo cesu suam esset filius, pertinaciter contendere, illa deprehensa est vera infantis mater, cuius commota sunt viscera super filio suo, quæque ne diuideretur orabat, simulque alterius impudentia est rejecta, quæ audacter dicere non est verita, *Disidatur.*

3. Reg. 3.

Ephram.

Cruciatuum Christi magnitudo.

Luc. 22.

B. Ignat. Loyola in

Illud præterea Virgini dolorem non parum augebat, quod dulcissimæ filij conversationi totos triginta tres annos assueta, qui ei instar omnium erat, jam per eius mortem planè defrutata, & desolata remaneret, id quod egregie expendit Ephræm in Threnis, seu Lamentatione Deiparæ super passione Domini his verbis ex persona Deiparæ ad filium in cruce affixum: *Respice mi fili lacrymas meas, atq; de iustitia mea, ac gemitus, & os tuum aperi. Solatium mihi præbe mi fili: Non enim habeo prorsus ubi, vel caput reclinem: Non alius mihi superest cognatus, pater, vel mater frater, aut soror, qui animum mihi reddant: Tu mihi es pater, tu frater, tu filius: Tu mihi vita, & spiritus spes, atque protectio: Tu mea es consolatio & creatio: Tu Dominus meus, & Deus meus: Tu creator, & opifex meus.* hæc Ephræm.

Cruciatuum porro Christi magnitudinem aliqua ex parte percipimus, si animo reputemus quam multa, quam magna, quam acerba, quam ignominiosa in singulis corporis membris, in omnibus bonis, ab omni hominum genere Saluator noster cum esset delicatissimæ complexionis, & viuacissimi sensus pro nobis perpeti non sit dedignatus, quorum sola recogitatio in illius noctis agone sudorem ei sanguineum, & copiosum in horto expressit, ut guttæ, seu quemadmodum græcè habetur *Ἰσὸμαστα*, Crassiores scilicet guttæ, quasi grum fluerent sanguinis decurrentis in terram: unde licet conjicere, ut Beatus Ignatius de Loyola piè contemplatus: *Vestimenta ejus*

jam tunc fuisse madefacta cruore, & hæc omnia absque ullius consolationis admixtione, quod in cruce testatus est illis verbis: *Deus Deus meus ut quid dereliquisti me?*

Verum reliquis omisissis, ut atrocitatem supplicij solius crucis (quam Cicero crudelissimum, *saterrimumq; supplicium vocat*) expendamus, præter ea, quæ hac de re gravissimi Auctores in suis contemplationibus, & alijs in libris scripta reliquere, audiamus Senecam, cujus tempestate ad facinorosos mulcandos, frequentissimus erat crucis usus, qui in epist. 101. peracerbam eorum, qui crucifixi erant, conditionem quam sæpe suis oculis spectare illi licuit, ad vivum his verbis describit. *Dum patibulo crucis quis pender destrictus. Quid hujus vitæ est? Diu mori; Vulnus suum premere, Inter supplicia sabscescere; Perire membratim; Toties potius per stillicidia quasi amitteret animam, quam semel exhalare; Quin etiam auctus ad illud infelix lignum jam debilis, jam parvus, & in fœdum scapularum, ac pectoris tuber elisus, trahere animam tot tormenta iracundiam: Hujus siquidem vita supplicij mors est.* hæc ex Seneca. Cujus verba quoniam pressiora, & obscuriora sunt, quam ut facillè ab omnibus percipi possint, plûsq; innuere, quam exprimere videntur, faciendum mihi putavi, ut paucis additis ea latius, ac magis perspicuè, paraphrasticos sic efficerem. *Homini corpus in cruce elati, atque ferreis clavis suffixi miserimè jacet erectum, & omnibus artubus pender astrictum, ejus vita mors potius diuturna, atque ærumnosa dicenda videtur; Is enim suspensus è cruce sua se mole deprimit, ac totus incumbit in pondus, quo suum vulnus pressat, & degrauat, ac simul magis acerbat, atque dilacerat: Quin etiam inter supplicia intabescit: Et per omnia membra atque artus sæuiente dolore articulationum conciditur, & intermoritur: Vivo etiam spiritus diuturnam in morte extrahitur, ut stillicidiorum quasi guttatim diffuere quodammodo videatur: Adhæc in infelicem stipitem adactus, omnibus exhaustus viribus præ cruciatuum atrocitate ex distractione contrahitur, ex contractione distenditur, & distorquetur: jamq; in dolore suum undique conglobatus intumescit, & extubere in tergo, eliditur, & turgescit in pectus, sentire mortem suam cogitur omnium membrorum cruciamenta sensuram: Hujus siquidem vita atrocissimi*

Seneca de scriptis in cruce a-cerbissimè

Paraphra stice redd tur dicta Seneca de scriptis.

Matth. Luc. 22. de trans-garac. mmi.

Cont. 5.

1. Cor.

cissimi supplicij, & calamitiosissima mortis diuturnitas est.

Ex quibus perspicuum relinquitur mœrorem Virginis fuisse grauissimum. & intimo animi sensu innocentissimi filij cruciatus defleuisse. neque id mirum videri debet: quæ enim sublimius alijs exaltanda erat ad Regnum cum Christo: ita præ alijs passionis Christi amaritudinē degustauit vberime, iuxta illud, quod filijs Zebedæi petentibus dextram & sinistram Christi in Regno dictum est Matth. 20. *Posestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum.* & veluti colūba, quæ alijs omnib⁹ simplicitate bonorum operum fecunditate præstabat, ad perfectissimam cum Christo transformationē inuitatur ab eodem in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, in vulneribus nimium suis.

12 Ceterum quamquam Deipara nulli mortalium comparanda est in dolore commiserationis, qua afficiebatur erga Christum, sicuti nemini conferenda est in amore, quem mensuram esse diximus compassionis, & doloris, attamen hunc Virginis dolorem ex collatione aliorum exemplorum, quæ in sacris literis legimus vtconque consicere licebit. nam si ad eod^m graue fuit S. Petro Apostolorum Principi Christum vnice diligenti eundem audire suam passionem discipulis generatim prædicentem Matth. 16. vt propterea contumelias (vt verbis vtar S. Leonis) passionum, & crudelissima mortis opprobria, religioso, vt putabat, & libero fultido respueret, & quasi indignum id reputans non sine animi ab hoc abhorrentis commotione responderet, *Absti à te Domine, non erit tibi hoc: quare à Christo grauius est reprehensus illis verbis, Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapias ea, quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum: Quanto fuit grauius quantoq; acerbius, quod sanctissimæ accidit Dei genitrici, cui ead^m in filium, qui Cant. 5. *Est rotus desiderabilis, charitate flagraret incredibili, eandem spectare passionem, singulorumq; cruciatuum monumenta compassionis trutinâ coram expendenda fuerunt.**

13 Quod si Agar in solitudine Bersabeæ Genes. 21. à filio suo Ismaele procul recessit, & fleuit. *Non videbo*, inquit, *morientem puerum* (quanquam protinus ab Angelo præsentis necessitati opem experta est) Si multitudo mulierum sequentium Christum cum ad Caluariæ montem duceretur, etiam si nihil cognatione ad Christum attinebant, plangebant, & lamentabantur eum, quasi vt ipsis videbatur magna commiseratione dignum, vt pote corona ipinea redimitum, & flagellis, ac alijs percussioibus malè acceptum ad atrocissimam mortem nimia etiam militum importunitate sollicitatum properantem.

Si Iacob existimans filium suum Ioseph præ ceteris dilectum à fera pessima deuoratum, scifilis vestibus, & cilicio indutus lugebat illum multo tempore, tametsi superstitis vndecim haberet filios, congregatisq; reliquis filijs, ad Patris dolorem leniendum, noluit consolationem accipere, vt habetur Gen. 37. Quo tandem doloris sensu materna Virginis viscera torquebantur, cum filium suum vnigenitum siti afflictum in tot cruciatibus morientem conspiceret, & cum eius esset vera mater non auditione tantum vt Iacob, sed suismet oculis vnicum filium à fera pessima, à morte nimirum acerbissima deuorari intueretur, nec licebat ei opem aliquam illi ferre; non vulnera allegare, non caput deuexum atque deciduum sustentare, non sitienti potum dare, non morientem osculari? *O qualis* (inquit Bonauentura c. 37 meditationum vitæ Christi) *erat anima matris, cum sic pœnosè videbat filium deficere, languere, lacrymari, & mori.* Et S. Brigitta lib. 4. Reuelat. capit. 70. refert à B. Virgine sibi dictum ex aculeis spinæ coronæ infixis plurimos riuos sanguinis defluxisse per Christi Domini faciem, & crines, & oculos, & barbam repleuisse, vt quasi

14 Apost. 1. Cor. 12. *Si quid patitur, inquit, vnum membrum, compatiuntur membra: atque vt est in Prou.*

Quando caput languet cætera membra dolent. Ideo beatissima Virgo in corpore mystico sanctæ Ecclesiæ agnoscens Christum, qui patiebatur caput membrorum totius corporis nobilissimum, ipsa veluti collum reliquorum

membrorum capiti coniunctissima, ei præ ceteris etiam maximè compatiiebatur. Quod ipsa Virgo appositissimo exemplo S. Brigittæ lib. 1. Reuelat. cap. 35. agens de Christo, sic explicauit: *Cum inquit, nasceretur ex me, sensi ego quod quasi dimidium cor meum nasceretur, & exires ex me, & cum ipso pateretur, sensi quod quasi cor meum patiebatur; sicut enim illud, quod dimidium est extra, & dimidium intra, & si illud pungitur, quod est extra, aquè sentit dolorem quod intus est: sic ergo cum flagellaretur, & pungeretur filius meus, quasi cor meum flagellabatur, & pungebatur.* hæc in Reuelatione S. Brigittæ.

13 Quod si Agar in solitudine Bersabeæ Genes. 21. à filio suo Ismaele procul recessit, & fleuit. *Non videbo*, inquit, *morientem puerum* (quanquam protinus ab Angelo præsentis necessitati opem experta est) Si multitudo mulierum sequentium Christum cum ad Caluariæ montem duceretur, etiam si nihil cognatione ad Christum attinebant, plangebant, & lamentabantur eum, quasi vt ipsis videbatur magna commiseratione dignum, vt pote corona ipinea redimitum, & flagellis, ac alijs percussioibus malè acceptum ad atrocissimam mortem nimia etiam militum importunitate sollicitatum properantem.

Si Iacob existimans filium suum Ioseph præ ceteris dilectum à fera pessima deuoratum, scifilis vestibus, & cilicio indutus lugebat illum multo tempore, tametsi superstitis vndecim haberet filios, congregatisq; reliquis filijs, ad Patris dolorem leniendum, noluit consolationem accipere, vt habetur Gen. 37. Quo tandem doloris sensu materna Virginis viscera torquebantur, cum filium suum vnigenitum siti afflictum in tot cruciatibus morientem conspiceret, & cum eius esset vera mater non auditione tantum vt Iacob, sed suismet oculis vnicum filium à fera pessima, à morte nimirum acerbissima deuorari intueretur, nec licebat ei opem aliquam illi ferre; non vulnera allegare, non caput deuexum atque deciduum sustentare, non sitienti potum dare, non morientem osculari? *O qualis* (inquit Bonauentura c. 37 meditationum vitæ Christi) *erat anima matris, cum sic pœnosè videbat filium deficere, languere, lacrymari, & mori.* Et S. Brigitta lib. 4. Reuelat. capit. 70. refert à B. Virgine sibi dictum ex aculeis spinæ coronæ infixis plurimos riuos sanguinis defluxisse per Christi Domini faciem, & crines, & oculos, & barbam repleuisse, vt quasi

Reuelati.
S. Brigitta
de acerb
itate cruci
atuum
Virginis.

Ex dolore
Agar.
Gen. 21.

Ex dolore
Iacob.
Gen. 37.

Bonauen.
S. Brigitta
reuelatio
de eodem.

quasi nihil nisi sanguis videretur: Nec ipse, inquit, me astantem cruci videre potuit, nisi sanguine expresso per ciliorum compressionem. hæc S. Brigitta, quæ etiam sermone Angelico cap. 18. expendit illud 1. Reg. 5. de vxore Phinees, quæ audiens arcam Dei captam expirauit: qualis fuit dolor Virginis, quæ filij sui corpus, quod per Arcam figurabatur, inter clauos, & crucem detineri videbatur vnde concludit se ex speciali Dei dono non fuisse præ dolore mortuam. hæc ibi.

Ex dolore matris Tobie iunioris. Tobie iunioris mater filij absentiam non ita tandem diuturnam ægerimè sustineas, propterea quod die statuto non reuenteretur: Flebat (vt verbis vtracq; sacri libri Tobie cap. 10)

Tob. 20. *irremediabilibus lachrymis, atque dicebat, Heu, heu me fili mi, vt quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ: omnia simul in te vno habentes, te non debuimus dimisere à nobis. sic illa. Et 2. Regum*

Ex dolore David 19. *David audita nece Absalon filij, quamuis scelestissimi, & de se pessimè meriti, præ dolore operuit caput suum, & clamabat voce magna: Fili mi Absalom Absalom fili mi, & cap.*

2. Reg. 18. *18. flens dicebat: Quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te Absalom fili mi: nec tamen vide- rat eum de quercu suspensum, & tribus lanceis in corde transfixum. Ex his igitur lachrymis matris Tobie, & David, filios in dissimili casu ita lugentium (si causas mæroris expendamus) absque vlla proportionem longè plures, longèq; grauiores in Virgine facillè inueniemus, vt propterea mirandum non sit Simeonem sen-*

Luc. 2. *tem ei prædixisse gladium non superficie tenus, sed pertransitum eius ipsius animam, quasi ad intima vsque penetraturum. Ad hoc idem ostendendum afferam, quod S. Gregorius 1. 1. moral. capit. 9. quamuis aliud spectans, refert de duabus cytharæ chordis ad proportionem quandam ita attemperatis, vt vna percussa, altera sponte respondeat: Hi, inquit Gregorius, qui chordarum harmoniam temperant, tanta hanc arte dispensant, vt plerumque cum vna tangitur longè alia, ac multis interiacentibus posita chorda quatiatur, cum ista sonitum reddat, illa que in eodè conatu temperata est, aliis impercussis tremat. hæc Gregorius. Quod si in ijs, quæ sensu vitæ que carent, tanta consensionis vis est, quam Philosophi græcè sympathiæ vocant, tantaq; efficacia rectè colligimus propter maximè sympathiæ consensum,*

S. Gregor. Sympathia vis exemplor. duarum cythararū

atque similitudinem, & conuenientiam, quæ tum in naturalibus, tum etiam in donis gratuitis Virgini interesset cum filio, ex ipsius passione ad eam acerba dolore, ac compassione, in matre præfertim coram omnia insperante, quam maximam esse excitatam, vt meritò in illa celebri, & recepta prece, quam nonnulli tribuunt S. Gregorio, (vt refert S. Antoninus 3. par. histor. tit. 2. c. 3. §. 12.) dicitur.

*Stabat mater dolorosa
lucta crucem lachrymosa
Dum pendebat filius;
Cuius animam gementem,
Contristatam, & dolentem
Pertransiit glaciis.
O quam tristis, & afflicta
Fuit illa benedicta
Mater unigeniti.
Quæ marebat, & dolebat,
Et tremebat, cum videbat
Nati penam incliti.
Quis est homo, qui non fletet
Christi matrem si videret
In tanto supplicio.*

24. **Rupertus in Cantica cap. 2. MARTA, inquit, fuit liliū inter spinas, quia quacunque spina filium, eadem Matrem confixurum, & incurrerunt vulneribus condolentia, & compassionis, & sicut filius spinas perculit, & confregit, sic de Matre veracior semper predicabitur, Cunctas hæreses interemisti. sic Rupertus. Et eundem sicut liliū inter spinas, ita Deipara inter filij tentationes, & tribulationes vigeat. Bernardus de Lamentatione B. Virginis: Stabat, inquit, ego videns eum, & ipse me, & plus dolebat de me, quàm de se. & infra: Vulnera Christi mortis erant vulnera matris dolentis. sic Bernardus. Virgini igitur Deiparæ illud Threnorum conueniri potest: Cui comparabo te, vel cui assimilabo te filia Hierusalem. & infra: Deique quasi torrentem lachrymas per diem, & noctem; non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui: & quidem in tanta afflictione posita tali filio crudelissima, & ignominiosissima morte perempto, multò melius dicere poterat ex Bonaventura c. 3. in spec. illud, quod Ruth. 1. dixit memoratur, Noëmi orbata marito, & filijs naturali morte extinctis: Ne vocassis, inquit, me Noëmi, id est, pulchram, sed vocato me Mara, id est, amaram, quia amaritudine valde repleuit me omnipotens; & illud Thren. 1. O vos omnes, Thren. 1. qui**

Rupert. Cant. 2.
Bernard.
Thren. 1.
Bonavent.
Ruth. 1.

Maria nomen inter-pretatur, quod inter alia amaritudinem sonat.
 qui transit per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: Hæc Virginis amaritudo maxima, Mari, quod amarum pariter, & im-mentum est Thren. 2. assimilatur dum dicitur: Cui exaquabo te, & consolabor te filia Sion; magna est enim veluti mare contritio tua, quis meretur tui; Hanc quoque amaritudinem nomen ipsam Mariæ præferebat; sonat enim, Dominam maris, vel stellam, seu illuminati-ccem maris, vel Smyroam græcè, latinè myr-iham maris: vel deniq; amarum mare, quem- admodum cap. 4. ex S. Hieronymo de nomin- hebr. in Exodo, sed magis in Mattheo dixi- mus, Maria enim apud Hebræos nomen est dissylabum, & pronuntiatur MIRIAM, ac po- sterior syllaba IAM, mare significat: sed prior syllaba multipliciter derivari potest, & ideo multiplex est, vt diximus, huius nominis ety- mologia. & quidem in qualibet interpretatio- ne semper sonat Mare, quod amarum est; & præterea in vna illarum amarum mare, & in altera maris myrham, quæ propter amaritu- dinem illi insitam vim habet mortuorum cor- pora à corruptione præteruandi.
 15 Et S. Bonaventura in speculo B. Virg. c. 3. pulchre hanc amari maris etymologiã expli- cat, dicitq; Virginem fuisse amarum per filij compassionem. Similiter S. Bernardus Sen- nensis in 2. tom. ser. 2. de gloriofo nomine Ma- riæ egregiè eandem Virginis amaritudinem in passione declarat. Esant præterea in Virginis mente tres veluti conflictus, ex quibus collige- re possumus animæ eius statum. Primus dum reputabat Christi innocentiam, & simul omnia hominũ peccata, pro quibus satisfacere Chri- stus volebat: & ex alia parte eius tormenta ad satisfaciendum acerbissima; videbat enim Virgo hæc excedere mensuram illorum: cum enim posset Christus vna stilla sanguinis pro omnibus cumulatifimè satisfacere; elegit ta- men tam rigorosam satisfactionem, vt copio- sa esset redemptio, ita vt meritò Christus illud lob dicere potuerit: *Vinam appendentur pec- cata mea; quæ scilicet expianda in me suscepi*) quibus tram merus; & calamitas, quam pastor, quasi arena maris hac grauior appareret. *Isaie* vero 40. *Suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Et Sanctus Thomas 3. p. q. 48. art. 2. rationes assignat cur passio Christi non solum sufficiens, sed etiam superabundans satisfactio fuerit pro hominum peccatis, præ- fertim propter dignitatẽ vitæ, quam pro satis-

factione posuit, quippe quæ erat vita Dei. & hominis, & propter magnitudinem charitatis & propter magnitudinem doloris assumpti. ita ex Diuo Thoma, & hoc augebat Virginis erga filium compassionem, Secundus conflictus inter Virginis compassionem erga filium dira patientem, qua dolebat, ita vt gladius animæ eius pertranfret, & inter voluntatem diuino beneplacito maximè conformem, qua læta- batur de fructu ex passione filij consecuturo, nimirum de gloria diuina, & hominum salute, quæ ex passione resultabant. Tertius inter do- lorem Virginis acerbissimum, & constantiam eiusdem inuictam; vnde stabat Mater doloro- sa, sed intrepida, dolore interm acriter Virginis viscera torquente.
 16 Propter hunc Virginis moerorem Chry- sostomus in mysterio factatissimæ passionis Domini duplex altare contemplatur, Passio- nis vnum, in quo Christi corpus in cruce per passionem offerebatur, Altcrum in quo anima Martis per compassionem transfigebatur: cum enim amor ex D. Thoma 1. p. q. 78. art. 2. vim habeat, vt amans videatur esse in amato quasi idem factus amato; Virgo per amorem in filium transformata, melius quàm Aposto- lus dici poterat: *Viuo ego iam non ego, vixit verò in me Christus*; quæ etiam posuerat sibi Chri- stum vt signaculum super cor suum, iuxta illud Cant. 8. Sicuti ergo characteres & figuræ sigilli in ceram transfunduntur, ita & Christi vulne- ra atq; cruciatus in cor Mariæ nullumq; ver- berum ictum, nullum spinarum aculeum, nec vulnerum plagam recipieb. et Christi corp⁹, cui tristis echo in corde matris per compalsionẽ non respóderet. Propterea August. *Chr. st. Iesus inquit, carnem, Maria, Virgo immolat mentem.*
 In Reuelationibus S. Brigit. lib. 6. c. 36. S. A- gnes dixit quasi tot ictus gladij Virginem susti- nuisse per compassionem, quot in filio suo vulnera, & plagas præuidebat, & videbat. Adde lanceã Christi mortui, sed cor viuum Mariæ per compalsionem transfixisse, quod rectè a- nimaduertit Bernardus supra citatus: Imò ho- rum duorum dolores se mutuò augebant, Christus enim in dulcissima Dei genitrice cru- ciatus suos inspectante, grauius patiebatur, quod ipsum Virgini dolorem augebat. Quem admodum in duobus speculis videmus acci- dere, quæ si è regione sibi opponantur plerasq; exempla imagines, suiq; reflexus mutuò efficiunt, ita ob filij cruciat⁹ dolebat Mater Matris dolore.

Secundus inter suã compas- sionem, & cõ diuino placito cõ- formatio- nem. Tertius inter dolo- rem acer- bissimum, & eius cõ- stantiam. Chryso- st. In Calua- ria duplex altare pas- sionis Chri- sti, & com- passionis Virginis S. Thom. Cant. 8. August. S. Brigitta Dolor Christi & virginis per comp- passionem se mutuò augebant exempla ex duobus speculis.

Greg. An- m.

S. Hieron.

S. Bonau.

S. Bernar- d. in 2. tom. ser. 2.

Conflic- tus tres in cor- de Virgini- in Christi passione. Primus in hominum peccata, & Christi meritum illa exce- dens.

lob. 6.

Isa. 40.

3. Tho.

corripiebatur Christus, Christi dolore corripiebatur Mater: dolebat enim Mater suum dolorem doleri à filio; dolebat contra Christus suum dolorem doleri à Matre: ita denique alter suo dolore alterius dolori mutuo respondebat, ut in plurimos uterque dolores exardescere: & quanquam in nobis quippe parvo, & imbecilli ingenio tam multi reflexus locum fere non habeant, sed ad primum fere cōgressum finire, atque deficere soleant; tamen ut perspicacissima est intelligendi vis, atque intimè, quicquid obicitur penetrat, ita plurimi emanent reflexus necesse est. Quare in Christo Domino ac sanctissima eius Matre propter excellens utriusque ingenium, & præstantissimam intelligendi virtutem, in numerum longè majorem reflexus ejusmodi excreverunt. Et S. Brigitta lib. 1. Revela. cap. 35.

3. Brigitt.

Ego, inquit B. Virgo, stabam vicinior cruci: *Applausus, & sicut hoc gravius pungit quod vicinior est. cordis; sic dolor eius gravius erat, et a ceteris mibi: cumque respexisset ad me de cruce, & ego ad eum: de oculis meis quasi de venis lachryma exiebant, & cum ipse me cerneret dolore confectam in tantum amaricabatur de dolore meo, quod omnium dolor vulnerum suorum erat quasi sopitus sibi pro dolore meo, quem in me videbat: propterea audacter dico, quia dolor eius erat dolor meus, quia cor eius erat cor meum.* hæc S. Brigitta.

Ex hac compassione Virginis plurimum utilitatis ad nos pervenit, nam Carthusianus in Cant. 7. art. 24. Virgo, inquit, compassione præcordialissima in filij sui passione meruit, & obtinet nobis pauperibus, & pusillis fructum, virtutem, & meritum passionis filij sui. sic Carthusianus.

Ex hac compassione Virginis quæ utilitas ad nos dimanat. Carth.

VIRGINEM DEIPARAM OB DOLORIS GLADIUM, qui in Christi passione eius animam pertransiit, Martyrum præmium assecutam, eaque de causa diem Sabbati illi dicatum, insignis quoque eius constantia tempore Dominicæ Passionis, cui omnium primæ Christus ab inferis redivivus apparuit.

C A P V T X I.

Virginem decus Martyrum & plus quam Mariæ esse antioritate. & rationibus comprobatur. Bernard. Soporon. Ildesons. Bernard. Richard. Anselm. Ratio Sophronii. Ildesonsi. & Bern.

PROPTER summum in Christi passione Virginis dolorem factum est, ut Ephræm oratione de Deipara, Decus martyrum eam vocet. & Bernardus sermone signum magnū, inter duodecim stellas coronæ Virginis receniat martyrium cordis eius. & Sophronius sub nomine Hieronymi sermone de Assumpt. Ildesonsus sermon. 2. de Assumpt. Bernardus loco citato. Richardus in 3. dist. 33. articulo. 4. quæstion. 6. ad 4. & alii, Virginem plusquam martyrem appellare non dubitent, quod etiam insinuat Anselmus de excellent. Virg. cap. 5. in P. vel. B. Brigittæ lib. 1. cap. 25. loquitur C. ad Matrem, Testimonium, inquit, perhibeo tibi, quod tu in passione mea plus fuisti, quam martyr, & hoc quidem tum quia ex Sophronio, Ildesonso, & Bernardo reliquorum Martyrum dolor in carne longè minor fuit, quam Virginis in anima, quam totam pertransiit, & possedit vis doloris, anima verò spiritualis cum sit, acutior etiam

doloris sensu afficitur, tum etiam, quia ex Anselmo martyrum præstantia hoc elucet, quod corpus pro Christo fortiter prodigant, exponendo illud doloribus, cruciatibus, & neci, sed cum dolor, qui ex amissione alicuius rei proficiscitur, a motu respondeat, quo eandem rem prosequimur, ut cap. superiori dixi, nullus martyrum ita vitam propriam, sicut Virgo sanctissima vitam filij dilexit, quare ex filij nece maiorem, quam illi ex propria dolorem perferat. Sanctus Antoninus 4. parte titulo 15. cap. 24. §. idem sentit ac probat eleganti ratiocinatione. Dationi, inquit, anima debetur aureola martyrii, ergo dationi pretiosissima anima, & dilectissima debetur pretiosissima aureola martyrii: sed beatissima Virgo dedit pretiosissimam, & dilectissimam animam, id est, vitam filij, ipsa enim in infans tum plus dilexit animam, id est, vitam filij, quam B. Petrus animam, id est, vitam sui ipsius: fuit etiam pretiosissima vita filij, cum pretium fuerit totius mundi; ergo & habet pretiosissimam aureolam martyrii. Alia ratio, dolor nascatur ex amore, ut quantum qui plus amat tā-

Anselm. Aug. Phil. S. Antonius Ratio car. Deipara debetur Aureola Martyrii. Anselm. Albi.

id plus doleat de amissione eius, dolor autem Sanctorum in martyris eorum causabatur à natura propter separationem animæ à corpore: dolor autem B. Mariæ à natura & gratia, sed major etiam à gratia, quæ à natura, ergo improporcionabiliter major fuit dolor eius in passione filij quàm martyrus eiusq; in sua passione. hæc tenus S. Antoninus.

Aliaratio Ad hæc, Martyres passi sunt in propria carne, quæ interdum fuit illis occasio, & peccandi illecebra, quæ etiam repugnat, & concupiscit adversus Spiritum, quàm iusti odio sancto prosequentes, cum Apostolo castigant, & in servitutem variis mortificationibus redigunt, ac propterea minus tollantur, cum à tyrannjs eorum caro tormentis subjicitur, ac retunditur. scientes præterea, ex Apostolo 2. Corin. 4. quia quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ supra modum. in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. quare Magnus Basilius teste Nazianzeno orationem in laudem Basilii cuidam præfecto nomine Modesto, ad Arianam impietatem eum sollicitanti; cruciatuq; & mortem minitanti, eum multa fortiter respondisset, quibus nihili ejus minas facere ostendebat, adjecit hæc verba: Mori beneficij loco mihi erit, citius enim me ad Deum transmittet, cui vivo. & munere meo fungor, maximeque ex parte mortem obii, & ad quem iam prædum propero. sic ille. Hinc est, quod viri in charitate perfecti, ut verbis utar August. tract. 9 in Epistolam I Ioan. patienter quidem vivunt, sed delectabiliter moriantur. Ex quo illud est desumptum, quod de Sanctis dici solet; eos vitam præsentem habere in patientia, & mortem in desiderio iuxta illud Apost. Phil. 1. Cupio dissolvi & esse cum Christo.

Magnus Basilius. At Virgo sanctissima acerbissimo dolore torquebatur ex compassione filij propter necem, & atrocissimos cruciatu, quos non ut martyres propter animæ suæ beatitudinem consequendam, qua jam perfectissimè Christi anima perfruebatur, sed propter nos homines, & propter nostram salutem persevebat in carne sua innocentissima ex eiuldem Virginis visceribus accepta, quæ spiritui perfectè fuerat semper subjecta, per quam tot bona ipsa Virgo consequuta erat, quamque tantopere diligebat: ideoque in filij cruciatibus majori, quàm martyres in suis, dolore angebatur, & quidem ita vehementi, ut satis superque potuerit ex Anselmo loco citato, & Alberto super Missus

August. est, & S. Bernardino tom. 3. ferm. 2. de glorioso nomine Mariæ act. 2. cap. 4. vitam illi adimere, nisi peculiari filij ope confirmaretur. Adde in martyribus charitatem, qua erga Deum flagrabat, illorum tormenta magna ex parte lenivisse, ideo S. Agatha lætissimè & glorianter ibat ad carcerem, quasi ad epulas invitata. Sancti quoque Marcus, & Marcellianus, ad stiptem alligati pedibus clavis confixis ad judicem. Nunquam, inquit, tam jucundè epulati sumus, hac libenter Iesu Christi causa perferimus, in cuius amore nunc fixi esse cepimus, & Marusinam tamdiu nos hic pati sinat, quamdiu hoc corruptibili corpore vestiti erimus. & S. Tiburtius candentes carbones nudis pedibus premès dicebat, Pruna mihi flores videntur. At contra charitatis magnitudo in Virgine dolorem non leniebat, sed eadem proportionè augebat; quod & ratio ipsa ostendit, sicut enim leve est pati propter eum, quem summè diligis; ita valde grave, & peracerbum est aspicere eum, quem summè diligis indigna patientem.

Philipp. 2. 2. Ex his omnibus licet inferre Virginem Deiparam etiam si mortem actu non pertulit, propter præparationem tamen animi, qua tempore crucis ex Ambrosio, & Ildefonso locis citatis se efferebat persecutoribus, nec peremptorem metuebat, & propter intimos & ingentes cruciatu, quibus ex Christi passione ejus anima supra omnes martyres est transfixa ex Theologorum sententia, præter gloriam essentialiam, quam horum cruciatuum perfectione est consequuta, ornatum quoque quendam accidentialem esse adeptam, veluti insignè quoddam suæ præstantissimæ charitatis, & fortitudinis, quod nonnulli vocant verè, & propriè Aureolam martyrii super omnes martyres. ita loquuntur S. Antoninus par. tit. 15. cap. 24. §. 1. & cap. 36. §. 1. & Actor supplementi Gabrielis in 4 dist. 49 quest. 4 art. 3. dub. 2. noster Salmeron tom. 10. tract. 51. & Viguerius in suis Instit. cap. 14. §. 3. versic. 2. Cuius rei ratio est, quia verè est ex Anselmo mortua fuisset, nisi à Deo præservata esset, præservatio verò sicut non abstulit meritum, ita nec præmium, & ideo concludit Viguerius adeptam esse excellentius præmium, quàm sit Aureola martyrii. Alii verò id insignè dicunt esse quippiam Aureola illa excellentius, quod verius, & magis propriè dici existimat Suarius tom. 2. in 3. p. disp. 21. sect. 4. Quod si de S. Mart. Ecclesia illud canit. O

S. Bernardino.
Virgine.
Ratio.
Martyrii.
in tormen-
tis lætissimè.
S. Agatha.
Virgo.
SS. Marcus.
Marcellianus.
S. Tiburtius.

Virg. habu
it marty-
rii insi-
gne Aureo
la marty-
rii excel-
lenti.
Ambros.
Ildefonso.

S. Anton.
actor sup-
plom. Gab-
riel.
P. salmer.
Viguer.
Anselm.
Suarius.
Offic. Eccl.

sacratissima anima, quam & si gladius persecutoris non abstulit; palmam tamen martyrii non amisit: quanto verius de sanctissima Dei Genitrice id merito dici poterit; ut ex iis, quæ hætenus differuimus constat,

Sabbatum cur Virgini dicatur.

Quocirca Ecclesia, quæ martyrum dies Nates, quibus pro Christo mortem fortiter opterierunt, anniversaria tantum celebritate veneratur; Deiparæ non tantum anniversarium, sed singulis hebdomadis diem Sabbati perpetua religione consecrandum decrevit: idque merito, nam ut cæteras hujus rei rationes nunc præteream, quas fufius cap. 29. afferemus, Virgo beatissima die Sabbati post parascen martyrium cordis pertulit acerbissimum, ita ut plusquam martyr, quemadmodum ex citatis Authoribus vidimus, dici possit; eo enim die filii præsentia destituta, cujus corpus in sepulchro jacebat exanimæ memoria quoque repetens, quæ pridie ab impiis fuerat ille perpeffus incredibili mœrore afficiebatur usque ad Christi resurrectionem: quam tertia die viva, ac firmissima fide expectabat: Ideoque ad unguendum sacratissimum Christi corpus ipsa tamen plus pietatis haberet, cum aliis tamen mulieribus non venit: Quia, inquit Bernard.

Bernard.

S. Antoninus.

Luc. 24.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

sponso

Bernardi.

Obiectio

Bernardi

contra præ-

dicta, & e-

iusdem re-

B. Virgo dixit: *Omni tempore, quod post Ascensionem filii mei vixi, visitavi loca, in quibus ipse passus est. & mirabilia sua ostendit: sic quoque passio sua in corde meo fixa erat, quod si ve comedebam, si ve laborabam, quasi reens erat in memoria mea. hæc ibi. Si enim Bernardus serm. 43. super Cant. enarrans illud Cant. 1. Dilectum meus mihi inter ubera mea commorabitur: sic hortatur omnes: Hunc myrrha, inquit, tam carum fasciculum de principatu tuo pectoris, nec ad horam patiaris auelli; amara illa omnia, qua pro te Christus pertulit, semper in memoria retinens, & assidua meditatione revolvens: & ego fratres ab inuentu meae conversatione pro acervo meritorum qua mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligere, & inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei, primum videlicet infantili illarum necessitatum, deinde laborum, quos pertulit in predicando, fatigationum in discurrando, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus conuictorum, spursorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumque stimulum, que in salutem nostri generis sicut uan-gelica copiosissime noscitur pertulisse. & mox: Nemo tollet hunc fasciculum à me, inter ubera mea commorabitur. Hac meditari dixi Sapientiam. sic Bernardus. Quanto majori studio B. Virgo hunc myrrha fasciculum recentissima memoria suæ menti altè impressum, inter ubera sua intellectus, & voluntatis, per meditationem scilicet, & compassionem iugiter gestabat, nec à se patiebatur auelli.*

4. Et quoniam hucusque egimus de dolore acerbissimo Virginis in passione Christi Domini, non videtur alienum hic referre non minus piam, quam veram contemplationem S. Bernardini Senen. tom. 3. serm. 6. art. 2. c. 2. ubi agens de martyrio, cui se Deo obtulit B. Virgo quando concepit filium; dicit B. Virginem consensisse ad concipiendum filium Dei ex his castis visceribus passibilem, & pro peccatis omnium moriturum in cruce: Hac, inquit, Virgo se obtulit ad illam inestimabilem mortem, & ad illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi conceptione tota fuit succensa, si enim ante hoc ipsa pro cæteris fuit præpta ad exponendum se omni morti, & martyrio propter Deum, quanto incomparabilis in hac hora, si etiam omnes qui per Baptismum introeunt statum Christi, con-

sepulti sunt, secundum Apost. Col. 2. per Baptismum in morte & crucifigitur vetus homo eorum, quod magis Virgo cum Christo crucifixa est in hora huius conceptionis. & paulo inferius. Exposuit etiam se Virgo confusum, qua posuit. itaque de adulterio concepit, traduci, concludit denique S. Bernardi. In signum igitur quod crucifixa crucifixum concepit, ordinauit summa sapientia Dei, quod eodem die Christum concepit, quo etiam fuit passus. ita S. Bernardinus.

Sanè eadem die siue spectes feriam hebdomadæ, siue diem mensis, Christum conceptum fuisse, & crucifixum, complurium eruditorum sententia est. Quæ & confirmari potest ex Zach. 3. cap. 3. ubi Dominus agens de Christo, ut homo est sub typo lapidis habentis oculos septem subdidit, Ecce ego calabo sculpturam eius, ait Dominus, & auferam iniquitatem terræ in die una. quasi dicat, Ego ipse corpus Christi formabo in utero Virginis, & eodem die post aliquot annos per crucem delebitur iniquitas terræ. & in traque enim dies, ex Chrysostomo ho. de Nat. S. Io. Baptist. dies cæna pura (ut eius verbis utar) fuit, in qua luna decima quarta occurrit, quin etiam in feriâ sextâ quâ diè veneris dicimus, incidit iuxta auctores supra citatos, Annunciatio Virginis, & in eundem hebdomadæ diè Christi Domini passio, & tã Annunciatio quam etiam passio in diè 25. Martij inciderunt, & quidem passionem Dñi feria 6. factâ fuisse, ex Evangeliorum historia, & Ecclesiæ traditione habemus. Quod verò die eadem fuerit Incarnatio, plerique colligunt ex supputatiõne tabularum astronomicarum, & præterea, quia ut in 6. Syn. c. 8. dicitur, Natiuitas Domini in diem dominicum incidit. quod & S. Bonauen. affirmat in Medi. c. 7. ex reuel. quadâ, & Baron. in notis martyrol. 25. Dec. & Perer. to. 1. in Gen. Ex quo rursus colligunt, Annunciationem Virginis præcedenti Martio fuisse feria 6. Præterea die 25. Mart. quo in Ecclesia celebratur Incarnatio, seu Vir. Annunciatio, fuisse etiam Dñi passionem, tenet Aug. l. 4. de Tri. c. 5. Sicut, inquit, à maioribus, traditum suscipiẽs Ecclesia custodit auctoritatis, 8. n. Calen. Apr. conceptus creditur, quo & passio monumentum nouo quo sepultus est ubi erat mortuorum positus nec ante, nec postea, congruit uterius Vir. quo conceptus est ubi nullus seminatus est mortuum autem traditur 7. Cal. Ian. hæc Aug. quod etiam alibi docet. his astipulatur Martyrologium ubi 25. Martij ponitur commemoratio Sancti Latronis, qui Christum in cruce

Colof. 2.

Zach. 3.

Annuciatio Virginitatis Christi passio in feriam 6. & in diè 25. Mart. incidit. Chryso.

6 Synod. Bonauen. Baronius Pererius. Baronius tom. 1. Annal. anno Christi 34. fol. 186. Augustin.

lean. 19.

Martyr. Rom.

S. Bern. Cant. 1.

Virginis sensus in Annunciatione circa omnes dolores Christi fuerit ex S. Bernardi no.

Beda.

cruce confessus est; & vt refert Beda de ratione temporum cap. 28, & 45. plures Ecclesiæ Magistri, & Doctores Ecclesiastici tradiderunt Christum passum die 25. Mar. Scio ab alijs Domini passionem in alium diem referri: nobis satis sint quæ attulimus occasione eorum quæ S. Bernardinus dicebat. Qui plura desiderat in eandem sententiam, legat Baronium ad annum Christi 34. & Suarium tom. 2. in 3. part. disp. 40. sect. 5.

Baronius. Suarius.

Virginis in perferendis cruciatibus maximis fortitudo. Ioan. 19.

Quod autem spectat ad Virginis fortitudinem eximiam, atque inuictum animi robur in filij cruciatibus, quibus intererat, perferendis; quod erat alterum ex ijs, quæ initio superioris cap. proposuimus, in hac Virginis iuxta crucem filij præsentia animaduersione digna certum est in Christi passione Virginem suæ fortitudinis argumenta nec pauca, nec exigua dedisse.

Luc. 2. Anselm.

Primum enim licet acerbissimè dolore ex compassione Christi filij vnici, & dilectissimi; quem tot opprobrijs, & tormentis ad mortem vsque conflari intuebatur, ita vt Virginis dolor martyrum cruciatibus excederet: quippe qui instar gladij acutissimi eius animam iuxta Simeonis prædictionem transueberat; ex eoq; dolore, vt supra ex Anselmo, & alijs docuimus, nisi à Deo confortata, mortua fuisset. Hunc tamen, tantumq; dolorem ea animi fortitudine pertulit, vt nihil egerit dignitati suæ personæ indecorum, aut rationi dissonum, nihil quod non summam animi moderationem, atque constantiam præferret: neque sensuum defectum, aut perturbationem: neque

Virgo spasmus ut vocant, non est passa. Caiet. opusc. de spasm. illi B. Virgini mores. Suar. tom. 2. in 2. par. disput. 4. sect. 2. & disput. 41. sect. 2. Ioan. 19. Ambros.

quem vocant spasmus, est passa: hæc enim ex complexionis debilitate, vel ex inordinata, ac vehementi commotione, ac tristitia euenire solent, quod derogaret excellentiæ Virginis, ac perfectio dominio, quod super omnes actus, & potentias suas habebat. Quod si aliqui Auctores, pij & pictores etiam contrarium interdum significant, per quandam exaggerationem ad vehementiam doloris in Virgine exprimendam intelligi debent. Cæterum vehementissimum eius dolorem, ac lachrymas, cum quadam oris grauitate, & cum rationis moderatione coniunctas fuisse, satis indicat Euangelista cum refert eam iuxta crucem filij non iacentem, aut sedentem, sed stantem, quasi omnibus angustijs, animi magnitudine superiorum, quod notat Ambros. in orat. in obitu Valentiniani, *Stabat, inquit, & S. Mater iuxta*

crucem filij, & spectabat Virgo unigeniti passionem, stantem illam lego, sicut non lego. Idem de Inst. Virg. cap. 7. Stabat ante crucem Mater, & fugientibus viris stabat intrepida. hæc Ambros. Et Simon Metaphra. orat. de vita & dormi. Deip. Dicunt, inquit, hi, qui de his rebus tractarunt, eam ab initio usque ad finem se fortiter, & constanter gessisse; honestè quidem, & non indecore videntem motu animi; factis tamen se ostendentem Matrem, sed omnino matrem illius, qui amico mortuo, & ostendit amorem, & motum animi certis finibus continuit. ita Metaphra. Bernard. de Lament. Virg. Mariæ: Non credo, inquit, plene enarrari, vel meditari posse dolorem Virginis, nisi tantum fuisse credamus, quantum unquam dolere potuit de tali filio talis mater: Veruntamen verum erat amoris, & meroris continens modum: non desperabat, sed pie & iuste dolebat, sic ille.

Metaphra.

Bernard.

Quoniam igitur in tot atrocissimis filij sui tormentis, atque opprobrijs nulla ratione, neque animo, neque corpore ab eo distrahi, vel diuelli potuit; hoc factio certissimam suam fidem S. Elisabeth ore laudatam, & insignem de filio existimationem, eximium quoque erga eundem amorem testatissimum omnibus abundè fecit. verissimum enim est illud Eccles. 6. Si possides amicum in tentatione, posside eum; quasi dicat, amoris, & fidelitatis amici in rebus aduersis periculum esse faciendum. Neque enim Virgo sanctissima erubuit crucem, & ignominiam Christi, neque timuit Iudæos, & alios Christo insultantes; etiam si Mater esset eius, quem tam hostili, ac pertinaci odio prosequerantur, quin publico ac conspicuo loco, abique vlla animi deiectione iuxta eius crucem stare parata, quicquid opis posset filio præstare. & sanè gratum fuisse Christo hoc Virginis obsequium, illud argumento est, quod Christus in tanta dolorum acerbitate curam eius gessit, eamq; discipulo, quem singulariter diligebat, commendauit, idq; Virgini illis verbis significauit, *Mulier ecce filius tuus, tacito Matris cecinit Baptista Mantuan. libro 3. Partheniæ:*

Virginis iuxta crucem stantem, & cetera singularia. Luc. 2. Eccles. 6. Amicus in rebus aduersis probandus.

Ioan. 19.

Baptista Mantuan.

Talibus admonuit matrem sine nomine matris, Ne materna piùm laceraret viscera nomen. Hanc piam Christi erga matrem sollicitudinem Ambros. in Epist. ad Ecclesiam Vercellensem in fine mirificè extollit, Nam si religiosum, inquit, est, quod lastroni donatur venia, mulier

Ambros.

Virg. in x. c. c.

in idu
no bene-
pla-110
summa cō
formuat.

multo liberioris pietatis est, quod à filio mater tanto affectu honoratur; Ecce, inquit, filius tuus, ecce mater tua. Testabatur de cruce Christus & inter matrem atque filium dividebat pietatis officia, condebatur Dominus, non solum publicum, sed etiam domesticum testamentum; & hoc eius testamentum signabat Iohannes dignus tanto testatore testis, bonum testamentum non pecunia, sed vita aeterna, quod non aramento scriptum est, sed spiritus Dei visus, qui ait, Lingua mea calamus scriba velociter scribens. Sed nec Maria minor, quam Christi mater debebat. Fugientibus Apostolis ante crucem stabat. & pius spectabat oculis filii vulnera, quia expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem: aut fortasse puta cognoverat per filij mortem mundi redemptionem, Aut la regalis etiam sua morte putabat se aliquid publico addituram muneri, sed Iesus non egebat adiutore, qui omnes sine adiutore servavit: unde & dicit, Factus sum sicut homo sine adiutore inter mortuos liber, suscepti quidem affectum parentis, sed non quasi alterius auxilium. Hanc imitamina matres sanctae, quae in unico filio dilectissimo tantum maternam virtutis exemplum edidit, hucusque Ambrosius.

Psalm. 44

Psalm. 87

Virginis ad penendam animam pro filio promissio. Ambrosius.

Ildefonsus.

Metaphor.

Euthymus.

Virginis iuxta crucem spectatur in conformitate perfectissima, quam in Christi passione etiam si ex ea sum-

mo dolore afficeretur cum divino beneplacito, quod Christi crucem decreuerat, habuit; considerabat enim & intus pendebat ex Christi cruce, & passione maximam Deo gloriam, ipsi Christo corporis sui gloriam, & nominis exaltationem, hominibus graui daemonis leuitate oppressis, quos insigni charitate proferebatur salutem, atque libertatem proventuram. Atque hoc eleganter indicat S. Mechthildis libr. 1. reuelat. capit. 59. vbi vidisse se narrat Seraphim ad salutandam B. Virginem venisse: Ob amorem, quo Deum, inquit, pra omni creatura in terris dilaxit: quia amor in passione unigeniti sui in ea tantum prevaluit, ut omnem humanum affectum penitus desuinceret, & extingueret, quia omni creatura in morte filii Dei dolens, ipsa sola cum diuinitate immobilis, & gaudens filium suum pro mundi salute voluit immolari. haec illa: quibus verbis non negat Virginem sanctissimam de filii morte doluisse: sed addit illam gauisam de diuina voluntate (cui studebat esse conformis) quae executioni mandabatur. Et Gerson super Magnificat. dicit illam stantem iuxta crucem habuisse altissimum actum obedientiae offerendo filium Patri, & conformando se in acerbissima filii morte cum diuina voluntate: neque enim minori fortitudine praedita fuit, quam mater illa septem Machabaeorum, de qua 2 Machab. 7. sic scribitur: Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum memoria digna, quae perueniens septem filios sub vnius diei tempore conspicuens bono animo ferebat, propter spem quam in Deo habebat singulos illorum hor. abatur voce patriae fortiter repleta sapientia, & feminea cogitationi, masculinum animum inferens dixit ad eos. & quae sequuntur. Neque minori constantia, quam S. Felicitas, quae hortante septem filii eius in fide perseverantes pro Christo varie sunt necati; & quam S. Symphorosa, quae septem pariter filii fidei magistra, & dux ad martyrium extitit. Aut mater Melithonis vnus ex quadraginta militibus apud Caesaream Cappadociae: quae, vt refert Basilus in orat. in 40. martyres, filium multis cruciatibus affectum, adhuc tamen viventem, ad perseuerandum hortabatur; & exunctum ad plaustra, quibus lociorum martyrum corpora efferebantur adiecit. Aut matre Symphoniani adolescentis, cuius testium die 22. August. commemoratur, qui cum pro Christi fide duceretur ad mo-

S. Mechthild

Gerson.

2. Mach. 7

S. Felicitas.

S. Symphorosa
Melithonis
martyris
Matr.
Basilus.

Symphoniani
matris

ad mortem, matrem ita clamantem audiens: *Nate, nate memento aeterna vita, Caelum suscipe, & tibi regnantem intusre, tibi enim vita non eripitur, sed constituitur in melius, fortiter Iesu Christi causa carnifici collum praebuit* Aut Sancta

S. Dionysia
S. Maior.
mater
Victor.

Dionysia matre Sancti Maiorici, qui ex Victo relib. de persecutione Vandalica in Africa sub Hunerico Vandalorum Rege Ariano, cum esset adolescentulus, ac tormenta paucesceret matris obtutibus, verbisque corroboratus, caeteris fortior factus, in tormentis reddidit spiritum: quem amplexata mater domi sepeliuit, & ad eius sepulchrum assidue orare consuevit. Cuius dies in Martyrologio recensetur die 6. Decembr. Aut matre Baruli pueruli, qui cum vna cum Sancto Romano Antiochiae tempore Galerii Imperatoris fidem Christi liberè confessus torqueretur, & potum petiisset, monitus est à matre cunctis audientibus, tempus illud non esse fitis extinguendae, sed fidei praedicandae, qui tandem verberibus caesus, iussus est decollari, Eius memoria in Martyrologio 19. Nouemb. agitur, cuius nobile certamen Prudentius versibus exornauit. & huicemodi fortitudinis sexcenta in lege Evangelica habemus exempla. Hinc etiam factum est, ut Deipara contra eos, qui mortem innocentissimi filii sui calumniis, & falsis delationibus procurarunt, & contra milites cum crucifigentes non fuerit per impatientiam commota, quod Bonauentura in Ipecul. cap. 4. sic probat: *Maria, inquit, interfectores filii sui nunquam odit, nunquam contra eos impatiens fuit: Nam si alij martyres patientissimi fuerunt in suo martyrio corporali, quanto magis martyr nostra* **MARIA** in martyrio spirituali suo? sic Bonauentura.

Martyrol.
Rom.
Mater Baruli mari.
S. Romani M.

Prudent.

Bonauent.

8. Adde Virginem sanctissimam omnia Christi tormenta, vt ex S. Bonauentura, & Sancto Bernardo docuimus, libentissime in se suscepturam fuisse. Verum quanta fuerit haec conformitas Virginis cum Dei voluntate audiamus suis verbis Sanctum Antoninum egregie de hoc agentem 4. part. tit. 15. c. 41. §. 1. vbi etiam citat Anselmum: *Stabat, inquit Sanctus Antoninus, Beata Virgo Maria iuxta crucem sanctitate, & hoc tripliciter, primo fide eleuata, quam de Christi diuinitate fixam retinuit expectans indubie tertia die illius Resurrectionem in eius fidei signum in triuano hebdomada sancta officio, candela illa, reliquis extinctis, romanes accensa. Secundo, stabat peccato non*

S. Bernard

S. Antoninus.

*inclinata, non sedebat, non curua erat, sed stabat. Iacet qui in peccato per prauam operationem, sedet per mentis consensionem, inclinat per sensualium delectationem: at Virgo sanctissima, licet ab omni peccato immunis, tamen iam passionem experta est in morte filii, quantum unquam illus martyr sustinuit in sua passione. Tercio stabat firma voluntati Dei conformans se sciebat Beata Virgo, quod Dei voluntas erat filium suum pati, & propter hoc in mundum venerat, & scriptura, qua sibi fatia nota erant, hoc pronuntiabant, qua sibi non poterant, & cum in omnibus requiem quaret, ut de ipsa canitur, qua non aliter verè quaret, & possidetur, nisi conformando se diuina voluntati secundum rationem, ideo stabat, non murmurabat, quod filius innocentissimus pateretur: non blasphemabat Iudaeos, quod ab eis, quibus tot fecerat beneficia, tam crudeliter tractaretur: Non vindictam à Deo petebat, quod illi à terra visus absterberentur ut merebantur: non capillos, vel vultum scindebat, quia vidua, & sine filio consolatore remanebat, sed stabat immersa, moesta, lacrymis plena, doloribus immerga. Anselmus o Domina quos fontes lacrymarum dicat erupisse de pudicissimis oculis tuis, cum attenderes unicum tuum innocentem coram te flagellari, ligari, m. a. l. i. & carnem carne de Deipara crudeliter a. s. s. e. c. a. r. i. & tamè ita diuina voluntati conformis fuisse, ut saluti humani generis ausidissima esses, ut dicere audeam quod si nullus fuisset repositus, qui filium crucifigeret, ad hoc ut sequeretur salus hominum, & adimpleretur voluntas Dei secundum rationem, si copulasset, ipsa posuisset in crucem: neque enim credendum est minoris fuisse perfectionis, & obedientiae ad Deum, quam Abraham qui proprium filium obtulit Deo in sacrificium proprii manibus occidendum, & comburendum. Stabat ergo fixa in Dei voluntate. haecenus sanctus Antoninus, qui idem docuit loc. citat. c. 17. §. 4. Ideo Gerfon tractat. 2. super Magnif. affirmat de Virgine: *Quod ipsa, si Deus iussisset, crucifixisset, &c.* Item Sanctus Antonin. 4. part. tit. 15. c. 20. §. 1. a. dicitur de Patre aeterno Christi, ita & de eius matre temporali dici potest illud Rom. 8. Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, scilicet passum voluntate, & affectu, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit pertinentia ad recreationem nostram. ita sanctus Antoninus. & Sanctus Bonauentura in 1. tenent. distinct. 49. artic. 2. quaest. 2. in fin. agens quomo-*

*inclinata, non sedebat, non curua erat, sed stabat. Iacet qui in peccato per prauam operationem, sedet per mentis consensionem, inclinat per sensualium delectationem: at Virgo sanctissima, licet ab omni peccato immunis, tamen iam passionem experta est in morte filii, quantum unquam illus martyr sustinuit in sua passione. Tercio stabat firma voluntati Dei conformans se sciebat Beata Virgo, quod Dei voluntas erat filium suum pati, & propter hoc in mundum venerat, & scriptura, qua sibi fatia nota erant, hoc pronuntiabant, qua sibi non poterant, & cum in omnibus requiem quaret, ut de ipsa canitur, qua non aliter verè quaret, & possidetur, nisi conformando se diuina voluntati secundum rationem, ideo stabat, non murmurabat, quod filius innocentissimus pateretur: non blasphemabat Iudaeos, quod ab eis, quibus tot fecerat beneficia, tam crudeliter tractaretur: Non vindictam à Deo petebat, quod illi à terra visus absterberentur ut merebantur: non capillos, vel vultum scindebat, quia vidua, & sine filio consolatore remanebat, sed stabat immersa, moesta, lacrymis plena, doloribus immerga. Anselmus o Domina quos fontes lacrymarum dicat erupisse de pudicissimis oculis tuis, cum attenderes unicum tuum innocentem coram te flagellari, ligari, m. a. l. i. & carnem carne de Deipara crudeliter a. s. s. e. c. a. r. i. & tamè ita diuina voluntati conformis fuisse, ut saluti humani generis ausidissima esses, ut dicere audeam quod si nullus fuisset repositus, qui filium crucifigeret, ad hoc ut sequeretur salus hominum, & adimpleretur voluntas Dei secundum rationem, si copulasset, ipsa posuisset in crucem: neque enim credendum est minoris fuisse perfectionis, & obedientiae ad Deum, quam Abraham qui proprium filium obtulit Deo in sacrificium proprii manibus occidendum, & comburendum. Stabat ergo fixa in Dei voluntate. haecenus sanctus Antoninus, qui idem docuit loc. citat. c. 17. §. 4. Ideo Gerfon tractat. 2. super Magnif. affirmat de Virgine: *Quod ipsa, si Deus iussisset, crucifixisset, &c.* Item Sanctus Antonin. 4. part. tit. 15. c. 20. §. 1. a. dicitur de Patre aeterno Christi, ita & de eius matre temporali dici potest illud Rom. 8. Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, scilicet passum voluntate, & affectu, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit pertinentia ad recreationem nostram. ita sanctus Antoninus. & Sanctus Bonauentura in 1. tenent. distinct. 49. artic. 2. quaest. 2. in fin. agens quomo-*

Excelsa
Virgini
in summi
doloribus
summa
maestitia
& pauca
ita.
Anselm.
Virgo de
manente
demonstr
nis auisif
suma.
Gen. 22.
Aug.
conf.
cap.
Virg.
pro
mor.
de
2. R.
Aug.
S. B.
Tor.

quomodo teneamur in volito, vt loquuntur Theologi, conformari diuinæ voluntati, præsertim quia aliqui de nonnullis, quæ ex diuina voluntate accidunt, per compassionem dolent, id est, nolent euenire, & tamen in hoc actu merentur, vt Ieremias super destructione Ierusalem, & B Virgo super Christi passione, & responder illos voluntate absoluta voluisse quod Deus volebat; voluntate tamen conditionata, siue voluntate pietatis debuisset contrarium; & hac voluntate meritum apud Deum consecutus: quoniam hoc non est naturæ tantum, sed etiam rationis, & subiicit de Beata Virgine sic: Præcipue, inquit, hac voluntate merebatur in Christi filij passione beatissima Mater, & Virgo Maria, cui patienti quantum sexus muliebri fragilitas sustinere poterat compatiebatur. Nullo tamen modo est dubitandum, quin virilis eius animus, & ratio constantissima vellet etiam tradere filium suum pro salute generis humani, vt Mater per omnia conformis esset Patri, & in hoc miro modo debet laudari, & amari, quod placuit ei, quod vniuersus suus pro salute generis humani offerretur: & tantum etiam compassa est, vt si fieri potuisset, omnia tormenta, qua filius perussit, ipsa multo libentius sustinuisset. Verè ergo fuit fortis, & pia, dulcis pater, & seuer a filij parca, & nobis largissima. Hac ergo præcipue est amanda, & veneranda post Trinitatem summam, & eius prolem beatissimam Dominum nostrum Iesum Christum: hæc tennus sanctus Bonauentura, & sanctus Bernardinus Senensis tom. 3. serm. 2. de glorioso nomine Mariæ artic. 2. cap. 4. Iste, inquit ex Augustino 4. Confess. est modus amantissimus,

uentiam absorbebas, sicut Ecclesiastici 1. mysticè scriptum est, Omnia flumina mirant in mare, id est, in Mariam, & mare non redundat, scilicet per impatientiam; redundat tamen in nos per eam mare largitatis diuinæ, quia de plenitudine eius accepimus omnes, in præsentem gratiam, & in futuro gloriam. ita sanctus Bernardinus. Atque hæc de vicinitate Virginis cum Christo tempore passionis dicta sint.

CHRISTVS DOMINVS A MORTVIVS
resurgens sive Genetrici primùm
apparet.

9. **N**ec solum in Christi passione Deiparæ cum eo vicinitas spectatur, verum etiam in eiusdem gloriosa Resurrectione. Neque enim Christus Dominus, qui consolatur humiles, passus est piissimæ suæ Genetricis cor tam acuto, tamque ingenti, quem ex eius passionis, ac mortis conspectu conceperat, mœroris gladio diutius transfigi, sed vbi victor ab inferis surrexit immortalitatis gloria ornatus, confestim ei omnium primæ apparuit, suaque præsentia omnem ei mœstitiam absterfit, ac mouo, & ineffabili gaudio perfudit, vt quæ præ aliis sociæ passionum extiterat, esset & consolationis. liceat enim nobis Deiparæ gaudium in filij Resurrectione ex læticia Iacob Patriarchæ æstimare, qui cum filium suum Ioseph à fera pessima deuoratum existimans diu luxisset, eum ex insperato viuere, & in omni terra Ægypti dominari intellexit: hoc enim audito, tametsi vndecim ei filij superstites essent, tamen Genes. 49. quasi de graui somno euigilans, ait: Sufficiet mihi si adhuc Ioseph filius meus vtiuit, vadam, & videbo illum, antequam moriar: qua ergo læticia exultauit Deipara, cum vnicum filium vnicè dilectum, quem atrocissimè excruciatum inter duos latrones in crucis patibulo mori conspexerat, iam viuentem, & gloria corporis insignem vidit, cui data erat omnis potestas in cœlo, & in terra, & vt in eius nomine omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, Et, vt reliqua sileam, verisimile est, quemadmodum cap. 5. dicebamus, ad claram diuinæ essentia visionem breui aliquo temporis spatio Deiparam tunc fuisse eleuatam ita, ut peculiari ratione verba illa Psalm. 93. viurpare potuerit, Secundaum multitudinem dolorum meorum fisionem dñi

Quomodo cum Virgine coniungatur dicitur de passione filij cum deus factio humana salutis.

Virgine in summi doloribus summa miseria, & patiens.

S. Bernar.

August. 4. Confess. cap. 5. Virginitatis pro filio moriendi desiderium 2. Reg. 18. Angelus.

S. Bernar.

Thron. 2.

Virginis gaudium in filij Resurrectione immensum 2. Cor. 1.

Gen. 49.

Matt. ult. Philip. 2.

Deipara ad claram visionem breui aliquo temporis spatio Deiparam tunc fuisse eleuatam ita, ut peculiari ratione verba illa Psalm. 93. viurpare potuerit, Secundaum multitudinem dolorum meorum fisionem dñi

in corde meo consolationes tuae lasificauerunt animam meam. Si enim ex tot Doctorum sententia, quos cap. s. attulimus, Clara Dei visio aliquando ei est concessa, certe admodum verisimile est ipsam ei tributam non solum in Annunciatione, quod nominatim concedunt Albertus, & S. Antoninus cum Mater Dei electa Verbum in tuo utero concepit, verum etiam in gloria filii Resurrectione **Luc. 1.** post turbulentissimam eiusdem passionis procellam, qua ipsa per compassionem mirum in modum praer aliis fuerat, vt diximus, **Gen. 49.** iactata, vt sicut abundauerunt passiones Christi in ipsa, & per Christum eius abundaret consolatio. Cum enim Christus Dominus, iuxta Iacob Patriarchae vaticinium, ex Interpretum sententia, velut *Catulus Leonis*, qui citi, ac praer audior est, quam Leo, & propter acutiores firmioreque dentes audacior, ad praedam, seu iuxta septuaginta, ex germine Ieu, vt in Hebraeo habetur, teste Hieronymo in quaestionibus hebraicis, ex captiuitate, hoc est, ex passione captiuam ducens captiuitatem ascendisset, quippe qui in sanguine testamenti sui **Zach. 9.** eduxit victos suos de latu, in quo non erat aqua, hoc est, Patres ex limbo in libertatem vindicauit, cum que idem Dominus in sepulchro non tecus, ac Leo hanc praedam in inferno voraturus, & de suis hostibus, quos plures in Sampsonis typo **Iud. 16.** occidit moriens triumphum acturus, absque illius timore securus requiescens accubisset, subiecit Iacob, *Quis succubabit eum?* ac si diceret, nullus impune eum lacessere, vel interpellare audebit, vel nullus alius siue Angelus siue homo a morte eum suscitabit, sed ipse sua diuina virtute redimius ab inferis, reuertetur, iuxta illud **Ioan. 2.** *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud, hoc autem dicebat de templo corporis sui.* Quoniam, inquit Leo **serm. 1. de Resurrectione, Deitas, qua ab utraque suscepti hominis substantia non recessit, quod postestate diuisit, potestate conuenit. Et quamuis Christi Resurrectio verè tributatur etiam Patri Actuum 2. & Rom. 8. hoc inde est, quoniam vna eadem, quae est virtus, & operatio patris, est filii, quod eleganter explicat **Origenes hom. 17. in Genesim, & S. Thom. 3. part. q. 53. art. 4.** Nec tamen praetermittendum videtur id, quod de Catulo Leonis **Origenes** lococitato haec verba Iacob enarrans affert, vult enim totum hoc vaticinium non ita eodem**

aptari Iudae, & tribui eius, *Sed mulier, inquit, Gen. 49. conuenientius aptabitur huic loco mystica expositio, in qua Catulus Leonis Christi non solum Tropaeus, sed etiam Physicus designatur: in Physicologus de catulo leonis hac sententia, quia cum fuerit natus, tribus diebus, & tribus noctibus dormiat, tum deinde Patres genua, vel magis, tanquam tremefactus cubilis locus iusserit catulum dormientem: iste Catulus ergo ascendit ex gremio iuxta uersionem 70 id est, non ex semine, sed ex Virgine absque concubitu uiri velus virguleum: siue ramus, in quo manifestissimè, & ueritate carnis assumpta ex Virgine uelaturatur. Recumbens aormist, sicut Leo: & Catulus leonem manifestissimè racubuisse, & aormist aditum ad passionem mortis ostenditur. Sea videmus quare ut Leo, & ut Catulus Leonis dormit. De catulo quidem iam superius dictum est, quod ualde conuenienter aptatur in Christo qui tribus diebus, & tribus noctibus in coram terra sepultus somnum mortis impleuit: Vt Leo autem, quia mors Christi oppressio, & triumphus demonum fuit: omnem namque praedam, quam Leo ille contraxerat inuaseras praestrato homine, & deicito, huc Leo interripuit, quae rediens ab inferis, & ascendens in altum captiuam duxit captiuam: em Hoc ergo modo, & somno suo Leo fuit vincens omnia, & de bellas eum, qui habebat morsu imperium, & uelut Catulus Leonis die tertia surrexit. haec **Origenes.***

Ceterum quamuis nullus alius homo, vel Angelus Christi a mortis potestate, vel impeno excitatus, Deipara tamè ueluti leena generosissima, ac fortissima (hoc enim typo eadem, surrexit uirtute Christi Leonis de tribu Iuda matrem vocari docet **Epiphanius haer. si 78. & alii**) precaluogito, & precibus ardentissimis eum exorabat, ut a mortis somno ocyus iurgeret, uerbis illis Canticozum, *Reuertere dilecte me,* & illis **Epiphanius P. 156** (quemadmodum pie contempletur **Cont. 1. Bonauentura in Medit. uitae Christi. 87.**) *Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cythara.* Quibus ex persona Christi respondens subiicitur, *Exurgam disticulo.* Vocatur autem Christus Psalterium, & Cythara, quoniam in cruce corpus eius sacratissimum, ueluti fides in musico instrumento, distensum, suauissimè, & dulcissimum obedientiae, & charitatis concentum Patri edidit, quo tono spiritus malus, **Ioan. 14. & Princeps huius mundi eiectus est foras;** & nunc etiam è fidelium cordibus Christi passionem, fide, & charitate uenerantium eicitur,

1. Reg. 16. tur, sicut olim Dauide cytharam personante Saul refocillabatur, & leuius habebat, recedebatque ab eo spiritus malus. Quod si mater junioris Tobiae de absente filio sollicita, quotidie exiliens circuibat vias omnes, & sedebat in supercilio montis, ut procul videret filium, si sic non posset, venientem, & dies computabat quibus reuerti debebat; quanto majori desiderio, & anxietate videndi filium resurgentem Deipara mundanis omnibus transiens, & in monte contemplationis residens ardebat, ac diem certum Resurrectionis assignatum expectabat; lacrymisque pijsissimis filium ad opus resurgendum perurgebat. Quocirca Si denunciam, inquit Leo Ierm. 1. de Resurrectione tri: us moram tam celeritate Saluator noster abbreviauit, ut dum ad integrum secundandam diem pars primis nouissima. & pars tertij prima concurrerit, & aliquantum temporis spatio decederet, & nihil dierum numero deperiret, no turbatos discipulorum animos longa maestitudo cruciaret: sic Leo. Quarto magis id ad matris etiam preces, atque ad ejus consolationem effecisse existimandus est: nam & junior Tobias maturabat reditum: Quia Pater meus, inquit, & mater mea modo dies computant, & cruciatur spiritus eorum: igitur multo magis eximia Christi erga matrem presentem, & erga discipulos charitas eum, ut resurrectionem acceleraret, urgebat.

Christus Deipara primū post resurrectionem apparet. B. Ignat.

10 Genitrici verō suæ omnium primæ, ut dicebamus, rethius suam presentiam exhibuit; licet enim sacra scriptura nominatim illam non exprimat, id nobis tamen, ut verbis utar B. Ignatij in meditationibus libri exercitiorum, reliquit pro certo, tanquam intellectum habentibus; ne alioqui iure audiamus illud: adhuc & vos fr. & intellectus estis. Nec verò desunt complures Patres, qui expressè id docent Ambros. lib. 3. de Virginibus: Vsan, inquit, Maria resurgentem Dominum, & prima vidit, & credidit, vidit Maria Magdalena, quamuis adhuc ista natus sit. Ambrosius, qui licet in c. 24. Luc. duas ponat Marias Magdalenas; unam, quæ cum altera Maria Matth. 28. tenuit pedes Iesu, & credidit. Alteram, quæ Joan. c. 21. Prohibita est tangere Christum: Quoniam dubio, inquit Ambrosius, masculis abatur affectu. In libro tamen 3. de Virginibus de Maria matre Domini, & non de Magdalena loqui videtur; tum quia eam, quæ prima Dominum vidit, & credidit Mariam simpliciter

ter absque ulla additione appellat, quo nomine mater Domini significari solet, cum aliqui de alia loqueretur Magdalena, notam adhibiturus fuisset, tum quia ex loco Matthæi ab Ambrosio allegato Maria Magdalena non sola, sed cum altera Maria tenuit pedes Domini: quare non prima ante omnes, sed simul cum alia Dominum adorauit. Scio post Deiparæ apparitionem ex Euangelio Marci ultimo Dominum apparuisse primò Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septem demonia. Verum Ambrosius lib. 8. in Lucam non agit de hac apparitione à Marco descripta, sed de illa Matthæi; & propterea ex doctrina Ambrosij colligo in lib. 3. de Virginibus, de Mariæ Deiparæ eum esse locutum; quod eruditè etiam probat noster Salméron tom. II. tract. 11. contra Ioannem à Louanio, qui Ambrosium de Magdalena exponebat. Nyssenus orat. 2. de Resurrectione, quicquid dicat eam cum alijs mulieribus ad sepulchrum propter Domini corpus ungendum accessisse, quod excellenti ejus fidei minimè congruente supra indicauimus, tamen, quod ad rem presentem spectat, docet eam primam non solum Christum resurgentem vidisse, sed Apostolis etiam denunciante, idque elegantissime confirmat: Quia decubatur, inquit, Deiparæ: ea, quæ ad gaudium perinebat. Apostolis nunciare, ut qua radix gatey esset, sic ille. Idem docet Nicephorus lib. 2. historiae cap. 32. His consonat Sedulius libro 5. Palthalium carminum de Deipara agens:

Hæc est conspicuo radians in honore Mariæ; Quæ cum clarifico semper sit nomine Mater; Semper Virgo manes. Hujus se visibus astans Lucas pulchram Dominus præ obtulit, ut bona mater Grandia diuulgans miracula, quæ fuit olim Aduanienis iter, hæc sit roduntis & index.

Metaphrasies in oratione de vita, & dormitione Deiparæ: Dei, inquit, Mater prima clarior affectu filij Resurrectionem, & eius predicatores ac eam magis confirmat, quam ea, quæ unguenta obtulerunt.

11 Rupertus lib. 7. de diuin. offic. cap. 24. idem astringit, & ea de causa stationem in die Paschæ ad sanctam Mariam Maiorem fuisse indistinctam asserit; agens enim de Christi resurrectione: Verissimè, inquit, maris filius resurgens apparuit, absque enim hoc ab illo, qui in lege suam patrem, & matrem honorare præcepit: Absque enim matrem propter se doloris gladio transuerbera.

Marc. 26.

Ambros.

Salmérono
dysseuno

Cui ad ungendū filij corpus B. Virgo non accesserit.

Nicephoro
Sedulio

Metaphr.

Rupertus
Gra. 10 in
die Paschæ
cur ad sanctam Mariam Maiorem fuisse indistinctam asserit. Exod. 20

Luc. 2. eam, tam dura negligentia talis filius in hono-
 rari. Non sic Apostolica Romana Ecclesia veri-
 tas, qua hanc Beatam Ierusalem in principio lati-
 tia sua proposuit, cum in hęc prima die Pascha sta-
 tionem ad sanctam Mariam Missa officio præseri-
 psit: Ipsa præ omnibus, ipsa ante omnes vias hanc
 nostram pacem: & mox: Igitur pulchre majores
 nostri tradiderunt, ut dictum est, ut in processio-
 nibus cunctis Dominicis diebus per annum Beata
 Dei Genetricis memoria prima statione visitemus
 decantando quodlibet, quod eius proprium sit, sa-
 que salutata, & oratione dicta, tunc demum pro-
 cessionem peragamus, cujus rationem supra af-
 signauerat: Quid enim convenientius, quid pul-
 chrius, quid venerabilius, quam gratulari matri
 Virgini super Resurrectione Virginis. hæc Ru-
 pertus. Idem de Christi resurgentis prima ap-
 paritione saxe Genitrici facta affirmant. Ansel-
 mus cap. 6. de excellent. Virg. S. Bonauentura
 in meditationibus vite Christi cap. 27. S. Vi-
 centius sermone 1. in die Paschæ. S. An-
 toninus 1. part. historia tit. 5. cap. 7. §. 1. & S.
 Brigitta libr. 6. Reuelat. capit. 94. inter alia
 deipara reuelata scribit eam hæc sibi dicen-
 tem: *Mihi, quæ sum Mater Dei: cum post ejus mor-
 tem incomprehensibili dolore mæsta essem, appa-
 ruit idem filius meus priusquam alijs, & palpabi-
 lem se ostendit mihi consolans me, & commemo-
 rans se visibiliter in cælum ascensurum, quam-
 uis hoc non est scriptum propter meam humilita-
 tem: hæc ibi. hoc idem apud S. Brigittam in-
 ser. Angel. c. 6. Hoc ipsum, quod patrum testi-
 moniis astruitur, hac etiam ratione, leu con-
 gruentia optimè colligitur. Dominus enim dicitur
 1. inuenitur ab his, qui non tentant illum. Appa-
 ret autem eis, qui fidem habent in illum, & Ioan.
 14. Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego
 diligam eum, & Manifestabo ei meipsum: ut
 merito olim in Hymno S. Mariæ Magdalene*

de ipsa propter apparitionem primam respe-
 ctu aliorum discipulorum ei factam canebatur:
*Surgentem cum victoria
 Iesum videt ab inferis,
 Prima meretur gaudia.
 Quæ plus ardebat ceteris.*
 Quæ cum ita sint, insignis Deiparæ fides, &
 ardens præ alijs omnibus in Christum dile-
 ctio, quæ, ut diximus, tempore præsertim Do-
 minicæ passionis eluxerunt, Primam Christi
 resurgentis apparitionem, & manifestationem
 promerebantur, & quæ prima ipsum adorauit;
 quem mortalem ex suo utero genuit, prima
 quoque immortalem è sepulchro prodeun-
 tem cerneret, ac veneraretur.

Atrogabit quispiam quare Marc. cap. 16. Marc. 16
 scribitur: Dominus primum apparuisse Mariæ
 Magdalene, nec apparitionis Deiparæ factæ
 Euangelistæ meminerunt Respondet Rupertus
 loco citato, ad Euang. listas pertinuisse
 nominare solos illos Resurrectionis testes
 præordinatos à Deo, quos Christi Resurre-
 ctionem annunciare decuit: cauerunt autem,
 ut monet Metaphrastes loco citato, mater-
 num asserere testimonium, ne videretur sus-
 pectam, & propter maternam conjunctionem
 fides ei minus haberetur. Anselmus autem
 loco citato aliam rationem à quodam viro
 sapiente sibi redditam memorat: Quia cum
 in Euangelio inquit, nihil superfluum reperiatur,
 superfluum planè videretur si matri Domini fi-
 lius resurgens scriberetur, si ut alij cuiuslibet ap-
 paruisse: Regnam videlicet Cæli, & terra omni-
 que creatura coquare illis, quibus apparuit. sic
 Anselmus. Sancta Brigitta verò, ut vidimus, id
 propter humilitatem Virginis non fuisse ab
 Euangelistis literis mandatum ex ejusdem
 Deiparæ reuelatione testatur.

VIRGO DEIPARA IN COE-
 lum assumpta filio omnium proxima in gloriæ
 collocatione.
 CAPVT XII.

D. Thom. **U**m sedenti nihil sic sua
 sede vicinius, quæ admo-
 dum ex D. Thoma in su-
 perioribus vidimus jam-
 que ostenderimus B. Virgi-
 nem à sui o tu Deo dica-
 tam: Christo in Incarna-
 tione, in totius vitæ con-
 victu, & eiusdem passione maxime fuisse pro-

pinquam: reliquum esse videtur, ut de
 summa etiam vicinitate, quæ illi per Assum-
 ptionem cum eodem in omnem æternitatem
 intercedit in gloria, aliqua dicamus: ut sic
 hanc cum Throno similitudinem omni ex
 parte ei conuenire colligamus. Et licet de ejus
 in Assumptione præ alijs vicinitate cum filio,
 nullus sic inter Catholicos dubitandi locus,
 idque

Deipara
 per Assum-
 ptionem

*Christi
 omnium
 proxima*

idque satis perspicuum sit ex ijs, quæ cap. 6. dileximus, ubi eam supra omnes euectam demonstrauimus: ad Virginis tamen præstantiam plenius declarandam, aliam in præsentia probandi viam inibimus.

Et quidem illud tanquam clarum, certumque ponimus, Deiparam post suam dormitionem reuertisse, & corpore vnâ cum anima in cælo residere: de quo licet Sophronius sermone de Assumpt. inter opera Hieronymi dubitauerit, quem Vsuardus, & Ado falsò existimantes sermonem illum esse Hieronymi in suis Martyrologiis secuti sunt: reliquorum tamen Patrum, Theologumque constans sententia tanquam certum illud recepit: sic enim docent Athanasius sermone de Annaunciatione, qui olim legebatur in Officio Assumptionis, Augustinus lib. de Assumptione, Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 4. & 9. Andreas Cretensis orat. de dorm. Damascenus orat. 1. & 2. de dorm. Iuuenalis Episcopus Ierolymitanus apud Damascenum, Nicephorus lib. 2. ca. 22. Glycas part. 3. annal. Anselmus de excell. Virg. cap. 8. Rupertus lib. 6. in Cantica in illa verba: Quæ est ista, quæ progreditur. Richardus de Sancto Victore in Cant. cap. 24. Hugo de Sancto Victore libr. 3. Eruditionis Theologicæ cap. 125. vbi inter Deiparæ præiulia recenset, quod sine dolore obierit, quodque in cælo eum corpore viuat, & ad dexteram filii singulariter sedeat, Psalmista testante: *Asiit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate*. sic Hugo. Bernardus item in suis loculentissimis, quos de Virginis Assumptione habuit sermonibus. B. Laurentius Iustinianus serm. de Assumptione. His consonant Scholastici omnes, S. Thomas 3. part. q. 27. art. 1. & opusc. 8. Bonaventura in spec. cap. 2. S. Antonius 1. part. hist. tit. 6. c. 3. Gerfon Alphai 14. & reliqui Scholastici in 3. distinct. 3. 2. Hoc ipsum S. Brigittæ est reuelatum, vt videre est lib. 2. cap. 8. & 9. & lib. 6. cap. 61. & 62. & lib. 7. cap. 26. reddiditque rationem Deipara cur ab initio non fuerit cognita eius Assumptio in corpore: *Quia prius, inquit, stabilenda erat fides Ascensionis Christi*. Et communis tenentis Ecclesiæ id satis confirmat: Martyrologium quoque Romanum, & Officium Ecclesiasticum, ac Missa, quibus vitæ Ecclesia in die Assumptionis hoc ipsum ostendunt, semper enim Assumptionis nomen usurpant, quo

significant eam corpore, & anima in cælum euectam: Assumptio enim proprie, & in rigore refertur ad corpus; quemadmodum animaduertit Suarez tom. 2. in 3. part. disp. 21. sect. 2. Aliorum enim Sanctorum animæ quamuis deferantur in cælum, non tamen dicuntur assumptæ, nec earum festum sub nomine assumptionis, sed potius transitus, migrationis, vel natalis celebratur. Christi verò dicitur Ascensio, quia propria virtute in cælum ascendit, quod eleganter explicat D. Thomas 3. part. q. 57. art. 3. At Deiparæ dicitur Assumptio, quia singulari Dei præiugio corpore & anima in cælum est euecta, quod apud Catholicos aded in confesso est, vt ex Theologorum doctrina, præsertim Caneli lib. 12. de locis Theologicis c. 11. & Cordubensis lib. 1. quæst. Theolog. q. 17. & Suarez loco citato. sine temeritatis nota illud negari non possit. Ad hoc etiam illustrandum figura quedam ex arca Dei afferri potest, quæ 1. Reg. 5. tamesi à Philistæis capta, illæsa, inter hostes permansit, & in Templum Dagon inuecta illius statuum deiecit; sic Deipara laetissimum, quamuis communi hominum conditione morte veluti capta sua, & Sanctorum Apostolorum humeris, ac manibus in sepulchrum iuncta; integrotamen, & incorrupto corpore seruata est; nec non procul ab eius corpore, & veluti prostrati iacere veimés perpetui sepulchrorum incolæ.

3. At rogabit quispiam, quoto post obitum die Deipara iurtegit; Ad quod responderi loannes Belet in rationali diuinorum officiorum c. p. 147. *Mulier, inquit, quadam religiosissima appellata Elisabeth, quæ nunc etiam in vniuersis, habitat in sinibus Saxon: & art. lib. 4. cap. 1. sibi reuelatum, quod circiter dies quadraginta assumptum fuerit corpus post assumptionem animæ: de qua re opusculum quoddam composuit: sed non est in Romana Ecclesia comprobatum* sic ille, Similè reuelatione scribit Cælius facta sua serè ætate in Lûgobardicæ loco, qui Carixtus dicitur à Deipara cuidam Bertrammo Monacho. Ex huiusmodi reuelatione existimat Baronius in notis ad Martyrolog. ad diem 15. Augusti adiectum ab aliquo fuisse ad Martyrologium Bedæ die 23. Septembris hæc verba, de Assumptione in corpore: *Nono calendis Octobris. Secunda Assumptio sanctæ Virginis Maria, Petrus de Natalibus in Catalogo Sanctorum libr. 7. cap. 65. hanc reuelationem*

Suarez

S. Thom.

Caneli

Suarez.

1. Reg. 5.

Quoto post obitum die Deipara corpus assumptum?

Ioan. Belet.

Elisabeth & Saxonis

Cælius

Baronius.

Petrus de Natalibus

vult

vult factam Beatæ Elisabethæ de Sconaugia: at Sanctus Antoninus loco citato tribuit eam Sanctæ Elisabethæ filiz Regis Hungariæ: ipse verò eam minime probat: *Nec per hoc, inquit, detrahatur sanctitati Elisabethæ si non creditur; quia & Sancti viri Prophetæ credunt à Deo sibi aliqua revelari spiritui prophetia, qua ex phantasia sua trahunt in visionibus suis, ut patet in Nathan Propheta.* ita S. Antoninus. In revelationibus quoque S. Brigittæ lib. 6. cap. 62. & lib. 7. cap. 27. revelatam ei dicitur, corpus Deiparæ iacuisse in sepulchro quindecim diebus, & postea assumptum in cœlum.

Communis tamen sententia, teste Suarez loco citato, & Azor tomo 2. lib. 1. capit. 31. docet corpus Deiparæ in sepulchro illatum tertio post dormitionem die animæ unitum in cœlum assumptum fuisse, ut sic eam verè obisset, filioque post triduum à mortuis resurgenti similem esse constaret, hinc factum est, ut Deiparæ obitus appositisimo vocabulo à S. Damasceno, & alijs Dormitio appelletur, quod absque dolore fuerit; & post brevissimum tridui spatium Deipara corpore, & anima rediit ad dextram filij confederit, eadem enim die, qua resurrexit, assumpta est: neque enim aliqua ratio assumptionis differendæ fuit, quemadmodum erat in Christi Ascensione, quæ quadragesimo die est facta.

Iuuenalis Ierolymitanus Patriarcha rem in hunc modum gestam narrat in Euthymica historia lib. 3. cap. 40. apud Damascenum orat. 1. de dormit. *Quod verò Deum suscepit eius corpus cum Angelica, & Apostolica hymnodia elaboratum iustis ac factis in loculo fuit depositum Gethsemane: quo in loco Angelorum choreæ, & hymnodia mansit tres dies perpetuos. Post tres dies autem Angelica cessante hymnodia, qui aderant Apostoli, cum vnus abfuisset. (Is à Nicephoro lib. 2. histor. cap. 27. Thomas fuisse dicitur) & post tertium diem venisset, & quod Deum susceperat, corpus adorare voluisset, loculum aperuerunt: sed niseratum quidem, & ex omni parte laudandum corpus nequaquam inuenire poterunt: cum ea autem solum inuenisset, in quibus fuerat compositum, & positum, & ineffabili, quæ ex his proficiscebatur, essent odore repleti, locum clausurunt. sic ille: eiusdem Iuuenalis verba Simeon Metaphrastes in oratione de vita, & obitu Deiparæ, & Nicephorus lib. 2. cap. 23. referunt.*

Suarez.
Ex com-
muni sen-
tentia ter-
tio post
dormitio-
nem die
corpus Ma-
ria assum-
ptum.
Azor.
Damasc.

Iuuenalis
Patriar-
cha Iero-
solymita-
nus.
Damasc.

Niceph.

Metaphr.

4 His ita constitutis, ostendamus Deipara-
ram præ cæteris puris creaturis, (quarum cõ-
paratione semper loquimur,) summam in
cœlo apud Deum vicinitatem, & gloriæ bea-
titudinem adeptam. Cum enim ex facris li-
teris, quibus vitæ meritum, vitæ æternæ merces
promittatur, satis sit exploratum; si ostendi-
mus ea in Virgine præ cæteris cumulatifsimè
reperiiri, consequens etiam erit, ipsam non fol-
lùm cunctis in gloria esse prælatam, sed etiã
absolutè Deo esse propinquissimam.

Cæterum non ignoro de Sanctorum gloria nobis corporis mole grauatæ difficile esse pro dignitate loqui, idque multò magis de Virgine gloria, quæ suo maximo fulgore omnium ecklesiis, eam intueri conantium aciem perstringit, atque habet; præsertim quia gloriæ locum (quem in cœlo Virgo habet) ei ostendere; ac proinde aliis penè enarrare peculiari quadam ratione Deo tribui videtur, iuxta illud Iob. 38. ex persona Dei prolatur: *Nunquid ostendisti Aurora locum suum: quod de Virgine exponens Bonauentura in speculo B. Virg. Bonauent. cap. 9. Non ad te, inquit, pertinet ostendere Aurora Maria locum suum in cœlo, sed ad me, id est, ad Deum; bene autem dicit suum, quasi appropriando, & discernendo illum ab alijs omnium Sanctorum locis. Hinc etiam bene legitur, Inuenerunt Sacerdotes Arcam fœderis Domini in locum suum: hic cerè locus est super omnes choros Angelorum, hic denique locus est in cœlo dignissimus hæc Bonauentura. Verùm quia res ipsa postulat, ut de eo agamus, ideo ad Virgine gloriæ, cuiusdemque freti auxilio, vel balbutiendo aliquid pro virili nostra dicere conabimur. Præmitto autem id, quod Ecclesiæ sæpè facetur, ipsam super choros Angelorum exaltatam, de quo S. Brigitta in revelationibus in ferm. Angel. cap. 20. Deus, inquit, creator omnium ipsius Virginis animam quando fuit à corpore separata statim super omnes cœlos mirificè sublimauit, eique imperium super vniuersum mundum donauit, & Angelorum Dominam æternaliter ipsam constituit; qui Angeli postmodum ita obediunt Virgini affecti sunt, quod omnes inferni pœnas libentius sustinerent, quam aliquibus suis præceptis in aliquo contradicerent. hæc ibi.*

5 Et quidem pleraque, quæ iustum hominem ad magnam gloriæ celsitudinem euehere in diuinis oraculis leguntur, horum nonnulla recensebimus, cumque ea in Virgine præ-

Ioan. 12. prae ceteris Sanctis absolutissima inueniri ostenderimus; simul etiam de loco eiusdem in caelo altissimo, liquidò constabit.

Primò quidem Ioan. 12. Christus Dominus ait: *Qui mihi ministrat, me sequatur, & ubi ego sum, illic & minister meus erit*: quæ ergo in gloria erit Christo magis proxima, quam Mater eius? quæ ut cap. 9. latè diximus, ab initio ad mortem vsque in eiusdem ministerijs magis, quam vllus alius sollicita, fidelis, & obsequens fuit. Verùm audiamus Augustinum, qui hunc locum Ioan. 12. ad ostendendum Virginis excellentissimum præmium, iuculenter expendit in lib. de Assumpt. Mariæ cap. 7. & 8. Si inquit, *hæc est generatilis sententia omnium, per fidem, & bonam operationem Christo ministrantium, ut ibi ego sum, illic sit & minister meus*; quanto magis quodammodo, & specialius est Maria? Mariam namque operis exhibitione, & filij rigidissima veritate ministram Christi fuisse omnis, qui sanè sapit, intelligit; absq; dubio enim omni operi ministratrix extitit, qua hunc in utero gessit, partuq; profusum aluit, & fuit, & ubi pluribus exemplis id confirmasse, subiicit Augustinus: *Si ibi erit maria, ubi Christus ministros suos vult esse, nunquid aequali gratia? & si aequali gratia, ubi aqua Dei censura, qua unicuique reddidit secundum sua merita? si ergo merito Maria viuenti præ omnibus donata est gratia, mortua erit minuenda? Absit, quia si omnium Sanctorum mors est pretiosa, Maria sane est pretiosissima; quam tanta est comitata gratia, ut Mater Dei dicatur, & sit. Consideratis igitur his vniuersis, & vera ratione constendum conseo, Mariam in Christo, & apud Christum esse gloriose ad æternitatis gaudia assumptam, benignitate Christi honoratius susceptam ceteris, quam hic gratia honorauit præ ceteris, & infra: Si apud illum illa, qua genuit, fuit, & aluit illū Maria Dei genitrix, Dei ministratrix, & Dei securitrix. hucusque Augustinus. Hanc etiam rationem affert Damascen. orat. 2. de dormit.*

Ioan. 12. August. *Si enim, inquit, ubi ego sum, illic & minister meus erit, inquit, vita, & veritas Christus; quo modo non potius mater cum ipso erit? Hinc Guaricus sermone de Assumptione introducit Christum dicentem Virgini: Nullus, inquit, mihi plus ministravit in humilitate mea, nulli abundantius administrare volo in gloria mea, nec satis glorificatus videor donec tu glorificeris, hæc ille.*

Secundò, Ioan. 17. Christus ad Patrem: *Pa-*

ter sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti quia ex mihi, volo ut sint unum sicut & nos. Hunc etiã Virgine locum Augustinus libro citato cap. 5. & 6. ad carnem idem probandum his verbis sic affect. *Si vni- Christus tatem potest facere gratia sine proprietate specia accepit. lis natura, quanto magis ubi gratia vnitas, & Ioan. 7. corporis est specialis nativitas, ut in Maria. Pater August. sancte rogo, ut omnes vnus sint sicut & tu Pater in me, & ego in te; hoc est, ut ipsi sint per gratiam, quod nos sumus per diuinitatis naturam. Hæc quippe gratia vnitas, qua cunctis in Christum credentibus seruat, si Maria non tollitur, quanto magis cum gratia vnitate ipsa specialitas natura vnus efficit Matrem, & filium, & filium & matrem? De illis etiam, quos secum per gratiam vnus esse voluit ait, Pater quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, & illi sint mecum, ut videant claritatem, quam dedisti mihi: si igitur eos secum habere vult, quid estimandum est de matre, ubi digna sit haberi, nisi in presentia filij? Negitur Maria anima claritate fruatur Christi, & gloriosis conspectibus eum semper videre stans, & semper conspiciens, dum inestimabiliter pascitur excellentiori quadam speciali; prerogatiua à filio honoratur possidens in Christo corpus suū, quod genuit clarificatū in dextera Patris, & in lita: Thronum Dei, Thalammum Domini, Domum, atq; Tabernaculum Christi, dignum est ibi esse, ubi ipse est. hæc Augustinus: qui etiam dixerat prius, Christum Dominum carnem, quam de Matre suscepit, supra astra transuexille, & sic honorasse omnem humanam naturam, sed multo magis maternam, S. Bernardinus tom. 3. serm. 2. de glorioso nomine Mariæ art. 2. cap. 1. Si, inquit, eorum quorum eadem est natura, idem est locus; ipsius autem, & filij eadem est natura, ergo idem locus erit; qua propter & merito, & loco vicinissima erit filio suo; non secus, ac stella polaris polo suo; Stella autem polaris ex S. Bernardino S. Bernardino loco citato art. 1. cap. 2. sublimissima est post diuinitatem, ita Virgo post filium, Christus etiam ex S. Bernardino loco citato per postum significatur, quia est cardo vniuersi, circa quem omnia vertuntur, est enim alpha, & omega; principium & finis omnium.*

6 Tertio, merces vitæ æternæ secundum Tertiam. vniuersiufque bona opera, quæ ex gratia pro qua vni- ficiuntur, reddetur Matth. 16. & Psalm. 61. go opera Sed actus Virginis meritorij, ut cap. 6. dixi, meritoria quos in omni genere virtutum, præsertim in plurima, vita actiua, & contemplatiua exercuit, & eximie ex intensissima gratia procedebant; gratia fecit.

verò per singulos actus, quos fecit post primam gratiam in immaculata Conceptione acceptam, quibusque augmentum eiusdem gratiæ merebatur, incrementum capiebat, & præterea ipsa ex toto conatu operabatur. hi porro actus per totum vitæ spatium fuere innumerabiles; nunquam enim, ne tempore quidem somni, in quo cor suum vigilabat, à meritorii actibus supersedebatur: ergo & gloriæ magnitudo, quam supra omnes puras creaturas promeruit, est inexplicabilis.

Prover. 31.

re Prouerb. 31. de muliere illa forti, quæ Beatam Virginem significabat, dicitur; *Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius* (hoc est in exitu ab hac vita) tunc enim innumerabilia eius bona opera, ex quibus eximia mercedem est consecuta, solidam eius laudem omnibus notam fecerunt. De eius meritorum, & gloriæ magnitudine pulchre Ildesonus sermone 2. de Assumptione. *Quia, inquit, & si imperit præmia iustus iudex Christus Dominus secundum Apostolum unicuique iuxta opera sua; huic tamen sacratissima Virgini genitrici suæ sicut incomparabile est, quod ipsa gessit, & ineffabile donum, quod percepit; ita & inestimabile, & incomprehensibile præmium, & gloria, non dico inter ceteras sanctas Virgines, verum etiam inter omnes Sanctos, quam promeruit: Peruenit namque ad cæli palatium Beata, & gloriosa, ubi Christus sponsus Ecclesia intra Thalammum collocavit eam in dextera maiestatis: ibi siquidem eam assumpsit præcellentissimam inter primos, ubi iuxta David vocem, Sicut Regina in dextris Dei in vestis deaurato circumdata varietate.* hæc Ildesonus.

Eccl. Ildesonus. Rom 2.

Deinde tot, tantisque meritis cumulata processit Virgo: *Ut etiam ipsi cælestis curia Princeps* (inquit Bernardus sermone 4. de Assumptione) *in consideratione tanta nouitatis elamenti non sine admiratione. Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delicti, affluens, nec enim patres inueniuntur delicta vel in nobis, quos in Civitate Domini lassificat fluminis impetus qui à vultu gloria voluptatis gloria potatur.* hæc Bernardus.

Psal. 44.

Virgo enim figuratur 3. Regum 10. per Reginam Saba, ipsa enim venit ad verum Regem Salomonem pacificum, & ingressa Ierusalem cælestem com comitatu, & diuitiis, & camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas; Non

Bernard.

Cant. 8.

Psal. 45.

3. Reg. 10.

sunt, ut ibi dicitur, allata vitæ tam multa aromata, nimirum virtutum insignium, & meritorum ingens magnitudo, quæ odorem vndique eximium mittebant; quibus cælestis Ierusalem aucta, & lætificata fuit. Et quidem de actibus meritorii Virginis eiusque virtutibus egimus cap. 6. & 2 gemus cap. 21. Hoc solum addam S. Ioannem Evangelistam singulare in cælo affectum præmium, quod luis erga Deiparam obsequiis, illa liberius meritorum cumulum auxerit, quod habet S. Gertrudis lib. 4. reuelationum cap. 49. *Per hoc etiam, inquit, quod B. Virgo visa est de corde B. Ioannis vaporem trahere, perpendit quod regalis Virgo spicivalem gloriam ex parte B. Ioannis attulerit pro singulis bonis, quibus ipso providente liberius potuit vacare in omni vita sua, & cum ista inquireret quem profectum B. Ioannes ex talibus haberet Dominus respondit. Quasi tot gradibus affectuum cor meum ipsi est auctus acclinatium, quot obsequiis matris meæ virtutibus ipsius sollicitudinem sensu affuisse.* hæc in Sancta Gertrude.

Cap. 21.

S. Gertrudis.

7 In præsentia satis sit aliquid attingere de operibus misericordiæ propter quæ gloria in die iudicii conferenda dicitur, & de nonnullis virtutum actibus, quibus in sacris litteris peculiariter merces Regni cælorum reprobmittitur. Sanè in extremo iudicii die Regnum cælorum propter opera misericordiæ Christo in suis membris præstita reddendum esse testatur idem Dominus Math. 25. *illic verbis: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi, esurivi enim & deditis mihi manucare, & quæ sequuntur. & mox: Quantum fecistis uni ex his fratribus meis minimis mihi fecistis.* Sed Virgo sanctissima hæc omnia misericordiæ opera Christo in propria persona præ omnibus diligentissimè exhibuit, ergo & præ cunctis Regnum cælorum possidebit. Quæ in re audiamus Anselmum loquentem de beata Virgine in homil. ad Evangelium ex Luca, *Intrauit Iesus in quoddam castellum, & ubi breuiter (inquit Anselmus) illa sex misericordiæ opera percurramus, quæcum uni ex minimis suis fuerit, Deus sibi facta conficitur. Virgo non quemlibet ex minimis, sed summum Dei filium hospitium, non in domo, sed in utero suscepit: Nudum, carne, vel etiam pannis operuit: Esurientem pauit: Sistentem in-*

B. Virgo.

opera misericordiæ corporali cum Christo exercuit.

Matth. 25.

Grego. Elicom. na. iust. imper. magis. accep. S. T. Car.

Anselm.

Her. Aug.

De potuit: Infirmum per Infantiam, & jacentem non solum visitavit, sed etiam balneando, fovendo, leniendo, gestando frequentavit, ut merito de ea dicatur, Martha satagebat circa frequens ministerium: Comprehensio, & crucifixe quasi in carcere posito assuit, sicut scriptum est, Stabat juxta crucem Iesu mater eius. hæc Anselmus.

Idem expendit sanctus Bernardinus Senensis tomo secundo, sermone 51. articulo tertio, cap. 3. Quod si potus aquæ frigidæ datus in Christi nomine mercede sua non carebit, & qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet, quæ merces manebat Virginem toties ex suis uberibus, & postea ex suo labore potum dantem non tantum in nomine Christi, sed ipsi Christo, & recipientem Dominum Prophetarum?

OPERA MISERICORDIÆ PERFECTISSIMO modo à Deipara Christo exhibitæ.

CÆterum, ut eximiam Deiparæ mercedem, quam ex hisce misericordiæ operibus in Christum impensis est consecuta magis intelligamus, illud animaduertere oportet, in operibus misericordiæ ex quadruplici capite unum posse alteri præstare, modo cætera sint paria. Primò, si illud ex majori charitate proficiatur, omne enim, quod datur, ex Gregorio lib. 22. moralium cap. 12. ex dantis mente pensatur. Secundo, si opus illud in aliquem egenum magis dignum impendatur. Hinc fit, ut D. Thomas in 4. distinct. 15. quæst. 2. artic. 6. quæstioncula 3. velit eleemosynam, cæteris paribus, magis faciendam esse melioribus. & Caietanus in 2. p. quæst. 32. artic. 3. Nisi indigentia, inquit, sit multo major in uno, quam in alio, melius esse dare minus indigenti justo, quam magis indigenti peccatori: & similiter minus indigenti meliori, quam magis indigenti minus bono: quoniam licet in magis indigenti sit major materia misericordiæ, in bono tamen, & meliori est major materia charitatis, quia est major virtus. hæc Caietanus. Et sanè eleemosynam magis erogandam viris bonis, quam peccatoribus fuscè probat Hieronymus libro contra Vigilantium in fine; & Epistola 150. ad Hedibiam quæst. prima. Idem quoque asserit sanctus Augustinus in

Psal. 102. Tertio, illud misericordiæ opus alteri præcellit, in quo plus pecuniæ, vel plus utilitatis in egenum conferitur. Quarto, denique illud opus præfertur, quod non tantum ex eo, quod nobis superest, juxta id, quod Luc. 11. præcipitur; verum etiam ex eo, quod nobis est necessarium, tribuitur: ideoque Luc. 21. Christus Dominus viduam illam pauperculam in Gazophylacium mittentem æra minuta duo plus, quam omnes misisse affirmavit, quamvis ex Marco capit. duodecimo, multi diuites multa in illud jactassent: Nam omnes hi (inquit Dominus) ex abundantis sibi miserunt in munera Dei, hæc autem ex eo, quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit misit. At vero Deipara sanctissima (ut in præsentia summa charitate præstitit dum filium suum nostrum pretium cibum, & præmium de suis castis visceribus protulit) centè misericordiæ opera, quæ in Christum eam contulit supra commemorauimus, ex hoc etiam quadruplici capite illam præcunctis perfectissimo modo exhibuisse certum est.

Primò enim Deipara ex summa charitate ea faciebat; cuius ratio in promptu est, quia nimirum supra omnes in gratia, & charitate incomparabiliter eminebat, & præterea ex toto conatu, quemadmodum capite sexto dixi, operabatur: quin etiam superaddito incenso orationis, cui erat impensè addicta, ea omnia Deo magis grata reddebat; Oratio enim operum nostrorum holocausto, quo fit Deo magis acceptum, adjungi debet; propterea enim Leuit. 2. Thus orationis Symbolum in sacrificio adhiberi jubetur, quare Deipara illud Psal. 65. meritò usurpare poterat: *Holocausta medullata offeram tibi cum incenso aratum*; hoc est, operum holocausta cum incenso orationis, non externa tantum specie offeram, sed medullata; ex intimis nimirum voluntatis præcordiis, & ex ingenti charitatis affectu, quæ veluti medulla inter ossa latens, diuino palato suavissima est, ab aspidissima: Nam & propterea respexit Deus ad Abel: & deinde subjicitur: *Et ad munera ejus*, quoniam voluntate propensa, & amore erga Deum eximio, quæ per medullam, & adipem significari solent, suum munus cumulavit: quod

Eleemosyna melior, quæ ex eo, quod nobis deest erogatur. Luc. 21.

Mar. 12.

Opera misericordiæ Deiparæ ex quadruplici capite Deo gratissima

Leuit. 2.

Psal. 65.

Genes. 4.
Hebr. 11.

ad umbrare visus est, cum de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum Genes. 4. sacrificium obtulit. Quo circa, & ab Apostolo Hebr. 11. Abel plurimam hostiam obtulisse, quam Cain scribitur.

Christus
propter nos
egenus factus est.
2. Cor. 8.

Secundò, hanc misericordiam in maximè egentem, ac prae omnibus dignum conculit, in Christum scilicet pauperem, & simul Deum; quippe qui cum dives esset 2. Corin. 8. Pro nobis egenus factus, ut sua inopia nos divites essemus: hinc in sordenti stabulo natus, in vili praesepe reclinatus, & in morte in alieno sepulchro tumulatus, & cum viveret Matth. 23. de se ipse dicebat: *Vulpes foveas habent, & volucres caeli nidos; filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* & Luc. 8. Memorantur praeter illa mulieres, quae ministrabant ei de facultatibus suis. Quo circa huius pauperis tatis quam pro nobis spontè suscepit, gratiam memoriam

Matth. 23.

Luc. 8.

Thren. 3.
August. 17.
Psalm. 102.

exigit Thren. 3. Recordare, inquit, paupertatis, & transgressionis meae. & Augustinus titulum Psalm. 102. qui est Oratio Pauperis, de Christo interpretatur. Et quemadmodum peccatum Judaeorum, qui Christum occiderunt, fuit maximum in genere suo propter dignitatem personae ex sancto Thoma tertia parte quaest. 47. articulo 6. qui artic. 5. ad 3. ait: *Iudaeos etiam si habuerint ignorantiam affectatam, peccasse, non solum hominis Christi, sed tanquam Dei crucifixoress.* sic S. Thomas: ita opera pietatis, & beneficentiae erga Christi personam erant maximi valoris in Virgine, quia ex perfecta cognitione, & amore illius personae operabatur.

S. Thom.

Obsequium
erga Christi
personam
magni
meriti.
Tob. 12.

10. Tertio, Deipara omni misericordiae opera, ut ex dictis patet, cum Christo cumulatissime, atque efficacissime exercuit, quin etiam se, suaque omnia Christi obsequio addixit. Quod si Tobias tanti faciebat filium suum à sancto Raphaelè saluum, atque in columen deductum, & cum uxore, ac diuitiis reductum, id quod paucis diebus peregit, quid de sanctissima Virgine existimabimus, quae tam diu Christum primum infantem, deinde etiam grandiozem factum, temper est comitata, eique diligentissime ministravit? Et quia tantum hospitem dignissimo in terris loco excepit, in utero scilicet suo, ideo ab eodem filio vicissim nobilissimo in Coelis loco est collocata. Ita Damascenus oratione secunda de damnatione: *Ognus erat, inquit, eam, quae Dominum*

Damasc.

Verbum ventris sui hospitio exceperat, in divinis filij sui tabernaculis collocari: & quemadmodum Dominus se in his, quae Patris sui essent verjari oportere dicebat, sic quoque Mater in filij sui palatij esse conveniebat, hoc est in domo Domini. Et in avvis domus Dei nostri, ita Damascenus. Nec in terris (inquit Bernardus sermone primo de Bernardi Allusionatione) locus dignior veri virginis Templo, in quo filium Dei Maria suscepit: nec in Coelis Regali solo, in quo Marianus hodie Maria filius solimani, felix nimirum utraque susceptio, ineffabilis utraque, quia utraque inexcogitabilis est, sic Bernardus.

Quarto, haec omnia filio suo pauperulo, & peregrino non tantum ex superfluo, verum etiam ex sibi necessariis impendit: nam ex purissimis suis sanguinibus ei corporis tunicam contexit, in uteri suo gremio illum est hospitata, eumque lacte suo cibavit, & aluit, eique in reliqua vita sedulo ministravit, hoc elegantè Methodius in hypapantem agens cum Virgine: *Te, inquit, Deo alioquin nulli us res inaignis, carnem, quam non habebat dedisti: quo inquam) hac ratione omnipotens, id quod esse dignatus est, homo videri licet verè apparet, quid hoc illustris? quid sublimius? qui caelum, & terram implet, cuius praerea sunt omnia quaecumque moventur, atque subsistunt, is tui factus est indigus, tu enim amabilem incarnationem, quam aliquid non habui, Deo in unum dedisti. & mox: Euge euge Mater Dei, & Ancilla, Euge euge, quae debitorum illum habes, qui omnibus ministratur: Deo namque unius: si debemus, tibi verò etiam ille debet. haec Methodius.*

Et quemadmodum ipsa de suis purissimis sanguinibus filium Dei vestivit, ita vicissim in gloria vestitur ab eo. Bernardus sermone Signum magnum, agens quomodo B. Virgo sole amicta apparuit Apocalyp. 12. *Quam facta militaris, inquit, et facta es Domina, quam proxima, imò quam intima fieri meruisti, quoniam invenisti gratiam apud Deum? in te mater. & in te eo, & vestis eum? & vestis ab eo, v. si. eum substantia carnis, & vestis ille te gloria tua nuptialis, vestis solem, & solo ipsa vestis. & mox: Denique, & coronatus sum, & vicissim ab eo merui coronari: haec Bernardus.*

Sed totum hoc claudamus ijs, quae ponit sancta Brigitta in revelationibus suis in sermone Angelico, quae Angelus sanctae Brigittae dictasse sibi dicitur cap. 21. ubi puichè de premio

S. Brigittae

premio Virginis dignissimo in hac sententiam sic habet: Quia, inquit, ipsa veritas, qui est Dei, & Virginis filius omnibus confuisti, bonum etiam pro malo retribuere: quanto bonis per se ipsum credentibus est ipse Deus bonorum operum factores remunerare? & quia per suum Evangelium pro quolibet bono opere centuplum reddere promisit, quis excogitare poterit, quantis preciorum sublimitate donis, suam reuerentissimam Matrem uideris, qua nec quidem minimum peccatum unquam commisit, cuius opera Deo gratissima non habent numerum? nam sicut in suis Virginis anima uoluntas omnium bonorum operum inchoatrix extitit, ita & ipsius honestissimum corpus ad operum perfectionem instrumentum aptissimum, & iugiter applicabile fuit. haec ibi de subicit: Corpus cum anima Virginis dignissima omni honore in Caelo fuisse glorificatum.

cap. 7. Quid mirum, inquit, si latissimam, & plenam, & superplenam habeat in Regno, qua gratiam plenam, & superplenam habuit in exilio? quid mirum, si tam in Caelo, quam in mundo eius plenitudo super omnem creaturam sit, de cuius plenitudine non omnis creatura uiret? Ita Bonauentura.

Quinto, & tangitur à sancto Ambrosio de institut. Virgin. capit. 6. ut mox dicemus; & à propter sancto Bernardino Senensi tomo 3. item. 1. de uirginitate gloriose nomine Mariae artic. 2. cap. 1. In illa corruptio proximum facit esse Deo lapient. 6. iam quare Apocalyp. 14. Centum quadraginta quatuor milia, qui cum mulieribus non sunt corrupti, & uirgines sunt, sequuntur Agnum uisum quocumque uerit. Sed sanctissima Deipara est uirgo uirginum, uirginitatis magistra, ut loquitur Ambrosius, uirginitatem que uiam sine exemplo voto Deo consecrauit. Et quidem

Quarto, Perfectio uisionis beatitudinis, in qua essentialis nostra beatitudo est posita ex Theologorum sententia in prima parte questionis 12. artic. sexto respondet magnitudinem charitatis, & gratiae gratum facientis, quibus praedita fuit anima in hac uita, ex gratia etiam oritur puritas, & munditia cordis, de qua Matthei 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. etiam bona futura patriae praeparauit Deus diligentibus se, quibus omnia cooperantur in bonum, iuxta illud 1. Corinthi 2. Oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, qua praeparauit Deus his, qui diligunt illum. Sed uirginis gratia, charitas, & puritas praeter ceteris omnibus puris creaturis fuit in gradu intensissimo, ut omnes fatentur, & nus de uirginis gratia, & puritate supra egimus capit. 6. & adhuc capite sequenti, & cap. 29. agemus, & de eius eximia charitate fusius capit. 9. disseruimus. Ergo uirgo praeter unquam in beatitudine altissimo loco est sublimata: De hoc audiamus Bernardum sermone de Assumptione: Christus, inquit, generationem & Mariae Assumptionem quis enarrabit? qui in eam in gratia in terris adeptus est praeter ceteris, tantum in caelis obtinet gloria singulari. Quod si oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, qua praeparauit Deus diligentibus se, quod praeparauit genti se, & quod omnibus effectum diligentibus praeter omnibus quis loquatur? Ita Bernardus. Bonauentura in speculo beatae uir-

ginitatis, & plurimae uirginum. Psal. 44. sed post eam: Cum ergo uirgo (inquit sanctus Bernardus in sermone citato) sit incorruptissima, quippe qua mater est inchoatrix, et in gloria filio uicinis. imò Ambrosius loco citato ex primo amplissimo uirginibus promisso, quod matrem Dei debebat praecipue accipere, colligit Deiparae uirginitatem: Et qua, inquit, esset, cui mater, quam Matri Dominus meritum reponeret, praemium reseruaret? nulli enim uertiora, quam uirginitate deputatae munerata, sicut scriptura nos docet, sic enim per Isaiam Dominus loquitur est. Nec dicat spado, quia ego sum lignum aridum, haec dicit Dominus spado, quicunque custodierint precepta mea, & elegerint, quae ego uolo, & amplectentur testamentum meum, dabo illis in domo mea, & in muro meo locum nominatum, meliorem filiis, & filiabus, nomen aeternum dabo illis, & non deficiet, alius promittit, ut non deficiat, Matrem suam deficere patiebatur? sed non deficit Maria, non deficit uirginitas magistra. Ita Ambrosius, & Bernardus homil. 2. super missus est. Nouum, inquit, canentium illud, quod solent dici in Regno Dei cantari uirginibus, ipsam uirginum Regnantem cum ceteris, in d. primum inserere ceteras esse canentem, nemo est, qui ambigat haec Bernardus & Sophronius de Assumptione uirginis: Si qualibet uirginitas tantum erigatur, ut Angelus comparetur, multo magis beata & gloriosa Maria, quae singulari commendatur privilegio, & immenso alicatur meriti-

Psalm. 44. S. Bernardus. Ambrosius. Primum uirginum. Isa. 61. Bernardus. Sophronius.

monio, Cæterum de Virginis intemerata virginitate plenius agemus cap. 32.

Cap. 32. Sexto, verissima est illa sententia à Salvatore nostro variis occasionibus toties inculcata Matth. 23. Luc. 14. & 18. *Qui se humiliat, exaltabitur.* & Matth. 18. *Quicumque humiliaverit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno Cælorum.* & cap. 20. *Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester minister: sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare:* quibus consonant verba illa Deiparæ in suo Cantico. *Es exalta vit humiles.* Quocirca Christus Dominus, vt hanc doctrinam hominibus pernecessariam impensius commendaret in vltima cœna, etiã sibi tot, tantaque sibi essent facienda, & dicenda, quæ sacri Euangelistæ & præsertim sanctus Ioannes litteris consignarunt, sciens tamen te humano generi ad imitandum humilitatis exemplum carnem sumpsisse, illud summæ humilitatis exemplum nobis relinquere voluit, dum positus vestimentis præcinxit se linteo, & discipulorum pedes, ipsius etiã Iudæ manibus suis, in quas omnia ei Pater dederat, lauare, & linteo extergere non est dedignatus.

Philip. 2. apostolus quoque Philipp. 2. vt gradus, quibus Christus ad exaltationem sui nominis peruenit, nobis proponeret: *Humiliatus, inquit, semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum. & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.* & Dauid Psalmo 109. *De Christo agens: De torrente in via bibit, Propterea exaltabit caput.* Ex his omnib. rectè colligimus humilitatem causam esse exaltationis.

Humilitas Virginis maxima. At beata Virgo inter virtutes, quibus potissimum commendatur, humilitatè maximè excellit, vt patet ex iis, quæ mox dicemus; & ex iis, quæ copiosius capite 21. disseremus; ergo fuit maximè exaltata, hæc ratio est Ildesonsi, vt dicemus, Bernardi sermone de Aquæductu in Natiuitate Virginis, & sancti Bernardi tomo 3. sermone 1. de glorioso nomine Mariæ artic. 1. capit. 2. & sancti Antonij quarta parte tit. 25. cap. 20. § vltimo. De sua enim humilitate, & exaltatione ipsamet in Cantico: *Quia respexit, inquit, humilitatem ancilla sua, eccæ enim ex hoc beatam me dicant omnes generationes, quod expendens Ildesonsus sermone secundo de Assumptione: Virgo inquit, solam sibi vendicat humilitatem ancilla, qua Mater Saluatoris ab*

Angelo veneratur: nec tamen eandem humilitatem à se aliquid esse dixit, sed quia Altissimus eam respexit, & acceptam sibi fecit, idèò beatam me dicent omnes generationes, de quo hodie totus testis est mundus. hæc Ildesonsus. Idem sermone tertio, Magna promeruit præmia æternæ remunerationis, quia multum se humiliavit inter immensa æona, inter diuinitatis commercia, hodie à Domino multum exaltatur gloriosa, Denique idèò Christus humilis ad humilem Virginem venit, quàm elegit, vt de tam profunda humilitate triumphum erigeret salutis, & exaltaret eam (vt can. auimus) etiam super choros Angelicos. sic ille. Bonauentura in Speculo capite sexto, hoc ipsum docet: *Nunquam, inquit, Virgo supra choros Angelorum sublimata ascendisset, nisi prius infra homines humiliata descendisset.*

Cæterum de profunda Deiparæ humilitate audiamus sanctum Bernardinum Senensem, reliqua enim de eius humilitate vberius cap. 21. persequemur. Sanctus Bernardinus Senensis tomo. 2. sermone 31. artic. 7. cap. 3. de Virginis profundissima humilitate agens, *Non est credendum, inquit, quod ad recipiendum filium Dei, in carne sua se existimaret dignam; nam gratia sanctificationis, quam in vtero Mariæ accepit, quæ eam omni virtute repleuit sic à principio mentem eius in abyssu humilitatis fundauit; quod sicut nulla post filium Dei creatura tantum ascendit in gratia dignitatem, sic nec tantum descendit in abyssum humilitatis profunda: nec insuper alicui pura creatura in hoc sæculo est datum tantum degustare nihilum creatura, nec tantum se humiliare, & annihilare sub voluio diuina maiestatis.* & artic. 3. cap. 2. inter quinque arma interiora, quibus defendebatur Virgo, recenset humilitatem, *Quinto, inquit, assueti ei aspectus sua propria nihilitatis, eo quod continè habebat æqualem relationem ad diuinam maiestatem, & ad suam nihilitatem: proinde in persona intellectus sui Prophetæ dicebat: Ad nihilum redactus sum, hæc sanctus Bernardinus. Quocirca sicuti Christus, quia humiliavit se infra omnes, exaltatus est super omnes, ita & Virgo sanctissima quæ secundum Christum maximè se humiliavit, atque deiecit, pariter & supra omnes secundum Christum est exaltata, de quo S. Brigitta in suis Reuelationibus in sermone Angelico capite 2. Verba sunt Angeli, *Quia inter omnes Angelos, & homines ipsa Virgo inuicta**

est humillima, ideo super omnia, qua creata sunt, facta est sublimissima, omniumq; pulcherrima, atque ipsi Deo super omnes similima. hæc in Revelationibus S. Brigittæ.

Septimò
quia præ
ceteris
plurima
pro Chri-
sto tolera-
vit aduer-
sa.
Rom. 8.
Pro Chri-
sto ex cha-
ritate pati
mensura
est gloria.
2. ad Thi-
mot. 2.
2. Cor. 1.
Philip. 3.
Luc. 22.
Matth. 10.
Luc. 9.
Act. 14.
1. Pet. 4.
Luc. vit.
Psal. 109.
Philip. 2.
1. Pet. 21.

1. Septimò, medium certissimum perueniendi ad gloriam, quoniam ad magnum gloriæ cumulum, illud est, vt exemplo Christi Domini ex charitate plurima patiamur eius causa, quod vbiq; testantur diuina oracula: ideo enim ad Rom. 8. Quos præseruit, & prædestinauit conformes fieri imaginis filii sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus: & superior dixerat: Quod si filii & hæredes, hæredes quidem Dei, coheredes autem Christi, & statim adiecit: Si tamen compatimur, vt & conglorificemur, & 2. ad Thimot. 2. Si commorimur, & conuincemur 2. Cor. 1. Sciens quoniam sicut socii passionum estis, sic eritis, & consolationis. Ad Philipp. 3. omnia Apostolus detrimentum fecerat ad cognoscendum Christum, & virtutem resurrectionis eius, & societatem passionum illius configuratus morti illius: hæc enim societas passionum cum Christo reddidit nos socios cœlestium consolationum cum eodem, qui enim in bello, & tribulatione propior est Regi, congruum est, vt propior sit in triumpho, ac consolatione: quare Luc. 22. Vos estis, qui permanistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus Regnum, vt edatis, & bibatis super mensam meam in Regno meo, & sedeat is super Thronos iudicantes duodecim tribus Israel. & Matth. 10. de iis, qui pro Christi confessione non timent eos, qui occidunt corpus: Qui confitebitur, inquit, me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo: nam Luc. 9. Qui me erubuerit, & hunc filius hominis erubescet. Act. 14. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei 1. Pet. 4. Communicantes Christi passionibus gaudete, ut & in reuelatione gloria eius gaudeatis exultantes: si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, gloria, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super vos requiescat. Ideo ipse Christus Luc. ult. de te ipso: Oportebat pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. & Psal. 109. De torrente (id est tribulationum) in via bibit, propterea exaltabit caput. & Philip. 2. Humiliatus semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est super omne nomen. Hinc est, quod Apoc. 21.

Angelus mensura est Ciuitatem cœlestem, scilicet Ierusalem, de arundine aurea, quia ea, quæ quis in terris patitur (quod per arundinem veluti per crucis baculum significatur) dummodo ex charitate, quæ per aurum intelligitur proficiantur, mensura sunt magnitudinis gloriæ in cælo, ac proinde propinquitatis ad Christum, in cruce enim veluti in ampla mensa omnes serui Dei accumbunt, & quem locum in ea habent in præsentis vita, eundem habituri sunt in beatitudine, quod in Psal. 93. Propheta David significauit: Secundum multitudinem gloriæ, inquit, dolorum meorum in corde meo consolationes tua iustificauerunt animam meam; quod non in præsentis tantum, sed multo magis in futura vita experiemur. In hac portò crucis mensa primus ipse Christus, qui dolorum omnium omnes acerbitates exorbuit. Secunda filio proxima mater accubuit, & meritò, quæ enim primo maternitatis gradu prima numeretur, eadem apud filium proximo recepta est loco, non tantum vicinitate generis, verum etiam similitudine virtutis, propinquitate beneuolentiæ, societate doloris, remuneratione mercedis, confesso gloriæ: quare ex hoc capite inferre licet, & meritum eius incomprehensibile, & præstantiam in gloria singularem, atque adeo præ cæteris vicinitatem cum Christo summam. Ad hoc etiam spectant ea omnia, quæ superioribus capitibus disseruimus de gladio doloris, qui animam Deiparæ in Christi passione pertransit, alii enim fugientibus, vel longè stantibus ipsa: Stabat iuxta crucem Iesu. Quare in ferculo Salomonis, quod typum fuisse Virginis dixi cap. 5. Alcenus erat purpureus, nimium, quia per multas tribulationes ad sublimitatem suæ gloriæ conscendit. Hinc est quod Genes. 7. de Arca Noe sic legimus, Multiplicata sunt Aqua, & eleuauerunt Arcam in sublimē; quoniam aquæ tribulationum sublimarunt, & illustriorem reddiderunt Deiparam per Arcam Noe (in qua saluatum est genus humanum) rectè significatam: quemadmodum cap. 16. dicemus, quæ tandem post diluuium Genes. 8. requieuit super montes Armenia, qui sunt miræ altitudinis, & significant ordines Angelorum, super quos Deipara post præsentis vitæ diluuium fuit collocata: neque id mirum esse debet, cum fundamenta etiam, seu initia beatæ Virginis in vertice montium, id est, supra om-

Psal. 93.

Ioan. 19.

Cant. 2.

Genes. 7.

Cap. 16.

Genes. 8.

107

Damasc. Hanc Angelos fuerint, ut cap. 4. probauimus. Ad-
dam & illud Damasceni oratione 1. de dormi-
tatione. Oportebat, inquit, eam qua filium suum confite-
xerat in cruce, gladiumque, quem pariendo effuge-
rat, pectore tunc exceperat, ipsum rursus Patri
considentem spectare. Idem orat. 1. de dormi-
tatione. Si
Sap. 2. iustorum, inquit, anima in manu Dei sunt, an
non ipsa multo magis in filij, ac Dei sui manus
animam commendauerit?
**Propinqui-
tas Virgi-
nis cum
Christo
maxima.** Ex his igitur, quæ hactenus differuimus
perspicuum apparet Virginis in cœlesti glori-
a propinquitatem cum filio esse maximam:
quæ enim in terris per carnis participatio-
nem, quam ex suis castissimis visceribus ac-
cepit per morum, & virtutum similitudi-
nem, atque conformitatem, per eandem
communicationem passionum vicinissima
illi fore, quid ni etiam in vicinissima per vi-
sionem beatificam in cœlesti gloria? quod ap-
Apoc. 12. positissima similitudine explicatur Apocalyp,
12. cum dicitur amicta sole; etenim, ut rectè
S. Antoni. an. in aduertit sanctus Antoninus 4. part. tit.
15. cap. 20 § 1. Sancti comparantur stellis,
comparan-
tur. Virgo
verò ipso
sole vesti-
tur. **Apoc. 12.** ipsa stella maris illustratur à sole, tamè Apocal.
12. dicitur vestita ipso sole, ut ostendatur prami-
um eius excellentissimum, ut sicut nihil propin-
quius, & coniunctius corpori, quam vestitus e-
ius, ita nihil propinquius gloria Christi, quam
gloria, & primum beata Maria: & aptè, quia si-
cut ipsa vestit solem ipsum in mundo Dei filium
carne sua secundum Ezech. 32. Solem nube re-
gam: sic ipse eam in Cœlo vestit sole excessiua
gloria hæc sanctus Antoninus. Quæ etiam est
S. Bernard. ratio sancti Bernardini tomo 3. sermone 1. de
Bernard. nomine glorioso Mariæ art. 1. cap. 2. & Ber-
nardus sermone Signum magnum, Mulier, in-
quit, amicta sole, planè amicta lumine tanquam
vestimento. & iterum: Miraris, inquit, amictam
sole mulierem, magna siquidem familiaritas, sed
mira omnino vicinitas solis, & mulieris. Quod
**Gabriel
Biel.** autem in diuinis litteris intima aliquorum
vicinitas similitudine vestis, qua quis in-
ducitur, exprimi solet ex Psalmo 108. faci-
Psal. 108 lè colligitur, vbi arctissima maledictionis
cum peccatore coniunctio explicatur illis
verbis: Es induit maledictionem sicut vesti-
mentum, & mox: Fuit ei sicut vestimentum, quo
operitur, & sicut zona, qua semper præcingi-
tur.

Hanc Virginis sanctissimæ cum Christo
vicinitatem colligere licet ex occurru offi-
ciosissimo, quo Christus, & cœlestis Coria
vniuersa ascendenti in Cœlum Deiparæ ob-
uiam processit, & magna cum pompa de-
duxit ad Thronum suum, quod præfigura-
tum legimus 3. Regum 8. in templo Salomo-
nis in Arca: Intulerunt, inquit, Sacerdotes ar-
cam fœderis Domini in locum suum, in ora-
culum templi, in sanctum sanctorum subier alas
Cherubim. Hunc locum glorificationi Virgi-
nis accommodat Damascenus orat. 2. de
dorm. Christus, inquit, nouus Salomon Princeps
paci, congregatis Angelis, & in terra Apostolorum
cum alijs sanctis Ierosolyma degenibus, ob re-
quiem spirituales arca sua, id est. Virginis sua
genitricis animam quidem eius in sancta sanctorum,
in exemplaria, inquam, vera, & cœlestia per
Angelos introducti, subq; animalium quatuor
formis stantium alis collocat, suoque ipsius solis
in interioribus visibilibus parte sistit, quo præcursor
ipse Christus corporeo modo ingressus est. corpus
autem Apostolorum manibus portatur ad Getse-
semane tertio die resuscitatum. hæc ex Da-
masceno: similiter & Bonauentura in speculo Bonauent.
de B. Virgine cap. 9. eundem explicat. & san. S. Bernard.
ctus Bernardinus tomo 3. serm. 11. art. 2. in hac
assumptione Virginis impletum est, inquit, quod
2. Regum 6. de Dauid dictum est, quod adduxit 2. Reg. 6.
Arcam Domini, & erant cum Dauid septem
chori, scilicet, beatorum spirituum, Prophetarum
Apostolorum, qui iam transierant, Martyrum,
Confessorum, atque Virginum, ut impleatur in
Virgine, quod Eccles. 24. scriptum est, in plenitu-
dine sanctorum detentio mea. & mox hanc Vir-
ginis gloriam figuratam vult 3. Regum 2. cum 3. Reg. 1.
Salomon matris Thronum ad dexteram
suam collocauit: Vbi contemplare, inquit,
altissimam Mariæ sublimationem, & immedia-
tissimam coniunctionem, quia posuit est Thro-
nus Mariæ, & sedit ad dexteram filij, hæc ex S.
Bernardino.
16. Hinc est, quod Petrus Damianus ser-
mone de Assumptione hæc expendens ali-
quid gloriosius in Virginis Assumptione,
quàm in Christi Ascensione demonstrati
affirmat: At tolle, inquit, oculos ad Assumptio-
nem Virginis, & salua maiestate filij inuenies oc-
cursum huius pompa non mediocriter digni-
tatem: soli quippe Angeli Redemptori occurrere po-
tuerunt: Mater verò Cœlorum palatia penetrante Assum-
ptio: filius ipse cum totis curiæ tantum Angelorum, quàm
Iuliorum

gaur, quā
in Ascen-
sione.
S. Bernar-
dinus.

Tustorum solemniter occurrens exiit ad beata
confistorium sessionis. hæc Damianus. Quodi-
plum confirmat S. Bernardus. tom. 3. ser. 1. c. ar.
2. ubi ait hoc mysticè figuratum 3. Regum 2.
cùm Salomon venienti ad se Matri occurrit,
eamque adoravit, de quo fusius c. 6. dicemus.

Gerfon.

Adit & Gerfon super Magnificat, quæ citat
Raulinus tomo 2. de Sanctis sermone 45:
Pio creditur Dei privilegio in Virginia Assumptio-
ne evacuatum esse purgatorium, dum enim prin-
ceps coronatur, aperiantur carceres, quanto magis
in coronatione Desipara. & Ildefonsus ser. 1. de
Assumpt. Vidi, inquit, Ierusalem descendere
de celo à Deo ornata auro mundo, & lapidi-
bus preciosis intextam. Quo profecto hodie decora-
ta ideo descendit ut Regnum mundi Beati scilicet
Mariam secum eveheret ad sublimia, & colloca-
ret in Throno Regni, & mox: Quod si David una
cum omnipopulo dignum duxit Arcam veteris is-
taementi cum tanto honore prosequi, ut scriptura
testatur: multo religiosus est hanc dignis laudi-
bus commendari. Ascendit David, & omnis po-
pulus cum eo, ut ferrent Arcam Dei, super quam
in vocatum est nomen Domini exercituum, seden-
tis super Cherubim, & David, & omnis populus
lutebant coram Domino omni virtute in canti-
ca, cytharis & Psalteriis, tympanis & sistris cum
cymbalis & tubis. Rogo si in figura officiosissime
tanta confertur gloria: quia hodie ante beatam
Virginem quando illa in caestem Ierusalem eve-
hitur: quantum exercitus Sanctorum præcurrit cū
hymnis & canticis: quæ nimirum Virgo, ac si ar-
ca hodie de captivitate huius seculi Angelorum
exequi glorificata reducit, non in Ierusalem,
quam deoxxi vel vastavit Chaldaorum exercitus
sed in illa veram, & caestem quam fundavit
Deus & non homo, collocatur. hæc Ildefon-
sus.

2. Reg. 6.

7 Hinc Deiparæ exaltationis figura præcef-
sit in Esther, qua lib Esther cap. 2. sic legimus:
Ducta est, inquit, ad cubiculum Regis Assueri, &
adamauit eam Rex plus quam omnes mulieres,
habuitque gratiam & misericordiam coram eo, &
posuit ad eam Regni in capite eius, secuturque eam
regnare. hæc ibi. De qua eleganter S. Bern. to. 3.
conc. 11. art. 2. cap. 2. agens de Assumptione:
Tunc, inquit, Beati: Vigo quasi altera Esther de
triclinio foeminarum, id est, de Ecclesia militan-
te adducta, & per totam militiam caestis exer-
citus ad cubiculum Assueri, scilicet summi Dei, ita
ut illi non conveniat propheticum illud, Tenuisti
manum meam, & in voluntate tua deduxisti

me, & cum gloria suscepisti me. Quod hodie ve-
rè factum completum, quando omnes Cæli Civis
viderunt eam ascendentem, & delictis divine-
rum amplexuum affluentem, inmixtam super di-
lectum suum. hæc S. Bernardus, Merito igitur
canit Ecclesia, ut testatur Ildefonsus ser-
mone secundo de Assumptione. Maria Virgo
assumpta est ad athereum thalamum, in quo Rex
Regum stellato, omnino ineffabili, ut ait Ildefonsus,
sedes solo. Damascenus oratione 1. de dormit.

Damasc.

Non ut Elias, inquit, in Cælum ascendisti, neque
ut Paulus ad tertium usque Cælum subiecta es,
verum usque ad regiam filij tui Thronum perve-
nisti, perspicue enim, ac latè conspicans, & cum
magna, atque inenarrabili quadam libertate as-
stans Angelis, atque omnibus mundo sublimiori-
bus virtutibus arcana quadam, atque omni di-
cendi facultate superior lassia. Idem supra: O
præclarissimum, inquit, excelsum, qui hoc tibi af-
fere, ut cum Deo præsens sis. Nā cum omnibus quo-
quo alijs numine divino affatis Dei famulus istud
divino munere concessum sit, ut infinitam tamen
Dei seruatorum, ac matris di. crimen est. hæc Da-
mascenus. & Ildefonsus ser. 1. de Assumptione:

Ildefonsus

Dominus Iesus, inquit, Matrem secum in Throno
regni collocavit, & in immortalitatis gloriam eam
transposuit, ac super choros Angelorum super so-
lemniter exiit, sic ille Ildefonsus sermone 1. de
Assumptione: Idcirco huius Virginis animam
Dominum magnificans glorificemus, quam
hodie Paradisus exceptis gaudens, quam Angele
cum laudibus prosequuntur, quam Apostolorum
chorus veneratur, quam Martyres candidati bea-
tificans, quā SS. Confessorum stelatus concelebrat
numerus, cui hodie SS. Virginum cum suis palmis
victoricibus exultanter occurrit exercitus. sic Il-
defonsus. & Bern. homil. 1. super missis est:
Nonne tuo, imò veritatis iudicio illa, qua Deum
habuit filium super omnes etiam choros exaltabi-
tur Angelorum? & Gabriel Biellect. 32. in can.

Missa: Ad thronum, inquit, caestem intemerata
Virgo, & mater processit, atque in Regni solio
post Christum gloriosior residet sublimata. & An-
dreas Cretenf. de dorm. Virg. O Virgo Regina o-
mnis humana natura, qua habes non com-
parabilem cum alijs appellationem, qua excepto
Deo solo es omnibus altior.

Et reliqui quidem sancti magnum existi-
mant privilegium esse cum Domino, ita Apo-
stolus Phil. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo,
& 1. Theff. 4. Simul rapiemur cum illis in nu-
bibus

Psalm. 73:

Offic. Eccl.
Ildefonsus.

Damasc.

Ildefonsus

Bernard.
Damasc.Gabriel.
Biel.Andreas
CretenfisCharitas
familiaris
est cum
Virgine.
Philip. 1.
1. Theff. 4.

Luc. 1.

Esther. 5.
6. 7.

bibus obviam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus: aut peculiare privilegium Virginis, quod Dominus esse dicitur cum ea, & ideo Angelus ad ipsam, Dominus tecum, quia peculiari familiaritate cum ipsa Christus agit, etiam in gloria cuius figura cernitur in Esther apud quam Rex ipse Assuerus, qui alios magnificentissimo convivio exceperat epulari semel atque iterum voluit invitatus ab ea, ubi à Rege audiuit: Quid petis ut detur tibi, & pro qua re postulas: etiamsi dimidiam partem Regni mei petieris, impetrabis.

Denique ut c. 6. ostendimus, B. V. supra omnes sanctos facit chorum separatam, plus sola habet gloriæ, quam omnes Angeli, & Sancti simul, quod rationibus & auctoritatibus confirmavimus: videt etiam omnia, quæ Deus novit scientia visionis; exceptis ijs solum, quæ ad interitus Christi Domini cogitationes spectant, ut ibidem dicebamus. de diademate quoque regio quo est exornata in caelis habes in eod. c. 6. Quæ omnia immensitatem gloriæ Virginis, ac per consequens maximam cum Christo vicinitatem indicant: quod ipsum eius precibus, & meritis aliquando nobis in caelesti patriæ soram intueni liceat. Amen.

VIRGINIS DEIPARÆ AD EXCIPIENDUM Deum supernaturalis, eaq. amplissima præ aliis puris creaturæ capacitas.
CAP. XIII.

S. Thomas

Non ad quartæ sedis materialium proprietatē spectat, figuram scilicet apertam & capacē ad excipiendum sedentem, quod in Throno Angel. vult S. Tho. inveniri, per præpositiōnem qua aperti sunt ad Deum

fufcipiendum, eiq. famulandum: scimus in sanctissima etiā Virgine Dei throno amplissimo perfectē & hoc reperiri, etenim huius Virginis corpus, & anima, ut dignum filii sui habitaculum effici mereatur à Patre æter. Spiritus S. cooperante, ut dicit Eccl. ita fuere præparata ut quem cæli capere non poterant, suo gremio complexit, & per antonomasiam Dei à cilla appelletur, quod nullum alium Dñm unquā habuerit, Deiq. voluntatem perfectē, cōstāterq. per fecerit, sed quia de hoc satis liquet, & alib. egi in præsentia circa Virgin. capacitatē maximā

explicandam immorabimur. Thom. opus. 8. Virgo, inquit, gratia plena fuit, non solum quantum ad boni operationem, & quantum ad malitiam vitiationem, sed etiam quantum ad redundantiam animæ ad carnem, vel corpus: Nam magnum est in sanctis habere tantum de gratia, quod sanctificet animam: sed anima beata Virginis ita fuit plena, quod ex ea refudit gratiam in carnem, ut de ipsa conciperet filium Dei, & ideo dicit Hugo de sancto Victore, quia in corde eius amor Spiritus sancti singulariter ardebat, ideo in carne eius mirabilia faciebat, in tantum, quod de ea nasceretur Deus, & homo. hæc S. Thomas. S. Iacob. in Liturgia cum Virgine loquens: Deus, inquit, nossem tuam ventrem latorem, ac ampliore cœlis ipsis reddidit. S. Bernardinus tom. 3. serm. 3. de glorioso nomine Mariæ art. 2. cap. 1. Merito, inquit, B. Virgo ait, Gyrum Cæli circumtulit; ex hoc enim Bernardus in quodam sermone clamans ait: O venter capax cœlis, diffusor terris, latior elementis, qui illum continere valuit, quem totus mundus comprehendere non potuit. & qui tribus digitis molem terræ appendit. hæc S. Bernardinus. Gregorius quoque Nyssenus pulchrè in oratione de Natali Domini asserit B. Virginis non tantum animam, sed etiam carnem Spiritus sancti habitaculum fuisse.

O beatum, inquit, uterum illum, qui bonitatis præstantia ad se animi traxit bona. In reliquis enim omnibus vix animus purus, Spiritus sancti præsentiam capit, hic autem caro sic Spiritus sancti receptaculum. Epiphanius, serm. de laud. Deiparæ: O uterum, inquit, impollutum, habentem circulum cœlorum, qui Deum incomprehensibilem, in te verò comprehensum portasti: O uterum cælo ampliore, qui Deum in te non coarctasti: O uterum qui cœlum est septem circulis constans, & capax illis existis: O uterum septem cœlis sublioriorem, ac latiorum: O uterum, qui es octavum cœlum septem firmamenti latiorum. hæc Epiphanius, Chrysostomus in Liturgia: Hæc, inquit, animatum Dei templum est: hæc cœli, terræq. pariter domicilium. Hæc natura illius, qua comprehendendi non potest, amplissimum habitaculum. Idem in quodam sermone. Hæc sola cœlum, ac terram superavit. Georgius Nicomediensis orat. de Præsent. Virg. Oportebat, inquit, non in sanctis / anctorum tabernaculi, sed in ipso cœlo cœli in prima acate educari eam, qua his cōspicienda est lætor, & puritate antecelluit, & iterum. In Virgine, inquit, comprehensus est, qui comprehendendi non potest. Petrus Chrysologus serm. 142. Stupet,

Luc. 1. B. Virgo Maria pl. na.

Hugo de V. Victore.

S. Iacob. B. V. venter cœli capax. S. Bernard. Eccles. 2. Bernard.

Pat. D.

Nyssen.

S. A. nius.

Epiphanius.

Epiphanius.

Chryso.

Georgius Nicom.

Chryso. Pres. itraf.

gine, inquit, comprehensus est, qui comprehendi
 nō potest. Pet. Chrylog. ser. 142. Scipet inquit
 Angelus totum Deum venire intra virginale v-
 teri angustias cui tota simul angusta est creatura
 & infra, Virgo, inquit, concepitur ex te Auditor tu-
 us, tua ex te oritur origo, in tuo germine est geni-
 tor tuus, in tua carne est Deus. Et ipse lucem
 mundi per te cepit, qui lucem mundo dedit. Idem
 Chrylogus sermone 147. Verē benedicta, qua
 fuit major celo, fortior terra, orbe latior, nam
 Deum, quem mundus non capit, sola capit, por-
 tavit eum, qui portat orbem, genuit genitorum
 suum, nutritur omnium viventium nutritorem.
 Damascenus oratione 2. de Natuit. de Virgi-
 ne agens, Cujus, inquit, ventor celum est. I-
 dem oratione 1. de Natui. Virginem vocat vi-
 vum celum, celis ipsis latius, & orata de
 dorm. 15. inquit, qui celum & terram implet
 cujus celum, thronus, & thronus, & terra sca-
 bellum pedum est, ex Ancilla sua ventre latissim-
 um sibi domicilium fecit. Petrus Damianus
 serm. de Natuit. Quid inquit, grandis Virgine
 qua magnitudinem summa divinitatis, intra sui
 ventris clausit arcum. Attende Seraphim, &
 in illius superioris natura supervola dignitatem,
 & videbis quicquid majus est, minus Virgine, so-
 lumq; opus, opus suum supergradit. hęc Dami-
 anus. S. Antoninus 4. part. titulo 17. c. 2. §. 15.
 de plenitudine gratiæ Deiparæ, Ex dictis, in-
 quit, patet, quomodo B. Maria fuit plena gratia
 quadrupliciter, primò quia omnes gratias genera-
 les & speciales omnium creaturarum habuit in
 summo. Secundo, quia illas gratias habuit, a qui-
 bus omnis creatura vacua fuit. Tertio, quia sua
 gratia tanta fuit, quod pura creatura majoris gra-
 tia capax non fuit. Quarto, quia etiam gratiam
 increatam, id est, Deum in se tota continuit, &
 sic per omnem modum gratia plena fuit. hęc S.
 Antoninus.

2 Helych. Presb. Ierololy. ho. 2. de Deip. Ali-
 us, inquit, cognominat eā arcem, arca Noe latiorē
 longiorē illustriorem illa erat corruptibilium a-
 nimalium arca, sed hac arca vita incorruptibilis
 illa ipsum Noe factore portavit, illas duas & tres
 contignationes, & mansiones habebat, hac autem
 universa Trinitatis completum, quando quidē
 & Spiritus S. adveniebat, & hospitabatur, &
 Pater adumbrabat, & filius utero gestatus inha-
 bitabat. hęc Helych. & Chrytip. Presb. Iero-
 lym. ho. de B. Vug. Arca, inquit, pretiosissima
 est Virgo Deipara, qua excepit totius sanctificanti-
 nis thesaurum, Arca novam, in qua arant

omnium animalium genera, quemadmodum in
 Arca Noe, qua fluctuantis universi mundi effu-
 giebat naufragium, & infra Sed Arca cujus Ar-
 chitectus, & Incola, Gubernator, & Mercator, Co-
 mes via, & Dux erat Op. fca omnium creatura-
 rum, quas in se universas portat, sed à cunctis ipse
 non comprehenditur. hęc Chrylippus.

Verum ut originem capacitatis maximæ,
 quæ huic spirituali Dei Throno, Beatissimæ,
 inquam, Virgini inest, perscrutemur, illud a-
 nimatvterere oportet ex Divo Thoma 1. part. S. Thomas
 quæst. 43. art. 3. Creaturæ rationali præter cō-
 mune modum, quo Deus est in rebus omni-
 bus per essentiam, potentiam, & præsentiam,
 convenire, ut per gratiam, quam Theologi di-
 cunt gratum facientem, Deus speciali modo
 fit, & inhabitet in ea, sicuti in Templo suo. In-
 de refert S. Thomas, secundum solam gratiæ
 gratum facientem mitti Spiritum sanctum ad
 creaturam rationalem & in eadem quæstione
 art. 6. in corp. & ad 2. docet missionem hanc
 invisibilem attendi non solum in innovatione
 seu prima infusione gratiæ, sed etiam secun-
 dum augmentum gratiæ, præcipue quando
 quis ex fervore charitatis martyrio se exponit,
 aut abrenunciat his, quæ possidet, aut quod-
 cunque opus arduum aggreditur. ita Sanctus
 Thomas.

3 Ex his colligimus Deum ratione hujus in-
 habitationis supernaturalis perfectiori modo
 habitare, ubi major est gratiæ gratum facientis
 intensio, nulla habita ratione, an creatura illa
 in naturalibus sit essentialiter perfectior, cujus-
 modi sunt Angeli respectu hominum, quem
 admodum & in ipsa beatifica visione etiam si
 intellectus Angelicus, & humanus sint essenti-
 aliter inæquales in perfectione naturali, inter
 eos tamen is divinum essentiam clarius, & per-
 fectius intuetur, qui majore lumine gloriæ per-
 funditur. Cujus rationem assignat S. Thomas
 1 parte quæst. 12. art. 6. Quoniam, inquit, fa-
 cultas videndi Deum non comparatur creatura in-
 tellectuali per suam naturam, sed per lumen glo-
 riæ. & in solutione 3. Totam diversitatem vi-
 dendum Deum clarius, vel minus clarè refert ad
 diversam facultatem intellectus, non equi-
 dem naturalem, sed gloriosam, sic Sanctus
 Thomas, iutelligens de lumine gloriæ, quo
 intellectus redditur potens ad eliciendam
 visionem beatificam. Hinc illud est, quod
 visio beatifica hominum juxta ac Angelo-
 rum juxta communem Doctorum sententiam
 eius-

S. Thomas
 Deus in
 sanctis est
 per grati-
 am.

Diversitas
 visionis
 beatifica
 oritur nō è
 diversitate
 intellectus
 sed
 lumine
 gloriæ.
 S. Thomas.

mc. n.
 Virgo
 m. a. p.
 ugo d. s.
 flo.
 Lacoh.
 R. v. u.
 elus cape
 or.
 Bernard
 cels. 24.
 rnar.
 Pet. Dam.
 S. Anto-
 ninus.
 Helychius
 veteris
 virgi. ca-
 pator
 Galignor
 arca Noe.
 Genes. 6.
 Chrylipp.
 Presbyter
 Ierololy.

Gratia sanctificata in B. Virgine maxima fuit.

Epiphao.

Damase.

Bonaue.

Bonaue.

Luc. 1.

Immanfi- tas gratia Virginis pulchre à Bona uen- tura ex- plicatur.

eiusdem sunt speciei essentialis; quoniam per- spicacior intellectus non propterea magis ad- nititur ad illam, nisi maiori lumine gloriæ illu- stretur. cum igitur gratia gratum faciens in beatissima Virgine præ cæteris omnibus puris creaturis fuerit maxima; puritas quoque eius- dem erit maxima; præsertim quia nullo vn- quam peccato, ne originali quidem inquinata fuit. Perfectio verò luminis gloriæ ex D. Tho- ma loco citato correspondet perfectioni cha- ritatis, ac proinde ipsius gratiæ, quæ ex Theo- logorum sententia, vel est idem cum charitate, vel semper est charitati coniuncta. Hinc se- quitur, in Virgine dispositionem hanc super- naturalem ad excipieñdum Deum in præfenti vita per gratiam, & omnimodam puritatem, & in cælesti patria per lumen gloriæ fuisse maximam.

4 Quare Epiphanius sermone de laudibus Deiparæ: *Aue*, inquit, *gratia plena*: Gratia san- ctæ Virginis est immensa & Damascenus oratio- ni. de dormitione Virginis in fine, cum ageret de Virgine assumpta in Cælum, ostendit Vir- ginis amplitudinem supra cælos, secundum gratiam esse sumendam; sic enim habet: *O quoniam pacto Cælum eam, quæ cælos amplitudine superavit, suscepit? Non enim corporea molis ra- tione cæli amplitudine superavit: quoniam e- nim modo corpus, quod tribus cubitis constat, cæli latitudini, ac longitudini comparari queat? Verum per gratiam potius magnitudinis & lati- tudinis modum superavit: neque enim est aliquid quod Deo conferri possit.* ita Damascenus. Cæ- terum gratiam beatissimæ Virginis fuisse ma- ximam, præter ea, quæ in præcedentibus, præ- fertim c. 6 (vbi de gratia, quam in Assumptio- ne est consecuta) diximus; Adhuc libet Confirmare sancti Bonauesturæ testimo- nio, in quo, cum egregiè hanc rem pertractet, non inutile erit, & si longiusculum, ad verbum illud ponere. Bonauentura itaque in speculo B. Virginis c. 5, agens circa illud (Gratia plena) Consideremus, inquit, gratia Mariæ veritatem, immensitatem, multiplicatam, & utilitatem, & horum singula Bonaue. latè prosequitur: sed quod facit ad nostrum propositum de im- mensitate gratiæ Virginis: *Immensitas*, inquit, *fuit gratia, quæ ipsa fuit plena: immensum enim vas non potest esse plenum, nisi immensum sit illud quo est plenum, nisi immensum sit illud quo est plenum: Maria autem vas immensissimum fuit, ex quo illi, qui in cælo vasor est, continere potuit;*

Quis est cælo maior? certè illo, de quo Salomon 3 Reg. 1. *si cælum, & cæli cælorum te capere non pos- sunt, quanto magis domus hæc, quam adificauit? non vis; domus per Salomonem adificata sed do- mus per illam significata Deum capere potuit.* Te ergo immensissima Maria capaxior es cælo; quia, quem cæli capere non poterant, tuo gremio coniu- listi: Tu capaxior es mundo, quia, quem totus non capit orbis, in tua se clausit viscera factus homo. Si ergo Maria tam capaxissima fuit ventre, quanto magis mente? & si capaxitas tam immensa fuit gratia plena, operuit vniuersum, quod gratia illa, qua tantum impluisse potuit capacitatem, esset immen- sa. Quis immensitatem Maria potest mensurare? Ecce quod dicitur in Ecclesiastico, *Altitudinem cæli; latitudinem terra, & profundum abyssi quis dimensus est? Cælum est Marsa, tum quia cælesti puritate, cælesti claritate, cælestibus aliis virtu- tibus abundauit: tum quia sedes Dei altissima fuit, teste Propheeta qui dicit, Dominus in cælo parauit sedem suam. Terra quoque Maria fuit, qua fru- ctum illum nobis protulit, de qua idem Propheeta ait; Terra deus fructum suum. Abyssus etiam est Marsa in bonitate, & in misericordia profundis- sima: unde etiam profundissimam misericordiam filij sui pro nobis inuocellat, quasi abyssus abyssum inuocat. Cælum ergo est Maria; Terra est Maria; Abyssus est Maria; Quis huius cæli altitudinem; Quis huius terra latitudinem; Quis huius abyssus profunditatem; Quis inquam, Maria immensitate dimensus est, nisi ille solus, qui ipsam non solum in gratia, & in gloria, sed etiam in misericordia tam altissimam, tam latissimam, tam profundam ope- rationem est? hucusq; s. Bonauentura de immen- sitate gratiæ sanctissimæ Virginis non minus verè, quam piè. Idem Bonauentura in 2. dist. 44. in expositione textus in fine cum dixisset, Virginem quo ad materitatem Dei habuisse tantam dignitatem, quia Mater fuit nobilissi- mi filij, vt nulla mulier amplius capere possit subiungit: *Et quantum ad gratiam iustificationis tantam habuit, quantum pura creatura huma- na, siue rationalis, quæ facta est, sic recipere potuit, & infra: In matre capacitatem gratia comple- uit, & impleuit secundum quod capie pura crea- tura rationalis. hæc Sanctus Bonauentura. Addam & illud, beatissimæ Virgini ante An- nunciationem dictum esse ab Angelo: *Inue- nisi gratiam apud Deum; & in salutatione ipsa Angelus gratia plenam appellauit. & adhuc addidit: Spiritus sanctus superueniet in te; quod in conceptione filij factum est.* De quo**

Ecclesi.

Psalm.

Psalm.

Psalm.

Notat Bonaue.

Luc. 1.

Bernard. quo Bernardus in sermone de Aquæductu : Spiritus sanctus, inquit, superueniet in te, & presiosum illud balsamum tanta tibi copia, tantaque plenitudine infuset, ut copiosissime effluat undequaque. & deinde à J. Elisabeth magna voce exclamante eidem dicitur: Beata qua credidisti, quoniam perficentur ea, qua dicta sunt tibi à Domino. Ex quibus coniecere aliqua ratione possumus immensitatem gratiæ Virginis Dei-pare, ac proinde eius capacitatem supernaturalem ad excipiendum Deum, pariter immensam. Et quoniam ex Regio vate Psalm. 92. Domum Dei decet sanctitudo in longitudine dierum, dicamus aliquid de sanctitate, & eximia Virginis puritate, quæ licet inferri possint ex gratiæ ipsius immensitate, libet tamen afferre testimonia aliquorum Patrum, qui præclarè de hoc diuersis in locis loquuntur.

Et quidem Hieronymus Epist. 22, proponit tibi beatam Mariam, quæ tantæ extitit puritatis, ut Mater Domini esse mereretur. Georgii Nicomediensis oratio. de oblat. Deip. de ea agens: O puram illum, inquit, & clarissimam animam, quæ in florenti corpore ostendit dotes, quæ naturam superant, & infra: O summam puritatem à seculis atatis, quales scelas honestatis fecerunt ad caelestem altitudinem, per quas Verbum descensu novo ad nos descendit, per quas quod inferius erat situm terrenum natura tabernaculû, ascendit ad caelos. ita Georgius Nicomediensis.

Anselm. Sancta, inquit, & inter sanctos post Deum singulariter sancta Mater, &c. & infra: O tu benedicta super multos, quæ Angelos vincis puritate, Sanctos superas pietate. &c. 18. de conceptu virginali: Decebat, inquit, ut Christi conceptio de Matre purissima fieret, nempe decens erat. ut ea puritate niteret, quæ maior sub Deo nequit intelligi, cui Deus pater vnicum filium suum, quem de corde suo aequalem sibi genuit tanquam se ipsum diligebat, ita dare à spondebatur, & naturaliter esset unus, idemq; communis Dei Patris, & Virginis filius. & quam ipse filius substantiâ facere sibi Matrem eligebat, & de qua Spiritus sanctus volebat, & operaturus erat, ut conciperetur ille, de quo procedebat. & cap. 9. de excell. Virg. Pura

inquit, sanctitas, & sanctissima puritas purissimè pectoris eius omnem omnem creaturam puritatem, siue sanctitatem transcendens incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditis orbis dignissime fieret. hæc omnia Anselmus. Albertus magnus apud S. Antoninum 4. part. tit. 15. cap. 20. §. 7. vult puritatem in corporibus dici per accessum ad lumen purum, nimirum ad lucem, ideo aer purior est aqua, & ignis purior est utroque, & ita per quendam analogiam, puritatem spiritualem dici in ordine ad lucem spiritualem increatam, quæ est Deus, à quo gratia gratum faciens procedit, tanquàm lumen supernaturale creatum, ibi ergo vult maiorem esse puritatem spiritualem, ubi maior est gratiæ participatio: Sed in B. Virgine (inquit S. Antoninus ex Alberto) respectu purarum creaturarum fuit gratia in summo, ergo & appropinquatio ad Deum in summo, ac proinde puritas in summo supra Angelos etiam dum esset in via. hæc S. Antoninus. S. Thomas opuic. 8. S. Thom. Virgo, inquit, Angelos quantum ad puritatem excessit; non solum erat pura in se, sed etiam procurauit puritatem aliis; ipsa enim purissima, & quantum ad culpam, & quantum ad penam; immunis enim fuit à maledictione mulierum, quæ cum corruptione concipiunt: cum grauiamine portant, & in dolore pariunt, nec in cinerem eius corpus redactum fuit, sed post mortem resuscitata, & cum corpore assumpta in Cælum. ita S. Thom. & in 1. sent. dist. 44. q. vñca ait. 3. ad 3. Potest, inquit, aliquid creatum inueniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit: & talis fuit puritas B. Virginis, quæ peccato originali, & actuali immunis fuit.

Atque ut tertio argumento finem imponamus: ex his omnibus satis constat, quatuor illa, quæ Angelicis Thronis tribuuntur, perfectius B. Virgini inesse, ut propterea Dei Thronus per antonomasiam præ cæteris appellari merito debeat.

Alb. Mag. De insignis puritate beatissima Virginis.

S. Anton. S. Thom.

Puritas B. Virginis ex S. The. in 1. sent. quæ ab originali, & actuali inbe immunit.

VAR.

QVARTVM PRINCIPALE ARGV-

mentum, vnum & viginti capita complectens; quo ea, quæ de diuino Throno in sacra Apocalypsi dicuntur, in Virginem Deiparam optimè conuenire ostenditur.

Apoc. 4.

Multa de throno dicta sedentis in throno cognuimus, etiamen Virginis accommodari possunt.

In Apoc. 22. de throno Virginis accommodantur.

3. Reg. 10.

Apoc. 12.

QVARTVM denique præcipuum argumentum, quo ostenditur beatissima Virgo per Thronum Dei Apocalypsis e. 4. significari, ex eo ducitur; Quoniam quæ de hac diuina sede cap. illo 4. & alijs scribit S. Ioannes, ea in Virginem Matrem quadrant mirificè, vt non obscure per eam ipsa intelligi posse videatur; quamquam enim non inficior si minus in omnibus, ac certè in plenisque quæ de diuina sede in Apocalypsi narrantur, si iuxta litteralem sensum loquamur, per metonymiam (qua nimirum continens sumitur pro contento) accipienda esse, eamque in circuitu, siue in conspectu sedis, seu throni describuntur; ea perinde intelligenda, quasi sint circum, vel ante Deum sedentem in throno; quædam etiam primario sensu (id quod in superioribus probauimus) B. Virgini tribui commodissimè possunt, talis est illa Deo sedenti parata sedes, & quid simile, quod suo loco indicabimus, reliqua verò tametsi ad litteram de sedente in throno intelligantur, quædam tamen analogia etiam B. Virgini vique ad eò commodè congruunt, vt ibi per Thronum ea etiam, saltem per allegoriam, id quod in hoc quarto argumento tractandum suscepimus, intelligi posse videatur, quare præcipua quædam, quæ de hac sede, vel throno in Apocalypsi scribuntur (neque enim omnia persequi est necesse) commemorabimus, ac qua ratione B. Virgini conuenire possint, ostendemus.

Ea porro duodecim sunt, quorum septem priora, ca. 4. Apocalypsis, reliqua in alijs eiusdem libri locis continentur; de quibus tanquàm de duodecim leuueulis, qui thronum Salomonis eburneum; Reg. 10. ornabant, & tanquam de duodecim stellis, quibus Mariæ regium diadema compactum esse scribitur Apoc. 12. eodem ordine agemus, hac enim occasione pleraque quæ ad laudes Virginis beatissimæ spectare, quæque cum ea tractatione congruere videbuntur, eadem Virg. bene iuante propositarum vitium imbecillitate persequemur.

Primum igitur, sedes hæc, seu thronus ante omnia à S. Ioanne in hac visione conspicietur, & recenietur.

Secundum, Deus optimus ab hoc throno denominatur, cum identidem sedens in throno appelletur.

Tertium, Iris similis visioni smaragdinae, diuinæ misericordiæ symbolum in circuitu Throni esse narratur.

Quartum, vigintiquatuor Seniores multis insignibus illustres Thronum ambire, & coronas ante thronum deponere dicuntur; in conspectu verò sedis tanquam mare vitreum simile crystallo esse describitur.

Quintum, quatuor illa animalia in medio, & in circuitu sedis esse dicuntur.

Sextum, de throno fulgura voces, & tonitrua procedebant.

Septimum, septem lampades ardentes, qui sunt septem spiritus Dei; ante thronum multitudo verò maxima Angelorum; in circuitu throni esse perhibentur.

Octauum, Christus Dominus Apoc. 3. vincti confessum in throno suo pollicetur.

Nonum, incensa multa de orationibus nimirum sanctorum omnium obrulit Angelus super altare aureum, quod est ante thronum Dei Apoc. 8.

Decimum, filius mulieris sole amictæ rapto est ad Deum, & ad thronum eius Apoc. 12.

Vndecimum, centum quadraginta quatuor millia, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & sequuntur Agnum quocunque ierit, cantabant quasi canticum nouum ante sedem Apoc. 14.

Duodecimum, denique vox de throno Apoc. 19. exiit dicens, *Laudem dicite Deo nostro omnes, qui timetis eum pusilli, & magni.* & Apoc. 21. *Vox de throno magna auditur, qua dicebat, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, &c.*

* *

VIR.

VIRGINEM DEIPARAM INTER PURAS CREATURAS in diuina prædestinatione præelectam, ac dignitate primam; primò etiam loco à Sancto Ioanne in hac visione recenseri.

CAPVT XIV.

In visione Apoc. sedes ante omnia recensetur.

UM cœli regiam à Deo sibi patefactam perlustraret. S. Ioannes augustissimo sedis Dei aspectu, veluti illectus, in eam primùm oculos, animumque conuertit; eamque ante omnia

tanquam relatu dignissimam describit: *Et statim* *fuit, inquit, in spiritu. Et ecce sedes posita erat in caelo. Quod in Deiparam Virginem sanctissimam singulari quadam ratione conuenit. Illa enim inter puras creaturas principem obtinet locum, quæ non hominum modò, sed Angelorum etiam omnium princeps, ac Regina existit; & in diuina prædestinatione post Christum, saltem intentione, & Dei propòsita omnium fuit, vt propterea merito S. Ioannes, eam omnium primam conspexerit, atque in cœlestis cœnæ descriptione sub typo sedis omnium primam recensuerit.*

2 Quod autem in diuina electione Deipara secundùm Christum prima fuerit, atque adeò inter puras creaturas dignitate principatum teneat, id accuratius hoc capite ostendendum erit: eius porro rei tractatio ducenda videtur ex illo, quod Proverb. 8. de diuina Sapientia dicitur: *Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quisquam faceret, nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram a se omnibus colles ego paruriebar.* quod tamen Ecclesiastice dum in Missa Conceptionis Virginis id legit, veluti secundano sensu Virginis conceptionis accommodat: quod etiam faciunt plerique Auctores apud Camisium Li. de B. Virg. c. 11.

3 Videndam igitur in præsentia, quænam sint viæ Dei, quid etiam viarum Dei initium dicatur, quæ etiam ratione Deus Virginem in initio viarum suarum possederit, seu elegerit. Viæ igitur Dei, quibus progredi dicitur (vt omissam significationem illam, qua crebriò à David in Psalmis, præsertim in Psalm. 118. accipi solent pro Dei præceptis, quibus ad Deum accedimus) viæ inquam, Dei modi sunt, seu rationes, quibus Deus ad extra, vt Theologi lo-

quantur, procedit, & rebus creatis se communicat, seu in eis operatur; hac enim communicatione quodammodo exire videtur Deus, nò loci mutatione, sed noua effectus operatione, qua veluti de occulto prodit ad notitiã. Quare Augustinus serm. 59. de verbis Domini *Hoc est, inquit, exire Patrem familias, quod innotescere: quoniam qui in domo est, in abdito est, cum autem exire, videtur ab eis, qui foris sunt: Sed inuisibilia Dei Roman. 1. per ea, quæ facta sunt à creatura mundi intellecta conspiciuntur, per creaturas ergo innotescit, atq. adeò exire dicitur. Deº. ideo*

Psalm. 24. *Vniuersa via Domini misericordia, & veritas.* & Psalm. 144. *Iustus Dominus in omnibus viis suis;* & statim exponendo quænam sint hæ viæ, subiicit: *Et sanctus in omnibus operibus;* quia in Dei operibus misericordiae, veritatis, & iustitiæ attributa præcipuè reuertunt. Quapropter Dionys. c. 9. de diuinis nominibus, explicans quid significet in diuinis scripturis Deum moueri, qui tamen est immobilis, *Moueri, inquit, Deum pie existimare debemus non intuitu, aut commutatione, aut variatione; non mutatione loci, non motu recto; non conuersione, non eo qui ex utroq. constat, non motu mentis, non animi, non naturali, sed quod Deus in lucem profert, & conuertat omnia, omnibusq. prospicit modis omnibus; & præsens est omnibus, cum complexu omnium, qui vitari non potest, cum prouidentia sua progressionibus, cum actionibus.* hæc Dionys. & Gregor. 1. 23. moral. c. 18. super illa verba Job 40. de Behemoth. *Ipse est principium viarum Dei.* Quod, inquit, *vias Dei nisi eius actiones accipimus, de quibus per Prophetã dicit, Isa. 55. Non enim sunt via mea sicut via vestra.* Sandè in hoc loco Pieu. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, vt vias has intelligamº esse creaturas, subiicit, Antequam quisquam faceret à principio, & de inde particulares creaturas recenset. Antequam, inquit, terra fieret, nondum erant abyssi, nec dum montes aquarum eruperant. &c.*

4 His positis, initium, seu principium viarum Dei pro diuersitate materiæ, de qua agitur

AUGUST.

Rom. 1.

Psalm. 24.

Psalm. 144.

Dionys.

Gregor.

Job. 40.

Isa. 55.

Prover. 8.

Initium

viarum Dei

quid sit

tur.

B. Virgo post Christum dignitate prima omnium. Prover. 8.

Missale Roman.

Camisius.

Deo quid sit. Psalm. 118.

*Christus
est causa
honorum*
personæ divinæ unitæ ad summam dignita-
tem euehitur, dicimus Christum etiam ut ho-
minem simpliciter, initium esse etiam Dei,
& omnium excellentissimum, sed etiam quia
per ipsum omnia bona reliquis communi-
cantur: & quia, ut diximus, omnium rerum
caput est, & finis in quo, & propter quem
Deus omnia condidit. De quo vide Ephes. 1. &
Coloss. 1. Quod licet longiore[m] exigeret tra-
ctationem, nos tamen ex sacra Theologia
quædam ponentes, id breuiter explicabimus,
& confirmabimus; reliqua in scholis fusius dis-
putanda relinquentes. Prædestinatio igitur
est maximum beneficium, quod creature
rationis participi à Deo confertur; est enim
ex S. Thoma 1. par. q. 23. præordinatio rationalis
creature in fallibiliter in finem beatitudinis,
quæ cum sit fruitio Dei, habet ex D. Thoma
1. par. q. 25. art. 6. ad 4. quandam dignitatem
infinitam ex bono infinito, quod est Deus: &
ex hac parte (ait S. Thom.) non posse fieri
aliquid melius beatitudine, sicut non potest
esse aliquid Deo melius.
8. Ac verò prædestinatio Christi, qua ad
Rom. 1. Prædestinatus est filius Dei in virtute:
id est, ut explicat S. Thomas 3. par. q. 24. art. 2.
qua humanæ nature per gratiam vnionis
collatum est, ut filio Dei in persona vniretur:
Prædestinatio (inquam) Christi, quo ad effe-
ctum, exemplar est nostre prædestinationis,
ut ibidem artic. 3. notat S. Thomas ex illo ad
Rom. 8. Quos præcisiuit, hos & prædestinauit
conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primo-
genitus in multis fratribus.
Præterea Christi prædestinatio ex art. 4.
est causa nostre prædestinationis, quoniam
ab æterno Deus prædestinauit nostram sa-
lutem per Christum complendam: ideo E-
phes. 1. Prædestinauit nos in adoptionem filiorum
per Christum in ipsum: id est propter ipsum,
fuit enim Christus causa meritoria non so-
lum nostre iustificationis, quod docet sa-
lum Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7.
sed etiam consummationis gloriæ, ut fuse
probat Suarius tomo 1. in 3. part. disput. 41.
sect. 1. inter alia ex illo Tit. 3. Ut iustificati gra-
tia ipsius, hæredes sint secundum spem vitæ æ-
ternæ: nec propterea in adultis respectu glo-
riæ excluduntur merita ipsorum, quæ tamen
ex gratia etiam ipsius proficiuntur: ideo
Conc. Tri. omnia petimus à Patre per Christum, qui
est caput Ecclesiæ, & ut ait sacrum Conci-

lium Tridentinum sessio. 6. capit. 16. iugiter
iustificatos virtutem influit, quæ virtus bona
eorum opera semper antecedit, comitatur,
& subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo
grata, & meritoria esse possent. factus omni-
bus obtemperantibus sibi causa salutis æter-
næ.
9. Ad hæc ex 3. part. quæst. 8. art. 1. & 4.
Christus est caput Ecclesiæ, quæ ex homini-
bus, & Angelis constat. & art. 5. vult S. Thom.
Ecclesiæ corpus constitui ex hominibus, qui
fuerunt à principio mundi, vsque ad finem:
quare etiam ipsius Adam in statu innocen-
tiæ Christus erat caput, præsertim quia A-
dam in eo statu ex S. Thoma 2. p. quæstio. 1.
art. 7. & 3. par. quæst. 1. art. 3. ad 5. cognouit
Christum, & explicitè credidit in eum. De
Angelis verò Albertus Magnus in 3. distin.
13. quæst. 0. 2. Christum vult esse caput An-
gelorum quo ad influxum gratiæ, & gloriæ.
& Augustinus in Psalm. 36. conc. 3. sub initio:
Omnes, inquit, qui ab initio sæculi fuerunt iusti,
caput Christum habent: & in eius fide & ipsi sa-
nati sunt, in cuius & nos: ut esset & ipse totius
caput Ciuitatis Ierusalem omnibus connumeratis
fidelibus ab initio vsque in finem: a iustis
etiam legionibus, & exercitibus Angelorum, ut
fiat illa vna Ciuitas sub vno Rege. Ita Augu-
stinus. Quibus verbis indicat etiam Ange-
lis, sicut & nobis collatam gratiam, & glo-
riam per Christum caput illorum. Sanè
Bernardus sermone vigesimo secundo in
Cantic. quærens An Angeli fuerint redem-
pti. Qui erexit, inquit, hominem lapsum, dedit
stanti Angelo ne laboretur fuit enim Christus v-
trique redemptio saluans illam, seruans istum.
An autem in rigore Angeli propter hoc di-
ci possint redempti, non est huius loci, satis
tamen est ex Bernardo gratiam, qua Angeli
non ceciderunt, fuisse per Christi merita.
Et S. Thomas in Ioan. 2. omnem gratiam om-
nium hominum, & omnium Angelorum à
Christo pendere vult: Plenitudo, inquit,
gratiæ, quæ est in Christo, causa est omnium gra-
tiarum, quæ sunt in omnibus intellectualibus crea-
turis. & illud: De plenitudine eius omnes accipi-
mus (ait) denotare efficaciam gratiæ in om-
nibus hominibus, & omnibus Angelis. ita
etiam Hieronymus super epistolam ad Ephes.
cap. 1. & 4.
10. Ex his etiam inferitur, prædestinatio
nem Christi intelligi in priori rationis ante
Christi præui-

*Christus
est caput
Ecclesiæ,
& per se
ipsum col-
lata est
gratia ho-
minibus,
& Angelis
S. Thom.
Albert.*

Augustin.

Bernard.

*S. Thom.
Ioan. 2.*

*Ioan. 2.
Hieron.*

*Prædesti-
nem Christi
præui-*

Gregorius intelligere cum Angelis, Idem lib. 6. moral. cap. 6. inter Dei mirabilia enumerat: Quod hominem, inquit fecerit, ut ita dixerim, in brevis colligens munera alterum, se rationalem & cap. 7. Vniuersitati, inquit, nomine Homo significatur, quia in ipso & vera species, & magna communio vniuersitatis ostenditur: habet etenim esse viuere, sentire, & intelligere, seu discernere, quibus cum omnibus creaturis communicat. ita ex Gregorio. Hoc ipsum etiam de paruo mundo animaduertit Damasus lib. 2. de fide cap. 12. Quare Deus humanam naturam assumendo, omnes creaturas quodammodo sibi peculiariter copulauit, & hoc nonnulli ex iustitiam a D. Paulo indicatum cum dixit ad Ephes. 1. *Omnia in Christo instaurata, quæ quæ sit, in cælis, & quæ in terra sunt.* illud enim in instaurata, in græco legitur ἀνωκαταστάσις, quod est recapitulare, & ita legit Hieronymus in illum locum, quamuis hoc recapitulare, aliter etiam explicari possit: Hieronymus enim ait: *Sicut multi numeri in unam summam supplicantur, vel quod laicus disputatum est, breui postea sermone comprehenditur, ut omnia (id est inuisibilia, & visibilia creatura, quæ aduentum filij Dei pollicebantur) in Christo sunt recapitulata, & omnia in eo tenemus.* Vel, ut indicat Irenæus lib. 1. aduersus hæres. cap. 28. *In Christo cum humanitas iam suscepta, omnia recapitulantur, res valde distantes coniungendo, cum Deus inuisibilis, incomprehensibilis, impassibilis, factus est visibilis, comprehensibilis, & passibilis, & Verbum homo factum.* ita Irenæus. Vel ex Chrysostomo, & Theophylacto ea, quæ inter se erant valde separata, ut Angeli, & homines sub Christo capite vnum quodammodo sunt effecta.

Cur Deus incarnari voluit ex Maria. 13. His positis, ad Virginem, cuius causa potissimum hæc est instituta disputatio, propius accedamus. Sanè cum Deus naturam humanam, quam sibi vnire decreuerat, multis modis assumere potuisset, placuit tamen ei ex Matre Virgine illam accipere, quod eleganter Augustinus libr. 14. de Trinitate, cap. 18. his verbis docet: *Poterat vniusque Deus hominem aliunde suscipere, in quo esset mediator Dei, & hominum: non de genere Adam, qui peccato suo genus obligauit humanum. Si autem ipsum quem primum creauerat non de genere creauit alacrius: sed melius iudicauerit de ipso, quod fuerat viduum, genere assumere hominem Deum, per quem generis humani viscera inueni-*

cum: & tamen ex Virgine eius conceptum spiritus, non caro, fides, non libido prouenit. hæc Augustinus, de quo vide S. Thomam 3. part. q. 3. art. 4. & S. Antoninum 4. part. tit. 15. cap. 12. §. 2.

Ex quo colligo Christum, ut bene ait Suarez tom. 2. in 3. par. disput. 1. sect. 3. non tantum per se prædestinatum, ut hominem, sed etiam ut filium hominis, nimirum ut modus huius Incarnationis fieret in utero Virginis, atque ad eam ut Deus haberet Matrem in terris, quo fit, ut Mater in diuina prædestinatione à filio distincta non fuerit, & ideo merito Virgo dicere potest *Dominus possedit me,* id est elegit, & quasi in pacifica possessione absque vlla prorsus rebellionem *possedit me in initio viarum suarum,* cum scilicet statuit communicare se per vnionem hypostaticam, quæ, ut diximus, propter summam excellentiam, & quia omnia bona communicata sunt per eam, initium est viarum Dei, tunc etiam elegit me, ut essem Mater Christi, atque ita licet omnes prædestinati simul ab æterno fuerint electi, tamen secundum ordinem quandam rationis Virgo post Christum prima omnium tanquam Mater ipsius ad illam, quam obtinet gloriæ sublimitatem, prædestinata intelligitur, atque inter omnes præelecta, ut esset Mater Dei. Hoc quoque docet aperte S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 14. §. 3. vbi ex Alberto Magno super missus est, dicit Virginem esse Matrem omnium propter quatuor. Primo, quia genuit omnes Sanctos spiritualiter. Secundo, propter curam, quam gerit omnium. Tercio, dignitate: quia, inquit, est primogenita ante omnem creaturam, & est excellentissima creaturarum. Quarto, prioritate prædestinationis: ipsa enim, inquit, ante secula prædestinata est, ut esset, ex quo rearendum fuit omne creatum, & sic dicitur de ea Prover. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, id est in principio operum suorum, ut sim prima omnium, quæ pura creatura sunt.* hæc S. Antoninus, vbi illud animaduertendum, prædestinationem Virginis dici priorem prioritate non quidem temporis, omnes enim, qui prædestinati sunt tuere ab æterno prædestinati simul, neque loquitur Albertus de prioritate secundum dignitatem, id enim in tertia prioritate iam asseruerat, ergo de ea prioritate, quam superius diximus, intelligit, quod patet, & ex explicatione sua, & ex auctoritate ducta

S. Thom.
S. Antonin.
Suarius.
B. Virgo prædestinata post Christum ante omnia.
Prover. 8.

Notanda doctrina S. Antonini, & Alberti.

Prover. 8.

S. Antonini. ex cap. 8. Prouer. unde id probat. Idemque dixerat S. Antoninus eodem titul. 15. cap. 2. Quod autem Deus Virginem beatissimam tanquam suum domicilium singulariter possederit eleganter indicat S. Cyprianus sermo de Natiu. Christi: *Nec recesserat inquit, a venerabili pectore matris Spiritus sanctus ad uerbum Gabrielis elapsum: Possidebat domum suam, & Templum, quousque sibi consecrauerat adornabat.* hæc ille.

Apo. 4. 14. Hinc factum est, ut S. Joannes in curiæ ecc. estis delectatione sedem Dei, quæ Virginem significat, tanquam omnium secundum Christum præstantissimam, & primam, primo loco posuerit: præfertim, quia si ad Theologicam trutinam res omnis reuocanda sit, beatissima Virgo Deipara propter eximiam suam, ac singularem dignitatem, in tota rerum uniuersitate, siue homines, siue Angelos spectes, prima persona creata simpliciter, & absolute haberi, ac prædicati debet: Cum Christus Dominus, cui uniuersa concedit, licet humanam naturam creatam habeat, quæ suæ Genitrici longè præstat, Persona tamen sit increata Quocirca Deipara hujus Principatus ratione, quo omnibus personis creatis longè multumque præcellit, jure optimo illud Ecclesiastici 24. efficere potest: *in omni populo, & in omni gente Primatum habuit:* & nos eam juxta editionem uulgatam ex Sapientie cap. 7. omnibus Priorum prædicare debemus, sic enim ibi dicitur: *Est enim hæc speciosior sole, & super omnem dispositionem stellarum luci comparata inuenitur Prior: quæ uerba Deiparæ eleganter accomodat Bonauerus in speculo cap. 3. cum enim locum hunc Sapient. 7. ad ostendendam Deiparæ puritatem, peccati omnis immunem, attulisset, subiicit: *Quidam legunt hic, Prior, quidam purior, Virumque Maria stella nostra competit. Maria enim est prior, id est potior, siue dignior: Maria etiam purior est sole, & stella, & luce: quia iam dignitas, quam puritate solem, & stellam, & omnem lucem superat corporalem: imo etiam spiritualem, id est Angelicam creaturam, de qua dicitur, Diuisit Deus lucem à tenebris, id est Angelos sanctos à cadentibus, hæc utique luce Angelus Prior, & purior est Maria, prior dignitate, & purior sanctitate. Unde Anselmus exclamans ait: O benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, sanctos superas pietate. hæc Bonauerus. Quo circa Ephraem orat. de Deipara, agens de ea: *Omnibus, inquit, superis exercitiis gloriosior,***

omnium Sanctorum, ac Virginum corona ob fulgorem inaccessa, omnium Princeps, omnium Dux sacratissima puella, per te reconciliatus sumus Christo Deo meo hæc ille.

Addi potest, Virginem intelligi electam per se, & absolute ad talem gloriam, & Matris Dei dignitatem ante præuicium originale peccatum: & licet ex hoc non pendeat instituta à nobis disputatio (quamuis enim electa intelligeretur post præuicium originale peccatum; satis tamen nobis esset, Virginem secundum Christum primam, & ad celsum præ reliquis omnibus locum prædestinatam esse, atque ad summam maternitatis Dei dignitatem electam, quod supra ostendimus) ad majorem tamen Virginis excellentiam illud etiam ostendimus: ita enim proportionaliter de Virgine docent omnes, qui incarnationem Christi dicunt præordinatam in priori signo rationis, quam præuicium sit originale peccatum: ut uidere est apud Suanum loco citato, & Galatinum ibi. 3. de Arcanis catholice ueritatis. 2. in 1. quod rectè colligunt, Christus enim prædestinatus est, ut filius hominis, ergo in diuina electione Mater non fuit diuisa ab eo. Deinde 3. part. disput. 2. sect. 4. omnes prædestinatos ad gratiam, & ad gloriam fuisse electos ante quam intelligatur præuicium originale peccatum, ergo multo certius de Deipara id affirmatur, cum ejus electio sublimior sit, & ad majorem Dei gloriam perineat. Denique ex hoc etiam Dei beneficium erga genus humanum illustrius apparet, quod non tantum humanam naturam hypostatice, etiam Adam non peccante, assumere uoluerit, uerum etiam eodem modo personam humanam creatam, quantum in ratione personæ capax fuit, honore afficere decreuerit, tribuendo illi, ut esset Mater Dei, quæ ex S. Thoma 1. part. q. 25. artic. 6. ad 4. habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus, cuius est mater.

15. Ex dictis sequitur rectè Virgini accommodari ea, quæ eodem cap. 8. Prouerborum ex persona ejusdem Virginis subiiciuntur: *Ante congruit omnes colles, inquit, ego paruriebar: id est in antea prior rationis ante Angelorum sanctorum electionem (qui sunt ueluti colles altissimi, cum tum etiam propter naturæ, tum etiam propter gratiæ & reliquæ sublimitatem) ego per prædestinationem quæ sequitur*

parturiebar: Nondum erant abyssi: id est nondum intelligebatur præuulsum originale peccatum, quod est velut abyssi obscure, profundissima: Et ego iam concepta eram. & Eccl. 24. Ab initio, & ante secula creata sum: quod patet Virgini propter suæ prædestinationis præstantiam aptatur. Hinc est, quod Cant. 6. dicitur: Electa est sol: tum quia in sui prædeterminatione, atque electione non fuit distantia a filio, qui sol iustitiæ dicitur Malach. 4. Tum etiam, quia in ea electione soli iustitiæ Christo fuit suo modo, quam similitudo: ut enim ille Rom. 1. Præfiguratus est filius Dei: & quatenus homo abique vitio: electi macula, omnique gratia plenus, Electus ex millibus Cant. 5. ita Virgo sanctissima prædestinata est mater Dei, & ab omni peccati labe immunis una electa Genitrici suæ Cant. 6. Et gratia plena. quod Angelus Gabriël dicens in ista annunciatione eidem significauit.

Cant. 6.
Virgo dicitur
Electa est sol.
Et quare
Malach. 4.
Rom. 1.
Cant. 5.

Cant. 6.
Luc. 1.

Bernard.

In officio
natiuitatis
sedu
hul. 6. 2.
formid.

Cant. 6.

Luc. 1.

Bernard.
dicitur.

Cant. 6.

Gliffa.

Virgo

præmogeni

in cruce vulnerasti

meum. & subisti

in gremio

matris

tuæ

Bernardus

magis pro filio

suo

matris

tuæ

Virgo

magis pro ipso

redisti

menda venit, quam pro omni alia creatura. Idem ipsa reddo indicat Rupertus lib. 2. in Cantica. quare ex Anselmo cap. 4. de Virg. excell. Amor, quo Deus Virginem dilexit, ex quo bona cuncta in creaturam promanant, inexplicabilis est, nec ab illo homine, vel Angelo comprehendi valet: Potestne quæso, inquit Anselmus, ullus hominum, aut Angelorum istius amoris immensitatem penetrare, vel dignitatem honoris illius quicquam cogitatu percipere comparabilem. Et S. Cyprianus item. de Christi Natiuitate propter insignem illius præelectionem per excellentiam, eam Vas electionis appellat. Et Andreas Hierosolymitanus orat. de Assumpt. loquens de Virgine: Hæc est, inquit, declaratio profundorum diuine incomprehensibilitatis: Hic est copus, qui excoctatus est ante secula. Porro sicuti Sauli, quia Rex futurus erat, & puero eius i. Reg. 9. datus est in mensa locus in capite eorum, qui fuerant imitati, & Armus illi seroatus est ad uelendum: ita Virgini, quia Christi Genitrix futura erat, primus locus, par que amplissima honorum omnium tributa fuit.

16 Hæc adeo Virginis amplissima dignitas, & in rebus omnibus omnium ordinum principatus in diuinis oraculis multis figuris adumbratur, Ipsa enim, ut est apud Franciscum Mayronem in sermone de creatione anime Virginis, Luce illa figurata est, quæ primo verbo, quod dixisse legitur Deus Gen. 1. Fiat, inquit, lux, tanquam creatorarum sensibilibus speciosissima, procreata est, quæ sua pulchritudine, & fulgore tenebras depellit, rebusque omnibus decorem affert, neque enim sine luce aliquid videri potest. Quare Poëta de tenebris, quæ efficiunt ne res cerni possint, sic scribit.

Et rebus non absulit aera colorem.
At verò per lucem iterum conspicit omnia
que orit, ideoque in Hymno Ecclesiæ sic canitur
Calgo terra sciundat
Per cussa solu speculo
Rebus ipsam color redit.
Vultu mentis fideris

Lux quoque intuentes lætificat, ideoque in Esther 8. gloria Virginis dicitur Esther 8. Iudæis autem Desparata noua lux oriri visa est gaudium, honor, & triumpus: fulgorem enim hujus virginis lucis spiritualis mundi tenebras depulit, per eam Dei opera, & magna innotuerunt, ut dicebat Cyrilus.

Luc. 1. & in Nestonum, & nos e. 17. & 27. Cap. 17. dicemus.

B. Virgo in luce, quæ primocreatura est figuratur.

Virg. lib. 6. Hæc dicitur. Esther. Beck. serm. 4. an. l. 1. 1. 1.

Esther. 8. Desparata noua lux oriri visa est gaudium, honor, & triumpus.

Cyillus.

1. 1. 1.

Cap. 27
S. Bernar.
dinus.
Maria
stella
Ecl. 10.
Bernard.

Hinc est, quod S. Bernardinus tom. 3. sermo. 1. de glorioſo nomine Mariæ art. 1. cap. 3. de B. Virgine, ait, dei poſſe illud Eccleſ. 50. Quasi ſtella matutina in medio nebula: quoniam velut fulgida ſtella proceſſit eſſugans tenebras, de qua Bernardus homil. 2. ſuper matuſus eſt: Ipſa eſt nobilis ſtella Jacob, cuius radius univerſum mundū illuminat: cuius ſplendor præfulget in ſuperis, & inferos penetrat: terras etiam per luſtrans, & calefaciens magis mentes, quam corpora fouet: viriſtates, excoquit vitia. Addit S. Bernardinus loco citato: In perſona, inquit Virginiſ Eccleſ. 24. ait: Penetrabo inferiores partes terra, ſcilicet qua ſunt frigida, & obſcura, & aſpiciam, ſcilicet cet oculo miſericordia, omnes dormientes, id eſt, acoſ, & negligentes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino, id eſt, illuminatione mea faciam, quod cognoſcant Deum, & ſperent in eo. Ita S. Bernardinus.

107. 92.

Deiparæ etiam gaudium annunciauit univerſo mundo, quare meritò in tribus illis Job filiabus pulcherrimis præſtantiffimæ huius Virginiſ pulchritudo, & dignitas coloratur, quarum una Job 42. dicta eſt Dies, altera Caſſia, tertia Cornuſtibij, & myſticè animæ ſpiritualia ornatum indicant. Quæ enim appellata eſt, Dies, morum claritatem, & ſplendorem ſignificat; Caſſia fragrantiam, & boni exempli ſuaque olentiam, Tertia verd Cornuſtibij in æſtimabilem animæ ſanctæ decorem, ac pulchritudinem, quaſi eſſet ornatus ipſe, qui ſtudio à mulieribus comparatur: Ita Virgo ſanctiſſima una in ſe hæc omnia eminentiſſimè complexa eſt, ſed peculiariter, quod ad noſtram diſputationem facit, dicitur Dies, obſplendorem, quia in ſe lucida, alijs præluceat, eoque colluſtrat, ac ſuauiſſima pulchræ dilectionis, & agnitionis luce perfundit, ſingulari Dei providentia mundo attributa, de qua illud dici poteſt, quod de naturali hac, & omnium oculis expoſita die protulit David Pſal. 118. Ordinatione tua perſeuerat dies.

Pſal. 118.

B. Virgo in
Arca fæ-
deris
pata pro-
pter ſuum
primatum
Exod. 25.
Beda.
Rupertus.

17 Hæc Virginiſ præſtantia in Arca fæderis, per quam Virgo figurabatur, ut ex Damasceno, & alijs cap. 3. & 5. diximus, ſignificata deſcribitur. Arca etenim fæderis in Tabernaculo à Moyle erecto Exod. 25. inter ea, quæ ad Dei cultum ſpectabant, omnium primò, ut notat Beda libr. 1. de Tabern. cap. 4. ſic iubeatur à Deo quod idem animaduertit Rupertus: Principio, inquit, ſanctuarij compingitur Arca, & in Templo Salomonis, quemadmodum in

Moſi Tabernaculo inter ea, quæ ad templum pertinebant, menſam nimirum panum propoſitionis, Candelabrum, Altare thymiſmatis, Altae holocauſtorum, & cætera, ipſa Arca principem dignitatis locum obtinebat, quod ex loco ejus nobiliſſimo facile colligitur, erat enim collocata in medio intra ſancta ſanctorum, habebatq; proprietatum, unde Deus reſponſa dabat: ſimiliter & Virgo in corpore myſtico ſanctæ Eccleſiæ, cui caput eſt Chriſtus, per collum aptiſſimè ſignificari ſolet, quod ut loco, ſic & dignitate proximum eſt capiti, & reliquis omnibus membris eminet, quoniam Virgo ſanctiſſima loco, & dignitate Chriſto maxime propinqua reliquis omnibus præſtat.

18 In titulo quoque Pſalm. 47. cuius initium eſt: Magnus Dominus, & laudabilis nimis, (quem ad Virgine per Civitatem Dei noſtri ſignificatam pertinere capitul. 4. & 5. diximus, & cap. ſeq. dicemus) non obſcurè Deiparæ præ alijs dignitas eximia indicatur, ſic autem habet Pſalmus Cantici filijs Coræ Secunda Sabbati, quemadmodum enim titulus Pſalm. 23. ubi legimus Prima Sabbati Pſalmus David, i. pſi Chriſto capiti tribuitur, ut animaduertit Auguſtinus in Pſalm. 23. & in Præfat. Pſalm. 47. Prima enim Sabbati Deus lucem fecit, eamque diuſit à tenebris, quod ſpiritualiter factum eſſe docet idem Auguſtinus, cum Prima Sabbati, quæ propterea Dominica dicitur, Chriſtus à mortuis reſurrexit, ita in Secunda Sabbati, quæ feria ſecunda vocatur, in qua firmamentum eſt factum, Virgine ſanctiſſimam, quæ proxime Chriſtum ſequitur, quæque ex ijs, quæ diximus cap. 3. & 5. Coelum appellatur, meritò intelligimus, & licet Auguſtinus Secundam Sabbati Eccleſiam Chriſti in ſanctis intelligat, quod non negamus, Ratio Auguſtini eſt: Quoniam, inquit, ſancti ſcripti ſunt in celo, & tentationibus minime cedunt, ſed firmi ſunt, ut propterea firmamenti nomine digni conſeantur. (hoc tamen multò magis de ſanctiſſima Virgine dicemus: Tum quia Pſalmus totus in Deiparam mirum in modum quadrat, tum quia firmitatem ipſa præ omnibus eſt adepta, ut capit. 7. oſtendimus, ita ut Firmamentum jure optimo appellari poſſit, tum quia poſt Chriſtum in diuina prædeſtinatione dignitate omnibus præcellit, atque ad eum nomen in celo, nobiliſſimo modo deſcriptum inuenitur: Tum deni-

denique, quia ipsa est Ecclesie pars omnium nobilissima, & veluti collum Christo capiti vicinissima, atque ita quæ de Ecclesia dicuntur, eidem præcipue accommodantur. Quo circa in Secunda Sabbati, quæ Primam Sabbati, in qua Christus intelligitur, immediatè consequitur, aptissime sanctissima Virgo Christo coniunctissima exprimitur.

Hic etiam addere possumus & illud, hebdomada nimirum dies, à Planetis, qui prima eius diei hora dominium hadentè lumpfisse nomen iuxta Attronomos, teste Claudio in primam capit, spheræ, vbi de ordine spherarum celestium agit, singulis enim Planetæ singulis horis suo ordine, qui semper recurrit, præesse dicuntur, quod quàm verum sit negat Clavius esse ilius loci disputare. Ioannes tamen Xiphilius in compendio Dion. libr. 36. in Pompeio, ab Ægyptis hoc institutum mansisse affirmat, quare, & septem hebdomadæ dies hoc ordine servato ab iisdem planetis nomen inveniènt. Quibus positis, si hoc etiam spectemus, iure optimo prima sabbati, quæ est dies solis, & secunda sabbati, quæ est dies lunæ, tribuuntur Christo, qui Malac. 6. Sol iustitia vocatur, & Deipara, quæ Cant. 6. & alibi, sæpe Lunæ comparatur, quare rectè habetur Habacuh 3. *Elevatus est Sol, & Luna sicut in ordine suo*, hoc est, vbi Christi dignitas mundo per Apostolorum prædicationem innotuit, illico & eius Genitricis præstantia omnibus fuit cognita, atque perspecta, & sicut Luna, tamen si sui altera tantum parte lumen à sole accipit, ita Deipara Christo sole iustitiæ splendidissimo amicta omni ex parte luce coruscet.

Clavius, Ioan. Xi. philius,

Malac. 6. Cant. 6.

Habac. 3.

B. Virgo sicut prima recensetur hoc visio-

Apo.

iori lumine gloriæ, ac proinde in maiori beatitudine sic prædita, quàm univèrsi omnes, etiam si omnes omnium beatitudines in unum cumulum conferantur. Ex ipsa Dei maternitate, ut ex D. Thoma diximus, dignitatem quandam assequitur infinitam: *propter quàm si omnes creatura* (inquit Bonaventura in 1. dist. n. 44. in exposit. tex.) *quàmviscumq; ascenderent in gradibus nobilitatis, essent præsentis, omnes deberent reverentiam Matri Dei.* Et propterea Virgo ex Petro Damiano sermone de Assumptione sua præstantia reliquos ita superat, ut quasi stellæ iuxta solem non appareant: *In illa enim, inquit Petrus Damianus, superat ipsa gloria nominis, quæ spirituum, id est hominum, & Angelorum secus as hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis sol supra nec possit, nec debeat apparere.* & B. Laurentius Iustinianus de Nativ. Virg. *Nullos, inquit, mortalium, quàmvis doctorum celestium, numerositate sit præditus, Virgini valet coequali, Patriacharum, usque, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, omniumq; Sanctorum merita B. Maria transcendit.*

S. Thom.

Bo navar.

Pet. Dam.

B. Virgo

Sanctos

superat ipsa

gloria nomi-

secus as

stellas læ-

ces.

B. Laurent.

Infirmi

DEVM OPTIMUM PER VIRGINEM DEIPARAM PECULIARI RATIONE COGNOSCI, AB EAQUE DENOMINARI.

C A P. XV.

SECUNDVM circa Dei Thronum animadvertione dignum illud est, quod à S. Ioanne Deus ipse ab hac sede crebro denominatur, non secus, ac olim in sacris literis Exod. 3. & alibi sæpe à fidelissimis servis dici voluit Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, imò & absolute per sedentem in Throno absque alio addito, veluti quadam periphrafi non solum à S. Ioanne, sed à Beatis ipsis in Apocalypsi saepe exprimitur, ut videre est c. 4. 5. 6. 7. 19. & 21. exempli gratia cap. 4. *Sedens in Throno.* & *Agno benedictio, &c.* & cap. 21. *Et dixit qui sedebat in Throno. Pax erit à Agnus, qui Christum adumbrabat ab eodem Throno indicatur, nam c. 5. in medio Throni conspicitur, id est c. 7. ab uno ex senionibus Agnus qui in medio Throni est appellatur.* Ex vero hoc, quod de Throno Dei dicitur Virginis

Deus

Virgine

denomi-

natur.

Exod. 3.

Apo. 4. 5.

6 7 19. 21.

Exod. 3.

Virgini Deiparæ aptissimè congruit, nam Deus ipse per Virgineam, in cuius anima per copiosissimam gratiam iam inde ab instanti eius immaculatæ Conceptionis continentur resedit, & in cuius virgineo utero Agnus ille carnem induit, tanquam per suum Thronum peculiari ratione, ut dicemus, mundo innotescere, & ab ea denominari voluit.

Christus cur dicitur filius hominis. Quare Christus Dominus ab eadem denominatione accipiens se ipse *filium hominis* (sanctissimæ utique Virginis) aptissimè, inquit Augustinus lib. 2. de confen. Euang. c. 1. appellat, commendans quid misericorditer dignitas est esse *pro nobis*: quo nomine etiam post suam in cœlum Ascensionem appellari voluit: nam Acto. 7. sanctus Stephanus: *Ecce, inquit, vides cœlos apertos: & filium hominis stantem à dextris Dei.* & Apoc. 1. S. Iohannes in medio septem candelabrorum aureorum vidisse se scribit *similem filio hominis vestitum pondere,* & Apoc. 14. idem habetur, & S. Elisabeth Spiritu sancto repleta Christum ab ipsa Virgine circumloquitur, cum dixit: *Benedictus fructus ventris tui.* & Apostolus Galat. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere.* & Marc. 6. à ludæis ipse Dominus *filius Mariæ* absolute appellatur, ut sic eum quasi digito indicarent.

Et quod magis est admiratione dignum Genes. 3. loquens Deus ad serpentem: *Inimicitias, inquit, ponam inter te, & mulierem; semen enim & semen illius:* per mulierem autem Dominus, ut cap. 22. ex sanctis Patribus dicemus, Virgineam Deiparam intelligit, per semen autem mulieris Christum Dominum à matre verborum ducta continuacione circumloquitur, atque describit, dum semen mulieris appellat: neque sanè iniuria, quidni enim indidem nomen acciperet, unde, seu ex qua sola sine virili consortio traxit & genus? Solus enim Christus, ut animaduertit Rupertus lib. 3. de Trinitate cap. 19. enarrans hunc locum, ita est semen, seu filius mulieris, ut non etiam sit semen viri, & propterea non absque mysterio ab ea sola denominationem accepit: quin etiam hac denominationem ostendit se per carnem ab hac benedicta muliere acceptam victoriam de antiquo serpente, cuiusque semine reportaturum: quem locum expendunt Irenæus lib. 4. cap. 78. Tertullianus lib. 3. contra Marcionem cap. 20. Cyprianus lib. 2. testimon. cap. 9. Epiphanius, hæres. 87.

Rupertus. Eodem quoque modo David cum in Psal.

126. caneret Domini hæreditatem, iustis Pal. 126. post eorum mortem, quam somnum appellat, tanquam Christi mercedem reddendam, Christum à sua genitrice circumloquitur; ait enim: *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filij, merces fructus ventris:* illud enim, *fructus*, apud Septuaginta est genitivi casus, & regitur à nomine, *merces*: sic enim habetur *ὁ μισθὸς τῶ κερπὸ τῆς γαστρός*, hoc est, *merces fructus ventris*, ac si diceretur. Hæreditas Domini est merces Christi, qui est fructus uteri virginis: quæ psalmi versiculæ ad Deiparam spectare docet Chrysologus sermo. 140. quem infra afferam: ad eundem versiculum spectavit sanctus Thomas in hymno, *Pange lingua*, cum de Christo dixit.

Fructus ventris generosi
Rex effudit genitum.

Idem S. Thom. in illa Antiphona in Officio sanctissimi Sacramenti à Titelmano in Commentariis in hunc Psalmum citata, quæ sic habet: *Fructus ventris virginis est hæreditas Sanctorum adimplens bonorum desiderium,* qua periphrasi ideo utitur David, ut intelligamus Christum per corpus suum sanctissimum virginis ventris fructum, mercedem illam pretiosissimam, nobis meruisse. Hinc est, quod interdum Christus eadem metaphora fructus Deiparæ exprimitur, & fructus terræ appellatur, id est Virginitatis sanctissimæ, quæ, ut ait S. Antoninus 3. par. tit. 31. c. 3. terra dicitur per profundam humilitatem, & stabilitatem; quin etiam est terra illa promissionis lacte, & melle manans, ut ca. 34. dicemus: atque ita de Christo legimus Isa. 4. *Et erit fructus terræ sublimis.* & Psal. 84. *Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum:* si quidem veritas de hac terra orta est, quia ut ait S. Antoninus loco citato, veritas increata in hac terrâ est incarnata, id est Georgius Nicomediensis orat. de Present. Virg. vocat eam *sanctam, & desiderabilem terram: ex qua orta est veritas, & iustitia: in qua operculo testis pedes prohibentur progredi, ratiocinatio scilicet, qua dubitatione operitur, & incredulitate.* sic ille.

S. Brigitta in Reuelat. lib. 4. cap. 70. Ex revelatione B. Virginis testatur Christum filium Mariæ dici solitum, ait enim: *Christum dum esset in hac vita suo aspectu ad eum consolari consuevisse eos, qui eum intuebantur: ut qui ali-*

qua tristitia tenentur, dicent, *Et factum Maria videamus, ut saltem eo tempore à tristitia releuemur.* hæc S. Brigita. & ut intelligamus arctissimam inter filium, & matrem coniunctionem, qua tanquam relativa se mutuo manifestant: *Ipsa Virgo vicissim*, inquit S. Thom. 3. pat. q. 28. art. 3. ad 6. in *Euangelio non consuevit nominari, nisi cognominatione huius dignitatis, quod sit Mater Iesu.* Ita S. Thom. Sic enim ab aliis mulieribus, quibus nomen Mariæ erat inditum, distinguitur; & quemadmodum per antonomasiam dicitur: *Ancilla Dei*, quod nullum unquam alium Dominum habuerit: ita quoniam in suo corde nullum alium sedentem unquam habuit, quod de aliis hominibus, qui per originale peccatum aliquando serui fuere dæmonis, dici nequaquam potest; propterea, inquam, singulari ratione hoc loco *Thronus* appellatur, à quo ipse Deus denominatur.

2. *Iam verò, ut hoc ipsum ex suis principiis de ducatur, ostendamus Dei maiestatem, atq; gloriam in Virgine peculiari ratione cognoscimus; hoc enim satis est, ut ab ea sub typo Throni in Apocalypsi adumbrata, denominari dicatur, etenim rectè monet Tertullianus lib. aduersus Iudæos cap. 9. In quibusdam non solum nominis solum expectandum esse, sed et sensum.* & Augustinus tract. 202. in Ioan. In nonnullis non solum litterarum, ac syllabarum, sed quod eo sono rectè ac veraciter intelligitur hoc accipiendum esse: ideo cum denominatio alicuius ab aliqua re idcirco fiat, ut in cognitionem nos ducat eius, quod denominatur; non est vtiq; hic exigendum, ut denominatione verbis astruatur, dicaturq; in communi hominum sermone Deus Mariæ Virginis: sed satis est, si re ipsa per sanctissimam Virginem, eiusq; præstantiam, quasi per gradus quosdam, peculiari ratione in Dei, diuinarumq; rerum notitiam maximè ascendamus: atque id per Deiparam euenire nos in præsentia, & ratione, & auctoritate demonstrabimus.

3. *Et quidem inuisibilia Dei*, Rom. 1. à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, ut propterea Christus Dominus sæpe Matth. 5. & alibi Deum vocet *Patrem nostrum cælestem*, & Matth. 6. quamuis Deus sit ubiq; docuit tamen nos dicere: *Pater noster, qui es in cælis*, à cælis Deum denominas, tum quia ibi resident Sancti, quibus se ipsum clara visione ostendit, tum etiam propter cælorum

supra alia corpora pulchritudinem splendorem, atque præstantiam: Sed in nulla pura creatura ita diuina attributa relucet, sicut in Virgine, ergo per ipsam præstantissimo modo cognoscitur Deus, atque ad eum meritò ab ea, veluti à suo throno denominari dicitur. Probat minor, ipsa enim, ut supra diximus, dignitate inter puras creaturas, principem obtinet locum, & ex Bonauentura in 1. distin. 44. in expositione textus, tantum gratiæ iustificantis habuit, quantum pura creatura recipere potuit, & ratione maternitatis Dei, ut ex Theologorum sententia dixi cap. 5. habet quandam dignitatem infinitam, ergo præ aliis creaturis Dei gloriam indicat. Præterea Deus in ornanda Virgine dum innumera, & immensa ei dona, ac prærogatiuas præ aliis est largitus, dignamque sibi genitricem comparauit, deprompsit, atque effudisse quodammodo videtur suæ sapientiæ, omnipotentis, atque bonitatis thesauros, quæ præcipua sunt attributa (omnis enim bonorum copia ab eo deriuatur, atque promanat, qui scit, potest, & vult illa conferre) nam si de Sapientiæ Dei thesauro, quam in Deipara exornanda Deus ostendit, agemus, ipsa Virgo sub typo domus columnis septem suffultæ (in plenitudine mirum septem donorum Spiritus sancti) singulariter à Dei Sapientia non in aliorum vsum, sed sibi peculiariter ædificata pronunciat. Prouer. 9. *Sapientia, inquit, adificauit sibi domum excelsam columnas septem*: quod de Virgine exponit Petrus Damianus orat. 2. de Pet. Dam. Natiuit. Virg. Bernardus serm. 6. ex partibus Bernard. & Bonauentura in speculo B. Virginis cap. 6. Bonanen. De potentia verò, & bonitate Dei, quæ in Virgine præcipuè relucet, Virgo ipsa quamuis humillima, Spiritus sancti impulsu, in ea verba prorupit: *Quia fecit mihi magna qui potens est. Et sanctum nomen eius*: à potentia, & sanctitate Deum circumscribens, ac si diceret, quæ in me magna conspicitis peculiariter proficitur ab eo, qui suam omnipotentiam, & sanctitatem, seu bonitatem in me ostendere voluit & rursum in Psal. 47. (qui totus de Virgine sub typo foundationis Ierusalem agit) omnipotentia, ac bonitas Dei (quem propterea magnum, & laudabilem vocat) in Virgine prædicatur: *Magnus, inquit, Dominus, & laudabilis nimis in Civitate Dei nostri*: Virgo enim, ex Damasceno orat. 1. de dorm. *Civitas est Deus*, & quidem Deus nostri

In nulla pura creatura relucet Dei maiestas sicut in Virgine.

Dei attributa in Virgine relucet.

Potentia Dei in Virgine.

Psal. 47.

Explicatur in Psal. 47. Damasc.

Tri, quia Mater est filij Dei, qui ob susceptam ex Virgine humanitatem peculiari ratione *Deus noster* dicitur, & additur de lætitia, & gaudio vniuersi orbis in Virginis Conceptione, quoniam excitata est tanquam præsidium mundi contra Aquilonem, id est dæmonem, vt dicemus cap. 25. *Fundatur*, inquit, *exultati one* vniuersa terra mons Sion, latera Aquilonis, *Ciuitas Regis magni*. Et quod magis confirmat id, quod volumus, statim subiicit: *Deus in domibus eius cognoscetur cum suscipiet eam*: quasi dicat, Deus cum suis attributis sapientiæ, potentia, & bonitatis, &c. In singulis potentijs, facultatibus, & partibus Virginis, quæ sunt veluti amplæ domus huius magnæ Ciuitatis, mirificè cunctis innotescet, propter præclaras virtutes, & eximias animi dotes, priuilegia, atque dona; quibus in singulis diuinitus erit exornata, atque munita; & propter heroicis virtutum actus, quos per singulas animæ potentias exercebit, atque operabitur, & tunc præsertim in ea cognoscetur Deus, cum suscipiet eam, scilicet in matrem, ex ea, carnem sumendo. Quo circa si cæli, & peculiariter Firmamentum propter sui præstantiam, atque splendorem, moralique constantem conuersionem præ alijs creaturis corpore præditis Dei gloriam, atque sapientiam enunciare dicuntur Psal. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiant firmamentum*: quantum magis Deipara, quam mysticum Cælum, ac firmamentum esse diximus cap. 3. præ alijs puris creaturis Dei gloriam in sua spiritali pulchritudine, atque præstantia prædicare dicenda erit.

Andr. Cre. 4. Quare Andreas Cretensis sermone de Annuntiatione sic eam salutatur, & appellat: *Saluo Dioptra perfectissima per quam qui in crisi peccatorum umbra sedebant recipientes de super eum gloria venientiam ortum in fissa solem mirabiliter illustrati sunt*. hæc Andreas. Nos verò Virgini Deipara Dioptram, quæ est instrumentum mathematicum altitudinem, & distantiam astrorum, & ipsius solis per duo foramina sibi respondentia ostendens, Virgini Deiparæ sic accommodare possumus, vt per eam solis iustitiæ nimirum Dei præstantiam, & attributa, quæ in ea relucet, indagare possimus perpèdendo veluti per duo foramina, quæ videntur esse tum dona, ac priuilegia peculiariter illi collata tum etiam Dei maternitas quæ illam reddit longè clarissimam.

Hoc ipsum egregiè docent sancti. Bonauentura enim in Spec. B. Virg. cap. 7. *Maria*, inquit, plena fuit refulsatione, suo expressione diuina gloria, iuxta illud Ecclesiasticus, *Gloria Domini plenum est opus eius, antonomastice, Opus Domini mirabile est Maria, de quo dicitur in Ecclesiastico: Vas admirabile opus excelsi. Verè opus mirabile, quia nusquam inuenitur simile: unde de hoc dicitur, Non est factum tale opus in vniuersis factis talibus, nec in Regno caelestium, nec terrestrium, nec infernorum: Hoc enim opus plenum est Domini gloria, quia supra omnem puram creaturam refulsat, & relucet plenissimè in Maria. Nam præter assumptam à Verbo naturam nullum est opus, nulla creatura, in qua tanta diuina gloria materia reluceat, sicut in Maria. & infra: Plena est omnis terra gloria eius, sicut dicitur in Isaia, Plena est tota Maria, relucet in se plenissimè diuina gloria. hæc ille.*

Petrus Chryologus sermone 140. *Quantus*, inquit, *sit Deus* satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur, pauet Cælum, tremant Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & una puella sic Deum in suspectoris capite, recipit, oblectat hospite, vt pacem terris, Cæli gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terronem cum caelestibus parietelam, ipsius Dei cum carne commercium pro ipsa domus exigat pensione, pro ipsius vteri mercede conquirit, & impleat illud Propheta, *Ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris*. Ita Chryologus.

Petrus Damianus sermo. de Natiu. Virg. agens de Deipara super illud: *Non est factum simile opus in vniuersis Regnis: Nihil*, inquit, *reus, nihil sublimius, nihil aulcius misera mortalitati, & mortali miseria. Nam etsi multa magna facta sunt in creaturis mundi, nihil tam excellens, tam magnificum fecerunt opera digitorum Dei. Virgo Dei genitrix, cuius pulchritudinem sol, & luna mirantur, hæc Damianus.*

Germanus Patriarcha Constantinopolitani orat. de Zona Virg. *Omnia*, inquit, *in Virgine sunt admirabilia, & natura vires excedentia, in qua Deus suam exercuit potentiam: fecit enim in me magna quis potens est.*

S. Bernardus homil. 1. super missusest: *Et quid*, inquit, *mirum si Deus, qui mirabilis legitur, & cernitur in sanctis suis, mirabilem se exhibuit in matre sua?*

S. Bernardinus Senensis tom. 1. concio. 81. S. Bernardus art. 6. cap. 4. agens de dignitate Dei genitricis: *Admodum*

Unde,

B. Virgo dicitur magnificencia Dei Psal. 8.
 Vnde, inquit Propheta, *elouata est magnificencia tua super caelos Deus: magnificencia enim Dei dicta est Virgo Maria.* Idem tom. 3, ser. 21. ait 1. cap. 2. eundem Psalmi versiculum de Deipara explicans: *Singularis, inquit, magnificencia Dei fuit B. Virgo, quia in eius exaltatione plus magnificatur, & etiam in eius humilitione, deuotione, gratiarum actione, & omnium bonorum Dei fruitione plus magnificat Dominum, quam omnis creatura alia simul sumpta. unde merito e. lauita dicitur super caelos, id est super Angelos.* hae S. Bernardinus. Sanè fecit in ea magna qui potens est: quin etiam maximum operum suorum, hoc est Dominica incarnatio, in eius utero est perfectum, meritò igitur *Magnificencia Dei* dicitur.

5 In Reuel. S. Brigitæ in ferm. angel. c. 5. *Mundo, inquit, creato, adhuc unus minor mundus est Virgo Maria coram Deo cum omni uenustate nondum creatus astabat, à quo maior gloria Deo, & Angelis maior laetitia, atque omni homini eius bonitate frui uolenti, maior utilitas, quam de hoc majori mundo promerire debebat: & infra ferm. ad Virg. dirgens. Florigeris, inquit, ac fructiferis arboribus comparari possent opera tua: nam charitate ea factura eras, quod plus omnium florum pulchritudine, & fructuum suauitate Deum, atque Angelos delectare debebant: Deumque in te antequam creationem plures virtutes praeuidisset, quam in omnibus herbarum florum, arborum fructuum, lapidum, gemmarum, seu metallorum generibus, qua inueniri possent in totius orbis amplitudine: unde mirum non est, si Deus in te, o minor munde, qui adhuc creandus eras, magis delectabatur, quam de hoc majori mundo. hae ibi. Et certè meritò Virgo sanctissima *Microcosmos*, seu minor mundus in hac S. Brigitæ reuelatione appellatur, tum quia Deum omnia continentem in se portauit, tum etiam, quia, ut*

Bonauentura in spec. B. Virg. nis cap. 6. *Quia post Deum pulcherrimus, quicquid dulcius, quicquid iucundius est in gloria, hoc Maria, hoc in Maria, hoc per Mariam est.*

Pet. Gala. Quare Petrus Galatinus lib. 9. de Arcanis catholicae ueritatis c. 28. reddens rationem cur B. Virgo Ierem. 17. dicitur: *Solum gloria Dei:* Quia, inquit, sicut sedes ornata, ac regio more parata sedentis magnificenciam, ac maiestatem indicat: ita Deus in B. Virgine ostensus erat gloriam suam, & claritatem. Adhuc uirginis praestantia tanta est, ut quamuis Christo sol

B. Virgo est solum gloria Dei. B. Virginitas iustitiae sit maximè propinqua, quippe quae

sole amicta apparuit Apoc. 12. hujus tamen solis praesentia, atque splendore tantum abest, ut occultetur, quod alijs stellis euenire solet (quae juxta Astrologos ex solis uicinitate occidere dicuntur hellaice) ut quo magis Christi dignitas penetratur, eò magis matris eius excellentia explorata reddatur, omnis enim Deiparae dignitas à Filio proficiscitur.

6 Ad extremum Virgo sanctissima propter dona, & priuilegia, quae supra consuetam, & ordinariam legem supernaturalem, est adepta, meritò *mundi prodigium, & miraculum* appellatur: ideo Isa. 7. Signum à Domino dandum praedicitur. *Eccae, inquit, Virgo concipiet, & pariet filium, & uocabitur nomen eius Emanuel.* & Ierem. 31. *Novum faciet Dominus super terram, femina circumdabit uirum.* & S. Ignatius Epistol. ad Joannem, illam adhuc inter mortales degentem, *caeleste prodigium, & sacratissimum spectaculum* appellat. Verùm quam ratione Deipara mundi miraculum jure optimo appellatur, capit. 20. uberius exponemus, & compluribus Patrum testimonijs id confirmabimus. Certè S. Bernardinus Senensis tom. 1. conc. 61. ait. 2. c. 12. eam *miraculum miraculorum* vocat. Quare non solum hominibus, sed etiam Angelis admirationi fuit: *Processit, inquit Bernardus sermo. 2. de Assumpt. Gloriosa Virgo, cujus lampas ardentissima ipsis quoque Angelis lucis miraculo fuit, ut dicerent, Qua est ista qua progreditur sicut Aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol: clarius enim caeteris rutilabat.* hae Bernardus.

Et profectò Angeli ejusdem Deiparae supernaturalem pulchritudinem mirum in modum suscipiunt. Et hoc quidem meritò, nam Cant. 1. *Virgo sanctissima dicitur pulcherrima inter mulieres: Quae enim inquit Alanus in illum locum pulchra inter mulieres, nisi Virgo mater, quae pra caeteris priuilegiata est donis spiritualibus: Mater est Dei, sacrarium Spiritus sancti, sigillum uirginittatis, speculum humilitatis.* ita Alanus. & Hailgrinus Cardinalis: *An ignoras, inquit, quod sis pulcherrima mulierum, & ideo intercedendo pro peccatoribus potentissima.*

At dicet quipiam uirginis praestantiam à nobis perfectè cognosci non posse: quomodo ergo nos in Dei cognitionem ducet? etenim ut c. 5. diximus cum Mater sit Dei, ut plane ejus dignitas percipitur cognoscendus esset perfectè Deus, qui tamen ex Theologis 1. par. q. 12. ait. 7. à solo comprehendipotest. Hinc est,

excellencia per Christum magis cognoscitur. Apoc. 12.

B. Virgo mundi miraculum dicitur. Isa. 7.

Ierem. 31. S. Ignat.

Cap. 20. S. Bernard.

Bernard.

Cant. 6.

Cant. 1.

Alanus.

Hailgrin.

B. Virginitas praestantia à nullis plene cognoscè potest.

3. Bernar-
dini. Se-

quod S. Bernardinus Senensis tom. 2. conc. 51. art. 3. cap. 1. *Tanta*, inquit, *fuit perfectio Vir- ginis, ut soli Deo cognoscenda referretur, juxta illud Eccle. 1. ipse creavit illam in Spiritu sancto, vidit, dinumeravit, & mensus est, scilicet ipse Deus.* ita S. Bernardinus,

Eccles. 1.

Respondemus ultro concedendo Virginis præstantiam à nobis perfectè cognosci nequaquam posse; verùm id, quod pro nostra tenuitate de illius admirabili potius, quàm enarra- bili dignitate cognoscimus, magis Dei glo-

riam majestatem, ejusque attributa, quàm ul- lam puram creaturam manifestare. Cum igi- tur ita singulariter Dei gloria in Virgine præ alijs resplendeat, mirum non est si dicamus per illam Deum peculiari ratione innotescere, at- que cognosci, ac proinde ab ea denominari, & significari, quod in Apocalypsi adumbratum videtur, cum nomine sedentis in Throno (per quem Virgo subintelligitur) Deus exprimi vo- luerit.

IRIS IN CIRCVITV THRONI VI.

sa diuinam misericordiam per Virginem Deiparam in huma- num genus effundendam sig- nificat.

CAPVT XVI.

Apoc. 4.

TERTIUM, quod de Throno Dei in Apo- narrat S. Joan. *Et iris, inquit, erat in cir- cuitu sedis similis visioni smaragdina:* quod Deiparæ, ad quam Throni significatio- nem pertinere dicimus, optimè congruere ex ijs, quæ afferemus, manifestum fiet. Et quam- vis per Iridem hoc loco, juxta varias Inter- pretum explicationes, varia quoque intelli- gantur, ut lib. 1. de septem Principibus Ange- lorum cap. 15. diximus: Nobis tamen ex Am- brofij in Apoc. 4. & aliorum sententia proba- bilius videtur, per Iridem diuinam significari misericordiam: Iris enim communiter diui- næ misericordiæ symbolum dicitur, cum à Deo in signum fœderis post diluuium homi- nibus data fuerit; Diuina porro misericordia ad Dei providentiam, quam ipse Deus in hac visione, ut c. 2. diximus circa Ecclesiam suam præcipuè præferebat, in primis spectat, & I- ridis typo commodissimè exprimitur, quæ ta- meti varijs coloribus sit insignis, ut est apud Poëtam.

Ambros.

Iris diui-
nam mise-
ricordiam
significat.

Gen. 9.

Mille trahit varios aduerso sole colores.

Virgil. 5.

AEned.

Iris Apoc.

4. cur simi-

lis ma-

regio.

Glossa.

Psal. 41

Hæc tamen, quam circa Dei sedem vidit S. Joannes, smaragdinum colorem, viridem, & oculis gratissimum referebat, quod Dei mise- ricordia internos eam contemplantium ocu- los, ut ait Glossa, terecet, atque soletur, viren- tem in hominibus spem alat, juxta illud Psal. 41. *Ego autem sicut oliua fructifera* (quæ typus etiam est misericordiæ) *in domo Dei speras in misericordia Dei in aeternum:* Sedem verò Dei

ambire visa est, quod misericordia Dei ad omnes undequaque ab ipso Deo optimo bono- rum omnium largitore abundè conferatur. Meritò igitur Dei Thronus, hoc est Virgo bea- tissima, Iridis ambitu, hoc est diuinæ miseri- cordiæ complexu circumdatur, tum quod mi- sericordiæ virtus ejus viscera intimè penetrarit adè copiosè, ut matrem misericordiæ eam effecerit: tum quod ipsa signum fuerit diuinæ misericordiæ, ejusque apud Deum præcibus, & meritis diuina misericordiæ in omnes homines copiosè effundatur, ita ut etiam ipsa met Deipara per Iridem interdum significetur: quem- admodum Iris è nubibus Cæli Noe, & universis hominibus in signum fœderis est data, & diui- næ clementiæ spem, & monumentum extulit, quod respiciens Deus sempiterni fœderis re- cordaretur, ne diluuiò deinceps terram disipa- ret, atque deleret: Ita Virgo sanctissima olim in Incarnatione filij Dei signum fuit misericor- diæ à Deo collatæ in humani generis redem- ptionem, quæ per Christum Virginis filium effecta est. Fuit enim veluti altera columba ex Arca Noe: sic enim eam vocat Damasc. orat. 2. de dorm. propter suam simplicitatem, atque in- nocentiam, & quia Spiritui sancto consecrata erat. Similiter & Bonauent. in specu. cap. 8. columba quoniam eolumba fidelissimè redijt ad Noe, arca Noe Coruo enim qui non redijt, Eam assimilari figurat. docet: *Fuit inquit, velut altera columba, ramū oliuæ, quæ symbolum est etiam misericordiæ, ut di- ni, virentibus folijs portans, ex quo intellexit Noe cessasse*

cessasse aquas diluuij: Nam ipsa Christum nobis detulit fontem misericordiae, signum, & causam nostrae ex peccatorum diluuiio salutis, eadem quoq; Virginem veluti myticam Iridem etiam nunc respiciens Deus, precibus ejus placatus, poenas, quibus peccatores justè dilperdendi forent, reuocat. Ad hoc spectans Ephraim. Andr. Cretenfis orat. de Annunc. cum Deipara loquens: *alue diuinæ cum hominibus reconciliatio.* & S. Bernardinus Sen. tom. 3. ser. 1. de nom. Mar. art. 1. c. 3. *ipsa, inquit, est arcus fœderis sempiterni, ut non in excusatur omnia caro, quia illum genuit, qui fecit utraq; unum, faciens pacem, ut reconciliet ambos in uno corpore* Ephes. 2. hæc ille. & S. Antonin. 4. par. tit. 15. c. 44. § ult. introducit Virginem Angelis loquentem: *Ego ut arcus apparitam in conspectu ejus, indeque recordatus fœderis sui repropitius sit ei, ne dissipet mundum.* Ita S. Antoninus, ut meritò de ea dictum videatur Eccl. 43. *V. de arcum, & benedic eum, qui fecit illum, valde speciosus est in splendore suo, gyravit caelum in circuitu gloria sua, manus excelsi aperuerunt illum.* Quæ omnia licet vera sint: ut tamen in explicatione initio capitis allata persistamus, qua per Iridem, diuinam misericordiam intelligimus, illud animaduertere oportet, hanc Iridem cum Dei throno, quem ambit, diuinæ tenet misericordiae cum Deipara, quam undiq; circumlat, conjunctionem, in hominum omnium inaccessibilem odoris flagrantiam, atque suauitatem efficere. Et enim ex contactu arcus celestis, aliqui arbores reddi odoratas testatur Aristoteles lect. 12. probl. nu. 3. *Maximè, inquit, ubi Aspalathus est, aut genus ex his aliquod, quorum flos suauiter olet.* hæc Aristoteles, cuius rei causam ibi reddere conatur, De h. c. eod. Plinius lib. 12. c. 24. *In eodem, inquit, tractu Aspalathus nascitur spinosa canuda magnitudinis arboris modica, flore roseo radiis ejus unguentis exspirat: irascitur in quocumque fructu curuetur arcus celestis, eandem quasi Aspalatho suauitatem odoris exsistere, sed in Aspalatho inenarrabilem.* hæc Plinius. At B. Virgo Aspalatho propter odorem suum affinitatur, Virgini enim ab Ecclesia illud Ec-

cle. 24. accommodatur: *Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedit loco* autem balsami Septuaginta græcè in editione vaticana habent ἄσπαλαθός & ita etiam legit Rabanus, vt videre est in notis in versione Septuaginta Latina editionis vaticanae in eundem locum. Et certè quæ Plinius in Aspalatho memorat, Virgini optimè congruunt, candor, humilitas, flos rosæ similis, vnguentum medicum ex eius radice; in celestis enim Domini Virgo radices, pietatis mittit. Præcipuè autem quia ad rem nostram facit suauolentia illa, quam ex arcus celestis, seu Iridis, misericordiae nimirum diuinæ contactu adipiscitur: quo circa Virginis precibus cum odore gratissimo fructus ad nos diuinæ misericordiae plurimus dimanat: etenim vera est sententia illa Eccl. 35. *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis quasi nubes pluuit in tempore sic citatis.*
 2. Duo autem in prælectoria agenda sunt: primum de eximia Virginis erga omnes misericordia: Alterum quo modo per Virginem Dei misericordia in omnes effundatur. Et quod spectat ad primum de Virginis misericordiae, immensitate; qua, Matris misericordiae, nomen inuenit, Ecclesia in celeberrima precatio- ne, quæ incipit: *Salus Regina, quam toties v- lurat, eam sic inuocat: Salus Regina mater misericordia, Vita dulcedo, & spes nostra salus, & alibi sic eam orat.*

*Maria mater gratia,
 Mater misericordias;
 Tu nos ab hoste protege,
 Et hora mortis suscipe.*

Nazianzenus in Tragedia de Christo patiente, per misericordiam Deiparæ omnibus satis testatam, & illustrem, sic eam precatur: *Tueri me, atque ab aeterno offere Igne, & tenebris per fidem, qua nullo sum factus, & per gratiam tuam inclinatam, Qua nulloquam vlla notior nobis fuit.* Bernardus singulari affectu Virginem prosequens ser. 1. de Assumpt. *Matrem misericordiam appellat.* & ser. 4. de Assumpt. *Quis, inquit, misericordia tua, O benedicta, longitudo, & genis immensitatem, sublimitatem, & profundum quæ mensura inuestigare? nam longitudo eius usque in d. & no- vissimum inuocantibus eam subuenit vniuersis: latitudo eius replet orbem terrarum, ut sua quoq; misericordia plena sit omnis terra; sit & sublimis, & profunda eius: Constante superna inuenit restoratione, immensa.*

Ephraim.
 Andr. Cre.
 S. Bernardinus.
 Ephes. 2.
 S. Antonin.
 Genes. 9.
 Eccl. 43.
 Aristot.
 Plinius.
 B. Virgo
 Aspalatho

Eccl. 24.
 Sep:ua-
 Rabanus.
 Plinius.
 Eccl. 35.
 Quæ in hoc capite agenda:
 Offic. Eccl.
 B. Virgo mater est misericordia

Nazian.
 Bernard.
 Misericordia tua
 B. Virgo
 cordia plena
 sit omnis terra; sit & sublimis, & profunda eius: Constante superna inuenit restoratione, immensa.

profundum eius sedentibus in tenebris, & umbra
mortis obtinuit redemptionem : & supra idem
Bernardus dixerat : Sileat misericordiam tuam,
Virgo Beata, si quis est, qui invocatum te in neces-
sitatibus suis sibi meminerit defuisse : nos quidem
servuli tui ceteris in virtutibus congratulamur si-
bi, sed in hoc potius nobis ipsis, laudamus virgini-
tate, humilitatem miramur, sed misericordiam mi-
seris sapit dulcius, misericordiam amplectimur
charius, recordamur sapienter, crebrius invocamus.

Bonauent.

hæc Bernardus. His consonat Bonauent. qui in
spec. B. Virg. cap. 5. Quis, inquit, Maria immen-
sitatem dimensus est, nisi ille solus, qui ipsam non
solum in gratia, & in gloria, sed etiam in miseri-
cordia tam altissimam, tam latissimam, tam pro-
fundam operatus est. idque probat ex citatis
verbis Bernardi scilicet. 4. de Assumpt. Petrus
Damianus serm. 1. de Natiui. Virg. eandem al-
loquens: non conuenit, inquit, tanta miseri-
cordia nostram tantam miseriam obitusse, quia esse
subtrahit gloria, reuocat natura non enim ita
memoraris iustitia Dei solius, ut misericordiam
non habeas: neque ita es impassibilis, ut sis incom-
passibilis, hæc Damianus. S. Bonauent. in Lita-
niis B. Virg. vocat eam fontem misericordie, pie-
tatis latitudinem orphanorum, mammillam par-
vulorum, & consolationem dicit afflictorum. &
in Hymno, Te Matrem Dei laudamus: Veniam
misericordie appellat. & in spec. B. Virg. cap. 8.
Misericordiam Virginis existentis in caelo ma-
iorem esse affirmat, quam fuerit dum esset in
terris, eique accommodat illud Ruth 3. Bene-
dicta filia priorum misericordiam posterore sup-
erasti: Magna, inquit, fuit erga miseros miseri-
cordia Maria adhuc exulantis in mundo: sed multo
maior erga miseros est misericordia eius iam re-
gnantis in caelo: Maiorem per beneficia innume-
rabilia nunc offendit hominibus misericordiam,
quia magis nunc videt innumerabilem hominum
miseriam: unde pro splendore prioris miseri-
cordie fuit Maria pulchra ut luna: pro splendore
vero posterioris misericordie est electa ut sol: nam
quemadmodum sol lunam superat magnitudine
splendoris: sic priorum Maria misericordiam supe-
rat magnitudo posterioris: Quis est, super quem sol
non luceat? Quis est, super quem misericordiam
Maria non respiciat? aucti quid de hoc Bernar-
dus sentiat, ait enim sic, Quemadmodum sol oritur
super bonos, & malos in aetheris: sic Maria pra-
terita non discutit merita, sed omnibus se se exora-
bilem, omnibus clementissimam, praebeat: omnium
denique, necessitatibus amplissimo miseretur affectu.

Bernard.
Pet. Dam.

Bonauent.

Maior est
misericor-
dia B. Vir-
ginis in caelo,
quam dū
esset in
terra.
Ruth. 3.

Cant. 6.

Misericor-
dia Virg.
assimila-
tur soli, &
luna.
Bernard.
ser. signu
mag.
Matth. 5
B. Virgo
assimila-
tur multo-

Idem c. 7. Maria, inquit, plena est unctio, mi-
sericordia, plena oleo pietatis: vnde signata esse
potest in illa muliere, cui omnia vasa facta sunt
miraculose plena oleo, sicut ei praeixerat Elisaeus:
huius mulieris vasa sunt affectus, desideria, & be-
neficia, quae omnia oleo misericordiae plena sunt in
Maria. hæc Bonauent. Gerion tract. 6. super
Magnificat de Virginis assumptione agens,
Deiparæ accommodat illud Affueri ad Esther:
Quis vis Esther Regina, etiam si dimidiam par-
tem egis petaris, dabisur tibi: ait enim Re-
gnum Dei duobus contineri, potestate, & mi-
sericordia, iuxta illud Psalm. 61. Duo hæc audi-
ui quia potestas Dei est, & vis Domine miseri-
cordia: potestate igitur Deo remanente miseri-
cordiam communicasse matri, sponsæque
regnanti, ideoque Virginem quodammodo
diuisum cum Deo imperium habere, ac pro-
pterea ab ecclesia Matrem, ac Regnam miseri-
cordiæ appellari. Idem Gerion inter alia
misericordiae opera à Virgine exhibita, repo-
net illud, quod in sua assumptione, ut præ cre-
ditur, purgatorium euacuauit ex speciali Dei
privilegio, quod ipsum docet Raulinus tom. 2.
concionum de Sanctis serm. 45. Hinc Bernar-
dus serm. Signum magnum ait peccatorem ve-
reri posse accedere ad Deum, qui ignis consu-
mens est: ne quemadmodum fuit cera à facie ig-
nis sic pereat ipse à facie Dei, & mox: Quid, in-
quit, ad Mariam accedere trepidet: humana fra-
gilitas? nihil austerum in ea, nihil terribile: tota
suauis est, omnibus offerens lac, & lanam, & infan-
tibus: Quae ad eam pertinet plena omnia pietatis, &
gratia, plena sunt mansuetudinis & misericordiae:
Denique omnia omnibus facta est: sapientibus, &
insipientibus copiosissima charitate debricem se
fecit, omnibus misericordia sinu aperit, ut de ple-
nitudine eius accipiant vniuersi ita Bern. idé. vi.
scera misericordiae: quæ sunt in Virgine eâ ac-
cepisse astruit à Christo, qui pater est miseri-
cordiarum: sermone enim i. Dominicae post-Christi
piphan. Compassus est, inquit, Mater Iesu in nu-
ptijs Cana Galilee coram verecundis, qui vinum Bernar-
dus non habebant: sicut misericors, sicut benignissima: Ioan. 2.
Quid de se pietatis procederet, nisi pietas: nome-
qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, ro-
liqua diei parte pomum seruabit odorem? Quantum
igitur viscera illius virtus pietatis affectu, in quibus
nouem mensibus requiescit? Nam & ante mentem
repleuit, quam ventrem, & cum processit ex utero,
ab animo non recessit. hæc Bernardus. Qui-
dem

Gerion
Esther 7.
B. Virgo
quemadmodum
diuisum
cum Deo
regnam
habere.
Psalm. 61.
Raulinus
Bernard.
Psalm. 67.
B. Virgo
misericor-
diam à
Christo

Hugo de S. uictore dem repetit sermo. 1. de Assumpt. & Hugo de sancto Victore in sententiis: Maria, inquit, stella est, id est peccatores quasi in nocte à Maria consolantur.

S. Brigitta & Agnes. 3 In S. Brigittæ revelationibus lib. 3. cap. 30. S. Agnes laudes Deiparæ enarrans S. Brigittæ: Habuit, inquit, Maria laetitiam excedentem hoc est misericordiam, Nam sic pua, & misericors fuit. & est, & maluit omnes tribulationes sufferre, quàm quòd anima non redimeretur, uinc autem communis filio non obliuiscitur innata bonitatis sua, sed ad omnes extendit misericordiam suam, etiam ad pestimos, ut sicut sole illuminantur, & inflammantur caelestia, terrestria, sic ex dulcedine Maria nullus est, qui non per eam si possit, sentiat pietatem. hæc ibi.

Iob. 31. Misericordia in uirgine creuit mecum miseratio, & de utero matris mea egressa est mecum: quoniam magis de B. Virgine dicemus misericordiam, quæ cum aliis uirtutibus in sua immaculata Conceptio ne ei infusa fuit, semper in immanitate creuisset, præsertim, quia, ut supra dicebat Bernardus: Christus, qui filius est Patris misericordiarum, & cui proprium est misereri semper & parcere, nouem mensibus in eius utero fuit, eiusq; consuetudine, & convictu triginta tres ipsos annos coniunctissimè usus est, ideoq; multo magis Deip. misericors est effecta, nõ secus, ac qui cum liberali eversatur liberalitatem addidit. Et uerò de muliere illa fortè apud Salomonem, in qua Virgo adumbratur, sic legimus Prouerb. 31. Lex clementia in lingua eius, quòd si Prouerb. 16. dicitur: Clementia eius (id est Regis eujuslibet) quasi imber serotinus: quanto magis de Virginis clementia prædicabimus esse ueluti imbrem serotinum nimirum grauissimum diu expectatum terræ sterili, atque aridæ uulnissimum, eamq; ad fecunditatem frugum irrigantem: quæ omnia in hominibus per Virginis clementiam spiritaliter effici uideamus.

Prouerb. 31. Prouerb. 16. Clemensia Virg. imber serotinus.

Virgo est quasi oliua speciosa in campis.

4. Hinc est, quòd Virginis misericordia uariis symbolis exprimitur; Virgo enim sanctissima à Georgio Nicomediensi oratione de oblatione Oliua fructifera nuncupatur, & ex Hugoñe, Carthufiano, S. Antonio 3. par. summe theologice tit. 32. cap. 4. §. 3. eidem Virgini accommodat ab Ecclesia illud Ecclesiastici 24. Quasi oliua speciosa in campis: etenim oliua pacis, ac misericordiae est symbolum, iuxta illud Poëtae.

Paciferaque manu ramum protendit Oliua. Quare ex Dionysio Halicarnasseo lib. 7. prisci pacem petuui supplicum in morem cum ramis oliuarum ad eos, quos exorare uolebant pergere confueuerant; ideo ab alio Poëta dicitur.

Dionys. Halicarn.

adjuuat in bello pacata ramus oliua. Oliua etiam in diluuiò sub aquis toto anno folia non amisit; eius enim ramum columba uirentibus foliis retulit in arcam Genes. 8. Ex quo intellexit Noè (ut uerbis utat Ambrosij de Noè, & aica capite 9.) misericordia insignis diuina, quòd dicitur diluuium remouisset, quæ fructu demonstraret, cum non possent nocere diluuiis. ita Ambrosius. Quòd mirum non est, cum oliua ex Chryostomo hom. 26. in Genes. semper uirens sit, & teste Plinio libro 16. cap. 20. nunquam uirentibus foliis spoliatur, ita & beatissima Virgo in hoc originalis peccati diluuiò perpetuam sanctitatis uiriditatem retinens diuinæ misericordiae est typus, quin etiam ueluti oliua per columbam in arcam illata hæc diluuii aquas per Christum cessare nobis indicauit.

Virg. 7. Aeneid. Dionys. Salo. Ouid. li. 1. de pont. Genes. 8. Ambros.

Chryost. Plin. 16.

Secundò, Virgo Deipara oliuæ speciosa in campis meutò comparatur, tum quia Christus eius uentus non secus, ac oleum, quòd est oliuæ fructus, dulcis est, ac lenitius ad nostras amaritudines, ac dolores tollendos, & instar olei inter hujus mundi uindas amaras mysticis uinatoribus margaritas, uel alia pretiosa in fundo maris quærentibus perspicuitatem affert. Quin imò oleum, ex Gregorio libro 4. cap. 1. in 1. Reg. Liqueoribus aliis supereminet, ignem fouet, uulnera curare consueuit, quæ in re misericordiam Domini significat, eius miserationes super omnia opera eius, quæ prædicationis gratia electorum mentes illuminas, & peccatorum uulnera detergit, ita ex Gregorio, hujusmodi autem effectus Christo, qui & ita quam Rex, & Sacerdos Psalmo 44. meum ipso nomine uocationem significat, optime cõgruunt.

Chryost. Plin. 16.

Georg.

Psal. 44.

3. Tertio Virgo beatissima assimilatur oliuæ, reliqui enim sancti per quinque Virgines prudentes significati, oleum misericordiae in uasis suis cum lampadibus accipere studuerunt ut uenienti sponso, & sponsæ cum ardentibus lampadibus occurrerent, sed Virgo sanctissima misericordiae oleo ita abundat, ut ipsi arbori oliuæ comparatur, quæ uerticem olei semper ex ea manantis indicat.

Matth. 25.

Quare

Quartò, quia ipsa Deipara velut oliua non solum semper est virens, vt dixi, verum etiam spiritualiter pinguis, grandis est, ac speciosa: In campis verdè esse dicitur, tum quia omnibus iustis, ac peccatoribus ad eam accedentibus, ac de eius misericordia gustare volentibus, omni tempore, & loco, ac pro omni morborum genere est expofita: tum etiam, quia nobis viatoribus tentationum æstu tanquam folis feruore afflictis in campis apertis, vbi similes arbores defunt, optatum suo vmbraculo præstat refrigerium: Christus quoque Cant. 2. Flos campis dicitur; Deipara enim veluti campus abique colono, hoc est sine viri opera eum genuit, & omnibus accedentibus eum exponit: propterea S. Ephræm serm. de laud. Virg. vocat eam *Rubum ardentem incombustum, ac pradium patens*; quoniam Virgo campus fuit virginitatis omnibus ad eam necessitatum suarum causa humiliter accedentibus patens, atque aperta.

Deipara est ciuitas refugij Num: 31. Ephraim.
6. Nec solum oliuæ symbolo propter suam misericordiam Deipara exprimitur; sed Num. 35. per Ciuitatem refugij adumbratur, ad quod fortasè spectauit Ephræm, qui in serm. de laud. Deiparæ eam sic salutatur: *Aus, inquit, peccatorum refugium, & hospitium, aue refugium in Ierosolymis, ad quam nimirum confugere possunt peccatores; & ij, qui in sancta Ecclesia, per Ierosolymam significata, degunt.* & Damascenus orat. 2. de dor. Virg. de sepulchro Virginis ait: *Euasisse Ciuitatem refugij omnibus ad illud confugientibus: Deipara tamen maiori priuilegio est donata, quàm Ciuitas illa refugij, ad quam ij tantum, qui homicidio præter intentionem reitenebantur, confluere poterant, sicque mortem euadere. At Virgo beatissima per suæ misericordiam immensitatem Ciuitas est amplissima, quæ omnes sceleribus quibuscunque obstrictos ad eam se recipientes admittit, usque veniam delictorum à Deo impetrat: Ad hæc, Virgo est mater viuentium, ut latius cap. 27. dicemus: & ideo omnes materno amplectitur affectu: est etiam Arca Noe salutatis, teste Helychio serm. 2. Deipara, & Andrea Cretensi in salutationem Angelicam; vbi ar-*

Damascenus.
Cap. 27. B. Virgo est Arca Noe. Gen. 6. Helychius cam vna eam vocat, & ex Damasceno orat. 1. And. Cre. Damasc. S. Bernar. Bernard.
11. ait. 5. ca. 1. cur autem in Arca Noe Deipara adumbratur, eleganter explicat S. Bernardus loc. cit. *Arca, inquit, Nos significauit Arcam*

*gratia, excellentiam scilicet MARIE: sicut enim per illam omnes euaserunt diluuium, sic per istam peccati naufragium: illam Noe, vt diluuium euadere fabricauit: istam Christus, qui est pax nostra, & requies, vt humanum genus redimeret sibi preparauit. Per illam octo anime tantum saluantur, per istam omnes ad æternam vitam (qua per octonarum numerum significata est) vocantur. Per illam paucorum facta est liberatio: per istam humani generis saluatio; illa centum annorum fabricata est spatio; in ista omnium virtutum est perfectio: illa facta est de lignis laugatis; ista de virtutibus consummatis edificata est. Illa super ferebatur aquis diluuii; ista non sensit naufragia vllius viuis. hæc tenus Bernardus. His addere possumus in Arca Noe non solum homines rationales; sed bruta etiam animantia seruata esse in diluuij vniuersali: ita visceribus misericordiae huius Virginis non tantum iusti, quasi rationales per Virginem multa obtinentes continentur, sed etiam peccatores veluti bruta animantia per Virginem misericordiam adipiscuntur. Propter hanc misericordiam dulcedinem, quæ ex Virgine fluit Eccles. 2. 4. ipsa (vt ait S. Antonin. loco citato, §. 2.) dicit: *In me gratia omnis vite, & virtutis, in me omnis spes vite, & virtutis, & spiritus meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & fauam, & Cant. 4. dicitur: Fauus distillans labia tua.* De Virginis porro dulce linde cap. 3. 4. plenius agemus. Quare Bernardus sermone 4. de Assumptione, inter Virginis delicias, eius misericordiam enumerans: *Quid ni, inquit, delicias dixerim virginis decus cum munere fecunditatis, humilitatis insignis, distillan: em charitatis fauam, misericordia viscera plenitudinem gratia, prerogatiuam gloria singularis, ita Bernardus. Adde hanc Virginis misericordiam esse maternam, & teneram, quæ nos apud Patrem excusat, & veniam nobis exorat, poenæque iustè nobis infligendas deprecatur. Et hæc de immensa Virginis misericordia.**

Quin etiam ex ingenti affectu, ac propensione ad misericordiam, qua nos miseros iuuare Deipara omni ope studet, huiusmodi Matris misericordiam titulo se ipsa appellare delectatur, ac quodammodo gloriatur, vt videre est in eo, quod subiicitur, exemplo ex vita S. Odonis lib. 3. cap. 9. apud Sur. mense Nouembri. Quidam in Monasterio eiusdem S. Odonis primi Abbatis Cluniacensis ex latrone aded

ad perfectus Monachus evasit, ut cum ad extrema deductus ab eodem sancto Odone inviseretur, inter alia ei adiecerit: Hac nocte, inquit, in Cœlum raptus sum in visione (venit autem mihi obviam illustrissima, & summæ auctoritatis fœmina, & cum mihi propinqua esset, Cognovcis me, inquit, me id pernegante. Ego sum, ait, misericordiæ Mater. Et ego, quid me, inquam, iubes facere ô domina? Tu verò, ait illa, post triduum venies hoc, certam ei horam indicans. Venit illa dies, & hora, & monachus vita functus est: ut ex hoc ipso factis constet veram eius fuisse visionem. Deinceps autem B. Odo beatissimam Virginem solitus est MATREM MISERICORDIÆ appellare, hætenus ibi.

haberes; quæ per hoc quod Mater est, genuit tibi Deum & per hoc, quod Virgo est, exaudita est pro reverentia sua in causa tua, & totus generis humani. & mox: Nihil nos Deus habere voluit, quod per Maria manus non transiret: Idem sermone de Aquæ ductu: Cœlesti, inquit, rore a Pellus prius rore infusus quem area. Judic. 6. Bernardus: Quia sic voluit Deus matrem honorari, Alius; inquit, intueamini quanto devotionis affectu à nobis eam voluit honorari, qui totius boni plenitudinem posuit in Maria, ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratia, si quid salutis, ab ea non verimus redundare, quæ ascendit delictis affluens, & infra: Vota omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam hæc Bernardus.

8. Isai. c. 16. loquens de Messia: Emitte, inquit, Agnum Domine dominatorem terræ post pauca subjicit: Et preparabitur in misericordia solium, & sedebit super illud in veritate in tabernaculo David: sanè solium Christo præparatum in misericordia, ut c. 2. dixi ex Bonaventura in Spec. cap. 8 est Virgo Deipara, in qua carnem suscepit, & quasi reledit Christus ad misericordiam humano generi conferendam. huic consonat illud Psal. 47. Suscepimus Deum tanquam misericordiam tuam in medio templi tui, id est in Dei Deiparæ, ut exponit S. Antoninus 3. parte sum. theol. c. 4. §. 1. Siquidem Virgo sanctissima, ut cap. 5. diximus: Templum Domini S. Anton. ab Ecclesia, & à Patribus appellatur, & in hoc Templo misericordiam suscepimus, quod etiam indicat Bernardus sermone 2. de Assumpt. Tum quia in eius utero Deus carnem suscepit recordatus misericordiam suam: sum etiam, quia pro diversis miseris ad templum virginium accedentes, misericordiam consequimur, Psal. 17. Exaudivit Dominus de templo sancto suo vocem meam. hæc ex S. Antonino. Verum quomodo nostras preces Virgo offerat filio, uberius agemus capite trigesimo, ubi advocatam esse omnium demonstrabimus. Ad hæc Virgo sanctissima, ut alibi diximus, in mystico S. Ecclesia est sic corpore collum dicitur, non tantum, quia ut loco, ita & dignitate Christo est proxima, & reliquis membris eminet, illaque capiti ne collum. Est; sed etiam, quia omnis vis sensitiva, atque motiva à capite ad corpus per collum transfunditur; & ita Dei misericordia per Virginem

Vellus prius rore infusus quem area. Judic. 6. Cant. 8. Virgo est solium misericordia preparatum Christo Isai. 26. Bonaven. Suscepimus Dei misericordiam in B. Virg. tanquam misericordiam tuam in medio templi tui. Psal. 47. S. Anton. Bernard. Psal. 17. Cap. 30. B. Virgo in sancta Ecclesia est collum.

Divina misericordia per Virginem in omnibus effunditur

Eccles. 35.

Bernard. Psal. 18.

Epiphani. Christus est portus Damasc.

Bernard.

B b ad

ad nos derivatur: & melius quam per collum quod vim trahendi minimè hebet, sed solum est via eorum, quæ per ipsum mittuntur, cum tamen Deipara suis meritis, & precibus Dei misericordiam nobis impetret, & ad nos attrahat. Et quemadmodum si quid à membris ad caput transmittitur, id per collum transmitti debet, ita & nos per Virg. manus mundis, nos ipsos Christo offeramus dicentes illi cum Bernardo: per te accessum habeamus ad filium & benedicta in ventrix gratia genitrix vita, Mater salutaris, ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis: imò collum est via respirationis, qua animalis vita conseruatur, est via, qua cibus nutritioni, & augmentationi animalis necessarius transmittitur: in collo est guttur ex præcipuis ad loquendum instrumentis: de collo monilia, & pretiosa quæque suspenduntur: matris collum filii ob timorem, siue ob beneuolentiam apprehendunt, quæ omnia mysticè Virgini optimè congruere facile cuius considerati perspicuum erit: quæ autem ratione Virgo dicitur esse collum Cant. 4. & esse sicut turris Dauid, quæ adificata est cum propugnaculis, mille clipei pendet ex ea dis armatura fortium dic. c. 22.

Rectè igitur S. Bernardinus Senensis tomo 1. conc. 61. art. 2. cap. 10. Plenitudo, inquit, gratia sui in Christo sicut in capite influens, in Maria uero sicut in collo transfundente. & German. in ser. de Zona B. Virg. Si tu, inquit, nos deservis quidnam de nobis fies, O sanctissima Deipara spiritus, & uita Christianorum? quomodo enim corpus nostrum uitalis signum operationis habet respirationem; ita etiam sanctissimum tuum nomen, Virgo beatissima, quod in ore seruum tuorum uersatur assidue, in omni tempore, loco, & modo uita lætitiæ, & auxilii non solum est signum, sed ea etiam procurat, & conciliat, ita German. Sanè Bernardus in serm. de B. Virg. ubi agit de Aquæductu, Virginem dicit esse Aquæductum, qui plenitudinem fontis ipsius de corde Patris excipiens nobis edidit illum; sed si non pro ui est, pro ui capere poteramus. & infra ita fluëta Nimirum propterea tanto tempore humano generatiuæ gratiaru resuena gratia desuerunt, quod necdum intercederet is, de quo loquimur, ita desiderabilis aquæductus. & infra: Maria plena, inquit, gratia, & peccatis ipsa superfluëta ad salutem ueritatatis. & hoc supermiss. est: Inuenisti, inquit, gratiam apud Deum, quam nemo ante te potuit inuenire. Quam gratiam? Dei, & hominum, pacis, mortis destructionem, uisitationem, & Petrus

Bernard.
serm. 8. de
Aduentu
Domini.

Cant. 4.
Cap. 22.
S. Bernar-
dinus.

German.

Bernard.
Antequam
Virgo ue-
nires qua
est aqua-
ductus, uo
ita fluëta
gratiarū
in mundo
sunt. 1.

Chrylogus serm. 142. Inuenisti, inquit, gratiam, quoniam? Quoniam superius dixerat, Plenam; & uerè plenam, quæ largo imbore totam funderet, & infunderet creaturam. ita Chrylog. Bernardus ser. de Assumpt. loquens de B. Virgine: Adueniente, inquit, spiritu plena sui, eodem superueniente, nobis quoque super plena, & superfluens fiat. uinam fluans in nos aromata illa, charismata scilicet gratiarum, ut de plenitudine tanta accipiamus. Sed mouetur, inquit Bonauentura in speculo B. Virg. c. 7. uobis effundat de sua plenitudine; & citat Bernardum de Virgine dicentem: Vas liquore plenum si moueatur, de facili subuertitur. & effundit liquorem: sic B. Virgo Maria si moueatur precibus, effundit liquorem. ita Bonauentura.

Damascenus uero oratione prima de Natiuitate egregie idem docet his uerbis, Nam quia uniuersa terra in foedissimam se se prouoluerat libidinem, ac Domini populus à Domino Deo suo aberrauerat, factusque fuerat populus Domini, non populus ipsius, & qui misericordiam consecutus, non misericordiam consecutus, & qui dilectus, non dilectus, ob eam causam nunc uirgo profeca fornicationis aduersaria paritur (ita nascitur) ac Deo despondetur. Deiq; misericordiam parit, atque populus Dei efficitur, qui prius populus non erat, & qui prius misericordiam minimè consecutus fuerat, misericordiam nanciscitur; & qui prius non dilectus erat, diligitur. Ex ipsa enim nascitur dilectus ille Dei filius, in quo Pater bene sibi complacuit, hæc Damascenus.

DEIPARAM COELI FENESTRAM,
Scalam, atque Portam, nec non radicem sanctam esse.

QUONIAM uero per Deiparam nos Deus prospexit, & descendit ad nos, idè dicitur fenestra, scala, & porta coeli, radix sancta; & nos uicissim per illam ad Christum accedere debemus. De fenestra quidem, quia per illam nos Deus aspicit, & lumen suum in nos effundit. Augustinus sermone 11. de Natiuitate, qui etiam tribuitur Fulgentio sermone de laud. Virg. facta est, inquit, Maria Fenestra Cæli, quia per ipsam Deus uerum fudit seculi lumen, & per ipsam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad Cælos. S. Bonauentura in Litanijs Virginis, eam dicit: Fenestram Cæli crystallinam. Quare Ecclesia in hymno, O gloriosa Domina.

Intra

Intrant ut astra stabiles
Cœli Fenestra facta es.

August. De Scala Cœli Augustinus sermone 11. de
Natiuitate Domini: Facta est Maria Scala cœ-
lestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, ut
per ipsam homines ascenderent mererentur ad cœ-
lum, vocatur etiam Scala Jacob à terris ad Cœ-
lum porrecta, cuius summitati Dominus inni-
xus videbatur, per quam Angeli descendebant,
& ascendebant, id quod Angelorum ad Virgi-
nem in terris degentem frequentiam indica-
bat, ut cap. 26. dicemus: sic autem eam vocat
Andreas Cretensis orat. 2. de dorm. agens de
Virgine: Ecce scalam, inquit, quam vidit Iacob,
qui in diuinis erat imitatus, in qua vidit Angelos
Dei ascendentes, & descendentes, quicumque is
esset ascensus, & descensus sic ille. & Damascenus
orat. 1. de Natiuitate, & orat. 1. de dorm.
Scalam illam Jacob Virginem præsignasse, ac
figuratè dicit: Eodem, inquit, modo in quoque
mediatrix rictis munere perfuncta, descensusque Dei
Scala effecta, per quam ipse infirmam nostram
massam assumpsit, hinc Angeli quidem ad eum
descenderunt, ut videlicet Domino, ac Deo in ser-
uarent: homines autem angelica vita ratione usi
in Cœlum sublimis rapiuntur. Dicitur etiam
Scala Jacob terram, Cœlumque attingens, quia
ut dixit Damascenus, mediatrix est inter Chri-
stum, & Ecclesiam, per quam veluti per sca-
lam preces nostras, & vota ad Christum trans-
mittimus, & per eam ad nos Dei dona descen-
dunt, ut propterea etiam collum, quod inter
caput, & membra est situm, ut diximus, appel-
letur. Bernardus term. de Aqueducta, & Epist.
174. Scala peccatorum eam vocat, & B. Lau-
rentius Justinianus sermone de Annunciatione:
Paradisi Scalam. Bonauentura verò in
hymno, Te matrem Dei laudamus: Tu, inquit,
Scala Regni cœlestis, & gloria. Huc referri potest
nomen Pontis, quod Deiparæ tribuit Proclus
Episcopus Constantinopolitanus, qui de ea
agens. Hec sola, inquit, Pons est, per quem Deus
ad hominem descendit.

10 De Porta Cœli idem S. Bonauentura in
Litanij. Virg. nis, eam Paradisi portam per uiam
dicit. S. Bernardinus Senensistom. 2. conc. 51.
artic. 3. cap. 1. Portam Cœli vocat. Ephram
orat. de Deipara. Aue, inquit, Porta Cœlorum,
& Scala, ascensusque omnium, Aue referamen-
tum portarum Cœlestis paradisi. sic ille. An-
dreas Cretensis orat. 2. Portam sublatam supra
Cœlos cœlorum, & infra, Portam Cœlorum eam

vocat, de qua ille dixit, Quam terribilis est lo-
cus iste, non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta
Cœli. Methodius oratione in hypapante, Tu
Porta, per quam Deus in carne exortus est. Ru-
pertus lib. 3. de diuinis officijs, ubi de vigilia
Natiuitatis Domini agit, Maxima, inquit, Por-
tarum Cœli, quas Dominus, ut nobis hoc manna
plueret, nobis aperuit, Maria existit, per quam
ad nos Verbum Dei caro factum de Cœlo descen-
dit, siquidem alta porta, id est, omnes Sanctorum
anima, que ab initio Verbum illud in gremio fidei
meruerunt suscipere, ora suo uerbum salutis pep-
rerunt. Hac autem uerbum illud ita plena gratia
concepit, ut uisibilem hominem factum pateret in
ueritate carnis, eodem Spiritu sancto conceptio-
nem eius in utero Virginis operante quod signifi-
catur in eo, quod scribitur ibi, cum descenderet
mane Ros super castra descendebat pariter, &
manna. Ros Spiritum sanctum, manna uerbum
Dei significabat, quod per operationem Spiritus
sancti humana natura unitum est. ita Rupertus.

Ildesonus ser. 4. de Assumpt. Ianuam Cœli
eam appellat. S. Antoninus 4. part. titu. 15
cap. 20. §. 12. id affirmat, & probat ex hymno
Ecclesiæ, Aue maris stella, ubi dicitur ad Virgi-
nem, Felix cœli Porta. & in alio hymno, o
gloriosa Domina.

In Regis alii Ianua,
Et Porta lucis fulgida,
Vitam datam per Virginem,
Gentes redempta plaudite.

Et citat Augustinum in sermone dicentem
in persona Virginis: Porta facta sum Cœli, Ianua
facta sum filio Dei: illa facta sum porta, quam vi-
dit Ezechiel Propheta in Domo Domini clausam,
quia Maria Virgo semper intacta. addit S. Anton.
merito Virgine dici Portam Cœli: Quoniam, in-
quit, per eam exiit de Cœlis ad nos quicquid un-
quam gratia creatum uenit in mundum, unde di-
citur Mater gratia, & mater misericordiae. de
ea potest intelligi illud Sap. 7. Omnium bonorum
mater est, & uenerunt mihi omnia bona pariter
cum illa (scilicet Virgine) potest dicere mundus.
Secundo quicquid boni, id est omnis, qui de terris
intrauit ad Cœlum, ut Sancti omnes, per ipsam ut portam
seu medium intrauit, nimirum per benedicti fructum
filii sum Quod si Apostoli Apoc. 21. dicuntur 12.
porta Ierusalem, quoniam praeter ceteris & meritis, &
exemplis nos importauit in Cœlum: multo magis
potest dici B. Virgo Porta Cœli propter maius ius,
& perfectius suffragium, & uita exemplum

Et præterea, quia omnes per Christum mediatore natum de Virgine in Cælum introducuntur. hæc ex S. Antonio Ecclesia quoque in Antiphona, Alma redemptoris Mater, sic Deiparam affatur.

Alma redemptoris Mater, qua peruia Cæli Porta manes, Et stella maris succurre cadenti.

Offic. Ecc. 11 Ad hæc Ecclesia Virginem precatur illis verbis: *Eia ergo Aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerse, Et Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende: etenim si quis eo in loco sit unde solem videre nequeat, per speculi reflexionem ad radios solis positi, poterit illius fieri particeps: ita & nos in hac lacrymarum valle constituti eramus, ut per limpidissimum speculum oculos, nimirum misericordes Virginis, quos ad nos conuere dignetur, Solis iustitiæ, Dei scilicet, nostri radius per suam misericordiam nos aspiciat.*

S. Benedictus. Quod si S. Benedictus, teste Gregorio in 3. Dialog. cap. 31. ad brachia cuiusdam iustici à Galla immanissimo Gorho, loris fortibus alligati oculos deflectens, mira celeritate solo

Suo intuitu vincula dissoluit. intuitu lora dissoluit: quare magis eum, ad quem Virgo sanctissima misericordes oculos conuerterit, & si à demone sæuissimo dracone spiris constrictum, in libertatem vindicabit? Huc spectat illud, quod legimus in reuelationibus S. Gertrudis lib. 4. cap. 53. Cùm enim in festo Natiuitatis B. Virginis ad completorium cantaretur: *Salve Regina*, inter alia, quæ ipsa vidisse se narrat, ubi peruenit ad illos

S. Gertrudis. *tuos misericordes oculos, Beatissima, inquit, Virgo mentum filij blandè tangens, ipsum versus terram inclinasti ad nos dicens, isti sunt misericordissimi oculi mei, quos ad omnes me inuocantes salubriter possum inclinare, unde & uberrimum fructum consequuntur salutis æternæ hæc ibi. Ex quo factum est, ut S. Gertrudis diuinitus edocta quotidie Virginem Deiparam precaretur his verbis: *Eia ergo Aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerse; Certa quod per hoc in hora mortis suæ non mediocrem solatium obtineres, ut ibi dicitur. Et sanè benigna oculorum Christi ad nos conuersio tantæ est efficacitæ, ut statim gelu cordis nostri soluat, quin etiam bonis omnibus repleat. ita Luc. 22. Conuersus Dominus respexit Petrum (qui tertio eum negauerat) & egressus foras Petrus fletus amarè. & Eccl. 11. Est homo mareis egens**

Luc. 22. *recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate, & oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput ejus. & infra: Facit est in oculis Dei subito honestare pauperem. S. Bonauentura in hymno, Te matrem Dei laudamus, eam Arcampietatis, & grata portum naufragantium, miserorum solatium, pereunium refugium appellat.*

12 Vocatur etiam Virgo ab Ecclesia Radix in Antiphona illa, cujus ianituus est *Aus Regi- na Cælorum*, dicitur enim ei.

Salue Radix, Salue Porta, Ex qua mundo, Lux est orta.

Chrysippus homilia de Deipara: *Aus, inquit, Radix bonorum omnium. & Methodius in hypapante. Tu speciosissimæ floris, id est Christi radix, ad illud Ita. 12. spectans, Egre ditur Virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: Radicem enim hujus floris Virginem sanctissimam fuisse non tantum Methodius significauit, veium etiam Pereria in cap. 5. Danielis.*

Quidni ergo per hanc radicem Christi, & nos quoque; nutrimentum attrahamus? quoniam sicut omne nutrimentum ad conseruandam, & augendam arborem, ramosque eius, & ad fructus producendos à radice trahitur, & transfunditur: ita per Virginis intercessionem transfunditur in omnes Dei misericordia. Noster Pereria loco citato: *Arborem illam Nabuchodonosor per somnium obiectam per allegoriam significare docet primi homini felicitatem, à qua dejectus est per peccatum seruata tamen radice, unde rursus germinare posset: hanc vero radicem intelligit Deiparam ab originali labe præseruatam, Germen autem radicis vult esse Christum Dominum, qui hanc arborem natura humana in amplio rem dignitatem reparauit. hæc ex Pereria.*

Hinc est, quod sancti Patres varijs metaphoris ac symbolis tutissimum per fugium, ac solamen, quod per Deiparam à Christo conseruatur explicare solent: & ut in præsentia tanteam ea, quæ tum in hoc capite, tum etiam alibi ex iisdem adduxi: unum referre non gravabor S. Ephraem in sermone de laud. Virgi. sic cum eadem loquitur: *Spes desperantium, per te reconciliati sumus Christo meo filio tuo: Tu peccatorum, & auxilio destitutorum unica Aduocata es, atque adiutrix: Tu portus naufragantium tutissimus, solatium mundi, carcere clausorum liberatrix celeberrima: Tu orphanorum suscipiens. Tu captiuorum redemptio:*

Tu

In agrotantium exultatio, & omnium salus: Tu monachorum, & solitariorum stabilimentum, & spes secularium; Tu Virginum gloria, corona, & gaudium: Tu mundi laetitia & iuterum: Tu enim noster es portus, & praeses, pia auxiliatrix, & infans: Aue periculantium auxiliatrix; iucunda libertas; fons gratia, & consolationis; Aue peccatorum refugium, atque dimersorium; Aue laborantium propiciatorium, Aue spes omnium proborum aduersis casibus afflictorum; dulcis conuersorum solamen, atque praesidium; Aue virorum pariter, atque mulierum Regina, & patrona: Aue nostra consolatrix, qua moerore sedasti, & oppressorum molestias lenisti, cunctasq; oppressiones sustulisti: Aue clavis Regni caelestis: Aue portus tutissimus in hac vita nauigantium: Aue firma salus, & conuersorum Christianorum ad te sperare, ac verè recurrentium: Aue nostra omnium protectio insignis, & gloria. hæc omnia ex S. Ephræm. Multa alia Deipare eogia, quæ ille ibi non minus verè, quam piè ponit, breuitati consulescentes omisimus. Idem in lamentatione Deipare super passione Domini, vbi se inixè eidè commendasset subdit: Tu squidem unica apud Deum Christianorum spes nostra es securissima, & sanctissima. hæc ille.

Virginem factum videmus, Christus namquè post Incarnationem in vtero Virginis, in præsepio positus, seu reclinatus est, & cruce tanquam aratro terram nostrorum cordium arare non est dedignatus, alligatus non funibus, & clavis, hæc enim omnia longè facilius rupisset, quàm Samson vincula Philistijm, loro nostro, hoc est charitate illa, quæ supereminet omni scientiæ: qua in finem nos dilexit & quiprius psal 47. Magnus erat, & laudabilis nimis, in vtero Virginis, Paruulus natus est nobis Isa. 9. & amabilis nimis, quemadmodum eleganter animaduertit, & pluribus explicat Bernardus sermone 48: in Cantica. Idem alio exemplo explicat S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 21. Sol enim per Zodiacum discurrens in signo Leonis est ardentissimus, & animalium corpora primo calore languida reddidit, sed ingrediens signum Virginis mitigatur, ita Sol iustitia Deus noster in veteri testamento erat vt leo rugiens, signo Virginitatis ut patet exemplis in sacris literis, sed feruentissimo amoris calore in vterum Virginis intrans factus est totus benignus, suavis & humanus. hæc S. Antoninus. Nam psal. 84. vbi de Incarnatione in vtero facta agitur, sic habetur. Benedixisti Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob, mitigasti omnem iram tuam, &c.

Psal. 47
Isa. 9.
Ephes. 3.
Ian. 13.
Bernard.
S. Antonin.
Deus per
Virginem
sicut sol in
signo Vir-
ginitatis
gatur.
Psal. 84.

13 Dei porro misericordiam effundit per Virginem, & per eam placari iram eiusdem, ac mitigari explicare possumus exemplo Rhinocerotis, quæ ex Gregorio lib. 1. moral. cap. 10. Tanta, inquit, esse fortitudinis dicitur, vt nulla venantium virtute capiatur, sed Virgo, & puella proponitur, qua venienti sinum aperit, in quo ille omni ferocitate postposita, caput deponit, sicq; ab eis, à quibus capi queritur, repente vulnere inermis inuenitur. hæc Gregorius. Christus autem Rhinoceroti assimilatur Deut. 33. Cornua, inquit, Rhinocerotis cornua illius, in ipso ventilabit gentes usque ad terminos terra. Et quidem Deus ante Incarnationem terribilis erat, & insuperabilis, sed ad conspectum huius Virginis, immisso in eius sinum capite, mitissimus apparuit, vt ab omnibus capi, vinci, & vinciri possit; quod in eius passione factum est, hoc capiendi Rhinocerotis artificium Virgini accommodat Dionysius Carthusianus libr. 3. de laud. Virg. art. 22. Itaque illud quod tanquam humanis viribus impossibile de Rhinocerotem proposuit Deus Job. cap. 39. Nonquid volat Rhinoceros seruire tibi, aut morabitur ad praesepe tuum, nunquid alligabis Rhinocerotem ad arandum loco suo? Iam per

Psal. 84.
S. Brigitta
Omnes per
Virginem
Dni mis-
ericordians
& opera
espera-
mur.
B. Gertra-
de.
Cap. 20.
S. Brigitta.

Nec illud reticendum, quod Deus Pater

Deus per
Virginem
placatur
exemplo
Rhinoc-
erotis.
Gregorius.
Deut. 33.
Dionysius.
Indic.

S. Catharinæ Senenſi dixiſſe ſcribitur apud Bioſium in monili ſpiritali, Maria, inquit, u-
nigeniti filij mei glorioſa genitrici à bonitate mea
conceſſum eſt propter incarnati uerbi reuerentiã,
ut quiſcumque etiam peccator ad eam cum deuo-
ta uenerationis recurrit, nullo modo diripiatur à
dæmone infernali, hæc enim eſt à me eloſa, para-
ta, & poſita tanquam Eſca dulciſſima ad capien-
dos homines, & præcipuè animas peccatorum.
hæc ibi.

Iſa. 11.

S. Bonauentura in ſpeculo B. Virg. cap. 6.
alludens ad illud Iſa. 11. Egreſſiatur Virga de
radice Ieſſe. & ſſos de radice ejus aſcendet, & re-
quieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, pulchrè lo-
cet, quo modo per Deiparam ad Chriſtum. &
ad ſancti Spiritus dona perueniri poſſit: Qui-
cunq; inquit, ſepſiformem ſpiritus ſancti gratiam
adipiſci deſiderat, ipſe ſorem Spiritus ſancti in
virga quærat. Per virgam enim ad ſorem, per ſo-
rem ad ſpiritum in ipſo requieſcentem perueni-
mus: Per Mariam ad Chriſtum accedimus. &
per Chriſtum gratiam Spiritus ſancti inuenimus.

Deipara
eſt virga,
per quam
ad Chri-
ſtum ſore
peruenitur

Idem Bonauentura in cap. 10. ejusdem ipe-
culi de iſdem uerbis Iſaiæ agens, oſtendens
Chriſtum eſſe ſorem, & Deiparam virgã his
uerbis: Spiritus ſanctus, qui in magna ſylua hu-
mani generis requiem non inuenerat, tandem ſu-
per hunc ſorem requieuit, ita quod abſque Chri-
ſto nec ſapiens qui eſſe poteſt, nec intelligens, nec
conſiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec
plenus timoris Domini. Hic ſos quaſi tot habet ſo-
lia, quot ſunt miniſteria, & exempla: ſi hunc ſo-
rem habere deſiderat, virgam ſolis præcipuus ſo-
ſas, ſi ſos eſt nimis altus diuinitate, virga tamen
eſt flexibilis pietate, & ſi ſos eſt rariffimus, quia in
caelo, & in terra non inuenitur, niſi unicus, eſt ta-
men communiffimus tanquam ſos non in horto
clauſus, ſed in campo omnibus tranſeuntibus expo-
ſitus. & ideo bene dicitur poteſt Chriſtus illud: Ego
ſos campi. hæc tamen Bonauentura.

Cap. 2.

B. Bonauentura.
B. Virgo
eſt columna
quibus, &
ignis.

Exod. 45.
Pſal. 77.

Pſal. 10.
Exod. 14.

Idem S. Bonauentura in ſpeculo B. Virg.
ſæpè de miſericordia uirginis hominibus com-
municata agit: nam cap. 3. dicit uirginem
illuminatricem mundi per beneficia lucidiſſi-
mæ miſericordiæ ſuæ: Per quam, inquit, multi
in nocte hujus ſeculi illuminati ſunt ſpiritu-
aliter, ſicut quandoque filij Iſraël per columnam i-
gnis illuminati ſunt corporaliſer, juxta illud pſal-
mi, Deduxit eos in nube, &c. Maria nobis eſt co-
lumna nubis, quia tanquam nubes protegit ab
aſtu diuina indignationis, protegit etiam ab aſtu
dæmoniacæ tentationis, ſicut iterum dicit in pſalmo,

Expandi nubem, &c. Maria quoq; columna ignis
eſt illuminans nos, imò illuminans mundum mul-
tis miſericordiæ ſuæ beneficijs. Idè cap. 5. Abyſſus,
inquit, eſt Maria in bonitate, & miſericordia pura,
profundiſſima, unde etiam profundiffimam miſe-
ricordiam filij ſui pro nobis interpellat, quaſi abſi-
ſſus abyſſum inuocet. & infra B. uirginem accom-
modat illud Eccl. 26. Gracia mulieris ſedula de-
lectabit uirũ ſuũ. & oſſa illius impingabit. Ma-
lier, inquit, ſedula Maria fuit. Quis huius mulie-
ris uir eſt, niſi ille, quem ipſa circumdedit in uir-
tute de quo Ieremias Creauit Dominus nouum ſu-
per terram, mulier circumdabit uirum: huius uir-
tutis oſſa ſunt quicunq; in corpore eius, id eſt in Ec-
cleſia, fortes ſunt: iſta oſſa ſuffragante gratia Ma-
ria, impingantur uncti omnibus gratia. & infra: O
quis aſtimare ualeat quantam in ipſa Ma-
ria ſit impingatio gratiarum cuius gratia im-
pinguata ſunt tot mille animarum. Idem Bona-
uentura c. 7. ait B. uirginem iuſtis: & impio-
pem ſerre: Ipſa quoq; inquit, non ſolum in pleni-
tudine ſanctorum detinetur, ſed etiam in plenti-
tudine ſanctorum detinet, ne eorum plentudo minua-
tur; detinet nimirum uirtutes, ne fugiant, detinet
merita, ne pereant, detinet dæmones, ne noceant,
detinet ſilium, ne peccatores percussat: ante Mariã
non fuit qui ſic detinere Dominum auderet, teſte
Iſaiã qui dixit: Non eſt qui inuocet nomen tuum,
& tenent te. & infra ad hoc idem propoſitum
citat Anſelmum: Et ideo, inquit, bene ſic ait An-
ſelmus: Tibi ſolum loquor Domina, beneficijs tuis
plenus eſte mundum, inferna penetrasti, celos ſu-
perasti, per plenitudinem enim gratia tua, qua in
inferno erant ſe latantur liberata: & qua ſupra
mundum ſunt gauent reſtaurata, hæc tamen Bona-
uentura.

16 S. Antoninus 3 par. titu 15. cap. 22 §. 9. S. Antonius
Deus, inquit, miſericordiam, ne dum magnam,
ſed & maximam fecit in uirgine pia, ut merito
nominetur, Mater miſericordiæ, & Regina eius: Offic. Eccl.
unde in Antiphona, Salus Regina miſericordiæ.
Hanc qui poſt, ſine ipſa duca, ſine pennis ſeu alijs
tentat uolare, ita S. Antoninus ex Ioanne Do-
minici ſuper Magnificat: hinc eſt, quod in o-
ratione ad uirginem antiquiffima, qua incipi-
t: Obſecro te Domina, illi hæc uerba dicun-
tur: Per quam poſt Deum totus uiuus orbis terra
um.

Et quia Deus per eam nobis communica-
uit miſericordiam ſuam Genef. 28. non ſolum
ſeruaſti
figura-

Dei officio
Genes. 28
Fons de
Paradyso
 irrigans
 terram
 propitiarii
 uniuersam
 terram.
Exod. 25
Ephrem.
And. Cre.
Method.
Eccl. 24

Theophilo
chirogra-
phum a B.
Virgine re-
stitutum.

Cap. 20

S. Britta
Exemplum
cuysdam
conuersi
propter
Virginem
duplicis
scala rub.
et alba.

figuratur per scalam Iacob, & Portam Coeli, sed etiam ut cap 5, dixi Genes. 2. per FONTEM, qui de Paradiso egrediebatur, & uniuersam terram irrigabat, & per PROPITIARIUM uniuersam terram. Exod. 25 sic enim eam vocat Ephrem orat. de laud. Virg. Andreas Cretenfis orat. 2. de dorm. Methodius orat. in hypapate: Tu, inquit, propitiarium, per quod Deus humanam naturam in datus mortalibus innotuit. Virgini etiam accommodatur nomen Aqueductus celestium gratiarum, ut supra ex Bernardo ostendimus, cuius fons est Christus, a quo per Aqueductum deriuantur uulsi. Ideo Eccl. 24. Ego quasi flumini Diorix (id est fossa) & si cut Aqua ductus exiit de Paradiso, dixi, Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prae mei fructum: & si enim ad omnes Virgines misericordia se extendat: peculiariter tamen ad eos, qui erga ipsam deuotionem habent, quos vocat hortum & pratum suum.

17 Posset multis exemplis confirmari misericordiam Dei per Virginem hominibus conferri, quae cap. 20. afferemus, quale est illud Theophili, qui scripto chirographo demoni se tradiderat, & per Virginem misericordiam consecutus a daemone chirographum recepit. Et illud de SS. Dominico, & Francisco quos ad conversionem peccatorum Christo contra mundum irato obtulit; & alia, quae ad eum locum referuamus. In praesentia unum, aut alterum huius rei exemplum proferam, ut deinde nonnullas recentiam reuelationes, quibus Deipara pro mundi necessitatibus diuinam misericordiam interpellare crebro uisa est.

In reuel. S. Brigittae lib. 6. cap. 97. narratur de quodam uirgo illustri, qui grauius aegrotans sacerdoti confiteri nolebat, pro cuius animae salute S. Brigitta preces ad Christum fundebat, & ad aegrotum Christi iussa semel, atque iterum suum confessorium qui eum ad confessionem inuitaret, misit; sed frustra: tertio tandem rediit, & Christi nomine ad penitentiam hortatus, quod Christi paratus esset ei ignoscere; tunc aegrotus cum insolitis lacrymis diuinus sibi concessis dicebat, se iam sexagenarium multis sceleribus irretitum diabo lo, qui saepe ei locutus erat, homagium fecisse & nunquam sua peccata sacerdoti confessum, nec sanctissimam Eucharistiam sumpsisse, & id de salute desperasse, sed in spem ueniae ex dictis Sacerdotis uerbis, & interiore intentione

Christi adductus, quater eo die confessus, & sequenti die post confessionem communicauit, & sexto die obiit, de quo Christus S. Brigittae dixit, eum ad purgatorium iuisse propter contritionem, quam illi ex sua benignitate dederat: Et propter meritum, inquit, Matris meae nam licet homo iste non dilexit eam corde tamen quia consuetudo sua fuit compati eius dolori quoties eam considerabat, & audiebat nominare, ideo compendium salutis suae inuenit, & saluatus erit, haec in illa reuelatione. Ex quo collige, uel tenue erga Virginem obsequium quantum boni praestet hominibus.

18 In Chronicis Minorum P. 1. lib. 2. cap. 37 In Chron. Min. uisio F. Leonis S. Francisci in somnis uidisse homines ad iudicium Angelis tibus personantibus in quodam magno prato congregari, in quo duae scalee erant a terra ad caelum protensa, una rubra, in cuius summitate uidebatur Christus quasi offensus, & iratus, altera ex alia parte alba, in qua aderat Deipara. Sanctus uero Franciscus suos fratres magna uoce, ut ad Christum fidenter ascenderent, inuitabat, inter ascendendum autem unus est tertio, alius est quarto, alius est decimo gradu, alius est media scala, alius ex summitate cadebant. Cumque S. Franciscus Christum Regem pro suis fratribus interpellaret, Christus illi ostendebat manus, & latus recenti sanguine perfusa, quae ab aliis fratribus sibi facta querebatur, qua suorum uina per motus S. Francisci, fratres ad scalam albam euocauit, in cuius summitate Virgo Deipara apparuit, quae eos benignè excipiebat, ita ut sine labore in Regnum ingrederentur. In scala porro rubra iustitiae diuinae rigor, in scala autem alba misericordiam, quam per Virginem consequimur, significabantur.

Neque solum per Deiparam misericordiae matrem in eos, qui hanc lacrymarum uallem incolunt, Dei misericordia uerissime effunditur, uerum in animas etiam illas quae in igne purgatorii cruciantur, eadem Deipara pro eis orante abunde promanat. Sancti enim cum Christo regnantes suis precibus animas in purgatorii tormentis degentes iuuant, quem admodum ex Augustino libro de cura pro mortuis agenda c. 4. & ex Gregorio lib. 4. Dialog. c. 50. docent Theologi, in dist. 45. & praesertim D. Thomas ubi quaest. 2. articulo 3. de quo Suarez tomo 4. in 3. parte disputatione 48. sectione 5. & egregie Bellarminus libro 2. d.

In Chron. Min. uisio F. Leonis

Deipara aliaq. Satis animae in igne purgatorio laborantes precibus iuuant. August. Gregorius S. Thomae Suarez. Bellarmus d.

de purgatorio cap. 5. cuius verba hæc sunt :
*Nec ulli dubium esse debet, quin Sanctorum ani-
 ma cum Christo regnantes orant pro Sanctorum
 animabus in purgatorio laborantibus, cuius con-
 trarium temere asseruit Dominicus à Soto lib. 4.
 sentent. distin. 45. q. 8. artic. 2. hæc Bellarminus.*

Sotus

Suarez.

Quamvis Suarez Sotum ad bonum sensum
 trahere conetur: verum non est nostri instituti
 hæc viterius proficere. Si igitur Sancti, ex Pa-
 trum, & Theologorum sententia, pro anima-
 bus illis orant; quanto efficaciores erunt pro
 illis precibus Deiparæ? cuius rei firmum te-
 stimonium ducitur ex Ecclesia, quæ in sole-
 ni quadam prece, quam in Missa & officio pro
 defunctis usurpat, Deiparæ, aliorumque San-
 ctorum intercessione pro defunctis suppliciter
 efflagitat illis verbis: *Deus veni largitor, & hu-
 mana salutis amator, quasumus clementiam tuam,
 ut nostra congregationis fratres, propinquos, &
 benefactores, qui ex hoc seculo transferunt, beata
 Maria semper Virgine intercedente cum omnibus
 Sanctis tuis ad perpetua beatitudinis consortium
 pervenire concedas, Per Dominum nostrum,
 &c.*

Missala

R. m. n.

Offic. Eccl.

19 Ad hæc complures Deiparæ imagines,
 in templis præsertim Patrum Carmelitarum,
 visuntur in quibus animæ in purgatorij flam-
 mis depictæ, per eiusdem Deiparæ precibus ab
 illo igne, Angelorum ministerio eripi conspi-
 ciuntur; id quod nobis ob oculos ponit, quæ
 spiritualiter in illis animabus peraguntur.
 Huc etiam spectat id, quod ex aliquorum sen-
 tentia c. 12. diximus, purgatorium in die Assump-
 tionis Deiparæ singulari Dei privilegio eua-
 cuatum esse. S. Brigitta lib. 6. reuel. c. 39. refert
 animam cuiusdam militis, qui in festiuitatem
 Deiparæ vigilijs ad eiusdem honorem jejuna-
 bat, horas, seu officium B. V. recitabat, & ore
 proprio in eiusdem Virginis honorem canebat
 à tribus acerbissimis poenis, quibus in pur-
 gatorio addicta erat, Deiparæ intercessione re-
 leuata fuisse, Christo Domino id matri con-
 cedente, illis verbis: *Bene dicta sis tu Mater cha-
 rissima, tibi nihil negari potest, fiat voluntas tua,
 ut petisti sic fiat.* hæc ibi.

S. Brigitta

Militis a-

nima B.

Virg. pa-

tricio in

purgatorij

flammas

oripitur.

Purgatorij

flammas

animas

plurimas

extrahit

Deipara

Dionysij

Carthusij.

Nec silentio inuoluendum est exemplum
 quoddam Dionysij Carthusiani in serm. 2. de
 Assumptione, in quo Deiparæ benignitas erga
 defunctorum animas in purgatorio cruciatas
 perspicue cernitur. Duo, inquit, socij erant
 se inuicem diligentes, quorum vnus circa
 festum omnium Sanctorum defunctus est;

Alius verò continuus fletibus se se affligens ni-
 hil pro defuncto orauit: cui post festum Nati-
 uitatis Christi defunctus apparuit dicens nihil
 mihi profecisti solum plorando, & quasi im-
 probans ei fletum: Ecce, inquit, beatissima
 Virgo Maria singulis annis in festo Natiuitatis
 Christi ad purgatorij loca cum multitudine
 Angelorum descendit, & multas inde animas
 eripit, quoniam in nocte solemnitate illius
 Christum Regem gloriæ peperit. Cumque in
 proxima Natiuitatis Christi solemnitate de-
 scenderet, & multas eriperet animas, sperabam
 quod precibus tuis iuisset me etiam eductura,
 sed non fecit. Verum quoniam proxima nocte
 Dominicæ resurrectionis ioclet descendere ad
 purgatorium pro educatione animarum, eo
 quod Christus nocte illa Sanctos de limbo e-
 duxit, rogo ne cesses pro me cum lachrymis
 exorare, ut me illa nocte dignetur eripere: & in
 hoc scies te exaudiri, si tibi ultra non appa-
 ruero: & quia defunctus ille ad viuentem non
 rediit, creditur per Virginem gloriosam nocte
 illa ereptus. Ex hoc quoque exemplo docentur
 fideles pro amicis suis defunctis magis orare,
 quam flere, nisi pro illorum liberatione flectant
 orando. hæc Carthusianus.

DEIPARA IN PUBLICIS ORBIS

*calamitatibus Des misericordiam im-
 plorare non cessat.*

Quo verò Deipara sanctissima non in pri-
 uatis tantum hominum necessitatibus
 diuinam misericordiam ad eos deriuat, verum
 in publicis etiam, & communibus, quæ à præ-
 potenti Deo propter hominum scelera impê-
 dent, calamitatibus suæ in nos maternæ pieta-
 tis viscera exhibeat, Deiq; flagella iuste infli-
 genda efficacissimis precibus, vel omnino a-
 uertat, vel saltem mitiget, testatur ipse Christus.
 Dominus apud S. Brigittam l. 6. reuel. c. 26. vbi
 conuictus fideles nimis longè ab eo recessis-
 se, subiicit: *Quod nisi preces matris meae interue-
 nirent, non esset spes misericordiae.* ita ibi Huius
 quoque rei fidem nobis abundè faciunt complures,
 quæ apud probatissimos auctores di-
 uersis ætatibus referuntur visiones, & præter-
 missis duabus illis ei usdem argumenti reuelationibus altera S. Dominico, altera verò cui-
 dam religioso factis, quas c. 20. asseremus. Nos
 huic capiti aliquot alias eiusmodi visiones in-
 feret eoperæ pretium existimauimus.

Quo

*Viso tem-
pore Hen-
rici IV.
anno 1112.*
*Prodigia
plurima
contra Ec-
clesiæ pra-
dicatoris
diuinitus
ammissa.*
Sigebertus

Naucler^o.

Brijia

*Baronius
Rogerius*

Quo tempore Henricus Imperator eius nomi-
nis IV. ab anno millesimo centesimo vnde-
cimo in Paschalem II. summum Pontificem
propter inuestituras Episcoporum, quas vi ab
eo extorquere conatus est arma suscepit,
magnæ cladis Orbi præteritum; Germaniæ,
Longobardiæ, Populisque Imperio subiectis
(qui magna ex parte Imperatori consentiebant)
diuinitus sunt illatæ, quas per singulos annos
Sigebertus; & is, qui ab anno 1013. eius histo-
riam est prosecutus commemorant: eas nos
breuissimè indicabimus; vt oportunitate Dei-
paræ auxilium magis eniteat. Anno, inquit,
1112. Deo peccatis hominum offenso multa
eueniunt. In monte Castri loco Ecclesiæ S. Val-
detridis cum toto penè oppido arsit, Ecclesiæ
S. Michaëlis de periculo maris fulgurata diui-
nitus arsit cum ædificijs appendentibus sibi.
ita Sigebertus; sed Nauclerus verius. Tertio,
inquit, nonas Ian. an. 1112. tantus terræ motus
suboritur ante inauditus; nam multæ Ecclesiæ
& ciuitates inde subuersæ sunt. Leodiū a quar-
tu vi immensam cladem est passa: visæ sunt san-
guinæ nebes magnum incutientes hominib^o
terrorem: eodem an. die 3. Ian. terræ motu op-
pidum Rotemburgense, super Neccarum in
Sueuia, totaliter destructum est: anno Domini
1113. in pago Bracarensi circa Tornacum nix
tanta cecidit nono Kal. Maij, vt etiam syluas
fregit, apud Rauennam, & Parmam in agris,
& intra moenia sanguis Iunio mense, An. 1117
tercio idus Decemb. ad mediã noctem lucen-
tibus stellis egro tereno 14. Lunæ Eclypsis facta
est. & contracto orbe multis coloribus, sed ma-
ximè sanguineo penè integra hora suffusa est,
13. Kal. Ian. prima hora noctis igneæ acies à
Septentrione in Orientem in cælo apparue-
runt, deinde per totum cælum sparsæ plurima
noctis parte videntibus miraculo, & stupori
fuerunt. hæc Nauclerus. Vbi illud adnotandū,
Eclypsim hanc præter omnem naturæ ordinē
euenisse, cum non nisi 15. die ex Astrologorum
demonstrationibus contingere possit.

Baronius verò tom. 12. Annal. ad annum
1117. ex Rogerio in annalibus Anglicanis sic
habet. Apud Longobardiã magno terræ motu
facto, & vt testati sunt qui nouere, 40. dierum
spatio durante plurima domorum ædificia
conuerunt, & quod visu, dictuque constat mi-
rabile, vt illa quædam prægrandis mota est re-
pentè de statu proprio, iamq; ab omnibus in
loco longè remoto consistere cernitur. Medio-

lani viii patritiæ dignitatis dum de Republica
tractantes sub vna residerent Turri, auribus
omnium vxor foris insonuit, vnum ex illis no-
mine vocans, & festinato exire rogans; Quo
tardante persona quædam apparuit, quæ vo-
catum virum, vt egredere prece obtinuit.
Exeunte illo turris repente cecidit, & omnes,
qui ibidem erant casu miserabili oppressi. hæc
Rogerius. Cæterum in tot tantisque cladibus, in
tanta prodigiorum multitudine, ac veritate, *Deipara
auxilium*
quæ ingentem, proximamq; Dei vltionem, ac
mundi finem adesse minitabantur, pijsissima, ac
benignissima Dei Genitrix, peccatorum, Ad-
uocata apud Christum summum Iudicem,
multorumq; scelerum, quæ in mundo tunc
grassabantur iustum vindicem sua intercessio-
ne se veluti murum firmissimū opposuit, quod
quidem grandi miraculo Deo mundo testatu
esse voluit, Auctore Dodechino Germano, qui
circa hæc tempora vixit, cuius hæc sunt verba.
*Dodechi-
nus.*
Anno millesimo centesimo decimo septimo
in octaua S. Ioannis Evangelistæ terræ motus
bis inter diem, & noctem tam terribilis per to-
tum orbem terrarum factus est, vt multa ædi-
ficia conuerent, & homines vix effugerent: sed
maximè in Italia, vbi tam periculosus, & hor-
ribilis fuit, vt manifestū Dei iudicium super se
homines expectarent, cum per diuersa loca
Italiæ ciuitates, castella, villæ cum hominibus
inibi commorantibus, subito, hiatu terræ
deperirent. Nā & montes scissi sunt, & flumina
terra deglutiente exsiccata sunt; vt qui vellent
pedibus transire possent. Nec non flouius Pad^o
de alueo suo se erigens in modum fornacis in
altum se extulit, vt via pateret inter aquam, &
terram, & apertè daretur intelligi, quod elatis
fluctibus mundo exitium minaretur, cum sic
diutius aqua penderet, tandem in semetipsam
tanto sonitu demittitur, vt murmur illius per
milliaria audiretur. His tam mirandis, tamque
tremendis signis circumquaque diuulgatis, &
tribus diebus in ieiunijs, & orationib. per totam
Italiam ab omnibus petactis, apud Cremonam
quidam infantulus, in cunis iacens pannis
obstrictus in primam loquendi vocem contra
naturam os aperuit, matremque suam escas
parantem fratri suo maiori, qui plorando pa-
nem petiuerat, à corporis curis compescuit,
asserens sibi visam DEI GENITRICEM *Infantis
pueri te-
stimonij,*
MARIAM ante tribunal Christi stantem in-
stantissimisq; precibus pro iudicio, quod mun-
do propter peccata sua dare intenderat, ipsi *qui Deipara
sup-*

*nam vidit
p. omnium
do inter
gentem.*

supplicantem; ac post hæc deposuit eloquiū
æque ad tempus humanæ conditioni congru-
um. Hæc autem tanta, & tam horribilia mira-
bilia hi, qui viderunt, pericula mortis vix eva-
serunt, & non sunt compuncti, nec gratias ege-
runt; Deo pro evasione sua; qui verò audierunt
tā stupendam signum, non glorificaverunt
Deum, sed indurati in malitiis suis maiora pec-
cata prioribus addiderunt. Nam hoc eodem
anno multa perperrata mala, coniurationes
iniuste incendia homicidia, concremationes
Ecclesiarum, & abstractiones bonorum inibi
Deo ferientium, sed maximè in partibus Gal-
liæ; vbi Ciues contra Ciues confurgunt, & sibi
non consentientes capiunt bona, diripiunt
ciuitates, castella, domos, villas destruunt,
incendant; homines non humano, sed pecu-
dum more dilaniant, atque interimunt. His
etiam hoc anno Eclipsis Lunæ facta est, sci-
licet decimosexto Kalend. Iulij, & tertio Idus
Decembris Mirabile quoque signum decimo
septimo Kalend. Ianuarij in Cælo apparuit
varijs coloribus permixtum. hæc ille. Quæ
omnia Thomas Bozius de signis Ecclesiæ lib.
24. cap. 5. non minus piè, quàm eruditè perse-
quitur.

*Thomas
Bozius.*

*Gelafius
II. Pontif.*

Sigebertus

Sigonius

Cùm autem illius ætatis homines minimè
respicerent, (nam inter alia Henricus V. An-
no 1118. Burdinum Antipapam Gregorium
VIII. vocatum contra Gelafium II. Paschalis
successorem verum Pontificem erexit) nouis
cladibus sunt afflictij; vt videre est in Appendi-
ce ad Sigebertum; siquidem præter terræ-
motus, fulmina, & procellam, quæ anno 1118.
sauiuerunt, Mosa fluuius iuxta Abbatiam, quæ
dicitur Sustola quasi pendens in aëre fundum
suum visus est deseruisse. hæc ibi. Cæterùm
infantem eo anno locutum memorat etiam
Sigonius libro 10. de Regno Italiæ ad annum
1117. his verbis Tertio nonas Ianuarias Italia
inauditò ante multa secula terræmotu con-
cussa est, quippe eius impetu moenia, templa,
turres, quæ Vrbiùm passim cum ingenti morta-
lium strage procubuerunt, fontes turbati,
templorum lampades nullo impellente ven-
torum flato per aërem late, præcipuè Parmæ
noua Basilica, Veronæ ædificiorum pars ma-
xima corruit. Hiatus item Terræ in illis parti-
bus ingentes apparuerunt, & arbores radicibus
euulsa sunt. Insans locutus tristia, ac posten-
tosa quædam enunciauit. quin etiam 3. Ka-
lend. Februanas tremenda tonitrua, ac fulgu-

ra, quæ nulla hominum meminerat ætas, cre-
berrima immissa grandine, mortalium auri-
bus, oculisque objecta, rem in eam religionem
adduxerunt, vt diræ aliquid calamitatis im-
pendere homines suspensis mentibus pertime-
scent. Quod quæ pauorem animis maiorem
incutiebat, eadem prodigia, ac multo tristiora
ex Germania nunciabantur. hæc Sigonius.
Atque hæc de visione Deiparæ pro mundo
obsecrantis anno 1117. dicta sunt, nunc ad reli-
quas transeamus.

21 Anno 1128. cùm plurimi de pago Sues-
sionensi sacro igne accensi miserè tabescerent,
ad Deiparæ Ecclesiam confugientes centum, quæ Du-
& sex Deiparæ ope intra quindecim dies (vt
plenius tract. de Exempla, dicemus) sunt curati
inter quos quidam puer vndecim annorum
peccorum custos eodem igne tactus, à matre ad
templum delatus ad ingressum præcessit
excussus à quiete in gratiarum actionibus ru-
pit clamoribus æthera, narrauitque omnibus
se fuisse raptum ante Deum, & Dei Genitricem
pro populo supplicantem vidisse, vt dignare-
tur Deus hunc morbum à populo auertere, &
euertere; & hanc scintillam, quæ acciderat au-
ferre, & hoc responsum à filio suo benignè ac-
cepisse: Mater tu es Maris Stella, fiat volun-
tas tua. Idem paulò post se moriturum testatus
est, & sic euenit, non enim mensem superui-
xit: alia de hoc puero profus admiranda,
quæ suam visionem veram fuisse confirmant,
refert Vincentius in speculo historiali libro 27.
capit. 4. & S. Anton. 2. part. hist. titul. 16. cap.
14. §. 2. ea nos ad tract. de Exempla. referuamus.

Cæsarius Ordinis Cisterciensis, qui anno
Domini 1222. infigne opus de miraculis con-
scribebat in lib. 7. c. 2. narrat in quadam Eccle-
sia suæ Provinciæ suo tempore dum populus
sacrosanctæ Missæ sacrificio interesset, Dei
Genitricis imaginem tam vehementer sudasse,
vt omnes mirarentur, & sudoris guttæ matro-
narum peplis exteigerentur: qua de re inter-
rogatus quidam à dæmone obiectus, hoc re-
spondit; Quid statis, inquit, mirantes? filius
Mariæ manum extenderat ad feriendam, quæ
si non ipsa tenuisset, mundus iam minimè sub-
sisteret. Ecce hæc est causa sudoris, & audien-
tes omnes territi sunt. hæc ibi.

Idem Cæsarius libro 12. miraculorum,
capit. 58. scribit accepisse ab Abbatibus Ci-
sterciensibus ex Capitulo generali reueren-
tibus eodem anno, quo hæc scribebat, Wil-
helm.

hælmum quendam Monachum Ordinis Cisterciensis in Claraualle (cui multa diuinitus reuelabantur) dum oraret raptum in mentis excessu ad Christi tribunal, ad cuius dexteram Angelus cum tuba stabat, qui iussus est à Christo clangere, ejusque sonitu mundus totus non secus ac solum in arbore contremuit, cumque secundo clangere juberetur, mater misericordix Deipara sciens, si secundo tuba Angelus infonaret, mundum consummandum, cæteris sanctis tacentibus surgens ad Christi pedes accidit, & ut sententiam differret, ac mundo parceret enixius orabat. At Christus Dominus mundum adeo in maligno positum dicebat, ut & Laici, & Ecclesiastici, tum Clerici, tum Monachi suis peccatis eum irritarent, ideoque sententiam differendam non esse. At Virgo mater sanctissima instabat ut parceret saltem propter Cistercienses suos deuotos. Hæc Cæsius.

His consonat visio illa, quæ per quietem objecta est cuidam Nouitio ex ordine Prædicatorum Spoleti, quam refert S. Antoninus 3. par. histor. tit. 23. cap. 5. §. 3. videbatur enim sibi videre Christum tanquam iratum in maiestate sedentem, in alia verò sede collocatam Virginem gloriosam, quibus innumerabilis Angelorum, & Sanctorum multitudo aderat, cumque Christus præcepisset legi bona mundi, quæ quidem inuenta sunt pauca, similiter & legi mala, quæ præ nimia multitudine audire fastidiuit, subito (inquit S. Antoninus) totum mundum tanquam pallam unam Christus furiosè arripuit, eumque inferius cum impetu magno projecit, dixit, cum iudicatur exeat condemnatus. Quod cum prædictus Nouitius tremebundus aspiceret, voce magna exclamauit, dicens, sancta Maria succurre miseris. Ad cuius voces protinus pia Virgo Maria surrexit, & projectum mundum propria manu recollectit, & dixit, sine fili mundum, quem proprio sanguine redemisti adhuc iudicare, quia jam misi prædicatores meos, ut mundum ad te reuocarent. Hæc S. Antoninus, qui etiam addit, ad vocem illius Nouitij terræ motum subseditum fuisse in ea Vrbe, ita ut plurima ædificia corruerint, & homines, & mulieres ea nocte de Ciuitate exierint, & fratres ad vocem illius accurrentes, eum penitus quasi insensibilem inueniunt, quam visionem magistro suo in hora

mortis narrauit, & in ipso nouitatu in magno spiritus seruore animam Deo reddidit. hæc ex S. Antonino.

22 Idem S. Antoninus 4. par. summæ tit. 17. cap. 2. refert admirabilem quandam Deiparæ apparitionem, qua, orbi tenatum periclitanti, ac summopere laboranti subuenisse se perspicue declarauit, cum enim anno Domini 1399. Christus Dominus propter hominum scelera uniuersum terrarum orbem in tres partes dissectum quasi delere in animum induxisset, in cuius rei signum iusserat quandam rusticum tres panes, quos habebat, in fontem immergere, Virgo sanctissimam in speciem venerabilis cuiusdam matronæ ej se ostendit ad fontem illum, prohibuitque quo minus eos immergeret, verum ille iterum, ac terriò redijt ad Christum, à quo demergere illos jubebatur, tandem uno in aquam demerso, reliquos iussu Virginis referauit, quæ nimirum suis precibus filium è suscepto consilio, sententiæque dimouerat, mox rei totius significationem rustico aperuit, eique mandauit ut ad filij iram mitigandam, ubique supplicationes instituere ab hominibus candidis lineis indutis, & ut omnes è peccatorum cœno per poenitentiam emergerent, atque ad bonam se frugem reciperent: quod cum ille ubique euulgasset tantus animorum consecutus est motus, tanta morum, vitæque mutatio, ut idem S. Antonin. 3. par. hist. tit. 22. cap. 3. §. 32. fusè illam referat, narrat enim omnes mares, & foeminas, Laicos, Clericos, & Religiosos huiusmodi supplicationes instituisse, jejunijs, & precibus, per eos dies vacasse, dissidentium animos reconciliatos, sacræ confessionis, & Eucharistiæ sacramenta crebrius usurpata, & similia pietatis signa edica, additque rem fuisse prorsus mirandam, & quasi incredibilem: Nisi, inquit, oculis nostris vidissemus. Veram porro fuisse hanc visionem fructus animarum ex illa consecutus, quo homines ad imminentem mortem præpararentur declarauit: anno cum sequenti, qui fuit 1400. pestis ubique grassata tertiam fere hominum partem absumpsisse dicitur. hæc S. Antoninus.

Ex qua visione illud obiter animaduertere licet, nostris sceleribus (quibus Dei iram iugiter prouocamus) intercessionis Deiparæ efficaciam, aliqua saltem ex parte interdum retardari. hinc enim plurima Dei flagella patimur,

quæ tamen longè plura essent, nisi Deiparæ intercessio obmitteretur: hoc enim significatum existimo in illa veluti contentione, qua rusticus à Christo jubebatur tres panes demergeri, quod tamen à Virgine prohibebatur facere, tandemque uno demerito, duo sunt seruati: ut ergo fructum ejus intercessionis adipiscamur, peccata detestemur; diuina mandata accurate exequamur. In hujus enim rei figuram in nuptiis in Canna Galilee (quod alibi etiam animaduertimus) Deipara ministros monuit: *Quodcumque inquit, dixeris vobis facite*, ne tuorum precum fructus eorum contumacia impediretur: quocirca ad nostrorum peccatorum acerbiter ostendendam, quibus Deum in dies irritamus, visa est aliquando Deipara Christum orare, nec tamen Dei ultionem sublatam, quam tamen existimo longè majorem futuram fuisse, nisi ejus preces intercessissent: cujus rei memorabile exemplum nobis suppeditat Pratum spirituale à Sophronio Episcopo Hierosolymitano doctissimo, ac sanctissimo editum, cujus libri, & auctoris honorificatio habetur in Synodo Nicæna 11. Act. 4. in cap. enim 50. Prati spiritualis sic legitur: Scythopolis secunda est Palestinae Metropolis; in ea convenimus Abbatem Anastasiam, narrauitque nobis de Abbate Georgio incluso, dicens: Cùm quâdam nocte surrexissem, ut pulsarem signum) ea quippè cura mihi injun-

1. Ion. 2.

*Sophronio
in Prato
spirituali.
Synod. Ni-
cæna.
Pratum
spirituale.
Misericordi-
ne diuina
à nostris
sceleribus*

cta fuerat, ut excitarem fratres ad recolendam *retardat,*
audui plorantem senem, profectusque ad il- *exempli*
lum rogare ceppi, dicens: Quid habes Pater, *demonstra-*
quia sic ploras? Ille verò nihil mihi respondit. *tur.*
Rursus eum rogarem illum, ut causam sletus
mihi aperiret: ingemiscens ille, & ex intimo
corde suspirans, ait: Quomodo mihi à sletu
temperem, cùm Dominus noster Iesus Chri-
stus reconciliari nobis nolit? ego enim fili, vi-
debar mihi assistere cuidam super excelso
throno residenti, Multa verò millia circa illum
erant orantium illum, atque deprecantium de
quâdam re; Qui illorum precibus flexus non
est: Post hæc accessit ad illum mulier quæ-
dam purpura induta, prociditque illi, & ait:
Vel propter me placare filiiile verò nihilomi-
nus inexorabilis mansit: atque idcirco ploro,
& ejulo, vetens quod futurum est. Hæc mihi
dixit Abbas Georgius, quinta illuc ecente fe-
ria cœnæ Domini, sequenti verò, id est para-
scœve, hora diei nona repentino, magnoque
terramoto, corruerunt urbes maritimæ Phœ-
nicis. hæc ille.

Ex his omnibus colligo, diuinam misericor-
diam sub typo Iudis jure optimo in circuito
Deiparæ per Thronum adumbratæ poni,
quod Virginis viscera misericordiæ virtus repleant,
& Virginis apud Christum precibus,
ac meritis Dei misericordia abundè in nos dif-
fundatur.

P R A E S T A N T I S S I M I Q V I Q V E T V M

Veteris, tum Noui testamenti Sancti per viginiquatuor seniores adumbrati in circuitu Virginis Deiparæ esse, eique obsequi, & gratias agere dicuntur.

C A P V T X V I I,

Viginti-
quatuor se-
niores Vr-
ginem cele-
brant, eiq-
de suis vi-
gorijs gra-
tias agunt,

Quartum, quod de Throno Dei Apocal. cap. 4. habetur, illud est, viginti quatuor seniores vestibus candidis, & coronis aureis insignes, cytharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum in manibus habentes, Dei Thronum suis sedibus circumambue: & cum quatuor animalia Deo gloriam, & honorem darent, proci-
debant; & ipsi Seniores ante sedentem in Throno, eumque adorabant: nec non coronas suas ante Thronum mittebant, dicen-
tes: *Dignum es Domine Deus noster accipere*

gloriam, & honorem, & virtutem, &c. Et hæc quidem ijs, quæ de Virgine gloria per Dei thronum significata affirmamus, optimè congruunt, ut S. Antoninus 4. partit. 11. cap. 2. §. 11. aperte docet, cujus verba infra afferemus. Mesitò enim hi Seniores Deo gratias agentes in circuitu Throni, id est B. Virginis, esse, & coronas suas ante eandem etiam mittere describuntur. Quod ut melius demonstremus, illud initio statuendum est, Hos viginiquatuor Seniores, ut omittam va-
rias

Lib. de
sp. p.
ignis an
solarum
vig. or
quatuor
seniores
quatuor
p. 1.
Augustin.
Gregorius
Davidica
nus uni
versitatem
significat.

rias aliorum Interpretum sententias, de quibus copiose egimus in lib. de septem Angelorum principibus cap. 17. ex communi sententia typum gere sanctorum pietate, & doctrina maxime insignium, pontificum Prælatorum, & Doctorum, tum veteris, tum novi Testamenti; Qui etsi plures sint, quàm viginti quatuor, eo tamen numero exprimentur, quod is numerus ex duplici duodenario propter Sanctos vtriusque testamenti consistit: duodenarius enim ex Augustino libro 3. de doctr. Christ. cap. 35. & in Psal. 89. & ex Gregorio lib. 10. Moral. cap. 30. & ex alijs, vniuersitatem significat. Et quidem ad sanctos veteris testamenti præcipue spectant Patriarchæ, & Prophetæ: Ad Sanctos vero noui ipsi Apostoli, & alij quidam iustorum præstantissimi. Hi ergo Sancti seniores Deo gratias agentes circa Thronum Dei, scilicet Virginem, esse dicuntur; quoniam multipliciter ad eam referuntur, tum propter ea quæ dum viuerent erga eam præstiterunt, vel ab ea accepterunt, tum etiam, quia nunc in celo positi eam singulariter venerant, & præterea ante eandem coronas mittunt, quoniam de suis coronis ei quoque secundum Deum gratias agunt; quod ex ijs, quæ dicemus manifestum fiet.

B. Virgo
singulari
ter ad ho
minu sal
lutem eff
cooperata:
D. Thom.
Suar. 3. p.
11. 2. dist.
13. sect.

Et enim Virgo sanctissima peculiariter ad salutem hominum est cooperata, non quod nos redemerit, vel de condigno aliquid nobis meruerit, quod soli Christo conuenit; sed quia, vt ait D. Thomas 3. par. q. 27. art. 5. ad 1. Christum gratiæ plenum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes detulauit, suo enim modo ad Christi incarnationem cooperata est. & meruit illam de congruo: & præterea precibus, ac meritis suis multa de congruo nobis meruit, & impetrauit, de quo luculentissimè omnes sancti Patres agunt. Irenæus lib. 3. aduersus hæreticos, cap. 33. Sicut Eua, inquit, inobediens facta, & sibi, & vniuerso generi humano causa facta est mortis, sic & Maria Virgo obediens, & sibi, & vniuerso generi humano facta est causa salutis, & iustitiæ: Eua inobediens nos salutem accepit per obedientiam Mariæ: quod enim alligauit Eua per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem. hæc Irenæus. Tertullianus lib. de carne Christi, cap. 17. Credidit, inquit, Eua serpenti, credidit Mariæ Gabrieli: quod illa credendo deliquit, hæc credendo soluit. ita Tertullianus. Methodius in hypapante: Tu sola simul cum

Irenæus
Gen. 3.

Tertullian.
Gen. 3.
Lup. ii.

Method.
in hyp.

Deo, eorum, quæ Dei sunt, partem habere digna fuisti, sola Deum generans carne indutum ex Deo Patre unigenitè, ac sempiternè genitum. Andreas Cretensis orat. de dormit. Deiparæ: Sola, inquit, præter naturam fuit electa ad naturam renouandam; sola deseruit officio vniuersæ naturæ. Helychius orat. 2. de Virgine vocat eam præclarum nostram naturam ornamentum, quæ Eua pudore, Adamum comminatione licerauit, audaciam demonis contriuit, quam concupiscentia fumus non attingit, neque vermis voluptatis laesit. 3. S. Epiphanius sermone 3. de laud. Deiparæ: Maria, inquit, lapsum Eua erexit. & Adamum è paradiso deiectum in Cælos misit: quæ paradysum clausum aperuit, & per latronem rursum Adamum complantauit. Per te enim, o sancta Virgo, medius obstructiõnis paries inimicitias assoluisti: per te pax cælestis donata est mundo, per te homines facti sunt Angeli: per te homines appellati sunt amici, serui, & filij Dei: per te homines meruerunt esse confesus Angelorum, & cum eis familiariter conseruari: per te nouitia cælestis à terra transmittitur in Cælos: per te homines fiduciam habent in cælo erga altissimum: per te crux splendens: per vniuersam terram, in qua quidem cruce pependit filius tuus Christus Deus noster: per te mors conculcatur, & spoliatur: per te inferni: per te ceciderunt idola, & excitata est no. ita cælestis: per te cognouimus vniuersum sibi Deum, quem sanctissima Virgo peperisti Dominum nostrum Iesum Christum. hæc Epiphanius. In eandem sententiã plura commemorat Chrysippus oratione de Deipara, & ad extremum: Horum, inquit, omnium, quæ alia causa est, præter eam, quæ genuit huiusmodi miraculorum opificem, et est, Christum.

And. Cre.

Helychius

Epiphan.

Gen. 3.

B. Virgo la

psam Eua

erigere de-

ciuit.

Chrystip.

August.

Genes.

Hæc eadē

ab Aug.

mutatur

11. l. ser.

8. de Af-

sumpt.

Augustinus sermo. 18. de Sanctis, Eua cum Virgine comparans, & de gratiis, quas Virgini debet vniuersum hominum genus, agens: Mater, inquit, generis nostri pacem intulit mundo: Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo: Auctrix peccati Eua; Auctrix meritis Maria; Eua occidendo offuit, Maria viuificando presuit, illa percussit, ista sanauit, & infra O Beata Maria quæ tibi digne valeat iura gratiarum, ac laudum præconia rependere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perditio: Quas tibi laudes fragilium humani generis persoluit, quæ solo tuo commercio recuperandi adiutum inuenit & mox: Quia tu es spes vniuersæ peccatorum, per te speramus delictorum veniam, & in te, beatissima, nostrorum est expectatio

Ratio premiorum. hæc Augustinus. Idem serm. 15. de Tempore: Facta est, inquit, Maria restauratio foeminarum, quia per ipsam à ruina prima maledictionis probatur esse subiecta; maledicta Eva fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionem gloria remeasse. Projicit Virgines dolores, quos Eva per serpentem accepit, & quos per Angelum Maria suscepit honores assumit; venit virgines ad Virginem, parentes ad parientem, matres ad matrem, lactantes ad lactantem: ideo omnes istos cursum natura Virgo Maria in Domino nostro suscepit, ut omnibus ad se confugientibus foemina subveniret, & sic restauraret omne genus foeminarum ad se venientium nova Eva servando virginitate, sicut omne genus virorum recuperat Dominus Iesus Christus. hæc Augustinus.

Ephrem. Ephrem sermone de Deipara. cum ea loquitur: Per te, inquit, reconciliasti sumus Christo Deus nostro filio tuo dilectissimo. Idem in precatione ad Deiparam: Virgo, inquit, Dei sponsa, ac domina nostra; qua Deum, & hominem mundo mirifica, ac gloriosa conceptione tua peperisti. Deumque Verbum hominibus miro modo conciliasti; & rebellem humani nostri generis naturam caelestibus consociasti: unica spes desperantium, oppressorum auxilium, & ad te recurrentium presentantium subleuamen, omniumque denique christianorum firmum presidium. Idem in Theonisteu Lamentatione Deiparæ super passione Domini: Te, inquit, nos, & pura & immaculata, eademque benedicta Virgo, magni filii tui, universorumque, Dei mater inculpata, integra, & sacro sanctissima, desperantium, atque reorum spes colaudamus. Tibi, ut gratia plenissima benedicimus, qua Christum genuisti. Deum, & hominem: omnes tibi precidimus: omnes te invocamus, & auxilium tuum imploramus. hæc Ephrem.

Damas. 4 Damascenus orat. 1. de dorm. Virg. cum plurima, & ingenia enumerasset Christi in humanum genus collata beneficia, exclamans subiungit: Quisnam, inquit, immensorum horum bonorum, atque omnem mentis captum, & cognitionem superantium officina existit? an non perpetua illa Virgo, qua se in lucem edidit? Idem orat. 1. de Natiuit. Ob Deum in vitam produisti, ut orbis uniuersi saluti administram te praberet, atque antiquum Dei consilium, hoc est incarnationis Verbi, ac nostra Deificationis per te impletur. Richardus de S. Victore cap. 26, in Cant. docet: Virginitatis charitatem,

non tantum ad Iudaos, sed ad omnes homines dilatasam fuisse. & pro his iudeis inuenter orasse. & orando exauditam fuisse, dicente ei Angelo, inuenisti gratiam apud Deum quam querebas & addidit: Omnium, inquit, salutem desiderauit quesitum, & obtinuit, imo & salus omnium per ipsam facta est, unde & mundi salus dicta est. hæc ex Richardo Anselmo de excelsis. Virg. cap. 9. Quas, inquit, laudes, quasque gratiarum actiones non solum humana natura, sed etiam creatura huic sanctissime Virgini debet; Pura enim sanctitas, & sanctissima puritas piissimi pectoris eius omnem omnis creatura puritatem, siue sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditis orbis dignissime fieret; unde quid laudis pro tam ineffabili bono ipse per eam reparatus mundus ei iure debeat, affirmare nullatenus sufficit. ita Anselmus.

Bernardus serm. 2. de Pentecost. Merito, inquit, in te respiciunt oculi totius creaturae, quia in te, & per te, & de te benigna manus omnipotentis quequid creauerat recreauit. Idem sermone de Aqueductu: Vois omnibus Mariam hanc veneremur, qui totum nos habere voluit per Mariam. Idem sermone 3. super Salue Regina, cum de Deipara complures typos ex facis liter seidem accommodasset, respiciens ad Christum, qui ex ea carnem suscepit, de eadem hæc verba subiicit: Et. ut breuiter concludam: De hac, & ob hanc, & propter hanc omnis scriptura facta est: propter hanc totus mundus factus est: & hac gratia Dei plena est: & per hanc homo redemptus est: Verbum Dei caro factum est: Deus humilis, & homo sublimis: hæc Bernard. Idem sermone Signum magnum: Et quidem, inquit, sufficere poterat Christus, siquidem & nunc omnis sufficientia nostra ex Deo est: sed nobis bonum non erat esse hominem solum, congruum magis ut adesset nostra reparationi sexus uterque, quarum corruptioni neuter defuisset, & infra: Opus est mediatore ad mediatorem istum, nec alter nobis utilior, quam Maria, qua saluis antiodum & ueris, & mulieribus propinquit: Eva enim ministra seductionis, hac propretationis: Illa suggestit prauaricationem; Hac incessit redemptionem & hom. 2. supermissus est: O admirandam, inquit, & omni honore dignissimam famam singulariter venerandam, super omnes faminas admirabilem, parentem reparatricem, posterorum iustificatricem. hæc Bernard. Similia prois? luculeptet habet Geor. Gery. N. gius

Cap. 27
 7. *gius Nicomediensis oratione de oblatione Deiparæ in fine.*

Præterea Virgo, vt cap. 5. & 27. fufius auctoritate Sanctorum probabimus ex Dei maternitate non rati inter puras creaturas principatum tenere, sed etiam vera Domina ac Regina est omnium, siue Angelorum, siue hominum: Mater item est iustorum non tantum noui, sed etiam veteris testamenti, cuius ratione reddit Albertus Magnus apud S. Antoninum 4. par. tit. 15. cap. 14. § 3. Quoniam hi, vt docet S. Thomas ex Patrum sententia 2. 2. q. 2. art. 7. per fidem Verbi, ex Maria incarnandi explicita, vel implicitam, gratiam acceperunt.

Quare S. Leo, ser. de Passione: SALVTIFERÆ inquit, Virginis partus non exire mi tantum temporis generationibus profuit, verum etiam in præteritis refudit atates. & Ambrosius Epist. 7. ad Sineium In veteri testamento Virgo Hebraeorum per mare duvit exercitum, in nouo testamento Virgo Regis aula celestis, electa est ad SALVTEM. l. mō etiam ex S. Antonino loco citato non solum hominum, sed etiam Angelorum Mater censetur: Quoniam, inquit, ipsa Mater est Iesu, à quo Angeli illuminationem, perfectionem, & beatificationem accipiunt; quæ omnia plenius cap. 27. & 28. ex doctrina Sanctorum confirmabimus. Ad hæc propter Saluatorem mundi, quem genuit, sancti Patres eam Matrem viuētium, causam vitæ, perditis orbis reparatricem prædicant; & similibus elogiis, vt supra vidimus, eam efferunt, præsertim propter assensum quem Deo sic exigente in Christi incarnatione, tum suo, tum etiam totius humanæ naturæ nomine præstitit.

Hinc est, quod S. Thomas 3. par. quaest. 30 art. 1. affirmat in Christi incarnatione Beatissimam Virginem gessisse personam totius naturæ humanæ: Nam per Angeli annuntiationem expectabatur, inquit, consensus virginis loco totius naturæ humanæ in spiritali illo unio in matrimonio inter filium Dei, & humanam naturam. ita D. Thomas. & Ildesphus sermone 2. de Assumpt. Hæc est Virgo, in cuius utero omnia Ecclesia subarrhatur, & conjuncta Deo federe sempiterno creditur. ideoque de hoc admirabili mysterio intelligere possumus illud Cant. 3. Egredimini, & videte filia Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Ad hæc Virgo sanctissima non tantum totius naturæ humanæ nomine incarnationi assensum præbuit, verum etiam nomine suo

cum ex eius sanguinibus, & in eius utero faciendū esset quod eleganter animaduertit Gail Peryte Interpres in Cantica super illud: Fumus distillans labia tua; vult enim Deum misisse Gabrielem ad Virginem, vt mysterium incarnationis & redemptionis panderet atque eius consensum flagitaret: Nolebat enim omnipotens carnem sumere ex ipsa, non dante ipsa, sicut sumpsit, de dormiente, & non dante Adam, unde formauit Etiam ad futura Matris excellentiam non tantum ex ipsa carnem sumere, sed etiam ab ipsa volabat: & ideo propter Virginis consensum dulcissimum dicitur Cant. 4. Fumus distillans labia eius. hæc Gulielm. Apud Martinum del Rio in Cant. 4.

Quoniam ergo in Christi incarnatione per Gabrielem Archangelum sacratissimæ Virginis consensus exigebatur, vt tantum mysterium humani generis salutis necessarium perficeretur: ideo hunc assensum summis votis exoptabant omnes: quod pulchre Ecclesia sic exprimit in quodam Responsorio: Suscipe Verbum Virgo Maria, quod tibi à Domino per Angelum transmissum est: concipies, & paries Dentis pariter, & hominem, vt benedicta dicaris inter omnes mulieres. & Augustinus sermone 17. in Natiuitatem Domini piè contemplatur Virginem assensum Angelo daturam, vt Verbum caro fieret, eamque vt Angelo nuncianti, eiusque responsum expectanti annuat, precatur his verbis: Responde iam Virgo sacra; assensum tuum Angelus præstolatur, inde est, quod nuncius iste moratur; iam audiui: Spiritus sanctus superuenit in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, vt prolem gignas, & virginitatem non perdas Ianua Cæli quondam per Adam clausa iam sonat, per ipsam nuncius iste processit. Deus in porta est; Angelum quem moraris, expectat. O Maria saculum omne captivum tuum deprecatur assensum, te Deo mundus sua fidei obsidem facit, per te parentum suorum iniurias abstergi deprecatur, est nobis in cælum adiutor, si assensus tuus fuerit commodatus, & nobis succurris, & tibi, quia nobis poena successit, & tibi nuptiæ filio suo in tuo thalamo Pater preparabit. Deus in ipsis sponsalibus gaudiis relaxat quicquid eum offenderat mundus: O & tu Angele tantis Regis Nunciæ, & secreti diuini Legate, fano partibus seculi, conscius secretorum Cæli, latibimur socii tui si negotium Iueneris mundi. Nos à vestro consortio impietatis: micro dixisti: per vos de reditu nostro trahetur. In specie qualis nesci carceris miseris

Gulielm. Cant. 4. Luc. 1. Dent noluit carere ex Virgine assumere nisi ipsa consentiente. Martin. del Rio. Luc. 1. Offic. E. G. August. Genes 7.

setis

seriam, & loquere festinus ad Mariam, usque quo morari o Virgo nuntium festinantem? intueri Deum in caeli vestibulo me sustinentem, respōde verbum, & suscipe filium. Da fidem, & seni vir tutem. Pande sinus roseos Virgo perpetua, fides tua modo aut aperit caelum, aut claudit. Ecce inquit, Ancilla Domini, irrocat Rex in cubiculum suum. Fiat mihi secundum verbum tuum. Nec mora reuertitur nuntius, & nuptialem thronum ingreditur Christus. Accipit stolam carnis in thalamo Virginis; intra thesaurum maiestatis sacculū carnis cessit. Diuinitati sponsatur homo, pramiū accipit caro. Procedit Christus quasi sponsus de thalamo suo, cum praesagio nuptiarum exiit ad campum saeculi, currit sicut Giga; exultando per viam; peruenit usque ad crucis trophaum, & ibi firmavit ascendendo conjugium, ubi consentiret alienantem in supplicis creaturam, commercio pietatis se pro conjugio dedit ad penam: hucusque ex Augustino.

Luc. 1. 7 Et Bernardus homil. 4. super missus est in eandem sententiam ad Deiparam sic loquitur. Exspectat Angelus responsum; expectamus & nos o Domina, verbum miserationis. In sempiterno Dei verbo facti sumus omnes, & ecce morimur; in tuo breui responso sumus resurgendi, ut ad vitam reuocemur. Hoc supplices a te o pia Virgo stebilis Adam cum misera sobole sua exal de Paradyso: Hoc Abraham, hoc Dauid, hoc ceteri flagitanti sancti Patres, Patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione umbrae mortis: hoc totius mundus tuis genibus provolutus expectat. Nec immerito, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captiuorum, liberatio damnatorum, salus denique vniuersorum filiorum Adam totius generis tui: da Virgo responsum festinanter: O Domine responde verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & superi. ita Bernardus.

B. Laur. Iustin. Luc. 1. Et B. Laurentius Iustinianus sermone de Annunciatione agens de verbis illis: Ecce Ancilla Domini. Iste vnicō, inquit, responso compleuit caelum gaudio, Angelis omnibus exultationem praebuit, captiuo saeculo spem dedit, daemones vniuersos exorcuit, astantem latum fecit nuntium, ac detentis in inferno Patribus libertatis gratiam repromisit. Affectu quippe gaudio, extensis in caelum manibus, propatulo cordis auditu huiusmodi praestolabantur responsum: Erat nempe illis pra libertatis amore diuina nimis expectatio pauidaq; observatio, ne ob humilitatis virtutem reperiretur Virgo, consensumq; negaret, verum

ut datum à Maria percipere responsum, omnes pariter prorumpentes in laudes Domino decantare dicentes. Benedicamus Dominus Deus israel. Luc. quia visitauit & fecit redemptorem plebis suae hae ille.

At verò Augustinus sermone 18. de sanctis, quem aliqui Fulgentio tribuunt, de hoc ascensu Virginis in Incarnatione praestito, ut supra dicebamus sic gratias agit: O beata Maria quis tibi dignè valeat iura gratiarum, ac laudum praconia rependere, quae singulari tuo assensu mundo succurristi perditō? quae tibi laudes fragilitas humani generis perfoluit, quae solo tuo commercio reparandi aditum inuenit? Accipe itaque quascunq; exiles, quascunq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. hae Augustinus.

8 Quocirca S. Antoninus 4. part. titulo 15. c. 20. §. 10. pulchre ostendit Deum Virgini opus recreationis communicasse secundum quadruplex genus causae efficientis, materialis, formalis, & finalis. & propterea Matrem omnium dici: Et in genere quidem causa efficiens post Deum, sub Deo, & cum Deo, quia ipsa nobis illum genuit, qui nos omnes recreauit, causa seu regenerauit per passionem suam, virtutem gratia conferentem in Sacramentis, & ut filium suum gigneret, suis virtutibus virtutibus de regno promeruit. Causa materialis fuit Virgo huius recreationis nostra, quia Spiritus sanctus de purissimis eius sanguinibus consensu mediante accepit, quod in corpus formauit Christi per quod redemptio nostra, & recreatio facta fuit. Causa vero formalis, quia sua conuersione caelestis speculum est omnibus conuertendi se ad Deum. Causa denique finalis, quia totum opus redemptionis post Deum in Christi filij eius, ut homo est, honorem; & gloriam, est ordinatum, & propterea seniores coronas ante pedes Agni deponunt. hae ex S. Antonino.

9 Mirum igitur non est, si omnes caelites, Vigintium Angeli tum homines, sed potissimum hi quatuor Sancti seniores, qui inter Sanctos praecipui sententur, Dei Genitricem, quae saluti omnium est cooperata, Regnam quoque suam à colunt dexteris Christi astantem, quam etiam Matrem suam, & reparatricem orbis agnoscunt, veluti Dei Thronum circumstant in caelis, & peculiari illam reuerentia prosequantur, & colant, illisque verbis dignè eam celebrent, quibus in lib. Iudith capite 15. legimus sum-

munum Sacerdotem cum vniuersis Presbyteris suis benedixisse Iudith, quæ propter præcium Holofernis caput, & populum ab imminenti captiuitate liberatum, Deiparæ, quæ dæmone expugato salutem mundo attulit, figura fuit apertissima: Tu, inquit, gloria Ierusalem, tu laetitia Israël, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter. & mox: Ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris aenedicta in æternum. & sicuti omnis populus tunc respondit: Fiat sicut: ita reliqua sanctorum multitudo Sanctis senioribus merito in his Virginis laudibus acclamantes eadem de Virgine concinunt. Idem & Ecclesia militans facit subinde illud ex Euangelio Luc. 11. repetens: *Beatus uenter, qui te portauit, & uerba qua suxisti: & Beata viscera Maria Virginis, qua portauerunt æterni patris Filium: & Beata uerba, qua lactauerunt Christum Dominum.*

Luc. 11.
Ecclesia militans
Deiparam
laudat.

Sancti quoque eam tanquam totius humani generis ornamentum prædicant. Nazianzenus in Tragedia Christus patiens, eam sic affatur.

Nazianz.

*Regina, Domina, generis humani bonum,
Amica semper esto, tu mortalibus
Maximaq; quous in loco mihi salus,*

Cyillus.

10. Cyrillus Alexandinus homilia contra Nestorium: *Sit, inquit, tibi sancta Dei Mater laus: tu enim es pretiosa margarita orbis terrarum: tu lampas in extinguibilis, Corona Virginitatis, Sceptrum Orthodoxæ fidei. Merito autem pretiosa dicitur Margarita: Cuius pretium procul, & de ultimis finibus Prover. 31. Hanc Margaritam Christus, ut emeret, dedit omnia sua. Nam sanctus Bernardinus tom. 2. conc. 51. artic. 3. cap. 3. dicit: *Christum plus pro Virgine redimendam uenisse, quam pro omni alia creatura, & quemadmodum margarita in maritima concha rore cœlesti gignitur, ita & Virgo Deipara ex sterilibus parentibus, ac proinde peculiari Dei fauore orta; ad margaritæ uerò pulchritudinem, atque pretium ipectat, quod candida fit, & clara; sic etiam Deipara animæ, & corporis puritate nitet, cuius uita inelyta cum dâs illustrat Ecclesias; cui illud merito tribuitur Sap. 4. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate.***

Chrysof.

Chrysostomus sermone de Deipara: *Aus Mater, Cælum, Thronus, Ecclesia nostra decus, gloria, & firmamentum, & tutum. Eam ipect-*

men gemma omne precium excedentis uocat.

S Bernardinus tom 3. serm. 11. art. 2. cap. 3. in illud Cant. 8. *Qua est ista, qua ascendit de deserto, docet uerbo illo (de deserto) significari, ut iplius uerbis utat: Magnificentiam u-niuerusalem, qua fuit honor humana conditionis, hoc enim mirificum fuit, quod de humano genere in tanta miseria constituto talis Virgo ascendere possit. hæc ex sancto Bernardino. Verè enim multis modis totum genus humanum co-honestauit, atque honorificauit, ut patet ex titulis gloriosissimis, quos ex maternitate Dei, & ex suis meritis est consecuta, de quibus toto hoc libro egimus. Quocirca sanctus Thomas 3. part. quæst. 31. art. 4. inquit: *cut decuerit Christum nasci de foemina, prima congruentia est: Quia per hoc, inquit, tota humana natura nobilitata est, unde dicit Augustinus libro 3. quæst. hominis liberatio in utroque sexu debuit apparere: Ergo quia uirili oportebat suscipere, qui sexus honorabilior est, cõ- ueniens erat, ut foeminae sexus liberatio hinc appareret, quod ille uir de foemina natus est. hæc sanctus Thomas, qui in solutione primi citat Augustinum de Agone Christiano dicentem, Nolite uos ipsos conseruere uiri filius Dei uirum suscepti, nolite uos ipsos conseruere foemina filius Dei natus ex foemina est. Ita Augustinus Fulgentius sermone de Laud. Virg. Facta est, inquit, MARIA restauratio foeminarum, qua per ipsam à ruina prima maleuolentis probantur subtrahit. & Epiphanius oratione de Deipara, Angeli, inquit, accusabant Euam, nunc uero Mariam gloria prosequitur, qua mulierum infirmitatem uerè gloriosam reddidit, qua lapsam Euam erexit. Hinc factum est, ut mulieres ad sexus sui commendationem Deiparæ memoriam adducunt. Narrat sanctus Hiero-**

S. Bernar-
dinus.

S. Thomas.

Augustin.

Fulgent.

Epiphani.

Hieronym.

Sirisa.

17. Novembris, mulierum dignitatem his uerbis exprimebat, *satis à foemineo sexu Deum diligere promeruit, cum nasci de foemina dignatus est: nam cum uiro concessum non sit, ut sit Pater Dei,*

D d
Dei,

Dei, hoc tamen praestitum est foemina, ut sit parens Dei, sic ille. Quare Damascenus orat. 1. de Natiu. O Deo digna filia humana natura venustas: O sanctissima filia mulierum ornamentum. & infra: Mariù te beatam predicant omnes generationes, ut exitium humani generis datus: Tu sacerdotum gloria, Christianorum spes. & orat. 1. de dorm. eam generis humani ornamentum, & omnis creatura decus vocat, & infra: Tu inquit, es Patriarchis sempiterna oblectatio, Prophetis perennis exultatio. Ildefonsus sermone 10. de Assumptione: Hac est, inquit, decus mulierum. & Ephrem sermone de laudibus Virg. Eam unicam spem Patrum, gloriam Prophetarum, praconum Apostolorum, honorem Martyrum, latitiam Sanctorum, & lumen probatissimorum Abraham, Isaac, & Iacob, decus Aaron, splendorem Moysi, Gedeonis velus, & cæsus Hierarcharum, omniumq; Sanctorum, ac Virginum coronam, ob immensum fulgorem atque splendorem inaccessum, sic Ephrem.

Et quoniam hi Seniores ab ea tot beneficia sunt consequuti, quibus olim victores fuerunt, nunc autem coronati existunt: Idcirco venerabundi non tantum Virginis gloriae, ac felicitati gratulantur, & plaudunt; sed etiam venerabundi ipsam Virginem adorantes, secundum Deum, eidem gratias agunt immortales; suosque triumphos acceptos ei etiam referunt, idque aperte testantur, ac profitentur, cum coronas suas ante Deum, & ante Thronum, hoc est Virginem ponunt.

Enim verò si Vlysses propterea quòd quæ in fati erant Troianorum, quibus saluis expugnari illum (vt est in Poëtarum fabulis) neutiquam poterat sua vi, suaque virtute sustulisset, se illum cœpisse antequam caperetur aucter pronuntiare non dubitauit apud Poëtam.

Iam labor in fine est, obstantia fata remouit;
Attaque posse capi faciendo Pergama cœpi.

Quæ licet Poëtarum figmentis admixta sint; Rectè tamen ex ijs colligimus quid de huiusmodi rebus naturæ ductu homines æstimare soleant. Quantò verius Sanctorum de Sathanæ victoria etiam Virgini, quæ Christum mundo attulit, per quem gratiam ad hanc victoriam, re ipsa consequendam sunt adepti, acceptæ referunt? Ideo

quæ victores coronas suas etiam ante Virginem deponere scribuntur. Quocirca Ecclesia ex persona omnium fidelium ita ad Deiparam in officio Assumptionis: Paradisi porta per te nobis aperta sunt, quæ gloriosa hodie cum Angelis triumphas.

11. Quare sanctus Antoninus 4. pett. tit. S. Ant. 15. cap. 20. § 11. Seniores, inquit, deponunt coronas suas Apocal. 4. ante pedes Agni, recognoscetes se omnes coronas humilitate, & humanitate, Christi, quam assumpsit de Virgine; Ecce enim ex hoc (aut ipsa) beatam me dicent omnes generationes, quia respexit humilitatem Ancilla sua de me incarnando; omnes ergo, immò omnia cum sint recreata, & renouata per eam. Matrem eam debant reputare, & super omnes puras creaturas venerari. Ita sanctus Antoninus. Verùm qua ratione à Virgine agnoscant, quæ diximus beneficia, audiamus Primos humani generis propagatores, Adamum, & Euam apud Damascenum oratione secunda de dorm. Virginis. Ex quibus de reliquis senioribus pia meditatione facili coniectura id assequi poterimus: refert enim Damascenus ad Deiparæ dormitionem non solum è terra Apostolos ex varijs mundi regionibus diuino Imperio nobis ministerio adductos, verùm etiam è cœlesti Patria beatorum spirituum agmina, necnon præstantissimos quoque veterum iustorum, & Prophetarum, vt qui ex ea verbi Dei Incarnationem prænucciassent, conuenisse, atque ita primos humani generis Parentes cum Virgine colloquentes facit: Tum, inquit, Damascenus, Adamus, & Eua nostri generis auctores exultantibus labijs aliè exclamarunt; Beata tu filia qua violati mandati poenas nobis sustulisti: Tu mortali corpore à nobis accepto, immortalitatis indumentum nobis peperisti: Tu cum à lumbis nostris ortum accepisses, beatitudinem nobis rependisti, dolores deleuisti, mortis fascias persregisti; ad veserem sedem quasi possim: mo nos reuocasti: Nos Paradisum clausimus: Tu ligni vitæ iter patefecisti; ex lauis tristitia culpa nostra venerunt, ex cristibus contralutiora per te redierunt: Tu vita fons, & cœli scala: verè in. er. mulieres beatæ, atque ad eè beatissima. Iubjet Damascenus, etiam aliorum Sanctorum Virginem ad Cœlum inuitantium vocet: Applauderet, inquit, vnusquis etiam San. Alii sanctorum chorus, his verbis utens: Tu predicationis Deiparæ nostræ explosisti, tu expectatam nostram lacu à laudanti. produxi.

produxisti: Per te enim mortis vinculis soluti sumus. Veni ad nos cupientes, & vitam ferens thesaurum: veni ad nos cupientes, quia cupiditatem nostram expleuisti. huculque Damascenus.

12. Sed & sanctus Ioannes Baptista Domini præcurator, quo inter natos mulierum, teste Christo, non surrexit maior, quæ, quantaque à Deipara accepit & neque enim solum ad vocem Deiparæ exultauit Infantulus Spiritu sancto repletus, sed ex eiusdem præsentia mirum in modum profecit. Nam & Ambrosius de Institut. Virg. cap. 7. de Ioannis Baptiste virginitate agens: *Nec immerito, inquit, mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodam sua præsentia, & integritatis unguento Domini Mater exercuit.* & libro 2. in Luc. cap. 3. *Non sola, inquit, familiaritatis est causa, quod sancta Maria diu, id est tribus mensibus, mansit in domo Zachariæ, sed etiam tanti vasis profectus, nam si primo ingressu tantus profectus exiuit, ut saluationem Mariæ exultaret Iosam in vtero, repletur Spiritu Sancto Mater Infantis: quantum putamus visu tanti temporis sanctæ Mariæ ad didisse præsentiam. hæc Ambrosius;* qui ea seie ad verbum accepit ab Origene hom. 9. in Luc. vbi sic ait: *Si eo quod tantum venit Maria ad Elizabeth, & salutauit eam, tantus profectus vna hora habuit Ioannes. nostræ coniectura relinquitur, quid in tribus mensibus Ioannes profecerit assistente Maria Elizabeth, sic Origenes, quod firmiter Ioanni Baptiste contulit, quantum alii etiam præstitit ex hoc colligi potest.*

Ephræm sermone de laud. Virg. eam ita salutat: *Aue pax, gaudium, consolatio, & salus mundi, aue humani generis lætitia, aue Patrum præconium, & decus Prophetarum, aue pulchritudo Martyrum, & corona, aue gloria, & salus in solitudine ægentium, aue pulchra hymnographorum omnium oratio, aue terrigenarum omnium oblectamentum, aue progenitoris illius Adam resurrectionis, & plurima alia in hanc sententiam persequitur. Sed quid mirum est Deiparam à Sanctis extolli, quam laudibus ipse Deus prosequitur, ut videre est in libro Canticorum, & testatur Salomon Proverb. 31. cum de muliere illa fortis, quæ ex Bernardo sermone de Aquæductu Virginem significabat, ita loquitur, *Surrexerunt filie eius, id est Sancti, & beatissimam prædicauerunt; Vir eius, id est, Christus, & laudauit eam, præcipua enim Virginis laus est à Deo, cuius ipsa singulariter**

non solum Mater, sed etiam sponsa est, immo & Christus in Virginis vtero vir appellatur propter sui perfectionem; Ieremix 31. *Fæmina circumdabit virum, hic enim vir laudauit eam.*

13. Reliquum est, ut ostendamus hos Sanctos seniores circa Virginem esse; non tantum quia, ut diximus, in cælo singulari reuerentia eam venerantur, & de suis coronis ei etiam, secundum Christum, gratias agunt; sed etiam, quia omnes, dum in hac vita degebant, erga Virginem peculiariter aliqua præstiterunt, vel ab ea acceperunt, quare multipliciter ad eam referuntur, per ipsos quoque variis modis mundo innotuit.

Et quidem veteris testamenti Patres ab ea multa accepisse testantur Sancti; vnum Bernardum cum Augustino audiamus, Bernardus hom. secunda super Misit est, *Læta re, inquit, pater Adam, sed magis tuo O Eua mater exulta; qui sicut omnium parentes, ita omnium fuistis peremptores, ambo, inquam, consolamini super filia, & tali filia, propterea curre Eua ad Mariam, curre mater ad filiam, ipsa Patri pro matre satisfaciat, quia ecce si vir cecidit per fornicationem, iam non erigitur nisi per fornicatam, quid dicebas O Adam? Mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi; muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic; Domine mulier, quæ dedisti mihi, dedit mihi de ligno vitæ, & comedi, & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso viuificasti me. O admirandam, & omni honore dignissimam Virginem super omnes fæminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum viuificatricem hæc ex Bernardo Idem Bernardus sermone 2. de Pentec. loquens de Christo in sua incarnatione, Et tunc, inquit, iam operabatur salutem nostram in medio terræ, in vtero, videlicet, Virginis Mariæ, qui mirabili proprietate Terræ medium appellatur, ad illam enim sicut ad mediū, sicut ad Arcam Dei, sicut ad reram causam, sicut ad negotium saculorū respiciunt, & qui in Cælo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos, qui sumus, & qui sequuntur, & nati natorū, & qui nascuntur ab illis, Illi qui sunt in cælo, ut resarciatur; & qui in inferno, ut eripiatur; qui præcesserunt, ut Proph. fideles inueniantur; & qui sequuntur, ut glorificentur. sic Bernardus.*

Et Augustinus lib. de Assumptione explicans quomodo sanctissima Virgo per hos seniores innotuerit; *Sola, inquit, meruit Deum,*

Ierem. 31. Proverb. 1

Apo. 4. Viginti-quatuor Seniores in hac vita aliquid erga Virginem præstiterunt.

Bernard. Quid Virgo Adamo & Eua contulerit & alijs patribus.

Genes. 3.

Bernard. Psalms. 37.

Augustin.

Bernard. Et hominem paritura suscipere, facta Thronus Dei, & Aula Regis aeterni, sicut nos docuisti per Sanctos tuos, Patriarchas, Prophetas, & Apostolos, figuris & sermonibus, quibus credimus, & certissimus, quia nunquam fefellisti. & Bernardus cum compluribus Patribus hom. 2 super misus est, dicit, Virginem à Patribus praefiguratam & à Prophetis promissam, quod multis exemplis probat.

Sophron. Et Sophronius sermone de Assumptione: Quicquid humanis dici potest verbis in laudem gloriosa Virginis Mariae, minus est à laude Coeli, quia diuina est, & Angelicis excellentius praedicata, & laudata praenunciata, à Prophetis quidem praenunciata, à Patriarchis figuris, & anigmatibus praesignata, ab Euangelistis exhibita, & monstrata, ab Angelo venerabiliter, atque officiosissime salutata. hae Sophronius.

14. Verum, vt de quolibet ordine horum Seniorum, Patriarcharum, scilicet, Prophetarum, Apostolorum & insignium sanctorum aliquid, quod erga Virginem exhibuerunt, dicamus, ipsa ex Patriarchis genus ducit, Prophetarum praenunciata est oraculis, ab Apostolis quoque praedicata, summisque laudibus exornata fuit. Denique à praecipuis sanctis eius cultus, ac religio in vniuersum orbem est propagata, quod ita demonstratur.

Dripara ex Patriarchis genus ducit. Nam quod ad Patriarchas spectat ex ipsis de Tribu Iuda, & semine Dauid progenita fuit, inter quos quatuordecim Reges, & aliqui Duces populi numerantur, & inter progenitores nonnulli Prophetae fuerunt, quemadmodum probat sanctus Thomas 1. part. quaest. 31. art. 2. Quare Ecclesia, Regali, inquit, ex progenie Mariae exorta resurget, & Leo serm. 1. de Natiu. Dom. Virgo, inquit, Regia Dauidica stirpe eligitur: quo etiam nomine à Bernard.

Leo. Signum magnum. Nec ei defuit sacerdotale genus insinuante Luca, vt notat Augustinus libro secundo de consens. Euangel. capit. 1. quod cognata eius esset Elizabeth, quam dicit de filiabus Aaron: Quapropter, inquit Augustinus, firmissimè tenendum est, carnem Christi ex utroque genere propagatam, ex Regum scilicet, & Sacerdotum, quod etiam

Hilarius Dan. 2. Cant. 2. aduenterat Hilarius in Matthaeum canon. 1 & alii, & Damascenus oratione prima de Natiuitate. O lilium, inquit, inter spinas ex nobilissima, & maxima Regia radice ortum. Hinc est, quod Honorius agens de prosapia Virginis

ex quadruplici parte nobilissima: Ex benedictio, inquit, Patriarcharum semine, ex praclaro Prophetarum germine, atque sacra. Sacerdotali stirpe, generosa quoque. & Regali progenie hac tunc clyta virtutis Dei Virgo procecit, qua singularissimum florem meruit germinare. Ita Honorius, Propterea Virgo ab Andrea Cretensi in salutatione Angelica. Decus dicitur Patriarcharum, quod ab illis progenita vicissim maius illis ornamentum attulerit: praecipuam enim nobilitatem Virgo beatissima ex Deo ipso, quem genuit est consecuta, quod puerè Ambrosius libro secundo de Virginibus expressit: Quid nobilius, inquit, Dei matre? Quid splendidius ea, quam splendor, elegit Idcirco, & in patentes suos extimiam refundit nobilitatem. Quod eleganter Rodolphus Agricola eamine in honorem S. Annæ sic cecinit.

Conspicuos praestant alios benefacta Parentum,
Tu contra NATE nobilitate nites.
Magna quidem, meritisque tuis, pietate, fideque
Quis neges? ac NATA hac splendidiora factis.

Sancta Brigitta in reuelationibus suis in S. Brigitta sermone Angel. capite septimo & octauo, habet ex Angeli reuelatione Adam magnam concepsisse laetitiam ex reuelatione, qua Virginem ultimum Desparam ex suo semine nascituram cognouit, Virgo qua sua responsione ad Angelum, & summa sua castitate, ac obedientia reparatura erat quicquid Eua superbia, & inobedientia perdidit: similiter & Abraham mirum in modum de hac sua filia nascitura magis, quam de Isaac exultasse, Ioan. 8. eamque maxima charitate prosequutum; similiter Isaac, Iacob, & Patriarchas. hae ibi. Sanctus Christus Ioannis s. Abraham, inquit, exultauit, vt videret diem meum; vidit, & gauisus est, quod de die qua Christus de Virgine carnem suscepit, intelligit Augustinus tractatu 43. Ioan. & Irenaeus libro quarto contra haereses capite 15. Hilarius libro quinto de Trinitate. Origenes hom. 10. in Genes. Cyrillus Alexandrinus in catena Graeca. Bernardus sermone sexto in vigilia Natiuitatis, qui etiam addit, David quoque de hoc exultasse, cui dictum fuerat: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Poffet hic de sanctorum Patriarcharum Virginis progenitorum laudibus agi; verum

rum quia eas varij Patres sunt profecuti; nos reliquis omiffis; de ipsis Virginis Parentibus sanctissimis, Ioachimo, & Anna, nonnulla in eiusdem Virginis gloriam ex probatissimis auctoribus proferemus capit. sequenti.

Deipara
ill' vaticin
ium Pro
phetarum
Hieronym.
Ephrem.
And' Cret.

Ildefonsus.
Cyrillus.
Surg. Ha
gopol.
Georg. Ni
comed.

Cant. 3.
Salomonis, quem inquit, in orbem circumstanti sexaginta potentes & namque diuinitus inspirata scriptura vera PROPHETIA, qua per ea, qua significauerunt, suo testimonio comprobant Deum esse ex ea parandum. Ita Gregorius Nicomedensis. S. Bonauentura in hymno Te Matrem Dei laudamus; veritatem Prophetarum eam dicit. S. Brigitta loco citato cap. 9. habet: Prophetas diuinitus afflatos prauunciasse Deum omnium creatorem de intemerata Virgine nasciturum, Qui animas Ada peccato perditas, redimeret. & ex hac Virgine Deipara cognitione in tribulationibus suis magnam a Deo consolationem accepisse, præsentes ipsa Deum fortissimum Gygantem assumpturum arma, quibus diabolum, & omnes inimicos deuincere debebat hæc ibi. Hinc est, quod Augustinus sermo-

ne 100. de tempore, beatam Virginem vocat Terram Promissionis, cum etiam historiam illam duorum exploratorum, qui botium de terra promissionis Numer. 13. attulerunt, explicaret, ait: Sicut una illa Christum Deum figurauit; ita & terra promissionis, in qua natus est, sancta Maria videtur imaginem prætulisse; in ipsa enim impletum est, Veritas de terra orta est. Quomodo autem beata Maria non fuit terra promissionis, qua per Prophetam multo ante promissa est, nam per Isaiam Prophetam multo ante

hæc ibi.

dictum est, Ecce Virgo concipiet, & pariet filium: hæc Augustinus.

Sancti quoque Patres abunde testantur, Virginem Prophetarum oraculis prænunciatam. Ita Ildefonsus sermone 4. & 6. de Assumptione: & libri de virginitate Mariæ cap. 3. Augustinus lib. de Assumptione. Damascenus lib. 4. cap. 15. Petrus Damianus sermone 2. de Nat. Virg. Anselmus de excellen. Virg. cap. 2. Bernardus Epistol. 164. & hom. 2. supermissus est, & utrobique multas affert figuras, & prophetias. B. Laurentius Iustinianus libro de casto connubio capit 3.

16 Ab Apostolis quoque, quorum ipsa fuit Magistra, à qua multa didicerunt, vt capit. 19. Apostolodiceus, præclaris encomijs est celebrata; rum magis nam & in symbolo honorificentissimè eam commemorarunt, cum in articulo Incarnationis Christi dicitur: Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine, quæ est Dei paræ laus præstantissima, vt cap. 5. dixi, ex qua reliqua omnia Virginis bona manarunt: quem articulum Andree Apostolo tribuit Augustinus serm. 115. de tempore.

Et vt testatur Dionysius cap. 3. de diuinis nominibus miris præconijs eam extulerunt cum ad eius dormitionem conuenissent, & quilibet infinitam Dei bonitatem in Virgine pro sua virili laudibus extollerent, vt rectè Deiparæ aptari possit illud Ecclesiæ 1. Et in die defunctionis sue benedicetur: hoc ipsum pluribus testatur Andreas Cretensis oratione 2. de dorm. Deiparæ, & Damascenus oratione 2. de dorm. & allegat Dionysium Areopagit. vt merito à Cyrillo hom. 6. in Nestorium, ipsa præconium nuncupetur Apostolorum. & ab Ephraim sermone de laud. Virg. Præconium Patrum, & Apostolorum dicatur: similiter à Bonauentura in hymno: Te matrem Dei laudamus, Præconium, & doctrix dicitur Apostolorum: Te, inquit Cyrillus, Propheta prænunciarunt: Te Apostoli summis laudibus celebrarunt. Et Idiota in libro contemplationum beatæ Virg. cap. 5. In prædicatione, inquit, Apostolorum in omnem terram exiit sonus tui sanctissimi nominis, & manifestum toti mundo factum est, sic ille. Cuius rei in Hispania illustre est monumentum, Templum scilicet, beatæ Virginis de Pylarè à sancto Iacobo Apostolo, qui maior est dictus, Cæsar augustinæ excitatum: de quo solius infra capit. 19.

Ildefonsus

Augustinus

Damasc.

Pet. Dam.

Anselmus.

Bernard.

B. Lauren.

Iustinian.

Deipara

rum magis

ista, & ab

ipsis lau-

data.

Symbolum

rum.

Augustin.

Dionysius

Eccl. 1.

Andreas

Cretensis

Damasc.

Dionysius

Ephraim

Bonauent.

Idiota.

Damasc.

Damascenus oratione 2. de dormit. cum dixisset Apostolos diuinitus congregatos ad Virginis dormitionem, de iisdem subiicit: Adferant, inquit, Verbi serui, ut pro eo ac debebant, ipsius etiam Matri ministraturi, benedictionem ex ipsa non secus, ac amplissimam quandam, ac praestantissimam hereditatem haurirent: cequis enim dubitet, quin ipsa benedictionis fons, ac honorum omnium scaturigo sit? Ita Damascenus.

Omnes sancti Virginis fuere deuoti. Canisius. Cap. 35.

17 Denique omnes Sancti Virginis laudes, pietatem, & cultum certatim sunt profecuti; quod satis constat per omnes aetates ab initio nascentis Ecclesiae; id quod non minus eruditè, quam piè probat Canisius libr. 5. de beata Virg. cap. 27, ad 31. & nos infra cap. 35. compluribus sanctorum exemplis perspicuè; ostendemus, vt merito de ipsa dictum sit illud Psalm. 44.

Psalm. 44.

quod de beata Virg. legit Ecclesia in missa vigiliae Assumptiois Virginis Vultum tuum deprecabuntur non tantum ex inferioribus, sed ipsi diuites plebis; nimirum magni, & praecipui Sancti: quod de Virgine intelligit Gregor. II. Papa Epist. ad Germanum quae lecta est in septima Synodo Act. 4. vbi ait Sancta Dei Matris faciem diuites plebis supplicare. & Athanasius sermone de Deipara: Ideo, inquit, vultum tuum deprecantur omnes diuites plebis, dicitur scilicet istiusmodi bonis, & spiritualibus consolationibus, sic Athanasius. idem

Gregorius Papa

Athanas.

Damascenus orat. 1. de Nat. Huiusce, inquit, femina personam diuites plebis supplices deprecantur. Andreas Cretensis orat. 2. de dorm. Virg. loquens De se, inquit, Dauid tuum praefigurans egressum praedixit, Vultui tuo supplices erunt diuites populi. Virgine etiam accommodatur in officio Fratribus minoribus concessio illud Iob 38. Quam laudant astra matutina, id est, Angeli sancti. & Bonauentura in Litanijis B. Virginis: Sancta Maria, inquit, quam omnis laudant & venerantur: ideo Cant. 6. Viderunt eam filiae, & beatissimam praedicauerunt, Regina, & concubina laudauerunt eam? quasi dicat, non solum inferiores Sancti per filias significati; sed ipsae Reginae, id est, praestantissimi Sancti laudauerunt eam, Quare Ephrem in orat. de laud. Virg. vocat eam coronam cetero hierarcharum, omniumq. Sanctorum, & Virginum inaccessam, ob immensum fulgorem, & Damascenus orat. 1. de Nat. in, inquit, Sacerdotum gloria, Christianorum spes.

Damasc.

And. Cre

Iob 38.

Bonauent.

Cant. 6.

Ephrem.

Damasc.

12 Ex dictis facild etiam explicare possumus mare illud vitreum simile crystallo, quod in conspectu sedis esse scribitur Apoc. 4. Quomodocumque enim mare illud vitreum, sumatur facild explicari potest, quam ratione in conspectu Virginis esse dicatur, & ut omittam reliquas interpretationes, si per mare intelligatur hominum multitudo in terra degentium, ut dicit noster Ribera in Apoc. 4. ex illo Apoc. 17. Aqua populi sunt: ceterè omnes in hac vita tanquam in mari perturbationum procellis agitato, & amaritudine pleno, nauigantes in conspectu Virginis sumus, & ad eam tanquam maris stellam respicere, eamque pro nostris necessitatibus invocare debemus dicentes: Ad te clamamus exules filij Eua, ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum valle: Eia ergo Ad vocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere: & lesam benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. nam, ut rectè Bernardus serm. 4. super Salue Regina: Si vultum tuum, inquit, deprecabuntur, Virgo sacra, omnes diuites, plebis, & si pauperes plebis, multo magis egenus, & pauper, opprobrium hominum, & abjectio plebis, sic ille. Sin autem cum Petetia in Apocal. 4. disput. 16. per Mare vitreum multitudo innumerabilis animarum sanctorum in Caelo existentium intelligatur, quod probabilis existimo, ut dixi libro 2. de septem Angelorum principibus cap. 15. Tunc qua ratione (ut superius dixi) viginti quatuor seniores, eadem etiam haec animae beatae Virginem sanctissimam venerantur, eique reuerenter astant. quod idem dici potest de turba illa magna ex omnibus gentibus, & tribubus conflata Apoc. 7. quae stare dicitur ante thronum Dei, & in conspectu Agni, quoniam Deum etiam in Virgine reuerentur, nisi malis dicere eo loco illud (ante Thronum) per metonymiam sumi, nimirum ante sedentem in throno, ad quem ejusdem turbae vox illa gratulationis mox dirigitur. Salu Deo nostro, qui sedes super Thronum, & Agno: sed cura in sacris eloquijs nihil redundet, cumque illi non tantum dicant, salu Deo nostro, quod satis esset ad ejusdem majestatem indicandam (Deo enim nihil est sublimius) sed etiam addant, qui sedes super Thronum, profecto aliquid peculiare indicari existimamus, quod beatissimae Virgini, in qua refidet Deus, & per quam, ut cap. 15. diximus, pleraque Dei attributa

Quomodo mare vitreum dicitur ante Thronum Apoc. 4. Ribera Apoc. 17. Offic. Episcopi Bernardus Psalms. 44. Petetia Perer. Quomodo turba dicitur ante thronum, id est ante Deiparam, Apoc. 7. Apoc. Pet. D. Perer. Virg. plura prole

attributa mirifice mundo innotescunt, com-
modissime aptari possit. Et sane; quemad-
modum recte animaduertit Bida in Lucae
cap. 1. Eadem voce, inquit, Maria ab Eliza-
beth, qua à Gabriele benedicitur, cum ei dicitur,
Benedicta tu in mulieribus, quatenus & Angelis,

& hominibus veneranda, & cunctis meritis sti-
minis præferenda monstratur. hæc ille. & ipsa-
met Virgo sanctissima Spiritu Sancto impel-
lente, illud de se verissime pronunciauit: Ecce
enim ex hoc beatam me dicent omnes genera-
tiones.

SANCTORVM IOACHIM, ET ANNÆ
Virginis Deiparæ parentum eximia sanctitas.

CAPVT XVIII.

DE Virginis Deiparæ parentibus
inclutus, atque sanctissimis di-
ctari, quod superiori capite
polliciti sumus, illud primo lo-
co potendum arbitror ad Vir-
gidis gloriã, suorum dignita-
tem Parentum ipectate: verissimum enim est
illud Ecclesiast 3. Gloria hominis, ex honore Pa-
tris sui: sicut enim ex Bernardo homilia 4. su-
permissus est: Quicquid in laudibus Matris
Dei proferimus ad filium, ita ad eundem Deip-
aræ gloria in dignitas parentum ejus perti-
net, atque aded ad Christum, qui est eorum
nepos. Et quidem Sancti Ioachim, & Anna
parentes Virginis erant: Clari, inquit Nicepho-
rus libro primo histor. capite 7. nec non pri-
mus quibusque, & splendissimis, nobilissimisq;
genere connumeratis; quippe quæ nobili præ-
sapia descenderant, tot Regum & Judicum
populi, quos enumerat Matthæus capite pri-
mo, & Lucas capite tertio, de quibus D. Tho-
mas 3. parte quæst. 31. art. 3. ad 2. Scita co-
gniti, ut receptissimum esset apud omnes Vir-
ginem ex familia David genus deducere, ut
sic de Christi genealogia constaret. Quare
Bernardus sermone Signum magnum, inter
Virginis stellas duodecim, ex quibus Regum
Mariæ diadema compactum est, non tantum
sanctitatis, sed nobilissimæ etiam profapie
prærogatiuas enumerat: Quid ergo, inquit,
sydereum michi: in generatione Mariæ? plane
quod ex Regibus oria, quod ex semine Abra-
hæ progenita, quod generosa ex stirpe David: Nihilo-
minus tamen. & si clara quidem proauorum
titulus, inquit Petrus Damianus sermone 2. de
Natiuitate Virginis, sed incomparabiliter clarior
generositate prolis, filia siquidem Regum, sed Ma-
riæ nobilitate Regis Regum. Eadem quoque ratione Sancti
Ioachim, & Anna, licet nobilissimis essent or-
ti natalibus; incomparabiliter tamen nobilio-

res ex filia Deipara, & nepote Christo Dei filio
evadere, ut omniam hic nobilitatem illam,
quam ex insigni in Deum pietate sibi compa-
rarunt.
2 Igitur, ut hinc exordiamur, Ioachim
Hebraicè idem sonat, quod preparatio Domini
Anna verò idem, quod gratia ex Epiphania
sermone de laudibus Virgin. quorum nomen
quàm rectè congruat ijs, quæ per eos Deus
effici, significarique voluit; ex ijs, quæ dice-
mus, apparebit. Erant autem eximia sanctita-
te præstantes bona, suatrisariam diuidebant,
partem unam templo, templique ministris,
alteram peregrinis & pauperibus, tertiam iux-
familiæ usibus impendebant. Vnde colligi
mus, Virginem sanctissimam, quæ bonorum
pateruorum fuit hæres, pauperem voluntate
fuisse, quemadmodum probat Canisius libro
primo de beata Virgine capite quarto, ut sic
magis assimilaretur Christo ex ea nascituro, 2. Cor 8.
qui cum Dives esset, pro nobis egenus factus est &
nasci in stabulo, ac sepeliri in alieno sepulchro
voluit, & dum vixit, non habebat, ubi caput re-
clinaret. Parentes porro Virginis usque ad se-
nectutem absque liberis steriles fuere, quod a-
pud Iudæos probro ducebatur, quasi maledi-
ctus esset sterilis, qui semen non faceret in
Israël, quod testatur Hieronymus in Isa. 56. in
illa verba: Dicit Dominus Eunuchis, & Augu-
stinus quæst. 92. in Exod. & libro 14. contra
Faustum capite ultimo. Quare magno pro-
lis desiderio flagrantibus, præces cum lachry-
mis ardentibus, & jejuniis ad Deum enixius
fuerunt: Tandem Dominus se dicaturus vouerunt:
desiderium pauperum exaudire solitus per An-
gelum Ioachimo in monte, & Annæ in hor-
to prænunciauit, promisi que filiam futu-
ram venturi Messæ Matrem, quam iussit
voca.

Bida.
Luc. 1.
Gloria pa-
rentum B.
Virginis
ad ipsam,
& ad Chri-
stum spe-
ctant.
Eccles. 3.
Bernard.
St. Ioa-
chim &
Anna cla-
rissimi.
Nicephor.
Matth. 1.
Luc. 3.
& Thom.
Bernard.
Apo. 12.
Pet. Dam.
Parentes
Virg. nobi-
liores ex
prole quæ

ex præu-
Interpre-
tatio no-
minu lo-
achim. &
Anna.
Epiphani-
Fuerit san-
ctissimi, e-
lemosynas
faciebant.
B. Virgo
stere pat-
ternam
voluit.
Canisius.
2. Cor 8.
Ioan. 19.
Matth. 8.
Sterilitas
apud Iu-
dæos probro
ducebatur
in dicitur
Hieronymus
Augustinus
Enixus præ-
ces a Deo
petebant.
promissi-
tur illis.

*Haec mater
Messia.
Quo tem-
pore obse-
runt.*

*Parentes
Virginis
sanctitate
extimif.*

Epiphani.

*Etymolo-
gia nomi-
nū eorum.*

*Historia
Mariae.*

*Liber de
ortu Ma-
riae.*

*Triparti-
ta bonoriū
diuisio.*

*Praun-
ciatur no-
men prolis
Mariae.*

*Liber de
ortu, &*

vocari Mariam, eamque octavo Decembris concepit Anna, & die octavo sequentis Septembris feliciter enixa est: eandem postea trimulam ex voto obtulerunt in templum. fertur autem Joachim octogenarius, Anna verò septuaginta novem annorum obiisse, filiamque in Templo eo tempore undecimum annum agentem reliquisse.

3 Hæc pauca de parentibus Virginis ex probatis Auctoribus collegimus, quæ nunc auctoritatibus Patrum confirmabimus, quibus aliqua subijciemus, quæ eorum in Deum pietatem magis declarant. Sanctus Epiphanius sermone de laud. Virg. Sancta, inquit, Virgo de Tribu regia Davidis, sanctorum virorum filia, cujus parentes Joachim, & Anna, qui quidem in vita sua Deo placuerunt, atque fructum ejusmodi germinarunt sanctam Virginem Mariam, Templum, & simul matrem Dei. Joachim porro, Anna, & Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerebant, Joachim enim interpretatur preparatio Domini eo quod ex illo preparatum sit templum Domini, nempe Virgo, Anna rursum similiter gratia interpretatur, propterea quod Joachim, & Anna gratiam acceperunt, ut accedentibus precibus talem fructum germinarent sanctam Virginem adepti, Joachim siquidem precabatur in monte, & Anna in horto suo: Anna vero gravida effecta caelum, & Thronum Cherubim peperit sanctam puellam Mariam. Idem hæret. 78 dicit Virginem ex conceptione viri, & mulieris secundum promissionem veluti Isaac dispositam: & hæret. 79 Virgo, inquit, per preces, & omnem diligentiam secundum promissionem Patri & Matri data est, & paulò post: Historia, inquit, Maria, & traditiones habent, quod dictum est patri suo Joachim in deserto, uxor tua concepit, Angelus prauatrenatus est id, quod futurum erat jam ex Deo ordinatum, & iusto promissum. Hæc Epiphanius.

Hieronymus, siue alius Auctor libri de ortu, seu Natiuitate Mariæ, qui in tom. 9. operum Hieronymi habetur, multa ex ijs, quæ diximus, refert, & præsertim piam illam bonorum diuisionem tripartitam à Sanctis Joachim, & Anna fieri solitam, addit Angelum sancto Joachim apparuisse, ei que inter alia: Anna, inquit, uxor tua pariet tibi filiam, & vocabis nomen eius Mariam. Hæc enim erit, ut uouisti, ab infantia Domino consecrata, & Spiritu sancto replebitur, adhuc ex utero matris, & astate procerione, sicut ipsa ex sterili nascitur, ita incompara-

biliter Virgo generabit Alissimū filium, qui Iesus Natiuitate vocatur. & infra, eadem ab Angelo sanctæ Mariæ Anna dicta commemorat. Hæc ibi. Hunc libellum tanquam pium ex Hebraico in Græcū Canisius libr. 1. de B. Virgine Maria. & quidem omnia pene, quæ ibi leguntur, uno vel altero dempto apud grauissimos Auctores inueniuntur, & videtur libellus hic citari, & probari ab Epiphanio hæret. 79. ut diximus, & à Epiphano Gregorio Nysseno oratione de humana Christi generatione. Simeone Metaphraste de ortu, & dormitione Mariæ, ubi eam appellat arcanam, & occultam historiam, & ab Auctore imperfecti in Math. homil. 1. Nam Epiphanius hæret. 26. contra Gnosticos alium libellum refert dictum styrys Mariæ, unde mendacia aliquot prodierunt, & hunc reprobatur Gelasius cap. sancta Romana Ecclesia 16. dist. sancti vide Chrystophorum de Castro nostra Societatis in sua historia Deiparæ pariter, atque eruditè ex sanctis Patribus collecta, ubi in cathalogo Auctorum in Hieronymo, hunc libellum de ortu Mariæ, ab omni calumnia egregiè vindicat. & sancti Hieronymus Epiphanio familiaris historiam, ac traditiones de Conceptione, & ortu Beatæ Virginis ab Epiphanio hæret. 78. citatas facillè cognoscere potuit, easque litteris mandare.

4 Damascenus multa in laudem Sanctorum Joachim, & Annæ dicit in oratione 1. & 3. de Natiuitate Virginis. & in orat. 1. laudat eos ob pudicitiam: O, inquit, par beatum Joachim, & Parentem Anna, quibus omnia creatura est obstricta: per vos enim donum omnium donorum prestansissimum Creatori obtulit, nempe castam Matrem, qua sola Creatore digna erat. & infra: O castissimum ratione præditarum tururum par, Joachim, & Anna, Virginem Dei matrem mundo peperistis. & infra: Joachim, & Anna tanquam spirituales montes dulcedinem stillarunt. & orat. 3. de Natiuit. Merito, inquit, uir diuinus Joachim, & Anna ejus uxor diuina prouidentia uocati Precationis fructum perceperunt, hanc, inquam, Reginam, & nostra massa primitias. & orat. 1. de dormit. Virg. Abi Anna, inquit, Dei genitrix expollicitatione prodit, Angelus quippe parentibus conceptionem nunciat, & lib. 4. de firmitate orthodoxa cap. 15. Joachim, inquit, lectissimam illam, ac summis laudibus dignam mulierem Annam matrimonio sibi copulauit: Verum inquam admodum prisca illa Anna cum sterilitatis

morbo laboraret per orationem, ac promissionem
 Samuelem procreavit: eodem modo hæc etiam per
 obsecrationem, & promissionem Dæ Genitricem
 à Deo accepit, ut ne his quoque cuiquam ex illu-
 stribus matronis cederet: itaque gratiasum hoc
 sonat Annæ vocabulum) Dominam parvi (id est
 Maria nomine significatur) verè omnium rerum o-
 mnium conditarum Domina facta est, cum crea-
 toris mater extitit. In lucernam autem editur in do-
 mo probatica Ioachim, atque ad templum addu-
 citur. hæc Damascenus, qui etiam orat. 1. de
 Natiuit. Virg. quæritur Virgo mater ex sterili
 orta sit: Quorsom, inquit, oportebat, ut ad id,
 quod solus sub sole nouum erat, ac miraculorum
 omnium caput, uia per miraculorum omnium caput,
 uia per miracula fiereretur, ita Damasc.

B. Virgo
 nascitur
 in domo
 probatica
 Ioachim.
 Cur ex
 sterilibus
 parenti-
 bus nata
 sit. 3.

German.
 Patriar.

Ioachim.
 quatuor-
 decim dies
 iunat.

Georg.
 Cæren.
 Tempus
 moris pa-
 rentum B.
 Virginitas
 Cur nomē
 parentum
 Despara
 in scriptu-
 ranois ha-
 beatur.
 Ambros.
 Cæber.

Ambros.
 qui de Vir-

te parentum Virginis scripsere, quorum locos
 satis erit indicare. Gregorius Nyssenus orat. de
 humana Christi generatione Andreas Cretē-
 sis orat. 1. de dormit. Virginis. Metaphrastos
 oratione de vita, & dormitione Desparæ, & re-
 fert Nyssenum Sergius Hagiopolita oratio. de
 Natali Mariæ Nicephorus lib. 2. histor. ca. 7. S.
 Antoninus 1. par. hist. tit. 4. ca. 6. §. 10. S. Vin-
 centius sermone de Natiuit. Virg. Recentiores
 etiam, ut Canisius lib. 1. de B. Virg. cap. 4. Baro-
 nius in appar. ad Annal. fol. 23. & in notis ad
 Martyrol. ad diem 20. Martii, & 26. Iulii. Pe-
 trus Gelafinus in notis ad Martyrologium die
 20 Martii. Suarius to. 2. 3. par. disput. 4. sect. 2.
 Noster Sebastianus Barrada lib. 6 in concord.
 Evang. cap. 3. Christophorus de Castro in hi-
 storia Desparæ cap. 1. & 2.

5 Et sanè sanctos Ioachim, & Annam fuisse
 eximia sanctitate conspicuos, præter dictorum
 Patrum auctoritatem, multa id persuadent. &
 primò id probatur ex fructu, seu filia, quam
 genuerunt: vnde Damascenus orat. 1. de Nati-
 uuit. Virg. O beatum inquit, par Ioachim, & An-
 na, profectò ex ventris vestri fructu immaculato
 agnosceimus, quemadmodum Christus quodam
 loco dixit, Ex fructibus eorum cognoscatis eos ut
 Deo gratum, ac dignum ea, quæ à vobis genita est
 uita vestra rationes instituitis. hæc Damasce-
 nus. Quòd si Protarchus philosophus, teste
 Aristotele lib. 2. Physicorum text. 59. Fortuna
 tos dixit esse lapides, ex quibus altaria fiunt, quæ
 ab hominibus honorantur, fortunatum tamen
 esse, lapidibus inanimis non nisi metaphoricè
 tribui potest; quòd magis Virginis parentes
 beatissimos, & magno à Deo honore nobili-
 tatos censebimus, ex quibus Despara, quæ est
 Altare Dei animatum & sacratissimum, quem
 admodum c. 2 diximus, & singulari reuerentia
 adorandum efformatum est.

Secundò si Sancti Zacharias, & Elisabeth
 parentes Sancti Ioannis Baptistæ præursoris
 Domini sanctitate insignes describuntur à Lu-
 cæ Evangelista: Non solum moris, inquit Ian-
 nus Ambrosius libro primo in sanctum Lucæ
 in eis, qui predicabiles sunt, verum etiam paren-
 tes oportere laudari, ut uelut transmissa immu-
 culata puritatis hereditas in eis, quos volumus
 laudare, præcellat. quales ergo existimabimus
 Virginis Mariæ Matris Domini & Redemptoris
 nostri parentes Annam & Ioachim, quæ
 absque ulla comparatione magis spectabat ad
 Christum, quam præcursor: imò ex egregia

E e sancti.

ginita pa-
 rentibus
 mentione
 faciunt.
 Greg. Nyss
 And. Cre.
 Metaphr.
 Serg. Hagi-
 ropol.
 Nicoph.
 S. Antonin-
 us.
 S. Vincent.
 Canisius.
 Baronius.
 Pet. Gelaf.
 Suarius.
 Sebast.
 Barrad.
 Christoph.
 de Castro,
 Rationes
 quibus
 sanctitas
 parentum
 Virginis
 ostenditur
 Damasc.
 Martib. 7.
 Aristotel.
 Lapidis
 Altarie
 fortunati
 metapho-
 ricè dictus
 tur.
 Si paren-
 tes præcur-
 soris Sancti
 et quomodo
 magis pa-
 rentes
 Despara
 Luc. 1.
 Ambros.

vili per orationem, ac promissionem Samuelum procreavit, eodē modo hac etiā per obsecrationem, & promissionem Dei genericem à Deo accepit, Ceterū votum postea statim vbi Virgo ablactata fuit reddiderunt, ex quo etiā eorum pietas perspicitur, qui filiam vnigenitam, dilectam, diu desideratam, moribus amabilissimis præditam, trimulam in templo diuinis obsequiis educandam reliquerunt.

Ambros. Quōd enim parentibus charissima fuerit satis indicat Ambrosius lib. 2. de virginibus; vbi de virtutibus agens Deiparæ: Quando, inquit, vel vultu ista læsi parentes quando discessit à propinquo? & infra Quid in singulis morer, ut eam parentes dilexerint, extraneis prædicauerint? & Damasc. orat. 1. de Nati. Deiparæ parentibus inquit, eras morigeras, & dicto audiens.

Damasc. Quæres, quisnam Angelus conceptionem Virginis prænuntiārit, & an nomen Mariæ imponendam illis præscripsit. Respondet Franciscus Mayronus sem. super Misus est, à Gabriele voo ex supremis id factum: Nam maior, inquit ipse, est connexio mysteriorum in generatione Virginis ad mysteria generationis Christi, quam connexio mysteriorum Sancti Ioannis Baptistæ, & Christi, & ideo cum ex ista connectione fuerit idem Angelus Gabriel, multo magis in illa. Pantaleon etiam apud Metaphrastem in oratione de S. Michæle, ait, Gabrielem S. Anna conceptionem Virginis nunciasset. Idem affirmat Ioannes Bleth, & Petrus de Natalibus in catalogo Sanctorum lib. 3. cap. 226. Verisimile etiam est, & nomen præfignificasse parentibus, sicut & prædictum fuit nomen Isaac Genes. 17. & Ioannis Baptistæ Luc. 1. quod cap. 4. ostendimus.

Pantale. 8. Ad sanctitatem etiam parentum Virginis facit puritas, & honestas coniugii ipsorum, propter quam à Damasceno orat. 3. de Nati. vocantur castissimum par virtutum ratione præditarum. & S. Brigitta lib. 1. reuelationum cap. 9. refert reuelationem sibi à Virgine factam in hæc verba, Filius meus coniugum patris mei, & matris sancta castitate coniunxit, ut tunc non inueniretur castius coniugium, & nunquam conuolare vellent, nisi iuxta legem, solimmodo causa suscitandi prolem, & voluptas in eis mortua erat; ex charitate diuina, & ex verbo Angeli conuenerunt carne, non ex concupiscentia aliqua voluptatis, sed contra suam voluntatem ex diuina dilectione, & sic ex semine eorū per diuinam charitatem caro mea compaginata

est. ita in reuelationibus S. Brigittæ. Hanc reuelationem refert Dionysius Carthusianus lib. de laud. Virg. ait. 8.

Inisdem quoque reuelationibus in sermone Angel. cap. 10. Angelus agens de coniugiis per copulam consummatis, Deus, inquit, dum vniversa iusta, & honesta coniugia, quæ à primis hominis creatione, vsque in diem nouissimum fieri debent, prospiceret, nullam similem loachim, & Annæ coniugio in omni diuina charitate, & honestate præiudic, & idcirco ei placuit de hoc sancto coniugio honestissime. suæ matris corpus generari. hæc ibi. Sanctus Petrus Galatinus lib. 7. de arcanis Catholice veritatis c. 8. affuit summam fuisse illorum puritatem in Virginis conceptione, ait enim sanctos Ioachim, & Annam cum ad generationem Virginis ab Angelo sibi nuntiata carnaliter sunt copulati, ardenti deuotione, & vehemēti contemplatione, quam ambo habuerunt, & spiritali animi delectatione, omnem corporis effrenatam voluptatem concupiscentiam, & libidinem extinxisse. Quod ex peculiari Dei voluntate, ac privilegio prouenisse dicit ad maiorem Deiparæ concipiendæ excellentiam, idque probat exemplo solis, cuius lumen tollit, seu occidit lumen candelæ; & exemplo eius, qui dum vni rei nimis intendit, non exercet alios sensus. Adde ego exemplum Loth, qui vino inebriatus non sensit quando concubuit cum filiabus. Ita parentes sanctissimæ Virginis amore spiritali ebrui, sed tamen optime cognoscentes quid faciebant, non sentire ex Dei privilegio, effrenatam illam concupiscentiæ voluptatem, eo modo, Quo primi parentes, inquit Galatinus, si non peccassent filios in paradiso terrestri procreassent. De generatione porro in statu innocentie Augustinus lib. 13. de Trinit. cap. 18. & lib. 14. cap. 26. dicit futuram fuisse sine libidinis morbo, & sine ardore, ac illecebroso stimulo cum tranquillitate animi & corporis. & sanctus Thomas 1. part. quest. 98. art. 2. ad 2. dicit de Generatione in eo actu futuram fuisse sine deformitate immoderata concupiscentia, ac in natura lapsa homo contra delectationem, & feruorem concupiscentia ratione moderari non potest, sic D. Thomas. illud quoque a quod me certum est, nullum peccatum veniale, ne leuissimum quidem in illis Sanctis parentibus, cum Virginem generarunt, accidisse, quod notat Barra-

Dionys. Carthus.

Pet. Gala.

Parentes Virginis in eius generatione non sentire effrenatam concupiscentiam. Genes. 19.

August.

S. Thom.

Barrada.

*Ecclesia
festum ce-
lebrat de
S. Anna,
& in mar-
tyrologio
de S. Ioa-
chimo me-
minit.*

*Martyro-
logium
Pet. Galef.*

*Natalis S.
Ioa-
chim
agitur de
aer. Iulij
II.
Cornel.
Schulsi-
ng.
Missale
Roman.
Galesinus.
Massen.*

*Venerar-
dus.
Calenda-
rium.
Eius missa
erat in
antiquo
Missali
Collata
de S. Ioa-
chimo.
Missale
Roman.
Eum cele-
brat Pra-
eres. Mi-
nores.
Templa S.
Ioa-
chim.*

9 Denique accedat auctoritas Ecclesiae ad fidem sanctitatis parentum Virginis facien- dam. De sancta Anna festum duplex celebrat die 26. Iulij cum hac collecta: *Deus qui B. Anna gratiam conferre dignatus es, ut Genitricis unigeniti filii tui mater effici mereretur. concede propitius, ut cuius solemnia celebramus, eius apud patrocinis adiuemur per eundem Dominum nostrum, &c.* De S. Ioa- chimo honorificam mentionem facit in Martyrologio Iulij Gregorij XIII. edito die 20. Martij, ubi sic habetur: *In Iudaea S. Ioa- chim patris sanctissima Genitricis Dei Mariae.* In Martyrologio, ad quod notas fecit doctissimus Petrus Galesinus sic habetur 20. Martij in Iudaea S. Ioa- chim patris B. Virginis Genitricis Dei Mariae, cuius dies natalis agitur ex instituto Iulij II. Pontificis. haec in Martyrologio illo. Huius institutionis Iulij II. Pontificis meminit Cornelius Schulsingius in Bibliotheca Ecclesiastica, seu Commentariis in breuiarium, & Missale tomo 2. fol. 185. in annotatione marginali ad festum sanctae Annae, & fol. 17. ubi de Sanctis veteris testam- enti. Nam in notis testatur Galesinus alios hoc festum celebrare 16. Octobris teste Mas- seo in Chronicis, & Ecclesiam Curientem quinto idus Decembris. Graeci vero eius festum celebrant statim post natiuitatem Vir- ginis, nimirum nono Septembris, ut videre est in Menologio, quod e Graeco transtulit Genebrardus. In antiquo Missali ante Pij V. tempora festum S. Ioa- chim habetur in Cal- endario die 20. Martij, & hoc forte iuxta institutum Iulij II. ut diximus, & eius missa inter missas votiuas legitur cum hac oratio- ne: *Deus, qui B. Ioa- chim pra omnibus Sanctis tuis in unigeniti filii tui incarnati Auum, a quo purissima illius mater, & virgo dignè gene- raretur. el gisti; concede propitius, ut cuius festa debito honore veneramus in terris, hic tuae Beatissimae, & tandem donis gloria repleamur. Per eundem Dominum nostrum, &c.* Et in officiis propriis festorum Ordinis Minorum à Pio V. approbatis, praescribitur officium duplex S. Ioa- chim 20. Martij ex communi Confessorum non Pontificum. Sunt etiam templa, & aera in eius honorem dicata, & speramus aliquan- do auctoritate summi Pontificis in Kalenda- rium Breuiarij restituendum eius festum; ut sicuti in ordine minorum, ita in vniuersali Ecclesia celebretur, non secus ac à Grego- rio XIII. S. Annae festum communi populi

Christiani laetitia, & exultatione est restitutum anno 1584.

10 Ad extremum nonnulli, ut S. Vincentius ferm. 2. de Natiuitat. Virg. S. Antoninus loco citato, S. Ioa- chim comparant caelo. Primum, quia eius vita tota erat caelestis, propter mo- rum integritatem, ac caelestem conuersationem. Secundò, propter lumen gratiae & do- ctrinae legis, qua erat praedictus. Tertio, propter puritatem castitatis coniugalis. Sanctam vero Annam assimilant terrae. Primum, quia erat inanis, & vacua perficitatem, sed postea satis fructifera. Secundò, inquit terra fuit stabili- ac firma in Dei obsequio. Tertio, sicut fuit ager ille, in quo absconditus est thesaurus Matth. 13. quem venditis omnibus, negotiator euangelicus erit: ita in eius vtero concepta fuit Deipara, thesauri pretiosissimi quae eximiam S. Annae dignitatem attulit. Quare in reuelat S. Brigittae in ferm. Angel. c. 10. S. Anna nuncupatur *omnipotentis Dei Gazophilacium*, quia iphus thesauri super omnia sibi amabile in suo vtero recondabat: *O quam prope, inquit, erat ingiser cor Dei huius thesauro, qui postmodum in Euangelio dixit, Vos estis thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* haec ibi. De S. Anna quidam mentò sic canit.

*Saluo parens sanctissima,
Sacro Beata coniuge,
Sacrosiore filio
Nepote sacratissimo*

Hos sanctissimos Virginis parentes peculiari reuerentia colamus. ex eo, quod talem nobis filiam genuerint; ipsidem gratulemur. enixè eos rogantes, ut nos Deiparae ipsorum filiae sedulo commendent; quae nostri, quamuis indigni- simus, patrocinium suscipiat, ac retineat. Eo- rum enim intercessionem apud Virginem plu- rimum valere inde colligere possumus, quod apud bonos filios magnum pondus habeat parentum auctoritas, quare Gerson inde infert S. Iosephi preces apud Christum; cuius fuit pater, ut vocant, putatius; & apud Virginem, cuius fuit sponfus, esse efficacissimas, ut enim in sua Iosephina.

*Quanta è fiducia, quanta est
Vis impetrandi; quia dum vir, dum pater orat,
Vxorem, & natum, velut imperium reputatur.*
Quod idem proportionem suam de sanctissi- mis Ioa- chim, & Anna veris Deiparae genitori- bus, & Christi Domini auis, ratione precum, quas ad Christum, eiusque matrem pro nobis fundunt, mentò dicere possumus. QVA-

S. Vincentius
S. Antoninus
S. Ioa-
chim
compara-
tur caelo,
& Anna
terrae sta-
bilis, &
firma in
Dei obsequio.
Galesinus.

Matth. 13.

S. Brigittae

Matth. 13.

Matth. 13.

Inuocati

B. Pij V.

Intercessio

Christi

Gerson.

Sententia

Virg.

de re

Christi

Matth.

QUATUOR EVANGELISTAS IN QUATUOR animalibus designatos Virginis Deiparae praestantiam celebrare, Haereticorumque contra eam blasphemias redarguere.

CAPVT XIX.

Apoc. 4. De quatuor animalibus

Euangelista signifi- catur per quatuor animalia E. Virgin. celebrant.

Quatuor animalia

Sancti Euangelista multa à Virgine de vicia Christi mysteria

UNTVM de throno Dei est illud de quatuor animalibus, quorum primum Leoni, secundum Virulo, tertium Homini, quartum Aquilæ volanti simile dicitur: quæ senis alis prædita, plena oculis ante, & retro, in medio, & in circuitu diuinæ sedis erant. Hæc igitur animalia licet multifariam à diuersis interpretibus accipiantur, vt fusè l. i. de septem Angelorum principibus c. 18. dixi, eaque omnia facile ijs, quæ de B. V. per Dei thronum significata dicimus, aptari possint; per illa tamen, iuxta communè Doctorem interpretationem, quatuor Euangelistas exprimi arbitramur, qui in medio, & in circuitu sedis Dei esse dicuntur, quòd in medio sedis, ab ipso scilicet Deo, didicerint quæ in suis Euangelicis scriptis consignarunt, quibus Dei sedem, Deiq; maiestatem, tanquam strenui, ac vigiles stipatores defendunt; quæ omnia etiam iis, quæ de B. Virg. tractamus, si per Dei thronum sumatur, valde consentiunt. Sancti enim Euangelistæ pieraque in medio huius throni, nimirum ab ipsa Virgine didicerunt, eamque circumdant dum suis Euangelis eam celebrant. & ab omni haereticorum vesania defendunt. Ad hanc rem enodatus explicandam, ostendam primum Virginem Magistram fuisse fidelium, præsertim Apostolorum, & Euangelistarum, qui ab ea multa acceperunt, quæ in Euangelis posuerunt; & quoniam magistra fuit illorum, propterea Doctorem autoreola esse insignitam. Secundo, in sacra Euangeliorum historia quam plurima Virginis gloriis commendate, vt propterea sacri Euangelistæ Virginem circumdare dici possint.

2 In primis sancti Euangelistæ multa præsertim quæ ad S. Ioannis Baptistæ præcursoris conceptionem, & natiuitatem spectant, ad Christi incarnationem, ad visitationem sanctæ Elisabeth & mysteria ibi peracta, ad Christi Natiuitatem, Circumcisionem Magorum adorationem, Præsentationem in Templo, ad fugam in Ægyptum, ad eius duodennis in tem-

plo inter Doctores inuentionem, & ad descensum in Nazareth. vbi erat subditus Matri, & Ioseph: vique ad baptismum Ioannis; ea omnia à Virgine, qua conseruabat (vt dicitur Luc. 2.) verba omnia conferens in corde suo, acceperunt; quas propter S. Lucas initio sui Euangelij: Sicut, inquit, tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.

De quo Eusebius Emisenus sermone 2. de Natiuitate Domini: O Mater, inquit, sapientissima, & sola talis filij dignissima, qua omnia verba hæc in corde suo ideo conseruabat, nobisque conseruabat, & memoria commendabat, vt postea ipsa docente, ipsa narrante, & nunciante scriberentur, & in vniuerso mundo predicarentur, cunctisque nationibus nunciarentur; ab ipsa hæc Apostoli audierunt, & ipsa distante scripserunt, nobisque legenda mandauerunt. & infra: Quadam Apostoli, & Euangelista à matre Domini audierunt, quemadmodum ista, & cætera, qua de Saluatoris infantia scripta sunt, sic Emisenus.

Sophronius sermone de Assumpt. Eximius, inquit, illis Apostolorum chorus post Domini Ascensionem non deseruit eam, inter quos ipsa post resurrectionem intrans, & exiens, familiaris consulti de incarnatione: tanto siquidem verius, quanto ab initio plenus per Spiritum sanctum cuncta didicerat, & perspexerat oculis vniuersa: licet & Apostoli per eundem Spiritum sanctum omnia cognouerint, & in omnem ad eam peruenerint veritatem, hæc ille. Hoc idem testatur Ildesonus ser. 5. de Assumpt.

3 Bernardus hom. 9. super missus est: Ideo, inquit, potius conceptus Elisabeth Maria nunciatus est, vt dum nunc Saluatoris, nunc Præcursoris edocetur aduentus, verum tempus, & ordinem teneas, ipsa melius postmodum scripseribus, ac predicatoribus Euangelij reseraret veritatem, qua & plenè de omnibus à principio cælis fuit instruita mysterijs. Idem Bernardus luculentè hoc docet eim. de B. Maria, qui habebatur tom. 2. suorum operum, cuius verba supra e. 9. citauimus, cum ageremus Virginem Christi doctrinam diligenter audisse, & alijs tradidisse.

Luc. 2. & 2. Luc. 2. Luc. 1. Euseb. Emisena. Sophon. Ildesons. Bernard. Luc. 1. Bernard.

Ambros.

Ambrosius de inffit. Virg. cap. 7. ait: *Mirum non esse praeter ceteris Ioannem loquutum fuisse mysteria diuina, cui praesto erat aula celestium Sacramentorum.*

Idem confirmat S. Antoninus 4. par. tit. 15. c. 22. §. 9. & 3. par. tit. 31. c. 3. §. 3. in 8. priuileg. Ascendente, inquit, Christo remansit Magistra Doctorum Ecclesia, Apostolorum, & Euangelista sum. Vnde dicitur Act. 1. Hi omnes erant perseverantes in oratione cum Maria matre Iesu. Conuersabatur, inquit Hieronymus, post filij sui ascensionem cum Senatoribus caeli in schola virtutum: Ipsa de multis mysteriis informauit Apostolos, & Euangelistas. hucusque S. Antoninus. Quare ab Ignatio Epistola ad Ioannem, Nostra religio, & paenitentia magistra est appellata.

S. Antoninus.

Act.

Hieronymus sermone de Assumpt. tom. 9. S. Ignat.

Rupert.

B. Virgo magistra nostra religionis, & magistra magistrorum.

B. Virgo dicitur Prophetissa, & Euangelista. Basilus. Epiphanius. Ildesofus. Luc. 11. Anselm. Ioan. 16.

Et Rupertus lib. 1. in Cant. Magistram vocat magistrorum, scilicet Apostolorum. & lib. 5. in Cant. Prophetissam omnium prophetiarum capicem: hoc quoque nomen prophetissa, ad quam proximè accessit Isaias Propheta per praenotionem spiritus, Virgini tribuit Basilus in lsa. cap. 8. & Epiphanius haeres. 78.

Ildesofus term. 2. de Assumpt. Virginem dicit Prophetissam Dei: imo ut ita dicam, inquit Ildesofus, Euangelistam, loquebatur enim cum fide, & praedicabant qua futura uouerat. Ecce enim ex hoc beatam me dicens omnes generationes sic Ildesofus. Idiota quoque c. 3. de contemp. Virg. eam alloquens: Doctrix, inquit: fust. Doctorum, & magistra Apostolorum.

4. Anselmus de exceli. Virg. c. 7. agens de Virgine: Erat, inquit, utilis, & necessaria fides nostra conuersatio tua post Ascensionem Christi Domini inter Apostolos eius, quia licet ipsi per reuelationem spiritus sancti edocti in omnem fuissent ueritatem; incomparabiliter tamen eminentius, & manifestius ipsa per eum spiritum ueritatus illius uirtutum profunditatem intelligebat: & per hoc solum simplicis scientia, sed ipso affectu, ipso experimēto didiceras de mysteriis eiusdem Domini nostri Iesu Christi. haec Anselmus. Et cetèrè ideo tot annis post Christi ascensionem relicta est in terris, ut Apostolos, aliosque fideles plenius instrueret, & consolaretur, quod ipsa

S. Brigit.

Ildesofus. Gregor. Ieron.

Virgo S. Brigitæ reuelasse scribitur lib 6. reuel. S. Brig. c. 6. Conuersatam enim cum Apostolis donec ipsi per diuersas regiones praedicaturi dispergerentur affirmat Ildesofus. term. 6. de Assumpt. & Gregor. Turon. lib. 2.

glor. confic. 4. & Sophron. ser. de Assumpt. & Metaphrast. orat. de uita, & dorm. Deip. & Rupert. in Matth. 2. Taliter, inquit, B. Virgo loquitur: 3. est post ascensionem auribus fidelibus plurima illa enarrans, quod rectè dicat Dilectus eius Cant. 4. Fenus distillans labia tuaz emissiones tua paradisi maloru punicorum: fons hortorum, &c.

Idem Rupertus cum Virgine, loquens in illud Cant. 5. Quatuor est Dilectus tuus ex dilecto Opulcherrima mulierum? Opportuna percontato si respiciamus ad illa tempora, quando tu Dilecte propter Euangelium dilecti: praesens aderas, & in corpore detinebaris magistra necessaria, & teste ualde idonea contra Iudeos blasphemantes, & haereticos Christianam ueritatem corrumpere laborantes. Pulfandum igitur eras ad ostium ueritatis, & consulendum oraculum spiritus sancti scilicet sacrarium peccatoris tui, ut uia uoce omnem necessariam tenendam demonstrares regulam fidei cum testimonio scripturarum, quas memoria tenebas. Prophetissa magna, & capax omnium prophetiarum. haec Rupertus.

5. Sanè nomen ipsum Maria inter alias etymologias, teste Hieronymo de nom. Hebr. idem est, quod illuminatrix maris, non solum, quia ueluti stella polaris eos, qui nauigant in mari huius mundi procelloso, dirigat: sed etiam quia illuminat exemplo, & praeceat etiam doctrina, quod praefuit, ut dixit Maro in ser. de creat. ani. Virg. cum Apostolos docuit qui mundum ad fidem adduxerant, id est Doctorum Aureolam eam consequuntur tradunt Theologi: ad hanc enim Aureolam, quae confertur propter uictoriam, qua quis non solum à se, sed à cordibus aliorum, Hostem, nimirum daemone, remouet, satis est si doctrinam fidei communicet, etiam si non fiat per praedicationem, ut docet S. Tho. in 4. distin. 49. q. 5. art. 5. ad 5. de qua se uide Franc. Suar. tom. 2. in 3. part. disp. 21. sect. 4. Imò auctor supplementi Gabrielis in 4. dist. 49. q. 4. art. 3. dub. 2. docet B. Virg. Doctrinam Aureolae plus alius esse coronandam, quoniam doctrix fuit Apostolorum, & magnoium Theologorum, atque adeò Ecclesiae Rectores, Patres, & Magistros sua sapientia illuminauit, & ita totum mundum: Et ob hoc, inquit Auctor supplementi, Christo ascendente in caelum, ipsa ad tempus in terris profuissimum consolatione, & magisterio est uerelecta, & pò tenendum est, quod ipsa diabolo suggestiones plus omnibus alijs

Sophron. Metaphrast. Rupertus. Cant. 4.

Rupert.

Maria illuminatrix. Hieron.

Maro. B. Virg. Doctorum Aureolam consequuntur.

S. Tho. Franc.

Gabrielis. S. Tho. Franc.

Suar. Supplementum Gabrielis.

Auctor supplementi. Virgo dilectissima.

aliqui docerit, & enarrauit, discipulos Domini, & Ecclesia magistros informando, & erudiendo, & sacratissimis morum disciplinis instituendo, veritate euangelica illustrando. & sedes secreta pandendo, hæc Auctor supplementi Gabrielis.

Et Dionys. Carthul. in 1. tent. dist. 15. q. 2. de Deip. agens: ipsa, inquit, diuinitissima Virgo non solum habuit sapientiam, & scientiam, prout sunt dona gratia gratis data secundum habitum, sed etiam secundum actum eorum ipsaq; docuit multas uariasq; sexus personas per uerba, & scripta uel est epistolas sicut & S. Ignatium, imo & B. Lucam Euangelistam de multis secretis, & incarnationis mysterijs, que ipse præceteris descripsit Euangelistis, creditur instruxisse. Quotidie quoq; seu tempore opportuno edocuit felicissimum illud collegium centum uirginum, ejus obsequio atq; regimini deputarum hæc Carthulian.

Ex dictis probabiliter colligere possumus ex ijs, quæ S. Marcus Euangelista in Aegypto ad monachorum institutionem tradidit, ut habet Cassianus lib. 2. de instit. renouancium cap. 5. eum multa ex Virginis magistratio uel immediatè, uel mediatè per Apostolos accepisse, atque in Aegypto instituisse: quicquid tamen sit hoc de S. Marco, illam tamen fidelium Magistratam agnoscimus, & ueneramur. Quare Augustinus ser. 6. de temp. Deiparam: sponsam Christi, & genitricem magistratam appellat.

6 S. Brigitta in suis reuel. in serm. Angel. c. 19. Ascendente, inquit, filio ad suum Regnum, Virgo Maria in hoc mundo ad bonorum consolationem, & errantium correctionem remanere permissa est, erat enim magistra Apostolorum, confortatrix Martyrum, doctrix Confessorum clarissimum speculum Virginitatis, consolatrix Viduarum, in conjugio uiuentium saluberrima monitrix, atque omnium in fide Catholica perfectissima uxoratrix, Apostolus namque ad se uenientibus omnia, qua de suo filio perfectè non nouerant, reuelabat, & rationaliter acclerabat, Martyres quoque ad tribulationes pro Christi nomine sufferendas animabat, &c. hæc ibi.

A S. Bonauentura in hymno: Te matrem Dei laudamus, B. Virgo dicitur: Veritas Prophe-tarum, præconium, & doctrix Apostolorum, magistra Euangelistarum Quare hoc quoque nomine merito ei ab Ecclesia dicitur: Gaude Maria Virgo, sanctas hæreses sola interemisti in uniuerso mundo. quod elogium ante plurima annorum secula à Patribus est usurpatum, quemadmo-

dum cap. 29. ostendemus.

Quod autem spectat ad ea, quæ SS. Euangelista de Virginis præstantia literis mandant, quod erat alterum in hoc capite à nobis pertractandum, certum est Euangelistas Christi historiam prosequutos, de Virgine ex instituto non multa scripsisse; de ea tamen dum uitæ Christi mysteria referunt, nec pauca, nec uulgaria suis monumentis tradidisse: Regiam uidelicet ejus progeniem, ab Angelo annuntiationem, & cum eadem colloquium, elogia magnifica de ea ab Angelo Gabriele, & à S. Elisabeth, Spiritu sancto dictante prolata, Canticum illud Magnificat ab eadem Virgine pronunciatum mysterijs referentissimum, ejusdem partum uirginicum, & jugem Christi sequelam, non tantum in infantia ad annum usque trigessimum, sed etiam dum apud Judæos concionaretur, usque ad ipsam etatem filij, juxta quam fortissimo animo attitit, & pleraque alia, ex quibus insignes ejus uirtutes, & dona præclarissima diuinitus illi collata facile colliguntur. Sed cæteris prætermisissis, illud unum, esse scilicet Matrem Jesu, ac proinde ueram Dei genitricem, quod Euangelista testatur, instar est multorum, quæ de ea dici possent: hoc enim quasi in radice, uirtute continet quicquid tantæ Matris dignitatem consequitur, & quicquid ratiocinando reddè inde inferunt Theologi, & sicut olim ex Adamo formata est Eua, ita fide secundæ Adæ Christi Domini per orbem diffusa, atque fundata, illic in Paradiso sanctæ Ecclesiæ prodiit ueluti noua Eua, in animis uidelicet omnium fidelium, pietas ac deuotio in B. Virginem Dei genitricem.

7 Cujus rei figura præcessit in Esther, quæ initio à Mardocheo, ne suum genus, proderet, quoad rei opportunitas exigeret, iuxta est: Cæterum, ut bene dixit Bernardus ser. 4. super missus est, cum filium honoramus, à laudibus matris non recedimus: etenim Prover. 17. Corona senum filij filiorum. Quare si sancti Euangelistæ Christi diuinitatem astruunt, Matrem ejus Dei Genitricem declarant; si humanitatem ejus extollunt, hæc expositissima Virginis sanctæ uirginibus accepta affirmat, Si Christus narrantur à Pastoribus, à Magis, ab Angelis, ab alijs, qui in eum credebat adoratus, nonne honor filij in matrem redondat? si Christus legitur miraculis, doctrina, exemplis mundum illustrasse; si passione sua, ac precioso sanguine mun-

Quæ Euangelista de Virgine scripserunt

Luce. 2.

B. Virgine Matrem esse maximū quod de ea dicitur.

Genes. 3.

Figura in Esther 2. Bernard.

Prover. 17. Quæ de Christo prædicantur in uirginis laudem reddunt.

Dionys.

Cassian.

August.

S. Brigitt.

Bonauent.

Offic. Eccl.

cap. 19.

dum de Sathane potestate eruffet; à mortuis victorem refurrexiff; omnem potestatem in celo, & in terra accepiff; ad dexteram Patris confediff; & Spiritum Paraclitum ad difcipulos miff; & id genus alia innumerabilia, vel miracula, vel beneficia, vel facta egregia divinitus edidiff; fanè hæc omnia ad eximiam Matris gloriam pertinere, nemo eft, qui poffit negare.

Apoc.

ideo quod fancti Evangeliftæ de Chrifto Domino litteris tradiderunt, totum illud ad Virginis excellentiam declarandam fpectat; ac proinde mentio illam per THRONVM fignificatam, eiusque præftantiam eximiam in fuis Evangelis celebrare, circumdare, ac contra

oblatrantes hæreticos obfiftere, eorumque impiam arrogantiam retundere defcribuntur. Hinc eft, quòd Damafcenus orat. 2. de dormit. Virg dicit: *Chriftum Dominum in Affumptione Virginem non fecus, ac olim Salomon Arcam inuifit in fanctâ fanctorum fub alas Cherubim; ita Matrem fuam in fanctâ fanctorum in celo intruduxiff; fubq; animalium, inquit, quatuor formis conftantium alis collocaff; fuoq; ipfius folio in interiori velaminis parte pofuiff;.* Hæc Damafcenus: quibus verbis quatuor animalium alis, fuis Virginem ambientium meminit, ut intelligas eam à quatuor Evangeliftis dignè concelebratam, atque ab omni hæreticorum petulanti protervia defendi.

Damaſc.

3. Reg. 6

E VIRGINE SANCTISSIMA DEIPARA TANQVAM
 è divino Throno fulgura, voces, & tonitrua; Miracula fcilicet, & admonitiones, tum fuaves, tum terrificas ad peccatores convertendos proficifci.

CAPVT XX.

SUMMARIUM.

Miracula, qua in facratiffima Chrifii incarnatione in Deipara utero ex eius puriffimis fanguinibus facta emicant. num. 2.
 Deipara ipfa qua ratione fit præftantiffimum mundi miraculum num. 6.
 Miracula, qua per Deiparam in hominum utilitate fiunt num. 11.
 Deipara miracula peculiaribus Civitatibus, vel perfonis præftito num. 17.
 Luës inguinaris fœuiffima Romæ per Deiparæ imaginem depulfa num. 18.
 Baſilifcus Roma peſtilentem exhalans ſpiritum Deipara ope ſublatus num. 19.
 S. Vualfridus à lethali morbo Deipara interceſſione curatur num. 18.
 S. Ioanni Damafceno manus à Deipara reſtituitur num. 20.
 Sancti: aliquando invocati Deiparæ juffu beneficia contulere num. 21.
 Reginaldus graui morbo laborans à Deipara curatur num. 22.
 Duo alia Deiparæ miracula, ex Marſilio Ficino num. 23.
 Iudæa præcipitata in civitate Sogouienſi per Virginem Mariam liberatur num. 23.
 Cur in nonnullis Deiparæ plura, quam in aliis e-

juſdem Deipara templis miracula fiunt num. 24.
 Miracula, quæ in nonnullis Deipara templis eius invocatione fiunt num. 25.
 Sacre ædis Lauretanæ miracula num. 25.
 Templum B. Virginis in Gallia, & Hifpania miracula illuſtria num. 26.
 Miracula imaginis Deipara Ceſtochoruſenſis in Polonia nu. 30.
 Miracula Deipara invocatione in nonnulla Germania templis edita num. 31.
 Miracula, qua Deipara in Belgio in templo Hallenſi, & Sichemienſi edidit num. 33.
 Conversiones peccatorum per Deiparam multipliciter fieri num. 36.
 Fructus quem Deipara in conversione animarum per Religioſorum ordines Prædicatorum & Minorum efficit num. 37.
 Fructus ex Deipara per Societatem Jeſu in animarum conversione num. 41.
 Deipara S. Gregorium Thaumaturgum in ſcd inſtruumdum curat num. 47.
 Exempla complurium peccatorum, qui per Deiparam ſunt converſi num. 48.
 Admirabilis Theophilus lapſi per Deiparam cum Chrifto reconciliatio num. 48.
 S. Maria Ægyptiaca ope Deipara convertitur num. 49.

Sanctum

Sanctus Cyrilus Alexandrinus, alijq; per Deiparam moniti quadam emendati num. 50.

Aliqui à Deipara clementer increpati respiciunt num. 52.

Nonnulli in Deiparam impij membrorum privatione, vel etiam morte mulctantur, numer. 54.

Petrus Aragonius ex Carmelitano templo, versus quod tormenta anea dispendenda curarat, anea pila icibus occubuit num. 56.

Miraculum S. Mariae ab Arcu prope Neapolim in Nolana Diocesi num. 57.

Ecclesia hostes Deiparam eam protegente misere perierunt num. 59.

Isidorus Apostata à S. Mercurio Deipara jussu interceptus num. 60.

visa est in templo Dei, scilicet, in Ecclesia Dei: hæc Ildefonsus: & tandem id quod adjicitur, Visa Arca testamenti facta fuisse, fulgura, voces, & terra motus, Virgini, (quam per Arcam testamenti cap. 5. significari diximus) in sensu saltem mystico optimè congruunt: ubi enim Virginis deuotio in hominum cordibus conspicitur, ibi, & illustrationes, & conuersiones ex blanda admonitione, vel etiam ex terrificâ concussione fieri videmus.

Verùm antequam id ostendamus, non est prætermittenda sententia Bernardi, qui hęc verba Apocalyp. 4. in sermone de beata Maria qui habetur tomo 2. suo: ut operum, Apoc. 4. interpretatur de reconditis mysterijs, quæ Virgo sanctissima propalauit: Unde, inquit Bernardus, Ioannes in Apocal. de Throno, ait, scilicet, de Maria, procedebant fulgura, & voces, & tonitrua, quia Mater filij Iesu Christi: parabolus, anigmata, legalia, & mirifica gesta, dicta, & opera auditis edidit, fidelius credidit, sincerius, luculentiusquè alijs edidit, hæc Bern.

Cæterùm, ut communi Interpretum expositioni inhæreamus, & per fulgura, voces, & tonitrua accipiamus miracula, blandas, & terrificas adhortationes, primùm singulatim hæc ex Virgine procedere demonstrabimus: deinde paulò aliter fulguris nomen fumentis, ostendemus ex Virginis dictis, atque factis, dum apud nos degeret, exempla virtutum ad imitandum, tanquam fulgura splenduisse; ex ea admonitiones, & suaues, & graues extitisse: Tum ex ejus utero, quatenus Christum edidit, qui fulguris, & vocis, & tonitruum appellatione significatur, hæc eadem procedere demonstrabimus. Denique ex eadem Virgine tonitrua ad dæmonum tyrannidem euertendam proficisci. Qua de re uberiorem duximus disputationem instituendam: quæ omnia sequentibus capitibus, Deo bene iuuante exequemur; igitur ad primam accedamus interpretationem.

Et ut à miraculis initium ducamus: unde tot, tantaque miracula conuiscant in mundo, nisi ex Virgine Deipara? quod ut planum, fiat miracula, quæ ex Virgine, vel in Virgine longè, lateque micant, ad tria capita reuocabimus. Et primùm quidem miracolorum caput perspicitur in diuina Verbi incarnatione, quæ in Deipara utero ex ejus purissimis sanguinibus est perfecta. Secundùm continetur in ipsamet Deipara, quæ merito stupendum ab

E f

Epipha

Ex Dei throno fulgura, voces, & tonitrua procedunt. & quanam illa sint. Ambrosij, Lyranus, Rupertus, Richardus

Ex Virgine hæc eadem procedunt.

Visa Arca testamenti fulgura, voces, & terra motus sunt. Apoc. 11. Ildefonsus

Sextum, quod de Throno Dei agendum proposuimus est, illud, quod Sanctus Joannes in Apocalyp. capite 4. conspexisse narrat: Et illa de Throno, inquit, procedebant fulgura, & voces, & tonitrua: & quidem ex sententia Ambrosij, Lyram, Rupertus, & Richardi, in illum locum per fulgura, Miracula, quæ suo splendore in Ecclesia Dei conuiscant, intelliguntur, Per voces, Blandæ cohortationes, Per tonitrua verò graues increpationes, & minæ ex denunciatione iudicij diuini, gehennæ, & similibus, quibus timor incutitur, & perditorum animi feriuntur, ut ad sanitatem reuocentur, quæ omnia ex Dei throno prodire prohibentur, quoniam Dei virtute per ejus seruos, & egregios prædicatores effici videmus. Verùm hæc omnia, miracula scilicet, & peccatorum ex suaui, vel vehementi admonitione conuersiones ex Virgine, quam Thronum Dei appellari dicimus, cumulatè proficisci, quotidiano experimento apud omnes adedè exploratum, & cognitum, ut nullus inficiari id possit. Quare Apocalyp. 11. cum in Cælo visa est Arca testamenti in templo, è vestigio facta dicuntur fulgura, voces, & terra motus, & grando magna, quod de Beata Virgine exponit Ildefonsus sermone primo de Assumptione in fine: Templum, inquit, Dei, Ecclesia est, & Arca testamenti visa est, quæ proficiscit Arca non illa Moysi fabricata, sed Beata Virgo Maria est, quæ hinc iam transmissa erat, quam Beatus Ioannes Euangelista testis veritatis, cui commissus est sermo recognoscens venterabiliter affatur, quia in cælo

Quarant agenda in hoc capite & sequentibus

Epiphania, & ab alijs, ut dicemus, appellatur miraculum. Tertium inuenitur in miraculorum, & admirabilem operum effectione, quæ Deipara supra naturam in hominum utilitatem plurima jugiter operari non cessat: de his singillatim aliqua perstringemus.

MIRACULA, QUÆ IN SACRATISSIMA Christi Incarnatione in Deipara uero ex ejus purissimi sanguinibus facta emicant.

Incar-
tio Christi
miraculo-
rum o-
nium est
maximū
4.7.

ET quod spectat ad primum, in Deiparæ utero perfecta est diuini Verbi Incarnatio, quam præclarissimum esse miraculum significatæ videtur Itais c. 7. ubi cum dictum esset Regi Achaz, ut peteret sibi à Domino signum in profundum inferni, siue in excelsum supra, cum quæ Achaz renneret, hæc audiuit: Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum, Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod Matth. 1. est interpretatum nobiscum Deus: quasi hæc Dei incarnatio ex Virgine omnia signa, seu miracula, quæ Achaz petere potuisset, siue in celo sursum, siue in inferno deorsum in se complecteretur.

Matth. 1.

1. Reg. 31.

In hac enim Virginem, ut verbis utar Jerem. c. 31. Creauit Dominus illud nouum super terram, ut scilicet femina circumdaret virum, ut nimirum ipsamet Deipara absque virili opera Christum virum jam tum in utero sapientia, & gratia perfectissimum, de Spiritu S. conciperet: sicque in eadem factum est illud cunctis admiratione dignissimum, ut mysticè umbra sola in horologio Achaz retro-

4. Reg. 20.

Paralip. 32.

Philip. 2.

Hebr. 2.

Psalms. 21.

sum decem gradibus reduceretur. quod meritò 2. Paralip. 32. Portentum à Babyonijs appellatur, quando nimirum Christus Iesus cum in forma Dei esset semetipsum exinaniuit: in utero Virginis, formam serui accipiens, atque decem gradibus retrocedere visus est: siquidem per passionem, ut explicat Apostolus Hebr. 2. Paulo minus ab Angelis, qui per nouem choros sunt distributi, minoratus: imò & infra homines usque ad eò factus est, ut Psalm. 21. diceret: Ego autem vermis sum, & non homo.

Peculiari

9. 1. Dei

1. 1. 1.

Abacuc. 3.

Hinc est, quòd incarnatio peculiari quadam ratione dicitur, opus Dei Abacuch 3. ubi legimus: Domine audis auditionem tuam, & locutus es: Domine opus tuum in medio annorum visus es: Quia hæc enim verba non tantum Judæi, teste Hieronymo in illum locum de Messie

Aduentu, verum etiam Eusebius lib. 5. de demonstr. c. 15. & Augustinus contra Judæos, & Paganos c. 13. de Christi Incarnatione interpretantur, præcatur autem Propheeta Deum, ut opus suum viuificet, id est, suum impleat promissum mittendo Christum. voce autem illa (uiuificet) indicat alia Dei opera ante incarnationem, si cum ea conferantur, veluti mortua & obicura, per incarnationem viuificata esse, atque illustrata: non secus, ac cum tabella primis lineis adumbrata coloribus super inductis à pictore illustratur. Quod si legamus cum septuaginta Consideraui opera tua, & expansi, optime etiam ijs, quæ dicimus, quadrat, cum incarnationis opus in sui admirationem aique stuporem eos, qui diligenter illud contemplantur, adducat; quemadmodum verba hæc ex septuaginta, ad hoc propositum pulchre explicat Cyprianus term. 1. de Assumptione. Dicitur autem incarnatio opus Dei, quoniam cum duo peculiariter Deo tribuantur, Potentia, & Misericordia, iuxta illud Psalm. 61. Semel locus est Deus, duo hæc audiuit, quia potestas Dei, & eius Domine misericordia; Incarnatio sanè opus est, in quo maxime Dei potentia, atque misericordia elucet: quocirca B. Virgo de hoc mysterio utrumque canit: Fecit, inquit, potentiam in brachio suo, & mox: Suscepit Israël puerum suum recordans misericordiam suam. Meritò autem Deus in incarnatione, & toto opere Redemptionis fecisse dicitur potentiam in brachio suo: quemadmodum enim vir robustus, et si interetur gladio hebeti: propter brachij tamen fortitudinem hostes profermit: ita in mysterio incarnationis non est spectanda sola infirmitas carnis, & humanitas; sed ipsum Verbum, quod cap. 22. Brachium Dei ex Isa. 53. dici ostendimus, cui humanitas est hypostaticè unita, & ejus, ut ait S. Thom. 3. part. 4. q. 6. c. art. 5. est instrumentum coniunctum. & à quo Christi opera valorem habent infinitum. & idcirco fecisse potentiam dicitur in brachio suo, quare Apostolus 1. Cor. 1. Quod infirmum, inquit, est Dei, fortius est hominibus. in cuius rei figuram Samion Judic. 15. in mandibula asine (propter brachij robur) interfecit mille viros. ad fortitudinem autem, quæ in hoc mysterio cernitur, significandam Angelus, qui illud annunciatet delectus est Gabriel, qui fortitudo Dei interpretatur.

Quod autem maior fortitudo, & omnipotentia

Hierony
Eusebiu
Augusti
Incar
natio
Christi
maxim
est p
uita.
S. Thom
Luc. 1.
Car. 22
1. Thom
1. Cor.
Luc. 15.
Luc. 22.

Incar-
nationis
opus
creationis
proferitur.
August.
Mayro.
S. Anto-
nius.
Bernard.
Cyrius
Illyricus
Psal.
In Incar-
natione
Christi
maximè
mirat po-
tentia.
S. Thom.
Col.
1. p. 34.
1. Thom.
1. Cor.
1. ad.
1. Tim.

potentia eluceat in Incarnatione, quam in creatione mundi, eleganter probat Mayo in sermone de Annunciatione: *Plus enim, inquit, dicitur Deus, & homo, quàm uniuersum & nihil; in incarnatione enim est infinita distantia posituè inter Deum, & hominem: At in creatione, quamuis ex parte subiecti dicatur distantia infinita, quia fit ex non subiecto: ex parte tamen creaturæ præductæ, quæ habet perfectionem finitam, posituè est finita distantia: Quare plus est facere, inquit Mayo, de homine Deum quàm quod nihil sit ens.* S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 21. §. 2. ostendit incarnationis opus fuisse summæ omnipotentia, cum in eo opere ex Bernardo tria maximè distantia fuerint coniuncta. Primum Deus, & limus, caro enim nostra ex limo facta est. Secundum Mater & Virgo, quæ in nulla alia muliere, præter Deiparam reperiuntur. Tertium fides, & cor humanum, quòd licet naturaliter non assentiantur, nisi his, quæ ratione probantur: hic tamen per fidem supra rationem credimus Deum hominem factum, & ex Virgine natum.

Ad hæc, ut magis intelligamus Potentiam, quàm Deus in incarnatione ostendit maximam, illud animaduertendum est, Dei potentiam, ut recidendum ostendit S. Thomas 1. part. q. 25. art. 2. esse infinitam, atque adeo exhausti non posse, & ex art. 6. Qualibet re data, posse Deum facere aliam meliorem: inolutione tamen ad quartum, unionem hypostaticam, & Dei maternitatem, ac beatitudinem creatam vult habere dignitatem quandam infinitam, & ut sic non posse fieri aliquid melius eis, verba sancti Thomæ hæc sunt: *Humanitas Christi ex hoc, quòd est unita Deo, & beatitudo creata, ex hoc, quòd est fruitio Dei, & B. Virgo ex hoc, quòd est mater Dei habent quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quòd est Deus, & ex hac parte non potest aliquid melius eis, si eius non potest aliquid melius esse Deo.* hæc S. Thomas. Verùm tria hæc, in quibus, Dei potentia ita se exeruit, ut videatur quodammodo exhausta, cum aliquid melius eis fieri nequeat, hæc, inquam, tria in utero Deiparæ virgineo celebrata sunt, ibi enim ex purissimis eius sanguinibus, *Verbum caro factum est*, ex quo ipsa vera Dei Mater euasit: & beatitudo animæ Christi infinitis propemodum gradibus reliquis omnes visiones creatas beatificas superans in eodem instanti Incarnationis,

dum esset in Matris utero, eidem est communicata. Quis ergo sacratissimum Deiparæ uterum neget fuisse officinam miraculorum, & rerum priorum admirabilium?

3. Quòd si animo contemplerur donum à Patre in incarnatione nobis exhibitum, sanè *Incar-*
nationis
opus
creationis
proferitur.
August.
Mayro.
S. Anto-
nius.
Bernard.
Cyrius
Illyricus
Psal.
In Incar-
natione
Christi
maximè
mirat po-
tentia.
S. Thom.
Col.
1. p. 34.
1. Thom.
1. Cor.
1. ad.
1. Tim.

maius dari potest, hoc enim commendare, ac *Christi*
opus
creationis
proferitur.
August.
Mayro.
S. Anto-
nius.
Bernard.
Cyrius
Illyricus
Psal.
In Incar-
natione
Christi
maximè
mirat po-
tentia.
S. Thom.
Col.
1. p. 34.
1. Thom.
1. Cor.
1. ad.
1. Tim.

magnificare voluit Christus Ioan. 3. *Sic munus Deus, inquit, dilexit mundum, ut filium suum præclarissimum daret: & Apostolus idem illis verbis nobis significat Rom. 8. Qui proprio filio Ioan. 3. suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit Rom. 8. illum, quomodo non etiam cum illis omnia nobis donauit.*

Cæterum audiamus Patre, qui non minus eleganter, quàm diligenter, & copiosè ea, quæ in Verbi Incarnatione admiratione sunt digna, nobis ob oculos ponunt; & ea, quæ inter se differre videbatur, in Christo coniuncta fuisse ostendunt. S. Irenæus lib. 3. aduersus hæreticos *Irenæus.*
c. 18. Unus, inquit, Christus Iesus Dominus nos-
ter ueniens per uniuersam dispositionem, & o-
mnia in semetipso recapitulans, in omnibus autè
est, & homo plasmatio Dei, & hominem ergo in
semetipso recapitulans est, inuisibilis, & visibilis
factus, & incomprehensibilis factus comprehensi-
bilis, & impassibilis passibilis, & Verbum homo u-
niuersa in semetipsum recapitulans, ut sicut in
supercaelestibus, & spiritalibus, & inuisibilibus,
& corporalibus principatum habeat, in semet-
ipsum primatū assumens, & apponens semetipsum
caput Ecclesie, uniuersa attrahat ad semetipsum
apto in tempore. sic Irenæus,

Cyrianus sermone 3. de Natiuitate: *O Do-*
mine, inquit, quàm admirabile est nomen tuum?
verè tu es Deus, qui facis mirabilia. Non modo
mundi huius statum admiror, non stabilitatem
terra, cum eam contempletur volubile firmamen-
tum, non singulos dies, non luna defectum, & in-
crementum, non solem semper integrum, & labo-
rem eius perpetuum, non temporum vicissitudines,
in quibus quadam avertunt, quædam vident, & qua
mortuo modo videtur, deinceps renouantur: miror
Deum in utero Virginitatis, miror omnipotentem in
cunabilis, miror quomodo verbo Dei caro adha-
serit quomodo in corpore Dei corpus nostri te-
gumentum induerit, miror in hac assensu, tunc
tanti assensu temporis, & iam leuato, processu
ad obedientiam Saluatoris. In breui poterat pa-
trari negotium, & poterat tantus labor abbrevia-
ri solum Christi Verbum; sicut factum manauit
Et di-

Et disposita cuncta ad eius Imperium. Sed elementario mundo dignior est rationalis homo, quod ex eo, quod in eius seruitium facta sunt omnia, facile creditur. In ceteris quocumque modo aliqua satis faciunt rationes; hic solus me complectitur stupor. Et cum Abacuch cano, Consideraui opera tua, & ex-paui. Miror ieiunium, miror tentationes, miror omnipotentem in sepulchro iacentem, miror occisum, & resurgentem. Hæc sunt noua mira, quæ prædixerat Ieremias: Nouum fecit Dominus super terram: Mulier circumdabit virum. Opus suum facies, & peregrinum opus eius ab eo. Iesus Christus hæc, & hodie ante Luciferum genitus, in utero carnis sumpsit ex Virgine, quem Cæli Cælorum non capiunt: qui implens omnia cum sit in omnibus, ab his tamen non capitur, nec tenetur. Nouum est, & inauditum, quod in materni angustia ueri circumdedit, intra se fragilis caro uirtutem Altissimi, & ordinem eorum, cursumque naturam mutauit sapientia Dei: & ubique diuinitus dilatata, plenitudinem sui uasi infundens exiguo, sic est circumdata muliebri uero; ut uniuersa ambiret, implens omnia, excedens cuncta, intra se omnia continens, extra uniuersa complectens. Quem nos paruulam, Propheta nuncupat virum, insinuans ei nunquam defuisse uirtutem, sed semper uirilis ætatis affuisse fortitudinem, quem Infantilis infirmitas occultabat. Opus igitur fecit, quod creauerat, saluans quod perierat, ad uitam reuocans quod mortuum erat. Sed peregrinum Opus fuit in Deo, quod Verbum factum est caro, quod factus est uisibilis, & comprehensibilis, passibilis, & mortalis: & peregrinum à maiestate, puer fugens ubera panniculi inuolutus, & sustinens conuicta filius Dei in patibulo constitutus. hæc Cyprianus.

† Sophronius sermone de Assumptione citans locum illum Ieremiæ 31. Nouum creauit Dominus super terram: Verè, inquit, nouum, & omnium nouitatum supereminens nouitas uirtutum, quando Deus (quem ferre non potest mundus, neque uidere aliquis, ut uiuere possit) sic ingressus est hæsitum uentris, ut corporis claustrum nesciret sicque gestatus, ut totus Deus in eo esset, & sic exiit inde, ut esset, sicut Ezechiel fatetur, Porta omnino clausa. hæc ille.

Leo sermone 2. de Natiuitate: Ad mentibus, inquit, temporibus, qua redemptioni hominum fuerant præstituta, ingreditur hæc infima, Iesus Christus Dominus noster de cælesti sede descendens, & à paterna gloria non recedens nouo ordine, noua Natiuitate generatus: Nouo ordine,

quia inuisibilis in suis, uisibilis factus est in nostra; incomprehensibilis uoluit comprehendens: ante tempora manens, esse cepit ex tempore: Uniuersitatis Dominus seruilium formam obumbratam maiestatis dignitate suscepit: Impassibilis Deus non designatus est homo esse passibilis, & immortalis, mortis legibus subiaccere. Noua autem Natiuitate genitus est, conceptus Virgine, natus ex Virgine sine paterna carnis concupiscentia, sine materna integritatis iniuria. hæc Leo. Ildesonus libro de uirginitate Deiparæ cap. 12. Christi conceptionem omni Miraculo mirabilem, omni opere Potentior em, omniq; signo, ac prodigio, augustior em appellat. Basiliius Deleucix Episcopus oratione in Annunciatione Virginis, agens, de admirabili, & incomprehensibili uisione, qua Verbum naturam humanam assumpsit: Tunc, inquit, factum est mysterium, quod in hoalterum usque diem mansi mysterium, neque unquam mysterium esse desinet. Tunc creatura uisum, quod antea uisum est nunquam nempe prolem, qua sua matris erat parens; ut factem qui Genitricem a te antecedeat; Puerum seculis omnibus, qua ante effluerant atiquior em. & rursum introducit Deiparam filium suum Deum hominem in una persona admirantem, & cum eo ita loquentem. Equid igitur tecum inceptabo, lactenè enutriam, an uero ut Deum colam? ut mater curabo, an uero ut ancilla adorabo? ut filium amplexu fouebo, an uero ut Deum simplex inuocabo? Lac ne porrigam uerè thymiana offeram? Et quod hoc magnum? & aditum est miraculum? Cælum tibi thronus est. & sinus uentre complexus est. Totus his præsto es qui infernè degunt, neque unquam tamen ab ijs abes, qui in supernis uiuunt; nec enim localis fuit tua illa descensio, sed diuina quadam submissio, & condescensio. Celebra proinde tuam, clementiam, sed non inuestigo tuam economiam, tale namque mysterium per illum patratum est, quale nulla prorsus lingua aut cogitatio assequi potest. sic ille.

Damascenus oratione 1. de Natiuitate diuinam Verbi Incarnationem miraculorum omnium caput, & Deiparam miraculorum officinam appellat; quærens enim, cui Virgo Mater ex Anna sterili orta sit: Quoniam, inquit, oportebat, ut ad id, quod solum sub sole nouum erat, ac miraculorum omnium caput uia per miracula sterueretur, ac paulatim ab humilioribus ad sublimiora progressus fieret. & infra; Cum Deiparæ ueterum, quod Christum peperisset, & uera, quod eundem lactasset bea-

in pronunciaffent, exclamat in hæc verba. O miraculorum miracula, & rerum admirandum res maximè admirandæ, & rursùm miracula in Incarnatione recensens: O quot, inquit, miraculorum, & cuiusmodi fœderum hæc silula, hic sterilitatis fœtus officina extitit. Diuinitatis uisum, & humanitatis, passionis, & impassibilitatis, uitæ, ac mortis, ut scilicet, in omnibus rebus id, quod inferius erat à præstantiore uinceretur, hæc ille. & iterum ad Deiparam sermonem dirigens, alia admirabilia recenset: Sande, inquit, res omnes conitæ dignitatis antecelluisti, ac te enim sola summus ille opifex parib' assumpsi, hoc est, massæ nostræ primitiæ: Caro ipsius ex carne tua, & sanguis ex sanguine tuo, & hæc è mammillis tuis suxis Deus, & labijs tua Dei labijs unita sunt, O miracula mentis capium, atque orationis facultatem excedentia, huculque Damascenus.

B Virgo
miraculo
râ officina

Bernard.

5. Bernardus homilia 2. super missus est mellifluis suo eloquio, miracula, quæ cùm Verbum caro factum in utero uirgineo, tanquam in miraculorum officina perfecta sunt pulchrè commemorat: is enim enarrans illud Ierem. 31. Nouum creauit Dominus super terram, femina circumdabit uirum. Verio me, inquit, ad conceptum, partumq; uirginalem, si forte inter plurima noua, ac mira, qua ibi profectò infficit, qui diligenter inquiris, etiam hanc, quæ de propheta protuli, reperit nonitatè. Porro ibi agnoscitur longitudo bruiis, latitudo angustia, altitudo subdita, profunditas plana, ibi agnoscitur lux non lucens, Verbum infans, aqua sitiens panis esuriens uideas, si attendas, Potentiam Regi, sapientiam instrui, uirtutem sustentari, Deum deuig; lassatem, sed Angelos resicientem, uagii: em, sed miseros consolantem; uideas, si attendas, tristari latitiam, pauere fiduciam, salutem parui, uitam morti, fortitudinem infirmari sed quod non minus mirandum est ipsa ibi cornitur tristitia latifcans, pauor confortans, passio saluans, mors uiuificans, infirmitas roborans, & inter hæc nouam feminæ agnosce uirum circumdantem, eiem Mariam uideas, uirum approbatum à Deo, Iesum suo utero circumplectentem, uir igitur erat Iesus, uocatum etiam natus, sed sapientia non atate, animi uigore non uiribus corporis, maturitate sensuum, nõ corporalia membrorum, & infra: Femina circumdans uirum iuxta Isaiam, Virgo est concipiens Deum. Vides quam stupendum sit hoc unum de Virgine factum, & in Virgine MIRACULUM,

quod tot miracula prauenetubi, tot oracula præcesserunt: hæc Bernardus.

S. Bernard.

Hic consonat sanctus Bernardinus tom. 3 sermone 1. art. 2. cap. 3 Spiritus sanctus, inquit, occurrit Virgini gloriosa, eam recognoscens, fornacem sui amoris, & officinam suæ stupendæ, operationis, in qua, & de qua fabricatum est corpus mundissimum filio Dei & intra, Spiritus sanctus ostendit electis expressè, quod in hac officina, id est in beata Virgine, & per eam fabricatus, quicquid in gratia mirificum operatur, & quod in hac totum ignem operationis reclusit, quem unquam dare disposuit creatura rationali. hæc sanctus Bernardinus.

And. Crest.

Andreas præterea Cretenfis oratione in salutationem Angelicam, eam Verbi officinam dicit.

Proclus.

Proclus Episcopus Constantinopolitanus de Deipara agens, hæc, inquit, unitarum in natura officina.

Arnoldus.

Arnoldus Carnotensis tract. de laud, Mariæ Spiritus sancti officinam appellat, in qua nimirum, Spiritus sanctus superueniens ex puriffimis eius sanguinibus corpus Christi fabricauit.

Atque hæc de primo miraculorum capite, quæ ex Deipara ueluti fulgura ex diuino throno corruscaunt, satis pro nostra tenuitate dicta sint.

DEIPARA IPSA QVA RATIONE sit præstantissimum mundi miraculum.

6. Quid si mentis oculum ad secundum genus miraculorum conuertamus, eorum scilicet, quæ in ipsamet Virgine emicant, dicemus, profectò cum Chrysostomo serm. de Deipara, beatam semper uirginem Mariam magnum reuera miraculum esse Nam & S. Ignatius in Epistola ad S. Ioannem appellat eam Cæleste (si fas est dicere) Prodigium, & sacratissimum spectaculum.

Præstantissimum miraculum Deipara hic Chrysostomus sermo legitur de 1. a Sep. sembris in Brouario S. Ignatius S. Epist. 1. a. huc hystoriarum oratio.

Et S. Ephræm in orat. de Deipara sic eam salutat: Aue præstantissimum uniuersis orbis terræ Miraculum.

Epiphanius uero oratione ad Deipara: O Virgo, inquit, sanctissima, qua exersitas Angelorum in stuporem deduxisti, stupendum enim est Miraculum in Cælis, Mulier amissa sole: stupendum Miraculum in Cælis mulier gestans lucem in uulnè, stupendum miraculum in Cælis alter Thronus Cherubicus, stupendum miraculum in Cælis

S. Ignatius S. Epist. 1. a. huc hystoriarum oratio.

Caelis mulieris filius, qui est ipseus, & seculorum est Pater stupendum miraculum in Caelis Thalamus Virginis habens filium Dei, Deum sponsum Christum: stupendum Miraculum in Caelis Dominus Angelorum, Infans Virginis effectus est: hæc Epiphanius.

S. Bernar. S. Bernardinus Senensis tomo 1. conc. 61. art. 1. cap. 12. Eam miraculorum MIRACULUM vocat,

Damasc. Damascenus oratione 1. de Natiuitate de Deipara agens: O Miraculum, inquit, omnium miraculorum maxime nouum, Mulier Seraphinis sublimior effecta est, Deus visus est paulo minus ab Angelis innotatus sileat sapientissimus Salomon, nec tam nihil sub sole nouum esse

Ierem. 31. affirmet. hæc ille: & merito, quia Ierem. 31. Creauit Dominus nouum super terram, Faciem suam circumdabit virum.

Et sane magnum est Miraculum, quod mulier Genitrix sit Dei: quod eadem Mater sit, & Virgo: quod tot privilegiorum prærogatiuis, præter communem aliorum omnium Sanctorum & Angelorum legem, exornata tot, tantisque virtutum meritis supra reliquos Sanctos fuerit decorata, ut ipsi caelestis Curia Principes, inquit Bernardus sermone 4. de Assumptione, in consideratione tanta nouitatis clement non sine admiratione. Quia est ista, qua ascendit de deserto delicias affert: nec enim pares inueniuntur deliciae, vel in nouis quos in Circuitu Domini laetitia fluminis impetus, qui à vulu gloria, voluptatis gloria potamur sic Bernardus; qui eadem serm. 2. de Assumptione, de sanctis Angelis admirantibus Deiparæ præstantiam scribit.

Bernard. Verum ratione etiam id ipsum licet confirmare: Miraculum enim, inquit S. Thom. 1. part. 2. q. 105. art. 7. dicitur, quasi admiratione plenum quod habet causam simpliciter, & omnibus occultam; hæc autem est Deus & in 1. 2. q. 112. art. 10. tria docet S. Thomas in operibus miraculosis inueniri solere. Primum, quod sola diuina virtute fieri possint; sunt enim ex eodem 1. part. quæst. 110. artic. 3. præter ordinem totius naturæ creatæ. Secundum, in quibusdam miraculosis operibus inuenitur forma inducta esse supra naturalem potentiam talis materiæ. Tertium, in huiusmodi operibus miraculosis est aliquid præter solitum, & consuetum ordinem causandi effectum: ex quo infert iustificationem impii, quamuis sit opus super naturale, quandoque non esse mi-

Qua sunt in incarnationis Christi miraculo spectanda. S. Thom. S. Thom.

raculosam, quando scilicet sit consueto cursu iustificationis; His positis dignitas maternitatis Dei, sanctitas beatissime Virginis non tantum excedit omnem ordinem naturæ, sed etiam consuetum ordinem gratiæ, siue homines quantum sanctitate præclaros, siue etiam supremos Angelorum Principes spectes; cum omnes longo intervallo superet, & in cælo Chorum ab omnibus separatim constituat, atque altioris ordinis dignitatem obtineat, qua statum reliquorum omnium excedit, ut cap. 6. ostendimus; quippe quæ Dei Mater, & omnium est Regina. Ergo merito à SS. Patribus, quos supra citauimus, stupendum miraculum non tantum in terris, verum etiam in cælis, ipsis Angelorum Principibus omni admiratione dignissimum appellatur: quod nimirum multis privilegiis, quæ in vna Deiparam cadunt, solus Dei virtute factis sit exornata: quorum, & si aliqua nobis sint cognita; plurima tamen nos latent: verum ex dignitate maternitatis Dei ea vtrumque conuenimus. Quocirca Damascenus orat. 1. de Nat. eam miraculorum abyssum vocat; quasi in ea, tanquam in abyso multa lateant miracula, ad quæ penitus penetranda humanis ingeniiis non tantum plane præcludatur. idem enim S. Bernardinus Senensis tomo 1. concion. 1. art. 3. capit. 1. Deiparæ perfectionem tantam esse affirmat, ut soli Deo cognoscenda referretur. Quam, inquit Andreas Cretenensis oratione 1. de dorm. Dei tanquam est laudare pro dignitate, qui quos nouit rationibus in ea fecit miracula. Quapropter S. Ioannes Apoc. 12. Mullerem illam sole amictam, quæ Deiparam etiam significabat, ut cap. 3. dicimus, merito signum magnum in cælo appellare non dubitauit. & Moyles Exod. 3. Rubrum ardentem incombustum, quo ut canit Ecclesia: Virginis Deiparæ conseruata intelligitur; visionem magnam, id est, admiratione plenam, & miraculosam nominauit. De hac visione Iudefonius sermone 1. de Assumptione: Accedite, inquit, & videte visionem magnam cum Moyse, quam vidi in rubro: videri inquam tam completum, & admirabile quod prævidebat ipse tantus Patriarcha in spiritu futurum. Alioquin nisi in Spiritu videri non potest etiam res gesta: quia visio magna est, quam dignè prævidere, & annunciare nemo potest. Videbat enim, quod arderet Rubus siluestris, & non consummabatur, quod erat multum mirabile, sed longe mirabi-

Damasc.

S. Bernar.

Apoc. 12.

Cap. 3.

Exod. 3.

Iudefonius

Exod. 3.

mirabilis quia Deus erat totus in Rubo, & Angelus vocabatur, & infra Quo n. mirum incom- busto manente, virginitatem B. Maræ conserua- tam credimus corde, confitemur ore: quoniam spi- ritus sanctus, qui Deus ignis consumens est, totam inflammasit, & incanduit, ita ut mater fieret Christi, & Templum diuinæ maiestatis, & iur- lun. Ergo plaris est res quam completam ceruis mus, & permanet in saluam quam f. gura, quæ pertransi ad tempus veritate exhibuit. Hinc quo que beatum dicimus Moysen, qui tanta à longa, & magna conspexit, & tremefactus non auebat accedere. Sed beator Maria ipsa viso fuit, de qua sine visione Abacuch tremens factus canit. Do- mine audiui audiam tuum, & timui, consue- rui opera tua, & expani, expani autem tale ali- quid, ut vidit, & expani, & Moyses id quod in comprehensibile erat homini, quod utriusque vide- bant, hæc ille defonius.

Abacuc.

Moyseus.

Bernard.

Deipara

Isa. 36.

Luce. 1.

Ambros.

7. Hoc quoque miraculum in Deipara sus- piciunt Nysenus oratione de Christi Natiuita- te: O miraculum, inquit, rugens, Virgo Mater fit, & Virgo permanet, videt opus nouum nature & mox, Eadem enim & Mater, & Virgo est, ac neque virginis partum prohibuit, neque par- tus virginitatem soluit, hæc ille. E. Bernardus serm. in vigilia Natiuitatis Domini, cum enumerasset quedam Dei opera naturalia solis nimirum ortum, & occalum, terra fe- cunditatem, temporum vicissitudinem, quæ magna ab eo vocantur miracula, sed consue- dine videntur; subicit de admirabilibus ope- ribus in Incarnatione ex illo Isa. 36. Innoua si- gna, immuta miracula. O nouus, inquit, miracu- la, conceptus fuit sine dolore, partus sine dolore, Mutata est in Virgine nostra male dictio Euar, pe- perit enim filium sine dolore, mutata est in bene- dictionem, sicut prædictum est per Angelum Ga- brielem, Bene dicta tu in mulieribus nec solum si- ne pudore conceptus, & sine dolore partus, sed & Mater est sine corruptione. O verè nouus inas- dus, Virgo peperit, & post partum inuoluta per- mansit tam securus expecto promissum mihi glo- riam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conseruata per eum est incorruptio etiam in matre sua & infra Crescenti. Miracula, multiplican- tur noua, his auribus aperitur, quæ generat & ma- ter, & Virgo est, Qui generatur Deus, & Homo est, hæc Bernardus. Et tanè maius miraculum fuit ex Ambrosio de inst. Virg. c. 7. & Theophi- lacto, Christum de Virg. nasci, quæ cū à mor- tuis resurgere uisum fuit singulare in Dei-

para, mortuorum autem plurimi resuscitati leguntur, idè Ecclesia ad Deiparam.

Tu, qua genuisti, Natura mirante tuum sanctum Genitorem, Virgo prius, ac peperisti.

8. Præter hæc autem, quæ commemorauimus Deipara præuilegia, quibus satis patet eam Orbis Miraculum merito prædicari; sunt & alia quam plurimæ eidem diuino beneficio peculiariter concessa, quæ hoc ipsum con- firmant singularem quæ Deiparæ præ reliquis præstantiam nobis declarant; quorum aliqua licet ipsa in hoc opere explicentur; in præ- sentia tamen tu maximè nonnulla attingen- da duximus; & verò hæc ferè sunt.

Præuilegia qua singulariorem Deiparam maiorem præstantiam præstantiam nobis declarant; quorum aliqua licet ipsa in hoc opere explicentur; in præ- sentia tamen tu maximè nonnulla attingen- da duximus; & verò hæc ferè sunt.

Quod nimirum non tantum electa, sed De hoc ar- pra omnibus fuerit præelecta, iuxta illud gumenio Cantic. 6. Sexaginta sunt Regina; & obleginta concubina; & adolecentularum non est numerus. Vna est columba mea perfecta mea, una est ma- tris sue electa Genitrici juxta Viderunt eam filii, & beatissimam præcauerunt, Regina, & con- cubina & laudauerunt eam.

De hoc ar- gumenio Cantic. 6. Sexaginta sunt Regina; & obleginta concubina; & adolecentularum non est numerus. Vna est columba mea perfecta mea, una est ma- tris sue electa Genitrici juxta Viderunt eam filii, & beatissimam præcauerunt, Regina, & con- cubina & laudauerunt eam.

Quod, ut verbis vix Bernardi sermone Si- gnum magnum: Patribus caelis promissa, mysticè prefigurata miraculis, oraculis si- pre- nunciata prophetis, quæ etiam à Sibyllis hono- rificè fuerit prædicata.

Cap. 17. Patribus caelis promissa, mysticè prefigurata miraculis, oraculis si- pre- nunciata prophetis, quæ etiam à Sibyllis hono- rificè fuerit prædicata.

Quod Dei beneficio ex parentibus sterili- bus, qui ex voto nascituram prolem Deo di- cauerunt, sit orta, Angelo eius habititatem pa- rentibus præsignificante, id quod de nulla alia tribuere in sacris literis legitur. Dei enim per- fecta sunt opera, quare cum sobolem sterili concedebat, masculinam tribuere solebat, si hæc Virginem beatissimam excipias, quæ ad altissimam maternitatis Dei dignitatem erat euehenda.

Cap. 35, Cap. 8, & 18. Dei beneficio ex parentibus sterili- bus, qui ex voto nascituram prolem Deo di- cauerunt, sit orta, Angelo eius habititatem pa- rentibus præsignificante, id quod de nulla alia tribuere in sacris literis legitur. Dei enim per- fecta sunt opera, quare cum sobolem sterili concedebat, masculinam tribuere solebat, si hæc Virginem beatissimam excipias, quæ ad altissimam maternitatis Dei dignitatem erat euehenda.

Quod ex generosa stirpe, quadruplici semi- ne Patriarchali, Prophetali, Sacerdotali, atque Regio decorata, fuerit progenita.

Cap. 25. ex generosa stirpe, quadruplici semi- ne Patriarchali, Prophetali, Sacerdotali, atque Regio decorata, fuerit progenita.

Quod sola, inter filios Adæ, qui per semina- lem rationem, ut Theologi loquuntur, ab eo descendunt, originalis peccati singulari priu- legio fuerit immunis.

Cap. 7. sola, inter filios Adæ, qui per semina- lem rationem, ut Theologi loquuntur, ab eo descendunt, originalis peccati singulari priu- legio fuerit immunis.

Quod in tuæ immaculatæ Conceptionis exordio ita sit confirmata in gratia, ut omnis noxæ actualis; etiam venialis semper fuerit expertus.

Cap. 5. in tuæ immaculatæ Conceptionis exordio ita sit confirmata in gratia, ut omnis noxæ actualis; etiam venialis semper fuerit expertus.

Quod somitem semper extinctum habue- rit, nec vnquam sauietem membrorum legè, vel infernalis partis rebellionem tentent.

Cap. 5. somitem semper extinctum habue- rit, nec vnquam sauietem membrorum legè, vel infernalis partis rebellionem tentent.

Quod

- Cap. 20.** Quodd in sua Conceptione rationis vsum accepit, votumque virginittis Deo nuncupavit, ab eoque instanti mereri inceperit, eiusque meritum ne somno quidem interceptum fuerit.
- Cap. 21.** Quodd in eadem sua Conceptione omnibus virtutibus Theologicis, & Cardinalibus, iisque heroicis, atque praeclarissimis, gratis item gratis datus fuerit exornata.
- Cap. 2.** Quodd trimula in templo Deo ex voto consecrata, ibique sanctissime educata fuerit.
- Cap. 5.** Quodd Benedicta inter mulieres, omnis maledictionis, cui genus humanum per peccatum Adae erat obnoxium, expers fuerit.
- Cap. 7.** Quodd gratia plena sancto Spiritu obumbrata filium Dei conceperit, facta vera Dei Mater, quae est dignitas quaedam infinita, & quem caeli capere non poterant suo gremio portauerit.
- Cap. 22.** Quodd Mater simul, & Virgo perpetua, ante partum, in partu, & post partum, virginumque primiceria sit, suoque exemplo innumerabilium vtriusque sexus virginum mater extiterit.
- Bernard.** Quodd sola, inquit Bernardus sermone Signum magnum, pragnantium radium non serferit, qua sine libidinis voluptate conceperat.
- Sap. 8.** Quodd Deum virgineo partu absque dolore enixa, eius conuictu, qui Sap. 8. Non habet radium, nec amaritudinem, sed miram dulcedinem, atque vtilitatem totos triginta tres annos sit via. quare merito Sap. 8. Generositatem eius glorificat consubernium habens Des.
- Cap. 8.** Quodd corpus Dominicum in sanctissima Eucharistia exhibitum ex eius sanguinibus sit formatum in eius virgineo vtero, qui propterea Cant. 7. dicitur: Sicut acervus tritici valatus lilii.
- Cant. 7.** Quodd multis modis singulariter ad nostram salutem sit cooperata.
- Cap. 10.** Quodd passionis Christi fructus singulari modo ei sit communicatus, & iuxta crucem filii fortiter astans doloris gladio sit transfixa; quem Bernard. sermone Signum magnum, *maririum cordis* appositissimo vocabulo nominat quare & omnium prima maxima animi letitia Christum vidit resurgentem, eademque letitia est perfusa in sua conceptione, & in adventu Spiritus sancti in die Pentecostes, quo die ingentem gratiae cumulum est adepti.
- Quodd Apostolorum, & Magistrorum magistra extiterit.
- Quodd corpus eius non viderit corruptionem: sed ante communem resurrectionem corpore, & anima in caelum assumpta supra omnes Angelorum choros, & Sanctorum ordines ad dexteram filii collocata, chorum supra omnes faciat separatum, & plus gloriae ipsa vna obtineat, quam reliqui Sancti, & Angeli simul.
- Quodd eius praesentia beatis magnum gaudium accidentale afferat in caelo.
- Quodd Regina Coelorum, omniumque Angelorum, ac Sanctorum sit Domina.
- Quodd communis peccatorum, & omnium Aduocata, Mater misericordiae, Mediatrix ad intercedendum; Mater item sit viventium, omniumque salutem promoueat.
- Quodd cum daemones multitudine, & viribus adeo valeat, ut lob 40. de Satana sub typo Leviatan dicatur: Non est super terram potestas, quae comparatur ei, qui factus est, ut nullum timeret: us tamen vique adeo pauenda sit, atque terribilis, ut ad eius nomen, ne dum ad imperium illico discurrant, eorumque caput potenter contriuerit.
- Quodd gratiae, & praerogativae omnes, quae in aliis Sanctis sunt dispersae, in ipsa longe perfectiori modo unitae inueniantur.
9. Quodd in eius gloriosa in caelum Assumptione ipsimet Angeli tantam in ea supernaturalium donorum multitudinem, atque praestantiam singulari privilegio a Christo illi collatam, quibus supra spirituales diuitias etiam delicis affuebat, multiplicem item, ac suauissimam in ipsa virtutum omnium fragrantiam; eius quoque pulchritudinem incomparabilem, & inuisitam, ac tremendam contra daemones fortitudinem merito celebrant, admirentur, atque suspiciant illis verbis Cant. 8. *Qua est ista qua ascendit de deserto, delictis affluens, innixa super dilectum suum.* & Cant. 7. *Qua est ista, qua ascendit per desertum sicut virgula sumi ex aromatis, bis myrrhae, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?* & Cant. 6. *Qua est ista, qua progreditur quasi Aurora consurgens. Pulchra ut Luna, Electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Quibus verbis ad singularem eius praeter ceteris dignitatem declarandam Deipara rebus non tantum pulcherrimis, sed in suo ordine ferè vnicis comparatur, Aurora, nimirum, Luna, Sol, & Castrorum

strorum aciei ordinatæ: etenim interdum nihil so e præstantius, noctu nihil Luna pulchrius; inter noctem verò ac diem nihil Aurora iucundius, denique inter hominum cæcus Castorum acies ordinata peculiari ter emine- re videtur, quippe quæ præter decorem maxi- mo Ciuibus præsidio, hostibus verò terrore esse solet.

Typi qui- bus Virgi- ni in sa- cri literis significan- tur. Quòd tanta sit eius præstantia; tanta ma- iestas, ut cum plenè humano ingenio decla- rari nequeat; variis typis, atque symbolis per partes vtcumque adumbretur; quibus com- plures eius prærogatiuæ; ac priuilegia; diuer- tæ item virtutes, ac dona singulari quadam ratione illi à Deo tributa significantur. Hinc est, quòd in sacris litteris diuersis rebus assimi- latur; variis item typis exprimitur; quorum aliquot huc congeffimus, omiffis citationibus sacrarum litterarum, vnde defumuntur, om- niffa quæ earum explicatione; cum hæc fere omnia suis locis, quæ ex indice rerum fa- cile lector cognoscet, à nobis vberitùs pertra- ctentur.

Deipara sacris re- bus com- paratur. Cap. 5. Interdum enim Deipara propter insignem suam sanctitatem, qua Dei habitaculum erat, tota quæ diuino cultui mancipata, rebus sacris comparatur; atque ita dicitur Templum Domini, Tabernaculum fœderis, Sanctuarium Dei, Porta Orientalis Templi, Candelabrum Aureum, Mensa panum propositionis, Altare Thymiamatis, Solum gloriæ Dei, Vrina manna aurea, Propitiatorium, Arca Testamenti.

Alia signa- rum sa- cri liter- æ adum- bratur. Interdum rebus illis, quæ in sacris litteris mysticum aliquod præclarum continent, si- gnificatur, propterea vocatur Arca Noè, Scala Iacob, Porta Cœli, Rubus ardens incombustus, Virga Aaron, Ciuitas refugij, Vellus Gedeonis, Virga Iesse, Turris Dauid, Thronus Salomonis, Ferculum eiusdem, Ciuitas Dei, Domus Sapientia, Aula Dei, Thalamus sponsi.

Virg. no- mina, ab emen- tis viribus rōmæ de- sumpta. Interdum iis rerum nominibus appella- tur, quæ propter præstantiam, & iucundita- tem inter alia præcipuè eminent Idcirco no- minatur Cœlum, Stella maris, Stella matutina, Stella Iacob, Iris seu Arcus cœlestis; Nubes leuis, Paradisus voluptatis, Lignum vitæ, Fons vni- uersam terram irrigans, Hortus conclusus, Fons signatus, Puteus aquarum viuicentium, Aquæ du- dum cœlestium gratiarum, Navis in fœtore de lon- ge portans panem, Speculum sine macula, Mons Dei, Mons in vertice montium.

Nauis 10. Interdum iis plantis, iis quæ fructibus

assimilatur, quæ propter multiplicem usum fructibus in corporis valetudine conseruanda, aut re præcipuis situenda, vel propter odoris, aut saporis sua- assimi- litatem, vel propter pulchritudinem omni- tur. bus sunt gratiffimæ, ideo quæ dicitur Cedrus, Cap. 6. Cypressus, Palma, Plantatio Roæ, Oliua, Plata- nus, Terebinthus, Narax, Balsamum, Lilium in- ter spinas, Botrus cypri:

Interdum ad excessum, quo in supernatu- ralibus donis reliquos omnes Angelos, ac San- ctos superat demonstrandum, eius corporis partes, quibus spiritualia animæ dona me- taphoricè significantur, rebus assimilantur, quæ absque vlla proportionem humana mem- bra sua magnitudine superant, quemadmo- dum c. 6. diximus, ac propterea Cant. 7. ei in- ter alia dicitur: Collum tuum sicut Turris ebur- nea; Oculi tui sicut Piscina in Hebron; Nasus tuus sicut Turris libani; Caput tuum, ut Car- melus, Scatura tua assimilata est palma, & cap. 8. Vbera tua sicut Turris.

Virginis præstantia magnis re- bus meta- phoricè si- gnificatur

Cant. 7.

Et his quidem aliisque permultis typis, ac metaphoricis nominibus Deiparæ præstan- tia per partes vtcumque adumbratur: Cæte- rum neque his singillatim, neque omnibus si- mul sumptis plenè explicari potest: Quippe cuius perfectio cum sit mater Dei, quæ dignitatem quandam habet insinitam, tanta est, ut soli Deo, teste S. Bernardino Senensi, cognoscenda refer- S. Bernar- detur, ideo quæ quidam in carmine ad Dei- datus Se- param, cum pleraque eiusmodi symbola de ea nēsi tom. 2 serm 51

recensuisset, illud eleganter subicit. Maiores, pluresque, tibi debentur honores;

ari 2. c. 1.

Sed quos nō hominū, mensue, liberue capit. Itaque ex dictis perspicuum remanet; ex Deipara, quæ Dei Thronus est, non tantum miraculorum signa in Christi incarnatione emicuisse, verum etiam ipsammet ma- gnum fuisse orbis miraculum in qua tot, tan- taque Dei dona supra ordinarium rerum, siue naturalium, siue supernaturalium cur- sum, vel ipsi vni inter puras creaturas tributa, vel ipsi præ aliis longè cumulatiùs singulari quadam prærogatiua concessa, fulgent, atque coruscant.

MIRACVLA, QVÆ PER DFIPARAM in hominum vtilitatem sunt.

Miracula

11 Iam verò quòd spectat ad tertium mi- raculorum caput, operum scilicet ad ra pro- mirabilem, quæ præter totius naturæ crea- deunt.

Gg

12 or-

tae ordinem sunt, & ex Deipara non secus, ac fulgura è diuino throno coruscant; nullus ea, ne summatim quidem, recensere poterit. quare Deipara à Damasceno orat. 2. de doim, *Abyssus gratia, & pelagus dicitur curatio- num, & orat. 1. de Natiu. eam miraculorum a- byssum, & fontem uniuerso orbi medicinam asse- rentem nominat, his autem nominibus me- taphoricis Damascenus Deiparae ad mira- cula edenda absque vlla mensura, & termino potestatem fontis instar perpetuò manan- tem inesse, indicat: deinde, vt supra ex Da- masceno orat. 2. de Natiuitate d. xi, Deipara mira- culorum officina appellatur, non tantum quia in ea, & ex ea Verbum carnem suscepit, verum etiam quoniam Virginis intercessione largitur quaecumque ferè præter naturæ ordinem lar- gitur Deus: qui ergo aliquo eget beneficio su- pra naturæ vires, ad hanc adeat miraculorum officinam, quam ideò Andr. Cretensis orat. 2. de Assumptione: *Omnium miraculorum, qua quomodocumque facta sunt, aut fiunt efficacem esse dicit: Cuius propterea imagines magna miraculorum præstantia, & numero com- mendantur. & vt omittam vires celebriores, quæ compluribus Deiparae templis miracu- lorum gloria claris sunt insignes, vix est villa, vix pagus, in quo templum aliquod Virginis non visatur, miraculorum multitudinè il- lustre, quod si qua Deiparae imago, vel sensibus obrita, vel eluione aliqua humi de- fossa digno cultu, ac veneratione aliquan- diu destituatur, sæpè miraculorum multitudine, ac splendore in oculis omnium maiori virorem, & mulierum celebritate mox resti- tuitur.**

Damasc.

And. Cre.

Maria pra
omnibus
Sanctis
miracula
operatur.
Basit. Epis.

Neque id cuiquam mirum videri debet, si Deiparae supra reliquos Sanctos, quibus mi- raculorum gratia est tributa præstantiam at- tendat; quod pulchrè Basilius Seleuciæ Epif- copus oratione in Deiparae Annonciatione animaduertit his verbis: *Quis, inquit, magnam Dei genitricis virtutem non veneretur? Quis quando eos omnes in seculo post se relinquat, quos diuorum loco habemus, nõ miretur? Si enim Christus seruis tantam gratiam contulit, vt solo contactu, idè verò sola corporis umbra agris pra- sidium afferre possent. (Nam vt actorum liber exponit, infirmi in plas. as eiceti, umbra tantum Petri contacti, liberi à morbis euadebant. Non de- rant quoque qui in teo, quo Apostolus Paulus corporis suaderem exterserat, accepto, infectos da-*

Ab. 1.

mones profigerent) qualem vim aduersus omne morborum genus Virgini Matri collatam fuisse putandum est? an non multo maioram, quam ca- teris Christi imperio subiectis? Omnino res cla- ra est. Nequit mirum si Sancti cum in viuus et- iam vnum debeant, et potenter operabantur, cum terra quoque non omnem visa hac mortali iam per sanctorum vim, & energiam vna cum il- lis profusus obruere potuerit? Constat namque sa- xa illorum corpora ita tegere, vt si interim (si eo tamen, quo par est, modo adiantur) sibi addito- tueri, ac conseruare non desinant. Nam si talibus tantam miracula parandi virtutem contulit Deus, qualem educationis mercedem parenti do- nasse, quantisq; carismatis, & donis illam exor- nasse existimandus est? In hæc Basilius Seleuciæ. Damascenus verò, qui in lib. 4. de fide ortho- doxa c. 15. scribit Deiparam, natam in domo probatica, seu ouilis ioachim, ad hoc alludens orat. 1. de Natiuitate hanc probaticam in mira- culis edendis cum probatica illa Piscina, de qua Ioan. 5. eleganter sic confert: *Fausa tibi sint omnia, O Matris Dei Probatica, sancti: sicut delubrum Fausa tibi sint omnia, O Probatica, patrium Regina domicilium. Fausa tibi sint omnia O Probatica seminum ioachim, vetus fan- num, nunc autem ouilis ratione praditi Ecclesia, Caelum mutans; atque olim quidem semel que- tantis Angelum Dei excipiens aquam: iubar- tem, atque vnum dumtaxat valetudinis restitue- rit, & ab urgente morbo vindicantiem: nunc autem caelestium virtutum copiosissimè agmen habens Dei Genitricem nobiscum laudantium, illam (inquam) miraculorum abyssum, illam uniuerso orbi medicinam asserentem fontem, illam (inquam) quæ non ministrum Angelum acce- pit, sed illum magni consilij. Angelum, qui tan- quam bona pluuia in velis absque vilo strepitu descendit, atque omnè naturam morbo laboran- tē, atq; ad interitū vergentē, in certam sanitatem, ac vitam senio carentem restituit, ob quam Pa- valyticus ille, qui in te erat tanquam Ceruus exi- lit. Fausa omnia tibi sint O veneranda Probati- ca, incremonitū sumas tua gratia saluto te Maria dulcissimum Anna pignus, nam me rursum ad te amor pertrahit. hætenus Damascenus.*

12. Et Christus Dominus, vt omnibus te- statum esset efficacissimum suæ Genitricis a- pud ipsum ad miracula efficienda patroci- nium, primùm miraculum cum in neptis in nuptis Cana Galileæ aquam in vinum mutauit, ius intercessione efficere voluit: *Quando, te*

Act. S. Iam. 12

Ep. Luc. Re S. Iohanne, manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius, vt non immerito Cyrillus hom. 8. in Nestorium ad Virginē: Per se, inquit, omnis creatura conuersa est ad cognitionem ueritatis, cum (vt alia quibus hoc de Deipara iure dicere possimus omittam) & ipsi Apostoli gentium omnium Doctores occasione miraculi Virginis precibus à Christo effecti in eum crediderint.

Epiph. Huius primi miraculi, quod ad Virginis intercessionem, aqua in uinum est mutata, Christus Dominus sequentibus seculis memoriam excitate uouit, quo etiam Christi uirtutis, & efficaciar, quam habet apud eum Deipara, admoneretur, quod testatur Epiphanius h. e. 15. Circa undecimam, inquit, die mensis Tyb (quæ apud nos est 6 Ianuarij) post annos triginta, factum est primum signum in Cana Galilee, quando aqua facta est uinum, quapropter etiam in multis locis, uique in hunc diem hoc fit, quod tunc factum est diuinum signum in testimonium incredulis: uel testantur in multis locis fontes, ac flumines in uinum conuersi: Cebres quidem Urbis Curia fons, qua hora hauerunt ministri, & ipse dixit. Date Architrachelino. Testantur id in Gerasa Arabia fons similiter. Nos bibimus de Cebres fonte. Fratres uero nostri de eo, qui est in Gerasa in martyrum templo: sed & multi in Aegypto de Nile hoc testantur: quare in undecima Tybi apud Aegyptios omnes hauriunt aquam, & reponunt eam in ipsa Aegypto, tum in multis regionibus, &c. hæc Epiphanius.

Psal. 76. Quod autem Deipara etiam non rogata pro defectu uini intercesserit, ex hoc facile intelligere possumus Virginis sanctissimæ precibus uinum promptissimam ad nostras necessitates subleuandas, uoluntatem, quæ non modò in nuptiis illis materiale uinum, uerum multò etiam magis in spiritualibus nuptiis, quibus anima Christo dispensatur, procurare solet spiritualis lætitiæ uinum, omnibus uoris ab unoquoque nostrum exoptandum, tum vt ea perfusi feruentius orantes, ea quæ petimus, efficacius pariter consequamur. iuxta illud Psalm. 36. Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, tum etiam, vt alacrius, ac proinde facilius in uia Domini progrediamur, iuxta illud Psalm. 85. Latet cor meum, ut timeat nomen tuum: siquidem Psalm. 118. Uiam mandatorum tuorum cucurrerunt, ne dum ambulauit cum dilata sit ore meum: etenim, si pia mater compassa est,

inquit Bernardus sermone 2. in illud Euangeliū, uerecundia illorum à quibus fuerat inuocata, multò magis compatiatur nobis, si piè fuerit inuocata. Placent enim illi nuptia nostra, & pertinent ad eam multò amplius, illis: uimrù de cœca uero tanquam à thalamo suo cœlestis sponsus processit. ita Bernardus. Et sanctus Bernardinus Senentis tomo 3. sermone 9. art. 3. cap. 2. Virgo mater, inquit, se cunctorum hominum matrem pietati agnosces, sollicita pro filijs irrequiesca etiam ad Des filium intercessit, dicens: Uinum non habent. Si hoc non rogata perficit, quid rogata perficiet? Si hoc uiratrix existens, quid cum regnat in patria? Si hoc apud filium temporali mortis subiectum, quid cum mortem superauit? hæc sanctus Bernardus. Verum vt re ipsa consequamur, quæ nobis benignissimè illa procurat, cogitemus uerba, quæ olim ministris illis, eadem nunc è cœlo nobis inclinare: Quocumque uerba, scilicet Christus, dixerit uobis facite; hæc enim ratione Christi monitis obtemperantes præsentissimis Virginis precibus aquam tribulationum uinum factam consolationis experiemur.

13 Illud quoque animaduersione dignum existimo, Christum Dominum miracula, & stus saepe sanitates crebriò fuisse operatum die sabbato, ut uidere est Matth. 12. in homine habente manum aridam, & Luc. 13. & 14. in muliere inclinata, & hydroptico. Ioan. 5. in languido 38. annorum, & Ioan. 9. in coeco nato, id quod licet fecerit, vt se etiam sabbati Dominum ostenderet, vt patet Matth. 12. Tum vt declaret diebus præsertim festis operibus misericordiar, non spiritualibus tantum, sed iis etiam, quibus egentium necessitati piè subuenitur, esse uacandum, quod indicant uerba illa Domini Matth. 12. itaque licet sabbatis benefacere: potius tamen & tertiam rationem assignare, quia sabbatum ab Ecclesia, quæ Spiritu sancto regitur, perpetuo cultu B. Virgini dicandum erat, propterea, quæ cap. 11. diximus, & cap. 19. uerius dicemus; vt hac ratione Christus Genitricis suæ precibus miracula innumerabilia se concessurum præfiguaret.

Et sanè hoc etiam significatum uidetur in fluuio illo Palestina, qui Sabbaticus est dictus, quod die tantum sabbati fluat, de quo Iosephus libro 7. de bello Iudæico cap. 24. in hunc modum scribit: Conspicitur Iosephus. Gg 2. siama

Barward
S. Bernar-
dinus.

Ioan. 5.
Vi. Virgi-
nis proce-
rat, cogite-
mus uerba,
quæ olim
ministris
illis, effi-
caces
obtempe-
remus
Christo.

Cur Chri-
stus saepe
miracula
die sabbati
operatur,
non spiri-
tualibus
tantum,
sed iis etiam,
quibus
egentium
necessitati
piè subue-
nitur, esse
uacandum,
quod indica-
nt uerba illa
Domini
Matth. 12.
itaque licet
sabbatis be-
nefacere:
potius tamen
& tertiam
rationem
assignare,
quæ Spiritu
sancto regi-
tur, perpetuo
cultu B. Vir-
gini dicand-
um erat, pro-
pterea, quæ
cap. 11. dixi-
mus, & cap.
19. uerius
dicemus;
vt hac ratio-
ne Christus
Genitricis
suæ precibus
miracula
innumerabilia
se concessurum
præfiguaret.

Cap. 28.

Iosephus.
Gg 2.
siama

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

stans in itinere fluvium, qui fluit medius inter Arcas, & Raphanens Agris Regni Civitates. habet autem quoddam peculiare miraculum, nunc cum sit, quando fluit, plurimus, neque meatu segnus, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens siccat exhibet locum, deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem eum semper servare pro certo comperit. Unde etiam Sabbaticus appellatus est a sacro septimo Iudaorum die sic appellatus.

Sabbaticus fluvius gratias a Deipara manare significat.

Damascenus.

Sabbaticus fluvius damnas iudaeam saremone

hæc Iosephus. Ac si ejusmodi miraculo, ut aliqui animadvertunt, demonstraretur, beneficia à Christo per Deiparam, cui sabbatum est dicatum peculiari quadam ratione expectanda esse, cum Deipara in fonte illo Paradisi, qui uniuersam terram irrigat præfigurata intelligatur, & à Damasceno orat. 2. de dormit. Fons perenne curationum vocetur.

Cæterum hic obiter Iosephus redarguendus est, qui hujus fluvij Sabbatici miraculum in Iudaici sabbati honorem derivat: cum ex ipsius narratione contrariū potius colligi videatur. Existimo enim Deū optimū hujuscemodi miraculo non tantum ostendisse, ut diximus, ex Deipara, cui Sabbatum ab Ecclesia erat consecrandum, gratiarum, ac miraculorum aquas perpetuo manare, verum etiam eodem fluvij miraculo in Iudaicæ perfidiæ detestationem innuere voluisse sabbati cæriemoniam, qua Iudæi ab omni opere, quin etiam à longiori itinere feriabantur. Jam tum ævo illo Vespasiani cessasse, quando Christi Servatoris nostri Euangelio longè, lateque per Orbem coruscante, sabbati festiuitas in Dominicum diem transferat: Manare quippe fluuio idem est quod operari, & quodammodo iter agere: siccatum verò nihil aliud dixeris, quam à proprio opere quiescere, quare sicuti ante Christi Euangelium dom lex Moysis vigeat, crediderim in veteris sabbati commendationem fluuio hunc sabbatis siccatum, reliquis verò diebus fluere solitum, quod Plinius libro 31. historię naturalis cap. 2. testatur illis verbis: In Iudæa riuus sabbatu omnibus siccatum: ita extincta jam & sepulta post Christi mortem Synagoga, è contrario sabbatis non solum fluxisse, verum etiam reliquis diebus à fluxu cessasse: ut hac memorabili commutatione antiquatam fuisse sabbati religionem nemo, nisi obstinatus, non aduerteret: & hac ratione Plinius, & Iosephus, qui nonnullis contraria dicere

Plinius

visunt, conciliari possunt; sic ea, quæ de hoc fluuio literis consignata sunt, ad diuersa tempora referantur; id quod rationi valde est consentaneum: nam et si uterque isdem Imperatoribus clauerit; Plinius tamen, qui opus suum Vespasiano dicauit, cum ante Iosephum scripserit ea, quæ antiquiori seculo ex aliorum relatione, vel etiam libris acceperat, posteritati tradidit, ejusdemque fluvij nouissimam mutationem ipse abstens ignorasse videtur; Iosephus verò ea, quæ præter ipse spectauit, memoriæ prodidit: non sine diuinæ providentiæ consilio factum videtur; ne quid enim scriptoris gratiæ, vel odio in tanti prodigij descriptione tribui posset, voluit Deus, ut quæ in antiqui sabbati commendationem faciebant à Plinio Gentili, quæ verò ad ejusdem postea abolitionem spectabant, à Iosepho Iudæo literis mandarentur.

visunt, conciliari possunt; sic ea, quæ de hoc fluuio literis consignata sunt, ad diuersa tempora referantur; id quod rationi valde est consentaneum: nam et si uterque isdem Imperatoribus clauerit; Plinius tamen, qui opus suum Vespasiano dicauit, cum ante Iosephum scripserit ea, quæ antiquiori seculo ex aliorum relatione, vel etiam libris acceperat, posteritati tradidit, ejusdemque fluvij nouissimam mutationem ipse abstens ignorasse videtur; Iosephus verò ea, quæ præter ipse spectauit, memoriæ prodidit: non sine diuinæ providentiæ consilio factum videtur; ne quid enim scriptoris gratiæ, vel odio in tanti prodigij descriptione tribui posset, voluit Deus, ut quæ in antiqui sabbati commendationem faciebant à Plinio Gentili, quæ verò ad ejusdem postea abolitionem spectabant, à Iosepho Iudæo literis mandarentur.

Ad hæc verò, quæ diximus, confirmanda, & illud facit, nam miracula reliqua, quæ olim Deus in Iudaici populi commendationem faciebat, cessarunt ubi Iudæi Christum in lege promissum obstinato animo recipere recularunt, & ut reliqua taceam, illud de probatica piscina, in quam teste sancto Ioanne capite 5. sui Euangelij: *Qui prior post motionem aquæ ab Angelo factam descendisset: sanus fiebat a quacunque decineretur infirmitate*, Iosephi ætate jam olim desisse illud argumento est, quod ipse tanti miraculi nullibi meminerit, cum tamen rem suæ genti adeo honorificam prætermisurus fuisse minime videatur.

14 Verum his ommissis, ad Deiparæ miracula reuertamur, quæ ex ea tot, tantaque promanant uberrimè, ut meritò sanctissima Dei genitrix in Moyfi virga, per quam ad educendum Dei populum ex Ægypto, & introducendum in terram promissionis, tot sunt admirabilia patrata miracula, figuretur, quem admodum Petrus Damianus sermone de Assumptione. S. Bernardinus Senensis tom. 3. sermone 1. de nomine Mariæ att. 3. cap. 2. & sermone 11 att. 1. cap. 3. & sanctus Antoninus 4 part. tit. 15. cap. 24. § 4 animadvertunt, ut propterea dicatur Virgini Canticorum 1. *Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilam te amica mea: Equitatus enim Dei, qui Pharaonem expugnavit, eiusque currus subuertit, licet Angelorum exercitus ex Nysseno, & Gulielmo intelligi possit, in qua acceptione*

Post Civ
si mori
iudat m
raculu te
ruerunt.
Joan. 5.
B. Virg
Mey
ga signa
ta. O. g
re
Exod. 10.
P. Dam.
S. Berno
dinus.
S. Ant
nus.
Cant. 6.
B. Virg
quæ
virg
aron.
flor
Nou.
Nysse
ds ca
cap

cap. 24. hunc eundem locum de Deipara exponemus: Ex Honorio tamen in sigillo, & ex Ruperto in Cant. c. 1. fuit virga Moyſis, quæ primo in colubrum verſa magorum virgas deuorauit: deinde aquas fluminis percutiens, eas venit in ſanguinem, aliſque plagis, Pharaonẽ atque Egyptios affecit: nouiſſimẽ autem, vt Dei populus ex illa ſeruitute in libertatem omnino aſſeretur, mare rubrum peruũ reddidit populo Dei, cuius aquis redeuntibus demerſus eſt Pharaõ cum curribus, & equitibus eius. Huic autem virga Moyſis, quæ *Equitas Dei dicitur in curribus Pharaonis* (quod magnis prodigijs, atque miraculis Pharaonem, eiusque curtus debellãt) iure optimo Cant. 1. aſſimilatur ex Ruperto, & Honorio Deipara, quæ *Virga leſſe* dicitur Iſai. 11. & in virga Moyſi adumbratur, quod in liberatione illa: *Qua*, vt verbit vtar J. Leonis ſerm. 3. de Paſſione, non ex dominatione Pharaonis vnus populus, ſed ex diaboli captiuitate totus mundus ſeruat: ea omnia ſigna ipſiſſimaliter peregerit: *Cunctas hæreſes ſola*, vt canit Eccleſia, *in vniuerſo mundo inuenerit*, diaboli vires fregerit: ſuaque ope atque patrocinio veluti myſtica Moyſis virga expeditur via populo Dei, dũ vnda maris rubri, id eſt mũdi huius, peccatorum ſanguinibus croenti percutitur, ac diuiditur, vt Dei populus per hoc deſertum ad terram promiſſionis intraturus, ſiccõ veſtigio pertranſire poſſit. Hac virga percuffa petra, nimirum lapideum, & obſtinatum peccatoris pectus, a quas lactymarum vberim emittit. Hanc virgam in bello contra Amalecitas tenens Moyſes in manu ſua, cum leuaret manus vincebat Iſraël; ſin autem paululum remiſiſſet ſuperabat Amalech, quia in noſtra pugna cum dæmone leuantes in oratione ad Deum manus, & Virginis patrocinium apud Deum implorantes vincimus.

Hac eſt illa virga Aaron, vt ait Damascenus orat. 1. de dorm. Virg. arida, id eſt abſque viri conſortio, *qua in tabernaculo teſtimoniũ poſita* præclariffimum edidit miraculum. Num. 17. germinauit enim, floruit & fructum fecit: *Fructum*, inquam, *benedictum ventris ſui*, quo guſtato mors proci abigitur, & vita reparatur. Hæc denique virga tanquam præcipuum miraculum cum manna, & tabulis legis in Arca Dei aſſeruanda reponitur. De ſanctiſſima Virgine, quæ per hanc virgam Aaron in Arca repositam adumbratur Iſidorus ſerm. 1. de

Assumpt. exiſtimat locutum eſſe Dau. d. Plai. 109. cum ait: *Emiſit Dominus ex Sion virgam virtutiſus ſua*: deinde faciens a poſit. ophem ad eandem: *Dominare*, inquit, *in medio inimicorum tuorum*. hæc Iſidorus.

15 Sed age iam Miracula ipſa, Deiparæ ope edita, quæ multitudine, ac magnitudine in Chriſtiano orbe celebrantur, accedamus. Quamuis enim ab ijs in particulari commemorandis abſtinere poſſem, quod eorum plena ſint volumina, & templa inſinitis prope modum depictis tabellis, ac votiuis donis ab ijs, qui voti reſeruerunt, appetiſis ea prædicent, nihilque magis in omnium ore verietur, præteritum quia in hoc opere computura ex ijs oblata occasione deſcribenda erunt: quia tamen eiſmodi miracula ad hominum animos permouendos, & in eius, cuius virtute ſunt, admirationem pertrahendos, plurimum habent momenti; tum quia omnium naturæ ordinem ſuperant; tum etiam, quia in noſtram vtilitatem eedunt, propterea hoc in loco eſſe omnino prætere nequeo. ſic enim magis teſtatum ſic ex Deipara, quam thronum Dei aſſumimus miraculorum *Evlegra* in hominum vinitatem vberim micare. Quocirca præmiſſis nonnullorum Auctorum teſtimonijs, qui multitudinis miraculorum Deiparæ, (quæ varijs in locis olim fiebant) meminerunt; quædam ſanctatum beneficia, aliarumque rerum admirabilium ſigna per Deiparæ peculiaribus perſonis exhibitæ referamus; deinde miracula aliquot, quæ in nonnullis Deiparæ templis eius inuocatione peculiariter ſunt, recenſeamus, ſic vt in hoc capite nonnulla ex plurimis, quæ ſunt veluti ſpecimen argumentorumque reliquorum commemoremus; reliqua verò, quæ ex probatis Aucto-ribus collegeramus, ne hoc caput plus æquo excresceret, in peculiarem tractatum, qui eſt de exemplis, & miraculis Deiparæ, congeſtimus, & ad Appendicem in fine huius operis rejecimus, quo Lector ea in promptu habere.

Et quod ſpectat ad Primam. Damascenus Damasc. oratione 2. de dorm. teſtatur miracula quamplurima in euſdem Deiparæ dormitione eſſe eſta fuiſſe: *Tum*, inquit, *et morbo fugam capeſſebant*, & *dæmonum cateruæ pellebantur*, atque ad ſubterraneas partes vniquæ exigebantur. *Et mox*: *Atque hic ſurdis auauis, claudis pedum firmiſtas reſtinebantur; Peccatoribus v. ſ. d. m. e. dentibus yngrepha lacerabantur. & iuxta ægeſſ*

Hoſ. 9.
Iſ. 1. n. 100
Iſ. 1. 10.
Miracula
Deiparæ
innumera

Quædam
genda.

de miraculis, quæ ex Deiparæ manabant sepulchro (quod meritò sanctorum sepulchrorum post Domini sepulchrum sacratissimum appellat) introducit Deiparæ sepulchrum ita loquens: Nunc me circumdant Angeli, nunc diuina in me habitat gratta ego euasi officina medicina aprotantis, ego fons perennis curationum, ego remedium contra demones, ego Civitas refugij omnibus ad me confugientibus ita Damascenus.

Germanus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in epistola ad Thomam Episcopum Claudiopoleos recitata in Synodo, Nicæna 2. Act. 4. agens de sacris imaginibus: Extra omnium, inquit, controuersiam est, sanctorum imagines mirifica designare miracula, ut & debilibus ualido bona per eos concilietur, idque confirmat

Ex imagi- **pe Deip-** **ra ungu-** **is sc-** **puris.** exemplo cuiusdam Deiparæ: Extra omnem, inquit, controuersiam est in Sozopoli Pefidia Citate Imago Virginis maris intemerata, qua ex preta estam manu sua unguentorum sacra uirginem effundit, cuius sanè miraculi plures testes sunt, ita Germanus. Et sanè longè ante Germanum hujus olei miraculis celebrati meminit Euitathius in uita Euthychij Episcopi Constantinopolitani apud Surium die 6. Aprilis: Cùm enim Euthychius extremis Iustiniani temporibus circa annum Domini 564. Amasæ pro fide Catholica exularet, Androgus quidam ejuque uxor grauida ad eum recedunt orantes, ut suis precibus impetret, ne infantes sibi in lucem editi statim moriantur, quemadmodum illis precatos esset, ambos unxit oleo sancto, tum eo quod è pretiosa cruce, tum illo quod ex sanctæ Dei Genitricis ueneranda imagine scaturire solet Sozopoli dicens, in nomine Domini nostri Jesu Christi, adjecitque natiuro filio nomen imponetis Petri, & uiuet: quod ita factum est, alteri uero filio, Joannis nomen imponi iussit, hæc Eustathius, qui hæc omnia præfens spectauit, & literis mandauit.

Apud Sur- **com. 1.** **Euthychi** Leo imperator hujus nominis primus ex Zonara in sua historia, & ex Nicephoro lib. 15. cap. 25. cùm ad hæc priuatus degeret, à Deipara uoce cælitus edita imperialis ei dignitas prænunciatur, simulque monetur, ut eadem ei sacram, ad quendam fontem, ubi calu tunc erat, construeret, in qua omnibus precantibus, locumque illum cum ardore, & fide certe aduentibus optata omnia præstaret. is post adeptum imperium admirabile templum Con-

stantinopoli sub Dei Genitricis nomine ad fontem dictum extruxit, in quo tot, tantaque signa miracula edebantur, ut de ijs librum se conscripsisse testetur Nicephorus.

Hoc autem mirum non est, si benignitatem Deiparæ attentius animo reputemus: Nam Bernardus, inquit Bernardus sermone Signum magnum, omnibus misericordiam suam aperit, ut de plenitudine eius accipiant unuersi, Captiuus redemptionem, Aeger curationem, Tristis consolationem, Peccator ueniam, Iustus gratiam, sic Bernardus.

16 Præclarum est illud, quod Cæsarius lib. Ex Cæsa. 7. cap. 15. hæc de re, & de templis ejusdem uirginis, quæ ætate sua multis clarebant miraculis, scriptum reliquit: Medicinæ, inquit, B. Virginis nihil est efficacius, nihil est salubrius, Nec mirum ipsa medicum genuit, ipsa medicinam generis humani ex se produxit, unde scriptum est: Germine terra herbam uidentem secundum genus suum, id est Maria Christum hominem, qui animatum corpus sumens de Virgine nasci dignatus est item expresse in Ecclesiasticis: Al-

Eccl. 18. **issimus de terra creauit medicinam**, id est ex carne uirginis Mariæ Saluatorem, Jesus interpretatur Saluator, siue saluare, quia saluator medicus, & salutare medicina est. Quod Maria terra sit, testis est Isaias, qui dicit: Ap-

Isai. 48. **riatur terra, & germinat Saluatorem**: quod de hac terra creatus sit, idem Propheeta dicit in Isai. 49. **persona Patris: Ego Dominus creauit illum**, & Apostolus dicit: **Eum factum ex muliere**, quid ergo mirum, si apud ipsam sunt medicamenta sanitarum, quæ hortus est aromatum? Con-

Galat. 1. **sidera Rupem Amatoris, & alia loca in honore ipsius dicata, & non miraberis, si parata fuerit ad medendum, & effica ad sanandum**, Vnde in monte Pessulano, ubi fons est artis Physicæ tantæ B. Virgo operatur sanitates in quadam ita Ecclesia, ut medici gratiæ inuidentes, pauperibus infirmis, & pro remedio sanitarum ad se confluentibus, dicere soleant, ite ad Ecclesiam S. Mariæ, deserte eilumen, & recipietis sanitatem: & cùm hoc uocè dicant, pauperes ab eis passi repulsam, ad ipsam conflunt, & sanantur, nunquid non uides quam celerem sanitatem conuequantur febricitantes jejuniu trium sabbatorum usque post solis occasum ipsi B. Virgini uouentes huculque Cæsarius.

Quibus addere possumus, Christum Do-

lesu nomen minum

Bernard.
Cæsa.
Isai. 48.
Isai. 49.
Cant. 6.
Galat. 1.
Templum
Deiparæ
monti Pessulano
miraculis
tribuitur.

Idem ad Saluatore. Minum à Deipara genitum, iure optimo nostrum Medicum, ac Medicinam à Casario appellari, tum quia Matt. 9. Medico ipse se comparat, illis verbis: *Non est opus ualentibus*. *Matth. 9.* *Medicus*, uerum etiam, quia nomen Iesu quamuis apud Hebræos *Saluatorem* sonet, si tamen ejus etymologia ex Græco idiomate sumatur, potest etiam significare *Medicum* à uerbo *ἰάωμαι*, quod est *medeor*: unde nomen *ἰατρὸς* deduci potest, que modum docent *Cyillus* Ierosolymitanus cathec. 10. *Basilus* in *Asceticis*, *Epiphanius* hæref. 29. & *P. Salmeron* tom. 3. tract. 37.

P. Salmer. Quomodo autem Virgo sanctissima gratiam curationum, & operationem uirtutum, seu miraculorum habuerit etiam dum hic uideret, legendus est noster *Franciscus Suarez* tom. 2. in 3. p. disp. 6. sect. 3.

DEIPARÆ MIRACULA PECUNIARIIS CIRCUMSTANS, uel personis præstita.

17 **C**AETERUM aliquot sanitarum, aliorumque beneficiorum miracula pecuniaribus uicibus, uel personis à Deipara exhibita, ex quibus reliqua conicere possumus, nunc commemoremus, & ne quid de eorum uis, ac magnitudine breuitas narrationis detrahatur, quamuis eorum aliquot in pauca contulerimus, aliqua tamen fufius enarranda duximus.

Procopius. Cum pestilentia sæuissima, ex *Procopio* lib. 2. de bello Persico, Justiniani temporibus anno Christi 545. uel iuxta alios 542. in Oriente grassari cœpisset, & nulli ætati, nulli sexui, nulli loco parceret, nullum ei remedium, præter quam ex Deo est inventum, nam quinquaginta annos per uniuersum orbem ex *Euagrio* libr. 4. cap. 20. est propagata: *Hæc uerò lues*, ut uerbis utat *Procopij* loco citato: *Constantinopoli* tribus tantum mensibus præualuit: & ab initio quidem paucis, deinde in singulos dies quinque sœpe etiam decem mill. afferebantur, adeo ut plures etiam diuites, ministri jam omnibus extinctis, curatorum penuria magis, quam morbo perirent, & insepulti manerent. ita *Procopius*.

Euagrios. Quod uerò tam breui tempore fuerit ibi extincta, id Deiparæ beneficio factum est, festo Purificationis Dei genitricis hanc ob causam instituto, quod affirmat *Sigebertus* in *Chron.* anno Christi 542. *Constantinopoli*, inquit *mortalitate magna* insurgente statuta est solemnitas *B. Mariæ*, qua græcè *hypapante* ad est obsecratio dicitur. sic

ille. *Idem* referunt *Genebrardus* lib. 3. *chron.* ad annum 537. *Matinus Polonus* libr. 4. *chron.* ad annum 529. *Bostus* par. 8. *manual.* serm. 2. part. 3. ubi addit inualecente pestilentia eundem sancto uirio reuelatum esse, ut die 2. Februarij festum Purificationis B. Virginis celebraretur, & sic omnis mortalitas cessaret. Quam festiuitatem anno circiter 494. *Gelasius* Pontifex in Occidente Luperæ uicibus abrogatis iam introduxerat. De hac pestilentia miraculo Deiparæ *Constantinopoli* soblata *Baronius* tom. 7. *Annal.* ad annum Christi 544. & in notis ad *Martyrologium* die 2. Februarij.

LUES INGUINARIA SÆVISSIMA

Roma per Deiparæ imaginem depulsa.

NOSTRIMUM est miraculum illud, quo Roma ope Deiparæ ab atrocissima pestilentia tempore S. Gregorij Magni est liberata. Cum enim mense Octobri exeunte Tiberis ex *Gregorio* 4. *dialog.* cap. 19. adeo excreuisset, ut supra uisus muros influeret, & teste *Gregorio Turonensi* lib. 10. *historiæ* *Francoi* cap. 1. & *Ioanne Diacono* in *uita* *S. Gregorij* libr. 1. cap. 34. magna serpentum turba cum ingenti dracone in modum Trabis ualida per Tiberim in mare delapia, ibique falsis fluctibus extincta, & ad litus rejecta sua putredine ætatem infecisset: sequenti anno, qui fuit annus salutis 590. Romæ sequuta est pestis inguinaria, qua à Dei sanctuario incipiens, *Peiagium* II. Pontificem initio Februarij percussit. hæc autem pestilentia, inquit *Gregor.* 4. *dialog.* cap. 36. urbem Romæ clade uehementissima depopulauit, in qua etiam corporali uisu sagittæ coelitus uenire, & singulos quoque sentire uidebantur. Ipse uero *Gregor.* electus, sed nondum consecratus Pontifex, ut uidere est in *registro* *Epistoliarum* lib. 11. cap. 2. & apud *Gregor. Turonensem* loco citato, ad iram Dei auertendam concione ad populum habita in templo S. Sabina 4. Kalen. Septembris, qua ad poenitentiam omnes hortabatur, litaniam septiformem indixit septemphici nimirum *Personarum*, atque *Ecclesiarum*, unde singulæ litanie procedebant, ordine distinctæ. Prima enim litania erat Clericorum ab Ecclesia S. *Ioannis Baptistæ*. Secunda uirorum à S. *Marcelli*. Tertia Monachorum à S. *Ioannis Baptistæ*. Quarta Ancillarum Dei à SS. *Colimi*, & *Damiani*. Quinta Coniugarum à S. *Stæ*

Genebrardus
ius.
Polonus
Bostus.

Gelasius
Pontifex

Baronius

18.

Lues inguinaria per Deiparæ imaginem Angliæ apparuisse nuntio deo pulsa.
Gregorius Turonensis
Ioannes Diaconus

à S. Stephani, Sexta Viduarum, à S. Vitalis, Septima, Pauperum, & Infanrum à S. Cæcilie. Quia tamen omnes ad sanctæ Dei Genitricis Ecclesiam conveniebant, ut ibi divinitus cum gemitu Domino supplicantes, peccatorum veniam promererentur. Et quanquam teste Gregorio Turonensi, ex pestilentie acerbitate dũ voces pleps ad Dominum supplicationis emitteret, in vnus horæ spatio octuaginta homines ad terram corruerunt, & spiritum exhalarunt, ipse tamen S. Gregorius nequaquam exterritus populum monebat, ne ab oratione cessarent. Ex eoque tempore consuetudo manet, ut post mille introitum novies Domini misericordia impleretur verbis illis: *Kyrieleyson & Christeleyson* (id enim à S. Gregorio institutum fuisse, satis colligitur ex eodem Gregorio lib. 7. epist. 64.) Ceterum pestilentia adhuc sæuente, ita ut multi cum sternerent, alii cum oscitarent repente spiritum emitterent (ex quo orta est consuetudo, ut sternerentibus salutem precemur, oscitantes verò crucis signo in ore se muniant.) S. Gregorius sequenti anno in die Resurrectionis litanias instituit ad Basilicam s. Petri Apostolorum Principis: atque solemnem pompam sanctam Virginis Dei Genitricis imaginem extulit (hæc autem illa esse traditur quæ ex ore eius Lucæ Evangelistæ monda manu affabre ad vivum expressa, in Basilica sanctæ Mariæ ad præsepe eximia populis religione conseruabat.) Factum autem est, ut imaginem ipsam quacunque ferretur, terra pestilens cæli gravitate cedente, optata salubritas sequeretur. Qua de se Deo gratulantibus omnibus, ecce Angelus his vocibus sanctam Virginem è cælo alloquens est auditus.

Regina cæli lætare, Alleluia.

Quia quem meruisti portare, Alleluia.

Resurrexit, sicut dixit, Alleluia.

Quod Canticum Gregorius divino instinctus spiritu expleuit statim adiciens.

Gra pro nobis Deum, Alleluia.

Exinde hæc Antiphona paschalis, argumento lætitiæ solemnæ in Ecclesia manit, Tunc etiam mirandum illud accidisse tradunt: nam cum in ea supplicatione procedendo Gregorius ad molem Adriani Tiberi adjacentem pervenisset: Angelus super eam attans nudatum gladium in vâignam recondere conspectus est eoque symbolo morbum cessasse significare voluit. Quo viso Gregorius exhilaratus bonos animo esse iussit, quia optatus pestilentie

finis Deo annuente ostendebatur. Atque ita ipse deinde moribus elanguit. Ab hac re molli illi sancti nomen Angeli inditum. Hæc omnia ex Carolo Sigonio lib. 1. de Regno Italiae anno Domini 500. & 591. qui ex ritualibus se accepisse affirmat: & ex Baronio tom. 8. annal. ad annum Domini 590. Reliqua ex Gregorio Turonensi loco citato: qui integram S. Gregorii concionem à suo diacono tunc Romanæ degente sibi allatam describit lib. 10. hist. s. Antonii Franc. cap. 1. horum meminit S. Antoninus 4. parte titulo 15. capite 24. §. 2.

BASILISCVS ROMÆ PESTILENTIÆ
sem exhalans spiritum Deiparæ ope sublatus.

ROMÆ quoque tempore Leonis IV. non minus admirabilis, quam salutaris Deiparæ virtute extitit liberatio à basilico; cuius venenatus afflatus, & intuitus iis, qui ad eum specum accedebant, celerem afferebat interitum. Id enim factum est ipso Assumptionis Dei Genitricis festo, & in dicta ad S. Mariam Maiorem supplicatione; præcedente item sancta imagine, quæ vtrique ipsius Deiparæ erat: cuius imaginis effluatitatem Romani tempore S. Gregorii Magni, ut diximus, in depellenda pestilentia experti erant. Rem gestam narrat Anastasius Bibliothecarius, cui contentit Sigonius lib. 5. de regno Italiae, & Baronius tom. 10. annal. ad annum 847. Nos Anastasii verbis eam hic ponemus Leone IV. in primo sui Pontificatus anno (is autem erat annus Domini 847) iuxta basilicam B. Lucie martyris, quæ in Orphea sita est, in quibuidam terris, abditusque cavernis dñi generis serpens, qui basiliscus græcè latine regulus dicitur, ortus est: qui flatu suo ac visione omnes, qui ad easdem appropinquabant cavernas calenter necabat: ipse verò Pontifex beatissimus hanc populi necem audiens, atque perniciem, ad orationem se convertit, ac litanias, ut Dominum deprecaretur, quo huiusmodi omnes interitu liberaret. Dum hæc aguntur præclarus, atque celeberrimus dies advenit, in Beatissimæ Dei Genitricis semperque castissimæ Virg. **MARIÆ** Assumptio celebratur solemniter: tunc præfatus vniversalis summus Pontifex à Patriarchio cum hymnis, & canticis spiritibus sacrosancta præcedente Icona ad basilicam S. Hadriani martyris, sicut mos est, propriis suis pedibus cum omni Clero perrexit. De qua Hadri. basilica regressus cum omnium fidelium

fideliū cœtu ad basilicam beatæ Genitricis Dei, & Domini nostri Iesu Christi, quæ ad præsepe dicitur, cum Dei laudibus magna populi cetera comitante properabat : Qui cum peruenisset ad locum, in quo ipse sæuissimus basiliscus terrens (vt iam superius dictum est) iacebat cauernis : omni Clero, & populo stare præcepit, atque iuxta easdem cauernas properans, sub foramen, vnde spiritus pestiferi flatus egrediebantur serpentis, intrepidus stetit, & oculos in cœlum pariter tendens, & palmas, Christum, qui est super omnia Dominus, profusus lacrymis deprecatus est, vt ab eodem loco diri serpentis genus sua potentia effugaret : & data super populum oratione, Dei laudes ad basilicam, quam superius memorauimus, profectus est exhibere. Ab eodem verò die ipse mortifer basiliscus ita effugatus, & ab ipsis proiectus est antris : vt vltra in illis locis nulla læsionis eius macula appareret. Huc vsque Anastasius apud Baronium tom. 10. Idem Baronius indicat ea de causa à Leone IV. institutam octauam Assumptionis Deiparæ, in notis martyrologij ad diem 22. Augusti; Platina verò in ipsa octaua Assumptionis basiliscum expulsam scribit in vita S. Leonis, de quo in tractatu de festis. Et sanè Leo Quartus inter sanctos recensetur in Martyrologio 17. Iulij.

S. WILFRIDVS INTERCESSIONE Deiparæ lethali morbo curatur.

NARRAT Beda lib. 5. histor. Anglorum c. 20. S. Wilfridum Archiepiscopum Eboacensem cum ex Vrbe rediret in Angliam lethali morbo correptum in Gallia & quadriduo quasi mortuum, sine cibo, & potu, sine voce, & auditu iacuisse : Virginis tames ope sospitati restitutum, modum autem ipsemet S. Wilfridus Accæ suo Presbytero his verbis apud Bedam aperuit : Astitit, inquit, mihi quidam candido præclaro habitu, dicens se Michaëlem esse Archangelum, & ob id, inquit, missus sum, vt te à morte reuocem ; donauit enim tibi Dominus vitam per orationes, & lacrymas discipulorum, & fratrum tuorum, & per intercessionem suæ beatæ Genitricis semper Virginis MARIÆ, qua propter dico tibi, quia modo quidem ab infirmitate hac seruaberis : sed paratus esto, quia post quadriennium reuertens visitabo te, & in pace tranquilla vitam terminabis. Conualuit Episcopus, cunctis gauden-

dentibus, & Deo gratias agentibus coepitq; itinere, in Britanniam venit hæc Beda.

SANCTO IOANNI DAMASCENO manus à Deipara restituitur.

INSTONE, & toti orbi notissimum est miraculum illud, quo Deipara S. Ioanni Damasceno sui studiosissimo manus ob defentum sanctarum Imaginum cultum abscissam restituit. Remgestam narrat Ioannes Patriarcha Ierosolymitanus in eius vita, in hunc modum. Cum Ioannes Damasci, vnde cognomen accepit, nobilibus parentibus ortus esset, atq; ab eruditissimo quodam Monacho Italo Colma nomine, in omni scientiarum genere institutus, doctissimus & ipse euassisset ; à Principe Saracenorum, cuius imperio parebat Damascenus, primarij Consiliarij dignitatem suscipere est coactus : verum exorta Leonomachorū hærese studio Leonis Isaacici Constantinopolitani Imperatoris (qui regnare coepit anno Domini 716.) à quo sacræ imagines abolebantur, & catholici earum cultores exilio, exidibus ; mirum in modum diuexabantur Ioannes libellis Epistolaribus ad Orthodoxos, quibus notus erat, datis, & tribus luculentissimis editis orationibus, hæc hæresim confutauit, & sacrarum imaginum adorationem apertissimis argumentis confirmauit ; id quod Leonis Isaacici in eum odium vsque adeo concitauit, vt cum ei in Saracenorum ditone degenti, aperta vi nocere nequitiam posset, hanc fraudem excogitauit. Ad Saracenorum Principem literas dat, quibus se pacis seruandæ studio teneri, eaque de causa ad illum mittere significabat cuiusdam, qui in eius ditone versabatur, epistolam, qua ad occupandum Damascum inuitabatur. Hæc erat conficta in eam sententiam ex persona Ioannis ad se Epistola, in qua Notarij iussu Leonis Ioannis scripturæ notas, & ipsius sententias, ac verba accuratè expresserant. Saracenus his acceptis Ioannem accersit, eique ementitam Epistolam ostendit, qua perlecta, Ioannes literarum quidem formas suis similes esse confessus est, se autem quæ in ipsis continerentur prorsus ignorare, nec eum fugit cuius insidij hæc aduersum se comparata essent, ideoque ad se purgandum, & impij Imperatoris in se furorem exponendum, breue temporis spatium ab homine barbaro enixè petijt.

Hh

Verum

so
S. Ioannis
Damasceni
no ampu-
rata dex-
tera à S.
Parg. vasi-
tuitur.
Ioannes
Patriar-
cha Iero-
solymita-
nus.

Baronius
Leo IV.
Pontifex
Platina.

Tractatus
de festis.
Martyro-
logium
Romanū.

B. Wilfridus
du Virgini
na ope cu-
ratum.

Beda.

Verum Barbarus ille dexteram Joanni illico amputari iubet, & in foro suspendi: exacta itaque die Joannes à tyranno per nuncios ad leniendum dolorem sibi manum restitui impetrat, qua ille accepta (inquit vitæ eius auctor) in oratorium quod domi habebat, ingreditur, pronoque omnino corpore ante imaginem Dei genitricis provolutus, excisamque manum pristinae suæ commissuræ admouens, intimo pectore ingemiscit, ac cum lacrymis exclamans, illam ad misericordiam propensissimam hunc in modum obsecrare cepit. Domina, & castissima Mater, quæ Deum meum peperisti, diuinam imaginum causa dextera mihi manus amputata est: Neque enim te fugit quid Leonem in furorem coniecerit. Quare quam celestissime accurre, ac manui meæ medicinam adhibe. Dextera excelsi, quæ ex te incarnata est, virtutes multas efficit: tuo itaque rogatu meam quoque dextram obsecro sanet, ut tuas quemadmodum concesseris, filijque ex te incarnati laudes modulato concentu, ô Dei genitrix, literis consignet, atque orthodoxo cultu adiumento sit. Potes enim quicquid iubes, ut Dei Mater. Hæc Joannes cum lacrymis dicens obdormiuit, atque in somnis sanctæ Dei genitricis imaginem videt, placidis, & lætis oculis ipsam intuentem, ac dicentem, Ecce sanitati restituta est manus tua. Jam ergo sine vili cunctatione, quemadmodum nunc pollicitus es, eam scribæ velociter scribentis calamum effice: experrectus igitur ille cum excisam manum sanam conspexisset, spiritu exultauit in Deo salutari suo, atque ipse matre, stanque tota nocte cum vniuersa familia letabatur, canticum nouum Deo cantans tanta iubilatione, ut ad aures vicinorum, aliorumque perueniret. Quod cum Principi Saracenorum statim renunciatum esset, atque in dubium reuocatum, ne forè dextera alicui seruatorum Joannis, non autem ipsi Joanni abscissa esset, Joannes accessit, exactam dexteram ostendere iubetur, qua demonstrata, certo Dei Matris consilio, ac providentia linea quædam in ea elucebat, verissimam in ea excisionem ostendens. Tum igitur ex eo Barbarus quaesivit: quo medico, quibusve medicamentis sanitati restitutus esset, ille clara, & ingenii voce miraculum prædicat, Deumque in sanitatem se inuocasse affirmat. Ad hæc Barbarus, Quantum coniectura assequor, insons passus es, ac velim ignoscas, quod præcipiti, & in-

considerata sententia supplicium tibi intulimus; Tu verò pristinum manus administrationis, principemque inter Consiliarios nostros locum habebis. Ille autem humi prostratus, diu eum rogauit, ut aliam viam multò iucundiorum ingredi permitteret, & Christi vestigijs hæreret: At Barbarus hanc ei potestatem minime faciebat: tandem Ioannis precibus, Deo sic volente, annuit. Ille verò bonis suis in pauperes captiuos, & seruos suos, quos etiam libertate donauerat, & cognatos distribuit, nudus, vestimentis exceptis, è mundo excessit, & Ierolymam profectus, ibique sanctis locis adoratis ad S. Sabæ Lauram monasticum institutum suscepit; vbi plurimis, & egregijs libris ad fidei catholice defensionem exaratis, sanctæ obijcit: cuius memoria in Martyrologio recolitur die 6. Maij

SANCTI ALIQUANDO AB HOMINIBUS INUOCATI Deipara iussu beneficia ipsi contulere.

NEC illud silentio prætereundum, Deiparam à Christo eius filio dispensatam gratiarum ad eam constitutam, ut ij etiam, qui aliquos cælestis alicuius beneficij gratia inuocant, interdum Deiparæ iussu ab ipsa Sanctis, interdum ab ipsamet, quæ petebant, sint consecuti, cuius rei vnum, aut alterum exemplum proferamus.

In Synodo Nicæna 2. Act. 4. inter plurimas Sanctorum historias, quæ ad sacrarum imaginum cultum confirmandum afferbantur, Theodosius Diaconus, & Monachus ex libro Miraculorum sanctorum Cosmæ, & Damiani tota Synodo audiente, & hanc ex libro recitauit historiam, quam totidem verbis referemus. Vir quispiam admodum manuetos fistula in iunctura coxæ laborabat, cumque multorum curaciones frustra tentasset, medicorumque nouaculis annis quindecim esset scissus, exhaustus, & superatus malo, videns vicus inde augeri, iamque pro vno foraminis quinq; oscula aperta; perque vnum eorum potum etiam, & cibum quandoque reddi, medicosque dicentes malum præualere, neque hominum manu superari posse: multis autem contulentibus, ut duorum Cosmæ, & Damiani simulorum Dei templum sacratum adiret, statuit secum amicorum consilij (res enim multi consilij necessitas) acquiescendum. Videt igitur per somnum viros Dei sibi affantes, dicentes, Ades dum ad nos, & sanaberis. Hac itaque adhortatione

confusus insigne templum duorum accedit, quotidie ad eos supplicans, quo posset à morbo liberari, cum autem multos dies frustra preces fudisset, neque quicquam quod solatio esse posset, percipere, egressus ad eam sacram videt in porticus limine à dextero latere imaginem seruatoris nostri positam: appicta autem erat, & sancta Despara Domina nostra, beatiq; viri Cosmas, & Damianus; & quidam ex magnatibus, qui tabulam suspenderat Leotius nomine, Obsecrationibus igitur rursus factis, amareq; illacrymans (mucis horis) rogat sanctos, vt voti fiat compos. Digressus aut ad cubiculum domus suæ vidit noctu sanctos viros Dei ad te venientes, in medio autem Virginem matrem dicentem ad illos. En hic est: suppetias illi quam primum ferte. hæc ibi.

*Mulier in
medus flu-
tibus pu-
m Despara
in eam
progenies*

Altero exemplum sit ex Vincentio Beluacensi in speculo historiali lib. 7. ca. 87. In loco, inquit, qui dicitur Tumba est Ecclesia S. Michælis Archangeli honorifice constructa, qui locus Oceano cinctus ipsius æstu terribilis est, propter accessum, & recessum maris, aduenientibus omnibus, & limina S. Michælis Archangeli petere desiderantibus. Bis in die sinum præterit non autem, vt cætera maria gradatim: Verum terrifico cursu, ac terrifico tonitu accurrens sæpe intercipit iter agentes. Quædam igitur festiuitate ipsius Archangeli, turbis ad eius limina properantibus, ecce iam in medio arenæ positus erat autem inter eos mulier quædam paupercula vicina partus omnino iam grauida) tonitus terribilis maris subito insonuit, & cunctis præcipiti cursu æstus more fugientibus, illa sola mulier remansit; vti etiam pedum præ nimio dolore, & terrore, atque labore destituta; inuerant enim in eam dolores subiti: Clamabat cum eulatu miserabiliter, auxilium petens; sed vniuersi que se ipsum tuere cupiens audire dissimulabat. Igitur humano deficiente auxilio recurrit ad diuinum, Deum lachrymabili voce inuocans, & eius genitricem MARIAM, sanctam que Archangelum Michæliem: Populus quoque omnis ad hoc spectaculum consistens, manus ad sidera tendens, Dei, & Matris eius auxilium flebiliter inuocabat. Vniuersis ergo Christi auxilium implorantibus aduenit pia Dei genitrix; & vt ipsi mulieri videbatur, manica super eam projecta, ita intactam in terrisono impetu maris reddidit, vt nec minima etiam gutta totius abyssi vestimenta illius contingeret; ibi verò quasi in

rutissimo habitaculo posita filium peperit, sine timore vilo permanens; donec iterum mare fluctus suos in se retrahens liberum iter eundi mulieri præberet. Iterum cum puero ad litus venit, vt quæ sola in mari relicta erat exiens, iam non sola, miraculi spectaculum omni populo præbuit. hæc Vincent.

REGINALDVS GRAVI MORBO

laborans à Despara curatur.

22 **R**EGINALDVS Aurelianensis Decanus Auctore S. Antoni. in 2. par. hist. ut. 23. c. 4. §. 4. cum gravi morbo vexatus desperata à medicis salute jaceret, & pro eo S. Dominicus, cuius ordinem ingredi volebat, frequenter oraret; visibiliter ei vigilanti, & vehementi febrium ardori æstuanti, Dei genitrix apparuit duabus comitata puellis, eiq; dixit, Pete à me quid vis, & dabo tibi, deliberanti quid peteret, suggestit vna ex illis puellis ne quid peteret, sed se totum Regine misericordiam committeret voluntati, quod cum fecisset, Virgo sanctissima manu sua ægrotantis, oculos, aures, & nares, oiq; & manus pedes saluari, quam secus tulerat, vnctione perunxit, formulasque verborum proprias ad singulas vnctiones subinfrens, ad tenes quidem, stringantur (sit) renes tui cingulo castitatis: ad pedes autem, Vnges pedes tuos in præparationem Euangelij pacis: reliquas formulas non commemorat, ostensiq; habitus Prædicatorum. En, inquit, hic est habitus ordinis tui; discessit, & ille admirabiliter planè conualuit, atque ordinem Prædicatorum ingressus, suis concionibus complures animas Christo lucrificat. hæc ex S. Antonino. ex ea porro vnctione non tantum pristinae valetudini est restitutus verum & magnum impugna contra demonem concepit spem, id quod in iuprema sua ægitudine declarauit in qua cum moneatur, vt ad lucem cum demone per extremæ vnctionis Sacramentum se compararet, sacramentum quidem illud reuerenter suscepit, subintulit tamen hæc verba. Ego hæc lucem minime reformido, quin potius lætus expeto: iam enim dudum Dei genitrix Romæ me suamet manu inuinxit, in qua plurimum confido. Hæc ex Ferdinando à Castillo in Chronicis S. Dominici par. 1. lib. 1. c. 47.

*Reginaldus
à Despara
sanatur.
S. Anton.*

DVO ALIA DEIPARÆ MIRACV-
la ex Marfilio Ficino.

²³
*Marfil. Fi-
cino.*
*Duobus in
sanibilibus
morbo la-
borantibus
à Deipara
valesudo
restituntur*

MARFILIVS FICINUS nobilis philosophus
lib. 3. de religione Christiana cap. 10. duo
Deiparæ miracula suo tempore contigisse, ea-
que quamplurimis compertissima fuisse refert
illud (inquit) mirabile est multis hominum
millibus, qui viderunt, & adhuc vivunt, ma-
nifestissimum, quod Anconæ anno Domini
1470. factum à multis fide dignis accepimus.
Puella quædam propter pessimam quandam
nervorum contractionem à primis incunabu-
lis gradiendo natibus pro curibus utebatur.
Præterea Bidellus Florentinus propter faucis
pectorisque contusionem, multos annos lo-
qui nihil potuit: Anno cum B. Mariæ eodem
in loco suppliciter se commendassent, sani prorsus
evalescunt, omni populo multis annis noti e-
rant infirmi, & postea jam quatuor continuè
omni populo sani hæc Ficinus.

IUDÆA PRÆCIPITATA IN CI-
vitate Sigoviensi. Et per Deiparam liberata
*Ex libro, ubi inscribitur Fortalitium
fidei lib. 3. de bello Iudaorū in
Arabibus in eodem planè Au-
gustinis verbis.*

*Fortalitium
fidei.*
*Iudæa in
Sigoviensi
Urbe à
præcipito
loco deici-
ta, inco-
lunt à
Deipara
servatur.*

Accidit in civitate Sigoviensi, quod quidam
imposuit mulieri Iudææ crimen adulterii
Iudæa, quæ tradita fuit marito, ut de ea faceret,
quod velle, qui cum eam duceret ad superci-
lium cuiusdam excelsæ rupis civitati conjun-
ctæ, ut ex loco illo illam præcipitaret, concur-
rentibus ad spectaculum pluribus gentibus,
prædictæ Iudææ, quæ immunis erat à crimine
& devota Virginis gloriose, licet occulta, in
articulo grandi est devotione B. Virginis se com-
mendavit proponens in corde suo si eam libe-
raret fidem Christi recipere, ac sibi toto tem-
pore vitæ suæ in Ecclesia servire: & ecce mox
ut præcipitata fuit, apparuit ipsi B. Virgo eam
suis manibus recipiens, & illam in profundo
vallis ponens, cumque plurimæ gentes ad lo-
cum convenissent, invenerunt eam illam,
gaudentem, & laudantem Deum, & gratias
agentem Virginis gloriose, affirmantem ma-
nibus eius fuisse liberatam. Deducta est Iu-
dæa ad Ecclesiam majorem prædictæ Civita-
tis, quæ sancta Maria Major intitulatur, & ibi

sacrum baptismum recepit, & vocata est Mariæ
Maris alios propter B. Virginem, quæ eam tali
salto liberavit, & vixit in Ecclesia multo tem-
pore in timore Domini, serviendo Deo mira-
biliter, & resplendit spiritu prophetiæ, & feli-
citer cursum suum consummavit, & prædi-
cti miraculi extat in tali Ecclesia memoria in
picturis, & sic ego vidi. Hucusque Auctor for-
talitii fidei.

CVR IN NONNVLIS DEIPARÆ
plura, quàm in aliis eiusdem Deipa-
ræ templis miracula fiant.

IAM nunc ad aliud Deiparæ miraculorum
caput, eorum scilicet, quæ in peculiaribus
quibusdam eiusdem templis fiunt, acceda-
mus. Sed antequam ad ea narranda aggredia-
mur, breviter inquiramus, quid causæ sit, cur
in quibusdam Deiparæ templis quampluri-
ma miracula edantur, in aliis verò, quamvis
illis non careant, non eo tamen numero fieri
citantur.

Huic quæstioni respondebo ex doctrina
Augusti Epit. 137. ubi simile argumētum tractas
cur scilicet apud S. Felicem Nolentis quidam ali-
cujus criminis suspecti, divino judicio con-
vincerentur num illud perpetrassent, quod tamē
in aliis martyrum templis in Africa non fiebat
& hac occasione docet, Deum ubique esse, e-
umque in occulto audire, & in occulto iustifi-
care, & coronare: *Verū amē, inquit, ad ista, quæ
hominibus visibiliter nota sunt, qui potest eius
consilium perferuari quare in aliis locis hæc mi-
racula fiant, & in aliis minime fiant & mox:
Sicut quod Apostolus dicit: Non omnes sancti ha-
bent dona curationum, nec omnes habent iudici-
cationem spirituum: ita nec in omnibus memoriis
Sanctorum ista fieri voluit illi, qui dividit pro-
pria unicuique pro ut vult, ita Augustinus Eo-
dem modo in occultam Dei, qui Matrem tuam
honorat, providentiam, & in Deiparæ vo-
luntatem, quæ huiusmodi sua beneficia in
hoc potius, quàm in illo loco copiosius præ-
stat, referendum videtur. Verum quamvis non
in omnibus templis miracula quæ fiunt, om-
nibus tamen ad se confugientibus Deipara
finam tuæ misericordiæ aperit, nullus non ei-
us beneficia experitur; ita ut nemo sit, qui se
abscondat à calore eius: ut propterea Bernar-
dus serm. de Assumpt. Sileat, inquit, misericor-
diam tuam, Virgo beata, si quis est, qui invoca-
tam te in necessitatibus suis sibi memorari desul-
sa.*

MIRA-

MIRACVLA, QUÆ IN NON-
nullis Deiparæ Templis eius inuocatio-
ne fiunt.SACRÆ ÆDIS LAURETANÆ
miracula.Sacra ædis
Laureta-
na templi.

27
Deiparæ
templi mi-
racula ce-
lebrissima.

QVIN etiam in varijs Christiani Orbis Vr-
bibus, & oppidis infinita propemodum
Deiparæ templa, & imagines extant; in qui-
bus diuersa, eaque innumera per ipsam quoti-
die eduntur cuiusvis generis miracula, in mor-
bis insanabilibus curandis, in expellendis ex-
oblescorum corporibus malignis spiritibus, in
mortuis ad vitam reuocandis, in perditis ho-
minibus, à flagitiosa vita ad pietatem tradu-
cendis in cunctis denique miserorum ad Vir-
ginem confugiendi necessitatibus suble-
uandis Eiusmodi templa gloria miraculorum
Deiparæ clara sunt (vt alia complura præter-
eam quæ in Tractatu de festis, & Templis
Deiparæ vberius persequar) in Italia quidem
Lauretana in Piceno: Montis Virginis in
Regno Neapolitano: Annonciatæ in Vrbe Flo-
rentina: Drepanitanum in Sicilia: in Gallia
verò Suessionense, Laudunense, Anciente: in
Cæsaraugustanum, Montisferrati, Guadalupæ
Rupis Gallicæ, Cestochouiente in Polonia. In
Germania verò Octungense in Bauaria; in
diocesi autem Herbipolensi beatæ Virginis in
Dittelbach, & eiusdem Virginis in Vriceto
prope Heibrunnam. In Belgio Hallense, &
Sichemense. De templis verò Deiparæ in Vr-
be Constantinopolitana, ac in Oriente positus,
quæ olim miraculis plumbis coruscabant ni-
hil in præfenti dicam: tum quia Regiones illæ
iusto Dei iudicio propter schisma, quo se à
Romanæ sedis obedientia subdixerunt, in-
uicissima Turcarum seruitute premuntur, qui
pauca Christianorum templa profanā-
runt; tum quia nonnulla ex ijs, quæ dum ibi
floueret catholica religio, fiebant miracula,
suprà attingimus.

Ceterum pauca quædam miracula, quæ in
nonnullis ex ijs, quæ iam commemorauimus
templis fiunt, hic describemus: nonnulla verò
breuitatis studio summatim attingemus, lecto-
ren quæ ad scriptores, qui ea plenius perse-
quuntur remittemus. Quippe qui eorum no-
mina, qui beneficia Deiparæ inuocatione sunt
consecuti, locum, tempus reliquasque circum-
stantiæ apponunt, quæ ad vberiore rei cogni-
tionem, maioremque eius attestationem faciunt.
Complura etiam in Tractatu de miraculis
Deiparæ ponemus

ET quia inter sacras Deiparæ ædes omni-
um consensu Lauretana non solum anti-
quitate, verum etiam dignitate, ac celebra-
te facile principem locum tenet; ibi enim Dei
genitrix nata, ibi quæ diu in parentum domo
mansit educata, ibi ab Archangelo Gabriele
salutata Dei filium concepit, atque ad eum ibi
Verbum caro factum est, & habitaui in nobis;
ibi denique Christus Dominus ab Ægypto re-
uerfus cum matre vixit ad annum vique ata-
tis suæ trigessimum, quo à Ioanne est baptiza-
tus; huius ædis dignitatē Apostoli ipsi agnos-
centes, eam ingenti honore coluerunt, & ab
alijs pariter cultam esse voluerunt. Idcirco à
Lauretani templi miraculis initium ducam,
quæ certissimis testimonijs explorata noster Ho-
ratus Turicinus in sua historia Lauretana
quinque libris non minus præ, quam luculenter
descripsit.

Sed antequam vterius progrediamur, præ-
mittam Leandri Alberti ex sacra Prædicato-
rum familia in descriptione Piceni de Laure-
tana æde testimonium, quod paucis multa
ad rem nostram complectatur; illudque ex Ita-
lico sermone in latinum totidem fere verbis
expressit idem Turicinus lib. 2. hist. Laur. cap.
28. Ibi enim Leander non magnificentius,
quàm veris, post multa, quæ in laudem eius
ædis præfatur, hæc habet. Principio igitur
dubitatum non est, quin hoc illud ipsum sit cu-
biculum, ubi cæli Regina edita in lucem est: Nam
præter certissima litterarum monumenta, quæ
Deiparæ Virginis cubiculum ab Angelo huc trans-
latum esse fidem faciunt, nemo est tam serus ac
ferus, nemo tot, tantisque flagitijs, ac sceleribus
cooperus; qui non in ipso sacra domus ingressis
præfenti numinis celestis religioni persusus, mol-
liri suum seminat peccus ad eum, ut venerandum
hæc beata Maria imploret auxilium, ac per eam
à Christo suppliciter oret: suorum veniam delicto-
rum; & sanè ad id ipsum humanos animos di-
uina vis videtur impellere. Ad hæc accedunt prodi-
gia, ac miracula ibi diuinitus edita, beneficiaque
tributa ijs, qui ad Dei parentem supplices confu-
gerunt. Id autem non solum litterarum monumenta
testantur, sed etiam aurea, argentea, ceræ simu-
lacræ, vitrea quoque tabella, quæ per multos a-
tos, ac secula congesta visuntur: longus sim si ve-
lim

Lauretana
templi mi-
racula.Leander
Albertus.

Turicini.

lem numerando preces, divina prodigia, ac dona inibi impetrata morialibus; quæ quidem tot, tantaque sunt, ut incredibilia videri possint ijs, qui non factis adducuntur, ut credant maternam à Deo preces auis hactenus Leander

Nunc ad aliquot miracula eiusdem Deiparæ Lauretanæ invocatione edita veniamus: adjecto Turcellini loco, ubi ea plenius enarrat propter eos tamen, quibus liber Turcellini non suppeti, quædam celebriora ad verbum ex eodem huc transfulimus, pleraque etiam in tractatu de miraculis referemus.

*Tractatu
de miracu-
lis.*

In primis complures desperata omnino à medicis salute, implorata Virginis Lauretanæ ope, pristinae valetudini sunt restituti, apud Turcellinum lib. 1. cap. 3. & 20. & lib. 4. cap. 8. 27. 28. & 29. lib. 5. cap. 17. & 27. in his.

*Paulus II
Pontif. in
Laureta-
na de à
pestilentia
liberatur,
in sanabili
morbo la-
borans B.
Iacobus de
Marchia
à Deo p-
satur.*

Paulus II Pontifex maximus ante Pontificatum pestilentia correptus in Lauretana ædificula sanatur lib. 2. cap. 1.

B. Iacobus de Marchia ex ordine Minorum Concionator Apostolicus, cuius corpus Neapoli propter eius egregiam sanctitatem magna veneratione in templo sanctæ Mariæ Noxæ aservatur: cum insanabili morbo teneretur, doleretque ea de causa omnem iuvandi sacris concionibus homines spem sibi præcisam, factis in Virginis cella sacro, & objecta illi Deiparæ specie iubentis eum alia ab se petere, nam quod peteret esse jam datum, ilico sanitatem sibi redditam sensit Turcell. lib. 2. c. 2.

*Alia Lau-
retana æ-
dificula.*

E. uidem item Lauretana Virginis beneficio Cæci illuminantur lib. 3. c. 25. & 1. 4. c. 10.

Muti linguæ usum receperunt, quin etiam uni electa lingua restituitur lib. 4. c. 11.

*Longa Nea-
poliana
paralytica
sanatur.*

Surdus audiens conceditur lib. c. 19.

Podagricus sanatur lib. 4. c. 29.

Paralytici curantur, & in his insigne fuit miraculum illud anno 1508. Cui nobilis quædam mulier nomine Looga, paralyti laborans Neapoli Lauretum profecta esset, & in sacra æde missam illam cuperet audire, in qua Evangelium paralytici à Christo sanati legitur, repente Sacerdos quidam eò venit sacrum facturus, & eandem illam missam legere cepit, & ubi ad Evangelii locum pervenit, in quo paralytico Dominus: *Tibi dico surge, perfectæ sanati estis* reddita. Sacerdos autem divinitus missus existimatus est cum nullibi diligenter quaesitus inveniri potuerit. Longa verò gratis Deo, ac Deiparæ actis Neapolim reversa est hospitale ægrotum nulla arte sanabilem atq;

Virginum cœnobium religiosissimum ex Capucinatorum familia, quod B. Mariæ à Hierusalem appellatur, instituit, lib. 2. c. 10. in eod. monasterio vitam traduxit.

Christene quoque Ducis Lotharingie uxor paralytica Lauretum veniens sanatur, lib. 4. cap. 26.

Plurimi Virginis ædificulam ingressi eius dono variis depulsi morbis in culmes reverterunt ex quo numero claudi, surdi, heiniiosi, & enegumeni, &c. lib. 3. cap. 13.

27 Sicula quædam mulier Venetijs multos annos vulgato corpore quæstum fecerat, tandem bonis in pecuniam redactis in Patriam per Lauretanum templum, quo inibi vitæ maculas confessione expiaret, & Deiparam Lauretanam salutaret, tū familiaris quodam suo comite redibat, cum ecce in Recineti tyva conione eam peti, ac transverberat, & ex equo dejectam plagis concidit, ac seminecem beatæ Mariæ Lauretanæ subinde prædium impo-

rantem jugulat, pecuniæque sublatâ recedit. Illa in suo natans cuore jam moribunda lustrantem animam beatissimæ Virginis commendabat. Quæ repente eim veste candida cœlesti emicans luce se offert, & bono animo esse iustam benignè complectitur, moribundamque gremio fovens, simul vulnera corporis tacto sanat, simul ægroti animum cœlesti perfundit gaudio: dein castæ vitæ admoniam relinquens ex eius visu evanuit. Ibi tum femina tanquam ex profundo excitata somno recentium vulnorum cicatrices jam obductas videt mortiferam juguli plagam persanatam se sit explorans manu, itaque maximas Deo gratias agit, cumque in subucula cruenta ac lacerata à latrone relicta esset in sylva, à mulionibus qui illac forte transibant, contegitur, & mulo impositam Anconam deveniunt. Inde Lauretum contendit, vitæ labe sacra confessione expiari. Miraculum Deiparæ omnibus prædicat, ad rei fidem faciendam cicatricem in jugulo ostendebat, quæ aurea circa collum monilis in modum fulgebat, ut facillè Deiparæ manu plagam istam tactam, sanataque scitires. id verò viderunt non pauci, ex quorum numero fuit Raphael Riera Societatis nostræ Pater & Sacerdos qui hanc rem literarum monumentis traditam ad perpetuum rei memoriam posteris reliquit. Mulier verò ista Laureti vitæ docticeps ducens divisi per expiata mysteris

mysteriis liberatricem suam invisebat, pluresque ex incolis ad Dei Deiparaeque obsequium flagranti pietatis exemplo incitabat. hæc ex Turcellino lib. 7. cap. 28.

*Turcellin.
Marchio o-
mni Baden-
si Laureti
adibus va-
leudo à
Deipara
responitur.*

Iacobus Marchio Badensis ex Germaniæ Principibus, propter vulnus plumbea glande in Colonienſi tumultu in brachio acceptum, ad ultimam vitæ discrimen venerat: itaque Beatissimam Virginem Lauretanam implorat vovens se, si saltem recuperasset, Lauretum ad eam cum donis iturum: mox à periculo mortis eximitur, ac sanatur: sed ita, ut brachium movere non posset. Lauretum igitur anno 1584. voti exsolvendi causa, & ipse brachium recuperandi venit: ibi gratis pro recuperata sanitate Deiparae actis, votivum donum magni pretii, custodibus tradit, & novo se obligat voto si integram sanitatem recipiat; & voto adjectis precibus ad sacrosanctam cellam identidem regressus, in his precibus biduo exacto sub solis occasum ad hospitium, cuius insigne est Verus, se recipit. Nox erat Christi Natalis. quando tercia sedè vigilia Deipara candida in veste collucens se illi offert in quiete, bonum animum habere iussit, brachium manu præhensum extendit illic, sanaque. Marchio igitur tam evidens, testaturque miraculum. Præsidi Lauretano exponit; ille miraculum ritè cõsignandum literis, subscribendumque à testibus curavit: Marchio verò gratis Deo, ac Dei genitrici impendè actis, Romam ad Gregorium decimum tertium summum Pontificem se contulit; miraculum prædicat, cui fidem addebat persona narrantis; Marchio enim antea in Lutheri erroribus enutritus, jam de Catholice Religione, & Christi Vicario bene sentiebat. quare Gregorius miraculi admiratione, lætitiæque perfusus, Marchionem omni honore coluit, qui Germaniam repetens Lauretanam Virginem revisit; vitamque instituit, quæ omnibus esset innocentiae, ac pietatis exemplum; sua etiam auctoritate complures ex suis populatibus ad Catholicam religionem tradidit. multa ab eo præclarè instituta genti suæ salutifera fuissent, nisi immatura mors consecratorum fraude (ut creditum est) accersita, optimi Principis salutaria consilia oppressisset. Turcel. lib. 7. cap. 6.

*Sacerdos
Dalmata
exta sua
manu præ-*

28. Sed hæc de Virginis Lauretanæ beneficiis narrationem claudamus memorabili ac testatissimo Dalmatæ Sacerdotis miraculo apud Turcellinum lib. secundo cap. 18. Tem-

Leonis X. (qui sedere cœpit anno salutis 1513) Sacerdos erat Dalmata Lauretanæ Virginis vnicè deditus, hic fortè captus à Turcis, & ad deferendam religionem omni artificio sollicitatus, cum nefarias voces averfaretur. Christum ac Mariam identidem invocabat: illisque sciscitantibus, cum nomina illa usurparet, quia hærent mihi, inquit, in præcordiis, tum vero futeres illi ira circumsistit Sacerdos; eique Lauretanam Virginem invocanti adjecto voto, eam primo quoque tempore adeundi, discisso pectore intestina à tummo recisa extrahunt, eaque semineci tradunt simul per ludibrium inceperantes: Abi jam, propera, & præcordia in quibus hære ais Mariam Lauretanam ad eam perferui vovisti. Monibundus Sacerdos Deo montem morante, viresque suggerente potius ire pergit, multorumque dierum itinere celeriter emento, Lauretum pervenit sua ferens manu. Quacunquè incidit: concursus ad eum teni, seu visendi studio, seu rei cognoscendæ, & ille Lauretani præcipuè templi ministris apertum suum vacuumque pectus, atque præterita manu viscera sua ostentans: totam rem præsentibus breviter & succinctè enarrat. Ad ultimam Virgini Deiparae gratias enixè actis, & solemnibus confessionis Eucharistiaque præsidis communitus, in Deiparae conspectu, complexuque (ut credere par est) efflavit animam. Extæ ipsa è regione sacrosanctæ Cellæ suspensa diu advenis spectaculo fuerunt: Quibus tabe absumptis exta è ligno assimilata, atque ibidem affixa, multos annos ei monumentum fuerunt miraculo: quibus deiectis ad conservandam tanti miraculi memoriam, Sacerdos præcordia præterita in tabella depictus additâ brevi totius rei narratione hodie visitur. Hæc ex Turcellino, qui miraculum ad eò testatum esse affirmat, ut nefas sit de eo dubitare, cum multi adhuc eo tempore viverent, qui testabantur exta è ligno expressa à se visa, pluresque accolarum audios, cum dicerent exta ipsa sancti Sacerdotis Dalmatæ dum adhuc essent recentia ab se conspecta & visa esse.

Denique ingentem miraculorum numerum atque magnitudinem, quæ à Deipata Lauretana in hominum utilitatem promanant, non tantum ex his quæ hæctenus commemoravimus, verum etiam ex votivis tabellis omnium oculis ibi expositis, quæ in eiuſmodi miraculorum monumentum sunt: atque ex præ-

*ferens Laus
reia vovisti*

oblivimus

tiosissimis donarijs, quæ in gratiarum actionem pro acceptis beneficijs perpetuò offeruntur, ibique afferuntur, faciliè colligere licet; sunt enim quemadmodum quiuis ex ijs, qui Lauretum adierunt testari potest, multitudine innumera, pretio, ac valore inestimabilia, opere verò, atque artificio ingeniosissimè elaborata. quæ Turfelinus, qui aliquandiu Lauretani Collegij Rector fuit, oculatus eorum testis non minùs fideliter, quàm accuratè describit, vt videre est lib. 2. c. 4. 5. 6. & 17. & lib. 3. c. 19. & 22. lib. 4. cap. 13. & 16. l. 4. à c. 4. ad 8. & c. 14. 20. & à c. 22. ad cap. 25.

Turfelinus.

Atque hæc de Lauretanæ Virginis miraculis, de cuius ædis præstantia, & de Basilica circa illam magnificentissimè excitata, in tractatu de templis Deiparæ nonnulla dicemus.

TEMPLA B. VIRGINIS IN GAL-
lia, & Hispania miraculis il-
lustrata.

Templa
Deiparæ
miraculis
celeberrima.
Beluacens.

29 IN Gallia verò Deipara in multis sibi dicatis templis miracula edit plurima. Et sanè Vincentius Beluacensis in speculo historiali lib. 27. cap. 2. & sequentibus plura commemorat facta in Templo Dei Genitricis in Vrbe Sueffionensi, & lib. 26. c. 11. & sequentibus plurima etiam recenset edita inuocatione B. Mariæ Laudunensis; ex quibus complura nos in tractatu de miraculis referemus.

In Hispania quoque quamplurimæ Deiparæ ædes sacræ miraculis illustrantur. Eiusmodi est templum B. Virginis de Pilari, & aliud de Portillo, vtrumque Cæsaraugustæ: eiusmodi est etiam templum Guadalupense, fama clarissimum; aliud quoque, quod Rupis Gallicæ vocant, ad fines diocesis Salmanticensis. hic solum dicam de templo Deiparæ in Monte serrato toto terrarum orbe celeberrimo, vbi tot, tantisque miraculis Deipara coruscat, vt ingens propterea sit peregrinorum è diuersis orbis partibus religionis causa eò confluens, ac beneficia à Deipara poscentium multitudo. Extat eiusdem templi Montis serrati historia Galliarum regi ante aliquot annos inscripta, in qua octoginta duo supra trecenta B. Mariæ de Monte serrato inuocatione edita miracula leguntur. Nos breuitati consulentes lectorem ad eam historiam remitteremus.

Templum
B. Virg. in
monte serrato
in Hispania
miraculis præ-
clarissimè
Historia
montis serrati.
Hieronymus.
Barcinonensis.

Adjiciam solum, quæ de eius miraculis generatim Hieronymus, Paulus Barcinonensis

testatur in descriptione fluminum & montium Hispaniæ, vbi de monte serrato agens, Templum (inquit) Deiparæ augustissimum in hoc monte, cera, argento, atque auro conflatis per ordinem donarijs onustum est, cuius veterimi tholi fastigio mirandæ virginis opis miseris: agrisque mortalibus præstitæ, testes appendent, statuz, & depictæ imagines, catenæ, lorice, clypei, & rostra eatinis erepta, atque alia liberationis ac victoriæ monumenta. Quod omnium maximum est, reuiviscens tum hominum funebria vestimenta superate nature mirificentissimum spectaculum hæc ille.

MIRACVLA IMAGINIS DEIPARÆ
Cestochouensis in Polonia.

30 IN Poloniæ regno in monte claro Cestochouia dicto, Imago Deiparæ magno fidelium concursu religiosissimè colitur, quæ æneis typis Romæ anno lubilæi 1600. cum priuilegio Summi Pontificis, & superiorum auctoritate cum innumerabili sanctorum, ac Beatorum nationis Poloniæ & Sueticæ multitudine excusa cernitur. de cuius origine, ac celeberrimis miraculis afferam eiusdem imaginis inscriptionem, quæ hæc omnia breuiter perstringit, ea fere est huiusmodi.

Hæc imago beatissimæ Virginis Cestochouensis fuit à S. Luca depicta, & ab Helena Augusta Ierosolymis Constantinopolim translata, quam Nicephorus Imperator Carolo Magno, is autem Leoni Russiæ Principi dedit; tandem Russiæ in prouinciâ Poloniæ redacta Vladislaus Opolensis Dux anno 1382. eam in montem clarum Cestochouia dictum transtulit. Cicatrices autem, quæ in eius facie cernuntur ab Hussitis, & Tartaris fuerunt inflatæ, & nullis vnquam obduci coloribus potuerunt. Multa huius Virginis interuentu miracula eduntur; inter alia 7. mortui sunt ad vitam reuocati, multi energumeni liberati, cæci, motibundi naufragantes, captiui, variisque morbis affecti diuisâ opem senserunt; & in dies multi varia diuinitus auxilia experiuntur. hæc ibi.

MIRACVLA DEIPARÆ INVO-
catione in nonnullis Germaniis
Templa edita.

31 IN Bavaria templum Deiparæ, quod vocant Oettingensè, miraculis est clarissimum,

in Germania edita. Tritemius
 mum, teste Canifio lib. 5. de B. Virg. c. 23. sed
 minimè prætereunda videtur diœcesis Her-
 bipolenfis. Sanè Ioannes Tritemius vir uo-
 rum temporum eruditissimus, miracula, quæ
 beatissima Virgo in Germania apud diœcesim
 Herbipolensem in duobus templis ipsi dicatis
 edebat, duobus opusculis accuratè conscripsit,
 quæ in tom. 2. operum eiusdem Tritemii stu-
 dio nostri Ioannis Busti collectorum habentur.
 Alterum, miracula B. Virginis in Ecclesia
 noua in arena prope oppidum Dittelbach in
 Francia Orientali Episcopatus Herbipolensis
 facta duobus libris complectitur. Alterum verò
 eiusdem Virginis miracula in Viticeto,
 iuxta Heilbrunnam Herbipolensis diœcesis
 oppidum edita tribus libris continet; in quibus
 nomina, atque oppida eorum, qui Deiparæ
 beneficia sunt consecuti: quo item anno sin-
 gula sunt gesta, quibus testibus omnia sint
 cognita, plenissimè commemorat; nos aliqua
 breuiter delibabimus.

Miracula
 imaginis
 Deiparæ
 prope Dittelbach.
 Tritemius
 Et in templo quidem Deiparæ prope Dittel-
 bach scribit esse imaginem quandam paruam
 sanctissimæ Dei genitricis filium è cruce iam
 depositum in sinu de more tenentis, ad quam
 Peregrini anno 1505, confluere cœperunt; cu-
 ius inuocatione miracula numero sexaginta,
 eaque cuiusvis generis toto libro 2. diligenter
 exequitur, vnum nos afferemus; ex quo reli-
 qua coniciantur.

Puer à lu-
 po raptus.
 Puer quinque ferme annorum à famelico
 lupo raptus asportabatur in syluam; eius pa-
 rens è longinquo conspicatus, sed opem ferre
 non valens, Deiparam in Dittelbach flexis ge-
 nibus cum voto inuocat; mox Lupus puerum
 intactum de ore dimisit, lib. 2. miraculo 2.

Alia Dei-
 para tem-
 pla in Ger-
 mania mi-
 raculis co-
 liberrima
 Tritemius
 32 In altero verò Deiparæ templo eiusdem
 diœcesis Herbipolensis, quod de Viticeto ap-
 pellatur, idem Tritemius restatur innumera-
 bila miracula ad annum Domini 1515. cum
 hæc scriberet, ibidem facta: verum ex illis no-
 uem, & quadraginta edita affirmat anno Do-
 mini 1442. quo ad illud fidelium concursus
 fieri cœptus est, additis nominibus, aliisque
 circumstantiis, quibus omnia magis testata
 redduntur.

Nec illud silentio prætereundum, quod
 Tritemius libro 1. opusculi de miraculis B.
 Virginis prope Dittelbach cap. 8. affert, vbi
 complura Deiparæ templa olim miraculis
 clara in Germania recenset. Et sanè (quem
 admodum idem Tritemius animaduertit)

Templa illa constructa ex fidelium oblatio-
 nibus (qui supra naturam sanitatem, vel be-
 neficia Deiparæ inuocatione sunt consecu-
 ti) eorundem miraculorum perspicuè fidem
 faciunt; quin etiam Tritemius templorum no-
 mina & diœceses, annum item, quo miraculis
 florere cœperunt, ponit; & in vna diœcesi Her-
 bipolensi vndecim eiusmodi Deiparæ templa
 miraculis illustria, reliqua verò in diœcesi
 Wormatiensi, Treuirensi, Saltzburgensi; & ali-
 is in locis fuisse memorat.

MIRACVLA, QVÆ DEIPARA IN

Belgio in templa Hallensî, & Siche-
 mienfî edita.

33 Iustus Lipsius eruditione clarissimus mi-
 racula, ac beneficia Virginis Deiparæ,
 quæ in Belgio eam inuocantibus consecit pro
 batissimis testibus explorata, nō minus fidei-
 ter, quàm eleganter literis mandauit, de iisque duo
 opuscula edidit: Alterū de Diua Virgine Hal-
 lensi inscripsit, Alterum de eadem Siche-
 mienfî, siue Aspicollis, ex quo nonnulla huc trans-
 feremus, reliqua tantum indicabimus.

Igitur in templo oppidi Hallensis, quod est
 in finibus Hannoniæ tertio à Bruxella militario
 imago colitur Deiparæ, bipedalis circiter, ex
 puro ligno non solum ab omni carie immunis
 verum ab incendiis, quæ oppidum illud ali-
 quoties sensit, quin etiam Deiparæ ope ipsum
 oppidum ab hoste, & vibellica mirabiliter sæ-
 pe est defensum: hanc imaginem Mechtildis
 soror Henrici Ducis Brabantiae, quæ diem
 obiit anno 1267. iam moritura collocari voluit
 Hallis Hannoniæ, eam verò acceperat à So-
 phia dicti Henrici vxore, huic verò eam de-
 disse putatur mater sua S. Elisabetha Regis
 Hungariæ filia. Caterum tot, tantisque mira-
 culis Deipara eo in loco conulcat, vt non fa-
 cilè describi possint.

Complures enim è magnis vitæ periculis
 eius ope implorata sunt erepti, de quibus Li-
 psius cap. 8. 9. 13. 14. 15. 24. 25. 27. 28. 32.

Aliis oculorum lumen eadem ratione red-
 ditum cap. 12. 26.

Captiui ex teterrimo, ac nunitissimo car-
 cere liberati cap. 23. & 30.

Energumenus cæco dæmone eiecto cura-
 tur cap. 10.

Vir quidam innocens laqueo ad ceruicem
 illigato è patibulo delicitur carnifice ad
 mortem

ii

mortem

Miracula
 Deiparæ
 in Belgio.
 Lipsius.

Miracula
 Deiparæ
 in templo
 Oppidi
 Hallensî.

E magnis
 vitæ peri-
 culis ere-
 pti.
 Oculorum
 morbo la-
 borantes.
 Captiui.
 Energum-
 enus.
 Laqueo
 suspens.

mortem integra hora varijs modis eum prementem tandem viuis Deiparæ Hallensis, cui se commendat, beneficio deponitur, ac liber dimittitur cap. 23.

Simile alteri euenit cap. 31.

Quidam in bello, quod inter Anglos, & Gallos gerebatur, ab Anglis in pugna nouem grandioribus acceptis vulneribus, & in flumen deiectus, inde post tres integras horas extractus, singulari Virginis Hallensis ope seruatus est cap. 29.

*In lacuna
aquæ sus-
focatus.*

Puer in lacunam aquæ lapsus à parente diu quæsitus, tandem in lacuna reperitur capite in limo fixus, pedibus superne elatis; eductus expirasse cernitur, elapsa sola hora ab eductione, parens B. Virginem Hallensem pro salute pueri implorat, mox puer palpitat, erigitur, & cum læto patre domum redit cap. 10.

*Aliud si-
mile ex
plum.*

Idem alteri puero euenit anno 1427. qui bi-
duum ceno, atque aquis in voragine obrutus
& mortuus reperiit in altari B. Virginis ante
eius imaginem collocatur à patre, qui lachry-
mis suis Deiparæ opem inuocauit, & statim
puer vitam recipit, mox ad Hallensem Deipar-
am cum puero venit, cui, votum peregrina-
tionis obtulerat capitulo 20.

*Aliud si-
mile.*

34. Puer alter sexennis in puteum lapsus,
cum harpagone extrahitur palam mortuus, &
ipso colore mortis atro; voto autem à matre
Hallensi Virgini nuncupato statim surgit pu-
er, & domum abit anno 1410. c. 10.

*Puer fa-
scia stran-
gulatus.*

Alius item puer anno 1419. causa fasciæ
strangulatus, rigidus, & tres amplius horas
mortuus mansit, sed matre Deiparam Hallen-
sem inuocante rediit, cap. 17.

*Puella in
puteo sus-
focata.*

Eodem anno 1419. Puella in puteum præ-
ceps lapsa, & suffocata edocitor, ac mortua ap-
paruit atro, & lædo colore ad horas circiter tu-
nas mater preces, & vota eidem Virgini Hal-
lensi offert, & puella vitæ restituitur cap. 18.

*Puer, qui
à matris
vtero pro-
diert
mortuus.*

Puer ex utero nascitur mortuus, & triduum
sepultus matris importunitate, quæ Deiparæ
Hallensis opem inuocarat effossus, membro-
rum motu, atque oris gemitu vitæ signa de-
dit: quare baptismo expiatur, & post aliquot
horas ex hac vita in cælum migrat. hanc rem
non tantum scriptis, & testibus, sed tapete et-
iam picto textili confirmatam asserit Lipsius
cap. 19.

*Lipfius.
Aliud si-
mile ex-
emplum.*

Huic affine est aliud, quod anno 1428. in
vico S. Hilarii prope Cameracum euenit.
Mulier quædam Firmina nomine, vxor Ste-

phani Morelij, puerum peperit mortuum,
quem de more extra locum lacrum sepelie-
runt; mater mœsta, quod absque baptismo di-
em obiisset, Virgini Hallensi, quam annua pe-
regrinatione venerabatur, vota facit: terat-
que de die in diem, vsque ad diem decimum-
quintum à proli sua morte, & iam fidentior
palam affirmat puerum vivere, seque certam
eius rei ex viso nocturno factam esse, quare
mulieres admiostras importuna viget ad
hortum ire, & defossa terra puerum con-
templari num viveret: mira res, resossa ter-
ra vident puerum tot iam dies terra diffi-
ditum, pulchellum, viuudum, & rosa instar
rubentem; nisi quod maxilla altera terræ ag-
gestu attrita leuiter esset; eum tollunt, ad
proximum pagum Vertengelium, qui sic-
quentior erat, deferunt; ibi que signa vitæ clara
dedit; nam & sanguinem è naribus stillat,
oculis lachrymatur, os, oculisque claudit, &
aperit; quare à Parocho non absque difficul-
tate reperto in arce, cui Verticinium nomen
est, baptizatur coram septuaginta homini-
bus: post quinque verò horas ex hac vita
puer felicit: migrat: multa alia admirabilia
in hoc baptismo memorat Lipsius capit. 21. *Lipfius.*
euenisse dum baptisimi gratia noctu defertur
ad illum pagum, dum conuenitur Parochus,
qui ad illum arcem se contulerat; quæ breui-
tatis studio omittimus. Huius miraculi duo
pagi, totque homines testes extiterè, vt pro-
pterea abique magna proteruita in dubium re-
uocari non possit.

Denique plura mira: ula nostra ætate va-
rij generis, & varijs locis à Deipara Hallensi
sunt edita, quæ è tabellis, aut inscriptionibus
templi Hallensis Lipfius cap. 33. collegit, &
iuxta temporum seriem digessit, ac plenius ibi
descripsit, ibi Lector ea inueniet.

35. De diuæ Virginis Siche-
mientis, quod *Miracula
in Templo
B. Virgini
Sichemien-
si in Bra-
bantia.*
oppidum est in Brabantia, beneficis; atque
miraculis, aliud integrum volumen idem Li-
pfius concinnauit, in quo omnis generis mor-
borum curationes diligentissimè persequi-
tur: nam cæci, surdi, claudi, paralytici, her-
niosi, epilectici, elephantiaci, viceiosi, vene-
ficio affecti, emergenti, Cancro læuo
morbo, apopleysia, spalmo grauius laboran-
tes Siche-
mientis Virginis ope, cuius patro-
cinium implorant sanitatem sunt conse-
cuti, à quibus miraculis sigillatim recen-
dis ne nimis longum faciam, super sedendum;
dixi

dux; præsertim quia complura his similia alijs in templis per Deiparam effecta commemorauimus.

CONVERSIONES PECCATORVM PER
*Deiparam multipliciter
fieri.*

Ex Deipara peccatorum conversiones exiunt. 16. **E**X Deipara quoque non tantum miraculorum figura, sed etiam miraprodeunt, ac tonitrua; & vt omittam vocem illam de throno procedentem Apoc. 19. quæ cœlestes omnes ad Dei laudes excitauit, & aliam vocem Apoc. 21. de Throno similiter exeuntem; quæ dictum est. *Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus* & quæ sequuntur; quas ex Virgine processisse ostendemus infra ca. 33. ubi etiam agemus quæ ratione, & i la alia vox, quæ exiuit de templo à throno Apoc. 16. Virgini aptari possit) dicamus nunc de vocibus, & tonitruis, quæ ab ipsa manant ad peccatores ad penitentiam reuocandos; ex ea enim tum suauia, tum seuera ad sanandos animos remedia prodeunt, dum sanctissima Dei parens, vel blanda aliqua veluti suauissimæ vocis admonitione, vel vehementi animi concussionem hunc terret, illum allicit, omnes ad saluberrima consilia permouet.

Hic verò mihi magna leges existit amplissimæ, letissimæque narrationis, si commemorare velim quàm multi B. Virginis patrocinio ab alto cupiditatum, ac scelerum, & ab ipsis propè tartari faucibus ad vitæ limina sint restituti, & in tutissimum innocentie finem delati: nihil enim in Christianorum historijs vberius, nihil in omnium luce, & consuetudine, vel certius, vel frequentius: nolim me copia obruat; aliqua indicare non pigebit. Quàm multos obfirmato animo, prauaque consuetudine sceleribus detentos, ad meliorem frugem reuocauit celeberrima illa Lauretanæ Virginis domus; cuius exempla aliquot infra recitabo. Quàm multos in vera, certa que pietate custodiuit religiosissima, & per orbem vniuersum diffusa Rosarij sodalitas, seu Confraternitas, quæ Virginis patrocinio gaudet: cuius item rei exempla nonnulla afferam cap. 39. Quid sodalitates, quæ in domibus, & Collegijs nostræ Societatis lesu (sub eiusdem Virginis clientela sunt, quam multos communis vitæ homines à communis vitæ, officijque consuetudine, cœlestium

rerum studio inflammatos ad vitam sanctè, ac pie instituendam trahunt; quàm multos à seculi vanitate conuersos in religiosorum hominum disciplinam transmittunt; de quibus vberius cap. 40.

Hanc verò animarum conuersionem per Deiparam procurandam pulchrè præsignificaram legimus in Abigail muliere prudentissima, & speciosissima; quemadmodum animaduertit S. Bonauentura in Specul. 6. vir. ca. 8. O verè, inquit, admiranda humilitas: *Ecce Maria non solum Domini Ancilla, sed etiam seruorum Domini Ancilla quodammodo esse dignatur: Ipsa namque signata est per illam Abigail, pro qua adducenda cum Dauid nuncios misisset: respondit. Ecce famula tua, sit in Ancillam, vt lauet pedes seruorum Domini mei, Per benedictam Ancillam Mariam, quasi tot serui Domini loti sunt, quod fideles eius suffragijs à peccatis mundanis sunt: ipsa enim quasi tot seruorum Domini pedibus aquam obtulit, quot penitentibus lacrymas compunctionis obtinuit.* hæc Bonauentura.

Cæterum ad nonnulla in particulari, quibus animarum conuersiones per Deiparam efficiuntur, veniamus. In primis Religiosorum familias omnes, earumque religiosos (quibus innumerabiles peccatores à vitijs ad pietatem reuocantur) Deipara promouet, fouet, atque tuetur. nonnullarum quoque progressum, vel etiam institutionem nominatim procurasse scribitur in eorundem chronicis; quod peculiariter de Carthusianis, Cisterciensibus, Dominicanis, Franciscanis, Carmelitanis, Seruitis, Montis Oliueti, & de Societate Iesu, probat Hieronymus Platus lib. 1. de bono status Religiosi cap. 34. & nos infra cap. 34. de alijs quoque idem ostendemus. Quocirca Ephræm in orat. de Deipara eam sic affatur: *Tu Monachorum, ac solitariorum stabilimentum.* & infra: *Aue laetitiam, & gloria Sacerdotum, Aue solitariorum solatium.* In has autem Religiones, plerique omnes, qui illis nomen dant, vocationem suam, & à sæculo conuersionem non sine magna gratiarum actione Deiparæ acceptam referunt; ac proinde fructus plurimus, quia tot Religiosis, per tot annorum sæcula in lesu, & in peccatoribus ad salutis viam tradendis per conciones, per Sacramentorum administrationem, per alia ministeria vnicuique Religioso instituto propria, promanat, secundum Deum in B. Virginem multis nominibus, sed

hac præsertim ratione est referendus; quantum autem in ordinibus Religiosorum, qui animarum saluti vacant, excitandis Deipara contulerit, vnum, vel alterum exemplum hic apponam.

FRUCTVS A DEIPARA PER ORDINES Prædicatorum & Minorum.

S. Antonii 37 **R**efert S. Antonius 3. par. histor. tit. nus. 23. capit. 3. à S. Dominico dum vigiliis latet visum esse Christum Dominum contra ternas lan. peccatores iratum ternas lanceas vibrantes in orbem, vnam in superiorum cervice, alteram in medio in cupidorum viscera, tertiam contra carnis concupiscentijs deditos; occurrisse verò Deiparam pro peccatoribus deprecantem, & obrulisse duos seruos fideles S. Dominicum & S. Franciscum, qui mortales ad penitentiam reuocarent, atque ita placatum esse Dominum, id quod ipsi per se, & per suarum familiarum religiofos diligenter præstiturunt.

Vita S. Dominici His consonant binæ reuelationes, quas auctor vitæ S. Dominici antiquus, & grauis lib. 1. cap. 12. apud Surium tom. 4. refert; cuiusdam enim monacho honestæ vitæ tridui spatium extra se rapto visa est Dei genitrix flexis genibus, & iunctis manibus, filium pro humano genere deprecari, vt hominum penitentiam adhuc expectaret, Illo verò piam matrem crebro non audiens, tandem infestenti, commemorata prius hominum peruersitate, & obduratione, sic ait. Quoniam fas non est, vt tibi aliquid negem, dabo eis Prædicatores meos, quorum opera illuminentur, & ad meliorem frugem se recipiant, quod nisi fecerint vlciscar me de eis.

Alia similia exemplum. Ad hæc, quo tempore duodecim Abbates Cistercienses ad Albigenfes Hæreticos conuertendos, vna cum S. Dominico se contulerunt; quidam à morte reuocatus vidisse se narrauit Deiparam toto triduo flexis genibus coram filio pro populo deprecantem, cui filius cum beneficia à se in homines collata, & eorum nequitiam commemorasset, victus tandem matris precibus, missurum se dixit Prædicatores, quorum opera conuenterentur: eos verò, qui in sceleribus obstinato animo permanere vellent, pœnas daturus.

Et sanè ex his Deiparæ precibus fructus

in orbe extitit amplissimus; erant enim ea tempora, quæ in annum ciciciter Domini 1200. & in sequentes annos inciderunt, calamitosissima, & magna orbi christiano impendere videbatur ruina; nam ex Catholicis complures flagitijs, & sceleribus misere erant foedati. Albigenfes Hæretici in Gallijs cumulantantes omnia sacra prodelebant, in Sacerdotes, & clericos crudelissimè læuebant. Manichei, & Sacramentarii Italiam infestabant. Græci in Oriente ab obedientia sedis Apostolicæ propter schisma se subdlexerant. Mauri adhuc bona Hispaniæ parte potiebantur. Saladinus Saracenorum Rex Christianos in Syria deuicerat: nonnulli Imperatores in Occidente Pontifices persequebantur, & nominatim Fridericus secundus Imperator, cui in suo exercitu Saracenorum etiam auxiliares copiæ militabant, eosque qui sibi inimicè consentiebant, hostiliter deustabat, ac ferro, & igni cuncta miscebat. Guelphorum, & Gibellinorum nomen per ea tempora in Italia magna cum eius pernicie est propagatum. Illi enim Pontificiæ auctoritatis, hi Imperatoriæ factionis studiosi, capitali inter se odio dissidentes, vniuersas Italiae Vrbes præter Venetiam in duas partes adeò hostiliter diuiserunt, ut modo hi, modo illi præualescentes, exilia, & caedes sibi inuicem pertinaciter inferrent. Tartari ea fere tempestate exorti, furore barbarico aliorum Regna inuadentes, ingenti vbiq; hominum caede edita, magna Orientis parte potiti, vastitatis metum reliqui orbi attulerunt: nam quinque numerosissimos exercitus diuersis in locis alebant, quorum aliqui sexcenta pugnatorum millia habuisse testatus est Ioannes de Plano Carpino Ordinis Minorum vir integerrimus, qui Innocent. IV. ad Chaam Tartarorum Imperatorem adiuuit, & hæc partim oculis spectans, partim certissima relatione didicit, quemadmodum refert Vincentius Beluacensis, qui eadem tempestate vixit lib. 31. spec. historia ca. 20. & ex Vincent. S. Antonius 3. part. tit. 19. cap. 8. §. 20.

38. Cæterum iusta Christi Domini indignatio contra humanum genus propter tot scelera, Deiparæ precibus, quæ sanctos Dominicum, & Franciscum diuini Verbi præcones ad homines à flagitijs reuocandos obtulit, est mitigata, & post illas Deiparæ preces in orbe fieri cœpit tranquillitas magna, DAM

Tumulus in orbe terrarum post annos circiter 1200.

Chron. S. Francisci, & Dominici Specul. Exim. rurs. Lepros. ad az. corpor. salute S. Franc. co. ex. tus et. vbi. appar.

ss. Co. flores. ty. j. l. rea. co. nat. Har. ex. la. pulsi.

Beluacensis. S. Antonius. Christi in. dignatio. post Deipara. preces. mitigata.

Præf. L. u. r. e. u. c. u. p. ta. L. i. t. m. ad. f. i. c. u. o. r. u. m. m. i. n. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. m.

nam coacto ab Innocentio III. Concilio Lateranensi, complurimi, qui irreperunt abusus sublatis; Decreta ad pietatem fovendam sancti Sancti Dominici, & Franciscus per se, & per suorum ordinum Fratres ingentem peccatorum multitudinem à vitiorum ceno ad pietatem sancteque viuendum, verbo, & vitæ exemplo perduxerunt, quod satis constat ex eorum vitis & ex Chronicis eorundem Ordinum. Vnum his ascribam ex 1. part. Chron. S. Francisci lib. 1, cap. 72. & habetur in speculo exemplorum dist. 7. num. 22. vt ex hoc de reliquis coniecturam faciamus. Cùm quendam leprosum protervum impatientiæ spiritu adeo concitatus, vt conuulsus, & verbera fratribus minoribus, qui illi ex charitate ministrabant, inferre, & Christum eiusque Sanctos blasphemis impetere non vereretur, S. Franciscus tanitati restituit, ei que præteritorum scelerrum lachrymas, ac dolorem à Domino impetrasset; Cùmque leprosus non diu superuixisset, & Ecclesiæ Sacramentis munitus decessisset, factum est, vt post mortem speciosior sole S. Francisco in sylua oranti apparuerit, gratiæque ei actis hæc verba inbecille scribitur: Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multi animæ saluabuntur, & scias, quod non est dies, in quo sancti Angeli, & omnes alij Sancti, & Sanctæ, non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique per orbem patrantur sic ille.

Chronica
S. Francisci
S. S. Dominici
Speculum
Exemplorum
Leprosus
ad animam
corporis
salutem
S. Francisci
conuulsus
post
vnum
apparuit.

39 Complures quoque ex iisdem ordinibus Barbaris lucem Euangelij inferentes in clyto martyrio sunt coronati. Per ea tempora Albigenses in Gallia, vt infra dicemus, peculiari Deiparæ ope, præsertim per Rosarium à S. Dominico institutum; sunt extincti, Hæretici ex Italia tandem profligati, in quibus euentis inter alios S. Petri martyr ex sacra prædicatorum familia, qui ea de causa martyrij palmam est adeptus, & S. Antonij Paraui ex prælaro minorum ordine pietas, & labor potissimum desudauerunt. Prussia, & Luonia ab Ordine Teutonicorum in potestatem redactæ, & Lituania circa ea tempora Christianam Religionem susceperunt.

Innocentius IV. Pontifex Maximus, qui sedit anno 1243. Fratrem Anselmum cum tribus socijs ex Ordine Prædicatorum in Persiam ad Tartaros cum litteris, quibus eos ab

Prussia
Luonia
recuperata
Lituania
ad fidem
conuersa
Anno 1243.

hominum strage dehortabatur, & ad Christi fidem inuitabat, misit, ad eorum quoque Imperatorem per Boemiam, Russiam, & Poloniam ex ordine Minorum Ioannem de Plano Caspius, & Benedictum Polonum idem anno centus destinavit teste, Vincentio Beluacensi in speculo histor. lib. 31. cap. 2. & 4. & S. Antonino 3. part. tit. 19. capit. 1. §. 2. Et verò Tartarorum gens adeo efferata Christianam Religionem ea tempestate suscepit, nam apud Vincentium lib. 31. specul. histor. cap. 90. de Rege Gallicæ Ludouico (qui postea in Sanctorum numerum est relatus, & in Cyprii traiecerat, bellum Saracenis in Syria illaturus) sic legitur: Anno Domini 1248 circa Natalem Domini ad Regem Ludouicum apud Nicosiam commorantem Nuncij a quodam magno viro Erchalthay nomine de gente Tartarorum venerunt cum literis nunciantes, quod Rex magnus Tartarorum, qui dicitur Chaam circa tres annos completos factus erat per Dei gratiam Christianus tam ipse quam alij magnates plurimi, & maxima pars populi, & exercitus eorundem sacrum baptismum susceperant fidem Catholicam profitentes, dictus etiam Erchalthay iam ante per aliquot annos fidem susceperat, & nunc veniebat missus à dicto Rege Chaam cum maxima multitudinis bellatorum, eraque ipsius intentio fidem Christianam promotere, ac roborare, & omnium Crucem adorantium vtilitatem, & liberationem procurare, omnesque aduersarios Crucis expugnare. hæc Vincentius: qui ca. 91. recitat literas huius Erchalthay ad S. Ludouicum datas, è quo earum exemplum Blanchæ matri missum scribit, & cap. 92. refert literas Constabularij Armeniæ ad Regem Cypri, quibus eadem à se in Terra Tartarorum conspecta asseribat, quæ omnia ex Vincentio habet S. Antoninus 3. part. histo. tit. 19. cap. 8. §. 11.

Christi
fidem
Imperatorem
Boemiam
Russiam
Poloniam
Ioannem de Plano
Benedictum Polonum
Vincentio Beluacensi
speculo histor.
S. Antonino
Tartarorum
gens
Christianam
Religionem
Vincentium
Rege Gallicæ
Sanctorum
Cyprii
Erchalthay
Nicosiam
Tartarorum
Chaam
Christianus
Blanchæ
Constabularij
Armeniæ
Regem Cypri
Terra Tartarorum
Vincentio
S. Antoninus

40 Quidam præterea Tartarorum domi Christianam Religionem edocti ad Concilium Lugdunense aduenientes sub Innocentio IV. sunt baptizati. Auctore Blondo: quamuis alij, teste Genebrardo in Chronicis, id factum velint in alio Concilio Logdunensi sub Gregorio X. Nam de Fratre Hieronymo Asculano, qui post sanctum Bonaventuram Generalis Ordinis Minorum fuit, & deinde ex Cardinali summus Pontifex renunciatus, diciturque Nicolaus IV. in eius Epitaphio in sancta Maris

S. Antonii
Tartari
ad fidem
conuersi
Blondo
Genebrardus

Cassianus. Tartarorum Imperator Cassianus circa annum 1300. insigni quodam miraculo in filio suo edito, uxoris Christianæ filia Regis Armeniæ opera, cum innumerabili populo Tartarorum baptismo est lustratus, & Scultanum Aegyptij in Syria vicit. Hierosolymorum Urbe est potitus, quam Christianis retinendam concedebat ex S. Antonino. 3. part. tit. 20. c. 8 § 8. & ex Genebr. ad annum 302. & hæc de Tartaris.

S. Antonino.

Genebrar.

Græci Roma.

Pont. reconci-

liati.

Blondus.

Platina.

Genebrar.

Saraceni

ab Hispania

pulsi.

Majore legimus eum Græcos ad Ecclesiæ communionem; Tartaros ad fidem reduxisse Tartarorum Imperator Cassianus circa annum 1300. insigni quodam miraculo in filio suo edito, uxoris Christianæ filia Regis Armeniæ opera, cum innumerabili populo Tartarorum baptismo est lustratus, & Scultanum Aegyptij in Syria vicit. Hierosolymorum Urbe est potitus, quam Christianis retinendam concedebat ex S. Antonino. 3. part. tit. 20. c. 8 § 8. & ex Genebr. ad annum 302. & hæc de Tartaris.

Græci, adnente Michaële Paleologo Imperatore Constantinopolitano, Occidentali Ecclesiæ in Concilio Lugdunensi sub Grego. X. sunt reconciliati, ex Blondo Decade 2. c. 8. Platina. & Genebrardo ad annum 1272.

Saraceni magna ex parte ab Hispania pulsi, nam quemadmodum in tractatu de exemplis Deiparæ dicemus, 400. millia eorum anno Domini 1212. Deiparæ ope, ab Alphonso Rege Castellæ in bello ad Naues Tolosa confecto sunt deleta.

Pax Ecclesiæ mortuo Friderico tandem reddita, sicque omnia eo seculo per Deiparæ preces ad Christum susas in melius commutari ceperunt.

Vtque magis precum Deiparæ fructus appareat, illud obseruatione dignum videtur: Non solum Prædicatorum, & Minorum Ordines, verum etiam & alias Religiosorum familias eodem seculo vel fundatas, vel in Europam illatas esse, nam & Carmelitas ex Palestina in Italiam traductos Honorius 3. & Innocentius 4. decretis amplissimis benigne sunt complexi; Ordo etiam Eremitarum S. Augustini, ex multis hic, illicque sparsim Eremitis in unum corpus sub regna S. Augustini coaluit opera Innocent. 4. ejusque successoris Alexandri item 4. qui summum Pontificatum iniit anno 1254. Ordo S. Mariæ Redemptionis captiuorum, seu, ut vocant, de mercede floruit in Aragonia ex Joanne Vaseo in Chron. Hisp. c. 18. anno 1213. quævis eos referat Genebrardus ad annum 1246. Ordo Seruitarum R. Virginis Florentiæ cepit 1232. Ordo Cœlestinorum à S. Petro Morono institutus à Gregorio 10. in Concilio Lugdunensi anno 1274. est confirmatus. Horum omnium ordinum Religiosis. ff. etum est, ut multi scelera sua agnoscens ad Deum conuerterentur: complu-

Pax Ecclesiæ reddita

Plurima religiosorum familia aliis instituta, & in Europam illata.

Vaseus.

res etiam utriusque sexus nuncium seculo remittentes religiosum institutum complecterentur, qui deinde pietate, & literis conspicui veluti stellæ lucidissimæ alijs præfulgere: cuiusmodi, ut reliquos taceam, fuerit S. Thomas Aquinas. & Albertus Magnus ejus Præceptor Ordinis Prædicatorum, S. Bonauentura, ejusque Præceptor Alexander Aletis Ordinis Minorum, omnes, ut alibi dicemus, Deiparæ studiosissimi, quibus addere possumus Agidium Romanum ordinis S. Augustini, S. Thomæ discipulum.

FRUCTVS EX DEIPARA PER Societatem Iesu in animarum conuersione.

41 CVM autem circa annum reparatæ salutis 1500. abundaret iniquitas, & charitas multorum refugesceret propter funesta bella, quibus Europa plures jam annos obstinatis quorundam Regum, atque Principum inter se contentionibus, atrociter ardebat: Propter scelera, quibus complures suæ salutis immemores, flagitijs, alijsque hujus vitæ bonis impensè addicti, misere irretiti tenebantur: Propter abusus, & corruptissimos mores, qui in plerisque hominum statibus mirum in modum inuoluerant: Propter denas complurium, quibus animarum cura iacumbebat, ignorantia tenebras, eorundemque in suo munere administrando insignem desidiã, atque securidiam: Propter pestuētissimas hæreses à nefario Martino Luthero cum alijs ex eadem sece hominibus ab anno 1517. in Septentrionem impie inuectas, quibus ob carnis licentiam ab illis concessam, quam plurimæ regiones breuissimo temporis spacio infectæ, à sedis Apostolicæ obedientia se subdlexerant: ut propterea Ecclesia per Petri Nauiculam significata, tot hæresium erroribus impetita, tot bellis, prauisque hominum moribus exagitata, magnis fluctuum procellis jactari videretur; Christus Dominus, qui Ecclesiæ suæ nunquam non præsto est, tametsi nostris sceleribus offensus, à suis tamen discipulis, & præsertim à sua Genitrice, ut dixi c. 16. precibus excitatus, imperare solitus ventis, & mari ut fiat tranquillitas magna; plurima, quibus his malis occurreretur, contulit remedia.

In primis summorum Pontificum, & complurium

Prædicat.

ex Deiparæ ope per illam in Tempore calamitatis anni 1500.

S. Franc. suæ de P. la religio sumo o. hinc fu. datur. S. Carol. Borrom. in Mad. lio. 15. Arch. ep. no. p. 12. erga De. præclar. fimo, Magister inuener. dule. H. Thom. lo. ap. De. l'istiam. S. Th. in. Hierus. Congreg. tione O. rary. ex. frator. d'ijus.

Math. 6.

plurium Prælatorum pietatem, ac studium ad morum reformationem excitavit: sacri Concilij Tridentini decretis sanctissimis, non tantum Catholice veritatis puritas contra recetiores hæreticos eluxit, verum etiam disciplina Ecclesiastica in omnibus ordinibus mirifice est restituta. Sanctorum septem Principum Angelorum diuino throno æstantium cultus institutus, propagatusque qui Apoc. 5. veluti septem Agni, cornua Satanæ, ministrorumque eius regnum Apoc. 15. 16. & 17. ventilare, & euertere dicuntur, nam sacra eorum dem Angelorum imagines anno 1516, Panormi repetite, templâ iisdem dicata equigata, de quorum certo numero, ac præstantia pierique omnes illustriores Theologi, qui ab anno 1520. clauerunt, honorifice in suis commentarijs sunt locuti, & nos de iisdem, ac de eorum numeribus, alijsque ad eos spectantibus, librum propediem, Deo volente, edemus. Aliquot tum viros, tum mulieres insigni sanctimonia præstantes, qui in proximorum salutem egregiam nauarunt operam, submisit. In his recensendus est S. Franciscus de Paula religiosissimi Ordinis Minorum fundator, sanctimonia, & miraculis illustris, qui post ordinem in Italia, Gallia, & Hispania longè, lateque propagatum, anno salutis 1507. migravit ad Christum. S. Carolus Borromæus Cardinalis, & Mediolanensis Archiepiscopus, Prælatorum decus, atque exemplar præclarissimum, qui vitæ exemplo, & assidua vigilantia commissum sibi populum, alioque plurimos ad pietatem inflammavit, quem omni virtutum genere, & miraculis ornatum, Paulus V. Pontifex Maximus anno salutis 1610. qui ab eius obitu sunt vicefimus sextus Sanctorum Cathalogus atcepit. Magister Ioannes de Avila Hispanus vir Apostolico spiritu plenus, Pater multorum Sacerdotum, quos ad pietatem informavit Ioannes Dei Lusitanus, eiusdem Ioannis Avilæ discipulus, auctor ordinis illorum, qui hospitales ægrotis sanandis domos curant. B. Philippus Neræus Florentinus Congregationis Oratotij Romæ institutor pietate, & miraculis insignis. B. Aloysius Bertrannus Hispanus Ordinis Prædicatorum, cuius vitam sanctitate egregiam, & miracula delictipit Vincentius Iustinianus ex eadem familia. Ludovicus Granatenfis Ordinis Prædicatorum, cui pluribus libris de rebus spiri-

tualibus piè, & graniter conscriptis magnam reum spiritualium lucem viris pijs attulit. Martinus Valentinus Ordinis Minorum sanctimonia insignis, qui cum duodecim socijs in Mexicanæ Prouinciæ regionem profectus, innumeros ad Christi fidem perduxit. Nemo enim ex illis duodecim fuit, qui anno 1531. plusquam centum millia Indorum non baptizasset: obiit autem miraculis clarus anno 1534. de quo, ac de alijs socijs plenius Thomas Bozius libro 12. de signis Ecclesiæ capit. 21. B. Ignatius Loyola Societatis Iesv auctor, de qua mox vberius. B. Franciscus Xaverius, & alij eiusdem Societatis sanctitate, & auandarum animarum opera conspicui, de quibus verba atcribam Thomæ Bozij loco citato, vbi cum recensisset quàm plurimos nostri sæculi viros sanctimonia præclaros, subijcit in hunc modum: *Sequuntur hos plurimi de Societate Iesv, Loyola Societatis viginti duos enumeramus signo de eius propagatione fides cap. 21. qui sanè omnes cælestem vitam ducentes in terra, mirabilia multis patrârunt, commune omnibus fuit, ut dum saepe ex obsessis corporibus expellerent: agroribus multo diuino modo redderent sanitatem, ceteris maxime verè aqua sancta: quin iuere, & qui moriuos ad vitam renouauerunt, ut apertum signo de miraculis in fides propagatione factis cap. 2. hoc Thomas Bozius. His attendendæ sunt, & mulieres huius æui eadem sanctitatis laude insignes. B. Catharina Genuesis nobili Flicorum genere orta, ad mirandæ sanctitatis, & chautatis, vt videre est in pijs quibusdam spiritalibus libellis eius feruentem doctrinam attestantibus, quæ anno 1515. ad Christum migravit. B. Mater Teresa à Iesv Hispana Carmelitarum discalciatorum fundatrix, quæ libros edidit ecclèstis perfectionis refertos, de qua vberius in tractatu de Virginibus lect. 6. & alij dem que compluris virtutibus sexus numerantur, qui nostro hoc sæculo sanctitate præstantes claruerunt, quos breuitatis studio consuetò prætereo, eorum tamen multos recenset eruditissimus Thomas Bozius de signis Ecclesiæ lib. 12. c. 21. 22. & 23.*

Bertrannus Hispanus Ordinis Prædicatorum. Ex Vicentio Iustino Ludouico Granatenfis ordinis Prædicatorum. Valentini Minorum. Ex Thomæ Bozij B. Bozius B. Ignatius Loyola Societatis Iesv. B. Franciscus Xaverius. B. Catharina Genuesis. B. Mater Teresa à Iesv. discalciatorum fundatrix. Ex Thomæ Bozij

Apoc. 5. 16. 17.
 S. Franciscus de Paula religiosissimi Ordinis Minorum fundator. S. Carolus Borromæus Cardinalis, & Mediolanensis Archiepiscopus. Magister Ioannes de Avila Hispanus. Ioannes Dei Lusitanus. B. Philippus Neræus Florentinus Congregationis Oratotij Romæ institutor. B. Aloysius Bertrannus Hispanus Ordinis Prædicatorum. Vincentius Iustinianus ex eadem familia. Ludovicus Granatenfis Ordinis Prædicatorum.

*Religiosus
S. Francisci
de Paula.
Clericorum
Regula-
rium. Cap-
pucino-
rum Reli-
gio Soc. le-
su peculia-
ri obedi-
entia, actu
sum. Ponti-
ficis ob-
stricta.
Sub Deo
para patro-
cinio in-
stituta.*

rum ministerium S. Francisci de Paula, Clericorum Regularium, qui Theatini appellantur, Cappucinatorum, & aliorum, quæ ad idem cooperarentur, auxiliares misit. Verùm quod ad rem nostram facit, inter alias hoc seculo ad Ecclesiæ subsidium Dei providentia institutas Religiones, Societas Jesu merito connumeratur peculiari obedientiæ summi Pontificis circa missiones, voto obstricta, quo erga sedem Apostolicam, (cujus auctoritatem recentiores hæretici conuellerentur) suam obseruantiam testatur. Hanc verò nostram Societatem Jesu tum peculiari Deiparæ intercessione, ac sub ejusdem singulari patrocinio fundatam, & auctam, tum etiam ejusdem peculiari ope, ac præsidio insignem Dei Ecclesiæ nauasse operam ex ijs, quæ hoc loco dicere institimus, rectè existimare possumus.

Cap. 35.

*Riba de-
nigra.
Deipara
B. Ignatio
Loyola ap-
paruit eu-
que ad
Christi
vexillum
produxit.*

In primis enim Deipara B. Ignatium Loyolam hujus Societatis fundatorem, atque parentem ab ejus in Deum conuersione impendisse fouit, atque protexit Societatemque ipsam semper benignè est complexa, atque totata. Et sanè B. Ignatius, ut cap. 35. plenius dicemus, ejusdem Deiparæ Virginis studiosissimus fuit, & peculiariter Auctore Petro Ribadeneyra in ejus vita libro 1. cap. 2. ejusdem sanctissimæ Virginis clarissima luce circumfusæ filium in ulnis gestantis specie objecta ex sæculi militia ad salutare Jesu Christi vexillum transeundi desiderium, quod ante conceperat, firmius stabiluit, atque ex hoc suauissimo Deiparæ conspectu purissimum castitatis donum ad ultimum usque spiritum est consecutus. Mox in templo ejusdem Virginis Montis Serrati in ejus Annunciationis priuilegio, anno nostræ salutis 1522. futuræ Societatis à se olim instituentæ, quasi fundamentum quoddam sub Virginis patrocinio posuit, siquidem seculari habitu exutus coram ejus imagine, cui tota nocte vigilans se enixè commendauit, novum vitæ genus sanctitate præclarum est aggressus,

*Ignatius
in Deipa-
para tem-
plo se Deo
donauit.*

ac deinde Lutetiæ Parisiorum die Assumptionis Virginis sacro anni 1534. in ejusdem templo, quod Mons Martyrum dicitur, quasi eadem Virgine Præside, ipse cum socijs sumpta Eucharistia, votum relinquendi omnia iuuant di animas, & peregrinationis Ierosolymitanæ emisit, ac postea singulari Dei fauore, auctoritate sedis Apostolicæ hanc minimam Societatem Jesu (hoc enim epithero eam in suis Constitutionibus appellat instituit, quæ cum

peculiari Jesu nomine ejusdem beneficio fit insignata, peculiari etiam pietate Jesu Matrem veneratur, ac colit. Quocirca jure optimo noster Platus hoc idem argumentum Platus tractans lib. 1. de Bono status Religiosi cap. 34. subinfert. Ignatius, inquit, Societatis Fundator Iesu fundator, & Auctor quantumcumque fuit, Societas non est ambigendum, quia Virginis opus fuerit: Deiparæ ex quo colligit Platus ipsam etiam Societatem à beato Ignatio fundatam, Deiparæ ascribendam: *Ve enim, inquit, qui glandem feru, totam arborem seris: sic Dei Mater dum Ignatium peperit, in cuius pectore, ut in Abraba lumbis ejus posteritas, nos omnes constinabamur, nos quoque, & totum hunc ordinem nostrum peperisse credendum est.*

Atque hoc quidem ipsum Sacerdoti cuidam nostro insignis religionis, & sanctitatis viro diuinitus monstratum est. Hic est Martinus Gutierrez Hispanus, qui tum aliis multas visiones, & reuelationes consecutus est, illamque inter cæteras; quod cum ex Hispania Romam ad Congregationem generalem anno 1573. per Galliam iter haberet, & ante Virginis sacellum equitaret, diuino lumine ei ostensum est se intra octo dies moriturum, (quod euenit, tum paulò post ab Hæreticis captus inter eorum manus in summis omnium rerum in commodis breui decessit) ipse verò P. Aegidio Confalez suo Prouinciati postea Societatis nostræ Assistenti, ac vice comiti, cui sub vitæ exitum generalem totius vitæ confessionem fecit, amice ea, quæ scribimus narrauit, à quo hæc deinde accepta sunt. Is igitur Martinus tum alia, ut dixi, multa, præsertim autem de B. Virgine diuinitus reuelata accepit; tum illud etiam, quod rem nostram attingit. Vidit enim aliquando illam eximia admodum specie micantem, veste præterea in magnam latitudinem expansam, ac sub ea veste Societatem nostram uniuersam collectam contineri, quam illa materno affectu complecteretur, eoque quasi suæ gratiæ, & charitatis tegumento confoueret. Hæc Platus ab illis ei, qua S. Dominicus innumeram fratrum sui ordinis multitudinem sub amplissima beatissimæ Virginis clamyde conspexit auctore S. Antonino 3. p. histor. tit. 23. c. 3. i. Fratris Martinio, & ei, quam Cæsius refert lib. 7. exemplorum cap. ultimo de Cisterciensibus, qui mysis sub Virginis miræ latitudinis pallio cuidam

Calvin.
Ceteris
in sub B
Verg. pal
liuere
cu-dam
religio-
ferdunt.
Quanam
Deus per
Socia. Iesu
operetur.

iisdem ordinis Religioso sunt ostensi, ut satis appareat benignissimæ matris erga Religiosos cœtus mirè amabilis, & effusa charitas; quos eo studio complectatur, & singulari tutela protegat omnes, ut meritò singulorum præcipua ab iisdem agnoscat, & habeatur Patrona.

43. Cæterùm quæ, & quanta Deus optimus in Orbe vniuerso per hanc minimam Societatem Iesu tam breui temporis spacio operari dignatus sit in peccatoribus, & facinorosis hominibus, tum fidelibus, tum etiam infidelibus ad viam salutis traducendis, iisque in pietate multipliciter promouendis, eum in omnium oculis satis versentur, non est cur à nobis in præsentia pluribus commendetur, & exemplis confirmetur: non nulla tamen cursim indicare nostrarum partium esse duxi, quod totum in Dei gloriam, à quo bona cuncta procedunt, & cui sub sacratissimo Iesu nomine hæc Societas contra aduersarias Satanæ potestates militat, ac in eius Genitricis laudem, quæ tam benignè Societatem completi, eiusque labores promouere dignatur, referendum est.

Cùm verò finis Societatis, atque institutum sit, non solum salutis, & perfectioni propriæ cum diuina gratia vacare; sed cum eadem impensè in salutem, & perfectionem proximorum, docendo, & ageo, priuatim, & publicè, omni, qua possit ratione, ac via incumbere; id Societas potissimum præstat conatur Ethnicos ad Christi fidem adducendo; Hæreticos ad catholicam veritatem reuocando; Catholicos in pietate excolendo. quid autem in singulis efficere studeat, breuiter perstringamus.

Sanè remotissimis, ac vastissimis tum Orientis, tum Occidentis solis Indiis, ad quas recens patebat nauigatio (ut tacem de aliis Clencis, ac Religiosis, qui magno cum animarum fructu operam suam in illis nauant) certè Beati Francisci Xauiè primis Beati Ignatii sociis, aliorumque ex eadem Societate labore, ac sudoribus Euangelii lumen esse illatum, Idololatriam multis in locis euerfam, mores effeatarum gentium ad Christianæ legis normam compositos scimus. Ad hanc porrò Indicam vineam excolendam, & Christi fidem inter Ethnicos diffeminandam nostri hac tempestate vniuersas eas Regiones in octo Prouincias Societatis

more distributas incolunt, quarum nomina sunt hæc Ad Orientem Goana, Malabaria, Malacam vtique, Amboinum, atque Malucas diffusas, Iaponica, quæ, & Sinas complectitur. Ad Occidentem verò Barfili, Mexicana, Peruana, Noui Regni, seu Quitensis; Paraquaria, & Philippinæ; in quibus socii in centum fere domiciliis distributi mille circiter, & quingenti degunt, qui in vicinas etiam oras excurrunt: in his plura iam centena millia capitum numerantur, qui Christiana sacra nostrorum opera susceperunt, inter quæ maximi sanè momenti, & vberissimæ spei est amplissimi Sinarum Regni aditus, dæmonis astu aduenis omnino præclusus, & impenetrabilis, Dei fauore, & nostrorum patientia, atque industria magna ex parte patefactus, multis ex Sinarum indigenis iam baptismo illustratis: Intima quoque Æthiopiæ Regna, nimirum Abyssinorum, quod Imperatori Presbytero Ioanni nuncupato patet. Item Manomopotapæ, Congi, Angolæ, Guinæ, aliorumque Æthiopum à nostris sunt adita, Christi religione mirum in modum iis in locis propagata.

44. Quod si de hæresum extirpatione, qui magna pars Septentrionis superiori seculo conflagrauit, agamus, nemo est, qui ignoret quantum Societas in decem fere Prouinciis per eas Regiones constitutis, in quibus Societate mille, & octingenti per domicilia centum, & quadraginta distributi numerantur, in hæresibus euellendis, hæreticisque ad catholicam veritatem traducendis verbo, & libris contra recentiore hæreses, & contra ipsos hæreticos à Canisio, Cardinali Bellarmino aliisque nostrorum editis profecerit, quid præterea in Anglia tum nostrorum, tum Anglorum Alti Sacerdotum, qui in Seminariis Italiae, Hispaniæ, & Belgii à nostris in pietate, & literis sunt instituti, non tantum laboribus, sed etiam sanguine pro fide Catholica fuso in dies præsterit, omnes nō unt.

Neque illud reicendum, quod veluti maximum Dei beneficium Societas agnoscit, Nam (ut fileam eos, qui Christi, & Ecclesiæ eius sponsæ causa, exilia, & proscriptioes sunt perpessi) In India, & Septentrione ad hanc vtique diem supra centum ex nostris vitam Christi causa, & fidei propagandæ studio potuerunt, ita enim Antonius Criminalis, Sacerdos Italus

Sinarum
Regni aditus
patefactus.
Fides catholica in
Æthiopia
regna propagata.

Quid in
Septentrione
natis
Regionibus
Societas contra
hæreses operetur.

Canisius.
Bellarm.
Anglicanorum
adulescentes à
Societate in
pietate, ac
litteris instruuntur.

Patres à
Soc. supra
Italus

*soluam
pro catho-
lica fide
intercepti-
Cap 35.*

Italus in Ora Piscariæ anno 1589. primus ex Societate ab Ethnicis martyrio est coronatus: Petrus Gorrea, & Ioannes Sosa Lusitani in Brasilia ann. 1558 P. Consaluus Syueria Lusitanus in Regno Monomotapa; de quo fufius infra, & cap. 35. P. Ioannes Baptista de Segura Viceprovincialis Florida Hispanus cum alijs septem è Societate in Florida anno 1568. P. Ignatius Azebeida Provincialis Brasiliæ cum triginta octo è nostris in navigatione à Caluinistis anno 1570. P. Petrus Diaz cum alijs undecim è Societate à Caluinistis quoque in eadem nauigatione anno 1572. in Anglia complures pro fide Catholica fortissimè mortem opperire, inter quos P. Edmundus Campianus anno 1582. P. Robertus Soruelus anno 1595. P. Henricus Garnettus anno 1606. præter hos, P. Kodusiphus Aquauina in Salfettana Regione Indiæ Orientalis ab Ethnicis cum quatuor è Societate anno 1583. P. Iacobus Salelius, & Gulielmus Saltamoniscus natione Galli, Abenaci in Gallia ab Hæreticis an. 1593. P. Consaluus Tapia Hispanus in Sinaloa Prouinciæ Mexicanæ anno 1599. P. Abrahamus Georgius natione Maronita è Societate ad oram maris rubri à Mahometanis propter fidem Christi anno 1595. alijsque per multu varijs in locis, varijsque temporibus pro Christo iunt interempti quorum Catalogus ad multorum coniolationem typis est editus: hos tantum attigisse volui, vt intelligamus in hoc Societatis horto sub Deiparæ patrocinijs floribus eius, rosas propter animarum salutem procurandam proprio sanguine purpureas, & lilia vitæ innocentia, ac puritate candida Dei, ac Deiparæ beneficio minime deesse.

45. Denique si animum conuertamus ad ea, quæ in vilitatem Catholicorum Societas exerceat, profectò in domibus, & Collegijs, quæ in locis, siue Catholicorum, siue hæreticorum, vel etiam in Indijs habemus Sacramentorum per Societ. penitentia, & sanctissimæ Eucharistiæ crebra usurpatio, tot iam seculis apud seculares intermissa, est seuocata.

*Cætera So-
ciet. iesu
ministra-
ria, quæ
pro anima
iuniorum
exerceat.* Verbi diuini explicatio non in quadragesima tantum, verum, etiam per totius anni circulum Dominicis, festisque diebus crebris ad populum matutinis concionibus, & pomeridianis lectionibus proponitur. Doctrinæ Christianæ capita pueris, alijsque rudibus traduntur.

Pauperes, alijsque in publicis custodijs timentibus, & Xenodochijs degentes inuisantur, necnon ad pietatem instituuntur, & inflammantur.

Extremis bachanaliorum diebus, quibus per multi personati per Verbum obambulare, profanis, & interdum obscæris comædijs interefse, choreas ducere; crapulæ, & lusibus indulgere consueuerunt; nostri in suis templis indicta supplicatione 40. horarum sacrosanctam Eucharistiam in summo altari insigni pentostromatum, candelarum, cæterorumque ornamentorum apparatu, & egregio musicæ concertu exponunt, impetrata quoque à summo Pontifice Indulgentia Plenaria; quibus homines affecti à carnalibus facilius diuellantur. Quò factum est, vt ardor ille, quo præcipites ad ea, quæ memorauimus, & sæpe etiam ad alia, quæ ijs adnexa erant, flagitia rãta auditate per eos dies ferebatur, magna ex parte summa bonorum omnium approbatione resixerit.

Congregationes Deiparæ nomine insignita suæ eius auspicijs in nostris domicilijs singulis hominum ordinibus seorsim Sacerdotum, Scholasticorum, tom maiorum, tom etiam minorum, Nobilium, item Artificum, & Rusticorum instituuntur, & propagantur.

Adolescentes ea præsertim ætate, qua ad vitia faciliè spontè sua, vel etiam prauis aliorum consilijs deflectere possunt, bonis moribus, pietate, & literis in scholis, quæ omnibus patent, imbuuntur. Magnus adolescentum numerus in Seminarijs præsertim in Indijs, & Septentrione sub nostrorum institutione educantur, ex quibus plurimi in Ecclesia Dei viles operatij prodicere.

Quamplurimi ex Societatis disciplina, siue ex scholis siue ex Deiparæ congregationibus agnita sæculi vanitate, contemptum omnibus, ad Religiosorum familias se conferunt, adeò vt omnes serè Religiones hoc tempore ijs abundent.

Diuina scriptura, sacra Theologia, Philo- sophia, Mathematica, Rhetorica, & humaniores litteræ publicè in Gymnasijs magna auditorum frequentia; cum pari vtilitate spirituali traduntur, quas etiam complures nostrorum scriptis commentarijs, quæ magna cum approbatione in manibus omnium versantur, illustrarunt.

46. Ad loca verò, in quibus Societatis domesticilia minime extant, nostri Patres permissio-

40. horarum supplicatione

Congregationes Deiparæ nomine

Adolescentium in scholis, seminarijs, quæ ad

Studium exercitium

Missio- Parum Societ.

missiones excurrere solent; in quibus omnes ad viriorum detestationem, & piorum operum exercitationem excitant, & inflamant; & hæc quidem omnia Societas gratis præstare fatigat, nullo admisso pro suis ministeriis stipendio, ne sponte quidem oblato.

Alia Societatis ministeria.

Cæterum his, aliisque Societatis ministeriis, priuatique colloquiis, Dei favore Societatis conatus promouente, illud effectum est, & indices sunt; ut complura scelera, tum publica, tum secreta sint: sublata, prauus abusus correcti, restincta dissidentium odia, bona iniuste ablata legitimis dominis restituta, carnis flagitia explorata; complura, quæ ad Deicultum spectant in mores inducta: Deiparæ, Angelorum, Sanctorumque cultus, atque intercessio, Imaginum, ac Reliquiarum veneratio populis incalcat: Temporum cultus, ornatus, ac mundities procurata. Quæ omnia quotidianis experimentis ad eam omnibus perspecta sunt, atque explorata; ut ea nemo inficiari possit; quin etiam plerique Societatis exemplo excitati, pia quadam imitatione, & congregationes, & frequentiores conciones, aliaque pietatis opera magno fidelium bono æmulati student. Atque hæc de Societatis Iesu fructu, qui ex eius in Christi vinea laboribus Dei benignitate colligitur, dicta sint.

47 **A**D hoc etiam caput conversionis animarum, quæ Deiparæ beneficio in via salutis sunt institutæ, spectat; compluresque aliorum Doctores, atque Magistros, eiusdem Dei Genitricis ope rerum cælestium cognitione, quam in alios transfuderant, adeptos; & ut interim taceam de Hermanno contracto, Ruperto Tuitiensis, & Alberto Magno; qui inter suæ tempestatis homines, singularem scientiæ eruditionem beatissimæ Virginis intercessione sunt consecuti, de quibus vberius cap. 36. in præsentivnicum tantum exemplum subiiciam. S. Gregorij Thaumaturgi Virginis sanctissimæ iussu à S. Ioanne fidem edocti.

Cap. 36.

DEIPARA S. GREGORIVM THAV-
MATURGUM IN FIDE INSTRUENDUM
CURAS.

S. Gregor. **I**N vita sancti Grego. Thaumaturgi Neocæsariensis Episcopi à sancto Gregorio Nysseno Basiliensi magno fratre grauitate confecti-
gini iussu pta, legimus eidem Gregorio Thaumatur-

go à miraculorum præstantia sic dicto, vigilanti, & diligentius res fidei meditati noctu apparuisse vna cum sancto Ioanne Evangelista forma senili, pontificia veste induto, Deiparam beatissimam in muliebri quidem figura, sed quæ formam superabat hominis, magnaque luce cubiculum complectente, ac sancto Ioanni dixisse, ut eundem Gregorium sanctissimæ Trinitatis mysterium edoceret; quod & factum est; Gregorius vero doctrinam illam diuinitus reuelatam protinus litteris mandauit, ac posteris per manus transmisit, qua populus ille institutus, & eruditus ab omni vitio hæretico permansit intactus. hæc ex Nysseno qui in ea fidei confessionem, quam appellat mystagogiam ad verbum ibi recitat, eamque in Ecclesia Neocæsariensi manu eiusdem Thaumaturgi descriptam seruari testatur. Quare mirum non est si S. Basilus tanti faciat Thaumaturgi fidem, utpote à S. Ioanne Deiparæ iussu edocti, cum eandem se retinere fidem gloriatur, quam velut lac purum è pectore S. Macrinæ auæ suæ, & in fide nutritis ab eodem Thaumaturgo in fidei mysterijs eruditæ olim ebibisset, ut ipsemet affirmat epist. 64. ad Neocæsarienses, & epist. 75. & 79.

à S. Iohanne Evangelista sanctissimæ Trinitatis mysterium edocetur.

Nyssenus.

Basilus.

Sed ut adhuc peculiarium personarum exemplis ostendamus ex hoc diuino throno non solum fulgurum miracula; sed etiam voces, & tonitrua procedere: recensenda sunt exempla eorum, qui in magnis sceleribus, tanquam iumenta in stercore suo computruerant, ac Virginis ope ex illis emerunt; qua blandis quibusdam persuasionibus, & admonitionibus, veluti vocibus permoti, qua validis internis increpationibus, veluti tonitruis à lætali sopore excitati, quibus peccatores se esse intelligentes à diuinæ iustitiæ timore utiliter concussi ad poenitentiam lamenta sunt traducti. Verum quia tonitrua non tantum eos, qui graui sopore stentunt, excitant; verum etiam dura feriunt, atque comminuunt; ne quid ad tonitruum rationem in huiusmodi Deiparæ exemplis desit, post peccatorum conversiones Deiparæ ope factas; subiiciemus eorum exempla, qui suæ in Deiparam impietatis veluti tonitru percussi, meritas poenas dederant, eorum quoque, qui cum Christi Ecclesiam miserè deustarent, per Deiparam

Apoc. 4.

1001 2.

sunt profligati, atque extincti. Verum ad peccatorum conuersiones veniamus.

Exempla complurium peccatorum, qui per Deiparam sunt conuersi.

ADMIRABILIS THEOPHILI LAPSI
per Deiparam cum Christo reconciliatio.

Theophilus 48 | Lustre est illud, & multis clarissimorum
Oeconomi | scriptorum testimonijs celebratum, quod
qui chiro Deipara in Theophilum contulit beneficium,
graphose quodque nos fideliter excerptum. sed in pau-
demoni ciora contractum ex narratione Euthichiani
deuorera Clerici, ejusdemque Theophili ministri, qui
admirabi se hæc omnia partim vidisse, partim ab ipso
lie per Dei Theophilo accepisse testatur. hic proponere
param re mus: tum quia beneficium exitit per se præ-
conestiatio clarissimum, & supra quam dici potest insi-
gne, in quo perspicue cernitur, quomodo ful-
gura, voces, & tonitrua, miracula videlicet,
blandæ admonitiones, & severæ scelerum in-
crepationes ex Deipara velut ex Dei throno
promanent; tum quod ejus tanta sit, tamque
certa auctoritas, ut ne Centuriatores quidem
pestilentissimi nostræ tempestatis hæretici, &
Dei genitricis gloriæ alioqui satis iniqui, fidem
abrogare ausi sint. teste nostro Canisio lib 5.
de B. Virg. cap. 26. hoc autem ita gestum
est. Antequam in Romanum Imperium
Persæ inuaderent, quidam nomine Theophi-
lus Adanensis Ecclesiæ (est autem Adanas se-
cundæ Cilicum Prouinciæ Urbs) Oeconomi
tanta sanctimonie laude floruit, tanta
munus sibi commissum integritate ciuium-
que approbatione exercuit, ut defuncto ejus
Urbis Episcopo, munus illud sibi omnibus
Cleri, & Ciuitatis sententijs, votisque delatum
pertinaciter recusarit, cumque se eo loco in-
dignum planè profiteretur, infimis precibus à
Metropolitano eam dignitatem est depre-
catus. Oeconomi que locum magno Christianæ
humilitatis experimento retinuit. Accidit
autem, ut inuidorum calumnijs paulò post ita
frequenter, acriterque peteretur, ut ab Episco-
po Oeconomi gradu dejectus, in ordinem re-
ductus viueret. Hanc ille iniuriam iniquissimè
ferens diaboli instinctu se ad Magum
quendam genere Hebræum contulit, opem

ex ejus maleficijs querens. Eam hic enixè
pollicitus, postera nocte ad Hyppodionum
deducit, monens ne signum crucis ulla ratione
faceret, ibi Saranam magno satellitio stipa-
tum: Hebræus precatur, ut Theophilo o-
pem roganti ferat, negat Satanas se facturum,
nisi ille filio Mariæ, & ipsi Mariæ renunciet,
renunciationemque scriptis tradat: paret mi-
ser Theophilus iussis, renunciationemque
scriptam cera obfirmatam ei tradit, seque mu-
tuo amicè sunt amplexati: tantoque scelere
suscepto, tamen lætus abiit domum. Inse-
quenti luce, Deo sic permitte, Theo-
philum Episcopum in Templum publicè ad-
uocatum honorificè suo loco restituit, au-
getque insuper nouis dignitatis, ac jurisdic-
tionis appendicijs: rogat etiam sibi igno-
scat, si eo deposito, quem sanctum, aptumque
sciat, alium subrogauerit ineptum. Verum
cum Dei benignitate, qui non vult mortem pec-
catoris, salutare compissent cogitationes in mi-
seri hominis animum inirepere, vehementissi-
mos poenitentiae stimulos paulatim concepit:
vacabat autem jejunijs, precibus, & lachry-
mis: cumque hinc admissi sceleris magnitudi-
nem ingenti cum animi cruciatu secum, repu-
taret, atque perenderet, inde verò quod Chri-
stum ejusque Genitricem chirographo abne-
gasset, seque Satanae in seruum tradidisset,
clausos omnes ad veniam consequendam
aditus sibi videre videretur: unum illum, qui
per Deiparam semper patet, sibi facile esse
existimabat, quamquam ad illum, dum ei
quoque renunciauit, clausisse sibi quantum in
se erat, agnosceret. Ergo ad Virginis templum
feruenti corde, & magna animi alacritate
confugiens, jejunijs, & assiduis diurnis, no-
cturnisque precibus, lacrymisque infatigabili-
ter quadraginta ipsos dies, noctesque ad ejus
apud Christum patrociniū impetrandum
vacauit, nec frustra. Nam post quadagesi-
mum diem nocte media Dei Parentem cor-
poreis oculis ad se venientem conspicitur,
illa primum Theophilum acriter oburgat,
patrati sceleris acerbiter exponit, quamque
difficiliter hujusmodi condonetur impietas,
qua ipse Christus abnegatur. Verum cum ille
crimen agnosceret suum, & magno opere illud
destaretur, allatis alorum conuersionum
exemplis, quibus tamen ad misericordiam
per poenitentiam aditus patuisset, eandem
quoque

quoque misericordiam sibi suppliciter, enixe-
 que implorabat: Nam & Niniuitæ, inquit, qui-
 bus subuersionis dies jam denunciata erat, per
 poenitentiam sunt seruari: similiter & Dauid,
 post tot beneficia diuinitus accepta, in adul-
 terium, & Uriæ cadem prolapsus, non tantum
 peccatorum remissionem, verum etiam prop-
 heticæ donum iterum est consecutus. Petrus
 Apostolorum princeps post trinam Christi
 negationem Dominici gregis pastor efficitur.
 Paulus ex persecutore factus est vas electionis.
 Cyprianus olim Magus Satanae totus addictus,
 per dæmonum incantationes Iustinae virginis
 sanctissimæ pudicitiam expugnare conatus,
 tandem ad Christum conuersus cum eadem
 Iustina præclaro martyrio est coronatus. Si-
 cuti ergo hi omnes, alijque innumerabiles
 per poenitentiam à filio tuo veniam adepti,
 nonnulli etiam dignitate sunt aucti; Ego
 quoque miser peccator ad tuam misericor-
 diam accedo, ut manum mihi porrigas, ut-
 que malorum, quæ admisi, veniam per te à fi-
 lio tuo consequar. Tum Virgo beatissima
 misericordiae mater iubet fateri à se Iesum
 Christum esse genitum, eum esse verè Dei
 filium, ex quo viuus iudicandi essent, &
 mortui. At Theophilus post accusatam hu-
 militer, ac demissè suorum labiorum ex Chri-
 sti abnegatione impuritatem, paruit tamen,
 quemadmodum sibi imperatum est, fideique
 confessionem, & eos præsertim articulos, qui
 ad Christi diuinitatem, atque incarnatio-
 nem spectant, disertis verbis pronunciat; seque
 ea corde, & ore confiteri, colere adorare,
 ac complecti affirmat. At Virgo beatissima
 se pro eo veniam à filio impetraturam pol-
 licita recessit, cum iam illucesceret. Neque
 interea quicquam ex pristinae vitæ duritia pe-
 renobus lachrymis, jejunijs, perpetuisque pre-
 cibus in eodem Virginis templo humi stratus
 Theophilus remisit: sed Deiparae imaginem
 intueri non cessabat, spem suæ salutis expe-
 ctans: cum ecce tibi nocte alia eandem
 peccatorum Adlocatam Deiparam in con-
 spectu habuit, quæ hilari vultu, & lætis
 oculis clementiores illas voces adiunxit: Ho-
 mo Dei sufficit tibi poenitentia, quam o-
 stendisti; suscepit Deus lachrymas, & pre-
 ces tuas propter me; tantum memento re-
 ctam in filium meum fidem ad extremum
 usque spiritum conseruare. Ad hæc Theo-
 philus se fideliter præstiturum, quæ ei pol-

licitus erat, respondit, adiecitque se eam o-
 mium defensionem, atque ipem secundum
 Deum agnoscere. Verum agebat chirogra-
 phi, quo se dæmoni obtulerat, moestissima
 recordatio itaque multis lachrymis oppletus,
 unum hoc restare, quod à Matris Dei clemen-
 tia petat. Chirographi, inquit, quo me da-
 moni deuoni restitutionem: post triduum Dei-
 para afflictorum leuamen per quietem chiro-
 graphum ita, ut erat obfignatum ei deferret
 Expectatus, illud supra suum pectus reposi-
 tum inuenit, vix se ipse præ lætitiæ magni-
 tudine capiebat. Inequenti luce, cum dies esset
 Dominicus, Ecclesiam Episcopus, numero-
 susque fidelium coetus ad sacra facienda, at-
 que audienda conuenerat, Euangelio recita-
 tio ad Episcopi pedes coram uniuersa Eccle-
 sia procedens Theophilus, factum narrat; chi-
 rographum sui sceleris testem episcopo tradidit
 quod etiam, ut in ambone coram populo le-
 geretur impetrauit. Erupit in Dei, Deiparae
 que laudes, qui ad rei gestæ narrationem ob-
 stupuerat, Episcopus: iubet Theophilum è
 solo surgere, cuius rogatu scelerata syngrapha
 flammis est tradita, mirante, ac gestiente po-
 pulo, & cum lacrymis multas horas clamante:
Domine miserere: episcopus silentio indicto sa-
 crum missæ officium peregit; Theophilum
 sacrosancta Eucharistia impertijt, statimque
 (mirum dictu) solis instar Theophili facies
 palam collucere visa est toti populo, qui ex
 hoc ad Dei gloriam magis prædicandam mi-
 rificè accensus est. His peractis recta ex eo
 loco ad B. Virginis templum, in quo adeo
 mirabiliter è Tartari fauceibus ereptus erat
 Theophilus se contulit. Nec mora ægro-
 tare confestim cepit, breuitate ac salutari
 morbo, rebus domesticis dispositis post tri-
 duum salutatis fratribus eodem loco absarti-
 ptus, animam Deo reddidit cum inter morien-
 dum Dei semper, Dei que Matris laudes ce-
 lebraret. Hoc Deiparae beneficium in Theo-
 philum è Satanae unguibus extractum com-
 plures Patres crebrè in eisdem Virginis lau-
 dem prædicant, & extollunt & præter ipsum,
 qui hæc litteris mandauit, Euthichianum
 Theophili ministrum, cui hæc omnia probè
 comperta fuisse, ipsemet in fine hujus narra-
 tionis testatur, & præter Simeonem Meta-
 phrastem, qui eam ex Euthichiano in suis
 operibus descripsit die 4. Februarij, quam

Surius.
Damian.
Bernard.
Bonaue.
Beluacen.
si.
S. Antoni.
nus.
Vitas fra.
trum.
Speculum
Exempl.
Molanus.
Metaphr.

eadem die Surius tom. 2. reponit: ejus meminit Petrus Damianus, qui ante sexcentos circiter annos floruit serm. 1. de Natiuit. Virg. & S. Bernardus tom. 2. in deprecatione ad Virginem, & S. Bonauentura in speculo B. Virginis cap. 8. ubi citat etiam Bernardum. Vincentius Beluacensis libr. 21. specul. histor. cap. 69. S. Antoninus 3. part. summ. Theol. titul. 31. cap. 4. §. ult. Et quidam ex ordine Prædicatorum morti proximus, quemadmodum refertur in libro, qui inscribitur vitas Fratrum Prædicatorum in addit. ad 5. par. & habetur in Speculo Exemplorum distin. 7. num. 56. denique Molanus in martyrologio Usuardi à se aucto die 4. Februarij, ubi hæc legitur: eodem die ponit Metaphrastes pœnitentiam Theophyli per intercessionem gloriosissimæ Deiparæ, Auctore Euthichiano hujus Theophyli ministro. hæc Molanus.

De otio.
qui Chri.
stum ab
negaret
per Virgi.
nem con.
uerso.
Casarius.
Beluacen.
Cap. 24.

Cæsius in distimili casu similem narrat historiam libr. 2. exempl. cap. 12. de Iuvene, qui ut diuitias Satanæ opera consequeretur, illius suasionem Christo negato, Matrem ejus negare noluit: sed pœnitentia sui peccati commotus lacrymis, & magnis clamoribus tanti sceleris veniam per eandem Dei genitricem impetrauit, id quod plenius cap. 24. referemus & Vincentius in specul. hist. lib. 7. cap. 105. & 106. uberius describit, dicitque euenisse in Aquitania.

S. Maria
Ægyptia.
ca per B.
Virg. ad
pœnitent
iam re.
vocatur.
Sophron.

S. MARIA ÆGYPTIACA OPE DEIPARÆ CONVERTITUR.

49 Sancta Maria Ægyptiaca, quæ anno Domini circiter 520. claruit, cujus vitam Sophronius Auctor grauisissimus Episcopus Hierosolymitanus litteris mandauit, inter pœnitentes nobilissima, cum decem, & septem annos in magnis scelerissimisque libidinis flagitijs vitam duxisset, plerique etiam occasio fuisset peccandi, ac propterea cum Ierolimam ad S. Crucis festum venisset, ibique ab ingressu in templum, ubi S. Crux adoranda proponebatur, diuinitus arceretur, ad Virginis imaginem, quæ in atrio templi erat, confugit: hic supplicem eam exorat, Deoque vadem, ac obfidem dedit cum eo, ne quando ad pristinas carnis turpitudines relaberetur, eiusdem virginis fauore ad templum adorandæ Dominicæ crucis gratia, tandem admissa, Virginis benedictionem agnoscens, his eam verbis è templo

egressa precabatur: Tu mihi Domina miserata es, measque preces non repulisti: per te meritoriam Dei, quam peccatores percipere non possunt: per te glorificabo Deum peccatorum recipientem pœnitentiam: Domina meane derelinquas me, neque deseras me, sed iugiter custodias ubi me tu vis ire; & ita sacrosanctæ Eucharistia in templo juxta Jordanem percepta, eundemque Jordanem transgressa, vitam in vasta Eremo ad annos quadraginta septem sanctissime produxit: cumque ibi crebris, & tribus, & importunis tentationibus urgeretur, quasi Dei genitricis astaret imagini cum lachrymarum copia: Meam (inquit ipsa) mihi succurreret orabam fidejussorem, & auxiliatrix mea præsto mihi inuenitur ubique & undique vigilans custodit, sic illa in narratione vitæ suæ ad Abbatem Zosimam, à quo in extrema vita sacrum Dominici corporis viaticum accepit, eoque sumpto feliciter obdormiuit in Domino, ejus honorifica mentio fit in 2. Synodo Nicæna Act. 4. ubi Ioannes Monachus, & Vicarius summorum Episcoporum Orientis post recitatam in plena Synodo hanc narrationem de imagine Deiparæ, cui S. Maria Ægyptiaca se commendarat, hæc subintulit. Talem imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri Ciuitate, eamque sæpius salutauimus. Nec illud reticendum, B. Ioannem Columbinum, nobilem Senensem fundatorem Religiosissimi Ordinis Iesuatorum, olim mercaturæ deditum, ex lectione admirabilis conuersionis, & conuersationis ejusdem S. Mariæ Ægyptiacæ ad eum conuersum à seculari vita, ut uxore de ejusdem consensu relicta totum se Deo tradiderit, & religionem instituerit præcipua sanctimonia, & sui contemptu insignis.

S. CYRILLUS ALEXANDRINUS, alijsq; per Deiparam monitis quadam emendant.

50 CUM S. Cyrillus Alexandrinus patrum etiam Theophilum Episcopum item Alexandrinum secutus zelo quidem, sed non secundum scientiam S. Joannis Chrysostomi nomen in sacras tabulas restituere detrectaret, videre sibi vitus est se ipsum sacris ædibus expulsum à Ioanne, diuino, qui circa eum erat, satellitio maxime flecto, & Matrem Domini pro ipso deprecantem, atque multa pro eo, sed illud præcipue, quod pro ipsius gloria pluri-

Ricard.
Maia
la d
para
nar
al
ab
ab
Synod
secun
Nicæna
B. Ioan
Columb
ni
Orat
fundat
conu
Grego
Conse
uina
per V
num.
S. Ant
nos.
lib. 8.

plurimum decertasset referentem, vt in sacra
templa reciperetur orare: qua visione admo-
nitus, vaide eum, quod contra illum impru-
dens profus irritatus fuerit, poenituit; terrorem
que corripit: nam coacta Synodo Prouin-
ciali nomen Ioannis ipse, & reliqui Episcopi
in sacro albo reposuerunt. hęc Nicephorus
lib. 14. histo. cap. 28. ex historia Nicetę Philo-
sophi.

Niciphor.

Musa puella
Dei
para mo-
nita, vt
aliquid pu-
ellariis ab-
stineret.

Quantum vero Deipara etiam leuia pecca-
ta auerferat, ea que à nobis cauere velit, facile
ostendit exemplum Musę puellę, cui Dei ge-
nitrix per visionem apparuit, atque coxuas ei
in albis vestibus puellas ostendit, eam que re-
quirit, an cum eis esse, atque in eius obsequio
vivere vellet: cui cum respondisset, Voio iussa
est nihil ultra leue, ac puellare agere; à risu, &
iocis se abstinere, die trigesimo inter eadem
virgines ad eius obsequium omnino ventu-
ram quibus visis non sine parentum admira-
tione, quibus hęc narravit, Musa in cunctis
suis moribus mutata est, omnem que se leui-
tatem puellaris vite magna grauitatis deterisit
manu, tunc post vigesimum quintum diem fe-
bri correpta est: die autem trigesimo cum
hora exitus eius appropinquasset, Dei genitri-
cem cum puellis, quas per visionem viderat ad
se venire conspexit, cui etiam se vocanti de-
pressis reuerenter oculis aperta voce clama-
uit, Ecce Domina, venio; Ecce Domina, ve-
nio. in qua voce spiritum feliciter reddidit. ex
Gregorio dialog. cap. 17.

Gregorius

Conuersio

vniuſam

peccatoris

per Virgi-

nem.

S. Antoni-

ni.

lib. 8.

§ 1. Quidam insignis peccator ex S. Antoni-
no 4. par. sum. tit. 15. cap. 5. § 2. per visionem
ad Dei iudicium perductus, videbatur sibi à
dæmone multipliciter accusari: sed B. Virgo,
cuius ille erat deuotus, tanquam mediatrix, &
aduocata ad singula respondit. & illius pecca-
tis, quę dæmon obtendebat, opposuit sui filii
passionem, quę omnibus sceleribus præpon-
derat, iuxta illud Iob 6. *Vermis appenderentur
peccata mea.* &c. Denique cum ad præceptum
Iudicis in statera appenderentur bona, & ma-
la: & mala quidem, quę erant plura, præpon-
derarent; Deipara manum suam ad stateram,
in qua erant pauca bona, apposuit, & traxit
eam ad tenam, & præponderauit alteri, quate-
diabolus confusus abcessit: ille euigilans, vi-
tam suam emendauit. hęc S. Antoninus.

His addi potest illud, quod anno 1399 con-
tingit. cum enim mundus propter hominum
Peccata fere de iudicis esset, Virginis opera, &

admonitione homines ad publicam poeniten-
tiam conuersi sunt, quod ex S. Antonino, qui
præfens hęc suis oculis se spectasse memorat
attulimus supra cap. 16. vbi de Virginis ita se-
fericordia egimus.

Anno Domini 934. Diaconus quidam
Viredunensis, nomine Adelmannus, languore
depressus, spiritum visus est amisisse, sed ante-
quam feretro imponeretur, reuersus, ita sui-
rexit validus, vt sibi videretur nihil ægritudi-
nis fuisse perpeſsus: qui se diuersa supplicio-
rum, vel refrigerii loca vidisse testatur, se que
loco pœnali deputatum: Dei vero genitricis
precibus, beato quoque Martino interceden-
te ad agendam poenitentiam præfenti vite
reddidit. Hęc ad verbum ex Frodoardo
huius temporis scriptore accurato apud Ba-
ronium tom. 10. ad annum 934.

Mortuus

Diaconus

quidam,

vt poeni-

tentiam

ageret à

Maria ad

viam est

reuocatus.

Frodoar-

dus apud

Baroniū

Peccator

per Dei-

param ef-

uersus.

S. Brigittę

In lib. 4. Revelationum S. Brigittę cap. 54.
Deipara loquens cum S. Brigitta, quendam
peccatorem sua intercessione ex peccatis con-
uersum, & de potestate dæmonum liberatum,
vocat filium lachrymarum recentem de mun-
do spiritualiter natum: Propter lachrymas, in-
quit Deipara, & propter preces amicorum
meorum extraxi illum de mundo, in tantum
quod iam spiritualiter est sicut puer nouiter
natus: idem ab illo, ad quem te miseram, pre-
cibus suis, & bonis operibus educari, & consi-
lijs custodiri debet hęc ibi.

Complurium vero aliorum peccatorum
admirabiles conuersiones Deiparę benefi-
cio factę in Tractatu de Miraculis describen-
tur.

ALIQVI A DEIPARA CLEMENTER

in oſſi respiciant.

§ 2. Nō solum Deipara peccatores ad sua
um scelerum dolorem suauiter admoni-
tionem, quasi blanda voce excitat, etque veniam
impetrat, verum etiam increpationibus, ac
pœnis, quasi tonitruu sonitu, ac terrore à vetera-
no delictorum eos excitandos curat; quorum
aliquas hic ponemus, reliquos ad Tractatum
de exemplis Deiparę reijciemus.

Cosmanam vxorem Germani Patricij hæ-
resi Serueriana laborantem ab ingressu sancti
Sepulchri B. Virgo ei apparet in eodem loco
prohibebat illis verbis: Quomodo cum nostra
non sis, audes huc ingredi; atque ita ad fidem
conuerſa ad sanctum Christi sepulchrum ad-
missa est: habetur in prato spirituali cap. 48.

Cosmanę

hæretica

corrip-

tur, & ad

veritatem.

Prato Spirit.

Eskil.

*Eskillus
reprehensio
sua corre-
pium.*

Eskillus puer duodecimum annum agens cum ægrotus lectulo diu decubisset, tandem corporis sensibus destitutus, ita ut fere mortuus putaretur, extra se factus in spiritu ad fornacem quandam veluti clibanum ardentem perductus, in eamque vi pertractus arde- re cepit; iamque nihil nisi ignem æter- num sibi superesse cogitans, Dei beneficio pec- quoddam ostium euadens, regium palatium reperit, in quo Cœlorum Reginam in gloriæ throno residentem vidit, eamque obnixè pre- catus est, ut sui miseretur: sed vultu severo ab ea exceptus, iubetur ad ignem cruciandus re- verti, acriter de ipso conquesta, quod saluta- tionem Angelicam ne vna quidem vice sibi re- præsentasset. iterum Eskillus nonnullis, qui præsentantes aderant intercessionibus ahibitis, pollicitus se Dei genitrici in posterum famu- laturum, eamque super omnia post Deum vene- neraturum eidem Deiparæ intercessione ab igne ereptus eique ad poenitentiam agendam vitæ spatium est prorogatum, qui ad se re- diens gratias Deo, & Deiparæ agens, quod ab incendio liberatus esset, vitam deinceps san- ctè instituit. Dacorum postea factus est Epif- copus, & deinde ex Episcopo Monachus Cister- tiensis hæc omnia plenius narratur in histo- ria ordinis Cisterciensis, & habetur in speculo exemplorum dist. 3. num. 32.

*Historia
ordinis Cis-
terciensis
Spec. Ex-
empl.
Quidam
à Virgine
reprehensio
sua, quod
loco ora-
tionis dor-
mires.
Casarius.*

*De Cister-
ciensi à Vir-
gine repre-
hensio, &
emendatio.*

Cisterciensem quendam in cura corporis, & medicinis nimis superstitiosum, qui frequen- ter extra Monasterium vagabatur, à prio- ro quodam electuario, quod reliquis Mona- chis distribuere Deipara videbatur, repulit il- lis verbis: Tu de meo electuario non indiges, quia medicus es, & plurimas tibi impen- dis consolationes: quare tristis effectus, cul- pam agnouit suam, atque emendavit: quo circa in proxima sua solemnitate iterum Do-

mina famulos suos prædicto modo visitans ad eundem veniens: Quia (inquit) te emen- dasti tuis medicamentis mea præferens, ecce de meo electuario, sicut cæteris, tibi impetior, de quo tantum dulcedinis, & deuotionis concepit, ut deinceps stabilis maneret, & car- nis commoda tanquam stercora reputaret. hæc Casarius lib. 7. miracul. cap. 48. & Vi- centius lib. 7. spec. hist. cap. 108. idem, sed pau- lò aliter refert.

*Casarius
Beluacensi.*

NONNULLI IN DEIPARAM IMPH
membrorum priuatione, vel e-
tiam morte multan-
tur.

54 QVANTUM complurium in Deipa- ram impiorum punitiones à nobis in tractatu de exemplis recensentur, hoc ta- men capite eorum aliquot, ex quibus reli- quæ intelliguntur, describere operæ pretium duxi.

Narrat Damascen. orat. 2. de dorm. Virg. Damasc. historiam quandam, quam multorum sermo- Hebræi ne circumferri tristatur de Hebræo quodam, quidam qui dum corpus Dei genitricis ad sepulchrum Apostolorum manibus effertur; temerè Virgini- & diabolico impetu concitatus vera- contigit que manu lectum furiosè in terram detraxit, audenti sed repente manibus suis priuatus est, quo eandem mente suam ad fidem, ac poenitentiam im- mutauit, & sic incolumitatem rursus est con- secutus. hæc iisdem fere verbis ex Damasceno. Hoc ipsum narrat Simeon Metaphrastes oratione de ortu, & dormitione Deiparæ, ad- ditque Hebræum hunc poenitentia ductum lacrymis fuisse, & sancti Petri iussu vlnas ma- nibus abscessis applicasse, sicque sanitatem esse consecutum. Idem habet Nicophorus lib. 2. hist. cap. 22.

*Damascenus
simila
christi
fringet
puero
vultus
tuo.*

Metaphr.

Nicoph.

*Mitria
audacia
in Deipa-
ram cor-
tundit.*

*Thoma
Breda*

55 Anno 1580. cum Oliuerius Tempelius Bruxellæ (quæ eo tempore ab hostibus Regis occupabatur) præflet, & Hallense oppidum paruulum, quod tribus milliibus Bruxella distat, in suam potestatem redigere vellet; vbi; ut supra diximus, Deiparæ Templum cum eiusdem Imagine miraculorum magni- tudine illustrata cernitur; frustra die 3. Iulij rem aggreditur; Deipara suum oppidum, sicut & alias ita & nunc ab hostibus protegente, & ea quidem die repellitur; sed callidè quasi omisso incepto abit: Clam tamen conductis in v-

in vnum præfidis vires auget, & inopinatus sub noctem sequentem cum scalis, & reliquo apparatu redit. In via cum alacres incederent mutuo sese adhortantes, miles quidam hæreticus nomine Ioannes Zuuyckius ore sacrilego iactabat se suis manibus Hallensi mulierculæ (Dei parentem intelligebat) nasum abscissurum; Cùm verò ad oppidum peruenisset, excussa grande plumbea, nasus ei auferretur, quare à commilitonibus mirifice est irritus qui identidem eum ad nasum recipiens dum Hallas mittebant, quæ in re Deiparæ benignitatem intueri licet, quæ hominem nefarium omni poena dignum benignè sui sceleris hæc læui poena admonere voluit.

Aliud simile exemplum.
Alter in eadem expeditione Ioannes Rysseimannus immaniore etiam sæuitia, & ore terrore effuderat, sacratam se statuam Bruxellam adducturum, atque ibi igne subiecto publicè crematurum, qui mox blasphemix poenam accepit; in ea enim oppugnatione os, & mentum tormenti ictu ei est ablatum, & paulò post ipsa etiam vita. Hæc duo narrat Lipsius in opusculo, de D. Virgine Hallensi cap. 7.

Deipara simul christi confringens, à puero lesa vulnerata.
Circa annò Dominicæ Incarnationis 1577, cùm passim in toto penè Belgio Iconomachi templa, & imagines irruere cœpissent: contigit in celebri quodam pago Lokeren appellato, quatuor miliaribus à Gandauo distito, quendam B. Virginis Deiparæ statuam inuadere, ac demoliri, cumque magno labore talem imaginem luxasset, decidens illa, sui ipsius casu vindictam infixit Iconomacho: Nam casus iste imaginis, nutu diuino sic accidit, vt puellus ille Christus Dominus, quem Virgo mater vno gestabat, quantumcunque antea blandulus, nunc vlticri manu (quam arte Sculptoris protensâ habebat) recta in caput ipsiusque maxillam Iconomachi impingeret, eandemque velut armilla quadam, acuta perforaret, sicut de Leviatan apud Iob legimus Iob 40. & Psalm. 31. *In chamo, & freno maxillæ eius eorum constringe, qui non approxinant ad te, quamquam hic animo præpostero nimis approximaerit.* Historia ab oculatis, & fide dignis testibus in consensu honoratorum virorum nobis relata est. Hæc ad verbum Tilmannus Brëdenbachius lib. 3. sacrarum collationum cap. 22.

PETRVS ARAGONIVS EX CARMELI-

tano Templo versus quod tormenta aenea dispendenda curaret, aenea pila scuto occubuit.

56 **Q**VANTA autem reuerentia Sancto Petrus Aragonius, præsertim Deiparæ, in bellis etiam iustis ab omni militari iniuria, & bellica profanatione sint custodienda, sequens exemplum templi Deiparæ à Carmelo apud Neapolim aperte declarat. Cum Alfonso, qui primus ex Aragoniis à Ioanna II. Regina Neapolitana in filium adoptatus, cum Renato Andegauensi de Regni possessione armis contenderet, eaque de causa anno 1439 Neapolim, quam Renatus obtinebat, terra, marique obsideret, Petrus Aragonius Alfonso frater totius exercitus Dux eam Civitatem multis in locis, sed præsertim murum illum Civitatis propè templum B. Virginis de Carmelo ad portam Urbis, vulgo à mercato dictam, æneis tormentis quatuebat: prostrato muro, qui Carmelitanum templum obiegebat, ingens quidam globus disiplosus eius templi Absidem perumpens caput Statuæ Christi Domini Nostri è Cruce pendens, quæ super trabem in media templi testudine collocata erat, recta petiit, cuius ictum statua ipsa caput demittendo insigni miraculo declinavit, quare ingenti Absidis concussione, & terrifico pile fragore exciti Patres Carmelitæ, alique Ciues Monasterij custodiæ deputati accurrunt, tantumque miraculum conspicati, sacræ Crucifixi effigiem ad tutiorem locum transferre frustra sunt conati: eam enim nequiquam mouere potuerunt: caput verò sacræ Crucifixi statuæ in hodiernum vsque diem aliquantulum solito depressius visitur: pila item illa ad miraculi monumentum in templo asseruatur tabella exposita, quæ totius rei gestæ narrationem continet, Insequenti verò die, qui teste Mariana erat 23. Octob. & in feriam sextam incidit, cùm idem Petrus ad vallum, aggeremque vbi aenea tormenta ad quatendam Urbem collocata erant, aduenisset, iubetisque vbi verberationem versus eandem partem redintegrati, è Diuæ Mariæ Carmelitane Templo, inquit Mariana, tormento percussus occubuit, pila tertio ad terram illisa, quarto ictu caput

Petrus Aragonius, qui in B. Virg. à Carmelo templum aenea tormenta dispendenda curaret, aenea pila scuto occiditur.

Circa Crucifixi simulachrum pila aenea ictum declinat.

Idem loco moneri non potuit.

Mariana,

put eius comminuit. sic ille; quo audito Alfonso fratris nece moestus, iustam tamen Dei punitionem agnosceus, testatus est se, cum Crucifixi miraculum, quod pridem euenerat, ex transfuga cognouisset, Petrum fratrem eodem, quo interijt die sedulo monuisse, ne versus Carmentanum Deiparæ templum tormenta displicere iuberet. Petrum verò ad hoc nullum sibi responsum dedisse, sed malo suo eandem verberationem rursus tentare voluisse. Ad hæc tanta secuta est imbrum magnitudo, vt obsidio soluenda fuerit. Alfonso verò hoc Crucifixi miraculo adeò est permotus, vt cum trienno exacto Neapolis in eius potestatem venisset, posttridie ad templum Deiparæ Carmentanum adierit, vt sacram Crucifixi imaginem piè veneretur. quod & deinceps crebrò facitavit. hæc Thomas Cost.

Mariana.

non referat, necem tamen Petri miraculo tributam significat his verbis: *Vulgus militum, sed & populi multitudo Petri eadem in Religionem vertebat, præsertim continuis imbribus oppugnatione impedita, soluta obsidione Capuam discessum, hæc Mariana.*

Miraculum S. Mariæ ab Arcu prope Neapolim in Nolana Diœcesi,

VIR QUIDAM DEIPARÆ AB AR-
ca imagine, qua in Nolana est Diœcesi, percussa, suspensio; Mulier item in eadem Deiparæ blasphemam pedum abscissionem mihi dantur.

57 VERVM omnis quam plurimis aliis ex omni antiquitate petitis exemplis, quæ ad hoc confirmandum afferri possent, veniamus ad ea, quæ vel Patrum superiore, vel nostra recentiori memoria contigerunt. in via publica prope S. Anastasiam (id est, oppidum Nolanz Diœcesis ad Ciuitatem Vesuuium spectans, quod inter Nolam, ac Neapolim sex passuum millibus æqua distantia interiacet, situm ac Vesuuij montis iadices flammæ, cinerisque eruptione, ac Plinij interitu maxime celebris) erat angustum, ac tenuis fa-

cellum in campestri loco antiquitus extructum, cui nomen vulgo S. Maria ab Arcu, sic dicta à fornice, ad cuius leuam in pariete erat liquidis expressa coloribus Deiparæ imago, puerum leuam inter brachia gestantis, quæ quamuis nullo olim Clericorum perpetuò seruitio coleretur, illustrata certe diuinitus est nobilissimo miraculo, quod finitimos populos ad pietatem, nouumque facilli cultum exciuit. Enim verò centesimo fere ab hinc anno cum in ea vicinia ludum aliqui desiderent, quo lignei globi trude item lignei circumaguntur in plano, ac subinde trudentur, impius quidam, & proiectæ audaciæ, quod pecunie iacturam faceret in ludo, die, qua sacratissimum Resurrectionis Domini Pascha proximè sequitur, arreptam, qua ludabat pilam irato, infensoque animo in depictæ Deiparæ faciem sacrilega manu contorsit; inde repente sanguis miraculosè dimanauit, cuius represso fluxu tanguinei coloris impressa cicatrix diuinitus remansit in facie. Verùm ex templo impius percussor immobilis factus, eodem in loco in secleris poenam, ludicis tentantia infelici arbori cum luforis instrumentis suspensus interijt: tunc verò perspicua miraculi nouitate commota vicinia est, ad nouam Deiparæ pietatem, tunc aucta celebritas, nam eadem feria secunda Paschatis, eo in loco decretata est solemnitas, quæ ad inlequeus vsque miraculi tempora perdurauit, quin etiam ad posteritatis monumentum reum ex arbore suspensum cum luforis instrumentis in veteris ædiculæ pariete, hæc inscriptione notatum coloribus expresserunt, quæ nos ipsi longo intervallo ex eodem semidurito expressimus, ea verò e usmodi est, demptis quibusdam oculis vetustate exelis, quas etiam punctis notatas lectori supplendas relinquitur: Mirabilis Deus in sanctis suis, quanto magis in Matre sua, quam cum quidam diabolica instigatione lufor pila percussisset in faciem, repente immobilis factus à curia deprehensus, & ex arbore suspensus fuit. Dominus Cæsar... tot, ac humilis Dei seruus, ... nus de lamone restauru M. A. N. D. 1577. ator. f. m.

58 Verùm anno 1590. iterum accensus est feruor, iterum ad aucta frequentia alterius celeberrimi miraculi occasione: nam anno proximè superiore feria secunda Paschatis, qua annu-

mulier po-
 dum ab-
 scissione
 mulierum
 ur

versaria celebritate S. Mariae ab Arcu in pri-
 stini miraculi memoriam celebratur, femina
 quaedam, cujus erat nomen Aurelia de Prete,
 quadragessimam circiter aetatis annum agens,
 una cum conjugē (is enim vocabatur Marcus
 de Cennamo, uterque ex eodem oppido S. An-
 nastasia) Ruscium adibat suum, ac porcel-
 lum pra se agebat. cumque appropinquaret
 sacello S. Mariae ab Arcu, deerravit porcellus
 de via in agrum sacello contemnum; quem
 fugientem cum femina assequi non posset,
 offendit, & in terram corruit. hic illa indi-
 gnabunda, atque ira vehentius percita san-
 ctissimum Mariae nomen (quod vel leuissima
 de causa sacrissimè per summam impietatem
 solebat) iterum, ac tertio execrata est, malum
 insuper imprecata camentatio, qui sacellum
 aedificasset, pictori, qui imaginem depinxisset,
 tum maritus qui praesens aderat, tam abomi-
 nabilis, execrationis atrocitate commotus,
 uxore graviter increpita, At, at (inquit) dabis
 ultore Deo poenas tam nefariae vocis, qua
 sanctissimae Virginis nomen execrata es, at-
 que hinc ad annum pedes isti tui è crinibus
 diuisi diuinitus in terram coincident. Ver-
 ba pondus habuerunt, ac rusticani oris vaticin-
 ium comprobavit euentus, nam anno
 proxime insequenti adulta jam quadragesima
 Aurelia pedum dolore decubuit: Accersitur
 ejusdem oppidi chirurgus; Is morbi qualitate
 inspecta, non igne, nec ferro, nec ardenti a-
 qua usus, sed amygdalino tantum oleo, &
 lactucarum folijs adhibitis, nec ullam pror-
 sus medicinam facientibus, ignarus quid ul-
 tra remedij afficeret, ejus vitae salutem omnino
 desperavit: tandem inaresciti pedes concide-
 runt distracti è crinibus, perinde ac si gladio
 abscissi essent, nullo dolore, nullo sanguinis
 fluxu. ea omnibus merito visa est novi mira-
 culi species, nam ipsa feria secunda Paschalis,
 quæ in diem 23. Aprilis eo anno incidit alter
 pedum, feria verò tertia alter è tibijs excide-
 runt juxta mariti vaticinium, & quicumque
 eam sanctissimæ Deiparae blasphemam a-
 gnoscebant (agnoscebant autem ferè oppida-
 ni omnes) pro certo habebant, ne ipsa quidem
 Aurelia abnuente, ejusmodi calamitatem ei
 accidisse in poenam, tanti que sceleris vindi-
 ctam. ita centè complures testes, ipsaque
 mea Aurelia legitimè ab Episcopali curia No-
 lana interrogati, ac jurati in suo examine de-
 posuerunt. ejus miraculi ubi fama percrebuit,

finitimi penè omnes accurrerunt decumben-
 tis Aureliae domum, inter quos adducto se-
 cum eodem Chirurgo, Cæsar Dominus ejus op-
 pidi Archipresbyter, is re omni perspicuè co-
 gnita pedes in quos illum continuò conjecit,
 quibus ad D. Mariae de gratia ejus oppidi
 Templum delatis Nolanum Episcopum totius
 rei commonefecit. Pedes postmodum
 intra crates ferreas repositi, ad ipsum S. Mariae
 de Arcu sacellum publicè suspensi, elapsis
 duobus supra viginti annis, etiam nunc in no-
 vo templo visuntur, quasi testes impietatis,
 Indices diuinae ultionis in eos, qui in Deipa-
 ram Virginem injuri aliquando fuerint: qui
 denique argumento sunt quantopere velit
 Deus Matrem ab omnibus coli suam. Eue-
 rò tum denique in eam Deiparae Imaginem
 devotio iterum magis, magisque excitata est,
 innumerisque crebrescentibus miraculis, ac
 beneficijs, quæ eo in loco à Deipara confere-
 bantur, tantum pietatis exarsit in finitimum
 populorum pectoribus erga eandem Virgi-
 nem ab Arcu, ut omnes accurrerent, suis qui-
 que necessitatibus, aut morbis à Deipara o-
 pem quaerent, & pro sua facultate votiuus
 donis sacellum cumularent, facramque supel-
 lectilem conferrent, & jam rectè visuntur
 parietes votuarum tabellarum multitudine, &
 nunc etiam elapsis à recenti miraculo annis
 duobus, ac viginti, magna populorum lie-
 quentia quotidie illuc accedentium celebra-
 tur: plerique etiam nudis pedibus confluunt;
 Nobiles matronæ pretiosissima quæque com-
 portant, tantumque pecuniae ex piorum ho-
 minum elemosynis conflatum est, ut laxatis
 sacelli angustijs, non solum excitatum sit tem-
 plum structura satis amplum, ac nobile, ad-
 jectumque cœnobium ex illustri fratrum Prae-
 dicatorum familia, ubi ex ea religio si degunt
 ad quinquaginta: sed etiam ex eadem ele-
 mosynis intra Civitatem Velunium (vulgo
 Somma) erecta sit collegiata Ecclesia, in qua
 Sacerdotes duodecim eius Ecclesiae cultui ad-
 dicti congruis redditibus aluntur, atque honestè
 sustentantur. In hoc miraculo narrando id-
 circo fuimus aliquantò fastidiosus, quod nostra
 aetate, atque oculis propè nostris gesta res est,
 eamque ne quid deesse possit ad fidem ex ipsis
 documentis, ac processu, quem Nolana Epi-
 scopalis curia, (ad quem spectabat) ea de re
 compilavit eruendam, atque excerptam
 curauimus.

Erga ean-
 dem deus-
 so imagi-
 nē in dies
 augetur.

ECCLESIAE HOSTES DEIPARA EAM
protegente misere perierunt.

Ecclesia **59** **Non** desunt complura exempla infide-
hostes à **lium**, aliorumque Ecclesiae hostium,
Deipara **qui** singulari Deiparae ope contra noxium ser-
puntur **pentis** caput strenuè dimicantis contriti sunt,
 atque extincti, dignasque sceleris suorum poenas,
 etiam in praesenti vita dederunt. Ex his ali-
 quot subiiciemus. Quamvis enim, ut rectè
 de Deipara Bernardus serm. Sginum magnum:
Bernard. *Nihil inquit, austerum in ea, nihil terribile, tota*
suavis est, offerent lac, & lanam & infia: Quod
si (ut verè sunt) plena magis omnia pietatis, &
gratia, plena mansuetudinis, & misericordia, qua
ad eam pertinent, inueneris, ago gratias es, qui
talem Mediatricem benignissima miseratione pro-
vidit. Ad misericordiam tamen ejus spectat,
 etiam Ecclesiae hostes pestilentissimos, tan-
 quam lupos truculentos à filij sui grege arce-
 re, quo eorum furore compresso, fideles suae
 salutis quietè vacare, & divinae Majestati secu-
 ra mente deservire possint, quin etiam reliqui
 infideles aliorum poena edocti ab Ecclesiae
Eronez. 19. vexatione absterreantur. Sapienter enim illud
flagellato stultus sapientior erit. In bellis quoque
 Christianorum Deiparam sanctissimam toni-
 trua contra fidei hostes ejaculari, Opemque
 suam fidelibus impertiri solitam, minimè du-
 bium significat. onibus saepe compertum est,
 quemadmodum in tractatu de exemplis per-
 spicue apparebit.

IVLIANVS APOSTATA A S. MERCURIO
Deipara jussu interemptus.

IULIANVS Apostata Christiani nominis
 hostis infensissimus juxta ac saevissimus
 Christianos post reditum è bello Persico (in
 quo tamen infeliciter periit) falsis suis Diis
 victimam deuouerat: quare viri, qui ea tempe-
 state sanctitate clarebant, multis lachrymis
 Deo rem Christianam commendabant. Tandem
 Julianus mandato Dei genitricis ad pre-
 ces S. Basilij coram ejusdem imagine fusas à S.
 Mercurio Martyre hasta traiectus: Et, ut ver-
 bis utar Nazianzeni orat. 2. in Julianum, *latale*
cerid, orbis, uniuerso salutare vulnus accepit.
 Rem gestam non ex vita Basilij, quae sub Am-
 philochii nomine circumsertur, quae non recipit

Julianus
Apostata
Deipara
jussu à S.
Mercurio
interfici-
tur.
Nazianz.
Baronius.

Baronius tom. 4. Annal. ad Annum Christi
 363. sed ex fragmento vitae Basilij ab Hella-
 dio conscripta hic ponimus: quod Damasco
 in oratione prima de Imagin. refert his
 verbis. Quod autem Imaginum institutio
 non noua, sed prisca sit, & apud Sanctos, & exi-
 mios Patres nota, & usitata discere ex his, quae
 in vita beati Basilij ab Hellaudio ejus discipu-
 lo, in Pontificatuque successore conscripta
 sunt; Pius enim vir, ut ipse narra. Dominæ
 nostrae astant imagini, in qua Mercurij, etiam
 celebri Martyris figura descripta erat, astant
 autem supplicans, ut impius Iulianus tollere-
 tur; ex qua quidem Imagine didicit quid esset
 euenturum: vidit enim Martyrem ad exiguum
 tempus obscurum, id est (ut rectè interpreta-
 tur Billius) ab oculis suis euanescentem: non
 multò autem post hastam cruentam tenen-
 tem. hac apud Damascenum ex Hellaudio.
 Quibus consonat Sozomenus libro 6. c. 2. qui
 refert visionem quandam alteri objectam, qua
 duo ex Sanctis ad Iulianum delendum egre-
 diebantur, & sequenti nocte ij per visum Iulia-
 num occitum nunciarunt. Nicephorus verò
 lib. 10. c. 31. duorum illorum nomina ponit,
 alterum ait vocatum Mercurium Martyrem,
 alterum verò Artemium, item Martyrem, am-
 bos egregios olim milites Christianos: hinc
 enim est quòd percussor Juliani ignotus fue-
 rit; etiam ijs, qui in eo certamine cum eo mili-
 tabant, & S. Nazianzenus, qui multorum re-
 fert ea de re sermones in orat. 1. contra Iulia-
 num, & in orat. in laudem Athanasij diuina
 virtute id confectum tradit: certè ex nece
 Iuliani Deiparae jussu veluti tonitru per S.
 Mercurium facta, magna pax in ecclesia est
 consecuta.

Sed ne caput hoc nimium protrahatur, re-
 liqua ejusmodi exempla uberius prolequar ad
 calcem Tractatus de Exemplis Deiparae, eor-
 um tamen argumentum in lectoris gratiam
 eodem, quo ibi recensentur, ordine hic sub-
 jiciam.

HÆRETICI, ALIQ. CHRISTIANI
nomine hostes Deiparae ope delicti; quorum
exempla in Tractatu de Miraculis
fusus narrantur.

60 Nestorius impietatis suae in Deiparam
 poenas luit.

Baronius
alij. C. 111
Ana.

Anatolium impium Deipara auersatur.
 Italia à Gothis per Deiparam liberata anno 553.
 Constantinopolis per Deiparam ab obsessibus Barbaris seruata.
 Victoria de Barbaris Deiparæ præsidio à Theodoro Heraclij fratre, & ab ipso Heraclio parata.
 Constantinopolis à Saracenis obfessa sæpe Deiparæ præsidio seruata.
 Insignis victoria de Mauris in Hispania Deiparæ præsidio reportata Anno 718.
 Saraceni Tarfi commorantes Deiparæ intercessionem ingenti clade profligantur.
 Deipara ad recuperandum ab infidelibus Ierosolymam inuocata fert opem.
 Ingens Maurorum exercitus in Hispania Anno 1212. ope Deiparæ ad interuentionem deletur.
 Deipara à Barbaris magna eorundem clade Carnutes tutatur.
 Ioannes Zemisces Deiparæ ope Barbaros profligat.
 Ioannes Comnenus Deiparæ auxilio scytharum exercitum delet.
 Constantini Copronymi, & Leonis Isaurici hæreticorum mors execranda.
 Albigenes hæretici in Galliam per Deiparam extincti.
 Infideles Diensem arcem oppugnantes

Deiparæ patrocinio profligantur.
 Ingens Angolæ de Barbaris Deiparæ auxilio parata victoria.
 Victoria Naualis de Turcis Anno 1575.
 Deiparæ precibus parata.
 Conflagratio hospitii Montis Virginis, & quàm plurimorum miserandus interitus.
 Quorundam item admirabilis ab incendio per Deiparam salus Anno 1621.
 Hæc sunt exempla, quæ plenius in Tractatu de exemplis Deiparæ memorantur.
 Ex quibus omnibus illud perspicue apparet; ex hoc throno, nimirum Virgine beatissima, non tantum fulgura miraculorum, sed etiam voces procedere, atque tonitrua, quibus ad conuersionem homines salubriter excitantur, corda etiam obdurata ad respicientiam utiliter concutiuntur; hostes denique ecclesie ab eiusdem infestatione potenter arcentur. Nobis uero illud sedulo curandum est, ne nostra culpa, & desidia tot, tantisque Virginis uocibus, atque clamoribus, quibus nos à uitiorum ueterno excitare studet, obfurdefcamus; quin potius cordis autem illius monitis inclinantes, tandem euigilemus, ad eamque sedulo accurramus; ut per ipsam misericordiam à Deo consequamur, ab eaque in publicis Ecclesie calamitatibus potentissimum eius præsidium contra nostros persecutores suppliciter imploremus.

EX SANCTISSIMÆ VIRGINIS DEIPARÆ VITÆ,
 uerbisque similiter ex eius sacratissimo uero, unde Christus
 Dominus prodijt fulgura micare, uocesque
 ac tonitrua personare.

C A P I T U L U M XXI.

S Y M M A R I U M.

Deipara suo exemplo omnes illustrat num. 1.
 Deiparæ uirtutes præclarissimæ num. 2.
 Uirtutes Deiparæ heroicæ fuisse num. 6.
 Uirtutes Theologicæ, quæ in Deipara resurgunt num. 7.
 Uirtus Religionis in Deipara num. 11.
 Uirtutes Cardinales, quæ in Deipara elucunt numer. 12.
 Mortificationis uirtus in Deipara num. 18.
 Clementia Deiparæ, eiusque mansuetudo numer. 19.

Uirginitas Deiparae num. 20.
 Humilitas Deiparæ num. 21.
 Oratoris uirtus in Deipara: Actus uero uitaæ actiue, & contemplatiue, quæ ne à somno quidem interceptebatur sacrarumq; litterarum cognitio, ac meditatio, num. 22.
 Deipara propter bonum exemplum Balsamum aromaticum uocatur num. 32.
 Christus Dominus ex Virgine Deipara tanquam ex suo Throno procedens; fulguris, uocis, & tonitruis appellatione apud posse intelligi num. 38.

L. 3

Ostea.

STENDIMUS ex Virgine in Coelis regnante fulgura, voces, & tonitrua existere, nunc aliam verborum horum explicationem inuenientes, ex ipsa dum viveret, eadem prodidisse, si fulguris nomine radiantes virtutes intelligantur, demonstramus. Et quidem si actus, verbaque sanctissima Virginitatis, quæ in sacra Evangeliorum historia legantur, præsertim Canticum illud Magnificat expendere velimus, inueniemus profectò ex hoc diuino Throno fulgura, voces, & tonitrua abundè processisse. Et enim initio illius Cantici pluribus mysterijs referatissimi in genes Deiparæ virtutes veluti fulgura coruscant, grati videlicet in Deum animi significatio, quæ nihil sibi ex ipsis, quæ in eius laudem S. Elisabeth Spiritu sancto repleta exclamando protulerant, tribuit; iterum omnibus in Deum referens, ipsum ex corde Magnificat, & laudibus efficit. Humilitas, & in demisso cum Deum humilitatem suam respexisse fatetur, seque Dei Ancillam, cum iam Mater Domini dicitur, appellat, cum donorum suorum omnium præpotentem Deum auctorem prædicat, eiusque sanctitatem commendat. Voces deinde ad monitiones sunt suaves, quibus Deum timentibus diuinam misericordiam à progenie in progenies affuturam proponit, ut spem suam omnem fidenter in eum collocent. Tonitrua denique, quibus superborum mentes coarctat verba sunt, quibus commemorantur diuina iudicia. Fecit, inquit, potentiam in brachio suo, dispersit superbos mentis corda sua: Deposuit potentes de sede, & iterum: Et diuites dimisit inanes, &c. Quæ Gerison super Magnificat, cum mysteria, quæ in hoc sacro Deiparæ Cantico continentur, perpenderet, exultabat de eo accipi illud Psalms. Deus canticum nouum cantabo tibi in Psalterio decem chordarum Psallam tibi: hoc enim Canticum verè nouum vide ut psalterium esse decem chordarum, cum decem versibus constet, in quo Deipara facta, in suo vtero diuini Verbi incarnatione, ne diuina in se coilata beneficia reticendo ingrata videretur, animi sui exultationem declarat verbis illis diuinam bonitatem prædicando: Magnificat anima mea Dominum, & sequuntur, iuxta illud Psalms. 65. Venite, audite, & narrabo omnes, qui timetis Deum, quanta fecit anima mea, nec non de Satana hoste truculentissimo deuicto carmen hoc

Ex B. Virgine dicitur ueretur fulgura, voces, & tonitrua, nimirum ex plura virtutum, & suauiter, ac terribiliter motiones prodidisse. In Cantico Magnificat virtutes Virginitatis alucet.

Admonitiones suaves, & terribiles in Cantico Magnificat.

Gerison.

Psalm. 45.

Psalm. 65.

gratulatorium suo, & totius generis humani nomine decantant, non secus ac olim Maria soror Moyse demisso Pharaone, & Iuda Holofernis capite præciso, de hostibus diuina virtute superatis, Canticum gratiarum actio nis Domino cecinerunt.

Bonauentura quoque in speculo B. Virg. Bonauentura cap. 7. docet B. Virginitatem per virtutes suas contra vitia tonare, eamque significari vult per mare, quod virtutum omnium sit plenissima, eique accommodat illud 2. Paralip. 24. Tonet 2. Paralip. 24. re audiamus contra vitia tonare, tonet contra luxuriam, casti autem proponendo, & dicit, Quomodo fecit istud, quoniam virum non cognoscebat contra superbiam humilitatem sentiendo, & dicit, Ecce Ante illa Domini tonet contra ingrati tudinem, & dicit, Magnificat anima mea Dominum, hæc Bonauentura. Ceterum, ut de virtutibus Deiparæ, quarum consideratio est apprime vitis antiquo vberius differamus reliquis omissis, quæ in hac acceptione de vocibus, ac tonitruis huius throni scribi possent, cum ea, quæ de his paulò superius commemorauimus, satis esse videatur, circa fulgura, quibus virtutes significatas diximus, diligentius insistamus: & sanè ex Deiparæ vita, verbisque tot, tantisque omnibus ad imitandum propoliticant exempla virtutum, ut ex ea fulgura, vberitè proficisci non immeritò dicantur.

DEIPARA SVO EXEMPLO omnes illustrat.

Quare Hieronymus in prologo in Sophonisiam commendat nonnullis ex veteri testamento mulieribus subiungit: Taceo de Anna, & Elisabeth, & ceteris Sanctis mulieribus, quarum vultus sicut igneum clarum Maria lumen abscondit. & Bernardus hom. 2. super missu est, agens de Virgine: ipsa, inquit, est præclara & eximia stella super hoc mare magnum & spaciosum necessarè subleuata mycans meritis, illustras exemplis. Propterea Ephraim orat. de Deip. sic eam salutat: Auo lumè lucidissimū, quo mundus illustratur. & rursum vocat Virg. Luciferā, quo etiam nomine eam appellat Cyril. Alexand. lib. de recta fide ad Reginas, quod exemplorum lucem ex te proferat clarissimā, quin etiam Ephraim iterum eam lucernam clarissimam vocat. cui consonat illud, quod cap. 9. multorum Patrum testis

testimonio diximus, per candelabrum templi aureum eam figuratam, lucerna enim, seu candelabrum accensum, non tantum ardore ignis, qui est symbolum charitatis, flagrat: verum etiam lucis fulgore, qua symbolum est tum doctrine, tum exemplorum, aliis praeiucet. Quare Methodius in hypapantem eam vocat *fideliū faciem*. Et S. Bonaventura in speculo B. Vug. cap. 3. *Maria inquit, est illuminatrix plurimorum per exempla lucidissima vita sua: ipsa est, cuius vita gloriosa lucem dedit seculo, ipsa est, cuius vita in gloria cunctas illustrat Ecclesias: ipsa enim est lucerna Ecclesia ad hoc illuminata à Deo, ut per ipsam contra tenebras mundi illuminaretur Ecclesia. Oret ergo Ecclesia, oret fidelis anima, & dicat, Quoniam tu illuminas tenebras meas. Hanc verè lucernam Dominus illuminavit plenissimè, & per hanc illuminationem tenebras animarum nostrarum fugiat, & fugavit hoc bene sentiens Bernardus ait, O Maria tu virtutum tibi inditarum magnificè exemplum ad imitationem tuam nos provocas sicq; nostram illustras, qui enim vias tuas conlectatus fuerit, non ambulat in tenebris sed habet lucem. vitz. hęc Bonaventura Quocirca rectè dicere possumus Mariam iuxta cœnira etymologiam, sonare stellam, seu illuminatricem maris, non tantum quòd navigantes in hoc mari magno procellis exposito dirigat, sed etiam quia illustrium exemplorum fulgore coruscet, omnes que illuminat, & ad sui imitationem inuitat ideoque Ecclesia de ea canit in quadam Antiphona Cuius vita in gloria, ne dum priuatas personas, sed cunctas illustrat Ecclesias: & in quodam Responsorio, Cuius vita gloriosa lucem dedit seculo.*

Verum, ut hac in re ordine procedamus, primùm de virtutibus Deiparæ generatim quid Patres protulerint referamus, deinde ad aliquot ex præcipuis singillatim descendamus.

DEIPARÆ VIRTUTES
preclarissimæ,

Quod autem spectat ad primum, Virgine[m] Deiparam in omni virtutum genere claruisse cuncti Patres pleno ore testantur. Et quidem sanctus Ignatius in Epistola ad sanctum Iohannem Apostolum, rationem reddens cur vehementer expeteret videre, &

coram affari sanctissimam Virginem adhuc in terris degentem quam *Cælesti prodigium, & sacratissimum vocat spectaculum* eius mores, animique virtutes, quas fama acceperat, sic graphicè describit. Et quidem, inquit, notificandè eandem Matrem Dei, omnium gratiarum esse abundantem, & omnium virtutum mors Virginis, virtutis, & gratiæ fecundam, qua, ut dicunt, in persecutionibus, & afflictionibus est hilaris, in penurijs, & indigentijs non querula iniurijsque grata, & modesta in re laia; iocunda, & afflictu condolei coafflicta, & subuenire non pigrescit: contra visitorum autem pestiferos consilijs in pugna fides disciprans emiscet, non solum noua religionis, & penitentiæ est magistra, & apud fideles omnium operum pietatis ministra humilibus quidem est acuta, & uentis uentus humilatur, & mirum ab omnibus magnificatur. & infra, Sicut nobis à fide digno narratur, in Maria matre Iesu humana natura natura, sanctitatis Angelica sociatur. hæc S. Ignatius.

Sanctus Athanasius hom. de Deipara de eadem sic scribit. Ita quoque Spiritus sanctus descendit in Virgine[m] cum omnibus suis essentialibus virtutibus, quæ illi per rationem, principatus diuini adsunt, imbuens eam in gratia, ut in omnibus gratiosa esset, atque idcirco gratia plena cognominata est, eo quod adimpletione Spiritus sancti omnis in gratijs abundaret. sic Athanasius. Eusebius Emilianus in Euangel. de Annunciatione, In auentu, inquit, Angeli sola seiebat, nec tamen sola tanto virtutum exercituum circumscripta. Chrysothomus homilia quarta in Mat. Erat, inquit, Virgo per cuncta mirabilis, cuius animam decebat ab omni esse tumultu cogitatum immunitem, quæ tantu electa est ministra mysterij Hieronymus Epistola 2a. ad Eusto. Propono tibi beatam Mariam quæ tanta exiit puritatis, ut Mater Domini esse mereretur. Sophronius sermone de Assumptione, Beatam, inquit, Dei genitricem si diligentius inspicimus, nihil virtutis est, nihil speciositatis, nihil candoris gloriæ, quod ex ea non resplendeat, & idcirco bene circumdant eam flores rosarum, & lilia conallium, ut virtutibus fulorantur, & formositas decoro castitatis augeatur.

S. Ambrosius libro 2. de Virginitate, virtutes Deiparæ ex professo luculentè describit, verum, ne nimis longum faciam, aliqua tantum ex eo excerpeamus. Sit vobis, inquit, tanquam in imagine descripta virginitas, vitzq; beata Maria, de qua velat in speculo refusa

Method.
S. Bonav.
Ejalm. 17.
Bernard.
Euseb.
Emiss.
Chrysof.
Hieronym.
Sophron.
Ambros.

Athanas.
Eusebius
Emiss.
Chrysof.
Hieronym.
Sophron.
Ambros.

Virtutes B. Virginis ex Ambrosio
 ges species castitatis, & forma virtutis. Hinc sum-
 matus licet exempla viuendi, ubi tanquam in ex-
 emplari magisteris expressa probitatis quid corri-
 gere quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt.
 & infra: Virgo erat non solum corpore, sed etiam
 mente: quæ nullo doli ambitu sincerum adultera
 rei affectum corde humilis, verbis grauis, animo
 prudens, loquendi parcaior, legendi studiosior, non
 in incerto scittarum, sed in prece pauperis spem
 reponens: menta operi, verecunda sermone, arbit-
 rium motu soluta non hominem sed Deum qua-
 rere, nullum laedere, bene uelle omnibus: assu-
 gere maioribus natu, æqualibus nõ inuidere, fugere ia-
 rantiam, rationem sequi, amare uirtutem, &
 mox: Nihil toruam in oculis, nihil in uerbis pro-
 cox, nihil in actu inuerecundum, non gestus fra-
 gidior non incessus solutior, non uox petulantior, ut
 ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, si-
 gura probitatis & mox: Quia ego exequar cibo-
 rum parsimoniam, officii rui redundantiã, al-
 terum: ultra naturam supersuisse, alterum penè i-
 psi natura defuisse: illic nulla inermisã tempora,
 hinc congeminos ieiunio dies; & si quando resi-
 citendi successisset uoluntas, cibus plerique obuius
 qui mortem arceret, non delicias ministraret; dor-
 mire non prius cupidias, quàm necessitas fuit. &
 infra: Qua incessu affluuq; uenerabilis non tam
 uestigium pedis tolleret quàm gradum uirtutis
 astolleret. & mox: Maria sic implebat omnia uir-
 tutis officia, ut non ita diceret, quàm doceret: quid
 in singulis morerit ut eam parentes dilexerint, ex-
 tranei predicauerint, qua digna fuit, ex qua Dei
 filius nasceretur, & infra: Talis fuit Maria, ut eius
 uirtus omniũ est disciplina: si igitur auctor
 non a splendet opus probemus, ut quisquẽq; sibi e-
 ius exoptat præmium, imitetur exemplum. Quãt-
 in una Virgine species uirtutum emicant, secretum
 uerecundiã, uexillum fidei, denotiois obsequiũ.
 Virgo intra domum, comes administrerum, mater
 ad templum: hætenus Ambrosius. Eadem te-
 re ad uerbum Ildesonus mutuatus ab Ambro-
 sio habet serm. 7. de Assump.

Damasce. Sanctitas Virginis in templo ex Damasce.
 Damasceus libr. 4. de fide orthodoxa cap.
 16. Maria, inquit, ad templum adducitur, atque
 deinde in domo Dei plantata, atque per spiritum
 saginata, instar oliuæ fructifera uirtutum omni-
 um domicilium efficitur, ut quæ uidelicet ab o-
 mni huiusce uitæ, & carnis concupiscentia men-
 tem abstraxisset, & paulò inferuã: Ad hunc igitur
 modum sanctitatem consecrata, sanctumq; &
 admirabile, ac summo Deo dignum templũ exi-
 stit, hæc Damasceus. Idem Damasceus o-

rat. 1. de Nat. Deiparæ, cum eadem loquens:
 Tota, inquit, spiritus Thalamus es: gratiarum po-
 lagus: Tota pulchra, tota Deo propinqua, ipsa uãq;
 Seraph nos superans, as supra Seraphinos uãta,
 propinqua Deo existis. & infra: Deiparæ mores
 commendare uolens, tria illa expendit. ex
 quibus hominis ingenium facillè perpicitur,
 iuxta illud Eccl. 19. Amicus corporis, & ri-
 sus dentium, & ingressus hominis enuncians ac
 illo: ad quæ etiam inter alia spectasse uidetur
 Ambrosius supra citatus in Deiparæ uirtuti-
 bus recensendis. Itaque Damasceus: Saluo,
 inquit, te Maria, dulcissimum anima pignus, quo-
 nam modo grauisimum tuum incessum expri-
 mam? quoniam modo amicum? quoniam modo o-
 ru tu uenustã senilem iuuenti in corpore pru-
 dentiam: honestus uestis tua, mollissem omnium, ac
 luxum fugiens gessus grauis ac sedatus, atq; ab o-
 mni mollis remouis mores: serueri atq; hilarita-
 te tẽperat: ita comparata eras, ut ad te nullus ui-
 rus accessus pareret. Testis est metus illo, in quẽ
 inuasiato. Angeli alloquio incidit. Parentibus
 morigerã, & dicto audiens: serueri atq; hilarita-
 in sublimissimis contemplationibus, sermo iucundus
 ex leni anima progrediens, deniq; quid aliud, quã
 Dei domicilium? moritũ de beatam præuicis om-
 nes generaciones, ut eximium humani generis
 decus hucusque Damasceus.

4. Anselmus de excellentia Virginitatis cap. 3. Anselm
 Nata igitur sancta Virgo, & infans annos ex-
 uita, quàm castè, quàm sanctè, quàm digne uitam
 instruerit, & institutam egerit, quis uel cogitatu
 non dicam dictũ, queat concestrare? Nulli de-
 nique dubium castissimum corpus, & sanctissi-
 mam animam eius funditus ab omni fuisse ma-
 cula peccati iugi Angelorum custodia protectam.
 ut pote aulam quam suus, & omnium creator
 Deus corporaliter inhabitaturus, & ex qua ho-
 minem in suæ personæ unitate ineffabilis fuerat
 operatione suscipiturus. ita Anselmus.

S. Bonaventura in meditationibus uitæ s. Bonau.
 Christi c. 3. præclara de uirtutibus B. Virgi-
 nis, dum esset in templo refert, ex quibusdam Virginitatis
 reuelationibus ac eadem Deip. factis, ut ipse Hierony-
 existimat S. Elisabeth, & inter alia: Sargebam, mo, quã
 inquit, semper in noctis medio, & pergebam ante
 altare templi, & ibi omni affectu petitiones meas
 Deo presentabam, quas ibi suscipiens Bonauent. ex
 eadem reuelatione persequitur: deinde ex
 Hieronymo Bonauentura tẽporis distribu-
 tionem, qua utebatur Deipar. refert his uer-
 bis, B. Hieronym. sic scribit, hanc sibi regalã B.
 Virgo

Virgo statuerat, ut à mane usque ad horam tertiã orationibus insisteret, à tertia usque ad nonam externo opere se occuparet: à nona vero iterum ab oratione non recedebat, usque dum illi Angelus appareret, de cuius manu escam accipere solebat, & melius in Dei opere, & amore proficiebat. & cum plures eius virtutes eximias singillatim recensendo commendasset, quas breuitatis studio omittit, quippe quæ in ijs, quas Ambrosius & alij supra citati commemorant, fere continentur, subijcitur: Erat sollicita circa solitas suas, ne aliqua ex eis in villo sermone peccaret, ne aliqua in risu vocem suam exaltaret, ne aliqua in iurijs, aut superflua contra patrem suam exerce-ret: sine intermissione benedicebat Deum, & ne forè in salutatione sua à Dei laudibus tolleretur: si que eam salutabat, illa pro salutatione sua, Deo GRATIAS dicebat. De esca, quam de manu Ange-li accipiebat, ipsa reficiebatur: quam vero à Pontificibus templi accipiebat, pauperibus erogabat: quoties videbatur ei Angelus loqui, & quasi charissima sorori vel maris obtemperabat. hæc omnia ex Hieron. refert Bonaentius. & ante eum Vincent. Beluacensis in spec. hist. lib. 6. c. 66. Hoc ipsum de distributione illa temporis ex eodem Hieron. asserunt Petrus de Nata. in catalago Sanctorum l. 8. c. 7. 1. & Iacob. de Vorigine in vitis Sanctorum in Natiu. B. V. & Sabellicus l. 2. exempl. c. 4. & 9. & l. 3. c. 4. S. quoque Antonin. 4. par. tit. 27. c. 6. in 6. condit. affirmat illud de sollicitudine Deip. circa solitas suas, Ne qui Deum offenderet, sed ut eum semper laudarent, & ut à verbis otiosis abstinerent, cãq; cū vocabatur, respondere solitam, Deo GRATIAS, ut & illud modicum verbum non esset sine Dei laude. Ita S. Antoninus S. Thomas opusc. 8. eleganter hac de re sic habet: Alij, inquit, Sancti specialia quedam opera virtutum exercuerunt, quia alius fuit humilis, alius castus, alius misericors: & idem ipsi dantur in exemplum specialium virtutum, sicut B. Nicolaus in exemplum misericordiae, &c. Sed B. V. in exemplum omnium virtutum, quia in ea reperis exemplum humilitatis. Luc. 1. Ecce ancilla Domini, & post, Respexit humilitatem ancilla sua: castitatis, quoniam virum non cognouit, & omnium virtutum, ut satis patet. hæc S. Thom. Maria di- 5 S. Antoninus 3. par. tit. 13. c. 4. §. 3. cum ostendisset Deiparam per templum Salomonis significari pulchre ea, quæ in templo erant eius virtutibus accomodat: Abundantia, inquit, S. Antoni. gratia, & virtutum Deipara in templo ipso figurata fuit; Nam in medio eius, in loco, qui dicitur,

Sancta erat ibi ex uno latere mensa aurea cum duodecim panibus propositionis, ex alio latere altare aureum thymiamatis, & thuribulum aureum, ac etiam candelabrum aureum cum septem lucernis, velut quoque quod dicitur sancta Sanctorum, quadricolore: Sic in templo mentis virginis fuit mensa fidei perfectissima duodecim articularum designatorum per panes: fuit & altare aureum summa dilectionis cum thuribulo speciali unde fumus aromatum, id est deuotissimarum orationum, & contemplationum ascendebat ad Cælum, candelabrum quoque gratia septem donorum spiritus sancti; virtutes quoque Cardinales designata per velum quatuor colorum secundum magistrum, in 3. sent. utique fuerunt in ea Prudentia, Fortitudo, Iustitia, & Temperantia. hæc S. Antoninus.

Ecclesia quoque in die Assump. crebro repetens Verficulam illum ante multa annorum secula, teste Sophron. qui ætate Hieronymi vixit, serm. de Assump. & Bernardo ser. Signum magnum, de sanctissima Virg. cantari solitum: Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum, & lilia conuallium: eleganter indicat tum pulchritudinem, & suauitatem, tum etiam fragrantiam, & copiam virtutum Deiparæ, eisque meritorum, quæ comparantur rosis, ac lilijs, Verni præsertim temporis, quo exoriuntur & propter asperitatem præteritæ hyemis sunt fragrantiora: eius enim virtutes ac merita, vel ad sanctitatis innocentiam profunda humilitate auctam, vel ad sui mortificationem reuocantur, & idcirco candentibus lilijs conuallium, in quibus magis crescunt, & rubentibus Rosis experiuntur. His porro virtutum floribus (quarum assiduam exercitationem immensi eius erga Deum amoris minimè otiosi languor exigebat,) vbertim se circumdari postulabat, Cant. 2. cum diceret: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languero.

Scio Sophronium loco citato paulò aliter hunc verficulum explicare, cum dicit ad fragrantiam odoris Dei genitricis in eius Assumptione omnem illam cœlestem Ierusalem decurrisse: Et Virginem beatissimam circumdabant, inquit, flores rosarum, & lilia conuallium, eò quòd omnis anima martyrio rubricata eam æterna dilectionis complectuntur amplexibus, ac virginitari splendore candidata, ac si lilia in valle humilitatis enurvis circumdant eam venerationis gratia obsequentes Cœlitationem assignat, quia Deipara martyr. & Virgo fuit, quamuis

Magister sententia.

Sophron. Bernard. Explicatio Verficuli, & sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum, & lilia conuallium.

Cant. 2.

Sophron.

in pace vitam finierit; & infra: Fuit, inquit, plena charitate, & dilectione: ideo sequitur eam purpuratorum exercitus, & canastatorum grex. Quam si diligentius aspicias, nihil virtutis est, nihil speciositatis, nihil candoris, gloriaq; quod non ex ea respicereat, ideoq; bona circumstantia eam flores rosarum, & lilia consualsum, ut virtutes virtutibus fulcrantur, & formositas decore castitatis augeatur sic ille. Ceterum hæc ipsa Sophionij interpretatio tandem eodem cum nostra recidit, ideo enim martyres & Virgin Deiparam gloriosam stupare tradit, quod earundem virtutis dilectionis, mortificationis, & virginis meritis, quibus illi præstant, & ipsa præfulserit.

Quasnam virtutes infusus accepit Deipara.

AT rogabit quispiam, quasnam virtutes Deipara diuinitus infusas accepit, & an eius virtutes fuerint heroicæ. Ad primum dico, Deipara in sua immaculata conceptione collatas esse cum gratia iustificante omnes virtutes, quas Theologi vocant per se infusas, & omnia Spiritus sancti dona; quod facile ex ijs, quæ Sancti supra allati docent, colligitur, & rectè probat Suarez tomo 2. in 3. part. disp. 8. sect. 2. non tamen habuit continentiam, quæ imperfectionem heroicæ virtuti contrariam involuit, ut infra dicemus, ubi etiam agemus, quomodo penitentia virtutem Virgo sanctissima abique vilo perfectæ innocentia præiudicio accepisse potuerit. In eodem quoq; suæ conceptionis exordio virtutes omnes morales, etiam quas dicunt per accidens infusas, eidem sunt tributa, tum quia primis parentibus, ex Suarez loco citato, fuerant infusæ, quare & Deipara non sunt neganda; tum etiam quia fomes in eius conceptione fuit extinctus vtc. 7. diximus: eiusque appetitus perfectissimè ordinatus, ita ut nullum concupiscentia motum senserit, quod a commendatissimè sit per virtutes suo genere acquisitas, & conaturales: hæc enim nostros affectus moderantur; Virtutes enim per se infusæ, ut ait Suarez loco citato, cum sint altioris ordinis, faciliè passiones efficacitas compauiuntur.

Suarez.

Accipit virtutes per accidens infusas.

VIRTUTES DEIPARÆ Heroicas fuisse.

Quia sine virtutes heroica, quia hæc.

AD illud verò de virtutibus heroicis suppono ex doctrina S. Thom. in 3. p. q. 8. art. 2. ad 2. habitum illum heroic. vel diuinum de quo Arist. in 1. 7. Eth. c. an non differre à virtute com-

moniter dicta, nisi secundum perfectionem modum, in quantum scilicet aliquis est dispositus ad bonum altiori quodam modo, quod communiter omnibus competat, & h. nec Thom. concludit Christum Dominum habuisse quidem virtutes, sed perfectissimè ultra communem modum, ac proinde heroicæ, additq; Plotinum poluisse quendam sublimem modum virtutis, quas dixit esse animi purgati. sic ille. Ex quibus constat heroicam virtutem differre à virtute communiter dicta, non quidem materia, & ratione formali, cum sub eodem motu ad idem objectum tendat, sed eximio quodam gradu perfectionis, quem connotat, ut scilicet parum, vel nihil habeat de admixtione vitij oppositi, nec retardetur per passionem inordinatam insurgentem in appetitu, sed expedita sit, ac facilis ad perfectum virtutis actum eliciendum. Quocirca S. Thomas 1. 2. q. 54. art. 3. vult virtutem heroicam disponere ad actum conuenientem cuidam superiori naturæ supra humanum modum, & in 1. 2. quæst. 68. art. 1. ad 1. & super Matth. c. 5. docet merita virtutis heroicæ esse, vel actus donorum Spiritus sancti, vel actus virtutum, secundum quod perficiuntur à donis. His positus huic petitioni de Deipara Supplementum Gabrielis in 4. distict. 49. q. 8. art. 3. dub. 2. ita responder: Hæc inquit virtutes heroicæ habuit Virgo MARIA, nimirum in summo, & quadam eminentia specialiter omnes enim virtutes fuerunt in ea intensissima, & perfectissima, quia heroica. & modo nobilissimo, quia infusa à Deo, ut multi volunt: & in nullo profus impedita, sed Dei gratia stabilita, & firmata. hæc Supplementum Gabrielis.

VIRTUTES THEOLOGICÆ, QUÆ in Deipara resurgunt.

SED veniamus iam ad Deipara virtutes singulatim explicandas, hoc enim erat alterum, quod initio huius capituli tractandum proposuimus. Et quidem, si omnes easq; præclarissimas atque innumeras sanctissimæ Virginis virtutes, quæ ex sacra Evangeliorum historia colliguntur, expendere velimus, in immentum profectò opus exerceret: nec vero in necessarium duxi, cum in hoc opere sparsim de earum plenisque nobis plenius agendum sit, & noster Franciscus Arias in libro de Imitatione Virginis eas pie, ac luculenter exequatur, nonnullas tamen ex præcipuis, quæ

quæ in ea veluti fulgura ex diuino Throno emicant. hoc loco enucleatius proponere, oportet præmium me facturum existimavi. Et ut à fide, spe, & charitate, (quæ reliquis antecedunt propter objectum suum formale nobilissimum, circa quod versantur, quod est Deus, à quo, & Theologicarum naturæ sunt nomen) exordiamur: Deipara inter alias heroicas, quibus claruit, virtutes, ijs in primis prædita fuit. Nam in charitatis intentione, ac perfectione, suæ Angelos spectes, suæ homines, uni Christo secunda fuit, quod ex immensitate ejus gratiæ, quæ, ut in superioribus præsertim capit. 13. vidimus, si Christi animam excipias, Deipara cæteris omnibus longè, multumque præstat, liquidò apparet. Charitas verò ex D. Thom. 2. 2. quæst. 8. art. 4. & quæst. 24. art. 12. ad 5. si non est idem re ipsa cum gratia, at saltem eandem inseparabiliter comitatur & sanè, quæ proportionem augetur gratia, eadem crescit, & charitas. Fides verò, & spes licet propter imperfectionem beatitudini repugnantem, quam includunt, in Christo qui semper fuit comprehensor, locum non habuerint, in Deipara tamen, quæ viatrix erat ijsque egebat, fuerunt: sed illa eas in gradu perfectissimo suæ gratiæ proportionato accepit.

Quare si sermo sit de fide, ac spe, quibus non tantum homines fideles, sed etiam Angeli ante suam beatitudinem ex D. Thoma in 2. 2. q. 51. art. 1. præditi sunt, Deipara certè in fidei, & spei magnitudine, ac perfectione omnium prima simpliciter, & absolute est censenda, cum Christus Dominus, qui semper fuit comprehensor; fidem, quæ est de non visis, & spem, quæ est de beatitudine non habita, nequaquam habuerit, ut docet S. Thomas 3. part. quæst. 7. art. 3. & 4. Hinc fit, ut Deiparæ ab Ecclesia identidem in Ecclesiastico officio accommodetur illud Eccles. 24. Ego mater pulchra dilectionis, timoris, & agnitionis, & sanctæ spei; Quoniam, inquit S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 17. §. 3. in dicta auctoritate notantur tres illæ virtutes theologicæ, quas Virgo non solum in se habuit in mente, earumque actus produxit, & in alijs procurat. Charitas enim notatur ibi (Pulchra dilectionis) unde procedit timor reuerentialis. Fides ibi (Agnitionis) per eam enim habetur cognitio de necessarijs ad salutem (& sancta spes) quod dicitur ad excludendam unam spem. hæc S. Antonin. verùm de singulis hisce virtutibus aliquid breuiter perstringamus.

Sanè Deiparæ fides à S. Elisabeth tanto prære illis verbis laudatur: Beata, inquit, quæ credidisti, quoniam persequeris eam, quæ dicta sunt tibi à Domino: de hac fide Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 33. Quod Virgo, inquit, Eua ligauit per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem Augustinus lib. de sancta Virginitate. Beator, inquit, Maria percipiendo fidem Christi quam concipiendo carnem Christi & mox: Materna propinquitatis nihil Maria profuisset nisi felicissimum corde, quam carno gestasset. Idem sermone 18. de sanctis: Eua, inquit, percussit, Maria sanauit, pro inobedientia enim obedientiam commutatur, fides pro perfidia compensatur. & iterum, Circumdat, inquit, virum Maria Angelo fidem dando, quia Eua perdidit virum serpenti consentiendo. & sermone 17. de Natali: Fides Maria eolum aperuit cum Angelo nunciante consensit. hæc Augustinus. Bernardus quoque sermone signum magnum, miris laudibus effert hujus fidei magnitudinem, quam Deipara in Christi Iacarnatione cum tanta humilitate conjunctam prætulit; ita ut altera alteram non minueret, sed potius illustriorem redderet: Ineffabilis, inquit, artificio Spiritus superueniens tanta humilitati magnanimitas tanta credulitatis in seruetario virginis cordis accessit, quod videlicet, nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem, sed cum in sua estimatione tam humilis esset, nihilominus & in promissionis credulitate magnanimitas, ut quæ nihil aliud, quam exiguum sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc mysterium, & admirabile commercium, ad inscrutabile sacramentum nullatenus se dubitaret eleuam, & veram Dei, & hominis genitricem crederet mox futuram. hæc Bernardus, qui hac occasione plura ad mores pulchre subinfert, docetque in electis ex Dei gratia fieri, ut eos nec humilitas pusillanimes, nec magnanimitas faciat arrogantes. Abulensis paradoxo 1. c. 30. in Deipara fidei præstantiam ex alio capite expendit: Gabriel, inquit, legationis suæ verba proposuit, Domina nostra firmiter tenuit, hoc Deo operante sine ulla difficultate perfici posse, licet conceptum virginium omnis naturalis virtutis terminos excedere liquidissime cognoscebat, consensit autem tanquam verè obediens fieri matrem Dei, in quo multa laudis digna exiuit captiuando omnem intellectum in obsequium fidei sicut ait Apostolus 2. Cor. 10. hæc Abulensis. 2. Cor. 10. Propterea Iudeofonius sermone 4. de Al

Fides Dei
para.
Luc. 1.
Irenæus.
Augustin.

Bernard.
Ierem. 31.

Abulensis.
Luc. 1.

Iudeofon.
2. Cor. 10.

Deipara sumpt. Deiparam vocat FIDE PERSPICUA. Nam, ut rectè Ambrosius lib. 2. in Lucam expendens illa verba: *Quomodo fiet istud, & c.* Liqueat, inquit, quod faciendum esset creditur: qua, quomodo fieret, interrogavit, unde & meruit audire: Beata, qua, credidisti. & verè beata: qua Zacharia Sacerdos prestantior, cum Sacerdos negasset, Virgo correxit errorem. Nec mirum si Dominus redempturus mundum operationem suam inchoavit à matre, ut per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum haberet ex pignore; & bene qua sicut, quomodo fieret: legerat enim quia Virgo conceperat, sed non legerat quomodo generaret: tantis namque mandati mysterium non hominis fuit, sed Angeli ore promenaum: hodie primum auditur, & creditur, Spiritus sanctus supervens in te. hæc Ambrosius. Idem iuper illa verba S. Elisabeth: Beata qua credidisti. Vides, inquit, Mariam non dubitasse, sed credidisse. & ideo fides fructum consecutam, sic ille. & Augustinus lib. 16. de Civitate cap. 24. Non est inquit, Virginis Mariae dissidentia: quod ait, Quomodo fiet istud, quoniam, virum non cognosco. Quod enim futurum esset, certa erat; modum, quo fieret, inquirebat; & hoc cum quaesisset, auditur, Spiritus sanctus supervens in te. sic ille. Deipara quoque fidem tempore Dominicæ passionis veluti in nocte tribulationis, & angustia sibi propter filii compassionem nimis tenebrosa, solidam, atque ardentem servavit; quod satis ostendit, dum filio in crucem suffixo fortiter affuit neque eius crucem erubuit domi se abdendo, sed palam in publicum produit, & ut Christi passionibus magis communicaret, illum secuta stabat juxta crucem eius: cum cæteris verò mulieribus ad unguendum corpus eius (quem firma fide tertia die resurrecturum credebat) nequaquam accessit, ut propterea Proverb. 31 de muliere illa foris (qua cap. 4. Deiparam significari indicavimus) dictum sit: *Non extinguitur in nocte lucerna eius;* in cuius rei memoriam in officio hebdomadæ sanctæ reliquis candelabri triangularis candelis extinctis una accensa remanet, quæ in Deipara fidem resurrectionis explicitam perpetuam inconcussam significat, quod plenius cap. 11. explicavimus. & ex eiusdem fidei magnitudine factum est, ut summa animi fortitudine, atque constantia, confirmatione prærens affluerit, licet eius animam dolens gladius juxta Simeonis vaticinantur.

Hanc verò Deipara fidem tempore Dominicæ passionis eleganter colligit S. Thom. in 1.ª parte super verba illa cap. 63. quæ ex passiona Christi de sua cruce profertur: *Torcular calcavi solus, & de genibus non est vir meum,* scilicet, in auxilium inquit, S. Thom. quia tempore passionis eo relicto omnes fugerunt, & dicit signanter (vir) propter B. Virginem in qua nunquam fides defecit. Cant. 1. *Bohus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi,* hæc S. Thomas Abulensis paradoxo 1. c. 31. Deipara fidem extollit, Quod præ omnibus Apostolis passionis Dominicæ tempore firmiter in ea sine ulla, inquit, scrupulosa habitatione permanserit, ideo quantum ad istam fidem Domina nostra singularibus laudibus tuulatur, sola præconijs miris attollitur, & ponitur tanquam C. A. P. V. omnium credentium, sic Abulensis.

Virtus porro spei in Deipara perfectiùs fuit, quod probat S. Anoninus loco citato, tã quia beatissima Virgo perfectissima charitate prædita erat; quæ ut auctor est D. Thomas 1.ª p. quæst. 62. art. 4. cum sit omnium virtutum mater, nunquam est sine aliis virtutibus tanquam filiabus suis; tum etiam quia cum spes, inquit S. Anoninus, sit certa expectatio futura beatitudinis ex gratia, & meritis proveniens secundum magistrum in 3.ª sent. d. 22. alii sancti, & sancta que certitudinem scientia non habent de meritis suis. & gratia, sed per conjecturas, ideo nec certam expectationem habent de sua beatitudine, sed conditionalem, si habeant gratiam & merita: id Beata Virgo Maria Dei parvus erat certa se esse gratia plenam, unde & certa de sua beatitudine, quam Virgo sanctissima exspectabat, & propter perfectam & abundantem spem dicitur Eccles. 24. in persona eius, *Ego mater pulchra dilectionis timoris, agnitionis, & sancta spei.* huculque S. Anoninus.

Et licet spes quod spectat ex parte Dei propter suam omnipotentiam & misericordiam, qua potest, & vult omnes homines salvos fieri, sic certa, admiscetur tamen timor, propter illud, quod est ex parte nostra, propterea enim monebat Apostolus Paulus Hebræorum 12. *Cum metu, & tremore vestram salutem operamini;* quæ testimonia sacrum Concilium Tridentinũ sess. 6. cap. 13. ad hoc ostendendum affert, *Nescit enim homo (teste Salomone Eccles. 9.) mirum amore, an odio dignus sit.* At verò Deipara spes cum sit eximita divinæ bonitatis notitia, & ex cognitio-

Augu. 9.

Proverb. 31

Offi. Eccl.

Luce. 2.

Drigen. spei.

S. Thom. 1.ª p. quæst. 62. art. 4. 2.ª p. 1.ª q. 1.ª

S. Anoninus.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

Magister in 3.ª sent. d. 22. alii sancti.

se, qua se in gratia confirmatam esse noverat procederet, idcirco abique ullo metu ac timore admixto erat praestantissima.

9. Nec solum virtus spei in Deipara fuit eximia, verum etiam ipsamet propter eius efficacissimam apud filium suum intercessionem, & maternam, quam de nobis gerit curam spei nostrae magna pars dicitur, quare in precatione illa Ecclesiae, cuius initium est, *Salve Regina*, ei dicimus, *Es spes nostra salve*, & merito, nam Eccles. 24. non tantum ex ipsius persona dicitur, *Ego Mater sancta spei*, verum etiam & illud, *in me, inquit, omnis spes vita, virtus*, ideoque sibi peculiariter devotos ad se invitat illius verbis, quae proximè subnectuntur. *Transite ad me omnes, qui concupiscistis me, & à generationibus meis, hoc est à filio meo quem genui, implemini: Spiritus enim meus super me, dulcis est hereditas mea super me, & favum.* & S. Augustinus sermone decimo octavo de sanctis, quem Ecclesia in Breviano legit die nona Septembris. haec ad Deiparam verba habet. *Accipe, quod offerimus, redona quod rogamus; excusa quod timeamus, quia tu es spes unica peccatorum, per te speramus alicuius veniam, & in te beatissima nostrorum est expectatio praemiorum.* haec ibi Epiphanius verò oratione de laudibus Virginis. *MARIA M, inquit, interpretari solemus Dominam, atque SEMPER peperit enim Dominum, qui est spes totius mundi, nempe Christum.* haec Epiphanius. Ad haec fides Apostolo ad Romanos 15 capite Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem probatio vero spem, facile colligere possumus praestantiam spei, qua praedita fuit Beatissima Virgo ac Dei Genitrix, cum (ut omitam caetera, quae in tota sua vita invicta fortitudine toleravit) in passione cetè filii ex eisdem compassione, ut capite decimo & undecimo ostendimus, tot tantaque admirabili patientia, nec non constantia propter Deum singulariter pertulerit.

Quoniam autem spes, quam Apostolus Heb. 6. *Anchoram animae salutis, ac firmam* vocat, quod animam inter inquieti huius mundi fluctus instar anchorae in Deo firmam reddat in eodem Deo fundatur, ac nititur: ideo Pl. 32. in nomine sancto eius spem suam se collocasse proficitur David, & Plalm. 39. Beatus esse pronunciat vir ille, cuius est nomen *Domini spes eius*. At verò hoc non en Domini, in quo spes nostra esse perhibetur Proverbion 18.

dicitur *Turris fortissima*; quod eos, qui ad se confugiunt, exaltet, protegat, ac tutos efficiat, eisque vires ad resistendum daemone conferat, iuxta illud Isa. 40. *Qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas sicut Aquila, current, & non laborabunt; ambulabunt, non deficiunt.* Hinc fit, ut Deiparae spes rectè per Turrim eburneam Cant. 7. significetur illis verbis: *Collum tuum sicut turris eburnea*: quemadmodum enim collum capiti proximè unitur, ita Deiparae spes Deo, in quo nitetur tot nominibus coniunctissima fuit, assimilatur verò hoc collum turri ex ebore, quod candore, & soliditate maxime conspicuum est, ut spei eius ad Deum munitissima, & eximia celsitudo instar turris, innocentiae quoque, & puritatis candor, atque in innocentiae puritate stabilitas, quae ad spem maxime roborandum conferunt, instar eboris indicentur: hac enim vitae sanctitudo Deipara à vana illa spe, & praesumptionis vitiò quàm remotissima fuit: praesumptio siquidem, quae quis exempli causa gloriam sine meritis consecuturum se sperat, vel alia ratione inaniter praesumit ex D. Thom. 2. 2. quæst. 21. at. 3. & 4. advertitur sanctae spei, cuius Deipara matrem le Eccles. 24. proficitur.

10. Charitas verò Virginis beatissimæ, quae erga Deum, & proximum mirificè flagrabat, variis typis in sacris literis adumbratur, significatur enim per candelabrum templi aureum septem lucernis ardentibus instructum: Per aurum mundissimum, quo arcantus, & solis erat desurata: Per aurum item solum nimis thioni Salomonis eburnei, Per coccum bis tinctum ad cortinas Tabernaculi, Sacerdotisque vestes conficiendas adhib. tum haec enim eximia Deiparae charitas de qua cap. 3. plenius differuimus, veluti Dei vexillum in eius anima erigebat, iuxta illud Cant. 2. *Introduxit me in cellam umbratam, ordinavit in me charitatem*, vox enim illa hebraica (*ordinavit charitatem*) idem est, ac si Latine dici posset: *Vexillavit charitatem*, quo verbo significatur charitatem in se tanquam Dei vexillum erectam, per quam ipsa ostendebatur esse ipsius Dei, cuius vexillum in se levatum gerebat: per hanc etiam perpetuò parata erat ad Dei voluntatem exequendam, non secus ac fideissimi milites sub vexillo Regis dilectissimi constituti ad subita imperia prompti. Huius porro, qua Deipara in Deum flagrabat, dilectionis eximiam

Isa. 40.

Deipara est turris eburnea. Cant. 7.

S. Thom.

Deiparae charitatis

Exod. 25.

3. Reg. 10.

Exod. 26.

Cant. 2.

Offic. Eccl. Eccl.

August.

Epiphani.

Rom. 15.

Heb. 6.

Plalm. 32.

Plalm. 39.

Prov. 18.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

- Method.* magnitudinem, & pretium inæstimabile, Methodius oratione in hypapantem, Thefauri metaphora aptè indicasse videtur, cum eandem illis verbis affatur: *Salus dilectionis Dei Thefaurus.* & S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24. agens de processione, quæ in Ecclesia fit in honore Deiparæ: In die Purificationis inquit candelas accensas gestamus in manibus. Lunc ardentissimæ charitatis Virginis designantes, & eam in nostris operibus habere proferentes, hæc ille Quare S. Bernardinus tomo secundo sermo. 51. art. cap. 2. *Virgo, inquit, semper habuit continuum aspectum ad Dei beneplacitum, promptumque consensum, semper gerebat in mente beneplacita divina adimplere ita S. Bernardin. Et S. Bonaventura in speculo ca. 4. eleganter præstantiam charitatis Deiparæ erga Deum ex verbis illis: Magnificat anima mea Dominum, ab eadem Deipara prolatis, sic probat: anima, inquit, quod amat, hoc magnificat. & in hoc exultat, idcirco anima MARIÆ Deum decentissimè magnificavit, & in Deo firmissimè exultavit, quia Deum excellentissime amavit, de cuius amore Hugo de sancto Victore, Quia, inquit, in corde eius amor Spiritus sancti singulariter ardebat, ideo in carne eius Virtus Spiritus sancti mirabilia faciebat. hæc Bonaventura. Eandem Hugonis sententiam citat D. Thomas opusc. 8. Atq; hæc de Deiparæ virtutibus theologicis.*

VIRTUS RELIGIONIS IN
Deipara.

Religio Deipara. Ambros. **S**icut ut nonnullas ex reliquis Deiparæ virtutibus percurramus, initium ducemus à religione, quæ hominem ad divinum cultum ordinat, quam Ambrosius sub devotionis nomine lib. 1. de Abraham Patriarcha c. 2. testatur virtutem esse ordine primam, & cæterarum fundamentum, meritoque Deum eam ab Abraham primam exegisse, cum dixit: *Exi de terra tua, & cognatione tua, & de domo patris tui.* quamque D. Thomas 2. 2. q. 81. art. 6. inter alias virtutes morales præeminere affirmat. Hujus vero Religionis insignis exemplar Deipara omnibus dedit, cum tertio suæ ætatis anno ad templum præsentata, & à parentum divulsæ gremio, divino obsequio mancipata est, ibique infantie, ac pueritiæ ætatem spiritibus rebus vacans, in sanctis sanctorum, ut supra diximus, traduxit religiosissime: quod ubi cap. 8. ostendimus, qua in te dum reli-

dicta parentum domo à seculari strepitu aliena, in Templo uni Deo vacat, vitæ etiam religiosæ specimen quoddam nobis exhibuit, ut cap. 37. dicemus, ubi eam castitatem, paupertatem, & obedientiam, quæ ad tria religionis vota spectant, sanctissime coluisse ostendimus, & ex Cathusiano 1. sent. dist. 16. quæ st. 2. post filii Ascensionem illud felicissimum collegium centum viginti virginum eius obsequio & regimini deputatarum sapienter instruxisse referemus, quod in eodem cap. 31. admodum venustissime fuisse, uberius demonstrabimus. Nec mirum eius in Deum religio, atque pietas enituit in sollicita Christi Dei, & hominis educatione, & obsequiis erga eundem, usque ad eius crucem qui forti animo præsens astitit, exhibitis: quam sollicitudinem, satis præ se tulit cum filium duodennum, qui ea incia in templo remanserat, dolens in Ierusalem reverbera triduo diligenter quæsit, & tandem læta invenit.

Legis item divinæ servandæ in his, quoque ad quæ minime tenebatur, fuit studiosissima, purificationis legem sponte subivit; quod infra & cap. item 37. uberius demonstrabimus. Templum quotannis ex Nazareth cum filio statotis in lege temporibus non sine longi itineris labore adire solebat, quamvis ea lege mulieres minime tenebantur, sed soliviri, juxta illud Exod. 23. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo. Quod si religionis virtus in templorum constructione: ac dedicatione, & in oblationibus elucet, quanta fuit Virginis religio, quæ anima & corpus suum templum Spiritus sancto dicavit, quod Dei filius sua in habitatione consecravit? quæ filium suum in die Purificationis Deo Patri oblationem gratissimam juxta ac dignissimam obtulit? Huc etiam referri possent orationis eius sublimitas, atque præstantia. Sed de hac aliquando fusius infra in hoc capite agemus.

Actus vero octo Beatitudinum, de quibus Matthæi cap. 5. in sermone Domini in monte, cum sint perfecti actus virtutum disponentes ad æternam, & cœlestem beatitudinem; quomodo perfectissime fuerit in Virgine, probat de singulis Alb. Mag. apud S. Antoninum 4. parte titulo 15. cap. 24. §. 1. quem consulat, qui volet. Nos enim peculiarem de his beatitudinibus disputationem non instituimus; quod multa, quæ de his, dici possent in his, quæ de

de virtutibus Deiparæ differemus continen-
tur, itaque ad virtutes Deiparæ Cardinales ac-
cedamus.

VIRTUTES CARDINALES QUÆ
in Deipara elucet.

*Virtutes
cardinales
quomodo
perfectissi-
mæ De-
para exhi-
serint.
Alber.*

12 **Q**UATUOR porro virtutes Cardinales
in Deipara singulari ratione emicabāt
quas Albertus apud S. Antonium 4. parte tit.
15. c. 17. § 4. asserit in ea fuisse perfectissimas
hoc est, ut ipse loquitur per modum patriæ, &
ut purgati animi non quidem simpliciter, sed
medio modo inter statum viatorum, & com-
prehensorem: nam quantum ad actuum perfe-
ctionem habuit per modum patriæ sine ali-
liqua pugna contrariorum sed quantum ad
merendi conditionem habuit per modum via-
torum. ex quo colligit S. Antonius loco ci-
tato Deiparam in virtutum actibus omnem
puram creaturam superasse, Angeli enim, in-
quit ipse, in patria habent virtutes inamissibi-
les sed non meritorias præmi essentialis: via-
tores homines habent, virtutes meritorias, sed
(si confirmatos in gratia excipias) amissibiles:
Beata autem Maria habuit cum Angelis virtu-
tes inamissibiles: cum sanctis viatoribus meri-
torias, & sic etiam excellentius cunctis habuit.
hæc S. Antonius. Adde eam superasse etiam
in hoc sanctos in gratia confirmatos; tum
quia virtutes omnes habuit in gradu abiq; cō-
paratione majori, quàm illi; tum etiam, quia
virtutes Deiparæ nullum peccatum sibi con-
trarium, ne veniale quidem, vel levissimum cō-
patebantur, ac reliqui sancti, quamvis in gra-
tia confirmati, aliquid veniale interdum com-
mittebant. Ex hoc etiam inferitur, non fuisse
in Deipara continentiam sub ea ratione, qua
ex D. Thoma 2. 2. q. 155. art. 4. importat resi-
stentiam rationis ad concupiscentias pravas.)
quas iuxta Aristotelem lib 7. Ethic. cap. 9. cō-
tinentes patitur.) cum dicat quid imperfectum
convenientia enim sic accepta ex eodē S. Tho-
ma 3. parte quæstione septima articulo secun-
do ad 3. non est virtus, sed aliquid minus vir-
tute, & ideo affirmat Christum ex hoc ipso
quod omnem virtutem habuit non habuisse
continentiam, nam quidquid perfectionis di-
cit continentia, reperitur in temperantia ab-
sque imperfectione, virtutem vero temperan-
tiæ in Deipara extitisse inferius accuratè o-
stendemus.

S. Antoni-
us.

Continen-
tia ut di-
ci quid
imperfec-
tum non
fuit in De-
para.
Aristot.
& Tho.

Num. pœ-

tentiæ virtute num fuerit in Deipara, ad quod
S. Antonius 4. par. tit. 15. cap. 17. § 4. respon-
det ex sententia Alberti: *Hanc virtutem perfe-
ctius fuisse in Deipara, quam in aliis viatoribus,
in quibus actus pœnitentiæ supponit aliquod pec-
catum esse, vel fuisse: ac in Deipara actus pœni-
tentiæ fuit sine presentia, vel processione culpa fin-
is enim per modum patriæ, ubi habet alium actū,
videlicet non est dolor de commissis, sed est dete-
statio peccati sine velle peccare.* hactenus verba
S. Antonii Suarez quoque tom. 2. in 3. parte
disput. 4. lect. 2. concedit in beata Virgine pœ-
nitentiæ virtutem, quoniam (inquit) hæc non
dicit actum detestationis proprii peccati,
quem B. Virgo non exercuit, quia nihil dete-
stabile egit, sed dicit habitum, cuius fuit ca-
pax, quia capax fuit peccati, licet per diuinam
gratiam confirmata fuerit in bono: & quem-
admodum Suarez tom. 1. disput. 19. sectio. 1.
ponit in Christo pœnitentiam ad actus, qui
non dicunt imperfectionem, nimirum ad de-
testationem peccati simplicem propter vi-
tandam diuinam injuriam, eodem etiam mo-
do pœnitentia habere potest in Deipara eun-
dem actum, quem ex Alberto ponit in ea S.
Antonius, ut diximus. verum ad singulas vir-
tutes Cardinales, quæ in Deipara fuerunt de-
scendamus.

nitentia
virtus in
Deipara.
S. Anton.

Suarez.

Prudentia
Deipara.
Offic. Eccl.

1. Reg. 25.
Ephrem.

Damasc.

Genes. 30.

Luc. 2.

Ac de eius quidem Prudentia, quæ inter
virtutes Cardinales primum sibi vindicat lo-
cum in festo Assumptionis sic canit Ecclesia?
*Virgo prudentissima, quo progredieris quasi Auro-
ra valde rutilans? Deiparæ enim figura fuit
Abigail mulier 1. Reg. 25. prudentissima, &
speciosa: Ideo Ephrem serm. de laud. Virg.
Deiparam vocat Principem omnium prudentis-
simam, & sagacissimam. & Damascenus ora-
tione 1. de Dormitione: Hanc coelastem Dei-
paræ prudentiam appellat. Sapia thesau-
rum, qua incautam Eva verbis serpentis nimum
credula simplicitatem emendavit, dum Angelo
prudenter respondit, Quomodo fiet istud? ex hac
prudencia proficiscebatur illud, quod de ea
scriptum reliquit S. Lucas cap. 2. Maria, in-
quit, conseruabat omnia verba hæc conserens in
corde suo.*

Quod si teste Salomone Prouerb. 10. *Qui
moderatur labia sua prudentissimus est: facile
intelligemus eximiam Virginis prudentiam,
cuius loquendi parcitatem, & verecundiam
Bernardus, sermone Signum magnum egre
gè ponderat, & extollit, septies enim in sacra
Euan-*

Bernard.

Bonauent.

Psal. 44.

Cant. 4.

Septem
verba qua
loquitur

Deip. in E
uangelio.

Luc. 1.

Luc. 2.

Luc. 2.

Ioan. 2.

Iustitia

virtus in

Deipara.

Litania

B. Virg.

August.

S. Thom.

S. Thom.

Bonauent.

Euangeliorum historia locuta legitur, & ex his
ter cum Deo, bis cum Angelo, & bis cum ho-
minibus, quæ singillatim expendit S. Bona-
uentura in speculo cap. 8. & ad mores egregiè
accommodat; vult enim in Deipara fuisse gra-
tiam labiorum, de qua Psalm. 44. *Diffusa est
gratia in labiis tuis*; ex eius enim labiis melli-
flux sententiæ prodierunt, iuxta illud Cant. 4.
Fauus distillans labia tua; cum Angelo enim
loquuta est, primò verbum Castitatis: *Quomo-
do fiet istud, quoniam virum non cognosco?* sec-
undò verbum humilitatis: *Eccè Ancilla Do-
mini*. Cum homine, primò verbum charitatis
salutando Elisabeth, secundò verbum instru-
ctionis ad ministros in nuptiis Cana Galileæ:
Quodcumque dixerit vobis, facite. Cum Deo
autem, primò verbum gratiarum actionis:
Magnificat anima mea Dominum. secundò ver-
bum doloris ex filij amissione: *Filius quid fecisti
nobis sic*. tertium verbum compassionis, defi-
cienteyino in nuptiis: *Vinum non habent*. ex
quibus præclarissima ad imitandum exempla
coruscant.

14 Iustitiæ verò virtus in Deipara singulari-
ter fuit: quare in litaniis Lauieranis meritò
Speculum Iustitiæ appellatur. Enimuerò ex Au-
gustino lib. de corret. & grat. cap. 1. *Ad iustiti-
am legis pertinet declinare à malo, & facere bo-
num, que sunt (vt verbis vtar S. Thomæ 2. q. 79.
art. 1.) quasi dua partes integrales iustitiæ, cum
vtrumque ad eius perfectum actum requiratur.*
At Deipara ab omni peccati labe tum origi-
nali, tum actuali declinavit, vt cap. 7. probavi-
mus, & in omni bonorum operum genere præ
omnibus puris creaturis, vt ex ijs, quæ capit.
duodecimo differuimus satis patet, accuratè
se exercuit, & perfectissimè, siue spectes cha-
ritatis magnitudinem, ex qua ea operabatur:
siue tempus, ex quo illa exhibere cœpit, ab in-
stanti nimirum suæ immaculatæ Conceptionis
ad extremum vsque spiritum: siue opera
ipsa eximia difficultate ardua, tempore diu-
turna, multitudine innumerabilia, quæ præ-
stitit; consequens ergo est, ut iustitiæ pal-
mam inter puras creaturas sit adeptæ. Si ve-
rò loquamur de partibus iustitiæ potentiali-
bus nimirum de virtutibus ei annexis, cu-
iulmodi ex S. Thomæ 2. 2. quæst. 80. articul. 1.
sunt religio, Pietas, & reliquæ: has certè om-
nes ex ijs, quæ in hoc capite dicimus, liqui-
dò apparet singulariter in Deipara fuisse. Qua-
re Bonauentura in speculo capit. 8. probat

Deiparam esse iustissimam, quia Christus qui
est iustissimus iustissimè fuit cum ea, & iubi-
cit: *Tu, inquit, es virga Aaron, recta, florida, & fructi-
fera: Recta, immo rectissima per iustitiam, & aquositate;*
*Florida per virginitatem: fructi-
fera per fecunditatem. Quia enim esset virga
recta, si non virga Aaron esset recta? Quia ani-
ma esset iusta, si non Maria esset iusta? hoc est,
quod Beatus Bernardus dicit: Quis iustus, si non
Maria iusta, de qua ortus est sol iustitiæ? sic Bona-
uentura.*

15 De Fortitudine Deiparæ exclamat Salo-
mon Prouerb. 31. *Mulierem fortem quis inueni-
et; & iterum de eadem: Fortitudo, & decor in-
dumentum eius, ac si dicat. Deiparam fortitu-
dine omni ex parte decoram, hoc est absque
vllius perturbationis motu indutam semper
fuisse, atque ornatam; quod de reliquis San-
ctis dici neutiquam potest, vt animaduertit
sanctus Antoninus loco citato. & sanè insignem
fuisse Deiparæ fortitudinem faciliè intelligen-
mus, si ea spectemus, quæ de hac virute Phi-
losophi tradiderunt, Aristoteles enim lib. 2.
Ethicor. cap. 6. & 9. Fortitudinem vult esse
circa timorem & audaciã: *Quoniam For-
titudo, inquit sanctus Thomas 2. 2. quæst. 123. artic. 3.
difficilia qua rare habere possunt, voluntatem
à sequela rationis firmiter eborat eborando
timorem: - & moderat eadem difficilia aggre-
ditur, quando se licet oportet ea ex terminare ad
securitatem in posterum habendam, quod pertinet
ad rationem audacia, quam moderatur,*
hæc sanctus Thomas. Hoc ipsum, & Cicero
libri secundo de inuentione per obje-
cta harum passionum elegantè expresse cum
docet ad fortitudinem pertinere consideratam
periculorum susceptionem, & laborum per-
pessionem. Ex quo duplicem fortitudinis
actum licet colligere; vnum qui est in rebus
aduersis, & laboriosis patienter sustinendis:
alterum in arduis viriliter aggrediendis & ad
primum quidem, quem sanctus Thomas 2. 2.
quæst. 123. articul. 6. appellat *sustinere*, docet
que esse fortitudinis actum magis principalem;
spectat martyrium, quod est actus elicitus
quidem à fortitudine, sed imperatus à cha-
ritate: *Ideo què inter ceteros actus humanos, in-
quit sanctus Thomas 2. 2. quæst. articul. 3. est
perfectior secundum suum genus, quasi maxima
charitatis signum, secundum illud iohannis 15.
Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt ani-
mam suam ponat quis pro amicis suis.* At verò
Dei-*

amicis suis. At verò Deipara virtumque fortitudinis actum strenuè, ac diligenter exercuit. Nam, ut omittam incommoda, quæ propter Deum ex voluntaria paupertate, ex crebris itineribus ad montana Iudææ ad Nazareth, ad Bethlehem, in Ægyptum, rursum in Galileam, & per singulos annos ad festa Ierosolymitana, & ex commoratione ad aliquot annos in terra Ægypti inter populos nefario Idolorum cultui deditos, aliisque quas in se ipsa sustinuit molestiis; Gravissima tanè fuerunt, quæ ex filij, quem vnicè diligebat, doloribus, & cruciatibus per compassionem sensit, quibus veluti a utillimo gladio, iuxta Simeonis vaticinium, eius anima transfixa est; tum in filij Circumcisione, & in molestijs, quas ex paupertate, & in Ægyptum fuga idem subiuit; tum etiam in blasphemijs, ac persecutionibus à Iudæis eidè Christo dum in terris ageret illatis, & tandem in eisdem acerbissima, ac ignominiosissima passione, & necè, quam ipsa præfens spectavit quæ omnia fortitudine, ac constantia incredibili pertulit, ita ut iuxta crucem filij, què summo amore complectebatur, non conternata iaceret, sed vitiliter staret; quod Ambrosius in oratione in obitu Valentiani illis verbis expendit; *Stabat & sancta Mater iuxta crucem filij, & spectabat Virgo unigeniti passionem stantem illam lego, stantem non lego.* hæc ille. Verùm de Virginis constantia admirabili in Christi passione plura diximus c. 11. vbi ostendimus ad gloriam, meritumque martyrij nihil illi defuisse, quam complures Patres propter dolorem, quem in filij necè summa patientia pertulit acerbissimum, meritò *plusquam martyrem* appellare non dubitant

Luc. 1. *Matth. 2.*
Luc. 2.
Deipara Christo patienter fortiter cõpassa est
Luc. 2.
S. Thom.
Ivan. 19.
Ambros.
Deipara qua nam fortiter operata est.
Genes. 3.
S. Thom.
Ivan. 19.

& oblectandum exerunt solito maiores; quæque pro filiis defendendis, couertendisque quorum amorem natura parentibus indidit, strenuè dimicant, seque etiam vltro in extremum vitæ discrimen obiciunt. Quo circa Cant. 8. meritò dicitur: *Fortis est mors dilectio, dura sicut infernus amulatio.* Sanè fortitudinis Deipara præstantiam in iis, quæ ad Dei honorem spectant, aliqua ex parte intelligemus, si eximiam eius in Christum charitatem, de qua vberius cap. 9. egimus, nobiscum animo reputeamus.

17. Iam verò de Temperantia, quæ in virtutum Cardinalium ordine quarta reponitur, quæ ratione in Deipara maximè eniuicet, dicendum est. Et huius quidem virtutis partes quas vocant subiectiuas, quæ sunt eius species, Auctore sancto Thoma 2. 2. quæst. 143. art. 1. recensentur; Abstinentia cibi; Ieiunium, quod est actus abstinentiæ; Sobrietas potus; Castitas, cuius par est virginitas. Partes verò potentiales, seu virtutes ipsi temperantiæ connexæ plures loco citato numerantur, eiusmodi sunt, Mansuetudo, Clementia, Humilitas, Modestia, tum in exteriori corporis actione, tum etiam in eisdem corporis ornatu, ac vestibus, & reliquæ similes virtutes. & sanè his omnibus in gradu quodam perfectissimo Deipara instructa est atque ornata, quod breuiter sic demonstratur. Si enim temperantia, teste sancto Thoma tentia par. quæst. 7. articulo 2. ad tertium, tantò perfectior est in homine, quantò magis prauis concupiscentijs caret, atque ea de causa huiusmodi virtutem in Christo Domino fuisse concludit. Qualis ergo, quantaque temperantiæ perfectio præ cunctis puris creaturis fuisse existimanda est in Deipara, quæ non tantum omni praua concupiscentia caruit, verùm etiam singulari privilegio peccati fomitum. (qui ex sacro Concilio Tridentino effione quinta ex peccato est, & ad peccatum inclinat) perpetuò extinctum; ne dum religatum habuit, quemadmodum cap. 7. videmus. Quare Chryostomus homilia in Domini hypapantem: *Bona, inquit, Maria vltra omnem humana natura modum Modestiam atque Temperantiam excoluit. ac ob id vn. meritorum Dominum in vltimo gestare promeruit.*

Quod si de singulis temperantiæ virtutibus, quæ perfectionem dicunt, & in Deipara præ reliquis sanctis fuerunt, agere velimus; lon-

Cant. 8.

Deipara temperantia.

S. Thom.

S. Thom.

Cõc. Triã.

Chryost.

gus quàm par est ab instituto digredieretur; liquas tamen attingere satis sit in præsentia: & quod peccat ad Abstemiam, Ieiunium, Sobrietatem, Modestiam, & reliquas huiusmodi Deiparæ virtutes, sanè locupletissimi earum testes esse possunt Ignatius, Ambrosius, Damascenus, aliique Patres, quorum verba in initio huius capitis attulimus. nec tamen silentio præterire possum Albertum Magnum Virginitatis sanctissimæ studiosissimum, qui non minus verè, quàm acurè id, quod dicimus optima ratione ostendit, quàm sanctus Antoninus affert 4. par. tit. 19. cap. 17. §. 4. vbi probare nititur Deiparam mediocritate humilis vestimenti omnes alios superasse. quam rationem cum ad multa, quæ de Deipara prædicantur, referri possit, hic ascribendum duxi: *Cum enim in nonnullis viribus habitæ rationi personæ, & aliarum circumstantiarum, quædam mediocritas interdum seruanda circa particularia* (inquit Albertus apud sanctum Antoninum loco citato) *Ars secundum Philosophum medium determinare nescit, singularia enim infinita sunt, nec est eorum disciplina: sed in huiusmodi Gratia potentior est ars, dicimus ergo quod in hoc beata Maria alios excessit in cultu vestium, quod super artem perunctionem Spiritus sancti sciuit mediocritatem super omnes in huiusmodi obseruare. sic ille, Pari etiam ratione Virgo beatissima præ cæteris Sanctis per eandem sancti Spiritus vnctionem in reliquis virtutum actibus debitam mediocritatem nouit, atque tenuit.*

De eius porro Modestia in vestibus, & corporis ornatu illud scriptum reliquit Epiphanius Presbyter Constantinopolitanus in vita Deiparæ, & ex Epiphanio Nicephorus lib. 2. hist. 23. *Vestimentis inquit, quæ ipsa gestauit coloris natiui contenta fuit, id quod etiam nunc sancti Cedrenus in compendio, agens de moribus Deiparæ: Vestes, inquit, amplexans nullo colore tinctas. quibus consentit Damascenus orat. 1. de Natiu. quem supra citauimus, de hoc agens: Honestus, inquit, vestitus mollitiem omnem ac luxuriam fugiens, sic ille.*

MORTIFICATIONIS VIRTUS in Deipara.

Mortificatio Deiparæ. 18 **A**bstinentiam, & reliquas, quas commemorauimus Deiparæ virtutes, attendenda videtur mortificatio eximia, quæ Dei-

para suum innocentissimum corpus rationi minimè repugnans, sed spiritui concors, & obsequentissimum; ad Dei tamen gloriam, & Christi passionibus magis communicaret, ieiunius, vigiliis, variisque afflictationibus, ex Ambrosio supra citato, exercebat: ideoque hæc mortificationis virtus in Deipara per myrrham, amaram illam quidem, sed odoriferam, & quæ incorruptionem corporibus tribuere solet, rectè significatur. quemadmodum S. Antoninus 4. par. tit. 15. c. 17. §. 4. animaduertit; Mortificatio enim carni quidem est inuicunda, sed Deo valde gratæ, atque bono exemplo veluti odoris flagrantia recreat, & ad curandum in odorem huiusmodi vngentur, nimirum ad pietatis opera strenue suscipienda excitat, atque ad peccatorum putredinem à nobis arcendam mirum in modum confert: Myrrha verò, cui Deiparæ Mortificatio comparatur, non qualiscumque, sed electa, illa quidem, ac præcipua memoratur Ecclesiast. 24. illis verbis: *Quasi myrrha electa dedi suauissimum odorem.*

CLEMENTIA DEIPARÆ, EIVS que mansuetudo.

19 **Q**UAMVIS Deipara erga semetipsam, vt dixi, per mortificationem leuiter fuit, ac benignam per clementiam, & mansuetudinem se exhibet, de quibus aliqua breuiter perstringamus. Sanè temperantiæ sicuti virtuti principali ex D. Thoma 2. 2. quæst. 157. art. 3. & 4. adungitur clementia, quæ ex Seneca lib. 2. de clementia c. 3. Est quædam animi lenitas: superioris in constituendis pænis, & ex eodem sancto Thomâ prouenit ex quadam dulcedine affectus, quæ ab omni eo, quod alium conuictate potest, abhorret, ideoque maximè accedere videtur ad charitatem, quæ est potissima virtutum, ita sanctus Thomas: & hæc quidem virtus Regibus, ac Principibus maximo fuit semper ornamento, adeò vt vel ipsi iuuantis sauitia insignes, clementissimi nomine se cohonestari affectarint. Hæc porro virtus in beatissima Virgine mundi Regina cumulatissimè inuenitur, quæ apud Christum pro condonandis, vel minuendis pænis, quæ iustè nostris sceleribus debentur, intercedit; de quo pluribus differimus supra cap. 16. vbi de eius misericordia, & infra cap. 30. vbi eam Aduocatæ munere fungi ostendemus. Hinc

Prov. 31. Hinc est, quod *Prov. 31.* de Muliere illa forti, qua cap. 4. Deiparam describi diximus, inter alia à Salomone illud prædicatur: *Lex clementia in lingua ejus*: & Ecclesia in celebri

Offic. Eccl. illa precatone, cujus initium est *Salve Regina*, eam illis verbis reverenter invocat: *O clemens, opia, o dulcis Virgo Maria*: qua suavissima in vocatione omnes ad Virginem preces claudendas merito vir quidam sanctitate præclarus dicebat. quin etiam ips quoque, qui erga eandem Virginem impiè secesserunt, & ad eam confugiunt, veniam legitur impetrasse. Cujus rei exemplum sic illud Theophili, qui dæmonis suggestionem eam, ejusque filium chirographo à se conscripto abnegarat, & per eam misericordiam obtinuit, de quo supra cap. 20. Quare Bernardus sermone Signum magnum, agens de Deipara: *Nihil, inquit, asserum in ea, nihil terribile, tota suavis est, effervens las, & lanam. & mox: Quod si (ut verè sunt) plena magis omnia pietatis, & gratia, plena mansuetudinis, & misericordia, qua ad eam pertinent inveniunt, ago gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione providit.* sic Bernardus.

Aristotel. Mansuetudinem verò, (quæ ex Aristotele octavo Ethicor. cap. 5. & ex D. Thoma loco citato, moderatur itam secundum rectam rationem, & in eundem effectum interdum concurrunt cum clementi) in Deipara fuisse testantur sanctus Ignatius in Epistola ad sanctum Joannem, in qua eam injuriantibus gratam prædicat, & Damascenus oratione 1. de Nativitate: *Sermo, inquit, ejus jucundus ex leni anima procedens*: & Bonaventura in speculo cap. 8. *Maria, inquit, mansuetissima fuit per lenitatem, patientissima contra omnem adversitatem. Nam licet Christi passio veluti acutissimus gladius animam Maria per compassionem pertransiit, juxta prophetiam Simeonis: ipsam tamen nec per odium occidit, nec per impatientiam vulneravit. Maria enim inoffensores filij sui nunquam odit, nunquam contra eos impatiens fuit. Nam si alij Martyres in suo martyrio corporali patientissimi fuerunt, quanto magis martyr nostra Maria, in suo martyrio spiritali: & infra: *O mira Maria patientia, & mansuetudo, qua non solum patientissima fuit, dum coram ipsa filius ejus crucifigeretur, sed etiam dum ante crucifixionem propter ipsam filius ejus vilipenderetur: sicut in Evangelio Marci dicitur: Nonne hic est fabri filius, & Maria tui post paucos sequitur, Et**

scandalizabantur in eo. Revera faber est Christus, sed qui fabricatus est Auroram, & Solem. hæcenus Bonaventura. Quod si ex glossa in Matth. 5. Mites sunt, qui malis moribus dominantur: & ex alia glossa, Mansuetus est, qui nec irascitur, nec irritatur, nec nocere cogitat: satis apparet Deiparam fuisse præ omnibus mitissimam, quæ perfectum sui dominium absque malis moribus, & absque pugna interiori habebat, & nullis nocere, omnibus autem prodesse studuit, nulli verbum asperum loquuta, quod ex Evangeliorum historia observavit Bernardus sermone Signum magnum. Reliqui enim Sancti non sine pugna suarum passionum dominium obtinuerunt. Quocirca merito de Deipara canit Ecclesia.

Virgo singularis, Inter omnes mitis, Nos culpas solutos, Mitis fac, & castos.

Offic. Eccl.

Virginitas Deiparæ

*Virginitas quoque Deiparæ illibata, quam ipsa prima omnium voto emisso Deo optimo consecravit, ea fuit, ut propter summam in hac virtute puritatem, atque præstantiam jure optimo Virgo Virginum appelleretur, de qua Basiliius hom. de Christi generatione: Nulla, inquit, puritate par Maria virginitas inter homines ad effectum Sancti spiritus accipiendum est reperita, quo in eam superueniente vera Dei genitrix est effecta. Et Ambrosius libr. 1. de Virginitate inter virginitatis laudes, & hanc recenset, quæ ad Deiparæ virginitatem spectat: *Hæc, inquit, nubes, ætra, Angelos, sidera, transgrediens, Verbum Dei in sinu Patris invenit, & toto hausit pectore.* sic Ambrosius. *Deum enim, inquit Bernardus homil. 2. super missus est. hujusmodi decebat Nativitas, qua non nisi de Virgine nasceretur: talis & congruebat Virgini partus, ut non pareret, nisi Deum. Et gaudia matris habens eum virginitatis honore, nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Atque ita in Deipara virginitas (ut verbis utat Bern. ser. signum magnum) ex fecunditate, & ex virginitate fecunditas mutuis sese radiis illustrare hac duo sidera videntur. Quinimo Deipara non tantum hominibus, sed ipsis etiam Angelis virginitate præcellit, quod c. 32. ubi de ejus virginitate copiosè agitur, ostendemus. Illud addam**

Cap. 32.

Ex Bo-

scandalizabantur in eo. Revera faber est Christus, sed qui fabricatus est Auroram, & Solem. hæcenus Bonaventura. Quod si ex glossa in Matth. 5. Mites sunt, qui malis moribus dominantur: & ex alia glossa, Mansuetus est, qui nec irascitur, nec irritatur, nec nocere cogitat: satis apparet Deiparam fuisse præ omnibus mitissimam, quæ perfectum sui dominium absque malis moribus, & absque pugna interiori habebat, & nullis nocere, omnibus autem prodesse studuit, nulli verbum asperum loquuta, quod ex Evangeliorum historia observavit Bernardus sermone Signum magnum. Reliqui enim Sancti non sine pugna suarum passionum dominium obtinuerunt. Quocirca merito de Deipara canit Ecclesia.

Virgo singularis, Inter omnes mitis, Nos culpas solutos, Mitis fac, & castos.

Virginitas Deiparæ

*Virginitas quoque Deiparæ illibata, quam ipsa prima omnium voto emisso Deo optimo consecravit, ea fuit, ut propter summam in hac virtute puritatem, atque præstantiam jure optimo Virgo Virginum appelleretur, de qua Basiliius hom. de Christi generatione: Nulla, inquit, puritate par Maria virginitas inter homines ad effectum Sancti spiritus accipiendum est reperita, quo in eam superueniente vera Dei genitrix est effecta. Et Ambrosius libr. 1. de Virginitate inter virginitatis laudes, & hanc recenset, quæ ad Deiparæ virginitatem spectat: *Hæc, inquit, nubes, ætra, Angelos, sidera, transgrediens, Verbum Dei in sinu Patris invenit, & toto hausit pectore.* sic Ambrosius. *Deum enim, inquit Bernardus homil. 2. super missus est. hujusmodi decebat Nativitas, qua non nisi de Virgine nasceretur: talis & congruebat Virgini partus, ut non pareret, nisi Deum. Et gaudia matris habens eum virginitatis honore, nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Atque ita in Deipara virginitas (ut verbis utat Bern. ser. signum magnum) ex fecunditate, & ex virginitate fecunditas mutuis sese radiis illustrare hac duo sidera videntur. Quinimo Deipara non tantum hominibus, sed ipsis etiam Angelis virginitate præcellit, quod c. 32. ubi de ejus virginitate copiosè agitur, ostendemus. Illud addam**

Cap. 32.

Ex Bo-

Bonauentura. ex Bonauentura in speculo capite 4. Ex quo, inquit, Maria Virgo de Spiritu sancto diuina est prole secundata, nequaquam uirginitas eius tali ex prole est uitiata, sed mirabiliter est in tanta prole glorificata: nam in prole approbata, in prole consecrata, in prole nobilitata, in prole ditata. **Edotata** & **co-signata** & **confirmata** est tua uirginitas o Maria hæc Bonauentura. & **Idelfonius** in sermone de Assumptione, agens de Deipara. Et sicut, inquit, de altera Maria dictum est, ista optimam partem eligit, quia prima omnium seminarum Deo uirginitatem obtulit, & idcirco promeruit, ut Dei filius Angelo nunciante ex ea corpus nostræ redemptionis susciperet. **Luc. 1.** sicille.

HVMILITAS DEIPARÆ.

Maria hu. **27** Virginitati Deiparæ proximè adnectenda est eius humilitas. harum enim uirtutum, inquit **Bernard.** inquit Bernardus homilia 1. super missus est, pulchra est permixto: nec mediocriter Deo placet illa anima, in qua & humilitas commendat uirginitatem, & uirginitas exornat humilitatem: sed quæta putas ueneratione esse dignâ, in qua humilitatem exultat sanctitas, & pariter consecrat uirginitatem? sic ille. Decet enim, inquit **Ambros.** **Ambrosius** libro 2. in Lucam ut quando castior Virgo tanto sit humilior. Et sanè humilitas reliquis uirtutibus in primis est necessaria, cum ex **Basilio** cap. 5. constitutionum theiaurus sit securissimus omnium uirtutum, & ex **Bernardo** sermone 1. de natali, & **D. Thomaz.** 2. quæ ff. 101. au. 5. ad secundum, fundamentum sit, atque custos uirtutum. Quis enim, teste **Gregorio** homil. 7. in Euangelio sine humilitate congregat, quasi in vento puluerem portat: & unde aliquid ferre conatur, inde deterius cecidit. At uero humilitatis uirtus in Deipara maximè eluxit, & per **Nardum** fragrantissimam, quæ, cum esset Rex in accubitu suo dedit odorem suum, ex **Kuperto** in Cant. & **Bernardo** sermone 8. de Assumptione significatur. **Nardus** enim frutex est teste **Plinio** libr. 12. histor. capit. 12. breui, nigra, fragilique radice odorem mittens, ita Deipara tamen in oculis suis exigua & abjecta, quæ de se ipsa Cant. 1. dicebat Nigra sum, sed formosa, humilitatis tamen eius odor, ex **Kuperto** in Cant. 1. Deum uniuersum uolauit, uelut sua uis odor, qualis de nullo unquam usque ad ipsum spirauit, uel spirare posuit sacro ficio, tantusq; fuit, ut ad Deum in suo accubitu regere uenerit, eamque ad gremium Virginitatis per

Inarnationem traxerit. Et certè suspicienda omnibus, atque imitanda Deiparæ humilitas, eò magis erit imitanda quò pluribus, ac maioribus Dei domibus omnibus puris creaturis singulariter exiit exornata. Quod eleganter expendit **Bernardus** serm. 4. de Assumptione. Quanta, inquit, & quam pretiosa humilitatis uirtus, cum tanta puritate cum innocentia tua, cum conscientia prorsus absque delicto, immò cum tanta gratia plenitudine? Unde tibi tanta humilitas o Beata? digna planè, quam respiceret Dominus, cuius decorem concupisceret Rex, cuius odore suauissimo ab æterno illo paterni sinu atraheretur accubui. Audi Mariam in Euangelio, Reflexit (inquit) humilitatem Ancilla sua: audi eandem in Epithalamio, cum esset Rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum: Nardus quippe herba humilis est, & pectus pargat, ut manissum sit, humilitatem Nardi nomine designat: cuius odor, & decor inuenit gratiam apud Deum. hæc tenet **Bernardus**. Idem sermone 42. in Cantica enarrans illud Cant. 1. Nardus mea dedit odorem suum. Cant. 1. Nardus, inquit, humilis herba est, & calidana per Nardura, per hanc non inconuenienter uirtus humilitatis accepitur, sed qua sancti amoris uaporibus flagret, est enim humilitas, quam parit uirtus, & hanc quæ est humilitas, quam charitas format, ut **Isidorus** & **termon.** 45. Decor, inquit, anima est humilitas, Verum in eo, qui grauius peccauit, & si amanda, non tamen est admiranda humilitas: at si quis innocentiam retinet, & nihilominus humilitatem jungit: nonne is tibi uidetur geminum animam possidere decorem? Sancta Maria sanctissimo deo concipuit Rex decorem eius: quin humilitatem innocentia sociauit: merito admiranda: cui sanctitas amissa humilitatem non attulit, sed serua admisit. Idem hom. 4. super missus est: Humiliter, inquit, respondet, ut sedes gratia prepararetur. ecce Ancilla Domini. Quæ est hæc tam subleuis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, insulescere gloria nescit: mater Dei eligitur & Ancillam se nominauit Non mediocriter reuera humilitatis insignis, nec oblata tanta gloria, obliuisci humilitatem: non magnum est esse humilem in obsequio: magna prorsus & rara uirtus humilitas honorata hæc ille. & **Damasceus** orat. 1. de Natiuitate: hoc admiratur in Deipara: Animus, inquit humilis in sublimibus contemplationibus **Ambrosius** in cap. 6. Apoc. Per

Humilitas
Deipara
per Nardum
significatur.
Cant. 1.
Rupertus.
Bernard.
Plinius.
Cant. 1.
Rupertus.

Humilitas
Deipara
per Nardum
significatur.
Cant. 1.
Rupertus.
Bernard.
Plinius.
Cant. 1.
Rupertus.

ate montana conscendit, ut Elisabeth ministraret. Idem sermone de Aquæ ductu: In Virgine, inquit, quæ montana conscendit, tanquam fonticulus triplex feruebat, in quærenda gratia charitatis splendebat in carne virginitas, humilitas in obsequio eminebat. Quid de hac humilitate sublimius uenisse Matrem Domini sui ad se mirabatur Elisabeth, sed iam magis miratur, quod in-

Luc. 1. *flar filij. & ipsa non ministrari uenerit, sed ministrare, hæc Bernardus.*

Perfectissimi *Qua in te Deipara perfectissimum humilitatis gradum tenuit. Perfecta enim humilitas, inquit glossa Matth. 3. habet tres gradus, primus est subdere se maiori, & se non præferre aequali, & hic gradus uocatur sufficiens, & omni isto necessarius. Secundus est subdere se aequali, nec præferre se minori: & hic dicitur abundans, Tertius subesse minori, in quo est omnis iustitia, quam Christus Dominus se implere dixit, cum à Ioan-*

Matth. 3. *ne baptizari uoluit. ita Glossa. Propterea Bernardus serm. de Aquæ ductu ad hoc spectans: Abijt, inquit, in montana cum festinatione, &*

Humilitas *uisitauit Elisabeth; & in ministerio eius erat quæ Deiparam si mensibus tribus, ut iam tunc posset dicere matrem mater, quod tanto post filio dixit filius, sine modo, sic enim docet nos implere omnem iustitiã, Ita Bernardus. Cum autem Elisabeth à spiritu sancto edocita miraretur (verba sunt Bernardi sermone Signum magnum) personam uenientis, dicens: Vnde hoc mihi, u. uinè & Mater Domini mei ad me commendaret & uocem salutantis, ad quam exultauit in gaudio infans in utero suo, & beatificaret fidem credentis: Magna quidem praecordia, sed & deuota humilitas nihil sibi passa reserere, in eum magis uniuersa refudit, cuius in se beneficia laudabatur. Tu inquit, magnificas matrem Domini, sed Magnificas anima mea Dominum, hæc Bernardus. & Ildesonus sermone*

Luc. 1. *de Assumptione, in nullo, inquit, de se præsumpsit Virgo, in nullo aliquid de se alium sapit: sed tota in Deo exultat, & tota eius anima Dominum magnificat: Nihil sibi tribuit meritorum, nihil sibi de se applaudit, sed solummodo quæ Dei sunt, requirit, & sapit, idcirco in illo tota exultat, solum sibi ueniat humilitatem Ancilla, quæ mater Saluatoris ab Angelo ueneratur, sic ille.*

Humilitas *Ad Deiparæ quoque humilitatem referri possunt quam plurima abiectissima, quæ ex spontanea paupertate non sine magno incommodo iube cogebatur, & licet ab Euangelicis non omnia sint literis consignata, ea tamen pie conijcere licet ex for-*

descenti stabulo, in quo filium est enixa, & ex vili præsepio, in quo eum pannis inuolutum, quia non erat ei locus in diuersorio, reclinare coacta est, & hoc ipsum præsepio (inquit Bernardus in speculo Euangelicæ sermonis) à brutis animalibus mutuo accepit. In eodem deinceps stabulo ad præscriptum vsque purificationi tempus per dies quadraginta est commorata; cuius rei argumentum est, quod post dies tredecim, teste Hieronymo epist. 2, & alius, in eadem spelunca à magis fuerit inuenta cum filio.

24. Quoniam uero ex Anselmo libr. de similitudinibus, inter septem, quos recenset humilitatis gradus, Quintus est ut quis patienter sustineat dicere contemptibilem. Sextus, ut patiatu contemptibiliter se tractari, ut patiatu contemptibiliter se tractari. Septimus, ut hoc amet: hinc facile profundam Deiparæ humilitatem colligimus, quicquid enim contumeliarum, quicquid irrisionum, ac tormentorum, in integro Dominicæ prædicationis triennio, toto passionis eiusdem tempore à Iudæis, ab Herodis, Pilati quæ in libris, tum uerbis, tum factis, ea præsertim uident, ac uidente, Christo eius filio est irogatum, id omne non tantum Virginitatis Matris animam acerrime sauciuit, uerum in eius quoque maximum contemptum cessit. Illa enim in Christi faciem iactata conuicia, & blasphemie, illa in sanctissimum uultum coniecta sputa, impacti colaphi, illa exprobrantium opprobria, ac diuersa illusionum genera in domo Cayphæ, Herodis, Pilati obita, quod Barabæ postpositus, quod communi totius populi inlano clamore ad crucis patibulum postulatus, quod flagris atrocissimè toto corpore proscissus, quod in affectati Regis speciem Regis insignibus per dendiculum ab uniuersa cohorte illusus, ac spinea corona capite redimitus, quod crucem suis ipse humeris bauiauerit, quod in mediolationum ueluti eorum Princeps, in ipsa Cruce per suramam ignominiam suffixus obierit, id omne, ut diximus, in maximum Virginitatis etiam Matris, quæ stabat iuxta Crucem, opprobrium, & humiliationem recidebat. Præsertim, quia interdum nominatim eam perstringebant, Christo familie paupertatem obicidentes, & quasi per contemptum dicentes illud Marci 6. Vnde hinc hæc omnia, nonne hic est fabri, filius Maria? & mox, &

Bernardus

Hieronymus

Deipara

humilitas

gradus

Matris

Christi

passionis

in Cruce

passionis

Deipara

humilitas

gradus

Matris

Christi

passionis

in Cruce

passionis

Deipara

humilitas

gradus

Matris

Christi

passionis

in Cruce

passionis

Deipara

humilitas

gradus

Matris

Christi

passionis

in Cruce

scandalizabantur in eo: quæ tamen omnia, ut supra animadvertit Bonaventura in spec. ca. 8. ipsa non minus humiliter, quam patienter æquo animo ferebat. Et sanè Iudæi eam ex generosa David progenie ortam inficiari nõ poterant, cum id de Christo eius filio apud õnes adeo esset exploratũ, ut nemo. tamen Christi maxime infensus, in dubium revocare sit ausus. Verũm propter Virginis sanctissimæ paupertatem de ea abjecte sic loquebantur, apud injustos enim rerum æstimatores.

Hiratus

Humilitas
tu graui
d. S. Bene-
dicto rec-
ssim Dei
parauit
nuntur.
Reg. S. Be-
S. S. com.

Et genus & formam regina pecunia donat. Quod si auctore sancto Benedicto experientissimo rerum spiritualium magistro, & monastica disciplina in occidente propagatore eximio, in sua regula capite 7. ad humilitatis gradus, quos postea sanctus Thomas 2. 2. q. 161. art. 6. explicat inter alias (ut ipsius fere verbis utar) hæc spectant, corde, & corpore, semper humilitatem indicare, defixu in terram vultibus. Taciturnitas, & pauca verba, ac rationabilia loqui: Deum timere, & memorem esse omnium, qua præcipit voluntatem propriam non sequi, sed per obedientiam subdere se majori. Denique intimo cordis affectu credere, & pronuntiare se omnibus viliorem. Hinc manifestè apparet, Deiparam humilitate singulariter claruisse.

Tudor Vir-
gineus in
Deipara.
Ambros.

Nam quod spectat ad pudor: in illum, qui non tantum humilitatis, sed & virginittatis comes esse solet; hic certè in Deipara mirificè eluxit, teste Ambrosio libro 2. de virginibus, ubi de Deipara eleganter id probat. Proditore, inquit, domo nescia, nisi eum ad Ecclesiam ed- veniret, & hos ipsum cum parentibus, & propinquis: domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu, nullo tamen meliore sui custode, quam ipsa. & inf: Quid quod annis quoque omnibus ibat in Ierusalem solemni de Pascha, exhibet eũ Ioseph: ubique in virgine comes singularum virtutum est puor, h. e. inuidiosus debet esse virginittatis, sine qua non potest esse virginittas. Nec ad templum igitur Maria sine pudoris sui custode processit. Hæc est imago virginittatis, sic Ambrosius.

Idem in commentar. in Lucam lib. 2. Et ingressus, inquit, ad eam Angelus, Disce Virginem moribus, disce Virginem verecundia, disce Virginem oraculo, disce mysterio. Trepidare virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri, discat mubere, propositum pudoris imitari sola in pe-

netralibus, quam nemo virorum videret solum Angelus reperiret, sola sine comite sola sine teste, ne quo de genere depravaretur affatu ab Angelo salutatur. hæc Ambrosius.

Bernard.

25 Bernardus sermone Signum magnum de Deipara hoc argumentum tractans, mansuetudinem pudoris, cordisque humilitatem in Deipara fuisse ex sacris literis sic probat: Gratissima, inquit, gemma in diademate micans in capite stela, rubor in facie hominis verecundi: An verò quis putat, quod hæc caruerit gratia, quæ gratia plena fuit. Pudibunda fuit Maria, ex Evangelio probamus: ubi enim aliquando loquax? ubi præsumptuosus? ubi videtur foris stabat, quærens loqui filio nec materna auctoritate sermonem interrupit, aut in habitationem irruit, in qua filius loquebatur, in omni denique textu Evangeliorum non nisi quater Maria loquens auditur. ita S. Bernardus.

Luc. 1.
Matth. 23
Deipara
quater lo-
cuta legi-
tur.
Ioan. 2. 1
Bernard.

In nuptiis verò Cana Galileæ, quamvis à filio dictum ei fuisset: Quid mihi & tibi est mulier, nondum venit hora mea: Ipsa tamen, inquit Bernardus, tanquam mitis, & humilis, corde, nec illi respondit, nec tamen desperavit, ministros admonens facere, quod dixit eis: & inf: Toties denique Maria filium audire non modò loquentem turbis in parabolis, sed & discipulis seorsim regni Dei mysteria revelantem, vidit miracula facientem; vidit deinde in cruce pendentem; vidit expirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem; sed in his omnibus quoties verecundissimæ Virginis quoties pudicissimæ turris, vox memoratus auditur hæc Bernardus.

Petrus quoque Galatinus libro septimo de arcanis cathol. veri. cap. 5. restatur Deiparam usque adeo modestiam coluisse, ut eius oculi nihil inhonesti, nihil illiciti aspexerint, imò ut oculos nunquam elevaverit, sicut ceteri homines facere solent, sed semper nisi Deum oraret, humi defixos tenuerit, atque inter ceteras perfectiones eo spiritu prophetiæ donata est, ut si forte aliquis inconcessum seu illicitum vel aditura, vel visura esset, illico eius aures, & oculi clauderentur, ita ut non nisi voluntati divinæ deservire viderentur. Hæc Galatinus, quæ rationi admodum consona esse nemo inficiabitur, ut rectè notavit Cam. l. de V. c. 13. 26 De eiº vero taciturn. ac silentio præter ea, quæ Bern. ja tetigit, supra, ubi de eiº prudēt. ali qua expēdimº in præfæcie hoc tātū observat se su.

Deipara
ta. iuncto
tas præter
se su.

humilitatem sicut sancta Maria nata de synagoga
perfecte synagogam, sic Climacus. Hunc autem
humilitatis gradum Apollolus Paulus ad Phil.
2. in Christo merito extollit cum ait: Humilia-
uit semetipsum factus obediens usque ad mortem.

Ac vero obedientiae suae Deipara illustre
nobis exemplum reliquit; non solum enim,
quemadmodum ad hoc probandum animadu-
erit Sanctus Antoninus; par. tit. 3. c. 3. §. 2.

Anton. Trimula in Templo se totam regendam subiecit,
& ex sancta Mechtild. lib. 2. Revelationum,

Revel. S. Parentibus adeo subiecta, & obsequens fuit, nulla
vultu illorum unquam offensa, nisi contrisita-

Mechild. vii; sed etiam cum statueret virginitatem, (cu-
ius votum Deo nuncuparat) ita servare, ut hoc

propositum ne Angelo quidem filium, & talem
filium promittente aliqua ex parte vacillaret,
cumque iuxta illius aetatis mores, in templo
diutius consistere non permitteretur; coniugi-

um tamen sancti Ioseph, quem diuinitus no-
uerat virginitatem secum pariter seruaturum
subire non recusauit; quod licet in reliquis
mulieribus, quae Iobolis suscipienda causa co-

jugium ineunt, mirandum non sit. In Deipara
tamen, quae virginitatem seruatura erat, illud
ex coniugio factum est, ut eum esset sapientia,

& sanctitate suo ipso, tametsi sapientiae, &
sanctimoniae laude inchoit, tamen de operibus, tam-
en vitae suae rationes, domestica negotia, cre-
bra iunera, quae postea suscipit in Bethlehem,
in Aegypto, & iterum ex Aegypto, & reliqua
omnia alieno arbitrio regenda permittit:

Atque ita quid in huiusmodi profectioibus
esset faciendum Angelus S. Ioseph, penes
quem familiae administratio erat, monebat;

ipsa vero ad S. Ioseph impetum omnis exe-
quebatur, quin etiam eum filium triduo qua-
situm in templo inuenisset, eundem ipso ium,
qui pater Domini putabatur, honore causa
primo loco nominandum existimauit; cum
dixit: Pater tuus, & ego dolentes querebamus te,
quod & obiter ait Augustinus, ut mox dice-

Luc. 2. mus.

Deipara 28 Denique, quam densissime de se ipsa senti-
ret, atque pronunciatet, non obscure ostendit
locus, quem post Christi Ascensionem gloria
sui magis magi, quae apud fideles coruscante
sibi delegit, noueratenim humilis Virgo ex
eiusdem Christi parabola: Lucae 14. recum-
bendam esse vltimo loco: sed in Actu Aposto-
lorum legitur: (inquit Bernardus loco citato)

Luc. 14. quod redemptus discipulus a monte Oliveti unani-

Bernard. Act. 1. quod redemptus discipulus a monte Oliveti unani-

miter perseverabant in oratione, & enim ibi ad-
esset Maria, non nominatur prima, quae super o-
mnes est, iam filij prerogativa, quam sua privile-
gio iustitia, usque ad recessus post multos, quia se
vltimam exhibebat, ut nonissima omnium pane-
ratur infra viduas, & penitentes, & infra eam,
de qua cuncta fuerunt septem demonia, ineffabili
se se mansuetudine inclinabat: merito, igitur facta
est omnium Domina, & super Angelos. haec ex
sancto Bernardo.

Similiter, ut iam dicebamus, semetipsum
secundo loco post Iponsum nominavit. Cum
dixit ad filium in medio Doctorum inuentum:

Pater tuus, & ego dolentes querebamus te, quod
sanctus Augustinus sermone 65. de diversis c.

11. ad mores eleganter transtulit: Non est pra-
munitas, inquit, fratres maxime propter a se
plurimum famularum, iam sancta modesta Vir-
ginitas Maria. Meruerat parere filium altissimi, &
erat humilissima, nec se marito, nec in ordine ho-
minum praeferebat, ut diceret: Ego, & Pater tuus,
sed Pater tuus, inquit, & ego, non aereuati sui
voti a gratiam; sed ordinem conjugalem, quia
caput mulieris vir. haec Augustinus.

Hanc etiam animi demissionem aperit de
clatant verba illa sui Cantico: Quia respexit
humilitatem Ancilla sua, ut merito Bernardus
sermone signum magnum: Nec in sola, inquit,
Maria iacuerunt eorum nomina, sed
evidentius resonat in sermone. sic ille.

In hoc enim Cantico humilitatis nomine,
& si virtutem ipsam humilitatis a Deipara in-
tellectam vultur Origenes homil. 3. in Lucam.
Augustinus sermone 35. de Sanctis. Beda in
Luc. 2. Bernardus sermone 42. & 45. in Cantico
probabiliter tamen existimo cum Theophila-
to, Euthymio, Iansenio Maldonato in cap. 2.
Luc. & Toletio in Luc. 1. annor. 120. Sanctissi-
mam Virginitatem suam utilitatem, & ex quita-
tem, seque tanto beneficio indignam profiteri
voluisse, ac proinde humilitatis virtutem ma-
gis exercuisse, quam significasse: Verus enim
humilis, ex Bernardo sermone 16. in Cant. vult
viri reputari, & non humilis predicari. Et hoc
satis confirmari videtur ex Luca, a quo hoc lo-
co usurpatur Graecum vocabulum ταπεινωσις,
quod abiectionem, non autem ταπεινωσιν
quod humilitatis virtutem in facti huius si-
gnificare conuenit, ut videre est Ephes. 4.
cum omni humilitate, & col. 3. inuote, &c.
humilitatem, quamvis Coloss. 1. vbi dicitur.

Luc. 2.
August.

Humilias
Deipara
in Cantico.
Quia
respexit
humilita-
tem ancil-
lae suae.

Quid no-
mine hu-
militatis
significet.
Origenes
Augustin.
Beda.
Bernard.
Theophi-
latus.
Euthym.
Iansen.
Maldonat.
Toletus.
Bernard.

Luc. 1.
Ephes. 4.
Col. 3. &c.

Hieron.
1. Pet. 5.
Iacob 4.
1. Cor. 2.

In humilitate mentis: *ταπεινωσθησθεις*, pro abiectione accipitur ex Hieronymo ad Aglasiam quæst. 10. & *ταπεινωσθεις* ad humilitatis virtutem referatur 1. Pet. 1. & Iacob 4. cum dicitur: *Deus humilibus dat gratiam*. Quare cum Deum suam utilitatem respexisse humiliter protesta- ta est: non id fictè, aut falsè de se affirmabat Deipara: quamvis enim spiritum accepisset, qui ex Deo est, ut sciret præclarissima, quæ sibi à Deo donata erant (nam & hoc de se astruit Apostolus 1. Corinth. 9.) atque pro ijs Deipara maximas sibi Deo gratias agendas esse prædicaret, quod & in hoc ipso Cantico illis verbis cecinit: *Magnificat anima mea Dominum, & mox: Quia fecit mihi magna qui potens est: propter suam tamen insignem sanctitatem ser- uabat illud Eccles. 7. Quanto magnus es, humili- ta te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiã, Idèò, quemadmodum ait sanctus Antoninus 4. par. tit. 2. f. cap. 5. §. 1. quanto maior fuit, tanto minor sibi ipsi videbatur propter immensam hu- militatem, & animi demissionem: neque enim attendebat ad regalè progeniè, ex qua, ut canit Ecclesia: *gloria resfulgebat, nouerat enim illud. Nam genus: & proauos, & qua non fecimus ipsi.**

Luc. 1.

Eccles. 7.

S. Antoni- nus.

Offic. Eccl.

Quid. lib. 13. Mariam

Vix ea nostra uoco.

Sap. 12.

Isa. 40.

Luc. 3.

Sed respiciebat ad humanæ naturæ, si Deo componatur, abiectionem iuxta illud Sap. 12. *Quoniam tanquam monumentum statera, sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani, qua descendit in terram: & iuxta illud Isa. 40. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo: & quasi nihil & inane reputata sunt ei.* Respiciebat ad sexus foeminei fragilitatem, ad paupertatis suæ tametsi spontaneæ condi- tionem, propter quam humano favore erat destituta; ideoque verè prædicabat Deum optimum respexisse humilitatem ancillæ suæ, ex quo etiam diuina bonitas, quam magnifi- candam susceperat, magis lucebat, quæ ipsam in tantam gloriam extulerat, ut beatam eam dictoræ essent omnes nationes; quia fecerat in ea magna qui potens est. Hac por- rò tam eximia animi demissione in tanta di- uinorum donorum affluentia non solum præ omnibus partis creaturis, ut cap. 12. diximus, exaltari promeruit, quæ præ cunctis humilita- tem coluit iuxta illud Matth. 23. *Qui se hu- militat exaltabitur: verùm etiam primæ matris Eua superbiam emendauit, quod Ruperius in Cant. 2. in illa uerba: Nardus mea dedit*

Deipara
Eua super-
biã emen-
dauit.
Ruperius.

odorem suum ex persona Deiparæ loquens leganter sic exprimit: Olim in Eua malo super- bia factore Rex offensus, & ob hoc ab humana gen- eratione auersus fuerat, nunc autem delictatus nardo humilitatis meæ ad genus humanum con- uersus est & iterum idem Ruperius: Placuit Deo quod in foemineo sexu tantam humilitatem inue- nit, à quo inustum superbia generi humano super- ueniens totam massam corruptit. hæc ille & Ber- nard. homil. 2. super Missus est, Deiparam cum Eua comparans: Redditur, inquit, foemina pro foemina, prudens pro fatua, humilis pro super- ba, qua pro ligno mortis gustum sibi porrigat uite, sic Bernard.

Facessant tamen hinc nefariæ quorundam recentiorum hæreticorum voces, hæc Deipa- ræ uerba, quibus Deum humilitatem suam respexisse fatetur in eum sensum deoquenti- um, ut ex illis uilem, abjectam, & nullius coti- mundo precij sanctissimæ Virginis conditio- nem affluere contendant. Nam, ut in præsen- tia taceam veram animarum nobilitatem, quæ ex Ambrosio libro de Noë, & Arca c. 4. clari- ficatur splendore uirtutum, quibus præ cunctis mortalibus Deipara enituit: certè nobilitas illa ex majorum stemmate, quam homines ma- gnificiunt, Deiparæ non deerat: adeò ut nemo ea tempestate cum Deipara in hac generis an- tiqua, & spectantissima prosapia illa ex parte confecti potuerit. & ut ex uno reliquos conii- ciamus, Octauianus ille Augustus, qui tunc temporis rerum potiebatur, & filius erat Acie neptis Iulij Cæsaris Dictatoris inter Romanos antiqua nobilitate conspicui, non absque fa- bularum, & mendaciorum admixtione genus suum ostendere poterat. Nam ut nihil dicam, quæ de eius auge, & proauo iactata com- memorat Suetonius in Octauiano, de quibus ni- hil ad nos certè de Iulio Cæsare Poëta ceci- nit.

Iulius à magno deâstium nomen Iulo.

Cuius tamen Iuli patrem Æneam probrofa illa Dea Venere procreatum fabulabatur Poëta, At uerò Deipara, quemadmodum c. 17. uerius diximus, ex inclyto semine Regum, & Sacerdotum, quorum in Iudæorum populo erat præcipua, & omnibus certa, atque explo- rata nobilitas, originem continuata serie duce- cebat, Iuxtaque genus per quatuordecim cir- citer Reges aliosque Duces populi ad David, & ad Abraham referebat: idque omnibus satis cognitum erat, atque testatum, idèò enim

Luc. 1.
Eccles. 7.
S. Antoni- nus.
Offic. Eccl.
Quid. lib. 13. Mariam
Sap. 12.
Isa. 40.
Luc. 3.
Deipara
Eua super-
biã emen-
dauit.
Ruperius.
Iulius à magno deâstium nomen Iulo.
Cuius tamen Iuli patrem Æneam probrofa illa Dea Venere procreatum fabulabatur Poëta, At uerò Deipara, quemadmodum c. 17. uerius diximus, ex inclyto semine Regum, & Sacerdotum, quorum in Iudæorum populo erat præcipua, & omnibus certa, atque explo- rata nobilitas, originem continuata serie duce- cebat, Iuxtaque genus per quatuordecim cir- citer Reges aliosque Duces populi ad David, & ad Abraham referebat: idque omnibus satis cognitum erat, atque testatum, idèò enim

Luc. 2. enim ex Nazareth non absque longissimi itineris labore ascendit in Bethleem, ut proficeretur cum Iosepho sponso, quod esset de domo, & familia David: & Christus, qui non aliunde, quam ex sua genitrice ortum ducebat, ab omnibus filius David citra ullam controversiam agnoscebatur. Nam & circumcisio propterea illi populo erat data, ut inter nos crederetur ab alijs, & ut hac ratione certissime constaret Christum ab Abraham, cui de eo facta erat repromissio, descendere, quo adveniente circumcisio est abolita; Genealogiae quoque Iudaeorum in hunc finem Deo id agente diligentissime scribebantur, & in archivis publicis saltem usque ad Christi tempora sub Herode Rege, quod testatur Eusebius, & Iosephus lib. 1. adversus Appionem; Iudaei quoque Christo infensissimi eum fabri filium per contemptum vocantes, ex David tamen profapia descendere nequam negarunt; quod si de proximis Virginis Deiparae progenitoribus, sanctis nimirum Ioachim, & Anna, sermo fiat, eos honestissimos, & primis quibusque, ac splendidissimis, & nobilissimis connumeratos testantur Patres, quos cap. 10. vberius attuli, quibus sua trifariam diuisa in templi ministros in pauperes, & in proprios usus impendebant: ex quo colligimus bonis eos non indignis, quibus tamen Deipara, unica eorum heres, sponte se abdicavit in pauperes erogando, ut cap. 17. dicemus ex S. Brigitta lib. 7. reueiat. cap. 13 & lib. 1. cap. 10. Et haec in praesentia satis sint contra hosce haereticos, quibus illud Ambrosii epist. 5. dicere possumus: *Claudat sua ora perfidia, ob mutescapae matrem Domini aliquo audeat temerare conuicio.* Contra hos pluribus pie, & erudite disputat noster Canisius lib. 2. de B. Virg. cap. 3 & lib. 4. cap. 7.

Eusebius.
Iosephus.
Matth. 13.

S. Brigitta.
Cap. 37.

Canisius.

ORATIONIS VIRTUS IN DEIPARA:
Actus item vita actiua, & contemplatiua, quae ne a somno quidem inuiscipiebatur, sacrorum litterarum cognitio, ac meditatio.

29 Ed veniamus iam ad orationis in Deipara virtutem, quam ad Religionem supra spectare diximus, & consulto in hunc locum reiecit, ut intelligamus cum profundissima Deiparae humilitate, de qua iam

egimus, iugem quoque ac perfectissimam eius cum Deo per orationis studium coniunctionem. Et sane admirari in Deipara possumus orationis sedulitatem, atque animi ad Deum iugiter ascendens intentionem, quae idcirco incenso comparatur, ut propterea ab Ephrem oratione de Deipara ipsa Virgo sanctissima vocetur *Thuribulum Tauribus aureum*; quod Hebr. 9. dicitur fuisse intra sancta sanctorum cum Arca. Eam quoque adumbrabat. *Altare thymiamatis*; Exod. 30. Hebr. 9. Nam quemadmodum altare illud de lignis sethim auro purissimo connectitum, & coronata aureola circumdatum erat cornibus insignitum, in quo suavissimi odoris thymiamata mane, & vesperi adolebatur; ita sanctissima Virgo mystice his omnibus (quae supra cap. 5. in constitutione Arcae, & mensae panis propositionis explicauimus) singulariter expraesentata, quatuor cornibus ad daemones hostes saeuissimos in quatuor mundi partibus suis precibus, & orationibus ventilandos ornata. Quale autem thymiamata pretiosissimae suae fragrans ex eius corde charitatis igne succenso recta ad Deum usque ascenderit, & eos, qui aderant recrearit, daemonesque hoc suffitu longè, ut diximus, effugarit, ex his, quae de eius virtutibus in hoc capite dicuntur, aliqua ex parte colligi poterit.

Admirari praeterea possumus in ea actus vitae actiuae, & contemplatiuae, in utraque enim adeo excelluit, ut propterea in eius Assumptione Euangelum legitur (quemadmodum animaduertit Ildesonus sermone 2. de Assumptione, & Bernardus serm. 4. de Assumptione) de Martha, quae excepit Dominum in domum suam, & satagbat circa frequens ministrum, & simul: *De Maria sedente secus pedes Domini, quae audiebat verbum eius, quod fuisse probat Ildesonus loco citato.* Et de actiuae quidem vitae operibus, quae in Christum filium suum exercuit, copiose egimus cap. 12. de actibus vero vitae contemplatiuae. S. Ildesonus sermone quinto de Assumptione in hunc modum argumentatur, *Si Maria quondam peccatrix, cui donando peccata erat Dominus propitius, inuenit audiebat verba ex ore eius; quanto studio magis hac, qua mente, ac corpore sancta audiebat ardentius, cuius ipse & Dominus erat, & filius? haec ille.* Quocirca Petrus Damianus sermone primo de Pet. Damiani Natiuit. Virg. per duas manus tenentes dile

Psal. 140.
Tauribus aureum.
Altare thymiamatis.
Exod. 30.
Quatuor cornua in altare thymiamatis, quid in Deiparae significent

Allos vitae actiuae, & contemplatiuae in B. Virgine Ildesonus Bernard. Luc. 10.
Ildesonus.

5. Reg. 10.

dile throni Salomonis, vitam Virginis acti-
uam, & contemplatiuam significari dicit: Vita,
inquit, actiua, & contemplatiua Virginem perfe-
ctiori diligentia ambierunt, adeo, ut nec actio
contemplationem minueret, & contemplatio non

Bonauent.

desereret actionem ita Damianus. Bonauentu-
ra in speculo cap. 4. in defessima inquit, & sicut
diuissima fuit Maria per se salutem in bonis o-
peribus ipsa namq; est Maria illa, de qua dicitur

Act. 1.

in Act. Hi omnes erant perseverantes, unanimi-
ter in oratione cum mulieribus, & Maria matre
Iesu. Maria indefesse perseverando in oratione ex-
emplum dedit, quam oportet sequi, & non desice-
re: & si Maria tam sedulo orauit in terris, quo-
modo non sedulo orabit pro nobis in Cælis? &
mox: Sed ecce Maria nostra non solum oro in
orationibus, sed etiam corde in sanctis meditati-
onibus indefesse fuit, & sedulo; de qua dicitur in

Luc. 2.

Euangelio Luca: Maria conuersabat omnia ver-
ba hæc conferens in corde suo. Nec ociosa, & idè
non solum mentem in sanctis meditationibus, non
solum linguam in deuotis orationibus, sed etiam
manus in bonis operibus sedulas habuit: ad quid
enim cum Elisabeth in fine tribus mensibus Ro-

Beda.

spondet Beda, ut mulieri prouida, ac uis Virgo
iuuentula in mulierum sedula impenderet: na-
tæ uis Bonauentura.

Contem-
platio Vir-
ginis non
interrum-
pebatur
somo, &
probatat.
Ambros.
S. Bernard

30: Quin etiam ne à somno quidem retar-
dabatur eius contemplatio. Quare S. Ambro-
sius lib. 2. de uirginibus loquens de B. Virgine:
Dormire, inquit, non prius cupiditas, quam ne-
cessitas fuit, & tamen cum quiesceret corpus,
vigilaret animus, qui frequenter in somnis, aut
lecta reperit, aut somno interrupta continuas, aut
disposita gerat, aut gerenda pronunciat. ita Am-
brosius, Et S. Bernardus tomo 2. sermone 51.
art. 1. c. 2. Somnus, inquit, qui abyssat, & sepelit
in nobis rationis, & liberi arbitrij actus, & per
consequens nihil merendi, non credo, quod tanta
in Virgine fuerit operatus, sed anima eius libera,
ac meritorio actu tunc tendebat in Deum, unde
illo tempore erat perfectior contemplatrix, quam
uigilans fuerit aliquis alius dum uigilauit; unde
de ipsa Cant. 5. Ego dormio, & cor meum uigi-
la: feliciter in contemplatione perfecta à nulla a-
ctiōe deorbitat. ille id ipsum etiam dicit
tomo 1. serm. 61. art. 3. c. 3. Idem tomo 3. ser-
mone 11. act. 2. cap. 3. in illud Cant. 8. Quæ est
istæ, quæ ascendit de deserto, expendens uerbum
illud, ascendit, uult eo uerbo indicari singu-
larem Virginis gratiam: Quæ tota fuit, inquit,
professus deuotionis, semper enim ascendebat:

Cant. 5.

actiōe deorbitat. ille id ipsum etiam dicit
tomo 1. serm. 61. art. 3. c. 3. Idem tomo 3. ser-
mone 11. act. 2. cap. 3. in illud Cant. 8. Quæ est
istæ, quæ ascendit de deserto, expendens uerbum
illud, ascendit, uult eo uerbo indicari singu-
larem Virginis gratiam: Quæ tota fuit, inquit,
professus deuotionis, semper enim ascendebat:

Cant. 8.

actiōe deorbitat. ille id ipsum etiam dicit
tomo 1. serm. 61. art. 3. c. 3. Idem tomo 3. ser-
mone 11. act. 2. cap. 3. in illud Cant. 8. Quæ est
istæ, quæ ascendit de deserto, expendens uerbum
illud, ascendit, uult eo uerbo indicari singu-
larem Virginis gratiam: Quæ tota fuit, inquit,
professus deuotionis, semper enim ascendebat:

dum uixit, ita ille. Rupertus super Cantico, 7.
docet, multarum sanctorum animatum esse
non solum ocio sancto dormire, id est à ter-
ris, Rupertus.

Genes. 11.

Genes. 11. Sicut
Jacob dormiens uidit scalam illam, & loëlis
2. Senes vestri somnia somniabunt, & conuersus
ad uirginem. Sed tu, inquit, O cælum Dei, uni-
ca sedes Domini in utroque uigilantiæ modo,
cunctis mortalibus longè imminenter fuisse, longè
studiosior ad contemplanandum eum, in quem a-
sperant Angeli prospicere, atque aptior fuisse,
sic Rupertus. Cathusianus in Cantico. cap. 5.
in illa uerba, Ego dormio, & cor meum uigilat.

Ca. 11.

loquens de uirgine, Hoc, inquit, sanctissima
Virgo præminenter dicere potuit, quia contem-
platiuissimam vitam duxit, & ab exteriori multo
omni inordinato strepitu, & cura superflua,
atque inquietudine culpa penitus abstinenti, &
sopita, uigilantissima mente Deo uacauit, pro Ec-
clesia exorauit, actibusq; uirtutum in termino
excellentiæ perfectissimis iugiter fuit intentæ,
Denique in somno corporali cor eius per uigil fuit,
& ex assidua assuefactione perfecta uigilandi di-
uinitus, ex ardentissima, & exercitatissima charita-
te, exsplendidissima, & exuberantissima sapientia
sibi infusus, & contemplatione in uigiliis, penes
aut profusus, continet, etiam tempore somni, uigili
corde fuit Deo coniuncta, & pro commissa sibi
Ecclesia uigilare non cessat, ita Cathusianus
Idem libro 2. de laudibus uirginis articulo
8. docet. Nulla neque affectione, neque
occupatione mentem uirginis à contem-
platione reuocatam, uide etiam Bustum
in Mariali 3. part. sermone 2. part. 3. ubi idem
docet. In hoc etiam inclinat Canisius lib.
2. cap. 13. Albertus Magnus de B. uirgine
cap. 176. & 177. inter alia uirginis priuilegia
ponit, quia quolibet tempore meruit. Hoc
Alberti dictum refert, & probat sanctus
Antoninus 4. part. tit. 15. capit. 20. §. 6.
qui §. 2. dixit, uirginem, quia nunquam
peccauit, nec erat otiosa, sed semper ope-
rabatur cum maxima charitate, in omni
actu ualde meruisse, ex quo ostenditur im-
mensum eius meritum. Idem Antoninus
loco citato cap. 44. §. 8. x. Odilone, uirum,
inquit, pro certo scimus, quæ à omni Maria actio,
& merito semper fuit intenta in Deo. hæc san-
ctus Antoninus. Si enim de hominibus in-
tatu.

Cant. 5.
Rupertus.

Genes. 11.

Sicut
Jacob dormiens uidit scalam illam, & loëlis
2. Senes vestri somnia somniabunt, & conuersus
ad uirginem. Sed tu, inquit, O cælum Dei, uni-
ca sedes Domini in utroque uigilantiæ modo,
cunctis mortalibus longè imminenter fuisse, longè
studiosior ad contemplanandum eum, in quem a-
sperant Angeli prospicere, atque aptior fuisse,
sic Rupertus. Cathusianus in Cantico. cap. 5.
in illa uerba, Ego dormio, & cor meum uigilat.

Ca. 11.

loquens de uirgine, Hoc, inquit, sanctissima
Virgo præminenter dicere potuit, quia contem-
platiuissimam vitam duxit, & ab exteriori multo
omni inordinato strepitu, & cura superflua,
atque inquietudine culpa penitus abstinenti, &
sopita, uigilantissima mente Deo uacauit, pro Ec-
clesia exorauit, actibusq; uirtutum in termino
excellentiæ perfectissimis iugiter fuit intentæ,
Denique in somno corporali cor eius per uigil fuit,
& ex assidua assuefactione perfecta uigilandi di-
uinitus, ex ardentissima, & exercitatissima charita-
te, exsplendidissima, & exuberantissima sapientia
sibi infusus, & contemplatione in uigiliis, penes
aut profusus, continet, etiam tempore somni, uigili
corde fuit Deo coniuncta, & pro commissa sibi
Ecclesia uigilare non cessat, ita Cathusianus
Idem libro 2. de laudibus uirginis articulo
8. docet. Nulla neque affectione, neque
occupatione mentem uirginis à contem-
platione reuocatam, uide etiam Bustum
in Mariali 3. part. sermone 2. part. 3. ubi idem
docet. In hoc etiam inclinat Canisius lib.
2. cap. 13. Albertus Magnus de B. uirgine
cap. 176. & 177. inter alia uirginis priuilegia
ponit, quia quolibet tempore meruit. Hoc
Alberti dictum refert, & probat sanctus
Antoninus 4. part. tit. 15. capit. 20. §. 6.
qui §. 2. dixit, uirginem, quia nunquam
peccauit, nec erat otiosa, sed semper ope-
rabatur cum maxima charitate, in omni
actu ualde meruisse, ex quo ostenditur im-
mensum eius meritum. Idem Antoninus
loco citato cap. 44. §. 8. x. Odilone, uirum,
inquit, pro certo scimus, quæ à omni Maria actio,
& merito semper fuit intenta in Deo. hæc san-
ctus Antoninus. Si enim de hominibus in-
tatu.

Bustum in
Mariali.

Canisius
lib. 2. cap. 13.

Albertus Magnus
de B. uirgine
cap. 176. & 177.

inter alia uirginis
priuilegia
ponit, quia quolibet
tempore meruit.

Hoc
Alberti dictum
refert, & probat
sanctus
Antoninus

4. part. tit. 15.
capit. 20. §. 6.

qui §. 2. dixit,
uirginem, quia
nunquam
peccauit, nec erat
otiosa, sed semper
operabatur cum
maxima charitate,
in omni actu
ualde meruisse,
ex quo ostenditur
imensum eius
meritum.

Idem Antoninus
loco citato cap. 44.
§. 8. x. Odilone,
uirum, inquit,
pro certo scimus,
quæ à omni Maria
actio, & merito
semper fuit
intenta in Deo.
hæc sanctus
Antoninus.

Si enim de
hominibus in-
tatu.

Intatu.

Intatu.

Intatu.

Intatu.

Intatu.

Auguſt. ſtatu Innocentiae Auguſtinus lib. 5. contra Iohannem cap. 9. Tam ſacruca, inquit, orant ſomnia dormientium; quam vita vigilantium; Virginem multo magis dicere poſſumus tam ſacilem equè dormiendo, ac vigilando fuiſſe. vide Suarium tom. 2. in 3. par. diſput. 18. ſect. 2.

Deipara 31 Ad contemplationem etiam magnopere confit ſacrarum literarum cognitio, lectio, atque meditatio; in quibus Deipara ſe diligenter exercuit: *Litteras enim Hebraicas* inquit *Cedidius* ſuperſtitio etiamnum patre Ioaſchim d. dicit: cui conſentit Epiphanius Presbyter Conſtantiopolitana apud Nicephorum lib. 2. c. 23. qui etiam addidit fuiſſe eam doctilem, & amantem in doctrina; & in ſacris litteris laboraſſe; id quod longè antè de ea docuerat Origenes homilia 6. in Lucam: *Habebat* inquit, *Maria legis ſcientiam*, & erat ſancta, & vaticinia quotidiana meditatione cognouerat: & Ambroſius lib. 2. de Virginitate agens de Deipara: *Tum*, inquit, *minus ſola videbatur, quam cum ſole eſſet, nam quemadmodum ſola, cui ſoli libri adſcribuntur, tot Prophetas, tot Prophetas* idem lib. 2. in Lucam agens de eadem: *Legerat*, inquit, *quia Virgo conciperet, ſed non legerat quemadmodum Virgo generaret*, ſic Ambroſius. Ideo ſciscitatur, inquit Beda, *ab Angelo quod in Prophetis non inuenit*: & Auguſtinus ſermone 21. in Natali Virginitatis in hunc modum aſſatur: *Reuelue Maria prophetica lectionem neque enim te ſcientia diuinorum poſſeſt praeſertim laborum, qua ipſam plantitudinem paritura eſt prophetarum, recole in libro Iſaiae Prophetis Virginitatem, quam legiſti, & gaude, quia tu eſſe meruiſti*. Andreas Cretenſis in oratione de Annunciatione: *Conſentaneum eſt*, inquit, *eam ut poſſe nobilem*, & *Dauis filiam* diuinarum ſcripturarum non fuiſſe ignorari. Si Iſidoroſus term. 5. de Aſſumptione de Deipara agens: *Vnum*, inquit, *perfecto ſcimus, quia omnis eſt uita, & aſſu intentio ſui ſermom Damiano, ad que probat, quia corpore*, inquit, *erat in domo parentum, ſpiritus in illo diuina ſpeculationis intuitu, ſine prauidicio alicuius irreprehenſibiliter uiuens orabat, legebat forſitan diuina ſcriptura teſtimonia ad illud ineffabile ſacramentum, quod in ea gerebatur ſine dubio pertinentia; eſt uero modo erat illud Moysi. Prophetam*, inquit, *ſuſcipi abſe Deo de fratribus ueſtris, tanquam moſum audieris*, & illud, *Non auferretur ſceptrum de Iuda*, & illud, *Balaam*, *Orietur ſtilla ex loob*, & *exurge homo de Iſrael*, & Iſaia: *Ecco Virgo*

concepit, & *pariet filium*; & *Egredietur uirga de radice Ieſſe*, & *ſus de radice eius*, & *Psalm. Pſal. 86* (ex verſione, quam legit Ambroſius in orat. de obitu Satyri fratris.) *Maier Sion dicit homo*, & *homo natus eſt in ea*, & *ipſe fundauit eam* *Altiſſimus*, & *Iſa. Puer natus eſt nobis*, & *ſilius Iſa. 9* *datus eſt nobis*, ſic Iſidoroſus.

BONUM EXEMPLUM EX DEIPARA VIRTUTIBUS MICARE.

32 **I**nter præcipuos virtutum effectus meritò connumeratur bonum, quod ab illis promanant exemplum, quo viri ſancti bonus Chriſti odor, ut ait Apoſtolus, effecti alios mirificè ædificant, recreant, & ad diuinas laudes, eandemque virtutum imitationem inflammant. Hinc eſt illud, quod initio huius capituli dicebamus, ex Virgine beatiffima omni ſanctitate exornata, veluti ex diuino throno fulgura virtutum longè lateque coruſcare; *cujus uita in terra propter radiantium virtutum exemplum cunctas illustrat Eccleſias*. Propter multiplicem igitur virtutum ſuarum exemplum, ſeu odorem fragantiſſimum, præſertim orationis, mortificationis, cæterarumque operum, quibus alios ſuo exemplo ad pietatem excitabat, eadem Deipara meritò de ſe dicebat Eccleſiaſt. 2. 4. *Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedit, quasi myrrha electa deus ſuauiſſimam odoris, & quasi ſtorax & Galbanus, & ungula, & gurgula, & quasi libanus non inciuſus vaporant habitationem meam & quasi balsamum non mixtum odor meus: Ego quasi Terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris, & gratia, ego quasi uitis fructificauit ſuauiſſimam odoris, & flores mei fructus honoris, & honeſtatis*. De hoc agens Bonauentura in ſpeculo cap. 7. *Odor*, inquit, *Mariæ ſicut cinnamomum in cortice conuerſationis, ſicut balsamum in ueritate deuotionis, ſicut myrrha in amaricatione caſtigationis, ſicut quoque odor Mariæ ſicut cinnamomum in actione, ſicut balsamum in contemplatione, ſicut myrrha in paſſione*. *O uere diuina, qua tam plena ſuit odorifero ſpiritus ſancti balsamo, ut ait Bernardus ſuper illud ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te. hæc ille.*

Idem in ſpeculo cap. 5. *Balsamum*, inquit, *Mariæ eſt unctio gratiæ, qua Maria copioſiſſime non mixta eſt in ſiſa, unde Bernardus loquens de uerbo illo: ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te, ait, Breuiter Bernardus*

B. Virgo propter odorem uirtutum ſuarum eſt balsamum aromatizans. Eccl. 2. 4.

Bonauent.

Bernardus. Quid ſit balsamum.

ait, Pretiosum illud balsamum tanta sibi copia, tantaque plenitudine influet, ut copiosissime effluat circumquaque. hæc Bonau. Cæterum cur Deipara in dicto c. 24. Eccl. Balsamo, ac Terebintho comparetur, aliqui afferemus, nam de myrrha supra in hoc ipso capite, & de Viti c. 8. jam diximus.

Plinius.

Et quod spectat ad balsamum, nonnulla quæ ad rem nostram faciunt ex Plinio libro 12. naturalis histor. cap. 5. ejus planè verbis delibemus, quo melius intelligatur, quare balsamo Deipara affimietur: Omnibus inquit Plinius, odoribus præfertur balsamum uni Terrarum Judææ concessum, quondam in duobus tantum hortis; utroque regio. Scruere in eandem arbusculam Judæi, sicut in vitam quoque suam; Contra defendere Romani, & dimicatum pro frutice est. Senitq; nunc eam fiscus, nec unquam fuit numerosior, aut procerior. Inciditur vitro, lapide, offe sine cultellis, ferro lædi vitalia odit, emoritur protinus. Succus è plaga manat, quem opobalsamum vocant, suauitatis eximie, sed tenui gutta in musto candida, subscit, deinde simulq; durefcit è translucento. Vitatur oleo rosæ; Cypri, lentisci, & aliarum quarundam fruticum; & melle mutatum statim contrahit muscas. Summa probatio syncreti est, ut lac coagulet, in veste maculas non faciat. hæc Plinius.

Ex quibus omnibus multa Deiparæ congruunt, quæ ejus præstantiam expriment. suppono enim balsamum ex Bernardo, & Bonauentura citatis, Spiritus sancti gratiam, & virtutes diuinitus sanctissimæ Virgini infusas significare. Et primò quidem balsami odor suavissimus virtutum Deiparæ præcipuam fragrantiam indicat, quæ omnes recreat, & suo exemplo ad eundem post Christum sponsum excitat, ita ut ei dicere possimus illud Cantic. In odorem unguentorum tuorum curremus; ideoq; ex persona Deiparæ in hac, quam ex Ecclesiastico 24. citauimus sententia pronunciat: Sicut balsamum aromatizans odorem dedi. Quam in re illud peculiare balsami oleo odorato inest; quod virtutem quandam masculam, & fortem, cuiusmodi erant Deiparæ virtutes, non autem mollem, & effeminatam significet; nam balsamum veluti nobile, ac generosum reliquis unguentis præstans vitis adhiberi solebat, foeminis verò magis congruebat Amomum Assyrium, aliaq; id genus delicata unguenta, quibus Regibus Assyriorum,

Bernard.
Bonauent.
Marta vi-
sutes per
balsami o-
dorem sig-
nificantur
Cant. 1.

Eccl. 24.

Virg. eel. 3
Assyrium
vulgo na-
scitur A-
momum.

quorum notissime est luxus, utebantur: idque satis exprimit Martialis lib. 14. Epigram. 54.

Balsama me capiunt, hæc c. sicut unguenta tuorum Delicias Nini vos redolere nurus.

33. Secundò, Balsamum olim uni Judææ, nulli præterea Regioni erat concessum, quod non tantum Plinius, sed etiam Justinus libro 36. Strabo libro 16. Solinus capite 30. affirmant. nam ex Josepho libro 8. Antiquit. c. 5. fertur Regina Saba balsami radicem Salomoni dono dedisse, & ideo in sola Judæa reperiri, ut propterea ex Plinio loco citato Pompejus deuicta Judæa balsami arbusculam in triumpho duxerit, & Vespasiani Imperatores iterum ipsam Comam Judæa vastata attulerunt, quo tempore Iudæi ne in potestatem Romanorum veniret, eam protius excindere sunt conati, ut diximus ex Plinio, nisi Romani eam armis seruassent, quare Virgilius in a. Georg. referens tuas cuique regioni datas arbores, sic de balsamo cecinit:

Diuisæ arboribus Patriæ: sola India nigrum Fert Ebanum, solis est thuræa virga Sabæis. Quid tibi odorato referam sudantia ligno

Balsamaq; & baccas læper frondētis acanthi?

At verò circa Christi aduentum videtur balsami frutex multus in locis propagatus; nam Dioscorides, qui circa Christi tempora claruit, & Auicenna in Aegypto eam nasci testantur, quibus consentit Burchardus in descriptione Terræ sanctæ, parte secunda, capite quarto, ubi inter Heliopolim, & Babyloniam medio ferè loco à se visum refert hortum balsami, qui nisi irrigetur aqua ex fonte, in quo Deipara dum in Aegypto maneret, filium lauit, fructum minimè edit. Solinus verò ait: Balsami lucos deuicta Judæa ita propagatos, ut jam latissime, inquit, colles sudent balsama. Strabo in maritimis Sabæorum syue stre balsamum ori tradit. & Pausanias in Bœothicis libro 9. in Arabia balsami arbores ponit: ex India verò Occidentali nostro seculo magnam balsami copiam aduehi nemo ignorat. Hoc autem in Deiparam optime quadrat, quæ prius uni nota Judææ, coruscante per uniuersum orbem Euangelio, magno fidelium prouentu in uniuersum orbem prædicata cunctas partes illustrat Ecclesias, suoque odore omnes reficit.

Tertiò, quod balsami arbor non cultro seruo, sed ostro, ac lapideo, & vitro incidatur; & ut quidam dicunt, ea parte, quæ respicit

Martial.

Plinius.

Strabo.

Solinus.

Josephus.

de Antiqu.

Virgilius.

Post Christi.

aduentum.

fructus.

Diostorides.

Auicenna.

Burchardus.

Solinus.

Strabo.

Solinus.

solem, inde verò fiat balsamum candidum, quod deinde rubescit. & durefcit hoc etiam Deiparæ aptari potest. quæ Christum solem iustitiæ aspiciens, eumque penitus in se excipiens, non ferri materialis sectione, sed filij compassionē; qui lapis est angularis, & speculum sine macula vitreum, verisq; ossibus constabat. transfigebatur, mittebatque non sanguinem, sed lacrymas, & affectus candentes puritate, rubentes verò charitate, quorum meritum lucidissimum nullo vnquam tempore mollitiæ euanescebat, sed durum, ac firmum stabat.

34. Quarto, balsamum Deiparæ nulla admixtione olei, vel mellis est vitiatum, quod Eccl. 24. ex persona eius dicitur illis verbis: *Et quasi balsamum non mixtum odor meus;* hoc autem Bona uentura in speculo B. Virg. cap. 5. eleganter explicat: *Balsamum, inquit, misceri solet, & vitari melle, vel oleo, sed certè balsamum spiritus sancti in Maria non fuit mixtum, quia nec Melle carnalitati, & mundana consolationis, nec oleo vana laudi, & adulatiōis fuit vitiarum, sed vera, & pura Maria gratia fuit.* hæc Bona uentura.

Quinto Pausanias in Bæoticis lib. 9. scribit in Arabia plurimas vipersas sub balsami arboribus latitare, easque sub illis commorantes balsami partem venenum amittere: ipsarum item morsus ob id esse innoxios. At vero præsidio Deiparæ, quæ est mysticè balsami arboræ demonibus per serpentes significatus venentis admittit, ne eorum morsus, & nefariæ, quas immittunt, suggestiones, Deiparæ deuotis nocent.

Quod autem pertinet ad Terebinthum, eius fructus ex Plinio libri 3. cap. 6. *Cum vite maturefcit, non grandior sub odore iucundior, in Macedonia breuis arbor, atque fruticosa, in Damasco Syria magna, eximia, ac nigri splendoris.* Floræ racemosus olivæ modo, sed rubens: folia densa, & ex libro 14. capite 20. *Optimam, tenuissimamq; resinam fundit.* hæc Plinius. Quocirca eum Deipara Eccl. 24. ait: *Se instar Terebinthi ramos suos honoris, & gratia extendere,* hæc similitudine indicat ex Hugone in caput illud Eccl. 24. *Se operum exempla ad umbram refrigeri faciendam, & contra aestum libidinis extendere, quibus in presenti gratiam, & in futuro honorem sua intercessione conferat.* sic ille. & hæc Deiparæ exempla sunt virtutum eius odor (vt de Terebintho dicebat Plinius) longè incun-

dissimus, nam vt rectè Bernardus apud Bona uenturam in speculo cap. 8. *O magna, inquit, ô pia, ô multum laudabilis Maria, tu nec nominari potes, quin accensus, nec cogitari quidem, quin recrees affectus diligentium te. Tu nunquam sine dulcedine diuinitus tibi insita pia memoria portus ingrediens, hæc Bernardus. & Carthusianus in Eccl. 24. idem repetit. & hæc de Terebinthi symbolo. Reliqua enim, quæ de hæc arbore tradit Plinius facile ex iis, quæ de Virgine sanctissima alibi diximus, eidem aptari possunt.*

35. Barundem] Deiparæ virtutum fragrantia significatur Cant. 3. illis verbis: *Qua est ista, qua ascendit per desertum sicut virgula sumi ex aromatibus myrrha, & thuris, & uniuersi pulueris signentur:* in thure enim, oratio sursum ascendens, sicut in myrrha amara, carnis mortificatio, insuauis illa quidem, sed contra vitiorum putredinem apprimè utilis, quæ orationem, vt hæc sit efficacior, comitari debet, adumbrantur: in reliquo vero puluere pigmentario non modo virtutum omnium vniuersitas, quæ in Virgine erant, designatur, verum etiam ne minutissimos quidem virtutum actus in Virgine desideratos ostendit, cum eois, qui in spiritualibus ditescere satagit, negligere non debeat. Hæc perro virgula in cælum recta ascendebat, quia in Deum Virgo sanctissima semper erat intenta, virtutibus quoque redolens tanquam aromatibus in paluere redactis in charitatis igne positis, circumstantes mira odoris suavitate repleuit.

Hanc virgulam sumi ex aromatibus myrrha, & thuris Sophronius sermone de Assumptione explicans verba illa Cantico- rum: *Qua est ista, qua ascendit, &c.* ex persona superiorum Civium hæc admirantium exprimit, reddiq; rationem cur Deipara sic exprimator: dicta *hæc inquit,* quasi virgula sumi quia gracilis, & delicata, quia diuinis extenuata disciplinis, & concremata intus in holocaustum incendij pii amoris & desiderio charitatis. *Vt virgula, inquit,* sumi ex aromatibus nimirum quia multis repleta est virtutum odoribus, manans ex ea fragrabat suavissimus odor, etiam Angelicis spiritibus. hæc Sophronius. Et Bernardus homilia tertia super missus est, eundem Cantico- rum vesiculam de sanctissima Virgine Maria ab ipsis Angelis pronunciatum meditari ante Incarna-

tionem: Nam cum esset, inquit, Rex in accubitu suo nardus Virginis deit odor suum, & ascendit in conspectu gloria eius fumus aromaticus, & inuenit gratiam coram oculis Domini, clamantibus, qui circumstabant; Quia est ista, que ascendit per desertum sicut virgula fami ex aromaticis myrrha, & thuris. sic Bernardus.

Cant. 3.

Pet. Dam. 35

Quare Petrus Damianus sermo de Assumptione explicans hanc eadem virgulam ex aromaticis myrrha, & thuris: In myrrha, inquit, continentiam, in thure deuotionem intellige. & mox: Hæc sunt duo, quæ virginalem substantiam totam circumdant virtute, continentia scilicet, & deuotio, quorum alterum carnem, alterum matrem ita possedit, ut caro mundissima mens purissima, Genitricem Domini singulariter consecraret. & infra: Vniuersus pulvis pigmentarius in Virgine coniectus est, quia in ea virtutum conuentus reuerendum sibi thalamum consecrauit, & si ceteris per partes spiritus affuit; Maria tamen tota plenitudo gratia superuenit. Nec integra fuerunt in ea species, scilicet pigmentorum aromaticorum, sed in subtilissimum puluerem comminuta, quia ipsa est, quæ fortioribus tribulantium malleis suppressa vidit suum & Dei filium affigi cruci, militari lancea perforari, inter duos latrones positum expirare hæcenus Petrus Damianus.

Vniuersus pulvis pigmentarius B. Virginis virtutes significat. Alia explicatio pulueris pigmentarij.

Ecl. 24.

Per odorem aromaticum virtutes significantur.

Cant. 1.

2. Cor. 2.

1. Cor. 4.

& 11.

Merito igitur, ut dicebamus, Eccles. 24. virtutum eius odor comparatur cinnamomo, balsamo, myrrha, aliisque rebus aromaticis, & odoratis, quoniam Deipara præclaro virtutum suarum exemplo veluti odore suauissimo alios confortat, & ad currendum in via Domini excitat, iuxta illud Cant. 1. ex persona fidelium: In odorem unguentorum tuorum curramus: si enim Apostolus de se ipse merito dicebat 2. Corint. 2. Christi bonus odor sumus Deo. & 1. Cor. 4. & 11. Imitatores mei esote sicut ego Christi; quanto maiorem odorem de te effundebat Virgo, & quanto præclariora ad imitandum exempla ab ea desumere possumus, quæ Christo in gratia, ac virtutibus ab eodem ei collatis, quam simillima præ omnibus fuit, ipsamque tanquam spirituales eius filia, misericordiam in superstitiabilibus donis exprimebat: sicuti ex altera parte Christus eidem erat in carne, quam ab ea tanquam à matre acceptam, simillimus, eamque tanquam naturalis eius filius ad viuam referebat.

37 Quocirca seipsum appellat Hortum sponsum, & areolam aromaticam, quasi omnium virtu-

tum odoramentis confitam, ad quam Verbum æternum in sua incarnatione descendit; sic enim legimus Cant. 5. Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromaticam, ut pascaur in hortu, & lilium colligas.

Propterea Deipara appellatur etiam ager plenus Gen. 27. ex quo odor suauissimus manabat, ideo Sophronius sermo de Assumpt. agens de B. Virgine: De isto, inquit, ventris Agro Patriarcha Isaac longe odorans utebat: Ecce odor filij tuus sicut odor agri pleni, cui bene dixit Dominus. & rursum: Et bene, inquit, ab Isaac plenus ager dicitur, quia plena gratia virtutum Maria Virgo pronuntiatur, de cuius viro credentibus fructus vita affuit, & nos omnes, inquit Evangelista, ac eius plenitudine accepimus. hæc Sophronius. Et Bonauentura in Speculo ca. 7. Sicut ager, inquit, plenus odoriferarum specierum odoribus; sic Maria plena est odoriferis speciebus. De hac plenitudine accipiamus, quod legitur in Genesi: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui bene dixit Dominus. Agri iste est Maria: in qua iherosolymus Angelorum, innotius Dei Patris absconditus est Felix qui vendit omnia, & emiit Agrum istum: huius agri pleni plenus odor est plena Maria fama plenus honor. sic Bonauentura Idem cap. 8. probat Deiparam esse celeberrimam, & vniuersis virtutibus dominatissimam, ac famosissimam. hæc: Tu bene signata es per illam Ruth, de qua legitur: Sic exemplum virtutis in Egerata habet celestis nomen in Bethleem, ut est in Ecclesia: O celeberrimi nominis Maria, quomodo posses nomen tuum non esse celebre, quia etiam deuote nominata non potes sine nominis uirtute? testatur tuus Bernardus dicens: Magna o pia, o laudabilis Maria: tu nec nominari potes, quam accendas: nec cogitari quidem, quin recrees effectus dilectum te. Tu nunquam sine dulcedine uirtutis tibi insita pia memoria portas ingredere: Maria ergo, Erastes, optime signata est per illam famosissimi nominis scæminum Iudith, de qua scriptum est: Hac est in omnibus famosissima, quoniam timentat Dominum ualide, nec erat qui de illa loqueretur uerbum malum: Famosa quidem est Maria propter uirtutes & exempla sua tam laudabilia: Famosior autem propter misericordiam, & beneficia sua tam inenarrabilia: Famosissima uero propter gratias, & præuilegia sua tam mirabilia. Quid enim mirabilius quam esse Matrem, & Virginem, & esse Dei matrem? Quid autem mirum, si Maria de tantis millibus misericordiarum sua

Cant. 5.

B. Virgo

Agri pleni

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

Gen. 27.

sua beneficijs famosa est in mundo, quæ tam famosa est de unico beneficio circa Theophilum exhibitæ ait Bernardus; Famosum summa tuæ benignitatis testimonium est, per te restauratus Theophilus, o Maria. hæc Bonaventura.

Quod si odorem fructus huius agri pleni ad Christum cum Bernardo homil. 3. super missus est referre velimus, id quoque in Virginis laudem, quæ est ager, ubi hic fructus odoriferus ortus est recidere certum est. Quare Bernardus loco citato loquens cum Virgine: Benedictus, inquit, fructus veniritus, benedictus in odore, benedictus in sapore, benedictus in specie: Huius odoriferi fructus fragrantiam sentiebat qui dicebat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. An non verè benedictus, cui benedixit Dominus? sic Bernardus, cui consonat Bonaventura in speculo B. Virginis, capite 5. ubi agens de odore Christi, qui est fructus ventris Deiparæ, sic ait: Iste quoque fructus odore incundus est devotis animabus, quod bene senserat beatus Ioannes Apostolus, qui Domino dixit: Odor tuus in me concupiscens excitaui aternas: o anima si odorem huius fructus sentires, nonne post ipsum curveres? sicut dicitur Canticum 1. Curremus in odorem unguentorum tuorum. hæc Bonaventura, qui in eodem speculo cap. 14. citat, & sequitur Bernardum in explicatione odoris agri pleni.

CHRISTVS DOMINVS EX VIRGINE Deipara tanquam ex suo throno procedens, fulguris, vocis, & tonitruus appellatione aptè potest intelligi.

38 Possumus & tertiam subiungere explicationem, ut per tria illa, fulgura scilicet, voces, & tonitrua, quæ de throno procedebant, intelligamus ipsum Christum ex throno matris tanquam de throno procedentem; Christus enim fulgur, & vox, & tonitruum appellari potest Neque id mirum videri debet, si attendamus Viginem sanctissimam sub typo nubis, vnde fulgura, & tonitrua existunt mystice interdum significari: nam & ipsa, ut cap. 3. probavimus, Isai. 19. Nubis leuis, & Eccl. 24. Columna nubis, & Psalm. 77. Nubes dicitur Quare Methodius oratione in hypantem Domini Deiparæ partum virginem, & clarissimum fulgurationis metapho-

ra exprimens: Fulgurasti, inquit, o Genitrix, suavia nobis dona producens, fulgurasti luminis solaris ardentissimis facibus ferventissimæ nempe dilectionis astu, quod ante principium conceptum fuerat in sine pariens, palam faciens occultum easenus sacramentum, ineffabilem invisibilis patris filium, pacis sequestrum, & admirabili quodam modo omni brevitare minorem factum. ita Methodius. Epiphanius verò sermo de laud. Virg. Ave, inquit, gratia plena multis virtutibus excornata Virgo in lampade gestans lucem inextinguibilem sole splendidiorem & iterum: O Beata, inquit, Virgo, nubes es lucida, quæ fulgur lucidissimum ad illuminandum mundum deavixisti Christum, Nubes cælestis, quæ tonitruum Spiritus sancti in se ipsa reconditum reduxit in mundum, & imbrem Spiritus sancti in universam terram ad producendum fidei fructum cum impetu demisit: hæc Epiphanius.

39. Sed age videamus quomodo Christus Dominus sub fulguris, vocis & tonitruus appellatione intelligatur. in primis Christus lux est mundi, & veluti fulgur coruscans, simul etiam Verbum est Patris, & tonitruum, quo demonis potentia terribiliter ad nihilum est redacta, quod breviter sic demonstratur. Christus, inquam, est lux vera, quæ illuminat omnem hominè venientè in hunc mundum. & est lux mundi, ut ipse dicebat Ioan. 8. & Hebr. 1. Qui cum sit splendor gloria, & Sap. 7. Candor est lucis aternæ: ideo Luc. 1. in Cantico Zachariæ Christus veluti splendidissimus oriens ex alto, dicitur illuminare his qui in tenebris, & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. H. 62. Propter Ierusalem non quiescã, donec egrediatur ut splendor iustus eius, & saluator eius ut lampas accendatur; & quidè de incarnatione hunc locum intelligit Cyrillus Alexand. lib. 10. in Isaiam: Salutare, inquit, Dei quid aliud, quam Verbum Patris, qui ob salutem humani generis carnem assumpsit? ita namq; per Isaiam ait, Videbunt gentes iustitiam meam, & salutare meum sicut lampas accendatur. hæc ex Cyrillo. Et quod magis ad rem nostram facit, alij ex hebraeo legunt: Donec egrediatur sicut fulmen iustus meus. Sanè Christus lumen est cælestis Ierusalem indeficiens. Propterea Ioannes in Apocal. 21. Illa cælestis Civitas non eget, inquit, sole, neque luna, ut luceant in ea, nam claritas Dei illuminavit eam, & lucerna eius est Agnus.

40. At beata Virgo hanc lucem peperit ideo figuratur in Esther 10. ubi sic legitur. Partus B. Virgo

Epiphanius

Christus fulgur & lux mundi

Ioan. 8. Hebr. 1. Sap. 7. Luc. 1.

Isa. 62.

Cyrillus Alex.

Isa. 62.

Apoc. 21.

Esther 10. Partus B. Virgo

est fons
lucis.
Iosue 15.
Damaſc.

Epiphani.

Hefychius.
Chryſoſt?

Udeſonſus

Miſſale
Rom.

Ephraim
B Virgo
eſt ſtella
fulgentiſſi-
ma Cyrill.
Alex.

Iſa. 19.

Offic. Eccl.

fons, qui crevit in fluium, & in lucem. ſolemq;
conuerſus eſt, & in aquas plurimas redundauit
Eſt huius figurari etiam poteſt in aquis illius Jo-
ſue 15. qua vocantur Fons ſolis. Ideo Damaſ-
ſcenus orat. 1. de natiuit. Virg. vocat eam Por-
tam vitæ, Fontem lucis, quo nomine eam vo-
cant complures alij. Epiphanius loco citato
his verbis: O Virgo ſancta lucis aterna Mater lu-
cis, inquam, qua in coelis illuminat copias Angelo-
rum: lucis, qua illuminat ipſorum Seraphim in-
comprehenſum oculum: lucis, qua illuminat ſolem
ſplendidiſſis facibus: lucis, qua ſines terra illuminat
ad credendum Trinitatem: lucis, qua dixit, Ego ſum
lux mundi: lucis, qua dixit, Ego lux in mundum
veni: lucis, qua aſſumpta eſt, & illuminauit eun-
ctas, qua ſunt in coelis, & in terra & iterum: O u-
terum habentem inextinguibile lumen ſepties la-
ceris gratia. huculoque Epiphanius. Et He-
ſychius orat. 2. de S. Maria: Alius, inquit, co-
gnominat eam Matrem lucis. & Chryſoſt. or-
atione ad Deiparam: Ave, inquit, fons lucis
omnem hominem illum uans: Ave ſolis ortus, qui
nullum ferre poteſt occaſum. Udeſonſus ſermone
1. de Aſſumptione: Maria, inquit, ſecundum
uicium Hebraicum interpretatur Stella maris,
Mare præſens ſeculum eſt, ſtella autem beata Vir-
go Maria, de qua ortus eſt ille, per quem illumina-
tur omnis mundus: Hinc ſecurus accedite ad lau-
dam Virginis, & illuminamini, quoniam ipſa eſt
per quam uera lux in mari huius ſeculi refulſit.
ſic Udeſonſus. Eccleſia in Miſſa in prælatione
de beata Virgine hac eadem metaphora uti-
tur illis uerbis: Qua uirginitatis gloria perman-
ente lumen æternum mundo effudit Ieſum Chri-
ſtum Dominum Noſtrum. Ephraim ſermone de
laudibus Virginis: Ave, inquit, ſtella fulgentiſ-
ſima, ex qua Chriſtus proceſſit: Ave per quam cla-
riſſimus ſol iuſta nobis illuxit. & uerum: Vir-
ginem Luciferam appellat. Cyrillus Alexan-
drinus libro de recta fide ad Reginas, refert uo-
ces Episcoporum dicentium in hunc modum:
Chriſtum heri immaculatis parturitionibus par-
turiebatur ſalutem nobis. Maria uita genitrix, pul-
cherrimæ diuiter, maximæ luciferæ. ſic
Cyrillus.
41 Et ſanè Deipara iure appellari poteſt
Ciuitas ſolis, de qua Iſa. 19. In die illa, inquit,
erunt quinque Ciuitates in terra Aegypti loquen-
tes lingua Canaan, & iurantes per Dominum
exercituum. Ciuitas ſolis uocabitur una & Ec-
cleſia in Antiphona: Conceptio tua Dei Geni-
trix Virgo gaudium annuncians uniuerſo mun-

do, ex te enim ortus eſt ſol iuſtiæ. Ideo Ezechiel
44. B Virgo appellatur Porta Orientalis, quo-
niam ex Ambroſio de institutione Virginis
cap. 7. Generauit Orientem, peperitq; ſolem iuſti-
tæ Chriſtus enim Zach. 6. & Luc. 1. appella-
tur Oriens, quod idem de porta orientali a-
nimaduertit Damaſcenus orat. 1. de Natiuitate
Heiſychius orat. 2. de B. Virgine, ideo Epi-
phanius ſermone de laud. Virg. Suspendam,
inquit, miraculum mulier ſole amictæ, lucem in
uoluis gestans. & Fulgentius ſermone de lau-
dibus Virginis: Facta, inquit, Maria fenestra
Cæli, qua per ipſam Deus uerum ſudis ſeculo lu-
men. Quod ſi accommodare uelimus Virgini
illud Eccl. 24. Ego feci, ut in caelis oriretur lu-
men in deſicient, optime confirmantur ea, quæ
dicimus, quæ uerba licet de diuina ſapientia
primario dicantur, Eccleſia certe perique
ex eo capite ad Virginem quoque referuntur.
& Hugo Cardinalis, & Carthuſianus in illum
locum mythicè de ſanctiſſima Virg. id explicant.
42. Quod autem Chriſtus uocis nomine
ſignificatur clarius eſt, quàm ut probatione
egeat, ipſe enim Verbum eſt Patris, quod in
uero Virginis de eius puriſſimis ſanguinibus
caro factum eſt.
Chriſtum porò per tonitruum intelligi do-
cet Gregorius lib. 29. moral. cap. 13. ſuper illud
Iob. 38. Et uiam ſonantis tonitru. Quid per to-
nitruum, inquit, niſi prædicatio ſuperbi erroris ac-
cipitur? quem terrorem dum percipiunt humana
corda quatuntur. Aliquando uero in tonitruo
ipſe incarnatus Dominus figuratur, qui ex anti-
quorum Patrum conueniente propheta ad nota-
tiam noſtrâ, quaſi ex nubium conuulſione prola-
tus eſt. Quæ uerba nos uisibiliter apparet eam, qua
ſuper nos erant, terribiter tonuit, unde & iſſi
ſancti Apoſtoli de eius gratia generati. Bonergeti-
da eſt filij tonitruum ſunt uocati. hæc Gregorius.
Sicut autem tonitruum mortales terret, &
concutit, ita Chriſtus benigniſſimus licet
ſui hoſtes tamen, inſos terret, & uelut toni-
truo percuſoſ uentit, atque debellat. Pſ. 2. Re-
ges eos in uirga forceæ, & ſanquam vas igni
confringet eos & Matth. 21. de Chriſto lapide,
quem reprobauerunt & diſſicantes (dicit ipſe
Chriſtus) & qui ceciderit ſuper lapidem iſtum
confringetur, ſuper quem uero ceciderit, conteret
eum. Et quidem huius tonitruum vim atque ef-
ficaciã certimus in captiuis ſuis uinctis, quos
ie ſanguine teſtamenti ſui de iacu, in quo Chriſtus
non contra

Ezech. 29
Ambroſ.
Zach. 6
Luc. 1
Damaſc.
Heiſych.
Epiphani.
Fulgent.
Eccl. 24
Leo
Hugo
Carth.
Hugo
Carth.
Chriſtus
Gregorius
Iob. 38
Chriſtus
tonitruum
eſt
Iud.
tra
De
Pſal. 2
Matt. 21
Chriſtus
non contra

monito non erat aqua eduxit. Item in principe tenebrarum Satana, quem fortior ipse superueniens eiecit foras, & alligauit, & vasa eius tulit. In orbe quoque terrarum, quem destructa idololatria, & demonum cultu flementibus, & ne quicquam contra nientibus per tot annorum spatia, Tyrannus ad Patris aeterni notitiam, & cultum deduxit.

Contra Anachristum. An non tonitruum Christus, qui 2. Theff. 2. Antichristum interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui? de quo Isa. 11. Percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium. An non tonitruum & in passione sua, cum in hora comprehensionis suae hostes suos omnipotentis brachio terrae allisit. De quo Leo sermone 1. de passione illud, inquit, Christi verbum, Ego sum, manum illam ex ferocissimis congregatam, quasi quodam fulmine icu stravit, atque percussit, ut omnes illi auroes, minaces, atque terribiles retro acti corruerent. Quid iam poterit maiestas eius iudicantis, cuius hoc potuit humilitas iudicanda?

Leo. His adde Augustinum sermone 30. de tempore, de Infante Christo: Quid erit inquit, tribunal iudicantis, quando superbos Reges (id est Herodem) cum a terribili infans? Sane in nouissimo iudicii die Christus tanquam tonitruum percetlet omnes impios, & deturbabit eos in ignem gehennae sempiternum. Quare Deut 32. Dominus metaphora fulguris vitat ad hoc propositum: Si acusero, inquit, ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, & iis, qui oderunt me retribuam: inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes, ac cruore occisorum, & de captiuitate nudati in micorum capitis. haec ibi. Quae omnia Christi contra impios terribilitatem & grauissimam peccatorum punitionem ostendunt.

Christus tonitruum est in die iudicii contra impios. Deut 32. inquit, ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, & iis, qui oderunt me retribuam: inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes, ac cruore occisorum, & de captiuitate nudati in micorum capitis. haec ibi. Quae omnia Christi contra impios terribilitatem & grauissimam peccatorum punitionem ostendunt.

43 Nec vero quisquam sibi blandiatur, quasi Christus fururus sit blandus iudex, minimeque seuerus, quod interdum in diuinis literis vocetur Agnus Ioan. 1. & Apoc 5. qui est animal mansuetissimum, & a natura vnguibus, cornibus, & dentibus, quibus caeterae animantes sauire solent, destitutum: etenim pauendam, atque formidabilem esse iram huius Agni, indicant verba illa impiorum, qui Apoc. 6. dicunt montibus, & petris: Cadite super nos, & abscondite nos a facie sedentis super thronum. Et ab ira Agni, quoniam uenit dies magnus ira ipsorum, & quis poterit stare haec ibi. Cui consonat illud de columba, quae Spiritum sanctum significat ex Ambrosio lib de iniuriis cap. 3. & 4. & est animal placidissimum caeteris vnguibus, rostro, & felle; tamen leuic. 25. Facta est, inquit, terra eorum in desolationem a facie ira columbae, & a facie furoris Domini. Quibus aptissime accommodari potest illud Ambrosii de Noe, & Arca ca. 4. Neque irascitur inquit, Deus quasi mutabilis, sed ideo irascitur, ut exprimat peccatorum nostrorum acerbitas, quae diuinam meruerit offensam, tanquam eousque increuerit culpa, ut etiam Deus, qui naturaliter non mouetur aut ira, aut odio, aut passione ulla, prouocatus uideatur ad iracundiam. haec Ambrosius. Ita de ira Agni, & columbae animalium mansuetorum, quae Dominum significant, & eousque saeuisse legimus, ut tantam merito terrorem, tantamque vastitatem peccatoribus attulerint.

Sed haec pauca de multis satis sint ad huius tonitroi vim aliqua ex parte indicanda. Quod enim spectat ad victoriam, quam Christus non minus gloriose, quam potenter de Satana reportauit, fuse agemus capite sequenti, ubi ostendimus Virginem sanctissimam per Christum filium suum uenenati serpentis caput penitus contriuisse.

Ioan. 3. Apoc. 5.

Tmendit ab ira Agni. Apoc. 6.

Ambros. leuic. 25.

Ambros.

VIRGINIS DEIPARAE POTESTAS EFFICACISSIMA, & fortitudo inuicta ad omnes demonum vires funditus euertendas, sub typo tonitruorum a diuino throno procedentium, ac primo quomodo id effecerit gignendo Christum, qui Isa 27. dicitur, Gladius durus, grandis, & fortis depellaturus Leuiatan.

CAPVT XXII.

SVM MARIVM.

Christus per humanitatem a Deipara acceptam demonem uicit, nu. 5.

Christi daemonia victoria sub typo gladii Domini Isa 27. Vicitabit Dominus in gladio suo &c. super Leuiathan.

Pp 2

Quod

*B. Virgo
dæmonum
conatus
compri-
mit.*

*Bellum in-
ter Virgi-
nem & ser-
pentem in
semen il-
lius in se-
men huius
Impij filij
sunt ua-
monis. &
quare.
Ioan. 8.
August.*

*Filij Be-
lial. quid
significat.
Iudic. 19.*

Hierony.

*Cyprian.
Epiphani.*

Vos si dicamus ex Virgine sanctissima, tanquam de throno Dei, tonitrua procedere ad dæmones nobis infestissimos feriendos, eorumque conatus fian- gendos, atque irritos reddendos, id certe verissimum erit: quod ut planè perspicuum sit, & cognitum, reuocandum est in memoriam implacabile bellum iam inde à mundi primordio à Deo optimo nominatim pos- tum inter Virginem gloriosam, & serpentem tortuosum Luciferum; nec non inter semen Virginis, Christum videlicet, qui est filius eius naturalis, & Dei seruos à Christo redempto (quos multis nominibus cap. 27. & 28. dicem^{us} esse spirituale eiusdem Virginis semen) & inter serpentis semen, impios scilicet, qui Ioan. 8. ex patre diabolo esse, eiusque desideria facere velle dicuntur: quoniam, ut interpretatur Au- gustinus libro contra Adimantium cap. 4. ini- quitatem ab eo didicerunt, eumque sunt imi- tati. Adde, quia eius instinctu operantur, quod Christus loco citato loquens cum impiis lu- dæis significauit cum dixit: *Vos qua vidistis a- pud Patrem vestrum* (diabolum scilicet) *facitis. & mox: Vos facitis opera patris vestri:* hinc est, quod impij alibi sæpè vocantur *filij Belial*, id est dæmonis, Belial verò apostatam, vel præ- uaricatorem sonat, vel absque iugo: & hoc no- mine dæmonem significari docet Hieronymus in Isa. 27. ideo autem impij filij Belial appel- lantur, quod dæmonis exemplo, & instigatio- ne contracto disciplinæ iugo, quasi effrenes equi per abrupta vitiorum præcipientes feruntur: adedque diaboli in se imaginem ad vitium re- ferunt, ut eius nomen ipsis tribuatur: quare Io. 6. Christus de Iuda pronunciauit: *Unus ex vo- bis diabolus est.*

2 Verba, quibus à Domino hoc bellum est promulgatum, leguntur Genes. 3. cum post peccatum primorum nostri genesis parentis, Dominus ipse serpenti maledicens adiecit: *Inimicitias ponam in inter te, & mulierem, & se- men tuum. & semen illius, ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius: per semen autem mulieris non tantum Christum electo- rum omnium caput, qui rectè ex Cypriano lib. 2. test. c. 9. & Epiphani. hæret. 78. naturale semen mulieris appellatur, quod ex sola muliere, abs- que viri consortio sit genitus, verùm etiam spirituale huius mulieris semen, id est electos omnes, & per serpentis semen impios intelli-*

gendos esse docet Rupertus libr. 2. de victoria Verbi Dei cap. 17. & S. Antoninus 4. part. titu. 25. cap. 14 §. 6. Cæterùm his verbis, ut animad- uertit Rupertus lib. 3. de Trinit., & eius operi- bus cap. 19. Deus optimus magnum suæ gra- tiæ opus promittit, ut victorem diabolum, qui tamen vicerat insidijs & fraude, Mulier quan- doque vincere debeat fortitudine, & indicto iam bello, atque apertis inimicitijs: voci au- tem, Mulieris, hoc in loco tum in hebræo, tum à Septuaginta in græco idiomate præfigitur articulus, quasi singularem illam Mulierem certa Dei providentia præordinatam intelli- givoluerit; ut animaduertunt hebræicæ lingue periti, teste Canisio lib. 1. de B. Maria cap. 2. quin etiam Leo serm. 2. de Natiu. Cyprianus lib. 1. testimon. cap. 9. Bernardus sermone Si- gnum magnum. Rupertus lib. 2. de victoria Verbi Dei cap. 16. & S. Antoninus loco citato, & alij omnes per hanc mulierem Deiparam accipiunt; Neque enim alterius mulieris gloria totis viribus à dæmone, eiusque semine perpetuo oppugnata præter Deiparam ostendi potest Neque etiam alia mulier, quæ dæmonem cum semine suo contraheret; quod in præsentia planum fiet; idque etiam eleganter sic cecinit Prudentius hym. 3. Cathemerinon.

*Hoc odium vestis illud erat;
Hoc erat aspectus, atque hominis.
Digladiabile dissidium;
Quid modo cernua femininis
Vipera proteritur pedibus;
Edeve namque Deum merita
Omnia Virgo venena domat.*

Idem colligitur Apoc. 12. ubi draco ab ipse scribitur ad faciendum prælium cum reliquis de semine illius benedictæ mulieris amictæ sole, quam præter Ecclesiam significare etiam B. Virginem docent Augustinus lib. 4. de sym- ad Catech. cap. 2. Epiphanius hæret. 78. & alij, ut dicemus cap. 13. Hinc dissidium inter semen serpentis, & semen huius mulieris; Viros scilicet impios, & iustos ab ipso propemodum orbe, exordio exortum cum Abel iustum per summum impietatem Cain interfecit, & per suos pro- omnes postea consequentes ætates propaga- tum est, quod Apostolus in Ismael, & Isaac expressum dixit ad Galat. 4. *Sed quomodo, in- quit, 16. qui secundum carnem natus fuit, perse- quebatur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc. hinc Ethnicorum contra Christianos,*

Rupertus
Antonin.
B. Virgo
vicit a-
perio li-
bello da-
monem.
Mulier
la Virgi-
nem assu-
nat.
Canisio
Leo.
Cyprian
Bernar-
dus Ruper-
tus.
S. Anton-
inus.
Prudenti-
us.
Apoc. 12.
Augusti-
Epiphani-
Cap. 13.
Impi ab
iusto in-
quoniam
Galat. 4.
Hære-

Hæretico um contra Catholicos, infenso, ac pernacaci animo odium, atque furor, quem beatorum milia martyrum protestantur, qui nõ solum vibem, quod dixit S. Leo, sed & orbem univertum purpuratis, & longè lateque rutilantibus populis compleverunt. Hoc impiorum contra justos Dei teruos propte studia cõtraria & propter morum dissimilitudine, multiplices periectiones, quas ostendunt tot illustrium confessorum foris pugna, ut de se ait Apostolus, *Sunt timores*, quos propter pietatem sustinere coguntur: *Viri enim sanguinum*, Proverb. 19. *oderunt simplicem* & infensis: *Abominantur justos virum impium*, & abominantur impij eos, qui in rebus sunt iusti. Quare Gregorius homil. 38. in Evangelia: Abel esse tenuit, quem Cain malitia non exercet, & lib. 8. ep. 36. ad Maximum Episcopum Salernitanum: in tantum, inquit, omnipotenti Deo te placuisse existimes, quanto te displicuisse perverfis hominibus cognoveris. Et Ambrosius lib. 10. in Luc. cap. 23. agens de ludæis, qui Barabbæ homicidæ abolitionem, & Christi innocentis exitum flagitarunt: Tales, inquit, leges iniquitas habet, ut oderit innocentiam, scelus diligit, in quo & nominis interpretatio speciem dat figuræ; Barabbas enim patris filius latine dicitur; Illi ergo, quibus dicitur, Vos ex patre diabolo estis, vero Dei filio, patris sui filij Antichristum prolaturj esse produntur. hæc Ambrosius. Ideo Ioan. 15. Christus ad Apostolos: *Quia, inquit, de mundo estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*. Hinc inter illas duas famosas Civitates, Terrenam, & Cœlestem iugis, ac perpes dissensio; de quibus Augustinus lib. 14. de Civit. cap. 29. *Fecerunt, inquit, Civitates duas amores duo, terrenam scilicet amor sui usq; ad contemptum Dei, cœlestem vero amor Dei usque ad contemptum sui*; denique illa in se ipsa hæc in Domino gloriatur. hæc Augustinus. Qui egregie de duodecim postremis libris de Civitate Dei, vniusque Civitatis, vtriusque, exortum, procursum, & finem, non minus piè, quam eruditè periequitur.

Propter has iuges, & implacabiles inimicitias inter mulierem & serpentem, & inter semen illius & semen huius, docet Rupertus lib. 2. de vict. ver. Dei cap. 8. sacram scripturam appellari *librum bellorum* Dominus Nume. 2. 1. & *librum iustorum*. 2. Reg. 1. quia in scripturis quid aliud continetur, nisi bellum, & certame-

Verbi ad destructionem peccati, & mortis Attamen in hoc contra serpentem, eiusque semen certamine sub tantæ Virginis ductu, atque auspicijs modo gratia Dei non desinit, nihil de victoria dubitandum. Ipla enim est, quam Deus Genes. 3. prædixit contrituram caput serpentis, & ut rectè animadvertit Cyprianus lib. 2. testimo. adversus Iudæos c. 9. *Mater, inquit, Domini nostri Iesu Christi in illa muliere promissa est, hæc inimicitias opposita est serpentis* Pona (inquit) inimicitias inter te & mulierem; non certe Pono, aicit, ne ad Evam pertinere videatur: *Verbum promissionis est, quod transmittitur in futura, id est*. Succubabo mulierem, qua repudiata facilitate credende, nõ solum te non audiat, sed ipso etiã Gabriele deferente verbum, rationem de promissionis exigat bonitate discendo. *Quomodo existit, quoniam virtum non cognovi*, hæc Cyprianus.

3. Non me latet Septuaginta Interpretes legere, ipsa conteret caput tuum, & referre ad semen mulieris, quod in hebræo est masculini generis, & ita legit etiam Irenæus lib. 4. contra hæres. cap. 78. Cyprianus lib. 2. testimo. ca. 9. Petrus Chyrolologus term. 174. Leo serm. 2. de Nativitate Domini. Verùm complures alij Patres legunt: *Ipsa conteret caput tuum*, & referitur ad mulierem, ita habet Ambrosius lib. de fuga seculi cap. 7. Augustinus lib. 2. de Genes. contra Manichæos cap. 18. & libro 11. de Gen. ad litt. cap. 39. Chrysostomus homil. 18. in Genesim. Gregorius lib. 1. moral. c. 38. Claudius Marius Victor, Eucherius libr. 2. in Genesim cap. 28. Prudentius loco citato. Beda, Rabanus, Strabus, Lyranus in Genes. 3. Rupertus lib. 3. de Trinit. ca. 20. Alchamus auitus, Bernardus homil. 2. in missis est, & sermone Signum magnum; & in editione vulgata nouissime Romæ recognita legitur, Ipsa, quam versionem contra hæreticum defendit Cardinalis Bellaminius controu. de verbo Dei libr. 2. cap. 12.

Ceterum, quod spectat ad harum versionum diversitatem animaduertendum est, voces illas, *hæ*, & *hæ*, hæbraidè posse ipsè literis scribi, nempe per He, Vau, & Aleph, ita enim docet Lexicon Sanctis Pagnini, & Cœplutenie, licet variè exgant puncta, cum enim est, *hæ*, scribitur deutec in vau, & legitur hui: *hæ* vero habet chinich sub he, & legitur hih, idque manifestè ex sacris literis confirmatur, nam Genes. 3. vbi nos habemus

Leo serm. 1 de Apo-
stolis, &
agit de
gloriarib.
vrbu.
1. Cor. 7.
Prou. 29.
Gregorius
Ambros.
Ioan. 15.
Dna Cui-
tatis inter
se contra-
tia
August.
Rupertus
Nume. 21.
2. Reg. 1.

Genes. 3.
Cyprianus
Luc. 2.
Cur aliqui
legant ipse
conteret,
cum iam
vulgata
dicat ipse
conteret.
Irenæus.
Cyprianus
Pet. Chry-
sol.
Leo.
Ambros.
Augustinus
Chrysost.
Gregorius
Beda.
Rabanus
Lyranus
Rupertus
Ambros.
Alchimus
Bernardus
Bellaminius

Mulier quam dedisti mihi fornicam, dedit mihi de ligno, &c. & in hebraica lectione additur, ipsa dedit, & scribitur illis literis He, Vau, & Aleh. Similiter Exod. 3. Educam de terra, pronomen, illa, tribus iisdem literis effertur. Quoniam vero puncta à recentioribus Judæis sunt inuenta, ideo potuit antiquitus utroque modo verti, & hinc orta est translationum varietas: verum illa est præferenda, quam confirmat editio vulgaris; quæ ut diximus, habet ipsa conteret. Neque obstat verbum illud conteret. hebraicè esse masculini generis, & ideo referri ad semen, quod in hebræo est masculini generis, non autem ad mulierem, quæ est femini generis; nam in sacris literis tolent interdum, teste Bellarmino loco citato, pronomina, & verba masculini generis conjugi nominibus femininis, & affert locum Ruth. 1. vers. 8. & Esther 22 vers. 5. quæ quavis in textu hebraico recognoscere poterit.

Ad majorem tamen hujus loci explanationem addam, & illud Augustini libr. 2. de doct. Christiana. cap. 12. quod etiam insinuat libr. 18. de Ciuit. Dei cap. 44. diuersas Interpretum translationes interdum sibi non aduersari; sed, ut ipse ait, sibi ipvicem attestari, & se mutuo exponere: atque in re propofita, quamuis, ut diximus, legendum sit, ipsa conteret caput suum: verè enim per Deiparam noxium hujus serpentis caput est constractum: quod in Judith, quæ Holofernis caput præcidit, & in sexcentis figuris, atque typis, ut cap. 24. fufius ostendimus, in sacris literis adumbratum videmus; tamen siue legatur ipsa, siue ipse, quod ad rem significatam attinet, in idem recidunt; cum certum sit ipsam quicquid in hac serpenti capitis contritione præstitit, id totum filij sui virtute, qui est ejus semen confecisse. Rursus id, quod Christus, propria quamuis virtute ejusdem serpentis caput conterendo effecit; Matri rectè tribui posse: tum quia arbori ascribitur quod ab ejus fructu in valetudine recuperanda præstatum; tum etiam, quia Christus, ut semen est hujus mulieris, serpentem hunc adeo efferatam domuit, atque ad nihilum ejus vires redegit, hoc est per corpus suum sacratissimum à Virgine acceptum, & Deo Patri in cruce oblatum, ut mox dicemus.

Naturalis 4 Illud denique minime est reticendum, inter mulierem quamcumque, & serpentis naturalem quandam esse antipathiam, qua in se

illud est mirabile apud Rupertum lib. 3. de Trinit. cap. 20. sibi ut ait fida relatione comperitum. Quod si nuda, inquit, mulieris planta viuacissimum caput serpentis, ut leuiter presserit, statim totum cum capite corpus interiit: e contrario illo si vel extrema planta dentulum infixerit, occidit: adeo graues inter utramque naturam inimicitia posita sunt, hæc Rupertus. Nimirum inquit Bernardus sermone Signum magnum, ipsa Virgo est quondam à Deo promissa mulier serpentis antiqui caput virtutis pedes constrictura, cujus plantæ calcaneo in multis versutis insidiatus est, sed sine causa, sola enim contriuit uniuersam hæreticam prauitatem. hæc Bernardus. Verum non tantum ratione hæretum, quas sola, ut canit Ecclesia, in uniuerso mundo interemis, & nos cap. 29. ostendimus: sed etiam uniuersaliter caput serpentis eam contrituram prædixit ipse Dominus Genes. 3. quod B. Virgo multipliciter præstitit. Primò per semen suum Christum, quem de suis castis viscibus protulit. Secundo in se ipsa contriuit, cum omnem serpentis impetum à se penitus excluderit, ac fregerit. Tertio etiam in alijs, præsertim sibi peculiariter deuotis, multis modis tortuosi serpentis caput conterit, vires impetusque retundit, atque comprimit: de his singulatim nunc dicendum.

CHRISTUS PER HUMANITATEM à Deipara acceptam damnem vici.

Accipimus quidem Virgo Deipara venienti serpentis caput contriuit gignendo Christum benedictum fructum ventris sui, per quem tartareus draconis vires ad nihilum sunt redactæ, & per quem ablata est maledictio, invidia diaboli in orbem terrarum inuecta, quod pulchre S. Leo ser. 2. de Nat. docuit: Deus, inquit, omnipotens, & elemens statum, ut nos diabólica malignitas veneno sua mortificauit inuita, prædestinata renouandis mortalibus sua pietatis remedia inter ipsa mundi primordia præsignauit, denunciatis serpenti futurum semen mulieris, quod noxij capitis elationem sua virtute conteret; Christum scilicet in carne venturum, qui natus ex Virgine violatorum humana propaginis incorrupta natiuitate damnaret. ita S. Leo: Ipse enim Christus pacificans per sanguinem crucis ejus, suo qua in terris siue qua in caelis sunt, mortem quidem nostram moriendo destruxit, infernum spoliavit, cum vincos suos juxta Zachariæ vaticinium, eduxit de lacu, in quo non erat aqua;

Bellarminus.

Ruth. 1. Esther. 12.

Augustin.

Judith. 13.

Naturalis

Bernard.

Genes. 3.

Quæ mox B. Virgo damnos caput contriuit

S. Virgo damnos caput per Christum contriuit.

Quæ mox per Christum contriuit caput damnos.

Coloss.

Zach. 1.

Coloss. 2.
1. Petr. 2.
Ioan. 12.
Matt. 12.

non erat aqua; chyrographum decreuit, quod erat
constrarium nobis. cruci illud affigendo deluit pec-
cata nostra, perituli in corpore suo super lignum,
ut peccata mortui, iustitia uiuamus; & mundum
uicem, atque ad Patris cognitionem, & obedientiam
iraduxit, Satanam principem huius mundi eiecit
foras, & apud inferos relinquit. sicq; draconis
caput per Christum Virginis filium plane est
contritum,

Qua agen-
da.

Verum ut plenius intelligatur qua ratione
Virgo sanctissima ad hanc serpenti capitis
contritionem per Christum effectam concur-
rat, cum sit precipuum, quod in praesenti de-
monstrandum suscepit; illud ostendendum e-
rit, quid ad hoc efficiendum Virgo attulerit; &
deinde quomodo Christus per id quod acce-
pit ad Virgine hoc ipsum praestiterit. Quae sane
res licet inter fideles satis sit explorata, ut ta-
men a suis initijs ducta plenius eluceat; sup-
ponimus Christum Dei filium i. Ioan. 1. In
hoc apparuisse, ut dissolueret opera diaboli, ideo-
que corpus ex Virgine suscepisse, ut peccata
nostra in corpore suo super lignum perferret,
& in eadem ara trocis lemetipsum per Spiritum
sanctum Deo patri offerens, nos ei recon-
ciliazet, de potestate tenebrarum emerget, sic-
que de Satana triumpharet, ut qui in ligno
vinceretur, in ligno quoque vinceretur; & veluti
alter fortissimus Samson propria morte de suis
hostibus gloriosissime vltus, eos omnino per-
deret. Quare S. Leo serm. 8. de Pass. O ineffabilis,
inquit, gloria passionis, in quo & tribunal Do-
mini. & iudicium mundi. & potestas est Crucis-
fixi: quare arma quibus in hoc spirituali bello
contra demonem dimicauit, fuit corpus iuu-
sanctissimum, cuius liuore sanati sumus: Cum
enim potuisset nos sola voluntate a demonis ty-
rannide eripere: Subuenire tamen moriendo hor-
minibus voluit, ut verbis utat Gregorij lib. 20.
moral. cap. 26. Quia nos videlicet minus ama-
set, nisi & vulnera nostra susceperet: nec vim
nostris sua dilectio ostenderet, nisi hoc quod a no-
bis tolleraret, ad tempus ipse sustineret. Passibilis
quippe, mortalisq; nos reperit, & qui nos existeret
fecit ex nihilo, reuocare, videlicet etiam sine sua
morte potuit a passione. & S. Leo ser. 14. de Pass.
Filius Dei ex omnipotentia, qua aequalis est Patri,
poterat solo verbo hominem reparare, sed operi-
bus Dei congruebat, ut hostilis aduersitas de eo
vinceretur, de quo vicerat. Placuit enim Deo, in-
quit August. lib. 13. de Trin. cap. 13. ut propter
strenuam, hominem de diaboli potestate, non po-

Ioan. 1.

1. Petr. 2.

Iudic. 16.

Leo.

Isa. 53.

Gregor.

Leo.

Augustin.

tentia diabolus, sed iustitia vinceretur, & cap. 4.
Hanc iustitiam, qua victus est diabolus, dicit
fuisse in effusione innocentissimi sanguinis Christi
in cruce, de quo S. Thom. 3. par. q. 46. art. 6. vbi
plures assignat congruentias, propter quas
Christus sua passione redimere nos voluit. & i-
deo necesse erat, ut corpus haberet, quod im-
molaretur pro nobis: id quod Ecclesia in fe-
sto Ascensionis eleganter sic canit.

Tremunt videntes Angeli.
Versa vice mortalium;
Culpat caro, purgat CARO;
Regnat Deus Dei caro.

Et S. Leo serm. 1. de Nati. idem testatur his
verbis: Omnipotens Dominus cum sanctissimo ho-
ste, non in sua maiestate, sed in nostra congruedur
humilitate, obiciens ei eandem formam, eandem-
que naturam mortalitatis nostra participem, sed
peccati totius expertem; ut inuentor mortis dia-
bolus per ipsum, quam vicerat, vinceretur. Idem
serm. 1. de Pass. agens de eadem: Totum, in-
quit, illud sacramentum, quod simul & humani-
tas consummauit, & Deitas, dispensatio fuit mise-
ricordiae, & adu. pietatis, talibus enim vinculis
tenebamur ascripti, ut nisi per hanc opem possent
absolui, & clarius ser. 8. de pass. Cum mortis, in-
quit, aculeum recipere non posset natura Deitatis,
suscepit tamen nascendo ex nobis, quod posset of-
ferre pro nobis. Idem epist. 13. ad Pulcheriam
Augustam de Christo: Nisi, inquit, nouus homo
factus in similitudinem carnis peccati nostram
susceperet, vetustatem, & consubstantialis Patri,
consubstantialis esse dignaretur & matri, Natu-
ramq; sibi nostram solus a peccato liber vinceret,
sub iugo diaboli generaliter teneretur humana
captiuitas haec S. Leo.

Christus
corpus as-
sumpsit ex
Virginis, in
quo demo-
nem v. cis
S. Thom.
Offic. Eccl.

Leo.

Ambros.

Augustin.

7. Ambros. lib. de fid. resu. Quoniam, inquit,
Dei non poterat mori sapientia, resurgere autem
non poterat, quod mortuum non erat, assumitur
caro, qua mori posset, ut dum moritur quod solus;
quod mortuum fuerat hoc resurgeret. & August.
ser. 176. de temp. ex hoc duas in Christo natu-
ras, diuinam scilicet, & humanam colligit: Mor-
tem enim, inquit, nec solus Deus sentire, nec solus
homo superare potuisset: & infra: Si nihil de no-
stro suscepit, nihil nobis praestitit; promde cha-
rissimi si non in nostra carne diabolus triumphauit,
se exercuit, non nobis vicit: si non est in no-
stro corpore resurrexit, conditioni nostra resurgen-
do nihil contulit: si non in nostra carne paragi me-
dicinam, sola ergo ex homine nascendo elegit in-
suriam: de nostro est, quod apprehendit, de sue est
quod

quod donavit : meum testor esse quod cecidit, ut meum sit quod resurrexit : meum est quod jacuit intra tumulum, ut meum sit quod ascendit in caelum. haec ille Idem Aug. l. 4. de Trin. c. 14. loquens de excell. sacrif. Christi in cruce peracto: **Q**uid tam mirandum, inquit, quod offerretur pro mundanis vitijs, mortalium, quam sine ulla contagione carnalis concupiscentia caro nata in utero, & ex utero virginali? **Q**uid tam grate offerri, & suscipi posset, quam caro sacrificij nostri corpus effectum sacerdotis nostri, & lib. 23. de Trin. c. 14. Ideo, inquit, Christum esse opus erat & hominem & Deum, nisi enim homo esset non poterat occidi: nisi Deus esset non crederetur noluisse quod potuit, sed non potuisse quod voluit: nunc vero humana pro nobis passus est, quia homo erat, sed si voluisset etiam hoc non pati, potuisset, quia & Deus erat & c. 18. Hac, inquit, tanta Dei dona, & si qua alia sunt, nisi Verbum caro fieret, nulla essent. sic Augustinus.

Nota ex Augustino

S. Bernar.

S. Bern. ser. 75. in Cant. agens de sponsa, quae in lectulo suo quaerit Christum, lectulum interpretatur tumulum, praesepium ipsum uterum Virginis. Merito, inquit, sponsa ponens lectulum dicit suum, quia omne quod infirmum est Dei, non de proprio inesse illi manifestum est sed de nostro. Ex nobis assumpti: quae pro nobis sustinuit, Nasci, lactari, mori, sepeliri: Mea est mortalitas nati, mea infirmitas parvuli, mea exspiratio crucifixi, mea sepulchri dormitio haec Bern. S. Thom. 3. p. q. 44. art. 3. ad 2. agens quomodo Christus etiam in miraculis patrandis humanitate utebatur: Christus Dominus, inquit, venerat salutare mundum non solum virtute divina, sed per mysterium incarnationis ipsius: & ideo frequenter in sanitate infirmorum non solum potestate divina utebatur curando per modum Imperij, sed etiam aliquid ad humanitatem ipsius pertinens apponebat: unde super illud Luc. 4. singulis manus imponens curabat omnes, dicit Cyrillus, quamvis ut Deus potuisset omnes verbo pelleri morbos: tangit tamen omnes, ostendens propriam carnem efficacem ad praestanda remedia. & super illud Marc. 8. expuens in oculos ejus, impositis manibus, &c. dicit Chrysostomus Spuit quidem, & manus imponit ceco, volens ostendere quod Verbum divinum operationi adjunctum miracula perficit: manus enim operationis est ostensiva, sicutum sermonis ex ore prolatis & super illud Ioan. 9. Feci lutum ex spuo, & linsi super oculos caeci dicit Augustinus de salutis sua lutum fecit, quia Verbum caro factum est. huculque S. Thomas ibi.

S. Thom. Christus humani nato utebatur in miraculis, & quare,

Luc. 4. Cyrillus,

Marc. 8. Chryso. Hom. 3. in Marc.

Ioan. 9. Aug. in tract. 24. in Ioan.

8 Quamvis autem filius Dei carnem humanam ex quacunqua materia, non ex materno utero assumere potuerit; maluit tamen ex muliere virgine ilibata illam accipere; ut accipit, pulchre expendit Augustinus epist. 3. & lib. 13. Augustinus de Trin. cap. 18. cuius verba cap. 14. recitavi. & S. Thomas 3. part. q. 1. art. 4. cuius rei inter S. Thom. alias congruentias, & illa à Theologis assignatur, ut Christus carnem suam ex Virgine sustantiam ab Adam, (qui fraude daemone ciderat) deriuata in ea daemone vinceret, suaque medicina vulnere magis esset accommodata, & satisfactio quadam ratione magis propria exhiberetur in ea natura, perquam Deus fuerat offensus, quod Apostolus animadvertit Hebr. 2. cum dixit: Qui enim sanctificatur ex uno omni, de quo S. Leo ser. 2. de Nativ. Non iuste, inquit, diabolus amitteret originale deditque generis seruitutem nisi de eo quod subegerat vinceretur, quod ut fieret sine virili semine editus est Christus esse Virgine. Idem serm. 3. de Nat. Offerenda erat pro reconciliandis hostia, quae esset nostri generis sociata, & nostra concinnationis aliena. Idem eitam egregie docet S. Thomas 3. part. q. 4. artic. 6. Quare Augustinus lib. 1. de doct. Chr. c. 14. agens de sapientia Dei in curatione hominis, quae & contraria morbo, & similia adhibuit, inter alia, haec etiam ponit: Corruptio, inquit, animo foemina, ingressus est morbus: integro corpore foemina processit salus, & mox: Per foeminam deceptus homo: Christus per foeminam natus homo homines mortali morte mortuos liberauit sic August. Ideo B. Virgo, quae ex purissimis suis sanguinibus Christum concepit, eum carnae, per quam daemone vicit, vestiens, eidem quoque arma, in quibus daemone vinceret verè suppeditasse dicitur, ut propterea Cant. 4. dicatur sanctae Ecclesiae de collo eius, quod est B. Virgo, sicuti Turris David collum tuum, quae adificata est cum propugnaculis (hoc enim spectat ad munitionem huius turris inexpugnabilis) sed praeterea subiungit: Mille clypei pendens ex ea omnis armatura fortium, inde enim carnem Christum suscepit, quae fuerunt arma, quibus est vsus fortior ipse Christus ad fortem armatum daemone in expugnandum. Et in die Incarnationis, quando Deus humanitate ab ea indutus est, iuxta illud Phil. 2. In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo, tunc à Regio Propheta verè in spiritu canitur illud psal. 92

Cant. 4. B. Virgo turris David collum tuum, quae adificata est cum propugnaculis, Mille clypei pendens ex ea omnis armatura fortium, inde enim carnem Christum suscepit, quibus est vsus fortior ipse Christus ad fortem armatum daemone in expugnandum. Et in die Incarnationis, quando Deus humanitate ab ea indutus est, iuxta illud Phil. 2. In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo, tunc à Regio Propheta verè in spiritu canitur illud psal. 92

psal. 92. Dominus regnavit decorem induit est, induit est Dominus fortitudinem, & præcinxit se virtute, nimirum indatus est humanitatem decoram, & speciosam, ac simul fortissimam, & potentissimam, & præcinctus est ad hostes scilicet de bellandos, & sicut qui gladium, vel arma ad alterius cædem alteri porrigit, eiusdem necis particeps dicitur: & sicut Eva polum Adamo porrigendo ad humani generis peccatiem est cooperata, ita & Virgini, quæ arma Christo dedit, a scribi etiam suo modo potest differunt, omittunt, illud in præfentia animaduertendum est, quod cap. 17. adnotauimus, Euam ex costa dormientis Adæ absque eius consensu formatam. At in Incarnatione non factum est ex Virgine, sed dante, & consentiente ipsa, carnem suscipere voluit; ideoque per Gabrielem Archangelum eius assensum effugit, quo præfentio, Verbum statim caro factum est ex purissimis eius sanguinibus, ita ut Virgo sanctissima vera sit Dei mater. Hinc SS. Patres, Augustinus, Bernardus, quos loco cit. attruli pie contemplantur, totum mundum quasi ad Virginis genua prouolurum, eam ad assentiendum Angelo nuncianti suppliciter orare: quare Deipara sciens, & volens, arma ad triumphandum de dæmone Christo suppeditauit. Hinc est, quod Methodius orat. in hypap. Virginem sic affatur: Tu potentem illum corpora tanquam decentis Panoplia (hoc est omni genere armorum) induisti, per quam ipse facile à me caperetur, & corneretur, per quam etiam ignita omnia maligni tela extinguuntur, hæc Methodius, & Irenæus libro 3. cap. 33. de hoc consensu: Maria Virgo, inquit, obediens & fida, & uniuerso generi humano facta est causa salutis; & mox: Eub inobediens in nodis solutio nem accepit per obedientiam Mariæ.

9 Et sanè Apostolus Hebr. 9. Nostram à Sathanæ captiuitate redemptionem per Christi corpus Spiritus sancti opera ex purissimis Deiparæ sanguinibus formatum, eleganter explicat comparatione tabernaculi sacerdotum veteris legis; ubi enim differuisset de muneribus, & hostijs Moisaicæ legis, quæ non poterant iuxta conscientiam perfectum facere seruientem, solummodo in cibis, & potibus, & varijs

baptismatibus, & iustitijs carnis vsque ad tempus correctionis impostis, subiicit: Christus autem assistens Pontifex futurorum bonorum per amplius, & perfectius tabernaculum non manu factum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Hoc enim tabernaculum non manufactum ex Theodoreto, Primas. & Haymone est Christi humanitas, seu ex Chrysof. Theophylact. Occumen. & S. Thom. in illum locum, est Christi corpus, quod pro nobis in cruce oblatum, ex Virgine sine virili opera, Spiritus sancti virtute fuit desumptum. Propterea enim Christus Dan. 2. vocatur lapis abscessus de monte sine manibus: dicitur autem Tabernaculum amplius, & perfectius, quia Colof. 1. In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter; & quia fuit plenus gratia, & veritatis Ioan. 1. Hinc est, quod S. Brigitta lib. 3. reuel. cap. 29. cum Virginem sanctissimam templo Salomonis per singulas partes comparasset, refert Deiparam in hunc modum respondisse: Ego sum mater sacerdotis summi, & in templo corporis mei induit se vestibus sacerdotis libus sibi ritualiter, in quibus obuiat sacrosanctum pro mundo. hæc ibi. Nimirum ibi carne indutus, in qua, & quam obtulit; idem enim Sacerdos fuit, & victima. quod pulchre Athanasius serm. 3. contra Arianos: Verbum, inquit, ut Aaron vestem talarem, ita carnem à terra sumpsit, Mariamq; vice rudis illaborata terræ (niludens ad virginitatem Deiparæ) Matrem sui corporis habuit, ut iam habens quod offerret, ipse Pontifex se ipsum Patri in victimam daret. sic Athanasius Andreas Cretensis ser. de dorm. Ipse, inquit, magnus Pontifex Iesus, qui cælos assumpta carne peruasit, qua habebat animam ratione præditam, & intelligentem tanquam in templo Virginis sanctuario nos adiens fuffit, & sacrificat, & sacrificatur. & offerens oblationes offertur, & pro nobis se ipsum sanctificans, sanctificat eos qui ipsum sanctificant. hæc Andr. & Hieronym. lib. 1. in epi. ad Ephes. c. 1. docet Christum esse gloriam Patris, quæ Psalm. 66. Exurge gloria mea: Qua gloria, inquit, suo fulgore muniam illum nans, Templum sibi de Virginali viro fabricata est; cuius temple pater gloria efficitur Deus. sic Hieron. Christus ergo in templo carnis suæ de Virgine fabricato nostra peccata expians dæmonem profligauit. Ideo Deipara à Leone

Theodore.
Primas.
Haymon.
Chrysof.
Theophyl.
Occumen.
S. Thom.
Dan. 2.
Colof. 1.
Ioan. 1.
Athanas.
And. Cret.
Hierony.

Qq termo.

Virgo dicitur saluifera.

sermo de passione Domini dicitur Virgo SALVIFERA, ait enim saluiferae Virginis partum non tantum nouissemis profuisse temporibus, sed in praeteritas etiam se referre aetates: quia enim Verbum corpus de ea suscepit, ipsa hac ratione cooperata est ad nostram salutem.

Elogia Sanctorum de Virgine quod ad nostram salutem sit cooperata. Bernardus. Cyrillus.

Hinc elogia illa de Virgine praecelsissima à SS. Patribus pronunciantur. Bernardus serm. 2. Pent. Merito in te respiciunt oculi totius creaturae, quia in te, & per te, & de te benigna manus omnipotentis quicquid creauerat recreauit. & serm. 4. de Assumpt. Per te, inquit, caelum repletum, infernus euacuatus est, insaurata ruina caelestis Ierusalem, expectantibus miseris uita per data data. haec Bernardus. Cyrillus hom. 6. in Nettorium cum Virgine loquens: Per te, inquit, Trinitas sanctificatur, per te crux pretiosa celebratur, & adoratur in toto orbe terrarum: per te exultat caelum, latantur Angeli, & Archangeli, fugantur daemones, & homo ipse ad caelum reuocatur. & post alia in hanc sententiam, Per te unigenitus Dei filius uera lux effulsit, sedentibus in tenebris & umbra mortis. ita Cyrillus.

Pet. Chrysologus.

10. Petrus Chrysologus serm. 142. super illud, Inuenisti gratiam apud Deum, Haec, inquit, cum dicit, & ipse Angelus miratur, aut feminam tantam, aut omnes homines uitam meruisse per feminam. & serm. 143 super illud, Haec, inquit, est gratia, qua dedit caelis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem uicij, uita ordinem, moribus disciplinam, Hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo, salutem saeculis redditura. idem serm. 146. Vna, inquit, puella sic Deum in sui pettoris capiti, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, caeli gloriam, salutem perditis, uitam mortuis, terrentis cum caelestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigat pensione ero ipse uterq; mercede conquirat & impleat illud propheticum, Ecce haereditas Domini filii merces fructus uentris. idem Chrysologus.

Luc. 2.

Luc. 2. inquit, puella sic Deum in sui pettoris capiti, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, caeli gloriam, salutem perditis, uitam mortuis, terrentis cum caelestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigat pensione ero ipse uterq; mercede conquirat & impleat illud propheticum, Ecce haereditas Domini filii merces fructus uentris. idem Chrysologus.

Psalm. 26.

Psalm. 26. Et ut semper, inquit, MARIA humana praevia sit salutis populum, quem unda generatrix misit in lucem, ipsa iure praecessit in Cantico Mariae, inquit, soror Aaron, sumens tympanum in manu sua dixit: Cantemus Domino gloriose enim honorificatus est.

Exod. 15.

Exod. 15. inquit, soror Aaron, sumens tympanum in manu sua dixit: Cantemus Domino gloriose enim honorificatus est.

Pet. Dam.

Petrus Damianus serm. de Assumpt. Considera, inquit, & qua in caelis, & qua in terris in Virgine refabricata, Deum qui caelum palmo metitur, uirgines uentris breuitate conclusum, Reduptionem hominum, Angelorum restaurationem denique quicquid est, fuit, & erit per Virginis uterum renouatum. ita Damianus.

Bonauentura in speculo B. Virg. cap. 7. O Bonauentura, inquit, plena, & superplena gratia, de cuius plenitudine exundantia resperisa reuiuiscit omnis creatura.

Georgius Nicom. orat. de oblat. Deiparae ad eam sermonem dirigens: Per te, inquit, para dissum purè sumis consecuti: per te generis colonia ad propriam redijt mansionem: per te recessit rhomphaa uersatilis: per te quae erant clausa deliciarum portae fuerunt aperta: per te Spes Prophetarum ad effectum sunt ueducta: in te finem acciperunt, quae ab eis dicta sunt: per te nostra re, uerret: omnia certa signa tenemus: per te nos Regnum caelorum speramus associutores: Te nostra salutis habemus adiutorem. haec ille.

S. Bruno serm. de Natiuit. Virg. illud Iob 40. S. Bruno de Leuirhan: Nunquid illudes es, aut ligabis cum ancillis tuis, dicit Virginem esse, qua Dominus ligauit Leuirhan.

B. Laurentius Iustinianus serm. de Natiuit. Virg. eam saeculi reparatricem, & in cap. 9. lib. de Connubio uerbi, & animae, Virgine peccati interemptricem appellat. Quare merito omnes Deiparae sanctissima dicere possumus, quod Iudith fortissima, & Ioemina, quam Deiparam adumbrabat post interfectum Holofernem, ab vniuersis dictum legimus c. 13. Benedixit te Dominus in uirtute tua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.

11. Quod autè id, quod per Christum effectum est, Virgini rectè tribuatur, confirmatur exemplo Iacob Patriarchae Gen. 48. qui loquens cum Ioseph filio de praedio suo in Nichimis, id quod filij quamuis (ipso inscio fecerant) sibi tribuere non dubitat: De, inquit, tibi partem unam exira fratres tuos, qua tult de manu Amorrhath in gladio, & in arcu meo, cum tamen non suo, sed Simeon, & Levi gladio tulisset, ut patet Gen. 34. Nam, ut Vlyfles (liceat quoque nobis ratiocinationis noctrae efficacitatem ex profanis Auctoribus confirmare) quod Achilli alieno habitu delitescenti arte sua deprehenso, arma tantum sumere, & ad bellum Trojanum proficisci persuaserit, ejusdem egregia apud Trojam facinora, & ipsam Hectoris caedem sibi ascribere non veretur: sic enim contra Ajacem in illo Graeciae dudum confesso, cum Achillis arma sibi depofceret, de Achille loquentem inducit Poeta.

Inieciq; manum, fortemq; ad fortia misi: Ergo opera illius mea sunt, Ego Telephon ha-

stis

Pugnan.

Pugnantem domui; victum, orantemq; refeci.
Quod Theba cecidere, meum est. An me credite
Lesbon,
Me Tension, Chrysenq; & Cillan Apollinis vr-
bis,

Et Syron cepisse, mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra:
Viq; al os raeam, qui satum perdere possit
Hectora, nempe dedi, per me sacot inclitus Ho-
ctor.

Ex quibus satis colligitur quantum eius-
 modi adiumenta ad negotium conficiendum
 afficienti tribuere omnes soleant, quanto magis
 Deipare in victoria de Satana à Christo
 reportata tribuendum est, quæ non solo con-
 silio, sed ipsa etiam opera Christum nobis ge-
 nunt e que carnem tribuendo, arma ad dæ-
 monem expugnandum iubeminstravit. Quare

S. Thom.

Irenæus
 Anselmus
 Rupertus
 S. Bernardus

S. Thom.
 Suarez

Quomodo
 Christus
 per huma-
 nitatem
 egisse
 de Virgine
 acceptam

S. Thomas 3. part. quest. 27. art. 5. ad 2. Virgo,
 inquit, tantam optinuit gratia plenitudinem, ut
 esset auditori gratia propinquissima, ita quod eum,
 qui est plenus omni gratia, in se reciperet, & eum
 pariter quodammodo gratiam ad omnes dertua-
 ret. ita S. Thomas Et hæc pauca de ratione,
 qua in incarnatione Virgo sanctissima coope-
 rata est ad nostram salutem, vt omittam plu-
 rimos Patres præter eos, quos cap. 17. citavi,
 qui per eam reparata omnia dicunt: ita enim
 docet Irenæus libro 5. cap. 19. Anselmus de
 excell. Virg. cap. 11. Rupertus lib. 13. in Ioan. S.
 Bernardus Senensis tom. 3. serm. 6. art. 2. c. 2.
 quorum verba afferam cap. 27. vbi agam de
 Virgine cur mater sit iustorum: vt omittam
 etiam alias rationes, quibus Virgo ad idem
 cooperata est, precibus scilicet efficacissimis
 impetrando, merendo etiam multa de con-
 gruo, & alijs modis: quæ omnia fufius tradunt
 Theologi in 3. sent. & in 3. part. S. Thom. de
 quibus eruditè noster Franciscus Suarez tom.
 2. in 3. part. disput. 23. sect. 1. vbi agit quo mo-
 do Virgo fuerit nostræ salutis causa: & disput.
 18. sect. 4. in fine multos Patres ad huius veri-
 tatis confirmationem affert, & disp. 10. sect. 6.
 vbi disserit quomodo Virginis consensus An-
 gelo nunciante factum sit medium ad Incar-
 nationis executionem.

Vidimus in communi Christum Dominum
 humanitate sua, de Virgine accepta contra
 dæmonem dimicasse, de eoque triumphum
 egisse; nunc tractandum remanet qua ratio-
 ne Christus per humanitatem ex Virgine de-
 sumptam, hoc executioni mandarit, quod in

sacris literis varijs metaphoris inuenitur de
 scriptum, quæ si enucleentur, varia quoque
 diuinæ bonitatis, & sapientiæ mysteria emi-
 cabunt, liceat enim nobis de his metaphoris
 multiplicibus idem dicere, quod Augustinus
 lib. 10. de Ciuit. cap. 6. loquens de Christi sacri-
 ficio multipliciter significato: *Hoc vnum, in-*
quit, per multa figuratur, tanquam verbis multis
res vna dicatur, vt sine fastidio multum com-
mendetur. ita Augustinus. Nos autem quam-
 plurimis omisissis, quinquetarum metapho-
 ras, vel figuras ad Christi, eiusque genitricis
 gloriam pro modulo nostro inuestigare cona-
 bimur.

CHRISTI DE DÆMONE VICTO-
 ria sub typo gladij Domini Isai. 27. *Vistabit*
Dominus in gladio suo, & c. su-
per Leuiathan.

ET prima quidem habetur Isai. 27. in die Isai. 27.
illa, inquit, vistabit Dominus in gladio Prima me
suo duro, & grandi, & forti super Leuiathan taphora
uictorem, & super Leuiathan serpentem toruosum, uictoria
& occidet eum, qui in mari est; vel, vt ha- Christi
berit Septuaginta: Inducet Dominus gladium sub typo
sanctum, magnum, & fortem super draconem gladij Le- uictoria
colubrum fugientem, &c. Quibus verbis ex In- uictoria
 terpretum sententia, Christi de Satana trium- uictoria
 phum describitur; ideo inuestigandum nobis percussio
 est quis, qualisue sit gladius hic Domini: quis Septua-
 ginta, qualisque sit Leuiathan serpens iste, &
 quomodo uisitorum, & simul perditorum se
 illum prædicat Dominus.

Gladius igitur Domini, & si multa signifi-
 cet, & præsertim Verbum Domini ex Origene
 libr. secund. Patriarch. cap. 2. & alijs, quorum
 Hieronymus in hunc locum meminisse, He-
 b. 4. *Præus est sermo Dei, & efficax, & penetra-*
bilior omni gladio ancipiti; tamen in hoc loco
 Christi Domini humanitatem ex plurimorum
 Patrum sententia significari existimo. Ter-
 tullianus enim libro quarto contra Marcio
 nem: *illa, inquit, die superduces Dominus macha-*
ram magnam, sanctam, & fortem, Christum sci-
licet suum intell. g. Nazianzenus, Machara Nazian-
Christus dicitur, quod refecit malum, & putridū
à meliori. Basilius in Psalm. 44. *Machara, in-*
quit, dicitur Christus, quod refecit & mortificet
prauas animi cupiditates, & motus. Augustinus
 in Psalm. 7. in illa uerba: *Nisi conuersi fueritis*
gladium suum vibrabit. Gladium dicit esse huma-
 nita-

nitatem Christi, qui in primo aduentu tanquam in vagina humilitatis absconditus. in secundo vero veniens iudicare vivos, & mortuos, vibrabit gladium & iustus suis lumine, terrore vero impijs coruscabit: addit etiam ex persona Christi ad Patrem dicit in alio Psalmo (scilicet 16.) Erue animam meam ab impio, & fronsam tuam ab inimico manus tuas: cuius Psalmsi verba enarrans Augustinus, in eundem Psalmo, 16. idem repetit: Erue, inquit, Augustinus, animam meam ab impio, re-fuscitando me à morte, anima mea fronsa tua est quam assumpsisti manus tua, id est aeterna virtus tua, ut per ipsam Regna debellet iniquitatis, & dicit Cyrill. A. I. similiter interpretatur de Christo. Theodoretus, Macheram, inquit, nominat vindicem filium, & liberantem. Procopius Gazeus in Isaia. 49. super illud: Posui os meum, ut gladium acutum; humanitas Christi facta est inquit Procopius, ut Leviathan serpentem magnum, & tortuosum iugularet. Rupertus Zach. 9. super illa verba: Et ponam te gladium fortissimum, gladium interpretatur de Christo, ut per ipsum scilicet fieret illud, quod erat fortissimum, juxta illud, Non veni pacem mittere, sed gladium; veni enim separare hominem adversus patrem suum, &c. Glossa etiam interlinearis hic Isai. 17. In gladio, id est filio. Idem etiam confirmare possumus ex libro Iudic. ca. 7. ubi in somno illius Madianitarum visus est, quasi tubineticus panis ex hordeo volu, & descendere, ac Madianitarum castra delere, cui alter respondit, Non est hic alius nisi gladius Gedeonis traditi enim Dominus in manus eius Madiam, & omnia castra eius. Sed quaeret quispiam, quid commune pani subinertio cum gladio? Respondeo si attendamus rem spiritualiter per utrumque significatam, mirum in modum sibi congruunt, sub nomine enim panis caro Christi intelligitur, quae sub speciebus panis continetur. Quare Salvarior dicebat Ioan. 6. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita: dicitur vero tubineticus, quia ignem, & cineres reliquias ignis colore, odore, & sapore refert. Quoniam sanctissima Eucharistia vndiq; passionem, in cuius memoriam est instituta, redolet, & flagrantissimam Christi charitatem praese fert, ideocum de hoc sacratissimo Sacramento ageret Christus, solebat aliquid de passione addere, exempli gratia. Hoc est corpus meum quod pro

vobis tradetur. Caro mea pro mundi vita. Hic est sanguis, qui pro vobis effunditur. Et Apollonius 1. Corint. 11. Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. At vero haec Christi caro gladius, seu instrumentum fuit, ut dixi, ad hostes debellandos, & fideles ad hoc sacramentum peccedentes, vires sumunt ad demones superandos iuxta illud Chrysostomi hom. 61. ad populum Antiochenum: Tanquam leones, inquit, ignem spirantes ab illa mensa recedimus, facti a diabolo terribiles: etenim Psalms. 22. Paraisti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me: mentis autem metephora mensae vitus David, quoniam panis hic Eucharistiae super substantialis, ex Deipara, quae per mentam panum propositionum adumbratam diximus cap. 5. est deumprus. Hunc gladium (qui, ut dixi, est Christi humanitas sacratissima) conflatum à B. Virgine, quae fuit vera Christi mater, ex materia ab eadem Virgine subministrata in suo utero tanquam in officina appotissimam, antiqui Patres summa votis optabant; ut verbum quantocumque ad demones evertendos assumerent, idque illis verbis ab eo efflagitabant Psal. 44. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. de hoc Rupertus libro 3. de Trinitate & operibus eius, capite 19. Christus, inquit, cum illo antiquo serpente foris se exercent accinctus gladio super femur suum potentissimus speciosus, & pulcher intendit, prospere processu, & regnavit; hostemq; publicum ante pedes suos productum contrivit, & vulneravit, iuxta Psalmistam: Tu humilisti sicut vulneratum superbum in virtute brachij tui tunc adimpletum est MULIERI in isto semine suo, quod fuerat hic praedictum, Ibsa conseret caput tuum: unde in alio Psalmo Propheta dicit: Tu contribuisti capita draconum in aquis: Tu contregisti capita draconum. haec ex Ruperto.

Gladius porrò iste dicitur Durus, Grandis, & Fortis, & quidem Septuaginta loco, Duri, vertunt, Sanctum, quod est Christi epithetum valde proprium; Ex Evangelista namque Matthaeo c. 2. iuxta Prophetarum vaticinij, Christus Nazarenus vocabitur quod explicans Hieronymus in illum locum: Nazarenus, inquit, Sanctus interpretatur; Sanctum autem Dominum futurum omnis scriptura commemorat. ita Hieronymus: ideo Angelus ad Virginem: Quod natus situr ex te Sanctum vocabitur filius Dei.

14. Sed

Gladius 14 Sed videamus quomodo humanitas Christi Domini sit gladius durus, grandis, & fortis: & durus quidem, quia cedere nescit, & est invincibilis. quare Psalm. 2. de Christo: Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confranges eos: quod repetitur Apoc. 2. & 19. & Jeremia qui fuit figura Christi dicitur cap. 1. Ego dedi te in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum arcum super omnem terram, & bellabunt adversum te, & non prevallebunt. & Ezech. 3. adhuc rebus durioribus assimilatur eum: *Vi adamantiem*, inquit, & ut sic com dedo faciem tuam, ne times eos: debebat enim confestim ante Dominum misericordia eius, quia contrivit portus arenas, & vices ferreas confregit, id est ad educendum vincium de domo carceris, & umbra mortis, contrivit inferorum potentiam, & munitiones, quæ dicuntur, Matth. 16. portæ inferi, conterendus etiam erat Satanas cum suis, qui Isai. 27. (ut mox dicemus) appellatur *serpens veatus*, & ita Sap. 18. Omnipotens sermo tuus de caelo durus debella or in mediam exterminij terram profusus id est Christus Dominus durus dæmonis debellator advenit, ut cap. 2. diximus Bernardus refert ad Christi patientiam invictam, quam in passione exhibuit: *Quam fortiter*, inquit, *Domine lesu tam indigna, quam aspera pro hominibus passus es, ita ut liceat fugere mel de petra, oleum ex saxo durissimo, duro ad verba, daviore ad verbera, durissimo ad crucis horrenda, quia in omnibus his sicut Agnus coram tonante se obmutuit, & non aperuit os suum.* ita Bernardus.

Grandis fuit hic gladius, nam universam terram peravit, & grandia effecit: quare Psalm. 18. *In omnem terram exiit sonus eorum*, scilicet Apostolorum, qui Christi nomen per universum orbem portarunt, & ad eisdem cognitionem, & amorem, exterminato idolorum cultu, gentes traduxerunt: & Christi virtute dæmones ex orbe undique eliminarunt, atque effugarunt. Neque solum terrarum finibus, quamvis amplissimis se se gladius iste continuit, verum etiam virtutem suam ad inferiores partes terræ, & ad supra caelorum extendit, infernum spolians, referans caelos.

15 Denique fortis fuit hic gladius, ut ex effectu videre licet, quippe qui fortem armatum diabolum, qui in pace custodiebat atrium suum, vicit, alligavit, ejusque arma universa,

in quibus confidebat, abstulit, & spolia ejus distribuit: Neque dicas hunc gladium minime fortem, quia carneus, ac proinde infirmus praefertim propter passionem: quoniam ex Apostolo 1. Cor. 1. *Pradicamus quidem Christum crucifixum sed Dei virtutem, & Dei sapientiam. Vnde fortis quia quod stultum est Dei sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei fortius est hominibus: ratio aut fortitudinis immensæ, quæ ad passionis dæmonis tyrannidem funditus evertendam, huic gladio, id est Christi humanitati inest, oritur ex brachio potentissimo, mirum ex Verbo Dei cui unita est: propterea de hoc Virgo sanctissima in suo Cantico cecinit: *Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mentes cordis sui, deposuit potentes de sede.* &c. Psalm. 67. *Redemisti in brachio populum tuum;* cuius rei figura fuit Jamsion, qui Iudic. 15. propter brachij sui fortitudinem in mandibula asini interfecit mille viros. Quod enim verbum Dei brachium Domini dicatur, satis constat Isai. 52. *Paravit, inquit, Dominus brachium sanctum suum in oculis gentium* (scilicet per incarnationem) subjicit enim: *Et videbunt omnes fines terra salutare Dei nostri.* quod idem S. Simeon in Cantico suo, cum dixit: *Viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum,* idem ferè verbis de Christo expressit, quare brachium Domini apud Isaiam est Christus, & Isai. 53. *Brachium Domini cui revelatum est,* quod brachium filium Dei esse interpretatur Athanasius in lib. de communi essentia Patris, & Filij, & Spiritus sancti, quoniam per hoc consubstantialitas inter Patrem, & Filium indicatur. Eodem modo explicat Hieronymus in sa. 53. Augustinus tract. 53. in Ioan. & Gregorius hom. 2. in Ezech. & ratio eorum est, quia sicut per brachium operamur, ita omnia per Verbum facta sunt. Verbum igitur est brachium Dei: humanitas verò, ut docent Theologi, & S. Thomas 3. par. q. 8. art. 1. ad 1. & q. 62. art. 5. est instrumentum Dei conjunctum: mirum igitur non est, si humanitas Christi gladius dicatur fortissimus Verbi, & omnino insuperabilis: quia propter conjunctionem, par. q. 48. ait. 6. ad 1. docet S. Thomas passionem Christi relata ad divinitatem conferri infinitam virtutem, & efficienter cauare nostram salutem.*

16 Nunc videndum quis, qualisque sit Leviathan serpens iste, quem Christus debellavit. Leviathan certum est ex communi Pa-

Math. 12.
Luc. 10
Psal. 76
Iudic. 15
Isai. 52
Luc. 5
Isai. 53
Athanas.
Hierony.
Augustino
Gregorius
Humani-
tas Christi
est instru-
mentum
Verbi con-
junctum.
S. Thom.
Quis est
Leviathan

trum sententia significare diabolum, quod etiam colligitur ex ijs, quæ subiungit, vocat enim illum serpentem toruosum, &c. ita intelligunt Tertullianus lib. 4. contra Marcionem: De principe, inquit, huius mundi, & immundus spiritibus, quos Christus Machara Patris aduentu suo expulsi. Athanasius sermo. de Passione Domini, Origenes 2. Periarch cap. 8. Hieronymus, Cyrillus, Theodoretus, & Procopius in Isai. 27. Gregorius lib. 33. Moral. cap. 9. Etymologia porro huius nominis deducitur à Leuiath, quod est copulare, ideo enim Genes. 29. vnus ex filiis Iacob vocatus Leui: Quia, inquit, Lia nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, & à Thamin. quod est serpens, seu draco, quasi idem sit Leuiathan, quod serpens copulans sibi, vel copulatus alius, vel habens in se copulationem aliquorum, de quo vide Leonem Castrum in Isai. 27. & nostrum Pineda in Iob 40. & ita intelligitur illud Ezech. 29. ad draconem diabolum sub persona Pharaonis. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminis. & mox: Agglutinabo pisces fluminum tuorum, & uniuersi pisces tui squama suis adhærebunt. & hæc est copulatio, quam Leuiathan nomen importat, quasi dicat: Omnes, qui tibi in sceleribus adhæserunt, idem subibunt iudicium, ut vincit cum dracone, inquit Hieronymus in illum locum Ezech. vnus cum eo corpus efficiant. & copulentur ei, vel in erroris consortio, vel in pena similitudine quo modo qui adhæret Domino vnus spiritus est ita Hieronymus Draco enim cauda sua Apocal. 12. trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit eas in terram, & huic draconi non tantum agglutinati sunt inferiores demones, qui vocantur Angeli eius, ibidem & Matth. 25. qui Apoc. 12. simul è caelo projecti sunt à S. Michaeli, & Angelis eius, sed etiam homines vitij detriti, qui pro qualitate vitiorum ex Hieronymo loco citato, vel capiti, vel ventri, vel caudæ, & extremis draconis partibus adhærent: Quis enim facit peccatum, seruus est peccati Ioan. 8. & 2. Petr. 2. à quo quis superatus est, huius & seruus est: Et proiciam te, inquit Ezechiel, in desertum, ut nequaquam reperias quos docipias hæc ex Hieronymo. Huc etiam ipe citat Etymologia nominis Leuiathan, quam communiter tradunt Hieronymus de nominibus Hebraicis in Iob. Gregorius lib. 33. Moral. cap. 9. Isidorus lib. 8. etymol. cap. de Dijs

gentium, & alij, quod scilicet significet, additamentum eorum: in idem enim recidit, ac si dicas, copulationem. D. Gregorius loco citato explicans hanc etymologiam dicit demone esse additamentum hominum, quibus culpam præuaticationis intolit, & hanc usque ad æternam mortem quotidie pessimis suggestionibus extendit: vel per irrisionem sic dicitur, quia primo homini diuinitatem additum se perhibuit, sed immortalitatem quam habebat, tulit.

17 Serpens ergo iste Leuiathan diabolus, & appellatur serpens, quia ex Theodoro, & Gregorio lib. 17. Moral. cap. 20. figuram draconis induit ad decipiendos primos parentes: Es serpenti ore, inquit Gregorius, permixtus est loquax, ut ex ipso vase ejus homo cognosceret quid esset qui in eis habitaret. dicitur enim serpens propter venenum, & acerbissimam suam & Lubricus ex Gregorio, qui si suggestioni ejus primo non resistitur, repente totus ad interiora cordis dum non sentitur, illabitur.

Vegetem autem eundem appellat Isaias propter magnitudinem, & quia vegetis instat conatur in peccatoribus cordis janua Deo occludere, & est vegetis ferreus; quare Christi fortitudine opus fuit ad eum effringendum, juxta illud Psalm. 116. Consueantur Domino misericordia ejus, quis contriuit portas æreas, & veetes ferreos confregit. Hieronymus, Vegetem, inquit, seu claudentem puo appellari quod multos suo carcere clauserit, & propria subiecerit potestati, nihilque in se rectum habet: & idcirco (quod cum Hieronymo notat etiam Gregorius) dicitur tortuosus, quem Dominus leuis interficiet spiritu oris sui habitorem quondam maris amarorum, & salis fluctuum ita Hieronymus. Interficiet, inquam, quia ad nihilum ejus artes, & vires rediget, & morti æternæ addictum in inferno cum suis afflicis includet. eodem enim modo loquitur Leo serm. 10. de Passione: Claus, inquit, illi, qui manus Domini, pedesque transfoderant, perpernis diabolum fixere vulneribus, & sanctorum peccatorum membrorum, inimicorum fuit interfectio potestatum. ita S. Leo. Basilii in Psalm. 32. tortuosum vult dici diabolum, quod dux sit peccati, & varijs flexibus ad varia vitiorum genera etiam inter se interdum pugnantia inducat, & nunquam recta via incedat. Cyrillus verò, juxta Septuaginta, demone dicit esse colubrum fugientem, quod timidus sit, & semper

Tertullia
Athanas.
Origenes
Hierony.
Cyrillus.
Theodore.
Procopius
Gregorius
Genes. 29
Leo Castr
Pineda.
Ezech. 29
Diabolus
draco magne
Ezech. 29
Hierony.
Apoc. 12.
Matth. 25
Hierony.
Ioan. 8.
2. Petr. 2.
Ezech. 29.
Etymologia
Leuiathan
Hierony.
Gregorius
Isidorus.

Grego.
Theodoret.
Gregorius
Cur dicitur
Isai 17.
Cur dicitur
Psal. 107.
Hierony.
Gregorius
Leo
Basilii
Cyrillus
Isidorus
tempe

Iacob 4.
Athanas.
Nota de
Christi a-
d in e
passions.

semper familiare sit ei fugere. Quare Iacobi 4. recte dicitur, *Resistite diabolo, & fugiet à vobis:* ad hanc fugam alludit Athanasius ser. de passione Domini, ubi docet arundinem vim habere tollendi serpentes, & datam esse Christo in passione, cum ei milites illuderent; quoniam mystice Christus persequutus est fugientem draconem diabolum. Hieronymus pulchre in Isa. 27. de hoc colubro fugiente dicit, *Qui, inquit, nunquam fugere consuevit, à Christo effugatur;* addit Hierony. de hoc dracone diabolo dici in lib. Iob: *Adhauc draconem in hamo, circumdabis capistrum navibus eius.* Statimque; *Hoc est principium plasmatis Domini, quod factum est, ut illudatur ab Angelis eius,* & in Psal. 103. *Draco ista, quem formasti ad illudendum ei.* & Apoc. 12. *Facta est pugna, &c. Et missus est draco magnus coluber antiquus, qui vocatur diabolus, & satanas, &c.* Illud, inquit Hieronymus notandum, quod & in Psal. & in Iob propterea factus dicitur draco, hoc est Leuiathan, ut illuderetur ei ab Angelis; unde & Apostoli accipiunt potestatem, ut calcant super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. hæc Hieronymus, hic animaduertendum Hieronymum ibi legere, ut illudatur ab Angelis, cum tamen Iob 40. legatur, *Ab ancillis suis.*

Iob 40.
legatur, Ab ancillis suis.

18. His explicatis de gladio Domini, & de serpente Leuiathan facile intelligemus, quid

sibi velit vaticinium Isaie, quod prædicit Dominus in die illa visitatum se super Leuiathan (id est dæmonem) in suo gladio. (id est in humanitate) hanc enim visitationem præstitit in incarnatione, cum ex Virginis sanguinibus humanitatem suscepit, quasi gladio se accingens, quod initio dicebamus. Et hoc est, quod Zacharias pater Præcursoris impletum pronunciauit facta incarnatione, cum dixit: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ;* & hanc visitationem esse contra Leuiathan ostendit illis verbis: *Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati seruiamus illi, in sanctitate, & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris.* Hanc visitationem per incarnationem contra Leuiathan præcabatur à Domino Regius Propheta, cum vineam Dei, id est plebem suam, direptam, & incensam, & per filij hominis, id est Christi visitationem reparandam dicit, & à Christi increpatione hostes vineæ perituros, affirmat, ait enim Psal. 79. *Deus virtutum conuertere, respice de caelo, & vide, & visita vineam istam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua, & super filium hominis, quem confirmasti tibi incensa igni, & suffossa ab increpatione vultus tui peribunt, fiat manus tua super virum dexterae tuæ, & super filium hominis, quem confirmasti tibi.*

Isai. 27.
Quomodo
Christus
contra da-
mones illis
visitauit.

Luce. 11.

Psalm. 79.

INSIGNIS VICTORIA QVAM CHRISTVS DOMINVS
de dæmone per carnem à sanctissima Virgine Deipara acceptam
retulit, alijs metaphoris ex sacris literis
desumptis ostenditur.

CAPUT XXIII.

S Y M M A R I V M,

Christi de dæmone victoria sub typo hami extrahentis Leuiathan Iob 40. num. 1.
Christi de dæmone victoria sub typo manus eductæ aspudem Isai. 11. nu. 4.
Christus infans multipliciter Satanæ spolia detraxit, num. 5.
Christi in mundum aduentu obmutescunt oracula, num. 10.
Christi de dæmone victoria in Gedeone, qui Ma-

danitas prostrauit, prafigurata, nu. 14.
Christi de dæmone victoria in Dauide, qui Goliath prostrauit, prafigurata, num. 16.

CHRISTI DE DÆMONE VICTORIA
sub typo hami extrahentis Leuiathan, Iob 40.

Hanc eandem serpentis centritio-
nem, atque expulsionem perficiam
dam per Christi humanitatem et
Virginitatem.

quia Christi sub typo hami ieiunio extrahentia. lob 40.

Virginē acceptam alia metaphora, quam nos secundo loco explicandam suscepimus, proponit ipse Deus lob 40. ubi eam naturæ viribus impossibilem propter huius serpentis astutias, & efferas vires; Christo tamen facilissimam per hamum mysticum indicauit illis verbis: *An extrahere* (inquit Dominus) poteris *Leuiathan hamo* & *fune ligabis linguam eius?* quasi dicat, hamo & fune, nequaquam humanis viribus, vel industria, sed Christi Domini virtute præparatis id faciendum esse: vt rectè explicant Hieronymus super Isaia cap. 27. Gregorius libro 33. Moralium, cap. 10. & 12. & alii: Ante aduentum enim Christi (inquit Augustinus sermone 197 de tempor.) solutus erat diabolus: veniens Christus fecit de eo quod in

Euangelio dictum est: *Nemo potest intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem: venit ergo Christus, & alligauit diabolum, ita Augustinus. Sed quomodo id factum est? In hamo incarnationis: Dominica cetus iste, inquit Gregorius, ad omnium hominum mortem inhians, vitam pendè omnium vorans, captus est: in Christo enim erat humanitas tanquam esca, quæ ad se deuorantem duceret, & erat ibi diuinitas tempora passionis latens, cuius aculeus mordentem cetum tenuit, & perforauit: dum enim ipse Christo mortem iniuste appetiit, nos, quos quasi iuste tenebat, amisit. ita Gregorius.*

S Leo, Quod idem eleganter sanctus Leo sermone 9. de Passione: Diabolus, inquit, non intellexit, quod sciendo in Christum suum destrueret principatum: sed malitia nocendi auidus, dum irruit, ruit: dum capit, captus est, dum persequitur mortalem, incidit in Saluatorem. & serm. 11. de Passione, dæmonem omnium captiuorum dicit amisisse seruitutem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem. Idem habetur ex Augustino sermone citato 197. de tempore, & fusè libro quarto de Trinitate, capite 13. & libro decimotertio cap. 14. Epiphanius quoque hunc hamum dicit esse Christi diuinitatem; in sermone enim de Deipara, sic ait, *Aue gratia plena, hami esca spiritualis, in te siquidem hamus diuinitas* ita Epiphanius, Virgo autem sanctissima ex iuis visceribus esca hunc hamum vestiuit, de quo Chrysostomus homil. 5. ex variis in Mattheum locis, *Sicut hamo, inquit, esca præda posita pisces illudimus, qui auiditate præda hamo capiuntur, sic & diabolo coningis, dum tantum corpus homini in filio Dei considerat. & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prædam solita rapina festinat: sed dum vult auidius prædam rapere, ipse Leuiathan, ipse ut piscis adductus, in hamo, præda Domini captus efficitur.* hæc Chrysostomus. De hoc etiam vide Rupertum lib. 1. in Matth.

Petrus verò Damianus hoc ipsum eleganter sic explicat: *Ex utero Virginis egreditur Christus vestitus cilicio nostra mortalitatis, & de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens, diuinitatis hamum innoxius, quem carnis operuit virginali, ut draco magnus illæsus ad carnem, ferrum diuini numini subiensret, hæc Damianus.*

2. Sed illud animaduertendum, hamum esse ferreum, ne à pifice consumi possit, aduncum ad retinendum, & acutum ad penetrandum, & perforandum; esca verò solere esse vermem, vel aliquid simile. Et quidem diuinitas Christi veluti ferum est inuincibilis est: que veluti adunca: ab eius enim manu propter suam potentiam nihil extorqueri, neque elabi potest, & per sapientiam, a que omnino potentiam est acuta, ut penetret omnia, & perforet maxillam Leuiathan, corpus verò Christi sanctissimum, quod veluti esca fuit, huic hamo circumposita quando Verbum caro factum est ex Virgine, vermi quo in piscatione per hamum frequentissimè vi solemus; comparatur, ideo Psal. 21. ex Christi persona: *Ego, inquit, sum vermis, & non homo; quod in sua Conceptione, Passione, ac in Victoria, quam de dæmone, & de mundo retulit, facile possumus animaduertere: primò enim ex Euthymio, & ex Ambrosio in psal. 21. vermis absque sexu commixtione virtute solis ex terra, vel ex ligno aliquo gignitur, ita & Christus ex sola Virgine de Spiritu sancto concipitur, in cuius figuram 2. Reg. 23. David Rex dicitur, quasi tenerimus ligni vermiculus. Secundo, Christus vermi assimilatur in passione, etenim in eum Iudæi veluti in despiciatissimum vermiculum abique villo commiserationis sensu per summam crudelitatem læuerunt, nam erga vermem si ferro in partes dissecetur, si pedibus proteratur, & conculcetur, homines non adeò misericordia tanguntur, sicuti cum hæc eadem in animalibus perfectioribus fiunt; ita Christus in tota sua passione, &*

Augustin. ex Augustino sermone citato 197. de tempore, & fusè libro quarto de Trinitate, capite 13. & libro decimotertio cap. 14. Epiphanius quoque hunc hamum dicit esse Christi diuinitatem; in sermone enim de Deipara, sic ait, *Aue gratia plena, hami esca spiritualis, in te siquidem hamus diuinitas* ita Epiphanius, Virgo autem sanctissima ex iuis visceribus esca hunc hamum vestiuit, de quo Chrysostomus homil. 5. ex variis in Mattheum locis, *Sicut hamo, inquit, esca præda posita pisces illudimus, qui auiditate præda hamo capiuntur, sic & diabolo coningis, dum tantum corpus homini in filio Dei considerat. & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prædam solita rapina festinat: sed dum vult auidius prædam rapere, ipse Leuiathan, ipse ut piscis adductus, in hamo, præda Domini captus efficitur.* hæc Chrysostomus. De hoc etiam vide Rupertum lib. 1. in Matth.

Chrysof. Petrus verò Damianus hoc ipsum eleganter sic explicat: *Ex utero Virginis egreditur Christus vestitus cilicio nostra mortalitatis, & de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens, diuinitatis hamum innoxius, quem carnis operuit virginali, ut draco magnus illæsus ad carnem, ferrum diuini numini subiensret, hæc Damianus.*

2. Sed illud animaduertendum, hamum esse ferreum, ne à pifice consumi possit, aduncum ad retinendum, & acutum ad penetrandum, & perforandum; esca verò solere esse vermem, vel aliquid simile. Et quidem diuinitas Christi veluti ferum est inuincibilis est: que veluti adunca: ab eius enim manu propter suam potentiam nihil extorqueri, neque elabi potest, & per sapientiam, a que omnino potentiam est acuta, ut penetret omnia, & perforet maxillam Leuiathan, corpus verò Christi sanctissimum, quod veluti esca fuit, huic hamo circumposita quando Verbum caro factum est ex Virgine, vermi quo in piscatione per hamum frequentissimè vi solemus; comparatur, ideo Psal. 21. ex Christi persona: *Ego, inquit, sum vermis, & non homo; quod in sua Conceptione, Passione, ac in Victoria, quam de dæmone, & de mundo retulit, facile possumus animaduertere: primò enim ex Euthymio, & ex Ambrosio in psal. 21. vermis absque sexu commixtione virtute solis ex terra, vel ex ligno aliquo gignitur, ita & Christus ex sola Virgine de Spiritu sancto concipitur, in cuius figuram 2. Reg. 23. David Rex dicitur, quasi tenerimus ligni vermiculus. Secundo, Christus vermi assimilatur in passione, etenim in eum Iudæi veluti in despiciatissimum vermiculum abique villo commiserationis sensu per summam crudelitatem læuerunt, nam erga vermem si ferro in partes dissecetur, si pedibus proteratur, & conculcetur, homines non adeò misericordia tanguntur, sicuti cum hæc eadem in animalibus perfectioribus fiunt; ita Christus in tota sua passione, &*

ne, & in atrocissimis, quæ ei intulerunt tormētis, non solum indignissime, verum etiam ab- que vila commiseratione est tractatus nam in eodem psal. 27. vbi minutissima quæque eiusdem passionis persequitur, post verba illa: Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis, hæc subintulit, Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput, speraui in Domino eripiat eum, &c. Quæ ipsa verba à principibus Sacerdotum cum Scribis & senioribus in Dominum à cruce pendentem per ludibrium iactata commemorat S. Mattheus cap. 27. Quare Bernardus ad hoc spectans de Christo Domino sic ait: *Multa dixit, mira fecit, dira passus est, sustinuit enim in verbis contraditores, in factis obseruatores, in tormentis illusores, in morte exprobatores.* Et quemadmodum vermis tametsi crudeliter diuexatus non stridet, ita & Christus in passione sicut Agnus coram tondeute se obmutuit, & teste Apostolo Petro, cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, tradebat autem iudicanti se iniustè.

3. Tertiò ex Euthymio, sicut vermis quamvis tenerimus durissima perfodit ligna, & immunitissimum puluerem ea redigit, ita Christus Dominus per suam passionem, quæ videtur quid infirmum, & quid stultum oculis infidelium, dæmonis vires attriuit, impetium evertit, captiuos quos tenebat in libertatem vindicauit, de tyrannis fidei persecutoribus triumphauit, & mundum ad veram fidem traduxit: quod non incongruè præsignatum videtur in Dauid 2. Reg. cap. 23. qui dicitur quasi tenerimus ligni vermiculus, & statim subiicitur, Ipse interfecit octingentos impetu uno: hoc ipsum conspiciere licet Dauid 2, in lapide illo, qui Christum significabat, vt cap. 7. dixi, & de monte, id est de Virgine abscessus est sine manibus, hoc est absque virili opera; & tamen percussit statuam illam grandem, & sublimem, cuius caput erat aureum, & reliquæ partes ex argento, aere, ferro, ac testa, quæ omnia sunt conuicta, & redacta quasi in fauillam æstiuæ æreæ, lapis verò factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram, quo ostensum est monarchias omnes in statua illa adumbratas, in Christi potestate futuras. Hinc factum est, vt Christus, qui ex Leone serm. 2. de Epipha. Bethleem prælegerat natiuitati, & Iero-

solymam passioni; caput tamen Ecclesiæ suæ (inquit S. Thomas 3. part. quæst. 35. artic. 7. ad 3. in ipsa Roma, qua caput mundi erat, statuit, in signum perfectæ victoriæ, ut exinde fides deriuaretur ad vniuersum mundum, secundum illud Isa. 26. Ciuitatem sublimem humiliabit, & conculcabis eam pes pauperis, scilicet Christi, gressus egenorum, id est Apostolorum Petri, & Pauli) hæc S. Thomas.

Denique quod ad rem nostram facit, corpus Christi sacratissimum comparatur vermi, quoniam, vt dicebamus, diuinitati tanquam hamo circumpositum ad capiendum Leuiathan, cetum illum magnum, hoc est diabolus, fuit expositum. Addit Gregorius cap. 12. Huic hamo lineam non defuisse, antiquorum nimirum Patrum propaginem: Cum enim dicitur (inquit Gregorius) Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, & ceteri successores vsque ad Mariam Virginem desponsatam describantur, quasi quadam linea torquetur, in cuius extremo incarnatus Dominus, id est hamus iste ligaretur, qui ad mortem ceti istius in hac aquarum profunditate caliginosa mira, est dispositione suspensus. ita ex Gregorio Hoc igitur hamo esca vestito (humanitas enim vt ait Leo epist. 22. vela men fuit diuinitatis) extractus est truculentus piscis Leuiathan & vt habetur Iob 40. Perforata est etiam maxilla eius, quoniam ut ait Gregorius cap. 13. Quisquis nondum captus est à Leuiathan, maxillam eius fugiat: quisquis verò captus est, & dentibus eius teritur, viam euadendi quarat, quia si peccatum perfectè lugeat, adhuc foramen in maxilla eius inuenit per quod euadat: ita ex Gregorio. Similiter etiam circulus naribus Leuiathan positus, & alia huiusmodi de Leuiathan Iob 40. commemorantur, quæ ad coercendum dæmonis furorem, eiusque impetum frangendum quasi freno iniectò à Christo effecta sunt, ea nos hic studio breuitatis omittimus, ac nimium ab instituto deslectamus.

Dicit verò aliquis, inquit Augustinus sermone 107. de temp. si alligatus est diabolus, quare adhuc tantum praualeat? Verum est fratres charissimi, quia multum praualeat, sed tepidis & negligenteribus, & Deum in veritate non timens dominatur, alligatus est enim tanquam inuictus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum qui se illi mortifera securitate coniunxerit: quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet, Tu te illi per voluptates, & cupiditates seculi noli

S. Thom.

Isa. 26.

Linea huius hamus Gregorius

Leo.

Iob 40. Perforata est maxilla damonis.

Iob 40.

Augustin. Cur diabolus ligatus praualeat contra aliquos.

eli noli coniungere, & illa ad te non praesumat accedere, latrare potest, sollicitare potest, nisi voluntatem: non enim cogendo, sed suadendo nocet: nec extorquet à nobis consensum, sed potest. ita Augustinus.

CHRISTI DE DAEMONE VICTORIA sub typo manus educantis aspidem. Isa. 11.

TERTIA metaphora est illa, quæ eadem dæmonis de cordibus fidelium ejectione per Christum in Incarnatione, quando adhuc puer erat, sub educantis manus typo significatur. Isa. enim 11. legimus. *Et delosabitur infans ab ubere super foramine aspidis, & in cauerna reguli, qui ablactatus fuerit manum suam mittet.* quod de Christo dæmonem fugante intelligit Tertullianus lib. 4. contra Marcionem, & Athanasius sermone de Passione Domini. Cytillat in Isa. 11. Gregorius lib. 17. moral. cap. 18. Verum hoc ipsum à Christo factum per carnem sumptam à Virgine, pulchre Ambrosius significat in præfatione in psalm. 37. docens quomodo caro Christi facta sit antidotum veneni per carnem olim transfusi: *Antidotum, inquit, facta est caro, quæ erat venenum ante peccati, quia erat illocebra peccatorum. Audi quemadmodum antidotum caro: Dei Verbum factum est caro, misit manum in cauernam aspidum, & venenum euacuaui, peccatum abstulit, id est de peccato peccatum damnauit in carne: quemadmodum dixit Apostolus ad Roman. 8. hæc Ambrosius: quin etiam alia plura in hanc sententiam addit, & Gregorius lib. 17. moral. c. 18. explicans hunc locum occasione similis sententia lob. 26. vbi legitur: *Spiritus Domini ornauit celos, & obstetricante manu eius educit coluber tortuosus. Cauerna huius colubri. inquit Gregorius, corda sunt iniquorum, dum verò Christus diuina pietate corda infidelium tenuit, & ex inde captiuum diabolus traxit, quasi manum, iuxta illud Isa. 11. quod paulo ante memorauimus, ad latibula serpentis misit, quem & aspidis nomine appellat Isaias occulid sanientem, & reguli aperid ferientem. hæc Gregorius. & centè vi huius diuinæ manus obstetricantis, illud factum est, vt in cubilibus in quibus, Isa. 35. prius habitabant dracones, orietur viror calami, & iunci, & ex insignibus peccatoribus, insignes euaderent Sancti, quod non solum cum initio nascentis Ecclesiæ ex cultu Idolorum,**

ad veri Dei cognitionem traductus est orbis, sed quotidiano etiam experimento fatiscerentem habetur. Hoc autem per manum educentem, id est vt dicebat Ambrosius per Christi carnem in Incarnatione de Virgine sumptam factum videmus.

Nec illud est prætereundum quod Isai. 8. de Christo adhuc infante, ac de Satana opima spolia referente his verbis prænunciatur: *Et accessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit filium, & dixit Dominus ad me, voca nomen eius, Accelera spolia detrahere: Festina prædari: quia antiquam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria coram Rege Assyriorum. Hanc enim Prophetissam Patres Deiparam Virginem esse fatentur, ad quam accessit, leu superuenit Spiritus sanctus, & concepit, ac peperit Christum; ita explicat Tertullianus lib. de Trinitat. vbi animaduertit, Isaiam Prophetico spiritu futurum quasi iam factum prædixisse: cum enim nondum accessum esset ad Mariam, tamen Accessi, inquit, ad Prophetissam. & Eusebius libro septimo de demonst. Euang. cap. 7. verba illa Spiritu sancto tribuit dicenti, se Mariæ Prophetissæ superuenturum. Basiliius in Isa. cap. 8. Mariam, illam Prophetissam fuisse sic probat: *Quoniam, inquit, in eam superuenit Spiritus sanctus, & propheticò afflata spiritu, elocuta est, Magnificat anima mea Dominum, &c. cui consonat Nazianzenus orat. in S. Pascha, Epiphanius hæref. 79. Procopius in Isa. vbi Deiparam ita vocatam docet, quod Spiritus sancti in eam superuenientis particeps esset futura. & Andreas. Cretenis orat. de Annunc. Benedicte, inquit, tu quam Isaias Prophetissam, & Virginem nuncupauit. & Rupertus in illa verba Cant. 7. Venter tuus sicut aceruus tritici; loquens cum Virg. Tu, inquit, es illa Prophetissa, ad quam accessi omnis sanctus, & fidelis Propheia, ad quam tendebat, & impleta est omnis sancta, & fidelis Propheia. sic ille. Nomen verò filij huius Prophetissæ, teste Isaiâ à Domino impositum, quod est; *Accelera spolia detrahere, festina prædari, quia antiquam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria coram Rege Assyriorum; ad Christum pertinere omnes ferè tradunt, non quod hoc nomine vocandus esset: sed quemadmodum rectè Chrysostronus adnotauit homil. 5. cap. 1.***

7. cap. 1. in Matth. ut hoc nomine id quod futurum erat significaretur: Puer, inquit ipse, *vocatus est, velociter spolia detrahe, quod illo nato direptio, & spoliatorum facta est diuisio.* Athanasius libr. 1. de incarna. Verbi, ex hoc Isaie loco probat Christum puerum statim natum diripiisse spolia. & Augustin. serm. 32. de temp. Tunc puer, inquit, priusquam sciret vocare patrem, vel matrem, id est Christus antequam per humanam carnem verba profert, accepit virtutem Damasci, & spolia Samaritæ: Spolia enim, inquit Eusebius loco citato appellat his verbis eos omnes, qui abducti ab errore demonum adhaesere Christo. & ex Ambrosio in Plal. 118 serm. 21. Velociter, inquit, spolia detrahe, quia Rex Assyriorum, id est diabolus eorum quos vanos effecerat sua perfidia, spolia amisit qua tenebat.

CHRISTUS INFANS MULTIPLICITER SATANÆ SPOLIA DETRAHIT.

Christus ab infantia sua Conceptionis salutem nostram operari coepit. Suarez Cajetanus
 SEd quærat quispiam quænam Satanæ spolia Christus in sua in sancta diripiuit? sanè plurima. In primis Christus Redemptor noster non tantum in sua passione, ac morte, in qua suum meritum consummavit, sed & in tota sua vita sine intermissione per varios actus meruit, Christi autem merito demonis vires sunt attritæ, & ad nihilum redactæ: de Christi autem merito egregiè tractat Suarez tom. 1. in 3. p. disput. 39. sect. 2. & 3. & Cajetanus 3. p. q. 34. art. 3. & q. 19. Imò in ipso etiam instanti suæ sacratissimæ Incarnationis, & Conceptionis mereri incæpit, quemadmodum docent Theologi cum D. Toma 3. p. q. 34. art. 3. quod satis indicavit Apostolus ad Hebr. 10. cum enim Apostolus ex Anselmo & D. Thomam in illum locum ageret de primo actu, quo Christus carnem assumpsit, vult ex psal. 39. cuius verba citat, Christum in eo instanti cognovisse voluntatem Patris, nec non legalium sacrificiorum ad peccata expianda insufficientiam, seque voluntariè pro hominibus obtulisse, ac per illam voluntatem sanctificationem nostram meruisse; verba Apostoli hæc sunt: Ideo ingrediens mundum dicit, *Hoffiam & oblationem noluisse, corpus autem obtulisti mihi, Holocaustumata pro peccato non tibi placuerunt, Tunc dixit, Ecce venio. & mox: In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem cor-*

poris Christi semel, quælibet enim Christi actio ratione dignitatis personæ valoris erat infiniti, ut propterea paulò post incarnationem Deipara in suo Cantico Christi victoriam de dæmone partam canens, meritò dixerit: *Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui, Deposuit potentes de sede, &c.* Quod eleganter Bernar. serm. 2. de Pentec. explicat: *Christus, inquit, substantialiter Virginis utero illapsus, de Spiritu sancto conceptus est, ut conceptionem nostram mundaret, quam spiritus malus si non fecerat, tamen infecerat, ut non esset etiam in utero vita ipsius otiosa, dum novem mensibus purgat vulnus antiquum scrutans, ut dicitur, usque ad vitam putredinem virulentiam, ut sanitas sempiterna succederet. Et tunc jam operabatur salutem nostram in medio terra, in utero videlicet Virginis Maria, qui mirabili proprietate terra medium appellatur. sic Bernardus.*

6 Nec solum Christus infantulus in utero matris, & postea recens natus nostram sanctificationem merebatur: verum etiam adhuc puer hominum animas de Satanæ potestate ereptas ad suum regnum multipliciter traducebat, ac proinde ejusdem Satanæ spolia detraxisse, atque prædatus esse, jure optimo dicitur loc. cit. Isa. 8. quod in præsentia nonnullis exemplis ostendemus. Primum enim vix in utero Matris conceptus, ab ea ex Nazareth in Montana in domum Zachariæ delatus, Joannem Præcursores suum, ejecto dæmone sanctificat: deinde vix natus ex ultimis Orientis finibus Magos ad se adorandum ducatu stellæ evocavit; tum Innocentes pueros ab Herode per summam crudelitatem uicidatos, in suorum Martyrum numerum ascivit: sui item cognitionem pastoribus in ipsa nocte Natiuitatis per Angelum impertijt: deinde Herodianam sævitiam fugiens Agyptum ingressus, tum dæmonum idola prostravit, tum etiam solitudinem Aegypti sacra benedictione est profecutus: ita ut postea in ea innumerabiles Monachi, & Anachoræ mira sanctitate floruerint: Simulacrorum quoque seu potius dæmonum oraculis silentium, quod nonnullis eorum, apparente Saluatoris in hunc mundum aduentu, imponi cœptum erat: multo magis Christo justitiæ sole illucescente est imperatum: deniq; alia hujuscemodi plurima, quamvis non sint litteris mandata, infantulus fecisse existiman-

Christus adhuc infans ad suum regnum homines traducebat.

Luc. 1.

Luc. 2.

Matth. 2.

Joan. ult.

stimandose est, joxta illud Joan. ult. sunt assem multa alia, qua fecit Jesus, qua si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros. Sed age hæc quæ Christum in sua infantia effecisse breuiter perstrinximus, uberius expendamus, & Patres qui locum hunc Isa. 8. quem tractamus de ijs omnibus, quæ summam commemorauimus à Christo infante peragendis singillatim ostendunt.

Christus
Iuannem
Baptistam
sanctificat
Luc. 1.

Isa. 8.

Irenæus
Magos ad
sui cogni-
tionem ad-
ducet.
Tertullian

Iustinus
Ambros.

Chryso.

Augustin.

Matth. 2.
Innocentius
Cyprian.
Augustin.

In primis Christus Dominus statim ac carnem ex Virgine in eius utero suscepit. Matrem cum festinatione ad Montana impulit, ut ex Joan. Baptista adhuc in matris utero degente, dæmonem serpentem eiecet: ut enim facta est vox salutationis Mariæ in auribus Elisabeth, illico Joan. Baptista ab omni originalis labe expiatus, ac Spiritu sancto repletus, exultauit in gaudio in utero matris, Christum quæ agnouit, & adorauit, de hac enim Ioannis sanctificatione, inter alia locum hunc Isaie intelligendum significat Irenæus, ut mox dicemus; Deinde Christus adhuc infans Magos ex Oriente ad sui adorationem stella duce pertraxit: & quidem inter alia locum hunc Magorum explicat Tertullianus lib. aduersus iudæos cap. 9. & lib. 3. contra Marcionem cap. 8. Regem quæ Assyriorum dicit fuisse Herodem: eadem quæ Tertullianus, habet Iustinus dial. contra Triphonem; Ambrosius similiter lib. de interpellatione David, Christum antequam ministerio carnis vocaret patrem, aut matrem, gentes euocasse docet, & lib. 3. in Lucam: Magos, ait, huius pueri incubabula de exuvijs idolorum manubias obtulisse Domino triumphales. Chryostomus homil. 2. in cap. 2. Matth. eodem modo de Magis Isaiam interpretatur, vult quæ Magos sapientes dici virtutem Damasci, & Regem Assyriorum esse diabolum; Assyrios viro infidies significare, & Augustinus sermone 32. de temp. Debellaturus, inquit, Christus uniuersum orbem hac prima spolia (id est Magos) que spolia dicuntur Samaritæ; & aurum ab eis quod est virtus Samaritæ abstulit in hac terra, & nondum loquens per linguam loquutus est per stellam. Præter Magos Christus recens natus, innocentes etiam pueros, quos Herodis trucidauit tænitia, ad suum regnum singulari beneficio adlegit: quos flores martyrum Ecclesia cum Cypriano, & Augustinus sermone 10. de Sactis, merito appellat; Quibus profanus hostis (ut verbis utat Augu-

stin.) nunquam tantum prodesse potuisset obsequio, quantum profuit odio. Nam ex eodem Augustino libr. 3. de symb. ad catech. cap. 4. Christus, qui in praesepio jacet, thronum Herodæ terret, & agit per eum nescientem eam, ac suis, & à captiuitate diaboli animas liberat, suscepit filios inimicorum in numerum adoptatorum, sic Augustinus. Nequæ exigua fuit hæc prædæ: hos etenim Innocentes quatuordecim millia fuisse testatur Menologium Græcorum & Canon Missæ Æthiopum apud B. Bithon. sancti. Patr. tom. 6. & Irenæus libr. 4. aduersus hæreses cap. 18. verba hæc Isaie explicans non solum ad innocentes per martyrium acquisitos, verum etiam ad alia in Christi infantia peracta refert: cum enim ageret de S. Simeone sene, qui in ulnas suas Christum accepit, & de eo mira locutus est; hæc verba subiicit de Christo: iam enim expellabat homines auferens ignarantiam ipsorum, suam autem agnitionem etiam donans, & dispersionem faciens imperatorum, qui cognoscebant eum, quem admodum & Isai. 6. Isaias, vocat, ut quæ nomen eius velociter spolia, celeriter dissiparet. Hæc sunt autem opera Christi, ipse ignis erit, Christus, quem portans Simeon benedixit Altissimum, quem pastores cum vidissent, glorificabant Deum, quem Ioannes etiam habuit in ventre matris sua esse, & ille in vulua Maria, Dominum cognoscent exultans salutabat. Quem Magi videntes, & adorantes, & offerentes munera qua prædiximus, & subternentes semet ipsos a terro Regi, per alteram auerunt viam, non iam per Assyriorum reuersentes viam, priusquam enim cognosceret puer vocare patrem, aut matrem, accipiet virtutem Damasci, & spolia Samaria contra Regem Assyriorum, ac culie quidem, sed potenter omnia, quoniam occulta manu expugnabat Dominus Amalech, propter hoc & pueros eripiebat, qui erant in domo David, bene sortiti illo tempore nasci, ut eos præniteret in suum Regnum, imple infans cum esset, infantes hominum martyres paruos, huc utique Irenæus.

8 Adhæc Christus infantulus ascendens super nubem leuem, id est in ulnis matris, & egypti quæ per illam nubem leuem, ut cap. 3. dixi, in idola vertitelligitur, ingressus est Egyptum, & commorata sunt simulacra Ægypti: à facie eius, & cor Ægypti contabuit in medio eius, ita ex Isai. cap. 19. 19. Quod licet Hieronymus libr. 7. in lia. de Hieros. ingressu Christi in Ægyptum huius mundi in deserta super nubem leuem B. Virginis interpreta. ne iude-

Augustin.
Menolog.
Græcorum.
Irenæus.
Christus
puer sui
cognoscent
S. Simeon
Sicut Pa-
Isai. 6.
Matth. 2.
Isa. 6.
Hieros.
Proco-
Gag.
Palla-
Cassio-
N. cap.
Christi
huius ac-
ritia 2.
Istoria
mora in
liuaria

tur: Quando statim, inquit, omnia simulacra
 Aegypti commota sunt: tamen de peculiari Idolo-
 rum iudicio eo tempore quo Christus puer
 per Virginem in Ægyptum est delatus, com-
 plures exponunt: etenim Athanasius lib. de
 Incarn. Verbatè testatur Domino in Ægyptum
 descendente, non tantum commota esse si-
 mulacra Ægypti, sed etiam corruisse. & Orige-
 nes hom. 3. in diversis. Euge, inquit, in Ægypt. Æ,
 propterea ut destruantur manufacta eorum, &
 confringantur, & pereant idola ipsorum, propterea
 ut demones turbentur & propinquant ibidem An-
 geli sancti qui Deum consequuntur. Eusebius
 lib. 3. de demonstr. evang. cap. 20. de fuga Do-
 mini in Ægyptum agens: Demones, inquit,
 praeuincientes Ægyptum per multa secula in si-
 mulacris latuantes, animasque Ægyptiorum om-
 nium superstitionis errori addicentes, cum sensisset
 novam quandam, diuinamque virtutem ad se ac-
 cessisse, licet conuicti sunt, corque ipsum, & vis
 intelligentis in irinfusus in ipsis conuicta sunt, ces-
 saruntque ac fugata sunt ab ea virtute, qua vi-
 sum effugiens illos compellebat, & ignis instar
 ineffabili quadam ratione adurebat. hæc Euse-
 bius Sozom. lib. 5. histor. cap. 2. refert arborem
 maximam, quæ Perles dicitur Hermopoli opo-
 pido Thebaidis, appropinquante Christo ad
 solum se inflexisse, & Christum adorasse, Dæ-
 monem verò, qui ibi colebatur, perhoruisse,
 & abiectum esse: omnes quoque Ægyptiorum
 statuas adueniente Christo, iuxta itaie prophe-
 tiam, concussas; arboris verò illius folia in
 huius testimonium fideles à moribus liberare.
 Hieronymus, & Procopius Gazeus idem ferè
 in Isa. 19. Palladius in histor. Lausiaca cap. 52.
 vidisse se narrat Hermopoli templum in quo
 ingresso Vibem Salvatore ceciderunt om-
 nia simulacra. Idem Cassiodorus lib. 6.
 in part. cap. 42. Nicephorus lib. 20. histor.
 cap. 31.
 Nec solum ad Christi infantuli in Ægyptum
 aduentum idola, & simulacra conuerunt,
 verum etiam illius regionis deserta, ac solitu-
 des (quarum usum, & habitationem propter
 æstum, aliarumque rerum ad mortalium
 vitam vitæque sustentandam necessarium,
 summam inopiam natura hominibus de-
 gasse videbatur) ex Christi aduentu, atque
 præsentia tantam sunt consecratæ benedictio-
 nem, ut ex iis tot sanctissimorum, ac probatissimorum
 Anachoretarum, ac Monachorum
 prodierint examina, & multis de eis dici po-

tuerit illud Isa. 34. Latetatur deserta, & inuisa,
 & exultabit solitudo, & florebit quasi Lilium:
 quas Ægypti solitudines Augustinus propter
 multitudinem, & egregiam sanctitatem eas in-
 colentium in lib. 8. conf. cap. 6. vocat: Mona-
 steriorum greges mores suauolentia Dei, & u-
 lbera deserta Eremit. Hoc autem S. Ioan. Chry-
 sostomus homil. 2. in cap. 2. Matth. inter alia
 à Christo initio suæ incarnationis feliciter edi-
 ta eleganter animaduertit: Christus, inquit,
 ubi primus apparuit, in multis cuncta conuertit,
 nam & Magi superstitionem patriam relinquentes,
 ad verum Dominum veniunt adorandum,
 & Augustus ipse futuro in Bethleem partus per
 descriptione ierunt imperium, & Ægyptus suscepit,
 ac tuetur insidias fugientem tyranni. Namq;
 tactu ipso Domini gustum quendam sanctificatio-
 nis adipiscitur, ut cum illum audierit ab Apostolis
 predicari, huius quasi priuilegi honore decoretur
 quod Dominum prima suscepit: & certe solitudo
 hic Palestina uidebatur primarius, sed facta est
 postea ista feruentior: denique si quis nunc ad Æ-
 gyptum ueniat solitudo, Paradiso prope omnem
 istam uidebit Eremitum dignorem, & innumerabiles
 Angelorum cetus in corporibus fulgere mor-
 talibus, & populos maritimum & choros virginum,
 & omnem quidem tyrannidem diaboli dissolutam,
 Christi Regnum coruscantem, & mori: Et hæc omnia
 bona non in urbibus solum, sed etiam in desertis
 florent locis, est enim cernere tota illa regione dis-
 fusum exercitum Christi, & admirabilem illum
 regium gregem, virtutumq; celestium conuersa-
 tionem in terris miscantem: atq; hæc non in uisid
 solum uerum etiam in faminis splendore conspi-
 cimus. Sic ita: Non ita varijs astrorum choris
 caelum resurget, ut Ægyptus innumeris monacho-
 rum, ac virginum distinguatur, atque illustratur
 habitaculis: si quis ueterem illam Æ-
 gyptum nouit rebellem Deo, adorantem iro-
 rationales animantes porcos etiam, cetasq; pau-
 tantem, hic optimum Christi potest esse uirtus-
 tem, per quem facta est tam admiranda mutatio
 hæcenus Chrysostomus.

CHRISTI IN MUNDVM ADVENTV
obmutescant oracula.

DENT quæ appropinquante huius sacratissimi 10
 mundi aduentu, famosissimi Delphici A-
 pollinis oraculum, diuina uirtute obmutuit:
 non secus ac apparente aurora solis nunciis,
 non secus ac apparente aurora solis nunciis,
 non secus ac apparente aurora solis nunciis,

R. 3 nocturnæ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

oraculum
obmutua-
sit.
Iuuenalis.

nocturnæ aues conticescunt, diurnæ verò ad
suauiter concinendum excitantur. Hoc autem
Delphici Apollinis silentium Iuuenalis cecinit
satyra 6. cuius cum veram causam ignoraret,
eam tamen satyricè sic reddidit.

*cessant oracula Delphis.
Sed siluit postquam Reges timuere futura;
Et superos veteros loqui.*

Cum Apo-
stoli prædi-
carent ca-
tera quoq;
oracula
obmutua-
re.
Theodore.
Cicero.

Et certè Apostolorum doctrina per orbem
personante Idola obmutuissè Theodoretus af-
firmat lib. 10. de curandis græcæ affectio. Ve-
rum ante tempora Apostolorum, & longè ante
Iuuenalis ætatem cum Christi nimirum ad-
uentus appropinquaret, Delphica responsa
cessasse affirmat Cicero lib. 2. de diuinat. qui
quadraginta propemodum annis ante Christi
incarnationem vixit, eiusq; rei causam, quam
nonnulli afferbant, mentio irridet his verbis:
*Cur isto modo tam oracula Delphis non eduntur,
non modo nostra aetate, sed iam diu ita ut nihil
possit esse contemptius? hoc loco cum vrgentur e-
uansisse, auti vobiscum vim eius, vnde anhelu-
m ille fieret, quo Pythia mente incitata oracula
ederet; de vino, aut falsamento putes loqui, qua
evanescenti vetustate, hæc ille.*

Act. 14.

Et sanè cum Deus ex Apostolo Paulo
Act. 14. sine testimonio semetipsum non reli-
querit, verisimile est Delphicum oraculum eo
tempore cessare cœpisse, cum fama per orbem
de Christo propediem venturo ex verbis si-
byllinis, & ex vaticinijs Prophetarum, quæ Tu-
oræi vbique terrarum dispersi facillè euulga-
bant, percirebescere cœpit, dæmonibus Christi
maiestatem, atque potentiam iam tum per-
horrescentibus; huius famæ per hominum o-
ra volutantis, testis est idem Cicero, alijque vt
infra dicam; sed ad oraculorum silentium re-
deamus. Strabo lib. 9. de hoc sic ait: *Hodie pro-
fectò summa in mendacitate est Delphicum ora-
culum.* Plutarchus verò lib. quem edidit, Cur
oracula cessant, duas eius rei præcipuas cau-
sas reddit; vnam, dæmones ipsos, seu Deos o-
raculis præpositos senescere & mori exhausta
cœlestis spiritus vi, omnium enim rerum esse
vicissitudinem. Alteram Sapientes, & Philoso-
phos complures iam esse, quorum responsis o-
raculorum defectus suppleretur. Cæterum
vanam esse vtranque causam, facile dicetis,
qui vel summis labijs philosophiam degusta-
rit; spirituales enim substantias contrarium
qualitatum expertes sicut & cœlum ipsum,

Strabo.

Plutarch.

quamuis corporeum minimè consensescere
tradunt Philotophi; & idem de substantijs su-
pra cælum separatis testatur Aristoteles lib. 1.
de cœlo text. 190. cuius ratio in alijs quoq; si-
milibus substantijs militat. Ad hæc nullus
Philosophorum, quamuis sapientissimus, fu-
tura contingentia, de quibus oracula consuli
solebant, prædicere, neq; eorum cupiditati, qui
ea sciscitabantur satisfacere poterat.

Verùm tamen huius silentij causam ipse
met dæmon in Apolline diuinitus compulsus
reddidit Augusto Apollinis studiosissimo; que
ad Christo adhuc infante in Tartara ex-
actum planè confessus est; quemadmodum
docent Suigas in Augusto: Cedrenus in com-
pendio histor. & Nicephorus lib. 1. histor. cap.
16. cuius verbis rem gestam narrabo: *Cæsar, in-
quit Augustus, proeclatior iam aetate ad oracu-
lum Pythij Apollinis venit. & sacrificio omnium
maximo, quod Hecatombe dicitur, dæmoni obla-
to quaesit. Quisnam post eum Romanum aumi-
straturus esset imperium? At cum nullum e-
deretur responsum, alterum quoq; ad eum cri-
sticum de hoc rogauit, quid ita oraculum pluri-
bus verbis vici solitum, nunc tandem obmutuisset?
Tum illud parua interposita mora, ad hunc mo-
dum respondit:*

*Me puer habraui diuus Deus ipse gubernans
Cedere sede iubet, tristemq; reare sub Orcum
Aris ergo de hisce tacitus abscedito nostris.*

Tali responso accepto Cæsar Romam reuersus
in Capitolio aras maximam extruxit, cum hu-
iusmodi latina inscriptione **ARA PRIMOGENT-
TI DEI.** huculque Nicephorus. Quo in lo-
co postea à Constantino extructa creditur Ba-
silica in honorem Dei Genitricis, cui nomen
est **ARA COELI.** Quin etiam teste Orofio lib. 6.
cap. 22. iam tempore, quo Christus natus est,
Augustus, ad quem, inquit, rerum omnium sum-
ma concesserat, Dominum se hominum appellari
passus non est, immò non ausus. Et dicto id verum
tempore, quo verus Dominus totius generis hu-
mani inter homines natus est. huius edicti me-
minit etiam Dio libro 55. Consulibus Elio
Cato, & Sencio Saturnino. qui ex Baronio to-
mo primo Annai. est aonus sextus à Christo
nato, quasi agnosceret Augustus alium Do-
minum iam natum.

12 Et hoc totum confirmatur ex rumore,
qui cum non longè abesset Christi incarnatio,
vulgò sparsus erat de Rege venturo, qui sa-
lutem allaturus erat. Cicero enim lib. 2. de
diui-

Aristot.

Car. Apol.
Ius ora-
culum et
mouero
Sui. de
Cedrenus
Nicephorus

Orofio.

Dio.
Baronio.

Cicero.

divinatione quamvis execraretur nomen Regis: *Quem*, inquit ipse, *Roma post hæc nec Dii, nec homines esse patientur*, & idcirco falsum eiusmodi rumorem existimet; tamen cum de Sybillinis verbis ageret, huius rumoris meminisse. *Horum*, inquit, *versuum iniorpes falsa quadam hominum fama, distulit in Senatu peribatur, eum quem reuera Regem habebamus* (Cæsarem dictatorem intelligit) *appellandum quoque esse Regem, si salus esse vellemus*. hæc ille, & quamvis interpretem rejiciat propter rationem, quam diximus: *Carmen tamen Sybillæ non esse*, inquit, *furans, cum ipsum poema declarasset enim magis arctus, & diligentia, quam incitationis, & molus* tum vero ea quæ Augusti dicitur, cum deinceps ex primis versus litteris aliquid conneclitur. ita Cicero. Et Sybillæ quidem Erythræ, vel Cumæ. Acrostichidem refert S. Augustinus lib 18 de Civitat. cap. 23. quorum versuum initia hanc reddunt sententiam; *Jesus Christus Dei filius Salvator*. Ratio autem rumoris huius de Rege venturo Lentulus, teste Lucio Floro lib. 4. cap. 1. se Catilinæ in coniuratione adiunxit, ut Regnum consequeretur, & Marcus Antonius in Lupercalibus coronam Cæsari imposuit, quod Cæsari exitium attulit; Brutus enim, & Cassius Regis nomen Romæ non ferentes in eam coniorarunt. Verum salus afferenda per hunc Regem Christum erat præcipue à peccatis, quemadmodum Matth. 1. Angelus in interpretatione nominis Iesus, Ioseph dixisse scribitur: *Et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum*. Neque id reticuit Sybilla, quemadmodum videre licet apud Virgilium Ecloga quarta, ubi tempus huius Regis advenisse, eiusque præclarissimas actiones ex Sybillæ Cumæ vaticinio, quamvis poeticis fabulis Virgilius illud resperletit, sic cecinit:

*Ultima Cumæi venit iam carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo:
Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia Regna,
Iam nova progenies cælo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo.
Et mox,
Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrua perpetua solvunt formidino terras;
Ille Deum vitam accipiet.
Quæ carmina ad Christum à quo solo sce-*

lerum vestigia sanari possunt, pertinere ex persona Sybillæ aperte probat sanctus Augustinus, ut infra dicemus.

Suetonius quoque in Vespasiano capit. 4. *Percrebuerat*, inquit, *oriente toto visus, & confans opinio esse in fatis, ut eo tempore Iudæa profecti verum potirentur*. Quod ipsum Tacitus li. 21. Annalium in antiquis Sacerdotum litteris contineri affirmat. Uterque tamen falso de Vespasiano, & Tito, qui vix duodecim annis regnarunt, prædictum existimant; cum id ad Christum in Iudæa ortum exitus ipse rei, referendum evidenter ostendat. Ex quibus exploratum relinquitur venturi Regis famam, ubique eo tempore diffusam.

13. Neque alicui mirum videri debet in Christi aduentu hæc dæmonis oracula obmutuisset; id illud legamus prædictum Zach. 13. *Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, & non memorabuntur ultra, & pseudo prophetas, & spiritum immundum auferam de terra: & i. Ioan. 3. in hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli, quod pulchre S. Ignatius in Epistola, quam ad Ephesios scripsit, agens de dæmonis fallacijs per Christum deletis, his verbis significavit: *Hinc emanavit mundi sapientia, præficia facta sunt nuga, Magia risus, omnes ritus malitia aboliti, ignorantia caligo fugata, & ignorantia principatus destructus, cum Deus; ut homo apparuit, & homo ut Deus operabatur*. sic Ignatius. Ex his omnibus aperte perspicitur, quod in hac tertia metaphora probandum suscepimus, Christum adhuc Infantem ab vberibus matris manum misisse ad cavernam reguli (id est dæmonis) ad eum educendum, eiciendumque. Quod ipsum perspicue prædixit Sybilla Cumæa apud Virgilium Ecloga citata, ubi triplicem Christi ætatem pueri, adulti, & viri iam perfecti distinguit, vnicuique sua ascribens: sed de Christo puero inter alia admirabilia ab eo patranda, illud Isa. 11. *Vitulus, & Leo, & ovis simul morabuntur, & hanc de venenato serpente victoriam sic cecinit, eodemque ordine, quo Isaias ea vaticinatus, à Sybilla prædicuntur:**

*At tibi prima puer nullo munuscula cultu,
Errantes hederas passim cum laccare tellus,
Mistiq; vidento colicasta fundit acanibo.
Ipsa lacte domum referent distenta capella
Vbera: nec magnos metuent armenta Leonos;
Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.*

Christus ante aduentum prædicitur. Suetonius Tacitus

Zach. 13

i. Ioan. 3

Ignatius

Sybillinæ de Christo oraculum Virgilius.

Isa. 11

Psalm.

ur Apl.
is ora.
lum of
mario
i. du.
drum.
ecy. hon
Syllina
Ora. na
de Christo
omino.
Augustin.
Lucius
Florus.
Luc. 1.
Matth. 1.
Virgilius.

Occidet & serpens, & fallax herba veneni
Occidet, Assyrium vulgo nascetur Amomum.
 Quin etiam nonnulli diligentissimi Chrono-
 logix obseuatores adnotarunt, Eclogam hanc
 à Virgilio eodem ipso anno editam, quo He-
 rodes primus ex Alienigenis, Caluino iterum,
 & C. Asinio Pollione Consulibus, Iudææ re-
 gnum à Romanis impetratum inuasit Id enim
 carmina illa eiusdem Eclogæ indicant:

Teq; aæo decus hoc aui, te Consule inibit
Pollio, & incipient magni procedere menses.
 Gen. 49. Tunc enim translato de Iuda sceptro, iuxta
 Patriarchæ Iacob vaticinium Genes. 49. Chri-
 stus mittendus expectabatur, & rumor per-
 crebescere cæpit, Messie nascituri tempus:
 QVO, vt ex Sibylla idem Poëta cecinit:

Ferrea primum
Desinet & toto surget gens aurea Mundo.
 Licet enim Virgilius in gratiam Asinij Pollio-
 nis ad eius filium Soloninum hoc vaticinium
 detorserit; esse tamen vaticinium Sibyllæ
 Cumææ Augustinus lib. 5. de Ciuit. cap. 27.
 aperte colligit ex versu illo sub initium Ec-
 logæ:

Vltima Cumæi venit iam carminis atas.
 Et de Christo intelligendum non solum te-
 statur ibi Augustinus, sed & Constantius
 Magnus. Magnas in oratione ad sanctum Cærum ca.
 20. ubi totam Eclogam illam de Christo
 per singula interpretatur, vt videre est apud
 Eusebium Cæsariensem, qui orationem illam
 refert.

CHRISTI DE DÆMONE VICTORIA
*in Gedeone, qui Madianitas prosti-
 gauit, præfigurata.*

Quarid si 14. **Q**uarto eandem Christi de dæmone,
 gnificatur
 victoria
 Christi vi
 stria Ge-
 deonis con-
 tra Ma-
 dianitas.
 Isai. 9.
 Hierony.
 Gregorius
 cuiusque in homines tyrannide victo-
 riam per sui corporis à Virgine accepti pas-
 sionem efficiendam. Isaias paucissimis verbis
 cap. 9. comprehendit, vt habet Hieronymus
 in illum locum, & Gregorius lib. 30. Moral.
 cap. 17. Propheta loquens ad Christum, in-
 gentem fidelium lætitiã propter libertatem
 in quam à dura dæmonis seruitute per eun-
 dem sunt vindicati, commemorat illis verbis:
*Lætabuntur coram te, sicut qui lætiantur in mes-
 se, sicut exultant victores capta præda, quando
 diuidunt spolia: & huius lætitiæ rationem red-
 dit: Iugum enim onoris eius, & virgam humeris
 eius, & sceptrum exactoris eius superasti, sicut ii*

dis Madian, hac enim triplici Iugi, Virgæ, & Tyrannide
Sceptri metaphora dæmonis tyrannidem ad dæmonis
viuum exprimit: Dæmon enim grauissimo iu triplici me-
go, ac onere hominibus imposito eos deorsum taphora
ad terrena, & vilia non sine maximo eorum explicatur
dedecore & labore deprimebat: quate Eccles. Iugi, virgæ
40. Iugum graue super filios Adam à die exitus & sceptri
de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ Eccles. 40.
in matrem omnium, quod de afflictionibus,
 quæ ex peccato originali consecutæ sunt, quas
 plurimas recenset Sapiens in eo capite, intel-
 ligit Augustinus in Enchiridio cap. 66. & in
 lib. 5. hypognoft. cap. 3. Deinde pœnis multi-
 plicibus propter peccata influctis, dæmon qua-
 si virga hominum humeros iugiter percutien-
 do ita afflictabat, ut à crebra humeri percus-
 sione, virga humeri appelletur. Tum sce-
 ptro tyrannico ad noua peccata, tanquam
 importunus exactor iugiter incitabat. Hæc
 porro omnia Christus superauit, sicut in die
 Madian: eodem scilicet modo, quo olim in
 numerabiles Madianitæ à Gedeone, popu-
 li, Dei dux, cum trecentis militibus fractis
 lagenis, coruscantibus lampadibus, tubisque
 personantibus sunt deleti, Gedeon enim, in-
 quit Gregorius loco citato, ad prælium veni-
 ens, Redemptoris nostri signat aduentum, non so-
 lum ipso opere, sed etiam nomine; Gedeon enim
 interpretatur circumiens in vtero, Domi-
 nus enim noster per maiestatis potentiam
 omnia complectitur, & tamen per disper-
 sationis gratiam intra vterum Virginis huma-
 nitatem sumens venit. vbi illud obiter ad-
 notandum in hoc nomine Gedeonis, qui ty-
 pus erat Christi, per VTERUM MATRIS deno-
 minari; quia Christus Dominus per car-
 nem, quam à matre accepit in vtero, de dæ-
 monibus hostibus suis per Madianitas signi-
 ficatis, qui omnia vastabant, triumphauit.
 Hoc enim tyrannicum dæmonis Dominium à
 Christo Domino contrafacto per passionem
 corpore suo sacratissimo ex Virgine desum-
 pto, & in fictili lagena adumbrato, radiante
 lampade suæ diuinitatis per diuini Verbi præ-
 edicationem, tanquam per tubæ sonitum e-
 uersum est. Christum porro ducem & caput
 subsequuti sunt Apostoli, Martyres, alijque
 Dei serui in trecentis Gedeonis commilito-
 nibus mystico numero significati, tum pro-
 pter sanctissimæ Trinitatis, quam prædica-
 runt, mysterium, tum etiam quoniam trecento-
 rum numerus Græcè in Tau litera, qui
 crucis

ca. 6
figura
Ambros.
Gregorius
Augustin.
Rom. 1.

crucis figuram exprimit, continetur. Quod animadvertit Ambrosius lib. 1. de Abrahami ca. 3. & de Noë cap. 33. Gregorius loco citato, & August. lib. quart. super lib. Iudic. q. 37. ubi huius rei rationem reddit, Quia, inquit, Tau graeca litera est, qua numerus iste trecentorum significatur, gentes in crucifixum magis credituras praefiguratur. Graecorum enim nomine Apostolus omnes gentes intelligit, cum dicit Iudaei primum, & Graeco, quoniam in linguis gentium, graeca excelsa, ita ex Augustino. Isti ergo fortissimi milites Christum imitati corpora sua veluti fictiles lagenas in sinistra tenentes, hoc est continententes, & nihili facientes propter Deum tradiderunt ad supplicia, vel ad spontaneam carnis mortificationem, & miraculorum, ac vitae sanctimoniae splendore, necnon praedicationis clamore veluti tuba in dextera. quoniam eam magnificabant, & reliquis omnibus praeferebant, Christi hostes subegerunt. Satanæ dominium destruxerunt, fidem Christi longè lateque disseminarunt, ac propagarunt. Haec de victoria Christi in Gedcone adumbrata.

Moralis de
gresso con
tra pecca
toris ad eu
ngum, vir
gæ & sce
ptrum da
monis re
staurat.

Roman. 6.

Matth. 11.

Psal. 22.

Isai. 10.

Psal. 44.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Isai. 9.

Propheta praeviderat, dicens: Ecce natus est puer, cuius imperium super humerum eius; Cum ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in scriptis sibi conuerteret potestatis, manifestabatur fidelibus grande mysterium, quia pulchra specie triumphis suis portabat trophaum hæc ex S. Leone. Idem habet Augustinus tract. 117. in Joan. & Tertullianus lib. contra Iudæos, cap. 10. Quare studendum omnibus, ut relicta dura demonis seruitute, à qua Christus nos redemit, ad Christi vexilla euolemus, & huius victoriae à Christo partæ fructum re ipsa in nobis sentiamus.

Augustin.
Tertullian.

CHRISTI DE DÆMONE VICTORIA
in Dauide, qui Goliath prostravit, praefiguratur.

16. Quinto, hic idem Christi triumphus, quem per corpus suum sanctissimum ex Virgine acceptum de principe tenebrarum reportauit, adumbratus fuit 1. Reg. 17. in Dauide, qui Gygantem illum Goliath cunctis vasta sui corporis mole, & armorum magnitudine formidabilem, singulari certamine aggressus, baculum habens in manu, vniuersalidis iactu percussit, prostravit, atque eiusmet gladio interemit, Philistinorumque exercitum interuentioni dedit, & arma eiusdem in tabernaculo reposuit, cui in vniuersis viribus Israël acclamatum est, Percussit Saul mille, & Dauid decem millia. Huius figuræ explicationem ab August. serm. 197. petamus, ubi agens de hac ipsa Dauide victoria ita scribit, Et in Dauide, inquit, tunc figuratum est, quod in Domino Iesu Christo conpletum est; venit enim verus Dauid Christus, qui contra spiritualem Goliath, id est contra diabolum pugnauit, crucem suam ipse portauit, videte fratres ubi Dauid Goliath percussit, in fronte visque, ubi crucis signaculum non habebat: sicut enim baculus crucis typum habebat, ita etiam & lapis ille, de quo percussus est, Christum Dominum figurabat: ipse est enim lapis viuus, de quo scriptum est: Lapidem quem reprobauerunt ædificauerunt, hic factus est in caput anguli. Quod autem eum proprio suo interfecit gladio, designatum est, quod in Aduentu Christi suo gladio diabolus victus est qui per nequitiam suam, & iniustam persequutionem, quam exercuit in Christum, omnium in eum credentium perdidit potestatem. Quod autem arma Goliath Dauid posuit in tabernaculo suo, arma diaboli

Quinto figuratur
victoria
Christi in
victoria
Dauide contra
Goliath
1. Reg. 17.

1. Reg. 18.
Augustin.

Psal. 117.

922
 Rom. 6. diaboli nos fuimus, sic enim dicit Apostolus: Sicut enim exhibuisti membra vestra arma iniquitatis peccatoris: ita nunc exhibita membra vestra iustitia Deo: arma enim inimici nostri misit Christus in tabernaculo suo, quando nos, qui domus diaboli fueramus, per ipsius gratiam templum Dei esse meruimus: ita Augustinus.

Christus lapis abscissus est de Virgine Dan. 2.

Sed vnde lapis iste, qui ex Augustino Christum figurabat, abscissus est? sanè hic est lapis ille Dan. 2. Abscissus de monte sine manibus, qui impactus statuz illi per somnium obiectæ Nabuchodonosor, quæ quatuor præcipuas Mundi monarchias Chaldæorum, Perlarum, Græcorum, atque Romanorum significabat, eam contriuit, & quasi in fauillam æstiuæ areæ redexit, & in montem magnum euasit, vniuersam terram occupans; Lapis verò iste de monte sine manibus abscissus nihil aliud ex communi Interpretum lententia sibi vult, quàm Christum qui de sacrosancta Virgine propter sui excellentiam, sanctitatem, atque perfectionem mons celsissimus appellata, absque opere viri est conceptus, & genitus. Christum esse lapidem hunc, & Virginem es-

se montem illum vnde abscissus est interpretatur Irenæus lib. 3. contra hæreses, cap. 18. & alij, quos fusè citauit cap. 5.

Hic etiam animaduerendum quinque lapides limpidissimos ex torrente à Dauid acceptos, significare quinque Saluatoris nostri vulnera ex torrente passionis suscepta, & quoniam quilibet Christi actio ratione suppositi erat infiniti valoris, ideo etiam vnius lapidis ictu hostis proferri potuit: At vero vt copiosa esset redemptio, Copiosa profusus, inquit Bernardus serm. 22. in Cant. quia non gussa, sed vnda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanauit: ideo quinque lapides accepit, & tam multa, tamque acerba pro nobis perpeti non est dignatus clementissimus Saluator, cui sit honor, & imperium in secula seculorum.

Ex his omnibus perspicuum relinquitur per hanc mulierem, quoniam Christum genuit tartarei draconis domitorem, planè eiusdem caput fuisse contritum; nunc agendum nobis erit quomodo Virgo sanctissima in se ipsa eiusdem serpentis caput contriuit.

QVA RATIONE VIRGO DEIPARA TARTAREI DRACONIS caput in se ipsa contriuerit, & cunctas in orbe hæreses sola interemerit, quæ etiam ratione in alijs, ijs præsertim, qui peculiari eam pietate proflequantur, illud conterat, & de fortissimis mulieribus, quæ in veteri testamento eiusdem Virginis typum gesserunt.

C A P V T XXIV.

S Y M M A R I V M.

- Deipara cunctas hæreses sola interemit, nu. 4.
- Deipara in nobis dæmonem vincit, nu. 6.
- Deipara iuuat nos in morte, num. 8.
- Deipara in multiplici virga figuratur, numero 9.
- Eorum exempla, qui in morte singulari Deipara beneficio sunt adiuti, num. 12.
- Deipara in fortissimis feminis Esther, Iuditha, Debbera, præfiguratur, num. 16.
- Deipara per Aurotam significatur, numero. 18.

Secundo Virgo sanctissima non tantùm gignendo Christum, dæmonem serpentem domuit, sed in se ipsa Dei beneficia omnem serpentis vni, atque furorem à se longe à se repulit, ac planè propulsauit, quin etiam de pestilentissimo serpentis semine, quod in hæreticorum perfidia peculiari ter propagatur, gloriosum triumphum egit; ac promerit hoc etiam capite serpentis venenati caput contriuisse, eiusque semen debellasse merito prædicatur, vtrumque autem in præsentia ostendemus.

Capit. ser-
pentis quæ
in se signi-
ficat.
Et quod spectat ad primum, cum serpentis
tartarei caput multa significet, horum autem
nihil, ne minimum quidem locum in Virgine
habuerit: idcirco illud contritum affirmatus.
Significat enim caput serpentis Primum pecca-
tum originale per quod dæmon non secus, ac
serpens per caput se in animas filiorum A-
dam immittit. Secundo per caput serpentis
accipiuntur motus sensualitatis, seu fornicis,
qui initium sunt tentationum, quibus ad pec-
candum incitatur: *Unusquisque enim, iacob. 1.*
tentatur ad concupiscentiam suam abstractus, & illo-
thius: qui motus nisi citò comprimantur faciliè
peccatum pariunt, sicut serpens capite in lo-
cum aliquem illapsus, totus se conatur im-
mittere. Tertio, significat serpentis caput su-
perbiam, quæ *Eccles. 10. Initium est omnis pec-*
cati. Quarto, per hoc serpentis caput intelligi
potest omnis tyrannicus dæmonis domina-
tus, quo supra genus humanum se se erigebat,
non secus ac serpens, qui capiti assutu in-
tentoque se se atollit.
Virgo igitur sanctissima multiplex istud
serpentis caput in se omnino contriuit. Pri-
mum enim ab originali labe, quemadmodum
capit. 7. dixi, prius immanis fuit, ut mi-
hi de ea illud, quod olim de Marcello Ro-
mæ quum Duce fortissimo, dici posse videat-
ur, quo Annibalem tot Romanorum cla-
dibus insolescentem, ac vinci propemodum
nescium, docuerit posse vinci: ita B. Virgo
dæmonem sæuissimum hostem, cuius cruen-
tas manus nullus vnquam filiorum Adæ pro-
pter peccatū originale (quod reliqui omnes
contrahunt) ad eam vsque diem euaserat, Dei
beneficio dum sine peccato concipitur, docu-
it posse vinci, quem mox eius filius à se victū
alligauit, de eoque triumphum egit: Deinde
fornicem, vt eodem capite dixi, ab instanti suæ
immaculatæ Conceptionis extinctum peni-
tens habuit: Tum humilitatem superbæ anti-
dorum, adeo coluit, quemadmodum cap. 21.
ostendi, ut eius humilitatem, quæ veluti nar-
dus fragrantissima dum esset Rex in accubitu
suo dedit odorem suauitatis, Deus respiciens
ex ea carnem assumpserit. Denique præter
vultus Dei, cui toto corde semper adhæsit,
nullius alterius dominatum vnquam experta,
iure optimo dicebat illud Cant. 7. *Ego dilecto*
meo, & ad me conuersio illius; quare per anto-
nomasiam ancilla Dei appellari meruit.
2. De Virginis portò contra dæmonis caput
victoria, ac fortitudine Bernardus homil. 2. su-

per missus est explicans locum hunc Genes. 3.
Inimicitias ponam: &c. aliqua ex his, quæ dixi-
mus eleganter indicat. *Cui, inquit, hac seruata*
victoria nisi Maria? ipsa procul dubio caput con-
triuuit venenatum, quæ omnimodam maligni
suggestionem tam de carnis illecebra, quam de
mentis superbia deduxit ad nihilum. & post pau-
ca: Hanc requirebat Salomon cum vehementer
admirans dicebat, Mulierem fortem quis inue-
niat? & ita videbitur congruere, vt qui vicerat
per feminam, vinceretur per ipsam. hæc Bernar-
du. Hinc est, quod ex Iustino in Apologia 2. Iustinus,
& Athanasio lib. de Incarnatione Verbi, cui
consentiunt Beda, Bernardus, & Eucherius, ac
Bonauentura in speculo, c. 3. Deipara stella Ia-
cob nuncupatur Num. 24. non tantum quia
ex familia Iacob, verum etiam, quia iuxta ety-
mologiam vocis Iacob, quæ supplantatorem
sonat, fuit prudentissima vitiorum omnium,
ac dæmonum supplantatrix. Hæc autem ser-
pentini capitis per Deiparam contritio non
obscure præfigurata est in nece Salaræ lu-
dæorum hostis acerrimi, quem Iahel vxor
Habæ tabernaculi clauo supra tempus capiti-
is eius posito, & in cerebrum vsque ad terram
per malleum defixo inter suos pedes prostra-
uit: In nece quoque Abimelech, qui malis ar-
tibus principatum occupauerat, cuius capiti
vna mulier fragimen molæ desuper iacie de-
elsit, cuiusque cerebrum confregit, similiter & 1.
Reg. 5. caput idoli Dagon cum daabus pal-
mis manuum eius abscessis coram Arca foeder-
is, quæ vt dixi c. 5. Virginem figurabat, super
limen templi miserè iacebat: præsignatur et-
iam in capite Holofernis à Judith castissima,
atque fortissima præciso.
3. Sanè propter multiplicem triumphum,
quem in omnibus sensibus, & corporis parti-
bus de Satana reportauit vnuersum Virginis
sanctissimæ corpus Cant. 7. assimilatur palmæ
quæ symbolum est victoriæ, *Statura, inquit,*
tua assimilata est palma. De eius fortitudine, le-
gitimus Prouerb. 31. *Mulierem fortem quis inue-*
niat? & infra: Confidit in ea cor viri sui, & spolia
non indigebit. Quoniam quamplurima spolia,
plurimi nimirum peccatores ex potestate dæ-
monum, eius ope, & patrocinio erepti, Chri-
sto consecrantur, & mox, *Accinxit fortitudine*
lumbos suos, & roborauit brachiū suum & infra,
Fortitudo, & de cor indumentum eius: quæ om-
nia eximiam Virginis fortitudinem indicant.
Quare Damascenus orat. 2. de dormit. Virginē
allo-

Prouer. 31
B. Virgo
est mulier
illa fortis.
Justinus,
Athanas.
Beda.
Bernard.
Eucherius.
Bonauent.
Judic. 5.
Judic.
1. Reg. 5.
Judith. 14.
B. Virgo
propter
victoriam
assimila-
tur palmæ
Cant. 7.
Prouer. 31
Prouer. 31
Damasc.
allo-

Bernard.

alloquens: Tuum, inquit, in Caelum ascensum impuri, atque in aëre versantes spiritus perhorruerunt; tuo transitu aër benedicitur, superior aether sanctitate afficitur. & Bernardus in deprecatione ad Virginem, quæ habetur tom. 2. operum ipsius, & citatur à Bonaventura in speculo B. Virginis cap. 9. Te bellatrix egregia primo eum, qui primus Evam supplantavit expugnare viriliter aggressus es. Tu spiritum elationis Eva vertice humilitatis complexisti. Idem Bernardus sermone citato: Te terribilis ut castrorum acies ordinata, an non horruerunt principes tenebrarum quando viderunt præter morem armatura omni fortiorem instruatam contra se procedere foeminam, foeminam fortem, ad bellum doctissimam, cuius ensis super femur suum propter timores nocturnos. In circuitu eius acies valida spiritualium virtutum suo se invicem ordine iunctum (siquidem ordinatione perseverat dies) sed

Psalm. 118.

& innumerabilium Beatorum spirituum militiæ ad ministerium tanti principis delegatam fuisse, nullatenus ambigimus, utpote qui custodirent leibulum Salomonis gratissimum, ac providentem, ne præparatum aeterno Regi hospitium alienus hostis invaderet: nimirum timor, & tremor super eos venerunt; ita quod dicens, Ecce plusquam

S. Bernardus. Charisus.

hæc Castra Dei sunt hæc: Fugiamus, Israel. tom. 2. serm. 51. art. 3. c. 4. Te perditio mundo aditum recuperas. & principem tenebrarum evertisti. & Carthusianus lib. 3. de laud. Virg. ait. 11. Nec miror, inquit, o Domina si sic fortitudine pollebas, summis etiam Angelis robustior, quoniam Dominam virtutum Christum Regem, qui Patris virtus est cuncta sustentans protulisti, sic ille.

Gen. 3.

Quamvis tamen serpentis, caput à Virgine fortissima obtrendendum dicitur; nihilominus serpens quoque mulieris calcaneo insidiaturus prænunciatur, sed Virgini nocere nequaquam valuit, propter ea, quæ cap. 7. diximus.

DEIPARA CUNCTAS HÆRESES sola interemissit.

Maria hæreses ubi bellavit.

4. **Q**UOD enim pertinet ad alterum de hæreticorum nimirum, qui semen sunt serpentis, per Deip. illud enses sic supponendum est, complures ex hæreticorum fesse, non tantum bellum Christo domino, indixisse; verum etiam impuras contra Deiparam linguas solvere, non esse retitos. Sed quid miror? Neque enim, inquit Bruno sermone de Annas, matrem diligere possunt, qui iam iniquo

Annas.

odio filium prosequuntur: & certè non minori impietate, quam detestanda ingratitude huicmodi homines impudentissimi contra singularem hominum tum omnium, tum singulorum benefactricem oblatrare sunt ausi: in ea enim, ut verbis utar Bernardi sermone 51. genum magnum, nihil austerum, nihil terribile, tota suavis est, offerens lac & lanam, nemini malum inferens, & omnibus sinum misericordia aperiens. Verùm hanc vesanam quoque Hæreticorum contra Deiparam temeritatem, hoc bellum, quod contra Deiparam susceperunt, sub typo serpentis, eiusque seminis clarè prædictum certimus Genes. 3. ubi inimicitia inter serpentem & mulierem, id est, Dei Genitricem, ut cap. 22. offendimus, inter semen quoque serpentis, & semen mulieris à Deo indicuntur: idèdque Apocal. 12. Draco contra mulierem illam amictam sole stetit, eiusque filium devorare voluisse dicitur, quin etiam draco persecutus est, inquit, eam, & abijt facere bellam cum reliquis de semine eius. & Apoc. 13. de bestia illa, quæ ex Irenæo lib. 5. cap. 28. & alijs Irenæo interpretibus est Antichristus, sic scribitur: Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum blasphemare nomen eius, & tabernaculum eius: (id est, Virginem sanctissimam, quam Deitabernaculum cap. 5. appellari probavimus.) & eos, qui in caelo habitant, reliquos scilicet sanctos. Hinc est, quod Lutherus, & alij plerique nostræ tempestatis hæretici eiusdem Antichristi præcursores, cui viam per impia dogmata, & per carnis libertatem strenuè munitis, veteres quasdam hæreses Constantini Copronymi, & aliorum ex hac fece hominum iam olim ab Ecclesia damnatas, ac profligatas ab Orco reuocantes conati sunt statuere, Virginis supra aliquos sanctos præstantiam obscurare, eius cultum conuellere, inuocatione penitus abolere, sed frustra: Sagitta namque parulorum facte sunt plaga eorum Ipsa enim non modo dæmonis serpentis venenati noxium caput contitura prædicitur; verum etiam virulentum ac nefarium eius semen, quod in hæreticorum collabie præcipue se prodit, iugiter expugnare non cessat. Qua de re Ecclesia in soleto nullo, ac celebri cantico ante plurima annorum secula recepto, quo in Missa, & Officio Deiparæ utimur eidem peculiariter gratulatur his verbis: Gaude MARIA Virgo, cunctas hæreses sola interemissi in uniuerso mundo: quod sanè multipliciter præstitit, Primò, quia Christi iustitiæ solè pepenit, qui

Bernard.

Genes. 3.

Genes. 3.

Apoc. 12.

Apoc. 13.

Apoc. 13.

Psalm. 118.

Psalm. 118.

Offic. Deip.

qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, qui que errorum tenebras depellit. Secundò, quia singulari modo magistra fuit Apostolorum, ut c. 19. diximus, quorum doctrina hæreses reselluntur. Tertio, & hanc tangit Bernardus sermone Signum magnum, quia plurimæ hæreses circa Christi incarnationem oblatrantur: quæ facile rejiciuntur ab iis, qui eam Dei genitricem agnoscunt. Quarto, quia fidei defensoribus, & Doctoribus contra hæreses strenuè pugnantibus singulariter auxiliatur, quemadmodum cap. 20. dixi, eam sancto Dominico contra Albigenes præsto fuisse. Quintò, quia suis meritis, & precibus hæresum perfidiam redundit, hæreticorumq; furorē comprimit. Huic Cantico, quo Virgo beata cunctas hæreses peremisse prædicatur, aliqui versiculi etiam tubebantur, quibus perpetua Deiparæ virginitas contra Judæos commemorabatur: ex quo factum est; ut in quadam hac de re cum Judæis altercatione, Romæ tempore Bonifacii IV. Pontificis, qui templum olim Pantheon dictum in honorem Beatæ Mariæ, & omnium Martyrum dedicavit. Clericus quidam à nativitate cæcus inspectante populo in eodem templo illud in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis in Judæorum confusionem decantans, lumen divinitus receperit: quare in hujus rei memoriam, ut illud in officio Purificationis retineretur decretum esse dicitur. Sanè in festo Purificationis hoc responsum haberi satis patet ex antiquis breviariis tum Romanis ante Pii V. tempore, tum Gallicanis: & præterea ex graduali Missæ votivæ B. Virginis post Purificationis, in quo aliquot ex huiusmodi versiculis etiam nunc decantantur; & hoc quidem miraculum breviter attigit Thomas Cantipratenfis qui vivit circa annum 1240. in lib. apum in Appen: exempl. ad 2. librum, & narratur à Peiberto in Secretario B. Virgin. lib. 2. part. 3. cap. 2. & in Specul. exempl. distinct. 8 § 38. ex quo antiquitas illius Elogij, quo cunctas hæreses interemisse prædicatur, apparet: quin etiam idem Thomas Cantipratenfis loco citato narrat fidelissima narratione sibi comperit puerum quendam quod vesperi sæpè hoc ipsum elogium per plateas concineret, à ludæis clam jugulatum; ac sepulture mandatū sed posttidie vivum repertum. Hinc est, quod ab Ecclesia edocti Rupertus lib. 7 in Cant. & Bernardus sermone signum magnum de Dei-

para efferunt solam contrivisse universam hæreticam pravitatem, quod idem scripsit ante mille, & ducentos annos Sophronius, Hieronymo coævus, in sermone de Assumptio. Dei paræ. Quod autem Deipara de universa hæretica pravitate triumpharit, multa afferri possunt quæ est illud de Albigenis hæresi, quam Deipara, (ut cap. 20. diximus) per formulam precandi, quam Rolarius vocamus, à sancto Dominico institutam extinxit & ejusmodi plurima non desunt. Verum celebre est illud de veste ad sacrificandum S. Ildefonso Archiepiscopo Toletano à Deipara dono data, quod pro ejus perpetua virginitate contra Hæreticos propugnasset, eundem quoque Ildefonsum S. Leocadia Virgo, quæ ante trecentos annos pro Christo Martyrio affecta erat, è sepulchro palam multis præsentibus prodians hoc nomine commendavit, rem gestam narrat Mariana lib. 6. de rebus Hispaniæ cap. 20. & nos infra in fact. de virginibus sect. 2. n. S. Ildefonso, & sect. 4. in S. Leocadia referemus. Ceterum hæreticos qui adversum Dei genitricem oblatrantur complures Catholici confutarunt præsertim noster Canisius contra eos egregium volumen, quod de Deipara inscripsit, non minori pietate, quam eruditione elaboravit.

DEIPARA IN NOBIS DEMONEM VINCIT.

Tertio, nec solum in se Virgo beata caput contrivit serpentis; verum etiam in aliis exemplo suo precibus, & meritis idem præstat. ut rectè S. Antoninus 4. parte tit. 1 §. cap. 14. §. 6. adnotavit, cujus rei figuram habemus Reg. 5. Arca enim Domini in templum Dagon illata, illius statuum prostravit, ei que caput, & manus præcidi, ita Virgo sanctissima per Arcam, ut cap. 5. dixi, figurata, ex anima, in quam peculiarem erga se devotionem intrat, demonem expellit, ejusque vires frangit. Certè exemplum habemus in loanne Baptista, ex cujus anima Christi virtute eiectus est demon, ipse que à peccato originali est mundatus, quando vox salutationis Mariæ facta est in auribus Elisabeth, tunc enim sanctificatus est Ioannes, & exultavit, in gaudio infans in utero Matris Sanctus Bonaventura in meditationibus vitæ Christi cap. 5.

latus non obiit. Rupertus Bernard. Sophron.

Exemplum.

Mariana.

B. Virgo in alio caput serpentis conserit S. Antoninus Reg. 5. Figuratur in Arca, qua Dagon prostravit. Quomodo eiectus est demonus. sanctificatus est Ioannes Baptista. Bonaventura.

Vide, inquit, quanta virtus sit in verbis Domina, quia ad eorum pronuntiationem confertur Spiritus sanctus. sic enim abundantior ipsa erat plena, quod a us meritis ipse Spiritus sanctus etiam alios replebat. ita Bonaventura. Quoties etiam Satanas expetiuit nos, ut cibaret, sicut triticum, & nostris demeritis exigentibus obtinisset, nisi Virgo intercessisset, & rogasset pro nobis? Quoties aliquos Satanae sponte addictos veluti pradam iam iam deglutendam ab eius truculentis faucibus extorlit, ut ruerit de illa dici possit illud Psalm. 34. Eripens inopem de manu fortiorum eius, egenum, & pauperem a diripientibus eum: ut propterea Andreas Cretensis de dormitione Virginis eam Christianorum fidei propugnaculum, & eorum, qui spem in ea collocant propugnatricem vocet. Et verò præter innumeras peccatorum ex magnis sceleribus ad Deum eius intercessione conuersiones, quæ apud probatissimos Auctores leguntur, & quantum nonnullas supra cap. 20. alias cap. 35. & sequentibus ponimus: hic solum addam, eam dum viueret serpenti nos concupiscentiæ motus (qui etiam caput serpentis appellari solent) in alijs, ut refert Alensis 3. p. lxx Theologiæ quæst. 9. memb. 2. artic. 5. suo aspectu extinxisse, quod sanctus Ambrosius grauissimus Doctor affirmat in lib. de Institutione Virgin. cap. 7. Cuius (inquit loquens de Virgine) tanta erat gratia, ut non solum in se virginitatis gratiam seruaret, sed etiam his, quos viseret integritatis insigne conferret. visitauit Ioannem Baptistam, nec immerito mansit integer corpore, quem in tribus mensibus oleo quodam sua præsentia, & integritatis unguento Domini mater exercuit: ita Ambrosius & S. Thomas 3. sent. dist. 3. q. 1. artic. 2. q. 1. ad 4. Pulchritudo, inquit, B. Virginis, inueniens ad castitatem excitabat. idem etiam docet Gerson sermo. de Concept. B. Virg. quod quidem ex peculiari Dei dono illi concessum est, & sanè S. Bonauen: Bonauentura in 3. dist. 3. art. 2. q. 3. quorundam Judæorum testimonio affirmat, Virginem, quamuis pulcherrimam, à nullo tamen viro concupitam.

Bernard. 7 Cum igitur tot modis Virgo venenati serpentis caput contriuerit, merito Bernardus sermone Signum magnum ad illa verba: Es luna sub pedibus eius: cum dixisset lunam intertidum propter suam mutabilitatem stulticiam mentis significare, iuxta illud Eccles. 27. Stultus sicut luna mutatur, subiicit de dæmone:

Vnicus inquit, ille stultus totius stultitia princeps, qui verò mutatus ut luna, sapentiam perdidit in decore suo, sub Maria pedibus conculeatus, & contritus, miseram pauperem seruauit. hæc Bernardus & S. Bernardinus tom. 2. serm. 11 art. 1. c. 3. probans per B. Virgine nos à dæmone protegi: Figurata est, inquit, B. Virgo in figura Arca Moisaica, de qua Num. 11. scriptum est, cum eleuaretur Arca, dicebas Moyses: Surgo Domine, & dissipantur inimici tui. & iugam, qui oderunt te à facie tua, ut mysticè innuatur, quod quando eleuata fuit Virgo gloriosa ad cælestia Regna dæmonis potentia immensa est: & dissipata: vnde pro illa dici potest illud Eccles. 24. Super horum, & sublimium colla propria virtute calcas. hæc sanctus Bernardinus.

DEIPARA IUVAT NOS IN MORTE.

Quæ omnia licet vera sint; nos tamen semper pauidi, temperque solliciti cum metu, & tremore, ut monet Apostolus, salutem nostram operari, & ad Virginis patrocinium sedulo confugere non negamus, scientes antiquum serpente non propterea à nobis omni studio oppugnandis cessare, sed, ut Gen. 3. dicitur, adhuc insidiam calcaneo mulieris, saltem in eius semine; hoc est, in filijs eius spiritalibus: insidiatur enim calcaneo illorum, nempe extremi parti, hoc est, fini, tum ipsius mundi, cum extremis temporibus ex Apocal. 20. soluetur Satanas modico tempore de carcere suo, & exhibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ Gog, & Magog, atque perse, & per Antichristum, eiusque præcursores primum, deinde per eiusdem affectus bellum contra Ecclesiam actius, & ferocius instaurabit. Scien: Apoc. 12. quod modicum tempus habet, tum etiam insidiatur calcaneo vniuersusque nostrum: quia in exitu vitæ singulorum vehementius omnes iuxæ virtutis neruos ad eos perdendos intendit, ut habet Sacrum Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. de Extrema victione: quo quoniam odo tamen calcaneo serpens insidiatur, à Virgine eius caput obterendum prædicatur: & idcirco Virginis præsidium, ut dixi, omni quidem tempore reuerenter, & deuotè, sed impendentem præsertim morte, quando plus imminet periculi, enixius est implorandum, ut tortorifici diaconis caput proterere dignetur. quod S. Ephrem

S. Ephrazem in orat. ad Virginem precatur his verbis: Adesio mihi nunc, & semper o Virgo Dei genitrix, Mater misericordia, benigna, & clemens, in presenti quidem vite cursu seruens, proteatrix, atque auxiliatrix, hostiles quoque impetus a me auertem, & in via salutis me constituens, ac in extrema vita articulo miseram meam animam conseruans, & tenebrosos, atque horrendos pessimorum demonum aspectus ab ea procul repellens: iniremondo autem die iudicii ab aeterna me damnatione liberans, & postremo in numerum iustorum me referens, atq; in accessu tui filij Domini, & Dei gloria me haereditem efficias. Idem in Lamentatione Deiparae super passione Domini ad eandem sermonem dicens, sic ait: Erise, inquit, nos o Virgo sancta, atque intermerata a quacunque necessitate ingruentio, & a cunctis tentationibus diaboli. Esto nostra conciliatrix, & Advocata in hora mortis, atque iudicii, nosq; a futuro inextinguibili igni, & tenebris exterioribus libera, & filij tui nos gloria dignare, o Virgo, & Mater dulcissima, ac clementissima. sic ille.

DEIPARA IN MULTIPLI
Virga figuratur.

I Virgo in virga vultu in lucis scaram huarum figuratur. Hic. 1. Gen. 47. B. Virgo figuratur in virga Ioseph. cu. pa. fastigium adorat iacob meritis. Ma. 10. Est virga qua percussit iacob. N. S. Antonini. B. Donati. Psal. 109. Hic. 109. Nam. 2.

I Pla enim Virgo prefiguratur in virga Ioseph, qui dicitur est lingua Aegyptiaca Saluator mundi, cuius virga fastigium ex Apostolo Heb. 11. (juxta sensum, quem in versione sua Genes. 47. sicuti sunt Septuaginta Interpretes) adorauit iacob moriens, id quod nobis indicat unumquemque morti proximum, reuerenter adorare, & invocare debere sanctissimam Virginem, quae est virga veri Ioseph Christi Domini Salvatoris mundi, ut ab ea iuretor: *Hac enim virga Isa. 10. percussus pauebit Assur, id est, daemones, ut interpretatus est S. Antoninus. Deipara quoque ex Bonaventura in speculo B. Virginis cap. 3. Est virga virtutis, de qua Psal. 109. contra inimicos infernales, quibus magna virtute dominatur. sic ille.*
De beatissima enim Virgine, ait Hildefonfus, dictum a David Psal. 109. *Virgam virtutis tua emittet Dominus ex Sion, additq; David per apostrophem subijcere illud (dominare in medio inimicorum tuorum) sic Hildefonfus. Cui consonat vaticinium Balaam Num. 24. Orietur, inquit, stella ex iacob, & consurgat virga de iacob, & verentur ducet Moab, vastabitq; omnes filios Seth, & infra: Israel vero fortiter aget. Deipara enim stella est iacob, ut supra diximus.*

estque virga Israel, quod saepe ostendimus, quae percussit, & vastat omnes contrarias inferni potestates, & fortiter aget.

10 Haec etiam est virga illa aurea Afferri, qui ex Hieronymo lib. de nominib. hebraicis in Danielem, idem sonat, quod beatitudo, cuius virga, ut habetur Esther 4. extensa a Rege in signum clementiae contra eum, qui non vocatus atrium Regis interius ingrediebatur, vivebat, alioquin statim interficiebatur. Eodem etiam modo ait S. Antoninus 4. part. tit. 15. cap. 24 §. 4. male nobiscum accessurum ad Deum per mortem propter multa nostra demerita ageretur, nisi Virginis preces clementiam a Deo patre misericordiarum impetrarent: *Hac est, inquit Petrus Dam. serm. de Assumpt. virga illa, qua retunduntur impetus adversantium demonum, virga Aaron, per quam suus signa, & mirabilia. Baculum autem crucis intelligo, quo non solum verberatus est, sed occisus ille insatiabilis homicida, qui mortibus hominum percussit, & nutritur in Virgine virga & baculo cruce, miserorum spes, & consolatio declarat, Virga, inquit, tua, & baculus tuus ipsa me consolatus sunt haec Petrus Damianus.*

Et quoniam ipsi viri animo non minus religiose quam officiose Christo afficit in cruce morienti, non sine ingenti animae suae, quam doloris gladius pertransiit, cruciatur: ideo peculiariter illi datum est laus filijs spiritualibus singulari pietate sibi devotis, eamque invocantibus in extremo vitae constitutis, suam oppem impetite, daemones pellere, illisque ut sancto sine vitam hanc claudant, impetrare: & sicut luna praesse dicitur nocti Genes. 1. quia noctem illuminat: ita Virgo in mortis articulo, quae nocti assimilatur, suis devotis illoceat & tenebras depellit, quare Pelbartus de Tempore suar in Stellario Virginis lib. 12. part. 2. cap. 1. Virgini accommodat illud Sapient. 10. In fraude circumventionum illi affuit, & custodit eum ab inimicis, & a seductibus tentant illum, & dedit illi claritatem aeternam, quia Deipara tempore mortis a fraudibus demonum tentantium suos devotos custodit atque tutatur. Hujus rei illustre exemplum habetur in revelationum S. Brigittae c. 13. de Carolo filio ejusdem S. Brigittae propter eximiam quam ad Virginem habebat devotionem, quam in vita sua typice dilexerat, cui de bonis, & privilegijs ei divinitus

Pet. Dam. Est virga Aaron in qua sunt mirabilia. Psal. 22. Est virga in qua consolatio.

B. Virgo jurat mox rixuros sibi devotos.

Genes. 1.

Pelbartus

Sap. 10.

B. Brigittae De Carolo filio S. Brigittae

morte à
Deipara
adiviso.

uinitus concessis vehementer gratulabatur, ac pro eius dignitate tuenda; & ne quid ei de suis donis minueretur omnes cruciatus si opus esset perpeti paratus erat. Cui quid Virgo sanctissima antequam ille cessaret animam, & in ipso animæ exitu à corpore, & post eius obitum præstiterit; Deipara ipsa S. Brigittæ his verbis loco citato narrasse scribitur: Ego steti propè eundem filium tuum Carolum paulò antequam emisit spiritum, vt carnalem amorem non sic in memoria haberet, quod propter eum aliquid Deo contrarium cogitaret, vel loqueretur, nec aliqua Deo placencia vellet omittere. Neque illa, quæ possent esse quomòdolibet diuinæ voluntati contraria, vellet perficere ad animæ suæ nocumentum. Ego etiam taliter iuui eum in illo arcto spatio, id est, exitu animæ suæ à corpore, vt non tam duram poenam sustineret in morte, quod ex ea inconstans fieri posset aliquantisper desperando, & ne Deum in morte obliuisceretur. Ego etiam custodiui taliter animam ab ipsis immortalibus inimicis, id est, dæmonibus, quod nullus eorum tangere posset. Sed statim cum egressa fuit à corpore accepi eam in meam custodiam, & defensionem. Quo facto turba dæmonum festinanter fugit, & recessit, qui ex sua malicia ipsum cupiebant deglutire, & æternaliter cruciare. hæc ex illa Reuelatione. & infra Angelus testatus est Virginem Dei genitricem ex virtute sua eidem Carolo contulisse quicquid illi deerat in armis spiritualibus, & indumentis, quæ pertinent ad milites intraturos in Regno cæli ad summum Imperatorem: Casarius lib. 7. exemplorum complures recenset, qui in extremis B. Virginem sibi adesse, seque consolari conspexerunt, vt videre est à capit. 51. vsque ad 57.

Casarius.

De Ful-
berto Car-
notensi E-
piscopo à
Deipara
in morte
visitato.
Baronius.

De Fulberto etiam Carnotensi Episcopo, qui obiit anno 1028. illud memoriæ proditum est, quod etiam refert Baronius tom. 11. Annalium ad eum annum, quod eum esset erga Dei genitricem addictissimus, in cuius laudem librum conscripserat, basilicamq; constituxerat ab ea singulari remuneratus est dono, dum ipsi ægrotanti per visum apparet, sugenda aperuit sacra vbera: sic & alijs modis suos famulos in exitu vitæ consolatur Virgo sanctissima.

Salutatio
Angelica.

Ad implorandum igitur in morte Virginis patrociniū, sancta Ecclesia illa precandi formula ad Virginem vitur in salutatione Angelica: *Ora pro nobis peccatoribus nunc & in*

hora mortis nostra: & in quodam hymno: *Tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe: & sicuti mare rubrum Moyli virga percussum, ac diuisum, iter sicco vestigio Dei populo ad terram promissionis lacte, & melle manantem contendenti præbuit; ita per Virginem, quam virga Moyli, vt supra diximus, adumbrabat transitus per mare huius mundi ad cœlestem patriam electis repromissa expeditus Dei feruus redditur. Et quia de mari rubro loquimur, addam ad confirmandum, quod proposui, illud S. Bonauenturæ in spec. B. Virginis c. 3. vbi dicit, nomen Mariæ inter alia significare amarum mare: *illa enim amarum mare fuit diaboli, & Angelis eius per ipsam oppressis, & submersis, non secus ac Aegyptiis in mari rubro, & ideo eadem dicit esse amarum, & timidam dæmonibus.* ita ex Bonauentura.*

Est cōtra
diabolum
mare ru-
brum.
Exod. 14.

S. Bonau.

Maria-
maro
re dæmo-
nibus.

EORVM EXEMPLA QVÆ IN MORTE
singulari Deipara beneficio
sunt aduti.

AT verò non abs re erit in præsentia aliorum proferre exempla; qui in terribili illa hora mortis, quæ teste Aristotele lib. 3. Ethic. c. 6. merito omnium terribilium terribilissimum existimatur, Deiparæ sedulo se commendantes, singulari eius opem sicut experti; vel eiusdem visitatione consiliati ex hac vita fidencius emigrarunt: ac ut ipsidem verbis quib' ab Auctoribus, vnde ea exemplarius scribuntur, atq; altius repetenda duximus, quo auxiliij à Deipara collati necessitas, vel opportunitas magis perspicue omnibus appareat.

Aristot.

S. Opportuna Virgo, & Monialium Abbatissa, cum graui corporis ægitudine teneretur, exacta quadam nocte vidit B. Caeciliam, & S. Luciam causa visitationis ad se venire; quas cum vidisset blando sermone ita salutauit: *A vere sorores Caecilia, & Lucia; quid præcepit Ancillæ suæ gloriosa Virgo Maria cœlestis Regina, & omnium Virginum Domina? Respondentes sacræ virginis Caecilia, & Lucia dixerunt: O splendidissima sponsa Christi Opportuna, expectat aduentum tuum intacta Virgo Maria, vt filio eius coniungaris in cœlo, quem totis visceribus dilexisti in mundo; ornata corona gloriæ tuæ, & accensa lampade, debes ire obuiam sponso, & sponsæ. Post lætitiā autem tam præclaræ visionis, & visitationis, dum clerus in exitu sanctæ illius animæ, &*

Miraculi
Oppor-
tuna Vir-
gini de
sua mor-
tu
in sup-
malora
Deipara
adisi.

astantes

stantes sanctimoniales psalmos decantarent, & ipsa cum eis decantaret, respiciens ad ostiū domus, dixit his, qui psalmos decantabant: Ecce advenit Domina mea beata Virgo Maria, cui vos commendo, quos in hoc seculo amplius non videbo. Extendente autem ea brachia, quasi Matrem Dei velle amplexari, sancta ejus anima carne est soluta, & vivit cum Christo per æterna sæcula. hæc ex vita ejusdē à Sancto Adelelino Episcopo Sagienti literis consignata apud Surium tom. 2. die 22. Apr.

Surium. Eximplum. S. Arnulphus Episcopus Suessionensis in vigilia Assumptionis Domine nostræ, quierat sabbati dies, mortem suam imminere dixit fratribus: Parate jam, inquit, funeri necessaria, nam sub noctis initium decedam, ut m. d. Dominus, cui pro viris, servire conatus sum; hæc æterna nocte revelavit, cum ille terræ motus, & aeris concussio fragorem cellæ excitaret. Sub prima enim qualitatione B. Petrus Apostolus ad me venit significans mihi peccata remissa, & vitæ januam patere. Sub altera qualitatione cum multis Angelicis spiritibus S. Michael me invasit, pollicens, se duce, me ad beatam vitam ingressurum. Tertia concussione adfuit Domina nostra vera misericordie mater, multis stipata sanctarum virginum agminibus; benignissima voce me certiorē efficiens de anima mea inter Assumptionis eius gaudia in cœlos transferenda. Sub horam autem vespertinam corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi summa cum devotione percepit, sicque ad requiem aspirans sancto crucis signo se consignavit, & in ipso Domine noctis ingressu, de seculo se subrigens, in pavimento cinere, & ciliis strato feliciter obdormivit 18 Kal. Septembris. hæc ex ejus vita à Liliandro Episcopo Suessionensi conscripta cap. 4. & 5. apud Surium tom. 4. die 15. Augusti.

Surium. Eximplum. Quidam nomine Florentius vir eloquens & moribus civilis, qui simonia perfidus valde se contaminarat, in cujusdam Episcopi suscepto patrocinio; gravissimè decumbere, jam jamque moriturum se affirmabat, atque inter accerbos, mæstosque luctus, crebrosque singultus, per amicos à B. Joanne Gualberto Ordinis Vallis Umbrosæ Institutore, habitum Ordinis ejus sibi donari petiit. Assensit vir sanctus, nec multum cunctatus, noviorum habitu eum induit. Eo indutus cum jam revaluisset, & septioni innixus Monasterium perustraret, prior morbi vis eum de novo invasit, & ut

morti propinquus videretur. Id ubi sanctus addivit, ad lectum ægroti cum multis fratribus accessit, eumque à corpore migraturum Domino commendavit. At æger caput suum pallio, quo erat opertus texit, & vultu sancto, cur id faceret, inquirenti respondet timens, ac tremens: Video datam prope assistere, è cujus ore vasta flamma funditur, & ex naribus fumus sulphureus prodit. eum autem locum, in quo illum cernebat visus Dei indicasset, ille ablata à manu tenentis cruce, diabolum ea egregie verberavit. tum ille mox instat tumi evanuit, & ægrotus in has prorupit voces: Ecce audivit datam, ecce recessit; & ecce adest beata Maria, sancti; Petrus, & Benedictus. Atque his dictis spiritum exhalavit. hæc ex Basilio Melanensi Generali Ordinis Vallis umbrosæ in vita Sancti Joannis Gualberti apud Surium Surium. tomo 4. die 12. Julii.

Cum S. Richardus Episcopus Cicestrensis morbo esset prægravatus, & consecutus illam Psalmistæ vocem: In manus tuas Domine commendo spiritum meum, crebro iterabat. Ad beatissimam quoque Christi matrem, semperque Virginem Mariam subinde corde simul, & voce se converterens, aiebat,

*Maria mater gratia
Mater misericordia
Tu nos ab hoste protege,
Et hœc a mortis suscipe.*

*S. Richardus Episcopus Cicestrensis
morbo esset prægravatus, & consecutus
illam Psalmistæ vocem: In manus tuas
Domine commendo spiritum meum,
crebro iterabat. Ad beatissimam
quoque Christi matrem, semperque
Virginem Mariam subinde corde simul,
& voce se converterens, aiebat,
Mater misericordia
Tu nos ab hoste protege,
Et hœc a mortis suscipe.
Psalm. 10
Offic. Eccl.*

Mandavitque suis Capellanis, ut ea verba ad ejus aures pronunciare non cessarent. Atque ita inter suspiria piæ devotionis, & verba sacre orationis adstantibus Religiosis Presbyteris, & Clericis, Laicis quoque fidelibus B. Richardus animam deinceps in illa beatissima civium suorum vitam societate reddidit Creatori. hæc in ejus vita apud Surium tom. 2. die Surium, 2. Aprilis.

In hora transitus S. Patris Domitici Ordinis Praedicatorum institutoris adfuit beata illa ma Virgo cum filio, prout revelatum fuit curdam devoto Patri Priori Conventus Brixienfis, Christo ac qui dicebatur Fr. Gicala Longobardus, qui postea Brixie Episcopus fuit. Hic enim eadem die hora, qua S. Pater migravit è seculo, anno ætatis suæ quinquagesimo primo, feliciter te orationem vidit interioribus oculis quandam aperturam in caelo, per quam submittebatur candidissimæ dux. luminitatem unius

T t scalz

scalæ tenebat in manu B. Virgo Maria, alterius summam partem filius eius Iesus Christus tenebat; Angeli vero discurrebant per eas ascendendo & descendendo. Et in fine utriusque scalæ sedes posita erat, & vnus super eam sedens, qui similis erat fratri prædicatori habens faciem velatam eunti versus Ierusalem caelestem Scalas autem illas sursum traherant Dominus Iesus cum matre paulatim, & dicebatur sursum simul cum illis scalis, sedes pariter cõsedente, comitantibus Angelis. Denique receptis in celum scalis, & sede cum sedente aperta illa clausa est, visioq; disparuit. Quapropter subito dictus frater preiit Bononiam, & reperit quod illo die, hora Pater de mundo in caelum transferat. hæc S. Antoninus 3. part. hist. 2. d. 23. cap. 4. § 14 in vita sancti Domin.

Exemplum. Vidua ægrozanti Despran adej, ac sidem de sancta in xta per solui.

14. Religiosa quædam vidua, quæ in sancta viduitate diu seruierat Domino, & filias suas in sancta virginitate sponte caelesti integras seruabat, in villedibro prope Nubellam in extremis laborabat. Vidit autem hæc nostra Maria de Ogenes beatam Virginem sanctæ viduæ assistentem, & quasi habello quodam caloris æstum, quo torquebatur, humanissime temperantem. Cum autem anima illius iam esset egressura à corpore, turba dæmonum insidiantium nulli orationum instantiæ cedere voluit, donec clauiger æthereus crucifixi vexillo eos torpiter pudefactos profligaret postquam autem defuncta est, vidit Christi ancilla beatissimam Virginem cum multitudine caelestium puellarum psallentium, & Deum laudantium, & velut in duos choros distributarum circi eius corpus versant. Cumq; Sacerdos pro more exequias celebrare, summus Sacerdos Christus cum sanctorum frequentia officium, (vt videatur) etiam complebat, & mirandum in modum Ecclesia triumphans militanti respondebat. hæc Iacobus de Vitriaco Cardinalis in vita B. Mariae Ogiacensis lib. 2. c. 3. apud Janium tom. 3. 16. eunij.

acobi de Vitriaco. Surius. Exemplum. Morians Lyduina Vrg. Christi cum Maria ap. parat. ac purgatoris pœnas cõmutantis.

Cum iam ad exitum tenderet Lyduina Virgo sanctissima solaq; esset, cum cunctis domesticis absentibus, ipso Pascatis die, & contemplationi summo mane vacaret, vidit ad se vementem Dominum Iesum cum sanctissima Matre sua, & duodecim Apostolis, multaque & Sanctis & Angelis. Sedit autem Christus ad lectuli eius dexteram, beatissima Maria ad sinistram, alijs in orbem honestissime eam circumstantibus. Vidit etiam mensulam ornatum, &

in ea ceu sacri olei vasculum elegantissimum, Crucem quoq; pulcherrimam, & cereum valde luculentum, totum cubiculum mirifice illustrantem. Erat tunc corpus Virginis innumeris angoribus à vertice vsque ad pedes oppressum, & afflictum. & ecce sentit ab ipso Salvatore sacerdotibus induto vestibus loca corporis sui omnia perungi, quæ in morituris sacro oleo vngi solent, sed nulla Salvatorem audit verba proferentem, Inde Christus ponit in manu eius cereum, eumq; tenet cum matre sua, cruce illic inuisibiliter permanere donec exhalaret spiritum. Cum autem defuncta esset, rogauit Dominum, vt extremum vitæ eius finem tot doloribus, & afflictionibus cumularet, vt à corpore exiens anima sine purgatorio mox ad illum possit euolare. Respondit Dominus: ita fiet filia, vt petis, post biduum cantabis alleluia cum alijs Virginibus in regno Patris mei. Atque ipsa post biduum excessit. hæc Ioannes Bugnanus Ordinibus Minorum in vita B. Lyduinæ part. 3. cap. 11. apud Surium tom. 2. die 14. Aprilis.

15. His omnibus subiiciam memorabile exemplum de Innocentio III. in libr. 2. vitæ B. Innocentii. III. Luitgardis Virginis à Thoma Cantipratensi litteris mandata apud Surium tom. 3. Dominus Innocentius Papa tertius post celebratum Lateranense Concilium ab hac vita migrauit, moxq; apparuit visibiliter Luitgardi: illa autem ut vidit eum ingenti flamma cinctum, quisnam sit percunctatur. Respondit se esse Innocentium Papam. Et illa cum gemitu: Quid hoc est, inquit, commune omnium nostrum patrem tam diu cruciari? Respondit ille tres ob causas ita crucior, quæ etiam æternis supplicis me iustissime addixissent, nisi per intercessionem piissimæ Mariæ Dei, cui monasterium condidi, in extremis me petrauit. his dictis cõfessus disparuit, hæc ibi.

Cæterum non tantum in exitu vitæ Virginis operem experimus, sed in uniuersum in cunctis necessitatibus ipsa humano generi subuenire, ac dæmones longe arcere, eorumq; conatus comprimere dignatur. quod præter alia in Esther, Iudith, & Debbora clarissimis feminis in lege veteri, quæ de hostibus gloriose triumpharunt, & ut verbis utar Hieronymi in prolo-

Surius. Exemplum. Innocentius. III. Pontif. aternas cõferens pœnas per eundem euadit. B. Virgo in cunctis necessitatibus subuenit. Probatur ex figuris veterum

aut te o Mater misericordia consequi nec tibi appropinquare potuit. ita Rupertus. Hic tamen animadvertendum est ex Suarez 3. part. tom. 2. disputat 30. sect. Virginem quamvis tentari potuerit exterius à dæmone; (nam etiam Christus tentatus fuit) non tamen ab intus. eo. quia carebat fornice, & omni potentiarum inordinatione; verùm tamen à flamma charitatis ejus perterritos longà effugatos dæmones dicit Richardus. Quare sanctus Bernardinus Senensis tomo 2. sermone 51. artic. 3. cap. 2. Sicut magnus, inquit, ignis effugat muscas, sic à sua ardentissima mente, & inflammatissima charitate dæmones effugabantur, & pellebantur, in tantum, quod solum in modico non ausi erant respicere mentem ejus, nec à magno spacio illi appropinquare: si enim hoc legimus de aliquibus sanctis, saltim post aliquem de dæmonibus in tentationibus acquisitum triumphum: quando magis de Matre Domini nostri credendum est, quæ semper contra omnes dæmones triumphavit. hæc S. Bernardinus. Ideo Cant. 1. legimus: Equitatus meus in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea: & licet per equitatum Dei virga Moysis, qua divinum est in mare rubrum, in quo demersus est Pharaon cum Ægyptijs, ut cap. 20. dicebamus, rectè intelligi possit, in præsentia tamen Angelos reponere possumus: neque unum alteri expugnat, nam pleraque in exitu Israel de Ægypto invisibiliter ministerio etiam sanctorum Angelorum sunt patrata. pro cuius explicatione animadvertendum est, Angelos, qui sunt militia cælestis exercitus, in hoc loci dici posse equitatum Dei, ut placet Gregorio Nysseno, & Galileo petyte in Cant. 1. & confirmari potest ex Zach. 1. & Apocal. 19. ubi hæc legimus: Exercitus qui sunt in cælo, sequentur verbum Dei in equis albis: propter hos cælestes exercitus Deus optimus appellari solet Deus Sabaoth, id est, exercitum. Horum equorum significationem in Angelis eleganter explicat Dionysius Areopagita cap. 15. de cælesti hierarchia. Beata igitur Virgo equitatus Dei in curribus Pharaonis assimilatur: sicut enim in liberandis Israelitis ex servitute Ægyptiaca equitatus Dei fortitudo nimirum sanctorum Angelorum enituit in subvertendo Pharaone, & curribus ejus in mari rubro: ita Deiparæ fortitudo in exitu servorum Dei ex mundo ad terram promissionis præcipue elucet in dæmone, ejusque curribus, seu munitio-nibus evertendis, penitusque demergendis in

mari rubro passionis Christi, cujus virtute dæmones à sanctissima Virgine omnino expugnantur. In S. Brigittæ Revelationibus in S. Brigittæ sermone Angelico cap. 20. Angelus cum dixisset de promptitudine Angelorum in obsequium sanctissimæ Virginis, (subjicit hæc verba: Super omnes etiam malignos spiritus ipsam sic Deus potentem effecit, quod quotiescunque ipsi aliquem hominem Virginis auxilium ex charitate implorantem impugnaverint, ad ipsius Virginis nutum illico pauidi procul diffugiunt, volentes potius poenas suas, & miseras sibi multiplicari, quam ejusdem Virginis potentiam super se taliter dominari. Eadem S. Brigitta lib. 1. cap. 9. & lib. 6. cap. 21. docet, ad nomen sanctum Mariæ dæmones quasi aves rapaces prædam, nimirum animam, ex unguibus, quibus tenebant, eam quasi territos relinquere, iterùm verò aduolare, & reverti ad eam, nisi aliqua emendatio sublequatur. Quod ipsum de Virginis nomine factissimo elegantè testatur Germa. oratione in Zonam Deiparæ cum eam sic affectus: Tu nequissimi hostis contra servos tuos invasiones, solam tuam nominis invocationem sanctissima repellens, tuos, atque incolumes servas.

DDIPARA PER AVRORAM

significatur.
 18 Sane in Deiparam, quam per columnam ignis, & nubis, quæ populo Dei in deserto præibat significatam, capit. 3. diximus, rectè congruit illud Exod. 14. Jamq; aduenerat vigilia matutina, quando scilicet Aurora solis nuncia confurgit, Et ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum per columnam ignis, & nubis interfecit exercitum eorum, & subvertit rotas currum, & profundum exercitus Dei per ipsam nos respiciens Deus, dæmonis vires omnino contriuit, & quotidie contenti, ideo hoc ipsum euenisse narratur in vigilia matutina, tempore scilicet mysticæ auroræ, hoc est, Virginis, ut mox dicemus. Idcirco ex Bonauentura in speculo B. Bonavent. Virginis capit. 9. Dæmonibus illud Job 24. Job 24. quod de adulteris nocturnis dicitur, applicari potest, Si subitò, inquit, apparuerit Aurora est Aurora arbitrantur umbra mortis, timent enim depræhendendi, atque puniri, ideoque fuga sibi consulunt, ac si Aurora esset umbra mortis. Similes aves nocturnis, & avibus nocturnis, quæ tenebris delectantur, & earum pleraque inter animalia immunda

Suarez.

S. Bernardinus.

Cant. 1.

Curr B Virgo assimilatur equitatus Dei, id est, Angelus

Nyssenus Gualielm. Zach. 1. Apoc. 19.

Dionys. Areop.

Exod. 14.

Cant.

Sermon.

Rupertus Cant.

Per. D.

Platon.

Cant.

Bonavent.

B. Virgo

Arbitrantur umbra mortis, timent enim depræhendendi, atque puniri, ideoque fuga sibi consulunt, ac si Aurora esset umbra mortis. Similes aves nocturnis, & avibus nocturnis, quæ tenebris delectantur, & earum pleraque inter animalia immunda

immunda Leuit. 11. enumerantur: ita princeps tenebrarum cum suis satellitibus, cum sint latrones nocturni, & spiritus immundi, hanc

Cant. 6. Virginem, quæ *Cant. 6.* est sicut Aurora consurgens, quando per peculiarem deuotionem in alicuius anima veluti exoritur, timent illam, & aufugiunt. Virginem autem in Aurora significari docet Auctor inter opera Bernardi sermone 4. super Salue Regina loquens cum eadem.

Bernard. De te, inquit, secretorum celestium confesus Salomon dicit: Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora consurgens, &c. Aurora semper noctem sequitur. Nox precedit Auroram. Quid autem est nox frigida, & obscura, nisi originale peccatum, frigidum concupiscentia, obscurum ignorantia? Tu ergo processisti, ut Aurora lucida, & rubicunda, quia super originali peccato in utero matris nata es lucida cognitione veritatis, & rubicunda amore virtutis. sic ille Rupertus Tuitiensis Deiparam in commentarijs super Cantica sic affatur: Quando, inquit, nata es o Virgo beata, tunc vera nobis Aurora surrexit. Aurora pronuncia dei sempiterni, quia sicut Aurora quotidiana finis præterita noctis, & initium diei sequenti: sic natiuitas sua ex semine Abrahæ clara ex stirpe Dauid finis dolorum, & consolationis fuit initium, finis tristitia, & latius nobis extitit principium. hæc Rupertus. Virginem etiam in

Rupertus Tuitiensis Cant. 6. Aurora significari tradit Petrus Damianus sermone de Assumptione, eiq̃ue applicat illud *Psal. 73.* Tu fabricatus es Auroram, id est, Virginem, & Solem nimirum iustitia, ad est, Christum, qui de Spiritu S. est conceptus.

Petr. Dam. Psal. 73. Merito autem Deipara dicitur esse sicut Aurora consurgens *Cant. 6.* Aurora enim terminus est noctis, & diei principium, solemque adesse testatur, nocturnas aues effugat, diuinas verò ad concinendum inuitat, iugiter etiam in splendorem maiorem proficit, eoque tempore decedit ros album, quo ab æstu refrigeratur sata, & fecundatur terra: ita Virgo Deipara mundo ignorantia, & peccatorum tenebris circumfuso illoxit, veluti æternæ caliginis exterminium: solis iustitiæ non tantum prænuncia, & genitrix, sed etiam Genitrix demones veluti tenebrarum aues immundas, ut supra dixi, longè expellit: Dei seruos, & ipsos Angelos tãquam aues diei sublimè volantes, ad Dei laudes excitat, atq; inuitat, multò melius quam olim tres illi pueri à Babilonicæ fornacis incendio liberi creaturas omnes ad Deo benedicendam inuitabant: cum longè maioris Dei in

humanum genus beneficia per Deiparam inuenerint, & obuenerint. Est item sicut Aurora iugiter confugens cum in suis omnibus actibus dum viveret, maioribus meritorum incrementis semper excieuerit, & nunc eius apud homines cognitio, & in eam pietas in dies magis magisque perpetuò propagetur, eiusque precibus diuina gratia in hominum animas deinceps veluti ros album, quo ab æstu tentationum, & concupiscentiæ refrigerantur, & ad bona opera germinanda fecundantur: ideo Deipara ipsa à Germano Patriarcha orat. de oblat. Virg. vocatur ardoris, qui est in nobis Ros diuinus, excicati nostri cordis diuinitus irrorans aspersio. Possimus etiam rosis nomine hunc Dei intelligere, cuius in veterum Virginitatis descensus per Ros in vellus Gedeonis Iudic. 6. propter seruatum in Incarnatione Matris virginitatem significatur, cuius aduentum Patres antiqui illis verbis precabantur *Isa. 45.* Rorate cæli desuper, & quemadmodum ex velere Gedeonis expresso, concha rore impleta est: ita ex Deipara sanctissima tanquam ex Aurora pulcherrima, & purissima Ros cælestis Christus Dominus, omnem hominem ventem in hunc mundum illuminans, atque ad bona opera fecundans, prodijt, qua metaphora vsus est Dauid *Psal. 109.* ubi enim legimus in vulgata: Ex viro ante Luciferum genuit te. ex hebræo possumus, teste Iansenio in hunc Psalmum, veterere: Ex viro Aurora ros natiuitatis tuæ, ut indicetur Christus ex purissimis sanguinibus in vetero virginali conceptus, & ex ea genitus sicuti ros, quem Aurora demittit, mundo gratissimus aduenisse. vide Lyranum, Iansenium, Titelmæonum in Annotatione in hunc Psalmum, ubi varias lectiones, & explicationes afferunt, atque hæc de Deipara significata per Auroram, quam *Iob 24.* demones nocturni latrones timent dicta sint.

19. Verùm ad inuocationis Deiparæ vim, & efficaciam quam contra demones habet intelligendam, præclarum est illud, quod habet S. Bernardus apud S. Bonaventuram in speculo B. Virginis cap. 3. de hoc agens: Non sic, inquit, menti hostes visibiles quasi castrorum acie copiosam, sicut aërea potest, tu Maria vocabulum, patrocinium, & exemplum sumunt, & per eum sicut cera à facie ignis ubicumque inueniunt crebram huius nominis recordationem, deuotam inuocationem, solent à imitationem. sic Bernardus.

Germano Patriarcha.

Iudic. 6.

Isa. 45.

Psal. 109.

S. Bernardus S. Bonaventura.

*Tentatio-
nes mri-
gantur in
uocata
Virgine
Ecclo. 43.*

*Exemplū
S. Iustine
& S. Cy-
priani
Nazianz.*

*Nazianz.
An. iste S.
Cyprianus
fuerit Car-
thaginensis,
vel Antio-
chenus.*

*Damones
à Virgine
colenda &
inuocan-
da homi-
nes auer-
tere conan-
tur. lu-
dib. 7.*

*Damones
lupos imi-
gantur.*

& de ea quidem dicere possumus illud Ec-
cles. 43. In sermone eius silius uentus, & in cogi-
tatione sua placuit abyssum. hoc est ipsa orante
cessat uentus diabolicæ tentationis, & quando
de ea deuotè cogitamus, placat abyssum cor-
dis humani, quod est profundum, iustar abyssi
ac tenebrorum, cuius rei exemplum sit sancti-
ssima illa martyr, & uirgo Iustina, quæ, ut re-
fert Nazianzenus homilia de sanctis Cypri-
ano, & Iustina, libidinis facibus exagitata à dæ-
mone (quem magicis artibus Cyprianus ad
oppugnandū Virginis, quam iuuenis quidam
vehementer deperbat, propositum miserat)
ad Deum recurrit. simulque Virginem Ma-
riam suppliciter obsecrauit: ut sibi Virginis pœni-
tentiæ auxilium ferret: interim corpus ieiunio,
& humi cubatione, quæ sunt castitatis ar-
ma exercens, tandem ex dæmone victrix Dei-
paræ patrocinio euasit, ipsumque Cyprianum
ad fidem hac occasione conuersum nobilis
martyrii inclytum collegam habuit, quorum
festum Ecclesia anniuersario ritu die 26. Sep-
tembris celebrat. Video in hoc Nazianze-
num confundere Cyprianum Episcopum Car-
thaginensem, cui hæc contigisse existimat,
cum Cypriano Antiocheno, cui uerè hæc tri-
buitur historia, quod facillè ex nominis simili-
tudine euenire potuit: nobis satis sit Iustinam,
teste Nazianzeno in suis tentationibus Deipa-
ræ à se inuocata, præsentissimam opem con-
tra dæmonem esse expertam. Porro dæmo-
nes à Virginis potentia sibi metuentes pro sua
uirtute per se, & per Hæreticos Vigilantium Lu-
therum, alioque eiusdem pestis contagio in-
fectos, Homines à Virginis inuocatione auer-
tere conantur, per quam tanquam per Aquæ-
ductum diuina misericordia ad nos deriuat-
tur; in hoc imitantes Holofernem, qui in
obsidione Bethulæ Aquæ ductam incidit, præ-
cepit, ut obsessi ciues necessario aquæ uisū de-
stituti ad deditiōem compellerentur, & ita
in eius potestatem uerterent. Qua in re lupos
quoque imitantur, qui ouis, quam inuadunt,
illico fauces stringunt, ne balatu suo canes, &
pastores ad sui liberationem accerstat: ita &
ipsi omni studio nituntur Virginis inuoca-
tionem impedire, ne precibus pulsata, opem
ferat, & ipsi prædā amittant. Cuius rei ex-
emplum habemus in Theophilo, cui dæmon,
ut cap. 20 dixi, persuasit, ut Christum eiusque
Matrem abnegaret, sed Virginis eiusdem ope
resipuit.

Aliud uerò exemplum illustre in Prato Spi-
rituali Sophronij cap. 45. legitur, quod in
septima Synodo, quæ est Nicæna 2. Act. 4. Spirituali
eiusdem Synodi iussu est recitatum, quod nos
cap. 29. referemus, ubi dæmon ab impugna-
tione Ienis cuiusdam se cessaturum promitte-
bat si ab adoratione imaginis Dei genitricis
Christum gestantis abstineret.

20 Id ipsum aperte colligitur in milite quo-
dam apud Cæsarium lib. 2. Exemplorum ca-
pit. 12. qui cum multas diuitias à patre sibi re-
lictas vindicta prodegeret, ob idque tristis so-
lum uertere cogitaret, ne apud notos mendi-
care cogereetur, à nefario quodam suo villico
dæmonum consuetudini assueto, nocte per
quoddam nemus ad locum palustrem ad dæ-
monem adductus, qui maiores ei diuitias, at-
que honores est pollicitus, modò Christo ab-
renunciaret; quod importunus villici uasio-
nibus, inuitus tamen effecit. & Christum (ut
Cæsarj uerbis utar) ore negauit, & manu ex-
festucauit, atque diabolo fecit homagium.
Tunc adiecit diabolus, adhuc opus imperfe-
ctum est, etiam abrenunciare debet. Matrī Al-
tissimi illa est enim, quæ maximum nobis in-
fert damnum: quos filius per uirtutem abiecit;
Mater, quæ nimis misericors est, ad indulgentiam
reducit. quod cum miles se facturum
constanter abnueret, re infecta, ingenti tamen
scelere obstructus, redijt. Verum dum reuer-
titur ad Ecclesiam in uia diuertit coram altari
ad imaginem Deiparæ filium in sinu gestan-
tis prostratus, ex intimoque corde magno fle-
tu, & clamoribus matrem misericordiam im-
plorabat, quo sibi admitti sceleris uentiam à fi-
lio impetraret. mira res, ipso audiente, Deipara
filio hæc dicebat. O dulcissime fili misere huic
homini Puer uerè ut delicti grauitatem militi
ostenderet, se aliquantulum dorum exhibuit;
nam faciem à Matre euentens, nihil ei dicebat
cūque iterum rogaret hominem seductum
asserens. Matrī dorsum uertit dicens: Homo iste
me negauit, quid ei faciam? Tum Imago iur-
rexit, puerum super altare posuit, eiusque pe-
dibus prostrata: Rogo, inquit, fili, ut propter
me dimittas ei hoc peccatum. Mox intans
matrem eleuans, ait, Mater nunquam tibi aliquid
negare potui, ecce propter te totum
dimitto: hæc omnia cum non ipse solus, sed
& alius miles, qui prædā, ac bona illius eme-
rat, quæ iste uendebat, catu eandem Eccle-
siam ingressus uidisset, & audisset, uincam
filiam

*Cæsarim.
Miles qui
Christum
abnega-
ret, per Ma-
riam re-
concilia-
tur.*

*B. The-
odorus
Christi
ad A-
loem
dian-
ne m-
rio.*

*Dian-
Stru-
B. a-
Chri-
in ex-
ficti-
q. q.
ya.*

lra

filiam ei in matrimonium collocavit, ac do-
tis nomine bona ab eo vendita tradidit, polli-
citus se eum hæredem reliquorum bonorum
post mortem futurum, cui iste læto animo
annuit, sicque per Deiparam & peccati veni-
am, & bonorum temporalium affluentiam est
consecutus. Addit Casarius rem fuisse adeo
contestatam, vt vterque miles cum hæc scri-

beret, adhuc, vt putabat, viveret. Eandem hi-
storiam narrat Vincentius Beluacensis libro
7. specul. histor. capit. 105. & 106. asseritque
euenisse in Castello quodam Aquitanie in ip-
sa nocte Assumptionis Deiparæ, in qua ille
resipuit, & per Deiparam sui sceleris
veniam est con-
secutus.

Beluacens

PASSIONIS DOMINICÆ TEMPORE VIRGO

Deipara filio ad Aquilonarem partem affuit, vt impetus dæ-
monis ad Aquilonem significati, per eam comprimi
intelligantur.

CAPUT XXV.

Virgo
cruce
Christum
ad Aquil
loam sta-
bant non si-
ne myste-
rio.

Enique vt intelligamus quan-
tum præsidij Deus optimus
contra dæmonis astutiam, at-
que sæuitiam, qui tanquam Leo
rugiens circum quærens quem
deuoret, nobis in sanctissima

Virgine contulerit, illud etiam animaduertens
dum est, non vacare mysterio beatissimam
Virginem cum ad crucis dexteram filio adef-
set momenti Aquilonarem partem tenuisse, ut
ex hoc significetur, quod animaduertit san-
ctus Bernardinus Senensis tomo 3. sermone 2.
de nomine Mariæ artic. 3. cap. 2. *Qua ab A-
quilone, vt dicemus, nobis impendent mala, per
eam vniversa propulsari.* Quod vt melius in-
telligatur, sciendum est, ex Damasceno lib. 4.
de fide orthodoxa cap. 13. Sedulio lib. 4. car-
minum. Beda in Luc. 23. & alijs. Christum
Dominum in cruce facie ad occidentem spe-
ctasse in Caluarie Monte; idque Iudæorum
studio ita factum, ut dorsum contra Ieroso-
lymam haberet, quæ Caluarie ad Orientem
erat, ne videlicet eius aspectu, qui ab ipsis per-
fimum scelus cum iniquis reputatus erat,
vrbis illa, vt impij ipsi existimabant, pollueret-
ur, atque ita illum hac consolatione, quam ex
conspectu templi, & vrbis capere potuisset,
indignam existimarunt, quod in præam ip-
sorummet Iudæorum futurum Ieremias cap.
18. prædixisse videret ex persona Domini:
*Dorsum, inquit, & non faciem ostendam eis in
die perditionis eorum.* peccatum enim, quo
Christum occiderunt eo die commissum eam

sa fuit perditionis, & malorum omnium, quæ
in hunc vsque diem Iudæis iusto Dei iudici-
o per omnem terræ orbem latè dissipatis
euenerunt. Nec sine mysterio Christus in cruce
Occidentem respiciebat, quia scilicet ad-
uersus Mortem, qua per occasum significa-
tur, pugnabat. hoc etiam sicut ad gentes in oc-
cidentalibus plagis positas, quarum princeps erat
Roma, perpetua Vicarij sui sedes futura, o-
culo suæ misericordie intendebat, iuxta il-
lud Psalm. 65. *Oculus eius super gentes respici-
unt.* Hinc factum est ex Basilio lib. de Spiri-
tu S. cap. 27 Athanasio quaest. ad Antiochum
16. Damasceno loco citato, Tertuliano in
Apolog. c. 16 Iustino lib. quaestionum quaest.
118 Origene hom. 5. in Numer. vt solemne
fuerit Christianis ad Orientem in fundendis
precibus spectare, vt ad Christum in cruce
pendentem, & in cælum ascendentem; at-
que ita ad iudicandum inde venturum con-
uersi orientinam & cum in cælum fereba-
tur ex monte Oliveti, qui ad Orientalem Ier-
osolymæ plagam est situs, ascendit, iuxta il-
lud Psalm. 67. *Ascendit super cælum, cæli ad Ori-
entem;* quamuis inde etiam dum ascenderet
ad Occidentem respiciebat, quod ex vesti-
gijs suis ibi relictis, & ex illis verbis Psalmi
colligitur, *Ita facte est, qui ascendit super occi-
dum.* Atque à duobus illis Angelis sic ven-
turus prædicatur: *Quomodo viderunt eum
Apostoli euntem in cælum;* quem orandi mo-
dum ex institutione Apostolica perfectum
esse docent Damascenus loco citato & Ba-
silii

Psalm. 65

Basil

Athanasio

Damasc

Tertulio

Iustin.

Origen.

Christiand

cur ad Ori-

entem.

conuersi

orabant

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Psalm. 67

Basilius Hieron. Iudæi ad Occidentem prabant.

filii de Spiritu sancto cap. 27. Iudæi enim antiquitus ex Hieronymo in Ezech. 8. è conuersione ad Occidentem iuxta situm templi orabant; sed enim tanquam rem deestandam Ezechiel loco citato offensi sunt illi, qui doria templo vertentes ad ortum solis adorabant. Cum igitur Christus in cruce (ut dixi) occidentem respexit, consequens est Aquilonarem plagam huius dexteram fuisse, quem admodum situm orbis consideranti facile patet. quod & Bedalio lib. 4. carminum agens de Christo in cruce suffixo sic cecinit:

Sedulius.

*Quatuor inde plagas quadratis colligit orbis,
Splendi dux auctoris de vertice fulgor Eous:
Occiditio sacra lambuntur vertice pianæ
Aræon dextra tenet, medium lœua erigit axem.*

B. Virgo d. dextris sibi stab.

2. Ex his consequitur etiam Virginem Matrem, quæ à dextris, vt credere patet, illi astabat inter Christum, & bonam rationem à dextris cruci suffixum constituisse, & Aquilonem non absque mysterio tenuisse tanquam firmissimum aduersus Aquilonares impelliones propugnaculum: Aquilo enim in sacris literis crebro in malam partem sumi solet, quippè per eum inter alia dæmon intelligitur propter eam, quam in orientis se super superbiam efficiendo appetitio Aquiloneal. t. dicitur, & quia eius suggestione veluti flatu frigidiimo homines à bonis operibus torpent.

Aquilo da monem significat.

Isa. 14.

legitur enim apud Isaiam cap. 14 dixisse, *In celum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonæ.* & ierem. 1. *Ollam succensam vidit Propheta à facie Aquilonis, audivitque à Domino, ab Aquilone panditur malum super omnes habitatores terra.* & id. d. Gregorius super Cantic. 4. in illa verba, *Surge Aquilo, Quia, inquit, per Aquilonem, qui in frigore constringit, & torpentes facit, nisi immundus spiritus designatur qui superbos omnes dum possidet, à bono opere torpere facit.* Idem etiam libro 17. moralium cap. 11. in illa verba, *Qui extendit Aquilonem super vacuum:* docet Aquilonis nomine diabolum significari qui dixit, *Sedebō in monte testamenti in lateribus Aquilonis.* Qui, inquit Gregorius, *super vacuum extenditur, quia illa corda possidet, quia animi amoris gratia non replentur* & libro 18. moralium cap. 11. *Olla, inquit, succensa, quare scilicet vidit ieremias à facie Aquilonis, est cor humanum secularium curarum ardoribus, desideriorumque anxietatibus fervens,*

Jerem.

Greg. in Cantic. 1.

Job 26.

Isa. 1.

quæ à facie Aquilonis, id est. dæmonis suggestio- nibus inflammantur. ita Gregorius: Ad ea igitur auertenda, quæ ab huiusmodi Aquilone nobis imminet mala, finguntur Dei beneficio Virgo sanctissima humano generi in præsidium tributa est, & ideo ad hoc significandum versus eam partem, vnde mala ingruunt, Aquilonarem scilicet, ad dæmonum tutorem reprimendum, dum staret iuxta crucem Iesu, constituisse ostendimus, quati civitas tetragoni munitissima, ad quam peccatores à facie Aquilonis fugientes tuto se recipere possint. id quod eleganter cecinit Regius Propheta Psal. 47. sub typo Ierusalem, *Fundatur, inquit, exultatione uniuersa terra mons Sion, dicitur à Aquilone, cuius Regi magni, quasi dicat, mons Sion, qui est ad meridiem Ierusalem iunctus cum lateribus Aquilonis, quæ sunt reliqua vrbis pars, efficiunt civitatem illam Regi magni, dicitur, & Geotibus per latera Aquilonis significatis conlata intelligatur, de beata tamen Virgine explicari potest, ut cap. 4. & 14. dixi, quæ suis precibus, & iustus in feruore charitatis permanentes, & peccatores à frigore Aquilonis ad se confugientes complectitur, atque fouet, & Cantic. 4. collum Deiparæ dicitur esse sicut turris David. Collum vero, ex Hailgrino est, eminentia sub ioculis eius, & sicut turris David, hoc est à Christo v. r. David fabricata, ut peccatoribus esset refugium. & munitio n. Propugnacula huius turris sunt virtutes, gratia, & prerogative, quibus peccatores protegit, & inimicum expugnat. hæc ille. His etiam accommodari potest illud Ecclesiast. 4. *Frigidus ventus Aquilo fluit, & gelant crystalli ab aqua, super omnem congregationem aquarum regum, & ceteris. Sicut torrens in aquis, & deuorabit montes, & exuret desertum, & extinguet viriditatem sicut ignis. Medicina omnium in festinatione nebulae.* hæc ibi. Quibus verbis ostendit ad obdurationem, & arefactionem omnis viriditatis, reliquæque in omnibus, quæ à dæmonis suggestione per Aquilonem hoc loco significatum, vt ait sanctus Bernardinus tom. 3. i. e. m. 1. de nom. gloriose Virg. *act. 1. cap. 3.* in anima proueniunt, præsentissimum remedium esse Nebulam, quæ ex d. Bernardino loco citato, & ex Hugone in Ecclesiast. 24. in illis verbis: *Et sicut nebula replet omnem terram, beatissimam Virginem significat, quæ cum festinatione statim omnibus malis remedium affert,**

B. Virgo mala quæ ab Aquilone impendent auertit. Ioan. 19. Ioan. 20.

*Psalm 47. 47. sub typo Ierusalem, Fundatur, inquit, exultatione uniuersa terra mons Sion, dicitur à Aquilone, qui est ad meridiem Ierusalem iunctus cum lateribus Aquilonis, quæ sunt reliqua vrbis pars, efficiunt civitatem illam Regi magni, dicitur, & Geotibus per latera Aquilonis significatis conlata intelligatur, de beata tamen Virgine explicari potest, ut cap. 4. & 14. dixi, quæ suis precibus, & iustus in feruore charitatis permanentes, & peccatores à frigore Aquilonis ad se confugientes complectitur, atque fouet, & Cantic. 4. collum Deiparæ dicitur esse sicut turris David. Collum vero, ex Hailgrino est, eminentia sub ioculis eius, & sicut turris David, hoc est à Christo v. r. David fabricata, ut peccatoribus esset refugium. & munitio n. Propugnacula huius turris sunt virtutes, gratia, & prerogative, quibus peccatores protegit, & inimicum expugnat. hæc ille. His etiam accommodari potest illud Ecclesiast. 4. *Frigidus ventus Aquilo fluit, & gelant crystalli ab aqua, super omnem congregationem aquarum regum, & ceteris. Sicut torrens in aquis, & deuorabit montes, & exuret desertum, & extinguet viriditatem sicut ignis. Medicina omnium in festinatione nebulae.* hæc ibi. Quibus verbis ostendit ad obdurationem, & arefactionem omnis viriditatis, reliquæque in omnibus, quæ à dæmonis suggestione per Aquilonem hoc loco significatum, vt ait sanctus Bernardinus tom. 3. i. e. m. 1. de nom. gloriose Virg. *act. 1. cap. 3.* in anima proueniunt, præsentissimum remedium esse Nebulam, quæ ex d. Bernardino loco citato, & ex Hugone in Ecclesiast. 24. in illis verbis: *Et sicut nebula replet omnem terram, beatissimam Virginem significat, quæ cum festinatione statim omnibus malis remedium affert,**

Cantic. 4.

Ecclesiast. 4. B. Virgo significatur, quæ saluum gloriæ.

S. Bernard.

Ecclesiast. 24.

fert; sicut enim nebula stante Austro adueniens soluit glaciem terramque humectat; ita Virginis intercessione per Spiritus S. gratiam soluitur gelu cordis, & virentes virtutum actus producantur. Quare S. Bernardinus tom. 3. ferm. 11. artic. 1. cap. 3. verba illa Eccles. 43. *Medicina omnium in festinatione nebula*, beatissimæ Virginis accommodat: ait enim medicinam omnium hominum esse in festina assumptione Virginis benedictæ: *Quia omnes*, inquit, *qui volunt participes fieri gratiæ suæ*: & citat Bernardum dicentem *Dei param copiosissimam charitatem suam omnibus sapientibus, & insipientibus fecisse se debitorum, & misericordiam suam aperire, ac de plenitudine eius accipere vniuersos*. hæc ex S. Bernardino.

3. Neque illud prætereundum ex situ Christi in cruce suffixi, & ad Occidentem spectantis hoc etiam inferri, nimirum eo die circa meridiem, prius quam sol præter naturæ ordinem obscuraretur, Christi vmbra ab Austro ad Aquilonem, nimirum à sinistra ad dexteram, ubi Virgo manebat posita fuisse, atque ita ad iteram à Virgine illud Cant. 2. dicitur potuisse: *sub vmbra illius, quem desideraueram sed*; verba etiam, quæ sequuntur, nimirum *& fructus eius dulcis gutturi meo, introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem fulcie me floribus, st. pate me malis, quia amore languo*, his quæ tractamus rectè congruere: prædictis siquidem verbis Virgo sanctissima non solum agnoscit omnia bona sibi diuinitus collata, sicutum esse dulcissimum passionis filij sui ab æterno præuisa; verum etiam declarat in hac filij passione conformitatem suæ voluntatis cum diuino beneplacito in superiori animæ parte, quam rationalem appellant fuisse ita perfectam, vt propterea hanc filij passionem tanquam fructum dulcem gutturi suo pronuntiare non dubitet: & vt simul ostendat doloris acerbitatem ex compassione filij, subiungit, se amore languere; & addit illa alia, quæ magnitudinem amoris in Virgine erga filium indicant: etenim doloris illius magnitudo, magnitudini amoris, quo filium prosequabatur, respondebat, vt c. 10. diximus.

valetudini, quanto efficacior existimabimus Christi Domini vmbra ad latronem eiusdem supplicii consortem ab animi ægritudine, & peccatorum sordibus liberandum, cui etiam prætor erat Matri sanctissima in eum filium & latronem medja, vt mirandum non sit eum tantæ Mediatrix precibus adiutum respicisse, & ita perfecte ad Christum conuersum. Scio Alexandrum Alensem apud sanctum Bernardinum loco citato in ea esse sententia, vt dicat B. Virginem fuisse quidem ad Aquilonarem partem crucis propter mysterium, vt scilicet oraret pro peccatoribus; quia tamen putat Christum faciem ad Orientem habuisse, consequenter dicit Virginem ad sinistram fuisse, & non ad dexteram & asserit illud Psal. 141. *Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me*. Nihilominus cum ex ijs, quæ supra differuimus, tum auctoritate, tum etiam ratione exploratum habeatur Christum in cruce ad occidentem spectasse; Virginem etiam ex ipso Alensi ad Aquilonem itetisse; sequitur etiam dexteram filij tenuisse quod non tantum ex receptis in Ecclesia Christi à cruce pendentes imaginibus, in quibus ad dexteram depingi solet; sed etiam mysterio videtur magis congruere: Christus enim in cruce quoddam futuri iudicij specimen exhibuit inter duos latrones ex S. Leone sermone 4. de Passione Domini *Ut etiam*, inquit, *Leo, in ipsa patibili specie monstraretur illa, quæ in iudicio ipsius, omnium hominum est facienda discretio, cum & saluandorum figuram fides credentis latronis exprimeret, & damnandorum formam bl. sp. hemanis impietas prouocaret* hæc Leo Ideo ex diuina etiam dispositione factum putamus, ut Virgo tanquam omnium Regina digniori etiam loco, ad dexteram scilicet proxima astaret.

5. Denique verba illa ex Psal. 141. *Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me*, significant Christum in peccatis non quilibet ad opem ferendam præsto esset, hoc enim sibi vult esse ad dextris, vt patet ex Psal. 15. *Quoniam à dextris est in hi, ad opitulum meam* & Psal. 109. *Domine à dextris tuis confregit in die ire suæ reges*. Quod si in sensu Alensis iumenda forent, certè magis sententiam nostram confirmant, quippè ad commiserationem excitandam videntur prolata: Et

Ad. 5.
Alex. A.
lenf.
Sententia Alensil. de cenis Vir ginem à sinistra fuisse, & non ad dexteram & asserit illud Psal. 141. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me. Nihilominus cum ex ijs, quæ supra differuimus, tum auctoritate, tum etiam ratione exploratum habeatur Christum in cruce ad occidentem spectasse; Virginem etiam ex ipso Alensi ad Aquilonem itetisse; sequitur etiam dexteram filij tenuisse quod non tantum ex receptis in Ecclesia Christi à cruce pendentes imaginibus, in quibus ad dexteram depingi solet; sed etiam mysterio videtur magis congruere: Christus enim in cruce quoddam futuri iudicij specimen exhibuit inter duos latrones ex S. Leone sermone 4. de Passione Domini Ut etiam, inquit, Leo, in ipsa patibili specie monstraretur illa, quæ in iudicio ipsius, omnium hominum est facienda discretio, cum & saluandorum figuram fides credentis latronis exprimeret, & damnandorum formam bl. sp. hemanis impietas prouocaret hæc Leo Ideo ex diuina etiam dispositione factum putamus, ut Virgo tanquam omnium Regina digniori etiam loco, ad dexteram scilicet proxima astaret.

Psalm. 141.
Esse à dexteri significat
præsto esse
ad opitulum meam
Psalm. 15.
Psalm. 108.
Psalm. 109.

S. Leo.

U enim

S. Bernar.
Ecl. 43.
Christi à cruce pendente vmbra versus Virginem à dextris staret porrigebatur Cant. 2.
B. Virgo vmbra latronis iuxta non præcibus iussu credi potest.

*Pfalm. 44
Christus
propter
plagas vix
agnosce-
batur in
cruce.
Tertull.*

Isa. 53.

*Situs Vir-
ginis ad
Aquilone
ex nomi-
ni etymo-
logia con-
firmatur.
Maria est
stella ma-
ris.*

enim si à sinistris fuisset agnitus, parum esset quod à dextris non cognosceretur. Sed illud fuit magna commiseratione dignum, quod etiam ij qui erant à dextris, inter quos erat Mater sanctissima à qua optime poterat cognosci, & tamen non cognoscebatur, id est, vix agnosci poterat, quoniam cum speciosus forma esset pra filiis hominum; tamen propter sputa, colaphos, flagella, spineam coronam: Quae (vt verbis vtar Tertulliani de corona militis.) Tempora Domini sedauit & lanceinauit, propter clauorum fixuras, corporis distensionem, ita vt dinumerari possent omnia ossa ipsius, propter sanguinem denique toto corpore verberibus dilacerato, vberum manantem, ita erat male acceptus, vt iuxta Isaiam cap. 53. Non esset species ei, neque decor, & quasi absconditus vultus eius, & despectus. Vnde, inquit Isaias, nec reputauimus eum: & infra: Et nos putauimus eum quasi leprosum quia oculis conspecta matris quantum eidem dolorem attulerint, non facile explicari potest. Hunc quoque Virginis mysticum ad Aquilonarem plagam situm ostendit nomen ipsum Mariae, quod stellam maris sonat, quae Polaris à poli arctici maxima propinquitate nuncupatur, quo titulo ab Ecclesia in celebri hymno: *Aue maris stella* salutari consuevit. Haec enim maris stella ad Aquilonem sita in huius mundi amaro, & procello mari navigantes, ad por-

tum dirigit. vnde Bernardus ferm. 2. super missus est: *Si insurgant, inquit, venti tormationum; si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam, & infra: in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam innoca non recedat ab ore, non recedat, à corde, ita Bernardus Sanctus quoque Bernardinus Senensis tomo 3, sermone 1. de glor. nom. Mariae ait 3, cap. 2. pulchrà hac de re sic ait. Nec inconuenienter situs stellae maris, cum sit in Aquilone, consentit Mariae, quoniam per Aquilonem persecutio, vel tribulatio designari solet propter ventorum, & procellarum vehemenciam: ideo locus Mariae in Aquilone est, vt per eam austeritas persecutionis infusa humanis temperetur, & mitigetur. Solae etiam per Aquilonem peccatum significari, vnde Ierem. 2. Ab Aquilone panditur omne malum: ideo consequenter locus Aquilonaris et appropriatur. Quod confirmat auctoritate Alexandri Aletis, eo quod ipsa media inter peccatores, & filium statuatur, vt ex vna parte vram eius miuget, ex alia peccatum exterminet. haecenus sanctus Bernardinus.*

Ex his omnibus infero sanctissimam Virginem contra aëreas potestates tonitrua iaculati, quibus eorum intentae ad nocendum artes penitus dissipentur, quod vt in nobis experiri mereamur, eandem Virginem per viscera misericordiae suae suppliciter, enixeque rogamus.

SEPTEM ANGELORVM PRINCIPES THRONO DEI
sub typo septem lampadum ardentium astantes, reliquosque
Angelos Virginem Deiparam venerari, &
omnibus obsequiis pro-
sequi.

CAPVT XXVI.

1. Septimum, quod circa DEI thronum à S. Ioanne capit. 4. Apocal. commemoratur, est illud de septem Angelorum principibus ante thronum Dei, & de reliqua Angelorum multitudine in circuitu throni, Et septem, inquit, lampades ardentis ante Thronum, qui sunt septem spiritus Dei; & de iisdem c. 1. dixerat. Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt & c. 5. Et vidi, & audini vocem Angelorū mul-

torum in circuitu Throni, & animalium, & seniorum, & erat numerus eorum, millea millium, dicentium voce magna, dignus est agnus, & c. 7. Et omnes Angeli stabant in circuitu Throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni, in facies suas, & adorauerunt Deum dicentes Amen: quibus verbis quamuis septem principum Angelorum, & aliorum beatorum spirituum erga Deum sedentem in throno reuerentia, obsequium, & ad ipsius iussa peragenda promptitudo indicetur,

dicetur; suo tamen modo post Deum erga ipsam etiam Deiparam per thronum illum significatam, tanquam Domini sui matrem, & verè Angelorum Reginam effectam, hæc præstant, eamque omni honore, omnibusque obsequijs prosequuntur, atque reuerentur, quod in præsentiarum demonstrandum erit.

Septem spiritus Dei per septem lampadas significatis sunt septem principes Angelorum. Apoc. 1. Tob. 12.

Et verò hi septem Spiritus Dei sub symbolo septem lampadam ardentium ante thronum, sunt spiritus illi septem definito numero omnium Angelorum principes præclarissimi, qui Apoc. 1. in conspectu throni Dei esse dicuntur, à quibus S. Joannes ibidem gratiam, pacemque septem Ecclesijs in Asia ad quas scribebat precatur: & illi ipsi sunt, de quibus S. Raphaël Tob. 12. Ego sum, inquit, Raphaël Angelus unus ex septem, qui astans ante Dominum. Scio aliquos interpretari hos septem spiritus in septem lampadibus ardentibus indicatos esse septem dona Spiritus sancti, vel inter illos Angelorum universitatem significari, atque adeò eos non esse septem definito numero Angelos; Verum cum nos de his septem Angelorum principibus peculiarem conscripserimus librum, in quo tum uterumque recentiorum auctoritate, tum etiam firmissimis rationibus in locis sacrae paginae citatis, & præsertim hic Apoc. 4. Septem certo numero Angelos præstantissimos intelligi, ostendimus: nec non eorum, qui contrarium sentiebant in tergitationes plenius confortauimus: simul etiam, quare sub typo septem lampadam ardentium exprimantur investigauimus: idèò illuc, ubi proprius est hujus rei locus lectorem remittimus; in præsentia autem id supponimus.

Lib. de septem principibus Angelorum. Apoc. 4.

Age nunc ostendamus septem Angelorum principes cum cæteris Angelicis spiritibus Deipara peculiarem reuerentiam, atque obsequium exhibere, ad quod omni affectu præstandum triplici ratione petmoventur. Primò, quia ipsorum est Domina. Secundò, quia per Christum ejus filium, ac proinde suo modo per ipsam ruinæ Angelorum sunt instauratæ. Tertio, quia Mater ipsorum censetur propter plurima, quæ Angeli ipsi à Christo ejus filio acceperunt.

Triplex ratio Angelis Virginem venerantur.

De his singulis aliqua breviter perstringamus, tum aliquas Sanctorum auctoritates egregie hæc de re loquentium citabimus; Denique hujus rei occasione ex Patribus ostendemus. Angelos erga Deiparam adhuc inter

Prima ratio, quia B. Virgo est Domina Angelorum.

mortales degentem multipliciter officiosos fuisse.

2 Et quod ad primum attinet cum Virgo sanctissima verè sit Mater Dei, singulare jus habet ad bona filij sui, ut ex Athanasio, Damasceno, Anselmo, Bernardo, S. Bernardino Senensi, & alijs quam plurimis diximus cap. 5. unum, vel alterum asseram. Damascenus lib. 4. de fide c. 15. Vere, inquit, rerum omnium conditarum Domina effecta est, cum Creatoris Mater exiit. & S. Bernardus Senensis tom. 1. conc. 62. att. 2. c. 7. affirmat Dei genitricem hæreditario jure omnium, quæ sunt infra Deum habere regale dominium, & inclytum obtinere principatum, quoniam Christus ejus filius: In primo, inquit, instanti sua conceptionis monarchiam totius promeruit, & obtinuit uniuersi. hæc Bernardinus.

Athanas. Damasc. Anselm. Bernardi. S. Bernardus. Damasc. S. Bernardus.

Et certè nomen ipsum Maria, hoc etiam indicat: Syro enim sermone ex Hieronymo nat. Hero. lib. de nom. Hebraicis in Mathæum, & ex Damasceno lib. 4. c. 15. Dominam sonat: & propterea ab Ecclesia Domina Angelorum, & Regina Cælorum dicitur; ideo sancti Angeli omni studio Virginem, quæ Mater est Domini sui, tanquam suam Dominam, & Reginam adorant, ac reuerentur: propterea Bernardus hom. 1. super missus est: Honorate, inquit, sancti Angeli vestri Regis Matrem, qui nostra adoratis Virginis Prolem, ipsum utique nostrum pariter, ac vestrum Regem, nostri generis reparatorem, vestra ciuitatis instauratorem, Oportebat enim inquit Damascenus oratio. 2. de dorm. Virg. Dei Matrem ea qua filij erant possidere, atque ab omnibus rebus conditis, ut Dei Matrem, & ancillam adorari.

Maria nomen Domini.

Bernardus.

Damasc.

Et in missa Conceptionis B. Virginis, quæ erat in Missali ante istud à Pio V. restitutum, qua Missa etiam nunc ex privilegio summi Pontificis Fratres Minores utuntur, in Introitu habetur: Egredimini filie Sion, & videte Reginam vestram, quam laudant astræ matutina, cujus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, & jubulant omnes filij Dei: quibus verbis alludit ad illud Job 38. Videras cum me laudarem astræ matutina, & jubilarent omnes filij Dei, quod de Angelis Deum laudantibus intelligitur, & tamen hoc ipsum de Angelis laudantibus Ecclesia Virgini accommodat: cui etiam congruit illud Psalm. 44. quod de B. Virgine sub Psal. 44. nomine Reginae à dextris filij altantis dicitur, Athanas. & de ea explicat Athanasius sermone de

Offic. Ecc.

Job. 38.

Damasc. Greg. 2. Pont. Psal. 44

Deipara. & Damascenus oratione 1. d. Nativit. & Gregorius 2. Papa in Epistola ad Germanum lecta in 7. Synod. Act. 4. & alij: Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis, id est, præstantissimi quique ex Coelesti Civitate, siue Angeli sint, siue homines. Etenim sanctus Bonaventura in 1. sermone. distinctio. 4. in expositione textus. Tanta est Matris Dei dignitas, ut omnes, inquit, creatura quantumcunque ascenderent in gradibus nobilitatis, si essent presentes, omnes deberent reverentiam Matri Dei. hæc Bonaventura.

Bonaventi. Secunda ratio, quia ruina Angelorum per Christum restituta

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

Secunda ratio, quia ruina Angelorum per Christum restituta

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

S. Bernardus. Luc. 15.

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

Bernardus. Psal. 73.

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

Pet. Chyrollogus. Luc. 1. Cyrillus.

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

Cyrillus. Nestorium.

3. Secundum propter quod sancti Angeli Virginem singulari affectu proficiunt, & reverentur est illud: Quoniam ipsa Christum concepit, ac genuit per quem inter Angelos, & homines pax est facta juxta illud Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis ejus, siue qua in terris siue qua in caelis sunt, suisque precibus, ac meritis ad hominum salutem, quorum est Mater, & advocata, singulari ratione est cooperator, ut cap. 17. dixi, & fusius cap. 27. & 28. dicemus. Unde sedes, quæ inter ipsos ex lapu dæmonum vacuæ remanserunt, instaurantur, atque ad eorum ruinam implentur, & id eod ex hoc summo opere lætantur, eique gratias agunt. & hanc rationem ponit expressè S. Bernardus Senensis, cujus verba infra recitabimus: Si enim, Luc. 15. Gaudium est coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, quantam gaudiorum materiam ex hoc capite per Virginem Angeli consequuntur, ut testantur Sancti Bernardus serm. 4. de Assumpt. ad Virginem: Per te, inquit, caelum repletum, infernus evacuatus, instaurata ruina coelestis jerusalem, & serm. 4. de Pentec. Verum Virginis, ait, mirabili proprietate medium terra appellari, in quo Dominus salutem nostram operatus est, ad quod omnes respiciunt, & qui in caelo habitant, ut resarciantur, & qui in inferno, ut eripiantur, &c. & infra ad Virginem: In te, inquit, Angeli lassitiam justis gratiam, peccatoris veniam inveniunt in aeternum, merito inter spicunt oculi totius creaturae, quia in te & per te, & de benigna manus omnipotentis, qui quæ creaverat recreavit, Petrus Chyrollogus serm. 143. super illud: Ave gratia plena Hac, inquit, gratia dedit caelis gloriam terris Deum, &c. & sermone 146. dicit Virginem pacem terris, caelis gloriam attulisse. Cyrillus homil. 6. in Nestorium: Per te, inquit, exultat Caelum, lætantur Angeli, & Archangeli, jugantur dæmones,

Sec. Petrus Damianus sermone de Assumpt. Pei. Dam. ptione: Considera, inquit, & qua in caelis, & qua in terris. in Virgine refabricata, hominum redemptionem, Angelorum restaurationem, & serm. in Nativit. Virg. Venit, inquit, Iesus restaurare, & qua in caelis, & qua in terris pacem, & concordiam inter homines, & Angelos mensuris Virgine reformare. & Epiphanius oratione de Epiph. Deipara: Sanctissima, inquit, Virgo Angelis superior nata Deum habitantem in caelis concepit in terra, ut hac ratione exercitus Angelorum traheret in terram, & versaretur cum hominibus, ipsa enim est caeli, & terra mediator, qua unionem naturaliter peregit. hæc Epiphanius.

4. Tertium propter quod Angelos beatos Tertio propter Virgini obsequi diximus illud erat, quoniam non tantum per ipsam, ut vidimus, iuncta ipsa in in itaurata, verum etiam ipsam plurima à Christo Domino Virginis filio sunt consecrata ut Mater eorum appelletur. Hanc rationem offert etiam S. Bernardus, cujus verba infra citabo. Interim illud solum afferam ex S. Bernardino tom. 3. serm. 11. art. 2. cap. 1. B. Virgo, inquit, ab ipso Patre aeterno recipit fontem sacunditatem ad generandos omnes electos, & etiam ipsos Angelos in aliquo gustu & gradu, & experientia auctorum. S. Antoninus ob eandem rationem 4. par. tit. 15. cap. 14 § 3. concludit Virginem esse Matrem non tantum hominum, sed etiam Angelorum, & hoc argumentum nititur: quia quicquid est causa causa est causa causati: Sed Angel, inquit ipse, recipiunt illuminationem, perfectionem, & beatificationem à Iesu, per quem omnia restaurantur in caelo, & in terra, ergo B. Virgo cum sit Mater Iesu causa est al quo modo gloria Angelorum, ut apud dicatur Mater eorum. hæc S. Antoninus.

Ceterum & si apud Theologos exploratum sit Christum caput esse non tantum hominum, sed etiam Angelorum, ut docet Apostolus ad Colof. 1. de quo vide S. Thomam 3. p. q. 8. art. 1. & 4. atque adeo multa à Christo capite in Angelos influi, quod satis est ad id quod dicebamus confirmandum, controversia tamen est an gratia, & gloria fuerit Angelis collata per Christi mentis prævisa, de quo nos aliquid diximus supra c. 14. Verum ne nimirum ab instituto digrediamur, ab ea pertractanda abstinemus: videri tamen potest nosser Suavis,

*veniarat
elegantior
probas
Mayro,
Mayro,*

Suarus. Suarius, qui doctè pariter & acutè ea de re agit tom. 1. in 3. part. disput. 42. sect. 1. cuius sententia nobis maximè probatur, vult enim Christum meruisse omnibus Angelis sanctis omnia dona gratiæ, quæ hominibus meruit proportionè seruata, exceptis iis quæ ad remediū peccati spectant. quare vult illis meruisse electionem, prædeterminationem, vocationem, auxilia omnia excitantia, adiuuantia, tum sufficientia, tum efficacia, & omne meritum, atque augmentum gratiæ, & gloriæ. id quæ confirmat auctoritate, & rationibus. Et certe videtur sententia D. Thomæ in cap. 1. Ioan. & Augustini, vt dixi c. 14. Licet enim sepe in scripturis sacris sermo sit de effectu passionis per modum liberationis à peccato, atque ita in ordine ad homines: cum tamen de gratificatione, & sanctificatione agitur, non excluduntur Angeli, vt videtur ad Ephes. 1. & Coloss. 1. quare Christus vere sanctificator, iustificator & glorificator est Angel. vt sect. 2. probat Suarius. Ad hæc Apocal. 12. in prælio illo magno sanctus Michaëli, & Angeli eius è caelo draconem cum Angelis suis deturbasse, & vicisse dicuntur in sanguine Agni: siue intelligamus de prælio in caelo empyreo gesto initio, vt intelligunt Scholastici cum Magistro in 2. distinct. 6. & ibi S. Thomas quæst. 2. articulo 2. in argumen. sed contra, & ad quartum; siue de alio prælio in caelo sanctæ Ecclesiæ circa tempora nouissima: certe in illo, & in isto vicerunt in sanguine Agni, qui occisus est ab origine mundi, id est, præcogniti ante mundi constitutionem, vt ait sanctus Petrus in prima sua Epistola cap. 2.

S. Thom. Ex his multo magis confirmatum remanet id, quod de gratitudine, & oblatione Angelorum erg. Virginem diximus, per cuius filium tot bona sunt conueni, præterquam quod per Virginem ipsam, quæ super omnes Deo maxime est propinqua, Angeli interdum illuminantur, vt cap. 33. dicemus. His præmissis.

SEPTEM PRINCIPES ANGELO-
rum Desiparam peculiarior
veniarat.

quidem de illis septem Angelis præstantissimis, qui stant ante Dominum id peculiariter docet. & eleganter probat Franc. Mayro Scoti auditor ob insignenti doctrinam Doctor cogno-
nomento illuminatos, qui in sermone de creatione animæ B. Virginis, vult Virginem stellam maris appellari propter decem proprietates, seu vt ipse vult at priuilegia huius stelle, quæ Virgini pie ac docte accommodat, & ibi alia priuilegia exposuisset: Decimum. inquit, priuilegium huius stelle maris est, quia habet septiformitatem in ambitu, quia septem stelle notabiles voluntur circa eam, ideo eius regio dicitur Septem rionalia. ita & Mater Domini dicitur habere septem Angelos notabiles, qui assistunt eius throno de quorum numero dicitur B. Raphael, vt dicitur in Tobia, iuxta illud Apocalypsis: Gratia vobis, & pax, &c. & sequitur: A septem spiritibus, qui in conspectu eius sunt, & per conspectum eius in conspectu throni Maria, qua sedet à dextris eius hæc Mayro

At dicit quispiam, quæ nam ratione apud Mayronem stella maris circumdatur à septem stellis, cum ipsa sit vna ex septem posita in extremitate caudæ visæ minoris, quæ dicitur Cynosura. Respondeo Mayronem, vt expresse habet in illo sermone in 4. & 9. priuilegio, & in sermone de nomine B. Virginis, stellam maris ponere in ipso vero polo mundi, & addit illam nos describere circulum circa polum, sed intra proprium ambitum volūt, & quia non videtur propter exiguitatem (quod humilitati Virginis accommodat) pro illa nos sumere aliam, quæ vt ipse ait dicitur Tramountana, quæ est in caudâ visæ minoris, & facit modicum circulum, estque polo maxime propinqua. Atque ita clarum remanet in Mayronis sententia, Polum seu stellam, si quæ sit in eo, à septem stellis visæ minoris circumdari à quibus distinguitur, atque ita quod docet Mayro optime quadrat in Virginem, quæ est in Ecclesia veluti polus, & ver ex mundi sublimis supra omnia, nosque in hoc mari nauigantes, & naufragantes, ducit ad portum. An autem in iplo polo sit stella aliqua, vt ait Mayro visu imperceptibilis, non est huius loci. Certe Astrologi, vt docet noster Clavius in cap. 1. septem, præter stellas visu perceptibiles, quas dicunt esse 222, non negant plurimas, & fortasse innumeras esse alias minimas, quæ propter eorum paruitatem non videntur, & distincte

*Tab. 12.
Apoc. 2.
Stella maris non est polus, sed per ipsam polum in stellis.*

An in iplo polo sit alia stella, qua stella.

Clavius.

Sept prim **A**FERAMVS Doctorum auctoritates, qui de reuerentia, & obsequiis Angelorum erga Virginem locupletissimi testes sunt. Et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Georg. N°. 7. Georgius Nicom. in orat. de oblat. Deipar. cum narratlet Virgini in templo degenti, eibum ab Angelo deferri solitum, hocque valde fuisse conueniens, subiicit: Oportebat, inquit, non unum solum esse seruire Angelum, sed decies mille milia eam seruire.

S. Bonaventura in 1^a pec. B. Virg. c. 3. Maria, inquit, interpretatur domina hoc quoque optimè competit Imperatrici, qua reuera Domina est celestium, terrestrium, & infernorum; Domina (inquam) Angelorum, hominum, & demonum: est

Esther 15. Regina, de qua legitur quod super unam famulam suam delitudo inuuebatur, aliora autem famularum sequebatur Dominam defluentia: in huiusmodi vestimenta sustentans, dua famula sunt Angelica, & Humana natura. & infra: Anima humana est famula, qua Dominam suam Mariam sequitur in mundo colligens virtutes, & exempla Maria: Intelligentia vero Angelica est famula super qua Domina sua Maria innititur in celo: innititur cerie tanquam familiarissima se Angelis iocando, & se cum sua plenitudine Angelis communicando, & tanquam potentissima Angelis imperando: omnibus enim Angelis Maria innititur suo imperio; unde Augustinus: ait Michael Dux, & Princeps militia celestis cum omnibus spiritibus administratorijs, tua Virgo parei: praecepis in defendendis in corpore, & in suscipiendis de corpore animabus fidelium specialiter tibi Domina, & die, ac nocte se tibi commendauimus. hucusque Bonauent. Idem in Litanijs B. Virg. S. Maria, omni Angeli obediunt, & obsequuntur. Idem in Cantico: Te matrem Dei laudamus, Tibi inquit, omnes Angeli, & Archangeli, Tibi throni & Principatus fideliter deseruiunt, Tibi omnes Potestates, & omnes virtutes caeli caelorum, & uniuersa Dominationes obediunt, Tibi omnes Chori, Tibi Cherubim, & Seraphim existentes assistunt, Tibi omnia Angelica creatura incessabili voce proclamant Sancta, Sancta, Sancta Maria Dei Genitrix Mater, & Virgo. Ita Bonauentura. & Mayo in serm. de Domina docet Angelos Virginem appellare finem, & terminum suae reformationis.

S. Bernardus Senensis tomo 1. conc. 61. art. 1. cap. 6. Tot, inquit, creatura seruiunt Gloriosa Virgini Maria, quot seruiunt Trinitati, omnes nempe creaturae quae in quocumque gradu teneantur in creatis, siue spirituales ut Angeli, siue rationales ut homines, siue corporales ut caeli, & elementa, siue dānati, siue beati: quā oīa sunt diuino

imperio subiegata, Gloriosa Virgini sunt subiecta: ille enim qui filius Dei est, & Virgini benedicta mater: famulabatur in terra Luc. 2. erat subditus illi, idem tom. 4. serm. 2. de nomine glorioso Mariae initio affirmat spirituum agmina beatorum iugiter Virginem venerari in caelis, & serm. 3. de nomine glorioso Mariae art. 3. dicit, Virginem dominari quadruplici generi subditorum: & accommodat illud Cant. 6. Qua est ista, qua progreditur quasi Aurora, &c. Domina nimirum seruis, id est, peccatoribus de nouo conuersis, quibus est quasi aurora consurgens. Secundo amicis, id est, spiritualibus, & deuotis, quibus est pulchra ut luna. Tertio filijs, id est, Angelis, quibus est electa ut sol. Quarto inimicis, id est, daemonibus, quibus est terribilis, ut castrorum acies ordinata: in cap. 10. de Angelis sic ait: Tertio, inquit S. Bernardus: Virgo dominatur filijs, id est, Angelis, & in hoc est electa ut sol, scilicet ad irradianam totam multitudinem spirituum beatorum. Cum autem Beata Virgo Regina sit caeli, & mater filij Dei, tantum habet seruorum numerum, quot filij sui implent ministerium: & ubi dixisset ex sententia Hugonis super cap. 9. de Angelica Hierarchia maximum esse numerum Angelorum, subdit: Omnes igitur angelici spiritus sunt huius Gloriosa Virginis ministri, & iugiter seruis. Quomodo enim non essent seruis illius, per quam eorum quantum ad numeri integritatem reparatio facta est, per cuius filij eorundem facta est purgatio, illuminatio, & consummatio, id est, gloria consummata perfectio. Verè igitur Domina dici potest, sique merito habent de illa omnes caelestes spiritus confiteri, & dicere illud 4. Reg. 10. Seruis tuis sumus quacumque iusseris faciemus: merito ergo competit ei nomen & ymologia, id est, Domina. haec S. Bernardus Idem S. Bernardus tom. 3. sermone 11 art. 2. cap. 1. ait, Angelos ab ipso exordio creationis, & glorificationis eorum prauidisse eam futuram matrem Dei, & per consequens super omnem rationalem creaturam in caelesti gloria exaltandam, & cap. 3. Gaudent, inquit, & latantur Angelicum B. Virgo anima, & corpore ingreditur empyreum caelum quia vident Reginem caeli hodie primo in curia paradisi. tamen mater fieri desiderant coniunguntur hominibus, quia & si vidissent hominem Deum in Ascensione sublimatum: nunquam tamen hominem purum omni alio creatura praepositum. Ita sanctus Bernardus.

Luc. 2.

B. Virgo dominatur quadruplici generi: subditur Cant. 6.

Bernardus Cant. 6.

Hugo.

4. Reg. 10.

S. Bernardus.

Cul

S. Geru-
as.

Cui consonat illud, quod B. Gertrudis libro
4 Reuelationum cap. 49. scriptum reliquit;
agens enim de Angelis, quos videbat coram
Deipara, eos qui ad festum Assumptionis se
parauerat adducere, eosque ab insidijs maligno-
rum spirituum defendere. Subiicit: Quia ad
Imperii, inquit, Dei Genitricis multitudo An-
gelorum vna que defendendo protegit omnes glo-
riositate Virginem inuocantes.

Suarz.

Et Suarz tom. 2. in 3. part. d. disput. 22. sect. 1.
ex eo quod Virgo sanctissima futura erat per-
petua Domina, & Regina Angelorum infert,
fuisse in Verbo clare cognita ab Angelis san-
ctis ab initio beatitudinis eorum Quoniam, in-
quit, ad eorum statum pertinebat, (Qua enim ad
statum alicuius beati pertinet, ab eo in verbo vi-
deri uocem Theologi praesertim sanctus Thomas
in 4. dist. 45. q. 3. art. 1. quaestiuicula 1.) & ideo
tunc ab eis adoratum, ut Dei matrem, &
omnium Dominam. Fuisse poro iam tunc cog-
nitam ab Angelis, confirmat ex D. Thoma 3.
part. quest. 30. art. 2. ad 3. si solutio cum argu-
mento expendatur, ubi voluit Incarnationis
ex muliere mysterium ab Angelis cognitum,
praeterit quia Angeli in via fidem Christi
habuerunt ex S. Thoma 1. part. q. 64. art. 1. ad
4. & ideo cognouerunt Deum incarnandum ex
muliere: visio autem beatifica respondet fidei
in patria enim vident, quae crediderunt in
via. quemadmodum Christus initio oppositus est
adorandus Angelis: & iterum cum se ipsa est
incarnatus, ut colligitur ex illo ad Hebr. 1. Et
cum iterum introducit primogenitum in orbem
terra, dicit: Et adorent, eum omnes Angeli Dei
ita & Deipara cum primum ab Angelis est
cognita, ut Dei mater, ac proinde ut adoratio-
ne digna statum est adorata ab eis. haec ex
Suarz.

S. Thom.

Ex muliere mysterium ab Angelis cognitum,
praeterit quia Angeli in via fidem Christi
habuerunt ex S. Thoma 1. part. q. 64. art. 1. ad
4. & ideo cognouerunt Deum incarnandum ex
muliere: visio autem beatifica respondet fidei
in patria enim vident, quae crediderunt in
via. quemadmodum Christus initio oppositus est
adorandus Angelis: & iterum cum se ipsa est
incarnatus, ut colligitur ex illo ad Hebr. 1. Et
cum iterum introducit primogenitum in orbem
terra, dicit: Et adorent, eum omnes Angeli Dei
ita & Deipara cum primum ab Angelis est
cognita, ut Dei mater, ac proinde ut adoratio-
ne digna statum est adorata ab eis. haec ex
Suarz.

Hebr. 1.

Et cum iterum introducit primogenitum in orbem
terra, dicit: Et adorent, eum omnes Angeli Dei
ita & Deipara cum primum ab Angelis est
cognita, ut Dei mater, ac proinde ut adoratio-
ne digna statum est adorata ab eis. haec ex
Suarz.

S. Brigitta
Angeli
gaudente
B. Virg. sit
eorum
Domina.

Huius consonat S. Brigitta in suis reuelationi-
bus in sermone angelico, quem ipse Angelus
ex Dei praeepto eidem dictasse legitur in cap.
enim 20. ubi agit de glorificatione B. Virgi-
nis: Unde, inquit Angelus, quia creator omnium
ipsa mediante suum placitum perfecit in mundo,
ideo placuit ei una cum Angelis ipsam summo
honore glorificari in caelo, & ideo ipse Virgi-
nis animam quando fuit a corpore separata: a san-
ctum super omnes caelos: ipse Deus mirifice sublima-
uit, eiq; Imperium super vniuersum mundum
donauit, & Angelorum Dominam aeternaliter
illam constituit. Qui quidem Angeli ita postmo-
dum obediens Virgini effecti sunt, quod omnes

inferni poenas libentius sustinerent, quam aliqui-
bus suis praeeptis in aliquo contradicere, & infra:
Tunc denique ipsam Virginem tota caelestis curia
summis laudibus exaltabat. In eodem sermone
angelico cap. 10. agens de Virginis concep-
tione, dicit: Angelos ex hoc thesauro (id est
Virgine concepta) non modicum exultasse,
quando conditorem suum, quem plus se ipsis
diligebant, ita illum thesaurum diligere co-
gnoscebant, & cap. 4. fusc persequitur Angelus
maximum gaudium, quo initio exultauerunt
Angeli sancti, dum illa manifestata fuit Virgo
futura, quam Deus tanta dignitate ac gloria
exaltare constituerat. His contentis sanctus
Vincentius sermone 2. de Nat. Virg. agens de
eius conceptione: Non creda tanquam quod fue-
rit sicut in nobis, qui in peccatis concipimur, &
nascimur, & nurmur sed statim postquam cor-
pus fuit formatum, & anima creata, tunc fuit
sanctificata, ideo sit festum de eius conceptione,
quia facta est lux, & licet sanctificationis in ea, &
statim Angeli in caelo fecerunt festum Concep-
tionis: ita S. Vincentius.

8. Ad extremum quid mirum est Deiparam
beauissimam iam in caelis rognantem ab Ange-
lis summa reuerentia coli, atq; obseruari, quam
in teris mortali adhuc corpore circumdatam
tum ante, tum etiam post admirabilem filij
Dei in suo vero conceptionem, quando verba
Dei Mater est effecta, illam crebro visitauerunt,
obsequijs coluerunt, eidemque in templo de-
genti cibum caelitus detulerunt: cui etiam Ga-
briel vnus ex septem Angelorum principibus,
qui Dei throno astant, ad custodiam est assi-
gnatus: quae omnia apud complures Patres
legimus. ut propterea beatissima Virgo sca a
Iacob tum propter ea, quae cap. 16. attulimus:
tum etiam propter crebram eius cum Angelis
ad eam de caelis descendentibus, & ab ea as-
cendentibus, conuersationem, mento iam
tunc appellari potuerit De Angelis quippe ad
eam, & lactentem, & postea adultam officiose
venientibus, testantur Damascenus orat. 1. de
Natiuitate O sanctissima, inquit, filia, qua ma-
terni uberis lacte aleris, & ab Angelis vndique
cingeris. & Ambrosius libro 2. de Virginibus,
loquens de Angelo Gabriele, qui eam in An-
nunciatione: sine comite reperit. Quam etiam
inquit, tunc sibi manus sola visibatur, cum
sola esset: Nam quomodo sola cui tot libri adessent,
tot Archangeli, tot Prophetae? Denique & Ga-
briel eam ubi resideret solebas inuenit, & Ange-
lum

Angeli ex
ultant
cu copo-
nerit De-
param se-
ntiam.

S. Vincent.

Enchirid.

Andre

Creten

in terris

visitabat.

angelorum

et visitat-

bans.

Genesi

Genesi

B. Virgo

cur scala

caeli dicit-

ur.

Dama

Dama

Ambro

Ambro

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

Ambr

lum Maria, quasi viri specie mota, strepida, quasi non incognitum audito nomine recognouit: ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo, ut agnoscas aures religiosas, oculos verecundos. hæc Ambrosius.

Hieronymus in libr. de Natiu. Mariæ tom. 9. loquens de vita à Virgine in templo traducta, Virgo Domini, inquit, cum ætatis processu, & virtutibus proficiebat, & iuxta Psalmistam Pater, & mater dereliquerunt eam, Dominus autem assumpsit eam: quotidie namq; ab Angelis frequentabatur, quotidie diuina visione fruebatur, quæ eam à malis omnibus custodiebat, & bonis omnibus redundare faciebat sic ille.

Judeofonius sermone s. de Assump. Si quis, inquit, studio pietatis indagare voluerit, quid post Ascensionem Domini egerit, quam sanè, & iustè vixerit, & cum quibus habitauerit, soli Deo cognitum esse videtur. Es Gabrieli Archangelo, cui eius tota causa commissa esse prædicatur à Domino & Angelis sibi collatis, secumq; loquentibus. Euliebuis Emylisenus hom. in vigilia Natiu. Ecce, inquit, Gabriel consultant Virgini, eius que conscius castitatis. Andreas Cretensis orat. 1. de doim. De paræ, loquens de Virgine in templo presentata, & de cibo cœlitus allato, Dico, inquit, quod si pulchrum munus Deo deditur, & quomodo in aditu, tanquam in aurea vesta thalamis immortalis, non autem cœmunem cibum sumebat. Germanus de oblat. Virg. Mansit autem de cœtero in sanctis sanctorum, seu in templo penetralibus ambrosiam nimirum: tum per Angelum accipiens usque ad secundam ætatem. Georgius Nicom. diensis orat. de oblat. Virg. de ea agens, Erant quidem mores ei in comparabiles, & erat eius vitæ agenda ratio cõposita virtutibus: Quamobrem in dies procedente ætate crelis, nec erat dona spiritus, & versabatur cum Angelis, nec erat diuinarum experis apparitionum, cum ea ut solebat versante in aditu v. du Zacharias, (qui munus sacerdotale ob hanc) quandam fermocinantem, qui erat inuisitata specie, & ei præbentem alimentum, erat autem, qui apparebat, Angelus. hæc Georgius Nicomediensis, qui addit Zachariam ex hoc vilo tanquam ex re insolita vehementer admiratum, tum quod conspiceret Angelum in templo assidue ad Virginem venturiantem, qui tamen eo in loco solis Sacerdotibus, & raro apparere solitus erat, tum etiam, quia eidem in canistro materiali per seipsum nullo intermedio, alimentum deferrebat, eique ministrabat, cum

tamen Angelus: Danieli prædium per Haba-
cuch Angeli virtute in Babylonem de latum.
& Eliæ per coruum mane, & vesperi nutri-
mentum perfertendum curauerit. & mox Geor-
gius. Quis, inquit, vidit, quis audiuit saltem A-
scensum corporis, quod in sanctis habitat, & sti-
patur ab Angelis, & alimentum accipit Ambro-
siam; & infra. Manus (nimirum Virginis) cor-
poris admirabile, quod conspectum fuit, alimen-
tum accipiens; & per ipsum immaculata anima
impletur donis. O summam pietatem, o ascensum
ætatis, quales scalas honestatis statuit ad cœlo-
stium altitudinem, per quas Verbum descensu no-
uo ad nos ascendit, per quas quod inferius erat si-
tum terrenum natura tabernaculum, ascendit ad
cœlos: Tu autem o homo admirabilem, & nouam
visuendi in templo rationem audiens Virginis, no-
li de eo dubitare, noli examinare ratione ea, qua
capere non potest cogitatio. Vides ipsum Dei Ver-
bum modo ineffabilis habitasse in eius utero. &
contendes, fuerit ne alimentum materialis, an
expers materiæ? Vides paterno consilio spiritus in
sa adumbrationem, & de ministerio Angelorum
dubitas? Nihil est dubium ex ijs, quæ sunt castis-
sima Virginis ex eius magnalibus: nihil est, quod
non sit conueniens: oportebat Agnam immaculatam
tali excipi conuiuio, talibus cibis exsacriari
oportebat, non in sanctis sanctorum tabernaculis,
sed in ipso Cœlo Cœli in prima ætate educari eam,
qua his conspecta est latior, & puritate antecel-
lunt, oportebat non vnum solum ei seruire Ange-
lum, sed decies milia millia eam stipare. Eiecit
quem illi minime possunt videre, ipse mirandum
in modum in utero continuit. hæc tamen Geor-
gius Nicomediensis.

Georgius Cedrenus in compendio historia-
rum: Erat, inquit, in templo secretus locus ar-
vicinus, ubi sola Virgines stare solebant, ac reli-
qua sanè, populo dimisso, domum suam redibant,
Maria verò in templo permanebat, atque ab An-
gelo nutrebat. hæc Cedrenus Pantaleon Dia-
conus in Encomio S. Michaelis apud Meta-
phrastem, quod habetur apud Surium, 29. Se-
ptemb. ubi agit de sancto Gabriele, cum dixisset
Gabrielem Zachariæ in templo ortum S.
Ioannis Baptistæ annunciasse, subiicit hæc
verba: Eundem diuinitissimum Gabrielem vidit
idem Zacharias in sanctis sanctorum cibum de
Cœlis afferentem ad Dei matrem, sic ille.

10. Anielæus de excellent. Virgin. cap. 3. Anselmus
Null, inquit, dubium castissimum corpus, & lau-
dissimam animam eius funditus ab omni fœssa
macta-

Daniel 14
3. Reg. 17.

Georg. Ce-
dren.

Pantaleon
Surium.

Anselmus

macula peccati iungi Angelorum custodia prote-
 ctam ut pote aulam quam suus. & omnium crea-
 tor Deus corporaliter inhabitaturus. & ex qua
 hominem in sua persona unitate, ineffabili fuerat
 operatione suscepturus & affert hoc exemplum
 Cū enim prapotens aliquis aliquo vadit hospita-
 turus, usus obtinuit, ut clientes praccurrant, lo-
 cum muniant, mundent, ornent, & custodiant,
 qualis ergo apparatus omnis boni fiebat, per Ad-
 uentum, celestis Regis in corde sacratissimæ Vir-
 ginis quem illa non solum erat in semet transi-
 uē hospitatura, sed etiam ex substantia sua fa-
 ctum hominem paritura. hæc Anielmus.

S. Bernar. S. Bernardus hom. 2. super missus est, Vir-
 ginem hanc ait ab Altissimo præcognitam, &
 sibi præparatam, ab Angelis seruatam, à Pa-
 tribus præfiguratam, & Epistol. 274. prædica-
 Virginem Reuerendam Angelis, & hom. 3.
 super missus est. Angelus inquit, ingressus ad
 eam tam reuerenter eam salutauit. & sermone
 Signum magnum: iam in eo, inquit, tam reue-
 renter, at quo officiosissime ab Archangelo salutata
 est, ut iam in Regali solio, supra quod omnes ce-
 lestium ordines Regionem exaltatam cernere
 uideretur, & paulominus adoraturus feminam,
 qui solebat ab hominibus æquanimitè adorari,
 excellentissimum nobis Virginis nostra meritum,
 & singularis gratia commendatur. hæc Bernar-

S. Bonauis S. Bonauentura in meditationibus vitæ
 Christi c. 3. agens de vita à Virgine gloriosa
 in sua pueritia in templo traducta ex B. Hiero-
 nymo hæc refert: Beatus, inquit, Hieronymus
 se scribit, hanc sibi regulam B. Virgo statuerat,
 ut à mane ad horam tertiam orationibus insiste-
 ret, à tertia usque ad nonam externo opere se oc-
 cuparet; à nona uero iterum ab oratione non re-
 cedebat, quousque dum illi Angelus appareret, de
 cuius manu escam accipere solebat, & melius in
 Dei opere, & amore proficiebat, & infra, De escam
 quam de manu Angeli accipiebat, ipsa rescieba-
 tur, quam uero à Pontificibus templi accipiebat,
 pauperibus erogabat, quotidie uidebatur et An-
 gelus loqui, & quasi charissima forori, uel matri
 obtemperabat. hæc ex Hieronymo refert se
 scribit S. Bonauentura.

Neque id alicui mirum uideri debet si
 eximiam maternitatis Dei dignitatem, ad
 quam delecta erat, animo repuremus: quem
 admodum rectè dicebat Georgius Nico-
 mediensis. Scimus enim 3. Regum 19. Et hæc
 ab Angelo cibum subministratum, & ex
 Palladio in historia Lausia cap. 48. Abba-

Georg. Nic
3. Reg. 19
Palladius

ti Apollo sacris precibus usque aded intento,
 ut centies noctu, centies uero interdium flexu
 genibus oraret, Angelum de more nutrimen-
 tum afferre solitum, & cap. 53. Abbatem An-
 nuph celestis alimento quotidie ab Angelo
 sustentatum. S. Bonauentura cap. 4. medita-
 ti: ait in salutatione Gabrielis non fuisse Vir-
 ginem turbatam de uisione Angelii, quia eos
 læpè videre solita erat, sed in sermone eius,
 quia in eius salutatione uidebat se mirificè
 commendari, ideoque propter suam humili-
 tatem turbata est, & cogitabat, qualis esset il-
 la saluatio. Sanctus Vincentius Ferens ser-
 mone 1. & 2. de Natiu, Virg. ait Virginem à
 parentibus post ablactationem deuotissime in
 templo Domini præsentatam, & in ascensu
 quindecim graduum, ab Angelis tanquam ab
 amicis sponsi exceptam, & adiutam, Quid, in-
 quit, potest intelligi & declarari ad modum sponsa-
 rum in die nuptiarum, qua usque ad Ecclesiam
 deducuntur. & ex tunc assumuntur à consangu-
 ineis sponsi dicentibus, ut idem inquit in sermo-
 ne 2. ista iam est nostra, ita fecerunt Angeli de
 Virgine Maria. hæc S. Vincentius. Sanctus Ber-
 nardus Seneni. com. 2. con. c. 51. att. 3. cap. 2.
 agens de multiplica armatura Virginis, docet
 illam præter arma interiora, habuisse quoque
 scuta exteriora, quæ singillatim explicat. Et
 primo, inquit, affuit ei Angelorum protectio, assi-
 stebant enim illi innumerabiles multitudines An-
 gelorum in eius protectionem, & de hoc Pro-
 pheta ad Virginem ait, Angelus fuit Deus man-
 dauit de te, ut custodiant te in omnibus uisita-
 is, piè etenim credo, quod plurimas legiones ha-
 buit Angelorum ad custodiam, & protectionem
 suam, cum & Etsaus, ut legitur 4. Reg. 6. Ange-
 lorum multitudinem habuit ad sui defensionem.
 hæc S. Bernardus.

21. Gabriele quoque unum ex septem
 Principibus astantibus diuino Throno, qui ut
 libro 2. de septem Principibus Angelorum ca-
 pit. 8. uerius diximus, inter omnes Angelos
 secundū Michaelē, principem obtinet lo-
 cum, fuisse Virgini beatissimæ in Angelū cu-
 stodiē deputatum complures ex Patribus affir-
 māt. Decebat enim Virgini gloriolæ in cernis
 degenti, quæ mater Deierat futura, nō quem-
 libet, sed uerū ex illis septē supremis, & inter
 reliquos omnes Angelos præstantissimū ad
 custodiam deputatū, uicini etiam Christo: in
 cruce Ioanni dilecto, & uni ex Apostolis præ-
 e. puo eā commendauit. Quod autē Gabriel
 cultos

Abb. An-
 li. & A-
 nuph ab
 Angelo su-
 stentatur.

Luc. 1.
 S. Vincent.

S. Bernar.

4. Reg. 6.

Gabriel
 nus ex
 tem aut
 Deum a
 stantibus
 fuit cultos
 Deipar.

Ioann. 19

custos fuerit Virginis, id expressè habent, vel non obiectè significant donnulli locis citatis, quorum verba recitabimus, Ambrosius, Ildesonus, Eusebius Emisenus, Pantaleon. Idem etiam docent Sophronius inier opera Hieronymi sermone de Assumpt. Post Ascensionem, inquit, Virgo sancta corpora, & monte perman- sit, quam sanè angelus Gabriel, ac si cœlestis pa- ranympus intactam custodivit, & Ioannes Apo- stolus, atque Euangelista, cui Christus eam de Cruce commisit Virgo Virginem seruauit, usque et deseruit ousequijs. hæc ille:

Pet. Dam. His continat Petrus Damianus sermone 1. de Natuitate beate Virg. ubi luculenter do- cens Thronum Salomonis Virginem signifi- care: Duo inquit, leones sunt Gabriel. archan- gelus, & Ioannes Euangelista quorum aliter dex- tera Virginis, aliter sinistra custos deputatus est; Gabriel enim mentem, Ioannes carnem per vigili- sollicitudine seruauerunt. ita Damianus. Bernardus epist. 77. in fine: Gabrieli, inquit, Virgo seruauit ab initio tradita fuisse credenda est. Idem tenet Udalricus in 4. l. x. summe apud Carthusia- num in 2. dist. 21. q. 2. abulensis vero in Matt. 18. q. 60 Gabrielem Virginis custodem astruit, verum à Christi conceptione utque ad eju- dem mortemque imitatione minime probatur cum reliqui citati Patres absque ulla tempo- ris exceptione Gabrielem Virginis custodem fuisse simpliciter affirmant.

Bernard. 11. Denique Virgini ex hac vita ad coelos migranti uniuersum angelorum Christum comitantium cœtum officioso obsequio oc- currunt quam plurimi Patres docent. Petrus Damianus sermone de Assumpt. Mater, inquit, cœlorum palatia penetrant, filius ipso cum tota

Pet. Dam. Cursu tam angelorum, quam iustorum solemniter occurrens, emexit ad beata concistorum sessio- nis. Andreas Cretensis orat. 2. de Virg. dormi- lam, inquit, uniuersus supermundanarum pote- statum, qui intelligentia percipitur, pulchre in- structus cœtas à nullo conseruatus ad spem.ulum

Anselmus. consistebat animabile. Anselmus de excelsis. Virg. cap. 8. separatus, inquit mille millibus, imò innumerabilibus angelorum agminibus Deus sepe huic piissima Matri sua de hoc mundo migranti occurrit. Bernardus sermone 1. de Assumpt.

Bernard. Quis, inquit, cogitare sufficias quanto deuotionis affectu tota in eius occursum cœlestium legionum præuerti multitudo. S. Ildesonus serm. 1. de Assumpt. Vias, inquit, Ierusalem descendentem de caelo à Deo ornatas, in Regnam mundi scilicet

cat Mariam, secum eueberet ad sublimia, & collo- caret in Throno Regni: si enim Dauid cum omni populo ad feruentiam arcam ascendit, & in figura officiosissime tanta confertur gloria: Quid hodie autem B. Virginem, quando illa in cœlestem Ierusa- lem euebitur. Idem sermone 3. de Assumptio- ne. Quod si ad partum, inquit, Virginis talia can- tarunt Angeli, credimus quod hodie dignas cele- brarunt exequias, & susceperunt cum gloria Ma- trem sui creatoris gaudentes, sic Ildesonus. So-

Luc. 2. phronius sub nomine Hieronymi sermone de

Sophron. Assumpt. Ad cuius, inquit, exequias quantum fas est credere, Angeli famulabantur, & uniuersa cœlorum congratulabantur Curia. Nec mirum, quia honor materius ejus est, qui natus est ex ea, quem omnis Cœlorum ordo Penetratur. & mox: Creandum est hodie die militiam Cœlorum, cum suis agminibus festiue obuiam uenisse Gen- trici Dei, eamque cum ingenti lumine circumful- sisse, & uique ad Thronum sibi etiam ante mun- di constitutionem paratum cum laudibus, & can- tibus spiritualibus perduxisse. ita Sophronius. I- dem de Angelis in Despatæ assumptione ei obsequentibus habent Gregorius Turonensis

libro 1. de gloria martyrum cap. 4. Nicepho- rus libro. 2. historię cap. 21. Arnoldus Abbas tract. de laud. Virg. S. Antoninus 3. part. summe tit. 31. cap. 3. & 4. part. tit. 15. cap. 45. §. 3. ubi Christum dicit personanter ad Virginis Assumptionem uenisse: Et quia, in- quit, ubi Dominus, ibi & familia ejus: adeo & millia millium Angelorum, qui Domino ministra- bant, cum Christo aduenerunt. Damascenus o- rat. 2. de dorm. Virg. cum dixisset Virginem spiritum tuum in filij manus commendasse, & quid deinde fit? Elementorum, ut mihi qui- dem uidetur factus est motus, & alteratio, voces que & strepitus, laudesque dignas canebant An- gel præcurrentes, deducentes, & consequentes: partem quidem sancti spiritum, & nulli culpa affi- nem animam comitantes, & simul ascendentes donec regali throno stetit Regnam, parum autem di- uinum, & sacrum corpus circumdantes, & canti- cus, qui Angelis digna erant. Dei matrem celebra- tes. & infra ex Eucherij historia 1. c. 40. re- fert Iuuenalem Ierosolymitanum Arch. epi- scopum Pulcheriæ, & Marciano Augustis in hunc modum locutum: Ex antiqua accipimus traditione, quod tempore gloriosa dormitionis B. Virginis uniuersi quidem sancti Apostoli, qui orbē terrarum salutem gentium præcurrebant, momen-

Gregorius Turonensis. Nicephorus. Arnoldus. S. Antoninus.

Damascenus in septimo libro Virg. hymnodia angelica.

to temporis in sublimi elati conuenerunt Ierosoly-
mie, cumq; illuc essent, ea viso apparuit angelica,
Et audita est psalmodia caelestium potestatum, Et
sic cum diuina gloria in manus Dei sanctam tra-
didit animam. Ejus autem corpus, quod Deum
suscepit, ineffabili quadam ratione cum Angelica,
Et Apostolica hymnodia elatum in loculo fuit de-
positum Gethsemane: quo in loco Angelorum cho-
ra, Et hymnodia mansit tres dies perpetuos: postres
autem dies angelico cantu cessante, qui aderunt Apo-
stoli, cum unus Thomas, qui abfuerat post tertium
diem uenisset. Et quod Deum susceperat corpus
adorare uoluisset, loculum aperuerunt, sed omni
ex parte sacrum ejus corpus nequaquam inuenire
potuerunt. haecenus Iuuenalis Episcopus apud
Damaecenum.

*Simeon Me-
taphrastes*

Simeon Metaphrastes oratio. de ortu, &
dorm. Deipar. agens de corpore sanctissimæ
Virg. post ejus dormitionem ad sepulchrum
elato: *Apostolu*, inquit, *Et* *diuini Patribus* Deo
digna cantica canentibus diuina arca ex Sion
uicta Apostolicis manibus, Et humeris ad Geth-
semane sacrum pradium exportatur, Angelus, ut
est consensaneum praecurrentibus, circumuersan-
tibus, sequentibus angelicis pennis adumbranti-
bus: longè (inquam) splendidiore, Et uenerabi-
liore facta deductione, quam propter translatio-
nem uictoris illius arca testamenti Domino, ut sa-
stra narrat eloquia, & infra eadem, quæ Da-
maecenus de Angelorum apud Virginis sepul-
chrum conuentu per triduum, ex Iuuenali nar-
rat: Nicephorus quoque eandem Iuuenalis
narrationem describit lib. 2. c. 27. & praesertim
de Angelica hymnodia toto illo triduo, donec
Deipara rediit in corpore gloriosa ad simili-
tudinem filij resurrexit.

Damasus.

Nicephor.

13 Cum ergo Angeli ex ijs, quæ diximus cit-

ca sepulchrum Virginis ad eò officiosi fuisse
scribantur, quales eos existimabimus erga i-
psam ad æthereum thalamum assumptam, in
quo Rex Regum ejus filius stellato sedet solio;
quique eam omnium Dominam, ac Regi-
nam constituit? & hæc de Angelorum obse-
quio erga Deiparam.

Cæterum, ut hoc caput claudamus, illud
diligenter animaduertendum est in locis initio
hujus capituli ex sacra Apocalypsi citatis discer-
men colligi inter septem Angelorum principes, *lorum* uis
& reliquam Angelorum multitudinem: illi e-
nim ante thronum, hi in circuitu throni: Illi alij, *Sæculi*
solam ante Dei thronum, hi uero in circuitu esse infa-
divini throni, Seniorum & quatuor animalium *uores*.
esse perhibentur. Ratio est, quoniam septem *Apoc. 4.*
Angeli, sicuti cæteris Angelis dignitate præ-
stant, ut diximus, lib. 1. de his septem Angelis:
ita hominibus etiam sanctissimis non sunt in-
feriores, & ideo post Deum solam Virginem
per thronum, ante quem stant, significatam,
superiorem sibi agnoscere legantur. Quare
Suarius. De primo Angelo tom. 2. in 3. par. disp.
18. sect. 4. ait uerisimile esse nullum sanctorum
hominum peruenisse, ne dum excessisse in gra-
tiae intentione super premium Angelum, uolens Chri-
sto, & Virgine exceptis: ita Suarius. At uero re-
liqui Angeli in circuitu seniorum, & anima-
lium constituuntur, præstantissimi enim sancti
in uiginti quatuor senioribus, & Euangelistæ
in quatuor animalibus adumbrati, suis meri-
tis, plerisque Angelis antecellunt. Sed de hoc
satis, neque enim nostrum est de præstantis
meritorum inter cælestias decernere: *Spiri-
tuum siquidem ponderator est Dominus, ut ha-
betur Proverb. 16.*

VIRGINE M SANCTISSI

mam Deiparam omnium Iustorum esse Matrem,

CAPVT XXVII.

Apoc. 3.
Christus
uincens
promittit
concessum
in throno

Octauum, Christus Dominus Apoc. 3.
qui uicerit concessum in throno suo
promittit: *Dabo*, inquit, *et sedere*
meum in Throno meo, sicut & ego uici, Et
sedi cum Patre meo, in throno ejus: quibus uerbis
ad litteram promittitur Beatis, eos regnuros
esse cum Christo in secula seculorum, ut ha-

betur Apocal. 22. *Es futuros haeres Dei, coha-
redes autem Christi, ut dicitur Rom. 8. quod est*
cum Christo in throno ejus sedere: & hoc est,
quod Matthæi 25. unicuique beatorum dicitur:
Intra in gaudium Domini tui, quoniam eo-
dem gaudio, id est, ejusdem objecti, nimirum
Dei

Dei visione clara, & beatifica, qua Christi Domini anima fruitor. & ipsi perfuenter, non tamen aequali claritate, sed quilibet iuxta meritum suum mensuram: propterea enim Luc. 19. vnus dicitur constitui super decem ciuitates, alius quinque. Ceterum confessus iste in Christi Throno per quandam allegoriam optime ad hanc nostram de beata Virgine tractationem sic accommodare possumus; vt per THRONVM Christi beatissimam Virginem intelligamus, Christus enim in beatae Virginis utero per incarnationem, qua filius eius fieri dignatus est, tanquam in Throno resedit, quemadmodum toto hoc opere, & praesertim capite 2. probauimus; Sanctis vero promittitur in eodem Throno sedere cum Christo, vt scilicet, ipsi eiusdem Virginis, quae Christi mater est naturalis per adoptionem efficiantur spiritualiter filij, & in eiuudem corde, veluti in quadam spirituali sede dignissima per charitatem, qua ad ea diliguntur inhabitare, & quiescere dicantur.

2. Quod autem Christus electis suis Deipara in matrem polliceatur mirum, videri non debet; si enim quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, de quibus 2. Ioan. 1. dicitur: *videte qualem charitatem ostendit nobis Deus, ut filij Dei nominemur. Et si quis: quidni eisdem etiam Deiparam in matrem dabit id quod reliquis a Christo in humanum genus coelatis beneficijs, est admodum contentaneum.*

Quod praeterea electi in Virginis corde esse dicantur, facile probatur: si enim Apostolus Galat. 4. Quos in Christo genuerat, suos appellat filios, eosque per charitatem in corde habere testatur Philip. 1. *Id quod habebam, inquit, vos in corde.* & quod magis est 2. Cor. 7. *in cordibus inquit, nostris estis, ad commemorandum. Et conuendendum; quanto magis de amplissima Virginis charitate existimare debemus in eius corde omnes suos spirituales filios ingenti cum eorum letitia contineri. Quare Ecclesia ex psalm. 88 illud eidem Virgini dicit Sicut latant: *in omnium nostrorum habitatio est in te sancta De: genitrix.**

Neque id a Virginis benignitate, & charitate alienum reputabitur, qui nouit quanta cum admiratione Iob de Deo optimo idem affirmare non dubitet. *Quid est homo inquit, quia apponit erga eum cor suum. vt omniam exemplam plurima quae maternam Virginis erga*

suos spirituales filios sollicitudinem ita testatur, vt eos in Virginis corde esse, seu vt dici solet, Virgini corde esse nullus dubitandi locus relinquit possit: quapropter illud nobis emendandum est, vt puritate, atque alijs virtutibus, ita niteamus, vt non proflus indigni eo loco, scilicet, Virginis corde, inueniamur.

Verum, vt huius rei veritas, cuius commemoratio iocundissima nobis esse debet, altius repetatur, tria pertractanda erunt. Primum beatissimam Virginem Iustorum esse spiritualem Matrem. Secundum, ex quibus capitibus hoc illi tribuatur. Tertium, ipsam Matris muera in homines egregie praestare; & qua ratione ei respondere debeamus: quae licet satis explorata sint apud omnes Catholicos; non erit tamen ab re ad pietatem erga Virginem excitandam de his breuiter nonnulla perstringere.

3. Et quod spectat ad primum, Virgini sanctissimae MATRIS nomen tribuitur ab ipso Deo genes. 3. illis verbis ad serpentem: *Inimicis ponam in te. Et mulierem, scilicet, Virginem Deiparam, ut cap. 22. Semen tuum, & semen illius: sicut enim impii semen serpentis, ita Dei serui, qui Christum naturalem Virginis filium in caput suum, & parentem agnoscunt, etiam huius benedictae mulieris spirituale semen sentiunt, ut c. 22. ostendi. & idem Apoc. 12. Draco abiisse dicitur facere praetium cum reliquis de semine illius mulieris amictae sole: Qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Iesu Christi: ita ibi, Mulierem posito illam non tantum Ecclesiam significare, verum etiam Deiparam adumbrare, dicemus cap. 31.*

DEIPARA EST MATER VIuentium.

Hinc sancti Patres Deiparam vocant matrem viuentium (quo nomine Eva primam est appellata) eorum scilicet, qui vitam grauiam viuunt. Dei enim gratia animatum nostratum est Vita, & ideo Angelus sancti, & homines sempiterna beatitudine perfruentes, vivi, viuentisque appellantur Tob. 12. *Benedicite Deum caeli, & coram omnibus viuentibus confitemini ei. & psalm. 68. Delectamur de libro viuentium. Quia etiam ipsa coelestis patria ab illis denominationem sumit Psalm. 26. Credo videre bona Domini in terra viuentium.*

Quamuis in praesens agendas

B. Virgo Iustorum est mater spirituum

Genes. 3.

Cap. 31.

B. Virgo est mater viuentium Genes. 3.

Tob. 12.

Psalm. 68.

Psalm. 26.

Luc. 19. Allegoriae Deiparam

Christi be nignitas, qui matrem suam Iustorum ma tris esse testatur. Ioan. 1. Ioh. 1.

Christi in Virgini corde esse dicuntur Gal. 4. Philip. 1. 2. Cor. 7.

Psalm. 88

Iob. 7.

Pfal. 114. *Pfal. 114.* Placabo Domino in regione vivorum.
Pfal. 141. *Pfal. 141.* Tu es spes mea; portio mea in terra viventium. Et contrario vero peccatores, qui hac gratia carent, spiritualiter mortui censentur, Baruch. 3. *Quid est Israel, quod in terra inimicorum est? inuenerunt in terra aliena, conquisitatus es eum mortuis, deputatus es cum descendens in infernum.* & Thren. 3. in ceterosis collocasti me quasi mortuos sempiternos. ipsa vero aeterna damnatio mors secunda in sacris literis crebro appellatur Apoc. 21. Pars illorum erit in stagno arantis igne, & sulphure, quod est mors secunda.

Ad rem igitur nostram redeantes, Deipara mater viventium merito appellatur, quod nomen, ut animadvertit S. Antonius 4. part. tit. 15. cap. 14 § 6. multo magis Virginitatem, quam Eux: quae potius mater evictorum mortuorum, ut verbis utar Ruperti lib. 3. de Epiphani. Trinit. c. 26. dicenda esset; quocirca S. Epiphanius haeret. 78. Beata, inquit, mater Dei Maria per Euxam significatur, quae per anigma accipit: ut mater viventium vocetur. & infra: Ab illa Euxa omnis generatio ducta est in terra, hic autem verè à Maria hac vita mundo genita est, ut viventium gigneret, & fieret Maria Mater viventium. & infra: Euxa mortis causa facta est hominibus: per ipsam enim mors ingressa est in mundum; Maria verò causa vita, per quam genita est nobis vita, & per hanc filius Dei advenit in mundum. haec Epiphanius.

Mater vi 4. Huc spectat, quod sancti Patres crebro Euxam, per quam mors coepit, cum sanctissima Virgine, quae initium fuit vitae, conferunt: *A muliere enim, ut habetur Eccles. 25. initium factum est peccati.* & per illam omnes moriuntur, quod de Euxa peccato intelligendum docet Augustinus serm. 17. de Nativ. illud quoque Eccles. 7. *Inveni amarioris morte mulierem.* Hieronymus in illum locum ad hoc refert: *Quia, inquit, per illam mors in orbem terrarum introiit; per Deiparam autem est vita reparata,* ita ut merito Mater viventium sit, & dicatur, Ideo Ecclesia in Hymno: *Aurora maris stella,* sic ait, loquens cum Virgine.

*Sumens illud Aurora
Gabriela ore
Funda nos in pace
Mutans Euxa nomen
Et in alio Hymno, cuius initium est: O gloriosa Domina, sic canit.*

*Quod Euxa tristis abstulit
Tu reddis alino gremine,
Inveni ut astro stabile,
Caeli fenestra facta es.
Tu Regis alii ianua,
Et porta lucis fulgida;
Viam vitam per Virginitatem
Gentes redempta planasta.*

Iteneus lib. 5. aduersus haereticos cap. 19. *Iteneus.* Sicut Euxa, inquit, seducta est per Angelicum sermonem, ut esset Deus; sic Maria per Angelicum sermonem euangelica facta est, ut portaret Deum. & iuxta est ubi dicitur: *vis Virginitatis Euxa Virg. Maria speret adiucata.* & quoniam motum astruendum est mori e genus humanum per Virginitatem, soluta ut per Virginitatem, aqua lancea aposita virginitatis inuocantia per Virginitatem omnem entiam. id. n. lib. 3. cap. 33. Sicut Euxa vitium habens Adam, & virgo a hoc ex illius obedientia, & sic & uniuersa generi humano facta est causa mortis, sic & Maria habens per se est natiuitas virtutum, amen Virgo obedientia, & sic & uniuersa generi humano causa facta est salutis. haec Iteneus. Tertullianus in lib. de carne Christi c. 17. *Dea & hic,* inquit, ratio defendit, quod Deus imaginem, & similitudinem suam à diabolo captam amula operatione recuperasti: in Virginitatem a huc Euxam irrepserat verbum edificatorum mortis; in Virginitatem aquae introiendum erat Dei verbum extrudendum vita, ut quod per eum modum seculum abierat in perditionem, per eundem sexum redigeretur in salutem: *Crediderat Euxa serpenti, credidit Maria Gabrieli, quod illa c. euendo del. quae, hac creuendo ualeuit.* ita Tertullianus. Athanasius sermone de Deipara: *Proinde, inquit, ita noua Euxa mater una appellata, variegataque permanet ad primitias vitae immortalis omnium viventium.* & paulo inferius: *Decet, inquit, te matrem regeneratricem Dominam, ac horam cognominare, eo quod ex se produxit Rex Domus, ac Deus noster.* sic Athanasius. Hieronymus epist. 22. *Postquam, inquit, Virgo concepit in uero, & peperit nobis puerum, cuius principatus in humeros eius, Deum fortis, Patrem futurum seculi, solus a maledictio est, mors per Euxam, uita per Mariam.* sic Hieronymus. Sopronius inter opera Hieronymi serm. de Assumpt. *Quaequid, inquit, maledictionis infusum est per Euxam, totum absolute benedictio Maria.*

§ Augustinus serm. 17. in natali Domini: *August. Vis visorum, inquit, serdibus horribiliter equalisceres*

lesceret mundus ab origine, iam in paradiso captus, foemina causa fuit cum autem nullus mederetur. & nemo succurreret, ad foeminam causa reueritur. & origo per originem destrucatur, origo peccati destrucatur per Genitricem Christi: Prospicit impietatis per Prospicit pietatis: Stirps mortis per Stirpem vita percutitur. haec ex Augustino Idem serm. 18. de Sanctis, quem aliqui tribuunt Fulgentio: Mater, inquit, generis nostri poenam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo: auctrix peccati Eva, auctrix mortis Maria; illa occidendo obfuit, hac vivificando profuit: illa percussit, ista sanavit, pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia componitur. & infra: Eva plantum Maria canisus exclusit, quae tero omnia inveniuntur in serm. 17. Augustini de natali Domini. Idem serm. 35. de Sanctis: Hac prima matris damna resoluta; hac homini perditio salutem adduxit. Idem Augustinus lib. 3. de symbolo ad catechum. cap. 4. Per foeminam mors per foeminam vita, per Evam interitus, per Mariam salus: illa corrupta secuta est seductorem; hac integra peperit Salvatorem, illa poculum a serpente propinatum libenter accepit, & vero tradidit, ex quo simul mereretur occidi; hac gratia caelesti desuper infusa vitam protulit, per quam caro mortua passit resuscitari. haec August. Idem serm. 15. de temp. Et quoniam, inquit, diabolus per serpente Eva locutus, per Eva aures mundo intulit mortem, Deus per Angelum ad Mariam protulit verbum & cunctis seculis vitam effudit.

M. Chryf. Petrus Chryfologus serm. 140. Benedicta, inquit, tu in mulieribus; quia in quibus Eva maledicta pumebat viscera, tunc in illis gaudet, hora tatur, suscipitur Maria benedicta, & facta est vere nunc Mater viventium per gratiam, qua mater ante exitit mortem per naturam. haec Chryfologus. Idem habet sermone 74. ubi affirmat Deiparam esse matrem viventium, quatuor verbis iudicatur.

Sedulius. Sedulius libro 2. Patches de miraculis Christi incho.

— ut unde

Culpa dedit mortem pietas daret inde salutem.
Et velut in spinis mollis rosa surgit acutus
Nil quod laetas habens, matremq; obscurat honore;
Sic Eva de stirpe acra veniente MARIA,
Virginis aut qua facinus non a Virgo parat.
Et Arator Poeta lib. in Acta Apostolorum initio.

Arator.

Porta MARIA Dei genitrix intacta creantis
A Nata format suo: mala criminis Eva
Virgo secunda fugat, nulla est iniuria sexus
Restituit quod prima intulit.

6 Ildefonsus ser. 4. de Assumpt. vocat Deiparam reparatione Eva, introitum vita, sanua calis. Damascenus oratione 1. de Nativit. Per Dei Genitricem primigenia matris meror in latitiam mutatus est: etenim illa per diuinam sententiam hoc audiuit: in dolore leros paries: Hac, Aus gratia plena: illa, Ad virum ersu conuersio tua. Haec, Domine noster. & infra: Per Evam serpenti operam nascentem mors aditum inuenit: Maria diuina voluntati obsecuta deceptorem serpentem in fraudem induxit, ac mundo immortalitatem inuexit. ita Damascenus & oratio. 2. de dorm. pleraque de comparatione inter Evam, & Virginem afferit.

Bernardus homil. 2. super missus est: Latere, inquit, in pater Adam; sed magis o tu Eva mater exulta, qui si ut omnium parentes, ita omnium fustis perempores: sed magis o tu Eva mater exulta, qui si ut omnium parentes, ita omnium fustis perempores, quam parentes; ambo (inquam) consolamini super filia. & tali filia si vir cecidit per foeminam, iam non erigitur nisi per foeminam: mulier quam didisti mihi, dedisti mihi, de ligno. & comedisti excausationis verbum in vocem gratiarum actionis, & sic: Domine mulier quam didisti mihi, deit mihi de ligno vita, & comedi, & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso vivificasti me. ita Bernardus. Idem sermone Signum magnum. Sic prudentissimus, & clementissimus Artifex, quod quassatum fuerat non confregit, sed vilius omnino refecit, ut videlicet nobis novum formaret Adam ex veteri, & Evam transfunderet in Mariam. & infra: Crudelis, inquit, Eva per quam serpens atiquus pestiferum etiam ipsi viro virus infudit, sed fidelis Maria, qua saluus antiodum & virus, & mulieribus propinavit; illa enim sinistra seductionis, hac propinatio: illa suggestit prauaricationem, hac iniecit redemptionem. ita Bernardus.

6 Ex quibus omnibus illud habemus, Virginem sanctissimam potius iure, quam Evam; immo singulari ratione praecilla matris viventium titulo appellandam, cum damna Evae, quae mortem inuexit, ipsa Deipara vitam gignendo non tantum restituerit, sed longe etiam melius reparauerit.

Ad haec verba la Sap. 7. omnium est mater. Albertus super missus est. teste S. Antonia no 4. par. tit. 15. cap. 14 §. 3. de B. Virgine expo-

Ildefonsus

Damascenus

Genesigi

Luc. 2.

Bernardus

Comparatur B. Virgo cum Eva.

Sap. 7. 1. Albertus S. Antonia S. Anid. expo.

Deipara exponit: *Quam*, Alberrus ait, *non solum spiri-*
tualliter genuisse omnes Sanctos etiam veteris te-
stamenti, quippe qui per fidem verbi incarnandi
de Virgine Maria explicitam, vel implicitam gra-
tiam acciperunt, sed etiam curam gerere mater-
nam omnium, cui proportione sua aptari potest il-
lud, quod de Sapientia dicitur: Ipsi cura est de om-
nibus. hæc ex Alberto.

DEIPARA EST MATER
IUSTORVM.

B. Virgo
mater est
Iustorum.

Origenes.

Isa. 19.

Hieron.

August.

Ildefons.
Sophon.

Damasc.

B. Virgo in
sua dormi-
tione filios
duxit, peregrinationis
mea solatium esto per ma-
spirituales
Christo
rorum nouis benedictionibus cumula, postea sub-
commen-
la la (ut verisimile est) manibus ipsius omnibus, qui
sunc collecti erant bene precata est. hæc Dama-

Ret. Chryf.

QUAPROPTER Patres eam matrem Iu-
storum agnoscunt, & prædicant. Ori-
genes tom. 1. in Ioannem in ipsa præ-
fatione docet: *Maria filium esse Dominum Ie-*
suum Christum, & præterea omnem eum, qui est
perfecte Christianus: qui enim huiusmodi est, non
amplius vult ipse sed in ipso vult Christus, & a
deo de eo dici potest Maria, Esce filius tuus Chri-
stus. hæc ex Origine.

Hieronymus epist. 25. ad Paulum de obitu
Blesillæ filie eius, introducit ipsam post mor-
tem ad matrem sic loquentem: *Puas me esse*
solum? habeo pro te Mariam matrem Domini:
quasi dicat, ipsa Deipara in cælis loco tui pro
matre mihi est, ut potius mihi gratulari, quam
de obitu meo lugere debeas.

Augustinus libro de sancta virginitate c. 6.
agens de B. Virgine: *illa, inquit, una femina*
spiritu plantæ mater est membrorum Saluatoris,
quod uos sumus; quia cooperata est charitate, ut
fideles in Ecclesia nascerentur, qui illius capitis
membra sunt; corpore mater est ipsius capitis.
hæc ex Augustino. Idem etiam sermone 18.
de Sanctis & Ildefonius serm. 8 de Assumpt.
& Sophronius inter opera Hieronymi sermo-
ne de Assumptione: *Matrem gentium eam*
vocat. Damascenus orat. 2. de dorm. Virg.
refert verba Virginis ex hac vita migrantis ad
Christum, in quibus, ubi animam suam illi
commendasset, commendans etiam fideles,
vocat suos filios in hunc modum: *Tu, inquit,*
charissimis filiis meis, quos tu fratres appellandos;
duxisti, peregrinationis mea solatium esto per ma-
trium mearum impositionem, benedictionem
spiritualium nouis benedictionibus cumula, postea sub-
commenla la (ut verisimile est) manibus ipsius omnibus, qui
sunc collecti erant bene precata est. hæc Dama-

Petrus Chrysologus sermo, 146. docens
MATRIS nomen sanctissimæ Virginis pecu-

liaritertribuendum esse, ad nomen eius, quod
est MARIA, & ad congregationes aquarum,
quæ Genes. 1. vocantur Maria alludens; eam
in mari rubro præfiguratum, atque matrem po-
puli per aquam regenerati fuisse egregie ex-
plicat: *Maria, inquit, Mater vocatur, & quan-*
do non MARIA mater? Congregationes, inquit,
aquarum appellauit Maria, nonne hac exiuntem
populum de Aegypto concepit vno viro, ut emer-
geret cælestis in nouam creaturam renata proge-
nes? iuxta illud Apostoli, Patres nostri omnes
sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, &
omnes in Moyse baptizati sunt in nube, & in ma-
ri, & ut semper Maria humana præstita sit salu-
tis, populum, quem vnda generatrix emisit in lu-
cem, ipsa iure præcessit, in Cantico: Maria, in-
quis, soror Moysi sumens tympanum in manu sua
dixit: Cantemus Domino, glorioso enim honorifi-
catum est. hucusque Chrysologus, cuius ra-
tiocinatio non minus pia, quam elegans; non
enim sola vocis similitudine, quam habent
maria cum Maria beatissima nititur, sed in es-
tymologia etiam ipsius nominis Mariæ, quæ
ut cap. 5. dicebamus mare amatum sonat,
quare in mari rubro merito præfiguratum di-
cit Chrysologus.

Præterea sancti Patres per Virginem om-
nia reperata, ipsam quoque peculiari quadam
ratione salutis nostræ cooperatam affirmant,
de quo cap. 17 egimus, ideoque iure optimo
mater nostra dici potest. Hinc est, quod An-
selmus de excellent. Virg. cap. 11. Sic, inquit,
Deus sua potentia parando cuncta Pater est, &
Deus omnium: ita beata Dei genitrix Maria suis
meritis cuncta reparatio mater est. & Domina
rerum. S. Ephrem serm. de laudib. Virg. in-
ter aliâs Deiparæ salutationes, etiam hanc
ponit; *Aus omnium Parens.* S. Bonaventura in
speculo B. Virginis cap. 8 *Maria, inquit, non*
solum est mater Christi singularis, sed etiam ma-
ter omnium fidelium vniuersalis; unde B. Am-
brosius ait, Si Christus est credentium frater,
cur non ipsa, qua genuit Christum credentium sit
mater? Ita charissimi omnes nunc gaudeamus,
nunc omnes gaudentes dicamus, Benedicimus fra-
ter, per quem Maria est nostra mater, & benedic-
ta mater, per quam Christus est noster frater.
Hinc bene Anselmus ait, *Domina mater per quâ*
talem fratrem habemus, quid gratiarum, quid
laudis tibi retribuemus. hæc tenus Bonaventu-
ra, qui etiam in vitâ S. Francisci cap. 9. narrat
S. Franciscum indicibili amore erga matrem
Domi-

Domini fuisse affectum, inter alia hoc etiam nomine: *Eo quod*, inquit, *Domini materis fratrem nobis effecerit*. Idem in hymno: *Te matrem Dei*, &c. *Te mater omnium beatorum, gaudium plenum post Deum, omnium supernorum civium solacium*. Rupertus Tuitiensis lib. 13. in Ioannem, B. Virginem plane omnium nostrum Matrem dicit, quia salutis omnium nostrum causato; & tunc sine dolore peperit, quando scilicet Christus genuit: & tempore passionis Domini cum magno dolore parturiebat, quod iuxta crucem stabat. Dionysius Carthusianus in Cantica art. 27. *Sicut*, inquit, *Christus est Deus noster, & misericordia nostra, sic Virgo est Mater, & Domina nostra misericordia sanctorum*. S. Bernardinus Senensis tom. 3. serm. 6. art. 2. cap. 2. *Virgo*, inquit, *per hunc consensum in incarnationem filij omnium electorum salutem viscerosissime expetit, & procuravit, & omnium salutem & salutationem per hunc consensum singularissime deducit, ita ut ex iunc omnes in suis visceribus baularat tanquam verissima mater filios suos*. & serm. 11. art. 2. cap. 1. *Voae*, inquit, *ab ipsa Patre aeterno B. Virgo recepit formalem fecunditatem ad generando omnes electos, & etiam ipsos Angelos in aliquo gradu, & gradu, & experientia diuinorum*, & cap. 3. *Tota Trinitas hanc inestimabilem Virginem ostendit esse electorum omnium genetricem piam inexcogabilem pietatis*. S. Antoninus 4. part. tit. 15, cap. 2. ubi dixisset Christum in cruce Ioanni matrem suam virginem dedisse in matrem. *Quia vero*, inquit, *Ioannes interpretatur, in quo est gratia, cuiuslibet etiam qui Ioannes dicitur, & existit, in quo scilicet est gratia gratum faciens, dicitur Virgo Maria in matrem; & citat Anselmum dicentem: Mater Dei facta est mater nostra; quod etiam probat: Sicut enim inquit, Christus nos genuit verbo veritatis ad esse gratia spiritualis in cruce partiendo, ita & B. Virgo Maria nos genuit, & peperit in maximis doloribus filio compensando peccata impenitentis pro nobis patienti. ita exponit Albricus Magnus illud isa. vlt. Parturivit Sion filios suos, id est, B. Virgo, quae speculabatur mysterium passionis (Sion enim speculatio interpretatur) parturivit summam condolendam in passione filij. haec S. Antonin. Idem c. 14 §. 3. explicat quomodo sanctissima Virgo mater dicatur non solum hominum, sed etiam Angelorum: *Quoniam*, inquit, *quicquid est causa causa, causa etiam censetur causari, sed Angeli illum nationem, perfectionem, & beatificationem recipiunt à Iesu, per**

quam omnia restaurantur in caelo, & in terra, ergo Maria, qua mater est Iesu, causa est aliquo modo gloria Angelorum, ut aperit dicatur mater eorum. haec S. Antoninus, eadem quoque habet cap. 20 §. 11.

10 S. Brigitta in suis Reuelationibus lib. 4. S. Brigittae cap. 138. à B. Virgine haec sibi vigilanti in oratione dicta refert: *Ego sum*, inquit, *Mater Sancti in Dei, quia sic placuit sibi. Ego etiam sum Mater Caelo gaudium omnium, qui sunt in superiori gaudio, quamuis dicit de Infantibus habeant suam necessitatem secundum Virginis suam voluntatem, tamen in augmentum sua laetitia cumulat eum gaudium, ex eo quod vident faciem matris sua blandam. Sic placet Deo dare orationem de mea virginitatis puritate, & meorum virtutum pulchritudine, quamuis habeant in comprehensibiliter ex eiusdem diuinitatis potentia B. Virgo totum bonum. Sum etiam Mater omnium, qui mater est sunt in purgatorio, quia omnes poena, qua debentur purgandis pro peccatis suis, in qualibet hora propter preces meas quodammodo mitigantur: ita placet Deo, ut aliqua ex his poenis, qua debentur eis de rigore diuina iustitia, minuatur: Ergo sum Mater totius iustitia, qua est in mundo, quam iustitiam filius meus dilexit ad electionem perfectissimam, & sic materna manus semper parata est ad opponendum se periculo, in cordis filij sui defensionem, si aliquis niteretur in suam defensionem, ita ego sum parata iugiter iustos, qui sunt in mundo, defendere, & de omni spirituali periculo liberare. Ego etiam quasi sum Mater omnium peccatorum se volentium emendare, & habentium voluntatem in Deum amplius non peccare, & sum voluntaria ipsum peccatorem in meam defensionem accipere, sicut charitativa mater dum videret filium nudum ab inimicis acutos gladios habentibus, sibi occurrentem, nonne tunc ipsa opponeret se periculo viriliter, ut filium suum de manibus inimicorum suorum liberaret, & eriperet, & in sinu suo gaudenter conseruaret. Ita facio, & faciam ego omnibus peccatoribus misericordiam meam à filio meo petentibus sub mera contritione, & diuina dilectione. haec tenus ex Reuelationibus S. Brigittae.*

Ex dictis satis probatum remanet primum, quod tractandum fuit, scilicet sanctissimam Deiparam iustorum omnium Matrem esse, atque à sanctis Patribus tanquam matrem agnoscere: nunc quibus de capitibus hoc illi tribuatur demonstrandum

erit.

Yy

VIR-

Expertus.
Dionys.
Carthus.
S. Bernard.
Antonin.
14. 66.
Albr. Mag.

S. Brigittae.
B. Virgo est quasi mater peccatorum, quos iustas.

VIRGINEM DEIPARAM IVSTORVM ESSE MATREM; tum quia Christi Domini est Mater; tum quia in Ioanne ab eodem Christo sunt ei peculiariter in filios traditi. tum etiam quia eorum salutem multipliciter proomuit.

CAPVT XXVIII.

SVM. M. A. R. I. A. M.

Christus Deipara in Ioanne iustos in filios tradidit num. 5.

Deipara ad iustorum salutem multipliciter cooperatur. num. 8.

Deipara Mater est diuina grata, pulchra dilectionis, fides, & sancta spei. num. 11.

B. Virgo quibus capitibus Mater dicitur iustorum.

VM ex superiori capite Virginem gloriosam iustorum esse Matrem constitit, in presentia quibus rationibus hoc ei conueniat, ostendamus; quod erat alterum ex tribus, quae in hoc argumento superiori capite pertractanda propositi. Et sane triplici ex capite hoc Virgini beatissimae merito conuenit. Primum, quia Christi Domini, qui omnium iustorum est parens, ipsa Mater est naturalis. Secundum, quia Christus ipse in cruce in Ioanne iustos Virgini in filios tradidit. eisdemque commendauit. Tertium, quia praeter haec ipsa multis modis ad iustorum salutem cooperatur, eosque in Christo gignit, quia omnia singillatim demonstranda sunt.

Primum qui Mater est Christi. Primum igitur caput est, quia Christi mater est naturalis: hanc rationem admittunt Doctores in praecedenti capite allati, qui Virginem matrem uiuentium esse astruunt; quoniam, scilicet, vitam, id est, Christum, per quem uere uiuimus, genuit: & quoniam omnes, qui uita gratiae uiuunt ad eam spectant. Ita Epiphanius, Irenaeus, Augustinus, Bernardus, qui Virginem eum Eua conferunt: nec non Athanasius, Albertus, S. Antoninus, Bonauentura, Alberius, Rupertus, S. Bernardus Senensis, quos supra citauimus; qui ex eo quod Mater sit Christi, matrem esse iustorum inferunt. Idem etiam ratione sic probatur: Virgo Mater est Christi, iusti omnes sunt spirituales filij ipsius Christi, ergo & Virgo sanctissima eorum mater dicitur. Consequencia ex communi modo loquendi, &

ex phrasi ipsa scriptura tum satis est clara, ut dicemus: Christum autem Patrem esse iustorum, qui per baptismum regenerantur, & Gal. uult. No. in creatura in ipso efficiuntur, quia pretioso sanguine eos redemit. & in filios adoptauit, & iustos uicissim semet, seu sobolem esse eiusdem, docet Isaias ca. 9. qui inter alia Christi nomina, quibus eius admirabiles effectus, & in humanum genus beneficia indicantur, etiam hoc recensetur. Et uocabitur, inquit, nomen eius Pater futuris seculi: seu, ut alij uertunt, & in idem recidit. Pater aternitatis, nimirum eorum, qui ad seculum facturi, seu beata illa aternitate pertinent, quibus aternitatis aditum de uicta morte ipse resecrauit. Impij enim morti aterna additi, vinculo aternis (ut uerbis utar Apostoli Iuda: sub cal. g. na referuntur. Adhaec de Christo uaticinatur Isai. 53. Illas ca. 5. Si posueris pro peccato animam suam, uidebit semen longeuum, generatione scilicet nupquam interitura, quod idem est cum eo, quod ipse Christus de se dixit: Si granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, multum fructum affert. De hac sua prole, seu semine Christus Pl. 21. Et anima, inquit, mea illi uiuificabit, & semen meum seruiet ipsi & illa: 67. Propheta in persona fidelium ad Christum. Tu enim Pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos. Tu Domine. Pater noster, & Redemptor noster, quibus uerbis, ut anima dicitur Theodoretus, non negatur, Abraham Patriarcha, sed quod Patris nomen magis Christo Deo Redemptori conueniat, nulloque alio Patre nisi Christo esse nobis gloriantium ostenditur. Hinc est, quod Marth. 9. Marthae iusti dicuntur filij sponsi ex quo loco S. Augustinus lib. de sancta uirginitate c. 6. Omnes qui in Christum crediderunt, ex Christo sibi ritualiter nati, & recte filij sponsi appellari colligit, ideò Ioan. 1. 12. Credite in lucem, ut filij lucis sitis. cumque ipse Christus Ioan. 1. Sit lux uera, qua illi. Ioan. 1. nunciat omnem hominem, satis attendit eos, qui in Christum credunt, filios euadere Christi. Quare Christus, in sermone post coenam Ioan.

Leu. 13. Toan. 13. ut suam in Apostolos charitatem paternam exprimeret, illos compellam filios, in baptismo enim Coloss. 3. expoliamus veterem hominem, & induimus novum juxta illud Apostoli Rom. 13. In manus Domini nostrum Jesum Christum, atque in Christo renascimur. idem etiam baptismus laetiarum dicitur regenerationis, in quo hanc filiationem, quae est maxima dignitas, consequimur.

2. Quod verò Christi mater, Mater quoque sit eorum, qui spiritualiter à Christo sunt geniti, ipsa nos ratio admonet. Quocirca S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 14. §. 3. ad hoc probandum affert axioma illud philosophicum Quicquid est causa causae, est causa causati. Et Petrus Damianus serm. 3. de Natiu. Virg. Merito, inquit, B. Maria dicitur parens parentis, fons fontis, origo principij, quia ille ex ea producit per materiam carnis, qui caput est, & initium omnium rerum per essentiam divinitatis. Adhuc modus, & phrasis sacrarum literarum hoc idem docent: nam Isa. 52. Sara dicitur peperisse Iudaeos, cum tamen ipsa non nisi Isaac genuerit, ex quo propagati sunt Iudaei: & Abraham Pater dicitur multarum gentium per eundem Isaac. ita Genes. 17. Isa. 51. & Ioan. 8.

Quare non immerito juxta expositionem Ambrosij lib. de Iostic. Virg. cap. 13. beatissimae Virgini dicitur: Venit tuus sicut acervus tritici vallatus lilijs: quamvis enim in vulgineo Deiparae utero (cujus illibata integritatem, ut animadvertit Carthusianus libro de laud. Virg. art. 37. liliorum vallum significat) unicum fuerit granum frumenti, quia tamen ex Ambrosio, granum frumenti postea in cruce mortuum, plurimum fructum attulit, idem de uno grano tritici acervus est factus, & completum est illud propheticum: Et convales abundant frumento. ita Ambros. Et Epiphanius serm. de laudibus Deiparae: Ipsa, inquit, est ager minime cultus, quae Verbum velut granum frumenti suscipiens etiam manipulum germinavit sic ille. Cum ergo granum illud innumeros electos, quorum Christus caput est, atque parens, virtute contineat; consequens etiam est, ut omnes illi sanctissimae Dei genitricis spirituales filij, velut acervus tritici in ejus utero censeantur: simili namque ratione Rebeccae geminos tantum in utero gestanti dictum à Domino: *Dua gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividuntur*, quod in illis duobus eorum posteris conciderentur.

3. Dices, Christus Dominus in sacris literis, praesertim in Cantico Sponsus dicitur Ecclesiae; imò & cujuslibet animae in gratia existentis, ut videre est Matth. 9. Luc. 5. Ioan. 3. quare Apoc. 21. *Ostendit mihi sponsum uxorem Agni*: quocirca Ecclesia, & quaeber anima fidelis crebriò vocatur sponsa Cant. 4. *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa*. Additur autem (soror) ad indicandum amorem castissimum, qui inter hunc sponsum, & sponsam intercedit; quorum epithalium in spiritu cecidit Regius Propheta Psal. 44. & Salomon totolibro Canticorum, de quo Apostolus Ephes. 5. *Erunt, inquit, duo in carne una; Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, & in Ecclesia*.

Præterea Christus per Incarnationem factus, & caro nostra est, ita ut juxta illud Romanor. 8. *Sit ipse primogenitus in multis fratribus*, quod nomen etiam post resurrectionem non est designatus, quando sibi omnes potestatem datam in caelo, & in terra declaravit; nam & Mariae Magdalene familiariter: *Vado, inquit, & die fratribus meis. Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum*, quam dignationem ternerò Apostolus Hebr. 1. adeò extollit: *Non confunditur, inquit, fratres vos vocare, dicens: Narrabo nomen tuum fratribus meis: quae cum ita sint, qua nam ratione Christus, qui est sponsus, & frater noster, dici etiam poterit Pater? & qua etiam ratione ex hoc capite B. Virgo Mater nostra dicitur?*

Respondet ex his rectè inferri Christum non tantum Patrem, verum etiam sponsum, & fratrem esse justorum, in cognatione enim spirituali diversis rationibus, diversa quoque hujusmodi nomina eidem imponi non est inconveniens: quare illud, quod apud Homerum à pudicissima quadam femina conjugii dilectissimo dictum legimus, ubi eum sibi patrem, matrem, fratrem, atque sponsum esse affirmat; multò præstantius in Christum, mutato dumtaxat nomine, anima fidelis referre sic potest. *Tu mihi Christo Deus Pater es, atque optima Mater;*

Tu mihi Germanus charus, sponsusq; fidelis. Iam verò hæc ipsa magis confirmant Virginem sanctissimam electorum Matrem merito dici, siquidem non tantum est Mater nostra, quatenus Christus est Pater noster: sed etiam jam quatenus sponsus est noster. Etenim mater sponsi

Obiectio.
quia Christus est spon-
sus anima,
& quomodo est pater
Matth. 9.
Luc. 5.
Ioan. 3.
Apoc. 21.
Cant. 4.
Psal. 44.
Ephes. 5.

Christus est pater justorum, quomodo dicitur pater.
Rom. 8.

Ioan. 20.
Hebr. 1.
Psal. 21.

Objection.
non tantum Patrem, verum etiam sponsum, & fratrem esse justorum, in cognatione enim spirituali diversis rationibus, diversa quoque hujusmodi nomina eidem imponi non est inconveniens: quare illud, quod apud Homerum à pudicissima quadam femina conjugii dilectissimo dictum legimus, ubi eum sibi patrem, matrem, fratrem, atque sponsum esse affirmat; multò præstantius in Christum, mutato dumtaxat nomine, anima fidelis referre sic potest.

Homer. lib. 6.

lib. 6. prope finem
Andromache ad He-
ctorem con-
jugem suum.

su recubuerit, vel acceperit à Iesu Mariam, quæ etiam ipsius Mater fiat, ad eum, tantumq; necesse est, quæ Iohannes alius sit facturus, ut quem admodum Iohannes itidem etiam & iste à Iesu, Iesus existere ostendebatur: Nam si nullus est Mariæ filius (iudicio sorum, qui de ipsa sanè senserunt) praterquam Iesus, dicit q; Iesus Mariæ, Mulier ecce filius tuus, & non ecce etiam hic est filius tuus, perinde est, ac si dixisset: Ecce hic est Iesus, quæ genuisti; Et enim quisquis perfectus est, non amplius vivit ipse, sed in ipso vivit Christus, cumq; in ipso vivat Christus, dicitur de eo Maria: Ecce filius tuus Christus. hæc tenet Origenes.

Quanta autem cum pietate Christus in cruce totum hoc inter Matrem, & Iohannem transegit, pulchrè expendit Ambrosius epist. 82. ad Vercellensem Ecclesiam in fine: Nam si, inquit, religiosum est, quod latroni donatur venia, multo liberior pietatis est, quod à filio Mater tanto affectu honoratur. Ecce, inquit, filius tuus, ecce mater tua. Testabatur de cruce Christus, & inter matrem, atq; discipulum dicitur debet pietatis officia. hæc Ambrosius.

Cyprianus sermone de Passione agens de hoc: Thalamum, inquit, humanitatu tuæ cubiculario dilecto commendas & Cyrillus in Iohannem: Commendas, inquit, Mariam Iohanni, ut officium filij in eam servaret, Matris Iohannem, ut paternis in discipulum auctoritatem haberet, amore videlicet atq; charitate non minus illos coniungebat, quam si natura maxima propinquitate conjuncti essent. ita Cyrillus.

Quod autem Christus in cruce in tanta tormentorum atrocitate nostri ita memor esse dignatus sit, ut matrem suam nobis etiam traderet in matrem, profecto beneficium nos sibi devinxit ad eum ingenti, ut si ea, quæ illud consequuntur, attentè perpendantur, verbis satis explicari nequeat. quocirca gratiæ illi agendæ sunt, quàm maximè: neque enim satis illi fuit nos scire sui æterni patris filios; nisi etiam quo sibi coniunctiores redderet, etiam in Iohanne matris suæ filios efficeret, ut ex utraque parte tam patris, quàm matris fratres illius essemus. quare Bernardus sermone Signum magnum: Gratiæ, inquit, age es, qui talem tibi medicatricem benignissima miseratione providis. Et hoc fuit legatum, seu hæreditas illa preciosissima inter summos cruciatus à Christo nobis relicta, cum Deiparam Iohanni, & in Iohanne nobis eam tradidit. quod non obscure in Eliæ pallio figuratum accepimus; sicut enim olim

Elias 4. Reg. 2. in curru igneo per turbinem euectus ascendens in cœlum, Eliseo pallium suum reliquit, per quod ipse Eliseus 3. Reg. 19. à laborioso, & humili arandi opere, ad salutarem, & honorificam Eliæ sequelam antea fuerat traductus, & in quo postea admirabilia effecit, cum Iordanis aquas, ut per eas sicco vestigio pertransiret, divisit: ita Christus per turbinem passionis in curru Crucis, flammis charitatis, undique flagrans recedens, B. Virgo Virginem quæ iuam erat pallium in cuius utero dum carnem suscepit, veluti pallio circumdatus, seu obvolutus fuerat, nobis reliquit, cum scilicet, in Iohanne nobis etiam eam in matrem tradidit, cuius virtute, & precibus tot peccatorum conversiones, tam multa miracula in Ecclesia peraguntur; & aquæ tribulationis præsentis vitæ ita dividuntur, ac mitigantur, ut per eas tuti transire valeamus. alioquin forsitan pertransisset anima nostra, ut habetur Plal. 123. aquam, insolerabilem, aquam nimirum ita altam, ut vadari nequeat.

Deiparam autem Christi pallium appellat Methodius in hypapantem cum ea agens: Tu es, inquit, impollutum illius indumentum, qui luce uti vestimento circumfunditur. Et quem admodum Eliseus adduci nequitiam potuit, ut Eliam priusquam raperetur dederet, sed ad finem usq; illi adhæsit, & ita huius pallij hæres factus est, (audierat item Eliam sibi duplicem eius spiritum in se fieri postulantem ita dicentem: Si videris me quando tollar à te, erit tibi, quod petisti.) ita & nos, ut tantum Christi pallium hæreditate possideamus, & spiritum eius duplicem, verem nimirum, eius gratiam consequamur exemplo sancti Iohannis iuxta crucem Iesu cum matre eius, in finem usque persistamus, per crebram nimirum, ac devotam passionis eius meditationem, cum animi gratitudine, & charitatis ardore coniunctam, per societatem passionum, pro Christi nomine hilaris, ac prompto animo suscepturam: si enim cum Christo crucifixo persistentes in eius tentationibus Luc. 22. Regni quoq; eius erimus participes: Si compatimur Rom. 8. & conglorificabimur: si commorimur, 2. Tim. 2. convivemus, 2. Tim. 2. Et si 1. Petr. 4. communicaverimus Christi passionibus, in revelatione gloriæ eius gaudebimus exultantes: Quod si 2. Cor. 1. fuerimus socij passionum, 2. Cor. 1. etiam consolationis erimus: Quin utram, Christo passo in carne eadem cogitatione 1. Petr. 1. 2. Petr. 1. armemur, ut omnimoda nequissimi ignea extingueri possimus

4. Reg. 2.

3. Reg. 19.

B. Virgo
pallium
Christi
dicitur.

Per Virginem aqua
huius mundi
dividuntur.
Psal. 123.

Method.

4. Reg. 2.

Cum Christo
in cruce
persistendum.

Luc. 22.

Rom. 8.

2. Tim. 2.

1. Petr. 4.

2. Cor. 1.

1. Petr. 1.

2. Petr. 1.

Ad B. Virginem con- fugiendū.

7. Verum, vttam pretiosi legati nobis à Christo relecti, vberem fructum capiamus, obuoluamur & nos hoc sacro Virginis pallio, sub quo, vt cap. 24 dicebamus, quamplurimi, tanquam in portu tutissimo stationem faciunt; ad eam supplices accurramus, dicentes. cum Ecclesiis. *Sub tuum presidium confugimus sancta Dei genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus; sed à periculis cunctis libera nos semper Virgo gloriosa, & benedicta.* caueamus ne emolumentum quod ex Virginis patrocinio consequi possumus amplissimum, nostra desidia amittamus. neque enim exiguae confusionis rei erunt ij, qui tantum Christi beneficium paruisseerint. nam & Dominus iudæis inter alia beneficia quibus se ingratos exhibuerunt, illud exprobrat Michæ 6. *Quod miseris ante faciem eorum Moyses, Aaron, & Hieronym* Mariam, quæ verba enarrans Hieronymus in suis commentariis in Michæam, de Christo, & Deipara interpretatur, *Audiamus:* inquit, cum peccauerimus aduersus nos displicentem Deum, & in nos beneficiorum suorum magnitudinem arguentem, mittit Moysen spiritualem legem, & Aaron magnum sacerdotem, non typicum. *Ei hodie, veritatem q̄ portantem, sed signaculum sanctitatis in fronte habentem, quod Deus Pater signauit, mittit & MARIAM vaticinium Propietarum hæc Hieronymus.* Quare iuxta hunc Hieronymi sensum, vt in præsentia taceam eorum locordiam, & nequitiam omni supplicio dignam, qui Christi beneficium nec agnoscunt, nec recipiunt, (quid grauer Apóstolus ad H. bi. 10. expendit comparatione facta cum poenis transgressoribus Moisaica legis inflicta.) quanto putamus maiori, quam veteres illos Iudæos reprehensione, ac poena dignos eos, qui lege gratiæ Maria Deiparæ beneficio vti neglexerint, quam Maria toror Moyse adumbrabat, quamque Deus singulari benignitate præter Christū nobis in hoc deserto, ad terram promissionis celestem contendentibus dedit in matrem?

DEIPARA AD IVSTORVM SALVTEM multipliciter est cooperata.

Tertio, qu. a B. 8. Tertium caput erat, quoniam sanctissima Virgo præter id, quod omnibus con- tulit Christum gignendo (qua ratione ad salutem nostram, vt cap. 17. dixi suo modo peccatiuiter cooperata est) adhuc ad salutem

nostram, & ut adoptionem filiorum Dei adipiscamur, multis rationibus, nimirum suis efficacissimis precibus, meritis, doctrina, exemplis & miraculis, quæ ab ea iugiter & vberim in Ecclesia promanant, ita cooperatur, ut in Christo meritò nos gignere dicatur: nam & auxilia ad delenda peccata, & ad proficiendū in via Dei nobis imperat, vires demones eiusq; contra nos cōatus retundit ac cōprimat; miseris opitulatur, omnibus nostris necessitatibus, tum corporis, tum animæ præsto esse, & vt cœli Regina opem suam nobis impetiri dignatur.

Quòd autem propter hoc meritò mater nostra dici possit, hac ratione demonstratur: Apóstolus enim quos ad fidei veritatem sua prædicatione perduxerat, filios itre appellat. 1. Corinth. 4. *Vt filios, inquit, meos charissimos moneo, nam si decem milia paedagogorum habeatis in Christo, sed non multos Patres, nam in Christo Iesu per Euangelium ego vos genui, & Galat. 4. Filii mei, quos uerum parturio donec formetur Christus in vobis & ad Philemonem. Obscuro te pro filio meo Onesimo, quem genui in vinculis.* Sed Virgo Deipara ad omnium salutem, peculiari ratione cooperatur, ergo meritò mater omnium dici potest. Quòd autem omnibus ad salutem conlegendam multis modis auxilietur præter ea, quæ plenius dixi cap. 16. quòd mater sit misericordis, & c. 17. quomodo ad omnium salutem sic cooperata, probatur tum auctoritate, tum etiam ratione. Augustinus libro de sancta virginitate cap. 6. loquens de Deipara: *Hæc, inquit, mater Spiritus est membrorum salua oris, quia cooperata est charitate, ut fideles in Ecclesia nascerentur.* Anselmus de excel. Virg. cap. 11. *Beata, inquit, Dei genitrix suis meritis cuncta reparatio mater est, & Domina rerum.* S. Bernardinus Senensis tomo 3. serm. 6. art. 2. cap. 2. *Virgo inquit, per consensum in incarnationem omnium electorum salutem viscerosissimè expeçit, & procurauit, & ex tunc in suis visceribus omnes basulauit, tanquam verissima mater filios suos.* ita S. Bernardinus. Et in S. Brigittæ reuelationibus lib. 14. S. Brigittæ cap. 138. ipsa Virgo, ut filius caput super retulimus, dicebat: *se uadum iustorum; sed etiam peccatorum, qui ad bonam frugem recipere se uolunt matrem esse, easque opem ferre.*

S. Franciscus: este S. Bonauentura in eius Vita S. vita cap. 6. eos, qui exemplo, & precibus a Francisiorum conuertuntur, filios eorundem appellabat.

pellabat: verba S. Bonaventuræ hæc sunt: *Præferendum concionatori vano dicenti S. Franciscus: fratrem simplicem, & elinguem, qui bono exemplo alios prouocat ad bonum; illud quoque, Verbum: donec sterilis peperit, plurimos, taliter exponebat. Sterilis, inquit, est frater pauperculus, qui generandi in Ecclesia filios non habet officium; hic paries in iudicio plurimos, quia quos nunc priuatis orationibus conuertit ad Christum, sua gloriante iudex ascribet.* hæc Bonaventura.

9. Quæ cum ita sint, quid dicendum de Virgine sanctissima, cuius vita in clyta suis exemplis cunctas illustret Ecclesias, quæ ex Bernardo hom. 2. super missus est; veluti præclara, & eximia stella supra hoc mare magnum, & spatiosum necessarium est subleuata, micans meritis, illustrans exemplis, cuius precibus omnes ita fouentur, vt non sit qui se abscindat à calore eius; & sicut Christus est totius Ecclesiæ caput, vnde virtus tota in vnuerfum corpus diffunditur, non secus ac vnguentum in capite, quod descendit in barbam Aaron; & in oram vestimenti eius. Item omnium est Redemptor, & mediator Dei, & hominum ad satisfaciendum pro omnium peccatis, & apud Patrem noster aduocatus, ita Virgo est collum, per quod, vt ait S. Bernardus tomo 1. conc. 61. art. 2. capit. 10. ad nos Dei dona transfunduntur, quam Bernardus idem vocat Aquæ ductam, & per quam eius deuoti famuli preces, & vota ad Christum dirigit, & est omnium Genitrix, & per suas preces apud filium omnium est Mediatrix, reconciliatrix, & Aduocata. qua de re copiosè dicemus cap. 30. p. 70.

10. Ceterum Virgo sanctissima non tantum suæ vitæ exemplis admirabilibus, Meritis præclarissimis, & Precibus apud filium efficacissimis, sed etiam suæ doctrinæ splendore vniuersis in salutis spiritualis negotio opituletur. Quocirca supra cap. 19. demonstraui, eam Doctorum aureolam merito consecutam, & ipsam Magistram fuisse Magistrorum, id est, Apostolorum, & Prophetisam, ac Euangelistam appellari ex tententia Rupertus, Ildefonsus, Idioz, Anselmi, & aliorum, quos ibi citauimus: ac proinde, quæ per Apostolorum doctrinam ad finem vsque mundi sunt, ad Virginem quoque qua ratione ipsorum fuit Magistra, pertinere, nullus inficiari poterit.

Quare Cyrillus hom. 6. in Nestorium lo-

quens ad Virginem: *Pero, inquit, omnis creatura idolorum errore detenta, conuersa est ad agnitionem veritatis, & fideles homines ad sanctum baptismum peruenierunt, atque in toto orbe terrarum constructa sunt ecclesiæ. Te aduirtentes veniunt ad penitentiam.* hæc Cyrillus. Anselmus: Hoc etiam probatur ex Anselmo, Bernardo, Bernard. Petro Damiano, Petro Chryologo, cap. 27. Damian. citatis, qui dicunt per Virginem omnia re-creata, & restaurata.

10. Denique hoc totum abundè confirmatur ex ijs, quæ supra cap. 20. disseruimus, vbi ex multorum Patrum sententia, & exemplis ex probatissimis Auctoribus desumptis ostendemus, ex Virgine tanquam ex diuino throno fulgura, voces ac tonitrua; miracula nimium, admonitiones ad peccatorum conuersionem tum blandas, tum terrificas, tonitrua item ad dæmonum furorem, quo in nos de-bachati conantur coercendum procedere, quibus omnibus, quæ ad nos in Christo gerendum requiruntur effusissimè, ac cumulatissimè exercet, & hoc quidem tantò vniuersaliter (ad omnes enim non tantum generatim, sed etiam singillatim se extendit) tantòque præ cæteris Sanctis efficacius præstat Virgo beata; quantò eius merita in comparabiliter reliquorum Sanctorum meritis, vt alibi dixi, antecellunt; precesque eius, peccatis, & vbera filio ostendentis gratiores, magisque eadem sunt acceptæ, vt propterea mater omnium merito sit prædicanda, cuius maternam curam, atque sollicitudinem in cunctis necessitatibus tum animæ, tum corporis, omnes ad eam piè confugientes experiuntur. Cumque in celesti hierarchia post filium sit suprema, ad mortales, in suis necessitatibus iuuandos, interdum Angelos destinat, vel Sanctos, quæ admodum testatur Angelus apud S. Brigitam in serm. Angelico cap. 20. interdum per seipsam operatur, & suam præsentiam suis seruis in vita, & in morte, miraculosè exhibet, ut videre est in exemplis quæ supra attulimus cap. 24.

DEIPARA MATER EST DIVINA gratia pulchra dilectionis, fidei, & sancta spei.

Quoniam verd ea, quibus salus nostra constat, sunt gratia ipsa, & virtutes, una gratias Theologicas vocant, idè, vt magis intelligatur.

P/al. 110. **tiam habuit intensissimam, & quia harum virtutum præstantissimarum actus, dicitur trium, quas theologicas appellant, addito timore Domini, qui initium est sapientiæ ipsa dum viveret perfectissimè exercuit: verum etiam, quia ab ijs, quorù spiritualis mater esse dignatur, vt gratiam habeant, & vt in illis virtutibus, ipsi quoque strenuè se exercent etiã atque etiam requirit: & præterea illas iisdem suis filiis à Christo procurat tanta facilitate, vt gratia, & eandem virtutum mater, & quasi officina dicatur, vt intelligant omnes ad gratiam, & ad virtutes has tam necessarias, eorumque augmentum à Deo obtinendum Virginitis intercessionem esse efficacissimam, quod eleganter Bernardus sermone 4. super Salve Regina indicat, loquens cum Virgine: Defecit, inquit, vinum in cedis nostris, vinum, scilicet iustificans cor hominis, de quo Propheta quod germinat Virgines, harum Pincernam, Vexilla tua, Vexilla Regis prodeunt in nobis, te agente pro nobiscum in manu tua vini meri, in manu tua, in potestate tua vini meri amoris divini. Calix huius vini inebrians quam præclarus est, inebriat ad contemptum mundi, calefacit, quia ferventes facit, acuit, quia erudit, audaces facit contra aduersa, fortes, inuisibiles à carne, mundo, & demonibus, obliuiosos eorum scilicet, qua retro sunt, & in futura extensos, discretos, quia erudit ad iustitiam, somnolentos ad temporalia, & tardiosos, ad inuisibilia verò contemplan- da pro nos & promptos, & per Panem speramus, qui cor hominis confirmat, de quo Scriptura: Panem Angelorum manducauit homo. hucusque Bernardus agens de vino amoris divini, quem Mater pulchre dilectionis filiis suis impetrat. Et S. Thomas opusc. 8. probans B. Virginitatem plenam gratia, quam refundit iuuan- do alios: In omni, inquit, opere virtutis potes eam habere in adiutorium, & ideo dicit ipsa Eccles. 24. In me omnis spes vita, & virtutis, hæc S. Thomas. & S. Bonaventura in speculo cap. 6. probans plenitudinem gratiæ Deiparæ, præsentim donorum Spiritus sancti: Maria, inquit, gratulabunda dicere potest illud Ecclesiasticis: in me omnis gratia vita, & veritas, qua mater est eius, quem legimus plenum gratia, & veritas. Et quid mirum si in illa virga est tanta donorum Spiritus sancti affluentia, in cuius flore spiritus sanctus requiescit cum tanta donorum suorum affluentia? Maria namque est illa virga, & filius Maria est ille flos, de quo dicitur in Isaiã, E. greo-**

tur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis. & replebit eum spiritus timoris Domini. In hoc flore mira spiritus sancti affluentia, de quo in omnem Ecclesiam tuam mira sit influentia, vt beatus Euangelista Ioannes dicat De plenitudine gratiæ nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Cum ergo de isto flore tanta gratia redundet in totum hortum, quanto magis in ipsam huius floris virgam in ipsam Mariam dicat ergo Maria securè: in me omnia gratia vita, & veritas. n. c. Bonaventura.

23. Ex his, quæ diximus, rectè inferitur beatissimam Virginem non tantum esse Christi Matrem naturalem, sed dici præterea Matrem eiusdem spirituales. siquidem Matth. 12. dicitur à Christo Domino: Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in celo est, ipse meus frater, & soror, & mater est: Quæ verba explicans Gregorius homilia tertia in Euangelia: Sciendum, inquit, nobis est, quia qui Christi soror, & frater est credendo, efficitur Mater prædicando: quasi eam parit Dominum, qui enim cordi audientis infundit, & mater eius prædicando efficitur, si per eius vocem amor Domini in proximi mente generatur. hæc Gregorius. Quia ergo Deipara sanctissima, sicuti diximus, multis modis, vt in aliorum cordibus Christus gignatur, efficit: Ideo etiam spiritualis eiusdem Mater est effecta. Neque desunt qui ex verbis illis Matth. 12. Virginem existiment matrem etiam Christi spirituales effectam faciendo voluntatem Dei. Ita enim Iustinus q. 136. dupli-

Ioan. 1.

B. Virgo Christi mater est naturalis, & præterea spiritualis, quia multos conuertit. Matth. 12. Gregorius

B. Virgo mater est Christi spiritualis, quia licet ratione est frater, & soror, & mater quorum virum que in eius matre inerat: perspicuum est matrem esse facie ipsius, ex hac matre ratione beatam dici oportuisse, & Augustinus libro de sancta virginitate cap. 5. docet Virginem corpore quidem esse matrem, spiritu verò esse matrem, & filiam Christi: Maria, inquit, faciens voluntatem Dei corporaliter tantummodo mater est, spiritualiter autem & soror, & mater. & cap. 6. Ex capite nostro, quod est ipse Saluator. B. Virgo spiritualiter nata est: quia omnes, qui in eum crediderunt,

runt, in quibus & ipsa est, recte filij sponsi appellatur. Idem cap. 3 eiusdem libri. Beatior, inquit, fuit Maria concipiendo mento, quam ventre, & infra. Felicitus gestavit cordis, quam carnis. hæc ex Augustino. E. Guarticus abbas sermone 14. de Assumptione, ipsa, inquit, Virgo voluntatem Patris in tantum faciebat, ut de ipsa

prædicaret Patris. Isa. 62. Vocaboris voluntas mea igitur ubi eam filius negligere videtur, ibi amplius honorasse invenitur, dum ei scilicet, materni nominis honor duplicatur pro eo, quod eundem filium, quem alio gestauerat, incarnatum etiam nunc animo gestabat inspiratum. hæc Guarticus.

VIRGO DEIPARA IVSTORVM MATER, EGREGIE
matris munera in homines præstat, & quanam ratione illi respondendum
Dies quoque festi, Templaque ab Ecclesia ei dicata,
multiplex item cultus eidem
decretus.

CAPVT XXIX.

SYMMARIVM.

Deipara in domibus sibi dicatis innumeros agentes, & agrotos subleuat n. 6.
Qua erga Deiparam à nobis præstanda n. 10.
Quanam Ecclesia in Deipara honorem facienda docuerit n. 12.
Dies festi in Deiparæ honorem decreti ibidem.
Eminentius festorum Deiparæ, & quibus diebus recolantur de eorum vero singulis plenius in tractatu de festis n. 13.
Sabbatum Deiparæ perpetuo ritus dicatum, & à quo tempore n. 14.
Sabbatum cur peculiariter Deipara consecraturum n. 18.
Templa Deiparæ erecta num. 23.
Templa Deiparæ ante eius Conceptionem ibidem.
Templa dum in terris Deipara ageret, vel certe Apostolorum tempore ei dicata n. 26.
Lauretana ades ibidem.
Templa in India Deipara adhuc superstitione posita num. 29.
Varia templa ab Apostolis, vel eorum discipulis Deipara consecrata n. 30.
Templa, quæ Deipara post eius in Cælum Assumptionem, propagata iam ubiq; gentium Christi fide sunt extructa n. 33.
De multiplici in Ecclesia cultu Deiparæ sancito num. 34.
Preces quibus Ecclesia Deiparam inuocat ibidem.
Officium Deiparæ paruum ibidem.
Officium maius Sabbatum de Deipara, vna cum missa n. 35.
Frequens Deipara memorata in officio maiori ibidem.

Cætera Deipara inuocatio in qualibet missa numer. 36.
In consecrationibus Altaris, & rerum sacrarum Deipara nomen usurpatur ibidem.
Pulsus ad saluationem Angelicam tribus diei temporibus num. 37.
Concordes ad populum à saluatione Angelicis inchoantur num. 38.
Processiones in Deipara honorem decreta n. 39.
Stationes ad Deipara templa n. 40.
Peregrinationes ad Deipara templa ibidem.
Religiones urbes, Portus, Insule à Deipara nomen accepere, num. 41.
Litaniæ, vararumq; preces in Deiparæ honorem compositæ num. 42.
Deiparæ imagines, ac reliquæ in Ecclesia præcipuo cultu insignes num. 43.
Imaginum Deiparæ usus iam inde ab ipso Apostolorum tempore, earumque multitudo innumerabilis, ibidem.
Reliquæ crinum, lactis, ac vestium Deiparæ, vbi nam locorum asseruntur, numer. 48. & sequentibus.
Capilli Deiparæ num. 51.
Lac Deiparæ ibidem.
Vestes Deiparæ num. 52.
Zona Deiparæ num. 53.
Velum, vitæ, chivoseca, foccus, & annuli, maritica fasciæ sepulchrales Deiparæ num. 54.
Domus, lectus, posten, fusus & glomus Deiparæ, num. 55.
Sepulchrum, Fons in Egypto, columna Casaragustæ num. 56. 57.
Sedes, ac lapis, vbi Deipara Tolati cõstita, eiusdem Epistolæ,

Epistola. Et oleum sancto Thoma Cantuariensi datum. n. 18. Et 29. Christi prae seipsum fasciata cunabula, volum, ac vestu inconsutis. num. 60.

B. Virgo mater in nos exercit.

VM Virgo sanctissima, vt in superioribus vidimus, ex triplici capite Mater sit iustorum; reliquum est, vt ostendamus, quare ipsa egregie ac diligenter erga nos matris munera praestare dignetur; vt intelligamus, quare itidem ratione nos illi sedulo pro virili nostra parte, diuina adnitente ope, respondere debeamus: quamuis enim, quare suorum beneficiorum est in nos magnitudo, quare nostra est tenuitas, parilli referre nequeamus; at saltem quantum Deo dante possumus, ad id conari debemus, ne plane ingrati inueniamur.

Primus B. Virgo amat suos.

Et quod attinet ad eius in nos officia, Primum amat nos misericordem. Multa porro Virginem ad hunc erga nos amorem permouent: primum enim cum sit mater Dei, vere est Domina omnium, vt capite quinto dixi, id eoque amat seruos suos. Secundò, cum sit mater omnium, vt in superioribus capitibus probauimus, filios suos fouet, ac diligit. Tertio, quia os nostrum, & caro nostra est, originem ducens ex primis humani generis progenitoribus Adamo, & Eua; quam rationem ei proponunt Athanasius in sermone de Deipara, cum eius patrocinium implorat, similiter Petrus Damianus in sermone de Natiuitate: & Bonauentura in speculo Beatae Virginis cap. 6. *Obsecrare, inquit, possumus Mariam sicut Abraham obsecrauit Saram, Dic obsecro te, quod soror mea sis, vt bene mihi sit propter te, & uiuat anima mea ob gratiam tuam. O Virgo Maria, o Sara nostra, dic quod sis soror nostra vt propter te bene sit nobis à Deo, & ob gratiam tuam uiuant anima nostra in Deo, vt propter talem sororem Aegyptii, id est daemones, nos rauoreantur. & ut Angeli nobis in acie coniungantur, & ut propter talem sororem Pater, & Filius, & Spiritus sanctus nostri misereantur. ita Bonauentura.*

Athanas.

Pet. Dam.

Genes. 12.

Genes. 17.

Adde Saram meritò beatam Virginem adumbrare, quare ex vocis etymologia sonat Principem: Deipara enim nostra Princeps, & Regina est, quemadmodum cap. 5. diximus. Quarto, quia Christus, cuius illa est mater, tanta dilectione nos est dignatus, vt ani-

mam suam pro nobis ponere voluerit: Idcirco & ipsa homines à filio adeò dilectos, hoc etiam nomine diligit: de quo eleganter Petrus Damianus in sermone primo de Natiuitate: Scio, inquit, Domina quia benignissima, & amat nos amore inuincibili, quos in te; & per te filius tuus, & Deus tuus summa dilectione dilexit, Quintò, quoniam vnus, idemque est habitus charitatis, quo diligitur Deus, & proximis teste sancto Thoma 2. 2. quaest. 25. art. 1. habitus vero charitatis in Deipara maximus fuit ordine suo diligens ea, quae sub obiectum suum cadunt: hoc enim ad charitatem spectat ex 2. 2. quaest. 26. art. 1. & ad hoc significandum de Virgine peculiariter intelligi potest illud Cantic. 2. *Introduxit me Rex in cellaria sua, ordinauit in me charitatem.* & quemadmodum Christus Dominus cum sancto Petro curam Ecclesiae demandauit, illud praemisit: *Simon Ioannis dilige me plus his* & mox adiecit: *Pasce Agnos meos*: ac si diceret: amorem erga me tuum in pasce Agnis meis ostende: ita Virgo sanctissima suum erga Christum amorem Christi oues diligendo demonstrat.

Pet. Dam.

S. Thom.

Cant. 2.

Ioan. 21.

Quare Bernardus sermone 1. de Assumptione: *Non dubitare, inquit, aliquis potest omnino in affectum charitatis transisse Maria viscera, in quibus ipsa, quae ex Deo est charitas nouem mensibus corporaliter requiescit?*

Bernard.

Ceterum de affectu amoris Deiparae erga humanum genus, quem in Christi passione praesetoluit, pulchre sanctus Antoninus quarta parte, titul. 15. cap. 20. §. 11. *Et quod, inquit, dicitur de Patre aeterno Christo, ita & de eius matre temporali dici potest illud Roman. 8. Pro proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, scilicet, passum voluntate, & affectu: & quo modo non etiam cum illo nobis omnia donauit pertinencia ad recreationem nostram? ita sanctus Antoninus.*

S. Anton.

Rom. 8.

Denique amoris, quo filios suos complectitur, immensitatem ex beneficiorum magnitudine, ac multitudine, quae in nos abunde, & iugiter conferre non cessat, de quibus saepe in hoc libro egimus, aliqua ex parte colligere possumus. At verò peculiariter sibi deuotos amat: peculiari etiam ratione eis beneficia largitur; de ea enim dici potest illud Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo: & Plalm. 68. Et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea*; loquitur autem de Ierusalem, quae

Prouer. 8.

Psalm. 68.

Qua beatissimam Virginem adumbrat: qui e-
dem diligunt Virginem, fovebuntur ab ea per
inhabitationem in eius charitate.

Deipara
Virginis o-
pem implo-
rantes ex
auctoritate
S. Brigittae

Nec solum Deipara diligentes se diligit, ac
beneficiis cumulatur, verum etiam ad se orantes
benigne audit, eisque respondere non dedi-
gnatur, quod est alterum eius erga homines
dilectionis, ac benignitatis indicium, id quod
ipsum sancta Brigitta exemplo filii sui de-
claravit in libro 7. Revelationum eiusdem
cap. 25. Eadem, inquit, humilitas est nunc in fi-
lio meo in potentia Deitatis sua, sicut tunc fuit,
quando reclinabatur in praesepio, qui jacens inter
duo animalia, licet omnia feceret secundum Dei-
tatem, nihil tamen loquebatur secundum huma-
nitatem. Sic etiam nunc sedens ad dex. eram Pa-
tris, audit omnes loquentes ad eum cum charita-
te, & respondet per infusiones sancti Spiritus, qui-
busdam, verbis, & cogitationibus, quibusdam,
quasi ore ad os loquitur, sicut ei placet. Similiter
ego, quia sum mater eius, ita humilis sum nunc in
corpore meo, quod est super omnia, qua creata
sunt ex altum, sicut tunc fuit, quando Ioseph de-
sponsata eram, & infra ad calcem capitis: Sicut
ergo humilis fui in mundo cognita soli Deo, &
Ioseph, sic etiam nunc sum humilis sedens in sub-
limissimo throno parata praesentare Deo omnium
orationes rationabiles, sed aliquibus respondeo per
infusiones divinas, aliquibus autem loquor secre-
tius sicut beneplacitum est Deo. haec tenus S.
Brigitta.

S. Bonav.

Hoc ipsum sanctus Bonaventura in Specu-
lo beatae Virg. cap. 4. innotat. O quam dulciter,
inquit, Maria salutare novit. O Maria dignetur
nos per gratiam tuam salutare. Et certe ipsa nos
libenter salutat beneficio. & consolatione, si nos
eam frequenter salutamus sermone, & oratione:
libenter nos salutatur cum gratia, si libenter eam sa-
lutamus cum Ave Maria, sic Bonaventura.

B. Virgo

suorum si
2. Alterum
horum cu-
ram gerit.
Ioan. 2.
art. 3. cap. 2. sic scribit:

S. Bernard

Mater in nuptijs Cana
Gal. 1. ea interpellat, ac si ad eam cura omnium per-
tineret, & omnium hominum Advocatam se sen-
tens, qua pra omnibus creaturis cunctarum facta
fuerat Virgo Mater, officium advocacionis, & pia
auxiliatrix assumpsit, etiam non rogata. haec i-
bi. Albertus Magnus super missus est, docet

Albertus

Magnus.

Sap. 6.

Virgini propter curam maternam, quam o-
mnium gerit, aptari posse illud, quod de di-
vina Sapientia dicitur: Ipsa cura est de omnibus.

Sanè in humanis patris amor ad filium, & si
solidior, matris tamen est tenerior: & idèd pue-
ri magis ad Matrem, quam ad Patrem in suis
necessitatibus recurrunt, quia facilius ab illa se
impetrare, quae cupiunt, expectant. idèd
etiam ipse Dominus suam de nobis sollicitudi-
nem ab omni oblivione alienam Isa. 49. ma-
tris curae comparat: Nunquid oblitisci potest
mulier infantem suum, ut non misereatur filio u-
teri sui: quasi dicat, nulla ratione, alia enim filio
de alimentis, vestibus, & de necessarijs prospic-
cit: ita B. Virgo omnibus finem misericordiae
aperit: Sicut, inquit Bernard. ler. 2. de Assum.
Misericordiam tuam Virgo beata, si quis est, qui
innocentiam te in necessarijs suis sibi meminerit
desuisse, & infra: Quis ergo misericordiam tua, o
benedicta; longuamem, laetitudinem, sublimi-
tatem, & profundum valeat investigare. haec Ber-
nard. qui singula haec latius persequitur. Hinc
est, quod B. Virgo piam filiorum suorum soli-
tudinem gerit, illos omni studio in Domino
educat, coelestem consolationum dulcedine
lactat: neque enim ei huiusmodi laetis copia
desse potest, in cuius persona Cant. 8. dicitur:
Vbera mea sicut turris: quibus verbis ex Am-
brofio in Plal. 118. serm. 22. (quamvis de
Ecclesia ea exponat) uberum magnitudo, &
ubertas indicatur. ad quod confirmandum
citatur illud Plal. 127. & abundantia in Turri-
bus suis.

Ad hoc etiam caput matris curae, quam
de nobis gerit Deipara, spectat quod in via
Domini nos dirigit, in tribulationibus, & affli-
ctionibus consolatur, in perplexitatibus, &
animae angustijs instruit, sub protectionis
suae pallio amplissimo recipit, atque foret;
poenas, quas Deus contra nos iratus iuste infli-
gere minatus, misericorditer a nobis deprecatur:
unum tamen, aut alterum, ut Deiparae
in rebus etiam externis materna de homini-
bus cura perspicitur, tacitus praetere nequeo
ut ex his curam, quam de nostro spirituali
profectu gerit intelligamus. Cùm S. Alexius
Romanorum nobilissimus homo parentibus,
& sponsa relicto Edessam se contulisset, ibique
egregia coram Deo pietate conspicuus, sed
apud hominum oculos ignotus in vestibulo
templi Deiparae septendecim annos transgessit,
set, imago Deiparae (quae nunc in templo S.
Alexij Romae affervatur) ne tantus vir jaceret
inglorius, ejus nomen honorifice divulgavit
per

Isa. 49.

Bernard.

Quaest.

Cant. 8.

Psal. 127.

S. Alexius

Deiparae

S. Alex.

per

Per ædis custodem, cui hæc de eo dixisse scribitur: *Introducito huc virum illum Dei, qui dignus est regno caelorum, nam oratio eius sicut incensum ascendit in conspectu Dei, & Spiritus sanctus super eum requiescit.* Introductus igitur cum celebris omnibus fieret, ipse, ut hominum gloriam declinaret, inde discessit. Dignus sane Alexius, qui Deipara voce superius ascendere iuberetur, quandoquidem extra templi fores, veluti in nouissimo loco in cæna recumbens tamdiu permaneret. hæc ex eius vita die 17. Iulij apud Surium, & ex Breuiarij Lectionibus, & Petro in Catalogo Sanctorum lib. 6. cap. 107.

Surius. Breuiarij Romanij. Petr. in Catal. S. Cæcilia.

Paschalis Primus Pontif. Baron. S. Cæcilia corpus ne à Longobardorum Rege hostiliter Romanam obfiderent, facta esse per eius homines sublatam; S. Cæcilia virginis aspectu, & habitu decora Paschali, ante confessionem S. Petri matronali lucescente Dominica dum psallentium harmoniam obferuat, sopore grauato apparuit, eumque hortata est, ut suum corpus requireret, & in templo, quod reparabat reconderet. Cumque Pontifex objiceret, eius corpus à Longobardis sublatum, illa in hæc verba respondit: Veritas est, quod Longobardi me multum desiderauerunt, & quaesierunt; sed gratia Dominæ meæ, temperque Virginis Dei Genitricis Mariæ effecit, quod nec me inuenire, nec me deportare, sicut voluerant, hinc longius potuerunt. hæc illa. Quod ipsum Anastasius Bibliothecanus illorum temporum scriptor testatur reliquit in Codice quodam à Caueni Monasterio accepto apud Baronium loco citato. Quod si Deipara hoc erga corpus S. Cæciliæ præstitit, mirum videri non debet, si corpus latronis egregia erga se pietate additi honore u-

Anast. in Bibl. thecarius. Baronius. Laronis sibi deponit corpus

mulandum curauerit, quod ex Cæsario libr. 17. cap. 59. describemus cap. 39. Reliqua verò exempla, quibus abundè suam, quæ de nobis gerit curam, testatur, infra cap. 34. & sequentibus afferemus.

Quin etiam Deipara non solum, quæ necessana, vel etiam vtilia sunt, sed utilitate, ac maiore quadam in suos sollicitudine abundè sufficit: sed muneribus quoque, & quibusdam quasi efficijs subinde eos cohonestate dignatur: Huiusmodi fuit crux aurea ab eadem Deipara dono missa Valtero de Birbac, quod ex Cæsario nos cap. 30. referemus: Huiusmodi fuit veritas ad sacificandum sancto Ildesonso post egregiam nauatam operam in perpetua Deiparæ virginitate contra hæreticos verbo, & scriptis tuenda, dono ab eadem data; quod in tractatu de virginibus in Ildesonso describentibus. Simile etiam vestis sacræ donum coniecturus est S. Bonitus Episcopus Aluernensis, rem gestam, quæ in vita S. Boniti apud Surium mense Ianuario habetur, nos ex Vincentio libr. 7. specul. histor. capit. 97. eisdem planè verbis hoc in loco narra-

Maria tunc mulatam curat. Cæsarius Cap. 39. Cap. 34. Deuot. B. Virg. qui ab ea munus aliquod accipere. Cæsarius Cap. 36.

Surarius Vincent. Beluacens

S. Bonitus Episcopus calesi vsq. à Deipara de natate

Sanctus præsul Bonitus Aluernensis cum cor suum perfecte dedisset, ut perfecte Iesum, & eius Matrem diligeret, quadam die templum beati Michaelis cum turba intravit, & in angulo Basilicæ, licet inter multos, solitudinem cordis sibi fecit: consummaris mysterijs quibusque in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidem, ne quis remansisset, percurati sunt Ecclesiam: sed Deum nutu Sancti viri non potuerunt inuenire latibulum, qui obferatiam Ecclesie foribus, eo secutus, quo secretus effudit in se animam suam, factusque in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiusmodi visionem: Ecce repente de caelo sonuit, quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminibus limen templi cepit tremere tanquam intrante multitudine: aspiciebat vir sanctus, & ecce Virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum, & animarum cætu, sicut Regina circumstante exercitu, chorus ille celestis decantabat Dominæ, eiusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconiis: per medium facta est illa processio. Cumque ventum fuisset, ante altare, quaesitum est à quibusdam Sanctorum, Quis haberet

missam celebrare? En, inquit beata Virgo, ad-
est Bonitus pater suus verè bonus, & satis dignus,
cui hoc officium debeat committi. Audiens
hoc ille pauebat, & retrahebat se; cuius rei la-
pis, qui ei cecidit, adhuc seruat iudicium, tan-
dem quæsitus, & inuentus est, deductus, &
præsentatus illi beatæ congregationi; & mini-
strantibus Sanctis veste nuptiali ornatus est, ac
diuino altari applicitus, & postquam dedit in-
celebratione sancti operis operam, ac decen-
ter consummauit: B. Virgo valesciens, dilec-
to suo, pro munere cœlestem vestem ei de-
dit. Res est nota satis, & apud Aluicenses
admodum celebris, maximè autem in Ciui-
tate Aluerniæ, qui dicitur Mons clarus, & vs-
que hodie monstratur populo vestimentum
illud cœlestè, cuius materies, & contexturæ
modus à nullo hominum dignosci potest, &
est eximij candoris, miræque leuitatis, ac leni-
tatis. hæc Vincentius.

*Maria nos
ab hosti-
bus ius-
tat.*
Cant. 8.

Tietman.

*Hugone.
Carthus.
Hailgrin.*

Hailgrin

4 Tertium matris munus, quod circa nos
Deipara exercet, illud est, quod à Satana tru-
culentissimo hoste sub patrocinium suum ve-
luti intra Urbis munitissimæ moenia admissos
nos tutatur, ac protegit: ideoque Cant. 8 de ea
dicitur: *Si murus est, edificemus super eum propu-
gnacula argentea: si ostium est, compingamus
illud tabulis cedrinis:* quibus verbis ex Tiet-
mano in illum locum, sponsum sub similitudi-
ne muri bene firmi, & excelsi argenteis propu-
gnaculis muniti, qui nullo hostium impe-
tu proferri possit, sub similitudine item ostij
Cedrinis tabulis inuicibilibus compacti, spon-
sæ inexplicabilem fortitudinem, & insuper-
abilem constantiam describit: quod licet de
Ecclesia Christi sponfa Tietmanus rectè ex-
ponat, nos tamen cum Hugone, Carthusiâ,
& Hailgrino in Cantica, illud de Deipara etiam
singulari Christi sponfa præ omnibus dilecta,
merito accipere possumus: quæ ex horum
interpretum sententia, murus est stabulis, ac
firmus ad defensionem, ac munimen nobis
tributus. Propugnacula verò argentea splen-
dida, pura, ac nitida, tum ad ornatum,
& decorem, tum ad fortitudinem, ac muni-
mentum extracta, indicant in Virgine diui-
na eloquia, quæ diligentissime custodiuit, in
quibus custodiendis retributio multa. Et
quoniam argentum reliquis metallis tinni-
tu suo dulcius resonat, ideo hæc propugna-
cula argentea ex Hailgrino preces Virginis

bene sonantes ad hostes repellendos significa-
re etiam possunt.

Ad hæc Virgo beatissima ex eodem est o-
stium, & Porta illa Orientalis Ezech. 44 per
quam filius Dei ad nos venit, & maligis
spiritibus, ne ad suos deotos intrent, ob-
sistit; totque tabulis Cedrinis à sanctissima
Trinitate est compacta, quor in ea sunt vir-
tutes, ac privilegia, quæ instar cedri impu-
trabiles, odoriferæ, & in profundum per
humilitatem radicatæ in immensum exte-
uerunt.

Hinc est, quod ex persona Virginis subijci-
tur eodem loco Cant. 8. *Ego murus, & vbera
mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi
pacem reperiens:* quibus verbis Deipara, ex Hu-
gone, & Interpretibus citatis, deuotè eam ve-
nerantibus piè recolentibus, strenuè imitantibus,
ac obnixè deprecantibus pollicetur futu-
ram se loco muri inexpugnabilis, quo omnes
ad se confugientes circumdentur, vt tuti red-
dantur ab his, qui in circuitu impij ambulanti;
& ab eo, qui tanquam leo rugiens circum qua-
rens quem deuoret, simul etiam misericordiae
suae vberibus lactis suauissimi copia, vt dixi,
turgentibus, instar turris, ac proinde ita excel-
sis, vt neminem quauis procul existentem
latere, omnes etiam inuitare possint, se eisdem
nutrituram indicat. Turri vbera comparat,
quod filios suos non nutriendi tantum, sed &
protegendis, & ab hostium impetu securos eos
reddendi vim habeant, idque ex eo tempore,
quo gratiam, & pacem coram Deo legitur in-
uenisse, iuxta illud à Gabriele ei dictum: *Inue-
nisti gratiam apud Deum.*

5. Cæterum ad hæc Deiparæ protectio. *Mulier pp-
riam* exprimentam, rectè ut ait S. Antoni-
nus 4. part. tit. 15. cap. 2. de sanctissima Virgi-
ne intelligi potest illud Eccles. 26. *Ubi non est loquuntur
sepes, diripietur possessio, & ubi non est mulier, S. Anto-
ninus* ingemiscit egens. Virgo enim beata dicitur, *Mu-
lier*, per antonomasiam Genes. 3. Apoc. 12. Eccles. 36.
& à Christo Domino sub Mulieris nomine Genes. 3.
aliquoties est compellata, quemadmodum Apoc. 11.
ex S. Ioannis Euangelio constat. Genes. 36. *19.*
quando nondum aduenerat hæc benedicta
Mulier ingemiscerat, multis calamitati-
bus, & miseris oppressum, dicens illud Psal. 137.
47. *Rugebam à gemitu cordis mei, & assimila-
batur, vt dicitur loco citato Ecclesiastici,
possessio sine sepe, quia quamdiu hæc
muliere*

Ezer. 46.

Cur Ma-
ria ubi
turi as-
militar.
Cant. 8.
Hug.

Psal. 110.
1. Psal. 5.

Cant. 8.

Lut. 1.

Mulier pp-
riam

Genes. 3.
Apoc. 12.
Eccles. 36.

Genes. 36.

19.

Psal. 137.

47.

Psal. 79. Iudic. 6.

Psal. 75.

Bernard.

Primer. 31.

Deipara
et
sua
filla.

Eccl. 24.

Sua
nata
in
verbo
videt
Maria
& Thom.

molire carebat, de stirpebat, hoc praesidio, & veluti munimento; ac proinde direptioni patebat, non secus ac possessio sine sepe, quam Psal. 79. *Extremam autem aper de sylvam, & singularis ferus depastus est eam.* Ideoque tunc iuxta illud, quod Iudic. 6. praefiguratum legitur, divina animi misericordia Ros solum in vellere erat: in omni autem terra siccitas, id est: *Notus tantum in Iudaea Deus,* Satanas vero princeps huius mundi in eo suam tyrannidem exercebat. At post huius benedictae mulieris praesidium totam mundi aream Ros divinae misericordiae complevit, & Satanas ejectus est foras alligatus a Christo. Qua de re patet Bernardus sermone de Aqueductu, (quem dicit esse Virginem sanctissimam): *Mirabatur,* inquit, *& Salomon, & veluti desperanti similis agebat, Mulierem fortem quis inveniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi sua gratia defuerunt, quod nec dum intercederet is, de quo loquimur tam desiderabilis Aqueductus.* haec Bernard. Hinc etiam est, quod *Maria Stella* dicitur, non solum ut ait Bonaventura in speculo B. Virg. cap. 3. *quia est purissima sine labe peccati, & quia est radiosissima (ut verbis eius utatur) radium aeternum, id est, Dei filium, pariendo, sed etiam utilissima, dirigens nos ad patriam caelestem, tanquam ad portam per mare huius seculi amaram, & procellosam: nunc autem ipsa omnes invitat verbis illis Eccl. 24. Transite ad me omnes, qui concupiscit me, & a generationibus meis implentur, nimirum a bonis Christi, quem de castis visceribus meis genui, vel ut est Graecum (quod in idem recidit) $\alpha\pi\tau\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\iota\sigma$ $\gamma\epsilon\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$ hoc est a fructibus meis implentur; Christus enim est benedictus fructus ventris eius.*

Quoniam autem singuli beati ea omnia, quae ad ipsos, eorumque statum spectant, vident in Verbo, ut docent Theologi in 4. distinct. 45. & in 1. par. quaest. 22. & peculiariter S. Thomas in 4. distinct. 45. quaest. 3. art. 2. quaest. hunc. 1. & q. 8. de verit. art. 4. ad 23. & 2. 2. quaest. 83. art. 4. ad 2. & 3. par. quaest. 10. art. 2. in corp. ubi ex hoc infert *animam Christi Domini cognoscere omnia, quae Deus cognoscit scientia visionis: Quoniam ad Christum, inquit, & ejus dignitatem spectant quodammodo omnia, in quantum ei subiecta sunt omnia.* ita S. Thom. hinc infero B. Virginem, cum mater sit, ut diximus, iustorum, & praete-

rea Domina mundi, Regina Angelorum, & hominum, sit etiam Advocata peccatorum, videre in verbo quicquid Deus novit scientia visionis, ijs exceptis, quae ad Christum singulariter, & ad interiores animae ejus cogitationes pertinent, cum ad eam spectet nosse, quae ad nos filios, & servos, & quorum causam agit, pertinent. Quod egregie probat Franciscus Suarez. tom. 2. in 3. par. disput. 21. sect. 5. & citat Germanum sermone de Assumptione Spiritus, inquit, *tunc o Maria, visus in aeternum, omnia observans, omnia intus, & in speculo tua ad omnes se porrigit.* Nec tamen propterea Virginis cognitio cognitioni animae Christi aequatur: haec enim longe plura ex possibilibus cognoscit, & majorum claritate, ac perfectione, praeterquam quod Virgo, ut dixi, neque videt simpliciter omnia, quae cadunt sub scientiam visionis, quorum cognitionem integram soli animae Christi concedit S. Thomas q. 8. de verit. art. 4. in corp. & 4. dist. 49. q. 2. art. 5.

Suarez
Germanus

S. Thom.

B. Virgo
quia est
mater nos-
tra a jure
suo inter-
cedit pro
nobis.

DEIPARA IN DOMIBVS SIBI DICA-
tis innumeris egentes, & agro-
tos sublevari.

NEque solum Deipara, quae vel ad corporum inoluntatem, vel ad animarum salutem conducunt, benignitate erga nos plane materna apud Deum prociat in caelis: verum etiam in terris. Nosocomijs, Orphanotrophjs, aliisque huiusmodi domitijs in eius honorem per singulas ferè Vrbes excitatis, quibus amplissimi redditus ex piorum hominum elemosynjs Dei, Deiparaeque intuitu sunt attributa, Agrotos propemodum innumerabiles, Infantes plurimos a tenuibus, egenisque parentibus expositos, Orphanorum Virginum, aliarumque Feminarum caritas alit, ac nutrit. Virgines item nobiles, dotis eis assignatae in matrimonium collocat, Pauperibus erogata subinde stipe succurrit: quae etiam iidem, dum quae corpori sunt necessaria suppeditantur, plerumque ea quoque sedulo

Materiam
B. Virg. est
qua in do-
mibus sibi
dicatis e-
gentes ad
agrotos
sublevari

sedulo

sedulo procurantur, quæ animis sunt salutaria. Extant eius rei in singulis ferè vibibus monumenta; Talis est Romæ domus sanctæ Mariæ in Equiro orphanorum; tale ibidem Nocomium S. Mariæ à Consolatione; tale est Venetiis Xenodochium, antiquissimum illud quidem (vulgo dicitur S. Mariæ à Charitate) ab Alexandro III. Anno 1177. Pontificis indulgentiis illustratum. Tale est illud Florentiæ nobilissimum, quod vocant Sanctæ Mariæ Nouæ. Sepne in omnibus percentendis nimius v. deat, ea in medium afferam domicilia, quæ in vna Vibe Neapoli oculis nostris spectauimus; quorum annuos redditus expensas, capitum, quæ aluntur, numerum ex suppeditatione hoc ipso, quæ hæc præscriptimus, anno diligenter peruestigata hic adnotanda duximus.

Domus B. Virg. An. n. Neapoli. Eminet inter omnes Neapoli domus B. Virginis Annunciate, ædificiorum magnitudine, ac structura ad eam eximia, tam multis conferta familiis, tantoque conuictorum numero, vt ingentis oppidi instar esse videatur. Huius domus Annunciate templum magnificè est extractum Sanctorum corporibus, ac reliquiis in primis insignis, sacra suppellectili, ac penitromaus splendide instructum, atque ornatum; Sacerdotum, ac Clericorum cultu maximè conspicuum. Hac porò domus, vt perferutati diligentius deprehendimus; ex bonis, quæ vocant stabilia, & ex censibus redditus habet annuos ducatorum octo circiter, & octoginta millium: ex eleëmofynis verò incertis, quæ singulis annis hominum pietate in eam conferuntur, non exigua summa efficitur: At verò si sumptus spectemus, in quos id impendit, quod ex redditibus, & eleëmofynis percipitur, centè nisi res omnium, qui in ea Vibe degunt, oculis pateret, penè incredibilis videri posset. Nam, vt à templo exordiamur, in stipendium sexaginta Sacerdotum, & triginta Clericorum iuniorum, aliorumque ministrorum, in singulos annos ducatorum decem millia impendit. Nutricibus quater millibus, quas alit pro expositiis infantibus, soluit annuorum ducatorum sexdecim millia. Exijs Mares vbi adoleuerint omnes pro cuiusque genio, atque indole, alij mæchanicis artibus, alij literis, quibus se ipsi honestè sustentare possint, instituntur. Fœminæ verò in eadem domo aluntur, suntque omninò octingentæ, ex quibus

quadringenta circiter suam Deo virginitatem vltro addidere, reliquæ verò ibi educantur suo tempore pro earum arbitrio vel honeste collocandæ, vel etiam Deo consecrandæ: præter has quingentæ numerantur, quæ nobilibus, ac honestis matronis dantur in famulas, postea ab iisdem dote attributa nuptui tradendæ. Nocomium quoque per amplum habet, in quod omnes ægroti, qui vel febri laborant, vel vulnere faucij sunt (tametsi Turcæ, vel infideles) admittuntur, ij vt plurimum ad ducentos percingunt, aliquando etiam ducenti supra mille extiterit. Pro Nocomij sumptibus, & eleëmofynis, quæ pauperibus erogantur, alijsque eiusmodi expensis in singulos annos ducatorum septem supra quinquaginta millia impendit; census item propter æs alienum constat quotoannis ad quadraginta ferè ducatorum millia exoluit, quæ omnia cum annuos redditus excedant, partim ex eleëmofynis partim ex nouo alicuieno persolunt.

7. Neapoli quoque extat hospitalis domus Pietatis S. Mariæ de Populo quam vulgus appellat in curabiliom, in ea solent esse ægroti viri ad quadringentos, totidem quæ ferè mulieres, ad hos enim infirmos in inabili morbo laborantes folet adhiberi, vel etiam sanitati restituendos plurima exercentur munera Christianæ charitatis, præter hos etiam furiosos, seu amentes viginti, & eò plures ibidem nutriti, in Herculano verò (vulgo Torre dello greco) ægrotos circiter nonaginta, qui ethica febri laborant suis alit expensis. Veino autem tempore propè lacum Agnani mille circiter ægrotis, qui varijs morbis sunt affecti, & illuc ad iudatoria vaporaria propter morbos exu dandos confluunt, vitæ necessaria suppeditat. Ad eandem quoque domum spectat earum mulierum cœnobium, quæ à flagitiosa vita ad honestam, ac religiosam se se recipiunt (Conueritæ vulgus appellat) eæ quamvis numero ducentæ, ac septuaginta, victui tamen cultuique corporis necessaria eiusdem domus pietate, ac beneficentia, non requirunt. Qui ministrant ægrotis, atque alijs in rebus famulantur, octoginta octo numerantur. Huius domus Incurabiliom annui reditus ad sex, & triginta ducatorum millia. Eleëmofynæ autem ad summam duum circiter ducatorum millium singulis annis ascendunt.

Alia quoque domus in captiuorum redemptionem

Domo S. Maria à Iesu Redemptio- nis

ptionem est excitata, cui nomen S. Maria à Iesu Redemptio- nis captiuorum. Hæc annuos habet redditus ducatorum quinque millia, & quingenta, & tertio quoq; anno certum hominem in Africæ Mauritiam dettinat, qui è Mahometanorum seruitute Christianos è Regno Neapolitano ortos fere octoginta vel centum soluta ad redemptionem pecunia affe- rat in libertatem.

Mons Pie- tatis Nea- poli

His adungi potest illud christianæ chari- tatis domicilium, quod vulgo dicitur Mons Pietatis, piorum hominum eleemosinis Nea- poli institutum; cuius est munus, pecuniam mutua gratitudi ijs dare, qui rei familiaris tenuitate laborant. atque in hoc christianæ pi- etatis, & charitatis opus ducenta, & quinquaginta aureorum millia perpetuò habet expo- sita. Ceterum, vt hæc sub Deiparæ patrociniò quæ omnis pietatis mater est, perfici intelli- gamus, in penitentiore eius domicilij parte satis magnificè constructi, sacellum eiusdem mon- tis visitur, dicatum B. Virg. quam vocant pie- tatis; quæ è cruce, cui affat gemebunda filium exanimendum è cruce deponitur, expectat vt eum vulneribus plagisq; que concessum suo ex- ceptum gremio materna pietate deploret, ac lamentetur.

Mons mi- sericordiæ, quæ opera præstat.

Extat & illud eadem in Vrbe domicilium, quod dicitur Mons misericordiæ à septè mi- sericordiæ operib; que in alienis miserijs Chri- stiana commiseratione subleuandis, sedulo exercentur: id quod erectum est à se funditus excitatum, B. Virginii à Monte misericordiæ consecrarunt. Ab eius montis sodalibus nul- lum in proximos misericordiæ genus præter- mittitur. Etenim ære alieno grauati è carceris custodia, persoluta creditoribus pecunia, libe- rantur; pauperes, quos pudor arceat à mendi- cando, eleemosynis inuuantur; captiui è barba- rorum manibus redimuntur; ægroti, qui in Nosocomijs præsertim Incurabilium decum- bunt, singulis hebdomadis præscripto die in- uisuntur, cibo reficiuntur, eorum etiam obse- quio, famulatuq; releuantur; tandem in Æna- ria (ea nostro idiomate Ischia dicitur, Insula diuersarum aquarum calidarum, ac minera- lium, varijs quoq; depellendis morbis oppor- tunarum copia maximè celebris) ædes com- parantur rebus omnibus necessarijs instructas, in quibus religiosos viros, qui nullis redditibus, sed ex eleemosinis victitant, aliosq; egenos

piè, ac benignè excipiunt, ijsq; victum, aliaq; necessaria verno tempore, quo eiusmodi aqua- rum balneis sibi remedia quæriunt, liberaliter subministrant. Neq; solum eiusmodi operibus corporum valetudini, sed animarum etiam saluti pro virili parte prospiciunt: nam & de- functorum animabus, quæ purgatorij igne ex- piantur, missarum sacrificijs, quæ plurima in suo potissimum templo facienda curant, fre- quenter opitulantur; & nuper cum in ea vrbs parte, quam Mercatum appellant (id autem est satis amplum, ac præcipuum rerum vena- lium forum) altera professorum domus So- cietatis Iesu erecta esset, ad eos propius iuan- dos, qui illam Vrbs regionem incolunt: Mon- tis huius sodales, vt omnes explerent Chri- stianæ misericordiæ partes, duodecim aureorum millibus, templum nobis fundare decreuerunt. Intellexerunt nimirum viri sapientes quales, quanti- q; animarum fructus ex ea Domo per- cipiantur in præsentia, & quam vberes speren- tur in futurum. Atque hæc quidem omnia siue corporalis, siue spiritualis misericordiæ ope- ra, tantam vniuersæ Ciuitatis approbatione exhibentur, vt meritò complures eidem Mon- ti in tam pios vsus plurimam pecuniarum vim affatim elargiantur.

Nec tacitus præteribo congregationem Natiuitatis beatissimæ Virginis in Domo pro- fessa Societatis Iesu Neapoli erectam, quæ e- genis, qui à mendicando, Pudore arcentur, lecretis eleemosynis subsidia confert. Sane hæc Congregatio id in se suscepit, vt modestiæ e- orum, qui mendicare erubescunt, pro viribus opem ferat. Ac primo quidem corrogata in- ter sodales eleemosina, quæ cum nec semper eadem, nec multorum egestati satis esse potest data ab ipsis sodalibus certa pecuniæ quanti- tate; Mons sub patrociniò beatissimæ Virginis anno humanæ salutis 1603 est erectus, dictus q; Mons beatissimæ Virginis pauperum vere- cundorum, qui non nisi à sodalibus dictæ Co- gregationis administratur. Sed locus eidem Monti decretus extra domus professe ambi- tum, propterea quod quæ in nostris domicilij præsertim in domibus professe eriguntur Co- gregationes, redditus habere minimè permit- tuntur. Atque hæc in eadem Domo professa scribente me Mons hic pauperum verecundo- rum annuos redditus habet aureorum ferè 1200 verecundæ pauperum indigentia addictos.

Mons Dei- pare pau- perum ve- recundorū

A a a 3 Sunt.

compassa est verecundia illorum, à quibus fuerat iniuncta, multò magis compatiatur nobis, si pie fuerit invocata, sic Bernard. Ad hujus rei confirmationem sexcenta exempla afferri possent nos tantum commemorabimus illud, qui sub Iustiniano Imperatore, & Menna Constanti-nopolitano Episcopo, narrat Euagius suo tempore gestum, & toti orbi notum lib. 4. c. 35. de puero Iudæo, qui licet virginem sanctissimam non invocasset, per eam tamen ab incendio est servatus: Mennæ, inquit, temporibus miraculum editum fuit planè memorabile, vetus fuit consuetudo Constantinopoli, ut si quando multæ admodum particule puri, & immaculati corporis Christi superessent, pueri impuberes, qui scholas frequentabant, accerlerentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cujusdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitrariorum, una cum pueris versatus est: qui quidem parentibus percontantibus ab eo causam moræ, respondit uti res se habuit, seque cum alijs pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore, & iracundia inflammatus in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerum conjicit. Postquam verò mater puerum queritans reperire non potuit, passim per totam Urbem ibat, Deum cum gemitu obtestans, & flebilibus lamentis se dedens, Tūdūo autem post ad-ostium officinæ viri sui consistens luctu miserabiliter diuexata, nomine puerum compellat. Puer matris vocem ut agnovit, è clibano responsum dat, mater effractus foribus intorumpit, videtque puerum in medijs carbonibus candentibus consistentem illæsum ab ignis incendio, qui cum rogaretur, Quo pacto illa sùs mansisset: Mulier, inquit, veste amicta purpurea crebrò ad me venit porrexit aquam, qua carbonum flammæ corpus ambientes extinguerem, cibum, denique dedit quoties esuriebam. Qua re ad Iustinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendos decrevit: patrem aut pueri, qui recusavit in numerum Christianorum a scribi, in Syris cruci suffigendum curavit hæc Euagius. Eandem historiam confirmat Gregorius Turonensis, qui paucis post annis, eodem tamen seculo vixit in lib. de gloria Martyrum cap. 10. ubi aliquanto explicatius illud de B. Virgine tradit: Cum enim, inquit, infantulum Christiani interrogarent, quale ei inter ignem fuisset umbraculum, ait: Mulier qua in basilica illa, ubi panem

de mensa accepi, in cathedra parvulum in sinu gestas infantem, hæc me pallio suo, ne ignis voraret operuit: unde indubitatum est beatam ei Mariam apparuisse. hæc Gregorius Turonensis, additque multos Iudæorum exemplo hoc in Urbe illa saluatos. eandem historiam memorat Glyc. Glycer. cas 4. par. Annalium.

QUÆ ERGO DEIPARAM A NO-
bis præstanda.

10 Sed veniamus ad ea, quæ erga ejusmodi Matrem à nobis præstanda sunt, ne tot, tantisque ejus erga nos beneficijs ingrati planè simus. Qua in re duo potissimum exequemur. Primum qua nam ratione priuata erga Deiparam pietate, atque studio singuli nos gerere debeamus, idque brevissimè: ubertorem enim, & integram ea de re tractationem, in secunda hujus operis parte, capite nimirum 34. & sequentibus instituemus. Alterum, quæ nam circa dies festos, templa, aliæque hujusmodi publico cultu in Deipara honorem faciendæ Ecclesia statuerit, ut debita filiorum officia erga eam rependentes, ejus majestati, ac beneficijs aliqua saltem ex parte respondeamus.

Et quod attinet ad primum, omnes magnum erga Deiparam affectum diuina alpirante gratia in nobis ipsis excitare, fovere, atque augere, idque quam primum abique illa mora conemur: sicut enim S. Iohannes, ubi à Christo è cruce pendente audiuit: *Eccæ mater tua* charitate filij erga tantam parentem accensus, *ex illa hora*, hoc est omni cunctatione abjecta continud accepit eam in sua, id est in propria, hoc enim sonat græca vox *ἑστία*, ita & nos amorem Virgini, qualem filios decet erga talem matrem exhibentes, eam in propria cordis penetralia S. Iohannis exemplo admoniti, illico, nulla interposita mora per intimam erga eam pietatem, ac devotio-nem recipere nitamur; illud magnopere ca-ventes, ne peccata peccatis addentes hæc Vir-ginis filiatione prorsus indigni reddamur, nenè utilitatem, quam percipere ex ea possu-mus uberrimam per oscitantiam eladi patia-mur. Quocirca conscientie puritati, abster-sa omni peccati labe, in primis studeamus; eamque tanquam Dominam, ac matrem agnoscetes omni cordis studio diligamus,

Laegrius,

Qua abhe-
mimibus
erga Dei-
param
præstanda.
Qua agen-
da.

Quid sim-
guli erga
Deiparam
exhibere
dicunt.
Statim de
votio Dei-
para exci-
tanda.
Ioh. 19.

Auiores,
qui eadem
narrant
historiam
Gregorius
Turonens.

diligamus, ac summa animi demissione veneremur; de ejus bonis intima animi lætitia eidem gratulemur in nostris, quibus premimur angustijs, fidenter ad eam accurramus, dicamusque suppliciter, *Monstra te esse matrem*. Et quoniam, ut rectè monet Cyprianus de bono patientiæ, seruos oportet esse obsequentes, & filios non decet esse degeneres, diuina ope ad iuti pro nostra virili parte, eam imitari, eique nonnulla obsequia deferre studeamus. his enim sex actuum generibus, Amore, Reuerentia Congratulatione, Fiducia, imitatione, atque Obsequijs, pietatem ac deuotionem erga Virginem constare, Deo bene propitio in secunda hujus operis parte plenius ostendemus; interim hæc indicasse satis sit.

Cyprian.

Pietatis sensus erga Deiparam maximus apud omnes.

Et quamuis sit, quod Deo optimo ingentes gratias agamus, propterea quod pium hujusmodi erga Virginem Deiparam affectum cum reuerentia, atque observantia conjunctum in omnium ferè Christianorum Catholicorum pectoribus, atque animis usque adeo impressit, ut nemo ferè eorum sit, qui aliquem erga Virginem pietatis sensum non experiamur: illud tamen nobis omnibus strenuè est enitendum, ut magis, magisque in hac pietate proficientes, uberiorem ex ea fructum reportemus; cum præsertim peculiaris erga Deiparam electorum omnium matrem devotio inter prædestinationis signa, merito annumeretur, quod cap. 34. fusius ostendemus.

Cap. 34.

QVÆNAM ECCLESIA IN DEIPARA honorem facienda decreuerit.

Quomodo Ecclesia Deiparam gloriam prosequatur.

Sed videamus, quæ nam Ecclesiæ à Spiritu sancto edocta, ad gloriam tantæ Virginis, quam Dei, ac Domini sui Genitricem non tantum agnoscit, ac prædicat, sed etiam veneratur, ac colit, à qua tot, tantisque beneficijs identidem cumulatur, faciendæ præscripserit. Quæ quidem omnia ad dies celebres in ejus honorem dicatos, ad Tempia ei erecta, denique ad Complura alia in ejus cultum sancita revocari possunt.

DIES FESTI IN DEIPARÆ GLORIAM decressi.

Dies festi in honore Deiparæ.

ET sanè si de diebus in Deiparæ honorem institutis loquamur, præter Sabbatum singulis recurrentibus hebdomadis Deiparæ di-

catum de quo infra in hoc capite plenius, plura in ejus cultum festa sunt instituta, siue spectes ea, quæ in Ecclesiâ uniuersali, siue ea, quæ in peculiariibus Regnis, & Urbibus, vel etiam in Religiosorum hominum familijs celebrantur. ut de sanctissima Virgine sub typo Judith dictum intelligamus, illud Judith 16. *Erat autem illis diebus festis procedens cum magna gloria: ubi vox illa, Procedens, hoc est pergens, & ultra se extendens, innuere videtur Deiparam ferijs, festisque augeri in dies, quod experientia satis est compertum: ut propterea Cant. 6. dicatur progredi quasi Aurora consurgens, quæ magnis per singula momenta incrementis, magis, magisque clarescit. quod ipsum Ildefonsus sermo. 7. de Assumpt. in cedro Libani de Deipara significatum tradit: Hac est, inquit, qua ut Cedrus Libani quotidie in terris multiplicabitur, arborabiturque ramus, & in celo radicebus, ut crescat amplius, solidatur. sic ille. Et certè Judæis olim præscriptum erat Numer. 28. ut Nouilunij recurrentibus Calendarum, seu Neomeniæ solemnitate aucto sacrificio numero celebrarent, eamque tubarum cantu Num. 10. festiuiorem redderent. quare Psal. 80. Buccinate in Neomenia tuba, in insigne die solemnitatis vestra, quia præcipium in Israël est. Hujusmodi verò Neomeniæ festum ex Toleto in Joannis capitul. septimo. ann. 2. licet institutum esset in memoriam perpetuæ diuinæ gubernationis, & in gratiarum actionem propter beneficia, quæ à præpotenti Deo percipiuntur toto tempore, quod luna, à qua menses, & annos Judæi computabant, menstruo suo decursu metiebatur; simulque ex Augustino lib. 19. contra Faustum cap. 10. Hac noua luna celebratio nouam creaturam, qua per Christum facta est prænucciaret. Idem tamen Neomeniæ festum singulis mensibus recurrens figura etiam fuisse videtur festorum, quæ à populo Christiano summa cum alacritate aliquando celebranda erant in honorem Deiparæ, quæ pulchra ut Luna prædicatur. Et meritò noua Luna nullis veteris Euxæ maculis inquinata appellari potest, cujus intercessione, & meritis plurima à Christo Domino in humanum genus abundè, ac jugiter promanant beneficia: quare ad ea recolenda, & ad gratias de ijs Christo agendas complures festi dies in Deiparæ honorem instar illius antiquæ solemnitatis Neomeniæ magna cum pietate sunt*

Indit. 16

Cant. 6.

Ildefonsus

Eccles. 24.

Num. 28.

Psal. 80.

Tolet.

August.

Cant. 6.

sunt inflicti, & ingenti cum læticia fidelium recoluntur. Si enim Ethnici vana Idolorum errore decepti in honorem matris Deum, (quæ tamen tot potentia genuisse ab ipsidem credebatur) æquinoctii verni diem colentes, nempe octavo calendæ Aprilis (quo sol diem nocte longiorem protendit) Hilaria (teste Macrobio lib. 1. Saturnalium cap. 21.) appellarunt, quorum Vobiscus in Aureliano meminit, eaq̃ue indicare videtur S. Dionysius Areopagita Epist. 8. quanto verius, quantoq̃ue iustius omni exultatione, & hilaritate beatissimæ Virginis festa, quæ vera Dei parens est, celebrabimus præsertim eius Annunciationis diem, quæ in octauum calendæ Aprilis incidit, cum Angelo nunciante Deum concepit, & veram hilaritatem, ac gaudium mundo attulit; quemadmodum pluribus cap. 5. ostendimus. Hinc vox illa Ecclesiæ in Deiparæ festis. *Cum iucundata Conceptionem, & Natiuitatem B. Maria celebremus*: hæc enim festa, vt eadem canit Ecclesiæ: *Gaudium annuntiauerunt vniuerso mundo.*

Cæterum inter veteris legis Neomenias, & Deiparæ festa, hoc discriminis intercedit, quod in illis luna hæc vt potè sensu, ac ratione carens, ad diuina beneficia conferenda nulla ratione concurrebat, ab ea tamen denominatione, & centum festiuium tempus sumebatur; quia Iudæi tempus, quo à Deo ea præcipiebantur, lunæ motu, vt dixi, distinguebant, ac numerabant; & idcirco festa illa ad solius Dei, non autem nouæ lunæ cultum referebantur. At verò ad Dei beneficia, & mysteria, quæ in Deiparæ festis commemorantur, ipsa suis precibus, & meritis, vel aliqua alia interdum ratione est cooperata; quare & festa illa in Dei gloriam, & Deiparæ etiam honorem sunt sancita.

12. Porò octo festiuitates ecclesiæ peculiariter in eiusdem sacratissimæ Virginis gloriam sub duplici officio omnibus celebres esse iussit, nimirum Conceptionis eius, Natiuitatis, Præsentationis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis. Festum denique quod vocant ad Nives, ex quibus Assumptionis ieiunium vigiliæ præmittit, festaque Assumptionis, & Natiuitatis, cum octauis solemniter peragenda statuit. His octo addere possumus, & nonam festiuitatem, nimirum olim S. Mariæ ad Martyres, quam Bonifacius IV. circa annum 607. celebrem, & Generalem

quotannis die 27. Maij Romæ agendam instituerat: Gregorius verò Quartus ab vniuersali ecclesiæ die 1. Nouembris in honorem omnium Sanctorum cum octaua seruandam decreuit; quemadmodum in Martyrologio die 27. Maij, & 1. Nouembris legimus. in qua festiuitate Deiparæ inter omnes Sanctos præcipue honoratur: vt propterea sanctus Antoninus inter Deiparæ festa festiuitatem omnium Sanctorum sibi existimari recensendam. quin etiam idem S. Antoninus in 4. part. tit. 15. c. 24. §. 3. agens de multiplici honore, quo Ecclesiæ Deiparam venerat, animaduertit ab Ecclesiæ in beatissimæ Virginis reuerentiam quotannis processionem in die Purificationis fieri, quemadmodum in Christi cultum fieri solet in pie palmarum, totq̃ue numero festiuitates Deiparæ esse dicatas, quot & Deo: Octo, in-

quæ sunt solemnitates particulariter Deo sub tali festo sacrata, scilicet Natiuitatis Domini, Circumcisionis, Epiphania, Resurrectionis, Ascensionis, Trinitatis, Pentecostes, & Corporis Christi: & totidem sunt celebratae Virgini sanctissimæ dedicata: scilicet Conceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis festum ad Nives: Octauum est festum, quod antiquitus dicebatur sanctæ Mariæ ad Martyres postea est institutum in honorem omnium Sanctorum, in qua solemnitate beatissima Virgo ex præcipue omnium Sanctorum honorata. hæc ex S. Antonino, qui non memorat festum Præsentationis Deiparæ, quod tamen celebratur, & respondere potest festo Transfigurationis Christi, cuius neque meminit. quod cum S. Antoninus hæc scriberet, Callistus Tertius, (qui ex Platina illud celebrandum præscripsit) tamen eadem tempestate sederit, nondum tamen eius officium instituisse videatur. Quamquam aliquot Deiparæ festa ad Christum pertinent; nam Virginis annunciatio Christi Conceptio est; & eiusdem Purificatio, Domini præsentatio; sicuti Christi Natalis, Deiparæ partus est. Cæterum circa Dei Genitricis festa, vt ad aliqua magis peculiariter descendamus, sciendum est inter feriatos dies in Ecclesiæ sancitos (quibus Gregor. IX. Extra. de ferijs ca. vlt. à strepitu iudiciorum cessandum esse decernit) recenseri & festa Deiparæ his verbis. *Et dies, inquit, festiuitatum omnium Virginis gloriose. in quod*

caput Canonis, & præsertim Ioan. Andr. Panorm. circa annum 607. celebrem, & Generalem

Solemnitate festo sacrata, scilicet Natiuitatis Domini, Circumcisionis, Epiphania, Resurrectionis, Ascensionis, Trinitatis, Pentecostes, & Corporis Christi: & totidem sunt celebratae Virgini sanctissimæ dedicata: scilicet Conceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis, Assumptionis festum ad Nives: Octauum est festum, quod antiquitus dicebatur sanctæ Mariæ ad Martyres postea est institutum in honorem omnium Sanctorum, in qua solemnitate beatissima Virgo ex præcipue omnium Sanctorum honorata. hæc ex S. Antonino, qui non memorat festum Præsentationis Deiparæ, quod tamen celebratur, & respondere potest festo Transfigurationis Christi, cuius neque meminit. quod cum S. Antoninus hæc scriberet, Callistus Tertius, (qui ex Platina illud celebrandum præscripsit) tamen eadem tempestate sederit, nondum tamen eius officium instituisse videatur. Quamquam aliquot Deiparæ festa ad Christum pertinent; nam Virginis annunciatio Christi Conceptio est; & eiusdem Purificatio, Domini præsentatio; sicuti Christi Natalis, Deiparæ partus est. Cæterum circa Dei Genitricis festa, vt ad aliqua magis peculiariter descendamus, sciendum est inter feriatos dies in Ecclesiæ sancitos (quibus Gregor. IX. Extra. de ferijs ca. vlt. à strepitu iudiciorum cessandum esse decernit) recenseri & festa Deiparæ his verbis. *Et dies, inquit, festiuitatum omnium Virginis gloriose. in quod*

Plat in d.

Joan. Andr. Panorm. circa annum 607. celebrem, & Generalem

Hoftienf. & Panorm. animaduertunt feftiuitates omnes Virginis (vt loquitur Panor.) esse in præcepto, & principaliter esse quatuor, secundum quatuor anni tempora; scilicet Annunciationem in Vere, Assumptionem in æstate; Natiuitatem in Autumno, Purificationem in Hyeme: *Quæ, inquit Hoftien. sunt ad modum lapidum pretiosorum, & corona in anni circulo collocatæ*: quibus verbis indicat totius anni tempora Virginis solemnitatibus ornata, atque munita, ideoque omnibus anni temporibus à fidelibus debitum illi cultum tribuendum.

*Virginis
festa anni
tempora
decorant.*

*Quatuor
alia vir-
ginis solem-
nitate.*

23. His quatuor feftiuitatibus Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis accedunt, vt dixi, quatuor alie solennitates, quas in Virginis Deiparæ honorem Ecclesia vniuersalis magna omnium pietate celebrat, Conceptionis nimirum immaculatæ, Præsentationis in Templo, Visitationis ad S. Elisabeth, & festi, quod vocant ad Niues.

Quibus adnectenda sunt & alia Deiparæ festa quæ peculiare ob causas, vel apud certas religionum virorum familias, vel certis in Regnis, aut Diocæsisbus solemniter instituta sunt, de quorum singulis aliqua quidem in præfenti perstringenda forent Verùm ne huiusmodi caput plus æquo excrescat, quæ de ijs vberius dicenda essent, in peculiarem tractatum ad finem totius operis congesimus. Hic eorum Elenchum tantum adscribemus, quo ea saltem generatim indicentur.

De Sabbatitamen Deiparæ dicati institutione antiquissima, & de eiusdem institutionis causis in hoc capite differemus, tum quia id cap. 12. pollicenti sumus, tum etiam, quia ea occasione quædam explicantur, quæ ad rem præsentem facere potissimum visa sunt.

ELENCHVS FESTORVM DEIPARÆ

in quibus debet recolantur, de eorum uero singulis plenus in Tractatu de Festis.

*Festi dies
in Deiparæ
honoræ.*

Conceptio immaculata Deiparæ celebratur 8. Decembr.
Natiuitas eiusdem cum octaua die 8. Sept.
Præsentatio in templo die 21. Nouembr.
Annunciatio die 25. Martij.
Visitatio Dei genitricis ad S. Elisabeth die 2. Julij.
Purificatio die 2. Febr.

Assumptio Deiparæ cum præcedenti vigilia, & octaua die 15. Augusti.
Festum S. Mariæ ad Niues 6. Augusti.
Festum omnium Sanctorum 1. Nouemb.

COMPLURA DEIPARÆ FESTA, quæ variis in locis celebrantur.

Desponsatio Deiparæ 22. Ian. in Gallijs.
Dedicatio sanctæ Mariæ ad Martyres Romæ 13. Maij.
Expectatio partus Deiparæ 18. Decembr. in Hispania.
Festum Deiparæ à Constantinopoli, seu Ogidria, quod feria tertia Pentecostes celebratur.
Sancta Maria Angelorum, seu Portiuncula die 2. Augusti.
Sancta Maria à Carmelo die 16. Julij.
Commemoratio sanctæ Mariæ de Victoria die 7. Octobris.
Festum Rosarij Dominica 1. Octobr.
Festum dolorum Deiparæ.
Festum Gaudiorum Deiparæ.
Festa duo dispositionis vestium Deiparæ in Vibe Constantinopolitana die 2. Julij, & die vlt. Augusti.
Solemnitas Recollectionis festorum Deiparæ Louanij Dominica 1. Sept.

SABBATVM DEIPARÆ PERPETVO dicatum, & à quo tempore.

13. **S**ancta Christi ecclesia à Spiritu sancto sedocta, suam erga Deiparam pietate, atque obseruantiam testatur, non tantum quamplurimum, ut supra diximus, solennitatibus annuersario ritu in eiusdem honorem institutis: verum etiam singulis recurrentibus hebdomadis, sabbati die perenni cultu eidem dicato, vt quemadmodum dies Dominica Christi Resurrectioni, & feria sexta eiusdem passionis: ita & sabbatum Deiparæ solemne est, quo die præter missas, & diuina officia, quæ de eadem celebrari publicè solent, fideles aliquid peculiare pro sua quisque in Virginem pietate priuatim præstare student: complures enim eo die non solum veteri Ecclesiæ præcepto à carnibus abstinent, sed maiorem etiam in Virginis honorem ciborum abstinentiam sibi imperant, aliatque corporis castigationes, vt potè cilicium, flagellorum diuerbe.

*Cultus
Deiparæ
die sabbati
ab Ecclesia
dicatur.*

Epiphanius

uerberationem, & his similia sponte subeunt; eleemosynas etiam eo sem die pro Virginis reuerentia in pauperes erogant, ac preces eidem impensio cura recitant. Quæ quidem omnia Virgini cordi esse, innumerabilia promodum miracula, & crebra propter hæc obsequia in mortales ab ea collata beneficia testantur, ut videre est apud Auctores, quorum aliquot exempla cap. 39. referemus.

Cap. 39. Iustinus Cæterum de huius institutionis primordijs quove tempore sabbatum apud fideles in Deiparæ honorem solempne esse coepit, non satis inter Auctores constat. Quocirca, ut de antiquissimo Ecclesie usu recepinm.

Augustinus Augustinus epistol. 86. his verbis: Populi Orientis propter requiem significandam, qua caro Christi in monumento requiescit, maluit in sabbato ieiunium relaxare: alij propter humilitatem mortis Domini ieiunare, sicut Romana, & nonnulla Occidentis Ecclesia. hæc Augustinus, qui etiam insinuat apud aliquas Africæ Ecclesias, & præsertim apud Civitatem S. Monicæ matris suæ ieiunium eo die viguisse: Sanctum quoque Ambrosium à se Catechumeno nomine matris ea de re consultum, respondisse; Illius Ecclesie in qua quis degit, morem esse seruandum. Hieronymus epistol. 97. & 28. non tantum Romanam, sed etiam Hispanicæ Ecclesie ieiunium sabbati in More habuisse, Hippolytum quoque virum disertissimum, alioque Auctores ea de re scripsisse testatur, monetq; traditiones ecclesiasticas cuique ecclesia proprias seruandas esse: Sanctus quoque Innocentius Papa eius nominis Primus, inter alia, quæ sapienter constituit, commemoratur statuisse, & illud in eius vita. & præsertim in Breviario Romano his verbis: Probatur etiam ut sabbato ob memoriam Christi Domini sepultura ieiunium seruaretur. Alij verò eiusmodi diuersitatis inter Occidentis & Orientis Ecclesias aliam reddunt rationem: Cum enim Simon Magus, Menander, Saturnius, Cennthus, & postea Cerdon, Marcion, alijque Heretici (quorum meminit Irenæus lib. 2. cap. 20 & sequentibus, & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus, & præcipue hæres. 42.)

Deum Iudæorum mundi opificem, non minus impiè, quam impudenter malum esse dicerent, Christumque ad eum destruendum venisse affirmarent: & quoniam Deus sabbato, quod in eiusdem honorem Iudæi obseruabant, quieuerat: ideo ipsi in eius contumeliam eadem die sabbati ieiunabant. ad huius ergo tam perniciosæ hæresis detestationem, quæ in Oriente potissimum erat propagata, Orientales catholici à sabbati ieiunio cauebant. Ideò S. Ignatius epistol. ad Philippenses: Si quis inquit, Dominicum diem, aut sabbatum, uno excepto, ieiunavit, hic Christi interfector est. Idem prohibetur in Canone Apostolorum 55 qua de re videndus est Baronius tom. 1. Annal. ad annum Christi 57.

15. At verò in Occidente, & potissimum Romæ fideles sabbato ieiunabant ex Augustino epistol. 86. supra citata: Quoniam, inquit, hæc est opinio plurimorum (quamuis prohibeant esse salisam pleriq; Romani) quod à apostolo Petrus cum Simone Mage à se Dominico certaturus, propter ipsum magnæ temptationis periculum, prius cum eiusdem Urbis Ecclesia ieiunavit, & consecuto tam prospero gloriosoq; successu, eunum morem tenuerit: eumq; imitata sine nonnulla Occidentales Ecclesie, hæc Augustinus. Eandem ferè causam afferit Cassianus lib. 3. de Instit. cap. 1. ex aliquorum enim sententia vult, apostolorum Petrum in sabbato contra Simonem conflictatum ieiunasse, ieiuniumque discipulis suis indixisse. Innocentius verò Primus Epistol. ad Decentium, & habetur de consecrat. dist. 3. cap. sabbato. Huius sabbati ieiunij aliam quoque causam reddit, quoniam scilicet Apostoli propter Christi mortis mortem non tantum sexta feria, sed sabbato etiam in moretore fuerunt.

His subiiciam illud, quod noster Franciscus Turrinus lib. 1. contra Magdeburgenses cap. 3. in verbis illis Domini Luc. 5. Venient dies cum ablati fueris ab illo sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus: egregie obseruavit: hunc enim factum existimat, ut apud Orientales ieiunium fieri conueuerit feria 4. & 6. quibus ablata videtur Dominus: Quoniam, inquit Augustinus epistol. 86. Ipsa quarta sabbati consilium reperitur ad occidentum Dominum fuisse Iudæi, deinde traditus est Dominus ea nocte, quæ ad sextam sabbati, qui dies passionis eius man festus est, pertinebat. sic Augustinus. apud Occidentales verò sexta feria, & sabbato, quo corpus

S. Ignat.

Baronius.

Cur Occidentales catholici sabbato ieiunauerint.
August.

Cassianus

Innocent. I.

C. Sabbato de consecrat. dist. 3.

Alia ratio cur Occidentales Ecclesia cum Orientali in seruando ieiunio non conueniret.
Franc. Turri.
Luc. 5. Augustin.

Cur Origines catholici à sabbato ieiunio abstinent.

corpus Domini in sepulchro iacuit loco quartae feriae est receptum ieiunium, hoc est à carne abstinentia, quod genus abstinentiae ex Damasceno libello de jejunijs ad Cometum est ieiunium quoddam, & ex Tertuliano lib. contra Plyphicos vocatur *ieiunium portionale*, id est *exceptio*, vt ille ait, *quorundam Eduliorum*. hæc ex Francisco Turriano. Atque hæc de antiquissima sabbati obseruatione.

Damasc. Terull.

Sabbati dies ex antiquissima sancta Ecclesia institutione Deipara est dicatus Concl. Clarem.

S. Antoninus. Genebrav

Ptol. de Lucca. Apud Raulin. Urb. Il. Pont.

S. Gerardus Episc. Canadif. & mart. Surius.

Breuiariu Ord. Cluniacen.

Canisius.

16. Verum vt ad exordia institutionis, qua sabbatum in Deiparæ cultum celebrari ceptum est, veniamus nonnulli id ad Concilium Claremontanum sub Vibano II. anno 1094. celebratum referunt, quorum ratio ea est, quoniam in eo Concilio preces horariae virginis, seu eius officium, vt vocant paruum, omnibus, qui officium Dominicum recitare tenentur, est indictum, ibique statutum est, vt sabbatis officium Deiparæ, & missa de eadem solemniter celebretur. Hæc enim in Claremontana Synodo testantur S. Antoninus 2. par. hist. tit. 16. cap. 1. §. 2. 3. Genebrardus lib. 4. chronolog. in Vibano II. & ante eos Vincencius Beluacensis lib. 25. spec. histor. cap. 112. Ptolomæus de Lucca in historia scholastica noua apud Raulinum secundæ partis sermonum de Sanctis sermone 45. & alij constituta fuisse ab Vibano II. ad eiusdem Deiparæ patrocinium in expeditione pro terra sancta recuperanda in eodem Concilio decreta, implorandum; Attamen longè prius sabbatum in Deiparæ honorem seruatum inuenitur: nam S. Gerardus Episcopus Canadiensis, de quo Surius tom. 5. die 24. Sept. qui præclarissimo martyrio pro Christo est affectus an. 1042. singulis sabbatis officium Assumpt. Deip. cum nouem Lection. magnisq; laudum præconijs ante eiusdem aram insigni pietate explebat, & ordo Cluniacensis institutes anno salutus 842. in suo Breuiario sic habet: *ut sabbatis extra quadragesimam, & nisi sit festiuitas, &c. Officium, inquit, celebretur de innumerata Virgine singulari nostra ipse post Dominum Iesum.* Quod satis indicare videtur antequam Concilij Claremontani decreto in vniuersali Ecclesia officium Virginis in sabbato sanciretur, sabbatum Deiparæ communi sensu attributum. Quare mihi admodum verisimile est Concilium Claremontanum, id quod de sabbato Deiparæ attributo in mores inductum iam erat, sua auctoritate sanxisse, quod innuere videtur Canisius lib. 5. de B. Virg. cap. 29.

cum ait, Synodum Claremontanam vel tradidisse, vel confirmasse illud de horarijs Deiparæ precibus recitandis ab Ecclesiasticis, & de sabbato Virginis cultui dicato, citatq; Hieronymum Rauennatem lib. 5. hist. qua de re videndus etiam est Arnoldus lib. 5. ligni vitæ.

Quinetiam Pelbartus grauis Theologus lib. 1. Stellarij B. Virg. par. 4. art. 3. cap. 2. sabbatum Deiparæ officium à S. Ildefonso, qui circa ann. Dom. 660. floruit vsurpatum affirmat; scribit enim haberi præcipuè in lib. qui à Ioan. Egidius, seu Ioan. Minor Ord. Præd. haberi præterea in miraculis B. Virgin. S. Ildefonsum Toletanum Archiepif. post editum de perpetua Deip. virginitate librum, Nouem Lectiones in officio ad Deiparæ honorem quolibet sabbato dicendas consecisse: cumque die quodam sabbati admirabilis in ecclesia armonia resonaret, arbitratus canonicos eo absente matutinum officium persolueret, cecus cum suis ad Ecclesiam perueniens admirabilem vidit claritatem, & Angelorum choros officium illud à se editum decantantes, ac B. Virginem, quam Angeli laudabant, in Episcopali cathedra residentem, absolutisq; matutinis S. Ildefonso ad se vocato casulam ad celebrandum cælitus allatam, quemadmodum alibi diximus, esse largitam. hæc ex Pelbarto.

Hoc ipsum de sabbato ante multa annorum secula in Hispania in honorem Deiparæ dicato colligi potest ex historia celeberrimi Deiparæ templi in Monte ferrato ea occasione extructi, quod annum Domini circiter 890 Pastores, qui cum suarum ouium gregem in illius montis iugo debebant, obseruarint singulis diebus Sabbati inclinante iam die ingentia lumina in proximum Antrum delabi, conuentusq; Angelicos ibidem exaudiri, quo prodigio ad Barcinonensem Archiepiscopum delato, & suis oculis perspecto; inuenit is in eo Antro Deiparæ simulacrum piissimum, cui postea insigne illud templum est excitatum, de quo nos plenius in Tractatu de festis, ac templis Deiparæ, ubi & memorabile illud exemplum de Comitibus Barcinonensis filia à Joanne Garino Eremita iugulata, & post aliquot annos Deiparæ ope viua inuenta, referemus; quod per idem ferè tempus contigit, & adstruendi ibi Monasterij causam præbuit.

17 Huc etiam spectat illud, quod deprecatione, cuius initium est *Salve Regina* Navarrus pietat. & doctrina clarissimus Prior Abbas Monasterij Roncæ vallis pugna Caroli Magni cum Mauris celebrat in finibus Navarræ, refert in Manuali de oratione cap. 19. num. 183.

Fama est, inquit, fapsdam illam orandi formam (Salve Regina) olim in nostra Ronca Vallo SABBATIS solitam ab Angelis cantari apud quendam fontem, quem ab eo tempore in hoc presens Angelorum fontem appellant: quam (ut alij aiunt) S Bernardus audivit ab iisdem alibi cantari. hæc ille.

Quod ne cui mirum videatur adijciam id, quod hac de re scriptum reliquit Gulielmus Durandus in rationali divinatorum officiorum lib. 4. cap. 1. Is enim agens de missis, quæ peculiariter olim ex institutione Alcuini Magistri Caroli Magni, rogatu tamen Bonifacii Archiepiscopi Moguntini singulis quæque diebus hebdomadæ assignatæ erant; affirmat quinta feria dici missam de Angelis, sexta feria de Cruce, Sabbato verò de B. Virgine. Claruit verò Alcuinus anno Domini circiter 770. quod latis indicat iam tum in more positum, ut Sabbatum Deiparæ esset solemne, alioquin missæ de Deipara vltimum hebdomadæ diem minimè attribuisent: neque illam Angelis, quorum est Regina, postposuissent: verum in hac missarum assignatione habita est tantum ratio eius diei, qui Deiparæ de more erat dicatus, propter rationes, quas infra afferemus, non secus ac sexta feria Dominicæ passioni est tributa: sequentibus verò temporibus cum ordo ille missarum ab Alcuino editus aliquantulum immutatus esset, nihilominus tamen statutum est, ut secunda feria de Angelis, sexta feria de cruce, & feria septima, seu sabbato de B. Virgine missa diceretur: quod ex quodam miraculo Constantinopoli orum habuisse Gulielmus Durandus docet his verbis. In septima feria statutum est, ut missa diceretur de B. Virgine, quod initium habuit, quoniam olim in quadam Ecclesia Civitatis Constantinopoli erat imago B. Virginis, coram qua dependebat velum, quod totam velabat imaginem: sed hoc velum in sexta feria post vespas recedebat ab imagine nullo movente, solo Dei miraculo, quasi deferretur in celum, ut ad plenum posset imago à populo prospici: celebratis verò vespas in sabbato, descende-

bat ipsum velum ante eandem Iconem, si-

ue imaginem, & ibi manebat usque ad sextam feriam. Hoc viso miraculo sancitum est, ut semper illa feria de B. Virgine cantaretur. hæc Gulielmus, & licet Iacobus Pamelius in tertio sacramentorum libro, qui Alcuini alter hanc missarum distributionem refert, ipse tamen, & reliqui omnes magna confessione missam feriæ sextæ Passionis, & missam Sabbati B. Virgine attribuunt. Ex quibus omnibus facilè colligi potest id, quod dicebamus, aliquot seculis ante Concilium Claremontanum sabbatum in Ecclesia Deiparæ attributum esse: in Synodo verò Claremontana hoc fuisse auctoritate eiusdem Synodi decretum

SABBATVM CVR PECVLIA RITER Deipara consecratum.

AT, dicit quispiam, cur Ecclesia inter hebdomadæ dies, sabbatum potissimum Deiparæ dicavit? Ad hoc quidem dicimus, Ecclesiam, quæ Deum in Sanctis veneratur, dies natales, quibus Martyres pro Christo mortem inuicto animo subierunt, & Confessores ex hac lachrymarum valle ad Deum feliciter commigrarunt, anniuersaria celebrata recolere, Deiparæ verò non tantum anniuersarium, sed singulis recurrentibus hebdomadis, diem vnum perpetua religione multis rationibus dicasse, tum propter singularem maternitatis Dei, qua Sanctis omnibus longè, multumque antecellit, prærogatiam, tum etiam, quia ipsa inter martyres, ut dixi, est plusquam martyr: inter Apostolos eorum est magistra, atque præconium, quod cap. 17. & 19. ostendimus; inter Virgines earum est primiceria, atque adeo multis nominibus Virginum appellatur, quod cap. 32. clarum fiet. Quare ut sanctis dignitate præstat, sic crebris, ac iteratis diebus illi sacris Ecclesia maiori eâ (ut par est) cultu veneratur, eiusque apud Christum opem, atque patrocinium impensiori studio implorat: quod autem ex hebdomadæ diebus, dies potissimum Sabbati Virgini sit sacer, cuius gratia hæc omnia est instituta disputatio, sanè eius rei multiplex ratio reddi potest.

Et prima quidem est illa, quia in sabbato, quod Christi passionem proximè est consecu-

Deipara ex eo, quia alijs Sanctis longe præstat singulis hebdomadis veneratur

Cur Virgini sabbata dies.

Primo, quia Re-

surrectio. Christi fides ea die in B. V. reg. permāsit Turrecr. Abulens. S. Antoninus. Gul. Dur. Bernard.

Bonaaven.

Abulens.

Bellarmin.

Luc. 13. Ioan. 20.

Secundo, quia aser

secutum, fides in ea remansit: hanc afferunt Turrecr. mata cum nonnullis quorum meminit Abulensis in præfatione in Matth. quæst. 14 & S. Antoninus 4. part. titu. 15. capit. 24. § & Gulielmus Durandus in ration. diuin. offic. lib. 4. cap. 1. eandem reddidit Bernardus in libr. de Passio. Domini cap. 2. cuius hæc sunt verba: *Passione tempore omnes relicto eo fugerunt: sola illa, que benedicta est in mulieribus, per illud iri- se sabbatum stetit in fide. & saluata fuit Ecclesia in ipsa sola: propter quod apertissime sancta Ecclesia in laudem, & gloriam eiusdem Virginis diem sabbati per totius anni circulum celebrare consuevit.* Sic Bernardus, & Bonauentura in 3. distincti. 3. artic. 2. quæstio. 3. ad 2. *Quoniam, inquit, discipulis dubitantibus in Virgine ea die remansit: fides Ecclesia solida, & inuincibilis: quod Abulensis loco citato intelligendum existimat de fide explicita Resurrectionis CHRISTI, non tantum in communi, sed etiam in particulari, eius videlicet, qui tunc mortuus erat; potat enim eo tempore, aliquos Iudæorum per Orbem dispersos credidisse quidem Messiam in lege promissum mortuum, & resurrecturum, licet ante sufficientem Euangelij promulgationem nescirent in particulari cum aduenisset: & hoc scire recepit Bellarminus controuersia de Concilijs, & Ecclesia libro 3. capit. 17. ubi etiam negat Apostolos, in illo triduo an illi se fides, licet Resurrectionem Domini ignorauerint, quamuis enim CHRISTUS eis mortem suam, & Resurrectionem prædixisset; ipsi tamen Lucæ 13. *Non intelligebant que dicebantur, & Ioannes 27. Nondum sciebant scripturas, quia oportebat cum à mortuis resurgere: in Deipara tamen explicitè, & in particulari fides omniū, etiam Resurrectionis CHRISTI in triduo illo perfectissime vigeat.* Id quod complures significari docent in candela illa, que in matutino illius tridui hebdomadæ sanctæ reliquis candelabri triangularis extinctis accensa reseruat, quare sanctus Antoninus 4. part. titu. 15. capitul. 41. § 1. *Fides, inquit, lumen in Deipara occultum, quod omnibus postea patefactum, & omnes suo exemplo illuminabit significatur candela illa accensa in matutino tridui hebdomadæ sanctæ, idem affirmant Gulielmus Durandus lib. 6. rationalis diuinorum officiorum ca. 79. nu. 25.**

Secunda ratio, quam etiam cap. 11. attingimus, & est Auctoris sermonum discipuli ier-

none 164. & aliorum, quoniam Deipara die Sabbati, quo Christi corpus in sepulchro iacebat exanime, non solum, vt dixi, fidem explicitam Resurrectionis Christi seruauit illibatam, verum etiam propter filij absentiam, cuius corpus in sepulchro deposuerat, & propter recentiam atrocissimæ necis eiusdem filij, quam præsens spectauerat memoriam tanto, tamque acuto doloris gladio, iuxta Simeonis vaticinium in anima transfigebatur, vt à Patribus capit. 12. citatis plusquam martyr appelletur, eiusque dolor acerbissimus à Bernardo sermone Signum magnum, martirium cordis, quod à feria sexta vique ad Dominicam Resurrectionem perdurauit, merito appelletur: quare quemadmodum dies illa, quo S. Martyres mortis dolorem pertulerunt in eorum honorem quotannis celebratur ita & singulis hebdomadis sabbatum, in quo Dei genitrix plusquam martyr exiit, ab Ecclesia eiusuit consecratum.

19 His adiciam rationes aliquas ex mystica sabbati significatione petitas.

Tertia ratio, quam inter alias reddit Gulielmus Durandus in rationali diuinorum officiorum loco citato: *Quoniam, inquit, Sabbatum est ianua. & introitus in diem Dominicam, qua est dies requiei, & significat vitam æternam: quia verò Deipara est nobis Porta ad Regnum celorum, quod per diem Dominicum figuratur: ideo de illa solemnizamus in septima feria, qua diem Dominicam precedit.* Sic Gulielmus additque Auctor sermonum discipuli sermone citato: *Sabbatum est matrum, inquit, inter diem gaudij, & penitentiam: hoc est inter Dominicam, & feriam sextam, & ipsa Virgo mediatrix est, nimirum ad intercedendum inter Deum, & hominem.*

Quarta ratio eiusdem Gulielmi: *Vt sermo lemnius, inquit, matris sollemnitas filij conuenietur.*

Quinta ratio propter similitudinem, quam mysticè habet Deipara cum Sabbato; & ipsi, quæ de Sabbato in sacris litteris habentur, siue in prima rerum creatione, siue in opere redemptionis. Hæc ratio breuissimè rapitur à Gulielmo Durando loco citato, & ab Auctore sermonum discipuli loco citato: nos vberius eam explicabimus. Quemadmodum enim Deus Genes. 2. sex diebus mundum creauit, completis quoque die septimo opus suum,

diffinitum coram meo. Genes. 1. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

sum, quod fecerat, & requieuit die septimo ab
 uniuerso opere, quod dicitur: benedixitque diei
 septimo: ita etiam Deus perfectissimam, & om-
 nibus numeris absolutam condidit Vir-
 ginem, ac proinde si puras creaturas spectem-
 us, cum nihil sit ea præstantius, dici potest
 in ea compleuisse, seu perfecisse opus suum:
 in eaque item absque ulla contradictione
 perfectissimè requieuisse, tum in utero, ex
 quo carnem suscepit, in eoque nouem rese-
 dit menses; tum etiam in anima, in qua per
 gratiam copiosissimam perpetuò mansio-
 nem fecit, cui etiam instar Sabbati multis
 modis benedixit, quod toto hoc opere ma-
 nifeste ostenditur. In opere verò redemptionis
 Christi, ut verbis utat Bernardi serm. 1.
 Paschæ: *In patibulo sexta feria redemit hominē,
 ipsa die qua fecerat hominem in initio, sequens
 die sabbatizauit in monumento, consummato o-
 pere qua perfecterat, Tertia usq̄ die, quæ prima
 dierum est, primitia dormientium apparuit mor-
 tis victor nouus homo.* sic Bernardus. At Chri-
 stus longè præstantius in nostræ redemptionis
 opere in matris utero tanquam in sepulchro
 animato sabbatizauit, & quieuit; licet enim
 in matris utero nobis mereretur, ac proinde
 nostram iam operaretur salutem in medio terræ,
 hoc est in utero Virginis, quemadmodum
 dicemus ex Bernardo sermone 1. de Pentec. sabbatizasse
 tamen dici potest, quoniam stabat post parietem
 uteri virginis, seque publicè videndum, & ad-
 ordandum minimè exhibebat, quoad tam-
 quam sponsus per natiuitatem procedens de
 thalamo iuo Pastoribus, Magis, Simeoni seni,
 Annæ prophetissæ, alijsq̄ innotescere cœ-
 pit.

Bernard.

Psalm. 73.

Cant. 2.

Psalm. 118.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Verus Desparat quomodo similitudo Domine sepulchro.

Quod denique sepulchrum iuxta Isaie vari-
 cinium cap. 12. sequentibus seculis futurum e-
 rat gloriosum.

Isa. 12.

Cæterum in Virginis utero hæc omnia my-
 sticè conuenire, si singula perpendamus, per-
 spicuum erit. Primum enim uteris Virginis
 Dominico sepulchro à Patribus comparatur.
 Augustinus enim libr. 4. de Trinit. cap. 5. sic
 multitudinem incarnationis Domini cum eius-
 dem passione indicans sic ait: *Octauo Calen-
 das Aprilis Dominus conceptus creditur, quo
 & passus, ita in monumento aëneo, quo sepultus
 est, ubi nullus mortuorum positus nec ante, nec
 postea congruus utero Virginis, quo conceptus est,
 ubi nullus seminatus est mortalium.* hæc Au-
 gustinus & Hieronymus libro 1. contra Iou-
 nianum expendens verba illa Cant. 4. Hortus
 conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus
 spon. signatus. Quod clausum est, inquit, atque
 signatum, similitudinem habet matris Domini,
 matris, & virginis. Unde & in sepulchro Salua-
 toris nouo, quod in petra purissima fuerat exci-
 sum, nec antea, nec postea quisquam positus est.
 hæc Hieronymus.

Augustin.

Hieron.

Cant. 4.

Isa. 16.

Quin etiam sicut sepulchrum illud nouum
 erat, & signatum, ita & Virgo beatissima non
 tantum propter illibatam virginitatem voto
 obfignatam noua dici potest, sed etiam quia
 ex veteri Adamo nihil vetustatis, nihil noxæ
 originalis, nihil sæuentis fomitis contraxit.

Adhæc ipsa Virgo petra erat purissima,
 atque durissima, iuxta illud Isa. 16. *Emitte A-
 gnus Domine dominatorem terra de Petra de-
 ferti:* nominatur enim Petra propterea inui-
 ctam tum contra dæmonum impressiones
 fortitudinem, tum etiam in aduersis constan-
 tiam. appellatur Petra Deserti propter virgi-
 neatem uteri sacratissimi ab omni viri con-
 tacto solitudinem.

Eratque sub Ioseph sanctissimi sponsi cu-
 stodia, sicut sepulchrum Iosephi ab Arima-
 thia fuisse dicitur. Loco verò custodientium
 militum præstiterant Angelorum excubiæ
 Domini sui matrem perpetuò vallantes, eique
 obsequentes.

B. Virg. anima herico assimilatur.

21. Ipsa quoque Virginis anima Hortus
 fuit cælestis sponsi amœnissimus, ubi sanctarū
 cogitationum folia iucunda, verborum utri-
 usque florum flores odori, & sacrarum operationum
 fructus dulcissimi, ac suauissimi edebantur;
 ita ut merito sponsum mutaret verbis illis
 Cant. 5. *Veniat dilectus meus in hortum suum*

Cant. 5.

Et comodat fructum pomorum suorum. & Cant. 1. Flores apparuerunt in terra nostra.

Quemadmodum autem sepulchrum erat propè locum Dominicæ crucifixionis, & propè Ierosolymam; ita Deipara quæ in utero filium gestaret iugi memoria passionis Dominicæ, quam ex scriptoris sacris prænoterat, & perenni cælestis Ierosolymæ reconciliatione viciniam se mysterijs, ac locis illis exhibebat.

Nec de erant purissimæ conscientie munda linteamina, ubi adhuc infans quiescebat Christus illic non secus, ac in Sindone Dominicæ passionis vestigia erant, ac monumenta. Nam Virgo Deipara perinde quasi suo forent impietatis animo filij cruciatus, quos revelatione præcognitos assidue secum ipsa reuolubatur, in misericordiam commovebatur; & quemadmodum ex Ruperto, & S. Brigitta dicimus: Ob maximam futuræ passionis Domini compassio-

S. Brigitta

memoria colligebatur.

Aromata porro, odores, myrrha, & aloes in Christi sepultura adhibita, fuerunt in Virgine virtutes mortificationis, humilitatis, & ceteræ fragrantissimæ illæ quidem, sed amara, quæ omnem putredinem longè arcetent.

2.2 Quod si sepulchrum Domini merito est gloriosum, gloriosissimæ fuit, & Deipara, iuxta illud Cant. 6 & Prov. 31 Viderunt eam filie

Cant. 6.

Prov. 31

& beatissimam prædicauerunt: quod ne ipsa quædam Deipara, quæ nimis humillima, reticuit; eum in suo Cantico dixit: Ecce enim ex hoc

Is. 2.

beatam me dicent omnes generationes: Neque sola Deipara in cuius utero Christus commoratus est; verum etiam domus ipsa Lauretana in qua cum Christum concepit, Virgo beatissima degerebat gloriosa euasit, nam è Nazareth in Picenum Angelicis manibus transepta tanta miraculorum gloria coruscet, vt è toto terrarum Orbe vtriusque sexus homines religionis causa magna cum pietate turmatim eò confluant, atque conueniant. Et hæc de veri virginis cum sepulchro Domini eo comparatione.

S. Ambro.

Quocirca S. Ambrosius sermone 2. de Parasepulchro eue ipsum Dominicum sepulchrum propter similitudinem cum Deipara utero, Vterum appellare non dubitat, cuius verba hæc sunt Beatum corpus Domini Christi, quod cum nascitur Vtero Virginis gignitur: cum recedit Ioseph iuxta tumulo commendatur. Beatum planè

corpus, quod virginitas peperit, iustitia custodit. Custodit illud Ioseph tumulus incorruptum sicut seruauit illud Maria Virginitas. Vterus illibatum. Hic enim viri pollutione non tangitur, ibi mortis corruptione non laeditur. Vbiq; beato corpori deferunt sanctitas, vbiq; virginitas. Natus illud venter concepit, nouus tumulus includit, Virgo ergo Dominica vulua: Virgo est sepultura. Quin potius ipsam sepulturam vulua dixerim, est enim similitudo non parua sicut enim Dominus de matris vulua visus exiit, ita de Ioseph sepultura viuus surrexit: Et sicut tunc de Vtero ad prædicandum natus est, ita & nunc ad euangelizandum renatus est de sepulchro: nisi quæ gloriose est ista: quæ illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit: hæc edidit immortalè, post illam natiuitatem ad inferos descendit, post hanc remeatur ad cælos. hæc Ambrosius. Qui licet Resurrectionem Domini ex tumulo merito appellet gloriosorem, natiuitate eiusdem ex utero, quod in natiuitate mortalis, in Resurrectione prodierit immortalis, si tamen Deiparæ veterum sacratissimum cum sepulchro ipso accuratius conferamus, in utero complura longè præclariora inueniemus. Sepulchrum enim saxeuum erat, & inanimatum, veteris verò ille sepulchrum animatum, & rationale iure optimo dici potest, ibi corpus Dominicum licet verbo vnitum, anima tamen rationali erat destitutum, ideoque in triduo mortis, ut docent Theologi cum S. Thoma 3. part. quæst. 50. S. Thom. art. 4. Christus non fuit homo, hic verò Deus, & homo erat perfectissimus, ibi vix triginta sex horis iacuit, hic ad nouem integros menses permanfit. Ad horam enim mortis (verba sunt Augustini lib. 4. de Trinitate cap. 5. & 6. computata ipsa hora nona, qua expirauit, usque ad diculum resurrectionis, hora sunt quatuoraginta: sepultus est autem cum iam sero factum esset, hoc est in fine diei, hic verò commoratus est ducentis septuaginta sex diebus, qui numerus dierum complet nouem menses, & sex dies, sicut a maioribus traditum suscipiens Ecclesie custodis auctoritas, ostendit enim calendæ Aprilis conceptus creditur, natus autem traditur octauo calendæ Ianuariæ, hucusque ex Augustino ibi locum tantum sepulture accepit, hic non tantum nascit, sed ex intus Virginis visceribus carnem tamquam verus eius filius accepit, ibi nihil amplius pro nobismet batur cum Christi Domini meritum solum ad mortem vique duraret ex S. Tho.

Deipara veteris sepulchro Domini præstat

S. Augu.

Mar. S. 1. 1. 1.

S. Thom. S. Thoma 3. par. q. 19. art. 3. ad 1. & q. 50. art. 6. ad 2. quod etiam docent Scotus in 4. dist. 1. q. 3. art. 3. Suarez tom. 1. in 3. par. disput. 39. sectio. 3. hic verò ab instanti suæ Incarnationis perfectissimè meruit teste S. Thoma 3. par. q. 34. art. 3. ideoque ut ait Bernardus serm. 2. Pentec. *lam tunc operabatur salutem nostram in medio terra, in utero videlicet Virginie Mariae*, qui mirabili proprietate Terræ Medium appellatur; ad illam enim, sit ut ad medium omnes respicere, non minus verè, quam eleganter probat ibi Bernardus.

Moneat igitur, Christum in utero Virginis suo modo sabbatizasse, sicuti postea in monumento, & præstantiori quadam ratione in utero quievisse; propter hanc ergo similitudinem, quæ Deiparæ intercedit cum ijs, quæ in sabbato facta leguntur, dies sabbati ab Ecclesia eidem Virgini meritò est consecratus.

TEMPLA DEIPARÆ ERECTA.

Templa Deiparæ media.

23 **E**xplicatis ijs, quæ ad festos dies Deiparæ dicatos spectant, proponenda sunt templa in ejus honorem excitata; quod erat secundum ex ijs, quæ ab Ecclesia ad cultum eidem exhibendum præfati diximus: quæ quidem templa antiquissima, maxima; & omni memoria digna ubique gentium, atque locorum per omnes ætates à primarijs; & insignibus viris in Deiparæ honorem olim sunt extracta, & in dies extruuntur, Deo ipso ea præcedentibus, ac subsequentijs signis confirmante; quæ etiam à fidelibus non minor religione, ac pietate, quam suorum animorum, & corporum commodo celebrantur. Ejusmodi potro templa ad triplex quo erecta sunt tempus revocari possunt. Quædam antequam Deipara in lucem ederetur. Quædam dum ipsa viveret, vel paulò post. Apostolorum nimitum ætate. Quædam post ejus gloriosissimam in cælum Assumptionem Christi fidei per uniuersum terrarum Orbem jam disseminata eidem Virgini passim sunt posita, atque dicata.

TEMPLA DEIPARÆ ANTE EIVS conceptionem.

Maria à S. Parib. Sybilis **P**incipio illud ponendum est, quod c. 17. indicauimus, & cap. 34. iterum dicemus, Deiparam jam inde ab ipso mundi exordio

non tantum sanctis Angelis, quemadmodum ex D. Thoma cap. 5. offendimus: verum etiam nonnullis viris Sanctis diuinitus præcognitam eisque promissam, & ab ijdem ardentè desideratam, quod satis declarant Prophetarum de ipsa oracula, & mysticæ sacrarum rerum figuræ, quibus Bernardus sermone Signum magnum, & sermone 2. super missus est, cum alijs Patribus tum prænunciatam, tum admiratam agnoscit, ut propterea S. Brigitta in sermone angelico cap. 7. & 8. astringat, Adamum, Abrahamum, Isaac, Iacob, & David ingenti lætitiæ affectos cum spiritu agnouerunt Dei genitricem ex suo semine nacturam; quin etiam eam nonnullis ethnicis non omnino ignotam fuisse ostendunt ea, quæ cum de sacratissimo Mariæ nomine longè ante præcognito ageremus, cap. 4. attulimus, quod ipsum perspicuè testantur vaticinia Sibyllarum, quæ quidem ex Varrone apud Hieronymum libr. 1. contra Iovinianum, & ex Lactantio lib. 7. contra gentes decem fuerit; nimirum Persica, Lybica, Delphica, Samia, Cumanæ, Hellespontica, Phygia, Tiburtina, Erythræa, Cimmerica; sua verò singulæ oracula de Deipara versibus prodidere, quos prolixè recitat Canisius lib. 2. de B. Virg. cap. 7.

24 Quæ cum ita sint, remini mirum videri debet, si inter densissimas Ethnicissimi tenebras nonnulli Dei beneficio Deiparæ cognitionem, tametsi obicuratam adepti, eam non absque diuino consilio atis, ac templis, ut dicebamus, venerati fuerint, quod ex subjectis exemplis planum fiet.

Druidæ Gallorum Sacerdotes inter eos sapientissimi sunt habiti; & ut verbis utar Cæsar lib. 2. de bello gallico: *Non tantum magno erant apud reliquos in honore, sed etiam certo antequam eius Gallia haberet media, consuebam in loco consueti à Druidis erecta. Hi quemadmodum olim Athenienses a tequam Deipara nasceretur anni Carnuti: Verbe Gallia Lugdunensis florentissima in eodem agro, qui ipsorum comitijs erat destinatus, Atram sub terram profunde excauatam Deiparæ dicantur cum hac inscriptione, Virgini Parituræ: quem locum postea sub terra, & super terram egregie ampliatum, atque exornatum Christiani in celeberrimam Ecclesiam cathedra.*

Præcognita Cap. 34. S. Thomæ

Bernardus

S. Brigitta

Cap. 4.

Varro. Hieron. Lactantius Syllabari. numerus

Canisius

Ara Virgini Parituræ multa ante eius ortum ante Druidis erecta. Casar de bello Gallico.

Cassianus
Nauarrus

dram exerent, quem admodum Carnuten-
fes, ac ejusdem loci incolae constanter affir-
mant, idque referunt Cassianus in catalogo
gloriae mundi, par. 12. consideratione 20. &
Nauarrus de oratione, & horis canon. libr. 21.
num. 28. Hanc postea Ecclesiam Carnuten-
sem Caroli Calvi Regis liberalitate extructam
affirmat Beiforestus in Annalibus Franciae ad
Cirolium Calvum, postmodum a Fulberto
Carnutenfensi Episcopo Deiparae impense addi-
cto, pietate, doctrinaque clarissimo, cui aegro-
tanti e sacro ubere lac Deiparae praebere digna-
ta est, renovatum largitionibus Canuti An-
glorum regis tradit Wilhelmus Mulmesburien-
sis li. 2. de gestis Anglorum cap. 11.

Willolmus
Mulmes-
bursensis.

Nec illud silentio praetereundum, horum
Druidum consilio praeter Aram, Statuam quo-
que Deiparae cum Pueri esse positam, quem-
admodum Nicolaus Naucelius professione
medicus in Parecbasi de mirabili nativitate
Christi cap. 11. testatur his verbis: *Annalium
Carnatenfium historia de Druidibus (si forte olim
Gallorum Magi, seu Sapientes, eo potissimum tra-
ctu, inter lucos versari soliti) cerio memorat, &
constanter affirmat, homines religionis, atque o-
mnium scientiarum peritos Christi Aduentum
praesensisse, & praesidisse, quorum imbutus doctri-
na Comes Carnutenfensis, nomine Priscus, statuam
erexit Virginis matris puerum in sinu gestantis:
eidemq; Virginis pariturae templum consecrauit a
Godofredo Montis Loricis Comite communibus
impensis aditus, Christi Aduentum longe ante
humano generi saluare praestolatus, meritoq;
veneratus, haecenus ille.*

Argonau-
tia Oracu-
lum consu-
lonibus
templum
Des Geni-
trici dica-
dum respo-
detur.
Gensbrar.
Augustin.
Plinius.

25 Argonautae, qui ex G. nebrardo tempore
Ahiatonis iudicis ante Christi Aduentum an-
nis mille ducentis circiter vixerunt (quemad-
modum etiam colligitur ex Augustino libro
18. de Ciuit. cap. 15.) Cyzici in Hellesponto
templum extruxerunt praeclassimum, quod
a Plinio l. 36. c. 15. veluti maxime admiranda
celebratur, consultoque ab eis Pythio oraculo
responsum retulerunt Matrae Verbi aeterni ge-
nitrici dicandum esse: & quamuis ipsi verita-
tis ignari daemones intracta Rheae, quam Deo-
rum matrem stulta gentilitas fabulabatur si-
militudine quadam profus dissimili decepti,
illud consecrauerunt, Zenone tamen Imperatore
ad verae Dei matris cultum est traductum: tem-
plum gestam Cedrenus in compendio narrat his
verbis.

Zeno Im-
perator,
Cedrenus.

Quo tempore iudicos Israëlitico populo praesua-

ruunt, Argonauia cum Iasone Theffalo, Polluce,
Hyla, Telamone, ac reliquis in Colchidem nauigau-
erunt, qui cum per fauces in Ponti cum mare
transire vellens Cyzicum Hellesponti Dominum
nauali prelio ipsos prohibere conantem interfece-
runt, ac Cyzicum Vrbem Hellesponti primariam
caperunt. Mox cognito Cyzicum sibi genere pro-
pinquum fuisse, uenae postulata, templum condi-
dere admodum mirabile, atque ad Oraculum,
quod est ante Pythias Thermas profecti Phabum.
Apollonem rogauerunt, ut sibi ediceret, cui aedes con-
secranda esset, responsum ijs in haec est sententia,
Affidua virtute decus sublime parate,
Atque unum (sic mando) Deum, qui cum-
sta gubernat,

Caeli res fidus solicolite, atque timete,
Illius aeternum natum ante secula Verbum,
Nescia Virgo viri quondam partu tenera e-
des:
Quod ualuit igniferis impulsas sagitta procel-
lis,
Edomitum reddet Patri pro munere mun-
dum;
Huius, quam Maria nomen, manet, alma ge-
nitrix
Agnoscat templum proprium sibi vix dicatum.
Hoc oraculum arijs litteris in marmore im-
pressis conscriptum ille in supero porta limine po-
suerunt, atque ipsi quidem tunc ad eam Rheae ma-
tris Deum dixerunt: sed ea postea Zenone impo-
rante templum sancta Dei genitricis denominata
fuit, haecenus Cedrenus.

At vero oraculum hoc, quod e graeco Isti-
nus Cedreni intepres. verbis para-
uertit nos quo oraculi sententia planius perci-
piatur sic ad verbum ex Cedreno vertimus.

Quaecumque quidem ad virtutem, & orna-
tum visa sunt facite: Ego vero iubeo colere
unum solum apud superos regnantem Deum,
cujus Verbum nulli corruptioni obnoxium, in
intactae puellae utero conceptum erit. Hoc
Verbum tanquam sagitta ignifera medium
percurrens uniuersum Mundum, cum eum
caeperit, Patri adducet donum, illius puellae
erit domus haec, Maria vero nomen eius huc-
usque oraculum.

Huc etiam pertinet templum illud a Iasone
eorundem Argonautarum Principe in arce
Atheniensi positum, quod Deiparae consecran-
dum esse Apollo Delphicus diuina virtute
coactus vaticinio praedixit, cuius vaticinij
verba

Cedreni
intepres.

Simile re-
sponsum ab
eodem ora-
culo de Ie-
suo a Iose-
pho

Pallas quas condidit arces

Ipsa colat.

At dicit aliquis, idem videri templum illud Argonautarum apud Cedrenum, & hoc Iasonis à S. Procopio citatum: nam eadem protius sunt oraculi verba in utraque historia, & Iason ipse Argonautarum Dux, & Princeps fuit. Ceterum diuersa esse hæc, suadere videntur: nam illud Cyzici, istud Athenis, illud ab Argonautis vniuersis, hoc à solo Iasone, de illo consultus est Apollo ad Thermas Pythias, de hoc verò apud Delphos, illud postea Rheæ, hoc Mineræ ab Ethnicis est dicatum. Et fieri faci è potuit, vt Dei nutu ad huius vaticinij veritatem magis confirmandum idem responsum, quod Argonaute cum Iasone apud Pythias Thermas acceperant, ijdem verbis referret Iasoni solus à Delphico Apolline, Quod si malimus idem esse Templum, quod ab utroque Auctore describitur, sed propter rei gestæ vetustatem aliquantulum historicos inter se discrepare, illud certè probatum manet, Templum Deiparæ multis antequam nasceretur seculis à Iasone, & Argonautis erectum, ac dæmonum malis artibus quasi fuito sublatum, & Rheæ, vel Mineræ iniquis possessoribus additum: postmodum Christi fide in vniuersum terrarum orbem illata, Cedreno auctore, vt diximus Cyzici Zenonis Imperato tempore ab iniqua possessione vindicatum, veraq; Domine restitutum ad Dei genitricis honorem certius, planiusq; reuocatum est.

DEIPARA Quodq; ante Christi aduentum Virginem in lecto, & Infantem in Præsepio passim collocare, & adorare consueuerunt, teste Canisio lib. 2. cap. 7. Cuius rei causam rogati dicebant, quoniam ipsorum maiores hoc à sancto Propheta acceperant. Et certe S. Epiphanius in vitis Prophetarum refert Ieremiam Ægyptiis prædixisse Idolorum suorum ruinam: *Vbi Ægyptum, inquit, ascendet cum suo infante Virgo enixa, Deo similis. sic Epiphanius, quod factum est Christo infante cum sua Genitrice in Ægyptu Herodiam rabiem fugiente, quemadmodum c. 23. diximus.*

In quo nati duo hac oraculi responsa inter se differant.

Deipara ante Christum ab Ægyptiis præcognita Canisio Epiphanius.

anruo. S. Procopius mar. ty. Metaphr. Surtius. Synodus. secunda Nicena.

verba à S. Procopio martyre ex antiquis Græcorum Annalibus allata, habentur in eius vita apud Metaphrastem, quam Surtius ponit die 8. Iulij eius pòrto vitæ tanta est auctoritas, vt inde pro cultu Sanctarum imaginum in 2. Nicæna Synodo Act. 4. testimonium sit illatum; ex eaque nos quæ huc spectant afferemus.

Sanctus igitur Procopius martyr, cui nomē antea Neanias, Christo Domino eum peculiari- ter vocante ad fidem conuersus, in persecu- tioni Diocletiani Imperatoris dira supplicia est perpeffus, primum sub Iusto Præside Pale- stinæ: mox eo extincto sub illius successore Flauiano: demum in clyto martyrio est coro- natus: is cum Flauiano rationem christianæ fidei magna animi constantia redderet, Deiq; vnitatem ex Mercurio Trismegisto, Socrate, & Heraclito consummasset, Christi etiam In- carnationem, & cruceem ex Sibilla ostendisset, tandem ex Ethnicorum historijs hoc subiicit; *Cum Iason princeps Argonautarum à templo, quod Athenis primum constructum est in arce, Delphicum Apollinem egeret arces illa, sic respondit Oraculum: quæcunq; ad honestatem, virtutemq; vos incitant: facite: Ego autem res cupio, Deum vnum regnantem apud superos, cuius verbum ab interitu alienum conceptum in simplici Virgine, qui tanquam ignitus arcus percurrens mundi medium omnes capiens eos adducet donum Patri, Huius erit hæc ades, MARIA autem erit nomen eius. hæc ibi. Dæmones verò cum ea omnino obliterare non possent, suis saltem mendacijs adulterare sunt conati. Nam & Verbum Dei, quod est Patris Sapientia, ad capiendum mundi impetium instat igniferæ sagittæ, vel ipsius oraculi prædictione missum, eiusq; Ge- nitricem Virginem simul imperite micentes, & mendacijs confundentes vnius fabulosæ Mi- neræ commento, in quam hæc omnia con- gesserant, obsecrare se posse sperant: ideoque eorundem dæmonum instinctu Poetæ Mi- neruam ex Iouis capite progenitam, eamq; sapientiæ Deam, ac Virginem militaribusq; ue armis instructam, & Athenarum præsidem, in quatum arce templum à Iasone excitatum erat, confingentes, huic vaticinio tenebras ostudere. Hinc etiam factum fortasse est, vt à stulta gentilitate Mineræ in arcibus templa fieri consueuerint, quemadmodum docent Farnutus, & Vitruuius libro primo ad quod respexisse videtur Virgilius Eglo. 2. cum sic cecinit.*

Farnutus. Vitruuius. Virgilius.

Tam.

Templa dum in terris Deipara geret,
vel certè Apostolorum tem-
pore eidem dicata.

LAURETANA AEDES.

²⁶ **E**X omnibus Templis, quæ Deiparæ viuen-
ti dicata sunt Primum sibi locum vendica-
re videtur *Aedes* illa, quæ nascentem Virginem
suo gremio excepit, aluit, fovit, eiusq; est man-
cipata obsequio. Ea nunc Domus Lauretana
dicitur, & Deiparæ natalitio, & Gabrielis Ar-
changelij legatione, & divinæ prolis conceptu,
& Apostolorum veneratione & mutatione sedis,
& miraculorum gloria, & singulari omnium gentium
ac nationum religione incluta; ut jam nulla sit
in terris, aut augustior, aut vetustior. Nulla, in-
quam, vetustior; quam ipsi Apostoli magno
semper honore coluerunt, & divino cultui cõ-
secratâ celebrarunt, rem divinam certatim inibi
faciunt; que madmodum ex eiusdem Virg.
revelatione fufius docet noster Horatius Tur-
sellinus lib. 1. histo. Lauret. cap. 3. Quamquam
si templi vim, atque usum perpendamus, quod
nihil aliud est, quam Domus diuino cultui
destinata, in qua Deus tum adoratur, tum o-
ratur, tum ei sacrificium offertur, porro Lau-
retana aedes Christi, eiusque Genitricis tot an-
norum inhabitatione iure optime iam tum
templum rectè appellari potuit, cum intra e-
ius parietes Dei genitrix est nata, & Verbum
Patris caro factum verè habitavit in nobis,
totque ac tam salutaria mortalibus Dei, De-
iparæque sunt celebrata mysteria, de quibus
copiosè nos suprâ cap. 8. & 20. vbi Christus,
vt homo eiusque Genitrix sanctissima æterno
Patri pijs continenter preces fundebant, eiq;
suppliciter adorationis cultum exhibebant,
ac sacrificium impolluti cordis immolabant.
Nulla porro augustior, quàm tot, tantisque
nobilitatam mysterijs Baptista Mantuanus
Theologus, & Poeta insignis in sua historia
aedis Lauret non modò terrestri paradiso, vbi
Eua ex Adæ latere est formata; Monti Sion,
vbi est data lex; Templo Salomonis præcipua
Dei præsentia incluta, spelunca Bethleemiti-
cæ, vbi Christus natus, Monti Thabor, vbi
transfiguratus, Monti Oliuarum, vnde trium-
phans in cœlum ascendit: verùm etiam augu-
stissimo eiusdem Christi sepulchro, quo nihil

sanctius habetur in terra, reliquisque omnibus,
quæ sub cœlo sunt, locis æquare, vel etiam
præferre non dubitat. præcipuè, quod hic Deus
humanitate indutus fundamenta iecerit salu-
tis nostræ. Quæ omnia egregè confirmat Ba-
pista Mantuanus, & subdit: *Licet mihi Pa-* Gen. 11.
triarcha Iacob sermonem concludere: Terribilis est
locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei, &
Porta cali quippè Deus, Deique mater eadem
hanc arcano præsentia suæ sensu, insignè præ-
cæteris eiusdem Deiparæ templis perpetuo fa-
ciunt. Placet hic Turcellini rerum, quæ ad Turcellin.
Lauretanam ædem spectant, testis certè locu-
pletissimi, & accurati earundem scriptoris, ad
verbum referre sententiam in præfac. suæ hist.
Lauret. non minus verè, quàm eleganter li-
teris consignatam: Tantam, inquit, Deus mor- Plurima
talium animis inspiravit huius adis Lauretana collata
religionem, vt quicumque ad Lauretanam ædem Lauret.
accedunt, non tam ad ædem Virginis, quam ad nam de-
ipsam Virginem sibi adire videntur: Et sanè hic mum in
Deus, De q; mater miro quodam modo præsen- sentibus
tiam suam declarant. Hinc diuinus ille omnium beneficiis
pectoribus incusatur horror ad sacrosanctâ Do-
mus ingressum; hinc illud abeuntibus inicitur
eius reusanda desiderium: hinc nobilitas illa per di-
tarum, profugatarumq; mentium in diuersa mu-
tatio, quæ quidem perpetua adis Lauretana mira-
cula ita euidentia sunt, vt etiam si deessent alia,
quibus abundat, eunctis facerent diuina præsen-
tiæ fidem: est autem hoc præcipuum, ac proprium Tem-
pli Lauretani, vt eius religio, ac sanctitas quoties
magis efflorescat: cum aliquarum etiam celeberr-
rimarum adium beatissima Virginis, aliorumque
Sanctorum celebritas eum aliquandiu vigerit
interdum desolascere videatur. hæc Turcellin-
us. Quæ venissima esse, omnes qui ad Lau-
retanum Templum aduent iocunda experien-
tia didicerunt. Nam innumerabiles illi sunt,
qui iam inde à primis annis inibi peccata re-
petunt, & animi fontes triginta, vel etiam qua-
draginta annorum obsoletas, sacra cõfessione
eluant. In hac æde perditii homines, & in suis
sceleribus diu obdurati repente mutantur, hæ-
retici impietatem eiurant, alij iras, simulates-
que deponunt: qui verò castè, ac purè eo ac-
cedunt, multo castiores, parioresque discedunt,
seq; diuinitus moueri, impellique sentiunt, &
ad virtutes ac sui victoriam, ad rectè facta
non modò accenduntur, verùm etiam im-
petu quodam animi infolio rapiuntur,
atque

Laureta-
na B Virg.
Domus
præsentia

Turcellin.

Cap. 8. &
20.

Baptista
Mantuan.

Turcellin.

Plurima
collata

Lauret.
nam de-
mum in
sentibus
beneficiis

Reuel.
Alexa-
Triac-
si An-
tu in
matia
Laure-
na B
domo
mor d.
Hiro-
mus
gelut.
Turse

Nicep-
Temp-
Desp-
B. H-
Naz-
exer-
Altop-
Chri-
noru-
tai-
Nata-
Virg-
dmi-
s. are-
s. H-
s. Pa-
Bede

atque ad Dei, Deiparæque amorem mirificè inflammantur: ibique de perceptis beneficijs Deo, ac Deiparæ pro virili parte gratias agere, vel noua ad corporis, & animæ salutem beneficia sibi suppliciter impetrare student.

Hierosolymitanum steterit regnum, quo tempore à Tancredo genere normando Metropolis est facta. Iacobus verò Vitriacus Cardinalis, & Episcopus Aconensis in descriptione Terræ sanctæ de se ipse testatur crebriò Nazarethum perrexisse, ac sæpè in æde Virginis rem diuinam fecisse ipso anniuersario Angelicæ salutationis die.

Tancredus Normandus Iacobus de Vitriaco Carain.

Sanctus Ludouicus Gallix Rex eius nominis Octauus anno salutis 1245. vt auctor est paulus Æmilius lib. 7. histor. labentem in Siria rem Christianam magno studio complexus, illò traiecit copias: sed cum minus prospero euentu res gereretur, teste Iodoco Clitueo sermone de S. Ludouico prima illa religionis Christianæ incunabula perlustrans ex Thabor Nazareth iter intendit, & vbi primùm Deiparæ aspexit ædem, defiliò equo procumbit ingenua, Natalem illam Virginis domum, ipsamque salutem Virginem, inde progressus pedibus templum adiit. aderat annunciationis Deiparæ festum, in cuius peruiugio Rex cilicio ad carnem indutus, pane dumtaxat & aqua ieiunauit; in ipso autem festo Missa in hac æde Regio apparatu est celebrata, in qua magnam vim lacrymarum profundens. sacram sumpsit Eucharistiam. Postmodum Christianis è Syria pulsis, Tripoli diruta, & Ptolemaide mensè Aprilii anni 1291. teste

S. Lud. gal lia Regis erga eandem B. Virg. domum pietas. Paul. Æmilius. Iod. Clit.

Ioanne Villano expugnata, cum debitas sacrosanctæ cellulæ honos, nec ab indigenis, nec ab externis haberetur, paucis post captam Ptolemaidem diebus, hoc est septimo Idus Maij anni 1291. Nicolao III. Pontifice Maximo (vt Illyrici Annales perhibent) hæc domus Angelorum opera à fundamentis auulsa à Galilea per ingentes terrarum, marisq; tractatus vecta est in Dalmatiam, sitaq; est in monte quodam Tersactum inter, & flumen Oppida Dalmatiæ. Italiam diuinæ beneuolentiæ signo, cui tale, tantumque donum inde vsque à Galilea diuinitus est allatum, quadriennio post, nec tamen integro; anno nimirum 1294. quarto Idus Decembris translata in Picænum Italiæ regionem ad mare superum, & in Recinetensis agri sylua collocata, ab Laureta Recinetensi Matriona, in cuius ditione nemus illud erat, ædis Lauretanæ nomen indutum: sed eum ea sylua facinorosorum hominum auaritia, latrocinij, ecdibusq; eorù, qui eò confluebant, esset infesta

Ioan. Villanus.

Eandem Domus Angelorum opera in Dalmatiam trans fertur ac postea in Picenum.

Lauretana Domus vnde dicta.

te Thabor, inquit Nicephorus libro actauo, capite 30. Orientem versus descendens peruenit Nazareth, & salutationis Angelicæ domo reperit Helena Dei Genitricis per amenum excitauit templum. sic ille. Sanctæ Helenæ pietatem Christiani omnes impense sunt æmulati. S. Hieronimus, vna cum S. Paula dum Palestiniæ loca pie lustrauit: Nazareth nutriculam Domini (vt ipse loquitur in Epistola 37.) se adijisse testatur. Anno Natæ B. verò circiter 700. cum Hierosolymam obtinerent Saraceni, eandem Virginis Domum à peregrinis Europæis celebrari solitam, auctor est Beda de locis Sanctis; vixit idem studium ab anno ferme 1100. Hierosolyma, Palestinaque Gothofredi Ducis Lotharingi ductu à Saracenorum manibus recepta, quamdiu

Reuelatio Alexandri Tersacti sive Aniceti in Dalmatia, de Lauretana B. Virg. domus primordijs Hieronymus Augustinus Turbellin. Nicephor. Templum Deiparæ Helena Nazareth excitauit. Altorum Christianorum pietas erga Natæ B. Virginis domum Nazareth. S. Hieron. S. Paula Beda.

octavo, post mense in edium colle in mille fe-
re passus ab eo loco Recinetum versus est de-
lata. Atque hic etiam duorum fratrum, quo-
rum ille collis communis erat, avaritia in dis-
fensionemque Perosa ad iactam ferè sagittæ
ab eo loco in proximum collem paucos post
menses submota, ibi stabilem, certamque sibi
sedem delegit, quam nunc incolit, ubi in-
numerabilium miraculorum frequentia claret,
ac populorum ex toto terrarum orbe eam pie
visitantium concursu celebratur, ut meritò
quidam in suo carmine de hac æde sic ce-
cinerit.

Danteus

O caelo dilecta domus, postusque beati.

Ac ipsa quidem Deiparæ cella suo beata ful-
gore, sua vetustate nitidissima, suo robore fir-
ma, quæ vix solo subnixæ tot iam secula, nul-
lo penitus fundamento perstat immota, hu-
mana fulcimenta nec requirit, & aspernatur
quod refert Turcellinus lib. 1. cap. 16. Circa
cellam templum extractum est egregium, &
mirabile, quod cellam ipsam in medio acce-
ptam, quasi pio ambit obsequio, quo in tem-
plo multorum Romanorum Pontificum libe-
ralitas, auctoritas, industria, & in Deiparam
pietas se acerrimè intendit, accito vndique
magni nominis artificè, omnisque generis mar-
more longè composito: qua solertia, opulen-
tiæque moles effecta est, quæ omnem antiq-
uitatem laceffit, & aliqua ex parte vincit. Iam
statuas scitè factas, valvas æneas pulcherrimè
celatas, columnas opere Corinthio striatas,
cæteraque templi ornamenta egregiè oculis
subijcit Turcellin. lib. 3. c. 16. qui etiam eius-
dem Lauretanæ Virginis miracula diligen-
tissimè, pati cum latini sermonis elegantia perse-
quitur, quorum aliquot ex eodem descrip-
imus c. 20. alia verò ad tract. de miraculis refer-
uamus.

Turcellin.

*Domus ea-
dem à Ro-
manis Pö-
tifficibus
summope-
rè exor-
nata.*

*Societatis
Iesu Colle-
gium in
Laureta-
na demo à
Iulio 3. Pö-
tiffice sum-
datum.*

Nec minor in exornando Templo, quam
in excolendis animis summorum Pontifi-
cum pietas eluxit. Nam anno 1554. Iulius III.
Pontifex Maximus, quo peregrinis exterarum
præsertim nationum Lauretum ex toto orbe
confluentibus magis consultum esset, Societatis
Iesu Collegium Lauretanæ Domus ex
penfis ibidem fundavit, ut nostri Sacerdotes
diuersarum pariter nationum linguæ com-
mercio peregrinos ad expiationem animorum
allicerent, eorumque confessionibus assiduam,
sedulamque operam darent, rudibus Christia-
næ doctrinæ capita explicarèt, omnes ad piæ,

sanctæque vitæ studium excitarent. Quod
autem Deipara in natali sua Domino Societa-
tis opera vii dignetur; meritò inter præcipua
eius beneficia nostræ Societati collata agno-
scimus, & fatemur. De hac quoque sacra æde
contra adstantes hæreticos non minus do-
ctè quam piè scripsit noster Canisius lib. 5. de
B. Virg. cap. 25. Et sane Lauretanæ Domus
pietas multas per Vibes est propagata; nam
Romæ, Neapoli, aliisque Vibibus sub eodem
nomine templa Deiparæ posita visuntur.

Canisius

TEMPLA IN INDIA DEIPARÆ

adhuc supersisti posita.

29 **V**etustissima videntur templa illa in In-
dia Orientali Deiparæ inter mortales
versanti erecta; alterum Cranganore ab viro
ex tribus Magis, qui stella duce ad Christum
infantem adorandum venerunt, cuius in-
star alterum Calecutij in honorem Deiparæ
non longè post, est excitatum, quod certissi-
mis testimonijs est compertum. Narrat enim
Hieronymus Oforius Algabrientis Episcopus
nobilis historicus libro 1. de rebus gestis Em-
manuelis Regis Lusitanicæ Vascum Gamam
Lusitanicæ classis Præfectum anno 1498.
mensis Maio appulisse Calecutium celeberrimam
Indiæ Vibem; cumque ad Regem visendum
in terram descendisset à quodam viro prima-
rio, qui ius genti dicebat, Cautelem appel-
lans nomine Regis exceptum, & primum
in Templum apud illos sanctissimum,
& magnificentissimum esse deductum; In
medio autem Templi erat (inquit Oforius),
sacellum editum, forma rotundum, ad quod
per multos gradus ascendebatur, ostium erat
ex ære factum, & valde angustum, intra sacel-
lum erat signum in aduerso pariete locatum,
cuius formam nostri propter loci obscurita-
tem aspicere nequiverunt, aditus in illud solis
æditus, atque Sacerdotibus patebat, quatuor
aditui propius accedentes digito in ima-
ginem intento bis MARIAM inelamant. Ca-
tuelis cum reliquis, qui eum sequebantur,
se repente in terram proni, manibus extensis,
abijciunt, deinde surgunt, & more suo
precationem peragunt. Nostri suspicati o-
pem sanctissimæ Virginis implorari genibus
flexis, pacem à Deo exposcunt, Virginemque
Dei Matrem more nostris visitato venerantur.
hæc Oforius, qui deinde huius religionis
qua-

Sacerdum

Calecutij

antiquissi-

mâ inde

via hinc

hinc

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

antiquis-

simam

qua homines pagani Mariæ nomen venerantur, rationem persequitur; quam nos ex eodem brevius hac inferendam diximus, quod res cognita non iniucunda ad Virginis sanctissimæ laudes spectare videatur. Crangor, inquit, in India vrbis est perantiqua, quæ Calecutio distat austrum versus circiter quinque & quadraginta passuum millibus, & à multis Christianis à S. Thoma conuersis incolitur. Cuius Rex olim Brachmanarum literis in primis eruditus, cum sororigermanæ vitium intulisset, illius flagitij conscientia grauitè afflictus, pœnas de se multorum dierum inedia, alijsque laboribus seuerè repetebat: nec tamen animi solitudine leuabatur: quare religionis causa iter suscepit in Persidem, & Caimaniam, in qua antiquissima Magorum disciplina florebat, ex quibus duo opibus, & sapientia Principes Regi Cranganoris per literas noti, à stella præter naturæ ordinem orta edocti, Regem cœli in Iudæa natum, ad eum adorandum se compararunt, quibus idem Rex Cranganoris subnigro colore, qualem Pictores in hoc mysterio exprimendo effingere solent, se tertii comitem adiunxit. quare in posterum reliquis nominibus adiectis, nomen Cheriperimale (id eorum lingua sonat, vnum ex tribus) ex hac tam illustri societate, qua maximè gloriabatur, assumpsit Christum itaque adorant, eique mœdera offerunt: Rex lætissimus tertio demum anno in patriam reuersus, ædem extruxit, quæ Mariæ nomine consecrauit, in qua sanctissimæ Virginis imago cum filio in vlnis, collocata fuit, lapxitque, vt quoties in Templo aditui hoc nomen inelamarent, toties se omnes, qui adessent in terram prosternerent. Postmodò cum vt se totum diuinis rebus daret & negotia reliquit & regni opes distribuit ijs, quos sapientia, & religione præstare cognouerat. Ex his vnus fuit, qui Calecutij vrbis: amplissima fundamenta iecit, & templum illud, quo fuit Gama deductus, extruxit & in medio sacellum sanctissimæ Virgini dedicauit, & exemplum patroni securus, statuit, vt ad Mariæ nomen omnes sese in terram proijcerent, & licet incolæ sint pagani, hanc tamen memoriam ab antiquis traditam religione summa conseruant. Hæc sunt, quæ in antiquissimis Christianorum Indorum mentis continet, ab hominibus Indiæ peritissimis accepisse se scribit Ostorius.

VARIA TEMPLA AB APOSTOLIS, vel eorum discipulis Deipara consecrata.

30 CesarAugustæ in Hispania à sancto Iacobo Apostolo Deiparæ adhuc suum Templum Mariæ Virginis à Columna CasarAugustana. Cuius rei historiam narrat Petrus Antonius Beuterus in Chro. Hispan. cap. 23. his verbis: *Benedictissima Virgo, gloriosa, & sancta Maria Domina nostra, & Regina Angelorum, in ripa fluminis Eberi prope CesarAugustam Aragonæ urbem in columna maritima gloriose Apostolo Iacobo apparuit: qui eodem deinceps in loco sacellum Angelicum iussu extruxit. & eius honori, ac nomini consecrauit, quod Diua Maria Virginis à Columna CasarAugustana cognominatur ob pylam, siue columnam, in qua videndam ipsa se præbuit; quod quidem miraculum contigisse perhibetur circa annum imperij Tiberij vigesimum. hæc ille, qui addit ex testimonio Callisti Papæ, & aliorum hoc ipsum templum multis ab hinc seculis eximij, ac infinitis ferè miraculis nobilitari. Hanc etiam historiam habet Vasæus in Antiquibus rerum Hispaniæ, & Ioannes de Pineda in Monarchia Ecclesiastica libro decimo, capite 2. §. 4. idem testatur Callistus Tertius in quodam diplomate, quod in Ecclesia CesarAugustana asseruatur dato anno 1458. vbi, quam plurima, inquit, & infinita miracula diuina prouisione aietim sunt. & addit: *Capellam illam eius Ecclesie de mandato Dei genitricis per beatum Iacobum fabricatam nuncupari Cameram Angelicam Dei genitricis de Pylari. hæc ex diplomate Callisti.**

Sanctus Petrus Apostolorum Princeps, cui ex imia Dei genitricis dignitas, atque præstantia prebè erat perscripta, cum adhuc in Syria moraretur, eidem Deiparæ sacellum extruxit, ea adhuc in terris viuenti à S. eius Astorptico in Occidentali de metaxa regione, & nomen in Roma debebat) eius sacelli Iacchus de Vitnaco Cardinalis, qui obiit in Syria anno 1244. nomenit his verbis in sua historia Orientali cap. 44. Antea denique Civitas sic dicta, quasi ante Aradum sita, vulgari autem appellatione hodie dicitur Toriosa, in qua beatus Petrus Phœnicem circumiens cum à partibus Ierosolymitanis transiret in Antiochiam, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ medicam fundauit

Templum Mariæ Virginis à Columna CasarAugustana. Beuterus. Mariana. huc inters. S. Iacobo Apostolo in Hispania apparet. Vasæus Ioan. de Pineda. Calistus 3. Sacellum Deiparae adhuc in terris viuenti à S. Petro Apostolo extructum. Iacobus de Vitnaco Cardin. Ccc 2. Lcclie

Cranganor Rex in India vrbis dicitur Magis fuit qui Clorijum adortur.
Cranganor Rex, tertio à partibus Virginis anno eadem templum adortur.
Eiusdem exemplo Calecutij B. Virg. templum extructum.

Ecclesiam, in qua etiam diuina celebrauit myteria, quæ usque hodie in magno habetur honore, & multorum populorum accessu frequentatur, eo quod beatissima Virgo in illa sibi, ab infantia primitiæ Ecclesiæ consecrata, multa operatur miracula, & infirmis illuc venientibus grata confert subsidia sanitatum. Dicitur autem à multis, quod inter omnes beatissimæ Mariæ Ecclesias, ista fuerit prima. Non solum autem à Christianis, sed etiam à Saracenis in magna habetur reuerentia. hæc Iacobus de Vitriaco. Eiusdem Sacelli à Diuo Petro in honorem Dei genitricis positi Raphael Volaterranus libr. II. Geographiæ in Syria cum agit de Tripolitana regione in Phœnicia meminit: *Antaradum*, inquit, *Ciuitas ante Aradum sita, hodie Toriosa dicitur, in qua Sacellum Diuæ Genitricis Primus omnium extruxit Princeps Apostolorum ex ære Christianorum collato, in quo primum sacrificasse dicitur hæc ille.*

Sacellum B. Virg. in monte Carmelo.

Ioannes Baptista Mantuanus.

Basilica in honore Iesu Christi, ac Mariæ extructa. Beluacensis.

Templum Deiparæ Candacæ Æthiopiæ Regnum extructum Franc. Alvarez Thom. Bozium. Strabo.

Ioannes Baptista Mantuanus inter Christianos Poetas insignis libro tertio Partheniæ, memoriæ prodidit in monte Carmelo audita Virginis Beatissimæ in caelos Assumptione, statim excitatum fuisse in eiusdem honorem Sacellum, quod eleganter sic cecinit.

Propterea montana viri spelæa colentes, Audito illius fato, sublimè Sacellum Apricæ posuere iugis primi atq; quotannis Sacra instaurantos hymnos, & iura ferebant. Sancta Mariæ Christi hospitio clara, cum apud Massiliam degeret maximam; ipse Vincentio Beluacensi libro nono sui Specul. historiarum cap. 100. & 101. condidit Basilicam in honorem Domini Nostri Iesu Christi, & beatissimæ Mariæ semper Virginis, quam Sancti Maximinus vnus ex septuaginta duobus Iesu Christi Discipulis Aqueus Episcopus, & Stephanus Arelatensis, & Eutropius Aurasiacensis 16. Calendas Ianuarij consecraverunt.

In Æthiopia à Francisco Alvarez, qui hæc literis mandauit, quemque Thomas Bozium lib. 7. de Signis Ecclesiæ cap. 9. vocat scriptorem integerrimæ fidei, visum est templum à Candacæ Æthiopiæ Regina in Auxumo magnificentiissime constructum Deiparæ consecratum, & miraculis olim nobilitatum, & tamen omnes Æthiopiæ Regiæ, teste Strabone, Candaces non inuentur, Afferunt tamen Æthiopes, eamque templum istud posuit, illam fuisse cuius Eunuchus baptismo

instratus est à Philippo Diacono A. 8. ex A. 8. quo templum illud longè antiquissimum esse facile colligitur.

S. Maternus Episcopus B. Petri Apostoli discipulus, cuius memoria in Martyrologio die 24. Septembris adnotatur, post quam à morte mirabiliter ad vitam esset excitatus in Germaniam missus, Tungrenses, Colonienfes, Treuirenfes, aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit. Is Tungris Eburonum ædem Virgini Deiparæ consecrauit, quemadmodum veteres Colonienfis, & Treuerenfis Ecclesiæ docent annales apud Canisium lib. 5. de B. Virg. cap. 23.

TEMPLA, QUÆ DEIPARÆ POST eius in caelum Assumptionem propagata iam, ubiq; gentium Christi fide, sunt extructa.

IAM verò reliquorum templorum numerum, & amplitudinem, quæ Deiparæ consequenti tempore, ea nimirum in caelis regnante, cum iam Christiana religio vniuersum orbem peruasisset, ubiq; terrarum condita sunt, nullus scribendo consequetur; cum in singulis Vrbibus, oppidis, pagis crebra sint, et ubi etiam miraculis illustra; quæ tabulis, ac scriptis commendata, vim, benignitatemq; Virginis matris, & collatam animabus, corporibusq; eam implorantium opem protestantur, quin etiã nullum est inter Christianos templum, vel præpotentis Dei, vel etiam Sanctorum cultui dicatũ, in quo non Virgini sanctissimæ proprium sacellum, vel ara excitetur, vt videre est Romæ in Basilica Saluatoris Lateranensis, in Basilica item sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, in quibus Deiparæ sacella magnificè extructa, atque exornata cernuntur, quod egregiè obseruauit S. Antonius 4. part. tit. 15. cap. 24. §. 3. Generatio, inquit, electorum Ecclesiæ beatissimam dicit Virginem ex multitudine Ecclesiarum dicatarum sub titulo eius per totum orbem, quæ Ciuitas, quod castrum, quæ villa est, quæ non habeat Ecclesiam, & solemnior in eius nomine fabricatam? certe nec in nomine Saluatoris, nec in honorem aliquorum Sanctorum reperuntur in tanto numero. hæc ille. Verùm ne in Deiparæ templis per centenas plus æquo longior sim, quam plurimis omiffis, pauca de celeberrimis indicabo non in præfenti capite, ne nimis digredi videar, sed in peculiari tractatu, quem

quem ea de re ad calcem operis rejiciam, ubi etiam in nonnullis quædam commemoranda duxi, quod eorundem templorum majestatem magis explicandam, atque ad eam ad Deiparæ etiam honorem spectare visa sint. In quo illud etiam generatim lectorem monitum velim,

quæ templa sunt posita, indicabimus, ut planum omnibus fiat: *Deiparam non modo*, ut canit Ecclesia.

Offic. Eccl.

Cunctas hareses in uniuersa mundo solam interemisse.

Verùm etiam de Ethnicismo, & de uniuersa Gentilium superstitione triumphum egisse, atque in eorum fanis veluti in infestissimorum hostium expugnatis arcibus sui filij, suaque trophea erexisse. Quare in his videtur impletum illud Isaie vaticinium, cap. 35. *In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant orietur visor calami, & juncti, & erit ibi semita, & via, & via sancta vocabitur;* quod nemini mirum videri debet, cum hæc sit mulier illa, quæ draconis venenati caput contritura prædicitur, quam Cyrillus homil. 6, in Nestorum meti-
 32 In una Vrbe Roma reliquarum omnium Principe Tyrannorum in Christianos, persecutionibus restinctis; quadringenta templa Deiparæ consecrata fuisse Andreas Fulvius lib. de antiquitatibus Vrbs, ubi agit de Basilicis Christianorum his verbis testatur: *Fuorunt in Vrbe in illa primitiua Ecclesia Christi templis super atriâ in illa, ex quibus Quadringenta diua Maria Virgini Deipara dicata, quorum extant hodie aliqua venerande vetustatis.* sic ille.

Isa. 3.

Gen. 3.

Cyrillus.

33 In Hispania verò Jacobus Rex ejus nominis primus cognomento Expugnator tribus nobilissimis Regnis è Saracenorum manibus ereptis in Aragoniæ Regno ad duo milia templa exædificanda, ac Deiparæ nomini dicanda curauit, teste Hieronymo Blanca in commentario rerum Aragonensium ad annum 1235. qui cum ea de re ageret: *Delubra, inquit, ad hunc mille in Deipara Virginis honorem construxisse, ac sub ejusdem Virgini nomine, cui se sæpius vouerat sacrum, quem nunc vocamus Redemptionis Captiuorum ordinem fundasse perhibent.* sic ille. Et astipulantur alij rerum Aragonensium historici.

Templa B. Virginis. 2000. à Iacob primo Rege in Hispania dilata, Hieron. Ordo Redemptionis Captiuorum.

Hæc uniuersè dicta sufficiant de templorum multitudine, qui Deiparæ post ejus in cœlum Assumptionem Christiana jam fide ubique gentium recepta, erecta sunt: nunc quædam ex præcipuis, quæ seorsim, ac singillatim percensere visum est, tum Romæ, tum Neapoli, tum in alijs Occidentis Vrbsibus, atque Orientis, ea (ut dixi) commodius in appendicem, ac singularem ea de re tractatum ad calcem libri conijciemus.

Deipara templum cur diuersa nomina in illa.

Templa Deiparæ in Vrbe ab ipsi nascitur in Ecclesia.

Andr. Fulvius.

DE MULTIPLICI IN ECCLESIA

cultu Deiparae sancito.

3^a **T**ertium caput, quo Ecclesia suam erga Deiparam observantiam declarat, Multiplex est cultus, quem praeter dies festos, ac templa ei dicata in ejusdem venerationem, si ve decrevit, siue te ipsa exhibet, Et hic quidem ad tria ferè revocari potest; ea verò sunt. Primum Praeces, quæ ei persolvuntur, & id genus alia, quibus ejus laudes celebrantur, vel ejus praesidium singulari quadam ratione imploratur. Tum ejusdem imagines, quæ innumerabilibus in locis quæ publicis, quæ privatis maxima cum pietate coluntur, & celebrantur; Denique Capillorum ipsius, Vestium, atque ejuscemodi rerum reliquiarum, quæ plerisque in locis honorificè, ac religiosè asservantur.

PRECES, QUIBUS ECCLESIA

Deiparam invocat.

Ad primum caput de precibus, aliisque, quæ in Deiparæ honorem recitantur, vel sunt multa spectant, ea verò duodecim ferè sunt.

OFFICIUM DEIPARÆ

Parvum.

Primo, officium B. Virginis, quod vocant Parvum, ad discrimen officij Dominici, quod recitare tenentur ij, qui sacris ordinibus initiati sunt, & vulgò dicitur Magnum, propterea quod pluribus Psalmis, ac Precibus constat. Hujusmodi verò Virginis officium studio Petri Damiani doctissimi juxta, ac sanctissimi viri (ut ex Hieronymo Rubeo in ejus vita admonemur mirificè propagatum est: postea anno nostræ salutis 1094. decreto Urbani 11. in Concilio Claremontano) ut testatur Vincens. Vincentius Belvacensis in specul. histor. lib. 25. cap. 112. S. Antoninus 2. par. histor. titu. S. Antoni. 16. cap. 1. §. 23. & 4. part. sum. titu. 15. cap. Genebrar. 24. §. 3. & Genebrardus lib. 4. (chronol.) omnibus, qui divinum officium recitare tenentur clericis, indictum est sub præcepto, tamen si, ut notat Navarrus in Manuali de oratione c. 22. nu. 99. à Pio V. in nova Breuiarij Romani editione sublata sit obligatio illud dicendi sub præcepto extra choris, piè tamen hortatur omnes ad illud recitandum, adjecta indulgen-

tiarum largitione. Porò idem Pontifex Pius præcipit recitandum in choro ejus dicendi consuetudinem præscriptis in Breuiario diebus. Quia ex constitutione ejusdem, qui ex beneficio ecclesiastico obtinent pensionem, tenentur ad recitandum saltem officium parvum B. Virginis, quemadmodum observat idem Navarrus de oratione cap. 27. nu. 2. Ceterum hæc pia in laudem Virginis precandi forma, ita uti recepta est, ut laici ferè omnes, qui aliquo pietatis gressu assiciuntur singulis diebus ejus officij recitandi consuetudinem teneant.

OFFICIUM MAJVS SABBATINVM

de Deipara, una cum missa.

Secundo, in officio Dominico Majori singulis sabbatis ex decreto ejusdem Urbani 11. officium, & missæ sacrum, nisi quid obster, sunt de B. Virgine, quod etiam nunc diligenter servatur, id quæ inter alia, quæ in Deiparæ honorem præstantur, recenset S. Antoninus 4. part. titu. 15. cap. 24. §. his verbis: Præter officium parvum beatae Virginis, quod est in principio singulis diebus quo ad obligatos, addit quoque Ecclesia omnibus sabbatis cum vacat eam in missis, vel officio solo honorari solemniter, & cum sequentijs: Et sicut honoratur Dominus filius in dominicali officio ob suam resurrectionem, ita & ipsa honoratur Domina mater in sabbato, quia illa die, scilicet sabbati, mortuo filio, & fide extincta, de ejus divinitate in omnibus discipulis, & alijs, sola vera cognitio sua divinitatis in ea requiescit die illa, nam sequenti die recuperaverunt plures. hæc sanctus Antoninus, quod qua ratione sit intelligendam, fusè supra exposuimus, cum ageremus, quare sabbatum Deiparæ dicatum fuerit.

FRÆQVENS DEIPARÆ MEMORIA

in Officio Majori.

Tertio, in Officio item Majori in Laudibus, ac Vesperis cum Sanctorum commemorationibus præscribuntur, omnium prima post commemorationem de Cruce, est B. Virginis commemoratio.

Ad hæc ad singulas horas cum oratione Dominica præmittitur Angelica salutatio, ad officij denique finem Antiphona ad Deiparam *Salve Regina*, vel alia temporis accommodata subnectitur.

CRE-

CREBRA DEIPARÆ INVOCATIO
in qualibet Missa.

Quarto, in quolibet Missæ sacrificio Deiparæ crebro invocatur, tum in ijs quæ clara voce, tum etiam in ijs, quæ secreto à Sacerdote proferuntur, quod si liturgias S. Iacobi Apostoli, & Joannis Chrysostomi, Æthiopicarum item, & Syriacam spectemus, in ijs profectò omnibus salutatio Angelica semper clara voce recitatur, quod in missa etiam latina nonnunquam fit, præsertim in nonnullis Deiparæ Missis votivis.

Ad hæc olim novem tantùm erant præfationes celebres, quas pro varia ratione festorum in missis Ecclesia usurpat, quemadmodùm testatur Pelagius II. de consecrat. dist. 3. ca. invenimus, licet in sacramento sancti Gregorij, qui Pelagio proximè successit Romæ impresso præter illas novem extaret quædam in natiuitate Deiparæ, quam breuissima. Verùm Urbanus II. 70. dist. 10. cap. Sanctorum Nouem illis addit, & Decimam, qua in missis Deiparæ nunc vitur, quod etiam refert Gulielmus Durandus libro 4. rationalis diuinorum officiorum, vbi de præfationibus, & Sigonius lib. 9. de Regno Italiæ.

IN CONSECRATIONIBVS ALTARIS, ET
rorum sacrarum Deiparæ nomen usurpatur.

Quinto, in consecrationibus, ac benedictionibus ab Ecclesia in Pontificali Romano institutis Deiparæ nomen sæpe reuerenter invocatur; siue cum in eius honorem ea, quæ Pontifex consecrat, dicantur, siue cum eius auxilium imploratur, id quod aduertere licet in solemnibus templi consecratione, in qua cum ad Altaris consecrationem venit, Ecclesia secundùm Deum in Deiparæ honorem nominatum & ante reliquos Sanctos, & ante ipsam etiam patronum, cui templum peculiari-ter dicatur, id à se his conceptis verbis fieri proferat: *Sanctificetur hoc Altare in honorem Dei omnipotentis, & Gloriosæ Virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum, & ad nomen, ac memoriam Sancti N. Pax tibi;* quæ verba in consecratione Altaris Pontifex quinquies iterat, cum signum crucis cum aqua benedicta diuersis in locis imprimat; & quoniam oleo catechumenorum

bis quinas cruces, oleo verdè sacri chris-matis semel totidem cruces in iisdem locis signat ad earum singulas eandem terè formulam repetit. Ad hæc cum idem Pontifex in templi consecratione sacro chrismate, in templi parietibus duodecim cruces iniungit, ad singulas eandem verborum formulam eum Deiparæ invocatione repetit, in hunc modum: *Sanctificetur, & consecretur hoc templum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, in honorem Dei, & Gloriosæ Virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum ad nomen, & memoriam Sancti N. Pax tibi.* Quod si Altare absque templo consecretur, Pontifex eiusdem Deiparæ nomen, eandemque dicendi formulam totidem vicibus piè usurpat, cum ex aqua benedicta, ex oleo catechumenorum, & ex sacro chrismate totidem numero cruces in eo signat, quot diximus fieri cum Altare vna cum templo consecratur.

In alijs præterea precationibus, quæ siue in primarij lapidis benedictione pro Ecclesia ædificanda, siue in ipsa templi, & Altaris consecratione à Pontifice funduntur, Deiparæ semper auxilium emixè inuocatur, vt videre est in Pontificali Romano.

Pontificali Romano

PVLVS AD SALVTATIONEM

Angelicam tribus dies temporibus.

Hæc etiam spectat salutatio Angelica, ad quam triplici æris campani pulsu, ter singulis diebus, vespere, mane, & meridie populus excitatur, quod vel in locis Ecclesiastico interdico obnoxius fieri posse docent S. Antoninus 3. par. tit. 27. cap. 4. sub finem, & ex summis Angelus, Syluester, Tobiena V. interdictum, & Nauarrus in Manuali cap. 27. num. 177. Cæterùm hunc salutationis Angelicæ pulsum in Deiparæ venerationem fieri animada uestit S. Antoninus 4. par. tit. 1. sec. 24. §. 3. *Statuit, inquit, Ecclesia singulis diebus pulsare campanas Ecclesiarum æsero, & iterùm de mane, ad quid, nisi vt honoretur beata Maria, & laudetur ex salutatione Angelica?* sic ille. Huiusmodi fortasse consuetudine hauserunt ex Psalmo grapho, qui sui exemplum posteritati tradidit, cum psalm. 54. idem in Dei honorem se præstituisse sic cecinit: *Vespere manu, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudivit vocem meam.* Verùm eius institutionis initium multiplex fuisse videtur, etenim Polydorus

37
Triplex pulsus ad salutationem Angelicam, & tribus dies temporibus, & in quibus sit institutus. S. Antonius, Angelus, Syluester, Tobiena, Nauarrus, S. Antonius, Psal. 54.

Polydorus Viagi

Virgil.

*Ioannes
XXI.
Pont.
Theodo-
rius Ar-
chiep. Co-
lonien.
Surius.
S. Bonan.*

*Auctor
sermonii
discipuli,*

Dionysius

Exemplum.

*Ab igno
incolumis
seruantur
quidam,
qui Maria
patrociniis
implora-
tas.*

Virgilius de inventione rerum libr. 6. cap. 12. Vespertinum quidem pulsum acceptum refert Joanni XXI. qui annum Domini circiter 1320 in memoriam Incarnationis illum instituit; matutinum vero Theodoricus Archiepiscopus Colonienſis præcepiſſe dicitur. At Octavianus in vita S. Bonaventuræ apud Surium tom. 5. tum vespertinum, tum matutinum eidem S. Bonaventuræ aſcribit; vespertinum quidem, quia ſub vespere intendentibus ſe tenebris, ſanctiſſimam Virginem Angelus Gabriel ſalutaſſe, matutinum vero, quia ſub idem tempus à Virgine receſſiſſe exiſtimatur: cur vero à Ioanne XXI. pulſus ſalutationis Angelicæ ſerotinus fuerit inſtitutus, vel ſaltem ejus auctoritate propagatus ejus rationem reddit Auctor ſermonum diſcipuli in ſermone de Viſitat. Dei par. qui eſt 25. de Sanctis, cuius verba tam de pulſu matutino, quam de vespertino, quod rem totam egregiè ad utilem praxim explicant in præſentia referre non gravabor. Quare, inquit, pulſatur Ave Maria de ſero, & de mane tribus ſcribitur. Respondetur, de mane in aurora diei ex laudabili conſuetudine pulſatur, ut illa hora honoremus, & ſalutemus ſalutatione Angelicæ beatam Mariam Virginem qua hora Angelus Gabriel eam ſalutavit, quia ſecundùm beatum Dionysium Incarnatio Chriſti in ortu diei facta eſt; quia tunc ortus eſt ſol juſtitie ſuper terram noſtræ miſeræ. Item ut recommendemus nos B. Mariæ Virgini, ut ipſa impetret nobis à filio ſuo ut illo die cuſtodiamur à peccatis, & confortemur in bonis operibus, & virtutibus. Sed de ſero pulſatur, ut per interceſſionem, & juvamen ſanctiſſimæ Virginis dimittantur nobis peccata, quæ commiſimus illo die, & ſic peccator ſtatim debet conteri de peccatis ſuis; item ut meritis ejus cuſtodiamur illa nocte, & ſi qua bona fecimus illo die per ejus manus virgineas filio ſuo Domino noſtro Jeſu Chriſto offeramus. Etenim legitur, quod in vigilia Annunciationis Virginis Mariæ in Avinione duo propter juſtitiam ſecularem ſunt ad ſtipites manibus, & collis ligati ut cremarentur. Accenſo igitur igne, unus illorum crebrò B. Mariam Virginem invocans, ut ſe jvaret, intuenſo ſi aliquando jejunijs, vel orationibus, vel aliqua obſequia ipſi Virgini præſtitiffet: Et ecce eidem veſtibus, & corpore inuſtis penitus, ſola colli, & manuum vincula ignis conſumpſit, & ab igne ſolutus exiit, ſocio ſuo ab igne totaliter

conſumpto. Reiectus eſt autem ſolutus ſecundario in ignem, & iterum permanſit iniuſtus, & ab igne exiit, ſicque cum laude ad Eccleſiam maiorem beatiffimæ Virginis ductus eſt, & Papa Ioannes XXI. ſtatuit ſerò fieri pulſum campanæ, ad quem quicumque homo genu flexendo tria Ave Maria dixerit, viginti dies Indulgentiarum habebit. Et de illo miraculo, & de illis Indulgentijs habetur publicum inſtrumentum literæ authenticæ. hæc in ſermone diſcipuli,

Duobus hiſce campanæ pulſibus addidiſſe meridianum dicitur Ludovicus XI. Gallie Rex à Gaguino libr. 10. hiſtor. Franc. & Genebrardo libr. 4. Chronol. ad annum 1227. illum porò Calliſtus III. (quemadmodum accepimus à Platina, & Alphonſo Ciaccone in eius vita) conſirmauit, ut populum invitaret ad orandum contra Turcas pro Chriſtianorum pace Cæſarum Arnoldus Uvion libr. 5. ligni vitæ cap. 20. cum alijs, quos citat, auctoribus docet Vrbano II. in Concilio Claremontano, bello ad recuperandam terram ſanctam indicto, mandaſſe ut in omnibus Ecceſijs, mane ac vesperti trino campanæ ſigno populus ad orationem, atque diuinam opem contra Barbaros impetrandam excitaretur, quod annos omnino 134. vſque ad Gregorium IX. ritè ſervatum eſt. Gregorium vero adiectione meridiani pulſu ejusmodi conſuetudinem in Deiparæ laudem commutaſſe ob tria myſteriorum genera, quibus à ſuis ſtudioſis, præſertim in Roſarij recitatione honorari, colique Deipara ſolet, ob myſteria, quæ vocat Gaudioſa, quæ à Chriſti Domini Incarnatione ceperunt, ac vespertino pulſu indicantur: Doloroſa propter ſummos, maximeque intenſos dolores, qui fuerunt in Chriſti Domini crucifixione, & morte, quæ in horam diei nonam incidit, Meridiano pulſu commemorantur Glorioſa, quæ initium duxerunt ab ea, quæ ſub auroram facta eſt Chriſti reſurrectione. hæc ex Vionio. Et ſanè iure optimo hoc triplici tempore ad orationem faciendam, ac Deiparæ patrociniū implorandum excitamur, ut mane diei naſcentis initio, noſque futurasque noſtras actiones ad Dei gloriam referamus: meridie, adultoriam die breui precatione ſpiritum reſciamus: vespere, cadente iam luce factorum omnium rationem per conſcientiæ examina à nobis exigamus.

CON-

CONCIONES A SALVTATIONE
Angelica inchoantur.

38 *Cur ab Angelica salutatio inchoantur.*
Concionatores, vt ex suis Concionibus vberem animarum fructum referant, diuinam gratiam per Deiparam implorare studet, ideoque vna cum populo suas a salutatione Angelica conciones auspicantur, huius pie consuetudinis meminit S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24 §. 3. Omnes, inquit, sermocinantes & predicantes Christianis exordium pro gratia impetranda a salutatione Angelica faciunt. sic ille. Huius ratio peti potest ex quadam reuelatione facta S. Dominico. Is cum in regione Tolosana Gallie Narbonensis concionaretur, nec quicquam fructus spiritualis colligeret, cum sacratissima Virgine ea de re exoptulauit, quæ cum sancto viro aliquando apparuisset, ei dixit: Dominice filii nihil mireris, quod concionando minime proficiantem vero arcas folium a pluuia non irrigatum. festoque cum Deo conuolare decreuit mundum, saluationis Angelica pluuia promissi. sicque orbis ipso in melius est reformatus, hortare igitur homines in concionibus ad Rosarij recitationem, & magnum de hinc animarum fructus consequetur, quod sanctus Dominicus stranie executus, vberes ex suis concionibus animarum fructus resulsi. hæc ex miraculis Rosarij, quæ in libro Rosarij itali cõ habetur, ita proportione quadã in sermonibus ad populũ præmittitur saluatio Angelica, vt hæc cõlecti pluuia terra cordis nostri arida in getur, & fructum diuino beneficio per Virgine impetratum, vberioreti ferat.

S. Dominicus cum Deipara motus, ut ad Rosarij recitationem animi hortetur.

Liber miraculorum Rosarij B. Virg.

PROCESSIONES IN DEIPARÆ
honorum decreuit.

39 *Processiones in B. Virgine honorum cur & quibus celebrari cõsueverint S. Antonini.*
Octauo, huc referuntur Processiones, quæ in Deiparæ honorem fiunt, tum in vniuersali Ecclesia, tum in peculiaribus locis, vel Religiosorum familijs aut piorum hominum sodalitatibus. Eiusmodi est processio illa in Ecclesia quotannis instituta in die Purificationis cum accensis cereis: Quæ, vt ait S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24 §. 3. fit in honorem B. Mariæ per correspondentiã ad diem in Ramis palmarum, nam sicut tunc portantur rami oliuæ cum palmis in signum victoriæ Christi de morte per resurrectionem, ostendentes etiam nos victoriã de vitijs per penitentiam ad vitam gratia resur-

rexisse. Ita in die Purificationis candelas accensas gestamus in manibus, sicut in ardentissimæ charitatis Virgine designantes, & eam vitam in nostris operibus habere protestantes. hæc S. Antoninus, qui adiecit: Quæmadmodũ in Ascensione Dominica die in honorem Christi fieri processio consuevit, ita & in virginea Assumptionis die fieri solitam esse processionem in Deiparæ honore, cum tota caelesti curia, vna cõ Christo filio obuiã ei processu ad recipientem in Cælum, thronoque collocandam suo. Ad hæc testatur Rupertus lib. 7. de diuinis officijs cap. 25. Processiones, quæ Dominicis diebus fieri consueverunt ad Deiparæ oratorium primum omnium tendere, loquens enim de Resurrectione Domini: Recte, inquit, a maioribus nostri ordinis traditum est, & quasi pro lege fixum conseruatur, vt in processionibus, cunctis per annum Dominicis, beatæ Dei Genitricis memoriam prima statione visitemus, decantando quodlibet, quod eius proprium sit, eaque salutata, & oratione dicta tunc demũ processionem peragamus: sicque feruente sacræ religionis studio prouisum est, ut infra claustrũ habeatur eiuã B. Virginis diuersorũ, scilicet sacratũ in ipsius honore propriũ nominis eius oratorij, quid cõuenientius quid pulchrius, quid venerabilius, quam congratulari matri Virgini super Resurrectione vnigeniti? hæc tenus ille. Huc spectant Processiones sodalitates Rosarij, quæ prima cuiusque mensis Dominica apud Religiosissimum Prædicatorum Ordinem fiunt, & alias eiusmodi diuersis in locis.

Rupertus.

STATIONES AD DEIPARÆ
templã.

40 *Stationes ad Templã Deiparæ Romæ.*
Nono, ad hoc caput spectant etiam stationes, quæ cum in Vrbe Roma ad multa, diuersaque decreta sint templa, multo plures ad Deiparæ, quàm ad aliorum templa assignantur. & vt misla faciam templa sanctæ Mariæ Transiberim S. Mariæ in Dominica S. Mariæ ad Martyres stationibus insignia, certè quemadmodum obseruauit Onuphrius lib. de septem Ecclesijs: Nullum planè templum (si vnũ S. Petri in Vaticano excepias) tot stationibus æquè esse insignitum, atque ædem S. Mariæ Maioris, ad quam tum stationes numero quindecim numerantur ab Onuphrio, tum potissimum ea, quæ in sacro Paschatis die ibidem ea de causa celebratur, quod, vt aduertit

Onuphr.

D d Rupertus

Rupertus.

Rupertus lib. 7 de diuinis officijs cap. 25. Deipara omnium prima Christum filium à mortuis redituum accepit, quemadmodum cap. 11, ostendimus.

Cap. 11.

PEREGRINATIONES AD DEIPARAS AEMPLA.

Peregrinorum frequentia ad aempla Deiparae.

Decimo, spectant quoque peregrinationes, quae si ad aliquem sacrum locum omnium gentium, & nationum concursu, frequentiaque celebres sunt: sunt certè Lauretum, Monestratum, Guadalupem, atque ad alia Deiparae loca, ut in illum illud faciam, nullam usque esse Prouinciam, nullum ferè Regnum, ubi non illustratum miraculis, consecratum aedibus, titulis insignitum, nobile aliquod Deiparae templum existat: quodve studiosorum quidem B. Virginis peregrinorum celebritate non clareat.

RELIGIONES, VRBES, PORTVS, INSULAE à Deipara nomen accepere:

Religiones quibus in honorem Deiparae nomen est inditum.

Undecimo, huc spectant Religiosorum Ordines à Deiparae nomine appellati, cuiusmodi sunt ordines militares S. Mariae Teutonicorum, à quibus Prussia, & Liuania bello acquisita Christi fidem susceperunt, S. Mariae Montefra: aliquot item ordines Religiosorum Claustralium, nimirum ordo S. Mariae Montis Virginis, Seruitarum, Carmelitarum, S. Mariae Redemptionis Captiuorum de Mercede, & alij, quibus attexere possimus eos Religiosos, qui candenti habitu, Deiparae puritatis symbolo peculiare studium, ac pietatem erga eandem profitentur, ut puta Oliuetani, & alij, de quibus vberius capit. 34.

*Cap. 34.**Vrbes.*

Vrbes quoque, Portus, & insulae complures de nomine Deiparae dicuntur, quemadmodum obseruauit Bozius lib. 9. de signis Ecclesiae cap. 8. & 9. eiusmodi est Ciuitas in Prussia dicta Mariae Burgurosedes magni magistri ordinis Teutonicorum, à quibus fuit extracta, alia de Assumptione in Peruano regno, in Insula S. Dominici Vrbs S. Mariae Pacis, altera Conceptionis S. Mariae, in Insula verò Terzera Vrbs nostrae Dominae adiutricis In noua Hispania Ciuitas Conceptionis B. Mariae, altera Purificationis.

Portus.

Portus quoque plurimi in Indijs à Deipara

rae nomine appellantur: nam in noua Hispania exant Portus dicti de Conceptione, de Natiuitate, de Purificatione nostrae Dominae, in Japonia verò ex Masseo lib. 3. epistola 5. Portus olim Vocociura, nunc S. Mariae Adiutricis dicitur.

Insulae etiam aliquae idem nomen praeserunt, Infula in Adriatico quidem S. Mariae Tremitana, in Oceano vero Britannico S. Mariae Bouini, in mari Peruano S. Mariae Montis ferrati, Guadalupae Rotundae, & aliae locis Europaeis cognominis: Assumptionis in noua Francia, Conceptionis in India paulo infra aequinoctialem, teste Masseo libro 3. histor. Indicae.

Innumerabiles quoque Congregationes, sodalitia, confraternitates Deiparae insignita titulis, ac patrocinio nobilitate maxime florent, nec sine vberissimo animarum fructu, cuiusmodi sunt, Rosarij Confraternitas, Sodalitia ex omni virorum ordine, quae in domicilijs Societ. Jesu erecta sunt, de quibus cap. 40.

LITANIAE. VARIAEQUE PRECES IN DEIPARA honorem compositae:

Dodecimo, denique huc spectant complures, quae omnium ore pie usurpantur in Deiparae uenerationem concinnatae preces, & omitto quidem Canticum sacratissimum Magnificat ab ipsa Deipara editum, & salutationem Angelicam ex uerbis Angeli Gabrielis, S. Elisabethae, atque Ecclesiae constitam, propter cuius recitationem plurima à Deipara beneficia collata memorantur apud Caetanum lib. 7. exempli cap. 26. & seq. apud Thomam Cantiprat. lib. 2. apud, ca. 29. par. 9. Iacobum de Voragine in festo Annuntiationis, & apud Pelbartum lib. 4. par. 4. cap. 2. & lib. 12. parte vlt. c. 6. vide etiam in Speculo exempli. distin. 3. n. 32. & dist. 4. num. 10.

Sed ad alias veniamus, profectè eius generis sunt preces, quae vel in Breuiario, vel in paruo B. Virginis officio, vel alibi passim leguntur, earum prima aliqua injuncta libuit hic apponere, quas Deiparae cordi esse, complura ab eadem eas recitantibus persita beneficia non obscure declarant. In harum numerum referuntur Litaniae Deiparae ex varijs eiusdem titulis honorificis, ac typis collectae, quae in sacra aede Lauretana certis diebus praesertim in hebdomada, festisque Deiparae dicatis decantantur. His adde Hymnos.

Aue

*Aue maris stella, &c.
Quem Terra; Pontus, Aethera, &c.
O Gloriosa Domina, &c.*

Quo hymno S. Antoninus Patavinus daemoneum praefocare conatum effugavit, & imminente morte Virgini se commendavit, quemadmodum c. 35. dicemus.

*memento salutis auctori, &c.
Huius hymni sunt versus illi.*

*Maria mater gratia,
Mater misericordia,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.*

Quos tum valentes, tum moribundi magna pietate iterant, quo Virgini in eo articulo se commendat: quin etiam, quemadmodum

Pelbartus narrat Pelbartus libro 10. Stellarij par. vlt. c. 3. ex Ioanne Egidio seu Iunioris Ordinis Praedicatorum, in libro qui inscribitur Scala Coeli.

Maria no- Quidam paternis bonis dilapidatis, spe pecuniae adipiscendae in nemus a praestigiatore quodam perductus coepit a daemone ad Deiparam abnegandam vrgeri, sed iuuenis terrore percussus, hos vesiculos: *Maria mater gratia, &c.* quos quotidie recitare consueverat, contenta voce pronunciat, sicque daemon iratus, praestigiatoris praefocato statim euannit. Adde & Antiphonas.

*Alma Redemptoris mater, &c.
Aue Regina Caelorum, &c.
Regina Coeli latere alleluia, &c.*

Quam Antiphonam ab Angelis decantaram, & a S. Gregorio Papa ultimo vesiculo adiecto completam c. 20. diximus.

*Cap. 20.
De salute
Regina
Durand.
Clausius.
Rota.*

Salve Regina, &c.

Huius Antiphonae auctor, quamvis a Durando lib. 4. ration. diuin. officiorum cap. 22. & a Claudio Rota in legend. Sancti cap. 177. dicatur Petrus Episcopus Compostellanus: communiter tamen existimatur Hermannus Contractus Deiparae (a qua scientiam consecutus est) studiosissimus, id enim testantur Tritem.

*Herman.
Contract.
Tritem.
Genebrar.
Can. fins.
Bellarm.*

lib. 2. de viris illustribus S. Benedicti c. 84. Genebrardus libro 4. Chronic. Canisius libro 5. cap. 13. Bellarmus lib. 1. de bonis operibus in particulari, cap. 15. cumque solemnisset in Germania teste Caesario l. 7. Exemplorum, cap. 30. & in Gallijs, Gregorius IX. Auctore Abbate Urspergensis in fine horarum eam per omnes ecclesias decantari iussit: Inter opera quoque S. Bernardi leguntur sermones de ea, & S. Bonaventurae tom. 2. opusc. Rhythmis

eam celebrauit. Eandem Antiphonam Nauacrus in manuali de oratione cap. 19. num. 184. testatur, ut supra dixi, ab Angelis in Ronca Valle cantari solitam sabbatis apud quendam fontem, qui iam inde vsque in praesentem diem *Fons Angelorum* appellatur: addit praeterea Nauacrus a quibusdam eam appellari *Nauticam*, propterea quod Nautae praesertim imminens naufragium metuentes, magna cum intentione animi eam religiose vsurpant. & Bozius libro nono de signis Ecclesiae cap. 8. *In mores, inquit, inductum est, ut omnis Christianus singulis eam diebus Deipara dicat.*

Nauacrus

Porro complura miracula in eorum beneficium, qui *Salve Regina* pie recitare solebant, narrat Caesarius lib. 7. exempl. cap. 30. Thomas Cantipratensis in lib. 2. apum cap. 29. parte 22. S. Antoninus 3. parte historiae tit. 23. c. 3. § 2. & Speculum exempl. dist. 7. n. 4243. & 44.

Bozius.

Caesarius.

Cantiprat.

S. Anton.

Specul. ex-

empl.

In precationum quoque numerum referuntur Rhythmica illa precatio, quae in officio partu B. Virginis inscribitur: *Planctus B. Mariae* cuius initium: *Stabat mater dolorosa.* Eius auctor a nonnullis existimatur Gregorius Papa, teste S. Antonino 3. par. hist. tit. 22. cap. § 32. & Philippo Bergomate in supplemento ad annu 1299. his denique ascribi possunt orationes illae, atque Antiphonae.

S. Anton.

Philippus.

Bergomate.

Obsecro te Domina sancta Maria, &c.

O intemerata, & in aeternum benedicta, &c.

Quae in Deiparae, & S. Ioannis Euangelistae honorem dirigitur, eam S. Edmundus adolescens, postea Archiepiscopus Cantuariensis recitare solitus, cum die quadam illam ex obliuione omisisset, in sequenti nocte a S. Ioanne Euangelista, qui eidem per quietem apparuit, & grauem ferulae ictum comminatus est, ne eam in posterum omitteret familiariter est persuasus, ita in eius vita apud Surium tom. 5. & Vincentius Beluacensis libro 31. specul. histor. cap. 73. Alius quoque hac eadem oratione daemones insidias euasit ex Vincent. l. 7. cap. 101.

S. Edmundus a S. Io.

Euang.

monetur

no assuetas

erga Deip.

preces om-

mittat.

Vincent.

Beluacen.

O Domina mea sancta Maria me in, &c.

O Maria Dei Genitrix Virgo gratiosa, &c.

Sub suum praesidium, &c.

Sancta Maria succurre miseris, &c.

Desumpta ex Augustino ser. 18. de Sanctis.

August.

Gaude Maria Virgo cunctas hereses, &c.

Atque haec cum pie decantaretur, aliquot contingere miracula, quae nos cap. 24. retulimus.

Cap. 24.

Beatrix namque es sacra Virgo Maria, &c. Quam laudem iuxta Sueffionem Urbem in Gallia concinentes Angelos exauditos in vigilia Assumptionis, testatur Thomas Cantipratensis lib. 2. apum, cap. 40. part. 7.

Cantiprat.

Præter eas, quas commemoravimus ad Deiparam preces, variae extant ad eandem precandi formulæ ex oratione Dominico, & salutatione Angelica ad certum numerum dispositis, ac repetitis, de quibus vterius cap. 39. Eiusmodi est Rosarium à sancto Dominico institutum, quod ex tribus quinquagenis salutationum Angelicarum, interiecta ad singulas decadas oratione Dominica constat, certis ex vita Christi & Deiparæ mysterijs, ut vocant, Gaudiosis, Dolorosis, & Gloriosis ad meditandum propositis. Eiusmodi est corona Deiparæ, quæ sex decadibus salutationum Angelicarum cum sua oratione Dominica continetur, adiecta tertio salutatione Angelica. Eiusmodi etiam est corolla, seu corona parva Deiparæ ex oratione Dominica tertio in honorem trium diuinorum personarum repetita, & oratione Angelica duodecies in honorem duodecim privilegiorum Deiparæ, quæ per coronam duodecim stellarum in Apoc. significatur, de quibus copiosius c. 39.

Cap. 39.

Apoc. 12.

DEIPARÆ IMAGINES, AC RELIQUIA, in Ecclesia præcipuo cultu insignes.

Imaginib. ac Reliquijs Deiparæ magnus vbiq. terrarum honor exhibetur.

43. Imagines, ac reliquias eorum omnium qui cum Christo regnant in cælis, magno quidem honore, magna à fidelibus religione coli solitas, satis est omnibus exemploratum. Sed tamen pietatem, ac cultum erga Deiparæ siue imagines, siue reliquias fuisse in Ecclesia semper eximium, ac propè singularem declarat magnificentissima ipsi excitata Templâ, festi ipsidem instituti dies, peregrinorum è remotissimis regionibus ad eas studiose accurrentium celebritas, ac frequentia: quin etiam eiusmodi cultum sibi cordi esse, crebris miraculis ipsorum vtilitatem edis, qui ab ea coram suis, vel imaginibus, vel reliquijs operam implorant, ipsa quotidie Deipara locupletissimè testatur.

IMAGINVM DEIPARÆ VSVS iam inde ab ipso Apostolorum tempore, eorumq. multitudo innumera-bilis

ET quod spectat ad Deiparæ imagines, non commemorabo eas quas a libi in hoc opere præsertim cap. 20. & in tractatu de festis ac templis Deiparæ obiter attingimus, prætereo illam Deiparæ imaginem, à qua, ut cap. 20. S. Mercurius martyr Iulianum Apostatam iussus est interficere: omitto illam, quæ est Sozopoli, cuius è dextera manu medicum vnguentum ad varios curandos morbos scaturire diximus eodem capite, nihil dicam de illa Virginis imagine, quæ Edessæ in Syria iussu S. Alexium in templum introduci, eiusque nomen, ut est in Breviario Romano, diuulgavit, & nunc quidem Romæ in eiusdem S. Alexij æde in marmoreo, ac sublimi tabernaculo, columnis nimirum quatuor subnixo, religiosissimè asseruatur: taceo imaginem illam, in cuius conspectu preces effudit sancta Maria Ægyptiaca, orantique eam Deiparam, ut Ierosolymitani templi aditus peccatis suis præclusus, per eam pateret: missas facio alias per multas, quæ in templis, vel Deiparæ Sanctissive vel Deo dicatis visuntur, dicam tantùm de antiquitate eorum Deiparæ imaginum, quæ cum ipsa fidei Christianæ promulgatione exordium sumpsere, ac de earum in vniuersum multitudine, & utilitate.

44. Principio certum est, & consensum auctorum testimonio comprobatum, Dei Genitricem à sancto Luca Evangelista suis coloribus effictam, quod præter acceptam à maioribus traditionem, testatur Theodorus Lector libro 1. Collectaneorum (is autem ante mille annos floruit) Simon Metaphrastes apud Surium in vita sancti Luca: Nicephorus libro 14. capite 2. & libro 15. capite 14. Vicentius Belluacensis libro 23. capite 147. Sigonius libro 1. de Regno Italiæ: Canisius libro 5. capite 22. Bellarminus libro 2. de Imaginibus capite 10. Neque verò cum in vna tantum modò tabula Virginis formam pennicillo imitatum esse, sed in pluribus quoque tabulis, plures effigies expressisse, vel ex eo facile constat, quòd Romæ, quæ in sancta Maria Maiore extat Virginis effigies Urbis, & Orbis veneratione inclita, eam esse ex ipsa

Imaginib. B. Virginis præcipuo cultu insignis.

Breviario Rom.

S. Maria Maior. Imago Romæ à S. Luca depicta Theod. Lector. Metaphrastes. Surium. Belluacensis. Sigonius. Canisius. Bellarminus.

Cap. 20.

Paulus V Pontifex

Maria i

ra

no

ph

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

ni

is vnam, quæ à S. Luca depicta expressaque est, constanti fama habetur. Cuius per Vrbem circumlatione S. Gregorij tempore sauientem late pestem discussam esse diximus cap. 20. eadem Imagini nostra nuper ætate, pro sua in Virginem pietate, facellum longè magnificentiſſimum extruxit Paulus Quintus Pontifex Maximus, in eoq̃ue eam sacello collocavit anno proxime superiore, hoc est nostræ salutis 1632.

Constantinopoli item alteram fuisse Deiparæ effigiem à S. Luca depictam, testis in primis est Pulcheria Augusta, quæ templum ei condidit sanè nobilissimum, de quo Nicephorus lib. 15. cap. 14. in hæc verba: Pulcheria Augusta templum in Vrbe Constantinopolitana, erexit ad 370^m via Ducum appellatum, ubi Antiochia missam Verbi Matris imaginem delectavit, quam Divus Apostolus Lucas ipse manibus depinxit. Illa adhuc vivente, & tabulam ipsam vidente, gratiamq̃ adeò illi forma sua immittente. Hac imago primum in loco, qui Tribunal dicitur, fuit; ubi, qua nunc quoque, miracula peraguntur. Porro in templo illo, ut tertio quoque septimana die per vigiliam utidem, & supplicatio peragitur creatur, quod adhuc usque diem servatur hæc Nicephorus. Alibi etiam huiusmodi Deiparæ I. ones à sancto Luca coloribus expressas habere se plerique gloriantur, nimirum Guadalupæ in Hispania, Cestohonia in Polonia, & alijs quoque in locis.

45. Quod si harum Deiparæ imaginum numerum, ac multitudinem attendamus, reperimus profecto in omnibus propemodum Christianorum hominum templis, quem siue Deiparæ, siue alijs dicata sunt sanctis, & in singulis fere Aris, quæ in quolibet quidem templo non pauca eriguntur, sacram Deiparæ filium in sinu foventis imaginem in medio sanè loco, qui quidem omnium horiscentissimus existimatur, collocari semper consuevisse. Neq̃ in templis solum, sed in sacellis etiam, quæ ad pietatis monumentum in publicis excitata sunt vijs. Adde etiam quod in compitis, trivjsque viarum, in privatis hominum cubiculis, in opificum officinis ad pietatis sensum excitandum, eiusmodi imaginis sitas esse conspiciamus, quin etiam artium, imprefloræ beneficio, multitudine innumerabiles, elegantia insignes incise, & in charta papyracea typis excusæ visuntur in dies, atque in singulis propemodum manibus propagantur. Quod ipsum fore animadver-

tit S. Antoninus 4. par. tit. 15. cap. 24. §. 3. ubi rationem reddit, quare Crucifixi Domini mago ponebatur olim in extrema parte templi, ut nunc videre est Romæ in sancta Maria Maiore, & in sancta Maria Transyberim; Deiparæ verò cum filio in ipso sacratio, eius ve ista Sacerdotibus alta mente reponenda hæc sunt: In ipsis verò Ecclesijs, vel domibus privatis non desunt alibi imago beatissima Mariæ benedictæ, & ubi in Ecclesijs in parte inferiori earum, quasi in sancta, ponitur imago Crucifixi, tanquam candelabrum ad illuminandum, & imitandum ad sui imitationem: In parte superiori, seu sacratio quasi in sancta sanctorum, & in loco propitiatorij (scilicet tabula altaris) communiter ponitur figura B. Mariæ cum filio in vultu, & ut ab ipsa speremus propitiationem à peccatis nostris apud filium suum, hoc autem salubriter institutum est, ut dum Sacerdos divina Sacramenta pertractat, Mariam intuens, penset qualis fuit cui creditum est solo verbo Verbum carnem efficiere. Et qualis esse debet Sacerdos, qui debet ex verbo suo, vel potius Christi à se prolato corpus Christi, & sanguinem efficere ex substantia panis, & vini, & exemplo sua humilitatis, & puritatis dicat parum gerere mentem, & humiliter ac mediocriter componat pro se ad interpellandum, ad digne & fideliter ministrandum tantum Sacramentum. hæc tenus S. Antoninus.

Ceterum hanc singularem quidem laudem dignam consuetudinem humani generis hostis per summam fraudem interurbare, vel penitus abolere non tantopere melitetur, nisi videlicet ingenti hominum honore, ac spiritualli fructu in Christianum orbem, & inuictam olim fuisse, & in præsentia retinere: id quod vel unico exemplo planum omnibus fiat ex narratione Abbatis Theodori Eliotæ apud Sophronium in Prato spirituali, cap. 45. cuius illa sunt verba: Dicebat Abbas Theodorus Eliotes, quod fuerit quidam inclusus in monte Oliuarum, certator maximus; Impugnabat autem illum fornicationis spiritus, Die verò quadam cum instaret ei vehementer, cepit eiulare senex, & dicere demoni, Quamdiu non dimittis me? Recede iam à me, quia tecum contemisti, Apparuit autem ei dæmon visibiliter, dicens, Iura mihi, quia nemini dices quod tibi dicturus sum, & te non amplius oppugno iuravitque illi senex, dicens, Per in habitantem in altissimis nulli dicam, quæ mihi dixeris. Tunc ait illi dæmon,

S. Antoninus. Cur Deiparæ imagoes in superiori parte templi, crucifixi verò in inferiori collocari consueverint. Imaginis Deiparæ cultum sebi infansissimum esse dæmon ostendit. Sophron. Prat. spirituali.

Noli adorare hanc imaginem, & ultra te non impugnabo. Habebat autem hæc imago expressam figuram Domine nostræ S. Dei Genitricis Mariæ ferentem Dominum nostrum Iesum Christum. Ait in clusum dæmoni, Dimitte me, ut deliberem. In crastinum autem hoc significavit ipsi Abbati Theodoro Eliotæ, tunc habitanti in Laura Pharan, narravitque illi omnia. Senex autem ait recluso; Vere Domine Abbas illusus es, quia iurasti dæmoni. verum tamen bene fecisti hoc revelans. Expedit autem tibi nullum in illa Urbe Lupanar ommittere, quod non ingrediaris, quam ut neget te adorare Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum cum matre sua. Confirmatum igitur & corroboratum pluribus verbis, reliquit illum in loco suo Apparuit ergo dæmon in cluso rursus, dicens: Quid hoc est pessimè senex? nonne tu iurasti mihi, quia id nemini diceres, & quare dixisti ei, qui venit ad te? Dico tibi, quia ut perurus in die iudicij iudicaberis. Respondit inclusus dicens: Scio quidem, quia iuravi, verum tamen Dominum, & Creatorem meum adorabo, tibi autem non obediam. hæc in Prato spirituali. Hanc historiam tanquam à Sophronio Archiepiscopo Ierosolymitano in lib. Prati spiritualis descriptam, totidem verbis legit Stephanus Monachus in 2. Synodo Nicæna Act. 4. & iterum Act. 5.

Prat. spirituali. Synod. Nicæna II.

46 Quam porro pia sit, quantaque imitatione digna eorum consuetudo, qui coram Deiparæ imagine lampadem domi accendunt, eorumque qui antequam domo pedem efferrant, & iter aliquod ineant, Dei Genitrici coram eius imagine, quam in cubiculo habent, commendare se solent: vtrumque insigni Deipara ipsa miraculo ex eodem Prato spirituali, cap. 180. comprobavit, ut videre est in subiecto exemplo, quod totidem hic verbis referemus: Narravit nobis sanctissimus Dionysius Presbyter sanctæ Ecclesiæ Ascalonitarum, & sacrorum vasorum custos de Abbatate Ioanne Anachoreta dicens: Quasi verè magis in generatione ista fuit: atque ad commendationem summorum illius apud Deum meritorum, hoc de ipso miraculum narrabat: In spelunca, siquid, morabatur senex in partibus villæ, quæ dicitur Sochus, viginti ferè milliaribus ab Ierusalem; Habebat autem senex in spelunca imaginem immaculatæ

Devotio omnia se

Domine nostræ Dei genitricis, semperque

Virginis Mariæ in vlnis ferentem Christum Dominum, Saluatorem nostrum: quoties imaginem tur abire volebat ad locum aliquem, vel per vastam solitudinem, siue Ierosolymam ad adorandam sanctam crucem, & venerabilia loca, vel in Sinai montem orationis gratia, siue ad Martyres distantes ab Ierosolymis multis, prolixisque interuallis (erat enim senex Martyrum reuerentiæ mirabiliter deditus, & nunc quidem pergebat. Ephesum ad Ioannem; nunc autem Eucharitam ad S. Theodorum, nunc verò ad S. Theclam in Seleuciam Istauiæ; nunc ad S. Sergium in Saraphas, & modo ad istum, modo ad illum sanctum) respiciebat candelam, & accendebat, ut sibi consuetudo erat, atque ad orationem stans, & Deo, ut suum iter dirigeret supplicans, dicebat ad Dominam intendens in imaginem ipsius: Sancta Domina nostra Dei genitrix, quia longum iter iturus sum diebus multis perficiendum, candelæ tuæ curam habe, eamque ne extinguatur iuxta propositum meum serua. Ego enim adiutorio tuo comitante, iter arripio. Hisque ad imaginem dictis, egrediebatur, peractoque proposito itinere reuertebatur, aliquando post mensem, sæpe etiam post duos, vel tres menses, nonnunquam post quinque, vel sex, & ita repetebat integram candelam, & ardentem sicut eam cum iter arriperet, dimiserat: & nunquam hanc à se ipsa extingui vidit, neque de somno surgens, neque à peregrinatione rediens, neque ex Eremitio in speluncam pergens. hæcenus ex Prato spirituali. Hæc historia ex Limonario, seu Prato spirituali recitata est à Stephano Monacho in II. Synodo Nicæna Act. 5.

47 Ludouicus autem cognomento Pius, Imperator, Caroli Magni filius vsque adeo Deiparæ imaginem venerabatur, ut ne vinctum quidem abiret, nisi sacram matris Dei imaginem secum ipse afferret, & coram ea, vel ad arborem in media solitudine suas funderet preces, quod ex Crantio in Metropoli libr. 1. cap. 10. refert Canisius libro 5. cap. 29.

Neque vero inuoluenda silentio est hoc in genere pietas sanctæ Hedunigis Ducissæ Poloniæ, quæ, ut cap. 36. dicemus, dum viueret, Deiparæ imaginem secum ipsa continenter ferebat, quam moriens tribus digitis sinistrae manus adco strinxerat, ut inde commode euelli non posset, ea imago exactis ab eius obitu annis 25. inuenta est intra tres digitos, qui

con-

consumptis carnibus, solutaque ossium compage, integri prorsus, incorruptaque longo intervallo deprehensi sunt, quemadmodum videre est in ejus vita apud Surnum tom. 5.

Surnus. In benedictione imaginum B. Virg. peccatorum à Pontifice Romano inter reliquias sacrarum rerum benedictiones, quæ à Pontifice solemniter pe-
taguntur; ponuntur illæ, quibus Deiparæ, sanctorumque imagines dedicantur. Cumque Pontificale Roman.

Ad extremum illud quoque in hujusmodi Deiparæ imaginibus observatio dignum videtur, & ad singularem earum commendationem, atque reverentiam facit, quod in Pontificali Romano inter reliquias sacrarum rerum benedictiones, quæ à Pontifice solemniter pe- taguntur; ponuntur illæ, quibus Deiparæ, sanctorumque imagines dedicantur. Cumque Pontificale Roman. Sanctorum imagines à Pontifice sine mitra unica precatione, & sola aquæ benedictæ asper- sione abique thurificatione fiant; Deiparæ tamen imaginem à Pontifice mitra ornato majori solemnitate compluribus Antiphonis, Psalmis atque orationibus, binæ item aquæ benedictæ asperione, altera initio, adjecta thurificatione, altera in fine dedicati, atque sanctificari solent.

RELIQUIÆ CRINIUM, LACTIS, at vestium Deiparæ, ubi nam loco, tum asseruntur.

Reliquia Deiparæ.

Reliquiæ sanctissimæ Virginis diversis in locis, & Urbibus in Ecclesia honorificentissime, ac religiosissime conservantur, ijsque compures, & augustissimæ illæ quidem sunt extructæ Basilicæ. Quamquam enim Deiparæ, & anima, & corpore in cælum assumptæ ad filij dexteram beatissimo ævo perfuitur: pretiosissimus tamen Reliquiarum ejus thesaurus, sacratissimi nempe Lactis, Capillorum, Vestium, aliarumque rerum; quibus, dum in terris ageret, utebatur, ad nosstrum solatium, ac præsidium diuino consilio relictus, & fidelium pietate servatus, quasi per manus ad posteros transmissus. Quemadmodum eadem quoque Dei providentia factum est, ut tum Christi Domini Fasciæ, Vestes, & id genus alia magno studio, & præcipuo cultu in ecclesia asserverentur, tum præsertim sacratissimum ejusdem Christi præputium à sanctissima Virgine ab initio reverenter quidem servatum, temporis verò processu, teste Innocentio III. lib. 4. de mysterijs Missæ, per Angelum Ierosolyma Carolo Magno delatum, & ab eodem Aquigrani reponeretur, quod deinde Caroli Calvi tempore Romam translatum, & in Ecclesia Late-

Christi præputium servatum. Innoc. pon.

ranensi reconditum est. Verum in direptione Urbis, quæ in annum 1527. incidit, ex Sacello Lateranensi, quod dicitur, Sancta sanctorum, à quodam milite furto est sublatum, & in oppido Calcata, quod 20. circiter miliaribus Roma distat: tandem repositum ad hanc usque diem perseverat. Cujus historiam fuse describit Card. Toletus in Lucæ c. 2. annor. 31. Quomodo autem Christi præputium in terris haberi possit, ad Theologorum rutinam examinat Suarez tom. 2. in 7. part. disp. 15. sect. 1. & plenius disp. 47. sect. 1.

Cardin. Tolosus. Suarez.

Verum ut Christianorum studium in ejusmodi Deiparæ reliquijs piè conquirendis & reverenter collocandis magis intelligatur, exemplum eorum, quæ in aliorum sanctorum reliquijs colendis gesta sunt, proferamus. Sciendum est igitur in colligendis, & honorifice collocandis Sanctorum reliquijs, non ijs solum, quæ ad eorum ossa, vel cineres, verum etiam in ijs, quæ ad eorundem vestes, aliaque ipsorum contactu sanctificata pertinent, magnam semper tenuisse fidelium pietatem, Deumque per eas innumerabilia effecisse miracula, ut videre licet 4. Reg. 2. in pallio Eliæ, quod ei in curru igneo in cælum ascendenti ceciderat, illudque Elisæus, tamen si, super eum requievisset spiritus Eliæ levavit, in quo & Jordanis aquas, ut per eas sicco vestigio transiret, diuisit. idem quoque videre est Act. 19. in sudarijs à corpore Apostoli Pauli delatis, ejusque semicinctijs, quæ languores ab ægrotis pellebant, & spiritus nequam abigebant. Quapropter S. Joannes Chrysostronus sermone de Apostolis Petro, & Paulo apud Surnum ex Metaphraste tomo 3. exclamat ab his ipsis Apostolis multos carceres sanctificatos, multas catenas decoratas, optabatque gladium, quo percussus est S. Paulus, sibi fieri pro corona; clavos, quibus cruce suffixus est S. Petrus, pro gemmis in diademate infixis; quin etiam vinculis S. Petri, quibus pro Christo Ierosolymis, & Romæ victus est: tantus honor est habitus, ut propterea Romæ in Esquilij hoc nomine S. Petri ad Vincula Ecclesia dedicata sit, ejusque memoriæ dies institutus Kaien. Augusti, quæ tacta ægros sanabant, daemones pellebant, ut est in Breviario Romano.

Christiana- norum pi- tas in San- ctorum reli- quijs asser- vante.

4. Reg. 2.

Act. 19. S. Aposto- loru Petri, ac Pauli reliquia miraculis præclara. Chrysostr.

Breviariu Roman. Essebius. S. Iacobi Apostoli cathedra.

Ad hæc, teste Eusebio lib. 7. hist. cap. 24. S. Jacobi Apostoli Cathedra ad Constantinum usque tempora inter tot Ierosolymitana Urbis direptiones,

plures, totque incendia, Tito primum, deinde Adriano Imperatoribus, illaesa profusa, & integra servata est, & ejuscemodi alia sexcenta de Sanctorum reliquijs apud probatos auctores inveniuntur.

Cap. 6.

*Pulcheria Augusta in asseru-
dis Deipara reliquijs
celeberrima Nicop.*

Quare si hæc in Sanctorum reliquijs conservandis, & colendis peracta sunt, mirum esse non debet complurium virorum pietate præstantium in reliquijs Deiparæ, quam longo intervallo reliquos Sanctos efficacitate, ac multitudine superat. colligendis, & omni honore prosequendis singularem pietatem, ac studium eluxisse: inter quos immortalis memoria digna videtur Pulcheria Augusta, quæ ejuscemodi Deiparæ reliquias diligentissimè undique conquiritas in tribus nobilissimis te extructis templis reposuit, quemadmodum ex Nicephoro lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. infra dicemus. Et sanè hatum Deiparæ reliquiarum frustula pretiosissimi muneris loco data, & delata, quin etiam divinitus ab incendio servata perhibentur, quarum beneficio plurima sunt edita miracula, ideoque ad Dei Genitricis honorem, ad nostram utilitatem, ac spirituales divitias divina providentia eas servari par erat.

49 Hinc est, quod S. Benedictus Abbas S. Mauro dilectissimo discipulo in Gallias discedenti paterni amoris pignus, ac monumentum lignum S. Crucis, & reliquias S. Dei Genitricis, una cum alijs reliquijs in capsula eburnea misisse scribitur in vita ejusdem S. Mauri à Fausto ejus condiscipulo apud Surium tom. 1. & Gregorius Turonensis lib. 2. de gloria Martyrum cap. 19. earundem reliquiarum insignem miraculum his ferè verbis describit: Quidam

Surius. Greg. Turonensis.

Reliquias B. Virg. de ferens quidam incolonus ab illa cado servatur. reliquijs ab igno il lasis permanentiõ

Joannes natione Gallus à lepra in Iordane mundatus, reliquias beatissimæ Mariæ ab Ierosolymis accipiens, revertebatur in patriam, cumque in Italia in latrones incidisset: Capsa, in qua ille beata gesta bat pignora ab ijdem latronibus effringitur, nihilque in ea pecuniæ reperitur, ideo latrones exiacta pignora in ignem projiciunt, cæsoque homine discesserunt. Tunc ille semivivus exurgens, ut vel cineres exustorum colligeret pignorum, invenit super carbones accensos illæ ias jacere reliquias, ipsumque in teolum, quo involute erant, ita admiratur integram, ut non putaretur prunis injectam, sed aquis absconditum, collegitque cuncta cum gaudio, & viam,

quam pergebat ingressus, ad Gallias pervenit incolumis, sic ille. Idem Gregorius Turonensis libro citat, c. 10. aliud earundem Deiparæ reliquiarum miraculum narrat. quod ipsemet expertus est. B. Virginis, inquit, reliquias cum sanctorum Apostolorum, vel B. Martini, quædam vice super me in cruce aurea positas exhibebam, cum que per viam gradetemur, conspicio haud procul à via hospitium cuiusdam pauperis incendio concremari. (Erat autem solis, quæ ignibus maxima præstant tormenta, contextum.) Curtebat miser cum liberis, & uxore aquam deportans, sed flammæ non mitigabantur. Tunc extractam à pectore crucem lævo contra ignem; mox in aspectu sanctorum reliquiarum ita cunctus ignis obstupuit, ac si non fuisset accessus hæc Gregor. 50. Hinc Patres etiam in miris laudibus ejuscemodi Deiparæ reliquias celebrant. nominatim verò Germanus Patriarcha Constantinopolitanus de sacrosancta Deiparæ Zona, quæ Constantinopoli in basilica à Pulcheria in chalcopratejo extructa asservabatur, insignem orationem habuit, quam ex Metaphraste refert Surius tom. 4. ad diem 31. Augusti: ejus verba libet hic aliquanto fustis afferre, quod eas animi conceptiones, ac meditationes de sacra illa Zona proponat, præconia, ac fructus afferat ejuscemodi, quæ alijs Deiparæ reliquijs analogia quadam accommodari facile possint; sic itaque Germanus: Zona hæc corpus illud constringebat, in cuius utero Deum colabatur. Zona, quæ Dei Arcam, id est, Deiparam pulchre, & honestè exornabat, quæ sapè ex virgine lactis guttu humectabatur, quæ cum illi Deiparæ corpus veluti unguentum divinum involuerit, odorem ex eo curationum in æternum servat & mox. O Zona, quæ ijs, qui ad te confugiunt das lumborum mortificationem, ad vitam animi autem fortitudinem ad virtutum operationem; O Zona, quæ nostram naturam imbecillam astringis, & roboras, & inimicos nostros v. siles, & invisibiles impedis; O Zona veneranda, quæ tuam civitatem circumdas, & concinas; & conservas à barbarica illasum excursionem; O Zona pretiosa, quæ Deum Verbum dum esset in utero involuisti, & curationem benedictionem assatum illic hausisti. O Zona, quæ à corruptione aliena Dei matris corpori appropinquasti, & illinc inuisti incorruptionem. O veneranda Zona accinge lumbos nostros virtute justitiæ, & mansuetudine fac nos heredes æternæ, ac beatæ vitæ; & hæc nostrâ

Zona Deipara commemoranda ex Germano Patriarcha Constantinopolitano Metaphraste Surio

Traditio scribitur

vitam interitui obnoxiam conserua, ne eam la-
dant inimici. Habeamus te vires, & auxilium,
murum, & propugnaculum, portum, & salutare
refugium. Quamobrem, o Deipara ad templum
tuum studiosè accurrimus, in quo cum Vamus, in
caelo ipso nos stare credimus, in quo te celebrantes
in Angelorum choro versari nos existimamus. Eo-
quis ex fidelibus venerandam tuam zonam instu-
ens non statim animi incunditate repletur? ha-
ctenus Germanus.

Altera e-
iusdem zo-
ne ex Epi-
phanio Zi-
gabeno co-
mudatio.
His, quæ de sacra Deiparæ zona prædicat
Germanus, consonat Euthymius Zigabenus
in alia oratione, quam eiusdem zonæ lau-
dem die 31. Augusti in anniuersario festi de-
positionis Zonæ habuit, quamque Surius ex
Metaphraße loco citato refert, vbi post multa
in sacre zonæ commendationem prolata, te-
statur in eo Deiparæ templo vbi hæc zona
cum Christi fascijs asseruabatur, paralyticos
erigi, cæcos illuminari, horrore, & febre labo-
rantes curari, adiecitque ad suam usque æta-
tem, (is autem vixit à reparata salute annum
circiter centesimum supra millesimum) eam
zonam seruari illæsam. Eius verba hæc sunt:
Scriptum inuenimus in admiranda Arca, in qua
est pressa hæc zona recondita, eam à tempore
Arcadij filij Theodisij magni hic fuisse repositam
31. huius mensis Augusti, saluaq; illa, & impol-
luta, ut videtis, permansit usq; ad hodiernum
diem, nullo modo fœdata, aut offuscata, aut eius
colore vilo modo vnquam mutata: sed resplendens
suprà nixem, & tanquam modo ex cocerno labo-
rata sic est proposita virtute sanæ, & viuificæ, &
adorandi spiritus, hæc Euthymius.

Traditio-
nes des-
cribitur.
Sed iam aliquæ ex Deiparæ reliquijs, qui
nobis magis sunt compertæ, indicatis etiam
non quidem omnibus, sed nonnullis locis, in
quibus custodiuntur commemorandæ erunt,
atque ad eam veritatem confirmandam, re-
stitutionum ducemus ex antiquissima, & quasi
per manus à maioribus accepta traditione,
quæ in singulis, in quibus eiusmodi reliquæ
asseruantur, habetur templis: Traditioni verò
astipulantur eorundem templorum tabulæ,
quanquam & nos Auctores, qui earum reliqui-
arum meminerunt, interdum quoque citabi-
mus.

Ac primum quidem agemus de sacratissi-
mis Deiparæ capillis, ac lacte, tum de eius ves-
tibus, & corporis indumentis, deinde de do-
mo ytenilibus, & de alijs eiusmodi rebus quas
suo beata mater est dignata contactu, siue dum

in terris ageret, siue post suam in coelum As-
sumptionem. Postremo Christi Domini indu-
menta, & alia eius generis, qua ratione ad Dei-
param pertinent, commemorabimus.

CAPILLI DEIPARÆ.

EX sacratissimis Deiparæ Capillis, (quos ex
Epiphano Præsbytero Constantinopoli-
tano, Nicephorus lib. 2. histor. cap. 23. flauos
fuisse affirmat) pars aliqua multis reperitur in
locis, Romæ præsertim, tum in S. Maria Ma-
iore, tum in S. Ioanne Lateranensi, tum etiam
in subterraneo S. Helenæ facello, quod est in
templo S. Crucis in Ierusalem, Auctore Onu-
phrio libro de septem Ecclesijs, cum eorum
templorum reliquijs recenset. Exijsdem por-
rò Capillis aliquid habet Ouetum Hispaniæ,
Auctore Marinao Siculo libr. 1. de rebus Hi-
spani aliquid Aquisgranum Germaniæ Vibs;
aliquid tandem amplissimum quondam B.
Virginis in Croylandia Insula Monasterium,
vt eius monasterij Abbas Ingulphus testatur
in sua historia, in qua affirmat, Imperatorem
Henricum contulisse ei monasterio de crini-
bus S. Dei genitricis Mariæ, quos Hugo
Rex Franciæ ei inclusos in aurea pixide dede-
rat.

51
Capilli B.
Virginis.
Nicephor.

Marinaus
Siculus.

Abbas
Ingulphus

LAC DEIPARÆ.

IAM ex virgineo Deiparæ Lacte, quod ex
Lac.
bere de caelo pleno sugebat. Christus æterni
Patris Verbum, aliquid diuersis pariter in locis
asseruatur, nominatim verò Allysij in cœno-
bio sancti Damiani ordinis sanctæ Claræ: To-
leti, & Oueti in Hispania, Auctore Marinao
Siculo loco citato, Parisijs in summo templo, &
in facello regio, teste Petro Bonfinio lib. 2. fa-
storum Parisiensium.

52
Petrus
de fastis
Parisien-
sibus.

VESTES DEIPARÆ.

SED dicamus iam de vestibus, & corporeis,
Deiparæ siue indumentis, siue ornamentis,
quod erat alterum ex ijs, quæ propoluimus
Eius Vestis pars aliqua habetur Romæ, tum
in S. Maria Maiore, tum in S. Ioanne Latera-
nensi, tum etiam in S. Laurentio extra muros,
teste Onuphrio loco citato. Forolivijs in Emi-
lia in Collegio Societatis in simulacro Dei-
paræ ex Germania allato bona pars vestis
Ecc Deiparæ

52
Vestes
Deiparæ.
Onuphrius

Bonfinius
Deiparæ afferatur. In Hispania quoque Oecum ex Maritimo in Gallia templum Lutetiae Cathedralis ex Bonfinio earundem vestium thesauro dicuntur, atque illustrantur.

Verum celeberrima facta est Deiparæ Vestis, integra illa quidem, quam Leone I. Imperatore Constantinopolim delatam, & in nobilissimo templo in Blachernis collocatam scribunt Metaphrastes in oratione de vita, & obitu Deiparæ apud Suriam die 75 Augusti, & post Metaphrastem Nicephorus ibi 2 histor.

Surius.

Metaphra-

stes

Nicephor.

Ex hac

dece

deos Dei-

para dua-

bus virgi-

niibus suas

darivestis

subet.

Metaphra-

stes.

Altera ex

his vestib.

miraculis

praeslata.

cap. 21. & lib. 15. cap. 14. Nos hæc omnia ex antiquiore Metaphraste, & qui plenius hæc narrat, referamus, Deipara (inquit Metaphrastes) post acceptum nuntium à filio per Angelum de sua ex hoc mundo migratione ad Joannem aspiciens virginem, cum paucas eum de eo esset locuta, dormie duas (inquit) tunicas, quas toto vita tempore habui tegumentum meo corporis, eas dari iubeo hisce duabus mulieribus. sic ille. Has duas mulieres quamvis Nicephorus (nisi mendum in scriptum interpreti) dicat, fuisse viduas, ac eelibes, ex Metaphraste tamen, qui aliquot ante Nicephorum seculis scripsit, eas fuisse virgines perspicue apparet, cum de vnius vestis in V. rem Constantinopolim translatione agit, quam oratione citata in hunc modum factam refert, Leone I. Imperatore (is autem regnare cepit anno salutis 458.) Galbuis, & Candidus fratres patritia dignitate præditi, qui exercitui præerant, multis comitati familiaribus studio visitandi Ierosolymam, in quendam paruum vicum prope Capharnaum, appetente nocte deuenierunt, atque hospitati apud quandam honestissimam Anum hebræam, obseruauerunt interius aliam domunculam multo lucernarum lumine illustrem, multo item iuffu, & vnguentis suauiter spirantem, in ea verò magnam degere ægrotorum multitudinem, intellexerunt verò eo in loco demones expelli, eosque, claudos, surdos, mutos, corpore mutilatos, aliisque morbis affectos facile curari, cuius rei causam multis, magnisque precibus ab illa muliere hebræa tandem extorsuerunt, quæ post multa confessa est, Mariæ Deiparæ ibi vestem custodiri, & ut ipsius Metaphrastris utat verbis, adiecit mulier illa, Etenim hæc, inquit, Deipara vitam finiens duabus mulieribus V I R G I N I B U S duas suas vestes donauit loco benedictionis, ex quibus vna fuit ex mei generis maio-

ribus, quæ id accepit, quod donatum fuerat, & in arca deposuit, & omnino iussit ut, qui erant sui generis, ut esset V I R G O vnaquæque quæ eam acciperet, est ergo arca recondita in interiori domo, & qui in ea est vestis, causa est omnium, quæ sunt miraculorum, Ea re cognita Galbuis, & Candidus in ea domo pernoctauerunt, vbi erat arca, cuius longitudinem, latitudinem, ac ligni speciem cum diligenter obseruassent, Ierosolymam abscesserunt, ibi quæ similem arcam construendam curauerunt, cum verò ad hebræam mulierem remigrassent, & in eadem illa sacra domo de nouo pernoctassent, arcam inanem quidem, ac vacuum in eo loco deposuerunt, alteram autem illam cum sacrosancta veste sustulerunt, & cum ea Constantinopolim quam celestis repetunt, & in suo suburbano prædio in ea regione, (eui Blancheræ nomen) extructo oratorio, in eo pretiosum thesaurum reponunt, mox etiam de tota re ad Leonem Imperatorem referunt, qui vehementer lætatus, in eo, vbi afferuabatur loco regis impensis exorbitando rotundo Templo magna cum veneratione sacram ex argento, atque confectam arcam, in eo collocauit, atque ibi testatur Nicephorus, vel sua ætate venerandam illam vestem integram, & olumenque seruari, quæ variis repellit morbos, & miraculis, quæ in ea sunt naturam, & vim temporis superat, hæc ex Metaphraste, & Nicephoro.

ZONA DEIPARÆ.

Zonam sanctissimæ Virginis pluribus in locis in pretio haberi, multorum testimonio constat; Romæ in S. Maria Maio re in marmoreo ferculo, vbi reliquæ afferuntur, indeque populo certis diebus solemniter commonstrantur ex ea haberi testatur Onuphrius loco citato. Biugeses eius partem ex Vibe Constantinopoli anno 1230. dono sibi datam solemniter ea de re diplomate asserunt, Aquilgranum, & Atrebatum ex eadem zona habere se gloriantur, ac prædicant. Cæterum Constantinopoli Arcadio imperante sacram zonam integram repositam, cui templum Pulcheria Augusti Arcadii filii magnificum extruxit, testatur Nicephorus lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. his verbis, Pulcheria traxit quoque Dei matris ex ipsi fundamentis templi etiam. Quorum unum est in Chal-

50prateis

depravato, seu fabricorum foro, sacri tumuli nomen habens, in hoc veluti thesauram Dei generitricis deponitur zonam. Hoc in templo ut quarto quoque hebdomada die pervigilium, & supplicatio ad lucernas & lampadas fieret, constituit, quam ea implenda frequenter solita erat. ita Nicephorus. Ex his ve- plures fuisse Deiparæ zonas, vel zecetionam in plures dissectam partes, quæ diversis in locis pie recondantur, fateamur necesse est.

INDVSIA DEIPARAE.

Indusa. **I**nterulæ Dei Genitricis, siue subuculæ duæ extant, altera Aquiligrani à Carolo Magno ibi teposita anno Domini circiter 810. Auctore Philippo Bergomate libro 10. supplementi Chron. his verbis: *Carolus Constantinopoli in Galliam rediens, corona Domini nostri Iesu Christi partem, partemq; Dominica Crucis, & clavum unum, sudariumq; nec non & beatissima Virginis Maria Camisiam secum detulit, ad Basilicam Aquiligrani transmisit.* hactenus ille. Qui postò Aquiligrani degunt, ij ex traditione acceperunt eam ipsam esse, qua Virgo mater pariens erat amicta. Coloris est candidi, longitudine ulnis duabus cum quadrante, latitudine onius ulnæ cum quadrantibus duobus, & semis.

Beluacen. Altera verò Carnuti in Vrbe Gallix, ex Carolo Calui munere conservatur, quæ eam Vr- bem memorabili, ac testatissimo miraculo, cu- jus complures auctores meminerunt, à Bar- barorum furore defendit, annum Domini cir- citer 878. rem gestam verbis Vincentij Belua- censis lib. 24. Speculi histor. cap. 46. ad cal- cem referemus: *Rollo multos magnis spibus so- licitatos secum adduxit, piræ eam aggressus, Car- nuti ahabuit. Cuius cives nec armis, nec muris con- sisti, B. Maria Supparum, id est Camisiam ado- rant, quam Carolus Calvus à Constantinopoli eum alijs reliquis aduch: fuerat. Hanc Cami- siam in motum vexit, ille super prop. gnacula custo- dum trisa pectoribus, ventis exponunt. Hostes vi- sam ceperunt videre, & in eam sagittas dirigere. Quorum oculis mox obtenebratis, nec antecedere, nec retrosendere valebant. Quod videntes oppi- dani, multa eorum se eade satiarunt. Eiusi: ta- men Rollo, quem sua fides Deus reseruit, hæc* *Malmeib.* Vincentius. Is à Malmeibonenti, qui cir- ca annum Domini 1110. floruit libro 2. de gestis Anglorum, ad verbum ea est mutua-

tus, & ex Vincentio S. Antoninus 2. par. tit 16. cap. 2. §. 5.

VELVM, VITTA, CHIROTHERCA, Soccus, Annuli, Mantica, & Fascia sepulchrales Deiparæ.

Velum Deiparæ. Nicephorus libro 2. ca. 23. (cùm ageret de colore vestium eju- dem) sua ætate monstrari solitum, testatur his verbis: *Vestimentis, quæ ipsa gestavit, coloris nati- vi contenta fuit, id quod etiam nunc sanctum ca- pitis eius Velamen ostendit.* sic ille. Ex exigui- tur velo complura loca habere se aliquid pro- ficerentur, Roma in primis in subterraneo san- ctæ Helenæ sacello apud S. Crucem in Ierusa- lem eius veli partem custodit, auctore Onu- phrio loco citato; Assisium in Umbria in S. Francisci templo; Treveris in Germania ex do- no S. Helenæ; Atrebatum deniq; ut est in diplomate Callisti Papæ III. dato anno salu- tis 1455. mense Iunio, ubi Indulgentias quas- dam ad certum tempus Ecclesie Atrebaten- si concedit, affirmatq; ibi asseruari vas: *In quo (ut ejus verbis utar) Velum est, quo caput suum texit intemerata virginitas, & can- gulum, quo usus virginis templum De- sacra- rium Spiritus sancti, circumamictus erat.* hæc ibi.

De Vitta beatissimæ Virginis pars quædam apud Brugeses fuit, ex munere cujusdam Episcopi in Syria nomine Moyfis, qui cùm esset Constantinopoli, Lamberto beatæ Vir- ginis Brugenfis Præposito dono eam dedit anno 1232. idque ipsemet Episcopus suis lites- tis testatur.

Chirotheca Deiparæ cum ejusdem capi- è transmarinis partibus Audomarpolim in beati Bertini Monasterium opera Simonis Abbatis S. Bertini delata est, ut videre licet in Chronico Bertinenfi manu scripto.

Soccus Deiparæ ante quingentos cir- citer annos Sueffione Galliarum Urbe re- conditur, teste Hugone Fasfio Canoni- co Laudunensi, qui anno 1123 vixit, & librum edidit miraculorum B. Virginis Sueffionen- sis, quorum aliqua nos ex Vincentio Belua- censi breuiter perstrinximus in tract. de mirac- Deiparæ.

ANNULI Deiparæ tribus in locis pie asser- vantur, unus Perusij in summo templo, Ecce a ubi

Onuphr.

Callistus

3. Pont.

Vitta

Chirotheca

Soccus.

Ex Hugo-

no Fasfio.

Tr. Fasfio

de mirac-

culis.

Annuli

Deiparæ.

Genebrardus. ubi magna celebritate ab Urbis Magistratu ostendi solet: alter in Burgundia in Prioratu Semimurensi apud Mandubios, teste Genebrardo libro. 4. Chronic. ad annum 870. ubi cum de eo Prioratu à Gerardo de Ruffillone Comite condito, aut dotato ageret: *Ab hoc, inquit, Gerardo, & Annulum Pronubum beatae Virginis à transmarinis partibus habent.* Tertius in Monasterio Aquicinctino forma exigua in palla ornatus, de quo vide Molanum in Martyrologio Sanctorum Belgij 16. Octobris: ejus opem sentiunt mulieres, quæ parus difficultate laborant.

Mantica. Invenio etiam Manticam Deiparæ, hoc est Perulam Vistoriam, qua fortè ula est in itinere, seu fuga in Ægyptum: lego enim apud Cluñicenses recoli festum inventionis Mantice B. Virginis, cuius officium idem est, quod Nativitatis.

Fascia sepulchrales. Fasciæ sepulchrales, quibus sacrum Dei genitricis corpus post animæ ipsius in caelum migrationem brevi tempore (nimirum usque dum corpore, & anima in caelum eum assumpta) inuolutum fuit, à Juvenali Episcopo Hierosolymitano Constantinopolim missæ sunt ad Pulcheriam Augustam; quæ, teste Nicephoro libro 15. cap. 14. in insigne Templum in Blachernis à se constructum, (de quo nos Tractatu de Templis) eas ritè intulit.

DOMUS, LECTVS, PECTEN, FVSVS,
& glomus Deiparæ.

Domus B. Virg. ⁵⁵ **D**OMUS Virginis eius ortu, & Christi Jesu conceptu maximè nobilis è Nazareth Lauretum in Piceno ab Angelis translata, miraculorum gloria, & omnium gentium peregrinatione celebratur, de qua fusè supra in hoc capite.

Leſus. C. Onuphris. Ex Lecto Deiparæ extat aliquid Romæ in S. Mariae majore in marmoreo eo seculo; quod Reliquiarum dicitur, auctore Onuphris de septem Ecclesiis.

P. A. n. Pecten Virginis, nona cum eiusdem Pello, seu velo ex dono S. Helenæ Constantini matris Treuenti conservatur, Auctore Iacobo Midendorpio lib. 5. Academiæ in Treviri.

Fusus. Fusus Deiparæ à Pulcheria Augusta in secundo templo Constantinopoli à se excitato, quod dictum est τὸν ἰδὸν ἄνθρωπον repositus est. Auctore Nicephoro lib. 15. qui cum græcè illum

appellat ἄρρακόν, quod propriè Fusum significat; Nicephori tamen Interpres maluit transferre penum, fortasse propter affinitatem quod Penum in fila deductum fuso agglomeretur.

Huc spectat Glomus Deiparæ, qui in Aduaticis in Brabantia oppido Huo, quod est prope Mosam sito sacris eiusdem Genitricis manibus deducto, pectilloque incluyus servari dicitur.

SEPVLCHRVM FONS IN ÆGYPTO,
Arbor, & Columna Cesar augustæ.

SEPULCHRUM Deiparæ, si Nicephorum loco citato consulamus. Constantinopolim translatum, & in templo Deiparæ Blachernis à Pulcheria Augusta repositum est. Quod tamen Baronius tom. 1. Annal. ad annum Christi 48. mentè demiratur, cum Brochardus in descriptione terræ sanctæ part. 2. cap. 7 §. 47. in Valle Josaphat illud esse affirmet: & qui nostris temporibus Hierosolyman adieunt, in petra excidium esse testentur, atque iostat sepulchri Domini nativi lapidis cohærentia loco immobiliter inhaerere. Accedit & Beda, qui 200. propemodum annis post Pulcheriam floruit, & in libro de locis sanctis monet, sepulchrum Dei genitricis suis temporibus in dicto loco vacuum cerni. Nisi fortè dicamus partem aliquam lapidis ejus tumuli Hierosolyman Constantinopolim transmissam: nam Romæ etiam, tum in templo S. Crucis in Ierusalem, tum etiam in templo S. Laurentij extra muros, de lapide sepulchri Dei genitricis inter reliquias asservati; testatur Onuphris loco citato.

⁵⁷ Huc etiam spectat Fons ille in Ægypto, Heliopolim inter, ac Babyloniam medio ferme loco situs: *In quo fama est,* inquit Brochardus in descriptione terræ sanctæ part. 2. cap. 4. B. *Virginem Iesum parvulum lapè lavisse panniculosque ejusdem, atque linteola tum deorsu fuisse, cum esset in Ægypto, & metu Herodis exulari.* Prope illum verò fontem lapis est, super quem Christi panniculos, & linteola, quæ laeva beata mater exiccanda extendebat: & ex eo fonte ab ipsis Saracenis irrigatur balsami hortus, ac maximè fecundatur. Ejus quidem meminit Iacobus de Vitriaco in histor. Orientali cap. 86. Iansenius verò refert habitationem illam, ubi Deipara cum Christo permansit.

permanit decem millibus passuum à Cairo distare; celebrem verò esse Saracenis, qui lampadem ibi ardentem perpetuò conseruant, ibique pretiosas balsami arbutulas Iesu beneficio increuisse, quæ sola aqua putei, quo ad obsequia Domini Virgo mater vsu fuerat irrigata, vegetare, pullulare, ac perdurare valebant. sic Ianfenius: consule etiam Baronium tomo 1. Annalium.

Ianfenius. Baronius.

Arbor, quam transeuntem Deipara, vno nata vsu miraculis clarat.

Apud Hermopolim quoque in Thebaide arborem esse memrant PARSEN dictam, quæ, vbi Dei genitrix cum Christo filio, & S. Iosepho ipso Herodem fugiens peruenit Hermopolim, ad solum vsque se flexit, & Christum Dominum adorauit. Eius arboris, siue fructus siue folium, siue quælibet corticis particula ægrotis admota morbos à compiunibus depulit ita Sozomenus lib. 5. hist. c. 20.

Columna, ubi stetit Deipara.

Neque prætereunda silentio est columna ex iaspide, super quam D. Iacobo Apostolo adhuc superstiti, Deipara Casaraugustæ in Hispania te videndam præbuit, eumque est allocuta. Ea in templo ibidem excitato religioso afferuatur, de quo nos vberius supra in hoc capite.

SEDES, AC LAPIS, VBI DEIPARA Toleti constitit, eiusdem Epistola, & oleum S. Thomæ Cantuariensis datur.

Lapis super quem stetit Deipara. Mariana.

Huc referre possumus sedem, ac lapidem illum, ex quo S. Ildesontum Deipara post suam disputationem, ac libro ab eo scripto defeciam virginitatem Toleti est allocuta, simulque vestem ei sacrificandum dedit; eorum Mariana lib. 6. de reb. Hispaniæ capit. 10. meminit his verbis: Cum Ildesontus ad aram progressus, nixus de more genitricis preces funderet, in Cathedra, unde se ad populum concionari erat solitus, aspectum B. Virginem vidit, quæ eum allocuta vestem ad celebrandum suis manibus capit inseruit; Lapis, ubi B. Virgo vestigio constitit, in ipso templo Toletano aditu monstratur elatis ferreis inclusus tanta rei monumentum, quæstus de caelo allata in Maurorum incurisione, Oueti seruatur in obserata arca ab oculis subdita mortalibus, eoque maiori religione culta hæc ex Mariana.

Vestis quam S. Ildesontus Archiepiscopo Toletano dedit. Planeta.

His attexenda est tum Planeta, quam S. Bonito Aluernensi Episcopo, eadem Deipara ad celebrandum missæ sacrificium est elargi-

ta, quod nos hoc eodem capite ex Vincentio Beluacensi lib. 7. speculi histor. cap. 97. retulimus: tum etiam alia casula purpurea illa quidem, ac pulcherrima inclusa in parua, & elegantî pyxide; quam ad amoris significationem dedisse narratur S. Thomæ Cantuariensi, cum adhuc adolescens corporis sui castitatem eadem Deiparæ vouisset: res gesta narratur in Speculo exempli. dist. 9. nu. 12.

59 His adde, quas scripsit Deipara dicitur epistolas; vnam quidem icupfir ad S. Ignatium, quam licet Baronius tom. 1. ad annum Christi 48. minimè recipiat: eam tamen agnoscit S. Bernardus sermone 7. in psal. 90. Carthusianus in commentarijs super Dionysium Areopagitam de diuinis nominibus, Sixtus Senensis in Biblioth. Sancti. lib. 2. in Maria, qui citat Marcum Michaellem Presbyterum Cortonensem lib. de vitis illustre & Canisius lib. 5. de B. Virgine cap. 1. Franciscus Arias de imitat. virg. cap. 20. & alij apud Canisium, qui etiam testatur Florentinos, & Melianentes gloriari se à Deipara Epistolas accepisse: & Epistolam quidem ad Florentinos refert totidem verbis, quæ sic habet: Florentia Deo, & Domino Iesu Christo filio meo, & mihi dilectæ, tene fidem, iusta orationibus, roborare patientia, his enim sempiternam salutem apud Deum, & apud homines gloriam conseruatis hæc apud Canisium.

quam S. Bonito Aluernensi Episcopo dedit.

Beluacensi.

Casula purpurea quam S. Thomæ Cantuariensi dedit.

Deipara est elargita. Spec. Exempla.

Epistola ad Deipara scripta.

Baronius Bernardus Charithusianus Biblioth. Sancti.

Marcus Mich. Cortonenfis.

Canisio Franciscus Arias.

Florentini Messanensis Epistola Deipara gloriatur.

Oleum quod B. Virg. So. Thomæ.

Cantuariensi aseruandum deducitur.

Thomæ Valighi.

60 præscriptum Christo Domini.

Huc reuocari potest oleum, quod teste Thoma Valsingham in historia Anglicana, & in Ypodigmate Neultrix ad annum 1359. S. Thomæ Cantuariensi dum esset in exilio conseruandum Deipara dedit, e quæ prædixit, Reges Angelios, qui hoc vnguento vngentur, pugnes Ecclesiæ futuros, quod vnguentum in Aquila aurea, & olla lapidea conseruatum diu latuit, nimirum vsque ad annum 21. Richardi. II. Regis prædecessoris Henrici IV. qui eo inunctus est ab Archiepiscopo Cantuariensi.

CHRISTI PRÆSEPIVM. Fascia, Cuhabula, Velum, ac Vestis inconiuncta.

His attexere possumus & ea, quæ Deipara ad Christi obsequium suis manibus, vel tractauit, vel coofecit: huiusmodi est actatissimum Præsepium, in quo ipsa puerperatum natum reclinat, quod Romæ sub altare Ece. 3. præ-

Onuphr. presepii in nobilissimo Sacello à Sixto V. extructo apud S. Mariam Maiorem est reconditum: de quo Onuphrius libro de septem Ecclesijs.

Cunabula ac fascia. Huiusmodi est cunabulum, & aliquid ex Fascijs, ac pannis infantis Saluatoris, quæ omnia ritè conseruantur in eodem templo S. Mariæ Maioris in ferulo marmoreo reliquiarum, auctore Onuphrio loco citato.

Nicephor. Fasciæ verò Saluatoris ex Nicephoro locis citatis ab Eudocia Augusta ex Ierosolyma Constantinopolim transmissæ ad pulcherrimam Augustam, ab ea in templo magnificentissimo cum Deiparæ Zona collocatæ sunt.

In Ecclesia quoque Lateranensi habetur de **CYNABVLIS** Domini, vt videre est apud Ioannem Diaconum cap. 4. libri, quem de Basilica Lateranensi conscripsit ante 450. circiter annos. Idem legimus in tabula reliquiarum huius templi, quæ in abside est posita, auctore

Onuphr. Onuphrio de septem Ecclesijs. Romæ etiam in templo Lateranensi, auctore Onuphrio loco citato, inter alias reliquias, quæ in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdaleneæ asseruantur, recenterur & Christi Domini indusium. his verbis: *in*

Indusium *in* *linna* Domini nostri Iesu Christi, quam et B. Virgo fecit, in capsula argentea: sic ille, qui aibi in eodem libro est vocari in quadam tabula reliquiarum, purpura Camisiam Saluatoris.

Filius Christi in cruce pendens. 61. Ad hæc Velum, quo prætextum fuit Christi Saluatoris corpus in cruce pendens, Sancti meditantur fuisse Deiparæ, ab eaque Christo ante crucifixionem aptatum: nam S. Anselmus in Dialogo de Passione Domini inducit Deiparam sic loquentem: *Cum venis-*

Anselmus *sent ad locum Caluarie nudauerunt Iesum unicum filium meum totaliter vestibus suis: ego tamen velamen capiti meo circumdidi: gausi lumbus meus.* Et S. Bonaventura in meditationibus vite Christi cap. 78. Mater, inquit, *conspicit filium suum totaliter nudum, & tristatur. nam quæ nec femoralia dimiserunt. & celerat ergo. & appropinquat filio, & complexatur. & cingit eum cap. 15. sui velo.* sic ille. Hoc porro Velum Romæ in S. Ioanne Lateranensi reuerenter asseruatur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdaleneæ, auctore Onuphrio loco citato: cum enim plures reliquias commemoret, ibi Velum esse, quo velatum est corpus Saluatoris in cruce pendens; & alibi istud vocat

Onuphr. velum femoralium Christi Crucifixi. Tunica quoque Christi in conuulsi defu-

per contexta per rotula, quæ Ecclesiam significat, quam Dominus à militibus diuidentiquam est passus, ex Gregorio Turonensi de gloria martirum cap. 8. suis quidem temporibus in Galatia erat reposita: nunc vetè quamuis Middendorpius afferat Treueri ex dono S. Helenæ repositam, tamen ex Onuphrio lib. de septem Ecclesijs. Romæ in templo S. Ioannis Lateranensis continetur in ferulo marmoreo super altare S. Mariæ Magdaleneæ, quam Ioannes Diaconus antiquissimus in libro de Basilica Lateranensi loco citato cum reliquis huius Basilicæ commemorat

ponit his verbis: *Tunica inconsutilis, quam fecit sancta Maria Virgo filio suo Iesu Christo. Sand hanc tunicam (inquit Baronius tom. 1. Annaliū ad annum Christi 34.) conuictam fuisse à B. Virgine: par est credere, nam in oriente nominum veites à læminis confici solitas testatur Zerobabel 3. Ezech. 4. um de muliere 3. Ezech. 4. fortitudine dixerit. Ipse, inquit, faciam stolas omnium hominum, & Proverb. 31. de muliere illa forte dicitur: *Constitit in ea cor viri sui. & stolis non indigebit; & mox: Omnes domus eius vestiti sunt auplicibus.* hæc ex Baronio. Atque hæc de reliquijs Deiparæ, quas piè veneratur Ecclesia.*

VIRGINEM DEIPARAM humani generis esse Aduocatam, Sanctorumque omnium in terris degentium preces peculia ri ratione apud filium promouere.

CAP. XXX.

SUMMARIVM.

Deipara est mater nostra ad intercedendum.

Deipara patrocinium apud Christum esse efficacissimum.

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Onym quod in Apocalypsi de Throno Dei commemoratur, est illud quod S. Ioannes cap. 8. cum aperitum esse: signum septimus, narrat his verbis: *Et ait, inquit, Angelus venit, & stetit à dextera*

Explicatur visio
8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

altare habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus. Sanctorum omnium iudex altare aureum, quod est ante thronum Dei, & ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. hæc ibi. Nunc qua ratione per Dei thronum, ante quem est altare aureum Virgo Deipara commodè significari possit, ostendendum erit: quod ut melius fiat, breuiter hæc, quæ ex S. Iohanne recitauimus, explicanda sunt.

Et quidem hoc totum, quod in cælo describitur similitudinem quandam habere videtur cum iis, quæ in veteri testamento in templo visebantur, in quo erat thuribulum aureum Heb. 9. Et altare thymiamatis aureum Exod. 30. ad differentiam altaris holocaustorum, quod erat æneum; & in Altari illo thymiamata in Dei honorem adolebatur: Similiter in cælis S. Iohannes contempserit se memorat Angelum habentem thuribulum aureum ad offerendas super altare aureum orationes Sanctorum omnium, quæ metaphorice per incensa, sicuti Apoc. 4. per odora menta, exprimuntur. Porro altare aureum est Christus Dominus ex Richardo, super quem omnes orationes sunt offerendæ, ut Deo sint gratæ Christi enim vocatur à Patre Isa. 60. Placeat altare meum. Hæc enim orationes Sanctorum in terris degentium ex vnione, quæ habent cum mentis Christi, qui in Sanctos, quorum est caput, ex Sac. Conc. Trid. sess. 6. c. 16. iugiter virtutem influit, vim obtinendi habent maximam. Thuribulum quoque aureum dicitur Christi humanitas ex Origine hom. 10. in Num. & Augustino serm. 98. de temp. & Ruperto lib. 5. in Apoc. Et hoc quidem thuribulum est aureum propter super eminentem scientiæ charitatem Christi; tenebratum aureum, seu perforatum propter videri cicatrices pro nobis susceptas, positum super altare crucis ex Ruperto; & in hoc thuribulo orationes Sanctorum offeruntur: quare omnes orationes, quorum est clauula illa terminantur: Per Dominum nostrum Iesum Christum: manet enim verbum Christi Ioh. 16. si quis peccet in nomine Patris in nomine meo dabit vobis: ideo Heb. 13. Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum laborum, consentium nominis eius etenim I. 2. Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. & Hebr. 7. Semper uiuens ad interpellandum pro nobis. Nam & Deipara, & sancti beneficia à Deo per filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor, & Saluator est, impetrant; quemadmodum docet Sac. Conc. Trid. sess. 25. hinc est, quod orationum incensa, quamuis ab Angelo præsentata, tamen super hoc altare aureum, & in hoc thuribulo, quæ Christum Dominum significabant, offerri dicuntur; & Ecclesia orationes, in quibus apud Deum Deiparæ sanctorumque suffragia imporat, concludit clauula illa Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c. ut iam dicebamus.

2. Difficultas tamen est, quisnam fuerit Angelus iste, qui has obtulit orationes, & quamuis plerique existiment esse Christum Dominum ex sententia Ambrosij Richardi, & aliorum, quoniam Malach. 3. dicitur Angelus testamenti, & Isa. 9. iuxta Septuaginta, Magni consilij Angelus; magis tamen cum Ribera existimo non fuisse Christum Dominum, sed vnum ex Angelis; tum quia, ut animaduertit Ribera in hunc locum, Christus non solet dici Angelus absolute, sed cum aliquo addito puta Angelus testamenti, vel magni consilij; tum quia post commemoratos septem Angelos tubas habentes, subnectitur: Et alius Angelus sicut habens thuribulum, ubi verbum, alius, reliquis septem illum similem indicat. Tum etiam ex sensu Ecclesiæ, quæ in officio Angelorum in eorundem honorem hunc verbum (Sicut Angelus iuxta aram templi habens thuribulum aureum in manu sua) vsurpat, & idem repetit quod autem subiungitur, Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo; ostendit preces illas sic oblatas à Deo optime esse exauditas.

Super est nunc illud explicandum, cur dicitur Angelus obtulisse has orationes super altare aureum, quod est ante thronum Dei: quod facili negotio posset expediri, si quis diceret per metonymiam nomine throni intelligi Deum ipsum sedentem in throno: verum si quis velit hoc etiam in loco allegoricè throni nomine accipi Deiparam, & ideo commemorari, quod ea tanquam omnium Aduocata oblatas Deo ab Angelo Sanctorum orationes ut ab ipso Deo exaudiantur suis precibus suffragetur, & adiuet; hoc quidem verum est, idque in hoc capite probandum suscepimus.

Sanctè Petr. Damian. ad hunc locum Apoc. Pet. Damian. spectans in serm. de Nat. Virg. agens cum Virgine

Cæ. Trid.

Offic. Eccl.

Quisnam sit ille Angelus offerens orationes. Ambrosij Richardi Malach. 3. Isa. 9. Ribera.

Offic. Eccl.

Quomodo hic sumatur thronus. Per thronum B. Virg. 80. qua Aduocata nostra esse intelligi potest.

ne de magna, qua ad intercedendum apud Christum pollet auctoritate: *Accedis, inquit, ante illud aureum humanae reconciliationis altare non solum rogans, sed imperans, Domina, non Ancilla.* hæc Damianus: quæ verba infra explicabimus. Ephræm serm. one de laud. Virg. eam vocat *Thuribulum aureum.* & Georgius Nicom. orat. de oblat. Virgin. Deiparam appellat *Thuribulum aureum, in quo Verbum, quod carnem assumpsit bono odore impleuit orbem terræ, in quo fuerunt combusta crimina inobedientie, per quod liberatur aer à molestia inquinamentorum, per quod bonus odor spiritus spiravit in homines.* hæc Georgius Nicomedensis.

3 Sed ut ea, quæ dicturi sumus, ordine proponamus; positis ijs, quæ in cap. 16. de Virgine diximus, eam Matrem esse misericordiae, diuinamque misericordiam per eam ad homines derivari, in hoc capite duo agemus, Primum Deiparam humani generis esse aduocatam: alterum preces eius apud Christum esse efficacissimas, ideoque per eam nostras preces Christo offerendas.

Et quod spectat ad primum, quamuis omnibus Sanctis, vnâ cum Christo regnantibus orationes suas pro hominibus Deo offerre competat, ac prouide ad beneficia à Deo impetranda per Iesum Christum filium eius suppliciter sint inuocandi ex Sac. Conc. Trid. sess. 25. Deipara tamen peculiari ratione est omni-

um vniuersalis Aduocata: & ideo Ecclesia in solempni Cant. Salue Regina, sic eam inuocat: *era ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere. & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exiliu[m] ostende.* & in Antiph. illa peruerusta ab ecclesia in offic. eccles. crebro usurpata, & ex Augustino serm. 18. de Sanctis desumpta inter alia sic eam precatur: *S. MARLA succurre miseris, inuapullanimes, refoue ftebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto semineo sexu, sentiant omnes tuum iuuamen quicumque celebrant tuam sanctam commemorationem.* & in orat. lect. in missa vigil. Assump. sic orat: *munera nostra Domine apud tuam clementiam Dei genitricis commendet oratio. Quam ideo de presenti saculo transulisti, ut pro peccatis nostris apud se fiducialiter intercedat. Cui confidat illud Cant. 3. de ferculo Salomonis magnificientissimo, in quo Deiparam adumbratam diximus cap. 5. & 8. cuius ferculi media, Salomon charitate constasse dicitur propter fi-*

lias Ierusalem; hoc est interiora huius mystici ferculi Christus, verus Salomon, charitate, atque dilectione quasi pauimento constravit, atque obduxit; idque propter animas deuotas quæ ad Sion celestem suspirant, ibique mente, atque cogitatione habitant; vt intelligas Virginis sanctissimæ pectus charitate flagrare erga animas; præsertim eas, quæ ad coelestem spectant Ierusalem, omni ope iuuandas: & certe iure suo vniuersalis Aduocata munus obit, cum enim mater sit omnium, eique à Christo in cruce magno affectu in Iosanne in filios traditi sumus, vt cap. 27. & 28. diximus; pro filijs magno miseracionis affectu id præstat, quod subiectis sanctorum Patrum testimonijs facile demonstratur.

4 Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 19. Sicut *Eua, inquit, seducta est, vt effugeret Deum; sic Maria suasa est obedire Deo, vt Virgine Eua Virgo Maria fieret Aduocata.* Nazianzenus in Tragœdia de Christo patiente cum Virgine loquens.

te tuum erga filium mihi patronam sentiam acceptissimam.

Andreas Cretensis orat. de dorm. Virg. *Andr. Placa, inquit, Dominum pro conuiuio figmento: Crisena[m] quamdiu quidem versabaris in terris et habuisti parua terra portio, ex quo autem translata es à terra, te vniuersus mundus continet commune propitiatorium, id est vita supplicatrix, & vita viuientium, & causa vite.* Idem Andreas in salutatione Angelica: *Gaude, inquit, diuinum inter Deum, & homines conciliationis perfugium, & in oratione de dormit. Virgine Christianorum fidei propugnaculum, & eorum, qui spem in ea collocant, propugnaticam vocat.*

S. Ephrem orat. de laud. Virg. eam *Vallum fidelium, mundi Salutem, & Propitiatorium laborantium appellat.* Epiphanius oratione de Virgine affirmat *Virginem cunctis superiorem existere, qua lapsam Eua erexit, & per quam homines fiduciam habent in caelo erga Deum altissimum.* Germanus homil. de Zona: *Quis, inquit, post tuum filium: a generis humani curam gerit, sicut tu? Quis ita nos defendit in nostris afflictionibus? Quis tam cito proueniens nos ab irruentibus liberat tentationibus? Quis in supplicationibus adeo pugnat pro peccatoribus? Nullus enim est, qui saluus fiat, id sanctissima, nisi per te: nemo est, qui libereur à malis, nisi per te, id purissima; nemo*

S. Ephrem orat. de laud. Virg. eam *Vallum fidelium, mundi Salutem, & Propitiatorium laborantium appellat.*

Epiphanius oratione de Virgine affirmat *Virginem cunctis superiorem existere, qua lapsam Eua erexit, & per quam homines fiduciam habent in caelo erga Deum altissimum.*

Germanus homil. de Zona: *Quis, inquit, post tuum filium: a generis humani curam gerit, sicut tu? Quis ita nos defendit in nostris afflictionibus? Quis tam cito proueniens nos ab irruentibus liberat tentationibus? Quis in supplicationibus adeo pugnat pro peccatoribus? Nullus enim est, qui saluus fiat, id sanctissima, nisi per te: nemo est, qui libereur à malis, nisi per te, id purissima; nemo*

Ephram.
Georg.
Nicom.

Duo in
hoc capite
agenda.
Deipara
peculiariter
omnis
est Aduo-
cata
Tridentin.

Offic. Ecc.

Augustin.

Cant. 3.

Ioan. 19.

Irenæus.

Nazianzenus.

Andr.

Andr.

Ephram.

Epiphanius.

Germanus.

nemo est, cuius miseratur gratis, nisi per se, & honestissima; quamobrem quis non te beatam pronuntiabit, hæc Germanus.

Bernard. Bernardus in sermone 1. de Assumptione: *Advocatam*, inquit, *præmissi peregrinationis nostræ*, qua tanquam iudicis, mater, & mater misericordis suppl. ceter, & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. & sermone Signum magnum: *Opus*, inquit, est mediator ad mediatorem Christum, quia licet misericors; habet tamen iudicariam potestatem; nec aliter nobis vltor, quam Maria. & mox: *Quod si (v: verè sunt) plena magis omnia pietatis, & gratia, plena mansuetudinis, & misericordia, qua ad Mariam pertinent inueneris: age gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione promidit, in qua nihil possit esse iustitiam. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus, & insipientibus copiosissima charitate debitorum se fecit: omnibus misericordia sinum aperit, ut de plenitudine eius accipiant uniuersi; Captiuus redemptionem; ager curatorem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus salutem, denique tota Trinitas gloriam; Filij persona carnis humana substantiam, ut non sit, qui se abscondat à calore eius.* Idem sermone de aquæ ductu: *Ad Patrem*, inquit, *verebaris accedere, solo auditu territus ad folia fugiebas, Iesum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem Patrem talis filius obtineat? Exaudietur utique pro sua reuerentia, sed forsitan in ipso maiestatem vereare diuinam, quia licet factus si homo, manserit tamen Deus Advocatam habere vis, & ad ipsum? Ad Mariam recurre: pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate natura. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro sua reuerentia: exaudiet utiq; Matrem filius, & exaudiet filium Pater. Filioi hac peccatorum scela, hac mea maxima fiducia est, hac tota ratio spes mea: quid enim? Potest ne filius aut repellere, aut sustinere repulsam? Non audire, aut non audiri filius potest? Neutrump plane; inuentus (ait Angelus) gratiam apud Deum. Felicitate sen per inueniet gratiam, & sola est gratia, qua eg. m. us.* Sanctus Franciscus, quemadmodum his verbis scriptu reliquit S. Bonaventura in eius vita, cap. 9. matrem Domini indicibilis complectebatur affectu, in ipsam post Christum precipue fidens, eam sui, ac suorum Advocatam constituit, & in eius honorem à fello sanctoru Apostolorum Petri, & Pauli usque ad Assump-

tionem deuotissimè ieiunabat.

S. Thomas opuscul. s. agens de plenitudine gratiæ Virginis, cum eam probasset plenam esse primò in anima, secundò quo ad redundantiam anime ad corpus, de qua incarnatus est filius Dei: Tertio, inquit, plena fuit gratia non solum in se, sed etiam quantum ad refusionem in omnes homines, magnum enim est in quolibet Sancto quando habet tantum de gratia, quod sufficit ad salutem multorum: sed quando haberet tantum, quod sufficeret ad salutem omnium hominum de mundo, tunc esset maximum, & hoc est in Christo, & beata Virgine: nam in omni periculo potes obtinere salutem ab ipsa Virgine gloriosa. Cant. 4. Mille elypei (id est remedia contra pericula) pendunt ex ea. Item in omni opere virtutis potes eam habere in adiutorium, & ideo dicit ipsa Eccles. 24. In me spes vita. & virtutis hucuique S. Thomas.

S. Thom.
B. Virgo potest pro omnibus intercedere.
Cant. 4.
Eccles. 24.

S. Bonaventura in hymno Te matrem Dei laudamus, &c. ad Virginem: Tu, inquit, Agonizatrix pugnantium, Advocata pauperum, miseratrix, & refugium peccatorum; Tu erogatrix munerum, post Deum sola spes nostra. Tu saluate inuocantium. Tu promotrix iustorum, congregatrix errantium, &c. & in Litania beate Virginis: Sancta Maria, inquit, qua pro peccatoribus supplicas. Item in carminibus super Salue Regina, ad illud verbum Advocata sic habet:

S. Bonauè.

*Advocata libera coram Salvatore,
Postulare propera, consuetoq; more,
Et progenis misera benigno fauore
Naturam tuam mitiga materno amove.*

Idem in 3. sentent. distinct. 3. par. 1. artic. 2. q. 1. Virginem Advocatam esse generis humani docet & propterea congruebat, inquit, ut Virgo nullum haberet peccatum. & ita vinceret diabolum, ut nec ei succumberet ad modicum. hæc Bonaventura.

S. Antoninus 4. part. tit. 15. c. 14 § 7. probas S. Antoninum esse Advocatam peccatorum, citat Anselmum in hæc verba: *Vi enim impossibile est, dicit Anselmus, quod illi, à quibus Virg. Maria oculos misericordia sua auerit saluentur: ita necessarium, quod hi, ad quos conuertit oculos suos pro eis advocans, iustificentur, & glorificentur.* & mox subiicit: *Hæc est, inquit, figura B. Virgo fita in illa prouentissima muliere Theocrite, quam quæritur in ita sapienter aduocauit apud Regem David in muliere causa Absalonis uani superbi & fratricida exulæ Theocrite. facti propter tantum scelus à ierusalem, quod 3. Reg. 14.*

Anselmus
B. Virgo fita
3. Reg. 14.

induxit patrem David ad misericordiam erga filium, & ab exilio reuocandum: sic ergo Virgo Maria pro mundo rebelli ipsi Deo, & occisore fratris sui, id est animi sui, propter quod exul constituitur à suprema Ierusalem, ita aduocat, & interpellat; ut Deum Patrem placet, & conuersum ad penitentiam, ad gloriam inducat: unde Bernardus, Securum accessum habes apud Deum & homo, ubi Mater stat ante Filium; Filius ante Patrem; Mater ostendit Filio pectus, & ubera; Filius ostendit Patri laeas, & vulnera, ubi ergo nulla poterit esse repulsa, ubi sunt tot amoris insignia: ad Thronum igitur eius, scilicet Virginem Mariam, in qua quiescit, accedamus cum fiducia (ait Apostolus ad

Hebr. 4.

Hebraeos) ut misericordiam & gratiam consequamur in tempore oportuno. haecenus S. Antoninus. Idem cap. 19 §. 2. Sapientia, inquit, aduocati catis, & eloquentia manifestatur ex tribus, scilicet sapientia, quod obtineat apud Iustum, & sapientem in tribus elu dicem. Secundo, contra aduersarium astutum, & cet, qua in sagacem. Tertio, quod in causa desperata. sed Virgo Maria Aduocata nostra obtinuit apud sapientissimum, & iustum iudicem Deum contra astutissimum aduersarium diabolum in causa desperatissima: ainter Deum, & hominem, in qua nullus hominum, qui eam praecesserant, loqui audebant. haec S. Antoninus. Certè in hoc Virgo praecipue alijs Aduocatis praecellit, illi namque reuera tuimnis conuictum à supplicio, quod meretur, seruare nequeunt: at sanctissima Virgo nobis peccatoribus crimina nostra satentibus, & ad ipsam confugientibus veniam impetrat, merito ergo congruit ei illud Eccl. 24. vt notat

Eccl. 24

Hug. Car.

B. Virgo

nebula affi

milatur.

ram, propter

inueriale

patrocinium,

quo in

stat nebula

omnem terram

sua gloria, & pra-

fidio longè,

lateque complectitur,

& à diuinæ

iræ ardore tegit,

imò & obdorationis

glacies,

flante daemone per

Aquilonem significato in-

ducta; ab hac nebula dissoluitur Eccl. 43.

quemadmodum cap. 27. diximus. Eidem Deiparae congruit & illud Isai. 4. Et tabernaculum erit in umbraculum diis ab aestu, & in securitatem, & absconsonem à turbine, & à pluuia; Deiparam enim per tabernaculum significatam diximus cap. 5. qua ab aestu ardoris concupiscentiae, seu ab aestu diuinæ vindictae defendimur, quæ etiam nos tutatur à tentationum, & perturbationum procellis.

Denique hac spectant non solum quæ cap. 26. de Virginis misericordia, sed etiam quæ

cap. 24. de Virginis fortitudine contra demones diximus, & quomodo sit turris David, firmisimum, ac tutissimum omnibus perisugium.

DEIPARA EST MEDIATRIX
nostra ad intercedendum.

Hic est, quod Virgo sanctissima peculia quadam ratione à Sanctis dicitur Mediatrix nostra, non quidem ad redimendum, quod ex S. Thoma 3. part. quaest. 26. art. 1. vnus Christi Domini munus est, sed eminentissima quadam ratione prae alijs Sanctis ad intercedendum, & impetrandum; de quo egregie contra haereticos Canisius lib. 5. de B. Virgine, cap. 2. Sancti sancti Patres eam Mediatricem vocant (nam & hoc ad munus Aduocatae spectat.)

S. Ephraem de laud. Deip. Aus, inquit, Dei & hominum Mediatrix optima, Aus totius terrarum orbis conciliatrix efficacissima.

In Missa Aethiopum sic habetur: O verè Mediatrix ante Dominum nostrum Iesum Christum, te supplices exoramus, ut memor sis nostri.

Damaecenus orat, 1. de doct. Mediatricis munere eam perfunctam dicit.

Anselmus de excell. Virg. cap. 9. Qua, inquit, laude digna est, qua sanctorum beneficiorum sola praecunctis efficit meritis Mediatricis.

Bernardus saepe serm. 2. de Aduentu: Domina, inquit, nostra, Mediatrix nostra, Aduocata nostra, & ser. 1. de Assumpt. ipsa est, inquit, Mediatrix nostra, ipsa est per quam suscepimus misericordiam tuam Deus, ipsa per quam & Dominum nostrum Iesum Christum in domos nostras excipimus. & serm. Signum magnum: Age gratias ei, qui talem tibi Mediatricem benignissima miseratione prouidit. & Epistola 274. Mirare gratia inuentricem, mediatricem salutis, restauratricem seculorum.

Arnoldus Carnotensis Bernardo familiaris in tract. de laud. Virg. & habetur tom. 6. Bibliothecae sanctorum Patrum: Habet, inquit, homo mediatorem causa sua filium ante Patrem, & ante filium matrem? Christus patri ostendit laeas, & vulnera; Maria Christo pectus, & ubera, nec potest illo modo esse repulsa, ubi concurrunt, & orant omnes lingua disersus hac clementia monumenta, & charitatis insignia. haec ille.

Albertus super missus est, cap. 5. Celsior, inquit, illa omnibus creaturis, regem gloria, quæ in sa

in se suscepit, per totum mundum communicavit, collocavit, & tanquam familiarissima mediatrix totum mundum sibi reconciliauit. sic ille.

Bonaen. Bonauenura in speculo, cap. 8. Maria, inquit, fidelissima mediatrix salutis, veluti fidelissima columba inter summum Noe & mundum spiritali diluio submersum. Eva autem, veluti coruus in diluio infidelissima mediatrix fuit perditionis, & c. 9. Maria, inquit, propter nos bene comparatur Aurora, ipsa nobis est ad Deum mediatrix, ad Angelos pacificatrix, ad demones defensatrix, ad nos ipsos illuminatrix. hæc ille, qui singula explicat, & probat: vult enim Virginem veluti Auroram esse optimam mediatricem inter noctem, & solem, & inter hominem injustum, & iustum Deum, cuius iram refrigerat atque mitigat. Idem in hymno *Te matrem Dei laudamus*: Eia, inquit, mediatrix Dei, & hominum amatrix.

B. Laurent. Beatus Laurentius Justinianus sermone de Annunciatione: *Efficitur, est, inquit, interuenitrix mundi, demonum fuga, peccatorum spes, Dei & hominum verissima mediatrix.*

S. Antoni. Sanctus Antoninus 4. part. titul. 15. cap. 44 §. 2. docens beatam Virginem omnes ad Deum reducere: ipsa sola, inquit, omnes inferiores reduxit tanquam mediatrix reconciliationis, & adiutrix redemptionis, & Angelorum numerum restaurauit, & subuenit ruina ante conspectum Domini, ut dicitur in figura de S. Iuditha, c. 13. & hominem lapsu reuocauit ad superos. hæc S. Antoninus.

Judith. 13. Nos ergo si Virginem apud Christum nobis adesse velimus, nobis illam Advocatam unam ex omnibus maxime deligamus: is enim Advocatus est diligendus, qui auctoritate apud Principem valeat, sitque illi gratus, ac velit causam rei tertiæ: talis est Deipara mater summi Iudicis propter suum inigne meritum, & propensissimam erga nos voluntatem; præsertim quia ex sua pietate quando hoc Advocatæ nomine compellatur ad opem nobis ferendam maxime commouetur. Quod in reuelationibus B. Gertrudis lib. 4. cap. 53. aperte perspicitur, quæ cum in festo Natiuitatis B. Virginis ad Completorium cantaretur *Salve Regina*, inter alia hæc vidisse narratur his verbis: *Cumque Gertrudis per verba illa, Eia ergo Advocata nostra, benignissimam matrem in suum auxilium inuocaret, videbatur ipsa mater inclita veluti funibus quibusdam validis & cæcis inclinari ad eam, per quod intellexit, quod*

quoties aliquis ipsam suam advocatam cum devotione nominando inuocat, per hoc nomen materna pietas eius in tantum commouetur, quod nullatenus se valet cohibere, quin benignè precibus illius acclinetur. In illo verbo (illos tuos misericordes oculos) beatissima Virgo mentium filij benignè tangens ipsum versus terram inclinavit ad nos dicens, isti sunt misericordissimi oculi mei, ad quos omnes me inuocantes salubriter possum inclinare, unde & uberrimum fructum consequuntur salutis æternæ. Hinc à Domino hanc percepit eruditionem beata Gertrudis, ut ad minus quotidie matrem suam beatissimam per ista duo verba scilicet, *Eia ergo Advocata nostra, & illos tuos misericordes oculos, inuocaret; certa quod per hoc in hora sua nouissima non mediocre solatium obtineret.* hæc ex reuelationibus B. Gertrudis.

Salus Re-
gina.

DEIPARAE PATROCINIVM
apud Christum esse efficacissimum.

Quod autem spectat ad secundum, Virginis scilicet apud Christum intercessio. B. Virginis nem esse efficacissimam, de hoc eleganter preces a S. Bernardus serm. 1. de Assumpt. *Ascendens, pud Deum* inquit, in altum Virgo beata, dedit ipsa quoque efficacissima dona hominibus: *Quidni daret, siquidem nec mater, facultas ei desse poterat, nec voluntas; Regina* Bernardorum est, misericors est, denique Mater est u. B. Virgo nigenis filij Dei: *nihil enim sic potest potestatis maxima* ejus, seu pietatis magnitudinem commendare, nisi apud Christum pollet auctoritate, aut dubitare quis potest omnino in affectum auctoritatis charitatis transisse Maria viscera, in quibus te ipsa, qua ex Deo est, charitas novem mensibus corporaliter requiesuit. hæc Bernardus. Bernard.

Ex quo rectè intelligimus efficacitatem precum B. Virginis ex maxima ejus, qua apud Christum pollet auctoritate, & ex ejus propensa ad beneficia in nos conferenda voluntate proficisci, & licet efficaci argumento hoc loco id probet S. Bernardus, quia scilicet Mater est Dei, qui charitas est, & misericordia: hoc ipsum tamen idem Bernardus sermone Signum magnum, alio argumento ex munere Mediatricis sic confirmat: *Jam si Ecclesia, inquit Apoc. 12. luna intelligenda videtur vocabula, quod videlicet non ex se splendat, sed ab eo, qui dicit, Sine me nihil potestis facere: habes Mediatricem eiusdem expressam: Mater, inquit, amicta solo, & luna sub pedibus*

*abus eius: Amplectamur Maria vestigia fratres
mes, & deuotissima supplicatione beatis illius pe-
abus prouoluamur, teneamus eam, nec dimi-
mus donec benedixerit nobis; potens est enim, nem-
pe uellus est medium inter rorem & arcem, Mu-
lier inter solem & lunam, Maria inter Christum
& Ecclesiam constituta.*

Ex hac porro uisione, qua Apoc. 12. Deipa-
ra amicta sole apparuit, eius apud filium inter-
cedendi auctoritas indicatur, non solum quia,
ut dicebat Bernardus, mediat inter solem, &
lunam, hoc est inter Christum, & Ecclesiam;

Bernard.

verum etiam pulchre hoc exprimitur ipsa me-
taphora Vestis, in quam is, qui ea est indutus,
peculiariter quoddam ius habere videtur: nam
eam quocumque locorum pergit secum cir-
cumferat, & ad suum arbitrium attollit, vel
inclinat, subleuata, vel inclinata ea corporis

Isai. 49.

Tertullia.

Hier. oxy.

Cyrillus.

Augustin.

Deus optimus sermonem dirigens (ex Ter-
tulliano libro 4. contra Marcionem, & ex Hie-
ronymo, ac Cyrillo in Isaiam, & Augustino
lib. 1. de uisit. eccles. cap. 7.) ad Ecclesiam hac
uestis metaphora pollicetur ei omnium gen-
tium nationes futuras obsequentissimas: *Le-
ua, inquit, in circuitu oculos tuos, & uide;
omnes isti congregati sunt, uenerunt tibi: Viso ego
dicit Dominus, quia his omnibus ualut orna-
mento uestieris, & circumdabis tibi eos, quasi
sponsa; ac si diceret, erunt tibi ornamento, atque
obsequentissimos eos habebis; non secus, ac
ornamentum, quo uestieris: & propterea
ad hoc obsequium indicandum infra subiicit
idem Isaias loquens cum Ecclesia: Et erunt
Reges nutritij tui, & Regina nutritices tua, uultu
in terram demisso adorabunt te, & puluerem pe-
dum tuorum lingent: ita quoque B. Virgo Chri-
sto sole iustitiae amicta, magna apud eum
pollet auctoritate, & cum per suam misericor-
diam ad nos Deipara inclinatur facile etiam
suis precibus filium, quo est induta, ad nos
trahit.*

9. Caterum de Virginis apud filium au-
toritate locupletissimi testes sunt Patres.

Ildefonsus

quorum nonnullos afferamus. Ildefonsus
serm. 8. de Assump. Non dubium est, inquit, il-
lam, quae meruit pro liberandis ferre pretium,
posse impartiri suffragium liberatis. & hoc ipsum
isdem uerbis habetur apud Auctorem inter

Hierony.

opera Hieronymi tom. 9. Epistola 2. de As-
sumpt. & apud Augustinum sermone 35. de
Sanctis.

Beda homil. de S. Maria: Cum, inquit, diligat Beda
orationes Sanctorum Christi; & exaudiat mil-
to magis matrem suam exaudiat pro peccatoribus
orantem, sic ille.

Petrus Damianus serm. 1. de Natiu. Virg. Pen. Dam.

agens de hac Virginis potentia, & erga nos
amore: Fecit, inquit, in te magna qui potens est,
& data est tibi omnis potestas in caelo, & in terra.
& probat exemplo Theophili (cuius histo-
riae capite uigesimo meminimus) de ipsis
perditionis saucibus Virginis intercessione
reuocati: Quomodo, inquit, illa potestas tua po-
tentiae poteris obuiare, qua de carne tua carnis
suscepisti originem: Accedis enim ante illud au-
reum humanae reconciliationis altare, non solum
rogans, sed imperans; Domina, non Ancilla, qui-
bus uerbis efficaciam precum Virginis per
metaphoram exaggerat; sicut Iosue 10 legimus Iosue 10.
exauditas fuisse preces Iosue cum solem sta-
te fecit, idque his uerbis exprimitur: Obedien-
te Deo uoci hominis, quae Dei dignationem ma-
ximam in tanto miraculo ad uocem fidelis non solum
serui sui aurem benignam inclinantis osten-
dunt. Huc refertur potest, & illud Methodij
in illud hypapantem: Quamobrem, inquit, &
sanctissima Deipara, qua reliquit omnibus, &
benignior es, & mater non honore, ac cum Deo
colloquendi libertate gloriosior te obnixè rogamus,
ut nostri ingem, ac perpetuam habere memoriam
uelis, sic ille.

His consentit sanctus Antoninus 4. part. S. Anton.
tit. 17. cap. 17. §. 4. ubi ponens discrimen inter
orationem Deiparae, & aliorum Sanctorum
Oratio, inquit, sanctorum non innititur alicui
res ex parte sui, sed tantum misericordiae ex par-
te Dei; Oratio autem Virginis innititur gratiae Dei
iure naturae, & iustitiae Euangelij; nam filius non
tantum tenetur audire matrem, sed & obedire,
in iuxta illud Apostoli, Filij obedite parentibus ue-
stris; quod eisdem est de iure naturae, & mox: O-
ratio Deipara erat nobilissimus modus orandi,
tum quia habebat rationem iustitiae, & imperij,
tum quia impossibile erat eam non exaudiri, uix-
ta illud quod in figura eius dixit Salomon matri
suae Bersabee 3. Regum 1. cum aliquid petere uel-
let; Pete, inquit, mater mea, nequid enim fas est, ut
auertam faciem meam. haec S. Antoninus, quae
omnia eo spectant, ut hoc modo loquendi in-
telligeremus explicari maximam efficaciam
precum Deiparae, & Christi promptam volun-
tatem eam exaudiendi.

Et Ecclesia in hymno Ave maris stella, orat Officium
Virginem

Virginitatem, ut pro iure suo materno efficaciter a Christo impetret, quod ipsa perit, ait enim:

*Monstra te esse matrem,
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit esse tuus.*

Et in Cantico Salve Regina fidenter edicimus: Et Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc auxilium ostende: Si enim Apostolus Christi servus intrepidè pronuntiabat: Omnia possum in eo qui me confortat; quanto magis Christi genitrix omnia poterit in eo, quem genuit: in & Gerson in sua Iosephina de efficacia impetrandi Sanctus Ioseph apud Deiparam, cuius fuit sponsus, & apud Christum, cuius reputari meruit Pater, cecinit.

*Quanta o fiducia, quanta est
Vis impetrandi; quia dum vir, dum pater oras
Vxorem, & Natum, quasi imperium reputatur.*

Philip. 4. Quod multò magis de Virgine, quæ vera est Dei genitrix, efficere potuit Petrus Damianus, quia formula loquendi alii etiam ferè vtuntur, vt colligere licet ex alijs auctoribus, quos mox subiiciemus. Idem Petrus mox a-

Gerson. gens de Virginitate erga nos amore: Scio, inquit, Domina quis benignissima es, & amas nos amore inuincibili, quos in te, & per te filius tuus, & Deus tuus summa dilectione dilexit: quis ferè quoties refrigeras iram ludicis, cum iustitia virtus à præsentia Detrahit egreditur? In manibus tuis sunt thesauri miserationum Domini & sola electa es, cui tanta gratia conceditur: hæc Damianus.

B. Virgo a matre mirifica. Ambrosius in fine secundæ præparationis ad missam, quæ habetur tom. 7. vbi multa à Domino pro se, & proximis suppliciter postulat, Deiparæ, & sanctorum suffragia poscit: Et vt efficacius, inquit, hæc mea sit deprecatio, beatæ Mariæ Virginitatis suffragia peto, quam tanti meriti esse fecisti, vt prima inter mulieres nouum munus offerret, & nulla præter ipsam tam nouum acciperet, nouum scilicet munus primum offerret, vt puerpera Virgo perseveraret, nulla præter ipsam tam nouum acciperet, ut Deum virgo pareret, & post partem Virgo permaneret. sic Ambrosius.

Ambros. 10. Gulielmus Parisiensis in libr. Rethoricæ diuinæ ad Deiparam sermonem dirigens: An salò, inquit, & inaniter vocat te omnis Ecclesia sanctorum Advocata suam, & miserorum refugium? Absit à matre Dei, quæ fontem pietatis

toti mundo peperit, vt cuiquam miserorum sua misericordia subuentionem unquam denegat. & infra: Nulla creatura tot, & tanta, & talia impetrare posses apud benedictum filium tuum misericordiam, quam tu apud ipsum impetras eisdem, in quo proculdubio non tanquam Ancillam, quæ indubitanter, sed tanquam matrem verissimam te honorat.

Gregorius Nicomedienfis oratione de oblatione Deiparæ in fine, cum multa de laudibus Virginitatis præclarè dixisset, subiicit, de eius patrocinio ad eandem in hæc verba: Per te nos Regnum celorum speramus assecuturos. Te nostræ salutis habemus adiutorem, te nostris auxilijs habemus defensorem, te proponimus, cuius ore nostra dicatur excusatio, te nostræ fiducia circumferimus gloriationem. & infra: Da petitioni conuenientem (potes enim) euentum, habes vt mater in filium, quæ recusari non potest fiduciam. Habes vires insuperabiles, robur inespugnabile, ne immensam tuam clementiam superet multitudo peccatorum: Nihil tua resisti potentia, nihil repugnat tuis viribus, omnia cedunt tuo iussui, omnia tua obedient imperio, omnia tua potestate seruunt: in omnibus suis operibus reddis excelso-rem, qui est ex te natus. & infra: Tuam enim gloriam creator existimat esse propriam, & tanquam filius in ea exultans, quasi exoluens debitorum, implet petitiones. hæc Georgius Nicomedienfis.

*Georg. 177
com.*

Anselmus de excellent. Virg. cap. ii. Rogamus, inquit, te Domina per ipsam gratiam, quæ te pius, & omnipotens Deus sic exaltauit, & omnia tibi secum possibilia esse donauit, quatenus id apud ipsum nobis impetres & obtineas. & infra: Idem benignissimus filius tuus Dominus noster Iesus Christus erit ad concedendum quicquid voles promptissimus, & exaudibilis: tantummodo itaq; velis salutem nostram. & verè nequaquam salus esse non poterimus, cor. d. Deus noster, teste Prophetâ misericordia nostra est, & tu eiusdem Domini nostri absque dubio vera mater es. ita Anselmus.

*Anselmus
B. Virgo
potentissima
ma ad impetrandum*

Bonauentura in spec. B. Virg. cap. 8. Quia, inquit, Dominus potentissimus potentissimo te cõ-estitudo & tu es potentissima secum; potentissima es per ipsum potentissima apud ipsum, ita vt verè dicere possis illud Eccles. 24. In Ierusalem potestas mea, nam in Ierusalem, id est, Ecclesia triumphantis, & militantis, potestatem habet mater potentissima creatoris. & infra super illud (Dominus tecum) Dominum ipsum esse sapientissimum, ob- lenti-ssimum, & indigentissimum in aternum

*Psal. 8.
Bonauent.
Eccles. 24.
Luc. 3.*

probat. & inde infert Virginem esse sapientissimam opulentissimam. & in aeternum non deficiuram.

Caribus.

Casthusianus lib. 2. de laud. Virg. art. 23. eam appellat singulare perditorum refugium, miserorum spem, & duccasam omnium iniquorum ad ipsam confugientium. & per ipsius preces, & merita apud Christum, Mundi vocat soluatricem.

11. Merito igitur Deipara tantum apud Christum valet auctoritate: cum enim hominum salus in Christi sanguine fuso, quem ex Virgine suscepit, contineatur, quid filius negare poterit Matri ostendenti pectus, & vbera? & pro quibus se unquam, sed praesertim pro sibi peculiari studio deuotis petenti pretium vnius guttae sanguinis, qua infinito valore omnibus peccatorum sceleribus praeponderat. Cuius rei illustre exemplum legimus in promptuario, di seipsum in miraculis beatae Virginis num. 30.

Exemplum. Maria de uotum sibi religiosum ex inferorum faucibus eripit.

Quidam enim fuisse dicitur solo nomine religiosus, ad omnia enim, quae ad religionem spectabant, durus, ac negligens: quotidie tamen B. Virgini salutationem Angelicam centies offerebat. Is ad extrema deductus, mente excessit, & quae a daemone Christo summo iudicij praesentari vidit, qui eum sibi adjudicari pecebant, Iudex autem cognitis eius sceleribus damnamdam eum censebat: caeterum affuit Virgo Deipara schedulaeque quibus singulae Angelicae salutationes, quas ille recitauerat, continebantur, protulit; impetrat a filio illius iudicium iterum agi: at daemones libros peccatorum a reo admissorum afferunt. Positis igitur in libra vtriusque partis tabulis, flagitia lancea suo pondere deprimebant: id Virgo conspicata, supplex filium orat, ut memor eius virgineo utero corpus suum assumptum, vnam sanguinis guttam pro peccatoribus in passione fusam sibi dare velit: & ille, impossibile est, inquit, aliquid tibi denegari, simulque testatur vnicam sui sanguinis guttam omnibus totius mundi peccatis praualere. Quare addita ad lanceam salutationum Angelicarum pretiosissimi sanguinis stilla, illius rei peccatis quasi leuissimae fauillae praeponderant: confusi daemones abscessere a Virgine se victos fatentes: ille postmodum ad se rediens conuuluit, Virginis clementiam praedicauit, vnaque deinceps religioso homine dignam instituit. Ex quo recte colligitur illud supra citatum

Idosonfus. Ildosonfi scim. 3. de Assumpt. Non esse dubium,

inquit, illam, qua moruit pro liberandis afferre precium, posse impariri suffragia liberatis: vnius porro guttae pretium inextimabile eleganter sic cecinit S. Thomas in Rhythmo ad sancti S. Thom. simam Eucharistiam.

Pie Pellicane Iesu Domine

Me immundum munda tuo sanguine Cuius vna stilla saluum facere

Totum mundum posset omni scelere.

Hinc est quod Virgo Deipara in nonnullis mulieribus, quae efficaciter procurarunt causam eorum, quos iuandos susceperant, figuratur; & vt omitam Deboraham, Iudith, & Esther, quae gloriosè de Iudaeorum hostibus triumpharunt; & typum Deiparae gesserunt, vt dixi capit. 24. profecto, vt ait sanctus Antonius 4. part. tituli 5. capit. 2. figurata fuit in Rebecca, quae filium suum, qui vocatus est Jacob, simul etiam Israel (quorum vnum idem est quod supplantator scilicet vitiorum, alterum idem, quod videns Deum) docuit, & iuuit Patri Isaac offerre cum vestibus odore bono fragrantibus, cibum illi gratum: sicque Jacob benedictionem Patris obtinuit. Item in Bersabee, cuius nomen idem est, quod puteus septimus, propter septiformem gratiam aquae, id est donorum Spiritus sancti, vel propter gratiarum omnium plenitudinem septimi putei numero expressam, quae in Virgine continentur: quae suis precibus obtinuit a Dauid regnum filio suo Salomoni 3. Reg. 1. & quamuis vulgata legat, Bethsabee, quod latine sonat, domum iuramenti: huius tamen nominis etymologia Virgini congruit, quae est domus foederis Domini. In muliere etiam illa Thecuire sapiente figuratur, vt supra diximus, quae 2. Regum 14. Absolonem exulem Dauid patri suo reconciliauit. In muliere quoque vidua Luc. 7. quae suis lacrymis vnici filij resurrectionem a Christo impetravit: quae omnia facili negotio quibus Virgini sanctissimae, cuius apud Deum patrocinio tot bona in nos deriuata sunt, accommodare potest.

12. Anselmus de excellent Virginis cap. 6. Anselm tantam precibus Virginis efficaciam tribuit, vt dicat velociorem nonnunquam esse salutem memorato nomine Virginis, quam inuocato nomine Domine Iesu vnici filij sui: cetera vero Et id non sit, inquit, quod ipsa mater, & potentior gene, qui eo sit, nec enim ipse magnus, & potens est per eam, sed illa per ipsum: sed rationem assert, Quae, inquit,

B. Virg. guntae in maluel. bus quae stratione protra. rnos pro. ali. Iudith 7. Iudith 19. S. Anselm. Gen. 27. Figurata in Rebecca. In Bersabee. Hugo 3. Reg. 1. In muliere Thera. 2. Reg. 14. Anselm. exauis. mur inuocata. gene. qui. Christi.

Inquit, filius dicit Dominus est, & iudex omnium, discernens merita singulorum: dum igitur ipse a quo ius suo nomine invocatus non statim exaudit, profecto id iuste facit; invocato autem nomine Mariæ, & si merita innocens non merentur ut exaudiantur, merita tamen Mariæ intercedunt ut exaudiantur. Hoc denique vix humanus quocumque probat eum qui propositi o. dominico nomine efficaciter ab alio aliquid impetrat, quod simpliciter sua prece nequaquam impetrare potest. hæc Anselmus.

Bernard. Ideo Bernardus sermone Signum magnum: Fiducialis. Fidelis, inquit, & potens mediator Dei, & hominum ad Virginem Christum, sed dicitur in eo reuerentur homines manifestam: Absorta videtur in Deitatem humanitas, non quod mutata sit substantia, sed affectio Deificata: non sola illi cantatur misericordia, cantatur pariter & iudicium. Denique, Deo nosse ignis consumens est, quidni vereatur peccator accedere, ne quemadmodum stus cera a facie ignis, sic pereat ipse a facie Dei, opus est enim mediatore ad mediatorum istum, nec aliter nobis utilior quam Mariæ.

German. Germanus orat. de Zona: Omnia, inquit, tua admirabilia sunt o Deipara, omnia ingenia, & aliorum vires superantis, propterea & patrociniū tuum manus est, quam intelligentia apprehendi possit.

Hugo. Et Hugo de S. Victore in sententijs: Si pertimescis, inquit, supplicare utes ad Deum accedere, respice ad Mariam, non illic tuicnis quod timens, genus tuum vides. hæc Hugo.

S. Brig. Sancta Brigitta in Reuelationibus libr. 4. cap. 7. in quadam visione dicit: Sanctos apparuisse & dixisse Virgini o Domina benedicta, tu portasti Dominum in te, & tu Domina omnium es: Quid est quod non poteris? quod enim tu vis hoc factum est.

Christus præcipuum. Paratissimam autem Christi voluntatem, propensionemque facillimam ad exaudiendam Matrem confirmare possurus ex lib. Esther, quæ fuit figura Virginis; cui semel, atque iterum dixit Assuerus: Quid vis, inquit, Esther Regina, quæ est petito tua; etiamsi dimidiam partem regni mei pesseris dabitur tibi. Sane complacet sibi Deus in precibus, quas ipsa fundit; quare Cantic. 3. Sonet, inquit, vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis.

Cant. 2. Beata mater Teresia, mulier nostra tempestate insignis sanctitatis, Carmelitarum discalceatorum Fundatrix, dicere solebat, Christum in Cælis facillè exaudire sancti Ioseph præces, quod ipsa suo experimento didicerat, quoniam in terris illis subditus fuerat: quanto magis Virginem Matrem exaudiet, à qua tot obsequia cum in sua infantia, tum etiam toto vitæ suæ tempore accepit, & cui in terris Luc. 2. subditus esse voluit. Nec tantum, inquit Bernardus homilia 1. super matrem est, subditus erat Mariæ, sed etiam Ioseph propter Mariam. Et eam quidem honorat in Cælis, cum ad dexteram eam collocauit: honorat in terris, quoniam pietatem erga Matrem in omnium Christianorum animis ita Christus impressit, & innumerabilia per illum miracula ubique tenarum operatur, ut omnes ad illam accurrant, ideoque templa in eius honorem in omnibus locis excitari voluit, & vix est templum Christo, vel alijs sanctis dicatum, in quo non facellum aliquod Virgini propriè attributum sit, ut cap. superiori diximus.

Esther. 3. Et quemadmodum de Mardocheo per vs Aman inimici proclamari voluit Assuerus: Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare, & ita ipsi demones Dei, ac Deiparæ hostes sæpè in obsecrorum corporibus hoc idem de Deipara in eiusdem honorem, vel in uitam facere coguntur, quod ex pluribus miraculis testatum habemus.

Quare Bernardus sermone de Aquæducta, Cælesti, inquit, rore aream rigaturus, totum velut prius infudit; redempturus humanum genus præiurum uniuersum prius contulit in Mariam. & mox, totis medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam. Merito sanctus Antoninus 3. part. tit. 32. cap. 4. Deiparæ accommodat illud Psalm. 47. Suscepimus Deum: misericordiam tuam in medio templi tui, id est, Virginis, quæ (vt dixi cap. 5.) templum Dei dicitur, & illud psalm. 17. Exaudiuit se templo sancto suo vocem meam: quibus verbis ostenditur fructus precum, quas per Virginem Deus exaudire dignatur, quod etiam ex 3. Reg. 8. confirmare possumus, vbi pro cunctis necessitatibus, quas Salomon ibi pluribus sigillatim enumerat, orauit vt Iudæi exaudirentur cum in templo preces funderent: quod si captiui abducerentur, vt orationes suas, saltem versus templum dirigentes misericordiam inuenirent, quod fecisse scribitur Daniel cap. 6. Imò, quod ad rem nostram magis facere videtur, facta hac petitione à Salomone apprensens ei

Christus Matrem præcipue honorat multis precibus.

Luc. 2. Bernard.

Esther. 3.

Bernard.

Virgo assimilatur templo, in quo preces exaudiuntur.

S. Anton. Psalm. 47. Psalm. 17.

3. Reg. 8.

Dan. 6.

Dom.

2. Paralip. 7. Dominus nocte, inter alia hæc ei dixisse scribitur. *7. Oculi quoque mei, inquit, erunt aperti, & aures mea intentæ ad orationem eius, qui in loco isto orauerit; elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi, & cor meum ibi cunctis diebus.* Ita per Virginem, & in Virgine tanquam in templo nostras necessitates, nostrasque preces ad Deum fundamus, ut Deus per Virginis intercessionem, tanquam ex solio suo, nos exaudiat. Atque hinc vii receptum est, ut orationi Dominicæ cum eam recitamus, salutatio Angelica frequentissimè tubnecti soleat, quod ab Ecclesia in initio horarum diuini officij, & ab alijs priuati sanctitati cernimus, ut in hac salutatione effusissimum erga nos Incarnationis Dominicæ beneficium grata memoria recolentes, Christus Deiparæ filius per sanctissimæ genitricis preces, quam in extrema salutationis parte inuocamus, exoratus, ea quæ in Oratione Dominica petuntur, largiatur. pari etiam ratione officium diuinum, quod ab Ecclesiasticis recitantur Antiphona aliqua flexis genibus (Dominicis, & tempore Paschali exceptis) ad Deiparæ auxilium implorandum reuenter terminatur, siue ea sit *Salve Regina*, siue alia pro temporis diuersitate, ut tantæ apud Christum Mediatrix clausula, quæ in officio Ecclesiastico petimus efficaciter consequamur.

Cur Saluatio Angelica orationi Dominicæ subnecti soleat.

B. Virgo non tantum potest, sed etiam vult nos iuuare. Cant. 2.

Richard. B. Virgo dum esset in terris, pro multis rogavit ad exaudita fuit, dicente ad eam Angelo Gabrieli: nostram vultitatem. Luc. 11.

14 Et sanè Virgo propter insignem eius ad Deum dilectionem, quia ita abundè donata fuit, ut *Cantic. 2.* introductam se dicat in cellaria Regis, & ordinatam in se charitatem; ideo veluti beneuolentissima mater vniuersum genus humanum generi insigni charitate semper complexa est. Et quia eorum necessitates ac miseras probè nouerat dum adhuc esset in terris, ad eas subleuandas sua misericordia misericordè mouebatur; ideo temper iam tunc pro humano genere ardentissimas ad Deum preces fundebat.

Quare Richardus cap. 26. super *Cantic.* Talis, inquit, fuit in virtutibus, tantaque fuit eius charitas, ut non solum ad Iudeos, sed ad omnes homines dilata fuit: pro his indefinenter orauit, pro his sollicita fuit, pro his orando rogavit ad exaudita fuit, dicente ad eam Angelo Gabrieli: nostram vultitatem. Inuenisti gratiam apud Deum, scilicet quem quærebatur: omnium salutem desiderauit, quæsiuit, & obtinuit. ita Richardus. Deinde pro acceleratione Incarnationis orabant Patres antiqui; sed

Virginis preces citra hæc accelerationem ex ardentiori affectu, & charitate efficaciores fuerunt.

Quocirca sanctus Bernardus Senensis tomo 2. sentent. 1. artic. 1. cap. 3. preces Virginis dicit fuisse Conum desideriorum antiquorum Patrum. Similiter in Christi Resurrectione ipsa tanquam *Leana* excitare precibus atagebat *Catulum Leonis* de tribu Iuda illis vocibus: *Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara; exurgam (respondit) diluculo: & in aduentu Spiritus sancti, orantibus Apostolis preces etiam Virginis ardentiores, & efficaciores fuerunt.* Postquam verò in cælum assumpta est ex nimia charitate flagrans, ad nos in hac lacrymarum valle gementes oculos suos misericordes conuertere, & pro nobis obnixè orare non dedignatur. Nam si Bernardus sermone in vigilia sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli agens de Sanctis ait: *Si dum, inquit, hic uiueret Sanctus miseratus est peccatoribus, & orauit pro eis: nunc tanto amplius, quanto uertus agnoscit miseras nostras, orat pro nobis Patrem, quia beata illa patria charitatem eius non immutauit, sed augmentauit: neque enim quia impossibilis omnino, ideo & incompassibilis factus est, sed nunc potius induit sibi uiscera misericordis, cum ante fontem misericordis ex sit.* Si hæc inquam Bernardus de quolibet Sanctorum, qui regnat in cælis, quantum magis de Virgine sanctissima id existimare debemus, quæ etiam Mater sit, & Aduocata omnium, si in terris tanto ardore salutem omnium desiderauit, & procurauit, quid facturam putamus in cælis? nec enim filijs suis deerit; nec solum iustos, uerùm etiam peccatores, & magnis sceleribus constitutos eximia sua charitate fouet, atque complectitur. Id quod confirmatur ex uisione quædam beatæ Gertrudis in libro 4. suarum reuelationum cap. 49. quæ sic habet: *Post hæc, inquit, dis quibus uidebantur beata Gertrudis quasi sub pallio moderata Virginis accurrere quædam diuersi generis bestiola per quas notabantur omnes peccatores ad ipsam specialem deuotionem habentes; quæ acceptis omnes Mater misericordis benignè suscipiens, & quasi pallio suo protegens delicatè manu sua singulas conuertendo, delinendo, ipsi amicitia blandiebatur, quem admodum quis blandiri solet catulo suo: per hoc manifestè insinuat quam misericorditer suscipiat omnes se inuocantes, & quam materna pietate defendat, ac protegat homines ad hæc peccatis deditos in se sperantes, donec eos filio suo*

Bernard.

Gen. 41.

Psal. 111.

Bernard.

Santi s.

Cælo mo.

quæ oras.

quam in

terris

quante

magis in

B. Virgo

orat pro

nostris.

Cælo.

Ex uisione

B. Gertrudis

peccatores

benigne

acceptis

quæ

quante

magis in

terris

quante

magis in

terris

quante

magis in

terris

quante

magis in

terris

quante

magis in

terris

quante

magis in

terris

Psalm. 86. suo reconciliet veraciter penitentes, hæc ibi Cer-
 tã in Psalm. 86. qui incipit. *Fundamenta eius*
in montibus sanctis, & Virgini accommodatur,
 ex persona Virginis dicitur: *Memor ero Babel,*
 & *Babylonis scientium me;* id est, per devotio-
 nem agnoscentium: *Ecce alienigena, & Tyrus,*
 & *populus Æthiopum, hi fuerunt illic:* quali dic-
 cat, etiam ij, qui longè à salutẽ videbantur
 peccatores confusi (id enim sonat Babylon) &
 denigrati, vt Æthiopes, in Virgine, si eam per
 deuotionem ad ipsam agnoscant, tanquam in
 ciuitate amplissima per fugium inueniant, &
 per eam Deo reconciliautur. Quare Ecclesia
Psalm. 86. ex eodem Psalmo illud Deiparæ dicit: *Sicut*
latantium omnium nostrum habitatio est in te
sancta Dei genitrix: sicut enim ex Psalm. 33,
Oculus Domini super iustos, & aures eius in preces
eorum, ita oculi B. Virginis super peccatores,
 & audit eorum preces, vt per eam ad Dominum
 conuertantur. quare Ecclesia ad eam succurre-
 re cadenti, *surgere qui curat populo:* neque id
 mirum est, cum ipsa dicatur Cantic. 6. *Pulebra*
in luna, quæ præest nocti, quoniam peccato-
ribus in nocte scelerum de gentibus lucem
præfert, & tenebrarum caliginem radiis
 sui fauoris, & clementiæ discutit, atque de-
 pellit.

At roget quispiam, si Deiparæ aduocata
 nostræ patrociniũ est adeo efficax, quid cau-
 sa sit, quod tot calamitatibus, & priuatis, &
 publicis iactemur. Respondeo nonnullos quẽ-
 admodum c. 16. ostendimus, peccatis peccata
 cumulantes: *Theaurisaris sibi iram in die ira,*
 & *in die iudicij Des,* ac proinde suis sceleribus
 indignos se Deiparæ patrociniũ reddere, &
 fructum impedire, quem ex Deiparæ precibus
 consecuturi fuissent: nam & sanguinis Christi,
 ac meritorum eiusdem, quæ infiniti valoris
 sunt, efficaciam aliqui minimè consequuntur
 propter sua scelera.

Addit Suarez tomo 2. in 3. part. disput. 23.
 sect. 2. beatam Virginem in hac precum effi-
 cacia, non solum sanctos singulos, sed omnem
 etiam cœlestem curiam superare. Itaque (inquit
 ipse) *si cogitatione fingamus beatam Virginem ali-*
quid postulare, totamq; cœlestem curiam illi
resistere (sicut apud Danielem vnus Angelus al-
teri resistebat) potenter esset, maiorisq; efficaciam,
 & *valoris apud Deum Virginis, quam reliquo-*
 rum omnium Sanctorum oratio, quod dignitati
Matri est maxime consentaneum, & perfectissi-
 ma gratia, & *charitatis B. Virginis quodammodo*

debitum, & ideo Ecclesia & frequentius, & aliori
 quodammodo orat ad Virginem, quam ad reliquos
 Sanctos, hæc Suarez, quod auctoritate Patrum
 confirmas, quoniam complures supra citaui-
 mus.

Et vt intelligamus Virginis intercessio-
 nem digniorem, & praestantiorẽ esse, quam
 sint aliorum Sanctorum orationes, Suarez lo-
 co citato sect. 3. ex eo probat: *Quia inter San-*
ctos non solumus vni vno tanquam intercessore ad
alium, cum omnes sint eiusdem ordinis: ad Virgi-
nem autem tanquam ad Dominam, ac Reginam
alij Sancti adhibent intercessores, & ita saluta-
tionem Angelicam alij sanctis recitamus, vt eam
 pro nobis Virgini representent. ita Suarez. Quod
 confirmari potest ex reuelationibus S. Brigittæ
 lib. 4. c. 103. vbi S. Dionysius visus est loqui ad
 Virg. sic: *Regina, inquit, misericordia, tu es cui*
dona est omnis misericordia, & mater Dei facta es
propter miserosum salutem, misere igitur Regno
Francia tuo, & meo: tuo quidem, quia habitato-
res eius pro modulo suo te honorant, meo autem,
 & *in me habent fidu-*
 & *ciam; Tu vides quanta anima periclitantur omni*
 hora, &c. & ca. 104. B. Virgo cum S. Dionysio,
 & alijs Sanctis Christum Dominum pro eodẽ
 Francia Regno interpellat.

S. Minolphus Ecclesiæ Paderbornensis in
 Germania Diaconus, cum tempore Ludouici
 filij Caroli Magni sanctimonialium cœnobi-
 um in patenis bonis fundasset, iam quẽ obij-
 set, à Deo per Deiparam ipsẽmet impetrauit,
 vt vitæ restitueretur: & quædam Episcopo suo
 nomine inimanda pronuntiaret. Sic enim
 in eius vita apud Suriurum die quinto Octobris
 legimus: Minolphus plenus virtutibus, &
 iam maturus æui tertio nonas Octobris mi-
 grauit ad Dominum. Accidit tum res admi-
 ratione digna: nam cum corpus eius exanime
 in feretro iaceret, reuixit; se quẽ erigens, a petis
 oculis ad circumstantes ait: Quando quidem
 ego vobis præsentibus vita functus, rursus
 vitæ restitutor, vos gratias agatis Deo, quorum
 salutis causa id fit, & ego, vt id fieret apud Dei
 Genitricem, & Virginem perpetuam, impetra-
 ui. Nec mihi facillè videtur denuo oppetere
 mortem, tametsi non ita acerbam, vt fuit nu-
 perrimè: vos autem ite quæso ad Episcopum,
 & quot sudoribus mihi constiterit huius cœ-
 nobij strictura, ei indicantes, petite ab illo, vt
 quæcunque huius loci fuerit electa Abbatisa,
 etiam si ancilla sit, non id interdicat: simulque
 dicite

Virg. nã a-
ratis præ-
stantior,
quã reli-
quorum
sancto-
rum.
Stantius
Alij sancti
vocant
Virgine m.
S. Brigit.
S. Diony-
sus orat
Virginem,
vt inter-
cedat pro
Regno
Gallia.

Exemplum
S. Minul-
phus per
Deiparam
vita rebi-
mitur.
moz mo-
risurms.

dicite ei, me corpore exutum didicisse, quod de illis fieri oporteat, qui Pastores ecclesiarum esse videntur. His dictis, clausit oculos, seque reclinans in feretrum eodem loco composuit vnde prius exerat. hac ibi.

Exemplum Prompt. Exempl. S. Petrus Apost. cuiusdam libratione ab aeterna morte obtinetur. Psalm. 8.

In promptuario Exemplorum discipuli de miraculis B. Virginis exempl. 58 Sanctus Petrus Apostolus cuiusdem Religiosi salutem a Christo per Virginem impetrat. Cum enim in quodam eiusdem S. Petri monasterio Religiosus quidam male vixisset, & ex hac luce abiq; sacramentis migrasset, eiusque anima a demonibus ad inferos raperetur: sanctus Petrus pro anima fratris, qui ex suo monasterio fuerat, Christum precatur, cui Christus respondit, Caeli regnum patere iuxta Psalmistam ei: *Qui ingreditur sine macula & operatur iustitiam*, quod in hoc Religioso maculis inquinato quique non operatus erat iustitiam, minime inueniebatur. Quare sanctus Petrus Virginem orat, ut secum pro illa anima intercedere dignaretur; At Virgo piissima sanctis Virginibus comitata Christum pro anima illa interpellat, ad cuius preces indulget Christus, ut anima corpore restituatur. sicque de malis ante actis penitentia peccata, salutem consequatur, quod ubi per Virginem Apostolo Petro innotuit, illico magna clauem, quam gestabat, demones fugat, animamque illam duobus Angelis ad corpus reducendam tradit; ille vero ac vitam reuocatus, se a demonum potestate ereptum B. Virginis, ac S. Petri precibus aperte restatur.

S. Casarij martyris per Virg. veniam quidam peccator impetrans. Exemplum Surius.

Sanctus quoque martyr Casarius cuiusdam peccatoris salutem beatissimae Virginis precipue precibus a Christo exoravit, quod S. Anno Archiepiscopus Colonienfis anno 1070. in sermone ad populum suum, cum ex urbe eiusdem sancti Casarij brachium detulisset, narravit, ut videre est in vita eiusdem S. Annonis lib. 1. cap. 35. apud Surius tomo 6. Res autem hic ferè verbis gesta refertur: Andreas quidem Romae voluptatibus deditus, nihil Christianae religionis habere videbatur, nisi quod B. Casario deuotus, Ecclesiam eius cum aereis frequentare solebat, cumq; serò sui poenitens obiisset, nocte media in feretrio residens cunctis mirantibus retulit se ad pauendum Christi tribunal esse deductum: vnde flens a reterrimis demonibus sibiq; insultantibus, ad aeternae damnationis loca absque misericordia traheretur: Sanctum verò Casarium eius

calamitatibus pie commoratum cum fauore sanctae Dei Genitricis, sanctorumque Apostolorum, & Martyrum ante Christum procidisse & pro eo emixe precatum: sancto igitur Casario coram Domino iacente, piissima Dei Genitrix cum reliquis sanctis se adiungens filium & Dominum suum ad voluntarem martyris flexit, sicque Andreas a demonibus ereptus veniam est consecutus.

16. Et certe *vultum eius, Psalm. 44 deprecatur omnes diuites plebi*, id est, etiam sancti insignes, ut sequenti capite dicemus. Adhuc, ut rectè animaduertit Idiota in libro de contemplatione Mariae in prologo: *Ceteri, inquit, sancti tunc quodam petrocini pro sibi specialiter commissis plures possunt prodesse in cursu Altissimi quàm pro alienis: Beatissima vero Virgo beatae sicut est omnium Regina, sic omnium Patrona, & Advocata, & cura illi est de omnibus*, sic Idiota. Adde sanctos esse veluti stellas; stella autem differet à stella magnitudine, claritate, & influxu, ita sancti inter se differunt merito, praemio, & efficacia; quidem enim Sancti alij in gloria praecellunt, hoc enim exemplo stellarum ad ostendendam sanctorum in meritis diuersitatem, utitur Apostolus 1. Corin. 15. At beata Virgo tantum est *Stella maris* ut cap. 18 dixi, verum etiam est *elesta* ut sol, meritorum magnitudine, & splendore, atque suae intercessionis influxu longo intervallo alijs sanctis praestans, ita ut nemo sit, qui se abscondat à calore eius, & sicuti sol in his omnibus incomparabiliter cunctis praeminet astris, ita Virgo gloriosa reliquos Sanctos antecellit. Quod si solem ea ratione accipere velimus, non tantum, ut in se maxime splendet, sed in haec inferiora vniuersè influat (quod Virgini merito accomodauimus) verum etiam, ut reliquis astris lumen impertitur, dicimus quidè Christum dominum esse Solem iustitiae, de cuius plenitudine omnes Sancti splendorem suum consequuntur, Deiparam verò siue eam matris stellam in supremo poli vertice locatam, siue pulchram ut lunam dixerit, in hoc etiam longe alijs Sanctis praecellere, neque enim tantum ab hoc Sole, ut reliqui Sancti illuminatur, verum etiam ipso sole est arcta Apocal. 12 quare effectus Solis iustitiae in haec inferiora, in eos scilicet, qui in hac valle lachrymarum versantur, suis meritis, & precibus vniuersaliter pra alijs Sanctis derivat.

Certe

Psal. 44. B. Virg. Advocata. 1. Cor. 15. B. virgo tanquam sol praecellens sanctis. Apoc. 12.

Auguſt.

Certe ex vſu ipſo fidelium, & indicat S. Auguſtinus epiſt. 137. quoddam ſanctos ad hæc, vel illa beneficia obtinenda habemus patronos, exempli cauſa pro dentibus ſanctam Apolloniam, pro oculis S. Luciam, pro gutture ſanctum Blaſium: ita etiam ex ſanctis, quidam in vna ciuitate, alius in alia peculiariter patrocinium ſuum demonſtrant: Sanctus enim Ianuarius patronus eſt Vrbis Neapolitanæ S. Felix & S. Paulinus Nolanæ S. Agatha Catanenſis. S. Lucia Syracuſanæ: Artifices quoque, & aliquod munus exercentes ſuos etiam habent patronos, vt Aduocata S. Iunonem. Sutores egl: eorum, SS. Criſpinum, & Criſpianum Romanos genere nobiles, ſed martyro nobiliores. Sarcinatores veſtium S. Homobonum Cremonenſem. Alij etiam ſancti quodam tempore pluribus conuſcant miraculis quam alijs temporibus. At Virgo ſanctiſſima, quia in omnibus magis valet, quam alij ſancti, in omnibus neceſſitatibus, locis, rebus, ac tem; oribus vniuerſalis eſt omnium Aduocata. quod Idoſta in contem. Virg. cap. 2. eleganter expreſſit his verbis: *Ceteri ſancti iure quodam patrocinij pro ſibi ſpecialiter commiſſi plus p: ſſant prodeſſe in curia alt: ſſimi, quam pro alienis: Beatiſſima vero Virgo Maria ſicut eſt omnium Regi na, ſic omnium Patrona, & Aduocata: & cura eſt illi de omnibus: ſic ille.*

Hinc eſt, quod Eccleſia præſtantioribus titulis illam inuocat: vocatur enim *Vita, Dulcedo, & Spes noſtra, Refugium noſtrum, Portus naufragantium, Miſerorum ſolacium, & ſimilia: & præſtantis illam ſæpe in officio orat, nec ſolum quotidie per ſignum ad lalationem Angelicam tribus diei temporibus repetitam, ſed in officio, etiã, miſſa, & alijs precibus id facit crebro, & magno cum affectu, plurimã templa, ac baſilicas in ejus honorem erigit, vt cap. ſuperiori vberius ſcripſimus; diem ſabbati, & plures dies feſtos, nonnullos etiam cum octaua, vt eodem cap. ſuſè diximus, illi dicauit: quoniam Virginis interceſſionem præ alijs ſanctis ſibi imprimis vtilem, ac neceſſariam exiſtimat. quate Rupertus lib 7 in Cant. O beata, inquit, Maria Maria Mons montium, Virgo virginum Sanctarum, ad omnes quidem conuertimur, ſed ad te præcipue præ ceteris oculos noſtros leuamus, tantum præ omnibus auxilium ſuſpiramus. Tolle, inquit Bernardus ſerm. de Aquæduct. corpus ſolare, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris magni, & præſoſi ſtellam, quid niſi caligo inuoluent,*

& umbra mortis, ac denſiſſima tenebra vel nunquam. Ipſa mundi neceſſitatibus viſa eſt pro mundo orare, vt dixi c. 16. & c. 20. eoſque qui religiones inſtituerunt miſi, SS. Dominicanum, & Franciſcum, & noſtrum B. Ignatium de Loyola & alios, & ibi ex ſancto Antonino, Caſario, & alijs retulimus.

17 Quod ſi ſancti in celo noſtras orationes Deo reſpreſentant, dum eas à Deo exaudiri petunt, vt dicit S. Thomas in 4. diſtin. 45. quæſt. 3. artic. 2. ad 4. ex doctrina Auguſtini epiſt. 120. Item ſi Angeli orationes noſtras Deo deferunt, ipſum pro nobis orantes, vt habet idem S. Thomas in 2. diſtin. 11. quæſt. 1. artic. 1. ad 3. ex cap. 10. Actum, ſi viginti quatuor ſeniores Apocal. 4. phialas habent aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum, & ſeptem principes Angelorum Tob. 12. noſtras orationes Deo offerunt, quod etiam plenius ex textu græco, & Patribus probauit in 1. lib. de ſeptem Angelorum principibus cap. 7. Quidni B. Virgo maiori charitate flagrans, & maiori poteſtate pollens, noſtras neceſſitates, & preces Deo offerat, & vt maiorem illis efficaciam conferat etiam ſuas adiungat, atque ita munere vniuerſalis Aduocatae non tantum generatim, ſed etiam nominatim pro nobis intercedat. quò argumento vtitur Beda in ſermo. de B. Virgine, cuius verba ſupra attulimus.

Nos igitur, vt quæ fideliter petimus, efficaciter conſequamur, per Virginem noſtras Chriſto offerre orationes ſtudeamus: vt enim ſapienter monet Bernardus ſermone de Aquæduct. Quicquid, inquit, illud eſt, quod offerre ſeramus. Deo parat, Maria commendare memento, vt eodem alio ad largiorem gratia gratia redeat, quò in fluxu; neque enim impotens erat Deus. & ſine hoc aquæductu in fundere gratiam, prout uollet, ſed tibi vehiculũ uoluit providere: forte enim manus tua, aut ſanguis plenus, aut inſiſta munerebus, quod non eas ab omni munere excuſſiſti, id eſt, medicum illud, quod offerre deſideras, gratiſſimis illis omni accipione digniſſimis Maria manibus offerendum tradere cura ſi non uis ſuſtinere reſpulaſam. Idem homil. 2. ſuper miſſus eſt: Ne auertas, inquit, oculos à fulgore huius ſyderis, ſi non uis obrui procellis; ſi inſurgant uenti temeritium; ſi incurras ſcopulos tribulationum, reſpice ſtellam, uoca Mariam, & inſta: ipſam ſequens non deuias; ipſam rogans non deſperas; ipſam cogitans non erras; ipſam tenens non corrumpis, ipſa protegen-

S. Antoninus.

Caſarius.

B. Virgo

noſtras

preces Deo

offerat &

illas ſu-

uat.

S. Thom.

Auguſt.

Apoc. 4.

Tob. 12.

Beda.

Per Virgi-

nam Deo

preces of-

feramus.

Bernard.

Ambros. magnum, Andreas Casariensis, Ambrosius, Primasius, Beda, Glossa, Haymo, Rupertus, Richardus, Abbas Iocim, Lyranus, Hugo, Carthusianus, Cælius Panno, Ribera, Blasius Viagas, & alij in hunc locum Apocalypsis. Quorum tamen aliqui etiam in sensu literali de Ecclesia locutum fuisse S. Iohannem affirmant; in sensu tamen allegorico virgini quoque huius visionis seriem aptare conantur: & hoc sibi volebat Epiphanius, Augustinus, & alij supracitati; & Ambrosius, quod Bernardus serm. in hæc verba Apoc. significavit: *Esse*, inquit, de præsentis Ecclesie intelligendum, prophetica visio- nis series ipsa demonstrat, sed id planè non inconuenienter *Maria* videtur attribuentium quod- piè, & grauer toto eo sermone Bernardus præ- ficit.

2. His præmissis, communi Interpretum explicationi inhærentes dicimus S. Ecclesiam extremis temporibus propter magnas per- secutorum oppugnationes, & propter falsos Do- ctiores, qui fallacibus, & mendacibus prodigijs fi- dem Christi omni conatu conuellerent con- abuntur, non sine magna difficultate, & dolore Christo filios parituram. Cæterum hæc mulier apparet in cælo propter doctrinæ eius puri- tatem, & sublimitatem, & propter vitæ sancti- tatem, quæ in præstantioribus eius membris, quorum *conuersatio* Philip. 2. in cælis asseruitur, apparet etiam sole amicta, Christo nimirum sole iustitiæ ex Augustino loco citato.

Philip. 3. Etiam quicumque in Christo baptizati esset; *Augustin.* Galat. 3. Christum induistis, ei enim tanquam vesti adhærent, & eo non secus, ac veste defen- duntur, proteguntur, & ornantur, eius virtute bonis operibus fulgent. Lunam autem sub pe- dibus testet, quoniam ex Augustino loco cita- to mortalitatem creientis, & decrecentis car- nis virtute calcet: seu quoniam temporalia, & mutationi obnoxia, licet illis sustentetur, ut dixit Glossa, tamen ex Gregorio loco citato sancta Ecclesia despicit, & quasi pedibus cal- cat. In capite verò corona stellarum 12. redi- mitur, quoniam 12. Apostolorum doctrina, quasi 12. astris in sui exordio, quod caput di- ci solet, fuit illustrata, & eorum protectione, ac precibus etiam nunc decoratur: Dia- bolus porro propter versutias, ferocitatem, & sauitiam, vireque nocendi ingentes, merito Draco magnus ex Augustino loco citato ap- pellatur, & propter cædes cruentas, Rufus: *Erant enim Ioan. 8. homicida ab initio.* Est etiam

septiceps inter alia propter septem vitia ca- pitalia, quibus mordere, & deuorare studet omnes, Decem vero cornua, decem sunt Re- ges ipsius temporis, vt ex Dan. cap. 7. colligi- tur. Draco etiam suis artibus tertiam partem stellarum cæli, eorum scilicet, qui tanta san- ctitate fulgebant, vt stellæ dici possent, traxit in terram, quia eductos à cælesti vita, ad volu- ptuosam, & terrestrem deducet per caudam, id est, in fine temporum, vt ait Ambrosius, vel vt dicit Gregorius lib 34. moral. cap. 14. *Per Antichristum, qui est extrema pars draconis dia- boli, cui etiam accommodat illud Iob 40. De Iob 40. Behemoth stringit caudam suam quasi cedrum.*

Draco porro iste partem illius mulieris sole amictæ expectabat, vt deuoraret eum, at verò mulier in cruciatus propter acerbitatem perfectionis clamans ex Ambrosio per præ- dicationem filium masculinum, qui rectius e- rat omnes gentes in virga ferrea, peperit, in tot enim persecutionibus edet prolem fortitudi- ne, ac animi constantia masculinam, quæ Dei auxilio immanitatem persecutorum resistet, & huic filio communicabitur potestas illa regen- di gentes in virga ferrea, hoc enim non tantum ad Christum, ut putat Arietas, de quo hoc præ- dicitur in Psalm. 2. sed ad electa etiam eius membra referunt Ambrosius, Haymo, & Ans- bertus Nam Apoc. 12. pollicetur Christus ei, qui vicet, & vsque in finem sua opera cu- stodierit, datum se potestatem super gentes; *Et reges*, inquit, *eas in virga ferrea*; huiusmodi enim Sancti cum Christo in die iudicii, iudica- bunt Sapiens 3. nationes dominabuntur populis; eoque qui Christo non paruereunt, virga fer- rea grauisimo nimirum supplicio multan- dos iudicabunt.

3. Raptus verò dicitur filius huius mulieris ad Deum, & ad Thronum eius; quod quidem dupliciter potest intelligi: primum, vt dum est in hac vita sub peculiaris protectionis Dei um- bra quiescat, & mente ad Deum erigatur, vt exponit Carthusianus, & consentit Lyranus, cum enim tot insidijs demonum, & tyranno- rum vigeatur Ecclesia, singulari Dei prote- ctione fideles egebunt, tum vt in persecutio- nibus immaculatam degant vitam, & ut corâ tyrannis Christum fortiter confiteantur, & pro eo vitam ponant, & propterea hic filius dicitur rapti ad Deum, & additu (ad thronum Dei) propter Virginis peculiarem protectio- nem, cuius patrocinio & præsentissimis apud Deum

Rufus qua- re diabo- lum signi- ficet.
Apoc. 12. Ioan. 8. Daniel 7.
Ambros. Gregor.
Filius mu- lieris quis intelligitur, & quomodo re- get gentes in virga ferrea.
Ambros. Psalm. 2.
Arietas. Psalm. 2.
Ambros. Haymo. Ansbertus. Apoc. 2.
Filius mu- lieris rapi- tur ad Deum, & ad Thronum eius, quia sub eius protectione est.
Carthus. Lyranus.
Sap. 3.
Ggg 3.
Deum.

precibus à dæmonum truculentia, & alijs tentationibus, atque periculis Dei ferui in præfenti vita se tuentur: sicut enim serpens insidiatur calcaneo mundi, extremis scilicet temporibus, quando Apoc. 12, solutus de carcere maiori conatu contra Ecclesiam insurget, *Sciens quia modicum tempus habet*: ita hæc benedicta mulier, iuxta illud Genes. 3. maiori studio caput eius conteret, eius impetum frenando, furorē atque rabiem coercendo, vt c. 2. 4. dixi, quare merito etiam ad Dei Thronum, id est ad Virginis protectionem filij Ecclesie rapi dicuntur. Quod autem Virgo sanctissima sit Ecclesie, eiusque fidelium Aduocata, superiori cap. copiose diximus. Hic vnum tantum afferam ex S. Bonauentura in Hymno, *Te matrem Dei laudamus*, vt intelligamus quid contra dæmones, quid in fidelibus Virgo sanctissima efficiat; loquens enim cum Virgine dicit, *Tu superatrix, ac terror dæmonum.* & infra: *Tu salus ta innocantium, Porcus naufragantium, Misericordiarum solatium, Pereuntium refugium, Tu fortitudo Martyrum, Exemplar Confessorum, Honor, & felicitas virginum* hæc Bonauentura. Et in Revelationibus S. Brigitæ sermone Angelico c. 19. Virgo sanctissima *Confortatrix Martyrum* appellatur quorum multi eo tempore pro Christo vitam fortiter ponēt. Secundo rapitur filius mulieris sole amictu ad Deum, & ad Thronum eius per mortem, quæ est interpretatio multorum. Et sanè significatur his verbis Filios Ecclesie diuino beneficio propter tentationes multiplices, & varia illius temporis pericula, ne draconis faucibus deglutiantur, ab hac vita breui subtrahendos, & quasi rapiendos ad Deum, & ad Thronum eius. Quod probant, quia ad mortem significanda eadem voce vitur Sapiens in libr. Sap. capit. 4. *Rapius est, inquit, ne malitia immutaret intellectum eius, aut ne fictio accipiat animam illius* & infra: *Placuit erui Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio inimicorum;* & in hoc sensu rapiuntur iusti ad Deum, & ad thronum eius.

4. Et quidem intelligi potest eos rapiendos ad gloriæ thronum; nam Apoc. 3. pollicetur Christus vincens: *bus confellum in throno suo videlicet vt secum regnent* sic enim sunt *heredes Dei, coheredes autem Christi*, iuxta illud Rom. 8. Et quamuis hæc expositio vera sit, nos tamen a cap. 27. Throni Dei nomine Virginem intelligentes exposuimus promitti iustis,

vt filij spirituales sint eiusdem Virginis quæ Christi est mater naturalis, eadem quoque ratione in his verbis, si per Thronum Dei Virginē allegoricè significatā velimus, rectè etiam dicimus, filios Ecclesie in tot pro Christo præfentibus per mortem ad Deum rapi etiam ad Thronum eius, beatam scilicet Virginē, cuius præstantissimam operam toties in hac lacrymarum valle imploratur, & experti sunt.

At quærat quispiam, quamobrem huiusmodi Sancti per mortem in coelesti gloria non tantum ad Deum optinunt, verum etiam ad Deiparam assum: dicantur? Respondemus eius rei causam esse, quoniam & si Sanctiorum beatitudo quam Theologi essentialē appellant in Dei clara visione, ac fruitione sit polita, ijdem tamen Beati post sacratissimæ humanitatis Christi conuictum Virginis conspectu, atque præsentis potissimum lætantur, ac gaudent. Quod tum ratione, tum auctoritate in præfenti capite perspicuum fiet, & vt omitiam ea, quæ cap. 17. de viginti quatuor senibus, & reliqua beatarum animarum multitudinē virginum immortales gratias de suis victoriis agentibus & quæ cap. 26. de Angelis magnam cum voluptate Virgini obsequuntur, diximus; quæ omnia etiam hæc confirmant. Cum Virgo in corpore, & in anima præ omnibus filiabus Ierusalem facta sit, vt quærit Ecclesia, speciosa in delicijs suis cuius pulchritudinem, solus miramur, vt ait Petrus Damianus sermone de Natiuitate Virginis ita vt diuina attributa, præsertim potentie, sapientie, & bonitatis in nulla pura creatura ita reuerenti, sicuti in Virgine, ut cap. 15. vberius demonstrauimus, hinc enim verba illa Bonauentura in speculo cap. 7. *Præter assumptam, inquit, a verbo naturam, nullum est opus, nulla creatura, in qua tanta diuina gloria materiam reuerenti, sicuti in Maria, ideo ijdem Angeli, & Sancti ex Virginis visione maximo gaudio perfunduntur.* Quare idem in speculo B. Virginis cap. 16. *Gloriosum, inquit, gloria Mariæ præterlegimus est, quod quisquā post Deum pulchrius, quicquid dulcius, quicquid suuuius in gloria est, hoc Maria, hoc in Maria, hoc per Mariam est. Gloriosum omnino gloriæ Mariæ præterlegimus est, quod post Deum maior gloria nostra, maius nostrum gaudium de Maria est, ita sanctus Bonauentura. Qui in Litanijs B. Virginis his verbis eam inuocat, Sancta Maria vera salus, & beatitudo.* & in

Gen. 3.

Apoc. 12.

Gen. 3.

S. Bonau.

S. Brigit.

Filius mulieris rapitur ad Deum dicitur per mortem. Ribera, & Viegas.

Sap. 4.

Apoc. 3.

Rom. 8.

Apoc. 12.

Ad Cr.

Pa. Da.

Sanctio celo natiuitatis eius aduentus eius in præfenti capite perspicuum fiet, & vt omitiam ea, quæ cap. 17. de viginti quatuor senibus, & reliqua beatarum animarum multitudinē virginum immortales gratias de suis victoriis agentibus & quæ cap. 26. de Angelis magnam cum voluptate Virgini obsequuntur, diximus; quæ omnia etiam hæc confirmant. Cum Virgo in corpore, & in anima præ omnibus filiabus Ierusalem facta sit, vt quærit Ecclesia, speciosa in delicijs suis cuius pulchritudinem, solus miramur, vt ait Petrus Damianus sermone de Natiuitate Virginis ita vt diuina attributa, præsertim potentie, sapientie, & bonitatis in nulla pura creatura ita reuerenti, sicuti in Virgine, ut cap. 15. vberius demonstrauimus, hinc enim verba illa Bonauentura in speculo cap. 7. Præter assumptam, inquit, a verbo naturam, nullum est opus, nulla creatura, in qua tanta diuina gloria materiam reuerenti, sicuti in Maria, ideo ijdem Angeli, & Sancti ex Virginis visione maximo gaudio perfunduntur. Quare idem in speculo B. Virginis cap. 16. Gloriosum, inquit, gloria Mariæ præterlegimus est, quod quisquā post Deum pulchrius, quicquid dulcius, quicquid suuuius in gloria est, hoc Maria, hoc in Maria, hoc per Mariam est. Gloriosum omnino gloriæ Mariæ præterlegimus est, quod post Deum maior gloria nostra, maius nostrum gaudium de Maria est, ita sanctus Bonauentura. Qui in Litanijs B. Virginis his verbis eam inuocat, Sancta Maria vera salus, & beatitudo.

Epist.

Virgini

quibus

profecta

gaurium

quod e

us habet

Sancti

Mitros

Gregor

Nazari

Epist.

Cre.

Ulyss

Pfal.

ditio

Damian

Milif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

Malif

& in Cantico : Te matrem Dei laudamus, ad Virginem: Tu, inquit, Mater omnium Beatorum gaudium plenum post Deum, omnium supernorum cuius solatum.

And. Cret. Andreas Cretensis orat. 2. de dormit. ad ipsam Deiparam conversus : Tu, inquit, es res illa magna veneranda oconomia, quam cupiunt inspicere alij.

Pet. Dam. Petrus Damianus sermone de Natiuitate Virginis initio: Felices, inquit, Angelici spiritus, qui beata Virginie habent presentiam, & illi quidem abundantiori rore diuinitatis infusi Genitum & Genitricem visione mirabili continentur, Regis & Regina gloria cumulati idem sermone de Assumptione agens de Virginis in caelo Assumptione : Hac est, inquit, illa dies, qua caelorum officinas sublimiori gaudio cumulauit, Annua mundo, Angelis continua, homines Angelis & Angelis hominibus felici foedere coniungens. Idem in sermone de Natiuitate in fine: Reuertere, inquit, Sanamite, ut intueamur te, quia summa gloria est post Deum te videre, adhaerere tibi, & in tua protectionis munimine deorsum. ita Petrus Damianus.

Hinc factum est, ut Patres eam epithetis hoc indicantibus vocent Methodius in hypapantem eam appellat, Gaudium nostrum ineffabile Gregorius Nazianzenus in Tragedia de Christo patiente, Gaudium mortalium, Ephraem orat. de laud. Virg. Lactiam Sanctorum & praclarissimum caelestis hierarchia ornamentum. Andreas Cretensis in salutatione Angelica, Lactia instrumentum. Ildefonsus cap. 12. de Virginitate : Praemium gloriae nostra magnum, cuius cultum, Psalms. 44. deprecantur omnes diuites istis, nimirum praecipui Sancti, ut cap. 17. ex Athanasio, & Damasceno diximus. Idem Ildefonsus sermone 2. de Assumptione: Hac, inquit, festiuitas Assumptionis Virginis praecipua, & venerabilis nobis: sed venerabilior in caelo est Angelis & Sanctis omnibus; quorum laetitia, & gaudium: procul dubio ex huius adimpletur dies exultatione, quando beata Dei Genitrix clarior sole resulgit in throno claritatis: nam Christus, sicut legimus, in sole posuit tabernaculum suum, de quo tabernaculo ipse, ut ita loquar, processit tanquam sponsus de thalamo suo. ita Ildefonsus.

Anselmus de excellentia Virginis capit. 8. Dies, inquit, Assumptionis non solum te Dominum ineffabiliter sublimauit, sed caelum ipsum, quod penetrasti, nec non cuncta, quae in eo sunt, nomo, &

ineffabili gloria decorauit. Noua quidem caelum gloria decorauit, quia priorem gloriam eius ex praesentia tua, ultra quam dici possit, aut cogitari, magnificauit: nam eum tu Domina illic ascendis, noua illud, & praecellenti virtutum tuarum dignitate irradias, immensaque miserationum tuarum, & gratiarum luce perlustras & capit. 9. Aduertat qua gloria, vel quod gaudium, vel qua iubilatio erit omnibus illis, qui in Regnum beatitudinis assumpti cum ipsam Dominam, per quam tanta bona eis pronenere, praeculis habuerint, iuxta Deum, quom de suo utero Virgo filium peperit residentem, & iure materno caelo, terraque cum eodem filio suo praesidentem considerauerint, qua exultatione exultabunt pro tanta gloria eius, quo honore subleuabuntur in tanta potentia eius. haec Anselmus.

Sophronius sermone de Assumpt. Virg. ubi multa dixisset de obsequijs Angelorum, quibus B. Virgo ad Thronum est deducta, subjicit: Nulli, inquit, dubium omnem illam caelestem Ierusalem tunc exultasse ineffabili laetitia, tuncq; cum omni gratulatione iubilasse, quoniam festiuitas haec, qua nobis hodie reuoluitur annua, illis omnibus facta est continua. sic ille.

Bernardus sermone 1. de Assumptione: Virgo, inquit, hodie gloriosa caelos ascendens supernorum gaudia etiam copiosius sic dubio cum laetis augmentis: haec est enim, cuius saluationis vox, & ipsos exultare facit in gaudio, quos mater nunc adhuc viscera claudunt, quod si Parvuli nec dum nati anima liqui facta est, ut Maria locuta est: quid putamus, quam illa fuerit caelestium exultatio, eum vocem audire, & videre faciem, & beata eius frui praesentia miruerunt? & mox: Mariae praesentia totus illustratur orbis, adeo, ut & ipsa caelestis patria clarius rutilet virginea lampade irradiata fulgere.

Caelatus lib. 7. exemplorum cap. 1. Sicut, inquit, in creaturis uniuersis mater Creatoris nil est sanctius, nil dignius, nil praecellentius, ita eius visione nulla sanctorum visio dignior, nulla iucundior, nulla eminentior. sic ille.

Franciscus Mayo Doctor cognomento Illuminatus in sermone de creatione animae Virginis, docens Virginitatem, quae dirigit nos in periculis huius mundi, merito Stellam matris appellari, subiungit haec verba: Ista est ista Stella, qua unicuique promittitur Apocal. 2. Vincentis (inquit) dabo Stellam matutinam quia omnes Sancti in patria de plenitudine festiuitatis Virginis participant, ut patet. haec Mayo

Sophroni-

Bernard-

Casarius.

Franc.

Mayro.

B. Virgo.

est stella

matutina

quae Beatis

promitti-

tur. Apo. 2.

Mayro

Cap. 33.
S. Bernardus
dinus.

Mayro. qui etiam eodem loco docet Virgine
nem illuminare inferiores hierarchias om-
nium Angelorum, & hominum; quod ple-
nitus dicemus cap. 33.

S. Bernardus Senensis tom. 1. serm. 61.
art. 3. cap. 3. loquens de Virgine super omnes
in gloria erecta: *Ut plus, inquit, hac Virgo beati-
fissima Trinitatis diligat gloriam, cupiat, sentiat,
& fruatur, quam omnis alia pura creatura simul
sumpta, de cuius gloria post filium participant uni-
uersi. & eodem sermone art. 2. cap. 3. Tan-
tum, inquit, differt gloria Virginis à gloria alio-
rum Beatorum, quantum sol à ceteris luminari-
bus cæli, & quodammodo sicut cætera lumina
irradiantur à sole, sic tota cælestis curia à glorio-
sa Virgine laetificatur & decoratur: unde Bernardus
itaque gloriosa Virgo dum cælos ascendit, etiam
supernorum gaudia civium copiosis augmentis cu-
mulavit. ita S. Bernardus Nam & S. Brigitta*

S. Brigitt.

in Revelationibus suis in sermone Angelico
cap. 16. de Virgine adhuc in carne mortali
agente loquens: *Deus ipse, inquit, & Angeli ex
beata Virgine virtuosam constantiam iucundaban-
tur in cælo, & etiam in mundum homines lata-
batur ex eius presentia: et prudentia. Hic colligere
quantò magis, cum per gloriam est ad cælum
ejecta, Sancti in cælo de eius presentia gau-
dent, quod expressè habetur in iisdem Reucla-
tionibus lib. 4. cap. 238. ubi narrat sibi in o-
ratione vigilantia beata Virgine dictum esse
in hunc modum: Ego, inquit, sum mater om-
nium, qui sunt in superiori gaudio, quamvis in-
fantes habeant suam necessitatem secundum suam
voluntatem, tamen in augmento sua læticia cu-
mulatur eis gaudium ex eo, quod videant faciem
matris sue blandam; sic placet Deo dare omnibus
in cælesti curia gaudium, & exultationem de
mea Virginitate puritate, & moarum virtutum
pulchritudine, quamvis habeant incomprehen-
sibiliter ex eiusdem divinitatis potentia totum bo-
nump. hæc ibi.*

Sophron.

Luc. 15.

Huc spectat id quod Sophronius in ser-
mone de Assumptione habet de festo in cæ-
lis factò in Virginis Assumptione: *Quod si gau-
dium, inquit, sit in cælo de quolibet peccatore
converso, multò magis putandum pro sancta Virgi-
nis exaltatione, & gloria, quod exultatio fiat in
supernis, cuius nimirum festivitas omnium su-
pernorum civium est gratulatio, præsertim, quia
ejus celebritas, laus & favor est Salvatoris: unde
credimus (ut supra dictum est) quod non hunc
tantum diem solemnem ducunt pro ejus honore*

annuum; verum etiam continuum, & æternum
jucunditatis, & læticia, ac venerationis obsequio
cum omni colunt tripudio amoris, & gaudij. hæc
Sophronius. Hoc idem argumentum de gau-
dio Angelorum super uno peccatore peniten-
tiam agere affert ad hoc idem probandum
Ildefonsus ser. 1. de Assumpt.

Idem Ildefonsus in eandem sententiam ser-
mone 2. de Assumptione: agens de celebritate
Assumptionis: *Hæc est, inquit, sacra, & venera-
bilis solemnitas fratres, ante mundi constitu-
tionem præstita, & præordinata; seu hodierna die ex-
ultanter est impleta, Nobis quidem dilectissimi ho-
dierna dies est annua, sed Angelis in cælo, & su-
pernis civibus est continua, & perpetua. sic ille.*

Quibus consonant ea, quæ B. Gertrudis lib.
4. Reuelat. c. 29. habet, ubi inter alia dum
cantarentur primæ velperæ festi Assumptio-
nis Deiparæ, hæc sibi divinitus ostensa scribit:
Et dum intonaretur, inquit, Antiphona *Tota
pulchra es*, inuens B. Virgo in amplexu Do-
mini per cordis ejus organum singula verba
illa intonate videbatur in memoriam suavis-
simarum blanditatum illarum, quibus per ea-
dem, vel similia verba blanditus esse creditur
Filius Altissimi suæ beatissimæ Matri: & ecce
extali devotione illius divini cordis impetus
efficacius superfluentes tam magnificè in ani-
mam Virginis inundaverunt, quod ex nimia
nimia impetuofitate influxus videbantur exi-
lire, quasi stellæ materiales miræ claritate præ-
fulgentes, quæ undique Reginam cæli cir-
cumdantes ineffabili decore perornando læ-
tificabant: quædam verò quasi præ multitu-
dine in pavementum cadere videbantur, quas
omnes Sancti recolligentes, & coram Domino
cum gaudio presentantes in admiratione il-
larum inexplicabili modo delectabantur: per
quod figurabatur, quod omnes Sancti de su-
perabundantia dignitatum, & meritum
beatissimæ Virginis copiosè hauriunt gau-
dium, gloriam, & beatitudinem inefficentem,
sicque in tali exultationis jubilo adjungentes
se omnes Angeli devotioni congregationis
consona voce insimul cum ea dulciter relo-
nabant responforium, *Quæ est ista*, quo finito
filius Dei altifonè inchoavit verbum, *Ista est*
speciosa, cuius divini cordis plectrum Spiritus
S. movere videbatur ad laudandum, & glori-
ficandum benedictam Virginem Matrem supra
omnem creaturam.

In eodem libro Revelationum, eodemque
capite

Ildefonsus
Ildefonsus

V. S. B.
Gertrudis

Eccl.
Alun
journ

Cant.

Alun
capite

capite B. Gertrudis in alio quodam festo Assumpcionis B. Virginis celestis curiæ jubulum de Derpara conceptum vidisse se narrat his verbis, Deinde in iubilo laudem resonante tota celesti curia cum responso, *Salve nobilis*, B. Virgo in throno gloriæ à dextris filij cum decenti reuerentia collocatur, & postea omnes cœli ciues ante solium Regni, ipsius decenter coadunati ex abundantia benignissimi fauoris extollentes laudabilem conuersationem vitæ eius cum ineffabili iubilo decantabant responso, *Beata es Virgo Maria*, cui Verbum scilicet, *Aue Maria*, tota Trinitas subiunxit renouans ei suauitatem Angelicæ illius saluationis, quæ totius salutis saluberrimum extitit exordium, cui sanctorum chorus annectebat, *Ece exaltata es*, commendans ei, vt pro Ecclesia militanti intercederet.

7. Sanè illud Eccles. 43, Virginitate possumus, *A luna signum dies facti*, quia in Virgine per lunam significata magnum festum est in

caelo, ut exponit Pelbartus de Temesuar in festo, id est, *Assumpta est Maria in cœlum gaudent Angeli, collaudantes benedicunt Dominum*. Et illud pariter Eccles. 43, eidem accommodatur, *Vas arcum, & benedico eum, qui fecit illum, valde speciosus est in splendore suo, gyravit cœlum in circuitu gloria sua*. Nam ex S. Bernardini sententia per arcum cœlestem, qui Iris dicitur, Virginem significari diximus cap. 16 Merito ergo Methodius in hypapantem ad Virginem, Tu, inquit, *Festi nostri principium, tu meatum, tu finis pretiosissima Regni margarita*.

Cum ergo Sancti ex Virginis in cœlo presentia magno gaudio exultent, qui ad cœlum ex hac lacrymarum valle subtrahuntur, non solum ad Deum, sed etiam ad Dei thronum, Virginem scilicet gloriosam, vt initio dicebamus, merito Apocalip. 12. rapidi-

festi, id est, à Virgine Pelbartus. Offic. Eccl. Esclaf. 43.

S. Bernar.

Method.

Apoc. 12.

VIRGINEM DEIPARAM, QUÆ INTEMERATÆ VIRGINITATIS SUÆ EXEMPO IN TERRIS VIRGINIBUS OMNIBUS SINGULARI RATIONE PRÆLUXIT, SINGULARI PARITER RATIONE IN CÆLIS VIRGINUM OMNIUM PRINCIPEM ESSE, ATQUE REGINAM,

C A P V T XXXII.

S Y M M A R I V M.

- Virginitatis encomia, & primum ex sacris literis, alijsq; auctoribus num. 5.
- Virgines Angelis assimilantur num. 9.
- Deipara Virgo puritate omnes, tum homines, tum Angelos superat num. 11.
- Figura & Prophetia de virginitate Deipara numero. 13.
- Virginitas Deipara aliquibus Gentilibus praesentia num. 20.
- Exempla animalium, quæ absq; concubitu procreantur num. 21.
- Virginitas Deipara Deo gratissima, & voto ei consecrata, & à quo tempore num. 23.
- In lege Evangelica innumeros utriusque sexus homines Deiparæ Virginitatis exemplo ac patrocinio illibatam virginitatem, complures alios perpetuam continentiam coluisse num. 27.
- Deipara in virginitate primatus varijs titulis exprimitur num. 30.

Ndecimum, quod de Dei sede, siue throno in Apocal. cap. 14. scriptum habetur, est quod illa centum quadraginta quatuor millia Virginum Agnum sequentium ante Dei Sedem cantabant Canticum, qui etiam sine macula ante Dei thronum esse perhibentur, & licet hic sedis nomine ipse Deus sedens intelligi possit, tamen si eo nomine Virginem, quæ crebro in sacris litteris & sanctis Patribus per Dei thronum, vt in præcedentibus diximus, accipitur, significatam velimus, nimirum in modum toti illi visioni congruere ex his, quæ in præsentia dicemus, liquidò apparebit. Igitur sanctus Ioannes cap. 14. Apocalypsi, *Explicat. Et visum inquit & ecce Agnas habebat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor milia Apoc. milia habentes nomen eius, & nomen patris eius 14. de centum scriptum in frontibus suis 7 & audis vocem de ium quæ cœlo tanquæ vocem aquarum multarum, & tanquæ stragula vocem*

Apoc. 14.

Hhh

quatuor millibus Virginibus. Agnum sequentibus.

vocem tonitruu magni, & vocem quam audiui sicut citharædorum citharizantium in citharis suis, & cantabant quasi canticum novum ante Sedem, & ante quatuor animalia, & seniores, & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, & Agno, & in ore eorum non est inuentum mendacium, sine macula enim sunt ante Thronum Dei. haftenus S. Ioannes: quæ breuiter prius exponenda duxi, vt sic ad id, quod præcipue ostendendum proposui, accedamus.

Apo. 14. Nomine Virginum viri & feminae intelliguntur. S. Cyprian.

Et verò sanctus Ioannes in hac narratione horum centum quadraginta quatuor millium Virginum laudes, & vitam innocentem traditam, simul etiam eorum gloriam accuratè describit: & licet Virginum, qui cum mulieribus non sunt coinquinati meminerit, in his tamen vt animaduertit Sanctus Cyprianus libro de disciplin. & habit. Virgin. & feminae virgines continentur: Mulier enim, inquit, viripertio est, ex eoque sumpta fuit.

Ribera.

Sive autem hi Virgines sint illa centum quadraginta quatuor millia signati ex omnibus filiorum Israel, de quibus Apo. 7. vt placet Hieronymo lib. 1. contra Iouinianum siue ex Areta, sint Virgines ex gentilibus ad Christi fidem ex vniuerso terrarum orbe conuersis: siue sint ij ex gentibus, & Judæis, qui extremis temporibus sub Antichristo in magna viuendi licentia, & peccandi occasione virginitatem impollutam seruauerunt, & hi, vel hoc definito numero accipiendi sint, vt ait Ribera, vel vt sit numerus determinatus pro inde terminato propter duodecies replicatum duodentrium, qui interdum, vt capit. 17. dixi, vniuersitatem significat, quod Bedæ, & Viegas magis probatur (videntur enim plures in vniuerso mundo etiam eo tempore virgines futuri) quicunque tandem illi sint, neque enim nostri instituti est diligentes horum sententias expendere, profectò virgines sunt, & præclaris virtutum donis egregiè ornati describuntur.

Beda. Viegas

Hos sanctus Ioannes, narrat se vidisse supra montem Sion, in coelesti nimirum patria (cuius typum gerit Sion, iuxta illud Psalm. 83. ibant de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion) supra montem autem virgines peculiariter conspiciuntur tum propter difficultatem seruandæ virginitatis superatam,

Sunt in monte Sion Psalm. 87.

tum propter sublimem, & coelestem hanc virtutem, quæ Angelis cognata dicitur, tum denique propter eximiam prærogatiuam, qua (vt ait Gregorius libro 5. in capit. 3. Regum.) Virgines in Ecclesia alijs præstant carnalibus, & terrenis delectationibus diuisi, & in sempiterna Redemptoris gloria sublimantur.

Erant porrò cum Agno, sub cuius typo Christus Dominus à S. Ioanne, & in Euangelio, & in sacra præsertim Apocalypsi sæpe exprimitur (quod veluti Agnus innocentissimus pro nobis in ara crucis obitatus mundi peccatum sustulerit.) Is pondè Agnus sicut pro se in terris dimicantes è Cælo iuuat, ita eisdem post labores in Cælo coronat, & cum illis familiariter conuertatur. Habent in frontibus scriptum nomen Agni, quem non erubuerunt in hac vita, & nomen Patris eius, quod quidem Agni. & Patris eius in ipsis peculiare dominium indicat, quasi in veram libertatem vindicati è solo Deo possidendi; ideo mox dicitur de eis, Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, & Agno: & si enim omnes Christi pretioso sanguine empti sint, virgines tamen peculiariter empti dicuntur, quoniam in illis non tantum in anima, sed in corpore etiam integritate, & impolluta carne fructus redemptionis elucet, & veluti primitiæ, seu primitiui fructus (qui solent esse gratissimi) Deo, & Agno offeruntur, tales fuerunt Sancti illi innocentes, prima Christi victima, Herodiana rabie sublata. tales censentur & hi Virgines, qui vt hic dicitur à mendacio abhorruerunt, & à fallacibus carnis & mundi illecebris seduci non potuerunt. Quare Apostolus 1. Corinth. 7. vt indicet plenam hanc Virginum omnibus post positis cum Deo adhesionem, Qui, inquit, sine vxore est, sollicitus est qua Dominus sunt, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore est sollicitus est qua sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. & mulier innupta, & virgo cogitat qua Dominus sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu Felices, inquit Bernardus tractatu de Passione Domini capit. 30. Virgines illæ, qua sponsam suam Christum accipientes, illi se soli subiecerunt, cuius iugum suauis est, & onus leue, & iugum sol. tota, & integra mente placere desiderant, qui sanctus est speciosus forma patris filijs hominum, non diuidentes mentem suam, ita vt nec ex parte cupiant, & sollicita sint placere Deo.

Hon. Cæ. Agni est Christus. Offi. Matt. 10. Habent vniuersitas nom. Dei, & Agni. Apo. 11. Ex hominibus primitiui. Matt. 10. Quæ virgines sequuntur Agnum quæ i. Cor. 1. Bernad. Matth. 11.

Vox illorū
sicut toni-
trui ma-
gni.

Dio, nec ex parte placere viro: sed se totas inte-
gras reddunt illi, à quo acceperunt ut essent. Et
repperunt, ut bene essent, ipsum munere prater ea
spontem suam gratuito acceperunt. hæc Bern-
nardus. Hinc est, quod Agnus ad familiarem
quendam secum convictum hoc Virgines pecu-
liari quodam privilegio admittit, & ideò
sequi dicuntur Agnum quocumque jerit. & ita

Honor. in illud Cantic. 7. Venier tuus si-
cut acer vus vitici vallatus lilijs, ait, in ventre
Cant. 7. Virgines jacuisse unigenitum Dei incarnatum,
qui est viticum, de quo conficitur panis fidelium,
ipse est acer vus: quia in eo cumulatut fidelium
populus, Vallatus lilijs, quia Christus stipatus est
virginum choris: ita Honorius. Hoc autem Ec-
clesia canit in hymno de virginibus.

Quocumque pergis Virgines
Sequuntur, atque laudibus
Post te canentes cursitant
Hymnosq; dulces personant.

Et Augustinus libro de sancta virginitate
cap. 27. hos Virgines alloquens: ipse, inquit,

pra ceteris dilectus Agno in Apocalypsi vos vidit
duodecies duodena millia Sanctorum cytharado-
rum, illibata virginitatis in corpore, iniolata
veritatis in corde, & quia sequimini Agnum quo-
cumq; ierit, scripsit ille de vobis. Quo ire putamus
hunc Agnum; quo nemo eum sequi, vel audeat,
vel valeat nisi vos? Quo putamus eum ire, in
quos saltu, & prata? vbi credo sunt grandia
gaudia huius seculi vana insania mendaces, nec
gaudia qualia in ipso Regno Dei ceteris non vir-
ginibus erunt, sed à ceterorum omnium gaudiorū
sorte distincta. Gaudium virginum Christi de
Christo, in Christo, cum Christo, post Christum,
per Christum, propter Christum: gaudia propria
virginum Christi non sunt eadem non virginum,
quamvis Christi, nam sunt alia alia, sed nullis
talita. Ite in hac, sequimini Agnum, quia & Agni
caro vique Virgo, hoc enim in se retinuit ausus,
quod matri non abstulit conceptus, & natus, me-
rito eum sequimini virginitate cordis, & carnis
quocumque jerit. Quid est eum sequi, nisi imitari
& mox: Multa in illo ad imitandum omnibus
proponuntur, Virginitas autem carnis non omni-
bus non enim habent, quid faciant, ut virgines
sit, in quibus jam factum est, ut virgines non sint:
sequantur itaque Agnum ceteri videntes qui vir-
ginitatem corporis miserunt, non quocumque ille
jerit, sed quocumque ipsi potuerint, possunt autem
ubique prater eum in decore virginitatis incedit.
hæc Augustinus.

3 Cæterum horum virginum vox, quia ad-
versarijs formidabilis aliquando fuit, acriter
enim omnibus eos tentantibus, ac tentationi-
bus restiterunt, ut videre est in D. Bernardo,
D. Francisco, D. Vincentio Ferrerio, in fan-
ctis Agatha, Agnetæ, Cæcilia, aliisque utrius-
que sexus virginibus, qui virginitatem suam à
petulantibus personis fortiter tutati sunt, ideò
voci tonitruu magni comparatur: quia tamen
Deo, & sanctis Angelis grata, ac suavis, ideò
voci etiam cytharædorum cytharantium in
cytharis suis assimilatur, tum propter concen-
tum ex virginitatis puritate gratissimum, tum
propter chordarum distensionem, ac pulsus,
quæ mortificationem carnis, quam cum vitijs,
& concupiscentijs virgines peculiari quadam
ratione crucifixerunt, & abnegarunt tuendæ
castitati per necessariam dicant: sic enim cy-
tharam explicat Gregorius lib. 20. moral.
cap. 31. Beda in hunc locum, Andr. Cæsa-
riensis, & alij.

Et cantabant quasi canticum novum, &c. I-
deò Augustinus libro de sancta Virginit. cap.
27. cum Virginibus loquens: Vos, inquit,
afferetis ad nuptias Agni canticum novum, quod
cantabitis cytharis vestris, non utique tale, qua-
le cantat universa terra, cui dicitur: Canite
Domino canticum novum, cantate Domino uni-
versa terra, sed tale, quale nemo poterit dicere
nisi vos. hæc Augustinus. Quale autem sit
hoc canticum novum, quod cantant, Grego-
rius in 3. par. pastoral. admon. 23. pulchrè
explicat: quia scilicet Virgines cum Agno præ-
cunctis fidelibus etiam de incorruptione car-
nis gaudent, quod tamen dicere possunt: quo-
niam per charitatem illis congaudent, quam-
vis ad eorum præmia non assurgant, ita ex
Gregorio. Quod enim in Apocalypsi habe-
tur, alios canticum hoc dicere non posse, o-
stendit quidem alios sanctos cernentes carnis
integritatem ita Christo gratam, gauisuros ut
ait Ribera: Si virgines fuissent, quo Christo ea in
re similiores, & gratiores essent: sed nec tamen ipsi,
qui eam habent invident, nec ipsi quod non ha-
beant tristantur.

4 His præmissis præcipuè inuestigandum re-
manet, quid sibi velit illud, quod canticum
hoc cantant ante Sedem, nimirum ante Dei-
param, juxta nostram explicationem, & ante
quatuor animalia, & seniores: ex quo facillimè
intelligetur etiã illud: Sine macula enim sūt ante
seniores.

Assimilan-
tur cytha-
ræd.

Cythara
mortifica-
tionem si-
gnificat.
Gregor.
Beda.

And. Caf.
August.

Psal. 97

Gregor.

Apoc. 14.

Ribera.

Quo modo
cantant
ante sedem
& qua-
tuor ani-
malia, &
seniores.

Thronum Dei. Enim verò hi centum quadraginta quatuor millia virginum tot Dei donis præditi, totque gloriæ insignibus clari, Canticum illud novum in gratiarum actionem de servata virginitate cantant ante quatuor animalia, & eniores, nimirum Evangelistas, & viros Apostolicos, ac Prophetas, quodiam eorum doctrina, scriptis, ac prædicatione virginitatem servarunt, aliaque quibus in hac vita claruerunt pietatis opera coluerunt: id verò majori voluntate ante Sedem Dei, beatissimam scilicet Virginem Deiparam facere sunt censendi: quippe quæ Virgo virginum iure appellatur, quæ alios ad virginitatem colendam, eandemque Deo per votum conservandam suo exemplo excitavit, & invitavit, quæ suo patrocinio, meritis, ac precibus ad eandem servandam eos adjuvit; quæ Agni, quem illi sequuntur, Mater est dilectissima, eique maximè vicina, de quo supra cap. 12. quam Agnus tanti fecit in terris; & nunc maximè honorari vult in cælis, ut Bernardus homil. 1. super missus est, expendens ex hoc loco Apocalypsis illud de Christo Luc. 2. *Et erat subditus illis: Quis, inquit, quibus Deus hominibus. Deus (inquam) cui Angeli subditi sunt, cui Principatus, & Potestates obediunt subditus erat Maria: nectansum Maria, sed etiam Ioseph propter Mariam: mirare ergo utrumlibet, & elige quod amplius mireris, suo filij benignissimam dignationem, sine matris excellentissimam dignitatem, utrinque stupor, utrinque miraculum & quod Deus femina obtemperet humilitas sine exemplo: & quod Deo femina principetur, sublimis sine socio. In laudibus virginum singulariter canitur, quod sequuntur Agnum, quocumque jerit: quibus ergo laudibus iudicatur dignam, quæ atiam præst. hæc Bernardus. Quo circa, quod cap. 17. delectissimis sanctis, & de reliqua animarum sanctarum multitudine sub typo viginti quatuor seniorum, & maris vitrei Deiparam singularem reverentia colentibus, cœtantum se debere omnes cognoscunt, eorum & quod superiori capite de sanctorum lætitia, quam ex Deiparæ conspectu capiunt, dictum est; id ipsum peculiari quadam ratione de virginibus merito in præsentis capite affirmamus, & idcirco hoc in loco Apocalypsis non solum ante Sedem Dei, id est Deiparam, ut ex dictis patet, suum canticum novum canere, sed etiam sine macula ante Thronum Dei, id est, ante Deiparam esse memoratur, cuius opere,*

Cantant.
ante Dei-
param, &
quart.

Bernard.

Luc. 2.

Apoc. 14.

Apoc. 4.

ac patrocinio, tot tantaque dona à Christo sunt consecuti.

Verum ut hoc ipsum adhuc magis perspicuum fiat, ostendam illibatam Deiparæ virginitatem in sacris litteris magnificè adumbrari, atque describi, eamque voto virginitatem suam præpotenti, Deo primam obtulisse, multisque nominibus virginum omnium esse Regionam, & ab eisdem singulariter coli, ac proinde Canticum illud novum, eos (ut diximus) ante ipsam etiam cantare.

VIRGINITATIS ENCOMIA, AC
præmium ex sacris litteris, aliisque
Auctoribus.

Quod ut melius demonstremus suppono virginitatem Deo esse in primis gratam, quam Christus Dominus in sua, & Genitricis suæ persona dicavit, eamque inter præcipua legis evangelicæ consilia à Christo tradita connumerari testatur Apostolus 1. Cor. 7. & habetur Matth. 19. illis verbis: *Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter Regnum caelorum:* remque hæc esse altissimam indicant verba illa, quæ sequuntur: *Qui potest capere, capiat, & illa: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.* Virginitas porro præter gloriam essentialem, etiam Aureola propter perfectam victoriam, quam de carne sua reportarunt, debetur: & propterea in hoc loco Apoc. 14. Canticum novum, quod nemo alius dicere poterat, ipsi cantare, & ad familiarem quandam Agni sequelam recipi dicuntur. Hinc Isa. 56. *Virginibus sub nomine Eunuchorum, quia videlicet propter Christum se ipsos spiritualiter castraverunt, promittitur à Domino in domo sua locus, & nomen melius à filiis, & filibus nomen sempiternum, quod non peribit, scilicet, excellens quædam gloria: sicut Elcana 2. Reg. 1. consolabatur Annam uxorem sterilem, & ex hoc affertur illis verbis: Numquid non ego melior tibi sum, quam decem filij: quanto magis Deus ipse virginibus longè præclariora præstabit, quam si filios habuissent. De virginibus autem hunc Isaac locum intelligendum luculenter ostendit Augustinus libro de sancta virginitate c. 24. & 25. Ambrosius de Instit. Virg. cap. 6. Basilus libro de vera virginitate, Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, & in Isa. 56. Gregorius 3. par. pastor. admon. 29. Cyrillus lib. 5. in Isa. adde*

Quædam
in hoc ca-
pite agun-
da: De vir-
ginitate
Deiparæ,
quæ ungu-
m est pre-
mura.

Virginitat.
Deo gra-
tissima

1. Cor. 7.
Matth. 19

Aureole
debetur
virginitati

Isa. 56

1. Reg. 1.

August.
Ambros.
Basilus.
Hierom.
Gregor.
Cyrillus

Sap. 4. Adde Sap. 4. dicitur: *O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius, quoniam & apud Deum nota est.* Et apud homines. Vbi illud ex Ildesonso ser. 1. de Assumpt. adnotare possumus, castitatem præclaram esse in virginibus præsertim cum CLARITATE, id est, cum præconio bonæ famæ, & Eccl. 26. *Omnis ponderatio non est digna consentientis anima, quæ de virginibus in castitatis virtute primas tenentibus multò magis dici possunt.*

Illud quoque virginittatis præstantiam ostendit, quòd Virgines à triplici maledictione, quam Eæ Deus optimus infligit suo modo eximantur, quod Fulgentius sermone de laudib. Mariæ eleganter indicat: *Eua, inquit, distulit esse in doloribus, & tristitia paries, & ad virum conuerso sua, & ipse dominabatur tui: Tribus ergo his malis se subiungant scemina, quæ Mariam non sequuntur, dolor, tristitia, & seruituti. sic ille.*

His consonat præmium, quod nominatim virtutisque sexus virginibus promittitur his verbis Sap. 3. *Felix est sterilis, & incoquinata, quæ non fecit thorum cum dilecto, habebit fructum in visitatione, seu (ut legit Hieronymus in Isa. 56.) in visitatione annuarum sanctarum: & spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitauit aduersus Deum nequissima, dabitur enim illi fidei donum electum, & fors in templo Domini acceptissima. sic ibi: quibus verbis Sapiens Virgines circum loquitur, neque enim omnem sterilem vocat felicem, sed in coinquinatam, hoc est eam, quæ ab omni iniquatione abstinens: voluntate sua sterilitatem eligit: similiter eum spadonem beatificat, qui opere, & cogitatione ab omni impudicitia est alienus, qui nimirum se ipsum, iuxta illud Matt. 19. *Castrauit propter regnum celorum?* & quatenus Deut. 23. dicitur: *Non intrabit Eunuchus Ecclesiam Domini: nostris tamen Eunuchis, seu virginibus fors acceptissima in ipso templo Domini possidenda prænucciatur, quin etiam promittitur donum quoddam singulare respondens eorum fidei: quæ propter Deum præsentis carnis illecebras, & delectationes omnino spreuerunt. Huic autem locum Sap. 3. Hieronymus in Isa. 56. citat, ac de virginibus interpretatur.**

Sed quærat quispiam, quod nam erit virginittatis præmium peculiare, quod Isa. 56. Sap. 3. & Apoc. 14. verbis amplissimis, virginibus

tribuendum promittitur? Respondeo in virginittatis primis ex cap. 14. Apoc. Virgines secuturos Agnum quocumque ierit, eosque cantaturos canticum illud nouum, quod soli virgines cantabunt: de quo initio huius capituli differimus: deinde ex S. Thoma in 4. dist. 49. q. 5. art. 2. quæstione. 1. ad 1. & art. 3. quæstione. 1. & art. 5. Virgines tam viri, quàm femine, qui propositum habuerint virginittatem perpetuo seruandi, siue ex voto, siue adsequendo, quamuis hoc propositum aliquando fuerit interruptum, integritate tamen carnis manente, dummodo in fine vitæ inueniatur, huiusmodi (inquam) virgines præter gloriam essentialem, quæ in clara Dei visione consistit, & operibus meritorijs ex gratia precedentibus debetur: quod, & virginittati secundum quod propter Deum seruatur impendio charitatis, tribuetur. donabuntur etiam peculiari Aureola virginittatis, quæ est priuilegium quoddam præmium respondens priuilegiatæ, seu excellenti victoriæ, quam de carne, contra quam continet Galat. 5. bellum gerimus, reportarunt: quin etiam præter aureolam virginittatis fructus quoque centesimus virginibus respondebit: cum enim ex Christi Domini parabola, quàm de semine iacto proposuit Matth. 13. triplex seminis in terram bonam decidentis fructus existat: *Alia, inquit, ceciderunt in terram bonam, & dabunt fructum, aliud centesimū, aliud sexagesimū, aliud trigessimū* ex Interpretatione sententia Primæ virginibus. Secund. viduis, & continentibus. Tertius coniugatis deputatur: ita enim docet Cyprianus lib. de habitu Virg. Athanasius epistola ad Ammonium, Hieronymus in Matth. 13. & epist. 22. & in Apologia pro libris aduersus Iovinianum, ubi ex arte numerandi per digitos hoc ipsum eleganter confirmat, quod Marianus Victorius in notis ad illum locum Hieronymi ex Beda eruditè explicat, Idem de fructu centesimo virginibus attributo docent Beda, & S. Thom. in 4. dist. 49. q. 5. art. 2. & S. Antoninus 3. part. tit. 3. cap. 8. §. 4. Est autem FRUCTUS quatenus ex semine confurgit, ut docet S. Thomas loco citato quæstione. 1. & 3. præmium quoddam accidentiale, & speciale commune tribus gradibus continentia: *Qui (ut verbis utar Hieronymi epistolæ de uno proceus semine castitate: & sicuti Aurea, seu præmium essentiali Beatorum posita est in gaudio, quod habent*

Sap. 4. Virgines magnificiam famam.

Fulgentius

Sap. 3.

Hieron.

Matth. 19

Deut. 23.

Hieron.

Isa. 56.

Sap. 3.

Apoc. 14.

Premio

S. Thom.

Galat. 5.

Matth. 13.

Cyprian.

Athanas.

Hieron.

Marianus

Victorius.

Beda.

S. Thom.

S. Anton.

Fructus

quod

habent

H. h. v. 3

de

Gentiles valde raris huiusmodi flos inueniretur, quo tamen post Deiparam Christi Ecclesia per vniuersum orbem copiose cumulatęque abundat. Non me latet apud Romanos Virgines fuisse Vestales, sed earum tamen virginitas, quod teste Ambrosio libro primo de Virginitate, & libro 2. Epistol. 12. in Symmachum, esset emptia, temporaria, ac fastu plena, & ad paucissimas spectaret; nulla ex parte cum Christianorum Virginitate est conferenda, quę & perpetua, & ab omni pulchritudinis lenocinio, ac lucris aliena, multitudine innumeras complectitur, & humilitate, ac jejunijs gaudet. Ceterum quoniam Virginitas in sacris litteris, vt diximus, adeo magnificatur, hinc præclara virginitatis præconia apud Patres reperiuntur. quorum aliqua in præsentia recenseamus.

In primis Nazianzenus carmine de virginitate, sanctissimam Trinitatem propter summam, quę in diuinis processionibus inuenitur puritatem, Primam Virginem appellauit his verbis.

Prima Tris Virgo est, siquidem Patre natas Anarcho

Filius est, nec enim Pater ortum traxit ab vllis, Vipote principium rerum, & vitalis origo

Mors nec humano generauit sanguine natum, &c.

Atque ita virgines hæc Dei puritatem suo modo imitantur.

VIRGINES ANGELIS

assimilantur.

AD hæc per Virginitatem Patres sæpe homines Angelis æquari probant ex illo Matthæi 22. *In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicuti Angeli Dei in celo.*

In primis Nazianzenus in carmine de virginitate.

Salus Virginitas d. vino tradita dono,

Mater inoffensa vita, bona maxima fundens,

Christi pars, & SPIRITIVS foecata supernis.

Ignarus Thalami.

Idem Nazianzenus oratione in illud: *Non omnes capiunt verbum: Non secundum carnem vivere, Angelicus est, & superius nature.*

Cyrillus Ierosolymitanus cathec. 12. *Non ignoremus, inquit, castitatis gloriam, Angelica enim est corona, & supra hominam hæc perfectio.* hæc Cyrillus.

Athanasius in fine libri de virginitate. *Virginitas, inquit, opulenta indeficiens, corona immarcescibilis, Templum Dei, Domicilium Spiritus sancti, Margarita speciosa, vulgo inconspicua, Gaudium Prophanorum, Gloriatio Apostolorum, ANGELORVM vita, Sanctorum corona.*

Idem Apologia ad Constantinum: *Christus, inquit, Dei filius, homo propter nos factus profugatus morte, inter cetera dona sua largitus est nobis in Virginitate exemplar Angelica sanctitatis.*

Tertullianus libr. 1. ad uxorem: *Puella, inquit, in terris non nubendo de familia Angelica deputantur.*

Cyprianus libr. 2. de discipl. & habit. virgin. *Cum casta perseveratis, & Virgines, Angelis Dei estis æquales.*

Hieronymus epist. 22. *Filius Dei, vt ingressus est super terram, nouam sibi familiam instituit ut qui ab Angelis adorabatur in celo, haberet angelos (id est Virgines) & in terris.*

Ambrosius libro 1. de virginit. *Nemo, inquit, miretur, si Angelis comparemur, quo Angelorum Domino copulantur, & infra: Castitas etiam angelos facit, qui eam seruauit angelus est, qui perdidit, diabolus.*

Cassianus libr. 6. cap. 6. *Nulla, inquit, virtutem propter carnales homines spiritalibus angelis imitatione conuersationis aequantur, quam meritis & gratia castitatis, per quam adhuc in terra degentes, habent secundum Apostolorum municipatum in Cælis, quod deposita corruptela carnali habituros promittitur in futurum hic iam in carne frangibile possidentes. sic Cassianus.*

Augustinus sermon. 46. de verbis Domini, loquens cum ijs, qui castitatem vouerunt:

Memento, inquit, in quocunque sexu sitis, susci- mares, siue famina, Angelorum vitam ducere vos in terra. Angeli enim nos nubunt, neq; uxores ducunt. Hoc erimus cum resurrexerimus. Quando vos meliores, qui id, quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem.

Idem Augustinus libr. 1. de sancta virgin. c. 23. *Virginitas, inquit, Angelica portio est.*

Petrus Chrysologus serm. 143. eam præfert quodammodo angelis: *Angelis, inquit, semper cognata virginitas in carne præter carnem*

vivens,

vivare, non terrena vita est, sed celestis: & si vultis scire, Angelicam gloriam acquirere maius est, quam habere, esse Angelum felicitatis est, Virginitatem esse virtutis & Virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura, Angelus ergo & Virgo divinum agunt officium, non humanum, ita Chrysologus.

Sophron.

Eadem antea dixerat Sophronius inter opera Hieronymi serm. de Assump. Idem indicat Bernard. epist. 42. Castitas, inquit, Angelum de homine facit, & si Angeli castitas felicitior hominis tamen fortior esse cognoscitur. Idem habet Bernardus epist. 113. cuius rationem infinuat, Angelus, inquit, habet virginitatem, sed non carnem. Quare Augustinus serm. 250. ait: Inter omnium Christianorum certamina, sola clariora esse praelia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria.

Bernard.

Bernardus epist. 113. cuius rationem infinuat, Angelus, inquit, habet virginitatem, sed non carnem. Quare Augustinus serm. 250. ait: Inter omnium Christianorum certamina, sola clariora esse praelia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria.

Augustin.

Inter omnium Christianorum certamina, sola clariora esse praelia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria.

Virgines

sunt draci-
pua Eccle-
sia nebra.
Ignassus.

10 Ad hæc Virgines inter præcipua Ecclesie membra adnumerantur. S. Ignatius Romam ad martyrium proficiscens epist. 10. ad Heronem, cui Antiochenam Ecclesiam commendabat: Virgines, inquit, serua, ut pretiosa Christi monilia, & epist. 4. ad Tarcentes: Eas, inquit, que in virginitate degunt in pretio habere velut Christi sacerdotes.

Athanaf.

Athanafius in Apologia ad Constantinum, Cerid puellas, inquit, virginitate præditas sponfas Christi Catholica Ecclesia appellare solua est, quas Ethnici conspicias, ut templum Verbi admiratione prosequuntur. Has præ reliquis omnibus beata memoria Pater tuus Constantinus Augustus in pretio habuit, & tua religiositas sæpe in suis scriptis pretiosas, & sanctas nominavit sic ille.

Tertull.

A Tertulliano lib. de pudicitia, Virgines dicuntur, Flos morum, Honor corporum.

Cyprian.

A Cypriano loc. cit. Flos Ecclesiastici garmeni, Decus, atque Ornamentum gratie spiritualis, tota indolis Laudis, & Honoris, opus integrum atq; incorruptum. Dei imago respondens ad sanctitatem Domini, illustrior Partio gregis Christi, ita Cyprianus. Cuius verba refert ex eodem Augustinus libro 4. de doctrina Christian. cap. 21.

Hieronym.

Hieronymus ad Demetriadem de seruanda virginitate: Habet, inquit, & pudicitia seruata Virginitatem vocat principalem virtutem: Non enim, inquit, sed laudabilis virginitas, quia in martyribus reperitur, sed quia ipsa martyres faciat, pietateque enim propter seruandam virginitatem ea occasione martyrium subicere, ut

de sancta Agnete, sancta Agatha, & alijs, quas in tractatu de Virginitate lect. 5. & 6. recensimus, memorie proditum est. pergit Ambrosius: Quis, inquit, humano eam ingenio posse comprehendere, quam nec natura susclusit legibus, aut quis naturali voce completi, quod supra usum natura sui? de caelo accersuit, quod imitaretur in terris: nec immerito videnti sibi, usum quasi sibi de caelo, qua sponsum sibi inuenit in caelo. & quoniam Elias nudius corporis & Reu. coitus fuisse permixtus cupiditatibus inuenitur, ideo rapus curru ad Coelum, ideo cum Domino apparet in gloria, ideo Dominicus venurus est præcursor aduentus hæc Ambrosius.

Et quod ad insignem virginitatis commendationem facit, Christus Dominus (ut verbis utat Hieronymi epistola 22. ad Eulochium) Hieron. virginitatem in se, & in matre sua dedicare voluit: propterea Damascenus libro 4. de fide cap. 25. Christus, inquit, virginitatis decus est, & ornamentum, ut qui non modo ex patre intra congressum sui genitus, sed etiam carnem ex Virgine sine virili congressu assumpsit, ipseque omnibus numeris absolutam virginitatem in se ipso ostenderit, ita Damascenus.

DEIPARA VIRGO PVIRITATE omnes tum homines, tum Angelos superat.

II CVM igitur ea sit virginitatis præstantia, & Deo ita grata, mirum non est si virginitatem, ut dicebamus ex Hieronymo, non tantum in se, sed etiam in Maria dedici voluerit: Et consiliorum, inquit S. Thom. 3. part. q. 28. art. 4. ad 2. obseruatio, qua per gratiam Dei fit, & si perfectè quisdem incipit in Christo: alioquo tamen modo fuit inchoata in Virgine matre eius. ex quo infert S. Thomas, Virginitatem ante Annunciationem ab Angelo votum virginitatis absolutum emisisse. Quare Bernardus homi. 2. super Matheus est: Voluit, inquit, matrem suam esse Virginem, de qua immaculata immaculatus procederet, omnium maculas purgaturus, & mox: ut igitur, qua sanctum sanctorum conceptura erat pariter, & paritura sancta esset corpore, accepit donum virginitatis, ut esset & mente, accepit & humilitatis. Idem hom. 1. Et si placuit ex virginitate, tamen ex humilitate concepit, & intra: Felix Maria, cur nec humilitas desuis, nec virginitas, & Ambrosius epist. 82. ex Dei-

Ambros.
Hieron.
Damasc.
S. Thom.
Bernard.
Ambrosius

Deipara Virgine virginitatis excellentiam col-
 ligic: Quid loquar, inquit, *quanta sit virginis*
tatis gloria, qua meruit à Christo elegeri, ut esset et-
iam corporale Dei templum, in qua corporaliter,
 legimus, *habitavit plenitudo divinitatis* & *Virgo*
genitrix mundi salutem, Virgo peperit vitam uni-
versorum. S. Bernardus serm. 4. de Assump-
 tionem immobile, inquit, virginitatis propositum, quod
 nec Angelo filium promittente aliquatenus tur-
 bavit. Idem repetit serm. Signum magnum.
 Nyssenus. Quod animaduverteat Nyssenus homil. de Nat.
 Dom. ubi expendens verba Virginis ad Ange-
 lum: *Quomodo fiet istud quoniam verum non*
cognosco: Angelus, inquit, partum nunciat, & ibi
la virginitati inharet, & integritatem angelicam
demonstrationi anteponendam iudicat: nec Ange-
lo fidem non habet, nec à proposito recedit suo. In-
teraxi, inquam, mihi viri consuetudinem. sic
 Nyssenus. Quare Basilius hom. de hum. Chri-
 sti gener. Nulla, inquit, puritate par Maria vir-
 ginitas inter homines ad eledum sancti Spiritus
 excipiendum est reportata.

Quin etiam illud animaduersione dignum
 videtur, Deiparam virginitatis puritate non
 homines tantum, verum ipsos etiam Angelos
 longè superasse. quemadmodum ex Alberto
 docet S. Antoninus 4. part. tit. 15. c. 17 § 4 cu-
 ius hæc sunt verba: *In omnibus alijs viatori-*
bui castitas est cum pugna contra fornicem, &
cum casu ad minus imprimente veniale, & cum
possibilitate cadendi etiam in mortale, exceptis
sanctis factis in utero, & Apostolis Spiritu sancto
repletis dicit Albertus: sed in B. Maria fuit casti-
tas sine pugna fornicis, & sine causa, & possibili-
tate cadendi in mortale, vel veniale. Nec solum
hominum viatorum, sed etiam Angelorum casti-
tatem excessit: est enim primo multiplicior, quia
Angeli solum eam habent in spiritu, non in corpo-
re, quod non habent: sed B. Maria in spiritu, &
corpore est Virgo: est secundo nobilior, & utilior,
quia Angelus est naturalis, vnde nec meritoria: in
B. Maria est gratuita, & meritoria. Est tertio glo-
riofior, quia in Angelis quasi necessaria, & sine
pugna, in Maria voluntaria, & cum victoria.
 hucusque S. Antoninus. Hinc rectè inferimus
 cum S. Thom. in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. q. 1. ad
 2. cum Auctore supplementi Gabrielis in 4.
 dist. 49. q. 4. artic. 3. dub. 2. & cum Suario to-
 mo 2. in 3. part. disp. 21. sect. 4. Deiparam
 tanto excellentiorem virginitatis Aureolam
 esse adeptam, quanto perfectius virginitatem
 possidet. per ceteris servavit. Quod enim absque pugna

fornicis eam custodierit, id nec præmium, nec
 eius coronam diminuit, ut fuit Auctor supple-
 menti ostendit nam ex D. Thom. loc. cit. quã-
 vis Deipara pugnam non habuerit per tenta-
 tionem, quæ est à carne propter eius perfectã
 sanctificationem: habuit tamen pugnam, quæ
 est ab hoste, qui nec etiam ipsum Christum esse
 reuerens, ut patet Matth. 4. hæc S. Thomas. *Matth. 4.*
 12 Et tanè Deus optimus virginitatem suæ
 Genitricis etiam postquam filium peperit, lu-
 dæis per S. Zachariam Ioan. Baptistæ paren-
 tem contectatam voluit. Cum enim in tem-
 plo Ierololymitano Virginibus ad orandum
 separamus locos ab alijs mulieribus esset assign-
 natus, & in eodem Deipara post Christi nati-
 vitate ad preces fundendas confisteret. Za-
 chariam, qui eam Virginem esse ac propterea
 eo loco dignam constanter testabatur, ob id à
 ludæis inter templum, & altare interfectum
 esse affirmant complures ex Patribus.

Origenes enim cum ex quadam traditione
 meminisset loci pecularis in templo, qui solis
 Virginibus ad orandum patebat, hæc subijcit:
Maria autem postquam genuit Salvatorem, in-
grediens adorare, stetit in illo Virginitum loco, pro-
hibentibus autem eis, qui noverant eam iam filiũ
genuisse, Zacharias stetit, atque dixit, prohibenti-
bui eam, quoniam digna est Virginitum loco, clem-
ter sit adhuc Virgo. Ergo quasi manifestissime Za-
chariam adversus legem agentem, & in loco Vir-
ginitum permittentem stare mulierem, occiderunt
inter templum, & altare viri generationis illius.
 hæc Origenes, qui pergit probare Zachariam,
 quem Christus affirmat interfectum à Scribis
 & Phariseis inter templum & altare, fuisse
 præcursoris patrem: nam exprobat illis, tan-
 quam qui ipsi hoc perpetrassent. Nec mirum,
 inquit, est si contingat eiusdem nominis esse, &
 virumque Zachariam, & patres eorum. Et cete-
 ræ post Zachariam filium Iodæ, de quo Chri-
 stum esse locutum existimat Hieronymus in
 Matth. 23, Jeremias & Ezechiel (ut testatur
 Epiphanius de vitis Prophetarum) à ludæis
 sunt interfecti, quod ipsum affirmat in Mar-
 tyrol. Rom. de Jeremia quidem 1. Maij, & de
 Ezechiele 10. April. & post Zachariam, qui est
 ex duodecim Prophetis vnus, Eleazarus, & se-
 ptem fratres Machabæi cum matre martyrio
 sunt affecti, & tamen Christus Dominus com-
 pleri vult martyres omnes ab Abel usque ad
 vltimum eo tempore interfectum, quare hæc
 senten-

Matth. 4.

Zacharias sacerdos sui necesse est probatum Maria virginem reliquit. Math. 23.

Origenes.

Matth. 23.

Hieronymus

Martyr. Rom.

1. Macha.

Hieronymi sententia de Zacharia filio joiadae non probatur.

Basilio.

Basilio de humana Christi generatione eandem historiam ab Origene allatam refert aitque Zachariam patrem Joan. Baptistae interfectum, quod rem inauditam, prodigiosamque pradicaret, Virginem videlicet patientem contra virginitatis corruptionem.

Nyssen.

Nyssen hom. de Christi Nativitate haec eadem habet, additque locum Virginum fuisse quoddam spacium inter templum, & altare Judaeos autem cum audissent a Zacharia rerum omnium Regem in vitam humanam diuino ordine id est ex Virgine produsse, metuentes ne Regi subderentur, Zachariam Sacerdotem, qui haec de ipso partu testificabatur, ad ipsum altare sacrificantem interfecisse Idem de Deipara in templo in loco Virginum etiam post partum consistente, & de nece Zachariae habent Cyrillus libro aduersus Antropomorphitas c. 27. & Metaphrastes in com. de S. Io. Bap. & Theophilactus, & Euthymius in c. 27. Matt. Quin etiam praeter citatos Auctores, alij quoque de Zacharia Ioan. Baptistae parente, Christum intellexisse cum dixit Matth. 23. *Quem occidistis inter templum & altare,* testantur Epiphanius in libr. de vitis Prophitarum in Zacharia Andreas Cretensis in orat. de amputatione capitis Ioan. Bap. Cedrenus in compendio histor.

Cyrillus.

Metaphr.

Theophil.

Euthym.

Matth. 23.

Epiphan.

And. Cret.

Cedrenus.

Et vero hoc Virginitis epithetum aded proprium est Deiparae, vt Epiphan. har. 78 *Quis unquam, inquit, aut quo seculo ausus est proferré nomen sanctae Mariae, & interrogatus non statim incubi Virginitis vocem? & Abrahamo impeditum est epithetum Amicus Dei, & non dissoluitur, Iacob vero, vt Israel vocetur, & non alter abicitur, & sancta Maria vox Virgo, & non mutabitur. Impolluta enim permansit, haec ex Epiphani.*

Epiphan.

Jacob. 2.

Gen. 32.

Jdelfonsus

Jdelfonsus vero sermone 4 de Assumptione, eam dicit Virginem sanctam, Virginem prudentem, & vnam ex numero prudentum, Virginem pulcherrimam, Virginem pudicam.

Verum cum de virginitate Deiparae Patres, & Theologi tam accuratè, tam copiosè egerint contra Judaeos, Ethnicos, & Haereticos, praeterea noster Canisius toto libro 2. de beata Virgine, & noster Suarez tomo 2. in 2. parte disputat. 5. & 6. non est cur plumbus in re clarissima immoremur: aliquas tamen ex

Canisius.

Suarez.

sacris litteris, siue figuras, siue prophetias, quibus Deiparae virginitas secunda significatur, afferemus, quae adiunctis Patrum explicationibus ad hanc veritatem confirmandam, & illustrandam vim habent maximam,

FIGURAE, ET PROPHETIAE DE virginitate Deiparae.

PRIMA fit ex sacra Genesi: *Adam de terra Gen. 1. virgine (inquit Ambrosius serm. 37. de Figur. & quadrag.) natus est, & Christus matre virgine procreatus; illius maternum solum, nec dum de virgine scissum fuerat; istius maternum secretum nunquam concupiscentia violata. Adam Dei matris plasmatur è limo: Christus Dei spiritu formatur in utero. sic Ambrosius, & Irenaeus lib. 1. contra haereses c. 31. Quemadmodum protoplastus de iudi terra, & adhuc Virgine (non enim pluerat Deus, & homo non erat opera us terram) ita recapitulans in se Adam ipse Verbum existens ex Maria, quae adhuc erat Virgo rectè accipiebat generationem Adae recapitulationis, Andreas Cretensis orat. in Annunc. sancta virginis tellus, ex qua nouus Adam ineffabili fictione formatus est, qui veterem saluti restitueret. Salue Dei ager amplissime, quem nullus alius locus, nisi tu sola, comprehendere potest.*

Genes. 3. *In micis as ponam inter te, & mulierem. id est Virginem Deiparam, & semen illius; semen mulieris est Christus Dominus, & ab ea denominatur, quia vt homo, ab ea sola carnem suscepit. Quod rectè expendit Irenaeus lib. 4. c. 78. Tertullianus lib. 3. contra Marcionem ca. 20. Cyprianus lib. 2. testimon. cap. 9. Rupertus lib. 3. de Trinitat. c. 34. Epiphanius haeres. 78. Imple, inquit, hoc in semine sancto eximio solo quod a Maria solum intumtum est, & non ex coniugio viri. sic Epiphanius.*

Ex d. 3. *Rubus ardens incombustus, vt canit Ecclesia Deiparae virginitatè significat. quoniam Rubus illo ab igne quo ardebat, vultum non amittebat: ita Deipara Deum, qui ignis dicitur Deut. 4. concipiens, virginitatis virtutem retinuit. Et Proclus Episcopus Constantinopolitanus de Deipara: Haec, inquit, animata natura Rubus, quem diuinus pariter ignis non consumpsit. Et Bernardus hom. 2. super missus est: Pertendebat, inquit, Rubus ille Mariam patientem, & a dolore non sentiens eodem modo explicat Andreas Cretensis orat. 2. de*

Ephraim. dorm. Ephraem ferm. de laud. Virg. qui etiam sic affatur: O *Rubus ardens incombustus* Hely. hom. 2. de Deipara. Gregorius Nissenus orat. de humana Christi natiuitate. Chrysoftomus, Eucherius, Chrysoftomus hom. de Deipara: *Aue* inquit *Rubus ardens igne spirituali, nusquam tamen aduersus*. Damasc. orat. 1. de dorm. Georg. Nicom. orat. de oblat. Virg. & alij Orig. verò pulchre hom. 2. ex decem varijs tom. 3. Sic inquit, *Rubus quondam comburi videbatur & ignis eum non tangebatur: & sicut tres pueri in camino ignis inclusi habebantur, & tamen eos non lædebat incendium, nec odor fumerat in eis: vel quemadmodum Danieli intra lætū leonū incluso, claustris non apertis allatum est prandium ab Abacuch: ita & hæc Virgo sancta genuit Deum, sed intacta permansit.* & infra. Huius virginis Dei dicitur hæc mater virgo Maria: digna digni immaculata sancti, Amica vnico, nec enim alter virginis super terrā venit aut alia Virgo virginis tam genuit. hæc Origenes in eadem quoque sententiam eleganter Rubum incombustum explicat Ildefonsus ferm. 1. de assumpt. 14. Exod. 31. *Ipsa lex sine graphio*, inquit Augustinus ferm. 14. de Natali, *scripta in tabulis lapideis, hanc virginis tamen indicabat*. Georgius Nicomediensis orat. de oblat. Virg. vocat eam Tabulam à Deo impressam. Idem Damasc. orat. de dorm. Ephraem. ferm. de laud. Virg. eam Tabulam appellat scriptam legem ferentem mortalibus.

Per virgā Num. 17. *Virga Aaron*, inquit Augustinus loco citato *annua siccata plurimis, sine aqua reuiuiscit in templo floruit, nubes produxit*. Idem ferm. 3. aduent. Virg. Aaron, inquit, ecce protulit, quod ante non habuit, non radicata plantatione non defossa farcul, non animata succo, nec foecundata seminario, & tamen cum illic deessent vniuersa iura naturæ, protulit virga, quod nec semine suggeri potuit, nec radice: virga ergo potuit contra naturæ iura Dei filij generare, hæc Augustinus Et Cynillus Ierololymitanus cath. 18. *Si illa floruit propter summum sacerdotem, hæc ut paretur verum sacerdotem*. Bernardus loco citato, *Quid, inquit, rogo virga Aaron florida, nec humectata significat, nisi piam concipientem, quæ cuius virum non cognoscentem, huius magni miraculi manus mysterium Isaias edisserit dicens, Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, virgam Virginem*

florem, Virginis partum intelligens, & infra: Nec virgæ virorem floris lædet emissio, nec Virginitatem pudorem sacri partus editio. Ita Bernardus, qui illam addit similitudinem: *Sicut, inquit, genitrix Dei, sine sui corruptione, Syderis sicut patrem suum radiū: sic abique sui læsione Virgo parit filium: generat, nec sideri radius suam minus claritatem, nec virginitatis suam integritatem*. hæc Bernardus Helychius ad virginis Deiparæ refert hæc Helychius virgam nullo modo vulnerari, aut incuruari potuisse. & Ephraem orat. de laud. Vir. ad eam sic ait: *O viridam Aaronis virga: virga cuius numero existis, & flos filius tuus*. sic ille. & Ildefonsus ferm. 6. de Assumpt. virga, inquit, Aaron facta est Virgo Maria, quæ neque, facta, neque radicata sine vilo cultore tertio die, hoc est, tertio seculi tempore sancto Spiritu est fecundata, nobisq; Deum genuit, & hominem Christum, cuius vtraq; substantia bene per Amygdalam est figurata. Amygdala namque ex carne, osse, & nucleo constat, sic Deus & homo in vna persona est Iesus Christus: & in Amygdala quidem caro exterior amarissima est, nucleus verò interior vescentes grata dulcedine reficit, sic & Christus, per humanitatem passionis amantudinem sensit: per diuinitatem impassibilis mansit. De hac virga Isaias Propheeta dixerat. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. huc vsque Ildefonsus.

Num. 24. *Orietur stella ex Jacob*, quod Iustinus martyr Apol. 2. pro Christianis ad virginis Deiparæ accommodat similiter & Bernardus hom. 2. super Missus est: nec Syderis radius suam minus claritatem: nec virginis filius suam integritatem: ipsa igitur est nobilis stella ex Jacob cuius radius vniuersum orbem illuminat: dicitur verò stella Jacob, quia ex stirpe Jacob, & quia Jacob supplantatiōem sonat, dæmonum enim prudentissima fuit supplantatrix, & Christi aduentū veluti stella matutina præunciauit, 15. Iudic. 6. vellus Gedeonis rote perfolium & madidum: Quod, inquit Bernardus loco cit. de carne tonsum, sed huc vulnere carnis in area ponitur, & nunc quidem lana, nunc verò area rote perfunditur, carnem assumptam de carne Virginis abiq; detrimento virginis ostendit: & quemadmodum in Gedeonis vellus rote celestis descendit, ita Virgini distillantibus coelis tota se intudit plenitudo diuinitatis. Ita Bernardus Ideo Method orat. in Hypaspante ad Deiparam: *Tu, inquit, incomprehensibilis illis rotis vellus, & Procius Episcop. Constantino-*

Cant. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Ad virginitatem Deiparæ significandam spectat: per lilium enim in spinis virginitas adumbratur: Quare Ambrosius lib. 1. de virgin. *Virginitas, inquit, spiritualium nequitiarum sentibus obsidetur, ergo sumat alas virgo, sed spiritus eius super volat vitia, si contingere cupit Christum* ita Ambrosius. Deipara porro propter purissimam virginitatem hinc lino purissimo assimilatur. Epiphanius in serm. de laud. Virg. *Aus, inquit, lilium conuallium. Et vallis fidelium dicitur autem lilium conuallium propter humilitatem eius profundissimam cum virginitatis præstantia conjunctam, ac proinde majori admiratione dignam. quarum virtutum permixtionem Bernardus hom. 1. super missus est, ad eam Deipara extoluit, ac nobis imitandas proponit: de qua nos c. 27.*

Cant. 4. Hortus conclusus soror mea sponsa. Hortus conclusus fons signatus, emissiones tua paradisi in malorum punitionem, &c. Deipara enim hortus quidem, & fons est propter fecunditatem sui enim Mater: sed conclusus & signatus propter virginitatem, atque de virginitate Deiparæ hoc intelligunt Nyssenus de Natiuitate Domini Epiphanius sermone de laud. Deiparæ. Ambrosius de institut. Virg. cap. 8. Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum, & lib. contra Heliodorum. Petrus Chrysologus sermone 145. Georgius Nicomediensis orat. de oblat. Virg. Rupertus lib. 4. in Cant. Honorius in sigillo. & propterea Helychius hom. de Deiparæ, vocat eam Hortum non seminatam, fertilem, incultum. Vitem vnam fertilem, valde ferentem, iustitiam: Turonem mundam, Columbam impollutam, Navem metellibus refertam, nullosque gentem gubernatores: & propterea eandem virginitatem Lutetiam vocat, quæ a se ipsa jugiter ardeat. Ambrosius de institut. Virg. c. 9. Hortus, inquit, clausus est. Virgo serua fructus tuos, non ascendant in te spiritus, sed una tua floreat, nemo auferat sepem tuam pudoris, quia scriptum est. Et de seruen: emi sperni mordebit serpens. Fons signatus est Virgo, nemo aquam tuam polluat, nemo conturbet, ut imaginem tuam in fonte tuo semper asseruas. Ita Ambrosius. & Hieronymus loco citato addit hunc fontem signatum fecundum fuisse plurimarum virginum, quæ ex eo manant: Hortus, inquit, conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus fons signatus. Quod clausum est, atque signat-

um similitudinem habens matris Domini, matris & Virginis: unde & in sepulchro Saluatoris non quæ in petra purissima fuerat excelsum, nec ante, nec postea quisquam posuit est. tamen hæc Virgo perpetua multarum est mater virginum. sequitur enim: Emissiones tua paradisi in malorum punitionem fructu pomorum: in malorum gratia, & pontis omnium virtutum signi ficatur in virginitate contentus. Idem Hieronymus in Apologia ad Pamachium pro libris aduersus Iovinianum de B. Virgine: Hortus, inquit, clausus fons signatus, de quo fonte sic floruit manus: iuxta locum que rigat currentem, vitis funem, vel spinarum: fenum peccatorum, quibus ante alligamur spinarum, qua suffocant sementem patriæ, mitas sic

Cant. 7. Venter tuus sicut acervus tritici, valis latus Ulis de quo Cathusianus de laud. Virg. ait. 37. in tritici acervo fecunditatem in latus lilijs lilijs virginitatem adumbrat docet, de hoc pluribus supra c. 8.

Eccles. 24. Flores mei fructus honoris, & honestatis, quibus verbis virginitatem, & fecunditatem Deiparæ indicari ostendimus supra cap. 8.

18 Proverb. 30. Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro. Viam aquila in celo, viam colubæ super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia: Ita legit vulgata, & septuaginta ita transtulerunt in gratia verum ad quatuor præcipua vitæ Christianæ mysteria. Alesionem, Resurrectionem, Passionem & Incarnationem plerique referunt, & illud in adolescentia, nonnulli in alia versione dicunt legi, in adolescentula, quoniam in Hebræo est verbum Alma, quod Virginem significat, & ita explicat Lyranus Proverb. 30. qui ad Christi incarnationem de Virgine hunc locum accommodat, cuius sententiam consentit, & Galenus lib. 7. de arcanis cap. 18. hanc enim vocem, Alma, ipsi septuaginta apud Isaiam capite 7. viderunt *אֲבִיבוֹ* & S. Mathæus cap. 1. eodem modo accipiendum docet cum ex Isaiâ citat illud. *Eccle Virgo concepit.*

Eandem Deiparæ virginitatem multa quæ in Prophetis ostendunt. Itaque pluribus in locis. Nam c. 7. *Eccle Virgo concepit. Et pariet filium,* quibus verbis non tantum virginitatem Deiparæ in Christi Conceptione, sed etiam in ipso partu præuatiematur. hunc locum non minus eruditè, quam copiosè contra Iudæos persequitur Cassiodorus lib. 2. de B. Virgine cap. 6.

Mar. 27

Joel 2

Cant. 9. Venter valgin. ait. 37. in tritici acervo fecunditatem in latus lilijs lilijs virginitatem adumbrat docet, de hoc pluribus supra c. 8.

Eccles. 24. Flores mei fructus honoris, & honestatis, quibus verbis virginitatem, & fecunditatem Deiparæ indicari ostendimus supra cap. 8.

18 Proverb. 30. Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro. Viam aquila in celo, viam colubæ super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia: Ita legit vulgata, & septuaginta ita transtulerunt in gratia verum ad quatuor præcipua vitæ Christianæ mysteria. Alesionem, Resurrectionem, Passionem & Incarnationem plerique referunt, & illud in adolescentia, nonnulli in alia versione dicunt legi, in adolescentula, quoniam in Hebræo est verbum Alma, quod Virginem significat, & ita explicat Lyranus Proverb. 30. qui ad Christi incarnationem de Virgine hunc locum accommodat, cuius sententiam consentit, & Galenus lib. 7. de arcanis cap. 18. hanc enim vocem, Alma, ipsi septuaginta apud Isaiam capite 7. viderunt *אֲבִיבוֹ* & S. Mathæus cap. 1. eodem modo accipiendum docet cum ex Isaiâ citat illud. *Eccle Virgo concepit.*

Lyranus in prophetis. Matth. 2.

Isa. 7. Prophetia Isaiæ de virginitate Deiparæ

Cassiodorus in virginitate

& Blasius Viegas in Apoc. 11. comm. 3 sect. 14
 Ha. quoque c. 11. habetur: *Egredietur virga*
de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, de
 quo Ephraem ser. de laud. Virg. ubi eam vir-
 gam, & Christum florem dicit. Idem Bernar-
 dus hom. 2 super missus est, & Hieronymus
 in Iaiam, & epist. 22. Vbi virga, inquit, mater
 est Domini simplex, pura, sincera, nullo extrinse-
 cto germine coherens, & ad similitudinem Dei
 unione fecunda. Virga flos Christus est, dicam
 ego flos campi, & liliu conuallium. Ita Hierony-
 mus. merito autem virgæ assimilatur Deipa-
 ra, quod recta, tenera, & absque peccati modo
 sit.

Isa. 19. Et capite 19. *Ascendet Dominus super nu-*
bem levem, id est, nullo humani seminis pon-
 dere pragrauatam, ut Ambrosius, & alij
 exponunt, de quo egi supra capite decimo-
 tertio.

Isa. 35. Et capite 33. *Latabitur deserta & in via,* &
excultabit solitudo, & florebit quasi liliu, quod
 pulchrè Bonaventura in Speculo capite deci-
 mo de Virginitate Deiparæ exponit.

Isa. 33. Et cap. 35. de Christo: *Et ascendat sicut vir-*
gultum coram eo, & sicut radix de terra sistenti.
 quod Hieronymus ad virginitatem Deipa-
 ræ applicat, & pluribus expendit Canisius lo-
 co citato.

Isa. 66. *Antequam parirerit peperit, antequam*
veniret parit eius peperit masculu. Quia
 ut exponit Damascenus lib. 4 cap. 15. Virgo
 sanissima sine dolore peperit quem sine voluptate
 concepit. hæc ex Iaiis.

Jerem 31. *Apud Ieremiam est locus ille celebris ca-*
31. No uum creauit Dominus super terram fe-
mina circumdabit virum, quia sola Virgo sine
 viro concepit Christum, qui adhuc in utero
 matris erat vir omni sapientia perfectus, quod
 Augustinus egregiè explicat in hunc sensum
 ser. 18. de sanctis, & Bernard. pulchrè expendit
 homil. 2. super missus est: Vir, inquit, erat Iesus
 nec dum ortum natus, sed sapientia, non astate ani-
 mi vigore, non viribus corporis, maturitate sen-
 suum, non corpulentia membrorum.

Ezec. 44. *Apud Ezechiel. 44. Porta Orientalis clausa,*
 ut cap. 2. uberius dixi, hoc ipsum ostendebat
 ex Ambrosio de Institut. Virg. cap. 8. similiter
 id explicat Hieronymus in Apologia ad Pam-
 machium, & in Ezech. c. 44. Augustinus ser.
 2. de Natiuit. Chrysostomus orat. de Annun-
 ciatione. Damascenus lib. 4. de fide cap. 15.
 & orat. 1. de Natiu. Epiphanius sermone de

laud. Virg. Ildesofus in sermo. de Assumptio-
 ne sepe, & alij. Addam verba Origenes hom. 2
 ex varijs tom. 3. ubi Deiparæ virginitatem ex
 hac Porta Orientali clausa astruit: Porta hæc,
 inquit, Orientalis, qua respicit ad Orientem, sem-
 per clausa erit, & nemo intrabit per eam, nisi Ie-
 sus Pater: sicut clausa lapide exciusi Domi-
 nus de sepulchro, ita clauso utero Virginis in hunc
 mundum intrauit sic Origenes. Ildesofus verò
 in sermone de parturitione, & purgatione B.
 Virginis ex quodam hymno S. Ambrosij in
 honorem Virginis hæc habet.

Sua porta Christi peruisa
R. fides plena gratia
Transiit Rex, & permanes
Clausus, ut fuit per secula.

Danielis 2. *Lapis abscissus de monte sine ma-*
nibus, Christum significat lapidem pretiosum Lapa de
 de monte (id est, Virgine) sine viili opera ge-
 nitum. ut cap. 5. diximus ex complurium Pa-
 trum sententiis, & percussit statuam Nabucho-
 donosori per vi. um ostentam. Nam ex Hiero-
 nymo in epist. 22. *Christus lapis prædicatur ab-*
scissus de monte sine manibus, significante (inquit
 Propheta) Virginem nasciturum de virgine: mo-
 nus quippe accipiuntur pro opere nuptiarum, ut
 ubi sinistra eius sub capite meo, & dextera illius
 amplexabitur me, ita Hieronymus.

VIRGINITAS DEIPARÆ ALIQUI-
 bus gentilibus præstensa,

20 Quoniam autem virginitas fecunda mi-
 raculum est longè maximum: Siqui fauore
 dem minus, inquit Ambrosius de Institut. Virg. c. miraculo
 5. erat hominem resurrexisset, quam Virgine maxime
 parturire; etenim jam Elia precibus, Elifus ora-
 tionibus mortui resurrexerant, nunquam autem 3. Reg. 11.
 ante, nunquam postea Virgo generauit. ita Am. 4. Reg. 4.
 brosius, cui cononat Theophylactus: *Majus Theophrastus*
est, inquit, Christum à Virgine nasci, quam a
mortuis resurgere. Idcirco voluit Deus etiam Virgo
 inter gentiles hanc Deiparæ virginitatem à Si-
 byllis celebrari, quas omnes refert ad verbum Iu. & 2.
 Canisius lib. 2. de B. Virg. cap. 7. Sanè Sibylla
 Cæmæa speret id vaticinatur, ex qua Virgilius celebrat
 ut Augustinus animadverte libro 10. de Ciuit. Canisius
 cap. 27. & Constantinus Magnus oratione ad Virg. in
 sanctum Cætum cap. 20. integram ferè eglo-
 gam, cuius initium est: *Sicelides musæ, delum.* Constan-
 pht: licet Pœtico more ad alium Ientium Magne-
 detor-

Ephraem.
Bernard.
Hieronymus
De para-
eur dica-
tur virga.
Isa. 19.
Isa. 35.
Bonavent.
Isa. 33.
Hieronymus
Canisius.
Isa. 66.
Damasc.
Jerem 31.
Fæmina
circumda-
bit virum
August.
Bernard.
Ezec. 44.
Virgo Por-
ta Orien-
talis clausa.
Ambro.
Hieron.
August.
Chrysost.

Damasc.
Ephraem.
Ildesof.
Origenes.
Paul.
Crisost.
Sibylla.
D. Th.
Claus.
ex Ge-
herard.
vica-
num.
Dru.
Carn.
Epiph.
August.
Hieron.
Chrysost.

detorserit. Nec illud silentio inuoluam, aded exploratum apud veteres fuisse tantum in hoc Virgilij eptoga ex Sibylla Cumæa desumptum, ad Christum pertinere, vt Secundianus vir eloquentissimus prætechi affessor, qui prius multos Christi anorum exorcuaerat, & Marcellianus Orator olim Christianorum hostis, & Verianus Pictor hunc Virgilij locum tractantes, & de Christo in eo agi aperte videntes, fidem Christianam non tantum amplexi sint, verum etiam pro eadem sub Decio Imperatore illustre martyrium subierunt. Rem gestam narrat breuiter Petrus de Natalibus in Catalogo Sanctorum lib. 7. cap. 41. & fufius reperitur de scripta apud Surium 9. Augusti, quod die in Martyrologio memoria eorum recensetur. Virgilij carmina, quæ virginitatem Deiparæ indicant, hæc sunt.

*Vltima Cumæi venit iam carminis atas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo:
Iam redit & Virgo, redeunt Saturni ægna:
Iam noua progenies cælo demittitur alto.*

Nec Sibyllis solum, sed nonnullis etiam alijs gentilibus Deus optimus cognitam voluit Deiparæ virginitatem, habetur enim in historijs à Paulo Diacono Sigiberto, & alijs conscriptis, vt refert S. Thomas 2. 2. q. 2. art. 7. ad 3. Constantini tempore, & Helenæ, vt ait S. Thomas, seu potius Jrenes, inuentum foisse sepulchrum, in quo iacebat homo auicem similitam habens in pectore cum hac inscriptione, *Christus nascitur ex Virgine*. Et ego credo in eum, & sol sub treue, & Constantini temporibus iterum me videbis. Et Carnuti in Gallia Druides sapientissimi aram, vt cap. 5. diximus, dicant cum hac inscriptione, *Virgini pariturus*.

Et quoniam Jeremias, ut refert S. Epiphanius in vitis Prophetarum Ægyptus prædixerat suorum simulachrorum ruinam, *Vbi Ægyptum*, inquit, *ascendit cum suo infante, Virgo enixa Deo similita*. Ita Epiphanius. Ex hoc vaticinio ferunt Ægyptios, vt testatur Cassius libro 2. de Virgine cap. 17. Virginem in lecto, & infantem in prælepi passim collocare, simulque adorare solitos, & Rodericus Sanctos in historia Hispanica par. 2. cap. 40. narrat à Judæo librum vetustissimum reperiunt, dum viam fodere, in quo triplici lingua scriptum erat, *Et hinc Deiparæ ex Virgine Maria*, & pro salute hominum passitur, quod fufius cap. 4. de scripturis.

EXEMPLA ANIMALIUM, QUÆ
absque concubitu produciuntur.

21. **Q**Uin etiam exemplis naturalibus animalium, quæ absque sexu coniunctione procreant, fecundam Deiparæ virginitatem auctori naturæ neutiquam impossibilem aliqui Patres Echnicis perluadere conantur.

Et quatinus Ambrosius lib. 1. de Virginitate eas Apibus assimilet, *Digna*, inquit, *virginitas, quæ apibus comparatur, sic laboriosa, sic puica, sic continentis. Hæc pascitur apes, nascit concubitus, mella componit qui pergit hæc omnia virginitas accommodare ea tamen ratione, quæ spes absque concubitu multiplicatur, optima similitudo duci potest ad Deiparæ fecunditatem virgineam aliquo modo ostendendam.*

De hac verò apum incorruptione Virgilius lib. 4. Georgic. eleganter sic cecinit, vbi etiam earum procreationem indicat.

*Illum adeo placuisse apibus mirabile morem,
Quod nec concubitu maulgēt nec corpora segnet
In Venerem soluant, aut fetus mixibus eam,
Verum ipsa folijs natos, & sianibus herbis.
Ore legunt.*

Ambrosius lib. 5. Hexamer. 10. ex vulturius, quos sine maculorum semine concipere, & generare testatur, argumentum ad Deiparæ virginitatem Echnicis tradendum, sic ducit per admirationem, *impossibile*, inquit, *visitur in Deimatre, quod in vulturius possibile non negatur? Anis sine masculo parit, & nullum refellit, & quia desponsata viro Maria peperit, pudor eius faciunt quæstionem*. Ita Ambrosius. Id quod ante Ambrosium animaduertit Basiliius homil. 8. Examer. vbi ait, *Vultures magna ex parte parere sine coitu, cum subuentanea fecunda ferre, & esse longissima vitæ, quibus ad centenos usque annos plerumque vita protenditur, ex quibus ostendit Dei virtute potuisse Virginitatem parere, virginitate illibata permanente.*

Ruffinus in simbolo Apostolorum ex auctore illa, quam Phænicem vocant ad idem ostendendum exemplum ducit, *Quid*, inquit, *mirum videtur si Virgo conceperit cum Orientis auctem, quam Phænicem vocant, in tantum sine coniuge nasci, vel renasci constet, ut semper & una sit, & temper sibi ipsa nascendo, vel renascendo succedat in cunctis.*

*Ambrosius
Virginitas
Deiparæ
exemplis
naturalibus
probatur
esse
possibile.*

*Ex Apibus
Virgilius*

Ex Vulturius

Ambrosius

Basiliius

Ruffinus

Alius

*Petr. de
Natal.*

*Sur. tom.
4. Martyr.
Rom.*

*Paul. Dia
conus.
Sigibert.
D. Thom.
Cassianus
ex Gene
brardo
circa an
num 782.
Druides
Carn.*

*Epiphanius
Anad. 18.
Ruffinus lex
vaticiniorum
Irenæus.*

Ad

Aliud quoque exemplum fecunditatis virginæ, quæ in Deipara invenitur nobis suppeditant Equæ in Cappadocia, & in quadam parte Hispaniæ, quarum hoc loco nequaquam meminissim, nisi graves Auctores id scriptis prodidissent.

August.

S. Augustinus lib. 21. de Civit. Dei, cap. 5. inter complura nature admirabilia, quæ recenset, & hoc inserit: In Cappadocia, inquit, perhibent vento Equas concipere, eosdemq; fœtus non amplius triennio vivere sic ille. Quod ipsum testatur Solinus in descriptione Capadociae. Sed & complures alitruunt, Equas vento fauonio, seu zephyro concipere. ita Virgilius lib. 3. Georgic. loquens de conceptu Equarum verno tempore.

Solinus.

Virgilius.

Ulla ore omnes versa in zephyrum stant rupibus alis.

Exoptantq; leues auræ & sæpe sine vllis Coniug. is vento grauius (mirab. l. dictu.)

Plinius.

Cui consentit Plinius lib. 8. cap. 42. Constat, inquit, in Lusitania circa Olyssiponem oppidum, & Tagum amnem Equas fauonio flante obuersas animalem concipere sp. ritum, utque partum fieri & gigni perniciosissimum, ita sed triennium non excedere Varro lib. 2. de re rustica cap. 1. Infatura, inquit, res incredibilibus est in Hispania, sed est vers. quod. n. Lusitania, ubi est oppidum Olyssippo monte sagre quædam è vento concipiunt certo tempore Equæ harum pulli non plus triennium vivunt.

Varro.

Columel.

Columella lib. 5. cap. 27. asserit hoc esse notissimum, & accidere in facto monte Hispaniæ, qui procurrit in Occidentem iuxta Oceanum. Quare his exemplis rectè ostenditur diuina potentia non repugnare Deiparam virginitate illibata permanente, de Spiritu sancto concepisse.

August.

Ex radio sola in speculo.

Augustinus quoque serm. 3. Aduent. ad virginitatem Deiparæ confirmandam, ex solis radio exemplum adducit: Solis, inquit, radius specula penetrat, & soliditatem eius insensibili subtilitate pertransit, & talis videtur intrinsecus qualis extra. Itaque si uires nec cum ingreditur violas nec cum egreditur dispersat, quia ad ingressum, & regressum eius speculum in seipsum persequitur, si speculum ergo non rumpit radius solis, integritatem Virginis ingressus, aut regressus nunquid vitare potuit Deiparæ? sic Augustinus.

Hieron.

Ex margarita in

Hieronimus uero epist. 22. Margaritæ, quæ in concha gignitur, exemplo vitur: Lego de spinis rosam, de terra aurum, de concha margaritam: concha enim solo caelesti rore perfusa margaritam gignit. ita Hieronymus.

Similiter & Damascenus orat. 2. de Natiuit. eleganter conchæ proprietatem Deiparæ virginitati accommodat: Latentur, inquit, celi, & exultat terra, commouetur mundi mare, in ipso enim concha gignitur, quæ caelestis ex diuinitate fulgetra in uero concipit, & Christum ingenio preij unionem pariet; ex qua Rex gloria carnis purpura conuestitus, ad captiuos se conferens, remissionem, ac ueniam prædicabat. hæc ille. Spectans ad purpuram, quæ est ex concharum genere, ex qua regis dignitatis indumentum conficitur.

Denique Ambrosius epist. 81. ad Siricum Papam hoc ipsum confirmat alijs exemplis ex sacris litteris petitis: Non excedit, inquit, si dem quod homo extitit de Virgine quando petra fontem profluens scaturiens, ferrum super aquas nasatur, homo super aquas pedibus ambulauit. Ergo si hominem unda portauit, non potuit hominem Virgo generare? si que h. miuem, de quo legitur, Emisit illo Dominus hominem, qui saluos faciet eos & potius eris Dominus Ægyptius. hæc Ambrosius.

Idem S. Ambrosius in Psal. 21. exponens illud eiusdem Psal. Ego autem vermis sum, & non homo, aliud exemplum ex vermi, qui non ex femine gignitur, affert, cui propterea Dominus se comparat, quod etiam astruit Euthymius in eundem Psal. ut cap. 23. dixi. uerba Ambrosij hæc sunt, Cur totius Dominus creatura uermiculo se uoluerit comparari possumus hoc quidem humilitati primitus assignare, quæ sanctorum uirtus est maxima sicut sanctus Moses ante Deum mutum se animal proficitur: David pulicem se sæpe commemorat; sed magis illud accipiendum puio, quoniam uermis nulla extrinsecus admixtione alieni corporis, sed de sola, & pura terra procreatur, idè illum comparatum Domino, quoniam, & ipse Saluator de sola, & pura Maria generatur. legimus etiam in libro M. ysi, de manna uermiculos procreatos, & quos pland, & ista comparatio, siquidem de manna uermiculus gignitur, & Dominus Christus de Virgine procreatur. Quis potius ipsam Mariam, Manna dixerim, quia est subtilis, & splendida, Manna sanus, & Virgo, quæ uoluit caelestis ueniens, cuius Eccl. saryum populus esbum dulciorem melle, in defluxit Christum, quem qui odore, aut manducare n. glexerit, uitam in semetipso habere non poterit. sic Ambrosius.

Idem S. Ambrosius in Psal. 21. exponens illud eiusdem Psal. Ego autem vermis sum, & non homo, aliud exemplum ex vermi, qui non ex femine gignitur, affert, cui propterea Dominus se comparat, quod etiam astruit Euthymius in eundem Psal. ut cap. 23. dixi. uerba Ambrosij hæc sunt, Cur totius Dominus crea-

tura uermiculo se uoluerit comparari possumus hoc quidem humilitati primitus assignare, quæ sanctorum uirtus est maxima sicut sanctus Moses ante Deum mutum se animal proficitur: David pulicem se sæpe commemorat; sed magis illud accipiendum puio, quoniam uermis nulla extrinsecus admixtione alieni corporis, sed de sola, & pura terra procreatur, idè illum comparatum Domino, quoniam, & ipse Saluator de sola, & pura Maria generatur. legimus etiam in libro M. ysi, de manna uermiculos procreatos, & quos pland, & ista comparatio, siquidem de manna uermiculus gignitur, & Dominus Christus de Virgine procreatur. Quis potius ipsam Mariam, Manna dixerim, quia est subtilis, & splendida, Manna sanus, & Virgo, quæ uoluit caelestis ueniens, cuius Eccl. saryum populus esbum dulciorem melle, in defluxit Christum, quem qui odore, aut manducare n. glexerit, uitam in semetipso habere non poterit. sic Ambrosius.

Idem S. Ambrosius in Psal. 21. exponens illud eiusdem Psal. Ego autem vermis sum, & non homo, aliud exemplum ex vermi, qui non ex femine gignitur, affert, cui propterea Dominus se comparat, quod etiam astruit Euthymius in eundem Psal. ut cap. 23. dixi. uerba Ambrosij hæc sunt, Cur totius Dominus creatura uermiculo se uoluerit comparari possumus hoc quidem humilitati primitus assignare, quæ sanctorum uirtus est maxima sicut sanctus Moses ante Deum mutum se animal proficitur: David pulicem se sæpe commemorat; sed magis illud accipiendum puio, quoniam uermis nulla extrinsecus admixtione alieni corporis, sed de sola, & pura terra procreatur, idè illum comparatum Domino, quoniam, & ipse Saluator de sola, & pura Maria generatur. legimus etiam in libro M. ysi, de manna uermiculos procreatos, & quos pland, & ista comparatio, siquidem de manna uermiculus gignitur, & Dominus Christus de Virgine procreatur. Quis potius ipsam Mariam, Manna dixerim, quia est subtilis, & splendida, Manna sanus, & Virgo, quæ uoluit caelestis ueniens, cuius Eccl. saryum populus esbum dulciorem melle, in defluxit Christum, quem qui odore, aut manducare n. glexerit, uitam in semetipso habere non poterit. sic Ambrosius.

Bernard. 22. Et quidam Deum, inquit Bernard. hom.,
Virgo ma- 2. super missus est, huiusmodi decebat natiuitas
str Deum qua non nisi de Virgine nasceretur. Talis congrue-
decebat. bat & virgini partus, ut non pareret nisi Deum.
Idem ser. 4. de Assumpt. dicitur: Hic filius adus Vir-
ginem, nec Deum decuit partus alter. sic Bernard.

Ignat. S. Ignatius epist ad Heronem: Ad corpus,
inquit, ex quatuor elementis confectum est, Eua
corpus ex ipsius Adæ latere, & insolens, admiran-
dum; partus ille Domini: ex sola Virgine; non quod
deestanda sit legitima commixtio, sed quod hui-
usmodi partus decebat Deum, decebat namque
creatorem non consueto, sed peregrino, & admi-
rando vis partus, ut ipse omnium opificem. hæc
sanctus Ignatius.

August. Augustinus libro de Assumpt. Humilita-
ti, inquit, naturam sumens de sanctificatione cor-
pore, & immaculatam de immaculato; non enim
satis conceptus, talisq; partus, nisi Deum decebat
qui venerat redimere quos voluit creare, creare
profecto potestate, redimere humilitate. hæc Au-
gustinus.

S. Anto- Et cetero S. Antoninus 4. part. tit. 15. capit.
ninus. 20. §. 8. ait Virginem de congruo meruisse
Virginis- fieri matrem Dei, merito suæ fidei, spei, chari-
tatis, ac perfectissimæ humilitatis, & Eccle-
siæ canit: Quia quem meruisti portare resurre-
xit. de quo S. Thomas 7. par. quæst. 2. art. 17.
ad 2. verum hoc meritum de congruo virgi-
nitati etiam eius adscribit complures Pa-
tres, quos affert Canisius lib. 2. de B. Virgi-
ne cap. 16. & inter alios Ambrosius epistol.
Dii. 82. Quanta, inquit, sit virginis gloria, quæ
Offic. Eccl. mirum à Christo elegi, ut esset etiam corporale
S. Thom. Dei Templum. & Hieronymus epistol. 22. ad
Canisius. Eutochium, Tanta, inquit, puritas Maria
Ambros. exstitit, ut mereretur effici mater filij Dei. Hinc
Heron. est, quod ex hac conceptione, & partu filij
Chrysolog. Dei Virgo purissima euasit, quare Chryso-
logus sermone 142. in tuo, inquit, conceptu, in
tuopartu creasti pudor, & aucta est castitas, in-
tegritas roborata est, & solidata virginitas; om-
nes perseverauerunt virtutes. ita Chrysologus.

Idem habet Ildesofus sermo. 5. de Assum-
ptione, quem infra citabimus, & Chrystosto-
mus sermone de B. Virgine: Cum enim, in-
quit, B. Maria supra omnem humanam natu-
ram castitatem seruaret, propterea Christum
Dominum in ventre concepit. & Bernardus hom-
mil. 1. super missus est: Nec mediocriter, inquit,
placet Deo illa anima, in qua & humilitas com-
mendat virginitatem, & virginitas exornat hu-

militem, sed quanta putas ueneratione digna
est, in qua humilitatem exal at fecunditas, &
partus conseruat uirginitatem. Idem homil. 2.
Singularem, inquit, consecuta es benedictionem,
ut nec sterilia maneas, nec cum dolore partu-
rias, quoniam ex eodem, Nec si seris radis
mutat suam claritatem, nec Virg. n. filius suam
integritatem.

VIRGINITAS DEIPARÆ DEO

gratissima, & uoto et consecrata,
& à quo tempore.

Cum autem perfectionis opera (inquit D. 20
Thomas 3. part. q. 28. art. 4.) magis sint S. Thom.
laudabilia si ex voto celebrentur: uirginitas
autem in matre Dei præcipue debuit pollere, De paræ
ideo conueniens fuit, ut uirginitas eius ex voto
fuit ex
esset. Deo consecrata, & addit: Eam simul cum
voto.
S. Iosepho sponso, uirginitatis uotum emisisse
antequam annuntiaretur ab Angelo, quod
efficaci ratione probat Augustinus lib. de lan-
cta uirginitate cap. 4. Quia annuncianti, in
quit, Angelo Maria respondit. Quomodo fet
istud, quoniam uirum non cognosco? quod profe-
cto non diceret, nisi prius se Virginem Deo uouis-
set. Idem eadem ratione probat Nyssenus.
oratione de Christi Natu & Anselmus de ex
cell. Virg. cap. 4 & Bernard hom. 4. super mis-
sus est

Sed rogabit quispiam, an Virgo sanctissi-
ma omnium prima & uirginitatem seruauit,
& uirginitatis uotum Deo nuncupauit, quan-
do item illud emisit? Ad quod breuiter dico,
in lege ueteri non defuisse aliquos, qui
uirginitatem seruauit, uirginibus quoque
in templo ierosolymitano peccabatem ad o-
randum locum ab alijs mulieribus diuersum
esse tributum, in quo Deipara etiam post par-
tum orabat, ut ex Origine, Basilio, Nysseno, &
alijs supra diximus: tamen de nullo ex sa-
cris litteris habetur ante Deiparam uirgini-
tatem Deo uouisse: etenim Maria soror
Moysis existimatur Virgo à Nysseno libro
de uirginitate cap. 9 & ab Ambrosio lib. 1. de
uigin. & epist. 81. cuius hæc sunt uerba: In ue-
ters, inquit, testamento Virgo Hebræorum per
mare duxit exercitum, in nouo testamento Virgo
regis Aulæ celestis electa est ad salutem, & Chry-
sologus serm. 146. indicat, eam uirginem &
typum gessisse Deiparæ in cantico in egressu
ex maritubro: quamuis Ioseph lib. 3. antiq. antiq. cap.

Legitur in
Breviario
22. Septemb.

An in lege
ueteri fue-
runt qui
uirginitatem
seruauerunt,
& qui nam
fuerunt.

Nyssenus.
Ambros.
Chrysolog.
Ioseph de
antiq. cap.

Vale Is. daica. S. Ignat. Ambros.

Hieros.

Damasc.

Dan. 3.

Ambros.

Iosephus de anti- quaria.

Deipara prima uir- ginitatis legitur amissa.

S. Thom. Ildefonsus Luc. 10.

Esda. Luc. 1.

Glossa.

Bernard.

Albericus.

Rupertus.

S. Antoni- nus.

S. Barthol.

cap. 2 dicat: Mariam sororem Moysi uxorem fuisse Hur. S. Ignatius epist. ad Philadelphios inter virgines reponit Eliam, Iosue, Melchisedech, Eliscum, & Ieremiam. & de Elia idem affirmat Ambrosius lib. 1. de Virginitibus de Ieremia autem Hieronymus prologo in Ieremiam, dicit eum virginitate sua euangeli- cum virum Christi Ecclesie dedicasse. Idem affirmat Damascenus lib. 4. de fide cap. 25 de tribus pueris, quorum corpora vult per virginitatem factum, vt igne confici nequiverint. Idem de Daniele, cuius corpus virginitate, ait Damascenus, solidatum, ita vt leonum dentes illi insigi non potuerint. Verum hi abs- que voto; similiter & alij pauci ante Deipa- ram virginitatem coluerunt: nam vt recte ait Ambrosius lib. 1. de Virginitibus: *Virgines in ve- teri testamento in figura coninebantur illa, vt es- se: indicia futurorum: figura enim in paucis est, vita in pluribus ita Ambrosius: sed vt omittam* Essenos, de quibus Ioseph libro 13. antiqu. cap. 8 qui continentiam seruabant, & Sibyllas vir- gines, de quibus Hieronym. lib. 2. contra Io- unianum, Prima quae virginitatis votum le- gitur Deo consecrasset, fuit Deipara. & ratio- nem indicat S. Thomas 3. part. quaest. 25. art. 2. ad 2. quia cum hoc votum ad statum per- fectionis pertineat, dequit, vt in lege gratiae i- nitium haberet à Christo & à matre eius. Hoc affirmant plerique Doctores, Ildefonsus term. 3. de Assumpt. De ista, inquit, dicitur optimam partem elegit, quia prima omnium feminarum Deo virginitatem obtulit, & ideo promeruit, vt Dei filius ex ea corpus nostra redemptionis sus- ciperet. Beda homil. de Annunc. Verò, inquit, gratia plena, cui diuino munere collatum est, vt prima inter feminas gloriosissimum Deo virginitatis munus offerret. Idem Glossa ordinaria ex Gregorio in Luc. Bernardus hom. 2. & 3. super missus est, & term. Signum magnum. Al- bertus super missus est c. 82. Rupertus lib. 3. in Cant. 3. Antoninus 4. par. tit. 15. c. 20. §. 10. & alij Scholastici in 4. distin. 90. Denique S. Bar- tholomaeus Apost. apud Abdiam lib. 8. hist. Apost. cum de filii Dei incarnatione in vtero virginis differeret, subiungit: *Hac autem Virgo cum excraretur omnem virum, & ipsa seruan- dae virginitatis votum prima Deo omnipotenti vo- uit, cum à nullo homine, nec verbo didicisset, neq; exemplo ad imitationem fuisset inuitata: nulli- enim hoc votum antea obtulerat. ita ibi. & hoc quidem adeò nouum fuit in veteri lege, vt Jo-*

annes Patriarcha Ierolymitanus, qui vixit, ex Chrytophoro de Castro anno 795. in lib. Ioan. Pa- de Institut. Monach. cap. 35. haec verba ha- beat, agens enim de eo, quod euenit quando S. Sacerdotes cognouerunt eam virginitatem Deo vouisse: *Vnde, inquit, cum catus professorum huius religionis audisset in Ierusalem iuuenem- lam vouisse Deo virginalem continentiam, con- fessim perpendit, quod aduentus filij Dei propo- situs erat. haec ille.*

24. Ceterum ab initio vsus rationis Deipa- ra habuit propositum seruandi virginitatem ab in- uoluntate absoluta, & efficaci, vt recte probat Suarez tom. 2. in 3. par. disput. 6. & D. Thom. loc. cit. idem affirmat cum ait, eam semper ha- buisse virginitatem in desiderio. & ratio est, quia vt ait S. Thom. 4. distin. 34. art. 2. ad 2. seruandus post sufficientem hominum propagationem virginitas non erat vetita, vt ex ijs, quos in lege veteri illam seruasse supra diximus, manife- stum est: sed certissimum est multorum ten- tentiam Virginem donis Spiritus sancti abunde praeditam, & sapientissimam cognouisse ab initio vsus rationis virginitatem sibi esse me- liorem, & à Spiritu sancto ad hoc peculiariter permotam, & reuelationem à Deo habuisse huius rei votum ab ea fore sibi gratum, & quando contraxit cum Ioseph, reuelatione didicit eum in idem propositum consenti- ram. quare coniugium illud nec propositum, nec voto Deiparae repugnasse. Quocirca ex dictis sicuti propositum virginitatis seruandae habuit ab initio vsus rationis, ita statim de eodem votum Deo obtulisse existiman- da est, quare Bernardus de hac reuelatione homil. 3. super missus est: *Tu, inquit, Virgo non dicam preceptum virginitatis, sed nec con- siliium, nec exemplum habebas, nisi quod unicus dicebat te de omnibus, ac formo Dei uirginitatis, & ef- ficax ante tibi factus est magister, quam filius, prius restructi mentem, quam inuuit carnem.* haec Bernardus.

Et quod Ioseph sponsus, quae Virginem etiam fuisse probat Hierony. contra Heluidium, & Augustinus ser. 15. de Natiuit. Domini, & alij, & nos uerius in tract. de Virginit. sect. 2. ma- gna reuerentia Virginis propositum custodie- rit, pulchrè August. lib. de sancta virginitate cap. 4. *De sponsa, inquit, est uero iusto non uolente ablaturo, sed potius contra uolentis custo- dituro, quod ipsa iam uouerat.* Idem Nylenus Nyssenus orat. de Christi Natiuit. Epiphanius haec 78. Epiph. Grego-

Grego-
Dama-
Mistop-
Nico-
Georg-
Cedre-
Ger. P-
Virgo
huius
ratione
de sa-
ab in-
ti sua
S. Ber-
dinus
Cans
S. Ber-
dinus
Cais-
Virgo
Suar-
Bar-
S. Ber-
dinus
Amb-
Luc-

Gregor. Damasc. Gregorius homil. 26. & Damascenus orat. 1. de dorm. Cum ad aetatis florem perveniret, atque intra Templi septa manere lege prohiberetur. Sponso, hoc est virginitalis custodi Iosepho à Sacerdotum choro traditur & alludit ad historiam illam quam Nyssenus loc. cit. tangit, Sacerdotes scilicet, cognito Virginis voto de servanda virginitate, diuino iudicio eam desponsasse Iosepho. historiam hanc vide apud Nyssenum, Si meonem Metaphrastem in orat. de vita, & dormit. Deip. Nicephorum lib. 2. de hist. ecel. cap. 7. Georgium Cedrenum in compend. histor. eam indicat, Germanus Patriarcha Constantinopolitanus orat. de Virg. oblat. & nos cap. 8. eam attulimus.

25 Verum difficultas esse posset, quo tempore Virgo beatissima vsum rationis habere cæperit, qua de re dico ex grauissimorum auctororum sententia, eam peculiari Dei beneficio habuisse actualem rationis vsum in vtero matris, atque aded in ipso articulo suæ immaculatæ Concept. Ita S. Bernardinus Sen. tom. 2. serm. 5. 1. art. 1. c. 2. Beata, inquit, Virgo etiam dum erat in vtero matris habuit vsum liberi arbitrii, atq. lumen perfectum in intellectu & ratione: prout secundum quosdam fuit tunc in sublimiori contemplationis statu, quam vnquam fuerit aliqua creatura humana in perfecta aetate: Et hec in vtero matris sua sicut & ceteri infantes dormiret: at tamē somnus, qui abyssat, & sepeliet in nobis rationis, & liberi arbitrii usus, & per consequens actum merendi, non credo quod talia fuerit in ipsa operatus: sed anima sua liberè, ac merito actu tunc tenebat in Deum, vnde illo tempore erat perfecta or contemplatrix, quam vnquam fuisse aliquis alius dum vigilauit: vnde & Cant. 5. ipsa ait, Ego dormio, & cor meum vigilat, scilicet, in contemplatione perfecta à nulla ratione debilitata. haftenus S. Bernardinus. Idem tom. 1. sermo. 61. ad tantam vult contemplationem sublimatam esse, vt perfectius videret Deum, quam vnquam fuit contemplatus aliquis in perfecta aetate, hoc etiam de vfu rationis in matris vtero tenent plerique Thomistæ Caietanus in 3. par. q. 27. art. 3. Vigetius in Instit. cap. 5 §. 3. vers. 9. Suarez tom. 2. in 3. par. disp. 4. sect. 7. & Barada lib. 6. c. 3. & ratio S. Bernardini loc. cit. & aliorum, quia non est Virgini deneganda hoc priuilegium, quod concessum est S. Ioan Baptista in sanctificatione ex communi ferè Patrum sententia, vt videre est apud Ambrosium in Luc. 1. Habebat, in-

quit, Ioannes intelligendi sensum, qui exultans habebat affectum. Leo serm. 10. de Natiu. Praecursor, inquit, spiritum prophetia intra viscera matris accepit. Hieronym. epist. 7. audiebat verba Domini per os virginis personans. Origen. homil. 7. in Luc. docet illud exultasse Ioannem in gaudio, significare actum vitæ, qui cognitionem supponit: Quamuis enim exultare simpliciter metaphorice tribuatur aliquando rebus inanimatis, vt cum dicitur: Montes exultasti sicut arietes; exultare tamen in gaudio non sumi metaphorice. Ita Origenes. & Ecclesia in hym. Semperas Regem in balamo manentem, & alij plures in eandem sententiam de S. Ioan. loquuntur. & quomais S. Thom. 3. par. q. 27. S. Thom. art. 3. neget de B. Virgine, & art. 6. neget etiam de S. Ioan. Baptista, eos in matris vtero vsum rationis habuisse; Quoniam hoc est, inquit specialis priuilegium Christi: veruntamen hoc de S. Ioan. docent citati DD. & Caietan. non negat. Præterea hoc priuilegium Virgini factum non derogat Christo, quippe qui habuit vsum rationis cum clara Dei visione, quam non habuit Virgo. & sanè videtur hoc priuilegium consentaneum excellentiæ Virginis, & quia hæc cognitio Virginis eo tempore potissimum circa Deum, & res diuinas versabatur. Quomodo Virgo in vtero matris vsum rationis. potuit fieri per actum perfectum fidei, vel per scientiam supernaturalem insulam mysteriorum fidei: potuit etiam Deus conferre Virgini aliquas species per se infusas, vt per lumen fidei, & per ipsas sine dependentia à phantasmatibus intelligeret, & operaretur, vel etiam confortare imaginatiuam, vt cooperaretur, de quo vide Suarez loco citat. Huius rei figura præcessit in Esther, de qua Esther. 2. Placuit ei nimirum Assuero, & inuenit gratiam in conspectu illius, & præcepit Eunuchis, vt acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes suas, & septem puellas speciosissimas de domo Regis, & tam ipsam, quam pedissequas eius ornaret, atq. excoleret. ita Deus Virgini, quam in futura matrem elegerat, mundum seu ornatum muliebrem accelerauit in ipsa Conceptione conferens ei lumen, & speciosissimas pedissequas, id est, virtutes actu ornatas, quibus, s. per vsum rationis posset vti.

26 Ex ijs, quæ diximus, infero Virginem sanctissimam in ipso exordio suæ immaculatæ Concept. virginitalis votum Deo obtulisse: cum enim vsum haberet rationis, & à Deo optimo per reuelationem hoc sibi gratum esse significauit.

Leo.
Hieron.
Origenes
Luc. 1.
Psal. 123.
Offic. Ecel.
S. Thom.
Caietan.
Suarez.
Esther 2.
Dei para
voti vir-
ginitatis
in instanti
Cōceptio-
nis evistit

significatur esset, ipsa Spiritus S. gratiam, quæ
nescit tarda molimina, sequens, per votum Deo
se ipsam consecrauit, iuxta illud Cant. 2. *De-*
lectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter li-
lia: quia cum jam tunc per usum rationis ac-
celeratum tota ferretur in Deum, quem libijs
virginatis delectari sciebat, & ipsa virginita-
tem illi obtulit. Hanc sententiam sequitur Sua-
rez, qui eam hoc votum fecisse ab initio usum
rationis docet, quem usum loco citato in ipsa
conceptione vult ei acceleratum: & S. Bernar-
dini sententiæ est valde conforme, qui eam
contemplatricem perfectam eo tempore suis-
se affirmat. Idem asseruit Iacobus Episcopus
Christopolitanus super Magnificat, ad illa
verba: *Fecit in me magna qui potens est.* & ad-
dit esse opinionem aliorum dicentium Deipa-
ram illico post sanctificationem votum virgi-
nitatis fecisse. hoc etiam expressè docet Bar-
radaloc. cit. Quo circa meritò Deipara san-
ctissima inter Virgines principatum tenet: tum
quia præ alijs vehementiori, efficaciori que ac-
tû, quo ex majori gratia, & charitate proce-
debat ab initio sui usus rationis Deo virginita-
tem suam præclare obtulit: tum quia illibata
punitate illam seruauit, quippe quæ in se car-
nis rebellionem, & fornicis actum, quem in ea
extinctum semper fuisse cap. 7. diximus, nul-
lum sensit, quod maiorem arguit super Ad-
versarium potestatem, ut bellum ne mouere
quidem posset, virtutesque omnes, quibus
virginitas exornatur, humilitatem, silentium,
pudorem, temperantiam, & reliquas maxi-
mopere coluit, ejusque virginitas fecunda
fuit, quod inter virgines ei soli conuenit.

Cant. 2.

S. Bernar-
dinus.Iacob. Epi-
scop. Chri-
stopolitan.
Luc. 1.Barrada-
loc. cit.
Deipara
inter vir-
gines prin-
cipatum
obtinet.

Offic. Eccl.

Damasce.

Quare Ecclesia ad eam *Sancta, & immaculata*
virginitas, quibus te lassibus offeram nescio, quia
quam cæli capere non poterant, tuo gremio contu-
listi. Hoc insinuare videtur Damasceus o-
rat. 1. de Natiu. cum eam appellat solam Vir-
ginem, ac semper Virginem solam, & mente &
anima virginitatem perpetuò coluisse, quibus
verbis non negat complures fuisse, quæ ab ex-
ordio usus rationis virginitatem seruare decre-
verint. Verùm quia usum rationis exactis ali-
quot annis accepere, in illis annis nihil de vir-
ginitate colenda cogitarunt. At Deipara sola
perpetuò virginitatem coluit, quia ab instanti-
sua immaculatæ conceptionis usura-
tionis prædita virginitatem.
Deo obtulit.

IN LEGE EUANGELICA INNUME-
ros virginesque sexus homines Deipara virginitatem
exemplo, ac patrocinio illibatam virginitatem,
complures alios perpetuam conti-
nentiam coluisse.

27 **A** Dhæc quamuis, ut diximus, nonnulli
sed tamen pauci, ut ait Ambrosius de
Instit. Virg. cap. 7. & Nazianzenus carni-
ne de virginitate in lege veteri virginitatem
seruasse dicantur; Deipara tamen prima o-
minium virginitatis votum Deo consecrasse,
atque hujus virtutis primitias voto configura-
tas celesti sponso obtulisse legitur, cujus ex-
emplum postea innumera, tum mulierum,
tum virorum multitudo in lege euangelica
sunt imitati, quod eleganter Nazianzenus in
carmine de virginitate sic cecinit.

Ante quidem umbræ in paucis splendore mi-
cabat,

Dum lex jura daret terris, & in orbe vigeret
Exiguus spectanda notæ.

At postquam Christus per casta viscera matris
Ab ipso patre, & radice, vita progressus in auras
Lustrauit multæbre genus, tum denique nostro
Virginitas generi præclaro lumine fulsi.

Quare Ambrosius de Instit. Virg. cap. 5. *Ambrosi-*
Egredia, inquit, Maria, qua signum sacra virgi-
nitatis extulit, & intemerata virginitatis primum
Christo vexillum seruauit, & omnes ad cultum
virginitatis S. Mariae aduocantur exemplo? &
tunc ut idem ait Ambrosius lib. de virginibus, toto
orbe diffusus corporibus humanis vita celestibus
usus sit enim virginitatem vocat, moleuit. Has
est, inquit, illa celestis mixtura, quam laudant im-
maculatus Angelorum promittebat in terra, & tut-
sum: Virginitatem, inquit, non faciliè irruimus
in terra, nisi postea quam Deus in hac terræ cor-
poris membra descendit, qui igitur neget hanc vi-
tam fluxisse de cælo, & cælo accersuit, quod imita-
retur in terra: sic ille. Et Hieronymus epist. 22.
ad Eustochium: *Mibi, inquit, virginitas in Ma-*
riae dedicatur, & Christo, & inha: Mors per Euam
vita per Mariam, ideoque & diuini virginitatis do-
num fluxit in feminas: quia cepit à femina sta-
tum, ut filius Dei ingressus est super terram: nouam
sibi familiam instituit, ut qui ab Angelis adora-
batur in cælo, haberet Angelos & in terra. Tunc
Holofernis caput Iudith continens amputauit, &
in Apologia ad Pammachium: pro libris ad-
uersus Iovinianum: Christus, inquit, virgo, Virgo
Dei, utriusque sexus virginitatem dedicoauere.
Hinc

Deipara
prima co-
gitatione
excitatur.
Ambrosi-
Nazianz.Ambrosi-
S. Nazianz.Ambrosi-
Hieron.

Hieron.

Iovinian.

Iovinian.

Hinc est, quod ab Ecclesia in Litanij Deipara sacratissima, quemadmodum animad- uentit S. Antoninus 4. p. tit. 1 §. c. 20. §. 10. Virgo Virginum consalutatur, quæ geminatio eius supra reliquas virgines excellentiam offendit: ita enim Christus per excellentiam: Rex regum, & Dominus dominantium Apoc. 19. ap- pellatur, & in naturalibus Rosa flos florum; nō solum enim reliquorum hominum, vt diximus, verum etiā angelorum virginitatem sua perfectione excedit. Angeli namque eam à natura habent, estque illis necessaria, & in natura impassibili, virginitas verò Deiparæ est à gratia, fuitque voluntaria, & in natura fragili: ac proinde Deiparæ virginitas ex S. Antonino Angelorum puritate vtilior, nobilior, atque laudabilior, censetur. Deinde geminatio illa, vt docet Albertus Magnus super Missus est cap. 82. apud S. Antonium loc. cit. indicat Deiparam reliquorum virginum esse matrem. Beata enim Virgo ex Alberto est mater omnium in virginitate, quia Prima sine præcepto, sine consilio, sine exemplo gloriosum virginitatis munus Deo obtulit, & per votum virginitatis ab ea emissum, opprobrium virginitatis abstulit, quia maledicta in lege dicebatur stentis, & eam in se consecrauit. & sic omnes virgines per imitationem sui genuit. ita apud S. Antonium.

S. Anto-
ninus
Car. dia-
conus
Virgo
virginum
Apo. 19.

Alb. Mag.
S. Anto-
ninus
Alb. Mag.

Ambros.
Hieron.
Cant. 4.

Damasc.

Epiphani-
us
Deipara
virg.

ginitatem seruare solitas Etiam nunc, inq: r. in nomen ipsius Mariae virgines degere contendunt, & castitatem seruare. Et continere: adeo verum est illud Ambrosij libro 2. de Virginitate. Exemplis potius homines moueri, quam præceptis. Memorat Glycas Pulcheriam Augustam Mariani Imperatoris coniugem, Deiparæ virginitatem consecrasset, eamque illibatam custodisse vsque ad finem.

Virginitatem
esse edat.
Ambros.
Glycas.
Pulcheriam
Augustam

Et de S. Edmundo, qui postea fuit Archiepiscopus Cantuariensis, memorie proditum est in eius vita apud S. rium mense Nouemb. & apud Vincentium Beluac. lib. 31. spec. hist. c. 70. & 71. eum ex consilio cuiusdam Sacerdotis perpetuam virginitatem coram Virginis Imagine vouisse, & anulum, in quo insculpi fecerat salutationem angelicam, in ipsius Imaginis digito posuisse: ex quo tempore, sicut ipse in obitu falsus est, quoties eiusdem Virginis præsidium inuocauit, ipsa in tentatione prodentium, in persecutione solatiū, in tribulatione remediū, in dolore gaudium sibi celeriter impetrauit. in annulo quoque quo post mortem more pontificali S. Edmundus fuit sepultus, inuentum est insculptum, & inscriptum cunctis videntibus, atque mirantibus istud, Ave, seu angelica saluatio.

S. Edmūdus
B. Virg. o-
pe virgini-
tatem
seruat.
S. rium
Beluacens.

Potest de ingenti Virginitatis utriusque sexus multitudine, qui exemplum Deiparæ sunt imitati, in præsentia aliquid breuiter perstringere decreueram: sed cum ea tractatio in maiorem, quam cogitaueram, magnitudinem euasisset, peculiarem ea de re tractatum edidimus, ubi copiosè de iis egimus, eumque ad finem operis repositimus.

Virginitatem
esse edat.
Ambros.
Glycas.
Pulcheriam
Augustam

Nec tantum Deiparæ suo exemplo, verum etiam peculiari patrocinio, atque præsidio Virgines ad virginitatem, alio: que ad continentiam seruandam iuuat. Nam & Reginaldo grauiter ægrotanti, teste sancto Antonino 3. part. hist. tit. 23. c. 4. §. 4. qui postea in Ord. Prædicatorum à S. Dominico est cooperatus, Reginaldum cum vigilaret apparuit B. Virgo, eiusque singulas corporis partes vnctiōe quadam perunxit, quo non solum integræ sospitati restituit, sed etiam carnem eius ab ardore concupiscentiæ temperauit, vt ne paruus quidem libidinis motus in eo pullularit. Eadem Virgo sanctissima cum puero Iesu, vigilanti beato Ignatio Loyolæ, cum ad huc esset in seculari donatiōe vita, sese ostendit, & turpiū ac obscenarum rerum Imagines ex eius animo deterfit, ita vt

Deiparæ
omnis ad
virgini-
tatem
esse edat.
Ambros.
Glycas.
Pulcheriam
Augustam

Ribaden.
Damasce.

Ambros.
Deipara
suo aspectu
cōserbat
S. Ioannes
Baptista.

Alonss

S. Thom.

S. Anto-
ninus.

Nazianz.
Cyprianus
Iustina vir-
ginitas per
Deiparā
seruata.

S. Maria
Ægyptia-
ca Deipa-
ra inuoco-
tione iēta-
siones pel-
lit.

Ambros.
Chrysof.

Legitur in
Bremario
22. Sep. eb.
Offic. Eccl.

ex ea hora castitatem purissimē ad finem vs-
que seruarit, teste Petro Ribadeneira in eius
vita lib. 1. c. 2. Ipsa enim, inquit Damasc. orat.
2. de dōm. *Virgo est, & Virginitatem amans, pura est
& purorum amans.* Quare S. Ambrosius de In-
stit. Virg. cap. 7. tantam affirmat fuisse Deip-
aræ gratiam, vt his, quos viseret, integritatis
insigne conferret. & exemplum afferret. de
Sancto Ioanne Baptista, quem vult non im-
merito integrum corpore mansisse, quem in
tribus mensibus oleo quodam suæ præsentia,
& integritatis unguento, Domini mater exer-
cuit. & idē alensis 3. part. quæst. 9. membro
2. art. 5. beatissimam Virg. motum concupis-
centiæ in alijs suo aspectu extinxisse docet. &
S. Thomas in 3. dist. 3. q. 1. art. 2. quæstioncula
1. ad 4. pulchritudinem Virginis intuentes ad
castitatem excitasse memorat. Idipsum astru-
it S. Antoninus 4. part. tit. 15. c. 17. §. 4. Quod
ipsū confirmat S. Bonau. in 3. dist. 3. art. 2. q. 3.
Nazianzenus verō orat. de sanctis Cypria-
no, & Iustina memoriæ prodidit Iustinam Vir-
ginem sanctissimam à spiritu fornicationis a-
criter impugnatam, ad Deiparæ præsidium,
tanquam ad sacram ancoram confugisse, sicq;
illum superasse, quod plenius cap. 24. narra-
uimus, & de S. Maria Ægyptiaca iam cap. 20.
diximus, eam in acerbissimis quibus in deserto
impetebatur carnis tentationibus, supplici
Deiparæ inuocatione victicem extitisse. & de
alijs plerisque Virginibus, quas ad integra-
tem seruandam iuuat, passim in Ecclesiasticis
historijs legimus. Quare Ambrosius lib. 2. de
Virginibus: *Quantis, inquit, illa Virginibus oc-
curreret, quantis complexa ad Dominum iraret.*
*Hæc thorum filij mei, hæc thalamos nuptiales im-
maculato seruauit pudore.* Ita Ambrosius. Chry-
sostomus sermone de beata Virg. *Quicumque*
*inquit, estis Virgines ad matrem Domini confu-
gite: Illa enim pulcherrimam, prestantissimam, &
incorruptibilem possessionem patrocinio suo vobis*
conseruabit. hæc Chrysostomus. Idcirco Ec-
clesia in hymno, *Aue maris stella* illam sic pre-
catur.

*Virgo singularis
Inter omnes mitis
Nos culpis solutos
mites fac & CASTOS.*

DE IPARÆ IN VIRGINI- tate Primatus varijs titulis ex- primuntur:

30 **A**d hunc primatum quem inter virgines
epithetis, & nominibus appositis Patres
vtuntur: nam præter illud, quo *Virgo Virginitatis*
ab Ecclesia appellatur à S. Iacobo nominatur,
in Lyurgia Virginum, *GLORIA*, ex qua Deus
catenam assumpsit.

Ab Ambrosio de Inst. Virg. cap. 6. *MAGI-
STRA* virginitatis nuncupatur, & lib. 2. de vir-
ginibus *IMAGO* virginitatis, & *SPECULUM* cas-
tatis.

A Nazianzeno in Tragædia Christus pa-
tiens.

Mater. & Virgo supra

Omnes decora Virgines, & MAXIMA.

Ab Epiphano hæret. 78. *PRINCIPES vir-
ginitatis.*

A Cyrillo Alexandrino homil. 6. contra
Nestorian: *virginitatis CORONA.*

A Damasceno orat. 1. de Natiu. *virginitatis*
THESAVRVS.

Ab Ildesunfo in sermonibus de assump-
serm. 1. *FASTIGIVM omnium virginum, & serm.
4. CAPVT virginum, & serm. 3. de assump. Ex-
emplar perfecta virginitatis, ex quo elogium
illud viurpatum est, quo Deipara singulare
virginitatis exemplar prædicatur.*

Chrysologus serm. 143, eam dicit *REGINAM*
extitisse totius castitatis, quia virginitatis
DECVS, & Matris pertulit dignitatem.

Ab Ephrem *CORONA* Virginum, Sancto-
rumque omnium.

Ab Idiota c. 6. contemplationum Mariæ,
Virginitatis *PRIMIFILA.*

Ab Anselmo de excel. Virg. c. vult, *MATER*
virginitatis.

A Bernardo hom. 2. super missus est, & e-
pist. 174. *REGINA virginum, & in ser. signum
magnum: virginitatis PRIMICERIA, & in tra-
ctatu de Passione Domini cap. 21. virginum
PRIMICERIA.*

Ab Alberto Magno super missus est c. 82.
Virginum MATER.

A Bonauentura in Litanijis B. Virg. virginitatis
SIGNIFERA Item *FLOS, & DECVS* virginalis, &
in Spec. cap. 2. *PRIMITIVA* virginum.

Ab Alano in Cant. 1. *SIGILLVM virginitatis*
Quare

Quare ut rectè Bernard. serm. S goum ma-
gnum : Offerentur, inquit, seu adducantur Regi
virgines, sed post eam, nam primatum sola vendi-
cat sibi, sic ille, & memò, quia post magistram
discipulæ, post principem, & reginam seruæ
post matrem filix, idè quæ in cœlesti gloria
virginis scriptam chorus incidere Patres af-
firmant. Ambros. lib. 2. de virgin. Tunc, inquit,
Maria tympanum sumens choros virginales ex-
citabit canentes Domino, quod per mare seculi
sine secularibus fluctibus transierunt. & Hieron.
ep. 22. ad Eutochium: Quales, inquit, erit illa
dies cum tibi Maria mater Domini chorus occur-
ret comitata virginibus? cum post mare rubrum
submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum
tenens præcines responsurus: Cantemus Domino,
gloriosè enim honorificatus est equum, & ascen-
sorem protexit in mare, S. Grego lib. 4 dial. c. 17.
narrat, Dei genitricem Mariæ puellæ apparuisse,
eique coæuas in albis vestibus ostendisse,
atque dixisse, num vellet in eius obsequio cum
puellis illis viuere? cui Musa cum reuerenter
anouisset, iussa à risu, & leuitatibus abstinere,
die 30. conspecta Dei genitrice cum puellis
illis, vocata respondit: Ecce venio, atque cum
sanctis virginibus habitatura decessit. Ita ex
Grego. huius rei typus processit in Maria sorore
Moysi ut animaduertit Chrysol. serm. 146.
Qua, inquit Ambrosius lib. 1. de virginibus: pu-
dore, virgineo chorus duxit, quando nimirum de-
merso Pharaone in mari rubro ceteris omnibus
mulieribus hebrais Exod. 15 egressis post eam cum
tympano, & chorus præcinebat dicens: Cantemus
Domino: gloriosè enim magnificatus est, equum,
& ascensorem deiecit in mare. Ita multo magis
in cœlis virgines omnes Deiparam Virginum
Reginam, Tympanistram nostram (sic enim
eam vocat Augustinus serm. 18. de Sanctis) in
Dei laudibus celebrandis sequentur. Quod
Hieron. quoque Epist. 22. Cuius verba paulò
ante citauimus, disertè docet.

Idè Bernardus hom. 1. super missus est
initio: Nouum, inquit, canticum illud, quod solis
dabitur in Regno Dei cantare virginibus, ipsam
Virginum Reginam cum ceteris, in primam in-
ter ceteras esse canturam nemo est, qui ambigat,
quam autem illam præter illud, quod solis, licet cū
omnibus, tamen virginibus (et, ut dixi) commune
erit, dulciori quodam, atque elegantiori carmi-
ne lausificaturam esse Ciuitatem Dei, cuius vir-
tute dulcisonos deprimere, vel exprimere modis
les, ne ipsarum quidem Virginum vultu, dig-

na inuenietur: quia soli merito decantandum ser-
uabitur, qua sola dispersa, & partu diuino glo-
riatur. Idem Bernardus tractatu de Passione
Domini cap. 31. affirmat, & Deiparam, & ip-
sum Christum cum Virginibus caniturum:
Iam, inquit, si omnes Virgines canticum illud can-
tabunt, nunquid illa Virgo Virginum Primiceria
non cantabit? cantabit utique, & tanto in cun-
ctis, quanto castior præ ceteris, prebitur, totis choro
in cantando exemplum, quas ad virginum a-
morem suo incitauit exemplo. & infra: Nunquid
& ipse Agnus sponsus virginum Virgo, Virgo opti-
mus non etiam cantabit? inò verè & ipse can-
tabit, & iucundissima illa vox Verbi Patris æterni
cum omnibus, præ omnibus, & in omnibus au-
ditur. O felicissimum canticum, ô festiuatam iu-
cundissimam comparatione. & sine carituram,
Quis ad illud non anhelet? sic Bernardus & il-
lectionis sermone 1. de Assumptione, agens de
solemni celebritate cœlestis curiæ, quando
Deipara fuit in superiorem Ierusalem euecta,
sic ait: Nec dubium, quin illa centum quadragin-
ta quatuor millia, qua in conspectu Throni, &
Senorum sunt, tenentes cytharas suas cecinere
cum omni fragore cœli canticum nouum, quod
nemo potest dicere, nisi ipsi, qui hodie in Assum-
ptione Virginis festiui veniunt obuiam cum cy-
tharis suis ac tati in suo beatam Choro excipiunt
Virginem, non qualemcunque ad unam ex nume-
ro prudentum, & PRIMAM omnium inter primos,
que vadit post Agnum proximior, quocumq; iusti
cantant autem & ipsa cum eisdem canticum Dra-
matis nouum, quod nemo, nisi eo in choro diceret
val. hæc Ildesonus.

Quæ cum ita sint, mirum non est, si dica-
mus illa centum quadraginta quatuor millia
Virginum, qui sequuntur Agnum, canticum
illud nouum, quod nemo alius dicere potest,
canere ante S E D E M Dei, id est, ante B. Virgi-
nem, quæ tot nominibus inter Virgines prima-
tum obtinet, quod erat nobis in hoc capite
probandum. Neque his, qua dictus refraga-
tur, quod Virginem ipsam canituram esse
astruimus, nam & S. Ioannes Apostolus, & E-
uangelista, & Virgo fuit, & significatur per
vnum ex quatuor animalibus, & S. Iacobus
frater Domini Virgo affirmatur ab Epiphano
hæref. 30. & quia est Apostolus, vnus est ex se-
nioribus, quare ut Virgines cantabunt canticum
istud nouum, quod tamen cantari dicitur non
solum ante S E D E M, sed etiam ante quatuor
animalia, & seniores, propter ea, quæ initio
huius

Bernard.
Christus
canticum
Virginum
cantabit.

Ildesonus

Apoc. 14.

Matth. 23.

Apoc. 14.

Epiphano

448
hujus capit. diximus, Reliquos etiam Aposto-
los, si unum excipias sanctum Petrum Apo-
stolorum Principem, (qui uxorem habuisse
legitur.) Virgines fuisse existimat Tertullia-
nus libr. de Monogamia. cap. 8. & Hierony-

mus libro 1. contra Iovinianum, de quo in
tractatu de Virg. sect. 2. quare & ipsi hoc
canticum novum canent ante quatuor anima-
lia, & seniores, sicut & reliqui.

E VIRGINE DEIPARA TANQVAM E DEI
Throno vocem prodire, qua omnes Dei servi ad divinas lau-
des invitantur.

CAPVT XXXIII.

DODECIMUM, quod de throno
legimus Apoc. 19. illud est *E*
vox de THRONO exiit dicens Lau-
dem dicite Deo nostro omnes serui
eius, & qui timetis eum pusilli &
magni, &c. 21. Et audimus vocem magnam de THRO-
NO dicentem, Ecce tabernaculum Dei cum homi-
nibus, &c. Petrus Damianus scilicet de Natiu-
Virg. ad probandum sanctissimam Deiparam
esse veri Salomonis Christi THRONVM, inter a-
lia sacrarum litterarum testimonia, quibus
ipsa dicitur Thronus istud Apoc. 19. B. Virgini
eleganter accommodat, verba Petri Damiani
hæc sunt, Aut ille aliter filius Virginis (sanctus
nimirum Ioannes in Apocalypsi) & vox de
Throno exiit dicens: Laudem dicite Deo nostro
omnes sancti eius, & ex hoc THRONO (sanctissi-
ma scilicet Deipara) Laus Angelorum prorump-
pit, & hominum, quia dum hic resuscitatur, ille re-
forescitur, utriusque gratiarum debent devotionem.
Nostri quidam dicit, qui sedet in Throno: Ecce,
inquit, nova facio omnia, felix THRONVS, in quo
sedet dominator Dominus, in quo, & per quem
non solum omnes, sed omnia renouantur. hæc tenus
Damianus. Cæterum ab ipso etiam contextu
sacræ Apocal. non obscure hoc loco per THRO-
NUM subindicari videtur sanctissima Virgo;
quod ut manifestum fiat, tria ex ipsis verbis
Apocalypsi præsuppono. Primum per THRO-
NUM hoc loco significari rem intelligentiam præ-
ditam, eum indicatur loqui, & voces edere.
Neque id novum alicui videri debet, si rebus
apud nos vita carētib; cuiusmodi sunt thron-
us, & similia in cœlestibus, ubi allegoricè a-
liquid aliud significant, nedum vita, sed & mē-
bra quoque, ac munera animantibus propna
tribuantur; nam & ipse tertius ordo angelico-
rum spirituum primæ hierarchiæ ab Apосто-
lo Coloss. 1. & à Theologis Throni dicuntur,

id est, sedes, & Ezech. 10. de Rotis illis sic legi-
mus; & omne corpus earum, & colla, & manus,
& penna, & circuli pleni erant oculis in circuitu
quasi uar Rotarum. & paulò inferius, Stantibus
stabant & Rotæ, & cū eleuatus eleuabantur, curus
rei ratio, reddit: spiritus enim uita erat in eis &
Apocal. 10. septem tonitrua dicuntur loquu-
ta uoces suas: quare ne cui mirum uideri pos-
set, uocem è Throno exire cap. 4. præmiserat
de Throno fulgura, uoces, & tonitrua proce-
dere, quod supra cap. 20. explicauimus.
Secundum uocem hanc de Throno proce-
dentem non esse ipsius Dei in Throno seden-
tis per metonymiam, ut scilicet accipiatur e-
tinens pro contento, quicquid uideatur indi-
care Ribera Apocal. 19. Est enim ita inter-
dum aliis in locis sumi possit, hic neutiquam
hoc modo accipiendum esse illud argumen-
tum est, quod supra Apoc. 21. post uocem de Thro-
no dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum ho-
minibus, &c. itatim subiicitur uox ipsius se-
dentis in throno, Et dixit, inquit, qui sedebat
in throno, Ecce, noua facio omnia; ergo thron-
us allegoricè aliquid à sedente in throno di-
uersum, atque adeò aliquid à Deo distinctum
indicat. & Apoca. 19. *vox de throno exiit di-*
cens: Laudem, inquit, dicite Deo nostro omnes ser-
ui eius, ergo thronus, qui loquitur, seu unde
vox prodijt, dum Deum appellat nostrum,
agnoscit illum, non tantum eorum, quos ad
Dei laudem inuitat, sed etiam tuum pariter esse
Deum, ac proinde se à Deo distinctum aperte
significat.
2. Tertium, quamuis Arctas Thronum
hunc putet esse Seraphim, quoniam Isaias 6. Thronus
Throni Dei uicissim sunt. & Andreas Cæsar. Apoc. 19
esse Seraphim, & Cherubim, à quibus magni, non
id est, uirtutibus præclari, & parui, Deum
laudare iubentur, uerisimilius tamen existimo
quo Sæc. non

Apoc. 19.
B. Virgo
sanctos ad
Dei laudē
inuitat
Apoc. 21.

Apoc. 19.

Thronus
Dei Apoc.
19. intello-
ditur est
præditus.

Coloss. 1.

Ezech. 10.

Apoc. 10.

Apoc. 4.

Throno L.

post. 19. ut

est ab ipso

Deo

Ribera

Apoc. 21.

Apoc. 19.

And. Cæsar.

non

non esse neque Angelos, neque reliquos sanctos. In hac enim visione cap. 19. refert S. Iohannes audisse se vocem turbarum multarum omnium scilicet. (vt Interpretes exponunt) in celo degentium, tum Angelorum, tum Sanctorum Deum collaudantium, & alleluia identidem repetentium, de meretricis purpurate, seu Babylonis damnatione. Idem quoque statim factum fuisse S. Iohannes narrat à vigintiquatuor Senioribus, & quatuor Evangelistis, iuxta illud Apoc. 18. *Exulta super nam celum, & sancti Apostoli, & Propheta, quoniam indicavit Deus iudicium vestrum de illa.* quoniam scilicet præstantissimi sancti apostoli, & Evangelistæ doctrina, verbo, vel scripto tradita, vitæ suæ exemplis, laborum tolerantia, persecutionum perpessione, sæpè etiam proprii sanguinis profusione præ cæteris in divino cultu propagando defudarunt, & in eadem Babylone expugnanda fortiter decertarunt. Post hæc statim subiicit, Vocem de Throno exisse, & omnes Dei seruos, pusillos, & magnos ad eius laudem inuitasse. Ergo throni nomine creatura aliqua intelligenda videtur ratione prædita, singulariter præ cæteris Deo coniunctissima, à reliquis omnibus coelitis etiam præcipuis, id est, quatuor animalibus, & vigintiquatuor senioribus, quos commemorat diuersa, quæ omnes Dei seruos tam magnos, tum pusillos, nullo planè exemplo, quasi illis omnibus in gloria superior, ad laudem Deo dicendam inuitare, & excitare potest; & hæc alia fuisse non videtur, nisi Virgo sanctissima, quod alijs argumentis mox confirmabimus. Nomine porro seruorum Dei, qui laudem Deo dicere hæc re hoc loco iubentur. Ribera existimat intelligi sanctos in terra adhuc viuentes; à melius tamen hoc nomine tanquam honorificentissimo, & coelicolæ omnes, tum Angeli, tum homines censentur, quod ex ipso textu aperte probatur: si quidem ij, qui statim post inuitantis vocem, laudem Deo dedisse narrantur, fuerunt, vt Andreas Cæsariensis, & ipse Ribera fatetur, subiicitur enim ibi sic: *Et audiui quasi vocem turbæ magnæ, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium, Alleluia: qui omnes ideò gratulabantur, quod dies iudicij, & nuptiæ agni breui ad futuræ essent, quæ omnia similitudine rerum valde sonantium adhibita cuiusmodi est vox turbæ magnæ, aquarum, & tonitruorum, non*

hominibus mortali carne circumdati, sed in celo degentibus tribui sunt solita, vt patet Apoc. 1.6. 14. & 19. & maximè indicant coelicolarum multitudinè, intima lætitiæ exultantiæ. Cæterum hanc vocem de Throno opte deuentem, quæ sanctos mortalicarne circumdatos, vt ait Ribera, vel coelicolas, vt ego censeo ad Dei laudem inuitat, meritò à Petro Damiano loco citato sanctissimæ virgini tribuitur, & præter ea, quæ diximus de vtriusque, id probatur. Nam si de serui Dei in hac vita adhuc existentibus accipiamus, experientia constat Virginis exemplo potissimum, & intercessione omnes in terris ad Dei laudes excitari, vt Iulius supra cap. 29. & 21. ostendimus cum de hoc Throno fulgura, voces, & tonitrua procedere diximus: inter alias verò voces hæc est, de qua Apoc. 19. & illa, de qua Apoc. 21. quoniam, vt dixi, iudicatur Thronus tanquam aliquid à Deo sedente diuersum, & Virgini maxime consentaneum. quibus si quis adiungere vellet cum septimus Angelus effudit Phialam suam in aërem, vocem illam magnam. Apoc. 16. de templo à Throno exeuntem, & dicentem: *Fatum est:* & statim subiicitur, *Et facta sunt, inquit fulgura, voces, & tonitrua;* quasi hæc etiam vox à Virgine prodierit, nihil absurdi diceret, quâuis enim hæc vox possit tribui Deo sedenti in throno, & pronuncianti finem omnium adesse, quoniam nihil in hac narratione inuoluitur, quo ostendatur vox hæc non à Deo prodijisse; nihilominus tamen potest tribui Virgini, quæ in fine mundi cum Satanas quasi calcaneo mundi insidiaturus, rabiem suam efferatius contra Ecclesiam effudet. Ipsa omnium Aduocata mortales finis omnium instantis, & venturi iudicij spectatione permouere curabit ad poenitentiam; Ideoq; iterum narrantur fulgura, voces, & tonitrua quæ Apocal. 4. à Throno procedere dicebant, quod nos. c. 20. explicuimus de miraculis, & ad poenitentiam admonitionibus tuauibus, & terrificis Virginis ope factis, quæ eadem in nouissimis temporibus, cum abundabit iniquitas, & refrigescet charitas, multorum eius opera, & Intercessione ad draconis antiqui calcaneo insidiantis caput conterendum sedulo præstabitur. & quo necessitas auxiliij maior ingruerit: eo magis Virginis præsidium, ac patrocinium electis (Propter quos vt dixit Christus Dominus Matth. 24. *breuiabuntur dies illi*) elucescet, ac præsto erit.

Apoc. 1.6.
14. & 19.
Ribera.
Pet. Dam.
Virgo be-
7
mnes in
terra de
gentes ad
Dei laudes
inuitat.
Apoc. 19.
& 21.
Apoc. 16.
Genes. 9.
Virgo in
fine mundi
homines
ad poeni-
tentiam
excitabit.
Apoc. 4.
Matth. 24

450
Virgo san- Si vero de seruis Dei caelesti gloria fruenti-
Bus in coe- bus illud intelligatur, certè Virginem sanctissi-
lo ad lau- mam, Angelos, & reliquos sanctos ad Dei lau-
dos Dei in dem inuitare, mirum esse non debet: ipsa enim
uitat. supra illos Deo maximè est vicina, cum Cho-
S. Bernar- rum faciat separatam, vt ca. 6. ex sancto Ber-
ardino nardino Senensi, Gersono, & alijs diximus: I-
Gerfon. dedè que etiam illos illuminare dicitur, atque a-
Virgo san- deo ad Dei laudes excitare potest Quod autem
ctissima eos illuminet, præter rationem dictam, quia
Angelos il- scilicet Deo est maximè præ omnibus vicina,
luminat. & eiusque nominis Interpretatio, quæ est
Hieronym *Stella maris, vel illuminatrix*, ex Hieronymo in
 nominibus Hebraicis in Exod. hoc significat;
Francisc. Complures etiam auctores id testantur, Fran-
Mayro. ciscus Mayro in sermone de creatione animæ
Psal 75. virginis ait Dei genitrici conuenire illud Psal-
 mi: *illuminans tu mirabiliter à montibus æternis:*
 quia Deipara suam vim illuminatiuam imme-
 diatè sumit à Personis Altissimæ Trin. & iuxta
Hieronym sui nominis etymologiam, quæ ex Hieronymo
 est *illuminatrix*, illuminat quatuor hierarchias
 sibi subiectas, ordinatè incipiendo ab Ordine
 Seraphico: illuminat enim tres hierarchias
 Angelorum, & quartam, quæ est Ecclesiastica
Mayro. hæc ex Mayrone in quo illud anima ducen-
 dum est Mayronem expressè in eodem serm.
 dicere Virginem illuminari ab anima Christi
 sanctissima; quia sãmen hæc est vnita verbo,
 idèd Mayro eam à tribus Personis diuinis im-
 mediatè illuminari dicit. Petrus Damianus
Pet Dam. serm. de Assumpt. explicans quomodo Virgo
 dicatur *Electa vt sol*, inquit, *habuit spiri-*
tus in visibilib' creaturis excellentius, cui excel-
Can. 6. *lensiam Virginis compararet, idèd soli assimilat.* &
 infra, *Electa vt sol, quia sicut Sol solus orbè il-*
S. Bernar- *luminat, sic hæc sola solidiori lumine, & Angelos,*
ardino *& homines illustrat.* S. Bernardinus Senensis
 tom. 3. serm. 3. de nomine glorioso Virg. c. 3. di-
 cit Virginem dominati Angelis, *Respectu quo-*
S. Bona- *rum, inquit, est electa vt sol ad irradiandum to-*
uentu *tam multitudinem spirituum Beatorum.* Bona-
 uentura in Ipec. B. Virg. c. 3. exponit quomo-
 do Virgo iuxta sui nominis interpretationem
 non tantùm sit illuminatrix per exempla sua-
 rum virtutum, & per beneficia suæ misericor-
 diae, verum etiam per lucidissimam gloriam
 suam illuminat Cælum, sicut Sol mundum, &
Accl. 42. affect illud Ecclesiastici, *Sol illuminans per om-*
nia respexit, sic ergo, inquit, illuminans Maria in
gloria sua respexit, per omnia respexit, quia pœ-
 omnes Angelos, & per omnes Sanctos gloria sua

illuminationem extendit & citat hæc verba Bernar-
di, quæ in sermone 1. de Assumptione ha-
 bentur, Maria præsentia totus illustratur orbis,
 adeo vt & ipsa iam caelestis Patria clara vult-
 let virginæ lampada irradiata fulgoris. sic
 Bonauentura.
 5 Ad extremum illud ad confirmationem Virgini-
 eorum, quæ initio capitis dicebamus, anim-
 aduertendum videtur, non esse nouum Virgi-
 niam sanctissimam alios ad Dei laudem inuita-
 re, ipsius enim typum ex Chrysol. ser. 146. gessit
 Maria Prophetissa soror Aaron, & Moylis, quæ
 Virgo erat, & sapientia insignis fuit ex Clemen-
 te Alexandrino 4. Stromatum, & Exod. 15. de-
 merfo cum suo exercitu Pharaone in mari ru-
 bro, sicut tympão, reliquis omnib' cã mulie-
 rib' tympanis, & choris post eã egessis, præci-
 nebat dicēs, *Cantemus Domino gloriosè enim ma-*
 gnificatus est, equum, & ascensorem eius descit
 in mare, ita Deipara sanctissimã prophetissã ex
 Basilio in c. 2. Isa. non solum affectu soror, sed
 etiam naturaliter vera mater Christi summi
 Sacerdotis Legislatoris, ac ducis populi Dei
 tympanistria nostra (sic enim vocet eã Augu-
 stinus ser. 18. de Sanctis) facta in eius vtero ad
 dæmonis potentiam euertendam, diuini Verbi
 Incarnatione prima omnium in lege euange-
 lica etiam ante Ioannem, vt notat Augustinus
 17. de Ciuitate cap. vlt. Deo gratias agens præ-
 cinuit canticum illud suauissimam, *Magnifi-*
Luc. *cat,* quo alios etiam suo exemplo, & diuino-
 rum tum beneficiorum, tum etiam iudiciorũ,
 commemoratione ad Deum laudandum exci-
 tant, illudq; nobis omnibus decantandum re-
 liquit. & nunc in caelis de ipsa Virgine tanquã
 de Throno Dei eiusdem cantici vocem emit-
 tit, Deumq; magnificare, nosq; ad idem inui-
 tate piè cogitare possumus. Ex ijs igitur, quæ
 huc vsque disseruimus, maneat id, quod huius
 disputationis, initio probandum suscepimus,
 sanctissimam Virginem singulari quadã præ-
 rogatiua meritò Dei Thronum appellari, atq;
 ad eò Apocal. 4. inter typos illius Aule caelestis
 per Sædem, seu Thronum Dei adumbrari. Reli-
 quum est, vt de modo tantam Virginem vene-
 randi, atq; ad eò de pietate, ac deuotione erga
 ipsam exhibenda, vt fructum ex ea vberem re-
 portemus, nonnulla sequentibus
 capitibus perstringa-
 mus.
 Finis Prima Partis.